

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VALTION
TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2020

HELSINKI 2019

ISSN 1237-4318

Edita Prima Oy, Helsinki 2019

Viitaten yleisperusteluihin ja yksityiskohtaisten perustelujen selvitysoosiin ehdotetaan,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä oheen liitetyn ehdotuksen valtion talousarvion vuodelle 2020.

Helsingissä 7 lokakuuta 2019

Pääministeri

ANTTI RINNE

Valtiovarainministeri *Mika Lintilä*

SISÄLLYSLUETTELO

YLEISPERUSTELUT	Y	7
1. Yhteenveto	Y	7
2. Talouden näkymät	Y	14
2.1 Suhdannenäkymät	Y	14
2.2 Julkisen talouden näkymät	Y	15
3. Hallituksen talous- ja finanssipolitiikka	Y	18
3.1 Finanssipolitiikan linja	Y	18
3.2 Finanssipolitiikan toimenpiteet	Y	19
4. Talousarvioesityksen tuloarviot	Y	21
4.1 Keskeiset veroperustemuutokset	Y	22
4.2 Veronalaisten tulojen ja muun veropohjan kehitys	Y	24
4.3 Verotuloarvioiden riski- ja herkkyystarkastelu	Y	25
4.4 Verotuet	Y	26
4.5 Muiden tulojen arviot	Y	26
5. Talousarvioesityksen määrärahat	Y	27
5.1 Talousarvioesitys ja valtiontalouden kehys	Y	28
5.2 Määrärahat hallinnonaloittain	Y	31
5.3 Tiede-, teknologia- ja innovaatiopolitiikka	Y	53
5.4 Alueiden kehittäminen ja rakennerahastot	Y	56
6. Kestävä kehitys	Y	57
7. Hallinnon kehittäminen	Y	61
7.1 Hallinnon toimintatapojen, rakenteiden ja prosessien kehittäminen	Y	61
7.2 Julkisen hallinnon ICT-toiminnan kehittäminen	Y	63
7.3 Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikka	Y	64
8. Kuntatalous	Y	65
8.1 Vero- ja maksuperustemuutosten vaikutus kuntatalouteen	Y	65
8.2 Kuntien valtionavut	Y	66
8.3 Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen	Y	72
9. Budjetin ulkopuolinen valtiontalous	Y	75
9.1 Budjetin ulkopuoliset valtion rahastot	Y	75
9.2 Liikelaitokset	Y	80
9.3 Valtion omistajapolitiikka	Y	81
9.4 Julkisyhteisöjen rahoitusasema ja velka jaoteltuna	Y	82
10. Valtion kokonaistuotto- ja kululaskelma ja -tase	Y	82
10.1 Valtion kokonaistuotto- ja kululaskelma ajalta 1.1.—30.6.2019	Y	83
10.2 Valtion kokonaistase 30.6.2019	Y	86
10.3 Taseen ulkopuoliset valtiontakaukset ja -takuut	Y	90
10.4 Liikenneväylien korjausvelka	Y	90
10.5 Valtion investoinnit	Y	91
10.6 Valtion suoraan omistamat julkisesti noteeratut osakkeet	Y	93
10.7 Negatiivinen oma pääoma	Y	93

VALTION TALOUSARVIO VUODELLE 2020	1
Taulukko-osa	1
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	25
Yleiset määräykset	25
Tuloarviot	1 34
11. Verot ja veronluonteiset tulot	1 34
12. Sekalaiset tulot	2 59
13. Korkotulot, osakkeiden myyntitulot ja voiton tuloutukset	4 88
15. Lainat	4 92
Määrärahat	6 95
21. Eduskunta	6 95
22. Tasavallan presidentti	6 104
23. Valtioneuvoston kanslia	7 109
24. Ulkoministeriön hallinnonala	8 125
25. Oikeusministeriön hallinnonala	8 154
26. Sisäministeriön hallinnonala	9 193
27. Puolustusministeriön hallinnonala	10 252
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	11 276
29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala	13 347
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	15 446
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	17 528
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	18 564
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	20 643
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	23 744
36. Valtionvelan korot	24 790

Liite: Taloudellinen katsaus

YLEISPERUSTELUT

1. Yhteenveto

Talouden näkymät

Taluskasvu näyttää vielä lähiaikoina myönteiseltä kansainvälisen talouden heikoista uutisista huolimatta. Kotimainen kysyntä ylläpitää kasvua tulevina vuosina. Julkisen kulutuksen ja investointien merkitys kasvulle korostuu v. 2020 hallitusohjelmaan kirjattujen toimien seurauksena. Vientikysynnän kasvu hidastuu voimakkaasti.

Vuonna 2019 Suomen bruttokansantuotteen ennustetaan kasvavan 1,5 %, josta taluskasvun arvioidaan hidastuvan 1,0 prosenttiin v. 2020.

Työllisten määrä kasvaa ja työllisyysaste nousee 73,0 prosenttiin v. 2020. Työttömyysasteen laskiessa ja työvoimakapeikkojen lisääntyessä ansiotason nousun arvioidaan lähestyvän n. 3 prosentin vuosittaista kasvuvauhtia, minkä odotetaan vähitellen heijastuvan inflaatioon.

Julkinen talous

Suomen taloudessa viime vuosina nähty hyvä suhdanne on kohentanut julkisen talouden tilaa, mutta suhdanteen heiketessä julkisen talouden alijäämän koheneminen tahtuu. Alijäämä alkaa kasvaa v. 2019 ja samankaltainen kehitys jatkuu lähivuodet. Talous kasvaa suurin piirtein potentiaalista vauhtiaan ja siitä huolimatta menojen kasvu ylittää tulojen kasvun. Väestön ikääntyminen on jo kasvattanut eläkemenoja ja se lisää myös hoito- ja hoivamenojen kasvupainetta tulevaisuudessa. Julkisessa taloudessa vallitsee rakenteellinen menojen ja tulojen välinen epätasapaino.

Valtiovarainministeriön lokakuun ennusteen mukaan julkisen talouden alijäämä on v. 2019 1,0 % ja v. 2020 1,4 % suhteessa BKT:hen.

Julkinen velka suhteessa BKT:hen on laskenut hetkellisesti alle 60 prosentin rajan, mutta velkasuhde alkaa 2020-alkuvuosina kasvaa uudelleen. Vuonna 2020 julkisen velan arvioidaan olevan 58,8 % suhteessa BKT:hen.

Talouspolitiikan linja

Pääministeri Rinteen hallituksen talouspolitiikan päämääränä on hyvinvoinnin lisääminen. Tällä tarkoitetaan ekologisesti ja sosiaalisesti kestävästä taluskasvusta, korkeasta työllisyydestä ja kestävästä julkisesta taloudesta. Hallituksen tavoitteena on, että normaalin kansainvälisen talouden tilanteessa julkinen talous on tasapainossa v. 2023 ja julkisen velan suhde bruttokansantuotteeseen alenee. Julkiselle taloudelle asetettuja tavoitteita tukee hallituksen tavoite nostaa työllisyysaste 75 prosenttiin ja vahvistaa työllisten määrää vähintään 60 000 henkilöllä vuoden 2023 loppuun mennessä. Lisäksi tavoitteena on, että hallituksen päätöksillä eriarvoisuus vähenee ja tuloerot pienenevät ja että Suomi kulkee kohti hiilineutraaliutta vuoteen 2035 mennessä.

Määrärahat

Talousarvioesityksen määrärahoiksi ehdotetaan 57,6 mrd. euroa, mikä on n. 2,1 mrd. euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Hintatason nousu ja talousarvioesityksen rakenteen muutokset huomioiden hallinnonalojen määrärahat kasvavat 2,5 % vuoden 2019 varsinaiseen talousarvioon verrattuna.

Hallinnonalojen menotaso nostavat erityisesti pääministeri Rinteen hallitusohjelman mukaiset pysyvät menolisäykset sekä määräaikaiset tulevaisuusinvestoinnit. Myös eräät ns. automaattitekijät, kuten ikäsidonnaisten valtion menojen kasvu, täysimääräiset indeksikorotukset sekä veroperustemuutosten vaikutusten kompensatio kunnille, näkyvät menojen nousuna vuoteen 2019 verrattuna. Toisaalta hyvä työllisyystilanne edelleen alentaa työttömyysturvamenoja, minkä lisäksi valtionvelan korkomenot alenevat.

Tuloarviot

Valtion budjettitalouden tuloiksi ilman nettolainanottoa arvioidaan 55,6 mrd. euroa v. 2020. Verojen ja veroluontoisten maksujen osuus on n. 47,1 mrd. euroa. Vuoden 2019 varsinaiseen talousarvioon verrattuna verotulojen odotetaan nousevan 2,7 % v. 2020 eli 1,3 mrd. euroa ja tulot ilman lainanottoa lisääntyvät vastaavasti 1,7 mrd. euroa.

Valtiontalouden tasapaino ja velka

Talousarvioesitys vuodelle 2020 on n. 2,0 mrd. euroa alijäämäinen, mikä katetaan ottamalla lisää velkaa. Kansantalouden tilinpidon käsittein valtiontalouden alijäämän arvioidaan olevan v. 2020 n. 1,2 % suhteessa BKT:hen.

Vuoden 2020 lopussa valtionvelan (ml. rahastotalouden velka) arvioidaan olevan n. 109 mrd. euroa, mikä on n. 44 % suhteessa BKT:hen. Valtionvelan korkomenoiksi arvioidaan n. 870 milj. euroa, mikä on n. 300 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa.

Budjettitalouden tuloarviot, määrärahat ja tasapaino, milj. euroa

	2018 tilinpäätös	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys	Muutos, % 2019—2020
Ansio- ja pääomatuloverot	9 701	9 939	10 681	7
Yhteisövero	4 078	4 428	4 456	1
Arvonlisävero	18 082	18 796	19 354	3
Muut verot	12 511	12 653	12 602	-0
Muut tulot	10 512	8 024	8 495	6
Yhteensä	54 884	53 840	55 588	3
Nettolainanotto ja velanhallinta ¹⁾	-986	1 655	1 963	19
Tuloarviot yhteensä	53 899	55 495	57 552	4

Budjettitalouden tuloarviot, määrärahat ja tasapaino, milj. euroa

	2018 tilinpäätös	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys	Muutos, % 2019—2020
Kulutusmenot	15 362	15 298	15 865	4
Siirtomenot	37 431	38 165	39 868	4
Sijoitusmenot	1 241	812	895	10
Muut menot	1 209	1 221	923	-24
Määrärahat yhteensä	55 242	55 495	57 552	4
Tilinpäätösali jäämä (ml. edelliset vuodet)	-11 314			

¹⁾ Sisältää nettoutettuna velanhallinnan menoja -107 milj. euroa v. 2018, -50 milj. euroa v. 2019 ja -50 milj. euroa v. 2020.

Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi

Luonnonsuojelurahoitukseen ehdotetaan v. 2020 yhteensä 100 milj. euron lisäystä ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön hallinnonaloille. Maankäyttösektorin ilmastopolitiikan edistämiseen ehdotetaan 19,8 milj. euron lisäystä luonnonvaratalouteen. Kivihiiltä korvaavien investointien tukemiseen ehdotetaan 30 milj. euron korotusta energiatuen myöntämisvaltuuteen. Lisäksi biokaasuohjelmalle ehdotetaan 5 milj. euron rahoitusta ja sähköautojen latausinfraan rakentamistuen jatkamiseen ja korottamiseen 4 milj. euroa. Eläinsuojeluasiamiehen viran perustamiseen ehdotetaan 0,1 milj. euroa.

Suomi kokoaan suurempi maailmalla

Ulkoministeriön toimintamenoihin ehdotetaan yhteensä 4,5 milj. euron lisäystä edustustoverkon nykyvahvuuden säilyttämiseen sekä laajentamiseen. Varsinaiseen kehitysyhteistyöhön ehdotettavat määrärahat kasvavat n. 100 milj. eurolla vuodesta 2019, josta 77 milj. euroa aiheutuu hallitusohjelman mukaisesta lisäyksestä.

Turvallinen oikeusvaltio Suomi

Poliisitoimen määrärahoihin ehdotetaan 7,5 milj. euron lisäystä poliisimiesten määrän nostamiseksi asteittain 7 500 henkilötyövuoden tasolle vuoteen 2023 mennessä.

Rajavartiolaitoksen maa- ja merirajojen teknisen valvontajärjestelmän uudistamiseen ehdotetaan 15 milj. euroa.

Rikosketjun toimintakyvyn sekä rikosvastuun toteutumisen ylläpitämiseksi syyttäjälaitokselle, tuomioistuimille, oikeusavulle ja Rikosseuraamuslaitokselle osoitetaan lisärahoitusta. Ylivielkaantumisen ja siihen liittyvien ongelmien vähentämiseen ehdotetaan 1 milj. euron lisäystä talous- ja velkaneuvontaan. Lisäksi rikollisuuden ehkäisyyn ehdotetaan 2,5 milj. euroa ja näytön keskittämiseen käräjäoikeuksiin 2 milj. euroa.

Puolustusvoimien toimintamäärärahoihin ehdotetaan 5,5 milj. euron korotusta henkilö- ja tehtävämäärän lisäämiseen sekä kertausharjoitusten määrän lisäämiseen ja vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen uuteen toimintamalliin.

Pakolaiskiintiötä nostetaan vuositasolla sadalla henkilöllä 850 henkilöön. Tähän liittyen ehdotetaan yhteensä 0,9 milj. euron lisäyksiä vuodelle 2020. Maahanmuuttovirastolle ehdotetaan 13 milj. euron korotusta laadukkaan ja sujuvan käsittelyn turvaamiseen ja turvapaikkahakemusten ruuhkan purkuun.

Elinvoimainen Suomi

Uusien ekosysteemien ja innovaatioiden syntymistä Suomeen ehdotetaan kannustettavan 33 milj. euron Business Finlandin avustusvaltuuden lisäyksellä sekä korottamalla yliopistojen perusrahoitusta 40 milj. eurolla ja ammattikorkeakoulujen perusrahoitusta 20 milj. eurolla. Kansainvälisen kasvun ohjelmaan varataan määrärahoja yhteensä 13 milj. euroa v. 2020. Tulevaisuusinvestoinneista kohdennetaan yritysvetoiseen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan sekä kiertotalouden ja toimialojen kasvun tukemiseen 88 milj. euroa v. 2020. Alueiden kestävä kasvun ja elinvoiman tukemiseen ehdotetaan 20 milj. euroa.

Perusväylänpidon rahoitukseen ehdotetaan pysyvää 300 milj. euron tasokorotusta korjausvelan kasvun pysäyttämiseksi ja korjausvelan vähentämiseksi. Lisäksi perusväylänpitoon ehdotetaan 40 milj. euron kertaluonteista lisäystä ja vaarallisten tasoristeysten poistamiseen 12 milj. euron lisärahoitusta. Kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen kohdennetaan 24,5 milj. euroa v. 2020. Uutena hankkeena aloitetaan Hanko—Hyvinkää-rataosan sähköistäminen, johon ehdotetaan 62 milj. euron valtuutta ja 3 milj. euron määrärahaa. Lisäksi aloitetaan Kemin Ajoksen meriväylän syventämisen, Tampere—Jyväskylä-rataosan parantamisen ja Seinäjoki—Vaasa-rataosan parantamisen suunnittelu. Muun kehittämisen hankesuunnitteluun ehdotetaan 7 milj. euroa. Joukkoliikenteen tukeen ehdotetaan 20 milj. euron lisäystä.

Vuonna 2020 tehtävien maatalouden uusien luomusitoumusten rahoitukseen ehdotetaan 5 milj. euroa. Ravitsemukseen ja ruokaketjun kehittämiseen ehdotetaan yhteensä 1,0 milj. euroa. Elin-tarvikeviennin edistämiseen ehdotetaan maa- ja metsätalousministeriön sekä ulkoministeriön hallinnonaloilla yhteensä 2,0 milj. euroa. Ympäristö- ja luonnonhaittakorvauksiin osoitetaan kertaluonteisesti 130 milj. euroa vuodelle 2020. Maatalouden biokaasu- ja lannankäsittelyinvestointien rahoittamiseen ehdotetaan 3,5 milj. euroa ja harvaanasutun maaseudun kehittämiseen 4 milj. euroa. Maatilatalouden kehittämisrahastoa ehdotetaan lisäpääomitettavaksi kertaluonteisesti 31 milj. eurolla.

Luottamuksen ja tasa-arvoisten työmarkkinoiden Suomi

Palkkatuen käytön lisäämiseksi yrityksissä ehdotetaan julkisiin työvoimapalveluihin lisäystä 10 milj. euroa. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenoihin ehdotetaan yhteensä 24,8 milj. euron korotusta kohdennettavaksi mm. palkkatuen digitaalisiin palveluihin, TE-digitalisaatiohankkeen loppuunsaattamiseen, määräaikaishaastattelujen toteuttamiseen ja nuorisotakuun edistämiseen, maahanmuuttajien osaamisen tunnistamiseen sekä työlupaprosessien tehostamiseen. Osa-työkykyisten työkykyohjelmaan kohdennetaan 10 milj. euroa. Tasa-arvo- ja samapalkkaisuusohjelmaan ehdotetaan 0,5 milj. euroa.

Työttömyysturvan aktiivimallin leikkuri poistetaan 1.1.2020 alkaen ja työttömyyspäivärahan lisäpäivien alaikäraja korotetaan 62 vuoteen.

Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistämiseen ehdotetaan yhteensä 12,6 milj. euroa. Määrärahalta rahoitetaan mm. kuntien moniammatillisen osaamiskeskustoiminnan laajentamista ja maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontapisteitä.

Oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja mukaan ottava Suomi

Lapsiperheiden asemaa parannetaan korottamalla lapsilisän yksinhuoltajakorotusta ja neljänestä sekä sitä seuraavista lapsista maksettavaa lapsilisää 10 eurolla. Elatustukea korotetaan 7 eurolla. Näihin uudistuksiin ehdotetaan yhteensä 36,3 milj. euron määrärahalisäystä. Lapsi- ja perhepalveluiden kehittämiseen sekä lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman jatkamiseen ehdotetaan 10 milj. euroa.

Pientä eläkettä saavien eläkkeitä ehdotetaan korotettavaksi. Muutos lisää budjetin määrärahatarvetta n. 230 milj. eurolla. Toimenpiteen nettomääräinen kustannus koko julkiseen talouteen on n. 183 milj. euroa. Perusturvaan (vähimmäismääräiseen kuntoutusrahaan, sairaus- ja vanhempainpäivärahoihin sekä työttömyyspäivärahaan) ehdotetaan tehtäväksi 20 euron korotus, jonka kustannusvaikutus on valtiolle n. 40 milj. euroa.

Sosiaali- ja terveystalouden kehittämiseen ehdotetaan yhteensä 97 milj. euron määrärahaa. Kehittämishankkeiden tavoitteena on parantaa peruspalveluiden saatavuutta, saavutettavuutta, vaikuttavuutta ja laatua etupainotteisesti.

Osaamisen sivistyksen ja innovaatioiden Suomi

Subjekttiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajauksen poistamiseen ja varhaiskasvatuksen ryhmäkojen pienentämiseen 1.8.2020 alkaen ehdotetaan yhteensä 13,8 milj. euron lisäystä. Varhaiskasvatuksen sekä perusopetuksen laatu ja tasa-ohjelmiin ehdotetaan yhteensä 85 milj. euroa v. 2020. Lukiokoulutuksen yksikköhinnan vahvistamiseen ehdotetaan 7,5 milj. euron lisäystä, joka kuntien rahoitusosuus huomioiden nostaa lukiokoulutuksen rahoituksen tasoa 18 milj. eurolla. Maksuttomien harrastusmahdollisuuksien edistämiseen koulupäivän yhteydessä ehdotetaan 5 milj. euroa. Ammatillisen koulutuksen opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen sekä opetuksen ja ohjauksen tukitoimiin ehdotetaan 80 milj. euron lisämäärärahaa ja työpaikkaohjaajien lisäämiseen 2,5 milj. euron rahoitusta.

Esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmän uudistamiseen ehdotetaan 1 milj. euron lisäystä, mikä lisäksi kulttuurin avustuksia ehdotetaan lisättäväksi yhteensä 5,1 milj. eurolla. Taiteilija-apurahojen tason korotukseen ehdotetaan 1,4 milj. euroa. Kansallisteatterin peruskorjausta varaudutaan rahoittamaan jakamattomista veikkausvoittovaroista 20 milj. eurolla v. 2020. Poikkihallinnolliseen liikkumisohjelmaan ehdotetaan 6 milj. euron ja liikuntapaikkarakentamiseen 2 milj. euron määrärahaa v. 2020. Liikunnan ja huippu-urheilun edistämiseen ehdotetaan 4,8 milj. euron lisäystä sekä nuorten työpajatoiminnan tukemiseen 2,0 milj. euron lisäystä.

Veroperustemuutokset

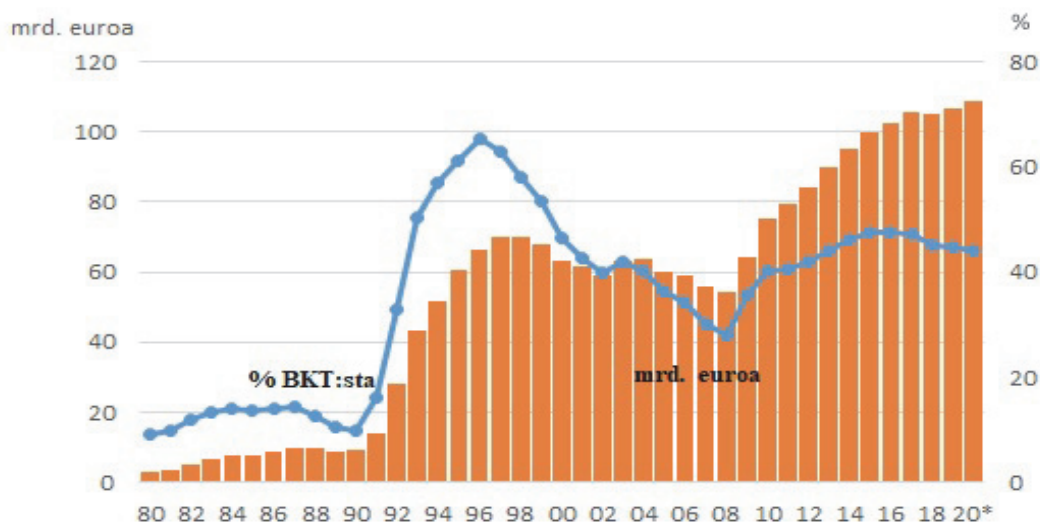
Hallitusohjelman mukaisesti liikennepolttoaineiden verotusta korotetaan elokuusta 2020 alkaen. Tämän arvioidaan kasvattavan verotuloja vuositasolla n. 250 milj. eurolla. Terveystuotteen edistämiseksi myös tupakan ja virvoitusjuomien verotusta kiristetään.

Ansiotulojen verotuksen perusteisiin tehdään indeksitarkistus, jotta verotus ei kiristyisi verojärjestelmän progressiivisuuden ja yleisen ansiotason nousun seurauksena. Lisäksi hallitus keventää maltillisesti pieni- ja keskituloisten tuloverotusta. Tällä pyritään kompensoimaan välillisen verotuksen kiristymisen vaikutuksia. Tuloveropohjaa tiivistetään rajaamalla kotitalousvähennystä sekä pienentämällä asuntolainojen korkovähennysoikeutta. Alun perin määräaikaiseksi säädetyn solidaarisuusveron voimassaoloa jatketaan.

Vaalikauden kehys ja jakamaton varaus

Hallitus on sitoutunut valtionalouden kehysmenettelyyn. Hallituksen ensimmäinen kehyspäätös vuosille 2020—2023 annetaan eduskunnalle 7.10.2019. Siinä valtionalouden menokehys asetetaan siten, että kehystaso v. 2023 on 1,4 mrd. euroa korkeampi kuin 4.4.2019 päätetyssä teknisessä kehyspäätöksessä.

Vaalikauden kehys vuodelle 2020 on 47 778 milj. euroa. Talousarvioesityksen kehykseen luettaviksi määrärahoiksi ehdotetaan 47 378 milj. euroa. Näin ollen vuodelle 2020 jää 100 milj. euron jakamaton varaus 300 milj. euron lisätalousarviovarauksen ohella.

Kuvio 1. Valtionvelan kehitys, mrd. euroa ja suhteessa BKT:hen

Kuntatalous

Kuntien valtionapuihin osoitetaan yhteensä 11,6 mrd. euroa v. 2020. Valtionavut kasvavat vuodelle 2019 budjetoidusta n. 8 %. Laskennallisiin valtionosuuksiin ehdotetaan yhteensä 8,1 mrd. euroa, mikä on n. 16 % vuodelle 2019 budjetoitua vähemmän. Tästä 7,1 mrd. euroa kohdistuu peruspalveluiden valtionosuuteen ja 1 mrd. euroa opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuteen. Valtionosuuksien aleneminen johtuu siitä, että aiemmin kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen sisältyneet verotulomenetyksen kompensatiot maksetaan jatkossa erilliseltä määrärahamomentilta eikä niitä lueta enää valtionosuuksiksi. Mikäli kompensatiot otetaan huomioon, kasvaa kuntien rahoitus vuodesta 2019 vuoteen 2020 n. 600 milj. euroa. Tämä kasvu ei kokonaisuudessaan vahvista kuntataloutta, vaan merkittävä osa kasvusta vastaa joko muiden tulojen vähennystä tai kustannusten kasvua.

Vuoden 2019 tasoon verrattuna valtionosuuksia kasvattaa kilpailukykysovimukseen liittyvän valtionosuuden leikkauksen pienentyminen peruspalvelujen valtionosuuden osalta 264 milj. euroa ja opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuden osalta 22 milj. euroa. Valtion ja kuntien väliseen kustannustenjaon tarkistukseen liittyen peruspalvelujen valtionosuutta korotetaan 102 milj. euroa ja opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuutta 12 milj. euroa. Indeksikorotus (2,4 %) lisää peruspalvelujen valtionosuutta n. 166 milj. euroa.

Hallitusohjelman mukaiset kuntien tehtäviä lisäävät toimenpiteet kasvattavat sekä kuntien toimintamenoja, että valtionapuja. Valtion toimenpiteiden nettovaikutus kuntatalouteen on n. 300 milj. euroa vahvistava v. 2020. Kuntatalous on kansantalouden tilinpidon mukaan v. 2020 alijäämäinen.

2. Talouden näkymät

2.1. Suhdannenäkymät

Taloukasvu näyttää vielä lähiaikoina myönteiseltä huolimatta kansainvälisen talouden heikoista uutisista, sillä kotimainen kysyntä ylläpitää kasvua tulevina vuosina. Julkisen kulutuksen ja investointien merkitys kasvulle korostuu v. 2020 hallitusohjelmaan kirjattujen toimien seurauksena.

Vuonna 2019 Suomen BKT:n ennustetaan kasvavan 1,5 %. Suomen vientikysynnän kasvu hidastuu voimakkaasti. Yksityisten investointien arvioidaan kääntyvän laskuun vuoden 2019 aikana. Asuinrakennusinvestoinnit supistuvat korkealta tasoltaan, mutta myös tuotannollisten investointien kasvu hidastuu kansainvälisen talouden suhdanteen heikentyessä. Yksityisen kulutuksen kasvu jatkuu ripeänä v. 2019. Kulutuksen kasvua tukee ansiotason nousu sekä työllisyyden koheneminen. Työllisten määrä kasvaa ja työllisyysaste nousee 73,4 prosenttiin vuoteen 2021 mennessä.

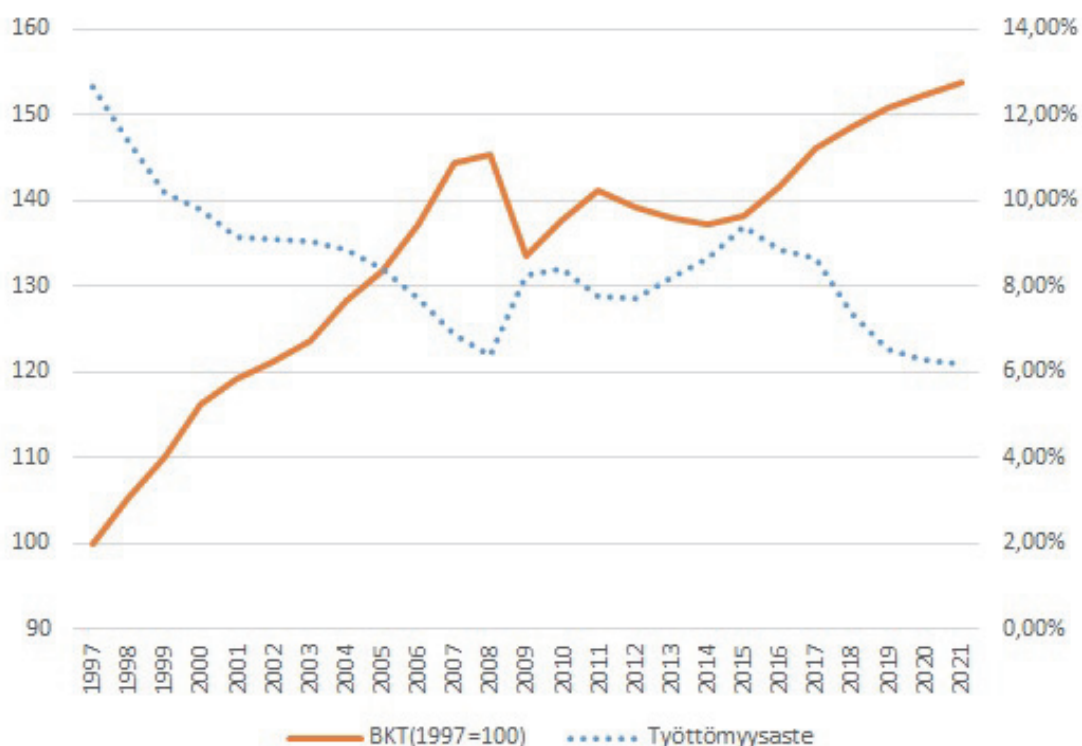
Vuonna 2020 taloukasvu hidastuu 1,0 prosenttiin. Viennin kasvu jatkuu maltillisella uralla seuratuen vientikysynnän kehitystä. Suhdanneherkät talonrakennusinvestoinnit ovat lähinnä teollisuusrakennusinvestointien ja julkisten palvelurakennusinvestointien kasvun varassa. Julkiset investoinnit kasvavat merkittävästi ja suuntautuvat pääsääntöisesti rakentamiseen syrjäyttäen jonkin verran näiden alojen yksityisiä investointeja. Yksityisen kulutuksen kasvu hidastuu ennustejaksolla kotitalouksien säästämisasteen palautuessa hitaasti kohti normaalimpaa tasoaan.

Työttömyysasteen laskiessa ja työvoimakapeikkojen lisääntyessä ansiotason nousun arvioidaan lähestyvän n. 3 % vuosittaista kasvuvauhtia, minkä odotetaan vähitellen heijastuvan inflaatioon.

Kansantalouden kehitys

	2017*	2018*	2019**	2020**
BKT:n arvo, mrd. euroa ¹⁾	225,8	234,5	242,1	249,3
BKT, määrän muutos, % ¹⁾	3,1	1,7	1,5	1,0
Työttömyysaste, %	8,6	7,4	6,5	6,3
Työllisyysaste, %	69,6	71,7	72,5	73,0
Kuluttajahintaindeksi, muutos-%	0,7	1,1	1,1	1,4
Pitkä korko, 10 v, %	0,5	0,7	0,0	-0,2

¹⁾ Luvuissa on huomioitu Tilastokeskuksen 20.9.2019 päivittämä BKT:n taso sekä hallituksen budjettiriihipäätökset

Kuvio 2. BKT ja työttömyysaste 1997—2021

2.2. Julkisen talouden näkymät

Suomen taloudessa viime vuosina nähty hyvä suhdanne on kohentanut julkisen talouden tilaa. Suhdanteen viiletessä julkisen talouden alijäämän koheneminen taittuu. Alijäämä alkaa kasvaa v. 2019 ja samankaltainen kehitys jatkuu lähivuodet. Talous kasvaa suurin piirtein potentiaalista vauhtiaan ja siitä huolimatta menojen kasvu ylittää tulojen kasvun. Julkisessa taloudessa vallitsee rakenteellinen menojen ja tulojen välinen epätasapaino.

Julkinen velka suhteessa BKT:hen on laskenut hetkellisesti alle 60 % rajan, mutta velkasuhde alkaa 2020-alkuvuosina kasvaa uudelleen. Vuonna 2018 velkasuhde oli 58,9 % suhteessa BKT:hen. Noususuhdanteen aikana velkasuhde laski ainoastaan 4 prosenttiyksiköllä, kun se vuosina 2009—2015 kasvoi yli 30 prosenttiyksiköllä. Puskurit seuraavan taantumän varalle ovat ohuet.

Suotuisa suhdannetilanne on osaltaan peittänyt alleen julkisen talouden rakenteellisia ongelmia. Väestön ikääntyminen on jo kasvattanut eläkemenoja ja se kasvattaa tulevaisuudessa myös hoito- ja hoivamenoja. Julkisessa taloudessa on kestävyysvaje, jota ei ole vielä ratkaistu.

Valtionhallinto oli v. 2018 julkisen talouden¹⁾ sektoreista alijäämäisin. Alijäämä supistuu vielä v. 2019 maltillisen menokehityksen johdosta, mutta v. 2020 alijäämä alkaa kasvaa uudelleen.

Menoja kasvattavat lähivuosina pääministeri Rinteen hallituksen pysyvät ja väliaikaiset menolisäykset. Vaikutusta kuitenkin vaimentaa hallituksen päättämät veronkorotukset.

Paikallishallinnon rahoitusasemaa heikensi v. 2018 heikko verotulojen kasvu ja samaan aikaan kasvaneet kulutusmenot. Paikallishallinnon alijäämä kasvaa myös v. 2019, sillä kulutusmenojen kasvu on jatkunut voimakkaana. Paikallishallinnon rahoitusasemaa rasittaa väestön ikääntymisestä johtuva palvelutarpeen kasvu sekä korkealla tasolla pysyvät investoinnit.

Sosiaaliturvarahastoihin kuuluvat työeläkelaitokset ovat olleet selvästi ylijäämäisiä. Työeläkelaitosten ylijäämä kuitenkin supistuu lähivuosina. Eläkemenot kasvavat ripeästi ja alhainen korkotaso hidastaa omaisuustulojen kasvua, mutta toisaalta kohtuullinen talouskehitys lisää eläkemaksutuloja. Muut sosiaaliturvarahastot ovat lievästi ylijäämäisiä. Työttömyysmenojen arvioidaan alenevan edelleen ja työttömyysvakuutusmaksua alennetaan vuoden 2020 alussa. Maksun alentaminen pienentää sosiaaliturvarahastojen ylijäämän lähelle tasapainoa.

Menoaste eli menojen suhde BKT:hen aleni edelleen v. 2018. Menoaste on alentunut vuoden 2014 jälkeen yli 4 prosenttiyksikköä. Vuonna 2020 menoastetta nostavat pääministeri Rinteen hallitusohjelman mukaiset menolisäykset. Lisäksi työttömyysmenot eivät laske enää yhtä ripeästi kuin aikaisempina vuosina. Veroaste eli verojen ja veronluonteisten maksujen suhde BKT:hen on alentunut verokevennyksien ja kilpailukykysovimuksen vuoksi. Veroastetta nostavat lähivuosina pääministeri Rinteen hallitusohjelman veronkorotukset.

Julkisen talouden riskit linkittyvät läheisesti yleiseen talouskehitykseen. Jos talouskasvu osoittautuu ennustettua hitaammaksi, jää verotulojen kasvu ennustettua heikommaksi ja esimerkiksi suhdanneluonteiset työttömyysmenot kasvavat ennustettua nopeammin. Ennustetusta poikkeavan talouskehityksen vaikutukset verokertymään riippuvat siitä, mihin tekijöihin poikkeama perustuu. Vaikutukset muodostuvat sitä suuremmiksi, mitä enemmän yleistä talouskehitystä koskeva ennustepoikkeama johtuu kotimaisesta kysynnästä verrattuna ulkoisen kysynnän kautta tuleviin muutoksiin. Toinen riski liittyy julkisen talouden ehdollisten vastuiden huomattavaan kasvuun vuoden 2008 finanssikriisin jälkeen. Vastuiden mittava laukeaminen kasvattaisi julkisia menoja ja voisi kärjistää velkasuhteen nousua taantumassa.

Julkisen talouden keskeisiä tunnuslukuja kansantalouden tilinpidon mukaan

% BKT:sta	2017	2018*	2019**	2020**
Verot ja sosiaaliturvamaksut	43,0	42,3	41,9	42,2
Julkisyhteisöjen menot	53,7	53,1	52,7	53,1
Julkisyhteisöjen nettoluotonanto	-0,7	-0,8	-1,0	-1,4
— Valtionhallinto	-1,8	-1,2	-0,9	-1,2
— Paikallishallinto	-0,2	-0,9	-1,2	-0,9
— Työeläkelaitokset	1,0	1,0	0,8	0,7
— Muut sosiaaliturvarahastot	0,3	0,3	0,2	0,1

Julkisen talouden keskeisiä tunnuslukuja kansantalouden tilinpidon mukaan

% BKT:sta	2017	2018*	2019**	2020**
Perusjäämä	-0,4	-0,7	-0,9	-1,3
Rakenteellinen jäämä	-0,8	-1,0	-1,3	-1,4
Julkisyhteisöjen bruttovelka	60,8	58,9	58,8	58,8
Valtionvelka ¹⁾	46,8	44,8	44,4	43,9

¹⁾ VM:n kansantalousosaston arvio valtion velasta eroaa budjetoidun perusteella arvioidusta mm. päivitettyjen tuloennusteiden vuoksi.

Keskeiset muutokset suhteessa kevään 2019 julkisen talouden suunnitelmaan

Seuraavassa taulukossa tarkastellaan muutoksia suhteessa 4.4.2019 päätettyyn tekniseen julkisen talouden suunnitelmaan.

Julkisen talouden rahoitusasemaan vaikuttavat muutokset suhteessa kevään 2019 julkisen talouden suunnitelmaan ¹⁾

Kansantalouden tilinpidon mukaan, % BKT:sta	2020
Julkisen talouden rahoitusasema, kevät 2019	0,0
Valtio:	
Muuttuneen tilastolähtökohdan vaikutus tulo- ja menoarvioon	0,0
Muuttuneen makroennusteen vaikutus tulo- ja menoarvioon	-0,1
Päätösperäisten toimenpiteiden vaikutus tulo- ja menoarvioon	-0,7
Muiden tekijöiden vaikutus	0,2
Paikallishallinto:	
Muuttuneen tilastolähtökohdan vaikutus tulo- ja menoarvioon	-0,1
Muuttuneen makroennusteen vaikutus tulo- ja menoarvioon	-0,2
Päätösperäisten toimenpiteiden vaikutus tulo- ja menoarvioon	0,0
Muiden tekijöiden vaikutus	-0,1
Työeläkerahastot:	
Muuttuneen tilastolähtökohdan vaikutus tulo- ja menoarvioon	-0,1
Muuttuneen makroennusteen vaikutus tulo- ja menoarvioon	-0,3
Päätösperäisten toimenpiteiden vaikutus tulo- ja menoarvioon	0,0
Muiden tekijöiden vaikutus	0,0
Muut sosiaaliturvarahastot:	
Muuttuneen tilastolähtökohdan vaikutus tulo- ja menoarvioon	0,0
Muuttuneen makroennusteen vaikutus tulo- ja menoarvioon	0,0
Päätösperäisten toimenpiteiden vaikutus tulo- ja menoarvioon	-0,1
Muiden tekijöiden vaikutus	0,1
Julkisen talouden rahoitusasema, syksy 2019	-1,4

¹⁾ Pyöristyksistä johtuen luvut eivät välttämättä summaudu yhteen.

3. Hallituksen talous- ja finanssipolitiikka

Pääministeri Rinteen hallituksen ohjelman talouspolitiikan päämääränä on hyvinvoinnin lisääminen. Tällä tarkoitetaan ekologisesti ja sosiaalisesti kestävästä talouskasvusta, korkeaa työllisyyttä ja kestävästä julkisesta taloudesta. Hallituskauden keskeiset talouspolitiikan tavoitteet ovat:

- työllisyysaste nostetaan 75 prosenttiin ja työllisten määrä vahvistuu vähintään 60 000 henkilöllä vuoden 2023 loppuun mennessä
- normaalin kansainvälisen talouden tilanteessa julkinen talous on tasapainossa v. 2023
- hallituksen päätöksillä eriarvoisuus vähenee ja tuloerot pienenevät
- hallituksen päätöksillä Suomi kulkee kohti hiilineutraaliutta vuoteen 2035 mennessä.

3.1. Finanssipolitiikan linja

Pääministeri Rinteen hallitus toteuttaa aktiivista ja vastuullista finanssipolitiikkaa, joka mitoitetaan suhdannetilanteen edellyttämällä tavalla. Hallitusohjelman sisältämällä menolisäyksillä voidaan tukea Suomen talouskasvua kansainvälisen talouden kasvun hidastuessa.

Hallituksen tavoitteena on, että normaalin kansainvälisen talouden tilanteessa julkinen talous on tasapainossa v. 2023 ja julkisen velan suhde bruttokansantuotteeseen alenee. Julkiselle taloudelle asetettuja tavoitteita tukee hallituksen tavoite nostaa työllisyysaste 75 prosenttiin ja vahvistaa työllisten määrää vähintään 60 000 henkilöllä vuoden 2023 loppuun mennessä. Työllisyysastetavoitteen saavuttamisen edellyttämiä työllisyystoimia valmistellaan yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa. Toimenpiteistä puolet tulee olla valmiina elokuun 2020 budjettiriiheen mennessä. Ellei näin ole, arvioidaan aiemmin päätettyjä menolisäyksiä, jotka on tehty suhteessa tekniseen julkisen talouden suunnitelmaan.

Hallitus seuraa taloustilannetta sekä työllisyys- ja tasapainotavoitteiden toteutumista jatkuvasti ja reagoi taloustilanteen edellyttämällä tavalla.

Finanssipolitiikan tavoitteet ja säännöt

Hallitus asettaa julkisen talouden suunnitelmassa 7.10.2019 seuraavat nimelliset rahoitusasematavoitteet vuodelle 2023:

- valtiontalouden alijäämä korkeintaan ½ % suhteessa BKT:hen,
- paikallishallinnon alijäämä korkeintaan ½ % suhteessa BKT:hen,
- työeläkelaitosten ylijäämä n. 1 % suhteessa BKT:hen sekä
- muiden sosiaaliturvarahastojen rahoitusasema n. 0 % suhteessa BKT:hen.

EU-lainsäädännön mukaan julkisen talouden alijäämä saa olla enintään 3 % ja velka enintään 60 % suhteessa BKT:hen. Lisäksi julkisen talouden rakenteelliselle rahoitusasemalle asetetaan keskipitkän aikavälin tavoite (MTO), jota arvioidaan kahden pilarin - rakenteellinen jäämä ja sen muutos sekä menosääntö - avulla.

Julkisen talouden suunnitelmassa 7.10.2019 asetetaan finanssipoliittisen lain (869/12) 2 § mukaisesti keskipitkän aikavälin tavoite -0,5 prosenttiin suhteessa BKT:hen julkisen talouden rakenteelliselle rahoitusasemalle. Tämä on se minimitaso, johon Suomi on finanssipoliittisessa sopimuksessa sitoutunut. Julkisen talouden suunnitelmassa on myös asetettu monivuotiset tavoitteet koko julkisen talouden rahoitusasemalle, menoille ja julkisen talouden velalle siten, että ne ovat sopusoinnussa keskipitkän aikavälin tavoitteen saavuttamisen ja hallitusohjelmassa asetetun julkisen talouden tasapainotavoitteen kanssa.

Hallitus on sitoutunut valtiontalouden kehysmenettelyyn. Menosäännöllä varmistetaan valtiontalouden vastuullinen, pitkäjänteinen ja taloudellista vakautta edistävä menopolitiikka. Järjestelmä perustuu vaalikauden ajaksi asetettavaan sitovaan, reaalisena vaalikauden kokonaiskehykseen, johon tehdään vuosittain vain tarvittavat hinta- ja kustannustasokorjaukset sekä rakennekorjaukset. Hallitusohjelman mukaisia ja muita toimenpiteitä toteutetaan siinä määrin, kuin se on kehyksen puitteissa mahdollista. Vaalikauden kehys asetetaan julkisen talouden suunnitelmassa 7.10.2019 siten että menokehys on v. 2023 1,4 mrd. euroa korkeampi kuin teknisessä kehyspäätöksessä 4.4.2019.

Hallitus asettaa julkisen talouden suunnitelmassa 7.10.2019 myös euromääräisen rajoitteen valtion toimenpiteistä kuntataloudelle aiheutuvalla menojen muutokselle.

3.2. Finanssipolitiikan toimenpiteet

Toimenpiteet finanssipolitiikan tavoitteiden saavuttamiseksi

Pääministeri Rinteen hallitus pyrkii finanssipoliittisten tavoitteiden saavuttamiseen tukemalla talouskasvun edellytyksiä tuottavuutta ja työllisyyttä edistävillä toimilla. Panostuksia tuottavuuden kasvun perustaan, koulutukseen, tutkimukseen, innovaatioihin ja infrastruktuuriin, vahvistetaan.

Hallitus lisää pysyviä julkisen talouden menoja n. 1,4 mrd. eurolla vuoden 2023 tasolla verrattuna kevään 2019 tekniseen julkisen talouden suunnitelmaan. Panostuksia kohdennetaan mm. sosiaaliturvaan ja sosiaali- ja terveystalouteen, varhaiskasvatukseen, koulutukseen ja tutkimukseen sekä ympäristönsuojeluun ja ilmastopoliittisiin toimiin. Vuodelle 2020 pysyvistä lisäpanostuksista kohdistuu n. 1,1 mrd. euron menolisäykset. Vaalikauden kehys ja kuntatalouden menorajoite on asetettu nämä menolinjaukset huomioon ottaen.

Hallituksen pysyvät menolisäykset katetaan pääosin päätösperäisin pysyvin lisätuloin ja uudelleenkohdennuksin. Hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti hyvinvointivaltion rahoituspohjaa vahvistetaan verotuksen kautta n. 0,7 mrd. eurolla vuoden 2023 tasolla. Verotusta koskevilla ratkaisuilla pyritään edistämään myös ilmastotavoitteita. Hallitus tiivistää veropohjaa ja korottaa välillisiä veroja. Välillisiin veroihin kohdistuvien muutosten kompensoimiseksi pieni- ja keskituloisten ansiotuloverotusta kevennetään v. 2020. Kaikkiaan veroperustemuutosten vuosittaisen vaikutus valtion verotuloihin on lähes 0,5 mrd. euroa vuoden 2020 osalta. Lisäksi hallituksen

75 prosentin työllisyysastetavoitteen saavuttaminen vahvistaisi julkista taloutta niin, että osa vahvistumisesta voitaisiin kohdentaa lisämenoihin. Hallitus toteuttaa myös julkiseen talouteen kohdentuvia tuottavuustoimia.

Hallitus toteuttaa vaalikauden aikana kertaluonteisen tulevaisuusinvestointiohjelman, joka ei lisää julkisia menoja enää v. 2023. Toimet rahoitetaan pääosin omaisuustuloilla siten, että ne eivät johda lisävelkaantumiseen v. 2023. Ohjelman puitteissa kohdennetaan enintään 3 mrd. euroa kertaluonteisiin panostuksiin ja yhteiskunnallisesti tärkeisiin kokeiluihin. Vuodelle 2020 tästä rahoituksesta on kohdennettu n. 750 milj. euroa. Lisäksi valtion asuntorahastosta kohdennetaan lähes 50 milj. euron lisäpanostukset v. 2020.

Lähivuosien talouspolitiikan suunnittelua varjostavat tiedot kansainvälisen talouden ja erityisesti euroalueen ja muiden kehittyvien talouksien kasvun hidastumisesta. Myös Suomen talouskasvu vaimenee, vaikka talousarvioesityksen perustana oleva kokonaistaloudellinen ennuste ei sisällä taantumaa. Talouskehitykseen kohdistuvat riskit ja epävarmuus ovat kuitenkin kasvaneet. Julkisen talouden tasapainottamista vaikeuttaa väestön ikääntyminen, joka kasvattaa vuosittain julkisia menoja. Työikäisen väestön määrän väheneminen heikentää myös talouden kasvumahdollisuuksia ja siten julkisten palveluiden ja etuuksien rahoitusta.

Hidastuva talouskasvu ja talouden rakenteelliset ongelmat korostavat työllisyyttä ja tuottavuutta kasvattavien uudistusten tärkeyttä. Työllisyystavoitteen saavuttaminen edellyttää työn tarjontaa ja kysyntää tukevia toimia sekä kohtaanto-ongelman lievittämistä. Hallitus pyrkii tähän mm. lisäämällä ikääntyneiden ja muiden vaikeasti työllistyvien työllisyyttä, uudistamalla työttömyysturvaa sekä lisäämällä aktiivisen työvoimapolitiikan toimenpiteitä ja palkkatukea, lisäämällä osaavan työvoiman työperusteista maahanmuuttoa ja parantamalla jo maahan muuttaneiden työmarkkinavalmiuksia, edistämällä paikallista sopimista sekä nopeuttamalla korkeakoulutuksen saaneiden työmarkkinoille tuloa.

Näkymät finanssipolitiikan tavoitteiden saavuttamiseksi

Julkinen talous oli v. 2018 0,8 % alijäämäinen suhteessa BKT:hen. Alijäämä kasvaa vähitellen vuosina 2019—2020. Ilman työllisyyttä ja tuottavuutta kohentavia toimia julkisen talouden alijäämä on valtiovarainministeriön ennusteen mukaan 2020-luvun alkuvuosina n. 1½ % suhteessa BKT:hen.

Valtionhallinnon ja paikallishallinnon alijäämä on ennusteen mukaan 2020-luvun alkuvuosina prosentin tuntumassa suhteessa BKT:hen. Pelkän valtiontalouden menokehyyksen ja kuntatalouden menorajoitteen noudattaminen ei siten johda rahoitusasematavoitteiden saavuttamiseen. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää työllisyyden ja tuottavuuden kohenemistä. Työeläkelaitosten ylijäämä on asettumassa 0,6 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Työeläkelaitosten rahoitusasemaa heikentää poikkeuksellisen alhainen korkotaso. Muut sosiaaliturvarahastot pysyvät puolestaan tavoitellun mukaisesti tasapainossa.

Julkisen talouden alijäämä pysyy alle 3 prosentissa suhteessa BKT:hen myös lähivuosina. Suomi noudattaa siten EU:n perussopimuksen alijäämäkriteeriä. Julkinen velka laski alle 60 % viitearvon 58,9 prosenttiin suhteessa BKT:hen v. 2018. Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan julkinen velka pysyy samalla tasolla vuosina 2019–2020. Näin ollen Suomi noudattaa myös EU:n perussopimuksen velkakriteeriä näinä vuosina. Velkasuhde kääntyy 2020-luvun alkuvuosina kuitenkin jälleen nousuun.

Rakenteellisen rahoitusaseman keskipitkän aikavälin tavoitteen (MTO) saavuttamista arvioidaan hallituksen 7.10.2019 päättämässä julkisen talouden suunnitelmassa (ao. suunnitelmaan sisältyvässä vakaushjelmassa).

4. Talousarvioesityksen tuloarviot

Valtion budjettitalouden tuloiksi ilman nettolainanottoa arvioidaan 55,6 mrd. euroa v. 2020. Verojen ja veroluontoisten maksujen osuus on n. 47,1 mrd. euroa (86 %). Valtion verotulojen arvioidaan lisääntyvän 2,7 % v. 2020 eli 1,3 mrd. euroa vuoden 2019 varsinaiseen talousarvioon nähden. Tulot ilman lainanottoa lisääntyvät vastaavasti noin miljardi euroa. Talousarvioesityksessä lainanottotarve on n. 2,0 mrd. euroa.

Tuloarviot osastoittain vuosina 2018—2020¹⁾

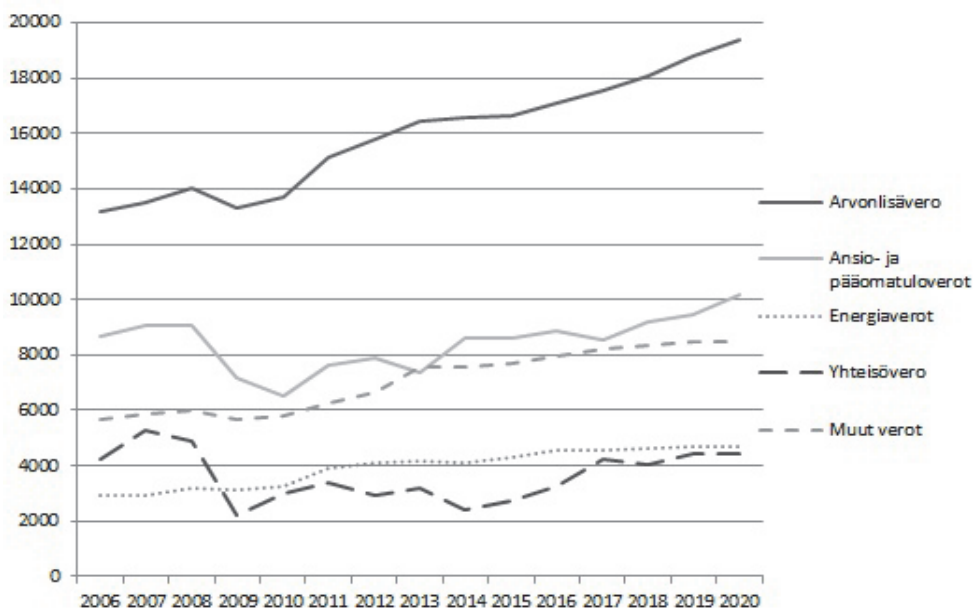
Tunnus	Osasto	v. 2018	v. 2019	v. 2020	Muutos 2019—2020	
		tilinpäätös	varsinainen		esitys	milj. €
		milj. €	talousarvio	milj. €	milj. €	
11.	Verot ja veronluonteiset tulot	44 373	45 816	47 093	1 277	3
12.	Sekalaiset tulot	5 777	5 746	5 903	157	3
13.	Korkotulot, osakkeiden myyntitulot ja voiton tuloutukset	2 974	2 213	2 494	281	13
15.	Lainat, pl. nettolainanotto ja velanhallinta	1 761	65	98	33	51
	Yhteensä	54 884	53 840	55 588	1 748	3
15.03.01	Nettolainanotto ja velanhallinta	-986	1 655	1 963	308	19
	Yhteensä	53 899	55 495	57 552	2 056	4

¹⁾ Jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

Oheisessa kuviossa on esitetty valtion verotulojen kehitys keskeisimpien verolajien osalta v. 2006—2020. Vuodesta 2016 alkaneen korkeasuhdanteen taittumisen myötä myös verotulojen kasvu hidastuu. Yksittäisten verolajien tuotto on kuitenkin kehittynyt hyvin eri tavoin. Arvonlisävero muodostaa valtion suurimman yksittäisen tulonlähteen. Sen tuotto määräytyy pitkälti yksityisen kulutuksen kehityksen perusteella, ja se onkin kasvanut viime vuosina verrattain vakaasti.

Yhteisöveron tuotto on riippuvainen yritysten tuloskehityksestä ja sille on tyypillistä voimakkaat suhdannevaihtelut. Pitkällä aikavälillä yhteisöveron tuottoa on vähentänyt osaltaan se, että verokilpailun vuoksi yhteisöverokantaa on alennettu, kun tavoitteena on ollut varmistaa Suomen säilyminen kilpailukykyisenä investointikohteena. Energiaveron tuotto kehittyy verrattain maltillisesti huolimatta verotuksen kiristymisestä. Energiaverokertymän hidasta kasvua selittää veropohjien kuten esim. polttonesteiden ja sähkön kulutuksen maltillinen kehitys.

Kuvio 3. Valtion verotulot verolajeittain vuosina 2006—2020 (milj. euroa)

4.1. Keskeiset veroperustemuutokset

Pääministeri Rinteen hallituksen veropolitiikan yhtenä tavoitteena on varmistaa hyvinvointiyhteiskunnan rahoituspohja digitaalisessa ja nopeasti kehittyvässä maailmantaloudessa. Tiivistämällä veropohjaa mahdollistetaan matalat verokannat ja tasapuolinen verotus, jotka edistävät yritystoimintaa, työllisyyttä, kasvua ja hyvinvointia.

Verotuksessa haetaan ratkaisuja, jotka edistävät hallituksen ilmastotavoitteita taloudellisesti tehokkaimmin, nopeuttavat siirtymää pois fossiilisista polttoaineista ja jotka samalla täyttävät sosiaalisen oikeudenmukaisuuden vaatimukset. Tähän liittyy energiaverotuksen uudistus, liikenteen verotuksen uudistus, kiertotalouden edistäminen sekä päästöihin perustuvan kulutusverotuk-

sen selvittäminen. Osana kestäväen kehityksen verouudistusta energiantuotannon päästöohjausta lisätään poistamalla energiaintensiivisen teollisuuden energiaveron palautusjärjestelmä ja alentamalla II veroluokan sähkövero budjettineutraalisti kohti EU:n sallimaa minimitasoa.

Hallitusohjelman mukaisesti verotuksen kiristyminen kohdistuu pääasiassa valmisteverotukseen. Tavoitteena on rahoittaa hallitusohjelman pysyviä menolisäyksiä ja samalla ohjata kulutusta ympäristöystävällisempään ja terveellisempään suuntaan. Terveyttä pyritään edistämään korottamalla tupakan, alkoholin ja virvoitusjuomien valmisteveroja hallituskauden aikana. Kulutusverotuksen kiristymistä kompensoidaan pieni- ja keskituloisille tuloverotuksen keventämisen kautta. Ansiotuloverotukseen tehdään vuosittain indeksitarkistus.

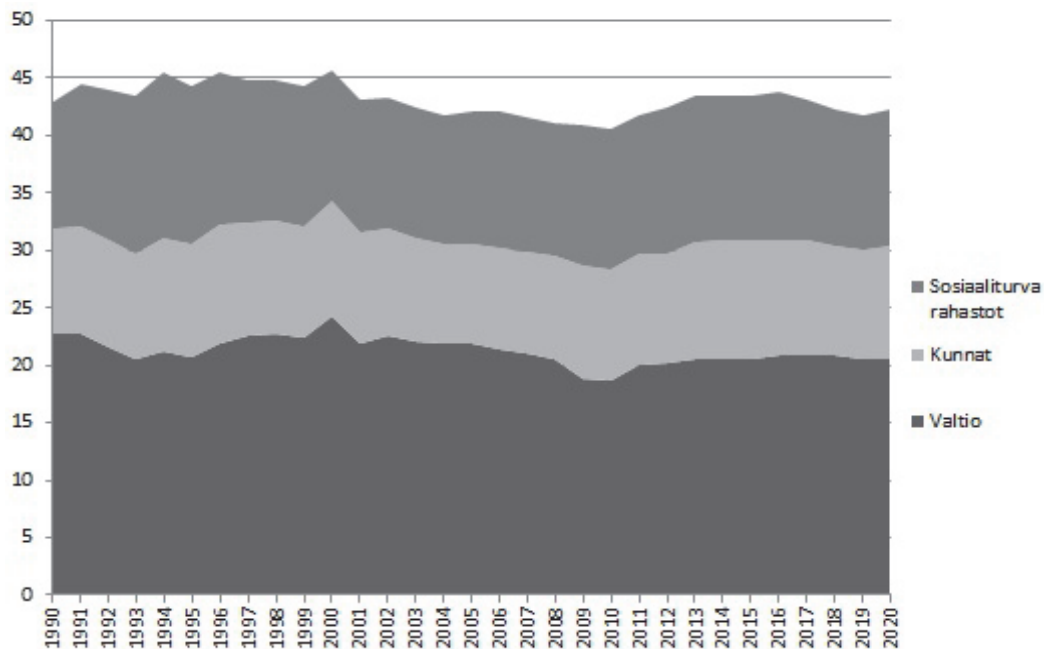
Hallitus on sitoutunut siihen, että se ei käytä verohuojennuksia tai verotukia kehysten kiertämiseksi. Hallitusohjelman mukaisesti hallituksen veroperusteisiin tekemien muutosten verotuotto-vaikutus kompensoidaan kunnille.

Muutokset vuonna 2020

Hallitusohjelman mukaisesti liikennepolttoaineiden verotusta korotetaan elokuusta 2020 alkaen. Tämän arvioidaan kasvattavan verotuloja vuositasolla n. 250 milj. eurolla. Terveysten edistämiseksi myös tupakan (+50 milj. euroa) ja virvoitusjuomien (+25 milj. euroa) verotusta kiristetään.

Vuonna 2020 voimaantulevista veroperustemuutoksista kertymävaikutuksiltaan merkittävin on ansiotulojen verotuksen indeksitarkistus, joka pienentää valtion verotuloja vuositasolla 275 milj. euroa. Indeksitarkistuksella tavoitellaan sitä, että verotus ei kiristyisi verojärjestelmän progressiivisuuden ja yleisen ansiotason nousun seurauksena. Lisäksi hallitus keventää maltillisesti pieni- ja keskituloisten tuloverotusta. Tällä pyritään kompensoimaan välilliseen verotuksen kiristymisen vaikutuksia. Tuloveropohjaa tiivistetään rajaamalla kotitalousvähennystä sekä pienentämällä asuntolainojen korkovähennysoikeutta. Alun perin määräaikaiseksi säädetyn solidaarisuusveron voimassaoloa jatketaan, mikä kasvattaa verokertymää vuositasolla 109 milj. eurolla.

Kuvio 4. Julkisyhteisöjen verotulot sektoreittain suhteessa kokonaistuotantoon 1990—2020 (kokonaisveroaste)

4.2. Veronalaisten tulojen ja muun veropohjan kehitys

Verokertymiin vaikuttaa veroperustemuutosten lisäksi veropohjan kehitys, joka on puolestaan riippuvainen kansantalouden ja sen eri osien kehityksestä. Tuloarvioiden perustana käytetyt veropohjan kehitysarviot (oheinen taulukko) on johdettu talousarvioesityksen liitteenä olevassa Taloudellisessa katsauksessa esitetystä valtiovarainministeriön ennusteesta.¹⁾

Eräiden veronalaisiin tuloihin ja veropohjaan vaikuttavien tulo- ja kysyntäerien kehitysarviot

	2017	2018	2019	2020
	vuosimuutos, %			
Veronalaiset ansio- ja pääomatulot	2,6	4,5	3,3	3,2
— palkkatulot	2,4	4,3	3,7	3,6
— eläkkeet ja muut sosiaalietuudet	0,9	0,2	2,2	3,3
— pääomatulot	12,8	2,4	4,8	0,8
Ansiotasoindeksi	0,2	1,7	2,7	3,1
Toimintaylijäämä	12,8	4,3	5,2	3,9

¹⁾ Hallituksen riihen jälkeen ennusteessa on otettu huomioon mm. Tilastokeskuksen 20.9.2019 julkistama tietopohja (mm. kansantalouden tilinpidon aikasarjapäivitys), mistä ei aiheudu olennaisia muutostarpeita tuloarvioihin.

Eräiden veronalaisiin tuloihin ja veropohjaan vaikuttavien tulo- ja kysyntäerien kehitys- arviot

	2017	2018	2019	2020
Kotitalouksien verollisten kulutus- menojen veropohja	1,6	3,1	2,3	2,8
Arvonlisäveron pohja	2,2	3,4	2,4	2,6
Bensiinin kulutus	-2,4	-1,3	-2,0	-2,1
Dieselöljyn kulutus	-0,7	1,0	1,4	-0,3
Sähkön kulutus	1,4	2,8	-0,9	0,1
Verollisen alkoholin kulutus	-1,2	0,9	-2,1	0,6
Verotettavat uudet henkilöautot (kpl)	116 300	117 900	108 000	110 000
Kuluttajahintaindeksi	0,7	1,1	1,1	1,4

4.3. Verotuloarvioiden riski- ja herkkyystarkastelu

Kuten edellä todettu, talousarvioesityksen verotuloarvio pohjautuu valtiovarainministeriön talousennusteeseen ja sen mukaiseen arvioon veropohjien kehityksestä. Ennustetusta poikkeavan talouskehityksen vaikutukset verokertymään riippuvat siitä, mihin tekijöihin poikkeama perustuu. Vaikutukset muodostuvat sitä suuremmiksi, mitä enemmän makrokehitystä koskeva ennustepoikkeama on lähtöisin kotimaisesta kysynnästä verrattuna ulkoisen kysynnän kautta tuleviin muutoksiin. Toteutuneen kehityksen perusteella arvioidaan, että talouskasvun hidastuminen prosenttiyksiköllä heikentäisi valtion rahoitusasemaa n. 0,3 prosenttiyksikköä suhteessa kokonaistuotantoon. Tästä valtaosa perustuu verotulojen heikkenemiseen. Vuoden 2020 kokonaistuotannon tasoon suhteutettuna prosenttiyksikön muutos talouskasvussa vaikuttaisi valtion rahoitusasemaan 0,7 mrd. euroa.

Oheisessa taulukossa on esitetty arvioita eräiden verolajien tuoton herkkyydestä veropohjassa tapahtuviin muutoksiin.

Verotuloennusteiden laatimista on selostettu tarkemmin valtiovarainministeriön muistiossa Budjettitalouden tuloarvioiden laadintamenettelyt valtiovarainministeriössä (www.vm.fi).

Eräiden veropohjaerien muutoksen vaikutus valtion verotuottoon

Verolaji	Veropohja / kysyntäeriä	Muutos	Verotuoton muutos, milj. euroa
Ansiotuloverot	Palkkatulot	1%-yks.	446 (ml. maksut), josta valtio 130
	Eläketulot	1%-yks.	140, josta valtio 36
Pääomatulovero	Pääomatulot	1%-yks.	39
Yhteisövero	Toimintaylijäämä	1%-yks.	63, josta valtio 43
ALV	Yksityisen kulutuksen arvo	1%-yks.	130
Autovero	Uusien henkilöautojen myynti, kpl	1 000 kpl	5

Eräiden veropohjaerien muutoksen vaikutus valtion verotuottoon

Verolaji	Veropohja / kysyntäerä	Muutos	Verotuoton muutos, milj. euroa
Energiaverot	Sähkön I kulutus	1 %	9
	Bensiinin kulutus	1 %	13
	Dieselin kulutus	1 %	14
Alkoholijuomaverot	Alkoholin kulutus	1 %	15
Tupakkaverot	Savukkeiden kulutus	1 %	10

4.4. Verotuet

Verotuet ovat verolainsäädännössä määrättyjä poikkeuksia verotuksen perusrakenteesta eli ns. normiverojärjestelmästä. Käytännössä verotuilla tarkoitetaan verovapauksia, verovähennyksiä, alempia verokantoja ja muita niihin rinnastettavia keinoja, joiden avulla tuetaan jotain tiettyä elinkeinoa tai verovelvollisryhmää.

Verotukia on tällä hetkellä määritelty 185 kappaletta. Näistä noin kolmasosalle ei pystytä esittämään euromääräistä arviota ja osalle voidaan esittää vain suuruusluokka-arvio. Vuonna 2020 verotukien kokonaismääräksi arvioidaan n. 29,2 mrd. euroa, josta 18,9 mrd. euroa kohdistuu valtion verotuloihin. Verotukia tarkasteltaessa on huomioitava, että verotuen poistaminen ei välttämättä lisääisi verotuloja vastaavalla määrällä. Osa tuista on päällekkäisiä, joten ne vaikuttavat toistensa suuruuteen. Verotukia ja niiden vaikutuksia verotuottoihin on käsitelty verolajeittain tuoarviomomenttien selvitysosassa.

4.5. Muiden tulojen arviot

	2018 tilinpäätös	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys	2019—2020 muutos, %
Sekalaiset tulot, milj. euroa	5 777	5 746	5 903	3
— siirto valtion eläkerahastosta	1 859	1 904	1 940	2
— EU-tulot	1 134	1 153	1 179	2
— Rahapeli toiminnan tuotto (STM, OKM, MMM)	1 108	1 099	1 082	-2
— muut	1 675	1 590	1 702	7

	2018 tilinpäätös	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys	2019—2020 muutos, %
Korkotulot ja voitontuloutukset, milj. euroa	2 974	2 213	2 494	13
— korkotulot	93	44	44	1
— osinkotulot ja osakkeiden myyntitulot	2 549	1 933	2 176	13
— osuus Suomen Pankin voitosta	104	100	100	0
— valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	228	137	174	27

Valtion sekalaisiksi tuloiksi v. 2020 arvioidaan 5 903 milj. euroa eli 157 milj. euroa vuoden 2019 varsinaista talousarviota suuremmaksi. Merkittävimmän yksittäisen erän sekalaisista tuloista muodostaa valtion eläkerahastosta valtion budjettitalouteen tehtävä 1 940 milj. euron suuruinen tuloutus. Sekalaisiin tuloihin luetaan EU:lta saatavat tulot, joita arvioidaan kertyvän 1 179 milj. euroa. Niistä yli $\frac{3}{4}$ liittyy maatalouden ja maaseudun kehittämiseen. Sekalaisiin tuloihin kirjataan myös rahapelitoiminnan voittovaroista opetus- ja kulttuuriministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön saamat osuudet, joiden yhteissumman arvioidaan olevan 1 082 milj. euroa v. 2020.

Korkotuloja ja voitontuloutuksia ennakoidaan kertyvän 2 494 milj. euroa, mikä on 281 milj. vuoden 2019 varsinaista talousarviota enemmän. Suurimman tuloerän siitä muodostavat osinkotulot ja osakkeiden myynnistä saatavat tulot. Osakkeiden myynnistä ennakoidaan kertyvän tuloja yhteensä 1,1 mrd. euroa, josta hallitusohjelman mukaisten tulevaisuusinvestointien rahoittamiseen liittyvien myyntien osuus on n. 0,7 mrd. euroa. Suomen Pankista annetun lain mukaan Suomen Pankki tulouttaa valtiolle 50 % edellisen vuoden tuloksesta. Pankkivaltuusto voi päättää tätä suuremman osuuden tulouttamisesta. Vuodelle 2020 oletetaan tuloutukseksi 100 milj. euroa. Valtion liikelaitosten voitontuloutukseksi arvioidaan 174 milj. euroa, josta Metsähallituksen osuus on 139 milj. ja Senaatti-kiinteistöjen 35 milj. euroa.

5. Talousarvioesityksen määrärahat

Talousarvioesityksen määrärahoiksi ehdotetaan 57,6 mrd. euroa, mikä on n. 2,1 mrd. euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa.

Hintatason nousu ja talousarvioesityksen rakennemuutokset huomioon ottaen hallinnonalojen (pääluokat 21—35) määrärahat nousevat 2,5 % vuoden 2019 varsinaisesta talousarviosta. Hallinnonalojen menotasoa nostavat erityisesti pääministeri Rinteen hallitusohjelman mukaiset pysyvät menolisäykset sekä määräaikaiset tulevaisuusinvestoinnit. Myös eräät ns. automaattitekijät, kuten ikäsidonnaisten valtion menojen kasvu, täysimääräiset indeksikorotukset sekä veroperuste muutosten vaikutusten kompensatio kunnille, näkyvät menojen nousuna vuoteen 2019 verrattuna. Toisaalta hyvä työllisyystilanne edelleen alentaa työttömyysturvamenoja.

Valtionvelan korkomenot (pääluokka 36) ovat uuden korkotasoenusteen myötä merkittävästi alemmat v. 2020 kuin mitä vuodelle 2019 on budjetoitu.

Määrärahat pääluokittain vuosina 2018—2020¹⁾

Tunnus	Pääluokka	v. 2018	v. 2019	v. 2020	Muutos 2019—2020	
		tilinpäätös milj. €	varsinainen talousarvio milj. €	esitys milj. €	milj. €	%
21.	Eduskunta	122	125	127	3	2
22.	Tasavallan presidentti	18	20	16	-4	-20
23.	Valtioneuvoston kanslia	210	268	219	-50	-19
24.	Ulkoministeriön hallinnonala	1 116	1 136	1 256	120	11
25.	Oikeusministeriön hallinnonala	923	978	954	-25	-3
26.	Sisäministeriön hallinnonala	1 486	1 497	1 520	23	2
27.	Puolustusministeriön hallinnonala	2 851	3 138	3 158	20	1
28.	Valtiovarainministeriön hallinnonala	17 220	17 494	18 493	999	6
29.	Opetus- ja kulttuuri- ministeriön hallinnonala	6 565	6 423	6 837	414	6
30.	Maa- ja metsätalous- ministeriön hallinnonala	2 635	2 621	2 689	67	3
31.	Liikenne- ja viestintä- ministeriön hallinnonala	3 436	2 874	3 490	616	21
32.	Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	2 839	2 501	2 863	363	15
33.	Sosiaali- ja terveys- ministeriön hallinnonala	14 489	15 036	14 780	-256	-2
35.	Ympäristöministeriön hallinnonala	183	204	278	74	36
36.	Valtionvelan korot	1 150	1 180	873	-307	-26
	Yhteensä	55 242	55 495	57 552	2 056	4

¹⁾ Jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

5.1. Talousarvioesitys ja valtiontalouden kehys

Hallitusohjelmaan sisältyy budjettitalouden menojen kehitystä ohjaava koko vaalikauden kattava menosääntö. Se asettaa enimmäismäärän pääosalle, noin neljälle viidennekselle, talousarviomenoista. Menosäännön ja sen pohjalta vahvistettavan valtiontalouden menokehysten ulkopuolelle jäävät mm. suhdanteiden ja rahoitusautomaatiikan mukaisesti muuttuvat menot, valtionvelan korkomenot sekä finanssisijoitukset.

Hallituksen ensimmäinen kehyspäätös, vaalikauden kehys 2020—2023, annetaan eduskunnalle 7.10.2019. Siinä valtiontalouden menokehys asetetaan siten, että kehystaso v. 2023 on 1,4 mrd. euroa korkeampi kuin 4.4.2019 päätetyssä teknisessä kehyspäätöksessä. Hallitusohjelman mukaisia ja muita toimenpiteitä toteutetaan siinä määrin, kuin se on kehysten puitteissa mahdollista.

Kevään 2019 julkisen talouden suunnitelmassa vuosien 2020—2023 menokehys muutettiin vuoden 2020 hinta- ja kustannustasoon lakisääteisesti ja sopimusperusteisesti indeksikorotettavien

menojen osalta. Hinta- ja kustannusarviot ovat tarkentuneet tämän jälkeen, minkä johdosta vuoden 2020 kehysmenojen hintakorjausta alennetaan nettomääräisesti yhteensä 45 milj. eurolla.

Kehyksen hinta- ja kustannustasotarkistukset, milj. euroa

	2020	2021	2022	2023
Tarkistus kehystasoon verrattuna kevääseen 2019:				
Lakisääteisesti indeksisidonnaiset menot (eläkkeet, kuntien valtionosuudet sekä muut lakisääteisesti indeksoitavat valtionavut)	-44,6	-37,3	-38,4	-34,0
Yhteensä	-44,6	-37,3	-38,4	-34,0

Vuoden 2020 kehystasossa otetaan lisäksi huomioon kehyksen rakenteellisia muutoksia, jotka laskevat vuoden 2020 kehystasoa 251 milj. euroa. Rakennemuutokset on eritelty tarkemmin seuraavassa taulukossa.

Kehyksen rakennemuutokset, milj. euroa

Momentti	Asia	2019	2020	2021	2022	2023
24.30.66	Kehitysyhteistyön yhteishankkeet.					
	Läpivirtauserä, vastaavat tulot momentilla 12.24.99.		5,8			
27.10.18,	Ajoitusmuutos monitoimihävittäjien hankintaan					
27.10.19	liittyen		20,0	-20,0		
28.90.30	Ajoitusmuutos liittyen kompensatioon kunnille vuosien 2019—2022 kustannustenjaon tarkistuksista, jotta lomarahaleikkaus ei tulisi kahteen kertaan	237,0	-237,0			
28.91.41	Teollisuuden energiaintensiivisten yritysten energiaveron palautusjärjestelmän (ns. energia-veroleikkuri) poistaminen				-119,0	-230,0
32.20.41	Ajoitusmuutos eräiden energiatukihankkeiden maksatuksissa		-8,0	-4,0	-4,0	12,0
32.30.51,	Työttömyysetuuksien aktiivikäyttö, palkkatuki.					
33.20.52	Siirto kehyksen luettavalta momentilta kehyksen ulkopuoliselle momentille.			-143,0	-143,0	-143,0
33.10.57	Lapsilisän yksinhuoltajakorotus, perustemuutos kehyksen ulkopuolisella momentilla		-1,5	-1,5	-1,5	-1,5
33.20.50,	Korotus perusturvaan, perustemuutos kehyksen					
33.20.52,	ulkopuolisilla momenteilla					
33.10.54,						
33.10.57,						
33.30.60			-35,2	-35,2	-35,2	-35,2
33.10.54,	Aktiivimallin leikkurin poisto, perustemuutos					
33.10.57,	kehyksen ulkopuolisilla momenteilla					
33.20.50,						
33.20.52			-13,7	-13,7	-13,7	-13,7

Kehyksen rakennemuutokset, milj. euroa

Momentti	Asia	2019	2020	2021	2022	2023
33.20.50	Työttömyysturvan lisäpäiväoikeuden alaikärajan nostaminen, perustemuutos kehyksen ulkopuolisella momentilla		23,0	23,0	23,0	23,0
35.10.52	Vallisaaren vesi- ja viemäriverkoston rakentamisen aikaistuminen	0,9	-0,9			
35.10.61	Vesiensuojelun tehostamisohjelman ajoitusmuutos		-3,0	3,0		
	Yhteensä	237,9	-250,5	-191,4	-293,4	-388,4

Jakamaton varaus

Kaikki edellä mainitut tarkistukset mukaan lukien vuoden 2020 kehystaso on 47 778 milj. euroa sisältäen 300 milj. euron lisätalousarviovarauksen.

Talousarvioesityksen kehykseen luettaviksi määrärahoiksi ehdotetaan 47 378 milj. euroa. Näin ollen vuoden 2020 jakamaton varaus on 100 milj. euroa. Lisäksi vuodelle 2020 on kehyksessä varattu 300 milj. euroa lisätalousarvioita varten.

Kehyksen ulkopuoliset menot

Valtiontalouden kehyksen ulkopuolella ovat ennen kaikkea suhdanteiden ja rahoitusautomaatiikan mukaisesti muuttuvat menot, kuten työttömyysturvamenot, palkkaturva, asumistuki, sekä perustoimeentulotuki. Mainitut menot luetaan kuitenkin kehyksen piiriin niiden perusteisiin tehtyjen muutosten menovaikutusten osalta. Lisäksi kehyksen ulkopuolelle jäävät mm. valtionvelan korkomenot, arvonlisäveromenot, finanssisijoitukset sekä menot, joissa valtio toimii teknisenä ulkopuoliselta saatavan rahoitusosuuden välittäjänä.

Kehyksen ulkopuolisiksi menoiksi ehdotetaan n. 10,2 mrd. euroa, joka on n. 1,2 mrd. euroa vähemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Tästä n. 1,0 mrd. euroa selittyy sillä, että edellisen vaalikauden veroperustemuutosten kompensatiot kunnille siirretään teknisesti vaalikauden vaihteessa kehyksen ulkopuolelta kehykseen kuuluviksi.

Suhdanneluonteiset menot alenevat lähes 0,3 mrd. euroa lähinnä hyvän työllisyystilanteen myötä verrattuna vuoden 2019 varsinaiseen talousarvioon. Valtionvelan korkomenot alenevat n. 0,3 mrd. euroa uuden korkotasoenusteen myötä ja arvonlisäveromenoihin varatut määrärahat kasvavat n. 1 mrd. eurolla käynnistyvien hankkeiden ja hankintojen myötä. Veroperustemuutoksista aiheutuva kompensatio kunnille kasvavaa lähes 0,3 mrd. eurolla vuodesta 2019 pääministerin Rinteen hallituksen uusien veroperustemuutosten ja ansiotuloverotukseen ansiotason muutoksen perusteella tehtävän tarkistuksen takia.

Kehyksen ulkopuolelle jäävät määrärahat, milj. euroa

	2020 esitys
Suhdanneluonteiset menot	4 393
Veroperustemuutosten kompensatiot kunnille	285
EU:lta saatavia tuloja vastaavat menot	1 095
Rahapelitoiminnan voittovarojen tuottoa vastaavat menot	1 014
Korkomenot	873
Finanssisijoitukset	329
Tekniset läpivirtauserät	377
Arvonlisäveromäärärahat	1 276
Siirto valtion televisio- ja radiorahastoon	532
Yhteensä	10 174

5.2. Määrärahat hallinnonaloittain**Hallituksen pysyvät menolisäykset**

Pääministeri Rinteen hallitusohjelmassa linjattiin yhteensä n. 1,4 mrd. euron pysyvistä julkisen talouden menolisäyksistä vuoden 2023 tasolla kevään 2019 tekniseen julkisen talouden suunnitelmaan verrattuna. Panostuksia kohdennetaan mm. sosiaaliturvaan ja sosiaali- ja terveystalouteen, varhaiskasvatukseen, koulutukseen ja tutkimukseen sekä ympäristönsuojeluun ja ilmastopoliittisiin toimiin. Vuonna 2020 pysyvien menojen lisäys on n. 1,1 mrd. euroa.

Pääministeri Rinteen hallituksen pysyvät lisäpanostukset strategisten kokonaisuuksien mukaan, milj. euroa

	2020	2021	2022	2023
Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi	57	95	107	108
Suomi kokoaan suurempi maailmalla	83	86	91	100
Turvallinen oikeusvaltio Suomi	32	42	50	69
Elinvoimainen Suomi	422	458	274	191
Luottamuksen ja tasa-arvoisten työmarkkinoiden Suomi	33	66	75	70
Oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja mukaan ottava Suomi	414	521	562	619
Osaamisen sivistyksen ja innovaatioiden Suomi	38	108	159	213

Kertaluonteiset tulevaisuusinvestoinnit

Hallitus on päättänyt n. 1,4 mrd. euron tulevaisuusinvestointiohjelmasta kertaluonteisiin investointeihin ja yhteiskunnallisesti tärkeisiin kokeiluihin. Toimet rahoitetaan pääosin valtion omaisuustuloilla. Panostuksista 750 milj. euroa kohdistuu vuodelle 2020. Lisäksi valtion asuntorahastosta (VAR) kohdennetaan yhteensä n. 50 milj. euron panostukset v. 2020.

Työllisyystoimet

Hallitus on ottanut ensimmäisen askeleen työllisyystoimien valmistelun kokonaisuudessa, jolla tavoitellaan 75 prosentin työllisyysastetta. Muun muassa palkkatukea uudistetaan, osatyökykyisten työllistymiseen ja työperäiseen maahanmuuttoon panostetaan sekä työttömyysturvan lisäpäiväoikeuden alaikäraja korotetaan. Työllisyystoimenpiteiden valmistelu jatkuu edelleen siten että kesän 2020 budjettiriihessä on osoitettavissa päätösperäisesti 30 000 uutta työllistä vastaavat toimenpiteet.

Vähennykset siirtomäärärahoissa ja toimintamenoissa

Hallitusohjelman mukaisesti siirtomäärärahamomenttien tasoja alennetaan pysyvästi yhteensä 50 milj. eurolla vuodesta 2020 lukien kohdentaen vähennykset niihin määrärahoihin, joiden käyttö on viime vuosina perusteettomasti jäänyt merkittävästi alle budjetoidun tason. Alla olevassa taulukossa on esitetty siirtomäärärahojen vähennysten jakautuminen hallinnonaloittain.

Siirtomäärärahasäästön jakautuminen hallinnonaloittain v. 2020, milj. euroa

Hallinnonala	Vähennys
VNK	0,5 milj. euroa
UM	1 milj. euroa
SM	2,1 milj. euroa
PLM	2,6 milj. euroa
VM	15,5 milj. euroa
OKM	6,2 milj. euroa
MMM	5,2 milj. euroa
LVM	3,6 milj. euroa
TEM	7,2 milj. euroa
STM	4,1 milj. euroa
YM	2,1 milj. euroa

Toimintamenoissa on huomioitu jo tekniseen kehyspäätökseen sisältyneet toimintamenojen säästö (valtion toiminnan digitalisaatio ja tuottavuus), jossa vuodesta 2020 alkaen hallinnonalakohtaisesti toimintamenoihin vähennettynä toimitilamenoilla kohdistuu 0,5 % säästö. Oikeusministeriön, sisäministeriön ja puolustusministeriön hallinnonaloja sekä Tullin toimintamenoja koskee 0,3 prosentin säästö. Valtion toimintamenojen vähennys on 18 milj. euroa v. 2020.

Valtioneuvoston kanslia (pääluokka 23)

Valtioneuvoston kanslian pääluokkaan ehdotetaan määrärahoja yhteensä 219 milj. euroa, joka on 50 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Määrärahavähennys johtuu pääosin Suomen EU-puheenjohtajakauden päättymisestä.

Valtioneuvoston kanslian toimintamenoihin ehdotetaan 124 milj. euroa, missä on vähennystä 2 milj. euroa vuoteen 2019 nähden. Toimintamenoissa on vähennystä aiheutuen valtioneuvoston yhteisten kehittämishankkeiden toteuttamisen päättymisestä, momenttiin kohdistetuista aiemmista säästöpäätöksistä sekä Senaatti-kiinteistöjen vuokranalennuksista. Vastaavasti määräraha-

lisäystä ehdotetaan ICT-menoihin, kaluste- ja turvalaitemenoihin, valtioneuvoston tietojärjestelmäympäristön kehittämiseen, tilannekuvajärjestelmän suunnitteluun, hallituksen vaihdokseen liittyviin menoihin sekä Leo Mechelin -historiahankkeeseen ja hallitusohjelmaan liittyviin toimiin. Hallitusohjelman perusteella ehdotetaan 0,2 milj. euroa ilmastopaneelin pyöreän pöydän työhön.

Puoluetoiminnan tukemiseen ehdotetaan lisäystä 6 milj. euroa. Ministereiden, valtiosihteerien ja erityisavustajien palkkausmäärärahoihin ehdotetaan yhteensä 5 milj. euroa korotusta vuoteen 2019 verrattuna aiheutuen ministerien, valtiosihteerien ja erityisavustajien määrän noususta, palkkioperusteiden tarkistuksista sekä edellisen hallituksen ministereiden palkkioihin kohdistettujen aiempien säästöjen poistamisesta.

Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelmaan ehdotetaan 1,5 milj. euroa, missä on lisäystä 0,64 milj. euroa vuoteen 2019 verrattuna. Toimenpideohjelman tavoitteena on julkisten rakennusten tervehdyttäminen sekä sisäilmasta oireilevien hoidon ja kuntoutuksen tehostaminen.

Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskukselle ehdotetaan 1,38 milj. euroa, missä on lisäystä 0,24 milj. euroa.

Ulkoministeriön hallinnonala (pääluokka 24)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 1,3 mrd. euroa. Kasvua vuoden 2019 varsinaiseen talousarvioon verrattuna on 120 milj. euroa aiheutuen lähinnä hallitusohjelman mukaisista määrärahalisäyksistä. Määrärahakasvusta vuoteen 2019 verrattuna hallituksen tulevaisuusinvestoinneista aiheutuu 14,4 milj. euroa. Pääluokan määrärahoista ulkoasiainhallinnon osuus on 21 %, kriisinhallinnan 6 %, kansainvälisen kehitysyhteistyön 66 % ja muiden menojen 7 %.

Ulkoasiainhallinto

Ulkoasiainhallinnon toimintameneihin ehdotetaan 235 milj. euroa. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan arvopohjassa keskeistä on ihmisoikeuksien, oikeusvaltioperiaatteen, demokratian, rauhan, vapauden, suvaitsevaisuuden ja tasa-arvon edistäminen kaikessa kansainvälisessä toiminnassa. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan päämäärä on vahvistaa Suomen kansainvälistä asemaa, turvata itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus, parantaa Suomen ja suomalaisten turvallisuutta ja hyvinvointia sekä ylläpitää yhteiskunnan toimivuutta. Ulkoasiainhallinnon toiminta nojaa kattavaan edustustoverkkoon sekä tehokkaaseen kahden- ja monenväliseen diplomaattiaan eri tasoilla. Vuonna 2020 edustustoverkon toimintaa vahvistetaan, mm. avaamalla yksi uusi suurlähetystö.

Kriisinhallinta

Ulkoministeriön hallinnonalan osuus suomalaisten kriisinhallintajoukkojen menoista on 53,1 milj. euroa, joka on 1,9 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Siviilikriisinhallintaan ehdotetaan 16,6 milj. euroa. Sotilaalliseen kriisinhallintaan palkattua henkilöstöä arvioidaan v. 2020 olevan enimmillään n. 500 henkilötyövuotta ja siviilikriisinhallintaan arvioidaan palkattavan v. 2020 n. 130 asiantuntijaa.

Rauhanvälitys on osa kokonaisvaltaista kriisinhallintaa. Suomen tavoitteena on edistää rauhanvälitystä aktiivisesti ja johdonmukaisesti. Rauhanvälitykselle esitetään perustettavaksi talousarvioon oma momentti, jolle ehdotetaan 2,5 milj. euron määrärahaa, josta 1,5 milj. euroa on osa hallituksen tulevaisuusinvestointeja.

Kehitysyhteistyö

Kansainväliseen kehitysyhteistyöhön ehdotetaan yhteensä 1,0 mrd. euroa. Kehitysyhteistyömäärärahojen tason arvioidaan v. 2020 olevan n. 0,41 % suhteessa bruttokansantuloon. Varsinaiseen kehitysyhteistyöhön ehdotetaan myönnettäväksi 684 milj. euroa sekä 461 milj. euron sitoumusvaltuuksia, joista aiheutuvat menot ajoittuvat vuoden 2020 jälkeisille vuosille. Finnfundin pääoman korottamiseen ehdotetaan 10 milj. euroa ja kehitysyhteistyön finanssisijoituksiin n. 130 milj. euroa.

Ulkoministeriön hallinnonalan muut menot

Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin ja rahoitusosuuksiin ehdotetaan n. 88 milj. euroa. Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyöhön ehdotetaan 3 milj. euroa. Alueellinen yhteistyö on tärkeä keino edistää vakautta, turvallisuutta, kestävästä kehitystä ja taloudellisia yhteistyömahdollisuuksia Itämeren, Barentsin ja arktisella alueella.

Oikeusministeriön hallinnonala (pääluokka 25)

Oikeusministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 954 milj. euroa, mikä on (vaalimenot mukaan lukien) 25 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Vähennys johtuu ennen kaikkea vaalimenojen vähennyksestä 39 milj. euroa.

Rikosketjun toimintakyvyn sekä rikosvastuun toteutumisen ylläpitämiseksi syyttäjälaitokselle, tuomioistuimille, oikeusavulle ja Rikosseuraamuslaitokselle ehdotetaan yhteensä 5,2 milj. euron lisärahoitusta. Lisäksi hallinnonalan resurssien turvaamiseksi osoitetaan oikeuslaitokselle ja Rikosseuraamuslaitokselle 0,7 milj. euron lisämääräraha.

Ylivelkaantumista ja siihen liittyviä ongelmia vähennetään tehokkaasti. Talous- ja velkaneuvonnan saatavuuden parantamiseksi ja palveluihin ohjaamisen tehostamiseksi koko maassa ehdotetaan oikeusapu- ja edunvalvontapiireille 1,0 milj. euron lisämääräraha.

Turvapaikanhakijoiden oikeusavun vahvistamiseksi ehdotetaan julkiselle oikeusavulle ja yksityisille avustajille hallitusohjelmassa päätetty yhteensä 0,9 milj. euron lisärahoitus. Kaiken kaikkiaan lisärahoitus turvapaikanhakijoiden oikeusturvaan on hallintotuomioistuimissa ja oikeusavussa 1,8 milj. euroa vuoden 2019 tasoon verrattuna.

Yleisen edunvalvonnan tarvetta lisää väestön ikääntyminen. Päämiesmäärän kasvusta johtuen edunvalvontatoimistoihin palkataan 10 lisähenkilöä (0,6 milj. euroa vuodessa).

Ulosotossa harmaan talouden torjuntaan ohjatulla 1,3 milj. euron vuotuisella lisämäärärahalla on laajennettu erikoisperinnän toiminta valtakunnalliseksi. Määrärahaa on käytetty myös konkursiin asetettujen velallisten toiminnan selvittämiseen. Rahoitusta ehdotetaan jatkettavaksi v. 2020.

Tuomioistuinvirasto käynnistää toimintansa ja vastaa tuomioistuinten keskushallintotehtävistä ja tuomioistuinten toimintaedellytyksistä. Tuomioistuinvirastolle ehdotetaan 1,7 milj. euron lisärahoitusta.

Vaikutusarvioiteja vahvistetaan lainvalmistelussa keskittämällä vaikutusarviointien tekeminen oikeusministeriöön (0,4 milj. euroa vuodessa). Kyseessä on kaikille ministeriöille tarjottava palvelu, jonka tehtävänä on ohjata, tukea ja tuottaa vaikutusarvioiteja.

Sisäministeriön hallinnonala (pääluokka 26)

Sisäministeriön pääluokkaan ehdotetaan määrärahoja yhteensä 1,5 mrd. euroa, mikä on 22,7 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Pääluokan määrärahoista poliisitoimen (ml. Suojelupoliisin) osuus on 54 %, Rajavartiolaitoksen 18 %, pelastustoimen ja Hätäkeskuslaitoksen 5 %, maahanmuuton 13 % sekä hallinnon 10 %. Pääministeri Rinteen hallitusohjelman tavoitteena on turvallinen oikeusvaltio Suomi, turvallisuuden tunteen vahvistuminen ja turvallisuusviranomaisten toimintakyvyn varmistaminen. Sisäministeriön pääluokkaan ehdotettavilla määrärahoilla toteutetaan hallitusohjelmatavoitteita ja varmistetaan viranomaisten ydin-toiminnot ja suorituskyky.

Kriisinhallintakeskuksen määrärahoja lisätään vuoden 2019 talousarvioon nähden 0,9 milj. eurolla, josta 0,4 milj. euron lisäys liittyy hallitusohjelman mukaiseen siviilikriisinhallinnan osallistumistason nostoon.

Sisäministeriön resursseja siviilitiedustelun ja Suojelupoliisin laillisuusvalvonnassa vahvistetaan 0,38 milj. eurolla.

Poliisitoimi

Poliisitoimeen ehdotetaan yhteensä n. 816 milj. euroa. Hallitusohjelmaan liittyen poliisitoimen määrärahoja lisätään 7,5 milj. eurolla. Määrärahoilla aloitetaan poliisimiesten henkilötyövuosimäärän nostaminen hallitusohjelman mukaiselle 7 500 henkilötyövuoden tasolle vuoteen 2023 mennessä.

Poliisin toimintamäärärahoihin ehdotetaan 1,9 milj. euroa nettipoliisitoiminnan vahvistamiseen, 0,8 milj. euroa rahanpesudirektiivin täytäntöönpanoon ja 2 milj. euroa sakon muuntorangaistusmenoihin.

Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden turvallisuusviranomaisten, muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä.

Poliisin tuloksellisella sekä perus- ja ihmisoikeusmyönteisellä toiminnalla vaikutetaan osaltaan siihen, että Suomi olisi maailman turvallisimaa maa. Poliisi tuottaa turvallisuuden tunnetta suorittamalla lakisäätötehtäviensä laadukkaasti ja oikea-aikaisesti, olemalla ihmisten arjessa näkyvä ja tavoitettavissa sekä säilyttämällä kansalaisten luottamus korkealla. Mahdollisimman moni rikos ehkäistään juurisyyt tunnistamalla. Laitonta maahantuloa ja maassaoiloa torjutaan tehokkaasti.

Suojelupoliisin määrärahoja lisätään edelleen. Mm. operatiivisen toiminnan kuluihin lisätään 1,7 milj. euroa ja siviilitiedustelun tietojärjestelmän menoihin 8,36 milj. euroa.

Rajavartiolaitos

Rajavartiolaitokselle ehdotetaan yhteensä 268 milj. euroa. Talousarvioesityksessä on huomioitu hallitusohjelmaan kirjattu tavoite rajaturvallisuuden suoristuskyvyn ja rajavartijamäärän turvaamisesta niin, että Rajavartiolaitoksen toimintamäärärahoja lisätään v. 2020 1,3 milj. eurolla. Lisäksi ehdotetaan vuoden 2019 talousarvioon nähden lisämäärärahaa 2 milj. euroa rajaturvallisuuteen, 5,1 milj. euroa EU:n rajaturvallisuusvaatimusten johdosta, 1,5 milj. euroa Rovaniemen lentoaseman ulkorajaliikenteen kasvun johdosta, 1 milj. euroa toimitilakustannuksiin sekä 0,8 milj. euroa eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvien joukkojen menoihin.

Hallitusohjelman mukaisena kertaluonteisena investointina ehdotetaan Rajavartiolaitokselle maa- ja merirajan teknisen valvonnan uudistamiseen 15 milj. euroa. Ilma- ja vartioalusten kertaluonteisin peruskorjauksiin ja huoltoihin varataan 2,7 milj. euroa ja kevyen kaluston hankintoihin ja huoltoon 1,9 milj. euroa.

Rajavartiolaitos toimii sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden alueilla. Rajavartiolaitos on osa Suomen turvallisuusjärjestelmää ja puolustusjärjestelmää sekä osa eurooppalaista raja- ja merivartiostoa.

Rajavartiolaitos vahvistaa itärajan valvontaa ja kykyä torjua turvallisuusuhkia ulkorajoilla. Rajavartiolaitos toimeenpanee Euroopan unionin rajaturvallisuudelle asettamat uudet velvoitteet sekä osallistuu Euroopan raja- ja merivartiostoviraston (Frontex) koordinoimiin yhteisiin operaatioihin EU:n ulkorajoilla ja muuhun kansainväliseen toimintaan.

Pelastustoimi ja hätäkeskustoiminta

Pelastustoimen toimintamenoihin ehdotetaan 14,5 milj. euroa. Pelastustoimen määrärahoja ehdotetaan lisättäväksi 0,6 milj. euroa pelastustoimen keskittämiseksi Kuopioon ja Pelastusopiston koulutuksen lisäämiseksi sekä 0,5 milj. euroa hätäkeskuspäivystäjäkoulutuksen lisäämiseen.

Valtion talousarviosta rahoitetaan sisäministeriön pelastustoimen valtakunnallinen ohjaus ja valtakunnallisista järjestelyistä huolehtiminen sekä Pelastusopiston toiminta. Pelastuslaitosten rahoituksesta vastaavat kunnat. Pelastustoiminnan ja varautumisen valtakunnallista johtamista, suunnittelua, ohjausta, valvontaa ja koordinaatiota vahvistetaan ja parannetaan. Sisäministeriö jatkaa pelastustoimen uudistamista yhdessä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen kanssa yhteistyössä pelastustoimen toimijoiden kanssa.

Hätäkeskuslaitoksen toimintamenoihin ehdotetaan 57,8 milj. euroa. Ehdotuksessa on huomioitu hallitusohjelmaan sisältyvä tavoite hätäkeskustoiminnan suorituskyvyn ja voimavarojen varmistamisesta niin, että määrärahaa lisätään 1 milj. eurolla. Ehdotuksessa on huomioitu myös hätäkeskuspäivystäjien lisäys 35 henkilötyövuodella ja 1,75 milj. eurolla sekä lisäys 3,7 milj. euroa hätäkeskusjärjestelmä Erican ylläpitomenoihin keskitettynä tässä vaiheessa kokonaan Hätäkeskuslaitokselle. Jatkossa kyseisten määrärahojen budjetointimalli selvitetään.

Hätäkeskusten ja hätäkeskuspalveluita käyttävien viranomaisten toimintaa on tarkoitettu yhdenmukaistaa hälytyspalveluiden osalta valtakunnan tasolla. Tavoitteena on parantaa hätäkeskusten toimintaa ja viranomaisyhteistyötä ja sitä kautta väestön turvallisuuspalveluja.

Maahanmuutto

Maahanmuuttoon ehdotetaan 205 milj. euroa. Ehdotuksessa on huomioitu pääministeri Rinteen hallitusohjelman mukainen kiintiöpakolaisten määrän nosto 850 tasolle ja sen vaatima päätöksentekoresurssi (1 htv) kansainvälisen suojelun oleskelulupapäätösten tekemiseksi sekä kiintiöpakolaisten maahantuloon liittyvät kustannukset 0,170 milj. euroa. Päätöksentekoresurssien turvaamiseen erityisesti liittyen työperäiseen maahanmuuttoon ehdotetaan 10 milj. euroa. Turvapaikkahakemusten ruuhkanpurkuun ehdotetaan 3 milj. euroa.

Puolustusministeriön hallinnonala (pääluokka 27)

Puolustusministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 3,2 mrd. euroa, joka on 19,6 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Pääluokan määrärahalisäykset ovat yhteensä 107,0 milj. euroa ja vähennykset yhteensä 87,4 milj. euroa. Lisäykset aiheutuvat pääosin palkkausten tarkistuksista ja muista hinta- ja kustannustasotarkistuksista, edellisellä vaalikaudella päätetystä materiaalihankintojen tasokorotuksesta, monitoimihävittäjien hankinnan valmistelusta ja Puolustusvoimien henkilö- ja tehtävämäärän lisäämisestä. Vähennykset aiheutuvat pääosin Laivue 2020 -hankkeen rahoitusosuuden vuosivaihtelusta, Senaatti-kiinteistöjen budjettineutraalista vuokranalennuksesta ja toimintamenoihin kohdistuvasta tuottavuussäästöstä.

Puolustusvoimien toimintamenoihin (pl. palkkausmenot), puolustusmateriaalihankintoihin sekä sotilaallisen kriisinhallinnan menoihin on tehty vakiintuneen käytännön mukaisesti 1,5 % ennakollinen kustannustasotarkistus. Sotilaallisen maanpuolustuksen osuus pääluokan määrärahoista on 86 %, josta materiaaliseen valmiuteen laskettavia menoja on 43 %. Puolustuspolitiikan ja hallinnon (sisältäen arvonlisäveromenot) osuus pääluokan menoista on 12 % ja sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenojen osuus on 2 %.

Vuoden 2020 talousarvioesityksen mukaisista uusista ja aiemmin myönnettyistä Puolustusvoimien tilausvaltuuksista aiheutuu menoja yhteensä 775 milj. euroa v. 2020 ja talousarviovuoden jälkeisinä vuosina yhteensä 1 361 milj. euroa.

Sotilaallinen maanpuolustus

Puolustusvoimien toimintamenoihin ehdotetaan 1 932 milj. euroa, joka on 8,3 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Muutoksia toimintamäärärahoihin aiheuttavat mm. palkkausten tarkistukset, muut hinta- ja kustannustasotarkistukset, sotilastiedustelulain toimeenpano, Puolustusvoimien henkilö- ja tehtävämäärän lisääminen, kertausharjoitusten määrän lisääminen sekä vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen uusi toimintamalli.

Puolustusmateriaalihankintoihin ehdotetaan määrärahoja 765 milj. euroa, joka on 9,3 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Muutos aiheutuu kustannustasotarkistusten ohella lähinnä Laivue 2020 -hankkeen rahoitusosuuden vuosivaihtelusta, materiaalihankintojen tasokorotuksesta ja monitoimihävittäjien hankinnan valmistelusta.

Hornet-hävittäjäkaluston suorituskyvyn täysimääräinen korvaaminen aiheuttaa jo ennen hankintapäätöstä valmisteluvaiheen menoja, joihin budjetoidaan erillinen määräraha.

Talousarvioesitys sisältää kaksi uutta tilausvaltuutta. Puolustusmateriaalihankintoihin ehdotetaan 53,8 milj. euron suuruista Puolustusvoimien materiaalin kehittäminen 2020 -tilausvaltuutta, jonka menot ajoittuvat vuosille 2020—2022. Tilausvaltuudella mm. päivitetään panssaroitua pyöräajoneuvokalustoa, hankitaan pioneerimateriaalia sekä korvataan koulutuksessa käytettävää räjähd- ja tulenkuvajärjestelmää.

Puolustusvoimien toimintamenoihin ehdotetaan 132,4 milj. euron tilausvaltuutta, jolla turvataan käytettävyytavoitteiden edellyttämät järjestelmien huolto- ja ylläpitosopimukset, pitkän toimintusajan varaosahankinnat sekä tarvittavat muut palvelut vuosille 2020—2024.

Sotilaallinen kriisinhallinta

Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenoihin ehdotetaan määrärahoja 59,7 milj. euroa, joka on 1,1 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Lisäys aiheutuu pääosin Libanonin UNIFIL-operaation jatkumisesta. Kriisinhallintaa käsitellään myös ulkoministeriön hallinnonalan yleisperusteluissa kohdassa kriisinhallinta.

Valtiovarainministeriön hallinnonala (pääluokka 28)

Valtiovarainministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 18,5 mrd. euroa, joka on 1,0 mrd. euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Lisäyksestä valtaosa liittyy kuntien tukemiseen. Hallinnonalan määrärahoista kunnille maksettavien avustusten osuus on 51 %, valtion maksamien eläkkeiden ja korvausten 28 %, EU-maksujen 12 %, energiaverotuen 1,5 % ja Ahvenanmaan maakunnalle suoritettavien maksujen 1,5 %. Pääluokan määrärahoista virastojen toiminta- ja kulutusmenojen osuus on 6 %.

Verotus ja tulli

Verohallinnon ja Tullin toimintamenoihin ehdotetaan yhteensä 623 milj. euroa. Menoihin sisältyy 12 milj. euroa kansallisen tulorekisterin toimintamenoja. Lisäksi takaisin maksettaviin veroihin ja verotukseen liittyviin korkomenoihin ehdotetaan 29 milj. euroa arviomäärärahoja.

Palvelut valtioyhteisölle

Palveluihin valtioyhteisölle ehdotetaan 50 milj. euroa. Määrärahat sisältävät Valtiokonttorin, Palkeiden ja Valtorin toimintamenot sekä Valtorin investointimenot. Senaatti-kiinteistöjen investointivaltuuden enimmäismääräksi ehdotetaan 325 milj. euroa investointien painottuessa perusparannus- ja peruskorjausmenoihin sekä toimitilatehokkuutta kasvattaviin investointeihin. Pääosa palveluista rahoitetaan omakustannushintaisena maksullisena toimintana. Tämän lisäksi Valtiokonttori tuottaa valtion keskitettyjä palveluita mm. varainhankinnan ja keskuskirjanpidon osalta.

Tilastotoimi, taloudellinen tutkimus ja rekisterihallinto

Tilastotoimeen, valtion taloudelliseen tutkimukseen ja rekisterihallintoon ehdotetaan yhteensä 105,9 milj. euroa. Summa sisältää uuden Digi- ja väestötietoviraston toimintamenot 53,9 milj. euroa sekä Tilastokeskuksen toimintamenot 48 milj. euroa ja Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen toimintamenot 3,8 milj. euroa.

Valtion alue- ja paikallishallinto

Maistraattien yhdistyessä Väestörekisterin kanssa uudeksi Digi- ja väestötietovirastoksi maistraattien toimintamenot siirtyvät rekisterihallinnon piiriin. Alue- ja paikallishallinnon määrärahat koostuvat lähes pelkästään aluehallintovirastojen toimintamenoista, jotka ovat 56,5 milj. euroa.

Valtion eläkemenot ja korvaukset

Valtion maksamiin eläkkeisiin ja korvauksiin ehdotetaan 5,2 mrd. euroa, joka on 107 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Kasvu aiheutuu pääosin eläkkeiden vo-lyymikasvusta ja eläkkeisiin tehtävistä indeksitarkistuksista.

Tapaturmakorvausten arvioidaan korvausmenoennusteiden perusteella vähenevän 5 milj. eurolla.

Kuntien tukeminen

Kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen ehdotetaan 7,1 mrd. euroa, joka on n. 1,4 mrd. euroa vähemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Valtionosuuden aleneminen johtuu siitä, että peruspalvelujen valtionosuusmomentilta siirretään 1 967 milj. euroa kuntien verotulomenetysten kompensatiota omalle momentilleen. Jos kompensatioita ei oteta huomioon, kasvaa peruspalvelujen valtionosuus vuodesta 2019 vuoteen 2020 n. 550 milj. eurolla. Lisäykseen vaikuttavat mm. kustannustenjaon tarkistus, joka lisää valtionosuutta 102 milj. euroa, sekä lakisääteinen 166 milj. euron indeksikorotus sekä kilpailukykyopimukseen liittyvän valtionosuuden leikkauksen pienentyminen 264 milj. eurolla. Kuntien menoja ja kuntien saamia valtionosuuksia vähentävät mm. erikoissairaanhoidon alueellinen keskittäminen ja perhe- ja omaishoidon kehittämisestä syntyvä säästö. Lisäystä osoitetaan puolestaan A1-kielen opetuksen aloittamisen varhentamiseen, lastensuojelun jälkihuollon laajennukseen sekä syrjäisyysluvun laskentavirheestä johtuvaan valtionosuuslaskelman oikaisuun. Hallitusohjelman mukaisesti toteutetaan subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajauksen peruminen ja ryhmäkokojen pienentäminen, Vaasan keskussairaalan muutos laajan päivystyksen sairaalaksi sekä perheiden ja elämäntilanteiden moninaisuuden tukeminen.

Kuntien verotulojen alenemista kompensoidaan vuoden 2020 osalta 285 milj. euron valtionkorvauksella.

Kuntataloutta, valtion tukea kunnille ja valtion toimenpiteiden vaikutusta kuntatalouteen käsitellään yleisperustelujen luvussa 8 Kuntatalous.

Maksut Euroopan unionille

Euroopan unionille suoritettavien Suomen maksuosuuksien maksamiseen ehdotetaan 2,2 mrd. euroa, joka on 137 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Suomen osuus koostuu arvonlisäveropohjaisesta ja bruttokansantuloon perustuvasta jäsenmaksuosuudesta, sekä Suomen osuudesta Iso-Britannian saamasta maksukorjauksesta. Suomen EU:n puolesta keräämät perinteiset omat varat eli nykyisin käytännössä tullit eivät sisälly Suomen valtion talousarvioon. Arvio Suomen maksuosuudesta perustuu EU:n monivuotiseen rahoituskehykseen (2014—2020) sekä komission esitykseen vuoden 2020 EU:n talousarviosta, jonka lähtökohtana on, että Iso-Britannia osallistuu EU-budjetin rahoittamiseen vuoden 2020 loppuun asti.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala (pääluokka 29)

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 6,8 mrd. euroa, joka on 414 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Valtaosa lisäyksestä aiheutuu hallitusohjelmassa linjatuista muutoksista sekä lakisäätteisistä indeksikorotuksista.

Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus

Yleissivistävään koulutukseen ja varhaiskasvatukseen ehdotetaan 1,028 mrd. euroa, joka on n. 100 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Määräraha sisältää kertaluonteiset lisäpanostukset 95 milj. euroa. Lukiokoulutuksen yksikköhinnan vahvistamiseen ehdotetaan hallitusohjelman mukaista 7,5 milj. euron pysyvää valtionosuuden korotusta, mikä vahvistaa lukioiden rahoitusta kuntien rahoitusosuus huomioiden 18 milj. eurolla vuosittain.

Kertaluonteisina lisäpanostuksina ehdotetaan perusopetuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelmaan 60 milj. euroa, varhaiskasvatuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelmaan 25 milj. euroa, maksuttomien harastusmahdollisuuksien edistämiseen koulupäivän yhteydessä 5 milj. euroa sekä jatkuvan oppimisen edistämiseen 5 milj. euroa.

Ammatillinen koulutus

Ammatilliseen koulutukseen ehdotetaan 938 milj. euroa, joka on n. 100 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Ammatillisen koulutuksen uudistuksen toimeenpanoa jatketaan. Työpaikkaohjaajien koulutuksen lisäämiseen ja kehittämiseen ehdotetaan 2,5 milj. euroa. Urheilijoiden ammatillisen koulutuksen tukemiseen ehdotetaan 0,5 milj. euroa.

Kertaluonteisena lisäpanostuksena ehdotetaan 80 milj. euroa ammatillisen koulutuksen opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen sekä opetuksen ja ohjauksen tukitoimiin.

Korkeakouluopetus ja tutkimus

Korkeakouluopetukseen ja tutkimukseen ehdotetaan 3 280 milj. euroa, joka on 144 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Vuodesta 2020 yliopistojen perusrahoitusta lisätään 40 milj. eurolla ja ammattikorkeakoulujen perusrahoitusta 20 milj. eurolla.

Korkeakoulut kehittävät opintoprosesseja, avoimia oppimisympäristöjä ja joustavia opiskelumahdollisuuksia, aiemmin hankitun osaamisen hyväksilukumenettelyjä ja tutkintoja siten, että työurat pitenevät ja jatkuva osaamisen kehittäminen mahdollistuu. Korkeakoulutetun työvoiman määrää kasvatetaan korkeakoulutuksen tarjontaa lisäämällä, läpäisyä parantamalla ja joustavia opiskelumahdollisuuksia kehittämällä.

Suomi varautuu isännöimään yhtä eurooppalaisen suurteholaskennan EuroHPC -yhteisyrityksen supertietokonetta. Suomen rahoitusosuus on v. 2019—2026 enimmillään yhteensä 50 milj. euroa. Tähän ehdotetaan kohdennettavaksi 20 milj. euroa Suomen Akatemian valtuudesta.

Opintotuki

Opintotukeen ehdotetaan 618 milj. euroa, joka on 31 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Määrärahasa on huomioitu opintolainahyvitysten määrän 25 milj. euron kasvu hyvityksen kohdentuessa 1.8.2014 tai sen jälkeen ensimmäisen korkeakoulututkinnon aloittaneille ja tutkinnon määräajassa suorittaneille opintovelallisille. Hallitusohjelman mukaisesti opintorahan huoltajakorotusta nostetaan 25 eurolla 1.1.2020, jolloin sen määrä on 100 euroa kuukaudessa. Tämä lisää opintorahamenoja 3 milj. euroa. Lisäksi 1.8.2020 lukien opintorahan määrät sidotaan KEL-indeksiin.

Taide ja kulttuuri

Taiteeseen ja kulttuuriin ehdotetaan n. 480 milj. euroa, joka on n. 32 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Kulttuurin toimialan valtionavustuspolitiikkaa ja valtionosuusjärjestelmiä kehitetään aiempaa strategisemmiksi. Esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmän uudistamiseen ehdotetaan lisäystä 1 milj. euroa. Hallitusohjelman mukaisesti kulttuurin avustuksiin ehdotetaan lisäystä yhteensä 5,1 milj. euroa. Taiteilija-apurahojen tason korotukseen ehdotetaan 1,4 milj. euroa ja yksityisen kopioinnin hyvitykseen 4 milj. euroa.

Kertaluonteisina lisäpanostuksina ehdotetaan 20 milj. euroa Kansallisteatterin peruskorjaukseen ja 1 milj. euroa yleisten kirjastojen kirjastoautojen hankintaan.

Liikuntatoimi

Liikuntatoimeen ehdotetaan n. 164 milj. euroa, joka on 4 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Toiminnan tavoitteena on koko väestön liikunnallisen elämäntavan edistäminen, osallisuuden kasvattaminen sekä väestön hyvinvoinnin ja terveyden lisääminen. Tutetaan kansalaistoimintaa sekä yhteiskuntavastuullista ja menestyvää huippu-urheilua. Liikunnan ja huippu-urheilun edistämiseen ehdotetaan 4,8 milj. euroa lisäystä.

Kertaluonteisena lisäpanostuksena ehdotetaan Liikkuva opiskelu -ohjelmaan 6 milj. euroa ja liikuntapaikkarakentamiseen 2 milj. euroa.

Nuorisotyö

Nuorisotyöhön ehdotetaan n. 79 milj. euroa, joka on 1 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Tavoitteena on tukea nuorten osallisuutta, toimijuutta ja elämänhallintaa. Nuorten työpajatoiminnan tukemiseen esitetään lisäystä 1,5 milj. euroa.

Kertaluonteisena lisäpanostuksena ehdotetaan 1,2 milj. euroa valtakunnallisen digitaalisen järjestelmän kehittämiseen etsivän nuorisotyön toimintaan.

Rahapelitoiminnan tuotot

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan osuus rahapelitoiminnan tuotosta arvioidaan olevan 537,2 milj. euroa. Lisäksi on tarkoitus käyttää 30,8 milj. euroa jakamattomia voittovaroja, jolloin rahapelitoiminnan voittovaroja on käytettävissä v. 2020 yhteensä 568,0 milj. euroa eli n. 4,2 milj. euroa enemmän vuoden 2019 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Voittovaroista käytetään vähintään 25 % urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen, 9 % nuorisotyön edistämiseen, 17,5 % tieteen edistämiseen ja 38,5 % taiteen edistämiseen. Tieteen menoista 21 % rahoitetaan rahapelitoiminnan tuotoilla ja taiteen, kulttuurin, liikuntatoimen ja nuorisotyön menoista yhteensä 64 %.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala (pääluokka 30)

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 2,69 mrd. euroa, jossa on lisäystä 67,2 milj. euroa verrattuna vuoden 2019 varsinaiseen talousarvioon.

Hallinto ja tutkimus

Hallinnon ja tutkimuksen määrärahat lisääntyvät 4,0 milj. eurolla, mikä johtuu lähinnä lisäpanostuksista tutkimukseen. Luonnonvarakeskukselle ehdotetaan v. 2020 osoitettavaksi yhteensä 1,9 milj. lisäys hallitusohjelman mukaisiin tutkimuksen lisäpanostuksiin.

Maaseudun kehittäminen

Maaseudun kehittämisen määrärahat vähenevät 7,4 milj. eurolla 456,3 milj. euroon, mikä aiheutuu lähinnä maatalouden toimintaedellytysten turvaamiseen v. 2019 osoitetun määrärahan kertaluonteisuudesta. Maaseudun kehittämisen tavoitteena on maaseutualueiden potentiaalinen hyödyntäminen sekä elinvoimaisuuden lisääminen kestäväällä tavalla. Maaseudun kehittämisen tavoitteita tuetaan mm. maaseudun yritystukien, tutkimus- ja kehittämishankkeiden sekä maaseudun neuvonnan avulla. Keskeisenä välineenä on Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014—2020 (maaseutuohjelma).

Maa- ja elintarviketalous

Maa- ja elintarviketalouden määrärahat lisääntyvät 32,9 milj. eurolla 1,820 mrd. euroon edellisen vuoden varsinaiseen talousarvioon verrattuna, mikä johtuu mm. ympäristökorvaukseen ehdotettavasta 88,0 milj. euron ja luonnonhaittakorvauksiin ehdotettavasta 42,0 milj. euron kertaluonteisesta lisäyksestä ja Maatilatalouden kehittämisrahastoon (Makera) ehdotettavasta kertaluonteisesta lisäyksestä.

sesta, yhteensä 90,3 milj. euron siirrosta maa- ja porotalouden investointien turvaamiseen. Hallitusohjelmaan perustuvista pysyvistä määrärahalisäyksistä suurimpia ovat maankäyttösektorin ilmastopolitiikkaan ehdotettavat määrärahat sekä v. 2020 tehtävien luomusitoumusten rahoituksen turvaaminen, johon ehdotetaan v. 2020 osoitettavaksi 5,0 milj. euroa. Luvun määrärahoihin parannetaan biotalouteen ja ruokaan perustuvien liiketoimintojen kilpailukykyistä kasvua sekä turvataan vastuullisella toiminnalla ihmisten, eläinten ja kasvien terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta.

Luonnonvaratalous

Luonnonvaratalouden määrärahat kasvavat 36,3 milj. eurolla vuoden 2019 varsinaiseen talousarvioon nähden.

Luonnonvaratalouden, jonka muodostavat kala-, riista-, metsä- ja vesitalous sekä yleiset luonnonvara-asiat, tavoitteena on uusiutuvien luonnonvarojen kestävä hoito ja käyttö sekä niihin liittyvien riskien hallinta. Hallinnon toimilla luodaan edellytyksiä luonnonvarojen kestäväan käyttöön perustuvalla kilpailukykyisellä liiketoiminnalla, sovitetaan yhteen luonnonvarojen käytön ja suojelun tarpeet sekä luodaan hyvinvointia luonnon virkistyskäytön avulla.

Maanmittaus ja tietovarannot

Luvun määrärahat lisääntyvät 1,1 milj. eurolla 44,7 milj. euroon edellisen vuoden talousarvioon verrattuna. Kiinteistö- ja maastotietojärjestelmä turvaa osaltaan yksityisen maanomistuksen ja kansallisen vakuusjärjestelmän perustaa sekä kiinteistöjä ja maastoa koskevan tiedon saatavuutta. Tietovarantojen avaamista jatketaan suunnitellun mukaisesti.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala (pääluokka 31)

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalle ehdotetaan yhteensä 3,5 mrd. euroa määrärahaa, missä on lisäystä 616 milj. euroa vuoden 2019 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Lisäys aiheutuu pääasiassa hallitusohjelman lisämäärärahoista perusväylänpitoon, joukkoliikenteeseen ja liikenneväylien kehittämishankkeisiin. Pääluokan määrärahoista liikenne- ja viestintäverkkojen ylläpidon ja kehittämisen osuus on 60 % sekä liikenteen ja viestinnän palvelujen 22 %. Hallinnonalan virastojen toimintamenoihin ja toimialan yhteisiin menoihin käytetään 18 %.

Hallinnonala pyrkii toimenpiteillään luomaan nykyistä paremmat edellytykset tiedon hyödyntämiseen ja jakamiseen perustuvalla liiketoiminnalla. Tavoitteena on käyttäjien luottamuksen vahvistaminen digitaalisiin palveluihin ja uusiin digitaalisiin liiketoimintamalleihin. Lisäksi tarkoituksena on ylläpitää ja kasvattaa tietoturvaosaamista ja riskienhallintaa. Valtioneuvoston ja ministeriöiden vastuulla olevan kyberturvallisuusvalmiuden nostamiseen osoitetaan 2 milj. euroa liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenoihin. Lisäksi Kyberturvallisuuskeskuksen rahoitusta lisätään 1,2 milj. eurolla.

Liikenne- ja viestintäverkkoihin osoitetaan 2,1 mrd. euron rahoitus, josta perusväylänpidon osuus on hallitusohjelman mukaisen 300 milj. euron pysyvän tasokorotuksen ja muiden lisäysten jälkeen 1,4 mrd. euroa. Tasokorotuksen sisällä kohdennetaan 20 milj. euron lisäys talvikunnossapitoon. Perusväylänpidon rahoitustason nostolla pyritään varmistamaan, ettei korjausvelka kasva ja

että olemassa olevaa korjausvelkaa voidaan vähentää. Perusväylänpidossa painotetaan väylästä kuntoa parantavia, päästöjä vähentäviä ja liikenneturvallisuutta lisääviä investointeja. Toimenpiteitä kohdennetaan myös alempaan tieverkkoon ja yksityisteihin. Lisäksi kertaluonteisena tulevaisuusinvestointina osoitetaan 12 milj. euroa vaarallisten tasoristeysten poistamiseen ja 10 milj. euroa kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen valtion hankkeissa. Vastaavasti kuntien avustuksiin kävelyä ja pyöräilyä edistäviin hankkeisiin osoitetaan 14,5 milj. euroa. Yksityisteiden avustuksiin osoitetaan 20 milj. euroa.

Kehittämishankkeisiin osoitetaan 499 milj. euroa. Uutena hankkeena aloitetaan Hanko—Hyvin-kää-rataosan sähköistäminen, johon ehdotetaan 62 milj. euron valtuutta ja 3 milj. euron määrärahaa. Lisäksi aloitetaan Kemin Ajoksen meriväylän syventämisen, Tampere—Jyväskylä-rataosan parantamisen ja Seinäjoki—Vaasa-rataosan parantamisen suunnittelu. Muun kehittämisen hankesuunnitteluun ehdotetaan 7 milj. euroa.

Liikenteen ja viestinnän palveluihin ehdotetaan yhteensä 771 milj. euroa, josta meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyyn parantamiseen 92 milj. euroa, avustuksiin liikenteen ja viestinnän palveluihin 19,7 milj. euroa sekä saaristo- ja yhteysalusliikenteen ostoihin ja kehittämiseen 19,1 milj. euroa, jossa on huomioitu 1,25 milj. euron lisäys yhteysalusliikenteen laiturien korjaamiseen. Julkisen henkilöliikenteen ostoihin ja kehittämiseen osoitetaan 108,5 milj. euroa, johon sisältyy hallitusohjelman mukainen 20 milj. euron tasokorotus ilmastoperusteisiin toimenpiteisiin.

Valtion televisio- ja radiorahastoon siirretään Yleisradio Oy:n julkisen palvelun kustannusten kattamiseksi 532,1 milj. euroa.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala (pääluokka 32)

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 2,9 mrd. euroa, joka on 363 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Lisäys aiheutuu pääosin hallitusohjelman mukaisista lisäpanostuksista. Pääluokan lukurakennetta on muutettu merkittävästi vuoteen 2019 verrattuna. Uuden rakenteen mukaan pääluokan määrärahoista hallinnon osuus on 27 %, uudistumisen ja vähähiilisyyden 32 %, työllisyyden ja yrittäjyyden 30 %, yritysten erityisrahoituksen 4 % ja kotouttamisen 7 %.

Hallinto

Hallinnon määrärahoiksi ehdotetaan 778 milj. euroa, joka on 58 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Lukurakenteen uudistamisen yhteydessä on hallinto-lukuun koottu kaikki hallinnonalan virastojen toimintamenot.

Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenoihin ehdotetaan lisäystä 24,8 milj. euroa. Lisämäärärahalla vakiinnutetaan määräaikaishaastattelujen toteuttamisen resurssit ja edistetään nuorisotakuun toteutumista. Lisäksi määrärahaa kohdennetaan kotouttamiseen työlupaprosessien tehostamiseen, kansainvälisen kasvun ohjelmaan sekä osatyökykyisten työkykyohjelmaan. Työllisyyden edistämiseen ja palvelujen sekä niiden hallinnan kehittämiseen varataan määrärahasta 6 milj. euroa ja TE-digitalisaatiohankkeen loppuunsaattamiseen 10 milj. euroa.

Luovien alojen kasvua tuetaan perustamalla Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin yhteyteen Creative Business Finland, johon ehdotetaan 1 milj. euron lisärahoitus.

Kiertotalouden edistämishojelman toteuttamiseen ehdotetaan lisäystä 1 milj. euroa työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenoihin ja 3 milj. euroa VTT Oy:n valtionavustukseen.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimintamenoihin ehdotetaan lisäystä 3 milj. euroa kilpailu- ja kuluttajapolitiikan vahvistamiseen sekä EU-yhteistyöasetuksen toimeenpanoa varten.

Uudistuminen ja vähähiilisyys

Uudistumisen ja vähähiilisyyden määrärahoiksi ehdotetaan 915 milj. euroa, jossa on 187 milj. euroa lisäystä vuoden 2019 varsinaiseen talousarvioon nähden.

Siirtymistä kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa vauhditetaan investoimalla uusiutuviin energialähteisiin, edistämällä resurssitehokkuutta (energia- ja resurssitehokkuus) sekä lisäämällä uusiutuvan energian osuutta energian käytössä. Vähähiilisyyttä ja päästöttömän energiajärjestelmän luomista tukevat politiikkatoimet mahdollistavat talouden kestäväen kehityksen. Kivihiltä korvaavien investointien tukemiseen ehdotetaan 30 milj. euron lisäystä energiatuen myöntämisvaltuuteen. Kansallisen biokaasuohjelman toimeenpanoon ehdotetaan 5 milj. euroa.

Uusien miljardiluokan ekosysteemien ja innovaatioiden syntymistä Suomeen ehdotetaan kannustettavan 33 milj. euron Business Finlandin avustusvaltuuden lisäyksellä. Lisäksi osana kansainvälisen kasvun ohjelmaa ehdotetaan Business Finlandin valtuuksiin lisäystä 1,5 milj. euroa.

Lisäksi Business Finlandin avustusmuotoiseen rahoitukseen ehdotetaan lisättäväksi 55 milj. euroa yritysvetoisen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukemiseen, 18 milj. euroa kiertotalouden investointi- ja innovaatiotukeen, 12,35 milj. euroa audiovisuaalisen alan tuotantotukeen ja 2,2 milj. euroa toimialakohtaiseen kasvukokonaisuuteen.

Vuodelle 2020 ehdotetaan 60 milj. euron kertaluonteista määrärahaa siirroille EU:n innovaatio-rahastoon Suomessa huutokaupattavan kahden miljoonan päästöoikeuden tulouttamiseksi komission tilille. Vastaavansuuruinen huutokaupasta saatava tulo tuloutuu momentille 12.32.99.

Työllisyys- ja yrittäjyys

Työllisyyden ja yrittäjyyden määrärahoiksi ehdotetaan 851 milj. euroa. Vuoden 2019 varsinaiseen talousarvioon verrattuna lisäys on 125 milj. euroa. Lisäys aiheutuu pääosin muutoksista julkisissa työvoimapalveluissa sekä päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensatiotukimienojen kasvusta.

Julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden määrärahaksi ehdotetaan 294,5 milj. euroa, joka on 50,4 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Palkkatukea kehitetään ja käyttöä laajennetaan yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa siten, ettei vaaranneta työehtosopimusten mukaista työtä tai vääristetä kilpailua. Lisäksi julkisiin työvoimapalveluihin palautuu suuriin siirtyviin eriin liittyvänä kertaluonteinen v. 2019 tehty määrärahaileikkaus

50 milj. euroa. Osatyökykyisten työkykyohjelmaan ehdotetaan kohdennettavaksi työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla yhteensä 5,5 milj. euroa.

Alueiden kestävä kasvun ja elinvoiman tukemiseen, sopimusperusteiseen yhteistyöhön ja alueiden kehittämistä koskeviin hankkeisiin ehdotetaan 20 milj. euroa. Yritysten kehittämishankkeiden tukemiseen ehdotetaan myöntämisvaltuuden lisäystä 1 milj. euroa pk-yritysten kasvuohjelmaan. Alueellista kuljetustukea ehdotetaan jatkettavaksi, mihin kohdennetaan 6 milj. euroa.

Päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensaatiotukimenoihin ehdotetaan 78 milj. euroa, jossa on kasvua 48 milj. euroa vuoden 2019 varsinaiseen talousarvioon verrattuna.

Yritysten erityisrahoitus

Yritysten erityisrahoituksen määrärahoiksi ehdotetaan 122 milj. euroa, joka on 19 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Lisäys johtuu julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korkotuen lisäyksestä luottokannan ja korkotason muutoksista johtuen sekä Business Finland Venture Capital Oy:n lisäpääomityöstä.

Kotouttaminen

Kotouttamisen määrärahoiksi ehdotetaan 198 milj. euroa, joka on 26 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa.

Valtion korvaukset kotouttamisesta laskevat turvapaikanhakijoiden määrän laskusta johtuen 37 milj. eurolla.

Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistämiseen ehdotetaan 12,6 milj. euroa, joka on 11 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Kuntien moniammatillista osaamiskeskustoimintaa laajennetaan ja myös maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontapisteille ehdotetaan rahoitusta. Työelämän vastaanottavuutta edistetään laatimalla työelämän monimuotoisuusohjelma.

Hallitusohjelman mukaisesti pakolaiskiintiötä nostetaan vuositasolla sadalla henkilöllä 850 henkilöön. Tästä johtuen ehdotetaan kotouttamiskorvauksiin lisäystä 0,52 milj. euroa.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala (pääluokka 33)

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 14,8 mrd. euroa, joka on vajaa 260 milj. euroa vähemmän verrattuna vuoden 2019 varsinaiseen talousarvioon. Suurimmat määrärahalisäykset aiheutuvat hallitusohjelman mukaisesta peruspalveluiden saatavuuden, saatavuuden, vaikuttavuuden ja laadun parantamisesta sekä eräiden etuuksien korotuksista.

Määrärahatarve alenee sairausvakuutuksessa 450 milj. euroa. Alenemisesta suurin osa johtuu työnantajan sairausvakuutusmaksun alennuksen pienenemisestä. Työttömyysturvan menot alenevat 135 milj. euroa työllisyyden paranemisen seurauksena.

Hallinnonalan määrärahoista käytetään eläkemenoihin 34 %, perhe- ja asumiskustannusten tasaukseen sekä perustoimeentulotukeen 29 %, työttömyysturvaan 15 %, sairausvakuutukseen 13 %, avustuksiin terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen 3 % sekä kuntien järjestämään sosiaaliterveydenhuoltoon 2 %. Muihin pääluokan lukuihin käytetään kuhunkin 0,3–1,4 % pääluokan määrärahoista.

Terveysalan kasvustrategian tukemiseen (kansalliset osaamiskeskittymät mukaan lukien kansallinen genomikeskus) ehdotetaan yhteensä 7 milj. euron määrärahaa. Osana terveysalan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kehittämistä ehdotetaan uuden sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen käyttöä hallinnoivan lupaviranomaisen toiminnan käynnistymiseen 5,2 milj. euron määrärahaa. Sote-uudistuksen aiheuttamien muutosten toimeenpanon turvaamiseen Kanta-palveluissa ehdotetaan 2 milj. euron lisäystä.

Tasa-arvo- ja samapalkkaisuusohjelmaan ehdotetaan 0,5 milj. euroa. Määräraha kohdistetaan laaja-alaisen tasa-arvo-ohjelman laatimiseen, jolla koordinoidaan toimenpiteitä tasa-arvoisen yhteiskunnan saavuttamiseksi eri osa-alueilla. Lapsi- ja perhepalveluiden kehittämiseen sekä lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman jatkamiseen ehdotetaan 10 milj. euroa.

Hallitusohjelman mukaisiin lainsäädännön muutostarpeisiin liittyen ministeriön säädösvalmistelun resursseihin ehdotetaan määräaikaista lisäystä. Vuodelle 2020 korotusta ehdotetaan 1,2 milj. euroa.

Perhe- ja asumiskustannusten taseus, perustoimeentulotuki ja eräät palvelut

Perhe- ja asumiskustannusten tasaukseen, perustoimeentulotukeen ja eräisiin palveluihin ehdotetaan määrärahoja 4,3 mrd. euroa, joka on 92 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Vähennys aiheutuu pääasiassa tarvearvioiden pienentymisestä asumistuessa ja perustoimeentulotuessa.

Vuoden 2020 alusta lukien neljännestä ja sitä seuraavista lapsista maksettavaan lapsilisään sekä lapsilisän yksinhuoltajakorotukseen tehdään 10 euron tasokorotus. Elatustukea korotetaan 7 eurolla. Näihin uudistuksiin on varattu yhteensä 36,3 milj. euroa.

Työllisyyden edistäminen

Työttömyysturvaan ehdotetaan määrärahoja 2,2 mrd. euroa, joka on 135 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Vähennys aiheutuu pääasiassa työttömyysasteen alenemisesta. Palkkatuetun työn rahoittamista työttömyysetuusmäärärahoista ja työllisyysmäärärahoista jatketaan v. 2020. Nuorten työllisyyttä tuetaan ja osatyökykyisille suunnattu työkykyohjelma toteutetaan. Osatyökykyisten työkykyohjelmalle ehdotetaan 4,5 milj. euroa. Työelämän ja työhyvinvoinnin kehittämisohjelmalle ehdotetaan 1 milj. euron määrärahaa. Työttömyysturvan aktiivimallin leikkuri poistetaan ja työttömyyspäivärahan lisäpäivien alaikäraja korotetaan 62 vuoteen. Näiden toimenpiteiden yhteisvaikutuksena valtion menojen arvioidaan vähenevän 9,3 milj. eurolla.

Sosiaalivakuutusmaksut**Sosiaalivakuutusmaksut, % palkasta**

	2017	2018	2019	2020
Työnantajat:				
<i>Sairausvakuutus</i>				
Kaikki työnantajat	1,08	0,86	0,77	1,36
<i>Työttömyysvakuutus¹⁾</i>				
alempi maksu	0,80	0,65	0,50	0,45
ylempi maksu	3,30	2,60	2,05	1,70
<i>Työeläkevakuutus</i>				
Työnantajien keskimääräinen TyEL-maksu	18,00	17,80	17,40	16,95
Vakuutetut:				
<i>Sairausvakuutus</i>				
<i>Sairaushoitovakuutus</i>				
— <i>Sairaanhoitomaksu</i>				
Etuudensaajat (Eläke- ja etuustulot)	1,45	1,53	1,61	1,65
Palkansaajat ja yrittäjät	0,00	0,00	0,00	0,68
<i>Työtulovakuutus</i>				
— <i>Päivärahamaksu</i>				
Palkansaajat	1,58	1,53	1,54	1,20
alle 14 603 euron vuosituloista	0,00	0,00	0,00	0,00
Yrittäjät	1,64	1,70	1,77	1,36
alle 14 603 euron vuosituloista	0,06	0,17	0,23	0,16
<i>Työttömyysvakuutus</i>	1,60	1,90	1,50	1,25
<i>Työeläkevakuutus, alle 53-vuotiaat</i>				
53 vuotta täyttäneet	6,15	6,35	6,75	7,15
	7,65	7,85	8,25	8,65
Yrittäjät ja maatalousyrittäjät:				
<i>Työeläkevakuutus, alle 53-vuotiaat</i>				
53 vuotta täyttäneet	24,1	24,1	24,1	24,1
	25,6	25,6	25,6	25,6

¹⁾ Työnantajan alempaa maksua maksetaan palkkasumman tiettyyn rajaan saakka. Vuonna 2019 raja on 2 086 500 euroa ja v. 2020 2 125 500 euroa. Sen ylittävältä palkkasumman osalta maksetaan ylempää maksua.

Sairausvakuutus

Sairausvakuutuksen rahoitukseen ehdotetaan määrärahoja 1,98 mrd. euroa, joka on 450 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Vähennys aiheutuu pääosin kilpailukykysovimuksen vaikutuksista työntäjän sairausvakuutusmaksun alennuksen pienentymisestä. Työtulosäännösten uudistaminen vaikuttaa päivärahaetuuden määräytymiseen v. 2020. Uudistuksesta syntyy valtiolle kertaluonteinen 30 milj. euron säästö.

Perusturvaan (vähimmäismääräiseen kuntoutusrahaan, sairaus- ja vanhempainpäivärahoihin sekä työttömyyspäivärahaan) tehdään 20 euron korotus, jonka kustannusvaikutus on valtiolle n. 40 milj. euroa.

Eläkkeet

Pientä eläkettä saavien eläkkeitä korotetaan. Vaikutus budjetin määrärahoihin on 230 milj. euroa, mutta koko julkisen talouden osalta nettomääräinen kustannus on 183 milj. euroa. Maatilojen maksuvaikeuksien helpottamiseksi Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maksettavien vakuutusmaksujen viivästyskoron tilapäistä alentamista jatketaan v. 2020.

Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen hoitokulujen laskentaperusteen muutos vastaamaan paremmin toteutuneita hoitokuluja lisää valtion menoja 5,0 milj. euroa.

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen rahoitusosuuksia tarkistetaan. Tarkistus säästää valtion menoja 1,0 milj. euroa ja vakuutettujen kustannukset kasvavat 1,4 milj. euroa.

Indeksimuutokset ja palkkakerroin

	2017	2018	2019	2020
TyEL-indeksi	2 534	2 548	2 585	2 619
KEL-indeksi	1 617	1 617	1 617	1 633
KHI-indeksi, %	0,7	1,1	1,1	1,4
Palkkakerroin	1,389	1,391	1,417	1,448

Veteraanit

Veteraanien tukemiseen ehdotetaan 208 milj. euroa, joka on vajaat 11 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Määrärahatason lasku aiheutuu veteraanien määrän vähenemisestä. Määrärahoista 62,0 milj. euroa kohdentuu sotilasvammakorvauksiin, 25,0 milj. euroa sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin, 7,3 milj. euroa rintamalisiin ja 107,6 milj. euroa rintamaveteraanien kuntoutukseen ja kotiin vietäviin palveluihin. Sotilasinvalidien puolisoitten kuntoutukseen, eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutukseen ja rintama-avustukseen eräille ulkomaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille ehdotetaan yhteensä 5,0 milj. euroa sekä valtion korvaukseksi sodista kärsineiden huoltoon 1,1 milj. euroa.

Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

Kuntien järjestämään sosiaali- ja terveydenhuoltoon ehdotetaan sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa määrärahoja 301 milj. euroa, joka on vajaa 99 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Lisäys aiheutuu hallitusohjelman mukaisesti sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämishankkeisiin ehdotetusta 97 milj. euron määrärahasta. Tavoitteena on esimerkiksi palveluiden saatavuuden parantaminen etupainotteisesti. Kehittämishankkeet kohdentuvat mm:

- Peruspalveluiden saatavuuden turvaamiseen mm. hoitotakuulla sekä sovittamalla yhteen asiakkaan polkua sosiaalipalveluiden ja terveystalouden keskeillä
- Ikäihmisten hoidon ja hoivan parantamiseen valmistelemalla poikkihallinnollinen ikäohjelma, hoivavähenkilöstön sitova vähimmäismitoitus sekä kehittämällä omaishoitoa, kotihoitoa ja perhepalveluita
- Kansallisen poikkihallinnollisen mielenterveysstrategian ja lapsistrategian valmisteluun
- Kehitysvammaisten henkilökohtaisen budjetin kokeiluun
- Osatyökykyisten työkykyohjelmaan
- Palvelurakenteen kehittämiseen toisen kotimaisen kielen turvaamiseksi.

Turvakotipaikkojen lisäämiseksi toiminnan rahoitukseen ehdotetaan yhteensä 21,6 milj. euron määrärahaa, joka on 2,0 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa.

Sosiaalialan osaamiskeskusten määrärahaan tehdään 0,5 milj. euron tasokorotus vuosina 2020—2022. Momentin määräraha nousee 2,75 milj. euroon.

Päihteitä käyttävien äitien hoitoon ehdotetaan 1,5 milj. euron määrärahaa. Saattohoidon ja palliatiivisen hoidon vahvistamiseen ehdotetaan 2 milj. euron määrärahaa. Valtion rahoituksen lääkäri- ja lääkintähelikopteritoimintaan ehdotetaan olevan edellisvuoden tasolla eli 29 milj. euroa. Rikosasioiden sovitteluun ehdotetaan vajaan 7 milj. euron määrärahaa.

Valtion rahoitukseen terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen ehdotetaan 25 milj. euroa, joka on 4,0 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Valtion korvaukseen terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkärikoulutukseen ehdotetaan 96 milj. euroa.

Lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten selvittämisen ja ehkäisemisen edistämiseksi jatketaan Lastenasiain- ja toimintamallin käyttöönoton tukemista. SERI-keskusten perustamisen arviointiin ehdotetaan 0,3 milj. euron määrärahaa.

Kuntataloutta, valtionapuja kunnille sekä valtion toimenpiteiden vaikutusta kuntatalouteen käsitellään tarkemmin yleisperustelujen luvussa 8.

Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen

Terveyden ja toimintakyvyn edistämiseksi ehdotetaan 37,7 milj. euroa, joka on 2,3 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa.

Kansallista rokotusohjelmaa kehitetään laajentamalla TBE-rokotusta ja HPV-rokotusta myös pojille. Laajennukseen ehdotetaan 2,0 milj. euroa.

Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen valtion korvaukseen ehdotetaan 1 milj. euron korotusta.

Lomitustoiminta ja sijaisapu

Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitustoiminnan menot alenevat 11,9 milj. euroa edellisvuoden tasosta ja ovat 143 milj. euroa. Lasku johtuu tarvearvion muutoksesta. Maatalousyrittäjien jaksamista tukeva Välitä viljelijästä -hanketta jatketaan hankkeen siirtyneillä määrärahoilla.

Virastot ja laitokset

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan virastojen ja laitosten toimintamenomenteille ehdotetaan yhteensä 203,9 milj. euroa. Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen käyttöä hallinnoiva lupaviranomainen aloitti toimintansa v. 2019. Vuodelle 2020 on toiminnan käynnistymiseen lupaviranomaiselle osoitettu 5,2 milj. euroa.

Avustukset terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen

Avustuksiin yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen ehdotetaan 380 milj. euron määrärahaa. Määrärahan muutos 18 milj. eurolla aiheutuu mm. tarkentuneesta tuottoarviosta, voittovaroista purettavasta osuudesta ja muiden Veikkaus Oy:n tuotolla rahoitettavien momenttien määrärahatarpeen laskusta.

Ympäristöministeriön hallinnonala (pääluokka 35)

Ympäristöministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 278 milj. euroa, joka on 73,5 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2019. Pääluokan määrärahoista ympäristöhallinnon toimintamenojen osuus on 25 %, ympäristön ja luonnonsuojelun 64 % sekä yhdyskuntien, rakentamisen ja asumisen 11 %. Edellä mainittuihin määrärahoihin ja osuuksiin eivät sisälly talousarvion ulkopuoliset rahastot Öljysuojarahasto ja Valtion asuntorahasto.

Ympäristön- ja luonnonsuojelu

Luonnonsuojelurahoitukseen ehdotetaan v. 2020 yhteensä 88,8 milj. euron lisäystä ympäristöministeriön hallinnonalalle sisältäen osin kertaluonteisia lisämäärärahoja, minkä lisäksi luonnonsuojelun määrärahoja lisätään myös maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSU) toimeenpanoa jatketaan. Lisäksi suojellaan mm. valtakunnallisesti arvokkaita suoalueita. Myös Natura 2000 -verkoston ja aiemmin päätettyjen luonnonsuojeluohjelmien toteutus jatkuu joidenkin alueiden osalta. Käynnistetään toimintaohjelma elinympäristöjen monimuotoisuuden parantamiseksi. Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien rahoitusta vahvistetaan luonnonsuojelutehtävien osalta.

Itämeren ja sisävesien tilan parantaminen jatkuu tukemalla vesien- ja merenhoidon toimenpiteiden toimeenpanoa kansainvälisesti ja kansallisesti eri hallinnonalojen, yksityisen sektorin ja järjestökentän yhteistyönä, jossa tavoitteena on suojelutoimien mahdollisimman hyvä vaikuttavuus ja kustannustehokkuus. Laadittavan strategisen kiertotalouden edistämishojelman toteuttamiseen ja kiertotalouden edistämiseen varataan 0,5 milj. euroa. Ohjelman toteuttamista tuetaan kehittämistyöllä ja hankkeilla. Lisäksi kiertotaloutta ja jätealaa palvelevan jätteiden ja sivuvirtojen tietotalustan eli Materiaalitorin ylläpitoon varataan määräraha. Jätetietojärjestelmän kehittämiseen ja raportointiin ehdotetaan kertaluonteista rahoitusta 1 milj. euroa.

Kansallisen ilmastopaneelin toimintaa vahvistetaan lisäämällä määrärahaa 0,45 milj. eurolla.

Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen

Valtion tukeman vuokra-asuntotuotannon lisäämiseksi maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimuskunnille voidaan ehdotuksen mukaan myöntää määräaikaista käynnistysavustuksia yhteensä enintään 30 milj. euroa. MAL-sopimusalueilla asuntotuotantoa edistetään lisäksi kunnallistekniikan rakentamisen avustuksilla, joita ehdotetaan myönnettäväksi enintään 15 milj. euroa. Edellä mainittujen avustusten käyttöönotto edellyttää uusien MAL-sopimusten syntymistä nykyisten sopimusten päättyessä kuluvan vuoden lopussa. Korkotukivaltuuksia valtion tukemaan sosiaaliseen asuntotuotantoon ehdotetaan 1 410 milj. euroa sekä takauslainavaltuuksia 285 milj. euroa ja asunto-osakeyhtiöiden perusparannuslainojen valtiontakauksia 100 milj. euroa. Valtaosa valtion tukemasta asuntotuotannosta kohdistetaan suurimpiin kasvukeskuksiin, erityisesti Helsingin seudulle. Valtion asuntorahaston varoja käytettäisiin n. 202 milj. euroa asuntotoimen avustusten ja korkotukien maksamiseen. Valtion asuntorahastosta tuloutetaan talousarvioon 6 milj. euroa.

Valtion asuntorahastosta ehdotetaan rahoitettavan lähiöohjelmaa 5 milj. eurolla. Taloyhtiöiden energia-avustuksiin ehdotetaan 20 milj. euroa. Valtion tukeman asuntokannan kunnostamiseen ikääntyneille paremmin sopivaksi ehdotetaan käytettävän 5 milj. euroa. Sekä purkuavustuksen että purkuakordin enimmäismäärää ehdotetaan nostettavan 5 milj. eurolla, millä on tarkoitus sopeuttaa ARA-asuntokantaa väestöä menettävillä alueilla.

Erityisryhmien asuntojen rakentamista ja korjaamista ehdotetaan tuettavan korkotukilainoituksen lisäksi 90 milj. euron investointiavustuksilla. Avustukset kohdennetaan ensisijaisesti heikoimpien ryhmien asuntotuotannon edistämiseen. Korjausavustuksiin ehdotetaan yhteensä 28,5 milj. euroa, joka suunnataan hissien jälkiasennusten, kuntotutkimusten sekä vanhusten ja vammaisten asuntojen korjausten tukemiseen. Rakennusperintöavustuksien määrää ehdotetaan lisättävän 1,7 milj. euroon.

Määrärahat taloudellisen laadun mukaan vuosina 2018—2020¹⁾

Tunnus	Menolaji	v. 2018	v. 2019	v. 2020	Muutos 2019—2020	
		tilinpäätös milj. €	varsinainen talousarvio milj. €	esitys milj. €	milj. €	%
01-14	Toimintamenot	6 674	6 754	6 769	15	0
15-17	Eläkkeet	4 677	4 792	4 881	89	2
18-19	Puolustusmateriaalin hankkiminen	530	774	775	1	0
20-28	Muut kulutusmenot	2 291	1 800	2 164	364	20
29	Arvonlisäveromenot	1 189	1 178	1 276	98	8
01-29	Kulutusmenot	15 362	15 298	15 865	567	4
30-39	Valtionavut kunnille ja kuntayhtymille ym.	11 169	10 959	12 166	1 208	11
40-49	Valtionavut elinkeinoelämälle	3 465	3 456	3 553	98	3
50-59	Valtionavut kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille	12 824	13 104	13 155	51	0

Määrärahat taloudellisen laadun mukaan vuosina 2018—2020¹⁾

60	Siirrot talousarvion ulko- puolisiin valtion rahastoihin ja kansaneläkelaitokselle	6 496	6 889	6 756	-133	-2
61-65	EU:n rakennerahasto-osuudet, muiden EU:n rahastojen rahoitusosuudet, vastaavat valtion rahoitusosuudet ja muut siirrot kotimaahan	907	966	1 105	139	14
66-69	Siirrot EU:lle ja ulkomaille	2 570	2 791	3 133	342	12
30-69	Siirtomenot	37 431	38 165	39 868	1 704	4
70-73	Kaluston hankinta	24	14	28	14	105
74-75	Talonrakennukset	31	32	23	-9	-27
76	Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt	19	30	35	5	17
77-79	Maa- ja vesirakennukset	489	416	464	48	11
70-79	<i>Reaalisijoitukset</i>	563	492	551	59	12
80-86	Valtion varoista myönnettävät lainat	401	140	137	-3	-2
87-89	Muut finanssisijoitukset	277	180	207	27	15
80-89	<i>Lainat ja muut finanssisijoitukset</i>	678	320	344	25	8
70-89	Sijoitusmenot	1 241	812	895	83	10
90-92	Valtionvelan korot	1 147	1 170	860	-310	-26
93-94	Valtionvelan nettokuoletukset ja velanhallinta ²⁾	0	0	0	0	—
95-99	Muut ja erittelemättömät menot	62	51	63	12	23
90-99	Muut menot	1 209	1 221	923	-298	-24
	Yhteensä	55 242	55 495	57 552	2 056	4

¹⁾ Menot on koottu taloudellisen laadun mukaisiin ryhmiin momentin numerotunnuksen perusteella. Jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

²⁾ Velanhallinnan menot otetaan huomioon momentilla Nettolainanotto ja velanhallinta (15.03.01), mikäli talousarvio on alijäämäinen.

5.3. Tiede-, teknologia- ja innovaatiopolitiikka

Tiede- ja innovaatiopolitiikan päätavoitteet ovat tutkimus- ja kehittämistoiminnan (t&k) laadun ja vaikuttavuuden parantaminen, julkisen tutkimuksen rakenteellinen ja toiminnallinen uudistaminen, globaalisti menestyvien innovaatioiden luominen sekä elinkeinorakenteen monipuolistaminen. Tätä kautta tuottavuus paranee, korkean lisäarvon työpaikat lisääntyvät ja kansainvälinen kilpailukyky vahvistuu.

Politiikkatoimia ohjaavat pääministeri Rinteen hallitusohjelma ja sen tulevaisuusinvestoinnit (v. 2020—2022) sekä tutkimus- ja innovaationeuvoston (TIN) Visio ja tiekartta vuoteen 2030. Rahoitusta kohdennetaan eritoten tärkeimpiin, talouden uudistumista ja kasvua tukeviin kohteisiin. Hallitusohjelman tiede- ja innovaatiopoliittisten strategisten tavoitteiden mukaan Suomi tarjoaa ratkaisuja globaaleihin kehityshaasteisiin ja on kansainvälisesti houkutteleva paikka opiskella, tutkia ja investoida.

TIN:n visio kokoaa yleistasolla tiede- ja innovaatiopolitiikan neljä kehittämisteemaa: osaamis- pohjan varmistaminen; uudistumista tukevat strategiset valinnat; osaamisalustojen ja kasvuko- systeemien kehittäminen sekä kansainvälisyys laadun ja vaikuttavuuden edellytyksenä. Suomen on määrä olla vuoteen 2030 mennessä maailman vetovoimaisin kokeilu- ja innovaatioympäristö.

Yksityisen ja julkisen sektorin t&k-menot kasvoivat v. 2016—2018 useamman vuoden laskun jälkeen. T&k-menojen suhde bruttokansantuotteeseen (t&k-intensiteetti) oli 2,69 % v. 2018, ja sen arvioidaan pysyvän 2,7 prosentin tuntumassa kahden seuraavan vuoden aikana.

Valtion t&k-rahoitusvolyyymi on noussut vuodesta 2016 alkaen, mutta sen t&k-intensiteetti on pysynyt varsin muuttumattomana. Valtion t&k-rahoituksen intensiteetti oli 0,83 % v. 2018 ja 0,82 % v. 2019. Hallitus esittää, että intensiteetti pysyy samalla tasolla myös v. 2020.

Hallituksen tavoitteena on, että tutkimus- ja innovaatiopolitiikan hallinnonalarajat ylittävää koor- dinaatiota ja johtamista vahvistetaan läpi valtionhallinnon. Tämä on oleellista mm. julkisen ja yk- sityisen sektorin yhteistyötä ja uusia kumppanuusmalleja kehitettäessä. Hallitus tavoittelee uusia miljardiluokan ekosysteemejä ja parantaa edellytyksiä luoda globaalisti menestyviä innovaatioi- ta.

Ministeriöiden yhteistyönä laaditaan pitkän aikavälin suunnitelma, jonka avulla tki-toimintaym- päristö paranee ja jotta yksityisten ja julkisten t&k-investointien tasossa lähestytään neljän pro- sentin BKT-osuutta vuoteen 2030 mennessä. Rahoituksen ennakoitavuuden, pitkäjänteisyyden ja hyödynnettävyyden haasteita ja mahdollisuuksia selvitetään. Tämän pohjalta luodaan toimenpi- deohjelma tarkoituksenmukaisen t&k-rahoituksen toteuttamiseksi.

Kansainvälisten osaajien pitämiseen ja vetovoimatyöhön panostetaan. Opetus- ja kulttuuriminis- teriö toteuttaa korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kansainvälistämislinjauksia (v. 2017—2025). Suomen Akatemia noudattaa kansainvälisen yhteistyön laadun, vaikuttavuuden ja uudistumisen linjauksia (v. 2017—2021). Linjaukset palvelevat myös valtioneuvoston yhteistä Talent Boost -ohjelmaa, jonka tavoitteena on mm. houkuttaa kansainvälisiä osaajia Suomeen.

Suomalaisen tutkimus- ja tiedeyhteisön kansainvälistä kilpailukykyä ja vetovoimaa vahvistetaan panostamalla tutkimusympäristöihin ja tutkimusinfrastruktuureihin. Tutkimusinfrastruktuurien kansallisen strategian päivitys valmistuu vuoden 2019 loppuun mennessä. Strategian pohjalta päivitetään tutkimusinfrastruktuurien tiekartta v. 2020—2021.

Julkisen tiedon avoimuudesta tulee tietopolitiikan keskeinen periaate. Julkisten tietovarantojen avaamista jatketaan. Datalähtöisen tutkimuksen kehittämisohjelman (2017—2021) toteuttami- nen jatkuu. Suomi varautuu isännöimään yhtä eurooppalaisen suurteholaskennan EuroHPC -yh- teisyriksen supertietokonetta. Suomen rahoitusosuus on v. 2019—2026 enimmillään 50 milj. euroa.

Vuoden 2020 aikana käydään opetus- ja kulttuuriministeriön ja korkeakoulujen väliset neuvotte- lut, joissa sovitaan vuosille 2021—2024 korkeakoulujen yhteiset tavoitteet sekä korkeakoulukoh- taiset toimet, vahvuusalat ja tutkintotavoitteet. Hallitus vahvistaa ennakoitavaa ja pitkäjänteistä perusrahoitusta korkeakoulurahoituksessa ja toteuttaa indeksikorotukset täysimääräisinä hallitus-

kaudella. Korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten välisen yhteistyön ja työnjaon kehittämistä jatketaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriön yhdessä korkeakouluuyhteisön ja sidosryhmien kanssa laatiman Korkeakoulutus ja tutkimus 2030 -vision toimeenpanoa jatketaan. Vision tavoitteena on nostaa koulutustasoa, lisätä jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia korkeakouluissa ja nostaa Suomen t&k-intensiteettiä.

Ministeriöiden välistä yhteistyötä jatketaan terveystalouden kasvustrategian toteuttamiseksi ja tutkimus- ja innovaatioekosysteemin vahvistamiseksi. Alan kansallisten osaamiskeskusten perustamista ja toiminnan käynnistymistä vauhditetaan.

Innovatiivisia julkisia hankintoja ja niihin liittyviä palveluja kehitetään. Samalla edistetään referenssimarkkinoiden kehittymistä. Innovatiivisten hankintojen osuus julkisista hankinnoista pyritään nostamaan 10 prosenttiin vaalikauden loppuun mennessä.

Keskeisten tutkimus- ja kehittämismäärärahojen muutos, milj. euroa¹⁾

	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys	2019—2020 muutos	2019—2020 muutos, %
Yliopistot ²⁾	631	668	37	6
Ammattikorkeakoulut	68	72	4	6
Valtion tutkimuslaitokset	184	189	6	3
— josta VTT ³⁾	78	81	3	4
Tutkimusorganisaatioiden tutkimusmäärärahat, yhteensä	883	929	47	5
Suomen Akatemia	469	423	-47	-10
— josta strateginen tutkimus	56	55	-1	-2
Business Finland (ex-Tekesin osuus)	583	620	37	-6
— josta t&k-rahoitus ⁴⁾	451	500	49	11
Rahoitusorganisaatiot yhteensä	1 052	1 043	-9	-1
Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta	11	11	0	-5

Keskeisten tutkimus- ja kehittämismäärärahojen muutos, milj. euroa¹⁾

	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys	2019—2020 muutos	2019—2020 muutos, %
Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille erikoissairaanhoidon mukaiseen tutkimus-toimintaan	24	25	1	5
Yhteensä	1 970	2 008	38	2
— vain t&k-rahoitus, yhteensä	1 838	1 888	50	3
— muut t&k-rahoituserät	153	~153	0	0
Arvio valtion koko t&k-rahoituksesta	1 991	2 041	50	3
Arvio valtion t&k-rahoitusintensiteetistä	0,82 %	0,82 %		

¹⁾ Metodologisista ja muista muutoksista johtuen vuosien 2019 ja 2020 t&k-rahoitusluvut eivät ole suoraan vertailukelpoisia aiempien vuosien tietojen kanssa.

²⁾ T&k-rahoituksen kehityksen vertailukelpoisuuden parantamiseksi yliopistojen valtionrahoitukseen ei ole laskettu mukaan arvonnäkökorvausta. Tutkimukseen kohdentuva osuus kokonaisrahoituksesta on pidetty tässä laskelmassa vuoden 2020 osalta prosentuaalisesti samalla tasolla kuin edellisessä vuonna. Tämä parantaa eri vuosien tietojen verrattavuutta ja myös yhtenevyyttä Tilastokeskuksen t&k-budjettianalyysein tietoihin.

³⁾ VTT:n t&k-rahoitus on arvio, joka perustuu talousarvioesityksen tietojen ohella Tilastokeskuksen aineistoihin. Luku tarkentuu Tilastokeskuksen budjettianalyyssissä helmikuussa 2020.

⁴⁾ Business Finlandin ex-Tekesiin kohdentuvasta rahoituksesta huomattava osuus kohdistuu muuhunkin kuin kansainväliset tilastokriteerit täyttävään t&k-toimintaan.

5.4. Alueiden kehittäminen ja rakennerahastot**Alueiden kehittäminen**

Alueiden kehittämisestä vastaavat valtio, kunnat ja alueilla aluekehittämisviranomaisina toimivat maakuntien liitot. Tavoitteena on viranomaisten ja muiden alueiden kehittämisen kannalta keskeisten tahojen vuorovaikutukseen, eri toimijoiden työnjakoon ja yhteisiin tavoitteisiin perustuva alueiden kehittämisen toimintatapa, joka luo edellytykset aluelähtöiselle kestäväan kehitykseen perustuvalla kasvulla ja uudistumisella sekä hyvinvoinnille ja sosiaaliselle eheydelle.

Alueiden kehittämistä suunnataan ja tärkeimmät toimenpiteet määritellään hallitusohjelmassa ja valtioneuvoston päätöksessä valtakunnallisista alueiden kehittämisen painopisteistä. Alueellista kehittämistyötä toteutetaan sekä kansallisilla että EU:n osittain rahoittamilla ohjelmilla ja toimenpiteillä. Kansallinen aluepolitiikka ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan toteuttaminen sovitaan yhteen toimivaksi järjestelmäksi.

EU:n rakennerahastojen toiminta Suomessa ja rakennerahastovarot vuoden 2020 talousarvioesityksessä

Ohjelmakaudelle 2014—2020 laaditun Kestävä kasvua ja työtä 2014—2020 Suomen rakennerahasto-ohjelman tavoitteena on alueiden elinkeinorakenteen uudistaminen ja monipuolistaminen sekä työllisyyden edistäminen, pk-yritysten kasvumahdollisuuksien parantaminen, uusiutuvan energian osuuden ja energiatehokkuuden lisääminen, rakenteellisen työttömyyden vähentäminen ja työelämän laadun kehittäminen, osaamisen ja uuden tiedon hyödyntäminen

kilpailukyvyyn vahvistamiseksi, työmarkkinoiden ja elinkeinoelämän tarpeita vastaavan osaavan työvoiman varmistaminen ja elinikäisen oppimisen tukeminen sekä sosiaalisen osallisuuden edistäminen. Rakennerahasto-ohjelmalla toteutetaan Eurooppa 2020 -strategiaa ja sen kansallista ohjelmaa.

Ohjelmakauden 2014—2020 Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen ja Eurooppalaisen naapurisuuden välineen rajayhteistyöosion (ENI CBC) toimenpitein tuetaan raja-alueiden ja laajempien yhteistyöalueiden kokemusten vaihtoa, yhteistyötä ja verkostojen syntymistä.

Rakennerahastovaroja arvioidaan tuloutuvan valtion talousarvioon v. 2020 yhteensä 190 milj. euroa. Tässä ovat mukana Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta ohjelmakaudelta 2014—2020 saatavat tulot.

Ohjelmakauden 2014—2020 vuodelle 2020 alun perin budjetoidut myöntämisvaltuudet (331,1 milj. euroa) on budjetoitu ennakolta jo v. 2019. Vuodelle 2020 ei budjetoida lainkaan uusia myöntämisvaltuuksia. Vuonna 2019 käyttämättä jääneistä myöntämisvaltuuksista voi tehdä myöntämispäätöksiä v. 2020.

EU:n rakennerahasto-ohjelma 2014—2020 (EU:n ja valtion rahoitus yhteensä), milj. euroa

Ohjelma/-osio/prioriteetti	Ohjelmakauden 2014—2020 rahoituskehys valtuutena
Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR)	1 381,9
Euroopan sosiaalirahasto (ESR)	902,2
Eurooppalainen alueellinen yhteistyö (EAY)	51,0
Eurooppalaisen naapurisuuden välineen rajayhteistyöosio (ENI CBC)	70,0
Eurooppalaisen avun rahasto (FEAD)	26,5
Yhteensä	2 431,6

6. Kestävä kehitys

Globaali kestävän kehityksen toimintaohjelma, Agenda 2030, asettaa yhteiset tavoitteet kestävän kehityksen toteuttamiseksi kaikille YK:n jäsenmaille. Agenda 2030 pyrkii kestävään kehitykseen niin talouden, ihmisten hyvinvoinnin kuin ympäristönkin kannalta.

Pääministeri Rinteen hallitusohjelman ”Osallistava ja osaava Suomi” tavoitteena on luoda Suomesta sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävän kehityksen yhteiskunta vuoteen 2030 mennessä.

Kuten kahteen edelliseen talousarvioesitykseen, myös vuoden 2020 talousarvioesitykseen sisältyy hallinnonalojen pääluokkaperusteluihin tekstit kestävän kehityksen edistämisestä ja sen kytköksestä talousarvioon jokaisella hallinnonalalla (kts. yksityiskohtaiset perustelut/hallinnonalojen pääluokkaperustelut).

Hiilineutraali Suomi talousarvioesityksessä

Suomi on osana Euroopan unionia sitoutunut Pariisin ilmastopöytäkirjaan. Pääministeri Rinteen hallitus on asettanut tavoitteekseen, että Suomi on hiilineutraali v. 2035 ja hiilinegatiivinen nopeasti sen jälkeen. Kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttaminen on mahdollista vain, jos ilmaston lämpeneminen ja luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen pysäytetään.

Vuoden 2020 talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä on tunnistettu talousarvioesitykseen sisältyvät määrärahat, jotka edistävät hallituksen hiilineutraaliuden tavoitetta. Tunnistetuilla määrärahoilla edistetään mm. ympäristön ja luonnon hyvinvointia, luonnon monimuotoisuutta, vähennetään päästöjä, edistetään biotalousratkaisuja sekä kehitetään Suomea kohti vähähiilistä yhteiskuntaa. Määrärahat kohdentuvat etenkin työ- ja elinkeinoministeriön, maa- ja metsätalousministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, ympäristöministeriön sekä ulkoministeriön hallinnonaloille.

Maatalouden aloittamis- ja investointiavustuksiin lukeutuvista määrärahoista hiilineutraaliuden tavoitteita edistetään määrärahoilla, jotka kohentavat ympäristön tilaa ja lisäävät uusiutuvan energian käyttöä edistäviä investointeja. Myös maaseudun kehittämisohjelma sisältää ympäristöön ja ilmastoon liittyviä hankkeita. EU:n viheryhteistyöllä, ympäristökorvauksilla sekä luonnonmukaisen tuotannon edistämällä on merkittävä rooli maatalouden kehittämisessä ympäristön kannalta kestävässä suuntaan.

Uusiutuvan energian tuotantotukeen panostetaan merkittävästi, jotta riippuvuus fossiilisista polttoaineista vähenisi. Energiatuki on osa taloudellista ohjausta, jolla energiajärjestelmää pyritään ohjaamaan tehokkaampiin ja ilmaston sekä ympäristön kannalta parhaisiin ratkaisuihin.

Luonnonsuojelualueiden hankinnalla edistetään metsien suojelua sekä turvataan luonnon monimuotoisuutta. Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiohankkeiden tukemisella voidaan löytää uusia innovatiivisia ratkaisuja mm. biotalouden kehittämiseen, kiertotalouden edistämiseen ja vähähiilisen yhteiskunnan ratkaisuihin. Kehitysyhteistyömäärärahoilla Suomi osallistuu hankkeisiin, joilla edistetään kestävästä taloudellisesta kehityksestä ja hyvinvointia kehitysmaissa ja ehkäistään ympäristöhaittojen syntymistä. Näiden hankkeiden tavoitteina on mm. parantaa ruokaturvan, veden ja energian saatavuuden sekä luonnonvarojen kestävästä käytön edellytyksiä.

Joukkoliikenteen palvelujen kehittämiseen kohdennetaan määrärahoja, mikä mahdollistaa henkilöliikenteen määrän ja siitä aiheutuvien päästöjen vähentämisen etenkin kaupunkiseuduilla. Sähkökäyttöisten henkilöautojen sekä henkilöautojen kaasu- ja etanolikonversioiden hankinta- ja konversiotuen tavoitteena on edistää autokannan uudistumista siten, että yhä useampi henkilöauto toimisi vaihtoehtoisilla käyttövoimilla tai polttoaineilla (sähkö, bio- ja maakaasu, korkeaseoetanoli) ja vähentäisi liikenteestä aiheutuvia haitallisia päästöjä.

Talousarvioesitykseen sisältyvät hiilineutraaliuutta tavoitetta edistävät määrärahat on ryhmitelty hallitusohjelman strategisten kokonaisuuksien perusteella. Yhteenvedon ulkopuolelle on jätetty kaikki toimintamenot sekä erilaiset järjestöavustukset ja jäsenmaksut.

Hiilineutraali Suomi, keskeiset toimenpiteet, milj. euroa

	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
3.1 Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi	395	523
3.2 Suomi kokoaan suurempi maailmalla	245	271
3.4 Elinvoimainen Suomi	205	229
3.4.1 Liikenneverkon kehittäminen ja ylläpitäminen	132	292
3.4.2 Maatalous	658	667
Yhteensä	1 634	1 981

Vuoden 2020 talousarvioesityksessä hiilineutraalisuuteen liittyviä tavoitteita edistetään yhteensä n. 2,0 mrd. eurolla. Tämä on arviolta 347 milj. euroa enemmän kuin mitä vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa budjetoitiin vastaaviin toimiin. Hallitusohjelman mukaiset pysyvät ja kerta-luonteiset määrärahalisäykset luonnonsuojeluun, maatalouteen, kiertotalouteen ja kehitysyhteistyöhön ovat suurin selittävä tekijä määrärahatason kasvuun. Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi -kokonaisuuden osalta määrärahat kasvavat etenkin energiatuen ja uusiutuvan energian tuotantotuen määrärahojen kasvun sekä luonnonsuojelurahoituksen noin 100 milj. euron lisäyksen myötä. Noin 25 milj. euron kasvu Suomi kokoaan suurempi maailmalla -kokonaisuudessa selittyy kehitysyhteistyömäärärahojen kasvulla. Liikenneverkon kehittämiseen ja ylläpitämiseen kohdennettavat määrärahat lisääntyvät n. 160 milj. eurolla, mistä suurin osa aiheutuu länsimetron rakentamiseen tarkoitetun valtionavustuksen ajoittumisesta pääasiassa vuoteen 2020 sekä Tampereen raitiotien ja Raide-Jokerin valtionavustusosuuksista. Maatalouden osalta kestävä kehitys edistävien määrärahojen arvioidaan pysyvän suurin piirtein vuoden 2019 tasolla, minkä mahdollistaa ympäristökorvauksiin tehty 88 milj. euron lisäys. Talousarvioesitykseen sisältyy myös eräitä valtuuslisäyksiä, jotka edistävät hiilineutraalisuustavoitteita, mutta joiden määräraha vaikutukset ilmenevät vasta talousarviovuoden jälkeen.

Verot

Talousarvioesitykseen sisältyy useita veroja, joiden voidaan katsoa edistävän hiilineutraaliuden tavoitteita. Näitä ovat erityisesti energiaverot, ajoneuvovero, autovero, eräiden juomapakkausten valmistevero sekä jätEVERO. Vaikka niitä voidaan pitää kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisina veroina, voi niihin sisältyä sekä tavoitteen mukaisia että sen vastaisia yksittäisiä verotusrakenteita.

Energiaveroja kerätään liikenteen polttoaineista, työkone- ja lämmityspolttoaineista sekä sähköstä. Verotulojen lisäksi energiaverot vahvistavat kannustimia energiatehokkuuteen, energian säästöön sekä vähäpäästöisempään energian tuotantoon.

Vuoden 2020 talousarvioesityksen energiaverokertymään vaikuttaa liikennepolttoaineiden 250 milj. euron veronkorotus vuoden 2020 elokuussa. Liikennepolttoaineiden nimellisten verotasojen korotus edistää hallituksen ilmastotavoitteita ylläpitämällä polttoaineverotuksen reaalisen tason hallituskautella.

Liikennepolttoaineiden verotuksen lisäksi osittain päästöperusteisesti määräytyvät ajoneuvovero ja autovero lisäävät suurempipäästöisten autojen omistamisen ja hankinnan kustannuksia ja siten kannustavat kohti vähäpäästöisempää liikkumista. Vuoden 2020 ajoneuvoverokertymään vaikuttaa edellisen hallituksen päättämä ajoneuvoveron alentaminen vuoden 2020 alun jälkeen alkavilta veropäiviltä. Ajoneuvoveron kevennys kiristää myös hieman ajoneuvoveron päästöporrastusta, mutta veronalennuksen päästöjä lisäävä vaikutus lienee kuitenkin suurempi, sillä veronalennus pienentää yksityisautoilun kustannuksia. Kokonaisvaikutus liikenteen hiilidioksidipäästöihin on kuitenkin vähäinen.

Eräiden juomapakkausten valmistevero ohjaa juomapakkausten kierrätykseen. Jätevero on ohjaava ympäristövero, jonka ensisijaisena tavoitteena on jätteiden kaatopaikkakäsittelyn väheneminen ja hyötykäytön lisääminen.

Pääministeri Rinteen hallituksen hallitusohjelman mukaisesti hallituskaudella valmistellaan kestävän kehityksen verouudistus, jonka tavoitteena on edistää siirtymistä kohti hiilineutraaliutta. Kestävän kehityksen verouudistus koostuu energiaverotuksen uudistuksesta, liikenteen verotuksen uudistuksesta, kiertotalouden edistämisestä sekä päästöperusteisen kulutusveron selvittämisestä.

Ympäristölle haitalliset tuet

Ympäristön kannalta haitallisilla tuilla tarkoitetaan tukia, jotka johtavat luonnonvarojen käyttöasteen ja ympäristön kuormituksen kasvuun tuetussa yrityksessä tai tuetulla toimialalla. OECD:n määritelmän mukaan tuki luokitellaan ympäristön kannalta haitalliseksi, jos se aiheuttaa enemmän ympäristöhaittaa kuin tapahtuisi, jos tukea ei olisi. Ympäristölle haitallisia tukia ja niiden käyttöönottoa perustellaan muilla kuin ympäristösyillä. Ympäristön kannalta haitallisilla tuilla voi olla myönteisiä vaikutuksia muiden politiikkatavoitteiden kannalta, mikä tulee ottaa huomioon niitä arvioitaessa.

OECD on kehittänyt arviointityökalun ympäristölle haitallisten tukien määrittämiseksi. Tätä työkalua on hyödynnetty myös Suomessa toteutetuissa selvityksissä, joissa on kartoitettu ympäristölle haitallisia tukia. Tässä osiossa käsiteltävät talousarvioesitykseen sisältyvät haitalliset tuet pohjautuvat näihin selvityksiin. (Maa- ja metsätalousministeriön toimialan tukien ympäristövaikutukset 2012; Ympäristön kannalta haitalliset tuet 2013; Rakennepoliittisen ohjelman valmistelu 2013; Luonnon monimuotoisuudelle haitalliset tuet 2015.)

Ympäristölle haitallisia tukia sisältyy etenkin verojärjestelmään. Niitä on kuitenkin myös määrärahojen joukossa. Verotukseen sisältyy verotukia eli poikkeuksia normaaliksi katsotusta verotuksen rakenteesta, jotka edellä mainituissa selvityksissä on katsottu ympäristölle haitallisiksi tuiksi. Suurimpia tällaisia verotukia ovat energiaverotukseen sisältyvät dieselin normia alempi verokanta, jota oikaistaan ajoneuvoveron käyttövoimaverolla; työkoneiden normia alempi verokanta; turpeen alempi verokanta; teollisuuden ja kasvihuoneiden alempi sähköverokanta; energiaintensiivisten yritysten veronpalautus ja maatalouden energiaveron palautus. Määrärahoissa haitallisiksi tuiksi voidaan luokitella mm. päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensatio sekä eräät maatalouden tuet.

Vuoden 2020 talousarvioesityksessä ympäristölle haitallisten tukien määräksi arvioidaan edellä mainittujen selvityksiin pohjautuen n. 3,6 mrd. euroa. Ympäristölle haitalliset tuet kohdentuvat pääasiassa kolmeen sektoriin: energiasektoriin, liikennesektoriin ja maataloussektoriin. Liikennesektorilla haitallisten tukien määrä on näistä kolmesta suurin, n. 1,4 mrd. euroa. Sektoreiden tukimäärät ovat kuitenkin varsin lähellä toisiaan. Sekä energia- että maataloussektorilla tukimäärä on n. 1,1 mrd. euroa energiasektorin tukimäärän ollessa jonkin verran suurempi.

Suurin yksittäinen ympäristölle haitallinen tuki vuoden 2020 talousarvioesityksessä muodostuu teollisuuden ja kasvihuoneiden alemmasta sähköverokannasta, jonka suuruudeksi arvioidaan n. 630 milj. euroa. Liikennesektorilla dieselpolttoaineen alemman verokannan, jota oikaistaan ajoneuvoveron käyttövoimaverolla, työmatkakuluvähennyksen sekä työkoneissa käytetyn kevyen polttoaineen alemman verokannan tukimäärät ovat kaikki 390-450 milj. euron luokkaa. Maataloussektorilla suurin yksittäinen tuki muodostuu luonnonsuhde-erojen vaikutuksia tasaavasta luonnonhaittakorvauksesta, sen osuus on n. 532 milj. euroa. Tähän summaan ei sisälly momentille budjetoituja ympäristökorvauksiin tai luomusitoumuksiin liittyviä lisäyksiä.

7. Hallinnon kehittäminen

Hallintopoliittisten toimien tavoitteena on varmistaa julkisten palvelujen laatu sekä lisätä julkisen hallinnon tuottavuutta ja sitä kautta osaltaan tukea julkisen talouden kestävyyttä.

Kansalaisten oikeus hyvään hallintoon turvataan koko maassa ja keskeisenä elementtinä on palvelulupaus. Avointa hallintoa ja luottamusta edistetään valtionhallinnossa toimeenpanemalla nelivuotinen avoimen hallinnon toimintasuunnitelma, jonka keskeisiä työalueita ovat ymmärrettävyys, avoimuus, julkisuus ja osallisuus. Tietopolitiikkaa vahvistetaan tuomalla tietojohdaminen konserniohjauksen ja johtamisen kehittämisen painopistealueeksi.

7.1. Hallinnon toimintatapojen, rakenteiden ja prosessien kehittäminen

Rakenteiden ja toimintatapojen uudistaminen

Hallinnon uudistamisen tavoitteena ovat selkeät rakenteet, ohjaustavat ja johtamisjärjestelmät. Hallinnon kykyä muutokseen, riskienhallintaan ja asiakaslähtöisyyteen vahvistetaan. Tulevaisuudessa palvelut ovat ensisijaisesti sähköisiä. Tavoitteena on myös parempi poikkihallinnollinen toimivuus. Virastojen joustavuuden lisäämiseksi ja toimintakyvyn parantamiseksi toimeenpannaan Virasto 2020 -selvitystyössä tunnistetut uudistustarpeet ja kehittämistoimet. Valtion virastorakenteen uudistamisessa pyritään valtakunnallisiin, yhdenmukaisiin toimintamalleihin. Palvelut ovat alueellisesti saatavilla, kun asiantuntemus tai asiakkaiden tarpeet sitä edellyttävät. Valtion alue- ja paikallishallintoa kehitetään kohti nykyistä tiiviimpää valtakunnallisten ja alueilla toimivien virastojen palveluverkkoa ja julkisen hallinnon yhteistä asiakaspalvelua. Valtion työtehtäviä organisoidaan monipaikkaisuutta ja älyteknologian mahdollistamaa paikkariippumattomuutta hyödyntäen.

Uudistetun yhteispalvelulain mukaisen toimintamallin soveltaminen jatkuu asiointipisteissä. Mallissa korostuu sähköinen asiointi ja sen tuki sekä etäpalvelun tarjoaminen.

Julkista johtamista tarkastellaan kokonaisuutena, joka rakentuu yhteiselle arvopohjalle, kestäväle kehitykselle ja asiakkaiden tarpeille. Johtamisessa korostuvat hyvän hallinnon periaatteet ja ammattimaisen johtamisen vaatimukset. Johtamiskoulutusta uudistetaan koko julkisen sektorin kattavalla Uudistuja-ohjelmalla sekä kansainvälisesti suuntautuvalla Horizons-johtamisvalmennuksella. Toimintaympäristön nopea muuttuminen tuo johtamiseen ja sen kehittämiseen uusia painotuksia, joita ovat erityisesti tiedolla johtaminen, digitalisaatio, tekoäly, sekä uudistuvan toimintakulttuurin, luottamuksen ja kumppanuuksien merkitys voimavaroina.

Valtiovarainministeriö vahvistaa johdon tukitoimintoa, jonka tehtävänä on uusien johtamismallien valmistelu, johdon valinnan kehittäminen, palvelusuhteiden hallinta ja johtajien ura- ja kehityspolkujen edistäminen sekä erilaisten johdon verkostojen koordinointi. Ylimmän johdon johtamissopimusmenettelyä ja johtamisen arviointia kehitetään. Valtionhallinnon uusille esimiehille järjestetään yhteistä perehdytystä.

Tietojohdamista kehitetään Valtiokonttorin ja konsernitoimijoiden vetämänä #tietokiri-hankkeessa. Hankkeessa kehitetään analysointi- ja raportointipalveluita sekä vahvistetaan tietoon perustuva päätöksentekoa. Tavoitteena on konsernipalveluissa syntyvän tiedon yhteiskäyttö. Valtiovarainministeriö ohjaa kokonaisuuden valmistelua.

Valtion HR-toiminnan ja taloushallinnon kehittäminen

Valtiolla on käytössä talous- ja henkilöstöhallinnon yhteinen toimintamalli, joka kattaa prosessit, tietorakenteet, palvelukeskuspalveluiden yhtenäisen käytön sekä näitä toimintoja tukevan tietojärjestelmäkokonaisuuden. Vuoden 2020 aikana valmistaudutaan valtion yhteisen talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmän (Kieku), valtion talousarvion ja valtionalouden kehyspäätösten valmistelua tukevan tietojärjestelmän ja rekrytointipalvelun uusimiseen. Matka- ja kulunhallinnan palveluita kehitetään.

Osaamisen kehittämistä vahvistetaan tuomalla uusia sisältöjä koko valtionhallinnon kattavaan sähköiseen eOppiva-oppimisympäristöön. Tavoitteena on 20 000 uutta käyttäjää vuoden 2020 loppuun mennessä. Lisäksi Osaava-järjestelmän käyttöä laajennetaan kattamaan 50 % valtion virastoista. Osaavan avulla tuetaan parempaa johtamista ja valmentavaa työtettä sekä osaamisen uudistumista. Työnteon tapojen ja toimintakulttuurin uudistamista edistetään Työ 2.0 -hankkeella. Valtion HR-toimintojen kehittämishankkeen toimeenpanoa jatketaan tavoitteena tehostaa HR-toimintoja 304 henkilötyövuodella vuoteen 2029 mennessä.

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus Palkeet jatkaa talous- ja henkilöstöhallinnon ohjelmistorobotiikan ja tekoälyn hyödyntämistä palvelutuotannossa ja tarjoaa osaamistaan myös virastojen projekteihin. Palkeet ja Valtori testaavat tekoälyn hyödyntämistä asiakaspalvelussa.

Valtion toimitilojen käytön tehostaminen

Tilatehokkuutta parannetaan valtion toimitilastrategian mukaisesti vastaamaan asetettuja tilatehokkuustavoitteita, muuttuneita työnteon tapoja ja kansalaisten sähköisen asioinnin lisääntymistä. Tilatehokkuuden parantamisella tavoitellaan parempia työsuorituksia ja alempia vuokratannuksia. Senaatti-kiinteistöt jatkaa toimenpiteitä, joilla turvataan asiakkaille terveelliset, turval-

liset ja toiminnallisesti tarkoituksenmukaiset toimitilat. Vuonna 2020 toteutetaan valtion toimitila- ja kiinteistöstrategian uudistaminen. Vuoden 2020 alusta toteutetaan 30 milj. euron budjettineutraali vuokranalennus, joka vähentää virastojen toimitilakustannuksia. Vähennys huomioidaan Senaatin tuloutukselle asetettavissa tavoitteissa.

Perustetaan Senaatti-kiinteistöjen yhteyteen Puolustuskiinteistöt-tytärliikelaitos ja toimeenpannaan puolustushallinnon kiinteistöihin ja niiden ylläpitoon liittyvät järjestelyt. Tavoitteena on uusi rakenne vuodesta 2021 alkaen.

Valtion hankintojen kehittäminen

Valtion hankintatoimen kehittämistä jatketaan hallitusohjelmassa olevien tavoitteiden toimeenpanemiseksi osana Julkisten hankintojen kehittämisohjelmaa (Hankinta-Suomi) valtiovarainministeriön johdolla yhteistyössä keskeisten toimijoiden kanssa. Innovaatioita ja innovaatioiden leviämistä tuetaan julkisilla hankinnoilla.

Kansallista julkisten hankintojen ilmoitusalustaa HILMAA kehitetään siten, että se mahdollistaa paremman tiedon keräämisen ja analysoinnin hankintojen johtamiseksi sekä helpomman markkinoille pääsyn myös pk-yrityksille, jotta julkisiin kilpailutuksiin saataisiin enemmän tarjouksia.

Digi- ja väestötietoviraston perustaminen

Väestörekisterikeskuksen, maistraattien ja Itä-Suomen aluehallintovirastossa toimivan maistraattien ohjaus- ja kehittämissyksikön tehtävät yhdistetään 1.1.2020 alkaen uudeksi toiminnalliseksi kokonaisuudeksi. Tehtävät kootaan Väestörekisterikeskukseen ja viraston nimi muutetaan Digi- ja väestötietovirastoksi. Tavoitteena on muodostaa kansallinen yhteiskunnan digitalisaatiota toimeenpaneva virasto, joka turvaa tietojen saatavuutta yhteiskunnassamme ja tarjoaa sujuvia ja turvallisia palveluja eri elämäntapahtumiin. Virasto palvelee asiakkaita monipaikkaisesti eri puolilla Suomea.

Tuottavuuden edistäminen

Osana julkisen hallinnon tuottavuushanketta ja hankkeen toimenpitein kehitetään myös valtionhallinnon tuottavuutta. Toimenpiteiden kautta arviolta saatavaa tuottavuuden kasvua vastaavasti toimintamenojen vähentämistä jatketaan 0,5 % vuosittain perustuen hallinnonalakohtaisiin toimintamenoihin vähennettynä toimitilamenoilla (oikeusministeriön, sisäministeriön ja puolustusministeriön hallinnonaloja sekä Tullin toimintamenoja koskee 0,3 prosentin tavoite).

7.2. Julkisen hallinnon ICT-toiminnan kehittäminen

Julkisen hallinnon ICT-toiminnan kehittämisellä edistetään digitalisaatiota ja tiedon käyttöä. Tavoitteena ovat asiakaslähtöiset, ensisijaisesti digitaaliset, yhteentoimivat, kustannustehokkaat ja tietoturvalliset julkiset palvelut ja tiedonhallinta valtionhallinnossa ja kunnallishallinnossa.

Laadukkaat, luotettavat ja saavutettavat digitaaliset palvelut turvataan jokaiselle. Ennakointikykyisen digitaalisen yhteiskunnan toimintaa tuetaan strategisella tietopolitiikalla ja uudistetulla tiedonhallinnan lainsäädännöllä. Vuonna 2020 aloitetaan julkisen tiedon avaamisen ja hyödyntä-

misien strategian laadinta ja toimeenpano sekä kehitetään vahvaa tunnistautumista julkisiin palveluihin. Kansalaiset ja yritykset osallistuvat julkisten palveluiden kehitykseen. Kehitystyössä edistetään tekoälyn hyödyntämistä ja muiden uusien teknologioiden mahdollisuuksia ja vaikutuksia julkisten palveluiden tuotantoon.

Digitalisaation edellytyksenä korostuu turvallisuus. Vuonna 2020 laaditaan digitaalisen turvallisuuden linjaukset. Julkisen hallinnon digitaalisen turvallisuuden kehittämisohjelmalla varmistetaan, että julkishallinnon digitaaliset palvelut toimivat ja että niihin luotetaan. Kehittämisessä painottuvat johtaminen ja riskienhallinta, osaava henkilöstö sekä uudet toimintatavat ja palveluiden turvallisuus. Kansalaisten arjen turvallisuus paranee mobiililla viranomaisviestintäpalvelulla, joka takaa viranomaisille häiriöttömät ja toimintavarmat viestintämahdollisuudet kaikissa tilanteissa.

7.3. Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikka

Valtion budjettitalouden piirissä työskentelee v. 2020 n. 73 800 henkilöä ja työvoimakustannukset ovat 4,56 mrd. euroa.

Valtion sopimuskaudelle 1.2.2018—31.3.2020 tehdyn virka- ja työehtosopimuksen mukaisten palkantarkistusten johdosta virastojen toimintamenomäärärahoja vähennetään v. 2020 yhteensä 8,2 milj. eurolla. Vähennys johtuu siitä, että vuoden 2019 määrärahoihin sisältyi vain v. 2019 maksettu tuloksellisuuteen perustuva kertaerä, jonka vaikutusta ei siis enää sisällytetä vuoden 2020 määrärahoihin. Vaikka määrärahoja myös lisätään 1.4.2019 toteutettujen palkantarkistusten ns. perintövaikutuksen perusteella, on näiden muutosten yhteisvaikutus kuitenkin määrärahoja alentava. Huhtikuussa 2020 alkavan valtion seuraavan sopimuskauden vaikutuksia määrärahoihin ei ole ennakoitu talousarviossa.

Valtion edellinen vuosien 2017—2018 virka- ja työehtosopimus oli kilpailukyky sopimuksen mukainen. Sopimukseen perustunut lomarahojen alentaminen päättyi v. 2019. Näin ollen lomarahojen alentamisesta johtuneet määrärahavähennykset poistetaan v. 2020 eli määrärahoja lisätään yhteensä n. 55 milj. eurolla. Kilpailukyky sopimukseen liittyi hallituksen toimenpiteinä työnantajien sairausvakuutusmaksun ja eläkemaksun alentaminen v. 2017—2020. Vuoteen 2019 verrattuna sairausvakuutusmaksun alennus kuitenkin pienenee, joten määrärahoja lisätään 13,4 milj. eurolla. Eläkemaksujen alentaminen säästää virastojen menoja v. 2020 yhteensä 11,7 milj. eurolla, mikä on otettu huomioon vähennyksinä virastojen toimintamenomäärärahoissa.

Valtiolle on työnantajana tärkeää kyetä hankkimaan palvelukseensa, kehittämään ja kannustamaan päteviä johtajia myös tulevaisuudessa. Tätä tuetaan tarkoituksenmukaisella ylimmän johdon virka- ja tehtävärakenteella, määräaikaikaisilla johtamistehtävillä ja suunnitelmallisella johtamisen kehittämisellä. Tavoitteena on, että valtio on yhtenäinen ja kilpailukykyinen työnantaja, henkilöstö on yhtenäinen voimavara ja valtion palveluja johdetaan ja uudistetaan rohkeasti ja vastuullisesti. Keskeistä johtamisessa ja viranomaistoiminnassa on korkea eettisyys sekä laajan luottamuksen ylläpito ja vahvistaminen hallinnon toimintaan.

Valtion virkamieslakia on viime vuosina muutettu siten, että valtion henkilöstön entistä joustavampi käyttö yli virastorajojen on mahdollista. Valtiovarainministeriö toimeenpanee hallitusohjelmaa kehittämällä ja edistämällä monipaikkaisuutta ja paikkariippumattomuutta valtion henki-

löstövoimavarojen organisoimisessa. Osana avoimen hallinnon kehittämistä valtiovarainministeriö osallistuu ns. avoimuusrekisteriä koskevan lainsäädännön valmisteluun yhteistyössä oikeusministeriön kanssa.

Työelämän laatua, työn tuottavuutta sekä henkilöstön työhyvinvointia ja osaamista kehitetään yhteistyössä muiden työmarkkinatoimijoiden kanssa. Henkilöstön eläkkeellesiirtymisikä on noussut viime vuosina ja työhyvinvointi pysynyt hyvällä tasolla työtyytyväisyyttä ja sairauspoissaolojen kehitystä kuvaavien mittarien valossa.

Budjettitalouden henkilöstöä kuvaavia tunnuslukuja vuosina 2017—2020

Tunnusluku	2017	2018	2019 ¹⁾	2020 ¹⁾
Henkilöstön lukumäärä	73 000	74 100	74 000	73 800
Muutos edell. vuodesta, %	0,0	1,5	-0,1	-0,3
Henkilötyövuodet, lukumäärä	71 860	72 885	72 800	72 500
Muutos edell. vuodesta, %	-0,2	1,4	-0,1	-0,4
Palkkasumma, milj. euroa	3 475	3 578	3 670	3 796
Työvoimakustannukset, milj. euroa	4 197	4 308	4 422	4 564
Keskimääräinen kokonaisansio euroa/ kk/henkilö	3 920	3 975	4 066	4 147
Palkkojen sivukulut, %	52,7	52,6	52,5	54,2
Valtion maksamat kaikki eläkemenot, milj. euroa	4 598	4 677	4 792	4 887
Naisten osuus, %	49,0	49,2	49,2	49,2
Henkilöstön keski-ikä, vuotta	46,3	46,0	46,0	45,9

¹⁾ Vuosien 2019 ja 2020 tiedot ovat arvioita. Niissä on otettu huomioon tuottavuuden parantamisen mahdollistamat valtion henkilöstön vähenemiset, kilpailukykysovimuksen kustannuksia alentavat vaikutukset sekä valtion sopimusratkaisusta johtuvat muutokset.

8. Kuntatalous

8.1. Vero- ja maksuperustemuutosten vaikutus kuntatalouteen

Kunnallisvero

Ansiotuloveroperusteisiin ehdotetaan tarkistettavaksi v. 2020 ansiotasoindeksin muutosta vastaavasti. Muutoksen arvioidaan pienentävän kunnallisveron tuottoa 196 milj. eurolla v. 2020. Ansiotuloverotusta ehdotetaan lisäksi kevennettäväksi yhteensä 200 milj. eurolla korottamalla työtulovähennystä, kunnallisverotuksen perusvähennystä sekä valtion- ja kunnallisverotuksen eläketulovähennyksiä. Kevennys kohdistetaan ensisijaisesti pienituloisille palkka-, eläke- ja päivärahatulon saajille. Työtulovähennyksen korotuksen arvioidaan pienentävän kunnallisveron tuottoa 48 milj. eurolla v. 2020, perusvähennyksen korotuksen 59 milj. eurolla ja valtion- ja kunnallisverotuksen eläkevähennyksen korottamisen yhteensä arviolta 25 milj. eurolla. Asuntolainan korkojen vähennyskelpoisen osuuden pienentämistä jatketaan hallitusohjelman mukaisesti siten, että v. 2020 asuntolainan koroista on vähennyskelpoista 15 prosenttia. Muutoksen arvioidaan lisäävän kunnallisveron tuottoa 10 milj. eurolla. Kotitalousvähennystä supistetaan yhteensä 92

milj. eurolla. Muutoksen arvioidaan lisäävän kunnallisveron tuottoa 36 milj. eurolla. Määräaikaisesta ns. avainhenkilölaista tehdään pysyvä ja palkkatulon lähdevero huojennetaan. Muutoksen arvioidaan pienentävän kunnallisveron tuottoa 3 milj. eurolla v. 2020. Hallitusohjelman mukaisesti kuntien verotulomenetykset kompensoidaan täysimääräisesti.

Yhteisövero

Vuonna 2020 voimaan tulevan yhteisöjen tulolähdejaon poistamista koskevan muutoksen on arvioitu pienentävän yhteisöveron tuottoa vuositasolla n. 11 milj. euroa. Vuonna 2019 voimaan tulleen korkovähennysrajoitusta koskevan sääntelyn muutoksen arvioitiin kasvattavan yhteisöveron tuottoa n. 10 milj. euroa v. 2019 ja täysimääräisenä noin vuoteen 2030 mennessä yhteensä 30 milj. euroa vuodessa. Edellä mainittujen vastakkaissuuntaisten veroperustemuutosten vaikutusten johdosta vuodelle 2020 ei tehdä kompensatiosta johtuvaa yhteisöveron jako-osuusmuutosta.

Hallituksen budjettiriihessä vuodelle 2020 sovittiin, että hallitus selvittää ja valmistelee esityksen kaksinkertaisista poistoista kone- ja laiteinvestointeihin investointien kannustamiseksi neljän vuoden ajaksi. Lisäksi hallitus selvittää mahdollisuutta antaa esitys määräaikaisesta tutkimusyhteistyökannustimesta. Tavoitteena on uudistusten voimaantulo vuonna 2020. Molemmat uudistukset alentaisivat yhteisöveron tuottoa. Tällä ei olisi kuitenkaan vaikutusta kuntien verotuloihin, koska hallitusohjelman mukaan veroperustemuutoksista aiheutuvat verotuottomuutokset kompensoidaan kunnille, joten tässä yhteydessä kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta korotettaisiin vastaavasti.

Talousarvioesitykseen liittyvien veroperustemuutosten vaikutukset kuntien verotuloihin v. 2020 (milj. euroa)

Ansiotuloveroperusteiden indeksitarkistus	-196
Asuntolainan korkovähennyksen rajaaminen	10
Valtionverotuksen eläketulovähennyksen korottaminen	-2
Kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen korottaminen	-23
Työtulovähennyksen korottaminen	-48
Perusvähennyksen korottaminen	-59
Kotitalousvähennyksen supistaminen	36
Avainhenkilölain säätäminen pysyväksi	-3
Yhteensä	-285

8.2. Kuntien valtionavut

Kuntien valtionavut ovat v.2020 11,6 mrd. euroa, mikä on 8 % enemmän kuin v. 2019. Laskennalliset valtionosuudet ovat yhteensä 8,1 mrd. euroa eli 16 % vähemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Tämä johtuu siitä, että aiemmin kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen sisältyneet verotulomenetysten kompensatiot maksetaan jatkossa erilliseltä määrärahamomentilta eikä niitä lueta enää valtionosuuksiksi. Mikäli veromenetysten kompensatiot otettaisiin edelleen mukaan, laskennallisten valtionosuuksien muutos olisi lähes 7 % vuoden 2019 varsinaiseen talousarvioon verrattuna.

Kuntien ja kuntayhtymien valtionavut 2018—2020 (milj. euroa) ja muutos 2019—2020 (%)

Momentti		2018	2019	2020 ¹⁾	Muutos % v. 2019 vs. 2020
	Laskennalliset valtionosuudet	9 493	9 656	8 098	- 16 %
28.90.30	VM²⁾	8 577	8 729	7 074	-19 %
useita momentteja	OK³⁾	916	928	1 024	10 %
	siitä kuntayhtymät	967	978	1 040	6 %
	Muut valtionavut				
25.50.20	OM, Vaalimenot	30	20	0	
	OM yhteensä	30	20	0	
Palosuojelu- rahasto	Kunnille maksettavat avustukset	5	5	5	
	SM yhteensä	5	5	5	
28.70.05	Maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelun ja toimeenpanon tuki ja ohjaus	141	9	70	
28.90.31	Kuntien yhdistymisavustukset	8	4	0	
28.90.32	Valtionavustus kuntien digitalisaation kannustinjärjestelmään	0	30	40	
28.90.35	Valtion korvaus kunnille verokompensaatiomuutoksista aiheutuvista verojen menetyksistä			2 252	
	VM yhteensä	149	43	2 362	
useita momentteja	OKM, harkinnanvaraiset avustukset	219	215	231	
	siitä kuntayhtymien osuus	16	17	11	
	OKM yhteensä	219	215	231	
30.20.01 (30.20.03 vuodet 2017—2018)	Maaseutuviraston toimintamenot: korvaus Ahvenanmaan maakunnan kunnille maatalouden tukien toimeenpanosta aiheutuvien tehtävien hoitamisesta	0,05	0,05	0,05	
30.20.20	Eläinlääkintähuolto ja kasvintuhoojien torjunta: korvaus kuntien järjestämästä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta	4	4	4	
30.20.41	EU-tulotuki ja EU-markkinatuki: koulujakelujärjestelmä	1	1	1	
30.20.46	Koulujakelujärjestelmä		0,2	0,2	
	MMM yhteensä	6	6	6	
31.10.31	Valtion avustus eräiden lentopaikkojen investointi ja ylläpitomenoihin			15,5	
31.10.36	Valtionavustus raideliikennehankkeiden rakentamiseen	16	25	0	
31.10.37	Valtionavustus kävelun ja pyöräilyn edistämiseen ja joukkoliikennehankkeisiin	3,5	3,5	0	
31.10.41	Valtionavustus eräiden lentopaikkojen investointi ja ylläpitomenoihin (vuonna 2020 osa momenttia 31.10.31)	1	1	0	
31.20.42	Valtionavustus koulutuksesta (vuodesta 2020 alkaen osa momenttia 31.20.51, Avustukset liikenteen ja viestinnän palveluihin)	1	1	0	
31.20.51	Valtionavustus koulutuksesta	0	0	1	

Kuntien ja kuntayhtymien valtionavut 2018—2020 (milj. euroa) ja muutos 2019—2020 (%)

Momentti	2018	2019	2020 ¹⁾	Muutos % v. 2019 vs. 2020
31.20.55	0	0	33	
31.30.63				
Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen				
(vuonna 2020 osa momenttia 31.20.55, Julkisen henkilö-				
liikenteen palvelujen ostot ja kehittäminen)	33	33	0	
LVM yhteensä	54	63	49	
32.30.51				
Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut / kunnille				
maksettavan palkkatuen määrä	27	27	31	
32.50.03				
Maahanmuuttajien kotouttamisen ja työllistämisen				
edistämisen	3	0	8	
32.50.30				
Valtion korvaukset kunnille kansainvälistä suojelua				
saavien palvelujen järjestämisestä	195	192	156	
TEM yhteensä	225	219	195	
33.03.31				
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	19	0	12	
33.03.63				
Eräät erityishankkeet	0	0	2	
33.20.31				
Valtion korvaus kunnille kuntouttavan työtoiminnan				
järjestämisestä	27	27	27	
33.20.50, 51 ja 52				
Kunnille maksettava palkkatuki	64	74	74	
33.50.51				
Sotilasvammakorvaukset	32	31	27	
33.50.56				
Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot	61	58	38	
33.50.58				
Rintamaveteraanien kotiin vietävät palvelut		20	70	
33.60.30				
Valtion korvaus terveydenhuollon valtakunnallisen				
valmiuden kustannuksiin	1	0,5	0,5	
33.60.31				
Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuudistuk-				
sen tuki ja eräät muut menot	0	0,8	1,6	
33.60.32				
Valtion rahoitus terveydenhuollon yksiköille yliopisto-				
tasoiseen tutkimukseen	21	21	25	
33.60.33				
Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja				
hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin menoihin	95	96	96	
33.60.34				
Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille oikeus-				
psykiatrisista tutkimuksista sekä potilassiirroista				
aiheutuviin kustannuksiin	15	15	15	
33.60.36				
Valtionavustus saamenkielisten sosiaali- ja terveys-				
palvelujen turvaamiseksi	0,5	0,5	0,5	
30.60.37				
Korvaukset kunnille kiireellisen sosiaalihuollon				
kustannuksiin	5,3	5,3	5,3	
33.60.39				
Palvelurakenteen kehittäminen	0	0	90	
33.60.40				
Valtion korvaus lääkärihelikopterin toimintaan	29	29	29	
33.60.52				
Valtion rahoitus turvakotitoiminnan menoihin	4	4	4	
Valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten				
toimintaan	3	2	3	
33.60.63				
Valtion korvaus rikosasioiden sovittelun järjestämisen				
kustannuksiin	5	5	5	
33.60.65				
Lasten ja nuorten psykososiaalisen tuen vahvistaminen				
Oulussa	0	0,5	0	

Kuntien ja kuntayhtymien valtionavut 2018—2020 (milj. euroa) ja muutos 2019—2020 (%)

Momentti		2018	2019	2020 ¹⁾	Muutos % v. 2019 vs. 2020
33.80.50	Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen hallintomenoihin	16	16	15	
	STM yhteensä	398	405	539	
Laki öljysuoja- rahastosta 1406/2004	Korvaukset alueiden pelastustoimille öljyntorjunta- valmiuden hankinta- ja ylläpitokustannuksiin	9	12	12	
Valtion asuntorahasto	MAL rakentamisavustusvaltuus	15	15	15	
Valtion asuntorahasto	Asumisneuvoja-avustus	1	1	1	
Valtion asuntorahasto	MAL käynnistysavustukset	0	0	30	
Valtion asuntorahasto	Lähiöohjelma	0	0	4	
Valtion asuntorahasto	Kunnostusavustus asuntojen muuttamiseksi ikäntyneille sopiviksi	0	0	5	
Valtion asuntorahasto	Purkuavustus	0	0	8	
35.10.22	Eräät ympäristömenot, Kaisu-ohjelma	0	1	1	
35.10.61	Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen	1	1	1	
35.10.61	Kestävä kaupunkikehitys	0	0	0,6	
35.20.30	Vuokra-asukkaiden talousongelmien ehkäiseminen	1	1	1	
35.20.32	Avustukset asunnottomuuden poistamiseksi	0	0	3	
	YM yhteensä	26	30	80	
	Muut valtionavut yhteensä, milj. euroa	1 112	1 006	3 468	245 %
	Valtionavut yhteensä, milj. euroa	10 605	10 662	11 565	8 %

¹⁾ Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto määrittelee kuntien tuloslaskelman kaavan ja erien sisällön. Lopullisesti ohje voidaan muuttaa vasta kun laki on voimassa. Tässä kuntatalousohjelmassa kunnille maksettavat veromenetysten kompensatiot sisältyvät valtionaputaulukkoon valtiovarainministeriön hallinnonalan muihin valtionapuihin.

²⁾ Kunnille maksettavat verokompensatiot siirtyvät vuodesta 2020 alkaen omalle momentille 28.90.35. Aiemmin verokompensatiot ovat olleet mukana peruspalveluiden valtionosuusmomentilla.

³⁾ Kuntien laskennallinen osuus on arvioitu OKM:n hallinnonalan (ml. yksityiset) kokonaisuudesta.

Valtiovarainministeriön hallinnonala

Kuntien peruspalveluiden valtionosuuteen ehdotetaan v. 2020 7 074 milj. euroa, joka on 1 654 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Momentin loppusumman pienentyminen johtuu kuntien verotulomenetysten kompensatioiden siirrosta omalle momentilleen. Mikäli kompensatio otetaan huomioon, kasvaa peruspalvelujen valtionosuus vuodesta 2019 vuoteen 2020 n. 600 milj. euroa. Tämä kasvu ei kokonaisuudessaan vahvista kuntataloutta, vaan merkittävä osa valtionosuuden kasvusta vastaa joko muiden tulojen vähennystä tai kustannusten kasvua.

Vuoden 2019 tasoon verrattuna valtionosuutta kasvattaa 264 milj. euroa kilpailukykysovimukseen liittyvän valtionosuuden leikkauksen pienentyminen. Valtion ja kuntien väliseen kustannustenjaon tarkistukseen liittyen valtionosuutta korotetaan 102 milj. euroa, ja indeksikorotus (2,4 %) lisää valtionosuutta n. 166 milj. euroa. Asukasluvun ja laskentatekijöiden muutos lisää valtionosuutta hieman yli 18 milj. euroa.

Hallitusohjelman mukaisesti uusina tai laajenevina tehtävinä esitetään subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden laajentamista, ryhmäkokojen pienentämistä varhaiskasvatuksessa, perheiden ja elämäntilanteiden moninaisuuden tukemista sekä Vaasan keskussairaalan muuttamista laajan päivystyksen sairaalaksi. Lisäksi toteutetaan jo aiemmin päätetyt lastensuojelun jälkihuollon yläikärajan nosto 21 vuodesta 25 vuoteen ja A1-kielen opetuksen varhentaminen peruskoulussa. Kaikkiaan valtionosuutta korotetaan kuntien tehtävien lisäyksiin liittyen n. 36 milj. euroa.

Valtionosuudesta on tarkoitus käyttää 10 milj. euroa kuntien valtionosuuden harkinnanvaraiseen korottamiseen.

Kuntien digitalisaation kannustinjärjestelmään osoitetaan vuodesta 2020 alkaen siirtona peruspalvelujen valtionosuudesta 40 milj. euroa eli 10 milj. euroa enemmän kuin v. 2019 varsinaisessa talousarviossa.

Valtionosuusprosentti v. 2020 on 25,46. Se on 0,09 prosenttiyksikköä korkeampi kuin v. 2019. Muutos johtuu uusien ja laajenevien tehtävien toteuttamisesta siten, että niiden valtionosuus on 100 % sekä siitä, että peruspalvelujen valtionosuusmomentilla olevista määräaikaisista lisäyksistä ja vähennyksistä on viety kolme pysyväisluonteista vähennystä valtionosuusprosenttiin.

Kuntien verotulomenetysten kompensatiot ehdotetaan siirrettäväksi kuntien peruspalvelujen valtionosuusmomentilta omalle momentilleen. Vuonna 2019 kunnille maksettiin peruspalvelujen valtionosuusmomentilta kompensatioita 1 967 milj. euroa vuosina 2010—2019 toteutetuista, valtion päättämistä veroperustemuutoksista. Vuoden 2020 kompensation nettolisäys on 285 milj. euroa. Yhteensä kunnille maksettavat verotulomenetysten kompensatiot ovat 2 252 milj. euroa v. 2020.

Sosiaali- ja terveystieteiden hallinnonala

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen uudistamiseen ehdotetaan 90 milj. euroa vuodelle 2020. Palvelurakenteen uudistaminen rahoitetaan valtionavustuksilla vuosina 2020—2022. Palvelurakennemuutostoteutus vaiheittain, ja se pitää sisällään hoivahenkilöstön sitovan vähimmäismitoituksen (0,7) ympärivuorokautisen hoivan yksiköihin, kotihoidon resurssien riittävyyden ja omaishoidon kehittämisen, kansallisen mielenterveysstrategian ja peruspalveluiden saataavuuden turvaamisen. Lisäksi palvelurakenteen kehittämisessä laajennetaan kehitysvammaisten henkilökohtaisen budjetin käyttöä, toteutetaan osatyökykyisille suunnattu työkykyohjelma sekä kotihoidon kehittämisohjelma.

Päihteitä käyttävien äitien hoitoon ehdotetaan 1,5 milj. euron määrärahaa ja saattohoidon ja palliatiivisen hoidon vahvistamiseen 2 milj. euron määrärahaa. Lapsi- ja perhepalveluiden kehittäminen sekä lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman jatkoon kohdennetaan 10 milj. euroa.

Lisäksi vuodelle 2020 ehdotetaan 4 milj. euron korotusta valtion tutkimusrahoitukseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan laskennalliset valtionosuudet kunnille ovat yhteensä 1 024 milj. euroa ja kasvavat 96 milj. euroa vuoden 2019 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Koulupäivän yhteydessä tarjottaviin harrastusmahdollisuuksiin ehdotetaan 5 milj. euroa v. 2020. Vuoden 2019 tasoon verrattuna valtionosuutta kasvattaa 22 milj. euroa kilpailukykysovimukseen liittyvän valtionosuuden leikkauksen pienentyminen. Valtion ja kuntien väliseen kustannustenjaon tarkistukseen liittyen valtionosuutta korotetaan 12 milj. euroa

Lukiokoulutuksen yksikköhinnan vahvistamiseen ehdotetaan 7,5 milj. euroa, josta kuntatalouteen kohdistuu 7,2 milj. euroa v. 2020.

Työpaikkaohjaajien koulutuksen lisäämiseen ehdotetaan 2,5 milj. euroa, josta kuntatalouteen kohdistuu 1,8 milj. euroa, taiteen perusopetuksen kehittämiseen 2 milj. euroa, josta kuntatalouteen kohdistuu 0,9 milj. euroa ja nuorten työpajatoiminnan tukemiseen 2 milj. euroa, josta kuntatalouteen kohdistuu 1,4 milj. euroa.

Perusopetuksen laadun ja tasa-arvon parantamiseen ehdotetaan 60 milj. euroa, josta kuntatalouteen kohdistuu 57 milj. euroa ja varhaiskasvatuksen laadun ja tasa-arvon kehittämiseen 25 milj. euroa, josta kuntatalouteen kohdistuu 23,8 milj. euroa. Jatkuvan oppimisen edistämiseen ehdotetaan 5 milj. euroa, josta kuntatalouteen kohdistuu 2,5 milj. euroa.

Ammatillisen koulutuksen opettajien ja ohjaajien palkkaaminen sekä opetuksen ja ohjauksen tukitoimiin ehdotetaan 80 milj. euroa, josta kuntatalouteen kohdistuu 55,7 milj. euroa.

Liikkuva koulu ohjelman laajentamiseen eri ikäluokkiin ehdotetaan 5,8 milj. euroa ja liikunta- paikkojen rakentamiseen 1,3 milj. euroa. Kirjastotoiminnan kehittämiseen ehdotetaan 1 milj. euroa. Lisäksi maahanmuuttajien osaamisen kehittämiseen työllistymisen edellytyksien vahvistamiseksi kohdennetaan 2,5 milj. euroa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön muiden valtionapujen aleneminen 25 milj. eurolla vuodesta 2019 vuoteen 2020 aiheutuu mm. ammatillisen koulutuksen reformin toimeenpanon tukemiseen, koulutuksellista tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin ja maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeiluun tarkoitettujen avustusten päättymisestä sekä kertalisäysten poistumisesta

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala

Kuntien ja kolmannen sektorin roolia maahanmuuttajien kotoutumisen edistämässä vahvistetaan mm. myöntämällä valtionavustuksia kuntien osaamiskeskustoimintaan, johon ehdotetaan 4 milj. euron lisäystä. Maahanmuuttajien neuvontapalveluihin ehdotetaan 4 milj. euroa. Valtion, kaupunkien ja alueiden sopimusperusteiseen yhteistyöhön ehdotetaan 15 milj. euroa, josta kuntatalouteen kohdistuu 14,7 milj. euroa ja alueiden omaehtoiseen kehittämiseen ehdotetaan 5 milj. euroa, josta kuntatalouteen kohdistuu 4,9 milj. euroa. Lisäksi Talent Hub toimintaan ehdotetaan 1 milj. euroa.

Kiintiöpakolaisten määrä nostetaan v. 2020 vähintään 850 henkilön vuositasolle, ja kunnille maksettaviin korvauksiin osoitetaan tästä johtuen 0,5 milj. euron lisäys.

Ympäristöministeriön hallinnonala

Kestävä kaupunkikehitys -ohjelmaa jatketaan ja siihen ehdotetaan 0,6 milj. euroa. MAL-sopimuksiin liittyen kunnallistekniikka-avustuksiin kohdennetaan 15 milj. euroa ja MAL-käynnistys-avustuksiin 30 milj. euroa. Lähiöohjelmaan suunnataan 4 milj. euroa. Kunnostusavustuksia asuntojen muuttamiseksi ikääntyneille sopiviksi ehdotetaan 5 milj. euroa ja purkuavustukseen 8 milj. euroa v. 2020.

8.3. Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen

Oheinen taulukko sisältää kaikki talousarvioesitykseen sisältyvät valtion toimenpiteet, joilla on vaikutusta kuntatalouteen. Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen on v. 2020 nettomääräisesti 304 milj. euroa kuntataloutta vahvistava

Valtion toimenpiteiden vaikutukset kuntien ja kuntayhtymien talouteen, milj. euroa, muutos 2019—2020¹⁾

	Menot	Tulot	Netto
1. Toiminnan muutokset ja budjettipäätökset			
VM, Peruspalvelujen valtionosuus			
Pitkäaikaistyöttömien eläketuki	-1,7	-1,9	-0,2
Perustoimeentulotuen laskennan ja maksatuksen siirto Kelalle, kuntien rahoitusosuuden vähennys	0	-9,5	-9,5
Lastensuojelun jälkihuolto-oikeuden laajennus	12	12	0
Kiky-leikkauksen pienentyminen		264	264
Lomarahaleikkauksen kompensatio (kertaluontoinen)		-237	-237
A1-kielen opetuksen varhentaminen	8	8	0
Omais- ja perhehoidon kehittämisestä seuraava säästö	-40	-10	30
Erikoissairaanhoidon tehostaminen	-90	-23	67
Subjekttiivinen varhaiskasvatusoikeus	7	7	0
Varhaiskasvatuksen ryhmäkokojen pienentäminen	7	7	0
Vaasan keskussairaalan muutos laajan päivystyksen sairaalaksi	1	1	9
Perheiden elämäntilanteiden moninaisuuden tukeminen	2	2	0
VM yhteensä	83	31	114
Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala			
Kiky-leikkauksen pienentyminen	0	22	22
Ammatillisen koulutuksen reformin toimeenpano	-10	-10	0
Avustukset koulutuksen tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin	-13	-13	0
Varhaiskasvatuksen tasa-arvon ja osallistumisasteen editäminen	-3	-3	0
Vieraskielisten oppilaiden opetuksen tukeminen	-1	1	0
Ammatillisen koulutuksen tarjonnan lisääminen	-3	-3	0
Uuden lukiolain toimeenpano ja lukiokoulutuksen laadun kehittäminen	-9	-9	0
Liikkuva koulu toiminta	-3	-3	0
A1-kielen varhentaminen perusopetuksessa	-0,3	-0,3	0

Valtion toimenpiteiden vaikutukset kuntien ja kuntayhtymien talouteen, milj. euroa, muutos 2019—2020¹⁾

	Menot	Tulot	Netto
Lukiouudistuksesta aiheutuvat kustannusvaikutukset	0,3	0,3	0
Varhaiskasvatuksen maksuttomuuskokeilun laajentaminen	-5	-5	0
Koulutuksellisen tasa-arvon ja laadun edistäminen perusopetuksessa	-2	-2	0
Perinteisen kerhotoiminnan tukeminen	-3	-3	0
Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö	-1	-1	0
Lasten ja nuorten hyväksikäytön ja houkuttelun vastaiset toimenpiteet	-1	-0,6	0,4
Harrastusmahdollisuus kaikille koulupäivän yhteydessä	9	5	4
Lukiokoulutuksen yksikköhinnan vahvistaminen	17	7	-10
Taiteen perusopetuksen kehittäminen	2	1	-1
Työpaikkaohjaajien koulutuksen lisääminen	2	2	0
Urheilijoiden ammatillisen koulutuksen tukeminen	0,4	0,4	0
Liikunnan ja huippu-urheilun edistäminen	1	1	0
Nuorten työpajatoiminnan tukeminen	1	1	0
Perusopetuksen laatu ja tasa-arvo	67	57	-10
Varhaiskasvatuksen laatu ja tasa-arvo	28	24	-4
Jatkuvan oppimisen edistäminen	3	3	0
Ammatillisen koulutuksen opettajien ja ohjaajien palkkaaminen sekä opetuksen ja ohjauksen tukitoimet	55	55	0
Liikkuva koulu -ohjelman laajentaminen	6	6	0
Liikuntapaikkarakentaminen ml. kuntoilureitit	1	1	0
Yleisten kirjastojen saavutettavuus, kirjastoautot ja kokoelmien monipuolisuus	1	1	0
Maahanmuuttajien osaamisen kehittäminen työllistymisen edellytysten vahvistamiseksi	3	2	1
OKM yhteensä	145	138	-7
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala			
RIntamaveteraanien kotona asumista tukevat palvelut	0	50	50
Lasten ja nuorten psykososiaalisen tuen vahvistaminen Oulussa	-0,5	-0,5	0
Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutos ja eräät muut menot	0,8	0,8	0
Hoivahenkilöstön sitova vähimmäismitoitus ympärivuorokautisen hoivan yksiköihin	5	5	0
Kotihoidon resurssien riittävyys ja omaishoidon kehittäminen	5	5	0
Kansallinen mielenterveysstrategia	10	10	0
Peruspalveluiden saatavuus	60	60	0
Tutkimusrahoituksen lisääminen	4	4	0
Aktiivimallin leikkurin purku	0	10	-10
Lapsi- ja perhepalveluiden kehittäminen sekä perhepalveluiden muutosohjelman jatko	10	10	0
Päihteitä käyttävien äitien palvelut	2	2	0
Kotihoidon kehittämishanke	2	2	0
Laajennetaan kehitysvammaisten henkilökohtaisen budjetin kokeiluja	3	3	0
Osatyökykyisille suunnattu työkykyohjelma	5	5	0

Valtion toimenpiteiden vaikutukset kuntien ja kuntayhtymien talouteen, milj. euroa, muutos 2019—2020¹⁾

	Menot	Tulot	Netto
Palvelurakenteen kehittäminen toisen kotimaisen kielen turvaamiseksi	0	1	1
Vahvistetaan ja kehitetään saattohoitoa ja palliativista hoitoa	2	2	0
STM yhteensä	117	158	41
Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala			
Kuntien osaamiskeskustoiminta	4	4	0
Maahanmuuttajien neuvontapalvelut	6	4	-2
Valtion, kaupunkien ja alueiden sopimusperusteinen yhteistyö	18,5	14,5	4
Alueiden omaehtoinen kehittäminen	6	5	1
Talent Hub	2	1	-1
Pakolaisista ja turvapaikanhakijoista maksettavat korvaukset, pakolaiskiintiön nostaminen	0,5	0,5	0
TEM yhteensä	38	29	-9
Ympäristäministeriön hallinnonala			
Ympäristönsuojelun ja ympäristönsuojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen sekä muiden säädösten uudistamishanke	-1	0	-1
Maastoliikennelain muutos	0	0,15	0,15
Ympäristön seurannan kehittäminen	0,27	0,08	-0,19
Kestävä kaupunkikehitys -ohjelman jatko	1	1	0
MAL kunnallistekniikka-avustukset	15	15	0
MAL käynnistysavustukset	30	30	0
Lähiöohjelma	4	4	0
Kunnostusavustus asuntojen muuttamiseksi ikääntyneille sopiviksi	5	5	0
Purkuavustus	8	8	0
YM yhteensä	62	63	1
2. Verotuksen ja maksujen muutokset			
Tuloveroperustemuutoksista seuraava verotuottomenetytys (-196 milj. euroa) ja niiden valtionosuuskompensaatio	0	0	0
Verotuksesta tehtävien vähennysten korottaminen (-133 milj. euroa) ja niiden valtionosuuskompensaatio	0	0	0
Kotitalousvähennyksen supistaminen (+36 milj. euroa)			
Asuntolainan korkovähennysoikeuden rajaaminen (+11 milj. euroa)	0	0	0
Avainhenkilölain säätäminen pysyväksi (-3 milj. euroa) ja niiden valtionosuuskompensaatio	0	0	0
Verotuksen ja maksujen muutokset yhteensä	0	0	0
3. Kustannustenjaon tarkistus			
VM	0	102	102
OKM	0	12	12
Kustannustenjaon tarkistus yhteensä	0	124	124
4. Verotuloihin vaikuttavat muutokset			
Pienimpien eläkkeiden korottaminen		50	50
Valtion toimenpiteiden vaikutukset yhteensä	278	582	304

¹⁾ Valtion budjetilla on kuntatalouteen myös välillisiä vaikutuksia, joita ei ole huomioitu tässä taulukossa. Taulukon luvut eivät sisällä hallinnonalojen välisiä määrärahasiirtoja. Valtion toimenpiteiden vaikutuksiksi ei ole luettu kuntien hakemien valtionavustusten omarahoitusosuutta. Taulukossa lukuja on pyöristetty, josta johtuen luvut eivät välttämättä summaudu yhteen.

9. Budjetin ulkopuolinen valtiontalous

9.1. Budjetin ulkopuoliset valtion rahastot

Valtiolla on yksitoista talousarvion ulkopuolista rahastoa. Niiden yhteenlaskettujen tulojen arvioidaan v. 2020 olevan n. 4,9 mrd. euroa ja menojen 5,1 mrd. euroa. Rahastotalouden tuloja pienentää korkotulojen ja voitontuloutusten aleneminen. Rahastotalouden nettomääräiseksi alijäämäksi muodostuu 0,2 mrd. euroa. Rahastoista ehdotetaan tuloutettavaksi valtion talousarvioon yhteensä 1,9 mrd. euroa v. 2020. Tämä selittyy lähes kokonaan Valtion eläkerahastosta tehtävällä siirrolla, jolla osaltaan rahoitetaan talousarvioon sisältyviä eläkemenoja. Rahastoihin ehdotetaan puolestaan siirrettäväksi yhteensä 0,6 mrd. euroa. v. 2020, josta suurin liittyy Yleisradio Oy:n toiminnan rahoittamiseen Valtion televisio- ja radiorahaston kautta.

Budjetin ulkopuoliset valtion rahastot, milj. euroa

	2018	2019**	2020**
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	168	419	419
Sekalaiset tulot	222	160	104
Eläkemaksut	1 419	1 414	1 445
Korkotulot ja voiton tuloutukset	924	490	482
Siirrot talousarviosta	560	522	624
Tulot pl. rahoitustaloustoimet	3 293	3 005	3 073
Myönnettyjen lainojen takaisinmaksut	1 969	1 938	1 886
Tulot yhteensä	5 262	4 943	4 959
Kulutusmenot	141	126	130
Siirtomenot	779	1 041	1 135
Korkomenot	1	2	1
Siirrot talousarvioon	1 870	1 909	1 948
Muut menot	13	21	21
Menot pl. rahoitustaloustoimet	2 802	3 099	3 235
Myönnetyt lainat ja muut finanssisijoitukset	1 599	1 478	1 894
Menot yhteensä	4 401	4 577	5 129
Nettorahoitusylijäämä/alijäämä	862	366	-170

Valtion asuntorahasto (VAR)

Valtion talousarviossa hyväksytyyn valtuuden nojalla sosiaaliseen asuntotuotantoon myönnettävät lainat, korkotuet, avustukset ja asuntolainojen valtionehtakauksista aiheutuvat menot maksetaan valtion asuntorahaston varoista. Rahaston varoista maksetaan myös sen mahdollisten velkojen menot.

Rahasto saa varansa aravalainojen koroista ja lyhennyksistä sekä valtionehtakauksiin liittyvistä takausmaksuista. Rahoitusta rahastolle voidaan hankkia myös osana valtion lainanottoa.

Talousarviovuoden alussa rahasto on velaton eikä varainhankintatarvetta ole. Valtion asuntorahaston asuntolainasaatavien pääomien ennakoidaan olevan vuoden 2019 alussa n. 4,2 mrd. euroa ja rahastosta suoritettavan korkotuen piirissä olevan lainakannan n. 15,6 mrd. euroa. Takausvastuita rahastolla ennakoidaan olevan korkotukilainoissa n. 13,5 mrd. euroa, omistusasuntolainojen osatakauksissa n. 2,1 mrd. euroa, aravalainojen ensisijaislainoissa alle 0,03 mrd. euroa ja vanhojen aravalainojen konvertointitakauksista n. 0,3 mrd. euroa. Lisäksi vuokratulojen rakentamislainoista aiheutuvia vastuita ennakoidaan olevan n. 0,5 mrd. euroa. Takausvastuut kasvavat edelleen lähivuosina tuotantotukien muututtua korkotukilainoitukseksi ja erilaisten takausmallien lisääntyessä.

Vuonna 2020 rahaston tuloiksi asuntolainoista ja takausmaksuista ennakoidaan n. 440 milj. euroa. Uusien myönnettävien korkotukilainojen valtuudeksi ehdotetaan 1 410 milj. euroa, vuokra-asuntojen rakentamislainojen takausvaltuudeksi 285 milj. euroa ja asunto-osakeyhtiöiden perusparantamislainojen takausvaltuudeksi 100 milj. euroa. Rahastosta maksettavien avustusten, akordien ja kehittämisrahan valtuudeksi ehdotetaan yhteensä 202,3 milj. euroa. Vuonna 2020 rahastosta ehdotetaan siirrettäväksi valtion talousarvioon 6 milj. euroa, joka vastaa valtion talousarvion puolella kannettavaa rahaston oman pääoman korkokustannusta. Osana hallituksen kertaluonteisia ja määräaikaista tulevaisuusinvestointeja Valtion asuntorahaston resursseja kohdennetaan mm. lähiöohjelman toteuttamiseen, energia-avustuksiin taloyhtiöille ja toimenpiteisiin, joilla parannetaan ikäihmisten mahdollisuuksia asua pidempään kotona.

Omistusasuntojen voimassa olevien lainatakausten enimmäismääräksi vapaarahoitteisissa ja asplainoissa vuoden 2020 lopussa ehdotetaan yhteensä 2,7 mrd. euroa, joka vastaa n. 148,6 mrd. euron lainakantaa.

Valtion eläkerahasto (VER)

Valtion eläkerahaston avulla varaudutaan valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvien tulevien eläkkeiden maksamiseen ja pyritään tasaamaan tulevien vuosien eläkemenoja. Rahastoon kerätään työnantajan eläkemaksuina arviolta 985 milj. euroa v. 2020. Työntekijän eläkemaksuja ja työttömyysvakuutusmaksuja kerätään rahastoon arviolta yhteensä 475 milj. euroa. Näiden lisäksi rahastolle tilitetään siirtymämaksuina yhteensä 12 milj. euroa.

Valtion eläkerahaston sijoitusomaisuuden arvo oli maaliskuun 2019 lopussa 19,5 mrd. euroa, mikä on n. 21 % suhteessa valtion eläkevastuuseen vuoden 2018 lopussa. Sijoitussalkun arvo nousi n. 262 milj. eurolla edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Rahastolla on valtion eläkerahastosta annetussa laissa säädetty rahastointitavoite. Lain mukaan rahastoa kartutetaan, kunnes rahaston arvo vastaa 25 prosenttia valtion eläkevastuusta. Rahaston hallituksen hyväksymän strategian mukaan tavoitteeseen pyritään viimeistään v. 2033. Valtion eläkevastuu oli vuoden 2018 lopussa 92,1 mrd. euroa.

Rahaston tuloista siirretään valtion talousarvioon vuosittain 40 % valtion vuotuisesta eläkemenosta. Siirron talousarvioon arvioidaan olevan 1,9 mrd. euroa v. 2020.

Valtiovarainministeriön asettama strateginen tulostavoite on, että Valtion eläkerahaston sijoitustoiminta tuottaa pitkällä aikavälillä enemmän kuin valtion näkökulmasta riskitön sijoitusvaihtoehto, jolla tarkoitetaan valtion nettovelan kustannusta. Toiminnallisena tulostavoitteena on saa-

vuttaa riskikorjattu sijoitustuotto, joka ylittää rahaston sijoitussuunnitelmassa määritellyn vertailuindeksin tuoton.

Maatilatalouden kehittämisrahasto (MAKERA)

Maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain (1966/657) 3 §:n mukaan kehittämisrahaston varoja voidaan käyttää maatilatalouden rakenteen parantamiseen, maaseutuelinkeinojen edistämiseen, maaseudun elinolosuhteiden ja toimeentulomahdollisuuksien parantamiseen sekä näiden toimenpiteiden kehittämisen edistämiseen. Yhtenä käyttökohteena ovat rahastosta myönnettyt kokonaan kansallisesti rahoitettavat investointiavustukset.

Vuonna 2020 rahaston käytettävissä olevat varat ovat arviolta 125,3 milj. euroa, kun huomioon on otettu vuodelta 2019 siirtyväksi arvioidut erät. Valtion vuoden 2020 talousarvioon sisältyy 58,3 milj. euron siirto maatilatalouden kehittämisrahastoon. Maatilatalouden kehittämisrahastossa ja talousarviossa käytettävissä olevat varat riittävät v. 2020 tavoitteiden mukaisten investointien rahoitukseen. Maatilatalouden kehittämisrahastosta arvioidaan myönnettävän v. 2020 avustuksia 89,5 milj. euroa.

Valtion ydinjätehuoltorahasto

Valtion ydinjätehuoltorahasto muodostuu Varautumisrahastosta, Ydinturvallisuustutkimusrahas-
tosta ja Ydinjätetutkimusrahas-
tosta. Varautumisrahaston pääoma muodostuu ydinjätehuoltomaksuista ja rahaston sijoitustoiminnan voitosta. Ydinjätehuoltomaksuja ovat velvollisia suorittamaan ne, joiden toiminnasta aiheutuu ydinjätettä eli voimayhtiöt Teollisuuden Voima Oyj ja Fortum Power and Heat Oy sekä Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy, jolla on FiR1-tutkimusreaktori. Rahastoinnin tavoitteena on varmistaa, että ydinjätehuollon vaatimat varat ovat tulevaisuudessa käytettävissä, mikäli em. jätehuoltovelvolliset eivät täyttäisi ydinjätehuoltoon liittyviä velvollisuuksiaan. Varautumisrahaston tase on vuoden 2018 tilinpäätöksen mukaan n. 2,7 mrd. euroa.

Valtion ydinjätehuoltorahaston tehtävänä on lisäksi periä ydinenergialaissa määritellyt veronluonteiset maksut ja jakaa kaikki näin kerätyt varat vuosittain ydinturvallisuuteen ja ydinjätehuoltoon liittyville tutkimushankkeille. Ydinlaitosten haltijoilta v. 2019 kerätyt maksut ovat yhteensä n. 8,8 milj. euroa ja jätehuoltovelvollisilta kerätyt maksut n. 3,5 milj. euroa. Ydinlaitosten haltijoilta v. 2020 kerättävien maksujen arvioidaan pysyvän vuoden 2019 tasolla. Jätehuoltovelvollisilta kerättävien maksujen arvioidaan kasvavan n. 0,2 milj. eurolla v. 2020. Maksuja kasvattaa Olkiluoto 3 -laitosyksikön liittyminen osaksi Teollisuuden Voima Oyj:n varautumisvelvollisuutta. Kerättävien maksujen arvioidaan olevan v. 2020 yhteensä n. 12,6 milj. euroa.

Huoltovarmuusrahasto

Huoltovarmuuskeskuksen hoidossa olevaan huoltovarmuusrahastoon tuloutetaan polttoaineiden ja sähkön valmisteverotuksen yhteydessä kannettava huoltovarmuusmaksu. Sen tuotto on vakiintunut runsaaseen 40 milj. euroon vuodessa. Rahasto omistaa käyttöomaisuusosakkeita, joiden tuotto varmistaa toistaiseksi rahaston maksuvalmiuden.

Rahaston varoilla turvataan kansalaisten, elinkeinoelämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämättömien taloudellisten toimintojen jatkuvuutta normaaliaikojen vakavissa häiriöissä ja poikkeusoloissa. Keskeisiä rahoitettavia toimintoja ovat varmuusvarastointi ja erilaiset tekniset varajärjestelyt, kriittisen infrastruktuurin turvaaminen sekä huoltovarmuuskriittisten toimipaikkojen varautumissuunnittelu. Varmuusvarastoja kierrätetään kauppatoimilla, joiden tuotto vaihtelee suuresti.

Valtioneuvosto asettaa huoltovarmuudelle kansalliset tavoitteet noin viiden vuoden välein annettavalla tavoitepäätöksellä. Joulukuussa 2018 annetut uudet tavoitteet siirtävät painopistettä entistä enemmän logistiikan ja teknisten järjestelmien turvaamiseen varmuusvarastoinnin sijasta. Luopuminen fossiilisista polttoaineista ja sähkömarkkinoiden muutokset edellyttävät energian huoltovarmuuden järjestämistä uudella tavalla lähivuosina.

Tilinpäätöksessä vuodelta 2018 jouduttiin öljyvarastojen arvoja alentamaan yhteensä 182 milj. eurolla tiettyjen öljytuotteiden maailmanmarkkinahintojen notkahdettua juuri ennen vuodenvaihdetta. Toisaalta viime tilikaudella eräiden öljytuotteiden hintataso jatkoi vahvistumista, minkä seurauksena aikaisempina tilikausina tehtyjä arvon alennuksia palautettiin 43 milj. euron arvosta.

Vaihto-omaisuuden arvon lasku mukaan luettuna tilikauden tulos oli 86 milj. euroa tappiollinen. Rahaston taseen loppusumma oli 1915 milj. euroa.

Valtioneuvoston alennettua öljyn ja viljan varmuusvarastointitavoitteita oli rahastoon vielä jäänyt valtion talousarvioon tuloutettavaa vapautunutta pääomaa 37 milj. euroa, joka siirretään valtion talousarvioon vuoden 2019 aikana.

Valtiontakuurahasto

Valtiontakuurahaston tarkoituksena on turvata Finnvera Oyj:n antamien vientitakuiden, takausten ja muiden valtiontakuurahastolain (444/1998) 4 §:ssä tarkoitettujen sitoumusten täyttäminen. Rahaston varoista hoidetaan myös entisen Valtiontakuuksituksen ja sitä edeltäneiden Vientitakuulaitoksen ja Valtiontakauslaitoksen antamat takuut, takaukset ja muut vastuusitoumukset.

Valtiontakuurahaston vastuulla oleva Finnvera Oyj:n vientitakuu- ja erityistakauskanta oli vuoden 2018 lopussa n. 23,6 mrd. euroa. Nostettua riskiä oli 10,1 mrd. euroa ja nostamatonta (ml. tarjoukset) 13,5 mrd. euroa, joka suurimmalta osin tulee nostetuksi useiden vuosien ajanjaksolla tulevaisuudessa. Vastuukanta kasvoi edellisen vuoden lopusta n. 1 mrd. euroa. Toimialoista telakoiden ja varustamoiden osuus oli vuoden 2018 lopussa 55 % ja televastuiden 19 %. Vastuiden voimakas nousu vuodesta 2014 lähtien on johtunut pääosin telakoiden ja varustamoiden suurista risteilijätalauksista, joiden rahoitukseen Finnvera on osallistunut. Vastuukanta sisältää näitä tilauksia, jotka ajallisesti voivat hajautua lähes 10 vuoden päähän. Edelleenkin merkittävimpanä toimialakeskittymänä voidaan pitää telakka- ja varustamosektoria. Suuret yksittäiset vastuut tai vastuiden toimiala- ja maakasaumat luovat riskikeskittymiä myös tulevaisuudessa ja näitä pyritään suojaamaan mahdollisuuksien mukaan. Suurimpia vastuumaita ovat Yhdysvallat, Saksa, Brasilia, Venäjä ja Espanja. Valtiontakuurahastossa oli vuoden 2018 lopussa varoja n. 680 milj. euroa. Yhdessä Finnvera Oyj:n vienti- ja erityistakuurahaston n. 756 milj. euron kanssa rahastot muodostavat n. 1,4 mrd. euron puskurivarat kattamaan vientitakuu- ja erityistakauskannan. Rahastoon kertyy vuosittain tuloja n. 5 milj. euron arvosta pääasiassa takaisinperintäsaamistuloina.

Finnvera Oyj:n suuret riskikeskittymät ja yksittäiset muut riskipitoiset vastuut pitävät riskitason korkeana ja vaikka tappio-odotukset lyhyellä aikavälillä ovat alhaiset, niin keskittymät saattavat aiheuttaa luottotappioiden kasvua seuraavien vuosien aikana. Vuoden 2019 aikana rahaston kokonaisvastuiden määrä tulee kasvamaan ja on mahdollista, että vastuukanta kehittyy riskipitoisempaan suuntaan tulevaisuudessa ottaen huomioon muiden tekijöiden ohella myös valtion viennitakuista annetun lain (422/2001) 6 §:n mukaisen erityisriskinoton lisäämisen. Vuonna 2018 vastuista 69 % oli parhaimmissa riskiluokissa (A1-B1), n. 4 % heikoimmissa (B3-C) ja loppuosa eli 27 % oli B2-luokassa. Vuoden 2017 loppuun verrattuna portfolion riskiluokkajakauma on parantunut erityisesti muutamien suurten vastuiden riskiluokkamuutosten vuoksi. Suuret toimialakohittaiset riskikeskittymät ja kansainvälisen talouden epävakaa tilanne lisäävät kuitenkin tarvetta ylläpitää rahaston likvidejä varoja tasolla, jolla maksuvalmius säilytetään riskipositiota vastaavana.

Rahoitusvakausrahasto

Vuonna 2015 perustettu Rahoitusvakausrahasto hallinnoi talousarvion ulkopuolista rahoitusvakausrahastoa. Se muodostuu vakauserästä kartutettavasta kriisinratkaisurahastosta ja talletussuojamaksuista kartutettavasta talletussuojarahastosta.

Luottolaitosten maksamat vakauserät tilitetään edelleen EU:n yhteiseen kriisinratkaisurahastoon (Single Resolution Fund, SRF). SRF kartutetaan tavoitetasolleen vuoteen 2023 mennessä, jonka jälkeen rahastoon kerätään varoja vain, mikäli sitä on ollut tarpeen käyttää kriisinratkaisutoimien yhteydessä. Vuodesta 2019 lukien Suomessa toimivien luottolaitosten vakauserästä noudatettava määrä nousi merkittävästi Nordea Pankki Oyj:n kotipaikan siirryttyä Suomeen.

Talletussuojarahasto kartutetaan luottolaitosten maksamilla talletussuojamaksuilla talletussuojadirektiivin edellyttämälle vähimmäistasolle 10 vuodessa (vuodet 2015–2024). Nordean siirtyminen Suomeen lokakuussa 2018 kasvatti Suomen talletussuojajärjestelmän piiriin kuuluvien korvattavien talletusten määrää merkittävästi ja siten myös vuotuisia talletussuojamaksuja kerättiin edellisvuosia enemmän. Tulevien vuosien talletussuojamaksujen arvioidaan pysyvän lähellä vuoden 2019 maksujen tasoa. Rahoitusvakausrahasto päättää korvausten maksamisesta ja vastaa korvausten maksatuksesta tallettajille, jos talletussuojarahaston varoja on tarpeen käyttää tallettajien saamisten turvaamiseksi.

Valtion televisio- ja radiorahasto

Valtion televisio- ja radiorahaston hallintoa hoitaa Liikenne- ja viestintävirasto. Yleisradio Oy:n julkisen palvelun kustannusten kattamiseksi on vuodesta 2013 alkaen ollut käytössä yleisradiovero. Julkisen palvelun kustannukset katetaan valtion televisio- ja radiorahastoon tehtävällä siirrolla, jonka suuruus v. 2020 on 533,2 milj. euroa. Rahoitus on siirretty kehysten ulkopuolelle Yleisradio Oy:n julkisen palvelun tehtävää ja rahoitusta pohtineen parlamentaarisen ryhmän esityksen mukaisesti.

Maatalouden interventiorahasto (MIRA)

Maatalouden interventiorahastosta rahoitetaan EU-komission säätelemää maatalouden interventiotoimintaa. Arvioiden mukaan viljojen markkinahinnat pysyvät tasolla, jolla kiinnostusta inter-

ventiovarastointiin ei ole. Maitosektorin vaihteleva markkinatilanne saattaa johtaa siihen, että komissio avaa ajoittain rasvattoman maitojauheen interventiovarastoinnin.

Valtion talousarviosta interventiorahastoon tehtävällä siirrolla katetaan niitä rahaston menoja, joita ei rahoiteta EU:n maataloustukirahastosta. Vuonna 2020 valtion vastattavaksi arvioidaan jäävän lähinnä interventiovarastoinnista aiheutuvia menoja 0,2 milj. euroa, jotka katetaan valtion talousarviosta tehtävällä siirrolla.

Palosuojelurahasto

Palosuojelurahastolain (306/2003) mukaan tulipalojen ehkäisyn ja pelastustoiminnan edistämiseksi on Suomessa olevasta palovakuutetusta kiinteästä ja irtaimesta omaisuudesta vuosittain suoritettava palosuojelumaksu. Palosuojelumaksun on velvollinen suorittamaan jokainen, joka harjoittaa vakuutusliikettä Suomessa.

Palosuojelumaksukertymän arvioidaan v. 2020 olevan n. 11,8 milj. euroa.

Palosuojelurahaston keskeisimmät avustuskohteet ovat pelastusalan järjestöjen valistus- ja koulutustoiminta, pelastusalan tutkimus- ja kehittämistoiminta sekä pelastustoimen alueiden, kuntien ja sopimuspalokuntien paloasema- ja kalustohankkeet. Rahastolla on merkittävä rooli erilaisten pelastustoimen kehittämishankkeiden sekä paloasemien ja kalustohankintojen rahoittajana pelastustoimen toimialalla.

Öljysuojarahasto (ÖSRA)

Öljysuojarahastosta korvataan öljyvahingoista, niiden torjunnasta ja ympäristön ennallistamisesta, öljyntorjuntakaluston hankinnasta ja torjuntavalmiuden ylläpidosta aiheutuvia kustannuksia. Öljysuojarahasto saa varansa maahantuodusta ja Suomen kautta kuljetetusta öljystä perittävästä öljysuojamaksusta. Vuonna 2018 rahastosta maksettiin korvauksia 13 milj. euroa. Öljysuojamaksun määräaikaisen korotuksen (2011—2016) ja torjuntaviranomaisten arvioitua hitaammin toteutuneiden hankintojen vuoksi rahaston oma pääoma on noussut 40,2 milj. euroon. Öljysuojamaksu on 0,50 euroa öljytonnilta, maksun tuotto v. 2018 oli 8,3 milj. euroa.

9.2. Liikelaitokset

Valtiolla on kaksi liikelaitosta, Metsähallitus ja Senaatti-kiinteistöt. Senaatti-kiinteistöihin sovelletaan vuoden 2010 lakia valtion liikelaitoksista (1062/2010). Metsähallituksesta on 15.4.2016 muodostettu valtion liikelaitos (laki Metsähallituksesta 234/2016, laki valtion metsätalousosakeyhtiöistä 235/2016), jonka toiminta ei enää perustu lakiin valtion liikelaitoksista (1185/2002). Metsähallitukseen ei myöskään sovelleta valtion liikelaitoksesta annettua lakia (1062/2010).

Metsähallitus on valtion liikelaitos, jonka tehtävänä on käyttää, hoitaa ja suojella hallinnassaan olevaa valtion suoraan omistamaa rakentamatonta maa- ja vesiomaisuutta. Metsähallitus harjoittaa liiketoimintaa ja hoitaa budjettivaroin laissa säädettyjä julkisia hallintotehtäviä. Metsätaloutta ja muuta markkinaehtoista liiketoimintaa Metsähallitus harjoittaa omistamiensa tytäryhtiöiden kautta. Metsähallituksen metsätalousliiketoiminta on yhtiöitetty valtion kokonaan omistamaan Metsähallitus Metsätalous Oy:öön. Metsähallitus maksaa voiton tuloutusta valtiolle käyttöoike-

uskorvausten ja osinkojen perusteella. Metsähallituksen hallinnassa on n. 12,5 milj. hehtaaria valtion omistamia maa- ja vesialueita, joiden tasearvo on n. 3,8 mrd. euroa. Tästä tuottovaatimuksen alaista peruspääomaa on n. 2,6 mrd. euroa. Vuonna 2019 Metsähallituskonsernin ennakoitu liikevaihto on 362,8 milj. euroa ja vuositulos 128,8 milj. euroa. Vuoden 2020 tuloutus valtiolle on 138,9 milj. euroa.

Senaatti-kiinteistöt on valtion liikelaitos, jonka tehtävänä on tuottaa tilapalveluja ja niihin välittömästi liittyviä muita palveluja valtion virastoille ja laitoksille. Senaatti-kiinteistöt voi tuottaa palveluja myös sellaisille yhteisöille, joiden toiminta rahoitetaan pääosin valtion talousarvioon otetulla määrärahalta. Senaatti-kiinteistöjen tuloutus valtiolle v. 2020 on 35 milj. euroa. Aiempiin vuosiin verrattuna tuloutusta pienentää vuokratason alentaminen v. 2020 alusta lukien.

Valtion liikelaitostoiminta v. 2020

Liikelaitos (konserni)	Liikevaihto		Tilikauden tulos liike- vaihdosta		Sijoitetun pääoman tuotto	Oma- varaisuus- aste	Investointi- menot	Henkilöstö keskim.
	milj. €	muutos, %	milj. €	(%)	(%)	(%)	milj. €	lkm
Senaatti-kiinteistöt (konserni)	619,0	-2,3	41,0	6,6	1,6	64,0	350	395
	624,0	-2,2	38,0	6,1	1,5	63,0		395
Metsähallitus (konserni)	113,1	1,3	125,9	111,3	4,8	99,0	9	145
	356,7	-1,7	120,6	33,8	4,6	98,0		619
Yhteensä	732,1		166,9				359	540

Valtion liikelaitosten tuloutukset ja määrärahat v. 2020, milj. euroa

Liikelaitos	Senaatti- kiinteistöt	Metsähallitus	Yhteensä
Tuloutukset talousarvioon			
— takausmaksut	1,0	-	1,0
— korot	4,5	-	4,5
— voiton tuloutukset	35,0	138,9	173,9
— lainojen takaisinmaksut	18,3	-	18,3
Yhteensä	58,8	138,9	197,7
Erityistehtävien määrärahat	-	50,0	50,0

9.3. Valtion omistajapolitiikka

Valtion omistajapolitiikan lähtökohtana on yhteiskunnallisesti ja liiketaloudellisesti kestävä tulos. Valtion omistajapolitiikan ja omistajaohjauksen ensisijainen tavoite on yhtiöiden kehittäminen, omistaja-arvon pitkäjänteisen kasvun tukeminen ja vakaan osinkotason turvaaminen.

Valtio noudattaa omistajaohjauksessaan osakeyhtiölain mukaista tehtävien ja vastuiden jakoa yhtiön toimielinten ja omistajan välillä. Omistusjärjestelyt harkitaan aina yhtiökohtaisesti voimassa

olevien eduskunnan antamien valtuuksien rajoissa. Valtio-omistaja edellyttää, että kaikki yhtiöt jatkavat yritysvastuun kehittämistä koko liiketoimintaansa ohjaavana teemana, osana strategiaa, riskiarvioiteja sekä hallitus- ja johtoryhmätyöskentelyä sekä asettavat sille mitattavat tavoitteet.

9.4. Julkisyhteisöjen rahoitusasema ja velka jaoteltuna

Julkisyhteisöjen rahoitusasema on v. 2019 edelleen alijäämäinen. Valtionhallinnon ydinsektori, budjettitalous, pysyy tilinpidon käsittein myös alijäämäisenä, vaikka budjettitalouden velkaa lyhennettiin v. 2018. Valtionhallinto on alijäämäinen myös v. 2020. Paikallishallinnon ydinsektori, kunnat ja kuntayhtymät ovat myös alijäämäisiä. Sosiaaliturvarahastot ovat ylijäämäisiä. Ydinsektoreiden ulkopuolisten yksiköiden yhteenlaskettu alijäämä on n. 0,2 % suhteessa BKT:hen.

Julkisyhteisöjen sulautettu EDP-velka suhteessa BKT:hen pysyy ennallaan vuosina 2019 ja 2020. Ydinsektoreiden velkasuhde tasaantuu myös v. 2020, mutta kääntyy kasvu-uralle myöhemmin. Velasta suurin osa on valtion budjettitalouden velkaa. Myös kunnilla ja kuntayhtymillä on velkaa merkittävästi. Ydinsektoreiden ulkopuolisista yksiköistä lähinnä kiinteistöyhtiöillä ja muutamilla muilla yksiköillä on velkaa. Ydinsektoreiden ulkopuolisten yksiköiden velka kasvaa hitaasti yksiköiden alijäämän verran vuosittain. Julkisyhteisöjen alasektoreihin kuuluvista yksiköitä löytyy lista Tilastokeskuksen verkkosivuilta¹⁾.

Julkisyhteisöjen rahoitusasema ja velka suhteessa BKT:hen jaoteltuna ydinsektoreihin ja ydinsektoreiden ulkopuolisiin yksiköihin

	2017	2018	2019	2020
Julkisyhteisöt yhteensä				
Rahoitusasema suhteessa BKT:hen	-0,7	-0,8	-1,0	-1,4
Velka suhteessa BKT:hen	60,8	58,9	58,8	58,8
Ydinsektorit yhteensä				
Rahoitusasema suhteessa BKT:hen	-0,4	-0,6	-0,8	-1,2
Velka suhteessa BKT:hen	58,7	57,1	56,9	56,7
Ulkopuoliset yksiköt yhteensä				
Rahoitusasema suhteessa BKT:hen	-0,3	-0,2	-0,2	-0,2
Velka suhteessa BKT:hen	2,1	1,9	2,0	2,1

10. Valtion kokonaistuotto- ja kululaskelma ja -tase

Luku sisältää talousarvionalouden, talousarvionalouden ulkopuolella olevien valtion rahastojen (11 kpl) sekä valtion liikelaitoskonsernien (Metsähallitus ja Senaatti-kiinteistöt) tuotto- ja kululaskelmista sekä taseista yhdistellyt valtion kokonaistuotto- ja kululaskelman ajanjaksolta 1.1.—30.6.2019 ja kokonaistaseen tilanteesta 30.6.2019. Kokonaislaskelmien tarkoituksena on yleiskatsauksellisen kokonaiskuvan antaminen suoraan eduskunnan ja valtioneuvoston ohjausvallan alaisesta valtionaloudesta (valtio-oikeushenkilöstä).

¹⁾ https://www.stat.fi/meta/luokitukset/_linkki/soveltamisp.html

10.1. Valtion kokonaistuotto- ja kululaskelma ajalta 1.1.—30.6.2019

Valtion kokonaistuotto- ja kululaskelman kulujäämä 1.1.—30.6.2019 oli 22,2 milj. euroa, ja pienentynyt 39 milj. euroa suhteessa vertailukauteen (1.1.—30.6.2018: 61,3 milj. euroa). Kokonaistuotto- ja kululaskelman kulujäämä oli 706 milj. euroa (1.1.—30.6.2018: 753 milj. euroa) heikompi kuin talousarviotalouden kulujäämästä, valtion liikelaitosten voitosta sekä talousarvion ulkopuolisten valtion rahastojen tuottojäämästä suoraan yhteenlaskettu tuottojäämä. Ero johtuu sisäisten erien eliminoimisesta, joista suurimpia ovat siirrot rahastoista ja voitontuloutukset liikelaitoksista talousarviotalouteen.

Tuotto- ja kulujäämät tarkasteluajanjaksoilta 1.1.—30.6.2019 ja 1.1.—30.6.2018 (milj. euroa)

	Talousarviotalouden kulujäämä	Rahastojen tuottojäämä	Liikelaitosten voitto	Kokonaislaskelmien kulujäämä
1—6/2018	-206	793	104	-61
1—6/2019	-226	799	111	-22

Valtion kokonaistuotto- ja kululaskelma 1.1.—30.6.2019 (1 000 euroa)¹⁾

	Talousarvio- talous	Rahastot	Liikelaitos- konsernit	Eliminoinnit	1.1.— 30.6.2019	1.1.— 30.6.2018
TOIMINNAN TUOTOT						
Maksullisen toiminnan tuotot	410 822	45 885	175 501	793	631 415	701 246
Vuokrat ja käyttökorvaukset	19 394	2 135	336 366	313 815	44 079	66 262
Muut toiminnan tuotot	263 743	1 274 789	16 788	157 451	1 397 868	1 578 082
TOIMINNAN KULUT						
Aineet, tarvikkeet ja tavarat						
Ostot tilikauden aikana	254 910	40 090	32 378	10 251	317 128	357 377
Varastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	143	3 245	60		3 448	2 737
Henkilöstökulut	2 338 480	3 321	46 441	137 475	2 250 767	2 029 297
Vuokrat	365 160	2 970	44 468	313 815	98 782	121 578
Palvelujen ostot	1 265 144	25 249	139 568	720	1 429 241	1 351 645
Muut kulut	337 214	17 433	52 612	8 505	398 754	370 676
Valmisteveraston lisäys (-) tai vähennys (+)	-10				-10	36
Valmistus omaan käyttöön	-29 307				-29 307	-42 593
Poistot	564 813	7 586	114 482		686 881	691 750
JÄÄMÄ I	-4 402 589	1 222 915	98 646		-3 082 322	-2 536 913

Valtion kokonaistuotto- ja kululaskelma 1.1.—30.6.2019 (1 000 euroa)¹⁾

	Talousarvio- talous	Rahastot	Liikelaitos- konsernit	Eliminoinnit	1.1.— 30.6.2019	1.1.— 30.6.2018
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT						
Rahoitustuotot	1 131 681	307 799	2 176	61 231	1 380 425	1 413 263
Rahoituskulut	-306 071	-151 824	-12 469	3 336	-467 028	-583 040
Osuus osakkuus- yritysten tuloksesta ²⁾			1 635		1 635	4616
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT						
Satunnaiset tuotot	94 990				94 990	16 291
Satunnaiset kulut	-2 297				-2 297	-1 378
JÄÄMÄ II	-3 484 286	1 378 890	89 988		-2 074 597	-1 687 162
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT						
Tuotot						
Paikallishallinnolta	70 845				70 845	64 783
Euroopan unionin toimielimiltä ja muilta elimiltä	743 085	-1 237			741 848	712 655
Muut siirtotalouden tuotot	1 019 917		21 099	1 010 299	30 717	63 029
Kulut						
Paikallishallinnolle	6 232 983	11 818			6 244 802	6 284 519
Sosiaaliturvarahastoille	7 165 921				7 165 921	6 885 218
Elinkeinoelämälle	1 064 417	44 648		21 099	1 087 966	1 173 385
Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille						
Kotitalouksille	1 425 862	40 799			1 466 661	1 448 008
Euroopan unionin toimielimille ja muille elimille	2 185 086	1 187			2 186 273	2 172 621
Ulkomaille	1 335 273	216 102			1 551 375	993 635
Muut siirtotalouden kulut (ml. yliopistot)	370 178				370 178	367 765
	2 496 992	302 486		299 758	2 499 721	2 545 721
JÄÄMÄ III	-23 927 153	760 613	111 087		-23 804 085	-22 716 904

Valtion kokonaistuotto- ja kululaskelma 1.1.—30.6.2019 (1 000 euroa)¹⁾

	Talousarvio- talous	Rahastot	Liikelaitos- konsernit	Eliminoinnit	1.1.— 30.6.2019	1.1.— 30.6.2018
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA						
Verot ja veronluonteiset maksut	23 624 318	38 308		-42 558	23 705 183	22 585 120
Muut pakolliset maksut	76 625				76 625	70 480
Vähemmistöosuus ²⁾			52		52	41
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULU- JÄÄMÄ						
	-226 210	798 921	111 138	706 074	-22 225	-61 263

¹⁾ Valtio, valtion talousarvion ulkopuoliset rahastot ja liikelaitokset eivät laadi välitilinpäätöstä kesäkuun lopun tilanteesta, minkä vuoksi kokonaislaskelmissa saattaa ilmetä jaksotuksen eriaikaisuuden aiheuttamia täsmäämättömyyksiä.

²⁾ Osuus osakkuusyritysten tuloksesta, Vähemmistöosuus: Sisältää liikelaitoskonsernien tiedot

Valtion kokonaistuotto- ja kululaskelman erien keskeisimmät muutokset verrattaessa alkuvuotta 2019 alkuvuoteen 2018 olivat:

— Toiminnan tuotot vähenivät 272 milj. euroa ja olivat 2 073 milj. euroa. Tuottojen vähentymiseen vaikutti mm. vertailuvuotta pienemmät osakemyynnit.

— Toiminnan kulut kasvoivat edellisestä vuodesta 273 milj. euroa 5 156 milj. euroon. Euromääräisesti merkittävintä kulujen kasvu oli henkilöstökuluissa (221 milj. euroa) sekä palvelujen os-
toissa (78 milj. euroa). Henkilöstökulujen kasvusta noin puolet selittyy tulorekisterin käyttöön-
oton aiheuttamasta eläkemaksujen kohdentumisesta alkuvuoteen 2019 ja valtion virka- ja työeh-
tosopimuksessa sopimuskaudelle 2018—2020 sovitun erillisen kertaerän kohdentumisesta
tammikuulle 2019. Kertaerä oli suuruudeltaan 9,2 % yleisen virka- ja työehtosopimuksen 7 §:n
mukaisesta kuukausipalkkauksesta.

— Rahoituskulut vähenivät 116 milj. euroa ja olivat 467 milj. euroa.

— Siirtotalouden kulut kasvoivat 703 milj. euroa ja olivat yhteensä 22 573 milj. euroa. Kulujen
kasvu oli suurinta siirtotalouden kuluissa Euroopan unionin toimielimille ja muille elimille (558
milj. euroa), mikä johtuu Suomen taloudellisen tilanteen parantumisen EU-jäsenmaksuja kasvat-
tavasta vaikutuksesta sekä Iso-Britannialle myönnettävän maksuhelpotuksen rahoituksesta. Siir-
totalouden kulut sosiaaliturvarahastoille kasvoivat (281 milj. euroa), mihin vaikuttivat mm. kil-
pailukyky sopimuksessa tehdyt sosiaaliturvamaksujen muutokset.

— Tuotot veroista ja pakollisista maksuista kasvoivat 1 126 milj. euroa ja olivat 23 782 milj. eu-
roa.

10.2. Valtion kokonaistase 30.6.2019

Kokonaistaseen omaisuusrakenne poikkeaa valtion talousarviotalouden taseen omaisuusraken-
teesta. Liikelaitosten omaisuuserät, kuten rakennukset ja maa-alueet, näkyvät talousarviotalou-
den taseessa sijoituksina liikelaitosten peruspääomiin, kun taas kokonaistaseessa ne raportoidaan
omaisuuserän luonteen mukaisesti.

Valtion kokonaistase 30.6.2019 (1 000 euroa)¹⁾

	Talousarvio- talous	Rahastot	Liikelaitos- konsernit	Eliminoinnit	30.6.2019	30.6.2018
VASTAAVAA						
KANSALLIS- OMAIUUUS						
Maa- ja vesialueet	32 923		995 746		1 028 670	995 196
Rakennusmaa- ja vesi- alueet	16 158		38 396		54 553	50 143
Rakennukset	413 001		194 374		607 375	521 741
Muu kansallisomaisuus	53 666				53 666	48 878
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	33 830				33 830	107 616
KÄYTTÖ- OMAIUUUS JA MUUT PITKÄ- AIKAISET SIJOITUKSET AINEETTOMAT HYÖDYKKEET						
Aineettomat oikeudet	28 582	892	86		29 560	42 063
Muut pitkävaikutteiset menot	584 424		34 564		618 988	490 557
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	298 054		2 611		300 665	233 061
AINEELLISET HYÖDYKKEET						
Maa- ja vesialueet	9 043	1 182	2 890 504		2 900 729	2 902 009
Rakennusmaa- ja vesi- alueet	1 108 764		445 134		1 553 898	1 562 726
Rakennukset ja rakennelmat	212 371		2 984 307		3 196 678	3 267 105
Rakenteet	17 871 200		25 336		17 896 536	17 865 651
Koneet ja laitteet ja kalusteet	574 317	14 015	24 380		612 713	601 410
Muut aineelliset hyödykkeet	11 858	14 506	88 729		115 093	132 067
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1 085 908		223 677	12 830	1 297 205	1 196 751

Valtion kokonaistase 30.6.2019 (1 000 euroa)¹⁾

	Talousarvio- talous	Rahastot	Liikelaitos- konsernit	Eliminoinnit	30.6.2019	30.6.2018
KÄYTTÖ- OMAIUUSARVO- PAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIJOITUKSET						
Käyttöomaisuusarvo- paperit	16 891 110	496 674	5 733		17 393 518	15 494 493
Liikelaitoskonsernien peruspääomat ja muun oman pääoman ehdoin sijoitetut pääomat ¹⁾	6 051 320			6 053 810	-2 489	
Euromääräiset sijoitukset	2 137 091	14 998 070			17 135 161	17 957 411
Valuuttamääräiset sijoitukset		4 153 822			4 153 822	3 256 226
Osuudet omistus- yhteisyriyksissä ²⁾			209 679		209 679	213 544
Saamiset omistus- yhteisyriyksiltä ²⁾			61 000		61 000	65 000
KÄYTTÖ- OMAIUUS JA MUUT PITKÄ- AIKAISET SIJOITUKSET YHTEENSÄ						
	46 864 042	19 679 162	6 995 740		67 472 755	65 280 074
VAIHTO- JA RAHOITUS- OMAIUUS VAIHTO-OMAIUUS						
Aineet ja tarvikkeet	436 445				436 445	440 092
Keskeneräinen tuotanto	5 015				5 015	4 905
Valmiit tuotteet/Tavarat	41 410	1 131 543	12 708		1 185 662	1 360 466
Muu vaihto-omaisuus			23 775		23 775	
PITKÄAIKAISET SAAMISET						
Pitkäaikaiset saamiset	3 870 410	24 695	52 006	1 103 153	2 843 958	4 873 540
LYHYTAIKAISET SAAMISET						
Myyntisaamiset	85 114	73 095	60 879	4 426	214 663	151 735
Lainasaamiset	92 897	1 659 779		90 059	1 662 617	1 640 235
Siirtosaamiset	28 159	49 794	5 306	127 973	-44 714	130 967

Valtion kokonaistase 30.6.2019 (1 000 euroa)¹⁾

	Talousarvio- talous	Rahastot	Liikelaitos- konsernit	Eliminoinnit	30.6.2019	30.6.2018
Muut lyhytaikaiset saamiset	182 789	60 891	38 663	13 014	269 329	394 279
Ennakkomaksut	842 964	675			843 639	881 818
RAHOITUS- OMAIUSARVO- PAPERIT JA MUUT LYHYTAIKAISET SIJOITUKSET						
Euromääräisten joukkovelkakirjalainojen ostot						686 708
Muut euromääräiset sijoitukset	266 486	219 940			486 426	750 000
Valuuttamääräisten joukkovelkakirjojen ostot						500 054
RAHAT, PANKKI- SAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT	9 020 792	4 903 917	182 138	4 085 396	10 021 451	3 164 906
VAIHTO- JA RAHOITUS- OMAIUS YHTEENSÄ	14 872 481	8 124 328	375 475		17 948 265	14 979 705
VASTAAVAA YHTEENSÄ	62 286 101	27 803 490	8 599 731	11 490 209	87 199 114	81 983 352
VASTATTAVAA OMA PÄÄOMA						
Valtion pääoma 1.1.1998	-30 048 198				-30 048 198	-30 048 198
Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen pääomat		-18 653 688			-18 653 688	-16 159 263
Liikelaitoskonsernien pääomat ¹⁾			6 054 340	6 053 810	531	295,45
Talousarviosiirrot		-692 930		-692 930		
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-31 134 436	46 252 845	761 717	-57 895	15 938 022	15 045 927
Tilikauden tuotto-/kulujaämä	-226 210	798 921	111 138	706 074	-22 225	-1 063 270
VÄHEMMISTÖ- OSUUS						
Vähemmistöosuus ²⁾			4 894		4 894	5 629

Valtion kokonaistase 30.6.2019 (1 000 euroa)¹⁾

	Talousarvio- talous	Rahastot	Liikelaitos- konsernit	Eliminoinnit	30.6.2019	30.6.2018
RAHASTOJEN PÄÄ- OMAT						
Muut valtion rahastot ja lahjoitetut varat	7 237				7 237	8 804
VARAUKSET						
Varaukset			27 925		27 925	4 493
VIERAS PÄÄOMA PITKÄAIKAINEN						
Otetut euromääräiset lainat	96 904 543		1 273 964	997 367	97 181 140	93 661 316
Otetut valuuttamääräiset lainat	567		3 000		3 567	1 201 031
Pitkäaikaiset siirtovelat	126 719				126 719	57 592
Muut pitkäaikaiset velat	514 573		3 097		517 670	407 725
LYHYTAIKAINEN						
Seuraavana tilikautena maksettavat lyhennykset	6 650 722				6 650 722	6 693 272
Lyhytaikaiset lainat	10 645 446	3 000	230 924	4 281 239	6 598 131	3 111 179
Valtion hoitoon jätetyt vieraat varat	482 587				482 587	428 291
Saadut ennakot	534 374	13	35 416	12 380	557 423	675 104
Ostovelat	256 141	3 504	23 668	17 219	266 095	215 946
Siirtovelat	1 431 863	39 531	46 519		1 517 914	1 694 665
Muut lyhytaikaiset velat	6 140 293	52 294	23 127	172 945	6 042 770	6 042 831
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ						
	123 687 709	98 342	1 639 716	5 481 150	119 944 617	114 188 935
Virhetilit	-121				-121	-17
VASTATTAVAA YHTEENSÄ						
	62 286 101	27 803 490	8 599 731	11 490 209	87 199 114	81 983 352

¹⁾ Valtio ei laadi välitilinpäätöstä kesäkuun lopun tilanteesta, minkä vuoksi kokonaislaskelmissa saattaa ilmetä jaksotuksen eriaikaisuuden aiheuttamia täsmäämättömyyksiä. Valtion talousarvionalouden ja liikelaitoskonsernien kirjaukset koskien liikelaitoskonsernien omaa pääomaa ja muuta omaa pääomaa eivät tästä syystä täsmänneet 30.6.2019 ja/tai 30.6.2018, minkä vuoksi näille tileille jäi saldoa.

²⁾ Osuudet omistusyhteisyhteisöissä, Saamiset omistusyhteisyhteisöiltä, Vähemmistöosuus: Sisältää liikelaitoskonsernien tiedot

Valtion kokonaistase on kasvanut 30.6.2018 ja 30.6.2019 välillä 5 216 milj. euroa, mikä näkyy erityisesti vieraan pääoman ja rahoitusomaisuuden kasvuna. Valtion kassa oli suhteellisen suuri kesäkuun 2019 lopussa, koska alkuvuoden lainanotolla varauduttiin suureen sarjaobligation erääntymiseen heinäkuun 2019 alussa (5 mrd. euroa).

10.3. Taseen ulkopuoliset valtiontakaukset ja -takuut

Talousarvionalouden, talousarvion ulkopuolisten valtion rahastojen ja valtion liikelaitosten taseiden ulkopuoliset kokonaisvastuut olivat valtion vuoden 2018 tilinpäätöksessä yhteensä 184,2 mrd. euroa. Suurin yksittäinen vastuu oli valtion eläkevastuu, n. 92,1 mrd. euroa.

Voimassa olevat valtiota rasittavat valtiontakaukset ja -takuut olivat 30.6.2019 yhteensä 56,9 mrd. euroa. Kasvua alkuvuodesta oli 0,3 mrd. euroa. Voimassa olevan lainsäädännön ja eduskunnan tekemien takaus- ja takuupäätösten nojalla valtiontakauksiin ja -takuisiin käytettävissä oleva enimmäismäärä oli 30.6.2019 yhteensä 105,5 mrd. euroa.

Voimassa olevat valtiontakaukset ja -takuut sekä käytettävissä oleva enimmäismäärä 30.6.2019 (mrd. euroa)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Voimassa 30.6.2019	Käytettävissä enimmäis- määrä
Finnvera	14,8	14,6	17,5	22,6	22,6	27,7	30,3	30,2	49,4
Opintolainat	1,5	1,6	1,8	2,0	2,3	2,7	3,4	3,7	4,6
ERVV ¹⁾	5,1	6,2	6,6	6,2	6,3	7,0	7,0	6,9	14,0
Suomen Pankki	0,8	0,7	0,6	0,5	0,6	0,4	0,5	0,6	8,1
Valtion rahastot	10,2	11,2	11,8	12,3	13,2	13,8	14,6	15,0	17,6
Muut	1,2	0,8	0,9	0,6	1,1	0,6	0,8	0,5	11,8
Yhteensä	33,7	35,0	39,2	44,2	46,1	52,3	56,6	56,9	105,5

¹⁾ Euroopan rahoitusvakausväline

10.4. Liikenneväylien korjausvelka

Liikenneväyliin liittyvän infrastruktuurin hankintamenopohjainen tasearvo oli 20,1 mrd. euroa 31.12.2018. Liikenneväylät muodostivat 43,0 % valtion käyttöomaisuudesta ja muista pitkäaikaisista sijoituksista, jotka olivat yhteensä 46,8 mrd. euroa.

Valtion käyttöomaisuus ja muut pitkäaikaiset sijoitukset (mrd. euroa)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
Väylärakenteet ja maapohjat		18,2	18,6	18,8	18,9	19,0	19,1	19,6	19,6	19,8	19,9	20,1
Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset		20,0	20,4	20,7	21,6	22,7	22,0	22,5	22,7	23,1	23,1	24,7
Muu käyttöomaisuus		1,6	1,7	1,6	1,7	1,7	1,8	1,8	1,8	1,9	1,9	2,0
Käyttöomaisuus ja muut pitkäaikaiset sijoitukset yht.		39,7	40,6	41,0	42,2	43,3	42,9	43,8	44,1	44,7	44,8	46,8

Liikenneväyläinvestoinnit, poistot ja tasearvojen muutos vuosina 2000—2018 (milj. euroa)

	Tie			Rata			Vesi			Väylät yhteensä		
	Inves- toinnit	Poistot	Muutos	Inves- toinnit	Poistot	Muutos	Inves- toinnit	Poistot	Muutos	Inves- toinnit	Poistot	Muutos
2000	291	399	-107	282	203	78	5	15	-10	578	617	-38
2001	224	399	-175	143	211	-68	6	16	-10	372	626	-253
2002	591	488	103	250	224	26	15	14	1	857	726	131
2003	398	508	-110	290	229	61	8	14	-6	696	751	-55
2004	628	555	73	348	137	211	1	14	-12	977	706	271
2005	420	582	-161	303	148	155	6	12	-6	729	742	-13
2006	425	609	-184	255	141	115	11	12	0	692	761	-69
2007	455	633	-178	256	153	103	9	11	-2	721	797	-77
2008	642	484	158	363	162	202	6	12	-6	1 011	658	353
2009	753	507	245	357	179	178	5	12	-7	1 115	699	416
2010	542	515	27	381	239	142	29	10	19	951	764	188
2011	619	536	83	320	243	76	5	10	-5	944	789	155
2012	504	560	-56	372	246	126	0	10	-9	877	816	61
2013	481	562	-81	412	160	252	8	10	-2	901	732	169
2014	729	579	149	427	162	266	8	10	-2	1 164	751	413
2015	559	596	-38	259	174	85	6	11	-5	823	781	43
2016	629	610	20	315	187	127	19	9	9	963	807	156
2017	589	630	-41	302	197	105	17	10	8	908	837	71
2018	802	649	154	314	207	107	23	10	13	1 140	866	274
Yht.	10 282	10 402	-120	5 950	3 602	2 348	189	221	-33	16 420	14 225	2 195

Väyläomaisuuden investoinnit sisältävät sekä uusinvestointeja että korvaus- ja korjausinvestointeja. Koko väyläomaisuuden hankintamenopohjaisen tasearvon kasvusta huolimatta väyliin liittyy korjausvelkaa. Tieväylien poistot ovat olleet tarkastelukaudella n. 120 milj. euroa suuremmat kuin investoinnit ja vesiväylien osalta vastaavasti n. 33 milj. euroa. Taulukon yhteensä rivillä esitettävää väylien investointien ja poistojen erotusta voidaan hankintamenopohjaisessa tarkastelussa pitää 2000-luvulla syntyneenä minimikorjausvelkana. Rataväylien investoinnit ovat 2000-luvulla puolestaan olleet n. 2,35 mrd. euroa suuremmat kuin poistot.

10.5. Valtion investoinnit

Alla olevaan taulukkoon on koottu talousarvionalouden, talousarvionalouden ulkopuolisten valtion rahastojen sekä valtion liikelaitoskonsernien investoinnit vuosilta 2012—2018 ja alkuvuodelta 2019. Talousarvionalouden investoinnit ovat esitetty nettomääräisinä vähentämällä kansallisomaisuuteen, käyttöomaisuuteen ja muihin pitkäaikaisiin sijoituksiin sekä pitkäaikaisiin saamiin tehdyistä investoinneista kyseisten omaisuuslajien luovutukset. Keskeneräisten rakenteet on esitetty taulukossa valmiissa rakenteissa. Taulukon ennakkomaksut sisältävät vähäisiä sekalaisia käyttöomaisuushankintoja. Rahastojen osalta investoinnit on laskettu omaisuuslajien tasearvojen muutoksista ja oikaistu tehtyjen poistojen määrällä. Liikelaitoskonsernien tiedot ovat Metsähallituksen ja Senaatti-kiinteistöjen tilinpäätöksessään ilmoittamia rahamääräisiä investointeja. Tarkasteluajanjaksolla vuosina 2012—2018 talousarvionalouden kokonaisinvestoinnit olivat keskimäärin 1,3 mrd. euroa ja liikelaitoskonsernien yhteensä keskimäärin 264 milj. euroa

vuosittain. Talousarviotalouden reaali-investoinnit ovat puolestaan olleet tarkastelujaksolla vuosittain n. 1,1 mrd. euroa. Talousarviotaloudessa tehdyt investoinnit käyttöomaisuusarvopapereihin ja muihin pitkäaikaisiin sijoituksiin sekä rahastotaloudessa tehdyt investoinnit ovat vaihdelleet voimakkaammin. Tämä johtuu arvopapereiden ostoista ja myynneistä sekä pitkäaikaisten saamisten määrän muutoksista.

Talousarviotalouden, talousarvion ulkopuolisten valtion rahastojen sekä valtion liikelaitos-konsernien tekemien investointien määrä 2012—2018 ja 30.6.2019 (milj. euroa)

TALOUSARVIOTALOUS	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	30.6.2019
KANSALLISOMAISSUUS	18,9	32,9	34,2	14,4	12,7	11,7	15,4	4,5
AINEETTOMAT								
HYÖDYKKEET	56,6	58,3	55,9	60,1	73,5	64,2	95,5	38,4
AINEELLISET HYÖDYKKEET								
Maa- ja vesialueet (sis. Rakennus- maa- ja vesialueet)	46,9	23,2	19,6	17,6	16,9	16,7	18,1	8,4
Rakennukset ja rakennelmat	1,4	1,6	3,2	7,0	5,0	5,5	4,4	0,8
Rakenteet	768,9	866,1	860,5	776,0	860,7	841,0	935,5	245,2
Koneet ja laitteet	93,8	79,7	90,1	83,9	83,2	83,6	98,7	34,8
Kalusteet	4,1	3,7	1,7	1,6	2,5	2,5	3,8	0,5
Muut aineelliset hyödykkeet	0,9	0,9	0,2	0,2	0,2	0,0	0,1	0,0
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankkeet	55,8	64,9	103,5	92,2	30,1	25,7	17,8	21,1
Yhteensä	1 047	1 131	1 169	1 053	1 085	1 051	1 189	354
KÄYTTÖOMAISSUUSARVO- PAPERIT JA MUUT PITKÄ- AIKAISET SIOITUKSET								
Käyttöomaisuusarvopaperit	1 041,1	-651,5	255,2	59,5	229,0	-148,1	-230,6	25,5
Sijoitukset liikelaitoksiin	0,0	0,0	0,0	-15,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Pitkäaikaiset euromääräiset sijoitukset	-18,4	1,4	11,0	51,6	-20,3	100,3	55,7	32,1
Pitkäaikaiset saamiset	1 783,9	1 536,0	-72,6	60,5	-189,2	-200,7	-2 057,1	172,8
Yhteensä	2 807	886	194	157	19	-248	-2 232	230
Talousarviotalous yhteensä	3 854	2 017	1 362	1 210	1 104	802	-1 043	584
TALOUSARVION ULKO- PUOLISET VALTION RAHASTOT								
Valtion Eläkerahasto	496,8	834,8	143,3	368,4	-61,3	243,7	838,3	-385,4
Huoltovarmuusrahasto	140,5	42,8	51,7	-151,4	384,4	37,7	-188,7	-1,4
Valtion asuntorahasto	-561,2	-672,2	-505,0	-592,9	-615,8	-577,0	-478,9	0,0
Muut valtion talousarvion ulko- puoliset rahastot	-20,0	-18,1	3,3	1,8	-2,6	419,1	21,5	119,9
Rahastot yhteensä	56	187	-307	-374	-295	123	192	-267

Talousarviotalouden, talousarvion ulkopuolisten valtion rahastojen sekä valtion liikelaitoskonsernien tekemien investointien määrä 2012—2018 ja 30.6.2019 (milj. euroa)

TALOUSARVIOTALOUS	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	30.6.2019
LIIKELAITOSKONSERNIT ¹⁾								
Metsähallituskonserni	23,2	23,3	18,2	18,4	15,7	19,1	23,8	7,0
Senaatti-kiinteistöt konserni	217,8	231,7	238,8	268,4	261,4	238,1	251,9	123,2
Liikelaitoskonsernit yhteensä	241	255	257	287	277	257	276	130
Kaikki yhteensä	4 151	2 460	1 313	1 122	1 086	1 183	-575	448

¹⁾ Tiedot sisältävät liikelaitoskonsernien raportoimat rahamääräisten investointien määrät

10.6. Valtion suoraan omistamat julkisesti noteeratut osakkeet

Käyttöomaisuuteen ja muihin pitkävaikutteisiin sijoituksiin sisältyvät talousarviotalouden suoraan omistamat julkisesti noteeratut Finnair Oyj:n, Fortum Oyj:n ja Neste Oil Oyj:n osakkeet. Niiden kirjanpitoarvo oli 5,1 mrd. euroa ja markkina-arvo 15,5 mrd. euroa 31.12.2018. Osakkeiden markkina-arvo 15.8.2019 oli 17,9 mrd. euroa. Markkina-arvon kasvu alkuvuonna 2019 johtuu pääasiassa Neste Oil Oyj:n osakekurssin vahvistumisesta.

Valtion suoraan omistamien julkisesti noteerattujen osakkeiden arvon kehitys vuosina 2009—2018 ja 15.8.2019 (mrd. euroa)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	15.8.2019
Julkipisesti noteerattujen osakkeiden markkina-arvo	10,4	12,1	8,6	7,8	9,5	10,9	10,2	11,5	15,2	15,5	17,9
Julkipisesti noteerattujen osakkeiden kirjanpitoarvo	5,7	5,7	5,7	5,7	5,7	5,7	5,7	5,7	5,7	5,1	5,1
Markkina-arvon ja kirjanpitoarvon erotus	4,7	6,4	2,9	2,1	3,8	5,2	4,5	5,8	9,5	10,4	12,8

10.7. Negatiivinen oma pääoma

Sekä valtion talousarviotalouden taseen että valtion kokonaistaseen osoittama valtion oma pääoma on negatiivinen. Valtion kokonaistaseen osoittama negatiivinen oma pääoma 30.6.2019 (-32,8 mrd. euroa) on rahastojen ja liikelaitosten positiivista omista pääomista johtuen talousarviotalouden negatiivista omaa pääomaa (-61,4 mrd. euroa) olennaisesti pienempi.

Oman pääoman kehitys 2009—2018 ja 30.6.2019 (mrd. euroa)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	30.6.2019
Talousarviotalouden oma pääoma	-15,8	-24,9	-30,4	-37,1	-44,2	-50,3	-55,1	-59,0	-62,0	-61,2	-61,4
Rahastojen oma pääoma ¹⁾						26,7	26,5	27,0	27,4	27,5	27,7
Liikelaitosten oma pääoma ¹⁾						6,8	6,7	6,8	6,9	6,9	6,9
Kokonaistaseen oma pääoma						-22,7	-27,7	-31,5	-33,7	-32,8	-32,8

¹⁾ Rahastojen ja liikelaitosten oma pääoma on esitetty vain valtion kokonaistaseen laatimisvuosilta.

Valtion talousarviotalouden aloittavassa taseessa 1.1.1998 oma pääoma oli n. 30 mrd. euroa negatiivinen. Tilanne johtui sekä valtion ankarasta velkaantumisesta 1990-luvun alussa että aloittavan taseen laatimisessa tehdyistä ratkaisuista. Osa kansallisomaisuudesta jätettiin taseen ulkopuolelle ja valtion yhtiöomaisuus arvostettiin erittäin varovaisesti.

Vuosina 1998—2008 valtion tuotto- ja kululaskelmat olivat pääsääntöisesti positiivisia. Tämä vahvisti valtion varallisuusasemaa ja v. 2008 valtion talousarviotalouden oma pääoma oli enää 8,1 mrd. euroa negatiivinen.

Valtion talousarviotalouden tilinpäätökset ovat olleet tappiollisia vuodesta 2009 lähtien vuotta 2018 lukuun ottamatta. Tämä on heikentänyt valtion varallisuusasemaa ja johtanut valtion negatiivisen oman pääoman kasvuun. Vuodesta 2012 alkaen valtion varallisuusasema on ollut nimellisarvoisesti heikompi kuin vuoden 1998 aloittavassa taseessa. Valtion omaisuus ei ole kasvanut samassa suhteessa kuin vieras pääoma, mikä tarkoittaa, että lainanotolla on katettu myös juoksevia kuluja.

Valtion talousarvio vuodelle 2020

TULOARVIOT

Osasto 11	€
11. VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT	47 092 808 000
01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	15 908 000 000
01. Ansio- ja pääomatuloverot	10 681 000 000
02. Yhteisövero	4 456 000 000
03. Korkotulojen lähdevero	38 000 000
04. Perintö- ja lahjaverot	733 000 000
04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut	20 337 000 000
01. Arvonlisävero	19 354 000 000
02. Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero	795 000 000
03. Apteekkiverot	188 000 000
08. Valmisteverot	7 553 000 000
01. Tupakkaverot	1 160 000 000
04. Alkoholijuomaverot	1 506 000 000
05. Virvoitusjuomaverot	206 000 000
07. Energiaverot	4 666 000 000
08. Eräiden juomapakkausten valmisteverot	15 000 000

Osasto 12

10. Muut verot	3 160 000 000
03. Autovero	877 000 000
05. Varainsiirtovero	878 000 000
06. Arpajaisvero	231 000 000
07. Ajoneuvovero	1 165 000 000
08. Jätevero	9 000 000
19. Muut veronluonteiset tulot	134 808 000
04. Eräät viestinnän maksut	39 183 000
05. Eräät liikenteen maksut	26 329 000
06. Väylämaksut	50 160 000
09. Muut verotulot	8 900 000
10. Sähkö- ja maakaasuverkkomaksut ja Perämeren tuulivoima-alueella perittävä tuulivoimamaksu	4 330 000
11. Rahoitusvakausviraston hallintomaksut	3 635 000
12. Säteilytoimintaverot	2 271 000

Osasto 12

12. SEKALAISET TULOT	5 902 893 000
23. Valtioneuvoston kanslia	150 000
99. Valtioneuvoston kanslian muut tulot	150 000
24. Ulkoministeriön hallinnonala	56 539 000
20. Tiede- ja kulttuuri-instituuttikiinteistöjen vuokratulot	978 000
99. Ulkoministeriön hallinnonalan tulot	55 561 000
25. Oikeusministeriön hallinnonala	148 050 000
10. Tuomioistuintulot	44 900 000
15. Yleisen edunvalvonnan tulot	27 400 000
20. Ulosottomaksut	73 000 000
99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot	2 750 000
26. Sisäministeriön hallinnonala	34 385 000
98. EU:lta saatavat tulot	32 435 000
99. Sisäministeriön hallinnonalan muut tulot	1 950 000
27. Puolustusministeriön hallinnonala	3 526 000
01. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulot	8 000
20. Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä ja rojaltimaksuista	18 000
99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot	3 500 000

28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	2 447 808 000
11. Kuntien osuudet verotuskustannuksista	127 958 000
12. Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista	24 624 000
13. Evankelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista	14 071 000
20. Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen eräät tulot	11 440 000
50. Siirto valtion eläkerahastosta	1 939 507 000
51. Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen hyvitykset	256 728 000
52. Vakuutusmaksuja vastaavat maksut	18 630 000
60. Työturvallisuusmaksu	850 000
92. Euroopan unionin perinteisten omien varojen kantopalkkiot	37 700 000
93. Euroopan unionilta saatavat tulot matkajen korvaamiseen	2 300 000
99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot	14 000 000
29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala	593 000 000
70. Opintotukitoiminnan tulot	21 000 000
88. Opetus- ja kulttuuriministeriön osuus rahapelitoiminnan tuotoista .	568 000 000
99. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan muut tulot	4 000 000
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	991 501 000
01. EU:n maataloustukirahastosta saatavat tulot	536 970 000
02. Maaseudun kehittämiseen saatavat tulot EU:lta	370 000 000
03. Elinkeinokalatalouden kehittämiseen saatavat tulot EU:lta	10 000 000
04. EU:lta saatavat muut tulot	340 000
20. Maa- ja metsätalousministeriön osuus rahapelitoiminnan tuotosta .	40 500 000
40. Vesioikeudelliset kalatalousmaksut	3 200 000
41. Tenojen kalastuslupamaksut	620 000
42. Hirvieläinten metsästysmaksut	5 600 000
44. Kalastonhoitomaksut	8 561 000
45. Riistanhoitomaksut	11 710 000
99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot	4 000 000
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	3 350 000
10. Hallinnonalan virastojen tulot	2 500 000
99. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut tulot	850 000
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	635 734 000
20. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tulot	2 724 000
31. Palkkaturvamaksujen palautukset	31 810 000
50. EU:n rakennerahastoista ja muista koheesipolitiikan rahastoista saatavat tulot	190 000 000
99. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan muut tulot	411 200 000
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	579 500 000
02. Sosiaali- ja terveystalouden lupa- ja valvontaviraston tulot	1 600 000
03. Terveystalouden ja hyvinvoinnin laitoksen tulot	100 000
90. Sosiaali- ja terveysministeriön osuus rahapelitoiminnan tuotosta ...	473 400 000
98. Valtionapujen palautukset	103 200 000
99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot	1 200 000

Osasto 13

35. Ympäristöministeriön hallinnonala	8 350 000
10. Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista	1 350 000
20. Siirto Valtion asuntorahastosta	6 000 000
99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot	1 000 000
39. Muut sekalaiset tulot	401 000 000
01. Sakkotulot ja tulot hallinnollisista maksuseuraamuksista	130 000 000
02. Verotukseen liittyvät korkotulot	64 000 000
04. Siirrettyjen määrärahojen peruutukset	200 000 000
10. Muut sekalaiset tulot	7 000 000

Osasto 13

13. KORKOTULOT, OSAKKEIDEN MYYNTITULOT JA VOITON TULOJEN TULOUTUKSET	2 494 481 000
01. Korkotulot	44 181 000
04. Korot valtion lainoista liikelaitoksille	4 500 000
05. Korot muista lainoista	18 069 000
07. Korot talletuksista	1 800 000
09. Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen ja valtion muille eläkelaitoksille maksamien ennakoiden korkotulot	19 812 000
03. Osinkotulot ja osakkeiden myyntitulot	2 176 400 000
01. Osinkotulot, pääomanpalautukset ja osakkeiden myyntitulot	2 176 400 000
04. Osuus valtion rahalaitosten voitosta	100 000 000
01. Osuus Suomen Pankin voitosta	100 000 000
05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	173 900 000
01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	173 900 000

Osasto 15

15. LAINAT	2 061 396 000
01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat	98 028 000
02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille	18 300 000
04. Muiden lainojen lyhennykset	79 728 000

Osasto 15

5

03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta	1 963 368 000
01. Nettolainanotto ja velanhallinta	1 963 368 000

Tuloarvioiden kokonaismäärä:

57 551 578 000

MÄÄRÄRAHAT

Päälukka 21		€
21. EDUSKUNTA		127 106 000
01. Kansanedustajat		22 250 000
01. Kansanedustajien toimintamenot (arviomääräraha)		22 250 000
10. Eduskunnan kanslia		72 985 000
01. Eduskunnan kanslian toimintamenot (arviomääräraha)		56 901 000
02. Peruskorjaukseen liittyvät toimintamenot (arviomääräraha)		484 000
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)		6 500 000
51. Avustajatuki eduskuntaryhmille (arviomääräraha)		5 100 000
70. Tietohallinnon laitehankinnat ja kehittämishankkeet (siirtomääräraha 3 v)		4 000 000
20. Eduskunnan oikeusasiamies		7 226 000
01. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian toimintamenot (arviomääräraha)		7 226 000
30. Ulkopoliittinen instituutti		3 814 000
01. Ulkopoliittisen instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		3 594 000
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)		220 000
40. Valtiontalouden tarkastusvirasto		16 454 000
01. Valtiontalouden tarkastusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		15 804 000
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)		650 000
90. Eduskunnan muut menot		4 377 000
50. Eduskuntaryhmien ryhmäkanslioiden tukeminen (kiinteä määräraha)		4 377 000
Päälukka 22		
22. TASAVALLAN PRESIDENTTI		16 124 000
01. Tasavallan presidentti		2 875 000
01. Tasavallan presidentin palkkio (kiinteä määräraha)		126 000
02. Tasavallan presidentin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		199 000

Pääluokka 23

7

20. Vierailuista ja kokousmatkoista aiheutuvat menot (siirtomääräraha 2 v)	2 550 000
02. Tasavallan presidentin kanslia	13 249 000
01. Tasavallan presidentin kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 249 000
02. Eläkkeellä olevien presidenttien menot (siirtomääräraha 2 v)	500 000
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	2 000 000
75. Perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)	2 500 000

Pääluokka 23

23. VALTIONEUVOSTON KANSLIA	218 617 000
01. Hallinto	171 701 000
01. Valtioneuvoston kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	124 002 000
02. Ministereiden, heidän valtiosihteeriensä ja erityisavustajiensa palkkaukset (arviomääräraha)	11 500 000
03. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkamenot (siirtomääräraha 2 v)	995 000
04. Pääministerin, kansliassa toimivien ministereiden ja heidän avustajiensa matkat (siirtomääräraha 2 v)	865 000
22. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (siirtomääräraha 3 v)	10 839 000
24. Suomen EU-puheenjohtajuus (siirtomääräraha 2 v)	3 000 000
25. Terveet tilat 2028 (siirtomääräraha 3 v)	1 500 000
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	19 000 000
10. Omistajaohjaus	5 700 000
88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)	5 700 000
20. Poliittisen toiminnan avustaminen	35 635 000
50. Puoluetoiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)	35 635 000
30. Oikeuskanslerinvirasto	3 501 000
01. Oikeuskanslerinviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 501 000
90. Muut menot	2 080 000
21. Kunniamerkit (arviomääräraha)	700 000
61. Jäsenmaksut ja maksusuudet Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskukselle (siirtomääräraha 2 v)	1 380 000

Pääluokka 24

24. ULKOMINISTERIÖN HALLINNONALA		1 256 078 000
01. Ulkoasiainhallinto		264 064 000
01. Ulkoasiainhallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		235 405 000
20. Tiede- ja kulttuuri-instituuttikiinteistöjen menot (siirtomääräraha 3 v)		978 000
21. Ulkoministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)		2 005 000
29. Ulkoministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)		13 376 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)		12 300 000
10. Kriisinhallinta		72 165 000
20. Suomalaisen kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot (siirtomääräraha 2 v)		53 080 000
21. Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan (kiinteä määräraha)		16 585 000
22. Rauhanvälitys (kiinteä määräraha)		2 500 000
30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö		826 831 000
50. Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle		—
66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)		684 101 000
67. Demokratia- ja oikeusvaltiotuki (siirtomääräraha 2 v)		3 000 000
88. Finnfundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) pääoman korottaminen (siirtomääräraha 3 v)		10 000 000
89. Kehitysyhteistyön finanssisijoitukset (siirtomääräraha 3 v)		129 730 000
90. Ulkoministeriön hallinnonalan muut menot		93 018 000
50. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)		1 341 000
51. Häädänalaisten avustaminen (arviomääräraha)		45 000
66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)		87 632 000
68. Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö (siirtomääräraha 3 v)		3 000 000
95. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)		1 000 000

Pääluokka 25

25. OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA		953 718 000
01. Ministeriö ja hallinto		152 823 000
01. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		23 164 000
03. Oikeusministeriön yhteydessä toimivien viranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		10 246 000

Päälukka 26

9

05. Oikeusrekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 930 000
20. Erityismenot (arviomääräraha)	33 093 000
21. Oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	245 000
29. Oikeusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	46 740 000
50. Avustukset (kiinteä määräraha)	12 405 000
51. Eräät valtion maksamat korvaukset (arviomääräraha)	19 000 000
10. Tuomioistuimet ja oikeusapu	423 077 000
01. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 796 000
02. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 600 000
03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	251 510 000
04. Oikeusapu- ja edunvalvontapiirien ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	75 666 000
50. Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset (arviomääräraha)	75 505 000
20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta	102 299 000
01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	102 299 000
30. Syyttäjät	48 165 000
01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	48 165 000
40. Rangaistusten täytäntöönpano	223 832 000
01. Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	219 132 000
74. Avolaitostyöt (siirtomääräraha 3 v)	4 700 000
50. Vaalimenot	3 522 000
20. Vaalimenot (arviomääräraha)	3 522 000

Päälukka 26

26. SISÄMINISTERIÖN HALLINNONALA	1 519 562 000
01. Hallinto	156 520 000
01. Sisäministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 730 000
04. Kriisinhallintakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 358 000
20. Tietohallinnon yhteiset menot (siirtomääräraha 2 v)	1 682 000
24. EU:n osuus sisäisen turvallisuuden ja maahanmuuton hallintaan (siirtomääräraha 3 v)	21 040 000
25. Öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunta (siirtomääräraha 3 v)	5 500 000

Pääluokka 27

29. Sisäministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	110 000 000
50. Eräät avustukset (siirtomääräraha 2 v)	260 000
66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksuosuudet ulkomaille (arviomääräraha)	950 000
10. Poliisitoimi	816 000 000
01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	759 392 000
02. Suojelupoliisin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	49 000 000
20. Maasta poistamis- ja noutokuljetuksista aiheutuvat menot (siirtomääräraha 2 v)	7 608 000
20. Rajavartiolaitos	267 844 000
01. Rajavartiolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	244 334 000
70. Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 5 v)	23 510 000
30. Pelastustoimi ja hätäkeskustoiminta	74 307 000
01. Pelastustoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 507 000
02. Hätäkeskuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	57 834 000
20. Erityismenot (arviomääräraha)	1 966 000
40. Maahanmuutto	204 891 000
01. Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanottokeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	52 713 000
21. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (siirtomääräraha 2 v)	117 433 000
22. Vapaaehtoinen paluu (siirtomääräraha 2 v)	4 030 000
63. Vastaanottoiminnan asiakkaille maksettavat tuet (arviomääräraha)	30 715 000

Pääluokka 27

27. PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	3 157 817 000
01. Puolustuspolitiikka ja hallinto	386 431 000
01. Puolustusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	16 729 000
21. Puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	2 875 000
29. Puolustusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	366 827 000
10. Sotilaallinen maanpuolustus	2 711 717 000
01. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 931 750 000
18. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 5 v)	765 115 000
19. Monitoimihävittäjien hankinta (siirtomääräraha 5 v)	10 000 000

Päälukka 28

11

50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)	4 852 000
30. Sotilaallinen kriisinhallinta	59 669 000
20. Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenot (siirtomääräraha 2 v)	59 659 000
95. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	10 000

Päälukka 28**28. VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA** **18 493 176 000****01. Hallinto** **196 614 000**

01. Valtiovarainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	34 073 000
20. Valtion kiinteistöstrategian toteuttaminen ja hallinnonalan omistaja-ohjaus (siirtomääräraha 2 v)	545 000
21. Valtiovarainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	3 306 000
25. Metallirahamenot (arviomääräraha)	1 000 000
29. Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	133 320 000
66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	1 000 000
69. Suomen Pankin eräiden sijoitustuottojen siirto Kreikan valtiolle (siirtomääräraha 3 v)	23 370 000

10. Verotus ja tulli **622 527 000**

01. Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	415 448 000
02. Tullin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	166 099 000
03. Kansallisen tulorekisterin toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	11 980 000
63. Takaisin maksetut verot (arviomääräraha)	8 000 000
95. Verotukseen liittyvät korkomenot (arviomääräraha)	15 000 000
97. Autoveron vientipalautus (arviomääräraha)	6 000 000

20. Palvelut valtioyhteisölle **50 042 000**

01. Valtiokonttorin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	27 492 000
02. Keskitettyjen valuuttatilien kurssierot (arviomääräraha)	50 000
07. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000
09. Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 000 000
10. Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen investointimenot (siirtomääräraha 2 v)	15 000 000
11. Verkkomaksaminen (siirtomääräraha 2 v)	500 000
88. Senaatti-kiinteistöt	—

30. Tilastotoimi, taloudellinen tutkimus ja rekisterihallinto	110 912 000
01. Tilastokeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	48 199 000
02. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 773 000
03. Digi- ja väestötietoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) ...	53 940 000
04. Sähköinen tunnistautuminen (arviomääräraha)	5 000 000
40. Valtion alue- ja paikallishallinto	56 727 000
01. Aluehallintoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	56 505 000
03. Alue- ja paikallishallinnon tukitoimet (siirtomääräraha 3 v)	222 000
50. Eläkkeet ja korvaukset	5 175 367 000
15. Eläkkeet (arviomääräraha)	4 857 179 000
16. Ylimääräiset eläkkeet ja muut eläkemenot (arviomääräraha)	4 008 000
50. Vahingonkorvaukset (arviomääräraha)	37 640 000
63. Muiden eläkelaitosten vastattavaksi kuuluvat eläkemenot (arviomääräraha)	256 728 000
95. Muiden eläkelaitosten valtion puolesta maksamien eläkemenojen ja valtiolle maksamien ennakoiden korkomenot (arviomääräraha)	19 812 000
60. Valtionhallinnon yhteiset henkilöstömenot	18 865 000
02. Erikseen budjetoidut palkkamenot (arviomääräraha)	15 000
10. Työturvallisuuden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	850 000
12. Osaamisen kehittäminen (arviomääräraha)	18 000 000
70. Valtionhallinnon kehittäminen	77 267 000
01. Julkisen hallinnon ICT:n ohjaus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	42 700 000
02. Valtion talous-, henkilöstö- ja toimitilahallinnon tietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)	5 500 000
20. Tuottavuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	19 967 000
21. Kansallisen tulorekisterin toteutus (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000
40. Turvallisuusviranomaisten viestintäverkot (siirtomääräraha 3 v) ...	8 100 000
80. Siirrot Ahvenanmaan maakunnalle	283 147 000
30. Ahvenanmaan tasoitusmaksu (arviomääräraha)	250 147 000
31. Verohyvitys Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	20 000 000
33. Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	13 000 000
90. Kuntien tukeminen	9 366 555 000
30. Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (arviomääräraha)	7 074 155 000
31. Kuntien yhdistymisen taloudellinen tuki (arviomääräraha)	400 000
32. Valtionavustus kuntien kannustinjärjestelmiin (siirtomääräraha 3 v)	40 000 000
35. Valtion korvaus kunnille veroperustemuutoksista aiheutuvista verotulojen menetyksistä (kiinteä määräraha)	2 252 000 000

Pääluokka 29

13

91. Työllisyyden ja elinkeinoelämän tukeminen	270 000 000
41. Energiaverotuki (arviomääräraha)	270 000 000
92. EU ja kansainväliset järjestöt	2 249 953 000
03. Rahoitusvakausviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 633 000
20. Euroopan unionin osallistuminen matkajen korvauksiin (siirtomääräraha 2 v)	2 300 000
40. Isäntämaakorvaus Pohjoismaiden Investointipankille (kiinteä määräraha)	12 600 000
67. Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen (arviomääräraha)	170 000
68. Suomen osuus Kansainvälisen jälleenrakennus- ja kehitys pankin sekä Kansainvälisen rahoitusyhtiön peruspääoman korottamisesta (arviomääräraha)	14 200 000
69. Maksut Euroopan unionille (arviomääräraha)	2 206 000 000
87. Suomen osuus Aasian infrastruktuuri-investointipankin peruspääomasta (arviomääräraha)	11 050 000
99. Erikseen budjetoidut valtionhallinnon menot	15 200 000
95. Satunnaiset säädösperusteiset menot (arviomääräraha)	300 000
96. Ennakoimattomat menot (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000
97. Valtion saatavien turvaaminen (arviomääräraha)	300 000
98. Kassasijoitusten riskienhallinta (arviomääräraha)	12 600 000

Pääluokka 29

29. OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA	6 836 949 000
01. Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot	250 760 000
01. Opetus- ja kulttuuriministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 658 000
02. Opetushallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	63 769 000
03. Opetushallituksen yhteydessä toimivien viranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 434 000
21. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	2 661 000
29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	32 000 000
50. Eräät avustukset (kiinteä määräraha)	1 537 000
51. Avustukset kirkolliseen ja uskonnolliseen toimintaan (kiinteä määräraha)	3 349 000
52. Valtion rahoitus evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisiin tehtäviin (arviomääräraha)	115 596 000
53. Eräät maahanmuuttajista aiheutuvat avustukset (siirtomääräraha 2 v)	5 510 000
66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)	2 246 000

10. Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus	1 027 862 000
01. Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	34 933 000
20. Perusopetuksen, varhaiskasvatuksen, vapaan sivistystyön ja lukio-koulutuksen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)	117 415 000
30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	705 285 000
31. Valtionosuus ja -avustus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	162 716 000
51. Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)	7 513 000
20. Ammatillinen koulutus	938 391 000
01. Valtion ammatillisen koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 887 000
21. Ammatillisen koulutuksen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)	12 906 000
30. Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen koulutukseen (arviomääräraha)	917 598 000
40. Korkeakouluopetus ja tutkimus	3 279 821 000
01. Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 802 000
02. Kansallisarkiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	19 566 000
03. Kotimaisten kielten keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 082 000
04. Varastokirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 629 000
20. Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)	29 769 000
50. Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	1 874 209 000
51. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (arviomääräraha)	280 096 000
53. Rahapelitoiminnan tuotot tieteen edistämiseen (arviomääräraha) ..	105 486 000
54. Strateginen tutkimusrahoitus (arviomääräraha)	54 631 000
55. Valtionrahoitus ammattikorkeakoulujen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	882 472 000
66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)	20 079 000
70. Opintotuki	617 865 000
01. Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	639 000
52. Opintolainojen valtiontakaus (arviomääräraha)	84 200 000
55. Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)	447 800 000
57. Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki (arviomääräraha)	31 626 000
59. Koulumatkatuki (arviomääräraha)	53 600 000
80. Taide ja kulttuuri	479 736 000
01. Taiteen edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) .	4 106 000
03. Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) ..	2 095 000
04. Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	20 875 000
05. Näkövammaisten kirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) ...	5 211 000
06. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 747 000

Pääluokka 30

15

16. Ylimääräiset taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeet (arviomääräraha)	19 485 000
20. Museoviraston kulttuuri- ja nähtävyydenkohteiden tilakustannukset (siirtomääräraha 2 v)	15 816 000
30. Valtionavustukset yleisten kirjastojen toimintaan (kiinteä määräraha)	4 762 000
31. Valtionosuus ja -avustus teattereiden, orkestereiden ja museoiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	62 915 000
40. Korvaus Suomenlinnan huoltoliikenteen käyttötappioon (arviomääräraha)	252 000
41. Eräät käyttöoikeuskorvaukset (siirtomääräraha 3 v)	26 648 000
50. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)	4 890 000
51. Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arviomääräraha) ..	16 294 000
52. Rahapelitoiminnan tuotot taiteen edistämiseen (arviomääräraha) ..	257 570 000
53. Valtionavustus tilakustannuksiin (kiinteä määräraha)	25 442 000
55. Digitaalisen kulttuuriperinnön saatavuus ja säilyttäminen (siirtomääräraha 3 v)	1 950 000
72. Kansalliskokouksen kokoelman kartuttaminen (siirtomääräraha 3 v) ..	729 000
75. Toimitilojen ja kiinteistövarallisuuden peruserätykset ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)	3 899 000
95. Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha) ..	50 000
90. Liikuntatoimi	163 891 000
30. Avustukset Liikkuva opiskelu, Liikkuva varhaiskasvatus ja Liikkuva aikuinen -ohjelmiin sekä liikuntapaikkarakentamiseen (siirtomääräraha 3 v)	8 000 000
50. Rahapelitoiminnan tuotot urheilun ja liikuntakasvatukseen edistämiseen (arviomääräraha)	150 694 000
52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille ja rahoitus liikuntatieteellisten hankkeiden arviointikustannuksiin (kiinteä määräraha) ..	397 000
56. Liikunnan ja huippu-urheilun edistäminen (siirtomääräraha 3 v) ...	4 800 000
91. Nuorisotyö	78 623 000
50. Rahapelitoiminnan tuotot nuorisotyön edistämiseen (arviomääräraha)	54 250 000
51. Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö (siirtomääräraha 2 v) ..	22 723 000
52. Eräät avustukset (siirtomääräraha 2 v)	1 650 000

Pääluokka 30

30. MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	2 688 523 000
01. Hallinto ja tutkimus	134 098 000
01. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	23 285 000
05. Luonnonvarakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	74 039 000

Pääluokka 30

22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	1 343 000
23. Hallinnolliset järjestelyt (siirtomääräraha 2 v)	3 240 000
29. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	27 652 000
66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)	4 539 000
10. Maaseudun kehittäminen	456 299 000
40. Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset (siirtomääräraha 3 v)	88 326 000
41. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)	15 000 000
42. Luopumistuet ja -eläkkeet (siirtomääräraha 2 v)	45 300 000
43. Eläinten hyvinvointikorvaukset (siirtomääräraha 3 v)	62 767 000
50. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)	3 466 000
51. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 843 000
54. Rahapeliteiminnan tuotolla rahoitettava hevoskasvatuksen ja hevos- urheilun edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	40 092 000
55. Valtionapu 4H-toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	3 805 000
63. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	6 000 000
64. EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseu- dun kehittämiseen (arviomääräraha)	189 700 000
20. Maa- ja elintarviketalous	1 819 746 000
01. Ruokaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	74 938 000
20. Eläinlääkintähuolto ja kasvintuhoojien torjunta (arviomääräraha) .	5 948 000
40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v) ...	323 000 000
41. EU-tulotuki ja EU-markkinatuki (arviomääräraha)	526 200 000
43. Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei- tuotannolliset investoinnit (siirtomääräraha 3 v)	153 200 000
44. Luonnonhaittakorvaukset (siirtomääräraha 3 v)	624 788 000
46. EU-rahoitteinen ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v) ...	10 910 000
47. Ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	3 995 000
48. Peltorakenteen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	500 000
60. Siirto interventiorahastoon (kiinteä määräraha)	200 000
61. Siirto Maatilatalouden kehittämisrahastoon (siirtomääräraha 3 v) .	90 300 000
62. Eräät valtionavut (siirtomääräraha 2 v)	5 767 000
40. Luonnonvaratalous	225 880 000
20. Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 3 v)	3 200 000
21. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 3 v)	17 091 000
22. Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	29 250 000
31. Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	11 136 000
40. Eräät luonnonvaratalouden korvaukset (arviomääräraha)	1 745 000
41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomäärära- ha 3 v)	5 600 000
42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	8 850 000
44. Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (arviomääräraha) .	56 230 000
45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	7 027 000
46. Valtionapu Suomen metsäkeskukselle (siirtomääräraha 2 v)	39 160 000
50. Riistatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	14 810 000

Pääluokka 31

17

51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	9 161 000
53. Eräät luonnonvaratalouden valtionavut (siirtomääräraha 2 v)	1 132 000
62. Elinkeinokalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	21 488 000
64. Metsähallitus	7 831 000
50. Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)	7 831 000
70. Maanmittaus ja tietovarannot	44 669 000
01. Maanmittauslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	42 169 000
40. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	2 500 000

Pääluokka 31

31. LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

3 489 519 000

01. Hallinto ja toimialan yhteiset menot

635 848 000

01. Liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	16 487 000
02. Liikenne- ja viestintäviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) ..	77 656 000
03. Väyläviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	48 534 000
04. Ilmatieteen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	45 384 000
29. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	432 087 000
88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 2 v)	15 700 000

10. Liikenne- ja viestintäverkot

2 082 208 000

20. Perusväylänpito (siirtomääräraha 3 v)	1 409 111 000
30. Avustukset liikenne- ja viestintäverkkoihin (siirtomääräraha 3 v) ..	138 700 000
31. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)	35 400 000
76. Maa- ja vesialueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)	34 997 000
77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	351 200 000
79. Elinkaarirahoitushankkeet (siirtomääräraha 3 v)	112 800 000

20. Liikenteen ja viestinnän palvelut

771 463 000

43. Meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantaminen (arviomääräraha)	92 000 000
50. Valtionavustus valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteuttamiseen (siirtomääräraha 3 v)	—
51. Avustukset liikenteen ja viestinnän palveluihin (siirtomääräraha 3 v)	19 741 000
54. Saaristo- ja yhteysalusliikenteen ostot ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	19 136 000

Pääluokka 32

55. Julkisen henkilöliikenteen palvelujen ostot ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	108 474 000
60. Siirto valtion televisio- ja radorahastoon (siirtomääräraha 3 v)	532 112 000

Pääluokka 32**32. TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA 2 863 390 000****01. Hallinto 777 841 000**

01. Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	34 560 000
02. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	173 653 000
03. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) .	196 375 000
04. Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	32 302 000
05. Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	99 471 000
06. Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 519 000
07. Patenti- ja rekisterihallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	8 722 000
08. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	19 923 000
09. Energiaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 771 000
20. Siviilipalvelus (arviomääräraha)	4 939 000
29. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	57 072 000
40. Valtionavustus kestävää kasvupolitiikkaa edistäville toimijoille (siirtomääräraha 3 v)	5 751 000
41. Erityisavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n tutkimusinfrastruktuuriin (arviomääräraha)	2 100 000
49. Valtionavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	97 303 000
50. Valtionavustus kuluttajajärjestölle (kiinteä määräraha)	1 122 000
51. Valtion osuus merimiespalvelutoiminnasta (arviomääräraha)	2 572 000
53. Matkustajien paluukuljetukset ja korvaukset (siirtomääräraha 3 v)	400 000
66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	16 236 000
95. Eräät oikeudenkäyntikulut ja korvaukset (arviomääräraha)	50 000

20. Uudistuminen ja vähähiilisyys 915 303 000

20. Energiatohokkuuden ja uusiutuvan energian käytön edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	3 420 000
40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)	298 301 000
41. Energiatuki (arviomääräraha)	60 750 000
42. Kiertotalouden ekosysteemien ja osaamislustojen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000
43. Yritysvetoinen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan sekä kiertotalouden ja toimialojen kasvun tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	87 550 000

Päälukka 32

19

44. Kiertotalouden investointituki (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000
45. LNG-terminaalien investointituki (arviomääräraha)	5 532 000
47. Sähköisen liikenteen ja biokaasun liikennekäytön infrastruktuurin edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	8 000 000
48. Uusiutuvan energian tuotantotuki (arviomääräraha)	232 550 000
66. Siirrot EU:n innovaatorahastoon (arviomääräraha)	60 000 000
83. Lainat tutkimus- ja innovaatiotoimintaan (arviomääräraha)	137 200 000
87. Pääomalinat teollisuuden uudistumiseen ja yritysveltoisten liiketoimintaekosysteemien kehittämiseen (arviomääräraha)	20 000 000

30. Työllisyys ja yrittäjyys **850 504 000**

40. Alueiden kestävä kasvun ja elinvoiman tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	21 000 000
42. Yritysten kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha)	7 978 000
44. Alueellinen kuljetustuki (siirtomääräraha 3 v)	6 000 000
46. Päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensatiotuki (arviomääräraha)	78 000 000
51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)	294 460 000
52. Palkkaturva (arviomääräraha)	32 000 000
64. EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmiin (arviomääräraha)	410 166 000
95. Vaikuttavuusinvestointien tuotonmaksu (arviomääräraha)	900 000

40. Yritysten erityisrahoitus **121 823 000**

42. Valtiontuki sähköhuollon varmistamiseksi (arviomääräraha)	700 000
47. Finnvera Oyj:n tappiokorvaukset ja korkotuet (arviomääräraha) ...	33 691 000
48. Korke- ja muu tuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille (arviomääräraha)	67 400 000
60. Siirrot hallinnonalan rahastoihin (arviomääräraha)	20 000
82. Lainat Finnvera Oyj:n varainhankintaan (arviomääräraha)	10 000
89. Pääomasijoitus Business Finland Venture Capital Oy:lle (siirtomääräraha 3 v)	14 900 000
95. Tuotonvaihtosopimus- ja suojausmenot (arviomääräraha)	5 102 000

50. Kotouttaminen **197 919 000**

03. Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	12 601 000
30. Valtion korvaukset kotouttamisesta (arviomääräraha)	185 318 000

Pääluokka 33

33. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA	14 779 696 000
01. Hallinto	95 996 000
01. Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	34 180 000
04. Valtion mielisairaaloiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	483 000
05. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisten lastensuojeluyksiköiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	531 000
06. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisen vankiterveydenhuollon yksikön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	19 121 000
07. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	8 507 000
25. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)	9 900 000
29. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	19 229 000
66. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet (siirtomääräraha 2 v)	4 045 000
02. Valvonta	72 825 000
03. Säteilyturvakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 235 000
05. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 628 000
06. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 104 000
07. Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 167 000
08. Sosiaali- ja terveydenhuollon tietolupaviranomaisen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 200 000
20. Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menot (arviomääräraha)	10 491 000
03. Tutkimus- ja kehittämistoiminta	102 731 000
04. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	54 687 000
25. Kansalliset osaamiskeskittymät (siirtomääräraha 3 v)	7 000 000
31. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	10 000 000
50. Valtionosuus Työterveyslaitoksen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	24 042 000
63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)	7 002 000
10. Perhe- ja asumiskustannusten tasaus, perustoimeentulotuki ja eräät palvelut	4 275 300 000
50. Perhe-etuudet (arviomääräraha)	1 611 400 000
53. Sotilasavustus (arviomääräraha)	16 100 000
54. Asumistuki (arviomääräraha)	1 485 400 000
56. Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelut (arviomääräraha)	50 800 000

Päälukka 33

21

57. Perustoimeentulotuki (arviomääräraha)	672 700 000
60. Kansaneläkelaitoksen sosiaaliturvarahastojen toimintakulut (siirtomääräraha 2 v)	438 900 000
20. Työttömyysturva	2 234 266 000
31. Valtion korvaus kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä (arviomääräraha)	28 366 000
50. Valtionosuus työttömyysetuuksien ansioturvasta ja vuorottelukorvauksesta (arviomääräraha)	745 400 000
52. Valtionosuus työttömyysetuuksien perusturvasta (arviomääräraha)	1 457 500 000
55. Valtionosuudet Työllisyysrahastolle (arviomääräraha)	3 000 000
30. Sairausvakuutus	1 975 800 000
60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	1 975 800 000
40. Eläkkeet	4 953 071 000
50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha)	59 000 000
51. Valtion osuus maatalousyrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	729 900 000
52. Valtion osuus yrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	328 700 000
53. Valtion korvaus lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvästä eläkkeestä (arviomääräraha)	12 571 000
54. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)	13 600 000
60. Valtion osuus kansaneläkelaista ja eräistä muista laeista johtuvista menoista (arviomääräraha)	3 809 300 000
50. Veteraanien tukeminen	207 978 000
30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha)	1 050 000
50. Rintamalisät (arviomääräraha)	7 300 000
51. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha)	62 000 000
52. Valtion korvaus sota- ja sotilasinvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	25 000 000
53. Valtionapu sotainvalidien puolisoitten kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	2 500 000
54. Rintama-avustus eräille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille (siirtomääräraha 2 v)	20 000
55. Eräät kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	2 500 000
56. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	38 000 000
57. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	8 000
58. Rintamaveteraanien kotiin vietävät palvelut (arviomääräraha)	69 600 000

60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto	301 216 000
30. Valtion korvaus terveydenhuollon valtakunnallisen valmiuden kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	350 000
31. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	1 600 000
32. Valtion rahoitus terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen (kiinteä määräraha)	25 000 000
33. Valtion korvaus sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköille sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön erikoistumiskoulutukseen (arviomääräraha)	96 000 000
34. Valtion korvaus terveydenhuollon toimintayksiköille oikeuspsykiatrisista tutkimuksista, potilassiirroista ja lääketieteellisistä asiantuntijalausunnoista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	15 200 000
36. Valtionavustus saamenkielisten sosiaali- ja terveystalvelujen turvaamiseksi (kiinteä määräraha)	480 000
37. Valtion korvaus kunnille laittomasti maassa oleskelevien kiireellisen sosiaalihuollon kustannuksiin (arviomääräraha)	5 346 000
39. Palvelurakenteen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	97 000 000
40. Valtion rahoitus lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan menoihin (siirtomääräraha 3 v)	28 990 000
52. Valtion rahoitus turvakotitoiminnan menoihin (siirtomääräraha 2 v)	21 550 000
63. Valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan (kiinteä määräraha)	2 750 000
64. Valtion korvaus rikosasioiden sovittelun järjestämisen kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	6 950 000
70. Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen	37 473 000
20. Rokotteiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)	30 640 000
21. Terveystalvonta (siirtomääräraha 2 v)	545 000
22. Tartuntatautien talvonta (siirtomääräraha 2 v)	460 000
50. Terveyden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000
51. Valtion korvaus työterveyshuollon erikoislääkäriskoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	2 900 000
52. Valtionavustus UKK-instituutin toimintaan (siirtomääräraha 2 v) .	928 000
80. Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitus-toiminta	143 040 000
40. Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)	122 750 000
41. Valtion korvaus turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	1 900 000
42. Valtion korvaus poronhoitajien sijaisavun kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	250 000
50. Valtion korvaus maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen hallintomenoihin (siirtomääräraha 2 v)	18 140 000
90. Avustukset terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen	380 000 000
50. Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (siirtomääräraha 3 v)	380 000 000

Pääluokka 35

35. YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA		277 893 000
01. Ympäristöhallinnon toimintamenot		69 427 000
01. Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		34 888 000
04. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		23 374 000
29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arvio- määräraha)		9 435 000
65. Avustukset järjestöille ja ympäristöhoitoon (siirtomääräraha 3 v)		1 730 000
10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu		179 053 000
20. Ympäristövahinkojen torjunta (siirtomääräraha 3 v)		4 400 000
21. Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)		30 340 000
22. Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)		20 235 000
52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)		57 844 000
61. Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)		15 542 000
63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)		48 630 000
66. Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)		2 062 000
20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen		29 413 000
01. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		5 713 000
04. Rakennetun ympäristön digitaalisen rekisterin ja alustan luominen (siirtomääräraha 3 v)		7 300 000
30. Vuokra-asukkaiden talousongelmien ehkäiseminen (siirtomääräraha 2 v)		1 000 000
32. Avustukset asunnottomuuden poistamiseksi ja asunnottomuuden tilastoinnin kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)		3 300 000
52. Avustukset asuinrakennusten sähköisen liikenteen infrastruktuurin edistämiseen (siirtomääräraha 3 v)		5 500 000
55. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)		4 900 000
60. Siirto Valtion asuntorahastoon		—
64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)		1 700 000

Pääluokka 36

36. VALTIONVELAN KOROT	873 410 000
01. Valtionvelan korko	860 000 000
90. Valtionvelan korko (arviomääräraha)	860 000 000
09. Muut menot valtionvelasta	13 410 000
20. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)	13 410 000

Määrärahojen kokonaismäärä:**57 551 578 000**

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

YLEISET MÄÄRÄYKSET

Brutto- ja nettobudjetointi

Valtion talousarviossa noudatetaan pääsääntönä bruttobudjetointia. Nettobudjetointi on talousarviosta annetussa laissa tarkoin rajoitettu poikkeus pääsäännöstä.

Talousarviossa voidaan nettobudjetoida

- 1) uudet valtionlainat, valtionlainoista saatavat emissiovoitot ja pääomavoitot ja valtionlainojen pääomaa suojaavista johdannaisista kertyvät tulot sekä valtionvelan kuoletukset, valtionlainoihin liittyvät pääomatappiot ja emissiotappiot ja valtionlainojen pääomaa suojaavista johdannaisista aiheutuvat menot;
- 2) valtionlainoista saatavat korkotulot ja valtionlainojen koronmaksua suojaavista johdannaisista kertyvät tulot sekä valtionlainoista aiheutuvat korkomenot ja valtionlainojen koronmaksua suojaavista johdannaisista aiheutuvat menot;
- 3) viraston tai laitoksen toiminnasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat menot;
- 4) osakkeiden myynnistä kertyvät tulot sekä myyntiin liittyvät myyntipalkkiot ja valtion ostajan puolesta vastattavaksi ottamat maksuvelvoitteet;
- 5) eläkelaitokselle lain nojalla maksettava maksuvalmiussuoritus ja suorituksen palautus valtiolle;
- 6) lakiin perustuva valtionapu kunnalle ja kunnan maksettavaksi valtiolle valtionapujärjestelmän määräytymisperusteiden mukaan tuleva määrä.

Viraston tai laitoksen toiminnasta kertyvinä tuloina voidaan nettobudjetoida seuraavat tulot vähentämällä ne asianomaiselta toimintamomentilta, vaikka sille ei olisi momentin perusteissa merkitty myönnetyn nettomäärärahaa:

- 1) toimintamomentin vakiosisällön kuvauksessa mainitut virastolle työnantajana maksetut, mutta työntekijälle myönnetty sairausvakuutuksen mukaiset sairaus- ja äitiyspäivärahat, työkyvyttömyyseläke ja kuntoutusraha silloin, kun virasto maksaa työntekijälle palkan sairaus- ja äitiysloman ajalta tahi työkyvyttömyyseläkeajalta tai kuntoutusrahakaudelta sekä saadut korvaukset työterveydenhuollon kustannuksiin;
- 2) viraston tai laitoksen saamat vakuutus- ja vahingonkorvaukset;
- 3) viraston tai laitoksen saamat korvaukset työpaikkaruokaloiden käytöstä;
- 4) viraston tai laitoksen saamat tulot sen toimitilojen satunnaisesta luovuttamisesta ulkopuolisille yksittäisiä tilaisuuksia varten;

5) virastolle tai laitokselle maksetut korvaukset korkeakouluharjoittelijoista ja siviilipalvelusvelvollisista;

6) myyntituotot sellaisesta irtaimesta käyttöomaisuudesta, jonka hankinta rahoitetaan toimintamäärärahasta. Kiinteän omaisuuden, finanssisijoitusten (esim. osakkeet ym. arvopaperit) ja erillismomenteilta rahoitettavan irtaimen käyttöomaisuuden myyntituottoja ei saa kuitenkaan nettouttaa toimintamäärärahan kanssa.

Jos viraston tai laitoksen toimintamomentille on momentin perusteluissa merkitty myönnetyn nettomäärärahaa, tai jos viraston tai laitoksen toiminnasta kertyvien tulojen ja siitä aiheutuviin menojen erotus on otettu nettomääräisenä tuloarviona tulomomentille, kuuluvat nettobudjetoinnin piiriin kaikki viraston tai laitoksen toiminnasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat, toimintamomentin vakiosisällön kuvauksen ja momentin perusteluiden päätösoosan mukaiset menot. Nettobudjetoitavia tuloja ja menoja ovat tällöin muun muassa:

1) valtion maksuperustelain (150/1992) tai vastaavien erityislakien mukaista maksullista toimintaa harjoittavan viraston toiminnasta tai toiminnan osasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat menot;

2) viraston tai laitoksen vastuulla toteutettavasta tutkimus- tms. yhteishankkeesta tai yhteisestä toiminnasta tuloina saatavat muiden osapuolten maksusuudet ja hankkeesta tai toiminnasta aiheutuvat menot;

3) viraston tai laitoksen toimintaan liittyvät EU:lta saatavat tulot ja näihin tuloihin liittyvät menot;

4) viraston tai laitoksen lahjoituksena ja testamentilla saamat varat sekä sponsoreilta saatavat tulot silloin, kun virastolla tai laitoksella on oikeus ottaa ne vastaan eikä kysymys ole viraston tai laitoksen tavanomaiseen toimintaan ja talouteen nähden epätavallisen suurista määristä; ja

5) valtion sisäiset palvelumaksut (esimerkiksi maksut palvelukeskuksille).

Jos viraston tai laitoksen toiminnasta kertyvistä tuloista vain osa on budjetoitu toimintamomentille, jolle on momentin perusteluiden päätösoosassa merkitty myönnetyn nettomäärärahaa, on asianomaisen momentin perusteluiden päätösoosassa lisäksi yksilöity, mitkä tulot momentille on nettoutettu tai mitä tuloja ei ole momentille nettoutettu. Vastaavasti, jos nettobudjetoitu tulomomentti sisältää vain osan viraston tai laitoksen toiminnasta aiheutuvista menoista, on asianomaisen tulomomentin perusteluiden päätösoosassa yksilöity, mitkä menot momentille on nettoutettu taikka mitä menoja ei sille ole nettoutettu.

Nettobudjetoitavia tuloja eivät ole verot, veronluonteiset maksut tai sakkomaksut. Nettobudjetoinnin kohteena eivät voi olla siirtomenot tai niiden palautukset lukuun ottamatta lain nojalla maksettavaa maksuvalmiussuoritusta eläkelaitokselle ja suorituksen palautusta sekä lakiin perustuvaa valtionapua kunnalle ja kunnan maksettavaksi valtiolle valtionapujärjestelmän määräytymisperusteiden mukaan tulevaa määrää. Nettobudjetoinnin kohteena eivät myöskään voi olla sijoitusmenot tai omaisuuden myyntitulot lukuun ottamatta osakkeiden myyntiä taikka viraston tai laitoksen toimintaan tarkoitettun irtaimen omaisuuden hankintaa tai irtaimen omaisuuden myyntiä.

Nettobudjetoidun toimintamenomomentin menojen vakiosisältöön kuuluvat jäljempänä ilmenevät toimintamenomomenttien vakiosisällön mukaiset menot.

Nettoutetusta toiminnasta kertyviä tuloja saa käyttää tästä toiminnasta aiheutuviin menoihin ilman, että siitä on mainintaa luku- tai momenttiperusteluissa.

Menomomentteja koskevat yleiset määräykset

Menot on jaettu talousarviossa momenteiksi tehtävän tai menojen laadun mukaan.

Pääjaotteluna on seuraava menojen laadun mukainen pääryhmitys (suluissa vastaavat momenttien numerotunnukset):

1) kulutusmenot (01—29): menot, joiden välittömänä vastikkeena valtio saa varainhoitovuonna käytettäviä tuotannon tekijöitä, kuten työpanosta, tavaroita ja palveluksia,

2) siirtomenot (30—69): menot, joista valtio ei saa välitöntä vastiketta,

3) sijoitusmenot (70—89): menot, joiden välittömänä vastikkeena valtio saa pitkävaikutteisia tuotannon tekijöitä tai rahoitusvaateita, joista valtio saa tuloa tai muuta hyötyä useana varainhoitovuonna, ja

4) muut menot (90—99): edellä mainittuihin pääryhmiin kuulumattomat menot, kuten valtionvelan hoitomenot.

Momentin määrärahaa saa käyttää ainoastaan momentin numerotunnuksen osoittaman menoryhmän menoihin. Siten kulutusmenoihin tarkoitettua määrärahaa ei saa käyttää siirtomenoihin eikä siirtomenoihin tarkoitettua määrärahaa kulutusmenoihin, ellei momentin perusteluissa ole määrätty toisin.

Momentilla yksilöityyn käyttötarkoitukseen ei saa käyttää muuta käyttötarkoitukseltaan yleisempää määrärahaa (esim. toimintamenomomentin määrärahaa), vaikka kyseisen yleisemmän määrärahan perusteluissa mainittua yksilöityä käyttötarkoitusta ei olisi suljettu pois. Tästä voidaan poiketa, jos momentin perusteluissa on asiaa koskeva maininta.

Määrärahat henkilöstön palkkaamiseen on budjetoitu pääsääntöisesti toimintamenomenteille (01—14). Muun momentin määrärahaa saadaan käyttää henkilöstön palkkaamiseen virastoihin ja laitoksiin vain, jos palkkauksesta ja momentin määrärahalla palkattavien henkilöiden enimmäismäärästä ilmaistuna henkilötyövuosina on maininta momentin perustelujen päätösosassa. Milloin määrärahaa saa käyttää palkkoihin tai palkkioihin, sitä käytetään myös näihin liittyviin sosiaaliturva- ja eläkemaksuihin ja muihin henkilösivumenoihin. Määrärahaan, jota käytetään palkkoihin, voidaan nettobudjetoita palkkoihin liittyvät virastolle työnantajana maksetut, mutta työntekijälle myönnettyt sairausvakuutuksen mukaiset sairaus- ja äitiyspäivärahat, työkyvyttömyyseläke ja kuntoutusraha silloin, kun virasto maksaa työntekijälle palkan sairaus- ja äitiysloman ajalta tai työkyvyttömyyseläkeajalta tai kuntoutusrahakaudelta.

Momentin määrärahaa saa käyttää myös kyseiseen toimintaan liittyvien tavanomaisten ennakkomaksujen maksamiseen.

Menojen ja tulojen kohdentaminen varainhoitovuoteen kuuluviksi

Määrärahaa saa käyttää vain momentille sovellettavan kohdentamisperusteen mukaan varainhoitovuoteen kohdentuviin menoihin.

Jos asianomaisen momentin perusteluiden päätösoasassa ei ole toisin mainittu, on määrärahat ja tuloarviot kohdennettu talousarviossa varainhoitovuoteen kuuluviksi valtion talousarviosta annetun asetuksen 5 a ja 5 b §:ssä säädetyillä perusteilla.

Vakiosisältöiset menomomentit

Toimintamenomenteille ja momenteille 29, 70, 74—75, 76 ja 77—79 on määritelty sellaisia vakiosisältöisiä käyttötarkoituksia, joihin ao. momenteille budjetoituja määrärahoja saa käyttää ilman, että siitä on maininta ao. momentin perusteluissa. Toimintamenomomentin vakiosisältöä sovelletaan myös silloin, kun toimintamenot on nettobudjetoinnin johdosta budjetoitu osittain tai kokonaan tulopuolelle osaksi nettotuloarviota.

Määrärahoja käytettäessä momenttien perustelut ovat vakiosisältömääritykseen nähden ensisijaisessa asemassa. Siten momentin perusteluissa voidaan poiketa vakiosisällöstä joko sulkemalla osa vakiokäyttötarkoituksista pois tai täydentämällä niitä muilla käyttötarkoituksilla. Vakiosisältöisten käyttötarkoitusten täydentäminen ilmaistaan ”myös”-sanalla.

Toimintamenomäärärahat

Viraston toiminnasta aiheutuvat menot budjetoidaan yhtenä määrarahana menomenteille 01—14. Toimintamenomäärärahaa saa käyttää viraston tai laitoksen laissa tai asetuksessa säädettyjen tehtävien hoidosta aiheutuviin palkkausmenoihin ja muihin kulutusmenoihin, koneiden ja kaluston sekä muun aineellisen tai aineettoman käyttömaisuuden hankintamenoihin sekä muihin viraston toiminnasta välittömästi aiheutuneisiin menoihin, kuten leasingkorkoihin ym. korkomenoihin ja vahingonkorvauksiin.

Virastot ja laitokset voivat ilman niille talousarvion yhteydessä erikseen myönnettyä valtuutta tehdä lakisääteisten velvoitteidensa täyttämiseksi välttämättä tarvittavia, ehdoiltaan ja laajuudeltaan viraston tai laitoksen talouteen ja toimintaan nähden tavanomaisia sopimuksia ja sitoumuksia, joista voi aiheutua menoja myös tulevana varainhoitovuosina. Tällaiset sopimukset ja sitoumukset voivat koskea kulutusmenon luonteisia eriä, esimerkiksi vuokria ja tarvehankintoja.

Erillisinä menojen laadun mukaisina määrarahoina on budjetoitu siirtomenot, talonrakennus- ja maa- ja vesirakennusinvestointimenot ja osakkeiden ja osuuksien hankinta- ja lainananto- ym. finanssisijoitusmenot sekä eräät poikkeuksellisen suuret kalustoinvestoinnit. Näihin ei siten saa käyttää toimintamenomäärärahaa, ellei määrarahan perusteluissa ole toisin määrätty.

Ellei tarkoitukseen ole osoitettu muuta määrärahaa, kuten rakennerahasto-ohjelmien määrärahaa, toimintamenomäärärahaa saa käyttää viraston toimialaan kuuluvien, EU:n hyväksymien ja osarahoittamien hankkeiden rahoittamiseen sekä ao. hankkeiden tarjouksiin osallistumisen edellyttämään rahoitukseen.

Toimintamenomomentille nettobudjetoidaan virastolle työnantajana maksetut, mutta työntekijälle myönnetyt sairausvakuutuksen mukaiset sairaus- ja äitiyspäivärahat, työkyvyttömyyseläke ja

kuntoutusraha silloin, kun virasto maksaa työntekijälle palkan sairaus- ja äitiysloman ajalta tahi työkyvyttömyyseläkeajalta tai kuntoutusrahakaudelta sekä saadut korvaukset työterveydenhuollon kustannuksiin. Lisäksi toimintamenomomentille nettobudjetoidaan viraston saamat kohdassa ”Brutto- ja nettobudjetointi” tarkoitetut irtaimen käyttöomaisuuden myyntituotot, korvaukset työpaikkaruokaloiden käytöstä ja viraston saamat vakuutus- ja vahingonkorvaukset, viraston saamat tulot sen toimitilojen satunnaisesta luovuttamisesta ulkopuolisille yksittäisiä tilaisuuksia varten sekä virastolle maksetut korvaukset korkeakouluharjoittelijoista ja siviilipalvelusvelvollisista.

Lisäksi toimintamenomomentin määrärahaa saa käyttää maksullisen toiminnan menoihin, mikäli viraston tai laitoksen maksullista toimintaa ei ole budjetoitu omaksi momentikseen.

Menojen laadun mukaiset momentit

Kulutusmenot (01—29)

Kulutusmenoja ovat menot, joiden välittömänä vastikkeena valtio saa varainhoitovuonna käytettäviä tuotannon tekijöitä. Kulutusmenoihin luetaan valtion palveluksessa olevan henkilöstön palkkaukset, muut palkkiot, sosiaaliturvamaksut, eläkemaksut, tavaroiden ja palvelusten ostomenot, puolustusmateriaalin sekä arvoltaan vähäisten tai taloudelliselta pitoajaltaan lyhytikäisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenot sekä muut sellaiset valtion toiminnasta johtuvat tai toimintaan liittyvät menot, mikäli niitä ei ole luettava siirto- tai sijoitusmenoihin.

Kulutusmenoihin luetaan myös EU-ohjelmien vaatima tekninen apu.

Valtion henkilöstön palkkauksiin saa käyttää kulutusmenomomentteja seuraavasti:

- a) toimintamenomomentteja (numerotunnus 01—14) ja
- b) muita kulutusmenomomentteja työsopimussuhteisen henkilöstön ja valtion virkamieslain (750/1994) 9 §:n 1 momentissa tarkoitettujen määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitettyjen virkamiesten palkkauksiin, jos momentin vakiokäyttötarkoituksessa tai päätösosassa on niin määrätty sekä
- c) valtion virkamieslain mukaan valtioneuvoston käytettäväksi asetetun virkamiehen palkkaukseen kyseessä olevan hallinnonalan ministeriön toimintamenomomenttia.

Virkaan nimitettyjen virkamiesten palkkauksia ei saa maksaa muilta kuin toimintamenomenteilta.

15—17. Eläkkeet

Momenteille on merkitty lakiin, asetukseen tai valtiota sitovaan sopimukseen perustuvat tai perusteluissa erikseen määritellyt vakinaiset eläkkeet, perhe-eläkkeet, ylimääräiset eläkkeet sekä eräät lähinnä eläkkeen luonteiset avustukset.

18—19. Puolustusmateriaalin hankkiminen

Momenteille on merkitty puolustusmateriaalin hankkimisesta aiheutuvat menot. Lisäksi momentille voidaan vähennyksenä merkitä viraston saamat puolustusmateriaalihankintoihin liittyvät vakuutus- ja vahingonkorvaukset sekä sopimussakot, vaikka tästä ei olisi mainintaa momentin perusteluissa.

29. Arvonlisäveromenot

Määrärahaa saa käyttää pääluokassa 21 eduskunta ja pääluokassa 22 tasavallan presidentti tavaroiden ja palveluiden ostoihin sisältyvien arvonlisäverojen maksamiseen sekä muissa pääluokissa valtioneuvoston ja ministeriöiden hallinnonalojen muiden kuin erikseen arvonlisäverovelvollisten virastojen ja laitosten tavaroiden ja palveluiden ostoihin sisältyvien arvonlisäverojen maksamiseen.

Jos menoa, johon liittyvä arvonlisävero maksetaan hallinnonalan arvonlisäveromenomäärärahasta, vastaan saadaan tuloa (kuten maksullinen toiminta, EU- ja muu yhteisrahoitus), tulon arvonlisäveromenoa vastaava osuus tuloutetaan momentille 12.39.10 Muut sekalaiset tulot. Valtion viraston tai laitoksen arvonlisäverollisten suoritteiden myynnistä arvonlisäverolain mukaan suoritettava vero tuloutetaan kuitenkin momentille 11.04.01 Arvonlisävero.

Valtion kulutus- ja investointimenot (momentit 01—28 ja 70—79) on budjetoitu ilman arvonlisäveroa. Muille kuin erikseen verovelvollisille valtion virastoille ja laitoksille myönnetään määrärahat verottomin hinnoin.

Siirtomenot (30—69)

Siirtomenoihin luetaan kunnille, muille julkisille yhteisöille, elinkeinoelämälle, kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille maksettavat valtionavut ja valtion välityksellä tapahtuvat varainsiirrot sekä vastikkeetta tapahtuvat varainsiirrot talousarvion ulkopuolella oleviin valtion rahastoihin, kansaneläkelaitokselle ja ulkomaille. Valtio ei saa siirtomenoista välitöntä tai suoranaista aineellista vastiketta, kuten rahaa, tavaraa tai palvelusta siirron saajalta. Välillisesti siirtomenot edistävät valtion tehtävien toteuttamista. Siirtomenomenteilta maksettavat kulutus- ja investointimenot budjetoidaan arvonlisäverollisina.

Siirtomenot on yleensä luokiteltu saajan mukaan. Valtionavut rakennustoimintaan sekä koneiden ja kaluston hankintaan on pyritty merkitsemään eri momenteille kuin kulutukseen tai muihin käyttötarkoituksiin menevät valtionavut. Mikäli määräraha koskee useaa siirronsaajaryhmää, on esitetty jaottelu saajaryhmittäin tarvittaessa edelleen jaoteltuna käyttötalouteen ja pääomatalouteen tarkoitettuihin siirtoihin.

Momenteille 30—69 on budjetoitu korvaukset liiketoimintaa harjoittaville yksiköille niiden yleisen edun vuoksi suorittamista tehtävistä, milloin etu koituu muille kuin valtiolle.

Lakisääteisesti määräytyvät ja harkinnanvaraiset siirtomenot on pyritty merkitsemään eri momenteille.

30—39. Valtionavut kunnille ja kuntayhtymille ym.

Momenteille on merkitty kunnille ja kuntayhtymille suoritettavat valtionavut sekä siirrot Ahvenmaan maakunnalle.

40—49. Valtionavut elinkeinoelämälle

Momenteille on merkitty elinkeinoelämän edistämiseksi tarkoitettavat valtionavut yrityksille ja yksityisille elinkeinonharjoittajille sekä yrittäjien ja elinkeinonharjoittajien yms. etuja edistäville keskusjärjestöille, yhdistyksille ym.

50—59. Valtionavut kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille

Momenteille on merkitty siirrot kotitalouksille (yksityisille kuluttajille) sekä valtionavut yleishyödyllisille järjestöille, laitoksille, yhdistyksille, seuroille jne. Tällaisia ovat esimerkiksi urheilujärjestöt, yksityiset oppilaitokset, yksityiset sairaalat ja sellaiset yksityiset tutkimuslaitokset, jotka eivät välittömästi palvele liike- tai elinkeinoelämää.

60. Siirrot talousarvion ulkopuolisiin valtion rahastoihin ja kansaneläkelaitokselle

Momentille on merkitty siirrot talousarvion ulkopuolisiin valtion rahastoihin sekä siirrot kansaneläkelaitokselle.

61—65. EU:n rakennerahasto-osuudet, muiden EU:n rahastojen rahoitusosuudet, vastaavat valtion rahoitusosuudet ja muut siirrot kotimaahan

Momenteille on merkitty sellaiset erittelemättömät siirrot, joiden jakamista kuntien, elinkeinoelämän ja kotitaloussektorin kesken ei ole voitu edeltäkäs in suorittaa. EU:n osallistuminen rakennerahasto-ohjelmiin sekä vastaava valtion rahoitus on merkitty momentille 32.30.64.

66—69. Siirrot EU:lle ja ulkomaille

Momenteille on merkitty sellaiset ulkomaille siirrettävät varat, joista ei saada välitöntä vastiketta tai joiden vastike on vähäinen suhteessa menon suuruuteen. Tällaisia ovat esim. kehitysyhteistyötoiminnan puitteissa myönnettävät avustukset sekä kansainvälisten yhteisöjen jäsenmaksut ja muut sellaiset avustusluonteiset jäsenmaksut, jotka ao. yhteisöt käyttävät toimintansa rahoitukseen tai välittävät edelleen avustuksina kolmansille tahoille.

Sijoitusmenot (70—89)

Sijoitusmenoihin luetaan muut kuin puolustusmateriaalin ja arvoltaan vähäisten tai taloudelliselta pitoajaltaan lyhytikäisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenot, talonrakennusten sekä maa- ja vesirakenteiden rakentamismenot, arvopapereiden, maa-alueiden ja rakennusten hankintamenot sekä lainananto.

Reaalisijoitukset (70—79)

Reaalisijoituksiin luetaan sellaiset valtion käyttöomaisuuden hankinnat, jotka täyttävät jäljempänä eri vakiomomenttiryhmien kohdalla esitetyt tunnusmerkit. Koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenot on merkitty momenteille 70—73. Talonrakennukset on merkitty momenteille 74—75 ja muut rakennustyöt momenteille 77—79. Maa-alueiden, rakennusten ja kiinteistöjen ostomenot on merkitty momentille 76.

70—73. Kaluston hankinta

Mikäli viraston tai laitoksen toimintamenot on budjetoitu toimintamomentille (01—14), on tälle yleensä sisällytetty myös määrärahat kaluston ja aineettoman käyttöomaisuuden hankintaan.

Poikkeustapauksissa (hankinnan suuruus, kertaluonteisuus, valtuuden käyttö, poikkeuksellinen hankintamenettely) voidaan momentilla erikseen määriteltävän kaluston hankintamenot budjetoida momentille 70 (Kaluston hankinta), jonka määrärahaa saa käyttää mainitunlaisten, viraston tai laitoksen (tai nimetyn hallinnonalan) toiminnan edellyttämien koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenoihin.

74—75. Talonrakennukset

Momenteille on merkitty ja niiden määrärahoja saa käyttää niiden perusteluiden mukaisista valtion uudisrakennustöistä ja rakennusten perusparannustöistä aiheutuviin tarpeellisiin muun kuin vakinaisesti virkaan nimitetyn henkilöstön palkkausmenoihin ja muihin rakentamismenoihin. Perusparannuksiksi katsotaan sellaiset muutos- tai korjaustyöt, joiden johdosta rakennuksen arvo lisääntyy oleellisesti. Määrärahoja saa käyttää myös rakennusten turva- ja muista teknisistä järjestelmistä aiheutuviin menoihin. Momenttien määrärahoja saa käyttää myös uudisrakennustöiden ja perusparannustöiden suunnittelusta ja siihen liittyvien konsulttipalvelujen ostoista aiheutuviin menoihin, lukuun ottamatta sitä hankkeittain erittelemätöntä suunnittelutyötä, jota vastaavat palkkausmenot on merkitty toimintamomentille.

Momenteilla yksilöityjen hankkeiden kustannusarviot vastaavat rakennuskustannusindeksin pistelukua, joka ilmoitetaan kehyspäätöksen yhteydessä. Jos hankkeesta on tehty urakkasopimus, kustannusarvio perustuu sopimukseen. Kustannusarviot eivät sisällä arvonlisäveroa.

76. Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt

Momentille on merkitty maa-alueiden, rakennusten ja kiinteistöjen ostomenot.

77—79. Maa- ja vesirakennukset

Momenteille on merkitty ja niiden määrärahoja saa käyttää niiden perusteluiden mukaisten muis- ta valtion rakennustöistä kuin talonrakennuksista aiheutuviin muun kuin vakinaisesti virkaan nimitetyn henkilöstön palkkausmenoihin ja muihin menoihin. Tällaisia töitä voivat olla esim. maanteiden, rautateiden, satamien, kanavien ja siltojen rakentamis- ja peruskorjaustyöt, maan- kuivatustyöt, vesi- ja viemärijohtotyöt, koskien ja vesiväylien perkaamis-, uittoväylien rakenta- mis- sekä pengerrys- ja patoamistyöt. Momenttien määrärahoja saa käyttää myös mainitunlaisten rakennustöiden suunnittelusta ja siihen liittyvien konsulttipalvelujen ostoista aiheutuviin menoi- hin, lukuun ottamatta sitä hankkeittain erittelemätöntä suunnittelutyötä, jota vastaavat palkkaus- menot on merkitty toimintamomentille.

Lainat ja muut finanssisijoitukset (80—89)

80—86. Valtion varoista myönnettävät lainat

Momenteille on merkitty valtion varoista myönnettävät lainat.

87—89. Muut finanssisijoitukset

Momenteille on merkitty osakkeiden ja muiden arvopapereiden ostomenot sekä oman pääoman ehtoiset sijoitukset osakeyhtiöihin ym. finanssisijoitukset.

Muut menot (90—99)

Muihin menoihin luetaan valtionvelan korot sekä muut kulutus-, siirto- ja sijoitusmenoihin kuulumattomat menot.

90—92. Valtionvelan korot

Momenteille on merkitty valtionvelan korot.

93—94. Valtionvelan nettokuoletukset ja velanhallinta

Momenteille on merkitty valtionvelan nettokuoletukset, pääomatappiot ja emissiotappiot nettoutettuina.

95—99. Muut ja erittelemättömät menot

Momenteille on merkitty edellä luokittelemattomat menot, kuten alijäämän kattamiseen tarkoitettut menot.

TULOARVIOT

Osasto 11

VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

Selvitysosa: Valtiolle arvioidaan kertyvän verotuloja 47 093 milj. euroa vuonna 2020. Verotulojen arvioidaan kasvavan noin 2,5 % vuodelle 2019 budjetoituun (talousarvio ml. lisätalousarvio) verrattuna. Verotulomomenttien kertymäarviot perustuvat arvioihin veropohjien kehityksestä sekä veroperustemuutosten vaikutuksista. Arviot keskeisten veropohjaerien kehityksestä vuonna 2020 on esitetty tuloarviomomenttien selvitysosissa. Verotuloennusteiden laatimista on selostettu tarkemmin valtiovarainministeriön muistiossa *Budjettitalouden tuloarvioiden laadintamenettelyt valtiovarainministeriössä* (www.vm.fi).

Hallituksen veropolitiikka ja keskeiset veroperustemuutokset

Pääministeri Rinteen hallitusohjelmassa on huomioitu ilmastonmuutoksen ja teknologisen kehityksen tuomat muutospaineet. Teknologiseen kehitykseen liittyvät mm. robotisaatio, digitalisaatio, alustatalous ja tekoäly. Tavoitteena on myös Suomen veropohjan turvaaminen kansainvälisyneessä ja digitalisoituvassa taloudessa. Lisäksi hallitusohjelmassa halutaan edistää työllisyyttä ja kannustaa yrittäjyyteen.

Veropohjaa tiivistetään poistamalla asuntolainan korkojen verovähennysoikeus asteittain hallituskauden aikana. Kotitalousvähennystä supistetaan. Pieni- ja keskituloisten ansiotuloverotusta kevennetään 200 milj. eurolla ja alun perin määräaikaiseksi säädetyn solidaarisuusveron voimassaoloa jatketaan hallituskauden loppuun saakka. Hallitusohjelman mukaisesti tehdään indeksitarkistus ansiotuloveroperusteisiin kaikilla tulotasolla.

Energiatuotannon ja -käytön päästöohjausta lisätään poistamalla hallituskauden aikana energiain-
tensiivisen teollisuuden energiaveron palautusjärjestelmä ja alentamalla II veroluokan sähkövero

budjettineutraalisti kohti EU:n sallimaa minimitasoa. Kaivostoiminta siirretään sähköveroluokkaan I. Työkone- ja lämmityspolttoaineiden verotusta kiristetään 100 milj. eurolla ja liikennepolttoaineiden verotusta 250 milj. eurolla vaalikauden aikana.

Terveyttä pyritään edistämään korottamalla tupakan, alkoholin ja virvoitusjuomien valmisteve-roja hallituskauden aikana yhteensä 275 milj. eurolla.

Hallitusohjelman mukaisesti hallituksen veroperusteisiin tekemien muutosten verotuottovaikutus kompensoidaan kunnille. Hallitus ei käytä verohuojennuksia tai verotukia kehysten kiertämiseksi.

Taulukossa esitetään keskeisten vuonna 2020 voimaan tulevien veroperustemuutosten vaikutus valtion verotuloihin. Veronkannon ja verontilitysten ajoituksesta johtuen veroperustemuutosten voimaantulovuonna niiden vaikutus budjettitalouden kassakertymään on usein pienempi kuin pysyvä vuositason vaikutus.

Keskeisten veroperustemuutosten vaikutus valtion verotuottoon vuonna 2020 (milj. euroa)

	Vaikutus vuonna 2020	Vaikutus vuositasolla
Ansio- ja pääomatulovero		
— ansiotuloverotuksen indeksitarkistus	-252	-275
— työtulovähennyksen korottaminen	-42	-46
— valtionverotuksen eläketulovähennyksen korottaminen	-7	-8
— asuntolainan korkovähennysoikeuden rajaaminen	14	15
— kotitalousvähennyksen supistaminen	26	52
— solidaarisuusveron voimassaolon jatkaminen	100	109
— ns. avainhenkilölain voimassaolon jatkaminen	13	13
Valmisteverot		
— tupakkaveron korotus	17	50
— virvoitusjuomaveron korotus	23	25
— liikennepolttoaineiden veronkorotus	83	250
Yhteensä	-25	185
— josta verotuottoa lisäävät	276	514
— josta verotuottoa vähentävät	-301	-329

Verotulojen kehitys

Valtion verotulot verolajeittain vuosina 2018—2020 (milj. euroa)

	2018 tilinpäätös	2019 TA + I LTA + II LTA	2020 esitys
Tuloon ja varallisuuteen perustuvat verot	14 517	15 408	15 908
Liikevaihtoon perustuvat verot	19 034	19 754	20 337
Valmisteverot	7 415	7 515	7 553
Muut verot ja veronluonteiset tulot	3 407	3 287	3 295
Yhteensä	44 373	45 964	47 093

Verotuksen kokonaistason vaikuttavat valtion päätösten lisäksi kuntien veropäätökset ja sosiaalivakuutusmaksujen taso. Alla olevassa taulukossa on esitetty kansantaloudessa kertyvät verot yhteensä suhteessa bruttokansantuotteeseen (kokonaisveroaste) sektoreittain ja verolajeittain jaoteltuna.

Julkisyhteisöjen saamat verotulot sektoreittain ja verolajeittain, % BKT:sta

	2018	2019	2020
Sektoreittain:			
Verot ja sosiaalivakuutusmaksut yhteensä	42,3	41,9	42,2
Valtio	20,8	20,5	20,5
Kunnat	9,6	9,6	9,8
Soturahastot	11,9	11,7	11,9
Verolajeittain:			
Verot ja sosiaalivakuutusmaksut yhteensä	42,3	41,9	42,2
Välittömät verot	16,2	16,4	16,6
Tuotannon ja tuonnin verot	14,1	13,8	13,7
Sosiaalivakuutusmaksut	11,9	11,7	11,9

Verotuet

Verotuet ovat verolainsäädännössä määrättyjä poikkeuksia verotuksen perusrakenteesta eli ns. normiverojärjestelmästä. Käytännössä verotuilla tarkoitetaan verovapauksia, verovähennyksiä, alempia verokantoja ja muita niihin rinnastettavia keinoja, joiden avulla tuetaan jotain tiettyä elinkeinoa tai verovelvollisryhmää. Toisin kuin suorat tuet verotuet eivät pääasiassa näy budjetin menomomenteilla, vaan tuki toteutuu saamatta jääneinä verotuloina. Verotukien tarkkaa määrää ei pystytä useimmissa tapauksissa täsmällisesti laskemaan, joten niiden seuranta perustuu tukien määristä laadittuihin arvioihin. Joidenkin verotukien määrästä ei pystytä laatimaan euromääräistä arviota lainkaan, johtuen saatavilla olevien tietoaineistojen puutteellisuudesta. Verotukien määritelmät sekä arviot niiden vaikutuksista verotuottoihin ovat riippuvaisia verotukilaskennassa käytetystä normiverojärjestelmästä ja laskentamenetelmistä. Verotuet lasketaan säännökohtaisesti ja staattisen laskelman avulla. Tässä esitettyjen verotukilaskelmien perustana olevaa normiverojärjestelmää ja laskentamenetelmiä on kuvattu Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen valmisteluraportissa *Verotuet Suomessa 2009* (www.vatt.fi).

Verotukia tarkasteltaessa on huomioitava, että verotuen poistaminen ei välttämättä lisäisi verotuloja vastaavalla määrällä. Osa tuista on päällekkäisiä, joten ne vaikuttavat toistensa suuruuteen. Tuet vaikuttavat myös hintoihin ja käyttäytymiseen, mitä staattisessa verotukilaskennassa ei pystytä ottamaan huomioon. Yksittäisen verotuen poistamisen lopullisia vaikutuksia on näistä syistä johtuen vaikea arvioida. Verotukien seuranta on kuitenkin tärkeää, koska niiden kautta ohjataan merkittävää julkista tukea eri kohteisiin. Verotuet myös kaventavat veropohjaa ja usein monimutkaistavat verojärjestelmää.

Verotukia on tällä hetkellä määritelty 185 kappaletta. Vuonna 2020 verotukien lukumäärää kasvattaa työnantajan maksamien muuttokustannusten säätäminen osittain verovapaiksi. Verotuista noin kolmasosalle ei pystytä esittämään euromääräistä arviota ja osalle voidaan esittää vain suuruusluokka-arvio. Vuonna 2020 verotukien kokonaismääräksi arvioidaan noin 29,2 mrd. euroa, josta 18,9 mrd. euroa kohdistuu valtion verotuloihin. Alla olevassa taulukossa esitetään verotu-

kien kappalemäärät sekä arviot niiden euromääräisestä suuruudesta vuosina 2019 ja 2020. Kunkin verotuloarviomomentin selvitysosassa esitetään merkittävimmät momentin tuottoa alentavat verotuet.

Verotuet 2019 ja 2020

	Tunnistetut verotuet 2019, kpl	Lasketut verotuet 2019, kpl	2019, milj. euroa	Tunnistetut verotuet 2020, kpl	Lasketut verotuet 2020, kpl	2020, milj. euroa
Henkilöverotus	46	34	18 237	47	34	18 717
Elinkeinoverotus	34	18	1 430	34	18	1 465
Maa- ja metsätalouden verotus	20	7	128	20	7	132
Varainsiirtoverotus	11	3	2 105	11	3	2 105
Kiinteistöverotus	7	5	686	7	5	695
Perintö- ja lahjaverotus	15	13	270	15	13	270
Arvonlisäverotus	20	18	3 181	20	18	3 285
Valmisteverotus	26	26	2 617	26	26	2 563
Sosiaalivakuutusmaksut	6	0	ei voida laskea	6	0	ei voida laskea
Yhteensä	185	124	28 655	186	124	29 233

Osaston tuloarviot vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	14 517 353	15 171 000	15 908 000	737 000	5
01. Ansio- ja pääomatuloverot	9 701 121	9 939 000	10 681 000	742 000	7
02. Yhteisövero	4 077 752	4 428 000	4 456 000	28 000	1
03. Korkotulojen lähdevero	46 217	84 000	38 000	-46 000	-55
04. Perintö- ja lahjaverot	692 263	720 000	733 000	13 000	2
04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut	19 033 557	19 785 900	20 337 000	551 100	3
01. Arvonlisävero	18 082 249	18 796 000	19 354 000	558 000	3
02. Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero	771 420	795 900	795 000	-900	0
03. Apteekkivero	179 888	194 000	188 000	-6 000	-3
08. Valmisteverot	7 414 509	7 515 000	7 553 000	38 000	1
01. Tupakkaverot	1 115 322	1 126 000	1 160 000	34 000	3
04. Alkoholijuomaverot	1 471 675	1 520 000	1 506 000	-14 000	-1
05. Virvoitusjuomaverot	154 620	175 000	206 000	31 000	18
07. Energiaverot	4 657 196	4 678 000	4 666 000	-12 000	0
08. Eräiden juomapakkausten valmisteverot	15 696	16 000	15 000	-1 000	-6
10. Muut verot	3 271 152	3 228 000	3 160 000	-68 000	-2
03. Autovero	1 001 101	959 000	877 000	-82 000	-9
05. Varainsiirtoverot	844 246	840 000	878 000	38 000	5

Osaston tuloarviot vuosina 2018—2020

	v. 2018	v. 2019	v. 2020	Muutos 2019—2020	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
06. Arpajaisvero	226 334	236 000	231 000	-5 000	-2
07. Ajoneuvovero	1 192 536	1 182 000	1 165 000	-17 000	-1
08. Jätevero	6 934	11 000	9 000	-2 000	-18
19. Muut veronluonteiset tulot	136 049	116 125	134 808	18 683	16
(03.) Ratavero	4 486	—	—	—	0
04. Eräät viestinnän maksut	36 823	21 726	39 183	17 457	80
05. Eräät liikenteen maksut	28 321	25 945	26 329	384	1
06. Väylämaksut	49 078	48 400	50 160	1 760	4
(08.) Öljyjättemaksu	3 675	4 000	—	-4 000	-100
09. Muut verotulot	6 873	6 000	8 900	2 900	48
10. Sähkö- ja maakaasuverkko- maksut ja Perämeren tuuli- voima-alueella perittävä tuulivoimamaksu	4 085	3 830	4 330	500	13
11. Rahoitusvakausviraston hallintomaksut	2 708	3 953	3 635	-318	-8
12. Säteilytoimintaverot	—	2 271	2 271	—	0
Yhteensä	44 372 620	45 816 025	47 092 808	1 276 783	3

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

01. Ansio- ja pääomatuloverot

Momentille arvioidaan kertyvän 10 681 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena pois lukien tuloarvioon kohdistuvat muut kuin säännönmukaisen verotuksen palautuksiin liittyvät oikaisut, jotka kirjataan verotuksen oikaisupäätöksen perusteella.

Selvitysosa: Vero perustuu tuloverolakiin (1535/1992). Momentille kertyvät luonnollisten henkilöiden ansiotuloista valtion progressiivisen tuloveroasteikon mukaan maksettava vero ja kaksiportaisen veroasteikon mukaan maksettava pääomatulovero. Lisäksi momentille kertyvät rajoitetusti verovelvollisten maksama lähdevero sekä henkilön yleisradiovero.

Verotuloennusteen pohjana ovat viimeksi valmistuneen verotuksen eli verovuoden 2017 ansio- ja pääomatuloverojen määrät. Ennuste vuoden 2020 verokertymästä perustuu vuoden 2018 verokertymä tietoihin sekä ennusteeseen veronalaisten tulojen kehityksestä vuosina 2018—2020. Ennusteessa huomioidaan veroperusteisiin vuosina 2018 ja 2019 tehdyt ja vuodelle 2020 esitetyt muutokset sekä ennakkotiedot verovuoden 2018 verotuksen valmistumisesta. Vuonna 2020 ennusteeseen liittyy tavallista enemmän epävarmuutta, mikä johtuu verotuksen valmistumisen aikaistumisen ja ennakkoperintämenettelyn muutosten vaikutuksista verokertymien ajoitukseen sekä Kansallisen tulorekisterin käyttöönottoon liittyvistä tekijöistä, joista johtuen kalenterivuoden 2019 verokertymä tietoja voidaan hyödyntää vuoden 2020 ennustetta laadittaessa vain osittain.

Ansiotulojen merkittävin erä on palkkatulot, joiden kehitykseen vaikuttavat työllisyyden ja ansiotason kehitys. Toinen merkittävä ansiotuloerä on eläketulot, joiden arvioidaan kasvavan palkkatuloja nopeammin lähivuosina eläkkeelle siirtyvien määrän kasvaessa ja keskimääräisen eläketulon noustessa. Pääomatuloja ovat mm. luovutusvoitot, osinkotulot, vuokratulot, puun myyntitulot sekä yritystulon pääomatulo-osuus. Näistä merkittävimpiä ovat osinkotulot sekä luovutusvoitot, joita syntyy muun muassa arvopaperi- ja kiinteistökaupasta ja joiden kehitys riippuu varallisuusarvojen kehityksestä.

Veronalaisten ansio- ja pääomatulojen arvioitu kehitys

Veronalaiset tulot, taso ja muutos	2018		2019		2020	
	ennuste milj. €	%	ennuste milj. €	%	ennuste milj. €	%
Ansiotulot, mistä	132 996	3,0	137 170	3,1	141 921	3,5
— palkkatulot	89 451	4,3	92 760	3,7	96 100	3,6
— eläketulot	31 821	2,5	32 964	3,6	34 231	3,8
Pääomatulot, mistä	12 950	2,4	13 572	4,8	13 675	0,8
— luovutusvoitot	4 640	2,0	4 656	0,3	4 771	2,5
— osinkotulot	4 277	6,0	4 693	9,7	4 591	-2,2

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laeiksi vuoden 2020 tuloveroasteikosta sekä tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta annetun lain 3 ja 12 §:n muuttamisesta. Pääministeri Rinteen hallituksen ohjelman mukaisesti ansiotuloveroperusteisiin ehdotetaan tehtäväksi ansiotasoindeksin muutosta vastaava indeksitarkistus. Ansiotuloverotusta ehdotetaan kevennettäväksi yhteensä 200 milj. eurolla korottamalla työtulovähennystä, kunnallisverotuksen perusvähennystä sekä valtion- ja kunnallisverotuksen eläketulovähennyksiä. Tästä yhteensä 54 milj. euroa kohdistuu valtion ansiotuloveroon. Kevennys kohdistetaan ensisijaisesti pienituloisille palkka-, eläke- ja päivärahatulon saajille. Alun perin määräaikaiseksi vuonna 2013 säädetyn valtion tuloveroasteikon ylimmän tuloluokan eli ns. solidaarisuusveron voimassaoloa jatketaan edelleen. Asuntolainan korkovähennysoikeutta supistetaan hallitusohjelman mukaisesti. Vähennysoikeutta supistetaan vuonna 2020 10 prosenttiyksikköä ja vuosina 2021—2023 5 prosenttiyksikköä vuodessa siten, että vuonna 2023 asuntolainan korkojen vähennyskelpoisuus poistuu kokonaan. Kotitalousvähennystä supistetaan yhteensä 95 milj. eurolla. Määräaikaisesta ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta annetusta laista (ns. avainhenkilölaki) tehdään pysyvä ja lähdeveron prosenttia alennetaan 35 prosentista 32 prosenttiin. Muutosten vaikutus valtion ansio- ja pääomatuloverojen tuottoon on esitetty alla olevassa taulukossa.

Ansio- ja pääomatuloverotukseen esitettävien veroperustemuutosten vaikutus valtion verotuottoon vuonna 2020 ja vuositasolla (milj. euroa)

	Vaikutus vuonna 2020	Vaikutus vuositasolla
Ansiotuloverotuksen indeksitarkistus	-252	-275
Työtulovähennyksen korottaminen	-42	-46
Valtionverotuksen eläketulovähennyksen korottaminen	-7	-8
Asuntolainan korkovähennysoikeuden rajaaminen	14	15
Kotitalousvähennyksen supistaminen	26	52

Ansio- ja pääomatuloverotukseen esitettävien veroperustemuutosten vaikutus valtion verotuloon vuonna 2020 ja vuositasolla (milj. euroa)

	Vaikutus vuonna 2020	Vaikutus vuositasolla
Solidaarisuusveron voimassaolon jatkaminen	100	109
Ns. avainhenkilölain voimassaolon jatkaminen	13	13
Yhteensä	-148	-140
— josta verotuloa lisäävät	153	189
— josta verotuloa vähentävät	-301	-329

Kunkin verovuoden ansio- ja pääomatulovero kertyy useamman kalenterivuoden aikana, joten momentin kertymä koostuu eri verovuosilta maksuunpantujen verojen tilityksistä. Momentin kertymään vaikuttavat myös verontilityksissä sovellettavat veronsaajien jako-osuudet ja niiden mahdolliset oikaisut. Ansio- ja pääomatuloverojen kertymäaikataulua sekä jako-osuuksia ja niiden merkitystä tuloennusteessa on kuvattu tarkemmin valtiovarainministeriön muistiossa *Budjettitalouden tuloarvioiden laadintamenettelyt valtiovarainministeriössä* (www.vm.fi).

Verovuosina 2017—2020 maksuunpantujen verojen määrät (milj. euroa)

	2017 toteutuma	2018 ennuste	2019 ennuste	2020 ennuste
Progressiivinen tulovero	5 520	5 591	5 807	6 093
Pääomatulovero	2 943	3 147	3 307	3 357
Yleisradiovero	490	485	494	504

Arvio valtion ansio- ja pääomatuloveron kertymästä vuonna 2020 (milj. euroa)

Ansio- ja pääomatulovero	9 520
Rajoitetusti verovelvollisten maksama lähdevero	657
Yleisradiovero	504
Yhteensä	10 681

Ansio- ja pääomaverotuloennusteeseen liittyvät riskit aiheutuvat yleensä suurelta osin pääomatuloennusteen epävarmuudesta sekä mahdollisista jako-osuuksien oikaisuista. Myös lähdeveron tuotto on vaihdellut arvaamattomasti, pääasiassa johtuen aikaisempina vuosina maksettujen lähdeverojen palautuksista. Pääomatulojen kehitys on epätasaisempaa kuin ansiotulojen ja ne reagoivat talouden suhdanteisiin ansiotuloja voimakkaammin. Lisäksi pääomatulojen ennustamista vaikeuttaa se, että niistä saadaan suhteellisen vähän toteutumatieta ennen verotuksen valmistamista. Vuoden 2020 talousarvioesitystä laadittaessa tuoreimmat valmistuneen verotuksen mukaiset tiedot pääomatuloista ovat vuodelta 2017. Talousarviovuoteen ja sitä edeltävään verovuoteen liittyvät jako-osuuksien oikaisut saattavat muuttaa momentin kertymää useilla kymmenillä tai jopa sadoilla miljoonilla euroilla. Etenkin suhdannekäänteiden yhteydessä näitä muutoksia on vaikea ennakoita.

Ansio- ja pääomatuloverotuksessa on määritelty 47 verotukea, joista 34:lle pystytään esittämään arvio tuen määrästä. Vaikutukset on arvioitu kaavamaisesti muiden verotukien vaikutuksista irrallaan, eikä yksittäisen verotuen poistaminen välttämättä kasvattaisi verotuloja tuen määrää vastaavasti. Osa ansio- ja pääomatuloverotuksen verotuista on luonteeltaan enemmän verotuksen yleiseen tasoon vaikuttavia vähennyksiä, kuin suppealle ryhmälle kohdennettuja tukia. Tällaisia

vähennyksiä ovat esimerkiksi ansiotulovähennys ja työtulovähennys, joilla säädelään työhön kohdistuvaa verorasitusta, sekä eläketulovähennykset, joilla säädelään eläkkeiden verotuksen tasoa. Erityistapaus on laskennallisen asuntotulon verovapaudesta muodostuva verotuki, joka on ennemminkin teoreettinen verotuki kuin varsinainen verotuksessa myönnettävä huojennus.

Ansio- ja pääomaverotuksen verotukien arvioidaan vähentävän kaikkien veronsaajien verotuottoja yhteensä noin 18,7 mrd. euroa (sisältäen laskennallisen asuntotulon verovapaudesta muodostuvan verotuen, n. 4,1 mrd. euroa) v. 2020. Tästä valtion veroihin kohdistuva vaikutus on noin 9,9 mrd. euroa.

Ansio- ja pääomatuloverotuksen verotukien euromäärää kasvattaa työtulovähennyksen sekä valtion- ja kunnallisverotuksen eläketulovähennysten korottaminen. Asuntolainan korkovähennyksen ja kotitalousvähennyksen supistaminen pienentää verotukien euromäärää. Verotukien lukumäärää kasvattaa työnantajan maksamien muuttokustannusten säättäminen osittain verovapaiksi.

Arvio ansio- ja pääomatuloverotuksen verotuista vuosina 2018—2020 (milj. euroa, kaikki veronsaajat yhteensä)

	2018	2019	2020
Lakisäätteisten eläke-, työttömyysvakuutus- ja sairausvakuutusmaksujen vähennyskelpoisuus	3 540	3 700	3 850
Työtulovähennys	3 195	3 385	3 639
Kotitalousvähennys	450	455	365
Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen vähennyskelpoisuus	185	190	205
Valtionverotuksen eläketulovähennys	265	260	235
Vapaaehtoisen eläkevakuutusmaksun vähennyskelpoisuus	70	70	75
Lapsilisien verovapaus	480	485	490
Eräiden muiden sosiaalietuuksien verovapaus	975	970	980
Asuntolainan korkojen vähennyskelpoisuus	95	70	50
Laskennallisen asuntotulon verovapaus	4 000	4 000	4 100
Oman asunnon myyntivoiton verovapaus (suuruusluokkarvio)	1 500	1 500	1 500
Muut	3 157	3 152	3 228
Yhteensä	17 912	18 237	18 717
2020 talousarvio		10 681 000 000	
2019 II lisätalousarvio		234 000 000	
2019 I lisätalousarvio		156 000 000	
2019 talousarvio		9 939 000 000	
2018 tilinpäätös		9 701 120 659	

02. Yhteisövero

Momentille arvioidaan kertyvän 4 456 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena pois lukien tuloarvioon kohdistuvat muut kuin säännönmukaisen verotuksen palautuksiin liittyvät oikaisut, jotka kirjataan verotuksen oikaisupäätöksen perusteella.

Selvitysosa: Vero perustuu tuloverolakiin (1535/1992). Vero on 20 % yhteisön verotettavasta tuloksesta. Momentille kertyy valtion osuus vuoden aikana kertyvästä yhteisöjen tuloverosta ja yhteisön yleisradioverosta. Yhteisöveron saajia ovat valtio ja kunnat.

Yhteisöveroennusteen perusteena ovat tuoreimmat toteutumatiiedot ja arviot kunkin verovuoden lopullisesta verosta. Verovuoden 2019 yhteisöveron määrää ennustetaan arvioidun yritysten tuloskehityksen perusteella vuodesta 2018 vuoteen 2020. Arvio verovuoden 2020 lopullisen yhteisöveron määrästä perustuu verovuoden 2018 verotuksen valmistumisesta saatuihin ennakkotietoihin ja verovuoden 2019 toteutuneisiin kertymiin. Yritysten tuloskehitystä arvioidaan lähinnä kansantalouden tilinpidon toimintaylijäämän muutoksen avulla. Yritysten tuloskehitys ei täysin seuraa toimintaylijäämän muutoksia. Varsinkin voimakkaiden suhdannevaihteluiden oloissa toimintaylijäämän antama kuva yritysten tuloksista saattaa poiketa huomattavasti todellisuudesta. Ennusteen laadinnassa toimintaylijäämä tarjoaa kuitenkin luontevan lähtökohdan tarkasteltaessa yhteisöverokertymän kehitystä suhteessa koko talouden aktiviteettia kuvaavaan kasvuennusteseen. Yhteisöveroennustetta täydennetään tarvittaessa yritysten tulostietojen ja kertymätietojen pohjalta. Yhteisövero on suhdanneherkimpää veromuotoja, jonka tuotto on vaihdellut muita veromuotoja enemmän. Muutokset talouskasvussa ja yritysten tulostietojen kehityksessä voivat nopeasti aiheuttaa suuriakin muutoksia yhteisöveron tuottoon.

Toimintaylijäämän, yritysten tuloskehityksen ja yhteisöveron lopullisen veron arvioitu kehitys

	2017	2018 ennuste	2019 ennuste	2020 ennuste
Toimintaylijäämän muutos, %	12,8	4,3	5,2	3,9
Verovuoden lopullinen vero, milj. euroa	6 099	5 965	6 283	6 554
— valtion osuus yhteisöveron tuotosta, %	69,66	68,65	68,70	68,70

Vuonna 2020 voimaan tulevan yhteisöjen tulolähdejaon poistamista koskevan muutoksen on arvioitu pienentävän yhteisöveron tuottoa vuositasolla noin 11 milj. euroa. Vuonna 2019 voimaan tulleen korkovähennysrajoitusta koskevan sääntelyn muutoksen arvioitiin kasvattavan yhteisöveron tuottoa noin 10 milj. euroa vuonna 2019 ja täysimääräisenä vuoteen 2030 mennessä yhteensä noin 30 milj. euroa vuodessa. Vuonna 2020 voimaan tulevan rajat ylittävien hybridijärjestelyjen verotusta koskevan direktiiviin perustuvan muutoksen vaikutukset arvioidaan vähäisiksi. Antti Rinteen hallitusohjelman mukaisesti veroperustemuutosten verotuottovaikutukset kompensoidaan nettomääräisesti kunnille. Edellä mainittujen vastakkaisuuntaisten veroperustemuutosten vaikutusten johdosta vuodelle 2020 ei ehdoteta tehtäväksi kompensatiosta johtuvaa yhteisöveron jako-osuusmuutosta.

Valtiolle suoritettavalla vuotuisella verolla on kerätty Yleisradio Oy:n toiminnan rahoittamiseksi tarvittavat varat vuodesta 2013 alkaen. Yhteisön yleisradioveroa kertyy hieman yli 20 milj. euroa vuositasolla.

Verovuoden vero kertyy useamman kalenterivuoden aikana ja näin ollen momentin kertymä koostuu eri verovuosilta tilitetystä yhteisöverosta. Verovuoden lopullisesta yhteisöverosta kertyy noin 80 % saman vuoden aikana ennakoina. Verovuoden päättymisen jälkeen ennen verotuksen valmistumista oma-aloitteisesti maksettavien lisäennakoiden määrä vaihtelee vuosittain huomattavasti. Yrityksille myös palautetaan hakemuksesta ennakoita ennen verotuksen valmistumista. Verotuksen valmistumisen jälkeen kertyy jäännösveroja ja kertymää pienentävät maksettavat ennakonpalautukset. Vuonna 2020 kertyy vielä veroja verovuosilta 2019 ja 2018.

Ennuste yhteisöveron kertymästä vuonna 2020

Yhteisöveron kertymät eri verovuosilta, milj. euroa	
— verovuodelta 2021	459
— verovuodelta 2020	5 354
— verovuodelta 2019	638
— aikaisemmilta verovuosilta	35
Yhteensä	6 486
— josta valtion osuus	4 456

Elinkeinoverotukseen sisältyy useita verotukia. Näistä merkittävimpiä ovat irtaimen käyttöomaisuuden poistojärjestelmään sisältyvä verotuki, n. 707 milj. euroa, ja käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoittojen verovapaus, n. 281 milj. euroa. Edellä esitetyt verotukien määrät ovat suuruusluokka-arvioita. Käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoittojen verovapaudesta aiheutuvan verotuen määrä voi vaihdella merkittävästi vuosittain riippuen osakekauppojen määrästä.

2020 talousarvio	4 456 000 000
2019 I lisätalousarvio	-110 000 000
2019 talousarvio	4 428 000 000
2018 tilinpäätös	4 077 751 993

03. Korkotulojen lähdevero

Momentille arvioidaan kertyvän 38 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena pois lukien tuloarvioon kohdistuvat oikaisut, jotka kirjataan verotuksen oikaisupäätöksen perusteella.

Selvitysosa: Vero perustuu korkotulojen lähdeverosta annettuun lakiin (1550/1992). Veron määrä on 30 % talletukselle tai joukkovelkakirjalainalle Suomeen maksetusta korosta. Verovelvollisia ovat luonnolliset henkilöt.

Kotitalouksien talletukset muodostavat veropohjasta suurimman osan. Vuoden 2018 lopussa suomalaisten kotitalouksien talletusten kanta Suomen rahalaitoksissa oli n. 89 mrd. euroa ja niiden keskkorko oli n. 0,11 %. Kotitalouksien lähdeverollisten talletusten kannan ja keskkoron arvioidaan kehittyvän taulukossa esitetyn mukaisesti:

	2018 toteutuma	2019 ennuste	2020 ennuste
Lähdeverollisten talletusten kannan muutos, %	4,0	6,5	3,2
Kotitalouksien talletusten keskiporkko, %	0,12	0,12	0,33

2020 talousarvio	38 000 000
2019 II lisätalousarvio	-43 000 000
2019 talousarvio	84 000 000
2018 tilinpäätös	46 217 276

04. Perintö- ja lahjavero

Momentille arvioidaan kertyvän 733 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena pois lukien tuloarvioon kohdistuvat oikaisut, jotka kirjataan verotuksen oikaisupäätöksen perusteella.

Selvitysosa: Vero perustuu perintö- ja lahjaverolakiin (378/1940) ja siinä oleviin perintö- ja lahjaveroasteikkoihin. Lahjaveron osuudeksi momentin kertymästä arvioidaan n. 20 %.

Perintö- ja lahjaverotukseen kohdistuu 15 erilaista verotukea, joista merkittävimmän, yritysten sukupolvenvaihdoshuojennuksen määräksi arvioidaan n. 154 milj. euroa vuonna 2020.

2020 talousarvio	733 000 000
2019 talousarvio	720 000 000
2018 tilinpäätös	692 262 963

04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut

01. Arvonlisävero

Momentille arvioidaan kertyvän 19 354 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena pois lukien tuloarvioon kohdistuvat oikaisut, jotka kirjataan verotuksen oikaisupäätöksen perusteella, sekä valtion virastojen ja laitosten arvonlisäverollisten suoritteiden myynnistä saatavat tulot, jotka kirjataan suoriteperusteisesti.

Selvitysosa: Vero perustuu arvonlisäverolakiin (1501/1993). Merkittävimmän osan arvonlisäverotuksen veropohjasta muodostaa kotitalouksien kulutus, josta kertyy noin 65 % arvonlisäveron tuotosta. Arvonlisäveroa kertyy myös verovapailta sektoreilta ja toimialoilta. Niillä ei ole veron vähennysoikeutta, joten ostojen sisältämät arvonlisäverot kerryttävät valtion verotuottoa. Arvonlisäveroa kertyy siten valtiosektorin ja julkisen sektoriin luettavien sosiaaliturvarahastojen välituotekäytöstä ja investoinneista. Kuntien ja kuntayhtymien välituotekäytöstä ja investoinneista kerätään myös arvonlisäveroa, mutta koska kerätyt verot palautetaan paikallishallinnolle, ne eivät lisää valtionbudjetissa näytettäviä arvonlisäverotuottoja.

Lisäksi arvonlisäveroa kertyy ns. muun verovapaan toiminnan välituotekäytöstä ja investoinneista. Näitä ovat rahoitus- ja vakuutus toiminta, asuntojen omistus ja vuokraus sekä yksityinen ter-

veydenhuolto ja sosiaalipalvelut. Arvonlisäveroa kertyy myös mm. kotitalouksia palvelevien voittoja tavoittelemattomien yhteisöjen välituotekäytöstä ja investoinneista.

Arvonlisäveron veropohjan keskeisten erien muutos, %

	2018	2019 ennuste	2020 ennuste
Kotitalouksien verollisten kulutusmenojen veropohja	3,1	2,3	2,8
Valtiosektorin ja sosiaaliturvarahastojen toiminnan välituotekäyttö	2,4	4,6	2,3
Muun verovapaan toiminnan välituotekäyttö	4,0	3,2	2,9

Arvonlisäveron kertymä koostuu Verohallinnon ja Tullin kantamista arvonlisäveroista sekä muiden valtion tilivirastojen suoraan arvonlisäveromomentille kirjaamista määristä. Aikaisempina vuosina Tulli on kantanut arvonlisäveron Euroopan unionin ulkopuolisesta tuonnista kokonaan, mutta vuoden 2018 alusta lähtien arvonlisäverorekisterissä olevilta asiakkailta kerättävät maahantuonnin arvonlisäverot siirtyivät Verohallinnon kerättäväksi. Tullin tehtävänä on lähinnä yksityishenkilöiltä kerättävä tuonnin arvonlisävero, jonka osuus EU:n ulkopuolisen tuonnin arvonlisäverosta on vain n. 1 %.

Arvonlisäverokertymästä vähennettävät palautukset koostuvat arvonlisäverovelvollisille ilmoitusten, hakemusten ja muutosten johdosta palautetuista veroista. Varsinaisen veron lisäksi palautuksiin sisältyy kunnille palautettu arvonlisävero, joka on viime vuosina ollut keskimäärin n. 2,7 mrd. euroa vuosittain.

Arvonlisäveron kertymät (milj. euroa)

	2018 tilinpäätös	2019 talousarvio	2020 esitys
Verohallinnon bruttokertymä	31 837	34 014	34 561
Tullin nettokertymä	259	80	84
Arvonlisäverokertymä muista valtion tilivirastoista	72	37	77
Verohallinnon maksamat palautukset	-14 086	-15 335	-15 368
Yhteensä	18 082	18 796	19 354

Arvonlisäveroennusteen osuvuus riippuu keskeisesti siitä, miten kulutuksen kokonaisarvon kehitys ja kohdentuminen kyetään ennakoimaan. Muutokset kulutuksessa vaikuttavat nykyisen kulutuksen lisäksi ennustettuun tulevaan kulutukseen ja sitä kautta ennustettuun arvonlisäveropohjaan. Ennusteessa on huomioitu sähköisten julkaisujen siirtäminen alennettuun 10 % verokantaan heinäkuussa 2019 sekä esiintyville taiteilijoille, muille julkisille esiintyjille ja urheilijoille myönnetty mahdollisuus hakeutua arvonlisäverovelvolliseksi huhtikuusta 2019 alkaen.

Tuottoennusteessa on otettu huomioon arvonlisäveron verotuet, jotka muodostuvat alennetuista verokannoista. Verotuiksi määritellään myös joitain EU:n arvonlisäverodirektiivistä poikkeavia eria sekä arvonlisäveron alarajaan liittyvä huojennus. Arvonlisäverotukseen kohdistuu 20 verotukea vuonna 2020. Niiden kokonaissumman arvioidaan olevan n. 3,3 mrd. euroa.

Arvonlisäveroon kohdistuvat verotuet (milj. euroa)

	2018	2019	2020
Elintarvikkeiden ja rehujen alennettu alv-kanta (14 %)	1 207	1 225	1 259
Ravintola- ja ateriapalvelujen alennettu alv-kanta (14 %)	596	624	646
Lääkkeiden alennettu alv-kanta (10 %)	341	348	356
Henkilökuljetusteen alennettu alv-kanta (10 %)	233	243	252
Majoituspalvelujen alennettu alv-kanta (10 %)	110	115	119
Muut verotuet	602	626	653
Yhteensä	3 089	3 181	3 285

2020 talousarvio	19 354 000 000
2019 II lisätalousarvio	164 000 000
2019 I lisätalousarvio	-196 000 000
2019 talousarvio	18 796 000 000
2018 tilinpäätös	18 082 248 958

02. Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero

Momentille arvioidaan kertyvän 795 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena pois lukien tuloarvioon kohdistuvat oikaisut, jotka kirjataan verotuksen oikaisupäätöksen perusteella.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta (664/1966). Vero on tarkoitettu ensi vaiheessa vakuutuslaitosten kannettavaksi ja siirrettäväksi vakuutusnottajien rasitukseksi. Esimerkiksi henkilövakuutukset on kuitenkin vapautettu verosta. Vakuutusmaksuvero täydentää arvonlisäveroa, koska arvonlisäverotuksessa vakuutuspalvelut on jätetty verotuksen ulkopuolelle. Vakuutusmaksuveron verokanta on seurannut yleisen arvonlisäverokannan kehitystä. Vuonna 2020 vero on 24 % vakuutusmaksun verottomasta arvosta.

Ennusteessa on huomioitu maaliskuussa 2019 päätetty kasvi- ja eläintautivakuutusten verovapaus. Verovapaus määritellään myös verotueksi, jonka suuruus on 1—2 milj. euroa vuositasolla.

2020 talousarvio	795 000 000
2019 talousarvio	795 900 000
2018 tilinpäätös	771 420 301

03. Apteekkivero

Momentille arvioidaan kertyvän 188 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena, pois lukien tuloarvioon kohdistuvat oikaisut, jotka kirjataan verotuksen oikaisupäätöksen perusteella.

Selvitysosa: Tulot ovat apteekkiverosta annetun lain (770/2016) mukaisia maksuja.

Apteekkiverosta annetun lain taulukkoa on tarkoitus tarkistaa siten, että tarkistus perustuu toteutuneeseen kokonaisliikevaihdon muutokseen vuodesta 2017 vuoteen 2018. Tarkistettua apteek-

kiverotaulukkoa sovelletaan vuonna 2020 apteekkiveroon, joka määrätään vuoden 2019 liikevaihdon perusteella.

2020 talousarvio	188 000 000
2019 talousarvio	194 000 000
2018 tilinpäätös	179 887 851

08. Valmisteverot

01. Tupakkaverot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 160 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena pois lukien tuloarvioon kohdistuvat oikaisut, jotka kirjataan verotuksen oikaisupäätöksen perusteella.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin tupakkaverosta (1470/1994). Lain mukaan savukkeista kannetaan yksikköperusteista veroa 66,50 euroa 1 000 kappaletta kohti ja arvoon perustuvaa veroa 52 % vähittäismyyntihinnasta laskettuna, kuitenkin vähintään 273,00 euroa 1 000 kappaletta kohti. Sikareista ja pikkusikareista kannetaan veroa 0,025 euroa kappaleelta ja lisäksi 34 % vähittäismyyntihinnasta, kuitenkin vähintään 0,27 euroa kappaleelta. Piippu- ja savuketupakasta veroa kannetaan 61,50 euroa kilolta ja lisäksi 48 % vähittäismyyntihinnasta. Savukkeiksi käärityvästä hienoksi leikatusta tupakasta kannetaan veroa 44,50 euroa kilolta ja lisäksi 52 % vähittäismyyntihinnasta, kuitenkin vähintään 166,50 euroa kilolta. Muista tupakkaa sisältävistä tuotteista ja savukepaperista kannetaan veroa 60 % vähittäismyyntihinnasta. Sähkösavukeneiteiden vero on 0,30 euroa millilitralta.

Tupakkaverot korotetaan pääministeri Rinteen hallitusohjelman mukaisesti asteittain vuosina 2020—2023 yhteensä 200 milj. eurolla. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi tupakkaverolain muuttamisesta, jolla on tarkoitus toteuttaa vuosien 2020—2021 veronkorotukset. Korotusten tuottovaikutus on yhteensä vuositasolla 100 milj. euroa.

Tupakkaveron kertymän arvioitu kehitys (milj. euroa)

	2018 tilinpäätös	2019 talousarvio	2020 esitys
Savukkeet	967	984	1 001
Muut tupakkatuotteet	148	142	159
Yhteensä	1 115	1 126	1 160

Tupakkaveroon ei kohdistu verotukia.

2020 talousarvio	1 160 000 000
2019 talousarvio	1 126 000 000
2018 tilinpäätös	1 115 321 747

04. Alkoholijuomaverot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 506 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena pois lukien tuloarvioon kohdistuvat oikaisut, jotka kirjataan verotuksen oikaisupäätöksen perusteella.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin alkoholi- ja alkoholijuomaverosta (1471/1994). Veron määrä on väkevien alkoholijuomien osalta 48,80 euroa litralta laskettuna sataprosenttisena alkoholina. Välituotteiden vero (21 tilavuusprosenttia) on vastaavasti 35,14 euroa ja viinien vero (12,5 tilavuusprosenttia) 31,76 euroa litralta laskettuna sataprosenttisena alkoholina. Oluen vero litrassa sataprosentista alkoholia on 36,50 euroa.

Alkoholiveroa korotettiin keskimäärin 10 prosentilla vuoden 2018 alusta ja noin 2,5 prosentilla vuoden 2019 alusta.

Alkoholijuomien kulutusarviot perustuvat valtiovarainministeriön yhteistyössä eri toimijoiden kanssa laatimiin ennusteisiin alkoholin kulutuksesta.

Alkoholijuomaveron verotuottoa pienentää pienpanimoiden verohuojennus, jonka määrä on n. 14 milj. euroa vuonna 2020.

2020 talousarvio	1 506 000 000
2019 talousarvio	1 520 000 000
2018 tilinpäätös	1 471 675 211

05. Virvoitusjuomaverot

Momentille arvioidaan kertyvän 206 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena pois lukien tuloarvioon kohdistuvat oikaisut, jotka kirjataan verotuksen oikaisupäätöksen perusteella.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin virvoitusjuomaverosta (1127/2010). Veroa kannetaan alkoholittomista tai vain vähän alkoholia sisältävistä juomista ja veron määrä on 12 senttiä litralta valmista juomaa sokerittomilla juomilla ja 27 senttiä litralta valmista juomaa sokeripitoisilla juomilla.

Pääministeri Rinteen hallitusohjelman mukaisesti virvoitusjuomaverot korotetaan 25 milj. eurola. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta, jolla veronkorotus toteutettaisiin vuoden 2020 alusta.

Verotukena momentin kertymää pienentää kliinisten ravintovalmisteiden, äidinmaidonkorvikkeiden ja vieroitusvalmisteiden, lastenruokien, laihdutusvalmisteiden ja ravintolisien vapautus verosta. Verotuen määrän arvioidaan olevan verotuottojen kannalta vähäinen.

2020 talousarvio	206 000 000
2019 talousarvio	175 000 000
2018 tilinpäätös	154 620 048

07. Energiaverot

Momentille arvioidaan kertyvän 4 666 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena pois lukien tuloarvioon kohdistuvat oikaisut, jotka kirjataan verotuksen oikaisupäätöksen perusteella.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta (1472/1994) sekä lakiin sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta (1260/1996).

Energiaverojen tuottoennusteessa hyödynnetään laajasti työ- ja elinkeinoministeriön energiaosastolla laadittavaa energiatasetta. Sen laadinnassa käytetään valtiovarainministeriön ja eri tutkimuslaitosten suhdanne-ennusteita sekä koko kansantalouden tasolla että toimialatasolla.

Energiaverojen veropohjan keskeisten erien arvioitu kehitys (%)

	2018 tilinpäätös	2019 ennuste	2020 ennuste
Moottoribensiinin kulutus	-1,3	-2,0	-2,1
Dieselöljyn kulutus	1,0	1,4	-0,3
Sähkön kulutus	2,8	-0,9	0,1

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi. Esityksessä korotetaan liikennepolttoaineiden verotasoja elokuusta 2020 alkaen. Esityksen arvioidaan lisäävän valtion energiaverotuloja vuositasolla noin 250 milj. eurolla.

	Verotaso v. 2019 (sis. huoltovarmuusmaksu)
Moottoribensiini, snt/l	70,25
Dieselöljy, snt/l	53,02
Kevyt polttoöljy, snt/l	24,88
Raskas polttoöljy, snt/kg	27,51
Sähkö I (kotitaloudet, palveluala jne.), snt/kWh	2,253
Sähkö II (teollisuus, kasvihuoneet ja konesalit), snt/kWh	0,703
Kivihiili, €/t	201,76
Maakaasu, €/MWh	20,654
Nestekaasu, snt/kg	28,01
Polttoturve, €/MWh	3,00

Verokertymän arvioitu kehitys energiatuotteittain (milj. euroa)

	2018 tilinpäätös	2019 talousarvio	2020 esitys
Moottoribensiini ¹⁾	1 290	1 257	1 264
Diesel ¹⁾	1 387	1 380	1 444
Sähkö	1 199	1 226	1 195
Muut	781	815	764
Yhteensä	4 657	4 678	4 666

¹⁾ Sisältää korvaavat biopolttoaineet.

Energiaverotuloihin on tunnistettu kohdistuvan 13 verotukea. Verotuet muodostuvat alennetuista verokannoista ja verotuen määräksi on katsottu vertailutason ja alennetun verokannan mukainen erotus. Vertailutasona on yleinen verorakenteen mukainen taso. Alla olevassa taulukossa esitettyjen merkittävimpien energiaverotukien lisäksi muita momentille kohdistuvia verotukia ovat liikenteessä käytetyn sähkön ja maakaasun normia alemmat verokannat, biokaasun verottomuus ja raideliikenteen sähkön verottomuus.

Merkittävimmät verotuet (milj. euroa)

	2018	2019	2020
Dieselpolttoaineen alempi verokanta ¹⁾	769	779	763
Parafiinisen dieselöljyn verotuki	100	110	110
Työkoneissa käytetyn kevyen polttoöljyn dieseliä alempi verokanta	464	456	451
Turpeen alempi verokanta ²⁾	180	194	196
Puupohjaisten polttoaineiden verottomuus	200	200	200
Jätteenpolton verottomuus	46	47	47
CHP-laitosten verotuki	145	122	113
Teollisuuden ja kasvihuoneiden sähkön alempi verokanta sekä konesalien sähkön alempi verokanta	625	630	633
Muut	25	26	27
Yhteensä	2 554	2 564	2 540

¹⁾ Tämän verotuen osalta on otettava huomioon verosanktioksi luettava henkilö- ja pakettiautojen ajoneuvoveron käyttövoimavero.

²⁾ Turpeen vero ei noudata nykyistä energiaveromallia.

Lisäksi energiaverotuiksi luetaan maatalouden energiaveronpalautus, jonka määrä on n. 35 milj. euroa, sekä energiaintensiivisten yritysten veronpalautus, jonka suuruudeksi arvioidaan n. 235 milj. euroa vuonna 2020. Edellä mainitut verotuet kuuluvat menomomentille 28.91.41 eivätkä siten vähennä energiaverojen tulomomentin verokertymää.

2020 talousarvio	4 666 000 000
2019 talousarvio	4 678 000 000
2018 tilinpäätös	4 657 195 954

08. Eräiden juomapakkausten valmistevero

Momentille arvioidaan kertyvän 15 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena pois lukien tuloarvioon kohdistuvat oikaisut, jotka kirjataan verotuksen oikaisupäätöksen perusteella.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin eräiden juomapakkausten valmisteverosta (1037/2004). Alkoholijuomien, virvoitusjuomien, vesien ja eräiden muiden sellaisenaan juotavien juomien eri materiaalista valmistetut juomapakkaukset, lukuun ottamatta nestepakkauskartongista valmistetuja pakkauksia, ovat veronalaisia. Verosta vapaita puolestaan ovat juomapakkaukset, jotka ovat uudelleenkäytettäviä ja kuuluvat pantiin perustuvaan palautusjärjestelmään. Kertakäyttöisten, hyväksytyyn palautusjärjestelmään kuulumattomien juomapakkausten vero on 51 senttiä litralta. Veronalaisten pakkausten määrän oletetaan säilyvän vuonna 2020 likimain vuoden 2019 tasolla.

2020 talousarvio	15 000 000
2019 talousarvio	16 000 000
2018 tilinpäätös	15 695 899

10. Muut verot*03. Autovero*

Momentille arvioidaan kertyvän 877 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena pois lukien tuloarvioon kohdistuvat oikaisut, jotka kirjataan verotuksen oikaisupäätöksen perusteella.

Selvitysosa: Vero perustuu autoverolakiin (1482/1994). Vuoden 2008 alusta sekä uusien että käytettyjen henkilöautojen autovero on määräytynyt hiilidioksidipäästön perusteella. Vero määräytyy ajoneuvon yleisestä kuluttajahinnasta ja sen osuus vaihtelee 2,7—48,9 prosentin välillä hiilidioksidipäästöstä riippuen WLTP-mittaustavan mukaisesti. Pakettiautojen verotus vastaa henkilöautojen verotusta, mutta kookkaiden pakettiautojen veroa alennetaan kokonaisuudessaan perusteella.

Autoverotusta alennettiin asteittain vuosina 2016—2019. Autoverotaulukot myös sopeutettiin vuoden 2018 aikana uuteen WLTP-päästömittaustapaan, jotta voitiin huomioida mittaustavan muutoksesta aiheutuva hiilidioksidipäästöarvojen nousu. Sopeutetut verotaulukot vastaavat keskimäärin vanhaa, NEDC-mittaustavan mukaista verotasoa.

Autoveron tuoton kehitys riippuu sekä verotettavien ajoneuvojen määrän että keskimääräisen veron kehityksestä. Autoveron tuoton kannalta uusien henkilöautojen myynnin kehityksellä on suuri merkitys, mutta etenkin keskipitkällä aikavälillä päästökehitys ja sähköautojen yleistymisen vaikuttavat alentavasti autoveron tuottoon.

Tavallisten taksien autoverotuki poistuu asteittain heinäkuuhun 2022 mennessä. Vuoden 2020 heinäkuussa verotuki pienenee 2 400 eurosta 1 200 euroon autoa kohden, minkä arvioidaan lisäävän autoveron tuottoa vuositasolla noin 3 milj. euroa.

Autoveron veropohjan keskeisten erien arvioitu kehitys

	2018		2019 ennuste		2020 ennuste	
	kpl	keskim. vero, euroa	kpl	keskim. vero, euroa	kpl	keskim. vero, euroa
Uudet henkilöautot	117 900	6 000	108 000	5 500	112 000	5 300
Käytetyt henkilöautot	38 000	4 800	38 000	4 700	39 000	4 500

Uusien henkilöautojen keskimääräinen hiilidioksidipäästö vuonna 2018 oli n. 117 g/km vanhan NEDC-mittaustavan mukaisesti, mikä vastaa suurin piirtein 148 g/km päästötasoa WLTP-mittaustavan mukaisesti. Uusien henkilöautojen hiilidioksidipäästöt ovat laskeneet tasaisesti vuodesta 2008 lähtien.

Autoveron arvioitu kertymä eri ajoneuvoryhmistä (milj. euroa)

	2018 tilinpäätös	2019 talousarvio	2020 esitys
Henkilöautot	894	795	766
Pakettiautot	87	79	80
Moottoripyörät	12	12	12
Muut ajoneuvot	8	16	19
Yhteensä	1 001	902	877

Merkittävin autoveroennusteen riski liittyy verotettaviksi tulevien ajoneuvojen kysyntään. Uusien henkilöautojen kysynnän poikkeaminen ennustetusta 10 000 kappaleella vaikuttaisi verotukseen n. 55 milj. euroa.

Autoveron verotukien yhteismääräksi arvioidaan n. 89 milj. euroa vuonna 2020.

Autoveron arvioitu verotuki (milj. euroa)

	2018	2019	2020
Tavallisten taksien verotuki	6	7	5
Invalidien autoverotuki	3	3	3
Pelastusautojen, sairausautojen, inva- ja esteettömien taksien, matkailuautojen sekä muiden ajoneuvojen verotuet	81	81	81
Yhteensä	90	91	89

2020 talousarvio	877 000 000
2019 II lisätalousarvio	-57 000 000
2019 talousarvio	959 000 000
2018 tilinpäätös	1 001 100 778

05. Varainsiirtovero

Momentille arvioidaan kertyvän 878 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena pois lukien tuloarvioon kohdistuvat oikaisut, jotka kirjataan verotuksen oikaisupäätöksen perusteella.

Selvitysosa: Vero perustuu varainsiirtoverolakiin (931/1996). Vuonna 2020 varainsiirtoveron määrä on 4 % kiinteistöjen kauppahinnasta. Asunto-osakeyhtiön, keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön ja kiinteistöyhtiön osakkeiden omistusoikeuden luovutuksesta suoritettavan varainsiirtoveron määrä on 2 % kauppahinnasta tai muun vastikkeen arvosta. Muiden kuin asunto- tai kiinteistöyhtiöiden osakkeiden omistusoikeuden luovutuksesta suoritettavan varainsiirtoveron määrä on 1,6 % kauppahinnasta tai muun vastikkeen arvosta.

Varainsiirtoveron tuotosta suurin osa kertyy asunto- ja kiinteistökaupasta. Varainsiirtoveron tuotto vaihtelee vuosittain huomattavasti johtuen muun muassa veron piiriin kuuluvien yritysjärjestelyjen määrän vaihtelusta, samoin kuin asunto- ja kiinteistömarkkinoiden suhdannevaihteluista. Talousarvioesityksessä on käytetty oletusta, että vuonna 2020 asunto-osakekaupan arvo nousisi 2,0 % sekä kiinteistökaupan arvo nousisi 1,4 %. Varainsiirtovero tulee suorittaa 2–6 kuukauden kuluessa, uusien asunto-osakkeiden tapauksessa tätäkin myöhemmin, minkä johdosta asunto- ja kiinteistökaupassa tapahtuvat muutokset näkyvät varainsiirtoveron kertymässä jopa vuoden viiveellä.

Varainsiirtoveroon kohdistuu 12 verotukea, joista neljälle pystytään laskemaan arvo. Merkittävimmät varainsiirtoverotuksen verotuet ovat ensiasunnon ostajien vapautus varainsiirtoverosta ja se, että julkisen kaupankäynnin kohteena olevien arvopaperien kauppa ei kuulu varainsiirtoveron piiriin.

Varainsiirtoverotuksen merkittävimmät verotuet (milj. euroa)

	2018	2019	2020
Ensiasunnon luovutuksen varainsiirtoverovapaus	105	105	105
Julkisesti listatun arvopaperin varainsiirtoverovapaus	2 000	2 000	2 000
Yhteensä	2 105	2 105	2 105

2020 talousarvio	878 000 000
2019 talousarvio	840 000 000
2018 tilinpäätös	844 246 447

06. Arpajaisvero

Momentille arvioidaan kertyvän 231 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena pois lukien tuloarvioon kohdistuvat oikaisut, jotka kirjataan verotuksen oikaisupäätöksen perusteella.

Selvitysosa: Vero perustuu arpajaisverolakiin (552/1992). Vero on 12 % yksinoikeudella toimeenpantujen arpajaisien ja totopelien tuotosta. Vero kertyy lähes kokonaan yksinoikeudella toimeenpannuista arpajaisista, joista vero kerätään rahapanosten ja maksettujen voittojen erotuksesta.

2020 talousarvio	231 000 000
2019 talousarvio	236 000 000
2018 tilinpäätös	226 334 314

07. Ajoneuvovero

Momentille arvioidaan kertyvän 1 165 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu ajoneuvoverolakiin (1281/2003). Veron päivää kohden kannettava määrä on perusveron osuus lisättyä käyttövoimaveron osuudella.

Perusveroa kannetaan henkilö- ja pakettiautoista. Perusvero on määräytynyt vuodesta 2011 alkaen ajoneuvon hiilidioksidipäästön perusteella. Jos hiilidioksidipäästön määrästä ei ole merkintää ajoneuvorekisterissä, vero perustuu ajoneuvon suurimpaan sallittuun kokonaisuudessaan. Käyttövoimaveroa määrätään ajoneuville, jota käytetään muulla voimalla tai polttoaineella kuin moottoribensiinillä. Veroa kannetaan vain niiltä päiviltä, joilta ajoneuvo on ilmoitettu liikennekäyttöön.

Käyttövoimaveron tarkoituksena on tasata eri polttoaineiden tai käyttövoiman toisistaan poikkeavasta verotuksesta johtuvaa verorasituksen eroa. Tämä koskee henkilöautoja. Koska käyttövoimaveron on kiinteä ja polttoaineverotus taas riippuu ajoneuvokohtaisesta polttoainekulutuksesta ja ajosuoritteesta, verorasituksen tasaus toteutuu keskimääräisyyksiin perustuvilla oletuksilla. Muiden ajoneuvojen kuin henkilöautojen käyttövoimaverolla on fiskaalisia ja EU-oikeudellisia perusteita.

Ajoneuvoveron perusveroa on alennettu vuoden 2020 alun jälkeen alkavilta veropäiviltä vuositasolla n. 50 milj. eurolla. Päätös veronalennuksesta tehtiin vuonna 2018. Koska ajoneuvovero kannetaan etukäteen juoksevalta 12 kuukauden mittaiselta verokaudelta, korotuksella on jo vaikutusta vuoden 2019 verokertymään. Lisäksi ajoneuvoveron perusvero on sopeutettu uuteen WLTP-päästömittaustapaan 1.1.2019 voimaantulevalla muutoksella, jolla huomioidaan mittaustavan muutoksesta aiheutuva hiilidioksidipäästöarvojen nousu. Uutta verotaulukkoa sovelletaan uusille autoille 1.1.2020 alkaville veropäiville.

Ajoneuvoveron kertymän jakautuminen perusveroon ja käyttövoimaveroon ajoneuvolajeittain (milj. euroa)

	2018 tilinpäätös	2019 talousarvio	2020 esitys
Perusvero			
— henkilöautot	652	640	602
— pakettiautot	120	118	111
— kuorma-autot	-	-	-
Käyttövoimaveron			
— henkilöautot	317	318	341
— pakettiautot	32	32	33
— kuorma-autot	58	59	63
Maksutapalisä	14	15	15
Yhteensä	1 193	1 182	1 165

Ajoneuvoverotuksen merkittävin verotuki on invalidien vapautus ajoneuvoveron perusverosta. Verotukien yhteismääräksi arvioidaan 16 milj. euroa.

2020 talousarvio	1 165 000 000
2019 talousarvio	1 182 000 000
2018 tilinpäätös	1 192 535 984

08. Jätevero

Momentille arvioidaan kertyvän 9 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena pois lukien tuloarvioon kohdistuvat oikaisut, jotka kirjataan verotuksen oikaisupäätöksen perusteella.

Selvitysosa: Vero perustuu jäteverolakiin (1126/2010).

2020 talousarvio	9 000 000
2019 talousarvio	11 000 000
2018 tilinpäätös	6 933 987

19. Muut veronluonteiset tulot

04. Eräät viestinnän maksut

Momentille arvioidaan kertyvän 39 183 000 euroa.

Selvitysosa: Tietoyhteiskuntamaksu 4 000 000 euroa sekä televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksu 889 000 euroa perustuvat tietoyhteiskuntakaareen (917/2014). Postitoiminnan valvontamaksu 1 450 000 euroa perustuu postilakiin (415/2011). Varmennemaksu 266 000 euroa perustuu lakiin vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista (617/2009). Edellä mainittuja maksuja arvioidaan kertyvän yhteensä 6 605 000 euroa. Näistä toiminnoista aiheutuvat menot on otettu huomioon momentin 31.01.02 määrärahan mitoituksessa.

Toimilupamaksu, yhteensä 28 977 000 euroa, perustuu eräiden radiotaajuuksien huutokaupoista annettuun lakiin (462/2009). Liikenne- ja viestintävirasto perii 700 megahertsin taajuusalueella vuonna 2016 toteutetun huutokaupan tuloksen perusteella toimiluvan saaneilta teleyrityksiltä lain edellyttämän toimilupamaksun. Toimilupamaksut tuloutetaan tasaerissä toimilupakauden viiden ensimmäisen vuoden aikana. Samoin Liikenne- ja viestintävirasto perii vuonna 2009 toteutetun huutokaupan tuloksen perusteella toimiluvan saaneilta teleyrityksiltä lain edellyttämän toimilupamaksun. Lisäksi momentille arvioidaan kertyvän tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) 288 §:n perusteella perittäviä markkinaehtoisia taajuusmaksuja 3 601 000 euroa.

2020 talousarvio	39 183 000
2019 talousarvio	21 726 000
2018 tilinpäätös	36 822 636

05. Eräät liikenteen maksut

Momentille arvioidaan kertyvän 26 329 000 euroa.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen lentoliikenteen valvontamaksusta annetun lain muuttamisesta.

Lentoliikenteen valvontamaksu 11 813 000 euroa perustuu lakiin lentoliikenteen valvontamaksusta (1249/2005). Katsastustoiminnan valvontamaksu 7 216 000 euroa perustuu lakiin katsastustoiminnan valvontamaksusta (960/2013). Näistä toiminnoista aiheutuvat menot on otettu huomioon momentin 31.01.02 määrärahan mitoituksessa.

Tieliikenteen liikenneturvallisuusmaksu 7 300 000 euroa perustuu lakiin liikenneturvallisuusmaksusta (471/2016). Tästä toiminnasta aiheutuvat menot on otettu huomioon momentin 31.20.51 määrärahan mitoituksessa.

2020 talousarvio	26 329 000
2019 talousarvio	25 945 000
2018 tilinpäätös	28 321 474

06. Väylämaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 50 160 000 euroa.

Selvitysosa: Väylämaksu perustuu väylämaksulakiin (1122/2005), jonka perusteella Suomen vesialueella kauppamerenkulkua harjoittavasta aluksesta suoritetaan valtiolle väylämaksua.

Väylämaksun puolitusta jatketaan vuonna 2020. Vuoden 2020 arvio väylämaksukertymästä perustuu vuoden 2019 toteutuma-arvioon 49,62 milj. euroa. Tämän lisäksi vuonna 2020 liikenteen määrän on arvioitu kasvavan 2,2 %, mikä korottaa tulokertymää n. 1,1 %.

2020 talousarvio	50 160 000
2019 talousarvio	48 400 000
2018 tilinpäätös	49 077 803

(08.) Öljyjättemaksu

Selvitysosa: Momentti ja sen tuloarvio ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen öljyjättemaksusta annetun lain kumoamisesta.

2019 talousarvio	4 000 000
2018 tilinpäätös	3 675 411

09. Muut verotulot

Momentille arvioidaan kertyvän 8 900 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan kaikki sellaiset verot ja veronluonteiset tulot, joiden osalta ei ole katsottu kertymän vähäisyyden vuoksi tarpeelliseksi pitää omaa tulomomenttia. Momentille kertyy lähinnä ennen vuotta 2014 voimassa olleiden veroperusteiden mukaisia veroja ja maksuja.

Momentille tuloutetaan myös lakiin säätiön valvontamaksusta (1048/2013) ja lakiin tilintarkastajan vuosimaksusta ja laadunvalvonnan maksuista (1512/2015) perustuvat tulot. Näillä maksuilla rahoitettavat menot on otettu huomioon momentilla 32.01.07.

Lisäksi momentille tuloutetaan yksityisten sosiaalipalveluiden vuosimaksut, yksityisen terveydenhuollon vuosimaksut, luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnin vuosimaksut ja alkoholivalvonnan vuosimaksut. Näillä maksuilla rahoitetut menot on otettu huomioon momentilla 28.40.01.

2020 talousarvio	8 900 000
2019 talousarvio	6 000 000
2018 tilinpäätös	6 872 889

10. Sähkö- ja maakaasuverkkomaksut ja Perämeren tuulivoima-alueella perittävä tuulivoimamaksu

Momentille arvioidaan kertyvän 4 330 000 euroa.

Selvitysosa: Sähkö- ja maakaasuverkkomaksut perustuvat lakiin sähkö- ja maakaasuverkkomaksuista (950/2012). Verkkomaksuilla rahoitettavat menot on otettu huomioon momentilla 32.01.09.

Perämeren tuulivoima-alueelta perittävä tuulivoimamaksu perustuu lakiin tuulivoiman kompensatioalueista (490/2013).

2020 talousarvio	4 330 000
2019 talousarvio	3 830 000
2018 tilinpäätös	4 084 584

11. Rahoitusvakaustalviraston hallintomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 3 635 000 euroa.

Selvitysosa: Maksu perustuu Rahoitusvakaustalviraston hallintomaksusta annettuun lakiin (1197/2014). Momentille tuloutetaan Rahoitusvakaustalviraston luottolaitoksilta ja sijoituspalveluyrityksiltä perimät hallintomaksut, joilla katetaan viraston toiminnasta aiheutuvat kulut.

Vastaavat menot on budjetoitu momentille 28.92.03.

2020 talousarvio	3 635 000
2019 talousarvio	3 953 000
2018 tilinpäätös	2 708 008

12. Säteilytoimintaverot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 271 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat säteilylaissa (859/2018) tarkoitettuja valvontamaksuja.

Säteilyturvakeskuksen perimät veroluonteiset valvontamaksut perustuvat tarkastustoiminnan toteutuneisiin kustannuksiin pohjautuvaan kustannusarvioon. Veron määrää tarkistetaan tarvittaessa kustannustason muuttuessa.

2020 talousarvio	2 271 000
2019 talousarvio	2 271 000

Osasto 12 SEKALAISET TULOT

Selvitysosa:

Osaston tuloarviot vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
23. Valtioneuvoston kanslia	5	500	150	-350	-70
99. Valtioneuvoston kanslian muut tulot	5	500	150	-350	-70
24. Ulkoministeriön hallinnonala	57 072	38 524	56 539	18 015	47
20. Tiede- ja kulttuuri- instituuttikiinteistöjen vuokratulot	929	952	978	26	3
99. Ulkoministeriön hallinnonalan tulot	56 142	37 572	55 561	17 989	48
25. Oikeusministeriön hallinnonala	154 016	147 550	148 050	500	0
10. Tuomioistuintulot	45 297	45 800	44 900	-900	-2
15. Yleisen edunvalvonnan tulot	25 517	26 000	27 400	1 400	5
20. Ulosottomaksut	80 144	73 000	73 000	—	0
99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot	3 058	2 750	2 750	—	0
26. Sisäministeriön hallinnonala	42 002	30 290	34 385	4 095	14
98. EU:lta saatavat tulot	24 274	28 340	32 435	4 095	14
99. Sisäministeriön hallinnonalan muut tulot	17 728	1 950	1 950	—	0
27. Puolustusministeriön hallinnonala	8 346	2 626	3 526	900	34
01. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulot	38	8	8	—	0
20. Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä ja rojalti- maksuista	18	18	18	—	0

Osaston tuloarviot vuosina 2018—2020

	v. 2018	v. 2019	v. 2020	Muutos 2019—2020	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot	8 290	2 600	3 500	900	35
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	2 312 594	2 382 447	2 447 808	65 361	3
11. Kuntien osuudet verotuskustannuksista	115 517	125 802	127 958	2 156	2
12. Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista	22 230	24 209	24 624	415	2
13. Evankelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista	12 703	13 834	14 071	237	2
20. Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen eräät tulot	6 756	10 215	11 440	1 225	12
(25.) Metallirahatulot	-3 045	50	—	-50	-100
50. Siirto valtion eläke-rahastosta	1 859 448	1 903 821	1 939 507	35 686	2
51. Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen hyvitykset	217 719	234 386	256 728	22 342	10
52. Vakuutusmaksuja vastaavat maksut	19 440	16 930	18 630	1 700	10
60. Työturvallisuusmaksu	849	800	850	50	6
92. Euroopan unionin perinteisten omien varojen kantopalkkiot	34 580	36 700	37 700	1 000	3
93. Euroopan unionilta saatavat tulot matkamenojen korvaamiseen	2 143	1 700	2 300	600	35
99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot	24 254	14 000	14 000	—	0
29. Opetus- ja kulttuuri- ministeriön hallinnonala	605 868	586 214	593 000	6 786	1
70. Opintotukitoiminnan tulot	20 947	18 400	21 000	2 600	14
88. Opetus- ja kulttuuri- ministeriön osuus rahan- pelitoiminnan tuotoista	572 100	563 814	568 000	4 186	1
99. Opetus- ja kulttuuri- ministeriön hallinnonalan muut tulot	12 821	4 000	4 000	—	0
30. Maa- ja metsätalous- ministeriön hallinnonala	964 268	962 703	991 501	28 798	3
01. EU:n maataloustuki- rahastosta saatavat tulot	525 166	536 733	536 970	237	0
02. Maaseudun kehittämiseen saatavat tulot EU:lta	346 034	340 000	370 000	30 000	9

Osaston tuloarviot vuosina 2018—2020

	v. 2018	v. 2019	v. 2020	Muutos 2019—2020	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
03. Elinkeinokalatalouden kehittämiseen saatavat tulot EU:lta	12 758	10 000	10 000	—	0
04. EU:lta saatavat muut tulot	455	558	340	-218	-39
20. Maa- ja metsätalousministeriön osuus rahapeli-toiminnan tuotosta	40 586	40 500	40 500	—	0
40. Vesioikeudelliset kalatalousmaksut	3 212	3 100	3 200	100	3
41. Tenojoen kalastuslupamaksut	1 173	500	620	120	24
42. Hirvieläinten metsästysmaksut	5 259	5 375	5 600	225	4
44. Kalastonhoitomaksut	8 561	9 386	8 561	-825	-9
45. Riistanhoitomaksut	11 787	11 751	11 710	-41	0
99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot	9 277	4 800	4 000	-800	-17
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	8 154	3 350	3 350	—	0
10. Hallinnonalan virastojen tulot	6 165	2 500	2 500	—	0
99. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut tulot	1 989	850	850	—	0
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	552 309	470 960	635 734	164 774	35
20. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tulot	3 395	2 850	2 724	-126	-4
(30.) Siirrot valtion talousarvion ulkopuolisista rahastoista	—	21 600	—	-21 600	-100
31. Palkkaturvamaksujen palautukset	24 723	31 810	31 810	—	0
50. EU:n rakennerahastoista ja muista koheesiopolitiikan rahastoista saatavat tulot	189 344	200 000	190 000	-10 000	-5
99. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan muut tulot	334 848	214 700	411 200	196 500	92
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	684 335	598 675	579 500	-19 175	-3
02. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tulot	2 088	1 600	1 600	—	0
03. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tulot	0	300	100	-200	-67

Osaston tuloarviot vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
90. Sosiaali- ja terveys- ministeriön osuus rahapeli- toiminnan tuotosta	495 600	494 650	473 400	-21 250	-4
98. Valtionapujen palautukset	185 314	101 200	103 200	2 000	2
99. Sosiaali- ja terveys- ministeriön hallinnonalan muut tulot	1 333	925	1 200	275	30
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	12 427	7 900	8 350	450	6
10. Korvaukset ympäristö- vahinkojen torjuntatoimista	0	1 650	1 350	-300	-18
20. Siirto Valtion asunto- rahastosta	12 000	5 250	6 000	750	14
99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot	427	1 000	1 000	—	0
39. Muut sekalaiset tulot	375 726	514 200	401 000	-113 200	-22
01. Sakkotulot ja tulot hallinnollisista maksu- seuraamuksista	126 544	173 200	130 000	-43 200	-25
02. Verotukseen liittyvät korko- tulot	48 088	84 000	64 000	-20 000	-24
04. Siirrettyjen määrärahojen peruutukset	191 468	250 000	200 000	-50 000	-20
10. Muut sekalaiset tulot	9 626	7 000	7 000	—	0
Yhteensä	5 777 122	5 745 939	5 902 893	156 954	3

23. Valtioneuvoston kanslia*99. Valtioneuvoston kanslian muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 150 000 euroa.

Selvitysosa: Tulokertymässä otetaan huomioon ne valtioneuvoston kanslian ja oikeuskanslerinviraston tulot, joita varten ei ole erillistä tulomomenttia tai joita ei oteta huomioon nettotutettavina tuloina tai ei voida hyvittää menomomentille.

Lisäksi momentille tuloutetaan Suomen EU-puheenjohtajakaudesta saatavat korvaukset, joita vastaavat menot on budjetoitu momentille 23.01.24.

2020 talousarvio	150 000
2019 talousarvio	500 000
2018 tilinpäätös	4 989

24. Ulkoministeriön hallinnonala

20. Tiede- ja kulttuuri-instituuttikiinteistöjen vuokratulot

Momentille arvioidaan kertyvän 978 000 euroa.

Selvitysosa: Ulkomailla sijaitsevat valtion omistamat tiede- ja kulttuuri-instituuttikiinteistöt siirtyivät ulkoministeriön omistajahallintaan 1.1.2017. Kiinteistöt ovat Villa Lante ja asunto Roo-massa, Suomen Ranskan instituutti Pariisissa, Pohjoismaiden paviljonki (kolmasosa) ja Suomen Aalto-paviljonki Venetsian biennaalialueella sekä Suomen Ateenan instituutti asuntoloineen. Kiinteistöt on vuokrattu suomalaisille tiede- ja kulttuurisäätiöille niiden toimintaan ulkomailla.

Instituuttikiinteistöjen ylläpito- ja korjausmenot on budjetoitu momentille 24.01.20.

2020 talousarvio	978 000
2019 talousarvio	952 000
2018 tilinpäätös	929 303

99. Ulkoministeriön hallinnonalan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 55 561 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät hallinnonalan viisumien käsittelymaksuista, kiinteistöjen myyntituloista, kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen ja maksuosuuksien sekä kehitysavun palautuksista, YK:n sotilaallisesta kriisinhallinnasta maksamista palkkausmenokorvauksista, konsulisuojeludirektiivin (EU) 2015/637 johdosta toisilta jäsenvaltioilta mahdollisesti saatavista korvauksista, sekä muista tuloista, joita ei ole nettoutettu hallinnonalan menomomenteille.

Tuloista 5 800 000 euroa on EU:n osuus ministeriön kanssa tehtävistä yhteishankkeista. Yhteishankkeista saatavilla tuloilla katetaan ao. yhteistoimintahankkeiden menot, jotka budjetoidaan momentille 24.30.66.

Tulojen arvioitu kertymä (euroa)

Viisumien käsittelymaksut	32 215 000
Kehitysyhteistyön yhteishankkeiden tulot	5 800 000
Sotilaallisen kriisinhallinnan palkkausmenokorvaukset YK:lta	2 296 000
Kiinteistöjen myyntitulot	13 750 000
Muut tulot	1 500 000
Yhteensä	55 561 000

2020 talousarvio	55 561 000
2019 talousarvio	37 572 000
2018 tilinpäätös	56 142 266

25. Oikeusministeriön hallinnonala

10. Tuomioistuintulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 44 900 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa otetaan huomioon myyntisaamisten poistot.

Selvitysosa: Tulot perustuvat tuomioistuinmaksulakiin (1455/2015), oikeusministeriön asetukseen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) sekä oikeusministeriön asetukseen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista vuosina 2019—2021 (1385/2018).

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	45 293	45 690	44 790
— muut tuotot	4	110	110
Tuotot yhteensä	45 297	45 800	44 900
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	65 055	65 000	64 000
— osuus yhteiskustannuksista	25 980	30 000	30 000
Kustannukset yhteensä	91 035	95 000	94 000
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-45 738	-49 200	-49 100
Kustannusvastaavuus, %	50	48	48
2020 talousarvio			44 900 000
2019 talousarvio			45 800 000
2018 tilinpäätös			45 297 275

15. Yleisen edunvalvonnan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 27 400 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat lakiin holhoustoimesta (442/1999), lakiin valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä (477/2016) ja valtioneuvoston asetukseen edunvalvojan palkkion suuruudesta (696/2012).

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	25 509	26 000	27 400
— muut tuotot	8	-	-
Tuotot yhteensä	25 517	26 000	27 400
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	23 230	23 500	24 800
— osuus yhteiskustannuksista	7 455	7 500	7 500
Kustannukset yhteensä	30 685	31 000	32 300
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-5 168	-5 000	-4 900
Kustannusvastaavuus, %	83	84	85
2020 talousarvio			27 400 000
2019 talousarvio			26 000 000
2018 tilinpäätös			25 517 430

20. Ulosottomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 73 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat lakiin ulosottomaksuista (34/1995) ja vastaavaan asetukseen (35/1995).

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	80 144	72 800	72 800
— muut tuotot	-	200	200
Tuotot yhteensä	80 144	73 000	73 000
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	50 048	48 950	48 000
— osuus yhteiskustannuksista	15 530	13 015	13 000
Kustannukset yhteensä	65 578	61 965	61 000
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	14 566	11 035	12 000
Kustannusvastaavuus, %	122	118	120
2020 talousarvio			73 000 000
2019 talousarvio			73 000 000
2018 tilinpäätös			80 144 182

99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 750 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat oikeusministeriön asetukseen oikeusministeriön ja eräiden hallinnonalalla toimivien viranomaisten maksullisista suoritteista vuosina 2019—2020 (1290/2018) ja oikeusministeriön asetukseen eräistä tietosuojavaltuutetun toimiston maksullisista suoritteista (1382/2018). Lisäksi momentille kertyvät ulosottokaaren (705/2007) mukaiset valtiolle tilittävät vähäiset ulosottovarot sekä konkurssilain (120/2004) mukaan valtiolle tilittävät velkojien menettämät jako-osuudet.

2020 talousarvio	2 750 000
2019 talousarvio	2 750 000
2018 tilinpäätös	3 057 560

26. Sisäministeriön hallinnonala

98. EU:lta saatavat tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 32 435 000 euroa.

Momentille tuloutetaan Euroopan unionin sisäisen turvallisuuden rahaston ja turvapaikka-, maahanmuutto ja kotouttamisrahaston maksut ja korvaukset Suomelle.

Tulot budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Rahastot, joissa on perusosa, sisältävät myös ns. muuttuvan osan. Tällöin rahastoista on mahdollista saada kansallisiin ohjelmiin perusosan lisäksi rahoituksen muuttuvana osana erillistä määrärahaa. Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastosta (AMIF) erillisrahoitusta voi saada vastaanotettujen uudelleensijoitettujen pakolaisten, EU:n sisällä siirrettävien turvapaikanhakijoiden ja Turkista uudelleensijoitettavien syyrialaisien lukumäärien perusteella. Perusrahoituksen lisäksi saatavan erillisen rahoitusosuuden lopullinen määrä ei ole etukäteen tiedossa vaan se täsmentyy vastaanotettavien, rahoituksen perusteena olevien henkilöiden lukumäärien perusteella.

Uudelleensijoitettavien kiintiöpakolaisten vastaanotosta saatava erillisrahoitus voi kasvattaa merkittävästi Suomen rahastosta saamaa kokonaismäärärahaa. Erillismäärärahan enimmäismäärä hyväksytään osaksi jäsenvaltion kansallista ohjelmaa kahden vuoden välein ja sen saamiseksi pakolaisten tulee saapua Suomeen ohjelman hyväksymistä seuraavan kahden vuoden aikana. Yhdestä uudelleensijoitettavasta kiintiöpakolaisesta maksettava kertakorvaus on 6 000 euroa tai EU:n uudelleensijoittamisohjelman painopisteiden mukaisten ryhmien osalta 10 000 euroa henkilöä kohti. Kaikkiaan aikavälillä 2018—2020 Suomelle arvioidaan tuloutuvaksi 16,22 milj. euroa yhteensä 1 670 uudelleensijoitettavasta henkilöstä. Näistä 1 550 henkilön arvioidaan kuuluvan EU:n uudelleensijoittamisohjelman painopisteiden mukaisiin ryhmiin, jolloin korvaus on 10 000 euroa henkilöä kohden.

Rahastojen hallinnointiin allokoitun teknisen avun määrä tulee koostumaan perusosan lisäksi noin 5 prosentin osuudesta jäsenvaltiolle myönnetyn erillisrahoituksen kokonaissummasta.

Suomeen vuoden 2020 aikana tuloutuvaksi arvioitu kertymä koostuu sisäisen turvallisuuden rahaston ja turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston ennakkomaksuista ja uudelleensijoitettujen henkilöiden sekä teknisen avun maksatushakemukseen perustuvista korvauksista.

Sisäisen turvallisuuden rahaston ja turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston tuloista tehtävät maksatukset on budjetoitu momentille 26.01.24. Rahoitusohjelmakauden 2014—2020 alaisten rahastojen tulot ja menot tasapainottuvat ohjelmien loppuun mennessä.

Koko ohjelmakauden 2014—2020 arvioidut rahoitusosuudet (1 000 euroa)

Rahastot ¹⁾	
Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto AMIF, perusosa	26 531
AMIF uudelleensijoittamisen määräraha	42 000
AMIF sisäiset siirrot	12 468
AMIF hätärahoitus	7 600
AMIF Turkista uudelleensijoitettavat syyrialaiset	6 727
Sisäisen turvallisuuden rahasto ISF, ulkorajoja ja viisumipolitiikkaa koskeva rahoitusväline, perusosa ISF-B ²⁾	43 377
ISF-B Merivenehankinta ³⁾	8 100
ISF-B EES-lisärahoitus ⁴⁾	6 413
Sisäisen turvallisuuden rahasto ISF, poliisiyhteistyötä, rikollisuuden ehkäisemistä ja torjuntaa sekä kriisinhallintaa koskeva rahoitusväline ISF-P	17 861
Yhteensä	171 077

¹⁾ AMIF-rahoitus (pl. perusosa) on täysin sidoksissa EU-tason päätöksiin ja niiden toimeenpanoon sekä EU- että jäsenvaltiotasolla. Lopullinen rahoitusosuus tulee muotoutumaan käytettävien erityisrahoitusmekanismien mukaisesti.

²⁾ Jäsenvaltio voi käyttää enintään 40 prosenttia perusosasta rahoittaakseen operatiivista tukea. Rahoitusväline sisältää erityistoimirahoituksen Frontex-välineistöön (0,36 milj. euroa). Suomelle allokoitu lisärahoitus rahastojen välitarkasteluprosessin (Mid-Term Review, MTR) tuloksena 6,082 milj. euroa.

³⁾ Merivenehankinta on erityistoimirahoitusta Frontex-operaatioissa käytettävien kolmen meriveneen hankintaan.

⁴⁾ Suomelle allokoitu lisärahoitus rajanylitystietojärjestelmän toimeenpanemiseksi.

2020 talousarvio	32 435 000
2019 talousarvio	28 340 000
2018 tilinpäätös	24 273 580

99. Sisäministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 950 000 euroa.

Selvitysosa:

Tulojen arvioitu kertymä (euroa)

Raja- ja merivartiovirasto Frontexilta saadut maastapoistamislentojen korvaukset	1 500 000
Vastaanottokeskuksille myönnettyjen määrärahojen palautukset	350 000
Takavarikoitujen esineiden myyntitulot	50 000
Muut tulot	50 000
Yhteensä	1 950 000

2020 talousarvio	1 950 000
2019 talousarvio	1 950 000
2018 tilinpäätös	17 728 312

27. Puolustusministeriön hallinnonala

01. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 8 000 euroa.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää myös peruskorjaus- tai perusparannusmenojen väliaikaiseen rahoittamiseen.

Selvitysosa:

Toiminnalliset tulostavoitteet

Rakennuslaitoksen tuloksellisuus muodostuu useasta tekijästä: toimitilojen ja laitteiden normaali- ja poikkeusolojen käytettävyyden, toimintavarmuuden ja energiatehokkuuden parantumisesta, oman työn tehokkuuden lisäämisestä, hintakehityksestä verrattuna markkinoiden hintakehitykseen, ulkoistettujen toimintojen kilpailutuksen onnistumisesta, asiakastyytyväisyydestä, työtyytyväisyydestä sekä valmiuden ja turvallisuuden kehittymisestä.

Toiminnallinen tehokkuus

Varmistetaan puolustushallinnolle järjestettävien palvelujen laatu, kilpailukyky, saatavuus ja toimintavarmuus kaikissa turvallisuustilanteissa. Oma palveluntuotanto mitoitetaan siten, että se vastaa valmiuden, varautumisen ja turvallisuuden tarpeisiin. Sellaiset toiminnot, joihin ei liity valmiuden, varautumisen tai turvallisuuden erityispiirteitä, toteutetaan markkinaehtoisesti kokonaisuuden tarkoituksenmukaisuus huomioiden. Kiinteistöjen ylläpidon, energiapalvelujen ja ympäristönsuojelun tunnusluvuille asetetaan seuraavat tavoitetasot:

Tunnusluku	2018 toteutuma	2019 ennakoitu	2020 arvio
Kiinteistöpalvelut			
Kiinteistönhoidon hintakehityksen vertailu, % ¹⁾	-3,2	-2,0	0,0
Siivouspalvelut			
Siivouspalvelujen hintakehityksen vertailu, % ²⁾	-4,8	-2,0	0,0
Siivouspalvelujen ulkoistamisaste liikevaihdosta, % ³⁾	44	40	42
Siivouspalvelujen ulkoistamisaste siivottavasta pinta-alasta, %	44	45	44
Tekniset palvelut			
Teknisten palveluiden ulkoistamisaste, %	71	78	75
Hyväksytyt vuosikorjausohjelman toteutusaste, %	89	92	92
Energiapalvelut			
Lämmön ominaiskulutus, kWh/rm ³ /L	37,2	36,9	36,7
Sähkön ominaiskulutus, kWh/rm ³ /S	15,6	16,0	15,9
Veden ominaiskulutus, l/rm ³ /L	73,4	74,0	73,5

Tunnusluku	2018 toteutuma	2019 ennakoitu	2020 arvio
Ympäristötavoitteet			
Jätteen kierrätys materiaalina, % ⁴⁾	35	34	36
Lämmöntuotannon CO ₂ -ominaispäästö, kg/MWh	178	191	185
Hiilidioksidipäästöt puolustushallinnon kiinteistöissä, 1 000 tn CO ₂	48	49	48
Uusiutuvan energian osuus energiantuotannossa, %			
— lämmöntuotanto yhteensä	44,2	43,0	45,0
— lämpö, osto	46,6	46,5	48,5
— lämpö, oma tuotanto	16,1	24,0	28,0
— sähkö	100,0	100,0	100,0

¹⁾ Kiinteistönhoidon hintakehityksen vertailu markkinahintojen kehitykseen

²⁾ Siivouspalvelujen hintakehityksen vertailu markkinahintojen kehitykseen

³⁾ Rakennuslaitos on ulkoistanut kaikki ne siivouskohteet, joiden ulkoistamiseen on saatu lupa joukko-osastoilta.

⁴⁾ Leijona Catering Oy:n tuottama biojäte poistui seurannasta v. 2018.

Tuotokset ja laadunhallinta

Tunnusluku	2018 toteutuma	2019 ennakoitu	2020 arvio
Kiinteistöpalvelut			
Huoneistoala (milj. htm ²), puolustushallinto	2,50	2,49	2,47
Huoneistoala (milj. htm ²), muut	0,15	0,14	0,13
Siivouspalvelut			
Siivousala (milj. sm ²), puolustushallinto	1,1	1,1	1,1
Siivousala (milj. sm ²), muut	0,1	0,1	0,1
Tekniset palvelut			
Vuosikorjausprojektit (kpl)	1 280	1 200	1 200
Erillistilausprojektit (kpl)	775	500	600
Pieninvestointiprojektit (kpl)	161	200	200
Energiapalvelut			
Toimitettu lämpö (MWh)	280 974	300 000	298 500
Toimitettu sähkö (MWh)	241 427	244 000	242 000
Toimitettu vesi (1 000 m ³)	827	825	815
Rakennuttamispalvelut			
Valmistuneet hankesuunnitelmat (kpl)	13	15	17
Valmistuneet hankkeet (kpl)	39	20	22
Strategisten hankkeiden toimitila- ja ympäristöryhmä			
Informaatiotuki tarjousvertailuun ja päätöksentekoon (htv)	0,5	0,5	0,5
Asiakastyytyväisyys			
Tilaaaja-asiakkaat (1—5)	3,84	3,8	3,9
Käyttjäasiakkaat (1—5)	3,92	3,9	3,9

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Parannetaan työtyytyväisyyden tasoa panostamalla valittuihin henkilöstöpolitiikan painopistealueisiin, joita ovat palvelukyvyyn kehittäminen, laadukas asiakasyhteistyö, osaava henkilöstö sekä hyvä johtaminen ja esimiestyö.

Tunnusluku	2018 toteutuma	2019 ennakoitu	2020 tavoite
Työtyytyväisyys (1—5)	3,55	3,6	3,6
— naiset	3,61	3,6	3,6
— miehet	3,52	3,6	3,6

Rakennuslaitoksen tulot kertyvät valtion maksuperustelain (150/1992) ja Puolustushallinnon rakennuslaitoksen maksullisista suoritteista annetun puolustusministeriön asetuksen (1199/2016) mukaan hinnoiteltavista suoritteista, joita puolustushallinnolle tuotetaan omakustannushintaan ja ulkopuolisille liiketaloudellisin perustein.

Toiminnan tulot ja menot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttotulot	152 873	139 355	144 466
Bruttomenot	152 835	139 347	144 458
Nettotulot	38	8	8

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	152 873	139 355	144 466
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	152 835	139 347	144 458
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	38	8	8
Kustannusvastaavuus, %	100	100	100

2020 talousarvio	8 000
2019 talousarvio	8 000
2018 tilinpäätös	38 470

20. Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä ja rojaltimaksuista

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 18 000 euroa.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää irtaimen omaisuuden hankinta- ja huoltomenoihin, kotimaisen puolustusteollisuuden kanssa tehtävistä materiaalin vaihtosopimuksista aiheutuviin menoihin sekä irtaimen omaisuuden myynnistä aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Momentille kertyvät tulot ovat irtaimen omaisuuden myyntituloja, häviämiskorvauksia sekä Puolustusvoimien rahoittamasta tuotekehityksestä perittäviä rojaltimaksuja.

Tulot ja menot (euroa)

Bruttotulot	
Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä, häviämiskorvauksista ja rojaltimaksuista	2 860 000
Bruttomenot	
Irtaimen omaisuuden myynti-, hankinta- ja huoltomenot	2 842 000
Nettotulot	18 000
2020 talousarvio	18 000
2019 talousarvio	18 000
2018 tilinpäätös	18 000

99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 3 500 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille kertyvät tulot ovat YK:n suorittamia kustannusten korvauksia kriisinhallintaoperaatioista ja niissä muille osanottajamaille tuotetuista palveluista perittyjä maksuja, hankintaennakkojen viivästyskorkoja, FMS-maksujärjestelyjen palautuksia ja korkotuottoja sekä hallinnonalan kirjanpitoyksikköjen sellaisia tuloja, joita ei ole budjetoitu muille momenteille.

2020 talousarvio	3 500 000
2019 talousarvio	2 600 000
2018 tilinpäätös	8 289 880

28. Valtiovarainministeriön hallinnonala*11. Kuntien osuudet verotuskustannuksista*

Momentille arvioidaan kertyvän 127 958 000 euroa.

2020 talousarvio	127 958 000
2019 talousarvio	125 802 000
2018 tilinpäätös	115 517 466

12. Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 24 624 000 euroa.

2020 talousarvio	24 624 000
2019 talousarvio	24 209 000
2018 tilinpäätös	22 230 165

13. Evankelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 14 071 000 euroa.

2020 talousarvio	14 071 000
2019 talousarvio	13 834 000
2018 tilinpäätös	12 702 952

20. Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen eräät tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 11 440 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen kehittämis- ja laajennusinvestointeja varten osoitetun määrärahan käyttöä vastaavaan, useammalle vuodelle jaksotettuun tuloutukseen.

Vastaavat menot on budjetoitu momentille 28.20.10.

2020 talousarvio	11 440 000
2019 talousarvio	10 215 000
2018 tilinpäätös	6 756 152

(25.) Metallirahatulot

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2019 I lisätalousarvio	5 050 000
2019 talousarvio	50 000
2018 tilinpäätös	-3 045 443

50. Siirto valtion eläkerahastosta

Momentille arvioidaan kertyvän 1 939 507 000 euroa.

Siirron kuukausittaisen määrän päättää Valtion Eläkerahasto.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Siirrosta säädetään valtion eläkerahastosta annetun lain (1297/2006) 6 § 1 momentissa. Valtion eläkerahastosta siirretään vuosittain valtion talousarvioon määrä, joka on 40 % lain piiriin kuuluvaan palvelukseen perustuvista eläkkeistä aiheutuvasta vuotuisesta menosta.

Tuloarvio on laskettu vuodelle 2020 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2619).

2020 talousarvio	1 939 507 000
2019 talousarvio	1 903 821 000
2018 tilinpäätös	1 859 447 638

51. Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen hyvitykset

Momentille arvioidaan kertyvän 256 728 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Momentille kertyy tuloja muiden eläkelaitosten valtiolle suorittamina niiden vastuulla olevien eläkemenojen korvauksena julkisten alojen eläkelain (81/2016) nojalla.

Vastaavat menot on budjetoitu momentille 28.50.63.

Tuloarvio on laskettu vuodelle 2020 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2619).

2020 talousarvio	256 728 000
2019 talousarvio	234 386 000
2018 tilinpäätös	217 718 545

52. Vakuutusmaksuja vastaavat maksut

Momentille arvioidaan kertyvän 18 630 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät Valtiokonttorista annetun lain (305/1991) perusteella valtion virastoilta ja laitoksilta sekä valtion liikelaitoksilta perittävistä Valtiokonttorin suorittamista tapaturmakorvauksista, ryhmähenkivakuutusta vastaavista eduista, liikennevahinkokorvauksista sekä muita korvauksia vastaavista maksuista.

Tulojen arvioitu kertymä (euroa)

Tapaturmat (tapaturmamaksut)	15 500 000
Ryhmähenkivakuutusta vastaava etu	1 100 000
Vanhat liikelaitokset	30 000
Työvoimapalvelulaki, maahanmuutto, lautamiehet	600 000
Liikennevahingot	1 400 000
Yhteensä	18 630 000
2020 talousarvio	18 630 000
2019 talousarvio	16 930 000
2018 tilinpäätös	19 439 570

60. Työturvallisuusmaksu

Momentille arvioidaan kertyvän 850 000 euroa.

Selvitysosa: Tuloarvio perustuu lakiin työsuojelurahastosta (407/1979), työtapaturma- ja ammattitautilakiin (459/2015) ja lakiin Valtiokonttorista (305/1991). Tuloarvio lasketaan siten, että se on 0,23 promillea valtion henkilöstölle maksetuista palkoista. Tuloarviossa on otettu huomioon valtion henkilöstömäärän väheneminen ja toisaalta virka- ja työehtosopimusneuvotteluis-
sa sovittujen palkankorotusten vaikutus palkkasummaan.

Vastaavat menot on budjetoitu momentille 28.60.10.

2020 talousarvio	850 000
2019 talousarvio	800 000
2018 tilinpäätös	849 370

92. Euroopan unionin perinteisten omien varojen kantopalkkiot

Momentille arvioidaan kertyvän 37 700 000 euroa.

Selvitysosa: Euroopan unionin neuvoston tekemän omien varojen päätöksen (2014/335/EU) mukaan jäsenvaltiot saavat unionin puolesta keräämiään tullituloja, maatalousmaksuja ja sokerikustannuksia EU:lle tilittäessään vähentää kertyneistä tuloista 20 % jäsenvaltiolle aiheutuvi-
keruukustannusten kattamiseen rahoituskaudella 2014—2020.

2020 talousarvio	37 700 000
2019 talousarvio	36 700 000
2018 tilinpäätös	34 579 998

93. Euroopan unionilta saatavat tulot matkamenojen korvaamiseen

Momentille arvioidaan kertyvän 2 300 000 euroa.

Selvitysosa: Euroopan unioni maksaa matkamenojen korvauksen ennakoon jäsenmaille. Jäsenvaltio saa vuotuisen kokonaismäärärahan, joka on kullekin jäsenvaltiolle vahvistettu prosentuaalinen osuus EU:n talousarvion yleiset kokouskulut -alamomentin määrärahasta.

Vastaavat menot on budjetoitu momentille 28.92.20.

2020 talousarvio	2 300 000
2019 talousarvio	1 700 000
2018 tilinpäätös	2 142 944

99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 14 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Tulot perustuvat seuraaviin säädöksiin:

- 1) vakuutuskorvausten regressit: tapaturmavakuutuslaki (608/1948) ja sotilastapaturmalaki (1211/1990)
- 2) valtionperinnöt: perintökaari (40/1965)
- 3) liikelaitosten ottamista lainoista perityt takausmaksut: laki valtion lainanannosta sekä valtion-takauksesta ja valtiantakuusta (449/1988)
- 4) eläkkeiden palautukset: julkisten alojen eläkelaki (81/2016)

5) korvaus eräistä karttuneista eläkeosista: laki valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta (644/2003)

6) maksettujen oikeudenkäynnin viivästysshyvitysten perintätulot: laki oikeudenkäynnin viivästymisestä (362/2009).

Tulojen arvioitu kertymä (euroa)

Vakuutuskorvausten regressit	3 000 000
Valtionperinnöt	4 500 000
Saadut maksut myönnettyistä takauksista	2 500 000
Eläkkeiden palautukset	500 000
Korvaus eräistä karttuneista eläkeosista	800 000
Maksettujen oikeudenkäynnin viivästysshyvitysten perintätulot	100 000
Muut tulot	2 600 000
Yhteensä	14 000 000
2020 talousarvio	14 000 000
2019 talousarvio	14 000 000
2018 tilinpäätös	24 254 446

29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

70. Opintotukitoiminnan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 21 000 000 euroa.

Selvitysosa:

Tulojen arvioitu kertymä (euroa)

Vuonna 2020 maksettujen takausvastuiden lyhennykset	1 000 000
Takausvastuusaatavien lisäys	16 000 000
Korkotulot	4 000 000
Yhteensä	21 000 000
2020 talousarvio	21 000 000
2019 talousarvio	18 400 000
2018 tilinpäätös	20 946 855

88. Opetus- ja kulttuuriministeriön osuus rahapelitoiminnan tuotoista

Momentille arvioidaan kertyvän 568 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tuloista 537 200 000 euroa on arpajaislain mukaisia Veikkaus Oy:n tuottoja ja 30 800 000 euroa rahapelitoiminnan jakamattomia voittovaroja. Tuloja vastaavasti momenteilta 29.40.53, 29.80.52, 29.90.50 ja 29.91.50 myönnetään määrärahoja urheilun ja liikuntakasvatuksen, tieteen, taiteen ja nuorisotyön edistämiseen.

2020 talousarvio	568 000 000
2019 talousarvio	563 814 000
2018 tilinpäätös	572 100 000

99. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 4 000 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille kertyvät tulot ovat hallinnonalan sellaisia tuloja, joita ei ole budjetoitu muille momenteille.

2020 talousarvio	4 000 000
2019 I lisätalousarvio	790 000
2019 talousarvio	4 000 000
2018 tilinpäätös	12 821 187

30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

01. EU:n maataloustukirahastosta saatavat tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 536 970 000 euroa.

Tulojen kohdentamisperusteena ovat EU:n toimielimen varainhoitovuonna tekemät maksupäätökset.

Selvitysosa: EU:n yhteisen maatalouspolitiikan ja kalastuspolitiikan toteuttamiseksi Suomen osuuden Euroopan maatalouden tukirahastosta (maataloustukirahasto) arvioidaan olevan yhteensä 537 760 000 euroa. Kun tästä arvioidaan tuloutettavan talousarvion ulkopuoliseen maatalouden interventiorahastoon 790 000 euroa, momentille arvioidaan tuloutuvan 536 970 000 euroa.

Tulokertymässä ei ole otettu huomioon Ahvenanmaan tuloja sen toimivaltaan kuuluvien tehtävien osalta.

Arvio maataloustukirahaston tuloista

	Yhteensä milj. €	Vastaavia menoja momenteilla
Talousarvioon		
EU-tulotuki	525,000	30.20.41
EU-yksityisen varastoinnin tuki	1,200	30.20.41
Koulujakelujärjestelmä	5,430	30.20.46
Tuottajaorganisaatiot	3,000	30.20.46

Arvio maataloustukirahaston tuloista

	Yhteensä milj. €	Vastaavia menoja momenteilla
Mehiläistuotteiden tuotannon ja kaupan pitämisen edistäminen (ent. hunajantuotanto)	0,140	30.20.46
Menekinedistäminen	2,200	30.20.46
Yhteensä	536,970	
Maatalouden interventiorahastoon	0,790	Maatalouden interventio- rahastossa
Kaikki yhteensä	537,760	

2020 talousarvio	536 970 000
2019 talousarvio	536 733 000
2018 tilinpäätös	525 166 202

02. Maaseudun kehittämiseen saatavat tulot EU:lta

Momentille arvioidaan kertyvän 370 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Tulokertymä sisältää Euroopan komission Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksamat välimaksut, joilla korvataan ohjelmakauden 2014—2020 Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmassa valtion talousarvion momenteilta 30.10.40, 30.10.43, 30.10.64, 30.20.43 ja 30.20.44 maaseuturahaston rahoitusosuuksina maksetut menot.

2020 talousarvio	370 000 000
2019 talousarvio	340 000 000
2018 tilinpäätös	346 034 351

03. Elinkeinokalatalouden kehittämiseen saatavat tulot EU:lta

Momentille arvioidaan kertyvän 10 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta (EMKR) arvioidaan tuloutuvan ohjelmakauden 2014—2020 tuloja yhteensä 10 000 000 euroa.

EU:lta saatavien tulojen mitoituksessa on otettu huomioon myös Ahvenanmaan osuus.

2020 talousarvio	10 000 000
2019 talousarvio	10 000 000
2018 tilinpäätös	12 758 072

04. EU:lta saatavat muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 340 000 euroa.

Selvitysosa: Momentin tuloina on otettu huomioon EU:lta maa- ja metsätalousministeriön tehtäväalueelle tuloutuvat muut kuin momenteille 12.30.01 ja 12.30.02 sekä laitosten rahoittamiin hankkeisiin liittyvät tulot. Tuloarvioon ei sisälly momentille 30.20.01 nettobudjetoitua kasvintuhoojien kartoitusohjelmien rahoitusta. Tulot kertyvät EU-säädösten mukaisesti.

Arvio tuloista

	Tulot €	Momentti
Eläintaudit ja kasvintuhoojat, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 652/2014, josta	340 000	
— TSE-, AI-, ASF-ohjelmat ja mikrobilääkeresistenssiseurantaohjelma	171 000	30.20.01
— Rabies-ohjelma	169 000	30.20.20

Momentille tuloutuvat eläintautien osalta EU:n osarahoittamien TSE-, AI-, ASF- ja mikrobilääkeresistenssiseurantaohjelmien sekä rabies-ohjelman tukemisesta EU:lta saatavat tulot.

2020 talousarvio	340 000
2019 talousarvio	558 000
2018 tilinpäätös	455 187

20. Maa- ja metsätalousministeriön osuus rahapelitoiminnan tuotosta

Momentille arvioidaan kertyvän 40 500 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Momentille kertyvät tulot perustuvat arpajaislakiin (1047/2001). Veikkaus Oy:n tuotoista kohdennetaan 4 % hevostalouden ja hevostalouden edistämiseen. Tuloja vastaavasti määrärahaa käytetään hevostalouden ja hevostalouden edistämiseen (mom. 30.10.54). Tuottojen käyttämisestä hevostalouden ja hevostalouden edistämiseen annetun valtioneuvoston asetuksen (14/2017) mukaisten käyttötarkoitusten lisäksi määrärahaa voidaan tuloja vastaavasti käyttää 168 000 euroa hevostalouden tutkimukseen (mom. 30.01.05) sekä 240 000 euroa hevostalouden edistämiseen tarkoitettujen avustusten myöntämisestä aiheutuviin kuluihin (mom. 30.01.01).

2020 talousarvio	40 500 000
2019 talousarvio	40 500 000
2018 tilinpäätös	40 585 802

40. Vesioikeudelliset kalatalousmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 3 200 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät vesilain (587/2011) 3 luvun 14 ja 22 §:n sekä ympäristönsuojelulain (527/2014) nojalla määräytyistä kalatalousmaksuista sekä muista vastaavista maksuista. Vastaavat menot on merkitty momentille 30.40.20.

2020 talousarvio	3 200 000
2019 talousarvio	3 100 000
2018 tilinpäätös	3 211 512

41. Tenojoen kalastushupamaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 620 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat Tenojoen vesistöissä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain (176/2017) sekä siihen liittyvien valtioneuvoston asetusten (195/2017 ja 196/2017) mukaisista kalastushupamaksuista. Vuoden 2019 tulokertymää vastaavista menoista valtiolle kuuluva osuus on merkitty momentille 30.40.22 sekä kalastuskunnille ja muille yksityisille vesialueen omistajille kuuluva osuus momentille 30.40.40.

2020 talousarvio	620 000
2019 talousarvio	500 000
2018 tilinpäätös	1 172 994

42. Hirvieläinten metsästysmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 5 600 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993) 4 §:n mukaisista pyyntilupamaksuista saatavina tuloina. Aikuisen hirven pyyntilupamaksu on 120 euroa ja hirvenvasan 50 euroa. Maksujen taso säilyy ennallaan. Vuonna 2020 arvioidaan hirvien pyyntilupamaksuja tuloutuvan 4,950 milj. euroa ja valkohäntäpeurojen pyyntilupamaksutuloja 0,650 milj. euroa. Tuloja vastaavasti määrärahaa osoitetaan riistavahinkolain (105/2009) mukaisiin menoihin 5,600 milj. euroa momentilla 30.40.41.

2020 talousarvio	5 600 000
2019 talousarvio	5 375 000
2018 tilinpäätös	5 258 780

44. Kalastonhoitomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 8 561 000 euroa.

Selvitysosa: Vuonna 2020 kalastonhoitomaksuja arvioidaan kertyvän 8 561 000 euroa. Arvio perustuu vuoden 2018 valtion tilinpäätöksen mukaisiin kalastonhoitomaksujen kertymään.

2020 talousarvio	8 561 000
2019 talousarvio	9 386 000
2018 tilinpäätös	8 561 226

45. Riistanhoitomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 11 710 000 euroa.

Selvitysosa: Jokaisen, joka harjoittaa metsästystä tai toimii metsästyslain (615/1993) 30 §:ssä tarkoitettuna metsästyksen johtajana, on metsästysvuosittain suoritettava valtiolle riis-

tanhoitomaksu. Riistanhoitomaksun suuruus on 39 euroa ja alle 18-vuotiailta 20 euroa. Arvioitu metsästäjä määrä vuodelle 2020 on noin 304 400, josta alle 18-vuotiaiden määrä on noin 8 500. Arvioitu kertymä on 11 710 000 euroa. Riistatalouden edistämiseen käytettävät menot on merkitty momentille 30.40.50.

2020 talousarvio	11 710 000
2019 talousarvio	11 751 000
2018 tilinpäätös	11 786 780

99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 4 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tulokertymässä otetaan huomioon ne hallinnonalan tulot ja takaisinperinnät, joita varten ei ole erillistä tulomomenttia tai joita ei oteta huomioon nettoutettavina tuloina tai ei voida hyvittää menomomentille. Lisäksi momentille tuloutetaan puutarhakasvien jalostusmaksutulot, joita vastaavat menot on momentilla 30.01.05.

2020 talousarvio	4 000 000
2019 talousarvio	4 800 000
2018 tilinpäätös	9 277 282

31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala

10. Hallinnonalan virastojen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 500 000 euroa.

EU:n suoran tuen tuloutukset budjetoidaan maksuperusteisena.

Momentille budjetoidaan myös tulot, joita elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset saavat liikenteen harjoittajilta käyttöoikeussopimuksella järjestämästään linja-autoliikenteestä.

Selvitysosa: Tulot ovat muiden osapuolten osuuksia yhdessä valtion kanssa rahoitettaviin väylähankkeisiin. Lisäksi tuloissa on mukana lipputulot, jotka ELY-keskukset saavat bruttomallilla järjestämästään linja-autoliikenteestä sekä Kelan toisen asteen koulumatkatuen ELY-keskusten osuus ja lippu- ja maksujärjestelmään liittyviä muita tuloja.

Joukkoliikenteen lipputulot arvioidaan kertyvän 2 500 000 euroa.

Momentin nimike on muutettu.

2020 talousarvio	2 500 000
2019 talousarvio	2 500 000
2018 tilinpäätös	6 165 224

99. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 850 000 euroa.

Selvitysosa: Hallinnonalan muiden sekalaisten tulojen arvioidaan olevan noin 50 000 euroa.

Lentoliikenteen päästökauppadirektiivin (2008/101/EY) mukaisia tuloja arvioidaan kertyvän 800 000 euroa.

2020 talousarvio	850 000
2019 talousarvio	850 000
2018 tilinpäätös	1 988 550

32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala*20. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 2 724 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat työ- ja elinkeinoministeriön asetukseen Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista (1391/2018), hissiturvallisuuslakiin (1134/2016), sähköturvallisuuslakiin (1135/2016), lakiin tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista (1005/2008), lakiin vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa (387/2013), painelaitelakiin (1144/2016), lakiin vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005), kemikaalilakiin (599/2013), biosidivalmisteiden asettamisesta saataville markkinoilla ja niiden käytöstä annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) N:o 528/2012, lakiin kasvinsuojeluaineista (1563/2011), kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamisesta sekä neuvoston direktiivien 79/117/ETY ja 91/414/ETY kumoamisesta annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY) N:o 1107/2009, kuluttajaturvallisuuslakiin (920/2011), lakiin kosmeettisista valmisteista (492/2013), maankäyttö- ja rakennuslakiin (132/1999), lakiin pelastustoimen laitteista (10/2007), mittauslaitelakiin (707/2011), lakiin jalometallituotteista (1029/2000), ympäristönsuojelulakiin (527/2014), kaivoslakiin (621/2011) sekä jätelakiin (646/2011).

2020 talousarvio	2 724 000
2019 talousarvio	2 850 000
2018 tilinpäätös	3 394 775

(30.) Siirrot valtion talousarvion ulkopuolisista rahastoista

Selvitysosa: Momentti ja sen tuloarvio ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2019 I lisätalousarvio	37 000 000
2019 talousarvio	21 600 000

31. Palkkaturvamaksujen palautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 31 810 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat palkkaturvalain (866/1998) 31 §:n ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) 29 §:n mukaisia työllisyysrahaston suorituksia sekä työnantajilta ja niiden konkursipesiltä kyseisen vuoden aikana takaisin perittyjen saatavien pääomia. Palkkaturvalain ja merimiesten palkkaturvalain mukaiset menot 32 000 000 euroa on budjetoitu momentille 32.30.52.

2020 talousarvio	31 810 000
2019 talousarvio	31 810 000
2018 tilinpäätös	24 722 849

50. EU:n rakennerahastoista ja muista koheesiopolitiikan rahastoista saatavat tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 190 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Tulokertymä sisältää Euroopan komission maksamat Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahaston (ESR) maksut ohjelmakauden 2014—2020 Kestävä kasvua ja työtä 2014—2020 Suomen rakennerahasto-ohjelmaan sekä maksut Suomen takausohjelmaan kasvuyritysten rahoituksen saatavuuden parantamiseksi (EAKR).

Tulokertymä sisältää lisäksi Euroopan komission maksamat vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahaston (FEAD) maksut Vähävaraisten avun toimenpideohjelmaan 2014—2020.

Tulot koostuvat Euroopan komission EU-ohjelmiin maksamista alku-, väli- ja loppumaksuista.

Tulojen arvioitu kertymä (euroa)

EAKR	105 000 000
ESR	80 000 000
Muut	5 000 000
Yhteensä	190 000 000

2020 talousarvio	190 000 000
2019 talousarvio	200 000 000
2018 tilinpäätös	189 343 554

99. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 411 200 000 euroa.

Selvitysosa:

Tulojen arvioitu kertymä (euroa)

Business Finland -viraston tulot	1 000 000
Royalty-tulot	4 500 000
Palkkaturvapalautusten korot	1 000 000
Korontasaustoiminnan korkohyvitykset ja suojaustulot	77 200 000
Päästöoikeuksien huutokauppatulot	267 000 000

Tulojen arvioitu kertymä (euroa)

Päästöoikeuksien huutokauppatulot (EU:n innovaatorahasto)	60 000 000
Muut tulot	500 000
Yhteensä	411 200 000

Momentille kertyy tuloja Business Finland -viraston osallistumisesta eurooppalaisiin yhteistyöhankkeisiin sekä rahoituksen takaisinperinnöistä ja vahingonkorvauksista. Vastaavat menot on merkitty momentille 32.20.40.

Royalty-maksuista saatavat tulot perustuvat lakiin valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa toisen omaksi valtion omistamia kivennäislöydöksiä sekä niiden hyväksikäyttöä varten tarvittavia maa-alueita (174/1940).

Palkkaturvapalautusten korot ovat palkkaturvalain (866/1998) 17 §:n ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) 15 §:n mukaan palkkaturvana maksetuille määrille kertyviä korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentin mukaisia korkoja, jotka työnantaja tai tämän konkurssipesä on velvollinen maksamaan.

Korontasaustoiminnan korkohyvitykset ja suojaustulot liittyvät Suomen Vientiluotto Oy:n OECD-ehtoisten vienti- ja alusluottojen korontasaustoimintaan (1543/2011, 1137/1996).

Päästöoikeuksien huutokauppatulot perustuvat päästökauppalakiin (311/2011) sekä komission huutokauppa-asetukseen (EU) N:o 1031/2010.

2020 talousarvio	411 200 000
2019 talousarvio	214 700 000
2018 tilinpäätös	334 847 752

33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala*02. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 1 600 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määräämien perusteiden mukaisia alkoholilain (1102/2017) tarkoittamia lupa- ja valvontamaksuja, terveydensuojelulain (763/1994) 20 b ja 28 a §:ssä tarkoitettujen suoritteiden maksuja sekä valtioneuvoston määräämien perusteiden mukaisia geeniteknikkalain (377/1995) tarkoittamia tarkastusmaksuja.

2020 talousarvio	1 600 000
2019 talousarvio	1 600 000
2018 tilinpäätös	2 087 848

03. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 100 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain (668/2008) 7 §:n mukaisia maksuja ja sekalaisia tuloja.

Tulot kertyvät rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta sekä sekalaisista tuloista. Vastaavat menot on merkitty momenteille 33.03.04 ja 33.70.20.

2020 talousarvio	100 000
2019 talousarvio	300 000
2018 tilinpäätös	—

90. Sosiaali- ja terveysministeriön osuus rahapelitoiminnan tuotosta

Momentille arvioidaan kertyvän 473 400 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat arpajaislain (1047/2001) 18 §:n mukaisia tuottoja. Tuloja vastaavasti momentilta 33.90.50 myönnetään 380 000 000 euroa avustuksina yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen sekä momenteilta 33.50.52, 55 ja 56 yhteensä 65 500 000 euroa valtion korvauksena sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin, eräisiin kuntoutustoiminnan menoihin ja rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menoihin. Edelleen viitaten momentin 33.50.51 perusteluihin tuloarvion mitoituksessa on otettu huomioon 25 000 000 euroa kunnille ja kuntayhtymille korvattavien avohuoltokustannusten kattamiseen. Tuloja vastaavasti momentilta 33.01.01 katetaan 2 900 000 euroa sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimivan sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen hallinnollisia menoja.

Tuloarviosta 435 800 000 euroa on Veikkaus Oy:n tuottoarvion mukaista vuoden 2020 tuottoa ja 37 600 000 euroa on lakkautetun Raha-automaattiyhdistyksen jakamatta jääneiden varojen purkua sosiaali- ja terveysministeriön taseesta.

2020 talousarvio	473 400 000
2019 talousarvio	494 650 000
2018 tilinpäätös	495 600 186

98. Valtionapujen palautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 103 200 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat sosiaali- ja terveydenhuollon ja sosiaalivakuutuksen erityislakien nojalla maksettujen valtionapujen ja valtion osuuksien palautuksia.

2020 talousarvio	103 200 000
2019 talousarvio	101 200 000
2018 tilinpäätös	185 314 477

99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 200 000 euroa.

Selvitysosa:

Tulojen arvioitu kertymä (euroa)

Kuntien avopalveluennakoiden palautukset (sotilasvammalaki 404/1948)	600 000
Sotilasvammakorvauksiin liittyvät regressit (sotilasvammalaki 404/1948)	500 000
Muut tulot	100 000
Yhteensä	1 200 000

2020 talousarvio	1 200 000
2019 talousarvio	925 000
2018 tilinpäätös	1 332 901

35. Ympäristöministeriön hallinnonala

10. Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista

Momentille arvioidaan kertyvän 1 350 000 euroa.

Selvitysosa: Öljysuojarahastosta annetun lain (1406/2004) 10 ja 18 §:n mukaisina korvauksina arvioidaan saatavan jääolosuhteiden öljyntorjuntalaitteiden ja puuttuvan avomeritorjuntakaluston hankinnasta sekä muun öljyvahinkojen torjuntakaluston hankinnasta ja öljyntorjuntavalmiuden ylläpidosta aiheutuneista menoista 1 200 000 euroa.

Ympäristövahinkojen torjuntakustannuksista arvioidaan vahingonkorvausvelvollisilta saatavan korvauksina 150 000 euroa.

2020 talousarvio	1 350 000
2019 talousarvio	1 650 000
2018 tilinpäätös	—

20. Siirto Valtion asuntorahastosta

Momentille siirretään 6 000 000 euroa.

Selvitysosa: Rahastosta tehdään valtion lainanoton korkokustannuksiin ja rahaston omapääomaeriin perustuva tuloutus valtion talousarvioon. Korollisen pääoman pohjana käytetään vuoden 2018 vahvistetun tilinpäätöksen mukaista omaa pääomaa, josta on vähennetty ne summat, yhteensä noin 1,35 mrd. euroa, jotka valtion talousarviosta on vuosina 1990—1993 siirretty rahastoon. Valtion lainanoton korkokustannuksena käytetään vuoden 2018 valtion euromääräisen pitkäaikaisen lainanoton efektiivistä, nimellistä korkokustannusta (0,3 %) siten, että sen muutoksesta on otettu huomioon puolet. Jälleenaikaiskoron lähtötaso on 0,15 %. Näin jälleenaikaiskoron korko vuodelle 2020 on 0,23 %. Rahastosta tehtävää tuloutusta vähentää rahaston yhdistyksen saldolle samoin perustein laskettu korko, joka on noin 5,2 milj. euroa.

2020 talousarvio	6 000 000
2019 I lisätalousarvio	73 000 000
2019 talousarvio	5 250 000
2018 tilinpäätös	12 000 000

99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 000 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille arvioidaan kertyvän tuloja, jotka perustuvat ympäristöministeriön suoritteista annettuun maksuasetukseen (29/2016) ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen suoritteista annettuun maksuasetukseen (53/2016). Lisäksi momentille tuloutetaan ympäristöministeriön, Suomen ympäristökeskuksen ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen sekalaiset tulot.

Momentille tuloutetaan myös Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle kylmälaitteiden sekä sammu- tus- ja torjuntalaitteiden huoltajien ja jätehuollosta vastaavien pätevyysilmoituksista tulevat tulot.

2020 talousarvio	1 000 000
2019 talousarvio	1 000 000
2018 tilinpäätös	426 767

39. Muut sekalaiset tulot

01. Sakkotulot ja tulot hallinnollisista maksuseuraamuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 130 000 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan sakkorangaistuksista sekä rangaistusluonteisista hallinnollisista maksuseuraamuksista kertyvä tulot.

2020 talousarvio	130 000 000
2019 II lisätalousarvio	-43 200 000
2019 talousarvio	173 200 000
2018 tilinpäätös	126 543 835

02. Verotukseen liittyvät korkotulot

Momentille arvioidaan kertyvän 64 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena pois lukien tuloarvioon kohdistuvat oikaisut, jotka kirjataan verotuksen oikaisupäätöksen perusteella.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan verotuksen toimittamiseen liittyvät korkotulot, kertyneet viivekorot ja jäämämaksut, verotilin viivästyskorot sekä verontilityslain mukaiset korkotulot. Momentille kertyvien erien korko on sidottu korkolain mukaiseen viitekorkoon.

2020 talousarvio	64 000 000
2019 talousarvio	84 000 000
2018 tilinpäätös	48 088 324

04. Siirrettyjen määrärahojen peruutukset

Momentille arvioidaan kertyvän 200 000 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan käyttämättä jääneet siirretyt siirtomäärärahat, joita tilinpäätöksessä ei enää voida siirtää seuraavalle vuodelle.

2020 talousarvio	200 000 000
2019 talousarvio	250 000 000
2018 tilinpäätös	191 468 334

10. Muut sekalaiset tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 7 000 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan sellaiset sekalaiset tulot, joita ei voida tulouttaa muille momenteille.

2020 talousarvio	7 000 000
2019 talousarvio	7 000 000
2018 tilinpäätös	9 625 743

Osasto 13 KORKOTULOT, OSAKKEIDEN MYYNTITULOT JA VOITON TULOUTUKSET

Selvitysosa:

Osaston tuloarviot vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
01. Korkotulot	93 471	43 843	44 181	338	1
04. Korot valtion lainoista liikelaitoksille	6 397	5 400	4 500	-900	-17
05. Korot muista lainoista	70 893	17 657	18 069	412	2
07. Korot talletuksista	229	1 400	1 800	400	29
09. Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen ja valtion muille eläkelaitoksille maksamien ennakoiden korkotulot	15 953	19 386	19 812	426	2
03. Osinkotulot ja osakkeiden myyntitulot	2 548 684	1 933 000	2 176 400	243 400	13
01. Osinkotulot, pääomantulot ja osakkeiden myyntitulot	2 548 684	1 933 000	2 176 400	243 400	13
04. Osuus valtion rahoituslaitosten voitosta	104 000	100 000	100 000	—	0
01. Osuus Suomen Pankin voitosta	104 000	100 000	100 000	—	0
05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	227 704	136 524	173 900	37 376	27
01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	227 704	136 524	173 900	37 376	27
Yhteensä	2 973 860	2 213 367	2 494 481	281 114	13

01. Korkotulot

04. Korot valtion lainoista liikelaitoksille

Momentille arvioidaan kertyvän 4 500 000 euroa.

Selvitysosa: Korot kertyvät Senaatti-kiinteistöille lainaehdoin annetun vieraan pääoman korkoista. Liikelaitosten lainoista tehtävät lyhennykset kirjataan momentille 15.01.02.

2020 talousarvio	4 500 000
2019 talousarvio	5 400 000
2018 tilinpäätös	6 396 556

05. Korot muista lainoista

Momentille arvioidaan kertyvän 18 069 000 euroa.

Selvitysosa: Tuloarviossa on otettu huomioon valtion talousarvion määrärahoista myönnettyjen lainojen korot. Näitä lainoja ovat mm. Kreikan valtioille myönnettyt lainat, peruskuivatus- ja metsänparannuslainat ja Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin lainat. Muista lainoista tehtävät lyhennykset kirjataan momentille 15.01.04.

2020 talousarvio	18 069 000
2019 talousarvio	17 657 000
2018 tilinpäätös	70 893 169

07. Korot talletuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 1 800 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) mukaisia tuloja. Momentin tuloiksi merkitään yli päivittäisen tarpeen olevien valtion kassareservien sijoitustoiminnasta kertyvät korkotulot.

2020 talousarvio	1 800 000
2019 talousarvio	1 400 000
2018 tilinpäätös	229 062

09. Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen ja valtion muille eläkelaitoksille maksamien ennakoiden korkotulot

Momentille arvioidaan kertyvän 19 812 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Valtio saa korkotuloa VILMA-kustannustenjaosta maksamistaan muiden eläkelaitosten vastuulla olevista eläkemenoista sekä maksamistaan kustannustenjaon ennakoista. Korkokantana käytetään TyEL:n 179 §:n 4 momentissa tarkoitettujen perusteiden mukaista vakuutusmaksukorkoa.

Momentille kirjataan myös mahdollinen valtioneuvoston asetuksen (284/2017) 1 §:n 3 momentissa tarkoitettu korkotulo.

Vastaavat menot on budjetoitu momentille 28.50.95.

2020 talousarvio	19 812 000
2019 talousarvio	19 386 000
2018 tilinpäätös	15 952 693

03. Osinkotulot ja osakkeiden myyntitulot

01. Osinkotulot, pääomanpalautukset ja osakkeiden myyntitulot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 176 400 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät osinkotuloina valtion osakeomistuksen perusteella, pääomanpalautuksina sekä valtion osakkeiden myyntituloina. Osinkopolitiikan yleisenä lähtökohtana on, että valtionyhtiöt ja osakkuusyhtiöt maksavat osinkoa, joka osinkosuhteella mitattuna vastaa pörssiyritysten normaalia tasoa.

2020 talousarvio	2 176 400 000
2019 I lisätalousarvio	-110 000 000
2019 talousarvio	1 933 000 000
2018 tilinpäätös	2 548 683 963

04. Osuus valtion rahalaitosten voitosta

01. Osuus Suomen Pankin voitosta

Momentille arvioidaan kertyvän 100 000 000 euroa.

Selvitysosa: Suomen Pankista annetun lain (214/1998) mukaan osa pankin voitosta siirretään käytettäväksi valtion tarpeisiin. Lain mukaan voitosta puolet käytetään vararahaston kartuttamiseen ja muu osa siirretään valtion tarpeisiin. Pankkivaltuusto voi kuitenkin lain mukaan päättää toisin, jos se on pankin taloudellisen aseman tai vararahaston suuruuden vuoksi perusteltua.

Valtiolle tuloutettava osuus sisältää 7,45 milj. euroa Kreikan valtionvelkakirjoista saatavia tuottoja. Nämä sijoitukset on toteutettu Euroopan keskuspankkijärjestelmän arvopaperiohjelman puitteissa.

	2016	2017	2018	2019
Suomen Pankin voiton tuloutus, milj. euroa	98	91	104	143
Osuus edellisen vuoden voitosta, %	67	70	67	62

2020 talousarvio	100 000 000
2019 II lisätalousarvio	43 000 000
2019 talousarvio	100 000 000
2018 tilinpäätös	104 000 000

05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset

01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset

Momentille arvioidaan kertyvän 173 900 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) mukaisesti voitontuloutuksina vuoden 2019 tuloksien perusteella.

Voitontuloutukseksi arvioidaan 173,9 milj. euroa, josta Metsähallituksen osuus on 138,9 milj. euroa ja Senaatti-kiinteistöjen osuus on 35 milj. euroa.

2020 talousarvio	173 900 000
2019 talousarvio	136 524 000
2018 tilinpäätös	227 704 278

Osasto 15 LAINAT

Selvitysosa:

Osaston tuloarviot vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat	1 760 733	65 114	98 028	32 914	51
02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille	22 849	19 500	18 300	-1 200	-6
04. Muiden lainojen lyhennykset	1 737 884	45 614	79 728	34 114	75
03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta	-985 766	1 655 024	1 963 368	308 344	19
01. Nettolainanotto ja velanhallinta	-985 766	1 655 024	1 963 368	308 344	19
Yhteensä	774 967	1 720 138	2 061 396	341 258	20

01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat

Selvitysosa: Valtion lainasaatavaa hoitavalla viranomaisella on oikeus yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 78 §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen velkajärjestelyn yhteydessä luopua osasta valtion myöntämän lainan pääomaa ja korkoa.

02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille

Momentille arvioidaan kertyvän 18 300 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät omaisuusjärjestelyjen yhteydessä velkapääomaksi merkittyjen lainojen takaisinmaksuista valtiolle. Liikelaitoksista vain Senaatti-kiinteistöillä on valtion lainaa. Liikelaitosten lainojen korkotulot kirjataan momentille 13.01.04.

2020 talousarvio	18 300 000
2019 talousarvio	19 500 000
2018 tilinpäätös	22 849 033

04. Muiden lainojen lyhennykset

Momentille arvioidaan kertyvän 79 728 000 euroa.

Selvitysosa: Tuloarvio koostuu valtion talousarviossa myönnettyjen lainojen lyhennyksistä. Tuloarvio sisältää mm. valtion liikelaitoksista valtion yhtiöiksi muutetuille yhtiöille sekä muille valtion yhtiöille myönnettyjen lainojen lyhennyksiä sekä valtion liikelaitosten eläkemaksulainojen lyhennyksiä. Tuloarvioon sisältyy myös maatala-, maankäyttö- ja maanhankintalain mukaan muodostettujen tilojen kauppa- ja lunastushintojen lyhennykset sekä peruskuivatus- ja metsänparannuslainojen lyhennykset. Tuloarvioon sisältyy Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin lainojen lyhennykset. Tuloarviossa on huomioitu myös muille valtioille myönnettyjen lainojen lyhennykset. Momentin lainojen korkotulot kirjataan momentille 13.01.05.

2020 talousarvio	79 728 000
2019 talousarvio	45 614 000
2018 tilinpäätös	1 737 883 837

03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta

Selvitysosa: Valtion velanhoidon strategisena tavoitteena on velasta aiheutuvien kustannusten minimointi siten, että velanhoidollisten toimenpiteiden ja itse velkasalkun riskit pysyvät hyväksyttävällä tasolla ja siten, että valtion maksuvalmius turvataan kaikissa olosuhteissa. Kustannuksia minimoidaan muokkaamalla aktiivisesti velkasalkun korkorakennetta siten, että velasta aiheutuvia korkomenoja voitaisiin hallitusti vähentää. Lisäksi pidetään yllä mahdollisimman likvidit viitelainamarkkinat edullisen rahoituksen turvaamiseksi.

01. Nettolainanotto ja velanhallinta

Momentille merkitään nettotuloa 1 963 368 000 euroa.

Tuloina otetaan huomioon uusien valtionlainojen nimellisarvot, emissiovoitot, pääomavoitot sekä velan riskiaseman säätelemiseksi tehdyistä johdannaissojimuksista saatavat tulot.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää:

- 1) valtionvelan kuolestusten ja takaisinostojen maksamiseen
- 2) valtion lainanotossa esiintyvien emissiotappioiden ja velan takaisinostoissa esiintyvien pääomatappioiden sekä valtionlainojen ottamista ja takaisinmaksua suojaavista johdannaisista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Tulot ovat valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) mukaisia tuloja.

Budjettitalouden velan nimellisarvon kehitys vuosina 2018—2020 (mrd. euroa)

	2018 tilinpäätös	2019 budjetoitu	2020 esitys
Budjettitalouden velka, nimellisarvo	103,9	106,8	108,8

Momentin nettotuloarvio vastaa muista kuin velanhallinnasta aiheutuvista eristä syntyvää nettolainanottotarvetta. Momentille kertyy nettotuloja uusista valtionlainoista saatavista tuloista vähennettynä velan takaisinmaksuista aiheutuvilla menoilla. Nettotuloon sisällytetään lisäksi valtion lainanotossa esiintyvien emissiotappioiden ja velan takaisinostoissa esiintyvien pääomatappioiden sekä lainan ottamista tai takaisinmaksuhintaa suojaavista johdannaissopimuksista aiheutuvat erät.

Budjettitalouden velan pitkäaikaisten lainojen kuoletuksia arvioidaan maksettavan 15,1 mrd. euroa vuonna 2020. Tämän lisäksi arvioidaan erääntyvän velkasitoumuksia ja lyhytaikaista luottoa 5,3 mrd. euroa. Uusista lainoista saatavan määrän, ml. emissiotappiot, arvioidaan olevan 22 343 000 000 euroa ja lainojen kuoletuksiin ja takaisinmaksuun, ml. pääomatappiot, käytettävän määrän 20 380 000 000 euroa.

Tulot ja menot (milj. euroa)

Tulot	
Nimellisarvoinen nettolainanotto	2 013
Menot	
Emissiotappiot (netto)	-40
Pääomatappiot (netto)	-10
Nettotulot	1 963
2020 talousarvio	1 963 368 000
2019 II lisätalousarvio	-136 184 000
2019 I lisätalousarvio	226 788 000
2019 talousarvio	1 655 024 000
2018 tilinpäätös	-985 765 656

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 21 EDUSKUNTA

Selvitysosa:

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
01. Kansanedustajat	21 258	21 810	22 250	440	2
01. Kansanedustajien toimintamenot (arviomääräraha)	21 258	21 810	22 250	440	2
10. Eduskunnan kanslia	71 417	71 991	72 985	994	1
01. Eduskunnan kanslian toimintamenot (arviomääräraha)	51 323	56 358	56 901	543	1
02. Peruskorjaukseen liittyvät toimintamenot (arviomääräraha)	2 213	1 503	484	-1 019	-68
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	6 318	6 500	6 500	—	0
51. Avustajatuki eduskuntaryhmille (arviomääräraha)	3 564	3 630	5 100	1 470	40

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018	v. 2019	v. 2020	Muutos 2019—2020	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
70. Tietohallinnon laite- hankinnat ja kehittämis- hankkeet (siirtomääräraha 3 v)	4 000	4 000	4 000	—	0
(74.) Eduskunnan rakennusten peruskorjaukset (siirto- määräraha 3 v)	4 000	—	—	—	0
20. Eduskunnan oikeusasia- mies	6 083	6 455	7 226	771	12
01. Eduskunnan oikeusasia- miehen kanslian toiminta- menot (arviomääräraha)	6 083	6 455	7 226	771	12
30. Ulkopoliittinen instituutti	3 588	3 759	3 814	55	1
01. Ulkopoliittisen instituutin toimintamenot (siirtomäärä- raha 2 v)	3 398	3 539	3 594	55	2
29. Arvonlisäveromenot (arvio- määräraha)	190	220	220	—	0
40. Valtiontalouden tarkastusvirasto	15 448	16 319	16 454	135	1
01. Valtiontalouden tarkastus- viraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 937	15 669	15 804	135	1
29. Arvonlisäveromenot (arvio- määräraha)	511	650	650	—	0
90. Eduskunnan muut menot	4 082	4 255	4 377	122	3
50. Eduskuntaryhmien ryhmä- kanslioiden tukeminen (kiinteä määräraha)	4 082	4 255	4 377	122	3
Yhteensä	121 875	124 589	127 106	2 517	2

01. Kansanedustajat

01. Kansanedustajien toimintamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 22 250 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Kansanedustajien palkkiot	16 530 000
Kansanedustajien kulukorvaukset	3 680 000
Kansanedustajien kotimaan matkat	2 040 000
Yhteensä	22 250 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kotimaan matkakulujen tarkistus	29
Palkkion tarkistus	411
Yhteensä	440
2020 talousarvio	22 250 000
2019 talousarvio	21 810 000
2018 tilinpäätös	21 257 847

10. Eduskunnan kanslia*01. Eduskunnan kanslian toimintamenot (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 56 901 000 euroa.

Selvitysosa: Määrärahaan sisältyy eduskunnan kansliaan palvelussuhteessa olevien 87 kansanedustajan avustajan palkkaus- ja muita henkilöstömenoja sekä matkakustannuksia yhteensä 3 530 000 euroa. Lisäksi määrärahaa voidaan käyttää eduskuntaryhmien toiminnan edellyttämien tilojen, kalusteiden ja laitteiden ylläpitoon ja hankintaan sekä henkilökunnan työterveyshuoltoon siten kuin kansliatoimikunta päättää.

Eduskuntaryhmien palveluksessa olevien avustajien tukirahaa varten on momentti 21.10.51.

Peruskorjauksesta johtuvat käyttömenot maksetaan momentilta 21.10.02.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallitusneuvottelujen kertamenot	-180
Päätelaiteuudistus 2019 ja 2020	-200
Siirto momentille 21.10.51	-910
Suomen EU-puheenjohtajuuskauden kertamenot 2019 ja 2020	-1 300
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	482
Palkkausten tarkistukset	1 358
Tasomuutos	1 293
Yhteensä	543
2020 talousarvio	56 901 000
2019 talousarvio	56 358 000
2018 tilinpäätös	51 323 322

02. Peruskorjaukseen liittyvät toimintamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 484 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää peruskorjauksesta johtuviin tilavuokriin, kalustehankintoihin, kalusteiden korjaus- ja kunnossapitokustannuksiin, urakoiden vähäisiin jälkitöihin, asiantuntija- ja suunnittelukustannuksiin sekä muutto- ja kuljetuskustannuksiin.

Selvitysosa: Määräraha osoitetaan ohjeellisesti kiinteistötoimiston käyttöön.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-1 019
Yhteensä	-1 019
2020 talousarvio	484 000
2019 talousarvio	1 503 000
2018 tilinpäätös	2 212 942

29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 500 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille on budjetoitu koko pääluokan arvonlisäveromenot lukuun ottamatta momenteille 21.30.29 ja 21.40.29 budjetoituja arvonlisäveromenoja.

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	6 500 000
2019 talousarvio	6 500 000
2018 tilinpäätös	6 317 508

51. Avustajatuki eduskuntaryhmille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kansliatoimikunnan ns. ryhmäkansliamallia koskevien päätösten (4.3.2015 § 3 ja 7.3.2019 § 19) mukaisen tuen maksamiseen niille eduskuntaryhmille, joiden kansanedustajien avustajat ovat siirtyneet ryhmäkanslioiden palvelukseen.

Kansliatoimikunta antaa tarvittaessa tarkentavia ohjeita ryhmäkansliamalliin liittyvän tuen suuruudesta, siirtymisen ehdoista ja ajankohdista sekä muista malliin liittyvistä periaatteista.

Selvitysosa: Ryhmäkansliamallin tukisummaa tarkistetaan vuosittain siihen sisältyvien palkkaus- ja henkilöstösivukulujen, ateriaedun verotusarvon, matkakustannusten ja hallintokulujen muutosten mukaisesti. Tarkistukset tehdään virkatyönä hallinto- ja palveluosastolla. 1.4.2019 tarkistuksesta lukien tukisumma on 3 648,00 euroa edustajaa kohden kuukaudessa. Arviossa on huomioitu lomarahaleikkauksen päättymisen vaikutus kompensaatioon sekä kahden prosentin tasokorotus. Avustajatuki on arvioitu nykyisen tilanteen mukaisesti.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentilta 21.10.01	910
Tasomuutos	560
Yhteensä	1 470

2020 talousarvio	5 100 000
2019 talousarvio	3 630 000
2018 tilinpäätös	3 563 625

70. Tietohallinnon laitehankinnat ja kehittämishankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää tietohallinnon uusien tai nykyisiä sovelluksia korvaavien kehittämishankkeiden maksamiseen sekä tietohallinnon palvelin- ja laitehankintoihin.

2020 talousarvio	4 000 000
2019 talousarvio	4 000 000
2018 tilinpäätös	4 000 000

20. Eduskunnan oikeusasiamies

01. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian toimintamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 226 000 euroa.

Selviytysosa: Määrärahasta 6 297 000 euroa käytetään oikeusasiamiehen kanslian perus- ja erityistehtävien hoitamiseen. Kanslian yhteydessä toimivan Ihmisoikeuskeskuksen menot ovat 848 000 euroa lakisääteisten tehtävien hoitamiseen.

Oikeusasiamiehen erityistehtävänä on mm. toimia YK:n kidutuksen vastaisen yleissopimuksen valinnaisessa pöytäkirjassa tarkoitettuna kansallisena valvontaelimenä. Lisäksi YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevassa yleissopimuksessa tarkoitettuna kansallisen rakenteen tehtävät eli vammaisten henkilöiden oikeuksien edistäminen, suojele ja seuranta säädettiin oikeusasiamiehen, Ihmisoikeuskeskuksen ja sen valtuuskunnan tehtäväksi. Tehtävät ovat lisänneet oikeusasiamiehen kanslian työmäärää ja edellyttäneet henkilöstövoimavarojen uudelleen kohdentamista.

Oikeusasiamiehen kanslialle Ihmisoikeuskeskus mukaan lukien on myönnetty vuodelle 2019 yhteensä 600 000 euron lisämääräraha ikäihmisten oikeuksien toteutumisen valvontaan ja edistämiseen. Määräraha jakautuu oikeusasiamiehen laillisuusvalvontatyöhön ja Ihmisoikeuskeskuksen edistämistehtäviin. Määräraha ehdotetaan vuoden 2020 talousarviossa kokonaisuudessaan vaki-naistettavaksi.

Ihmisoikeuskeskus on toiminnallisesti itsenäinen perus- ja ihmisoikeuksia edistävä valtiollinen toimielin. Ihmisoikeuskeskuksen ihmisoikeusvaltuuskunta on eduskunnan oikeusasiamiehen nimittämä kansallinen yhteistyöelin. Sen toimikausi on 1.4.2016—31.3.2020. Ihmisoikeusvaltuuskunnassa on 38 jäsentä (lain mukaan 20—40 jäsentä).

Kanteluasiat

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
saapuneet	5 594	6 250	6 250
ratkaistut	5 410	6 250	6 250

Saapuneiden kantelujen määrät vaihtelevat jonkin verran vuosittain. Vuonna 2018 kanteluista ja omista aloitteista 15 % johti johonkin oikeusasiamiehen toimenpiteeseen. Vuonna 2018 kantelujen keskimääräinen käsittelyaika oli 98 päivää.

Omat aloitteet ja tarkastukset

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
aloitteet	79	80	80
tarkastukset	128	150	150

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ikäihmisten oikeuksien toteutumisen valvonta ja edistäminen	350
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	50
Tasomuutos	371
Yhteensä	771
2020 talousarvio	7 226 000
2019 I lisätalousarvio	350 000
2019 talousarvio	6 455 000
2018 tilinpäätös	6 083 070

30. Ulkopoliittinen instituutti*01. Ulkopoliittisen instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 594 000 euroa.

Selvitysosa: Arvioituina toiminnan tuloina on otettu huomioon mm. julkaisutoiminnan tilaustuotot sekä tutkimusten ulkopuolinen hankerahoitus ja kustannusten korvaukset sekä maksullinen toiminta yhteensä 760 000 euroa. Vuosien 2020—2022 tutkimusagenda koostuu kolmesta ohjelmasta, joiden aiheina ovat Euroopan unioni, erityisesti sen ulkosuhteiden, poliittisten kehityssuuntien ja keskeisten jäsenmaiden EU-politiikan tutkimus, Euroopan unionin itäinen naapurusto ja Venäjä sekä globaali turvallisuus. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan sekä EU-politiikan tutkimus sisältyy keskeisenä osana kaikkiin tutkimusohjelmiin.

Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Henkilötyövuodet	40,4	43,5	45,0
Sairauspoissaolot, pv/htv	4,7	4,5	4,5
Naisten osuus henkilöstöstä, %	46	50	50

ParTy-työtyytyväisyyskartoituksen tulosten mukaan työtyytyväisyys on keskimääräistä parempi.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	3 816	4 344	4 354
Bruttotulot	1 067	805	760
Nettomenot	2 749	3 539	3 594
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	635		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 284		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Lomarahojen alentaminen (Kiky)	28
Palkkausten tarkistukset	27
Yhteensä	55

2020 talousarvio	3 594 000
2019 talousarvio	3 539 000
2018 tilinpäätös	3 398 000

29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 220 000 euroa.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään instituutin toimintamenoista aiheutuvien arvonlisäveromenojen maksamiseen.

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	220 000
2019 talousarvio	220 000
2018 tilinpäätös	189 692

40. Valtiontalouden tarkastusvirasto

01. Valtiontalouden tarkastusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 15 804 000 euroa.

Selvitysosa: Tarkastusviraston talousarvioehdotus perustuu siihen, että viraston tehtäviksi perustuslaissa ja muussa tarkastamista koskevassa lainsäädännössä säädetty ulkoiset tarkastustehtävät ja muiksi lakisääteisiksi tehtäviksi säädetty finanssipolitiikan valvonta sekä puolue- ja vaalirahoitukseen liittyvät valvontatehtävät ja rahoitusvakausviranomaisen toiminnan tarkastaminen (laki rahoitusvakausviranomaisesta 1195/2014) hoidetaan kansliatoimikunnan vahvistamien talouden ja henkilöstösuunnittelun linjausten ja talousarviokehyksen mukaisten määrärahojen tason puitteissa.

Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Henkilötyövuodet	144,4	144,0	144,0
Sairauspoissaolot, pv/htv	8,1	6,6	6,6
Työtyytyväisyysindeksi			
ParTy 2017 -indeksit:			
Henkilöstön hyvinvointi	3,4	3,7	3,7
Työn perusedellytykset	3,3	3,4	3,4
Työyhteisön toimivuus	3,3	3,5	3,5
Työyhteisön kehittämisedellytykset	3,3	3,5	3,5
Naisten osuus henkilöstöstä, %	51,0	51,0	51,0

HTV-tavoite vuosina 2018—2020 yksiköittäin

	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Tilintarkastus ja laillisuustarkastus	57	58	58
Tuloksellisuustarkastus ja finanssipolitiikan tarkastus	54	56	56
Suunnittelu- ja muut tukipalvelut	33	30	30
Yhteensä	144	144	144

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Lomarahojen alentaminen (Kiky)	135
Palkkausten tarkistukset	136
Tasomuutos	-136
Yhteensä	135

2020 talousarvio	15 804 000
2019 talousarvio	15 669 000
2018 tilinpäätös	14 937 000

29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 650 000 euroa.

Selvitysosa: Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	650 000
2019 talousarvio	650 000
2018 tilinpäätös	510 517

90. Eduskunnan muut menot*50. Eduskuntaryhmien ryhmäkanslioiden tukeminen (kiinteä määräraha)*

Momentille myönnetään 4 377 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää eduskuntaryhmistä annetun lain (979/2012) mukaisen tuen maksamiseen ryhmien toiminnalle välttämättömän henkilöstön palkkaamiseen ja ryhmien toiminnasta aiheutuviin muihin menoihin.

Kansliatoimikunta antaa tarvittaessa määrärahan käyttöperiaatteita koskevia tarkentavia ohjeita.

Selvitysosa: Määräraha jaetaan ryhmien kesken siten, että jokaista edustajaa kohden suoritetaan 1 673 euroa kuukaudessa, minkä lisäksi kullekin vuoden 2019 eduskuntavaalien tuloksen perusteella muodostetulle eduskuntaryhmälle suoritetaan vaalikauden loppuun asti kahden edustajan kuukausisummaa vastaava määrä kuukaudessa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ryhmäkansliamäärärahan tarkistus	122
Yhteensä	122

Momentin määräraha on muutettu kiinteäksi määrärahaksi.

2020 talousarvio	4 377 000
2019 talousarvio	4 255 000
2018 tilinpäätös	4 081 770

Pääluokka 22

TASAVALLAN PRESIDENTTI

Selvitysosa:

Kestävä kehitys

Tasavallan presidentin kanslia edistää kestävästä kehitystä käyttämällä uusiutuvalla energialla tuotettua kaukolämpöä ja kaukojäähdytystä hallinnoimissaan rakennuksissa. Kiinteistöjen peruskorjausten yhteydessä lisätään uusiutuvan energian osuutta energialähteenä.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018	v. 2019	v. 2020	Muutos 2019—2020	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
01. Tasavallan presidentti	1 495	2 875	2 875	—	0
01. Tasavallan presidentin palkkio (kiinteä määräraha)	126	126	126	—	0
02. Tasavallan presidentin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	199	199	199	—	0
20. Vierailuista ja kokousmatkoista aiheutuvat menot (siirtomääräraha 2 v)	1 170	2 550	2 550	—	0
02. Tasavallan presidentin kanslia	16 386	17 201	13 249	-3 952	-23
01. Tasavallan presidentin kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 100	8 201	8 249	48	1
02. Eläkkeellä olevien presidenttien menot (siirtomääräraha 2 v)	500	500	500	—	0
29. Arvonlisäveromenot (arvio määräraha)	2 224	2 500	2 000	-500	-20
75. Perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)	5 563	6 000	2 500	-3 500	-58
Yhteensä	17 881	20 076	16 124	-3 952	-20
Henkilötyövuodet	65,8	67,0	69,0		

01. Tasavallan presidentti

01. Tasavallan presidentin palkkio (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 126 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin palkkiosta annetun lain (1152/2011) 1 §:n mukaisen tasavallan presidentin palkkion maksamiseen.

2020 talousarvio	126 000
2019 talousarvio	126 000
2018 tilinpäätös	126 000

02. Tasavallan presidentin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 199 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää muista kuin tasavallan presidentin kanslian toimintamenomomentille tai momentille 22.01.20 budjetoiduista tasavallan presidentin järjestämistä tilaisuuksista tai tasavallan presidentin toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

2020 talousarvio	199 000
2019 talousarvio	199 000
2018 tilinpäätös	199 000

20. Vierailuista ja kokousmatkoista aiheutuvat menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 550 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) tasavallan presidentin ulkomaille suuntautuvista vierailuista ja matkoista aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) Suomeen suuntautuvista vierailuista aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) näihin vierailuihin ja matkoihin liittyvän tilapäisen työvoiman palkkioiden ja työnantajamaksujen maksamiseen.

2020 talousarvio	2 550 000
2019 talousarvio	2 550 000
2018 tilinpäätös	1 169 519

02. Tasavallan presidentin kanslia

Selvitysosa: Tasavallan presidentin kansliasta annetun lain (100/2012) mukaisesti kanslian tehtävänä on avustaa tasavallan presidenttiä hänen tehtävänsä hoidossa, järjestää tasavallan presidentin ja hänen perheensä tarvitsemat palvelut sekä huolehtia tasavallan presidentin ja hänen käytössään olevien tilojen turvallisuudesta. Lisäksi tasavallan presidentin kanslia järjestää tarvittavat hallintopalvelut.

Tasavallan presidentin kanslia järjestää eläkkeellä oleville presidenteille tasavallan presidentin eläkeoikeudesta annetun lain (40/1994) mukaiset palvelut.

Tasavallan presidentin kanslia on valtion kiinteistönhaltijavirasto, joka huolehtii ja vastaa Presidentinlinnan, Mäntyniemen virka-asunnon, Kultarannan huvilatilan ja Helsingin Mariankatu 1:n kiinteistöjen ylläpidosta, tarpeellisista ja välttämättömistä vuosi- ja peruskorjauksista sekä perusparannuksista.

01. Tasavallan presidentin kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 249 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) tasavallan presidentin kanslian hallussa olevien valtion antiikki- ja taide-esineiden kunnossapidosta ja Kultarannan huvilatilan puutarha- ja viljelytoiminnasta aiheutuvien tarpeellisten ja välttämättömien menojen maksamiseen
- 2) vuosittain järjestettävistä valtiollisista edustustilaisuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) Kultarannan yhteisen vesialueen osakaskunnan toiminnasta kanslialle aiheutuviin menoihin.

Momentille nettobudjetoidaan osakaskunnan osakkailleen jakamat tuotot sekä Kultarannan ja Mäntyniemen puisto- ja metsäalueiden metsänhoidollisiin toimenpiteisiin liittyvät puunmyyntitulot.

Selvitysosa: Momentille kertyy tuloja pääasiassa asuntojen vuokrauksesta, käytettyjen kuljetusvälineiden ja koneiden myynnistä sekä metsänhoitoon liittyvästä puunmyynnistä.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019	
		varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	7 930	8 271	8 319
Bruttotulot	98	70	70
Nettomenot	7 832	8 201	8 249
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 000		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 268		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Lomarahojen alentaminen (Kiky)	57
Omakustannuseriaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-2
Palkkausten tarkistukset	-8
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	14
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-13
Yhteensä	48

2020 talousarvio	8 249 000
2019 talousarvio	8 201 000
2018 tilinpäätös	8 100 000

02. Eläkkeellä olevien presidenttien menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin eläkeoikeudesta annetun lain (40/1994) 1 §:n 2 momentin mukaisten eläkkeellä olevien presidenttien käytettäväksi osoitetuista palveluista aiheutuvien menojen maksamiseen.

2020 talousarvio	500 000
2019 talousarvio	500 000
2018 tilinpäätös	500 000

29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 euroa.

Selvitysosa: Momentilta maksetaan pääluokan kaikki arvonlisäveromenot.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-500
Yhteensä	-500

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	2 000 000
2019 talousarvio	2 500 000
2018 tilinpäätös	2 223 796

75. Perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Presidentinlinnan, Mäntyniemen virka-asunnon, Kultarannan huvilatilan ja Helsingin Mariankatu 1:n tarpeellisiin peruskorjauksiin ja -parannuksiin

2) Kultarannan huvilatilan puiston peruskorjauksiin ja -parannuksiin

3) kyseisten hankkeiden valmistelun, suunnittelun ja toteuttamisen kanslian varsinaiselle toiminnalle aiheuttamiin lisäkustannuksiin.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-3 500
Yhteensä	-3 500

2020 talousarvio	2 500 000
2019 talousarvio	6 000 000
2018 tilinpäätös	5 562 621

Pääluokka 23

VALTIONEUVOSTON KANSLIA

Selvitysosa: Valtioneuvoston kanslia vastaa toimialaansa kuuluvana pääministerin avustamisesta valtioneuvoston yleisessä johtamisessa sekä hallituksen ja eduskunnan työn yhteensovittamisessa. Valtioneuvoston kanslian tehtäviin kuuluvat Suomen EU-politiikan yhteensovittaminen ja kehittäminen, valtioneuvoston viestintä ja valtionhallinnon viestinnän yhteensovittaminen sekä valtion omistajapolitiikka ja valtioneuvoston kanslian alaisten valtio-omisteisten yhtiöiden omistajaohjaus.

Valtioneuvoston kanslian tehtävänä on johtaa, sovittaa yhteen ja kehittää valtioneuvoston ja sen ministeriöiden yhteistä hallintoa, sisäistä toiminnan ja talouden suunnittelua ja toimintatapoja sekä tuottaa yhteisiä palveluja ja kehittää valtioneuvoston yhteistä toimintakulttuuria.

Lisäksi valtioneuvoston kanslia vastaa valtion sektoritutkimuksen tavoitteiden yhteensovittamisesta, hallituksen tulevaisuustyöstä ja kestävän kehityksen Agenda 2030:n kansallisen toimeenpanon yhteensovittamisesta. Valtioneuvoston kanslia turvaa kaikissa olosuhteissa pääministerin ja hallituksen toimintaedellytykset ja vastaa pitkän aikavälin yhteiskuntapolitiikan ennakoinnista ja suunnittelusta sekä hallituksen strategiatyöstä.

Valtioneuvoston kanslia hoitaa toimialansa mukaiset tehtävät voimassa olevan hallitusohjelman mukaisesti. Valtioneuvoston kanslia seuraa hallitusohjelman toteutumista ja huolehtii osaltaan hallitusohjelmassa mainittujen tavoitteiden toteutumisesta.

Toimintaympäristön kuvaus

Hallituskauden alkaessa Suomen toimintaympäristöön vaikuttavat useat, vaikutuksiltaan hyvin merkittävät muutostekijät; ilmastonmuutos, globalisaatio, kaupungistuminen, väestön ikääntyminen ja teknologinen kehitys.

Valtioneuvoston kanslian tehtävien kannalta keskeinen kehitystekijä on tällä hetkellä arvojen ja asenteiden muutos sekä tämän mukaisesti muuttuva suhtautuminen poliittiseen järjestelmään ja yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. Yhdessä nämä vaikuttavat demokraattisen hallintojärjestelmän toiminnan edellytyksiin, poliittisiin ratkaisuihin ja hallitusohjelman sisältöön.

Suomen ulkoisista tekijöistä tärkeää on Euroopan unionin ja kansallisvaltioiden ja talouden kehitys. Suomi on osa eurooppalaista ja pohjoismaista arvoyhteisöä. Valtioneuvoston kanslialla on keskeinen asema EU-asioiden valmistelussa ja yhteensovittamisessa. EU-linjauksiin ja EU:n ke-

hitykseen vaikutetaan tehokkaasti. Yhteistyötä tiivistetään kansainvälisesti mm. kehittämällä yhteistyötä hybridiuhkiin varautumisessa.

Talouden ja työllisyyden kehitys on viime vuosina ollut varsin vahvaa, mutta ennakoitu nousuhdanteen päätyminen asettaa rajoitteensa julkisen talouden käytössä oleville resursseille. Julkisten menojen rahoittaminen kestävästi edellyttää kestäväää talouskasvua pohjautuen työllisyyden sekä työn tuottavuuden vahvistumiseen.

Myös teknologioiden kehittyminen, digitaalisen toimintakulttuurin vahvistuminen sekä työn tekemiseen liittyvät murrokset heijastuvat toimintaympäristöön. Valtioneuvoston kanslialla on edelläkävijärooli uuden teknologian käyttöönotossa ja uusien toimintatapojen omaksumisessa julkisessa hallinnossa. Tietoturva, tietojärjestelmien käytettävyys ja toimintavarmuus ovat kriittisiä tekijöitä. Kyberturvallisuuden strategista johtamista kehitetään ja koordinaatiota tiivistetään.

Valtioneuvoston työssä korostuu yhteensovittaminen ja kokonaisnäkömyksen muodostaminen sekä keskeisten ongelmien laaja-alaisuus. Toimintakykyinen hallitus edellyttää johtamisessa kattavaa kokonaiskuvaa ja toimivaa yhteensovittamistyötä, jota tuetaan valtioneuvoston yhtenäisen toimintakulttuurin vahvistamisella ja poikkihallinnollisilla tietojärjestelmä- ja toimintatapahankkeilla, joita saadaan päätökseen merkittävilä osin v. 2020 mennessä.

Valtioneuvoston ja ministeriöiden käytössä olevia toimitiloja tullaan kehittämään vuoteen 2025 ulottuvan valtioneuvoston toimitilasuunnitelman mukaisilla toimitilaratkaisuilla. Valtioneuvoston toimitilojen peruskorjaus- ja uudistushankkeet valtioneuvoston linnan korttelissa ja valtioneuvostokorttelissa on tarkoitus toteuttaa vuosien 2021—2026 aikana, jonka jälkeen merkittävä osa hallituksen ja ministeriöiden toiminnoista on keskitetty valtioneuvoston linnaan ja sen välittämään läheisyyteen.

Valtioneuvoston kanslian yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet
— Sosiaalisesti, taloudellisesti sekä ekologisesti kestävä Suomi.

Valtioneuvoston kanslian toiminnalliset tulostavoitteet

Painopiste	Toiminnallinen tulostavoite
Hallitusohjelman toimeenpano	Hallitusohjelman toimeenpano on onnistunutta ja sitä koskeva viestintä on yhtenäistä ja kattavaa.
Suomen EU-politiikan johtaminen	Suomen aktiivinen EU-politiikka vahvistaa kilpailukykyä, kasvua, työllisyyttä ja turvallisuutta ja Suomen tavoitteet on huomioitu EU:n vuosien 2021—2027 ohjelmakaudella.
Valtion aktiivinen ja selkeä omistaja-politiikka	Valtionomistusten tuotoilla on osaltaan mahdollistettu resurssit valtion talouteen ja hallituksen toimenpiteisiin sekä hankkeisiin sekä luotu yhteiskunnan kannalta tärkeää yritystoimintaa. Valtion omistamat yhtiöt ovat edelläkävijöitä yhteiskuntavastuuasioissa.
Valtioneuvoston yhteinen toimintakulttuuri ja kehittämishankkeet	Valtioneuvostossa on käytössä yhtenäiset työtä tukevat toimintatavat, työvälineet sekä jaettu tilannekuva kokonaisuuden johtamisen tueksi. Sähköiset ja kustannustehokkaasti järjestetyt valtioneuvoston yhteiset palvelut tukevat valtioneuvoston toimintaa.

Oikeuskanslerinvirasto

Oikeuskanslerinvirasto on itsenäinen virasto, jonka määrärahat ovat valtioneuvoston kanslian pääluokassa omassa luvussaan, jossa todetaan myös viraston yhteiskuntapoliittiset ja toiminnalliset tavoitteet.

Oikeuskanslerinvirasto tukee oikeuskansleria ja apulaisoikeuskansleria valtioneuvoston ja tasavallan presidentin virkatoimien lainmukaisuuden valvonnassa, tuomioistuinten, muiden viranomaisten ja muiden julkista tehtävää hoitavien laillisuusvalvonnassa sekä asianajajien toiminnan valvonnassa.

Talousarvioesitykseen liittyvät tasa-arvovaikutukset

Valtioneuvoston kanslian omassa toiminnassa ja johtamisessa korostetaan toimintatapoja, jotka tukevat yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Valtion omistajaohjauksessa täysin valtio-omisteisten yhtiöiden hallitusvalinnoissa otetaan huomioon tasa-arvonäkökohdat siten, että kummankin sukupuolen osuus hallituksen jäsenistä on vähintään 40 prosenttia. Pääluokan määrärahoilla ei kuitenkaan arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia sukupuolten väliseen tasa-arvoon.

Kestävä kehitys

Kestävän kehityksen kansallista koordinaatiota ja toimeenpanoa sekä globaalin kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda2030:n toimeenpanoa toteutetaan valtioneuvoston kansliassa pääministerin johdolla. Valtioneuvoston kanslia koordinoi Suomen toimia EU:ssa Agenda2030:n ja kestävän kehityksen edistämiseksi. Myös Suomen kestävän kehityksen toimikunnan pääsihteeristö toimii valtioneuvoston kansliassa. Valtioneuvoston kanslia tukee muiden ministeriöiden työtä ja edistää kestävän kehityksen politiikkaperiaatteiden toteuttamista sekä vastaa Agenda2030:n toimeenpanon seurannasta. Kestävän kehityksen tilaa seurataan Suomessa seuranta- ja arviointijärjestelmällä, jolla vahvistetaan kestävää kehitystä koskevan tutkimustiedon ja poliittisen päätöksenteon välistä kytkentää. Hallituskauden aikana toteutetaan muun muassa tiekartta Agenda2030:n tavoitteiden saavuttamiseksi sekä perustetaan ilmastopolitiikan pyöreä pöytä kestävän kehityksen toimikunnan yhteyteen.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
01. Hallinto	169 268	227 738	171 701	-56 037	-25
01. Valtioneuvoston kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	127 656	125 724	124 002	-1 722	-1
02. Ministereiden, heidän valtiosihteeriensä ja erityisavustajiensa palkkaukset (arviomääräraha)	6 008	6 510	11 500	4 990	77
03. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 000	750	995	245	33

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
04. Pääministerin, kansliassa toimivien ministereiden ja heidän avustajiensa matkat (siirtomääräraha 2 v)	867	617	865	248	40
22. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (siirtomääräraha 3 v)	11 400	11 400	10 839	-561	-5
(23.) Kokeilutoiminnan digitaalinen edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	—	920	—	-920	-100
24. Suomen EU-puheenjohtajuus (siirtomääräraha 2 v)	6 800	60 000	3 000	-57 000	-95
25. Terveet tilat 2028 (siirtomääräraha 3 v)	500	860	1 500	640	74
(26.) Saamelaisten totuus- ja sovinto-prosessin edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	—	1 500	—	-1 500	-100
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	15 037	19 457	19 000	-457	-2
10. Omistajaohjaus	5 700	5 700	5 700	—	0
88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)	5 700	5 700	5 700	—	0
20. Poliittisen toiminnan avustaminen	29 635	29 635	35 635	6 000	20
50. Puoluetoiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)	29 635	29 635	35 635	6 000	20
30. Oikeuskanslerinvirasto	3 436	3 490	3 501	11	0
01. Oikeuskanslerinviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 436	3 490	3 501	11	0
90. Muut menot	2 219	1 780	2 080	300	17
21. Kunniamerkit (arviomääräraha)	649	640	700	60	9
(26.) Suomi 100 (siirtomääräraha 3 v)	800	—	—	—	0
61. Jäsenmaksut ja maksuosuudet Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskukseen (siirtomääräraha 2 v)	770	1 140	1 380	240	21
Yhteensä	210 258	268 343	218 617	-49 726	-19
Henkilöstön kokonaismäärä	665	760	700 ¹⁾		

¹⁾ Valtioneuvoston kanslian henkilötyövuosiarvio on 579 henkilötyövuotta, oikeuskanslerinviraston 36 henkilötyövuotta sekä enintään 70 erityisavustajaa ja 15 valtiosihteeriä. Valtioneuvoston jäsenet eivät sisälly henkilötyövuosiin.

01. Hallinto

01. Valtioneuvoston kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 124 002 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös talousneuvostosta, ruotsinkielenlautakunnasta, arvonimilautakunnasta, lainsäädännön arviointineuvostosta tai muista vastaavista lautakunnista aiheutuviin kuluihin.

Selvitysosa:

Toiminnallinen tuloksellisuus

Valtioneuvoston kanslian yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoite sekä sitä tukevat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2020 on esitetty valtioneuvoston kanslian pääluokan 23 perusteluissa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	128 431	126 724	125 402
Bruttotulot	1 450	1 000	1 400
Nettomenot	126 981	125 724	124 002
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	14 249		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	14 924		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Valtioneuvoston johtaminen ja politiikkavalmistelu	9 140
Valtioneuvoston ja sen ministeriöiden yhteiset hallinto- ja palvelutehtävät	111 882
Valtioneuvoston yhteinen palveluhallintajärjestelmä (Virkkku)	480
VN tietojärjestelmäympäristön kehittäminen	2 500
Yhteensä	124 002

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Automaatio- ja robotiikkaratkaisu sivustoille Sitoumus2050.fi ja Kokeilunpaikka.fi (v. 2019 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-320
EU-asiakirjojen sähköinen jakelu -hanke (EU-R)	-25
Finnish Promotion Board (siirto momentille 24.01.01)	-100
Hallituksen vaihdoksen muutokset valtioneuvoston palveluihin	700
Kertaluonteisen menon poisto (toimitilat)	-2 902
Kertaluonteisen menon poisto (turvalaitemenot)	-800
Kertaluonteisen menon poisto (VN linna)	-1 352
Kertaluonteisen menon poisto (VN tilannekuvan toteutussuunnitelma)	-200
Kertaluonteisen siirron palautus (momenteille 23.01.03 ja 04)	-500
Kestävän kehityksen ilmastopaneelin pyöreä pöytä (HO 2019)	200
Laajennettu hankintatuki (0,5 htv) (siirto momentilta 28.01.01)	50

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Laajennettu hankintatuki (0,5 htv) (siirto momentilta 29.01.01)	50
Laajennettu hankintatuki (1 htv) (siirto momentilta 35.01.01)	100
Leo Mechelin -historiahanke	200
Määrärahalisäys ICT- ja toimitilamenoihin	3 500
Siirto momentilta 35.01.01 (1 htv)	118
TEM:n arkiston järjestäminen (kertaluonteinen siirto momentilta 32.01.01)	67
Tilannekuvajärjestelmän suunnittelu	200
Toimitilojen kalusteiden hankintamenot	850
Turvallitteiden vuokramenot	550
Vahva-hankkeen käyttöönoton aiheuttama tuottavuuden lisääntyminen (-5 htv)	-200
Vahva-hankkeen käyttöönoton aiheuttama tuottavuuden lisääntyminen (ylläpito- menot)	-800
Valtioneuvoston rakennusten turvallisuustason yhdenmukaistaminen	50
Valtioneuvoston yhteinen asianhallintajärjestelmä (Vahva) -hanke (v. 2019 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-1 800
Valtioneuvoston yhteinen palveluhallintajärjestelmä (Virkkku) -hanke (v. 2019 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-520
Valtioneuvoston yhteinen palveluhallintajärjestelmä (Virkkku) -hanke (v. 2020 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	480
Valtioneuvoston yhteinen sähköinen työpöytä (v. 2019 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-510
VN tietojärjestelmäympäristön kehittäminen	2 500
VN tietoturvaluustason kehittämis- ja ylläpitomenot	100
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-51
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-323
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	533
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-1 499
Palkkausten tarkistukset	-84
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	122
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-106
Yhteensä	-1 722

2020 talousarvio	124 002 000
2019 talousarvio	125 724 000
2018 tilinpäätös	127 656 000

02. Ministereiden, heidän valtiosihteeriensä ja erityisavustajiensa palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ministereiden, poliittisten valtiosihteerien ja ministereiden erityisavustajien palkkausmenoihin.

Selvitysosa: Momentilta maksetaan ministereiden palkkio (laki valtioneuvoston jäsenille maksettavista palkkioista ja korvauksista 1096/2006), poliittisten valtiosihteerien ja ministerien erityisavustajien palkat sivukuluineen. Henkilöstön määrä momentilla on 19 valtioneuvoston jäsentä, enintään 15 valtiosihteeriä ja enintään 70 erityisavustajaa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ministerien, valtiosihteerien ja eritysavustajien lukumäärän kasvu ja palkkausten tarkistukset	5 017
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-27
Yhteensä	4 990

2020 talousarvio	11 500 000
2019 II lisätalousarvio	2 920 000
2019 talousarvio	6 510 000
2018 tilinpäätös	6 007 752

03. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 995 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Euroopan unionin toimielimissä toimivien suomalaisten kansallisten asiantuntijoiden palkkaus- ja sosiaaliturvakustannusten maksamiseen
- 2) eräissä tapauksissa tiettyjen päivärahojen maksamiseen sellaisille kansallisille asiantuntijoille, joille Euroopan unioni ei maksa korvauksia
- 3) enintään 240 000 euroa enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen valtioneuvoston kansliaan Euroopan unionia koskevien valtioneuvoston horisontaalisten asioiden hoitamiseen liittyviin tehtäviin.

Selvitysosa: Momentin varsinainen käyttötarkoitus on Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkausmenot. Hallinnonalat voivat täydentää soveltuvista toimintamäärärahoistaan kansallisten asiantuntijoiden rahoittamista, jos keskitetty rahoitus ei riitä kattamaan kaikkia tarpeellisia pidettyjen asiantuntijoiden kustannuksia.

Momentilta voidaan myös määräaikaisesti palkata valtioneuvoston kansliaan kolmea henkilötyövuotta vastaavasti henkilöstöä Euroopan unionia koskevien valtioneuvoston horisontaalisten asioiden hoitamiseen liittyviin tehtäviin. Tehtävät ovat keskeisiä Suomen EU-vaikuttamisen turvaamiseksi.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen siirron palautus (siirto momentilta 23.01.01)	250
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-5
Yhteensä	245

2020 talousarvio	995 000
2019 talousarvio	750 000
2018 tilinpäätös	1 000 000

04. Pääministerin, kansliassa toimivien ministereiden ja heidän avustajiensa matkat (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 865 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) pääministerin ja muiden kansliassa toimivien ministereiden sekä heitä välittömästi avustavien henkilöiden ja turvamiesten matkoista aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) pääministerin ja muiden valtioneuvoston kansliassa toimivien ministereiden valtiosihteerien ja erityisavustajien valtioneuvoston kanslian toimialaan kohdistuvista matkoista aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) Eurooppa-neuvoston kokouksista aiheutuvien menojen maksamiseen
- 4) pääministerin ja muiden valtioneuvoston kansliassa toimivien ministereiden valtioneuvoston kanslian toimialasta johtuvaan vieraanvaraisuuteen.

Selvitysosa: Momentin matkamenoihin kohdistuvat Euroopan unionin neuvoston myöntämät korvaukset tuloutetaan tälle momentille. Tulokertymäksi arvioidaan 400 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen siirron palautus (siirto momentilta 23.01.01)	250
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-2
Yhteensä	248
2020 talousarvio	865 000
2019 talousarvio	617 000
2018 tilinpäätös	867 000

22. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 839 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) valtioneuvoston ja sen ministeriöiden selvitys- ja tutkimustoimintaan
- 2) selvitys- ja tutkimustoiminnasta aiheutuvien kulutusmenojen maksamiseen
- 3) valtionavustusten maksamiseen tutkimuslaitoksille, yliopistoille ja muille vastaaville tutkimustoimintaa harjoittaville yhteisöille.

Määrärahaa saa käyttää enintään kahdeksaa henkilötyövuotta vastaavan valtioneuvoston kanslian henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös määräaikaisen enintään 80 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen valtion virastoissa ja laitoksissa.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Momentille saa nettobudjetoida virastolle työnantajana maksetut tulot.

Selvitysosa: Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan sisällölliset painopisteet sekä hankkeiden valmistelu- ja ohjausvastuut määritellään vuosittain valtioneuvoston selvitys- ja tutkimussuunnitelmassa. Suunnitelmalla ohjataan selvitys- ja tutkimustoimintaa hallituksen valitsemille horisontaalisille painopistealueille, jotka vastaavat hallituksen ja sen ministeriöiden toiminnan tietotarpeisiin. Selvitys- ja tutkimustoiminnalla vahvistetaan hallituksen ja sen ministeriöiden päätöksenteon tietopohjaa, tietoon perustuvaa toimintapolitiikkaa ja strategista kokonaisnäkemystä.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

JTS-miljardin tuottavuussäästö	-46
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-515
Yhteensä	-561

2020 talousarvio	10 839 000
2019 talousarvio	11 400 000
2018 tilinpäätös	11 400 000

(23.) *Kokeilutoiminnan digitaalinen edistäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2019 talousarvio	920 000
2018 tilinpäätös	—

24. *Suomen EU-puheenjohtajuus* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Suomen EU-puheenjohtajakauden johdosta välttämättömän enintään 30 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen lisähenkilöstön palkkausmenoihin ja korvauksiin sekä EU-puheenjohtajakauden valmistelun kannalta muihin välttämättömiin kulutusmenoihin
- 2) Suomen EU-puheenjohtajakauden järjestettävien kokouksien ja muiden niitä vastaavien EU-puheenjohtajuuteen välittömästi liittyvien tilaisuuksien suunnittelusta ja toteutuksesta aiheutuviin menoihin.

Käyttösuunnitelma (euroa)

1. Lisähenkilöstön palkkausmenot sekä muut kulutusmenot	2 500 000
2. Kokouksista aiheutuvat menot	500 000
Yhteensä	3 000 000

Selvitysosa: Suomi toimi Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajajana 1.7.—31.12.2019. Määrärahasta on maksettu keskitetysti puheenjohtajakaudesta ja siihen valmistautumisesta aiheutuvat menot, kuten henkilöstö-, koulutus- ja valmennusmenot, matkat sekä EU-puheenjohtajakauden liittyvien kokousten ja muiden tilaisuuksien järjestelyjen suunnittelusta ja to-

teutuksesta aiheutuvat menot. Momentille varataan vuonna 2020 määrärahaa EU-puheenjohtajakauden loppujärjestelyistä aiheutuviin kulutusmenoihin.

Suomen EU-puheenjohtajakauden menoihin on budjetoitu vuosina 2017—2020 yhteensä 70 000 000 euroa. Tämän lisäksi sisäministeriön pääluokkaan on budjetoitu määrärahoja EU-puheenjohtajakauden turvallisuusmenoihin.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Suomen EU-puheenjohtajakauden päätyminen	-57 000
Yhteensä	-57 000
2020 talousarvio	3 000 000
2019 I lisätalousarvio	—
2019 talousarvio	60 000 000
2018 tilinpäätös	6 800 000

25. Terveet tilat 2028 (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelmasta aiheutuviin hankintoihin ja selvityksiin sekä toimenpiteiden koordinointiin, edistämiseen ja muihin vastaaviin menoihin
- 2) enintään 12 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen toimenpideohjelman ohjaus- ja asiantuntijatehtäviin.

Selvitysosa: Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelman tavoitteena on julkisten rakennusten tervehdyttäminen ja kaikkien sisäilmasta oireilevien hoidon ja kuntoutuksen tehostaminen. Kymmenvuotisen ohjelmakauden aikana toteutetaan toimia, joilla vakiinnutetaan normaaliin kiinteistönpitoon menettelytapa, jossa rakennusten kunto, tarkoitukseensa sopivuus ja käyttäjien kokemukset tarkistetaan säännönmukaisesti ja tilannetta arvioidaan moniammatillisessa yhteistyössä. Määrärahaa on tarkoitus käyttää toimenpideohjelman toimeenpanon tukemiseen, kuten koordinointiin, vuorovaikutukseen, viestintään sekä selvityksiin valtioneuvoston kansliassa ja ministeriöissä.

Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelman toimialakohtaisia hankkeita rahoitetaan lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä ympäristöministeriön pääluokan momenteilta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelma	640
Yhteensä	640

2020 talousarvio	1 500 000
2019 talousarvio	860 000
2018 tilinpäätös	500 000

(26.) Saamelaisten totuus- ja sovintoprosessin edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2019 talousarvio	1 500 000
------------------	-----------

29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 000 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-457
Yhteensä	-457

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	19 000 000
2019 talousarvio	19 457 000
2018 tilinpäätös	15 037 204

10. Omistajaohjaus

Selvitysosa: Omistajapolitiikan ja -ohjauksen osalta tehtäviä ovat valtion yleisen omistajapolitiikan ja omistajaohjauksen valmistelu ja täytäntöönpano, ministeriön alaisten valtio-omisteisten yhtiöiden omistajaohjaus sekä eri ministeriöiden omistajaohjauksen käytäntöjen yhteensovittaminen ja ministeriöiden välisen yhteistyön koordinointi.

88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) niiden osakkeiden merkintähinnan maksamiseen, joita valtio merkitsee valtioenemmistöisten yhtiöiden tai valtion osakkuusyhtiöiden osakeannissa taikka uusia valtio-omisteisia yhtiöitä perustettaessa
- 2) muiden omistus- ja yritysjärjestelyistä aiheutuvien menojen sekä valtion osakemyynteihin ja omistajaohjaukseen liittyvien, muiden kuin toimintamenomomentille kuuluvien menojen maksamiseen
- 3) osakeyhtiölain (624/2006) 10 luvussa tarkoitettujen osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien, kuten vaihtovelkakirjalainojen, merkitsemiseen tai johdannaissopimuksista aiheutuvien vä-

littömien menojen maksamiseen. Jos merkintä perustuu lainaan, osakkeiksi muutettavissa oleva laina saa olla vakuudeton.

Selvitysosa: Omistus- ja yritysjärjestelyistä ja osakemyynneistä aiheutuvia tai niihin liittyviä menoja ovat järjestelyistä ja toimenpiteistä sekä niiden valmistelusta aiheutuvien kustannusten lisäksi sellaiset kauppahinnan osittaiset palautukset, jotka perustuvat kauppakirjassa oleviin hinnantarkistusta tai myyjän maksettavaksi tulevia korvauksia koskeviin sopimusehtoihin. Omistajaohjaukseen liittyviä menoja ovat osakkeiden ja arvo-osuuksien hallinnointikustannukset, valtion tarvitsemien neuvonantaja- ja koulutuspalvelujen kustannukset, hallitusjäsenien rekrytointiin ja koulutukseen liittyvät kustannukset, omistajaohjauksen toimiala- ja yritysjärjestelyosaamisen ylläpitämiseen liittyvät kustannukset sekä omistajaohjauksen kansainväliseen yhteistyöhön ja omistajien keskinäiseen yhteistyöhön liittyvät kustannukset.

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	5 700 000
2019 I lisätalousarvio	—
2019 talousarvio	5 700 000
2018 tilinpäätös	5 700 000

20. Poliittisen toiminnan avustaminen

Selvitysosa: Valtiovalta kuuluu perustuslain mukaan kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta. Puolueilla on Suomen poliittisessa järjestelmässä vakiintunut asema. Johtuen puolueiden merkittävästä asemasta valtiollisessa toiminnassa on niiden asemasta ja puolue toiminnan tukemiseen tarkoitettun määrärahan jakamisesta säädetty puoluelailla. Puoluerahoitus sisältää yleisen tuen puolueiden toimintaan sekä tuen puolueiden tiedotustoimintaan ja viestintään.

50. Puolue toiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 35 635 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää puoluelain (10/1969) 9 §:n sekä puolueiden toiminnan tukemiseen myönnettävistä avustuksista annetun asetuksen (27/1973) 1 §:n mukaisesti avustuksiin eduskunnassa edustettuina oleville puolueille niiden säännöissä ja yleisohjelmissa määritellyn julkisen toiminnan tukemiseen. Määrärahasta 35 456 825 euroa on tarkoitettu käytettäväksi puolueiden poliittisen toiminnan tukemiseen sekä puolueiden tiedotustoiminnan ja viestinnän tukemiseen. Tästä 5 prosenttia on tarkoitettu puolueille naisten poliittiseen toimintaan sekä samoin 5 prosenttia puolueille niiden piirijärjestöjen toimintaan samojen perusteiden mukaisesti kuin edellä mainitut avustukset. Määrärahasta saa käyttää 178 175 euroa avustuksena Ahvenanmaan maakuntahallitukselle poliittisen toiminnan ja tiedotustoiminnan tukemiseen Ahvenanmaan maakunnassa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	6 000
Yhteensä	6 000
2020 talousarvio	35 635 000
2019 talousarvio	29 635 000
2018 tilinpäätös	29 635 000

30. Oikeuskanslerinvirasto

Selvitysosa: Valtioneuvoston oikeuskanslerin perustehtävänä on varmistaa perustuslain 1 §:ssä säädettyjen valtiosääntötavoitteiden (ihmisarvon loukkaamattomuus, yksilön vapauksien ja oikeuksien turvaaminen, oikeudenmukaisuuden edistäminen yhteiskunnassa) sekä kansanvaltaisuuden ja oikeusvaltioperiaatteen samoin kuin perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista. Tavoitteena on, että oikeuskanslerinviraston harjoittama laillisuusvalvonta on vaikuttavaa, laadukasta ja joutuisaa sekä oikea-aikaista. Oikeuskanslerin harjoittamassa ylimmässä laillisuusvalvonnassa oikeuskanslerin eri toimintamuotoja käytetään ja yhdistellään tarkoituksenmukaisella tavalla, jolloin laillisuusvalvonnan eri keinoista muodostuu yhtenäinen ja johdonmukainen kokonaisuus.

Päätöksenteon valvonta

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
valtioneuvoston yleisistunnot	55	55	55
tasavallan presidentin esittelyt	25	25	25
tarkastetut esittelylistat	1 953	1 800	1 800

Kaikki valtioneuvoston yleisistuntojen ja tasavallan presidentin esittelyjen asiakirjat tarkastetaan etukäteen ja oikeuskansleri on läsnä istunnoissa sekä hallituksen neuvotteluissa ja iltakouluissa. Lisäksi tarkastetaan istuntojen pöytäkirjat. Istunnoissa vuosittain käsiteltyjen asioiden määrä vaihtelee vaalikauden aikana.

Lainvalmistelun valvonta

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
lausunnot ministeriöille	93	60	90
ennakkotarkastukset	58	30	50
kuulemiset eduskunnassa	27	20	30

Oikeuskansleri valvoo laillisuutta ja hyvän lainvalmistelutavan noudattamista mukaan lukien perus- ja ihmisoikeusvelvoitteiden asianmukainen huomioon ottaminen lainvalmistelussa. Lausuntojen määrä on viime vuosina kasvanut. Ennakkotarkastukset oikeuskanslerinviraston aloitteesta

käynnistettiin vuonna 2018 eduskunnan perustuslakivaliokunnan kannanottojen mukaisesti ja samana vuonna kuulemiset eduskunnassa lisääntyivät merkittävästi. Lausuntojen, ennakkotarkastusten ja kuulemisten vuosittainen määrä riippuu ministeriöiden säädösvalmistelun etenemisestä ja säädösten merkittävydestä.

Kanteluasiat

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
saapuneet	2 088	2 200	2 200
ratkaistut	1 963	2 200	2 200

Saapuneiden kanteluiden määrissä on vuosittaista vaihtelua. Vuonna 2018 kanteluasioiden käsittelyajan mediaani oli 5,5 viikkoa ja keskiarvo 10,7 viikkoa. Vuonna 2018 ns. seuraamusratkaisujen osuus on ollut 13 % selvittämistoimia edellyttäenistä kanteluasioista. Vuosittain pyritään ratkaisemaan vähintään sama määrä kanteluasioita kuin mitä on saapunut.

Omat aloitteet ja tarkastukset

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
aloitteet	26	30	30
tarkastukset ja valvontakäynnit	29	30	35

Omista aloitteista ja tarkastus- ja valvontakäynneistä aiheutui vuonna 2018 yhteensä 8 seuraamusta. Tavoitteena on suunnata omat aloitteet sekä tarkastus- ja valvontatoiminta perus- ja ihmisoikeuksien sekä hyvän hallinnon kannalta olennaisiin rakenteellisiin kysymyksiin.

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
rangaistustuomioiden tarkastus	5 511	6 000	6 000

Oikeusrekisterikeskus lähettää annettujen ohjeiden mukaisesti muodostuvan otoksen rangaistustuomioista tarkastettavaksi. Rangaistustuomioiden tarkastuksen perusteella pantiin vuonna 2018 vireille 80 asiaa.

Asianajajien, julkisten oikeusavustajien ja luvan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien valvonta

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
saapuneet	746	800	800
tutkitut	739	800	800

Valvonnassa tarkastetaan Suomen Asianajajaliiton yhteydessä toimivan valvontalautakunnan ja oikeudenkäyntiavustajalautakunnan päätökset. Oikeuskanslerilla on oikeus hakea muutosta päätöksiin. Tavoitteena on ylläpitää luottamusta valvontajärjestelmän toimivuuteen sekä varmistaa,

että oikeus oikeusturvaan ja siihen kuuluvaan mahdollisuuteen saada luotettavia ja laadukkaita oikeudellisia palveluita toteutuu.

01. Oikeuskanslerinviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 501 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

JTS-miljardin tuottavuussäästö	-15
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	47
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-15
Palkkausten tarkistukset	-8
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	11
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-9
Yhteensä	11

2020 talousarvio	3 501 000
2019 talousarvio	3 490 000
2018 tilinpäätös	3 436 000

90. Muut menot

21. Kunniamerkit (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion virkamiehille ja muille lunastuksetta annettavien kunniamerkkien kustannusten korvaamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Merkkimäärän nousu	60
Yhteensä	60

2020 talousarvio	700 000
2019 talousarvio	640 000
2018 tilinpäätös	648 818

61. Jäsenmaksut ja maksuosuudet Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskukseen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 380 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskuksesta annetun lain 12 §:n mukaisten jäsenmaksujen, maksuosuuksien ja vastaavien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskukseen päätehtäviä ovat tutkimus ja analyysi, koulutus ja harjoitukset, doktriinien ja konseptien kehittäminen, parhaiden käytäntöjen jakaminen, yhteistyötapojen ja -mahdollisuuksien identifiointi sekä tiedon tuottaminen EU:n hybridiuhkiin vastaamista koskevan päätöksenteon tueksi. Määrärahasta maksetaan Suomen maksuosuus hybridiosaamiskeskusten toiminnasta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskusten toiminnan laajeneminen	240
Yhteensä	240
2020 talousarvio	1 380 000
2019 talousarvio	1 140 000
2018 tilinpäätös	770 000

Pääluokka 24

ULKOMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan arvopohjassa keskeistä on ihmisoikeuksien, oikeusvaltioperiaatteen, demokratian, rauhan, vapauden, suvaitsevaisuuden ja tasa-arvon edistäminen kaikessa kansainvälisessä toiminnassa. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan päämäärä on vahvistaa Suomen kansainvälistä asemaa, turvata itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus, parantaa Suomen ja suomalaisten turvallisuutta ja hyvinvointia sekä ylläpitää yhteiskunnan toimivuutta. Ulko- ja turvallisuuspolitiikka perustuu hyviin kahdenvälisiin suhteisiin, aktiiviseen vaikuttamiseen Euroopan unionissa (EU) ja tehokkaaseen monenkeskiseen kansainvälisen oikeuden kunnioittamiseen ja vahvistamiseen perustuvaan yhteistyöhön.

Hallinnonalan toimintaympäristö

Tietoisuus koko maapalloa koskevista ongelmista kasvaa. Merkitykseltään kaikkein kauaskantoisimpiin kysymyksiin, kuten ilmastonmuutokseen, väestönkehitykseen, luonnon monimuotoisuuden vähenemiseen ja ympäristön elinkelpoisena säilyttämiseen vaikuttaminen edellyttää mahdollisimman laajaa yhteistyötä ja nopeita toimia. Pariisin ilmastopöytäkirja ja kestävän kehityksen tavoitteet määrittelevä Agenda2030 antavat perusteet lähivuosien kansainväliselle yhteistyölle ja Suomen toiminnalle. Äärimmäinen köyhyys maailmassa on vähentynyt, mutta silti sen osuus on huomattava. Erityisesti huomio kohdistuu Saharan eteläpuoliseen Afrikkaan.

Sitoutuminen universaaleihin ihmisoikeuksiin, demokratiaan ja oikeusvaltioon on heikentynyt. Kansainväliset yhteistyörakenteet ml. YK-järjestelmä kärsivät erilaisista vastakkainasetteluista. Sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän ja kansainvälisen oikeuden periaatteiden puolustaminen ja kehittäminen uusia tarpeita vastaaviksi on entistä vaikeampaa jakolinjojen vuoksi. Myös Maailman kauppajärjestö (WTO) ja monenvälinen kauppajärjestelmä ovat suurten haasteiden edessä. Nouseva protektionismi ja kriittinen suhtautuminen monenväliseen kauppapolitiikkaan ovat vaikeuttaneet WTO:n toimintaa.

Euroopan unioni on Suomen ulkosuhteiden tärkein viitekehys ja vaikutuskanava sekä turvallisuusyhteisö. Sekä Euroopan että Yhdysvaltojen globaali vaikutusvalta muuttuu maailman moninapaistuksessa. Afrikan merkitys EU:n naapurina ja strategisena kumppanina kasvaa. Vaurastunut Kiina pyrkii lisäämään kansainvälistä painoarvoaan monin eri tavoin. Muutkin valtiot, kuten Venäjä, hakevat merkittävämpää asemaa, mikä heijastuu myös Itämeren turvallisuustilanteeseen. Arktisen alueen geopoliittinen, ympäristöllinen ja taloudellinen merkitys kasvaa. Pohjoismaat ovat edelleen Suomen lähimmät yhteistyökumppanit. Turvallisuusyhteistyö Pohjoismaiden kanssa on viime vuosina kehittynyt Itämeren alueen jännittyneisyyden vuoksi.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Hallinnonalan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet v. 2020 ovat:

- Ulkoasiainhallinto edistää Suomen ja suomalaisten turvallisuutta ja hyvinvointia
- Ulkoasiainhallinto edistää Agenda2030:n toimeenpanoa ja toimii ilmastonmuutoksen torjumiseksi
- Ulkoasiainhallinto edistää sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää
- Ulkoasiainhallinto työskentelee ihmisoikeuksien, tasa-arvon, demokratian ja oikeusvaltiokehityksen vahvistamiseksi
- Ulkoasiainhallinto edistää Suomen kasvua tukevia avoimia taloussuhteita ja tukee suomalaisyritysten osallistumista kansainväliseen kauppaan ja arvoketjuihin.

Sukupuolten välinen tasa-arvo

Hallinnonalan linjausten mukaisesti periaatteena on tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen ministeriön kaikessa toiminnassa. Ministeriö on vahvistanut tätä koskevan toiminnallisen tasa-arvon linjauksen. Naisten osuus johtotason tehtävissä oli 50 % vuonna 2018. Tavoitteena on naisten ja miesten tasapuolinen sijoittuminen eri tehtäviin.

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka on ihmisoikeusperustaista. Sen keskeisenä tavoitteena on edistää systemaattisesti sukupuolten tasa-arvoa sekä tyttöjen ja naisten oikeuksien toteutumista. YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 "Naiset, rauha ja turvallisuus" kansallisen toimintaohjelman toimeenpanossa kiinnitetään huomiota naisten aseman vahvistamiseen ja osallistumiseen konfliktien ehkäisyyn, ratkaisemiseen ja rauhanrakentamiseen.

Kehitysyhteistyön päämääränä on äärimmäisen köyhyyden poistaminen ja eriarvoisuuden vähentäminen sekä ihmisoikeuksien toteutuminen. Tyttöjen ja naisten oikeudet ovat Suomen kehityspolitiikan tärkeä painopiste. Tämä näkyy muun muassa Suomen YK- ja kansalaisjärjestöjen rahoituksessa ja maaohjelmissa. Sukupuolinäkökulman vahvistamiseksi kehitysyhteistyössä Suomi tavoittelee vaiheittain EU:n linjauksen mukaisesti sitä, että uusista hankkeista 85 % sisältää sukupuolten välistä tasa-arvoa edistäviä tavoitteita sekä sukupuolten välisen tasa-arvon valtavirtaistamista kaikessa kehitysyhteistyössä.

Kestävä kehitys

Suomen ulkopoliittikka kokonaisuudessaan edistää kestävästä kehitystä, ja toiminnan johdonmukaisuutta parannetaan kaikkien hallinnonalojen kesken. Kehityspolitiikan perustana on Agenda2030 ja sillä tuetaan kehittyvien maiden kykyä saavuttaa kestävä kehityksen tavoitteet tuoden myös esille Suomen kokemuksia ja käytänteitä. Siten koko Suomen kehitysyhteistyö tukee kestävä kehityksen tavoitteita. Lisäksi ulkoministeriö toimii aktiivisesti Agenda2030:n tavoitteiden saavuttamiseksi myös mm. kauppapoliittisin keinoin sekä edistää ilmastonmuutoksen torjuntaa ja sopeutumista ilmastonmuutokseen kaikilla ulko- ja turvallisuuspolitiikan sektoreilla. Ulkoministeriö toimii omassa kehityspolitiikassaan ja EU-vaikuttamisessaan niin, että kehitysmaiden kestävä kehityksen investointeihin saadaan mukaan yksityistä rahoitusta ja yrityksiä. Ulkoministeriö tukee kestävä kehityksen edellytyksiä myös siviilikriisinhallinnan, rauhanrakentamisen ja -välityksen keinoin.

Ulkoministeriön hallinnonalalla edistetään vuoden 2020 talousarvioesityksessä hiilineutraaliustavoitetta globaalisti yhteensä arviolta noin 271 milj. eurolla. Kehitysyhteistyöhankkeita, joiden osa- tai päätavoitteena on ruokaturva, veden ja energian saatavuus sekä luonnonvarojen kestävä käyttö, tuetaan arviolta 185 milj. eurolla kehitysyhteistyövaroista. Ulkoministeriö edistää myös ilmastopimuksen toimeenpanoa ja osallistuu kansainväliseen yhteistyöhön, jolla rajoitetaan ilmastomuutosta ja edistetään siihen sopeutumista. Kehitysyhteistyön finanssisijoituksista tuetaan 130 milj. eurolla YK:n kestävästä kehitystä tavoitteita tukevia hankkeita ja ohjelmia. Finnfundin pääoman korotuksesta 10 milj. eurosta tuetaan ilmastohankkeita arviolta 6 milj. eurolla. Ulkoministeriö työskentelee myös tutkimus- ja innovaatiotoiminnan vahvistamiseksi. Lisäksi tuetaan pääluokkaan osoitetuista muista määrärahoista muita hiilineutraaliustavoitetta tukevia hankkeita, esim. musta hiili -hankkeita.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
24.30.50	<i>Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle</i>		
	— kehitysyhteistyövaltuus	168,19	168,19
	— kehitysyhteistyövaltuus	100,00	100,00
24.30.66	<i>Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— kehitysyhteistyövaltuus	416,35	460,80
24.30.89	<i>Kehitysyhteistyön finanssisijoitukset (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— kehitysyhteistyövaltuus	130,00	129,73

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

		v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020 1000 € %	
01.	Ulkoasiainhallinto	249 473	263 162	264 064	902	0
01.	Ulkoasiainhallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	222 562	225 276	235 405	10 129	4
20.	Tiede- ja kulttuuri-instituuttikiinteistöjen menot (siirtomääräraha 3 v)	982	952	978	26	3
21.	Ulkoministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	1 155	3 305	2 005	-1 300	-39
29.	Ulkoministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arviomääräraha)	11 254	16 059	13 376	-2 683	-17
74.	Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	13 520	17 570	12 300	-5 270	-30

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018	v. 2019	v. 2020	Muutos 2019—2020	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
10. Kriisinhallinta	72 853	66 528	72 165	5 637	8
20. Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot (siirtomääräraha 2 v)	57 999	51 168	53 080	1 912	4
21. Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan (kiinteä määräraha)	14 854	15 360	16 585	1 225	8
22. Rauhanvälitys (kiinteä määräraha)	—	—	2 500	2 500	0
30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö	703 441	723 759	826 831	103 072	14
50. Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle	0	0	—	—	0
66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	563 441	583 759	684 101	100 342	17
67. Demokratia- ja oikeusvaltiotuki (siirtomääräraha 2 v)	—	—	3 000	3 000	0
88. Finnfundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) pääoman korottaminen (siirtomääräraha 3 v)	10 000	10 000	10 000	—	0
89. Kehitysyhteistyön finanssijoitukset (siirtomääräraha 3 v)	130 000	130 000	129 730	-270	0
90. Ulkoministeriön hallinnonalan muut menot	89 868	82 146	93 018	10 872	13
50. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)	1 339	1 541	1 341	-200	-13
51. Hädänalaisten avustaminen (arviomääräraha)	26	45	45	—	0
66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	83 931	76 060	87 632	11 572	15
(67.) Kansainvälisen ilmastosopimuksen alaisen yhteistyön menot (kiinteä määräraha)	100	100	—	-100	-100

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
68. Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	1 800	3 400	3 000	-400	-12
95. Kurssivaihtelut (arvio-määräraha)	2 672	1 000	1 000	—	0
Yhteensä	1 115 635	1 135 595	1 256 078	120 483	11

Henkilöstön kokonais-
määrä¹⁾

1 414	1 472	1 407
-------	-------	-------

¹⁾ Hallinnonalalla arvioidaan olevan lisäksi sotilaalliseen kriisinhallintaan palkattua henkilöstöä v. 2020 enintään n. 500 henkilötyövuotta, siviilikriisinhallintaan palkattua henkilöstöä n. 150 asiantuntijaa ja ulkomaanedustuksen toimipisteisiin asemamaasta palkattua henkilöstöä v. 2020 n. 940 henkilöä.

01. Ulkoasiainhallinto

Selvitysosa: Ulkoasiainhallinto palvelee koko valtionhallintoa, kansalaisia, yrityksiä, järjestöjä, mediaa ja muita yhteistyökumppaneita. Ulkoasiainhallinnon toiminta nojaa kattavaan edustoverkkoon. Muuttuva ympäristö vaatii ulkoasiainhallinnolta ennakoitua, seuranta- ja analyysitoimintaa, viestintää ja resurssien joustavaa käyttöä. Ulkoasiainhallinnon keskeinen vaikuttamisen väline on tehokas kahden- ja monenvälinen diplomatia eri tasoilla. Ulkoasiainhallinto kiinnittää toiminnassaan enenevästi huomiota tiedolla johtamiseen ja digitalisaation hyödyntämiseen.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka perustuu ihmisoikeuksien, oikeusvaltioperiaatteen, demokratian ja tasa-arvon edistämiseen kaikessa toiminnassa. Ulkoasiainhallinto asettaa vuodelle 2020 seuraavat alustavat tulostavoitteet, jotka tukevat pääluokan perusteluissa asetettuja yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita:

— Edistämme YK:n kestävä kehityksen Agenda2030:n ja Pariisin ilmastopöytäkirjan tavoitteita monenkeskisesti, osana Euroopan unionia ja kahdenvälisesti

— Tavoitteena on yhtenäinen, vahva ja toimintakykyinen EU, joka keskittyy kasvuun ja turvallisuuteen; konkreettisia tuloksia tavoitellaan sisämarkkinoita syventämällä, monenvälistä sääntöpohjaista kauppaa edistämällä, EU:n ulkoista toimintaa ja turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa vahvistamalla sekä muuttoliikkeen hallinnalla

— Vahvistamme monenkeskistä sääntöpohjaista järjestelmää ja yhteistyötä sekä toimimme kansainvälisen oikeuden, demokratian ja ihmisoikeuksien vahvistamiseksi. Naisten ja tyttöjen oikeuksien edistäminen on keskeinen tavoite

— Toimimme YK:n aseman ja toimintakyvyn vahvistamiseksi ja edistämme Suomen jäsenyyttä YK:n ihmisoikeusneuvostossa vuosina 2022—2024

- Osallistumme konfliktinestoon ja rauhanvälitykseen ja -rakennukseen ja edistämme Suomen osallistumista kansainväliseen kriisinhallintaan. Vahvistamme jatkumoa pitkittyneiden kriisien hoitamisessa yhteensovittamalla rauhanrakentamisen, humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön
- Jatkamme kumppanuuteen perustuvaa laaja-alaista Nato-yhteistyötä ja edistämme EU:n ja Naton välistä yhteistyötä yhteisiin turvallisuusuhkiin vastaamiseksi
- Edistämme kansainvälistä yhteistyötä monipuolistuviin turvallisuusuhkiin varautumisessa, ml. hybridi- ja kybervaikuttaminen ja terrorismin torjunta
- Vaikutamme EU:n kauppasuhteiden kehittämiseen ja kauppasopimusten toimeenpanoon talouskasvun ja työllisyyden tukemiseksi. Edistämme Suomen vientiä vaikuttamalla liiketoimintaympäristöihin sekä tukemalla suomalaisyritysten osallistumista kansainvälisiin arvoketjuihin
- Vahvistamme ja parannamme Team Finland -toimijoiden yhteistyötä tavoitteena asiakastytyväisyyden ja toiminnan vaikuttavuuden nostaminen. Tavoitteena on TF-verkoston resurssien vahvistaminen
- Jatkamme suhteiden monipuolistamista, syventämistä ja maantieteellistä laajentamista Afrikan maiden kanssa. Toiminnan johdonmukaisuuteen kiinnitetään lisääntyvää huomiota
- Edistämme arktisen alueen vakautta ja turvallisuutta sekä vahvistamme EU:n arktista politiikkaa
- Edistämme pohjoismaista yhteistyötä ja syvennämme ulko- ja turvallisuuspoliittista yhteistyötä Ruotsin kanssa. Edistämme Itämeren alueen turvallisuuspoliittista vakautta ja Itämeri-yhteistyötä yhteistyössä alueen maiden kanssa
- Edistämme poliittista ja taloudellista yhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa panostaen erityisesti vaikuttamistyöhön. Vaikutamme sekä kahdenvälisesti että EU:n kautta transatlanttisten kauppaja investointisuhteiden parantamiseksi
- Pidämme yllä toimivia suhteita Venäjään EU:n yhteisten politiikkalinjausten puitteissa. Venäjään kohdistuvista rajoittavista toimista pidetään kiinni, kunnes edellytykset niiden poistamiseen täyttyvät. Keskeistä on myötävaikuttaa Ukrainan konfliktin ratkaisuedellytyksiin
- Kehitämme yhteistyötä ja tiivistämme suhteita Kiinan kanssa sekä tuemme EU:n tavoitteita kehittää EU:n ja Kiinan kauppaja investointisuhteita. Vaikutamme sekä kahdenvälisesti että EU:n kautta suomalaisten yritysten markkinoillepääsyn ja toimintaedellytysten parantamiseen Kiinan markkinoilla
- Vahvistamme vastuullamme olevien maahantuloasioiden käsittelyä ministeriössä ja edustustoissa, erityisesti liittyen työperäiseen maahanmuuttoon
- Kasvatamme Suomen kansainvälistä vaikuttavuutta ja Suomen ja suomalaisen osaamisen kiinnostavuutta suunnitelmallisella maakuvatyöllä sekä lisäämme pohjoismaista yhteistyötä arvon pohjaisen yhteisen brändin vahvistamiseksi.

01. Ulkoasiainhallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 235 405 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) ulkoasiainhallinnon toimialaan liittyvien tutkimusapurahojen maksamiseen
- 2) Suomeen suuntautuvien ministerivierailujen menojen ja niihin liittyvän tilapäisen työvoiman palkkioiden ja työnantajamaksujen maksamiseen.

Selvitysosa:

Ulkoasiainhallinnon toimintamenot vuonna 2020 (euroa)

Ministeriö	76 838 000
Toimintamenot	17 540 000
Henkilöstömenot	59 298 000
Edustustot, 89 toimipistettä¹⁾	142 787 000
Toimintamenot	70 311 000
Henkilöstömenot	72 476 000
Hallinnonalan toimialavastaavat menot	15 780 000
Tietohallinto	13 100 000
Kiinteistöhallinto	880 000
Turvallisuus	1 800 000
Yhteensä	235 405 000

¹⁾ Toimipisteiden lukumäärä alueittain: Eurooppa 30, Itä 7, Aasia ja Amerikka 27, Afrikka ja Lähi-itä 20 ja pysyvät ja erityisedustustot 5 toimipistettä.

Edustustojen henkilöstömenoissa on esitetty lähetetyn henkilökunnan peruspalkkojen lisäksi seuraavat ulkomaan edustautumisen korvaukset: paikallis-, puoliso- ja lapsikorvaus, olosuhdekorvaus, lasten koulutus- ja päivähoitokorvaukset, hautajais-, kotiloma- ja tapaamismatkat, lähetetyn henkilöstön terveydenhuoltoon liittyvät korvaukset, varustamiskorvaus sekä muuttokorvaus. Paikalta palkatun henkilöstön henkilöstömenot sisältyvät edustustojen toimintamenoihin.

Hallinnonalan yhteisillä menoilla katetaan vuoden mittaan ko. toimialojen menoja sekä ministeriössä että edustustoissa.

Hallinnonalan julkisoikeudellisista suoritteista saamat tulot kertyvät pääasiassa edustustoista saatavista passi- ja oleskelulupatuloista ja ne esitetään osana edustustojen nettobudjetoituja toimintamenoja.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2018 toteutuma	2019 ennakoitu	2020 tavoite
Henkilötyövuodet	2 331	2 406	2 344
— Ulkoministeriö	877	869	833
— Ulkomaanedustus	537	603	571
— Paikallisesti palkatut	917	934	940
Työtyytyväisyysindeksi	3,6	3,7	3,7
Eläköitymisikä	65,7	66	66
Sairauspoissaolot, pv/htv	5,8	5,0	5,0

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	234 664	237 609	248 477
Bruttotulot	12 925	12 333	13 072
Nettomenot	221 739	225 276	235 405
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	27 378		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	28 201		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma, julkisoikeudelliset suoritteet (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	6 194	6 439	6 416
— suoritteiden myyntituotot mom. 12.24.99 (viisumien käsittelymaksut)	27 473	27 249	32 215
Tuotot yhteensä	33 667	33 688	38 631
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	11 670	10 968	12 200
— osuus yhteiskustannuksista	15 118	14 972	15 433
Kustannukset yhteensä	26 788	25 940	27 633
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	6 879	7 748	10 998
Kustannusvastaavuus, %	126	130	140

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina ulkoasiainhallinnon suoritteiden maksuista annetun asetuksen (377/2014) mukaiset tulot sekä edustustojen pankkitilien korkotulot. Vuodesta 2015 lähtien viisumien käsittelymaksut on bruttobudjetoitu momentille 12.24.99.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Edustustoverkon nykyvahvuuden säilyttäminen (HO 2019)	3 500
Edustustoverkon vahvistaminen, perustamiskustannukset (HO 2019 kertaluonteinen)	600
Edustustoverkon vahvistaminen (HO 2019)	1 000
Elintarvikeviennin erityisasiantuntijat edustustoverkossa (3 htv)	-1 000
Erityisasiantuntija Suomen Moskovan suurlähetystössä (siirto momentille 26.01.01)	-191
Finland Promotion Board (siirto momentilta 23.01.01)	100
ILO:n hallintoneuvoston jäsenyys; erityisasiantuntija Suomen pysyvässä edustustossa Genevessä (siirto momentille 32.01.01)	-88
Kansallinen viisumijärjestelmä; tuottavuushyöty 2020-2023	-200
Kiinan paikkariippumaton viisumikäsitely -pilotti	-410
Konsulipalvelujen asiakaspalvelutehtävien tuottaminen Hätäkeskuslaitoksessa (siirto momentilta 26.30.02)	289
Laitonta maahantuloa koskeva viestintä	-150
Lisääntyneestä turvapaikanhakijamäärästä aiheutuvat menot (erityisesti perheenyhdistämiset)	-34
Maahanmuuton erityisasiantuntija Suomen pysyvässä edustustossa EU:ssa (siirto momentille 26.01.01)	-56
Maahantuloasioiden käsittelyn vahvistaminen edustustoissa ja ministeriössä (HO 2019)	2 500
Maahantuloasioiden käsittelyn vahvistaminen edustustoissa ja ministeriössä (HO 2019 kertaluonteinen)	2 000
Opetussektorin erityisasiantuntija Suomen suurlähetystössä Kiovassa (siirto momentille 24.30.66)	-137
Pelastus- ja kriisivalmiusasioiden erityisasiantuntija Suomen pysyvässä edustustossa EU:ssa (siirto momentille 26.30.01)	-69
Team Finland Knowledge -asiantuntijat edustustoverkossa (siirto momentille 29.40.20)	-446
Team Finland Knowledge -asiantuntijat edustustoverkossa (siirto momentilta 29.20.21)	123
Team Finland Knowledge -asiantuntijat edustustoverkossa (siirto momentilta 29.40.50)	674
Team Finland Knowledge -asiantuntijat edustustoverkossa (siirto momentilta 29.40.55)	338
Tietoturva (1 htv)	75
Tietoturvallisuus ja muut henkilöstökulut (HO 2019)	1 500
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-71
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-983
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	1 500
Palkkausten tarkistukset	-242
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	361
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-40
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-314
Yhteensä	10 129
2020 talousarvio	235 405 000
2019 talousarvio	225 276 000
2018 tilinpäätös	222 562 000

20. Tiede- ja kulttuuri-instituutikiinteistöjen menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 978 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) ulkomailla sijaitsevien tiede- ja kulttuuri-instituutikiinteistöjen ylläpitomenojen maksamiseen
- 2) ulkomailla sijaitsevien tiede- ja kulttuuri-instituutikiinteistöjen investointimenojen maksamiseen rakennus- ja korjaushankkeissa.

Momentilta voidaan maksaa myös ennakkomaksuja. Niiden osalta määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Ulkomailla sijaitsevat valtion omistamat tiede- ja kulttuuri-instituutikiinteistöt ovat Villa Lante ja asunto Roomassa, Suomen Ranskan instituutti Pariisissa, Pohjoismaiden paviljonki (kolmasosa) ja Suomen Aalto-paviljonki Venetsian biennaalialueella sekä Suomen Ateenan instituutti asuntoloineen. Kiinteistöt on vuokrattu suomalaisille tiede- ja kulttuurisäätiöille niiden toimintaan ulkomailla.

Instituutikiinteistöistä saatavat vuokratulot on budjetoitu momentille 12.24.20.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vuokramuutokset	26
Yhteensä	26
2020 talousarvio	978 000
2019 talousarvio	952 000
2018 tilinpäätös	982 000

21. Ulkoministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 005 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ministeriön hallinnonalan tuottavuuden edistämiseen tähtäävien investointien, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankkimiseen.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat.

Vuonna 2020 määrärahat käytetään uuteen kansalliseen viisumijärjestelmään.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansallinen viisumijärjestelmä (v. 2019 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-2 150
Kansallinen viisumijärjestelmä (v. 2020 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	850
Yhteensä	-1 300

2020 talousarvio	2 005 000
2019 talousarvio	3 305 000
2018 tilinpäätös	1 155 000

29. *Ulkoministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 13 376 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kehitysyhteistyöhön käytettyjen ja kotimaasta hankittujen palvelujen ostoihin sisältyvien arvonlisäveromenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Arvonlisäverolain mukaan ministeriöiden kehitysyhteistyötä varten kotimaasta ostamat palvelut ovat arvonlisäverollisia. Jotta arvonlisäverolla ei rasiteta Suomen kehitysyhteistyötä, arvonlisäveromenot budjetoidaan erikseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-2 683
Yhteensä	-2 683

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	13 376 000
2019 talousarvio	16 059 000
2018 tilinpäätös	11 253 887

74. *Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 12 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) ulkoasiainhallinnon toimitilojen rakennus- ja korjaushankkeiden menojen maksamiseen
- 2) valtiolle vuokrattujen tilojen peruskorjausluonteisten korjaus- ja muutostöiden maksamiseen.

Momentilta voidaan maksaa myös ennakkomaksuja. Niiden osalta määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Edustustoverkon vahvistaminen ja muutokset kiinteistöissä (HO 2019 kerta-luonteinen)	4 300
Kiinteistöjen korjausvelan vähentäminen ja kiinteistöjen arvon säilyttäminen; määrärahojen sitominen tasearvoon	3 000
Suomen Moskovan suurlähetystökiinteistön perusparannus	-4 300
Suomen Pekingin suurlähetystön kanslian väistötilat	-7 000
Vuoden 2019 välttämättömät korjaustarpeet	-1 270
Yhteensä	-5 270

2020 talousarvio	12 300 000
2019 talousarvio	17 570 000
2018 tilinpäätös	13 520 000

10. Kriisinhallinta

Selvitysosa: Hallitusohjelman mukaisesti konfliktinesto, rauhanvälitys ja -rakennus ovat Suomen ulkopoliittikan vahvistuva painopiste. Hallitusohjelman ja ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon painopisteiden mukaisesti Suomi jatkaa aktiivista osallistumista kansainväliseen kriisinhallintaan. Kriisinhallinnassa painotetaan kokonaisvaltaisuutta niin sotilaallisen kuin siviilikriisinhallinnan roolia. Osallistumisella kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan vahvistetaan myös kansallista suorituskykyä ja valmiuksia. Sotilaallisiin kriisinhallintatehtäviin palkattua henkilöstöä arvioidaan v. 2020 olevan enimmillään n. 500 henkilötyövuotta. Siviilikriisinhallintaan arvioidaan palkattavan v. 2020 n. 150 asiantuntijaa.

Sotilaallisen kriisinhallintaosallistumisen alueelliset painopisteet ovat Libanonissa (UNIFIL), Irakissa (Operation Inherent Resolve, OIR) ja Afganistanissa (Resolute Support, RS), mutta Suomi osallistuu myös muilla alueilla oleviin operaatioihin mm. Kosovossa ja Afrikassa. Suomi osallistuu Saksan johtamaan EU:n taisteluosastojen valmiusvuoroon v. 2020 jälkimmäisellä puoliskolla. Suomen toiminnassa korostuu kriisialueiden omien turvallisuusrakenteiden ja oikeusvaltiokorjauksen tukeminen ja turvallisuustoimijoiden kouluttaminen. Operaatio-osallistumisen ohella panostetaan myös kriisinhallinnan koulutusosaamisen viemiseen tavoitteena vahvistaa kehittyvien maiden omaa kriisinhallintakykyä, mm. Afrikassa.

Siviilikriisinhallinnassa osallistumisen alueelliset painopisteet ovat Ukrainassa, Irakissa, Kosovossa ja Georgiassa. YK:n rauhanturvaoperaatioihin osallistutaan n. 20 poliisilla. Suomen osallistuminen keskitetään niihin ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteiden kannalta merkittäviin operaatioihin, joissa Suomen panoksella voidaan saavuttaa erityistä lisäarvoa ja vaikuttavuutta. Suurin osa Suomen siviilikriisinhallintaosallistumisesta suuntautuu Euroopan unionin operaatioihin. Uusi avaus siviilikriisinhallinnassa on Suomen osallistuminen ISILin vastaisen koalition poliisikoulutukseen.

Rauhanvälityksessä laajennetaan suomalaista osallistumista YK:n ja muihin rauhanvälitys- ja dialogiprosesseihin. Toimintaa kehitetään Suomen vahvuuksien pohjalta. Tavoitteena on vahvistaa suomalaisten rauhanvälitystoimijoiden verkostomaista toimintatapaa. Suomi edistää YK:n turvallisuusneuvoston "Naiset, rauha ja turvallisuus" 1325-päätöslauselman mukaisesti naisten osallistumista rauhanneuvotteluihin ja rauhanrakentamiseen painottaen naisten ja tyttöjen oikeuksia.

20. Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 53 080 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetussa laissa (211/2006) tarkoitetun kriisinhallintahenkilöstön palkkaus-, päiväraha-, muonanparannusraha- ja koulutusmenojen sekä valtion eläkemaksun ja kriisinhallintahenkilöstölle palvelusajaksi otetun henkilövakuutuksen kustannusten mak-

samiseen sekä sotilaallisen kriisinhallintahenkilöstön ryhmätapaturmavakuutusta vastaavien etuuksien maksamiseen ja niistä aiheutuvien hallintokulujen maksamiseen

2) kansainvälisen kriisinhallintayhteistyön puitteissa annettavaan koulutukseen ja sen materiaalikuluihin

3) kansainvälisen kriisinhallintatyön puitteissa yksittäisille maille annettavasta tuesta aiheutuvien siirtomenojen maksamiseen puolustussektorilla ja vakauttamistehtäviin konfliktien jälkeen

4) sellaisten kansainvälisten kriisinhallintaoperaatioiden, joihin Suomi ei lähetä henkilöstöä tai muutoin osallistu, taloudellisesta tukemisesta aiheutuvien siirtomenojen maksamiseen

5) kansallisen kriisinhallinnan veteraanikortista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma (euroa)

01.	EU:n taisteluosastojen koulutus- ja valmiusmenot	4 710 000
04.	Suomen Kosovon kriisinhallintajoukon menot (KFOR-operaatio)	1 910 000
05.	Yhteiset menot	10 219 000
08.	Resolute Support -operaatio, Afganistan	6 881 000
09.	Varalla käynnissä olevien operaatioiden lisämenoihin ja niiden jatkamiseen, kansallisesta kriisinhallinnan veteraanikortista aiheutuviin menoihin, mahdollisiin uusiin kriisinhallintaoperaatioihin sekä muihin kriisinhallintamenoihin	3 656 000
11.	EUTM/Somalian koulutusoperaation menot	1 133 000
14.	Libanonin kriisinhallintaoperaation menot	14 827 000
15.	EUTM/Malin koulutusoperaation menot	460 000
16.	Malin YK-operaation menot (MINUSMA)	1 160 000
18.	Irakin koulutusoperaation menot	7 610 000
23.	Naton Irakin koulutusoperaation menot (NMI)	514 000
Yhteensä		53 080 000

Selvitysosa: Operaatioiden määrärahat on mitoitettu Suomen kriisinhallintajoukkojen vahvuuksien ja tehtävävaatimusten mukaisesti ottaen huomioon ne kriisinhallintaoperaatiot, joihin Suomi suunnittelee osallistuvansa v. 2020. Näissä operaatioissa toimivan henkilöstön määrän arvioidaan v. 2020 olevan enimmillään n. 500 henkilötyövuotta.

Pääosa momentin määrärahoista siirretään puolustusvoimien käyttöön. Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenot budjetoidaan puolustusministeriön pääluokkaan momentille 27.30.20.

YK:n maksamat palkkausmenokorvaukset on budjetoitu momentille 12.24.99.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

EU:n taisteluosastojen koulutus- ja valmiusmenot	4 710
EUNAVFOR MED, Välimeren operaation menot	-1 391
Irakin koulutusoperaation menot	-711
Libanonin kriisinhallintaoperaation menot	-398
Muiden käyttösuunnitelmakohtien muutokset	180
Resolute Support -operaatio, Afganistan	-379

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Suomen Kosovon kriisinhallintajoukkojen menot (KFOR-operaatio)	-75
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-24
Yhteensä	1 912

2020 talousarvio	53 080 000
2019 talousarvio	51 168 000
2018 tilinpäätös	57 999 000

21. Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 16 585 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kriisinhallintatoimintaan ulkomailla osallistuvasta suomalaisesta siviilihenkilöstöstä aiheutuvien menojen ja Suomen siviilikriisinhallintatoiminnasta aiheutuvien muiden menojen maksamiseen
- 2) vaalitarkkailijatoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) siviilikriisinhallinnan tehtävissä toimivalle henkilöstölle otetun henkilövakuutuksen kustannusten maksamiseen
- 4) siviilikriisinhallinnan projekteihin ja koulutukseen
- 5) siviilikriisinhallintaa rauhanvälittämistä tukevien hankkeiden valtionavustuksiin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Käyttösuunnitelma (euroa)

01.	Siviilikriisinhallinta	16 335 000
02.	Vaalitarkkailijat	250 000
Yhteensä		16 585 000

Selvitysosa: Suomi on osallistunut siviilikriisinhallintaan viime vuosina 100—150 asiantuntijan vuotuisella vahvuudella. Määrärahatasolla Suomi pystyy lähettämään operaatioihin noin 130 asiantuntijaa.

Siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiudet budjetoidaan sisäministeriön pääluokkaan momentille 26.01.04.

Momentilta myönnettäviin valtionavustuksiin sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001).

Järjestöiltä saatavat tulot on budjetoitu momentille 12.24.99.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

ISIL:n vastainen koalitio	625
Rauhanvälitys (siirto momentille 24.10.22)	-500
Siviilikriisinhallinnan vahvistaminen (HO 2019)	1 100
Yhteensä	1 225

2020 talousarvio	16 585 000
2019 talousarvio	15 360 000
2018 tilinpäätös	14 854 444

22. Rauhanvälitys (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 2 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) sellaisen rauhanvälittämistoiminnan menoihin ja siihen liittyvän kapasiteetin vahvistamiseen, johon Suomi osallistuu
- 2) rauhanvälitystä tukeviin kahdenvälisiin ja monenkeskisiin hankkeisiin
- 3) kansainvälisissä järjestöissä ja niitä vastaavissa organisaatioissa toimivista asiantuntijoista näille organisaatioille aiheutuvien menojen maksamiseen
- 4) rauhanvälittämistä tukevien hankkeiden valtionavustuksiin
- 5) enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Rauhanvälitys on osa kokonaisvaltaista kriisinhallintaa. Suomen tavoitteena on edistää rauhanvälitystä aktiivisesti ja johdonmukaisesti. Suomi tukee rauhanvälitykseen liittyviä vuoropuheluprosesseja, edistää käynnissä olevien konfliktien ratkaisua sekä vahvistaa rauhanvälitystoimintaa ja rauhanvälityskapasiteettia niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Konfliktineston, rauhanvälityksen ja rauhanrakentamisen kyvykkyyden parantaminen (HO 2019 kertaluonteinen)	1 500
Rauhanvälityksen vahvistaminen (HO 2019)	500
Siirto momentilta 24.10.21	500
Yhteensä	2 500

2020 talousarvio	2 500 000
------------------	-----------

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

Selvitysosa: Suomen kansainvälisen kehitysyhteistyön keskeisimpänä päämääränä on äärimmäisen köyhyyden poistaminen, köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentäminen sekä ihmisoikeuksien toteutuminen. Turvalliset elinolot, ihmisoikeudet ja ihmisten mahdollisuus vaikuttaa asioihinsa, riittävä toimeentulo ja hyvä elinympäristö vahvistavat myös kansainvälistä turvallisuutta, taloutta ja ympäristöä.

Kehityspolitiikan perustana on kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030, joka antaa puitteet kaikkien maiden toiminnalle kestävän kehityksen aikaansaamiseksi. Suomi tukee kehitysmaita kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa sekä edistää globaalissa toimintaympäristössä tarvittavia muutoksia.

Kehitysyhteistyötä tehdään pitkäjänteisesti Suomen painopistealueilla:

— naisten ja tyttöjen oikeudet ja aseman vahvistuminen. Tyttöjen ja naisten oikeudet ovat Suomen kehityspolitiikan tärkein painopiste. Tämä näkyy muun muassa Suomen YK- ja kansalaisjärjestöjen rahoituksessa ja maaohjelmissa

— kehitysmaiden talouksien kehittyminen työpaikkojen, elinkeinojen ja hyvinvoinnin lisäämiseksi. Vuoteen 2030 mennessä 15—24-vuotiaiden osuus maailman väestöstä kasvaa 7 %. Kasvu on nopeinta kehitysmaissa. Suunnan ratkaisee se, löytyykö nuorille toimeentuloa. Suomi osoittaa varoja kehitysmaiden investointien tukemiseen Fnnfundin ja muiden kanavien kautta

— yhteiskuntien demokraattisuus ja toimintakyvyn vahvistuminen, ml. verotuskyky ja laadukas koulutus. Kansanvalta, ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä avoin ja toimiva julkinen hallinto, veronkantokyky ja julkiset palvelut, hyvä oikeusjärjestelmä, riippumaton media ja vapaa kansalaisyhteiskunta ovat edellytyksiä kehitykselle ja rauhalle. Suomi kohdistaa rahoitusta kehitysmaiden verotuskyvyn ja talousosaamisen kehittämiseen. Suomi vahvistaa tukeaan oppimisen kriisin ratkaisemiseen kehitysmaissa

— ilmastonmuutoksen torjunta ja siihen sopeutuminen sekä ruokaturvan, veden ja uusiutuvan energian saatavuuden parantuminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö, mukaan lukien metsät. Kehitysmaissa ilmastonmuutos on kohtalon kysymys. Suomi lisää ilmastorahoitusta osana kehitysrahoitusta ottaen huomioon osuutensa Pariisin ilmastorahoitusvastuusta. Pyrkimyksenä on ohjata puolet ilmastorahoituksesta sopeutumiseen muun muassa kansainvälisten rahastojen ja kansalaisjärjestöjen kautta. Investointi- ja lainamuotoinen tuki painottuu ilmastotoimiin.

Kehitysyhteistyön maantieteellinen painopiste on Afrikka. Kehitysyhteistyön lisärahoitus kohdennetaan edellä mainituille painopistealueille. Nostetaan tehokkaiksi ja tuloksellisiksi todettujen YK-järjestöjen ja muun monenkeskisen kehitysyhteistyön rahoitusta Suomen painopistealueisiin keskittyen. Kansalaisjärjestöille suunnattua kehitysyhteistyörahoitusta nostetaan.

Vuoden 2020 kehitysyhteistyömäärärahojen tasoksi arvioidaan tässä talousarvioesityksessä noin 0,41 % bruttokansantulosta. Varsinaisen kehitysyhteistyön lisäksi jatketaan kestävän kehityksen mukaisten kehitysmaainvestointien tukemista finanssisijoitusten ja lainojen avulla. Näitä varoja käytetään erityisesti ilmastotoimien rahoitukseen YK:n ilmastopimuksen mukaisesti. Hallitus tähtää pitkällä aikavälillä YK-sitoumuksen mukaiseen tavoitteeseen käyttää 0,7 % bruttokansantulosta (BKTL) kehitysyhteistyöhön sekä 0,2 % BKTL:sta tukena vähiten kehittyneille maille.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Kehitysyhteistyön ja -politiikan toimeenpano kohdentuu Suomen kehityspolitiikan arvojen ja periaatteiden sekä painopistealueiden edistämiseen. Suomen kehityspolitiikka on ihmisoikeusperustaista. Sukupuolinäkökulman vahvistamiseksi kehitysyhteistyössä Suomi tavoittelee vaihteitain EU:n linjauksen mukaisesti sitä, että uusista hankkeista 85 % sisältää sukupuolten välistä tasa-arvoa edistäviä tavoitteita sekä sukupuolten välisen tasa-arvon valtavirtaistamista kaikessa kehitysyhteistyössä. Suomi kiinnittää erityistä huomiota haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden ja vähemmistöjen oikeuksien toteutumiseen ja osallisuuteen kehityspolitiikan valmistelussa. Kaikessa yhteistyössä edistetään aiempaa järjestelmällisemmin yhdenvertaisuutta sekä vähäpäästöistä kehitystä ja ilmastokestävyyttä.

Suomi edistää kehityspolitiikkaansa entistä tavoitteellisemmin sekä kahdenvälisen että monenkeskisten kumppaniensa kanssa. Suomen rahallista panostusta keskitetään erityisesti niiden toimijoiden tueksi, jotka parhaiten edistävät kehityspolitiikan tavoitteita.

Kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää julkisten toimien lisäksi mittavia yksityisiä investointeja kehittyvien maiden ilmastotoimiin, tasa-arvon edistämiseen ja reilujen työpaikkojen luomiseen. Suomi toimii omassa kehityspolitiikassaan ja EU-vaikuttamisessaan niin, että kehitysmaiden kestävän kehityksen investointeihin saadaan mukaan yksityistä rahoitusta ja yrityksiä.

Tuotokset ja laadunhallinta

— Uudet rahoituspäätökset ja kansainvälinen vaikuttamistyö kohdistetaan hallitusohjelman antamien suuntaviivojen mukaisesti. Suomen maa- ja aluekohtaisessa toiminnassa otetaan myös huomioon maiden omat kehityssponnistelut ja -tavoitteet, tuen tarve sekä Suomen vahvuusalueet

— humanitaarisiin tarpeisiin reagoidaan nopeasti ja rahoitus kohdennetaan sinne, missä tarve on suurin. Humanitaarisen avun tasoa nostetaan hallituskauden aikana. Suomi pyrkii varmistamaan, että humanitaariset toimijat ottavat haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset paremmin huomioon. Pitkittyneiden kriisien hoitaminen edellyttää rauhanrakentamisen, humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön yhteensovittamista

— jatketaan yksityisen sektorin kehitysrahoitusinstrumentteja ja kehitysmaihin kohdistuvaa investointirahoitusta. Tuetaan suomalaisten yritysten osallistumismahdollisuuksia tukemalla niiden kestävää kehitystä edistävää kaupallista yhteistyötä kehitysmaiden kanssa. Velvoitetaan kehitysyhteistyövaroin tuettavat yritykset noudattamaan verovastuullisuuden ja avoimuuden kriteereitä sekä edistämään ihmisoikeuksia sekä Suomen kehityspolitiikan tavoitteita. Kehitysyhteistyörahoituksella vastataan Suomen kansainvälisiin ilmastorahoitussitoumuksiin. Toiminnassa tähdätään ilmastonmuutoksen hillintään, samoin kuin siihen sopeutumisen ja varautumisen tukemiseen.

Toiminnallinen tehokkuus

— Vahvistetaan kehitysyhteistyön tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta, tietoon pohjautuvaa päätöksentekoa sekä riskien hallintaa, tulosten ja vaikutusten mittaamista, raportointia ja arviointia mm. ottamalla käyttöön kehitysyhteistyön toimintatapaudistuksen tuottamat käytännöt

— suomalaisen kansalaisyhteiskunnan toimintaa kehitysmaiden kansalaisyhteiskunnan vahvistamiseksi suunnataan ensisijaisesti monivuotisiin ohjelmiin. Eri toimijoiden välistä yhteistyötä tuetaan.

Kehitysyhteistyölle annettujen tavoitteiden mukaiset tunnusluvut

	2018 toteutuma ¹⁾	2019 ennakoitu	2020 tavoite
Suomen kehityspolitiikan painopisteiden osuus kehitysyhteistyön rahoituspäätöksistä ja vaikuttamissuunnitelmien tavoitteista (%)	89	90	90
Humanitaarisen avun osuus kehitysyhteistyöstä (%)	10	8	8
Ilmastokestävyyttä edistävän kehitysyhteistyön arvo (milj. euroa)	144	165	201
Sukupuolten välistä tasa-arvoa edistävän kehitysyhteistyön osuus (%)	38	38	40
Kehitysyhteistyön finanssisijoituksiin ja kehitysyhteistyölainoihin kohdennettu osuus kehitysyhteistyöstä (milj. euroa)	140	140	140
Vähiten kehittyneisiin maihin (LDC) kohdennettujen maksatusten osuus BKTL:sta (%)	0,11	0,15	0,15

¹⁾ Vuoden 2018 toteutuma on laskettu ennakkotietojen mukaan.

Julkisen kehitysavun määrärahat ja maksatukset (milj. euroa) sekä maksatusten %-osuus BKTL:sta

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018 ¹⁾	2019
Määrärahat yhteensä	1 124,0	1 173,1	1 171,6	1 016,4	817,7	881,2	886,3	988,7
Maksatukset	1 026,7	1 081,1	1 232,0	1 161,0	955,7	961,4	832,8	
%-osuus BKTL:sta	0,51	0,53	0,59	0,55	0,44	0,42	0,36	

¹⁾ Vuoden 2018 maksatukset ja BKTL-osuus ovat ennakkotietoja.

Valtion kehitysyhteistyöhön kohdistettavat määrärahat vuonna 2020 hallinnonaloittain (1 000 euroa)

Ulkoministeriön hallinnonalalla momentilla 24.30.66	674 301
Ulkoministeriön hallinnonalan muilla momenteilla	120 957
Sisäministeriön hallinnonalalla	50 888
Valtiovarainministeriön hallinnonalalla	132 106
Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla	7 199
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla	184
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla	1 306
Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla	39 402
Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön hallinnonalalla	2 554
Ympäristöministeriön hallinnonalalla	882
Yhteensä	1 029 779

50. Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

Valtuus

Valtioneuvosto voi Teollisen yhteistyön rahasto Oy:stä annetun lain (291/1979) 3 §:n 4 momentin ja 3 a ja b §:n nojalla antaa määräämillään ehdoilla yhtiölle sitoumuksia siitä, että valtio korvaa yhtiölle sen luotonanto- ja takaustoiminnassa mahdollisesti syntyneitä tappioita sekä osake-

ja osuussijoitusten menetyksiä ja arvonalennuksia ja valtio maksaa yhtiön ottamasta muusta kuin euromääräisestä lainasta mahdollisesti aiheutuvan kurssitappion. Sitoumuksia saa antaa siten, että niiden piiriin kuuluvien maksettujen luottojen, osake- ja osuussijoitusten ja takausten yhteinen pääomamäärä saa olla vasta-arvoltaan enintään aiemmat tehdyt sitoumukset mukaan lukien 168 188 000 euroa ja nostettujen muiden kuin euromääräisten lainojen yhteinen pääoma enintään 100 000 000 euroa.

2020 talousarvio	—
2019 talousarvio	—
2018 tilinpäätös	—

66. *Varsinainen kehitysyhteistyö* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 684 101 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kehitysyhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) kehitysyhteistyöhallintoon liittyvien valtion kulutusmenojen, ei kuitenkaan palkkausmenojen, maksamiseen
- 3) Finnfundin toteuttamaan eristysriskirahoituksen tappioiden korvaamiseen enintään 4 000 000 eurolla vuodessa
- 4) ministeriön ja Euroopan komission yhteistoimintahankkeen menojen maksamiseen
- 5) Business Finlandin hallinnoimaan BEAM-kehitysinnovaatio-ohjelmaan Suomessa toimiville yrityksille ja muille yhteisöille valtioneuvoston tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitusta koskevan asetuksen (1444/2014) ja Euroopan komission vähämerkityksistä tukea koskevan asetuksen (EY 1407/2013) mukaisesti. Määrärahaa saa osana BEAM-kehitysinnovaatio-ohjelmaa käyttää myös Suomessa toimivien julkista tutkimusta tai tiedon levittämistä harjoittavien valtion tutkimuslaitosten, korkeakoulujen ja vastaavien tutkimus- ja tiedonlevittämissuhteiden tutkimus- ja kehittämishankkeisiin
- 6) kansainvälisten järjestöjen, rahoituslaitosten tai näitä vastaavien organisaatioiden rahoittamiseen niissä toimivien asiantuntijoiden menojen maksamiseksi
- 7) humanitaariseen apuun, johon tarkoitettuja määrärahoja voidaan käyttää muiden kuin kehitysmaiden avustamiseen vain poikkeuksellisen laajan humanitaarisen kriisin niin edellyttäessä valtioneuvoston päätöksellä kyseisen maan avunpyyntöön pohjautuen. Momentin määrärahoista veloitetaan myös valtion virastojen ja laitosten osallistumisesta kehitysyhteistyöhön annetussa laissa (382/1989) tarkoitetuista kehitysyhteistyötehtävistä virastolle tai laitokselle aiheutuvat kustannukset.

Momentilta voidaan myöntää valtionavustusta.

Määrärahaa saa käyttää ennakoiden maksamiseen, jos se on hankkeen toteuttamisen kannalta välttämätöntä.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Momentilta maksettaviin kulutus- ja investointimenoihin liittyvät arvonlisäveromenot maksetaan hallinnonalan arvonlisäveromomentilta 24.01.29.

Käyttösuunnitelma (euroa)

1.	Monenkeskinen kehitysyhteistyö	219 055 000
2.	Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö ¹⁾	183 931 000
3.	Euroopan kehitysrahasto	67 800 000
4.	Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö	33 885 000
5.	Humanitaarinen apu	72 500 000
6.	Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot sekä kehityspoliittinen tiedotus	4 480 000
7.	Kehitysyhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus	1 450 000
8.	Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle ja kehitysyhteistyötiedotukselle sekä kuntasektorin kehitysyhteistyölle	75 300 000
9.	Korkotuki-instrumentti	25 700 000
Yhteensä		684 101 000

¹⁾ Sisältää ministeriön ja Euroopan komission välisen yhteistoimintahankkeen menoja 5 800 000 euroa sekä Finnfundin erityisriskirahoituksen tappioiden korvaamiseen 4 000 000 euroa.

Valtuus

Vuoden 2020 aikana saa tehdä uusia kehitysyhteistyösopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2020 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 460 795 000 euroa.

Selvitysosa:

Myöntö- ja sopimusvaltuuksien jakautuminen

1.	Monenkeskinen kehitysyhteistyö	217 163 000
2.	Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö	157 260 000
3.	Euroopan kehitysrahasto	-
4.	Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö	17 912 000
5.	Humanitaarinen apu	9 000 000
6.	Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot sekä kehityspoliittinen tiedotus	660 000
7.	Kehitysyhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus	4 000 000
8.	Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle ja kehitysyhteistiedotukselle sekä kuntasektorin kehitysyhteistyölle	36 800 000
9.	Korkotuki-instrumentti	18 000 000
Yhteensä		460 795 000

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2020	2021	2022	2023	2024—	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Kehitysyhteistyövaltuus						
Ennen vuotta 2020 tehdyt sitoumukset	483 967	510 673	493 730	461 898	1 051 296	3 001 563
Vuoden 2020 sitoumukset	-	119 148	103 025	100 790	137 831	460 795
Menot yhteensä	483 967	629 821	596 755	562 688	1 189 127	3 462 358

Momentilta rahoitettavat erät tilastoidaan ja raportoidaan kokonaisuudessaan Suomen julkisena kehitysapuna (Official Development Assistance, ODA) taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestölle (OECD).

1. Monenkeskinen kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 219 055 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2020 jälkeisille vuosille yhteensä 217 163 000 euroa.

Merkittävä osa määrärahoista käytetään Suomen maksuosuuksiin Maailmanpankin ja alueellisten kehitysrahoituslaitosten lisärahoituksissa. Toinen kanava ovat yleisavustukset YK:lle. Käyttösuunnitelmakohdalta voidaan rahoittaa myös mainittujen toimijoiden kanssa tehtävää maailmanlaajuisia teemakohtaista kehitysyhteistyötä sekä niiden jäsenmaksuja ja kumppanuusohjelmia.

Käyttösuunnitelmakohdalta rahoitetaan mm. Maailmanpankkiryhmää, YK:n väestörahasia (UNFPA), Afrikan kehityspankkiryhmää, YK:n lastenrahastoa (UNICEF) ja YK:n tasa-arvojärjestöä (UN Women).

Suomen kehitysyhteistyö tärkeimpien monenkeskisten toimijoiden kanssa perustuu vaikuttamissuunnitelmiin, joita on laadittu kehitysyhteistyön tulosohjauksen puitteiksi. Tärkeimmillä Suomen tukemilla monenkeskisillä toimijoilla on käytössään tulosperustainen toimintamalli.

2. Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 183 931 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2020 jälkeisille vuosille yhteensä 157 260 000 euroa.

Määrärahojen kohdentamisen perustana ovat maaohjelmat, jotka määrittävät yhteistyötä kumppanien kanssa. Suomi tekee kahdenvälistä yhteistyötä seuraavien kumppanimaiden kanssa: Tansania, Mosambik, Sambia, Etiopia, Kenia, Somalia, Afganistan, Nepal ja Myanmar. Suomi tukee myös seuraavia maita ja alueita: Lähi-itä (ml. Irak, Syyria ja lähialueet), Palestiinalaisalue, Pohjois-Afrikka, Ukraina ja Keski-Aasia. Käyttösuunnitelmakohdalta rahoitetaan kumppanimaiden sektoriohjelmien yhteisrahastoja, sektoribudjettitukea kumppanimaiden hallituksille, kehitysrahoituslaitosten ja YK-toimijoiden kanssa tehtävää maa- tai alueellista temaattista kehitysyhteistyötä sekä valtionavustuksia suomalaisille tai kansainvälisille kansalaisjärjestöille, yrityksille, tutkimuslaitoksille, yliopistoille ja säätiöille.

Määrärahoja käytetään myös edustustoissa paikallisen yhteistyön hankkeisiin.

Yhteistyön tuloksia arvioidaan hankearviointien ja maaohjelmamekanismin kautta.

3. Euroopan kehitysrahasto

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 67 800 000 euroa.

Euroopan kehitysrahastosta (EKR) rahoitetaan Cotonoun sopimukseen perustuvaa EU:n sekä Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren maiden (AKT-maat) välistä kehitysyhteistyötä. Tuki kohdennetaan Eurooppalaisen kehityspoliittisen konsensuksen ja Cotonou-kumppanuussopimuksen linjausten mukaisesti Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen neljännessä osassa tarkoitettujen merentakaisien maiden ja alueiden kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Osaa varoista hallinnoi Euroopan investointipankki (EIB). Suomi toimii sisäisen rahoitus sopimuksen mukaisesti EIB:n kautta takaajana AKT-maille myönnettävissä lainoissa. EKR-osuuden maksukaton lisäksi varaudutaan mahdollisiin lainatakausmaksuihin.

4. Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 33 885 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaluksia vuoden 2020 jälkeisille vuosille yhteensä 17 912 000 euroa.

Käyttösuunnitelmakohdalta rahoitetaan kehitysinnovaatio- ja liikekumppanuusohjelmia, humanitaarista miinanraivausta sekä YK:n alaisten järjestöjen, ohjelmien ja rahastojen ja kehitysrahoituslaitosten muita kuin tiettyyn maahan tai alueeseen liittyviä temaattisia hankkeita sekä kansainvälisten järjestöjen asiantuntijaohjelmia ja näihin liittyviä rekrytointikuluja.

Käyttösuunnitelmakohdalta myönnetään tukea korkeakouluohjelmiin sekä valtionavustuksia kansainvälisille kansalaisjärjestöille (INGOT).

5. Humanitaarinen apu

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 72 500 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaluksia vuoden 2020 jälkeisille vuosille yhteensä 9 000 000 euroa.

Humanitaarinen apu ohjataan YK-järjestöjen, kansainvälisen Punaisen Ristin ja Punaisen Puoli kuun liikkeen sekä EU komission sertifioimien kotimaisten humanitaaristen avustusjärjestöjen kautta.

Käyttösuunnitelmakohdalta rahoitetaan yleisavustukset keskeisille kansainvälisille humanitaarisille järjestöille, joita ovat mm. YK:n pakolaisjärjestö (UNHCR), YK:n Palestiinan pakolaisten avustusjärjestö (UNRWA), YK:n humanitaarisen avun koordinaatioyksikkö (OCHA), YK:n keskitetty hätäapurahasto (CERF) ja YK:n kansainvälinen strategia tuhojen vähentämiseksi (UNISDR). Määrärahasta rahoitetaan myös Punaisen Ristin Kansainvälistä Komiteaa (ICRC). Yleisavustusten lisäksi käyttösuunnitelmakohdalta tuetaan maakohtaisia ja alueellisia avustusoperaatioita.

Humanitaarisen avun tuloksellisuutta seurataan avustusjärjestöjen omien tuloksellisuutta arvioivien tunnuslukujen sekä vaikuttamissuunnitelmien avulla.

6. Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot sekä kehityspoliittinen tiedotus

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 4 480 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2020 jälkeisille vuosille yhteensä 660 000 euroa.

Käyttösuunnitelmakohdan määrärahaa käytetään muun muassa kehitysyhteistyön tietojärjestelmien ja muun kehitysyhteistyöhallinnon kehittämiseen sekä sitä tukevien asiantuntijapalvelujen hankkimiseen, kehitysyhteistyön henkilöstön koulutukseen, kehitysviestintään ja kehityskasvatukseen, kehityspoliittiseen suunnittelu- ja tutkimustoimintaan sekä asianajokuluihin ja asian selvittämisestä aiheutuviin muihin kuluihin väärinkäyttöepäilytapauksissa.

Käyttösuunnitelmakohdan määrärahoja käytetään myös vapaaehtoisrahoituksena OECD:n kehitysapukomitean ja tilastokomitean alaiseen työhön, kansainvälisen kehitysyhteistyön avoimuutta, korruption vastaista työtä ja kehitystä tukevaa politiikkajohdonmukaisuutta koskevien aloitteiden rahoittamiseen sekä Suomen Akatemian hallinnoimaan kehitystutkimukseen sekä toimialakohtaista kehittämistä tukeviin hankkeisiin.

7. Kehitysyhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 1 450 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2020 jälkeisille vuosille yhteensä 4 000 000 euroa.

Evaluointitoiminnan tavoitteena on tietoperustainen päätöksenteko. Kehitysyhteistyön evaluointitoimi on järjestelmällistä ja kattaa kaikki kehitysyhteistyömuodot ja rahoituskanavat. Käyttösuunnitelmakohdalta rahoitetaan kehitysyhteistyötä koskevat keskitetyt evaluoinnit ja evaluointitietokannan kehittämistä.

Kehitysyhteistyön sisäinen tarkastus vastaa sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan arvioinnista.

8. Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle ja kehitysyhteistyötiedotukselle sekä kuntasektorin kehitysyhteistyölle

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 75 300 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2020 jälkeisille vuosille yhteensä 36 800 000 euroa.

Kansalaisjärjestöjen kautta kanavoitavalla avulla vahvistetaan kehitysmaiden elinvoimaista, moniarvoisuuteen ja oikeusperustaisuuteen pohjautuvaa ja aktiivista kansalaisuutta edistävää yhteiskuntaa. Erityistä huomiota kiinnitetään demokratian ja oikeusvaltiokehityksen edistämiseen. Tukea myönnetään hankkeisiin, jotka täyttävät asetetut laatukriteerit ja edistävät Suomen kehityspoliittisten tavoitteiden toteutumista.

Merkittävin osa määrärahoista kohdennetaan suomalaisten kumppanuusjärjestöjen kautta ohjelmatukena. Käyttösuunnitelmakohdalta rahoitetaan myös muiden suomalaisten kansalaisjärjestöjen hankkeita. Käyttösuunnitelmakohdan määrärahaa voidaan käyttää myös kansalaisjärjestöjen Suomessa tapahtuvaan kehitysviestintään ja globaalikasvatukseen. Lisäksi tukea myönnetään kansainvälisille kansalaisjärjestöille (INGOT) ja EU-rahoitteisten hankkeiden kansallisiin osuuksiin sekä kuntasektorin kehitysyhteistyöhön.

Käyttösuunnitelmakohdalta myönnettävien valtionavustusten hakijoille asetetaan pääsääntöisesti vaatimus 15 % omarahoitusosuudesta.

9. Korkotuki-instrumentti

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 25 700 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaluksia vuoden 2020 jälkeisille vuosille yhteensä 18 000 000 euroa.

Määrärahat kohdennetaan tukemaan kehitysmaiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä OECD:n vientiluottoja ja korkotukiluottoja koskevan niin sanotun konsensussopimuksen mukaisesti. Kehitysmaihin myönnettävistä korkotukiluotoista on säädetty laissa kehitysmaihin myönnettävistä korkotukiluotoista (1114/2000). Käyttösuunnitelmakohtaan määrärahaa voi käyttää myös myönnettyjen luottojen käytön seurantaan ja valvontaan, hanke-esitysten valmisteluun ja arviointiin sekä hankkeisiin liittyvän teknisen avun tukemiseen. Määrärahaa ohjataan myös uuteen investointitukeen kehitysmailla (Public Sector Investment Facility, PIF).

Yhteistoimintahankkeista saatavat tulot on merkitty momentille 12.24.99.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

DEMO ry ja uusi oikeusvaltiotoimija (siirto momentille 24.30.67)	-3 000
Kehitysmaiden osallistuminen ympäristökokouksiin (siirto momentille 35.10.66)	-300
Kehitysyhteistyön BKTL-tason varmistaminen (HO 2019)	71 700
Kertaluonteinen rahoitus kehitysyhteistyöhön (HO 2019 kertaluonteinen)	5 000
Liikekumppanuusohjelma	-1 500
Opetussektorin eristysasiantuntija Suomen suurlähetystössä Kiovassa (siirto momentilta 24.01.01)	137
Turkin pakolaisavun koordinoituväline; Suomen kansallinen rahoitusosuus	975
Yhteistoimintahankkeiden menot	-900
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-116
Tasomuutos	28 346
Yhteensä	100 342
2020 talousarvio	684 101 000
2019 II lisätalousarvio	—
2019 talousarvio	583 759 000
2018 tilinpäätös	563 441 227

67. Demokratia- ja oikeusvaltiotuki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustusten maksamiseen ulkoministeriön toimialaan liittyville demokratia- ja oikeusvaltiokehitystä edistäville toimijoille.

Määrärahasta myönnettävä valtionavustus voi kattaa avustuksen kohteena olevasta toiminnasta aiheutuvien kokonaiskustannusten täyden määrän.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahasta myönnettävien valtionavustusten tulee liittyä demokratian ja oikeusvaltiokehityksen edistämiseen. Määrärahaa käytetään julkisen kehitysyhteistyön (ODA) kriteerien mukaisesti. Määrärahasta on tarkoitus myöntää valtionavustusta Demo Finlandille, joka

on suomalaisten eduskuntapuolueiden yhteistyöjärjestö ja edistää moniarvoista demokratiakehitystä.

Perusteilla oleva uusi oikeusvaltiotoimija loisi Suomeen vakuuttavan ja kansainvälistä tunnettua saavan osaamiskeskuksen oikeusvaltiotuen alalla, nojautuen vahvasti suomalaiseen oikeusalan osaamiseen erityisesti julkisissa instituutioissa ja yliopistoissa.

Momentilta myönnettävään rahoitukseen sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001).

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentilta 24.30.66	3 000
Yhteensä	3 000

2020 talousarvio	3 000 000
------------------	-----------

88. Finnfundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) pääoman korottaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Finnfundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) uusien osakkeiden merkittämisestä valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	10 000 000
2019 talousarvio	10 000 000
2018 tilinpäätös	10 000 000

89. Kehitysyhteistyön finanssisijoitukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 129 730 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää finanssisijoituksiin ja lainoihin osana Suomen kehitysyhteistyötä.

Valtuus

Vuoden 2020 aikana saa tehdä uusia kehitysyhteistyön finanssisijoituksia koskevia sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2020 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 129 730 000 euroa.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään julkisen kehitysyhteistyön (ODA) kriteerien mukaisesti. Määräraha on tarkoitettu käyttäen kohteisiin, jotka kansantalouden tilinpidossa eivät lisää valtiontalouden alijäämää ja joilla on palaumaodote.

Hallitus laatii hallituskaudelle laina- ja sijoitusmuotoista kehitysyhteistyötä koskevan investointisuunnitelman, joka ohjaa investointeja hallitusohjelman painotusten ja periaatteiden mukaisesti, erityisesti ilmastorahoitukseen ja vähiten kehittyneisiin maihin. Investointien vaikuttavuuden ja vastuullisuuden kriteereitä vahvistetaan ja niiden toteutumista seurataan. Vuoden 2020 myöntö- ja sopimusvaltuudet käytetään investointisuunnitelman pohjalta päätettäviin kohteisiin.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2020	2021	2022	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Ennen vuotta 2020 tehtyt sitoumukset	43 330	43 330	43 330	129 990
Vuoden 2020 sitoumukset	-	64 865	64 865	129 730
Menot yhteensä	43 330	108 195	108 195	259 720

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-270
Yhteensä	-270

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	129 730 000
2019 talousarvio	130 000 000
2018 tilinpäätös	130 000 000

90. Ulkoministeriön hallinnonalan muut menot
50. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 1 341 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustusten maksamiseen ulkoministeriön toimialaan liittyville järjestöille.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Momentilta myönnettävien valtionavustusten tulee liittyä Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisiin linjauksiin ja kansainvälisiin sitoumuksiin sekä yleisesti ulkoministeriön toimialaan. Painopisteinä ovat sääntöpohjainen kansainvälinen yhteistyö, konfliktinehkäisy ja rauhanvälitys, ihmisoikeudet ja demokratia ulko- ja turvallisuuspolitiikassa sekä laaja-alainen transatlanttinen yhteistyö. Määrärahasta 370 000 euroa on tarkoitus varata kansalaisjärjestöjen Eurooppa-tiedotukseen. Valtionavustuksista järjestetään erilliset hakukierrokset.

Momentilta myönnettäviin valtionavustuksiin sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001).

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansalaisjärjestöjen Eurooppa-tiedotus; Euroopan parlamentin Suomen edustajien vaaleihin liittyvä tiedotus	-100
Suomen EU-puheenjohtajuus; kansalaisjärjestöjen Eurooppa-tiedotus	-100
Yhteensä	-200

2020 talousarvio	1 341 000
2019 talousarvio	1 541 000
2018 tilinpäätös	1 339 280

51. Häädänalaisten avustaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 45 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) konsulipalvelulain (498/1999) mukaan häädänalaisessa asemassa olevien henkilöiden kotiuttamisesta ja avustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) edellisistä aiheutuviin tileistä poistoihin
- 3) avustuksien maksamiseen ulkomailla.

2020 talousarvio	45 000
2019 talousarvio	45 000
2018 tilinpäätös	25 911

66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 87 632 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ulkoministeriön toimialaan liittyvien järjestöjen jäsenmaksujen ja vapaaehtoisten rahoitusavustusten maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Maksuosuus Pohjoismaiden ministerineuvoston talousarvioon	26 449 000
Maksuosuus YK:n talousarvioon	10 615 000
Maksuosuus YK:n rauhanturvajoukoille	26 612 000
Maksuosuudet muille YK:n alaisille järjestöille ja rahastoille	2 962 000
Kemiallisen aseiden kieltojärjestön jäsenmaksu (OPCW)	300 000
Euroopan Neuvoston jäsenmaksut	3 565 000
OECD:n jäsenmaksu	3 161 000
WTO:n jäsenmaksu	835 000
Maksuosuudet Etyjin talousarvioihin	5 285 000
Maksuosuudet EU:lle	1 379 000
Ydinkoekieltosopimus; Suomen maksuosuus valmistelukomitean kustannuksista	549 000
Maksuosuus kansainväliselle rikostuomioistuimelle (ICC)	1 140 000
Muut jäsenmaksut ja rahoitusosuudet	4 780 000
Yhteensä	87 632 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Muutokset jäsenmaksuissa ja rahoitusosuuksissa	10 289
Valuuttakurssitappiot	2 363
Säästö päätös	-500
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-580
Yhteensä	11 572

2020 talousarvio	87 632 000
2019 talousarvio	76 060 000
2018 tilinpäätös	83 931 000

(67.) *Kansainvälisen ilmastopimuksen alaisen yhteistyön menot* (kiinteä määräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2019 talousarvio	100 000
2018 tilinpäätös	100 000

68. *Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen monenvälisten hankkeiden menojen maksamiseen
- 2) pohjoisen ulottuvuuden politiikkaa tukevien hankkeiden menojen maksamiseen
- 3) hallituksen Venäjä-politiikan toimeenpanoa tukevien hankkeiden menojen maksamiseen
- 4) kansainvälisten rahoituslaitosten yhteydessä toimivien rahastojen tukemiseen
- 5) kansainvälisissä järjestöissä, rahoituslaitoksissa tai näitä vastaavissa organisaatioissa toimivista asiantuntijoista näille organisaatioille aiheutuvien menojen maksamiseen
- 6) Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyöhön sekä Venäjä-politiikan toimeenpanon tukemiseen liittyvien valtion kulutusmenojen maksamiseen
- 7) enintään 8 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkausmenojen rahoittamiseen valtion virastojen ja laitosten Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen hankkeissa.

Selvitysosa: Alueelliseen yhteistyöhön osallistuminen on Suomelle tärkeä keino edistää vakautta, turvallisuutta, kestävä kehitystä ja taloudellisia yhteistyömahdollisuuksia Itämeren, Barentsin ja arktisella alueella. Suomi edistää kansainvälistä ympäristöyhteistyötä tällä alueella. Tärkeänä osana alueellista yhteistyötä Suomi edistää ilmastonmuutoksen torjuntaa ja sopeutumista ilmastonmuutokseen. Lisäksi rahoituksella tuetaan hallituksen Venäjä-politiikan toimeenpanoa.

Suomen osallistumista monenkeskiseen alueelliseen yhteistyöhön ohjaavat Suomen arktisen strategian, Euroopan unionin arktisen politiikan, Suomen Itämeren alueen strategian, Euroopan unionin Itämeren alueen strategian ja pohjoisen ulottuvuuden politiikan tavoitteet. Tavoitteena on edistää kansainvälisen rahoituksen ohjautumista Suomelle tärkeisiin hankkeisiin.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Arktisen ja Barentsin alueen yhteistyö	800 000
Itämeren alueen ja pohjoisen ulottuvuuden yhteistyö	1 800 000
Venäjä-politiikan toimeenpano	400 000
Yhteensä	3 000 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyön vahvistaminen (HO 2019)	400
Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyön vahvistaminen (HO 2019 kerta- luonteinen)	1 000
Tasomuutos	-1 800
Yhteensä	-400

2020 talousarvio	3 000 000
2019 talousarvio	3 400 000
2018 tilinpäätös	1 800 000

95. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) valtiolla käytössä olevien taloushallinnon tietojärjestelmien valuuttatietojen ja pankkien virallisten päivänkurssien välisten laskennallisten kurssierojen kattamiseen
- 2) muiden valuuttamääräisten ulkomaisten maksujen laskennallisten kurssierojen kattamiseen.

2020 talousarvio	1 000 000
2019 talousarvio	1 000 000
2018 tilinpäätös	2 671 519

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Hallinnonalan toimintaympäristö

Oikeusjärjestelmän vakaa ja luotettava toiminta on yhteiskunnan ja kansantalouden suotuisan kehityksen perusedellytys. Oikeudenmukainen yhteiskunta perustuu luottamukseen ja yhteistoi-
mintaan.

Kansainvälisen turvallisuustilanteen epävarmuus, yhteiskunnan monimuotoistuminen ja moniar-
voistuminen sekä toiminnan siirtyminen tietoverkkoihin luovat haasteita myös hyviksi ja tarkoi-
tuksenmukaisiksi koetuille lainsäädäntöratkaisuille sekä kansallisesti että EU:ssa. Muutokset
voivat myös olla haaste kansanvallan ja perusoikeuksien toteutumiselle. On entistäkin tärkeäm-
pää huolehtia oikeusjärjestelmän selkeydestä, oikeusturvasta, tarvittavien lainsäädäntöratkaisui-
den johdonmukaisuudesta sekä kansalaisten osallistumismuotojen monipuolisuudesta, kaiken ko-
koisia yrityksiä koskevan sääntelyn kilpailukyvyistä ja heikommassa asemassa olevien suojasta.
Lainsäädäntöratkaisuilta edellytetäänkin nyt monella sektorilla ennakkoluulotonta ja innovatiiv-
ista uutta ajattelua.

Korkealaatuinen ja tehokas oikeuslaitos lisää hyvinvointia sekä yhteiskunnan kilpailukykyä ja
hallinnon toimivuutta. Se myös säästää kustannuksia muilla hallinnonaloilla ja edistää yhteiskun-
nan taloudellista toimivuutta ja voi myös osaltaan estää syrjäytymiskehitystä. Oikeuslaitoksen
toimintakyvystä huolehditaan. Luodaan edellytyksiä sille, että oikeudenhoidon resursseja voi-
daan kohdentaa tarkoituksenmukaisesti muun muassa siten, että tuomioistuinten käsiteltäväksi
päätyvät vain ne asiat, joissa on todellista oikeussuojan tarvetta. Voimavarojen käytön kannalta
merkitystä on myös sillä, miten joustavasti tuomioistuin voi valita tarkoituksenmukaisimman rat-
kaisukokoonpanon.

Työttömien määrän arvioidaan laskevan. Kotitalouksien velkaantumistaso ja tulottomien kotita-
louksien määrä ovat kuitenkin jatkaneet kasvuaan. Uusien maksuhäiriömerkintöjen ja luottotie-
torekisteriin merkittyjen henkilöiden määrä on pitkään ollut kasvussa. Tämä tilanne heijastuu
koko oikeuslaitoksen toimintaan. Asia- ja velallismäärät ovat korkealla tasolla, mikä vaikuttaa
työmääriin ja toiminnan kustannuksiin.

Euroopan turvapaikanhakijakriisin vuoksi kansainvälistä suojelua hakevien määrä kasvoi v. 2015
merkittävästi myös Suomessa. Turvapaikkapäätöksiä koskevien valitusten määrä hallinto-oi-
keuksissa kasvoi erityisesti v. 2016 ja asiamäärän ennakoidaan edelleen v. 2020 olevan noin kak-

sinkertainen aiempaan nähden. Kansainvälistä suojelua Suomesta saavien perheenjäsenten odotetaan hakevan oleskelulupaa Suomeen, joten oleskelulupahakemukset perheen yhdistämisen perusteella tulevat myös lisääntymään.

Tuomioistuinelaitoksen toimintaympäristön ulkoiset muutokset, kuten kansainvälistyminen ja monikulttuuristuminen, turvapaikkavalitusten määrän vakiintuminen aiempaa korkeammalle tasolle, yhä monimutkaistuvampi oikeudellinen sääntely, EU-oikeuden merkityksen lisääntyminen tuomioistuinten toiminnassa ja erityisalojen syvällistä asiantuntemusta vaativien asioiden lisääntyminen asettavat tuomioistuinten toiminnalle suuria haasteita.

Oikeusavun, talous- ja velkaneuvonnan ja yleisen edunvalvonnan toimintaympäristön ulkoiset muutokset, kuten väestön ikään-tyminen, heikentyneestä taloustilanteesta aiheutuva syrjäytyminen ja asiakaskunnan kansainvälistyminen lisäävät oikeudellisen palvelun tarvetta ja edellyttävät oikeusavulta, talous- ja velkaneuvonnalta ja yleiseltä edunvalvonnalta aiempaa laajempaa asiantuntemusta.

Ulosoton asia- ja velallismäärät ovat edelleen korkealla tasolla, mikä vaikuttaa ulosottolaitoksen toimintaan sekä toiminnan kustannuksiin.

Suomen rikollisuustilanne on pysynyt viime vuosina vakaana ja kaikkien rikosten väkilukuun suhteutettu määrä on kansainvälisesti vertaillen alhainen. Esitutkintaviranomaisten tietoon tulleiden rikoslakirikosten kokonaismäärä säilyi v. 2018 lähes edellisen vuoden tasolla (0,2 % nousu).

Pahoinpitelyrikosten määrä laski 1,1 % verrattuna vuoteen 2017. Henkirikoksia tuli ilmi 90, mikä on 17 tapausta enemmän kuin v. 2017. Seksuaalirikosten määrä kasvoi 13,8 % edelliseen vuoteen nähden. Raiskauksia ilmoitettiin 7,5 % enemmän ja seksuaalisia ahdisteluja 27,8 % enemmän kuin edellisvuonna. Rattijuopumusten määrä nousi 8,2 prosentilla ja huumausainerikosten määrä 4,1 prosentilla. Omaisuusrikoksia tuli vuoden 2018 aikana tietoon 2,7 % vähemmän kuin edellisvuonna.

Oikeusministeriön hallinnonalan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

- Osallistumisoikeudet ja vaikutusmahdollisuudet toteutuvat yhdenvertaisesti.
- Ajanmukainen ja kannustava oikeusjärjestys edistää ja turvaa ihmisten, yritysten ja yhteisöjen toimintamahdollisuuksia.
- Laadukas lainvalmistelu turvaa edellytykset hyvinvoinnille ja kilpailukyvyille.
- Korkealaatuinen oikeusturva on kaikkien saatavilla.
- Rikosvastuu toteutuu oikeudenmukaisesti. Rikollisuus ja turvattomuuden tunne vähenevät.

Oikeusministeriön toiminnalliset tulostavoitteet

- Digitaalisia ratkaisuja hyödynnetään vastuullisesti osana monipuolista palveluntarjontaa.
- Lainvalmistelun laatu turvataan osaamista ja toimintatapoja kehittämällä.
- Organisaatorakenne ja toimitilaverkosto mahdollistavat tehokkaan toiminnan.
- Laaja-alaista verkostoyhteistyötä vahvistetaan valmistelussa ja päätöksenteossa.

Yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita ja toiminnallisia tuloksellisuustavoitteita toteuttavat keskeisimmät toimenpiteet esitetään luvuissa 25.01, 25.10, 25.20, 25.30 ja 25.40.

Vaikutukset sukupuolten väliseen tasa-arvoon

Oikeusministeriön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman arviointi vuosien 2016—2019 osalta on käynnistetty loppuvuodesta 2019: suunnitelman osalta tarkastellaan, onko aikaisemmissa tavoitteissa ja toimenpiteissä päivitystarpeita. Aikaisemmassa suunnitelmassa on ollut 30 tavoitetta. Arviointiryhmä seuraa edelleen henkilökohtaisten palkkaosien kehitystä sukupuolinäkökulmasta. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutusten arviointeja tehdään säädöshankkeissa. Yhdenvertaisuuden edistäminen on myös keskeinen näkökulma oikeusministeriön kestävän kehityksen agendan toimeenpanoa ja siihen liittyvää sitoumusta. Ministeriö on sitoutunut kehittämään rekrytoinnin käytäntöjä monimuotoisuuden lisäämiseksi henkilöstössä.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen on osa hallinnonalan tulosohejausta. Hallinnonalan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelulla lisätään sukupuolten välistä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä henkilöstöpolitiikan että viranomaistoiminnan näkökulmista.

Hämeenlinnan uusi nykyistä vaikuttavampaa täytäntöönpanoa tukeva naisvankila valmistuu v. 2020.

Kestävä kehitys

Oikeusministeriön uudistetussa strategiassa tavoitteina ovat mm. osallistumisoikeuksien ja vaikutusmahdollisuuksien yhdenvertainen toteutuminen, ihmisten, yritysten ja yhteisöjen toimintamahdollisuudet turvaava oikeusjärjestys ja kaikkien saatavilla oleva korkealaatuinen oikeusturva. Nämä edistävät myös oikeusministeriön toimialalla olevien kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumista.

Oikeusministeriö jatkaa demokratian ja kansalaisvaikuttamisen edistämistä, eri kieli- ja kulttuuriryhmien sekä saamelaiden oikeuksien toteutumista, hyvien väestösuhteiden ja syrjinnänvastaisen politiikan sekä erityisesti nuorten, maahanmuuttajien ja muiden haavoittuvien ryhmien osallistumisen edistämistä. Ministeriö vastaa EU-rahoitteisesta Against Hate -hankkeen koordinaatiosta vuosina 2019, 2020 ja 2021. Hankkeessa kehitetään viharikosten ja -puheen vastaisia toimia.

Oikeusministeriö on valmistautunut uuden kansallisen demokratiaohjelman valmisteluun, jonka tavoitteena on turvata kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytykset ja varmistaa, että kaikkien osallistumisoikeudet ja vaikutusmahdollisuudet toteutuvat yhdenvertaisesti. Yhdenvertaisen osallistumisen erityisenä haasteena on eriarvoistumiskehitys, jonka ratkaisemiseksi tarvitaan vaikuttavia toimia eri politiikkasektoreilla.

Oikeusministeriö on alustavasti tunnistanut toiminnassaan myös muita kestävän kehityksen kannalta keskeisiä toimialueita (mm. korruption vastainen toiminta, lapsiin kohdistuvat väkivallan muodot). Ministeriö on jo aloittanut kestävän kehityksen tavoitteiden ja toimenpiteiden kartoituksen sekä koordinoinnin (tiekartta- ja tavoitetyö, kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumusten seuranta). Tämä tulee jatkumaan v. 2020.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018	v. 2019	v. 2020	Muutos 2019—2020	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
01. Ministeriö ja hallinto	124 627	147 747	152 823	5 076	3
01. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	20 230	20 783	23 164	2 381	11
03. Oikeusministeriön yhteydessä toimivien viranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 027	9 853	10 246	393	4
05. Oikeusrekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 576	8 471	7 930	-541	-6
20. Erityismenot (arviomääräraha)	11 383	31 093	33 093	2 000	6
21. Oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	115	245	245	—	0
(22.) Toimisto- ja viestintäjärjestelmien valtavirtaistaminen (siirtomääräraha 3 v)	2 590	2 505	—	-2 505	-100
29. Oikeusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	46 740	46 745	46 740	-5	0
50. Avustukset (kiinteä määräraha)	8 332	9 052	12 405	3 353	37
51. Eräät valtion maksamat korvaukset (arviomääräraha)	17 632	19 000	19 000	—	0
10. Tuomioistuimet ja oikeusapu	418 700	419 349	423 077	3 728	1
01. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 667	8 777	8 796	19	0
02. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 562	12 018	11 600	-418	-3
03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	252 023	251 108	251 510	402	0
04. Oikeusapu- ja edunvalvontapiirien ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	65 609	72 191	75 666	3 475	5

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
50. Yksityisille oikeus- avustajille maksettavat korvaukset (arviomäärä- raha)	78 839	75 255	75 505	250	0
20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta	101 322	101 690	102 299	609	1
01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomäärä- raha 2 v)	101 322	101 690	102 299	609	1
30. Syyttäjät	45 042	45 761	48 165	2 404	5
01. Syyttäjälaitoksen toiminta- menot (siirtomääräraha 2 v)	45 042	45 761	48 165	2 404	5
40. Rangaistusten täytäntöön- pano	215 812	221 199	223 832	2 633	1
01. Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (siirtomäärä- raha 2 v)	211 112	216 499	219 132	2 633	1
74. Avolaitostyöt (siirtomäärä- raha 3 v)	4 700	4 700	4 700	—	0
50. Vaalimenot	17 574	42 747	3 522	-39 225	-92
20. Vaalimenot (arviomäärä- raha)	17 574	42 747	3 522	-39 225	-92
Yhteensä	923 076	978 493	953 718	-24 775	-3
Henkilöstön kokonaismäärä	8 918	9 204	9 318		

01. Ministeriö ja hallinto

Selvitysosa: Oikeusministeriön perustehtävänä on huolehtia oikeusvaltion toimivuudesta. Tässä tarkoituksessa ministeriö:

- edistää demokratian ja perusoikeuksien toteutumista.
- edistää oikeusturvan ja rikosvastuun toteutumista.
- turvaa hallinnonalansa toimintaedellytykset.
- valmistelee toimialansa lainsäädäntöä.
- kehittää valtioneuvoston lainvalmistelua.

Oikeusministeriö toimii yhtenäisen valtioneuvoston osana. Oikeusministeriön tavoitteena on, että Suomi on avoin ja aktiivinen yhteiskunta, johon jokainen voi tuntee kuuluvansa ja jossa voi luottaa oikeuksiensa toteutumiseen. Oikeusministeriö asettaa toiminnalleen seuraavat alustavat tavoitteet vuodelle 2020.

Osallistumisoikeudet ja vaikutusmahdollisuudet toteutuvat yhdenvertaisesti.

Valmistellaan demokratiapoliittisia sekä perus- ja ihmisoikeuspoliittisia linjauksia hallitusohjelman pohjalta. Kielipoliittisilla linjauksilla vahvistetaan kielten elinvoimaisuutta ja kielellisten oikeuksien toteutumista.

Säädetään avoimuusrekisteri parlamentaarisen valmistelun pohjalta kansalaisyhteiskuntaa kuullen. Selvitetään julkisuuslain ajantasaistamista. Demokratiaverkkopalveluita kehitetään myös suhteessa muihin valtioneuvoston digitaalisiin palveluihin.

Tavoitteena on jatkaa vaikuttamista EU:n toimielinten asiakirjojen julkisuutta koskevan lainsäädännön saattamiseksi Lissabonin sopimuksen mukaiseksi sekä sen avoimuusmyönteiseen soveltamiseen, samoin kuin vaikuttamista hyvää hallintoa EU:n toimielimissä koskevan lainsäädännön aikaansaamiseksi uuden komission toimikaudella.

Parannetaan luottamusta ja dialogia saamelaiskäräjien kanssa.

Edistetään yhdenvertaisuutta ja hyviä etnisiä suhteita. Ehkäistään syrjintää ja vihapuhetta.

Edistetään oikeusvaltioperiaatteen sekä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista EU:ssa tukevia toimia.

Ajanmukainen ja kannustava oikeusjärjestys edistää ja turvaa ihmisten, yritysten ja yhteisöjen toimintamahdollisuuksia.

Edistetään parempaa sääntelyä EU:ssa.

Yhteisömuotoisen kansalaistoiminnan edellytyksiä parannetaan.

Uudistetaan kuluttajaviranomaisten toimivaltuuksia koskevaa sääntelyä ja lisätään kuluttajansuojalakiin henkilöön kohdistuvia palveluja koskevat virhevastuusäännökset.

Huolehditaan lapsenhuoltolain uudistuksen täytäntöönpanosta.

Uudistetaan välimiesmenettelyä koskevaa lainsäädäntöä.

Ylivelkaantuneiden kansalaisten avunsaantia parannetaan. Talous- ja velkaneuvonnan palveluita annetaan asiakaslähtöisemmin ja monipuolisesti eri palvelukanavia ja menetelmiä hyödyntäen. Ylivelkaantuneita ohjataan ulosotosta talous- ja velkaneuvontaan nykyistä tehokkaammin. Yhteistyössä talous- ja velkaneuvonnan, ulosoton, sosiaali- ja terveystoimen sekä järjestöjen kesken kehitetään ylivelkaantumisen ehkäisemiseksi tähtääviä vuorovaikutteisia toimintamalleja ja menetelmiä. Selvitetään kehittämismahdollisuuksia, joilla parannetaan kansalaisten talousosaamista ja talouden hallintaa kaikissa ikäryhmissä.

Hallintotuomioistuinten HAIPA-hanke jatkuu vuoden 2020 loppuun saakka. Yleisten tuomioistuinten ja syyttäjälaitoksen AIPA-hanke jatkuu vuoden 2021 lopulle. Sähköisen asioinnin laajentamista ja ict-hankkeiden etenemistä sekä yhteentoimivuutta tuetaan valtion ja hallinnonalan yhteisillä palveluilla, kokonaisarkkitehtuuryöllä sekä säännöllisellä seurannalla. Sähköistä asiointia edistetään ja sen tilannekuvaa ylläpidetään laaditun digitalisaatiosuunnitelman mukaisesti. Tekoälyä ja muita uusia teknologioita hyödynnetään hallitusti.

Laadukas lainvalmistelu turvaa edellytykset hyvinvoinnille ja kilpailukyvyille

Käynnistetään säädösehdotusten vaikutusten arvioinnin ohjeiden uudistaminen.

Valtioneuvostossa laaditut säädösehdotukset tarkastetaan oikeusministeriössä lakitekniseltä kannalta. Selvitetään lainvalmisteluprosessin tukemista digitalisaation keinoin toteuttamalla kokeiluja, joissa hyödynnetään tekoälyn tarjoamia mahdollisuuksia laajojen tekstimassojen analysointiin, käsittelyyn ja tarkastamiseen.

Turvataan lainvalmistelun osaaminen uudistamalla koulutusta ja huolehtimalla sen riittävydestä.

Korkealaatuinen oikeusturva on kaikkien saatavilla

Oikeudenkäyntien kokonaiskestoja lyhennetään.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 29/2018 vp). Tavoite on, että lait tulisivat voimaan vuoden 2020 alkupuolella.

Otetaan voimavarojen kohdentamisessa huomioon oikeusturva ja rikosvastuun toteutuminen sekä asioiden käsittelyketjut.

Aloitetaan selvitys oikeusavun tulo rajojen nostamisesta ja keskituloisten oikeusavusta. Avustajien valtakunnallinen päivitysjärjestelmä määritetään vuosina 2019—2020. Arvioidaan kansalaisten ja turvapaikanhakijoiden oikeusavun muutostarpeita syksyllä 2019 valmistuvan tutkimuksen pohjalta. Selvitetään oikeusaputoimistojen mahdollisuuksia antaa sovittelupalvelua asianajotoimeksiantojen ohella ja lisätään yhteistyötä sovittelupalvelua antavien toimijoiden kanssa. Tavoitteena on, että palvelua tuotetaan asiakaslähtöisesti, monipuolisesti eri palvelukanavia ja menetelmiä hyödyntäen niin että palvelut ovat helposti kansalaisten saavutettavissa.

Jatketaan ulosoton rakenneuudistuksen valmistelua. Käydään tarvittavat virkaehtosopimusneuvottelut.

Rikosvastuu toteutuu oikeudenmukaisesti. Rikollisuus ja turvattomuuden tunne vähenevät.

Toteutetaan raiskaus- ja hyväksikäyttör rikoksia koskeva kokonaisuudistus.

Käynnistetään pakkokeino- ja esitutkintalainsäädännön uudistaminen.

Käynnistetään rikosseuraamusjärjestelmän kokonaistarkastelu.

Kehitetään paikallista rikosentorjuntaa v. 2016 annetun valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti.

Käynnistetään Rikosseuraamuslaitoksen organisaatorakenteiden ja toimipaikkaverkoston kehittäminen.

Käynnistetään säädöshanke tutkintavankien sijoittamiseksi vankilaan heti vangitsemisoikeudenkäynnin jälkeen ja selvitetään vanginkuljetusta koskeva työnjako.

Kehitetään verkostoyhteistyötä rangaistusta suorittavien normaalipalveluihin pääsyn tehostamiseksi.

Jatketaan lokakuussa 2017 perustetun Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) kansallisia täytäntöönpanotoimia.

Rakenteiden uudistaminen ja henkilömuutosten tuki

Tuomioistuinvirasto aloittaa toimintansa vuoden 2020 alussa. Tuomioistuinviraston tehtävänä on huolehtia tuomioistuinlaitoksen toimintaedellytyksistä, tuomioistuinten toiminnan kehittämisestä, suunnittelusta ja tukemisesta. Vuonna 2019 linjataan jatkotoimenpiteet oikeusapu- ja edunvalvontavirastosta laaditun selvityksen ja siitä saatujen lausuntojen johdosta. Ulosottoimen rakennemuutostuksen valmistelua jatketaan. Tavoitteena on, että rakennemuutostus tulee voimaan v. 2020. Rakennemuutostuksessa ulosottolaitos organisoidaan yhdeksi virastoksi. Samalla täytäntöönpanotehtävät jaetaan uudella tavalla eri henkilöstöryhmille asian laadun ja vaatavuuden mukaan. Uudistusta tukee myös asiankäsittelyn automatisointi ja sähköisen asioinnin käyttömahdollisuuksien lisääminen. Rikosseuraamuslaitoksen rakenteellisia ja toiminnallisia tehostamistoimia jatketaan.

Tietoja henkilöstöstä

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Oikeusministeriö			
Henkilötyövuodet	271	275	240
Työtyytyväisyysindeksi	3,8	3,7	3,7
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	7,4	7,4	7,4
Muut erillisvirastot			
Henkilötyövuodet	241	288	295
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	7,4	7,4	7,4

01. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 23 164 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) kansainvälisten yhteisöjen jäsenmaksujen ja maksuosuuksien maksamiseen, oikeusministeriön hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen sekä demokraatiapalkintoja varten
- 2) ministeriön yhteydessä toimivista lautakunnista ja muista vastaavista toimielimistä aiheutuviin menojen maksamiseen
- 3) siirtomenojen maksamiseen asianajajayhdistykselle luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetun lain (715/2011) 24 §:n 2 momentin mukaisesti.

Määräraha budjetoidaan asianajajayhdistykselle maksettavien siirtomenojen osalta suoriteperusteella vastaavalla perusteella.

*Selvitysosa:***Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)**

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	23 142	21 183	24 264
Bruttotulot	457	400	1 100
Nettomenot	22 685	20 783	23 164
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	6 004		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 549		

Määrärahan arvioitu käyttö

	htv	%
Yhteiskuntapolitiikan strategiat ja seuranta	14	6
Ministeriön toimialan ohjaus ja toiminta- ja taloussuunnittelu sekä seuranta	26	11
Lainsäädännön valmistelu ja seuranta	44	18
EU- ja kansainväliset asiat	12	5
Ministeriön muut erityistehtävät	26	11
Tukitoiminnot	68	28
Palkallinen poissaolo	50	21
Yhteensä	240	100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Asiakirjojen automaattinen anonymisointi- ja sisällönkuvailuhanke (v. 2019 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-240
Asiakirjojen automaattinen anonymisointi- ja sisällönkuvailuhanke (v. 2020 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	80
Avoimuusrekisteri; henkilöstö- ja tietojärjestelmäkustannukset (HO 2019)	100
Avoimuusrekisterin perustamiskustannukset (HO 2019 kertaluonteinen)	500
Kansalliskielistrategia ja kielipoliittinen ohjelma (HO 2019)	200
Lainvalmistelun perus- ja ihmisoikeusosaamisen sekä valtiosääntöoikeudellisen ja muun julkisoikeudellisen asiantuntemuksen vahvistaminen (HO 2019)	200
Oikeusrekisterikeskuksen tietojärjestelmäohjelman menot (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 25.01.05)	5
OM:n ohjelmien toteuttaminen (HO 2019 kertaluonteinen)	500
Perus- ja ihmisoikeustoimenpideohjelma (HO 2019)	100
Perustetaan vanhusasiavaltuutetun tehtävä ja vanhusasiavaltuutetun toimisto (HO 2019)	100
Vahva-hankkeen käyttöönoton aiheuttama tuottavuuden lisääntyminen	-80
Vaikutusarvioinnin vahvistaminen lainvalmistelussa (HO 2019)	400
Valtioneuvoston yhteinen ihmiskaupan vastainen koordinaattori (HO 2019)	150
Valtuutettujen toiminnan turvaaminen (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 25.01.03)	150
Valtuutettujen toiminnan turvaaminen (v. 2020 rahoitus) (siirto momentille 25.01.03)	-5
Vuoden 2019 kertaluonteinen määräraha (vaalitutkimus)	-200

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta (siirto momentilta 25.01.03)	200
Ylivelkaantuminen (HO 2019); taloudenhallinnan neuvottelukunta	50
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-21
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-59
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	290
Palkkausten tarkistukset	-49
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	67
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-57
Yhteensä	2 381

2020 talousarvio	23 164 000
2019 talousarvio	20 783 000
2018 tilinpäätös	20 230 000

03. Oikeusministeriön yhteydessä toimivien viranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 10 246 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) lapsiasiavaltuutetun toimiston, tasa-arvovaltuutetun toimiston, yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston, tietosuojavaltuutetun toimiston, onnettomuustutkintakeskuksen, tiedusteluvalvontavaltuutetun toiminnon sekä Yhdistyneiden kansakuntien yhteydessä toimivan Euroopan kriminaalipolitiikan instituutin toimintamenojen maksamiseen
- 2) Euroopan kriminaalipolitiikan instituutin jakamien apurahojen maksamiseen
- 3) vanhusiasiavaltuutetun tehtävän perustamiseen ja toiminnan käynnistämiseen.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 305 §:ssä säädetyistä valvontatehtävistä perittävistä maksuista kertyviä tuloja.

Selvitysosa: Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen edun ja oikeuksien toteutumista yleisellä hallinnon, yhteiskuntapolitiikan ja lainsäädännön tasolla sekä edistää Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen hyväksymän lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen (SopS 59-60/1991) toteutumista. Lapsiasiavaltuutettu raportoi YK:n lapsen oikeuksien komitealle, valtioneuvostolle ja eduskunnalle. Lapsiasiavaltuutettu tekee aloitteita ja selvityspyyntöjä havaitsemistaan puutteista. Lasten aseman ja oikeuksien sekä niitä koskevan viranomaisten yhteistyön edistämistä varten lapsiasiavaltuutetun apuna toimii *lapsiasianeuvottelukunta*.

Tasa-arvovaltuutettu valvoo naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) noudattamista ja edistää aloitteiden, neuvojen ja ohjeiden avulla lain tarkoituksen toteutumista. Tasa-arvovaltuutettu antaa tietoja tasa-arvolaista ja sen soveltamisesta sekä seuraa naisten ja miesten tasa-arvon toteutumista yhteiskuntaelämän eri aloilla. Tasa-arvovaltuutettu antaa ohjeita ja neuvontaa sukupuolen, sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella syrjintää epäilevälle, selvittää syrjintäkieltojen rikkomistapauksia ja pyrkii lisäämään tietoisuutta tasa-arvolakiin liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista. Tasa-arvovaltuutettu toimii niin, että yhteiskunnassa, työpaikoilla ja oppilaitoksissa edistetään sukupuolten välistä tasa-arvoa tasa-arvolaissa tarkoitettulla tavalla.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävänä on valvoa yhdenvertaisuuslain (1325/2014) noudattamista sen mukaan kuin sanotussa laissa säädetään sekä muutoinkin edistää yhdenvertaisuuden toteutumista ja ehkäistä syrjintää. Lisäksi valtuutettu toimii kansallisena ihmiskaupparaportoijana ja valvoo ulkomaalaisten maasta poistamista. *Yhdenvertaisuusasioiden neuvottelukunta* toimii yhdenvertaisuusvaltuutetun johdolla ja edistää viranomaisten, kansalaisjärjestöjen ja muiden toimijoiden yhteistyötä syrjintään puuttumisessa ja yhdenvertaisuuden edistämisessä.

Tietosuojavaltuutetulla on yleistöimivalta henkilötietojen suojaa koskevissa asioissa. Tietosuojavaltuutetun valvontatehtävistä säädetään erityisesti EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus [EU] 2016/679) sekä sitä täydentävässä tietosuojalaissa (1050/2018). Tietosuojavaltuutetun toimisto ylläpitää ja edistää perusoikeutta yksityisyyteen ja luottamusta yhteiskunnan palveluihin sekä osallistuu tietoyhteiskunnan kehittämiseen Suomessa ja EU:ssa.

Onnettomuustutkintakeskuksen tehtävänä on turvallisuustutkintalain (525/2011) mukaan kehittää ja ylläpitää onnettomuuksien tutkintavalmiutta, selvittää tehokkaasti ja luotettavasti onnettomuuksien syitä ja antaa niiden perusteella turvallisuussuosituksia sekä seurata turvallisuussuositusten toteutumista.

Tiedusteluvalvontavaltuutetun tehtävänä on valvoa tiedustelumenetelmien käytön lainmukaisuutta sekä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista tiedustelutoiminnassa siten kuin laissa tiedustelutoiminnan valvonnasta (121/2019) säädetään.

Yhdistyneiden kansakuntien yhteydessä toimiva Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti tuottaa kansainvälisiä asiantuntijapalveluja kriminaalipolitiikan alalla. Laitoksen toimintaa ohjaavat keskeisesti YK:n kriminaalipoliittinen ohjelma ja siihen liittyvät linjapäätökset.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	8 424	10 053	10 446
Bruttotulot	379	200	200
Nettomenot	8 045	9 853	10 246
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 294		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 276		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Lapsiasiavaltuutetun toiminta	630
Tasa-arvovaltuutetun toiminta	970
Yhdenvertaisuusvaltuutetun toiminta	1 680
Tietosuojavaltuutetun toiminta	3 660
Tiedusteluvalvontavaltuutetun toiminta	350
Onnettomuustutkintakeskus	1 510
Kriminaalipolitiikan instituutti	520

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Vanhusasiavaltuutetun toiminnan käynnistäminen	80
Palvelukeskusten maksut	846
Yhteensä	10 246

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan resurssien turvaaminen (HO 2019)	18
Lapsiasia-, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaltuutetun toiminnan turvaaminen (siirto momenteilta 25.01.01, 25.10.03, 25.10.04, 25.20.01, 25.30.01 ja 25.40.01)	150
Lisäys ihmisoikeuksien raportointiin ja ongelmiin puuttumiseen (HO 2019)	100
Naisiin kohdistuvan väkivallan raportoinnin tehtävä (HO 2019)	200
Palkkaliukuma	-11
Tiedusteluvalvontavaltuutetun toiminnon ja tietosuojavaltuutetun toimiston toimintameno	59
Tietosuojavaltuutetun toimiston uudet tehtävät	190
Valtorin palvelumaksujen nousu	5
Valtuutettujen toiminnan turvaaminen (v. 2019 rahoitus) (siirto momentille 25.01.01)	-150
Vanhusasiavaltuutettu ja vanhusasiavaltuutetun toimisto (HO 2019)	80
Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta (siirto momentille 25.01.01)	-200
Yhdenvertaisuusvaltuutettu; maastapoistamisen täytäntöönpanon valvonta (v. 2019 rahoitus)	-80
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-7
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-18
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	95
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-25
Palkkausten tarkistukset	-17
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	23
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-19
Yhteensä	393

2020 talousarvio	10 246 000
2019 talousarvio	9 853 000
2018 tilinpäätös	8 027 000

05. Oikeusrekisterikeskuksen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 7 930 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon Oikeusrekisterikeskuksen oman työn kustannuksista muodostuvat hallinnonalan toimialariippuvaiset ICT-palvelumaksut ja rekisterinpitoviranomaisena tehtyjen tietoluovutuspäätösten nojalla annettujen massapöytäkirjojen kustannusten perusteella saadut tulot.

Selvitysosa: Oikeusrekisterikeskus toimii oikeusministeriön hallinnonalan tietojärjestelmien ja rekisterien rekisterinpitäjänä sekä välittää hallinnonalan viranomaisten ilmoittamia tietoja muille viranomaisille. Käytetyimpiä rekisterejä ovat rikosrekisteri, sakkorekisteri, konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteri sekä velkajärjestelyrekisteri. Oikeusrekisterikeskus huolehtii sakkoihin, menettämisseuraamuksiin, maksuihin ja saataviin liittyvistä täytäntöönpanotehtävistä ja käyttää valtion puhevaltaa näissä tehtävissä. Lisäksi Oikeusrekisterikeskus huolehtii hallinnonalan tieto-

järjestelmien ylläpidosta ja kehittämisestä yhteistyössä hallinnonalan virastojen kanssa siten kuin palvelusopimuksissa on sovittu. Oikeusrekisterikeskus toimii myös hallinnonalan IT-hankintojen hankintayksikkönä ja on oma kirjanpitoyksikkönsä.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	14 174	15 655	15 281
Bruttotulot	5 657	7 184	7 351
Nettomenot	8 517	8 471	7 930
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 210		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 269		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan resurssien turvaaminen (HO 2019)	19
Maksukyvyttömyysrekisterin kehittäminen (IRIS II) (v. 2019 rahoitus)	-200
Oikeusrekisterikeskuksen viranomaistoiminnan tietojärjestelmien kehittämishanke (eORK) (v. 2019 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-895
Sakon muuntorangaistuksen uudistamisesta aiheutuneet muutostarpeet tietojärjestelmiin	300
Tieliikennelain uudistuksesta aiheutuneet muutostarpeet tietojärjestelmiin	125
Tietosuojadirektiivistä aiheutuvat muutokset tietojärjestelmiin	250
Valtionavustuslain (688/2001) sekä rikosrekisterilain (770/1993) 4 a ja 7 §:n muuttamisesta aiheutuneet tietojärjestelmämenot (v. 2019 rahoitus)	-30
Valtorin palvelumaksujen nousu	7
Viranomaistoiminnan tietojärjestelmien kehittämishanke (eORK) (v. 2019 rahoitus) (siirto momenteille 25.01.01, 25.10.03, 25.10.04, 25.20.01, 25.30.01 ja 25.40.01)	-150
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-4
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-19
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	67
Palkkausten tarkistukset	-12
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	15
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-15
Tasomuutos	1
Yhteensä	-541

2020 talousarvio	7 930 000
2019 talousarvio	8 471 000
2018 tilinpäätös	9 576 000

20. Erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 33 093 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää :

- 1) turvallisuustutkintalaista (525/2011), Euroopan unionin lainsäädännön ja Suomea velvoittavien kansainvälisten sopimusten mukaan turvallisuustutkintaa varten asetetuista tutkintaryhmistä sekä kansainvälisenä yhteistyönä toimitettavasta tutkinnasta aiheutuvien palkkioiden ja muiden kulutusmenojen maksamiseen
- 2) konkurssiasiamiehen vähävaraisessa konkurssipesässä ottamaan kuluvastuuseen liittyen ulkomaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa antamasta sitoumuksesta mahdollisesti johtuvan korvausvastuun toteuttamiseen
- 3) viranomaistoiminnasta lakien ja asetusten nojalla aiheutuvien oikeudenkäyntikulujen ja alaikäiselle asianosaiselle esitutkintaa varten edunvalvojan määräämisestä aiheutuneiden kulujen sekä edunvalvojan palkkioiden ja kulujen maksamiseen
- 4) valtion maksettavaksi vahingonkorvauslain (412/1974) nojalla määrättyjen korvausten maksamiseen
- 5) oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain (362/2009) nojalla aiheutuvien hyvitysten maksamiseen
- 6) oikeusapulain (257/2002) mukaisesti hoidettavien asioiden tulkkaus- ja käännöskulujen maksamiseen
- 7) oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta annetun lain (378/2005) 19 §:n ja 20 §:n mukaisten korvausten maksamiseen
- 8) siirtomenojen maksamiseen julkisen oikeusavun ja yleisen edunvalvonnan ostopalvelujen päämiehille arvonlisäveron määrää vastaavana hyvityksenä
- 9) oikeudenkäyntikulujen maksamiseen yhdenvertaisuuslain (1325/2014) mukaisissa asioissa, joissa yhdenvertaisuusvaltuutettu toimii avustajana epäillyn syrjinnän uhriksi joutuneen henkilön oikeudenkäynnissä ja on sitoutunut korvaamaan mahdolliset oikeudenkäyntikulut, jos asia häviää
- 10) rikoslain (356/2016) 10 luvun 11 §:n 2 momentin mukaisten korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Rikoslain 10 luvun 11 §:n 2 momentin mukaiset korvaukset	2 000
Yhteensä	2 000
2020 talousarvio	33 093 000
2019 talousarvio	31 093 000
2018 tilinpäätös	11 383 494

21. Oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 245 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ministeriön hallinnonalalla tuottavuutta edistävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankintaan.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin tuottavuustoimien edistämiseksi.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat. Määräraha on tarkoitettu käyttämään tuottavuutta edistävien hankkeiden rahoittamiseen.

2020 talousarvio	245 000
2019 talousarvio	245 000
2018 tilinpäätös	115 000

(22.) Toimisto- ja viestintäjärjestelmien valtavirtaistaminen (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yhteisten ICT-palveluiden käyttöönotto (valtavirtaistamishanke) (v. 2019 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-2 505
Yhteensä	-2 505

2019 talousarvio	2 505 000
2018 tilinpäätös	2 590 000

29. Oikeusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 46 740 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eduskuntavaalien 2019 arvonlisäveromenot (v. 2019 rahoitus)	-843
Muiden kuin eduskuntavaaleista johtuvien arvonlisäveromenojen kasvu	838
Yhteensä	-5

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	46 740 000
2019 talousarvio	46 745 000
2018 tilinpäätös	46 740 474

50. Avustukset (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 12 405 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) avustuksiin saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen
- 2) avustuksiin rauhantyön järjestöille ja Ihmisoikeusliitto ry:lle
- 3) avustuksiin rikollisuutta ehkäisevää työtä tekeville yhteisöille sekä rikollisuutta ehkäisevän työn arviointiin
- 4) avustuksiin Rikosuhripäivystyksen toimintaan ja muille rikosten uhrien tukipalveluja tuottaville yhteisöille
- 5) avustuksiin Julkisen sanan neuvostolle
- 6) avustuksiin oikeusjärjestyksen ja demokratian kehittämistä ja tunnetuksi tekemistä tukevaan toimintaan
- 7) valtionhallinnon laitosten ja yliopistojen kanssa toteutettavista rikoksentorjuntahankkeista ja rikoksentorjuntahankkeiden arvioinneista aiheutuviin menoihin.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamisesta määräaikaisiin tehtäviin avustustoiminnan vaikutuksen arvioinnin edistämiseksi.

Käyttösuunnitelma (1 000 euroa)

Avustukset rikosten uhrien tukipalveluja tuottaville yhteisöille (enintään)	4 855
Avustukset saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen (enintään)	3 955
Muut avustukset ja avustushankkeiden vaikutuksen arviointi (enintään)	3 595
Yhteensä	12 405

*Selvitysosa:***Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista valtiolle aiheutuvat menot (1 000 euroa)**

	2020	2021	2022	2023	2024	2025 lukien
Saamelaiskulttuurikeskuksen vuokra-sopimusvaltuus						
Ennen vuotta 2020 tehdyt sitoumukset	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481/vuosi
Vuoden 2020 sitoumukset	-	-	-	-	-	-
Menot yhteensä	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481/vuosi

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ihmisoikeusliiton yleisavustus	75
Ihmisoikeusliitto ry:n toiminta (siirto momentilta 29.80.50)	100
Lisäys ihmisoikeuksien raportointiin ja ongelmiin puuttumiseen (HO 2019)	200
Radikalisaation ehkäisy (HO 2019)	200
Rauhantyön valtakunnallisten järjestöjen toiminta (siirto momentilta 29.80.50)	300
Rikollisuuden ehkäisy (HO 2019 kertaluonteinen)	2 500

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Saamelaiskulttuurikeskuksen audiovisuaaliset laitteet	50
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-72
Yhteensä	3 353

2020 talousarvio	12 405 000
2019 talousarvio	9 052 000
2018 tilinpäätös	8 332 287

51. Eräät valtion maksamat korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) rikosvahinkolain (1204/2005) nojalla maksettaviin rikosvahinkokorvauksiin
- 2) syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta annetun lain (422/1974) nojalla maksettaviin korvauksiin sekä niihin liittyvien vähäisten asiamiespalkkioiden maksamiseen.

2020 talousarvio	19 000 000
2019 talousarvio	19 000 000
2018 tilinpäätös	17 632 305

10. Tuomioistuimet ja oikeusapu

Selvitysosa: Tuomioistuinten hyvä ja tehokas toiminta on edellytys perus- ja ihmisoikeusvaatimusten mukaisen oikeusturvan toteutumiselle sekä oikeusvarmuudelle, jota vaaditaan niin talouselämässä kuin kansalaisten keskinäisten suhteiden järjestämisessä. Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden säilyttäminen sekä ristiriitojen selvittäminen tasapuolisin menettelyin ennalta asetettujen yleisten sääntöjen pohjalta edellyttävät hyvin toimivaa oikeusjärjestelmää. Riippumattoman tuomioistuinlaitoksen tulee turvata, että jokainen voi yhteiskunnassa luottaa oikeuksiensa toteutumiseen.

Vaikuttavuustavoitteena on, että riita-, rikos- ja hallintolainkäyttöasiat ratkaistaan viivytyksettä, laadukkaasti ja edullisesti. Tuomioistuinten työvälineitä kehitetään käyttäjäystävällisiksi ja toimintaa tukeviksi siten, että oikeudenkäynneissä voidaan mahdollisimman laajasti hyödyntää sähköisiä aineistoja. Työmenetelmät ja toimintatavat voidaan tällöin kehittää sellaisiksi, että ne tukevat asioiden käsittelyn viivytyksettömyyttä ja laatua. Tuomioistuinten osallistuminen järjestelmien ja työmenetelmien kehitystyöhön on ensiarvoisen tärkeää. Uudet työmenetelmät tulee ottaa tehokkaasti käyttöön.

Oikeusasteiden roolien ja tehtävien tulee olla selkeitä. Oikeudenkäynnin painopisteen tulee olla ensimmäisessä asteessa. Laadukkaasti toimiva ensimmäinen oikeusaste lisää luottamusta ja vähentää tarvetta muutoksenhakuun. Ylimpien oikeusasteiden toiminta painottuu ennakkoratkaisuihin.

Vaikuttavuustavoitteena on, että perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat asioiden käsittelyssä ja ratkaisemisessa. Käsittelyketjujen ja oikeudenkäyntimenettelyjen tulee määräytyä asioiden laadun ja vaativuuden mukaan. Kansallisen lainsäädännön lisäksi oikeusturvatehtävistä on säädetty kansainvälisin sopimuksin. Euroopan neuvoston ihmisoikeustuomioistuimien arvioi oikeuskäytännösään sitä, miten jäsenvaltiot noudattavat kansainvälistä ihmisoikeussopimusta.

Yleisissä tuomioistuimissa käsitellään ja ratkaistaan rikosoikeudellista vastuuta koskevat syyteasiat sekä yksityisoikeudellisia oikeussuhteita koskevat riita-asiat ja hakemusasiat. Yleiset tuomioistuimet huolehtivat siten rikosvastuun toteuttamisesta kaikilla yksityisen ja yhteiskunnallisen toiminnan aloilla. Ne vastaavat myös oikeussuojan antamisesta yksityishenkilöille, yrityksille ja muille yhteisöille niiden keskinäisissä suhteissa sekä myös suhteissa julkisyhteisöihin silloin, kun kysymys ei ole hallinto-oikeudellisen lainsäädännön soveltamisesta.

Ajokiellon määrääminen ei enää 1.6.2019 jälkeen vireille tulleissa asioissa ole yleisten tuomioistuinten tehtävänä, vaan ajokielloista päättää poliisi. Tämän on arvioitu vähentävän yleisiin tuomioistuihin saapuvien asioiden määrää. Toisaalta sakon muuntorangaistuksen käyttöä on päätetty uudistaa ja laajentaa sakkomenettelyjärjestelmän uskottavuuden vuoksi siten, että toistuvien samankaltaisten sakkorikosten osalta maksamattomat sakot voidaan muuntaa vankeudeksi. Tämä tulee lisäämään tuomioistuihin saapuvien asioiden määrää vuodesta 2021 lukien.

Oikeusprosessin keventämistä koskevan sääntelyn mahdollistamat aiempaa joustavammat toimitavat vakiinnutetaan käytäntöön. Suppealla haastehakemuksella vireille tulleet (summaariset) riita-asiat on keskitetty 1.9.2019 lukien yhdeksään käräjäoikeuteen. Näiden asioiden käsittelyä kehitetään käräjäoikeuksien keskinäisellä yhteistyöllä.

Hallintotuomioistuimilta haetaan muutosta viranomaisten eri hallinnonaloilla ja -tasoilla tekemiin päätöksiin. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisut, mutta myös muiden hallintotuomioistuinten ratkaisut ohjaavat koko julkisen vallankäytön lainmukaisuutta ja oikeusturvan toteuttamista. Ratkaisuilla on myös vaikutuksia yhteiskunnan toimintaan ja kilpailukykyyn. Niin yksilön kuin yhteiskunnankin kannalta on tärkeää turvata asioiden joutuisa käsittely ja päätösten oikeusvarmuus. Korkeimman hallinto-oikeuden asemaa ennakkopäätöstuomioistuimena on vahvistettu lisäämällä muutoksenhaun luvanvaraisuutta.

Kaikki ajokieltoa koskevat valitusasiat kuuluvat 1.6.2019 lukien hallintotuomioistuimille. Uusi tieliikennelaki tulee voimaan 1.6.2020. Uudistuksen myötä tietyt liikenteeseen liittyvät rikosasiat käsitellään jatkossa hallinnollisina seuraamuksina. Nämä muutokset lisäävät asiamääriä hallintotuomioistuimissa.

Oikeusavun, talous- ja velkaneuvonnan ja yleisen edunvalvonnan tavoitteena on, että jokainen saa tarpeellisen avun oikeudellisen ja velkaantumiseen liittyvän ongelmansa ratkaisuun, vaikka hänen taloudellinen asemansa olisi heikko. Oikeusapua, talous- ja velkaneuvontaa ja yleistä edunvalvontaa tarjotaan siten, että se on kokonaistaloudellisesti tarkoituksenmukaista.

Oikeusavun, talous- ja velkaneuvonnan ja yleisen edunvalvonnan vaikuttavuustavoitteet
— Yhteistyössä talous- ja velkaneuvonnan, ulosoton, sosiaali- ja terveystoimen sekä järjestöjen kanssa kehitetään ylivelkaantumisen ehkäisemiseen tähtäviä vuorovaikutteisia toimintamalleja ja -menetelmiä. Selvitetään keinoja, joilla parannetaan kansalaisten talousosaamista ja talouden hallintaa.

- Aloitetaan selvitys oikeusavun tulorajojen nostamisesta ja keskituloisten oikeusavusta.
- Käsittelyketjut ja -menettelyt määräytyvät asian laadun ja vaativuuden mukaan. Arvioidaan kansalaisten ja turvapaikanhakijoiden oikeusavun muutostarpeita v. 2019 valmistuvan tutkimuksen pohjalta. Oikeusavun asianajoprosessin toimivuutta kehitetään yhtenäistämällä toimintatapoja. Kehitetään oikeusavustajien valtakunnallista päivystysjärjestelmää v. 2019 valmistuvan selvityksen pohjalta. Yleisen edunvalvonnan prosesseja kehitetään parhaiden käytäntöjen mukaiseksi. Kuluttajariitalautakunnan valitusten käsittelyprosessin toiminta- ja menettelytapoja kehitetään v. 2018 valmistuneen auditoinnin pohjalta. Vuonna 2019 linjataan jatkotoimenpiteet oikeusapu- ja edunvalvontavirastosta laaditun selvityksen ja siitä saatujen lausuntojen johdosta.
- Oikeudellinen ongelma ratkaistaan mahdollisemman varhaisessa vaiheessa. Selvitetään oikeusaputoimistojen mahdollisuuksia antaa sovittelupalveluja asianajotoimeksiantojen ohella ja lisätään yhteistyötä sovittelupalvelua antavien toimijoiden kanssa.
- Neuvontapalvelut ovat helposti kansalaisen saavutettavissa. Oikeusaputoimistoihin luodaan monipuolisia asiakaslähtöisiä oikeudellisen neuvonnan muotoja.
- Sähköinen asiointi ja palvelut ovat asiakaslähtöisiä. Talous- ja velkaneuvonnan etäpalvelua kehitetään ja oikeusavun sekä edunvalvonnan etäpalvelua laajennetaan.

Tietoja henkilöstöstä

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Tuomioistuimet			
Henkilöstömäärä, htv	3 212	3 250	3 250
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	7,6	8,0	8,0
Oikeusapu- ja edunvalvontapiirit ja kuluttajariitalautakunta			
Henkilöstömäärä, htv	1 035	1 180	1 247
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	9,8	10,0	10,0

01. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 796 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista mukaisesti perittäviä maksuja eikä menoina näistä johtuvia poistoja.

Selvitysosa: Korkein oikeus on ylin tuomioistuin riita- ja rikosasioissa. Sen tehtävänä on valituslupajärjestelmän pohjalta yksittäisiä valitusasioita tutkimalla ja ratkaisemalla antaa oikeuskäytäntöä ohjaavia ja yhtenäistäviä ennakkopäätöksiä lain tulkinnasta ja soveltamisesta. Lisäksi korkein oikeus käsittelee ja ratkaisee ylimääräistä muutoksenhakua koskevia asioita sekä antaa tasavallan presidentille lausuntoja armahdusasioissa ja Ahvenanmaan itsehallintoa koskevissa asioissa. Korkein oikeus valvoo alempien tuomioistuinten lainkäyttöä.

Tiettyissä oikeudellisissa asioissa on tarpeen saada nopeasti ennakkoratkaisu, jolla on alemmissa asteissa ratkaisuja yhtenäistävä ja muutoksenhakua vähentävä vaikutus. Tavoitteena on, että vuoden 2020 lopussa vireillä olevista valitusasioista (valitusluvan saaneet ja suorat valitukset) enin-

tään 40 % on ollut vireillä yli 12 kuukautta. Pidemmän aikavälin tavoitteena on, että vireillä olevista valitusasioista vähintään 33 % on ollut vireillä alle 9 kuukautta, noin 33 % 9–12 kuukautta ja enintään 33 % yli 12 kuukautta.

Tunnuslukutaulukko

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite/arvio
Ratkaistut asiat, kpl	2 395	2 300	2 100
— annetut asiaratkaisut valitusasioissa	123	130	130
— julkaistut ratkaisut	91	100	100
Keskimääräinen käsittelyaika (kk)			
— kaikki asiat	5,6	6,0	5,5
— valituslupa-asiat	4,3	4,5	4,5
— asiaratkaisut	18,7	18,0	17,5
Toiminnallinen tehokkuus			
— taloudellisuus (€/asia)	3 615	3 844	4 000
— tuottavuus (asia/htv)	32	31	30

Korkeimman oikeuden suoritteista tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista mukaisesti perittävinä maksuina arvioidaan kertyvän 320 000 euroa momentille 12.25.10.

Toiminnan menot ja tulot

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	8 682	8 787	8 806
Bruttotulot	25	10	10
Nettomenot	8 657	8 777	8 796
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 511		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 521		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan resurssien turvaaminen (HO 2019)	22
Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen palvelumaksujen nousu	5
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-3
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-22
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	109
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-74
Palkkausten tarkistukset	-19
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	24
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-23
Yhteensä	19

2020 talousarvio	8 796 000
2019 talousarvio	8 777 000
2018 tilinpäätös	8 667 000

02. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 11 600 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista mukaisesti perittäviä maksuja eikä menoina näistä johtuvia poistoja.

Selvitysosa: Korkein hallinto-oikeus ratkaisee hallintopäätöksistä tehdyt valitukset ylimpänä oikeusasteena. Korkein hallinto-oikeus myös valvoo hallintolainkäyttöä.

Eduskunta on 19.2.2019 hyväksynyt hallituksen esityksen uudeksi laiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (hallintoprosessilaki). Lain voimaantulon jälkeen muutoksenhaku hallinto-oikeuksien päätöksiin edellyttää valituslupaa, jollei erikseen toisin säädetä. Kattava valituslupajärjestelmä mahdollistaa lainkäyttötoiminnan resurssien aiempaa tarkoituksenmukaisemman kohdentamisen.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisemista asioista lähes 90 % koskee alueellisten hallinto-oikeuksien antamia päätöksiä. Lisäksi korkein hallinto-oikeus ratkaisee muun muassa markkinaoikeuden sekä valtioneuvoston ja ministeriöiden päätöksistä tehdyt valitukset. Korkeimpaan hallinto-oikeuteen saapuvista asioista suurimpia asiaryhmiä ovat ulkomaalaisasiat, sosiaali- ja terveydenhuolto, rakentaminen ja ympäristö, verotus, valtio-oikeus ja yleishallinto sekä taloudellinen toiminta kuten kilpailuasiat ja julkiset hankinnat. Ulkomaalaisasioista suurin osa koskee hallinto-oikeuden kielteistä ratkaisua turvapaikkaa koskevissa asioissa. Vuonna 2015 kansainvälistä suojelua hakevien määrä kasvoi huomattavasti. Turvapaikkaa koskevien valitusten määrän oletetaan olevan edelleen suuri korkeimmassa hallinto-oikeudessa v. 2020. Ulkomaalaisasiat, joissa valituslupaa ei myönnetä, pyritään ratkaisemaan keskimäärin alle 3 kuukaudessa. Valitusluvan saavien ulkomaalaisasioiden osalta tavoitteena on, että käsittelyaika on enintään 6 kuukautta.

Tavoitteena on, että asioista 30 % ratkaistaan alle 6 kuukaudessa ja 20 % 6—9 kuukaudessa. Yli 24 kuukauden käsittelyaikoja voi olla vain poikkeuksellisesti, lähinnä Euroopan unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisua odottavissa asioissa.

Tunnuslukutaulukko

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite/arvio
Ratkaistut asiat, kpl	5 902	6 000	5 600
— Ulkomaalaisasiat	3 320	3 400	3 100
— Muut asiat	2 582	2 600	2 500
Keskimääräinen käsittelyaika (kk)	7,0	9,0	9,0
— Ulkomaalaisasiat	3,6	4,0	5,0
— Muut asiat	11,4	11,0	11,0

Tunnuslukutaulukko

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite/arvio
Toiminnallinen tehokkuus			
— taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	2 061	2 141	2 250
— tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	49	46	45

Korkeimman hallinto-oikeuden suoritteista tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista mukaisesti perittävinä maksuina arvioidaan kertyvän 600 000 euroa momentille 12.25.10.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	12 186	12 038	11 620
Bruttotulot	17	20	20
Nettomenot	12 169	12 018	11 600
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 393		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	5 786		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan resurssien turvaaminen (HO 2019)	26
Turvapaikanhakijoiden oikeusturva ja perheenyhdistäminen	-505
Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen palvelumaksujen nousu	6
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-4
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-26
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	173
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-66
Palkkausten tarkistukset	-28
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	41
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-35
Yhteensä	-418

2020 talousarvio	11 600 000
2019 talousarvio	12 018 000
2018 tilinpäätös	13 562 000

03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 251 510 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös Tuomioistuinviraston menoihin.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) ja oikeusministeriön

asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista mukaisesti perittäviä maksuja eikä menoina näistä johtuvia poistoja.

Selvitysosa: Laki sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta (95/2018) ja laki ajokorttilain muuttamisesta (96/2018) tulivat voimaan 1.6.2019. Sakkomenettelyn tosiasiallinen käyttöala laajeni, kun toimivalta ajokieltoseuraamusten määräämisestä siirretään kaikilta osin poliisille. Muutos vähentää tuomioistuihin tulevien rikosasioiden määrää.

Tuomioistuinvirasto käynnistää toimintansa ja ohjaa tuomioistuinlaitosta siten, että tuomioistuinlaitoksen toiminta on vaikuttavaa ja oikeusturva toteutuu tehokkaasti.

Hovioikeuksien osalta alueellisia käsittelyaikaeroja koskevana tavoitteena on, ettei yksittäisen hovioikeuden käsittelyaika ole yli 2 kuukautta koko maan keskiarvoa pidempi. Tavoitteena on myös, että yli vuoden vireillä olleiden asioiden osuus vireillä olevista asioista on alle 6 %.

Tavoitteena on estää asioiden kokonaiskäsittelyajan pitkittyminen. Pitkään esitutkinnassa, syyteharkinnassa ja käräjäoikeusvaiheessa viipyneiden asioiden kokonaiskäsittelyaika tulee ottaa huomioon. Hovioikeudet pyrkivät siihen, että aiemmissa vaiheissa yli kolme vuotta kestäneiden asioiden käsittelyaika hovioikeusvaiheessa on enintään 12 kuukautta.

Käräjäoikeuksien pääkäsittelyssä ratkaistavien laajojen riita-asioiden osalta tavoitteena on, että asioista 35 % ratkaistaan alle 6 kuukaudessa ja enintään 35 prosentissa käsittelyaika on yli vuoden.

Rikosasioiden osalta tavoitteena on, ettei minkään käräjäoikeuden keskimääräinen käsittelyaika ole yli 3 kuukautta koko maan keskiarvoa pidempi. Lisäksi tavoitteena on, että 45 prosentissa rikosasioista käsittelyaika on enintään 2 kuukautta, ja että käsittelyaika ylittää 9 kuukautta enintään 10 prosentissa rikosasioista. Tavoitteena on estää asioiden kokonaiskäsittelyajan pitkittyminen. Pitkään esitutkinnassa ja syyteharkinnassa viipyneiden asioiden kokonaiskäsittelyaika tulee rikosasioissa ottaa huomioon.

Hallinto-oikeuksien osalta alueellisia käsittelyaikaeroja koskevana tavoitteena on, että kunkin hallinto-oikeuden käsittelyaika on enintään 3 kuukautta koko maan keskiarvoa pidempi.

Ulkomaalaisasiat muodostavat merkittävän osan hallinto-oikeuksiin saapuvista asioista. Turvapaikka-asiat kuuluvat ulkomaalaisasioiden ryhmään. Tavoitteena on, että turvapaikka-asiat käsitellään joutuisasti siten, että keskimääräinen käsittelyaika näissä asioissa on alle 6 kuukautta.

Tunnuslukutaulukko

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite/arvio
Hovioikeudet			
Ratkaistut asiat, kpl	8 177	8 800	8 500
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	5,6	5,5	5,5
Taloudellisuus (€/työmäärä)	1 852	1 773	1 800
Tuottavuus (työmäärä/htv)	46	49	45

Tunnuslukutaulukko

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite/arvio
Käräjäoikeudet			
Ratkaistut asiat yhteensä, kpl	582 924	589 569	550 000
— Rikosasiat	56 001	59 375	55 000
— Laajat riita-asiat	8 279	8 620	8 500
— Summaariset asiat	440 664	440 839	400 000
Keskimääräinen käsittelyaika, kk			
— Rikosasiat	4,4	4,2	4,0
— Laajat riita-asiat	9,8	9,7	9,0
— Summaariset asiat	2,9	2,8	2,8
— Velkajärjestelyasiat	6,3	6,4	6,0
Taloudellisuus (€/työmäärä)	598	583	600
Tuottavuus (työmäärä/htv)	120	126	120
Hallinto-oikeudet			
Ratkaistut asiat, kpl	21 174	20 210	17 000
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	9,6	8,8	7,0
Taloudellisuus (€/työmäärä)	1 161	1 153	1 200
Tuottavuus (työmäärä/htv)	65	67	65
Vakuutusoiikeus			
Ratkaistut asiat, kpl	5 811	6 000	6 000
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	9,7	9,0	10,0
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	1 366	1 361	1 300
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	55	54	55
Markkinaoikeus			
Ratkaistut asiat, kpl	623	700	650
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	8,8	8,0	8,0
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	5 291	4 804	5 200
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	15	17	17
Työtuomioistuim			
Ratkaistut asiat, kpl	126	180	160
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	7,6	8,0	7,0
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	7 896	6 175	6 200
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	14	20	20

Tuomioistuinten suoritteista tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista mukaisesti perittävinä maksuina arvioidaan kertyvän 43,98 milj. euroa momentille 12.25.10.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	253 797	252 608	252 510
Bruttotulot	2 544	1 500	1 000
Nettomenot	251 253	251 108	251 510
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	58 136		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	58 906		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Yleiset tuomioistuimet	173 700
Hallintotuomioistuimet	50 000
Tietohallinto- ja muut menot	27 810
Yhteensä	251 510

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aineistopankkihankkeen (AIPA) istuntosali-infra	-3 000
Hallinnonalan resurssien turvaaminen (HO 2019)	598
Hallintotuomioistuinten toiminnanohjaus- ja dokumentaationhallintajärjestelmähanke (HAIPA) (v. 2019 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-4 533
Istuntosalivarustelu (HO 2019)	200
Mediatuomarijärjestelmä ja tuomarikoulutus	-100
Näytön keskittäminen käräjäoikeuksiin (HO 2019 kertaluonteinen)	2 000
Oikeusrekisterikeskuksen tietojärjestelmähankkeen menot (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 25.01.05)	55
Rikosasioiden käsittely (HO 2019)	800
Seksuaalirikollisuuden ennaltaehkäisy ja torjunta	136
Tiedusteluasioiden lupakäsittelyn tietoturvalliset tilat (HO 2019 kertaluonteinen)	500
Tuomioistuinvirastosta aiheutuvat lisämenot	1 700
Turvapaikanhakijoiden oikeusturva ja perheen yhdistäminen	1 010
Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen palvelumaksujen nousu	190
Valtuutettujen toiminnan turvaaminen (siirto momentille 25.01.03)	-55
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-86
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-605
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	2 939
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-937
Palkkausten tarkistukset	-499
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	692
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-603
Yhteensä	402

2020 talousarvio	251 510 000
2019 I lisätalousarvio	207 000
2019 talousarvio	251 108 000
2018 tilinpäätös	252 023 000

04. Oikeusapu- ja edunvalvontapiirien ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 75 666 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä annetussa laissa (477/2016) ja talous- ja velkaneuvonnasta annetussa laissa (813/2017) tarkoitettujen oikeusapu- ja edunvalvontapalveluiden ja talous- ja velkaneuvontapalveluiden ostamisesta valtiolle aiheutuviin menojen maksamiseen sekä kuluttajariitalautakunnasta annetussa laissa (8/2007) tarkoitettujen menojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä annetun lain 18 §:ssä tarkoitettuja yleisen edunvalvonnan päämiehen varoista perittäviä palkkioita ja korvauksia.

Momentille nettoutettavista tuloista oikeusavun saajan hävinneen vastapuolen korvaukset oikeudenkäyntikuluista budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Oikeusaputoimistoihin arvioidaan saapuvan 51 000 asiaa (49 114 asiaa v. 2018 ja arvio 51 000 asiaa v. 2019). Oikeusaputoimistojen jonotusajan tavoite on keskimäärin 11 päivää v. 2020 (12 päivää v. 2018 ja 11 päivää v. 2019). Oikeusaputoimistoihin v. 2018 saapuneista asioista 87 % oli siviili- ja hallinto-oikeudellisia asioita ja 13 % rikosasioita.

Yleisen edunvalvonnan palveluja ostetaan kunnilta ja yksityiseltä palveluntuottajalta silloin, kun se on tarpeen palveluiden alueellisen saatavuuden turvaamiseksi. Ostopalvelun osuus on noin 10 % v. 2020.

Kuluttajariitalautakuntaan arvioidaan saapuvan 6 500 asiaa (6 289 v. 2018 ja arvio 6 550 asiaa v. 2019). Tavoitteena on, että valitusten kokonaiskäsitelyaika on 9 kuukautta.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen oikeusministeriö on alustavasti asettanut oikeusapu- ja edunvalvontapiireille ja kuluttajariitalautakunnalle seuraavat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2020:

Oikeusapu ja talous- ja velkaneuvonta

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Oikeusapu			
Käsitellyt asiat, kpl	48 710	51 000	51 000
Oikeusapuohjaus, kpl	6 352	7 000	7 000
Oikeusapupäätökset yksityisille asiamiehille, kpl	26 302	24 000	25 000
Taloudellisuus (euroa/painotettu työmäärä)	133	130	130
Tuottavuus (painotettu työmäärä/htv)	416	436	431

Oikeusapu ja talous- ja velkaneuvonta

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Talous- ja velkaneuvonta			
Käsitellyt asiat, kpl		10 000	15 000
Talousneuvonta, kpl		20 000	25 000
Taloudellisuus (euroa/käsitelty asia)		291	293
Tuottavuus (käsitelty asia/htv)		188	210

Yleinen edunvalvonta

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Päämiesten määrä, kpl	41 595	43 500	44 600
— edunvalvontatoimisto	37 409	39 200	40 200
— edunvalvonta ostopalveluna	4 186	4 300	4 400
Taloudellisuus (bruttomeno/päämies)	743	745	747
Tuottavuus (päämiesmäärä/htv)	67	68	69

Kuluttajariitalautakunta

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Käsitellyt valitukset, kpl	5 391	6 150	6 400
Taloudellisuus (€/käsitelty asia)	469	418	401
Tuottavuus (käsitellyt asiat/htv)	144	166	172
Kokonaiskäsitelyaika, kk	13,2	10,9	9,0

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	68 803	77 391	80 666
Bruttotulot	4 569	5 200	5 000
Nettomenot	64 234	72 191	75 666
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	21 882		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	23 257		

Oikeusavun maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (Julkisoikeudellinen toiminta, 1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	3 331	3 700	3 600
— muut tuotot	18	-	-
Tuotot yhteensä	3 349	3 700	3 600
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	6 174	7 600	6 900
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-2 824	-3 900	-3 300
Kustannusvastaavuus, %	54	49	52

Oikeusavun maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (Liiketaloudellinen toiminta, 1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	1 272	1 500	1 400
— muut tuotot	5	-	-
Tuotot yhteensä	1 277	1 500	1 400
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	1 688	1 670	1 670
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-411	-170	-270
Kustannusvastaavuus, %	76	90	84

Oikeusavun palkkioista säädetään valtioneuvoston asetuksessa oikeusavun palkkioperusteista (290/2008).

Valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä annetun lain (477/2016) mukaisesti perittävänä palkkioina arvioidaan kertyvän noin 27 400 000 euroa momentille 12.25.15. Edunvalvontapalkkioiden määrä vastaa noin 80 % yleisen edunvalvonnan kokonaismenoista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Edunvalvonnan henkilömäärän lisääminen (10 htv)	600
Oikeusrekisterikeskuksen tietojärjestelmähankkeen menot (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 25.01.05)	13
Rikosasioiden käsittely (HO 2019)	300
Seksuaalirikollisuuden ennaltaehkäisy ja torjunta	52
Turvapaikanhakijoiden oikeusapu (HO 2019)	560
Turvapaikanhakijoiden oikeusturva ja perheenyhdistäminen	440
Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen palvelumaksujen nousu	52
Valtuutettujen toiminnan turvaaminen (siirto momentille 25.01.03)	-13

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ylivelkaantuminen (painopisteenä oikeusaputoimistot, ennakkoneuvonta ja talousosaaminen) (HO 2019)	1 000
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-67
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-181
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	848
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-21
Palkkausten tarkistukset	-135
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	198
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-172
Tasomuutos	1
Yhteensä	3 475

2020 talousarvio	75 666 000
2019 I lisätalousarvio	80 000
2019 talousarvio	72 191 000
2018 tilinpäätös	65 609 000

50. Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 75 505 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) oikeusapulaissa (257/2002)
- 2) yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa (57/1993)
- 3) oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa (689/1997) säädettyjen korvausten maksamiseen
- 4) enintään 1 700 000 euroa konkurssilain (120/2004) mukaisten julkisselvittäjien ja pesänhoitajien palkkioihin sekä julkisselvityksestä aiheutuvien muiden konkurssimenettelyn menojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Oikeusapu ja puolustus	68 005
Asianomistajan avustaminen	200
Yksityishenkilön velkajärjestely	2 100
Syytteestä vapautetun oikeudenkäyntikulujen korvaus	3 500
Konkurssilain mukaisten julkisselvittäjien ja pesänhoitajien palkkiot sekä julkisselvityksestä aiheutuvat muut konkurssimenettelyn menot (enintään)	1 700
Yhteensä	75 505

Vuonna 2018 yksityiset oikeusavustajat hoitivat noin 37 600¹⁾ oikeusapuasiaa. Oikeusavun tuomioistuinasioista rikosasiat ovat määrällisesti (56 %) ja kustannuksiltaan suurin asiaryhmä. Yksityishenkilön velkajärjestelylain mukaiset korvaukset olivat noin 2,6 milj. euroa v. 2018. Syyt-

¹⁾ Tilastoitu yhtenä asiana. Yhden asian käsittely voi sisältää useamman käsittelyn esim. käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa.

teestä vapautettujen oikeudenkäyntikulujen korvaukset olivat noin 6,4 milj. euroa v. 2018. Konkurssilain mukaisten julkisselvittäjien palkkiot olivat noin 0,7 milj. euroa v. 2018.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Turvapaikanhakijoiden oikeusapu (HO 2019)	250
Yhteensä	250
2020 talousarvio	75 505 000
2019 talousarvio	75 255 000
2018 tilinpäätös	78 838 600

20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta

Selvitysosa: Oikeusministeriö asettaa ulosottolaitokselle seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet ja toiminnalliset tulostavoitteet sekä niiden toteuttamiseksi keskeisimmät toimenpiteet vuodelle 2020:

— Sähköinen asiointi ja palvelut ovat asiakaslähtöisiä. Asianosaisille ja sidosryhmille suunnatut sähköiset palvelut ja asiakaspalvelu saatetaan vastaamaan uutta ulosottoimen rakennemuutoshankkeen (URA) mukaista toimintamallia. Sähköisten palveluiden kehittäminen helpottaa kansalaisten asiointia ulosotossa ja parantaa asianosaisten mahdollisuuksia seurata asioidensa etenemistä.

— Taloudellisten väärinkäytösten tekemis- ja hyötymismahdollisuudet vähentyvät. Toimitaan tehokkaasti osana rikostorjuntaketjua ja huolehditaan erityistäytäntöönpanon toimintaedellytyksistä.

— Oikeusturva toteutuu käytännössä. Huolehditaan täytäntöönpanotoimien tasalaatuisuudesta yhtenäistämällä työmenetelmiä. Realisointiprosessia yhdenmukaistetaan osana rakennemuutoshanketta.

— Yhteiskunnassa on hyvä maksumoraali ja luottoyhteiskunta on toimiva. Huolehditaan perinnän tuloksellisuudesta ja etupainotteisuudesta URA:n täytäntöönpanovaiheessa sekä sidosryhmäyhteistyöstä velkaantumista koskevissa ongelmissa. Ulosottolaitoksessa huolehditaan ennakoivasta talousneuvonnasta. Sen tehtävänä on lisätä kansalaisten oman talouden hallintaa ja vähentää ylivelkaantumisen riskiä.

Vaativat tapaukset hoidetaan laadukkaasti ja asiakkaiden yhdenvertaisuus toteutuu. Käsitteilyketjut ja -menettelyt määräytyvät asian laadun ja vaativuuden mukaan. Organisaatorakenne ja toimipaikkaverkosto ovat tarkoituksenmukaiset ja tukevat henkilöstön osaamisen vahvistamista. Tietojärjestelmät ovat käyttäjystävällisiä ja tukevat toimintaa.

Ulosottoimen rakennemuutuksen valmistelua jatketaan niin, että uusi toimintatapa ja organisaatio otetaan käyttöön v. 2020 aikana. Ulosottolaitos organisoidaan yhden viraston malliin nykyisten 22 ulosottoviraston ja keskushallintona toimivan Valtakunnanvoudinviraston sijaan. Samalla käyttöön otetaan uusi toimintamalli, jossa ulosoton operatiiviset tehtävät jaetaan kolmeen täytäntöönpanolajiin; perustäytäntöönpanoon, laajaan täytäntöönpanoon ja erityistäytäntöönpanoon.

noon. Toiminnan muutoksella ei vaaranneta oikeusturvaa ja kansalaisten mahdollisuus henkilökohtaiseen asiointiin turvataan. Sähköisiä palveluita kehitetään, mikä helpottaa kansalaisten asiointia ulosotossa ja parantaa asianosaisten mahdollisuuksia seurata asioidensa etenemistä.

Konkurssiasiamiehen toimiston keskeisenä tavoitteena on, että taloudellisten väärinkäytösten tekemis- ja hyötymismahdollisuudet ovat vähentyneet. Hyvän pesänhoitotavan kehittäminen tehostaa konkurssimenettelyjä ja lisää tietoisuutta suuresta kiinnijäämisriskistä. Toimenpiteinä ovat julkisselvitykset sekä velallisen ja konkurssipesien toiminnan erityistarkastusten toteuttaminen.

Tietoja henkilöstöstä

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Ulosottolaitos			
Henkilötyövuodet	1 104	1 098	1 142
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	10,0	10,0	10,0
Työtyytyväisyysindeksi	3,5	3,4	3,4
Konkurssiasiamiehen toimisto			
Henkilötyövuodet	10	10	10
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	3,2	4	4
Työtyytyväisyysindeksi	-	3,3	3,4

01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 102 299 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Valtakunnanvoudinviraston, ulosottovirastojen, Ahvenanmaan maakunnanvoudinviraston ja konkurssiasiamiehen toimiston toimintamenojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon ulosottomaksuista annetun lain (34/1995) ja ulosottomaksuista annetun asetuksen (35/1995) mukaisia tuloja, ulosottokaaren (705/2007) mukaisia valtiolle tilittäviä vähäisiä ulosottovaroja eikä konkurssilain (120/2004) mukaan valtiolle tilittäviä velkojien menettämiä jako-osuuksia.

Selvitysosa: Ulosottoon arvioidaan saapuvan vireille 3 milj. asiaa (3,35 milj. asiaa v. 2018). Keskimääräisen käsittelyajan arvioidaan olevan 7,2 kuukautta (6,7 kuukautta v. 2018¹⁾). Ulosoton perintätuloksen arvioidaan olevan 1 000 milj. euroa (1 105 milj. euroa v. 2018). Ulosotossa arvioidaan käsiteltävän 570 000 velallisen asioita (577 000 velallista v. 2018).

Konkurssihakemusten määrä kasvoi 16,9 % ja aloitettujen konkurssimenettelyjen määrä 19,3 % v. 2018. Konkurssiasiamiehen valvonnassa oli 3 051 vireillä olevaa konkurssimenettelyä, joista 467 oli julkisselvityksessä. Yrityssaneeraushakemusten määrä väheni 4,5 % ja aloitettujen saneerausmenettelyjen määrä 21,2 % edellisvuodesta.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen oikeusministeriö on asettanut ulosottolaitoksen ja konkurssiasiamiehen toimiston toiminnalle vuodelle 2020 alustavasti seuraavat tavoitteet:

¹⁾ Vuosi 2018 oli poikkeuksellinen Verohallinnon tietojärjestelmämuutoksesta johtuen.

Tunnuslukutaulukko

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite/arvio
Käsitellyt asiat (1 000 kpl)	2 878	3 300	3 000
Peritty (milj. euroa)	1 105	1 100	1 000
Perityn euron kustannukset (euroa)	0,08	0,08	0,10
Perittyjen ja varattomien rahasaamisten suhde			
Asiamääristä, %	53	42	41
Rahamääristä, %	40	38	36
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	6,7	7,7	7,2
Taloudellisuus (euroa/käsitelty asia)	33	31	36
Tuottavuus (käsitellyt asiat/hyv)	3 007	3 022	2 627
Erikoisperinnästä tilitetty suoraan velkojille (milj. euroa)	43	20	16
Erikoisperinnän selvitettyä ottamat velalliset	317	350	350
Konkurssipesien erityistarkastuksia ja hallinnon tarkastuksia	118	110	100
Aloitetaan konkurssipesien julkisselvityksiä	59	55	55
Ulosottokanteluiden määrä	47	60	60
Ulosottokanteluiden käsittelyaika, kk	11	8	6

Ulosottomaksutuloina arvioidaan momentille 12.25.20 kertyvän 73 milj. euroa. Ulosottomaksutulojen määrä vastaa noin 71 % ulosottolaitoksen kokonaismenoista.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	97 924	101 860	102 469
Bruttotulot	465	170	170
Nettomenot	97 459	101 690	102 299
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	27 271		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	31 134		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunta	-1 300
Oikeusrekisterikeskuksen tietojärjestelmähankkeen menot (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 25.01.05)	22
Tehostetaan harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaa (HO 2019)	1 300
Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen palvelumaksujen nousu	66
Valtuutettujen toiminnan turvaaminen (siirto momentille 25.01.03)	-22
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-37
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-265
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	1 127
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-220

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	-102
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	307
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-267
Yhteensä	609

2020 talousarvio	102 299 000
2019 talousarvio	101 690 000
2018 tilinpäätös	101 322 000

30. Syyttäjät

Selvitysosa: Syyttäjälaitoksen yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet ovat seuraavat:

Syyttäjälaitos on oikeusvaltiossa keskeinen kansalaisten oikeusturvan toteuttaja ja arvostettu sekä luotettu toimija, joka vaikuttaa rikoksille kielteisen yleisen mielipiteen muodostumiseen. Oikeusturva toteutuu käytännössä, rikosvastuu toteutuu tehokkaasti sekä rikollisuus ja sen haitat vähenevät ja turvallisuus ja sen tunne lisääntyvät.

Asianosaisen kannalta keskeisiä, mitattavissa olevia laatuun ja yhdenvertaisuuteen vaikuttavia tekijöitä ovat käsittelyn nopeus ja alueelliset erot syyteharkinta-ajoissa.

Rikosprosessin laatua ja nopeutta parannetaan kehittämällä syyttäjän ja esitutkintaviranomaisen yhteistyötä, syyttäjien osaamista ja erikoistumista sekä käyttämällä tarkoituksenmukaisinta prosessimenettelyä. Rikosasioiden käsittelytapojen uudistamisella pyritään nopeampaan ja yhdenmukaisempaan käsittelyyn.

Paikallissyöttäjille saapui v. 2018 yhteensä 91 059 asiaa. Ratkaistuja asioita oli 91 966 kappaletta. Lisäksi ratkaistiin 35 918 summaarista sakkoasiaa. Saapuvien asioiden kokonaismäärään ei ole odotettavissa laskua. Syyttäjille saapuvien asioiden kokonaismäärässä esiintyy kausittaista vaihtelua, mikä johtuu mm. poliisin tutkintaresursseissa tapahtuvista muutoksista. Saapuvien asioiden vaativuuden ja ns. painotetun työmäärän arvioidaan edelleen kasvavan rikosasioiden oikeudellisten kysymysten monimutkaistumisen, rikollisuuden kansainvälistymisen ja digitalisoinnin (kyberrikollisuus) myötä.

Tietoja henkilöstöstä

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Syyttäjälaitos			
Henkilötyövuodet	551	530	534
— joista syyttäjiä ¹⁾	392	376	380
— joista paikallissyöttäjät	375	363	367
Työtyytyväisyysindeksi	3,5	3,5	3,5
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	5,7	7,0	7,0

¹⁾ Syyttäjiin lasketaan myös valtakunnansyyttäjän toimiston (-viraston) neuvotteleva virkamies, ylitarkastajat ja lakimies.

01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 48 165 000 euroa.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on asettanut Syyttäjälaitoksen toiminnalle vuodelle 2020 alustavasti seuraavat tavoitteet:

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Joutuisuus			
— keskimääräinen syyteharkinta-aika, kk	1,7	2,0	2,0
— yli 6 kk syyteharkinnassa olleita asioita avoimna	2 231	2 000	2 000
— yli vuoden syyteharkinnassa olleita asioita avoimna	327	300	280
Tuottavuus			
— ratkaistut asiat (painotettu työmäärä/htv, koko henkilöstö ¹⁾)	829	887	911
— ratkaistut asiat (painotettu työmäärä/htv, syyttäjät)	1 165	1 249	1 314
Taloudellisuus			
— toimintamenot/ratkaisu (painotettu työmäärä), euroa	100,2	102,7	101,7

¹⁾ Painotetussa työmäärässä on otettu huomioon se, että tietyt juttutyypit ovat toisia työläämmät ja sitovat enemmän resursseja. Painotettu työmäärä lasketaan ratkaistuista jutuista, joiden aiheuttama työmäärä arvioidaan rikosnimikkeidensä perusteella keskimääräisen työmäärän mukaan. Painotettuun työmäärään vaikuttavat myös vähintään viisi istuntopäivää kestäneet käräjäoikeuskäsittelyt.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	47 035	46 061	48 465
Bruttotulot	286	300	300
Nettomenot	46 749	45 761	48 165
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	11 043		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	9 336		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Oikeusrekisterikeskuksen tietojärjestelmähankkeen menot (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 25.01.05)		10
Rikosasioiden käsittely (HO 2019)		2 000
Seksuaalirikollisuuden ennaltaehkäisy ja torjunta		57
Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen palvelumaksujen nousu		26
Valtuutettujen toiminnan turvaaminen (siirto momentille 25.01.03)		-10
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)		-17
JTS-miljardin tuottavuussäästö		-120
Lomarahojen alentaminen (Kiky)		626
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa		-85
Palkkausten tarkistukset		-101
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)		143

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-124
Tasomuutos	-1
Yhteensä	2 404

2020 talousarvio	48 165 000
2019 I lisätalousarvio	87 000
2019 talousarvio	45 761 000
2018 tilinpäätös	45 042 000

40. Rangaistusten täytäntöönpano

Selvitysosa: Rikosseuraamuslaitoksen vaikuttavuustavoitteena on vähentää rangaistusta suorittavien riskiä syyllistyä uusiin rikoksiin. Rikosseuraamuslaitoksen tavoitteena on valmentaa rangaistusta suorittavia rikoksettomaan elämään tukeutuen yhteiskunnan yleisiin palvelujärjestelmiin. Tavoitteena on oikeusturvan ja yhdenvertaisten käytäntöjen varmistaminen sekä suunnitelmallisen ja asteittaisen vapauttamisen lisääminen.

Vankien määrä on laskenut lähes jatkuvasti vuodesta 2005 lukien. Vankiluvun pitkään jatkunut lasku taittunee ja vankiluvun arvioidaan nousevan hiukan v. 2020. Vankiluku on kuitenkin viime vuosina vaihdellut aiempaa ennakoimattomammin. Yhdyskuntaseuraamusten määrän arvioidaan lisääntyvän vuoden 2019 tasosta mm. ehdollisen vankeuden oheisseuraamuksia koskevan lainsäädäntömuutoksen johdosta.

Toiminnan laajuus

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Vankeja keskimäärin	2 910	2 985	3 000
Vapaudesta vankilaan tulleet	5 546	5 670	5 690
Yhdyskuntaseuraamuksia täytäntöönpanossa keskimäärin	2 959	2 970	3 115
Täytäntöön pantaviksi tulleet yhdyskuntaseuraamukset	3 712	3 720	4 000
Seuraamuksiin liittyvät pyydetty asiantuntijalausunnat	6 718	6 750	6 750

Tavoitteena on vähentää vapautumista suoraan suljetuista vankiloista ja lisätä avolaitossijoituksia. Valvotussa koevapaudessa on v. 2020 päivittäin keskimäärin 235 vankia. Vankien toimintoihin osallistumista ja sellin ulkopuolella viettämää aikaa sekä henkilökunnan ja rangaistusta suorittavien välistä vuorovaikutusta lisätään. Yhteistyötä vankilan ulkopuolisten palveluja tuottavien toimijoiden, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon, työvoimaviranomaisten ja koulutuksen järjestäjien kanssa lisätään. Päihde- ja mielenterveystyön hoito- ja kuntoutusjatkumot turvataan rangaistuksen suorittamisen jälkeen. Vahvistetaan rikosseuraamusasiakkaiden asumisen taitoja ja parannetaan vapautumisen jälkeistä asumistilannetta.

Rikosseuraamusasiakkaiden yhdenvertaisen ja lainmukaisen kohtelun toteutumista parannetaan tehostamalla ja selkiyttämällä laillisuusvalvonnan kannanottojen käsittelyä sekä Rikosseuraamuslaitoksen normiohjausta ja lainmuutosten valmistelua ja toimeenpanoa. Tavoitteen toteutu-

mista edistetään myös kehittämällä laillisuusvalvontaan liittyvää tarkastustoimintaa. Vuoden 2020 aikana jatketaan rikosseuraamusasiakkaiden sähköisen asioinnin kehittämistä. Rikosseuraamusasiakkaiden tarpeita vastaavia kuntoutusmuotoja kehitetään väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstreemismien ehkäisemiseksi ja niistä irrottautumiseksi. Arvioidaan väkivaltarikoksiin syyllistyneiden henkilöiden vapautumisen edellytyksiä perusteellisesti. Jatketaan toiminnan kannalta tarkoituksenmukaisten organisaatorakenteiden, tuottavuutta parantavien työ- ja toimintaprosessien sekä toimitilaverkoston kehittämistä ja suunnittelua. Uudistetun virka- ja tehtäväraakenteen mukaisia kehittämistoimia jatketaan. Tehtävien sisältöjen ja osaamisen kehittämisessä painotetaan strategisia ydintehtäviä.

Hämeenlinnan uusi naisvankila, Keravan avovankila sekä Jyväskylän avovankila ja yhdyskuntaseuraamustoimisto otetaan käyttöön.

Tietoja henkilöstöstä

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Henkilöstömäärä, htv	2 494	2 573	2 600
VMBaro johtajuusindeksi	3,12	3,10	3,20
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	14,1	14,2	13,2

01. Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 219 132 000 euroa.

Määrärahasta saa käyttää myös Rikosseuraamuslaitoksen toiminnallisista tarpeista aiheutuvien henkilökunnan asuntojen vuokraosuuksien alentamiseen enintään 2 000 000 euroa.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on asettanut vuodelle 2020 alustavasti seuraavat tavoitteet:

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Toiminnalliset tavoitteet			
Laitosturvallisuusindeksi ¹⁾	105,9	100	100
Vankeusvangeista avolaitoksissa keskimäärin päivässä, %	42	43	45
Vankeusvankien toimintaan osallistuminen, % päivittäin toimintoihin käytettävissä olevasta ajasta	74	73	75
Valvotun koevapauden loppuun suorittaneet, % päättyneistä	81	82	82
Yhdyskuntapalvelun loppuun suorittaneet, % päättyneistä	81	83	83
Tuottavuus			
Vangit, keskimäärin päivässä/htv	1,4	1,4	1,4
Yhdyskuntaseuraamuksia täytöntöönpanossa, keskimäärin päivässä/htv	11,8	10,9	11,1
Taloudellisuus			
Toimintamenot (netto)/vanki	62 880	62 547	61 740
Toimintamenot (netto)/yhdyskuntaseuraamusta suorittava	6 410	7 818	7 560

¹⁾ Vuosien 2011—2014 keskiarvo muodostaa indeksin arvon 100. Indeksien noustessa turvallisuustaso laskee.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Rangaistusten täytäntöönpano	188 510
Täytäntöönpanon ohjaus, kehittäminen ja hallinto (keskushallinto)	8 450
Rikosseuraamusalan koulutuskeskus	2 810
Täytäntöönpanoyksikkö	1 750
Ostopalvelut palvelukeskuksilta	17 612
Yhteensä	219 132

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	224 325	229 450	230 432
Bruttotulot	12 551	12 951	11 300
Nettomenot	211 774	216 499	219 132
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	26 572		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	25 910		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)¹⁾

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	8 671	8 058	8 018
— muut tuotot	946	879	873
Tuotot yhteensä	9 617	8 937	8 891
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	14 954	13 367	13 264
— osuus yhteiskustannuksista	11 083	11 000	11 000
Kustannukset yhteensä	26 037	24 367	24 264
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-16 420	-15 430	-15 373
Kustannusvastaavuus, %	37	37	37

¹⁾ Sisältää työtoiminnan ja laitosmyymälöiden kustannusvastaavuuslaskelmat.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ehdollisen vankeuden oheisseuraamuksia koskevan järjestelmän täydentäminen	1 100
Hämeenlinnan naisvankilahanke	625
Oikeusrekisterikeskuksen tietojärjestelmähankkeen menot (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 25.01.05)	45
Rikosasioiden käsittely (HO 2019)	2 100
Rikosseuraamuslaitoksen toimintakyvyn turvaaminen ja vankilaverkoston ylläpito	-1 500
Seksuaalirikollisuuden ennaltaehkäisy ja torjunta	355

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Seksuaalirikollisuuden ennaltaehkäisy ja torjunta (siirto momentille 33.01.06)	-26
Seksuaalirikosten rangaistustason tarkistaminen	435
Vakavan väkivallan uusimisriskin vähentäminen	670
Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen palvelumaksujen nousu	112
Valtuutettujen toiminnan turvaaminen (siirto momentille 25.01.03)	-45
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-149
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-457
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	1 709
Omakustannuseriaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-2 190
Palkkausten tarkistukset	-210
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	452
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-392
Tasomuutos	-1
Yhteensä	2 633

2020 talousarvio	219 132 000
2019 talousarvio	216 499 000
2018 tilinpäätös	211 112 000

74. Avolaitostyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 700 000 euroa.

Määrärahasta saa käyttää enintään 1 700 000 euroa avolaitostöihin kunnan, seurakunnan tai yleishyödyllisen yhteisön työkohteissa. Määrärahaa saa käyttää myös maanrakennustöihin, valtion ja kuntien omistuksessa olevien rakennusten ja ympäristöjen korjaus- ja hoitotöihin sekä kansallisomaisuuden kunnan ylläpitämiseen. Työkohteet ovat kulttuurihistoriallisesti arvokkaita tai niihin voidaan liittää kuntouttavaa toimintaa, jonka kustannuksiin asianomainen yhteisö osallistuu. Työkohteisiin voidaan liittää myös opinnollistamista. Määrärahaa voi käyttää erityisesti pitkäaikaishankkeissa myös avolaitostyönä toteutettavien rakentamisprojektien edellytysten luomiseksi vaadittavien tarpeellisten tukitoimintojen menoihin, kuten vankien asuintilojen kunnostamiseen.

Selvitysosa: Avolaitosmäärärahalla kyetään työllistämään vankeja ja kunnostamaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteita. Työkohteet ovat mm. Suomenlinnan hoitokunnan, Metsähallituksen, Museoviraston, Senaatti-kiinteistöjen sekä kuntien kohteissa. Tavoitteena on työllistää avolaitosvankeja, luoda yhdyskuntapalvelun palvelupaikkoja yhdyskuntapalvelua suorittaville ja toimintavelvoitepaikkoja valvotussa koevapaudessa oleville.

2020 talousarvio	4 700 000
2019 talousarvio	4 700 000
2018 tilinpäätös	4 700 000

50. Vaalimenot

20. Vaalimenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 522 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vaalilain (714/1998) mukaisten yleisten vaalien ja menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä annetussa laissa (571/1987) tarkoitettujen valtiollisten kansanäänestysten toimittamisesta ja niihin liittyvästä tiedottamisesta ja tietopalvelusta, vaalitietojärjestelmän ja vaalivalmiuden ylläpidosta, vaalijärjestelmän ja vaalitietojärjestelmän kehittämisestä sekä äänestysaktiivisuuden vahvistamiseen liittyvistä toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen

2) siirtomenojen maksamiseen kunnille vaalilain 188 §:n 2 momentissa tarkoitettuna kertakorvauksena ja saamelaiskäräjistä annetussa laissa (974/1995) tarkoitetuista saamelaiskäräjävaaleista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Vaalitietojärjestelmämenot	3 360
Kuntavaalit 2021	100
Omakustannuseriaate; Senaatin vuokrat	3
Muut vaalimenot	59
Yhteensä	3 522

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eduskuntavaalit 2019 (v. 2019 rahoitus), valmistelumenot	-15 150
Europarlamenttivaalit 2019 (v. 2019 rahoitus), valmistelumenot	-14 910
Kehittämishankkeet	-810
Kuntavaalit 2021, valmistelumenot	100
Maakuntavaaleihin 2019 varautumismenot (v. 2019 rahoitus)	-7 000
Muut vaalimenot	-32
Oikeusrekisterikeskuksen palvelumaksun korotus	20
Saamelaiskäräjävaalit 2019 (v. 2019 rahoitus), valmistelumenot	-400
Vaalitietojärjestelmämenot	-1 042
Omakustannuseriaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-1
Yhteensä	-39 225

2020 talousarvio	3 522 000
2019 talousarvio	42 747 000
2018 tilinpäätös	17 573 796

Pääluokka 26

SISÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Sisäministeriö on sisäisen turvallisuuden ja maahanmuuton ministeriö, jonka toimialaan kuuluu vastata:

- yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta
- maahanmuutosta, kansainvälisestä suojelusta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta
- Suomen kansalaisuudesta
- pelastustoimesta
- hätäkeskustoiminnasta
- rajaturvallisuudesta ja meripelastustoimesta
- siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksista sekä
- aluehallinnon yhteisestä varautumisesta poikkeusoloihin ja häiriötilanteisiin.

Hallitusohjelman tavoitteena on turvallinen oikeusvaltio Suomi, turvallisuuden tunteen vahvistuminen ja turvallisuusviranomaisten toimintakyvyn varmistaminen. Toiminnan painopisteinä ovat sisäisen turvallisuuden strategisista ydintehtävistä huolehtiminen sekä keskeiset kansalaisille tarjottavat palvelut. Tavoitteiden saavuttaminen muuttuneessa turvallisuusympäristössä edellyttää hyvää ennakointi- ja analyysikykyä, yhteistä tilannekuvaa ja turvallisuusviranomaisten suorituskyvyn turvaamista.

Toimintaympäristön kuvaus

Sisäisen turvallisuuden ylläpito on valtion perustehtävä, johon kohdistuu vaatimuksia koko yhteiskunnan ja hallinnonalan eri toimijoiden taholta. Maamme hyvän turvallisuustason säilyttäminen edellyttää yhtä lailla yhteiskuntapoliittisia toimia kuin muutoksia yksilöiden ja organisaatioiden toimintatavoissa. Julkisten turvallisuuspalveluiden vaikuttavuuden ja laadun kannalta keskeistä on huomion kiinnittäminen eri tahojen yhteistyömahdollisuuksiin ja toimintatapojen uudistamiseen. Työperusteinen maahanmuutto edistää Suomen työllisyyttä ja vahvistaa julkistaloutta sekä kohentaa huoltosuhdetta.

Sisäisen turvallisuuden toimintaympäristö on aiempaa monimutkaisempi ja siihen vaikuttavat myös maamme ulkopuoliset tekijät. Turvallisuusympäristön muutokset voivat olla erittäin nopeita. Ennakoinnilla voidaan tunnistaa mahdollisia tulevaisuuksia. Kestävän kehityksen ajattelun mukaisesti turvallinen ja vakaa yhteiskunta on edellytys sille, että jokaisella on yhdenvertaiset

mahdollisuudet hyvinvointiin ja hyvään elämään, terveyteen, työ- ja toimintakykyyn, koulutukseen ja työllistymiseen. Kestävässä turvallisuusajattelussa pureudutaan ongelmien syihin jo ennen kuin seuraukset laajenevat turvallisuushaasteiksi.

Maahanmuutto on voimavarakysymys mm. väestön ikärakenteen, työllisyyden, talouskasvun ja kilpailukyvn näkökulmasta. Aktiivinen työvoiman maahanmuuttopolitiikka on yksi keino huolehtia osaavan ja ammattitaitoisen työvoiman saatavuudesta. Sotien, konfliktien, ilmastonmuutoksen, väestönkasvun ja katastrofien aiheuttaman muuttoliikkeen laajuus ja luonne ovat vaikeasti ennakoitavissa. Ministeriö toimii edelleen aktiivisesti EU-tasolla muuttoliikkeiden hallintaan liittyvissä asioissa.

Keskeinen sisäisen turvallisuuden haaste on laajeneva, monimuotoinen syrjäytyminen. Se lisää yhteiskunnallisten häiriöiden riskiä ja määrittelee suurelta osin turvallisuusviranomaisten tuottaman reaktiivisen palvelun tarpeen. Radikalisoituminen ja ääriliikkeiden voimistuminen voivat olla syrjäytymisen äärimmäisiä seurauksia. Viranomaisten ja oikeusjärjestelmän perusoikeus- ja ihmisoikeuksia kunnioittava toiminta sekä rikoksia ennalta estävät palvelut yhteensovitetaan. Ne vähentävät myös syrjäytyneiden henkilöiden rikollisuutta.

Suomalaisen yhteiskunnan kriisinkestokyky perustuu järjestelmien kykyyn toimia häiriötilanteissa ja niihin varautumisessa, sekä yksilöiden henkiseen kestävyYTEEN. Ulkopuolelta tapahtuva mielipidevaikuttaminen yleistyy ja pyrkii vaikuttamaan myös yhteiskunnalliseen päätöksentekoon.

Sisäministeriön hallinnonala on hyvin työvoimavaltainen. Se on myös kriittisen riippuvainen toimivista ICT- ja valvontajärjestelmistä, asiakaspalvelutiloista ja tietoliikenneyhteyksistä sekä toimintakykyisestä kalustosta. Toimintaympäristön ulkoiset muutokset, yhä monimutkaistuvampi oikeudellinen sääntely, EU-oikeuden merkityksen lisääntyminen sekä erityisalojen syvälistä asiantuntemusta vaativien asioiden lisääntyminen asettavat suuria haasteita toiminnalle.

Sisäministeriön hallinnonalan tavoitteet yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehitykselle

Sisäministeriön hallinnonalalle asetetaan seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2020:

- Turvallisuuden tunne on korkea
- Ihmiset, ympäristö ja omaisuus ovat turvassa
- Kansallisen turvallisuuden uhkat torjutaan
- Maahanmuutto on hallittua ja yhteiskunnallisesti kestävää.

	2020 tavoite (1–5)
Turvallisuuden tunne on korkea	4
— Onnistuminen turvallisuuden tunteen nostamisessa	
— Viranomaisten näkyvyys ja tavoitettavuus	
— Luottamus viranomaisiin	
Ihmiset, ympäristö ja omaisuus ovat turvassa	4
— Yksilöiden ja yhteisöjen kyky toimia onnettomuuksissa ja häiriötilanteissa	
— Avun saaminen hätätilanteisiin	
— Yleistä järjestystä ja turvallisuutta sekä yhteiskuntarauhaa vaarantavan toiminnan torjuntakyky	
Kansallisen turvallisuuden uhkat torjutaan	4
— Häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautuminen	
— Valtakunnan rajojen koskemattomuuden turvaaminen	
— Hyvä siviilivalmius	
Maahanmuutto on hallittua ja yhteiskunnallisesti kestävä	4
— Maahanmuuton lupaprosessit ovat laadukkaita ja tehokkaita	
— Laittoman maahantulon ja maassaolon torjunta	

Sisäministeriön hallinnonalan henkilötyövuodet

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Sisäministeriö ¹⁾	200	217	231
Poliisitoimi	9 814	9 955	10 054
Suojelupoliisi	376	412	500
Rajavartiolaitos	2 725	2 780	2 850
Pelastusopisto	111	113	113
Hätäkeskuslaitos	585	600	620
Maahanmuuttovirasto ja valtion vastaanottokeskukset	984	1 026	950
Yhteensä	14 795	15 103	15 318

¹⁾ Kriisinhallintakeskuksen henkilöstö (pl. kv pelastustoimi) siirtyi 1.1.2019 alkaen sisäministeriöön.

Tasa-arvoaikutukset

Henkilöstön yhdenvertainen kohtelu on osa hyvää henkilöstöpolitiikkaa ja liittyy kaikkeen työntantajatoimintaan. Sisäministeriön hallinnonalalla noudatetaan hallituksen tasa-arvo-ohjelmaa sekä sisäasiainhallinnon yleisiä linjauksia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevien tavoitteiden toteutumista seurataan osana toiminnan ja talouden suunnittelua ja seurantaa. Seurantaa koordinoi sisäministeriön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioiden koordinaatioryhmä.

Ministeriössä sukupuolinäkökulma otetaan huomioon kaikessa toiminnassa. Naisten ja miesten välistä tasa-arvoa edistetään tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä luodaan ja vakiinnutetaan sellaiset toimintatavat, joilla varmistetaan tasa-arvon edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Ministeriön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tavoitteiden toteutumista seurataan vuosittain.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tavoitteellinen ja suunnitelmallinen edistäminen ja valvominen kuuluvat kaikille poliisiorganisaation jäsenille. Poliisihallinnossa toimisto- ja lupahallinnon tehtävissä työskentelevistä suurin osa on naisia, kun taas puolestaan poliisimiehistä naisten osuus on verrattain pieni, joskin naisten määrä poliisiviroissa on kasvanut tasaisesti vuosi vuodelta. Sukupuolten välistä tasa-arvoa pyritään edistämään tulohajautuksen sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien avulla. Suunnittelu onkin keskeisin tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen väline.

Poliisin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tavoitteina ovat mm. tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusajattelun vahvistaminen, edistäminen ja seuranta, syrjintä- ja häirintävapaa poliisihallinto sekä monimuotoinen rekrytointi ja tasavertainen mahdollisuus urakehitykseen. Lisäksi poliisin työikäohjelman toimenpiteiden jalkauttamisessa huomioidaan myös tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmia. Syksyllä 2018 asetettiin valtakunnallinen työryhmä seuraamaan ja kehittämään poliisin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioita.

Suojelupoliisin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma perustuu henkilöstölle toteutetun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyn sekä tuoreimpien työtyytyväisyyskyselyiden tuloksiin. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuuskysymykset sekä niiden kehittymisen seuranta ovat Suojelupoliisissa kiinteä osa viraston henkilöstöstrategiaa.

Rajavartiolaitos viranomaisena ja työnantajana kohtelee kaikkia ihmisiä tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti. Yhdenvertaisuuden toteutuminen liittyy erityisesti rajanylitysliikenteessä kohdattavien ihmisten kohteluun. Rajavartiomiesten koulutuksessa eri etnistä alkuperää olevien ja eri kulttuureista tulevien henkilöiden kohtaamiseen yhdenvertaisina kiinnitetään erityistä huomiota. Vuoden 2019 alussa vakituisesta henkilöstöstä sotilasviranhaltijoita on noin 85 %. Naisten osuus sotilasviranhaltijoista on noin 7 %. Naiset työskentelevät pääsääntöisesti siviilitehtävissä, joissa heidän osuutensa on noin 64 %. Naisten määrää pyritään edelleen lisäämään erityisesti rajavarti-jarekrytoinnissa positiivisen erityiskohtelun keinoin. Rajavartiolaitoksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman yhtenä toimenpiteenä on kiinnittää erityistä huomiota häirinnän ja epäasiallisen käyttäytymisen ehkäisemiseen sopimuskaudelle 2018—2020 tehdyn virka- ja työehtosopimuksen suosituksen mukaisesti.

Pelastusopistolla on yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma sekä oppilaitoksen toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma, jossa pääpainopistealueena on opiskelijoiden tasa-arvoiseen kohteluun liittyvät asiat. Molempia suunnitelmia päivitetään ja ajantasaistetaan. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus otetaan huomioon kaikessa toiminnassa ja aiheesta järjestetään tiedotus- ja koulutustilaisuuksia sekä henkilöstölle että opiskelijoille. Opiskelijoiden osalta yhteistyötä tehdään oppilas-yhdistyksen kanssa.

Hätäkeskuslaitoksessa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on sisällytetty viraston henkilöstösuunnitelmaan. Kaikessa toiminnassa toimitaan sukupuolineutraalisti ja henkilöstön sukupuolijakauman kehitystä seurataan. Hätäkeskuslaitoksen sukupuolijakauma on viime vuodet pysynyt lähes samana. Henkilöstöstä noin 60 % on naisia ja 40 % miehiä. Hätäkeskuslaitoksen henkilöstölle tehdään vuosittain henkilöstökysely, joka sisältää tasa-arvoon ja syrjimättömyyteen liittyviä kysymyksiä. Kyselyyn saatujen vastausten perusteella ei ole ilmennyt sukupuolten välisen tasa-arvon osalta erityisiä kehittämiskohteita. Mikäli virastossa ilmenee ongelmia tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymyksissä, asiaan puututaan ja ryhdytään toimenpiteisiin tilanteen parantamiseksi.

Maahanmuuttoviraston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilannetta seurataan työtyytyväisyyskyselyn ja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyn sekä palkkavaakatilastojen avulla sekä mm. tarkastelemalla naisten ja miesten sijoittumista eri vaatavuustasoihin ja tehtäviin. Maahanmuuttoviraston työsuojelutoimikunta sekä erillinen seurantaryhmä seuraa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toteutumista. Maahanmuuttoviraston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa uutena elementtinä on aiempaa laajempi asiakkuusnäkökulma.

Turvapaikanhakijat tilastoidaan sukupuolen perusteella. Vuonna 2018 turvapaikanhakijoista miehiä oli noin 70 %. Vastaanoton kustannukset hakijoiden sukupuolijakaumasta johtuen kohdentuvat enemmän miehiin kuin naisiin. Vastaanottokeskukset huomioivat kuitenkin tasa-arvon toteutumisen myös vastaanottopalveluissa. Vastaanottokeskusten tulee laatia tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma, jossa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista pohditaan myös asiakkaiden näkökulmasta. Lisäksi naiset ja lapset huomioidaan vastaanottopalveluita kohdennettaessa mahdollisena haavoittuvassa asemassa olevana ryhmänä.

Kestävä kehitys

Sisäministeriön painopisteet kestävän kehityksen edistämiseksi ovat eri väestöryhmien välisten turvallisuuserojen tasaaminen, turvallisen ja kestävän siirtolaisuuden edistäminen, sekä sisäasianhallinnon palveluiden kehittäminen resurssiviisaammiksi. Sisäministeriö toteuttaa painopisteitä vuonna 2020 koko hallinnonalansa kestävän kehityksen sitoumuksen toimenpiteiden mukaisesti. Sitoumus on tarkoitus antaa syksyllä 2019.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018	v. 2019	v. 2020	Muutos 2019—2020	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
01. Hallinto	152 164	176 329	156 520	-19 809	-11
01. Sisäministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 974	14 425	14 730	305	2
04. Kriisinhallintakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 752	1 480	2 358	878	59
20. Tietohallinnon yhteiset menot (siirtomääräraha 2 v)	8 017	8 017	1 682	-6 335	-79
24. EU:n osuus sisäisen turvallisuuden ja maahanmuuton hallintaan (siirtomääräraha 3 v)	18 875	30 665	21 040	-9 625	-31
25. Öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunta (siirtomääräraha 3 v)	—	5 500	5 500	—	0
29. Sisäministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	108 539	115 000	110 000	-5 000	-4
50. Eräät avustukset (siirtomääräraha 2 v)	225	225	260	35	16

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksu-osuudet ulkomaille (arviomääräraha)	781	1 017	950	-67	-7
10. Poliisitoimi	783 114	813 491	816 000	2 509	0
01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	738 069	753 095	759 392	6 297	1
02. Suojelupoliisin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	34 877	43 898	49 000	5 102	12
20. Maasta poistamis- ja noutokuljetuksista aiheutuvat menot (siirtomääräraha 2 v)	9 168	9 168	7 608	-1 560	-17
(21.) KEJO-hankkeen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)	1 000	7 330	—	-7 330	-100
20. Rajavartiolaitos	253 622	243 700	267 844	24 144	10
01. Rajavartiolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	238 122	234 690	244 334	9 644	4
70. Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 5 v)	15 500	9 010	23 510	14 500	161
30. Pelastustoimi ja hätäkeskustoiminta	70 610	70 163	74 307	4 144	6
01. Pelastustoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	17 802	16 321	14 507	-1 814	-11
02. Hätäkeskuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	49 855	51 876	57 834	5 958	11
20. Erityismenot (arviomääräraha)	2 953	1 966	1 966	—	0
40. Maahanmuutto	226 395	193 162	204 891	11 729	6
01. Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanotto-keskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	49 750	28 611	52 713	24 102	84
21. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (siirtomääräraha 2 v)	136 909	127 601	117 433	-10 168	-8
22. Vapaaehtoinen paluu (siirtomääräraha 2 v)	3 800	4 830	4 030	-800	-17
63. Vastaanottotoiminnan asiakkaille maksettavat tuet (arviomääräraha)	35 935	32 120	30 715	-1 405	-4
Yhteensä	1 485 904	1 496 845	1 519 562	22 717	2
Henkilöstön kokonaismäärä	14 795	15 103	15 268		

01. Hallinto

Selvitysosa:

Sisäministeriö

Sisäministeriö toteuttaa hallitusohjelman mukaisesti poliisitoimen, Suojelupoliisin, Rajavartiolaitoksen, pelastustoimen, Hätäkeskuslaitoksen sekä maahanmuuttohallinnon strategisia tavoitelinjauksia ja toiminnallisia tulostavoitteita, jotka on tarkemmin kerrottu pääluokan eri lukujen perusteluissa.

Tietohallinto

Sisäministeriön tietohallinto edistää hallinnonalan yhteisiä taajuus-, tietohallinto-, tietoturvallisuus- ja digitalisaatiotehtäviä sekä vastaa julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurin ja hallinnonalan tietojärjestelmä- ja teknologiakehittämistyön toteuttamisesta ja edistymisestä. Lisäksi se huolehtii hallinnonalan asiakirjahallinnon yleisestä ohjauksesta ja kehittämisestä sekä tietopalveluun, asiakirjahallintoon, tietohallintoon sekä turvallisuusasioihin liittyvästä yhteistyöstä valtioneuvoston kanslian kanssa.

EU:n rahastot

EU:n rahoitusohjelmakaudella 2014—2020 on kaksi sisäasioiden rahastoa: turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto (AMIF) sekä sisäisen turvallisuuden rahasto (ISF), joka jakautuu ulkorajoja ja viisumipolitiikkaa koskevaan rahoitusvälineeseen (-B) sekä poliisiyhteistyötä, rikollisuuden ehkäisemistä ja torjumista sekä kriisinhallintaa koskevaan rahoitusvälineeseen (-P). Rahastojen kautta pyritään kehittämään EU:n vapauden, turvallisuuden ja oikeuden sisärajatonta aluetta. Sisäministeriö vastaa rahastojen kansallisesta hallinnoinnista ja valvonnasta.

Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastolla tuetaan toimenpiteitä, joilla vahvistetaan ja kehitetään Euroopan yhteistä turvapaikkajärjestelmää, tuetaan kolmansien maiden kansalaisten kotoutumista ja laillista maahanmuuttoa sekä kehitetään paluustrategioita. Rahastoon sisältyy jäsenvaltion perusrahoitusosuuden lisäksi erillinen uudelleensijoittamisohjelman määräraha, joka maksetaan jäsenvaltiolle vastaanotettujen uudelleensijoitettujen henkilöiden lukumäärän perusteella.

ISF-B -rahoitusvälineellä tuetaan toimenpiteitä, joiden toteutuksessa noudatetaan maahanpääsyn neliportaista valvontamallia. Malliin sisältyvät toimenpiteet kolmansissa maissa, yhteistyö naapurimaiden kanssa, ulkorajalla tapahtuvat toimet ja valvontatoimenpiteet vapaan liikkuvuuden alueella. Rahoitusvälineellä edistetään Euroopan ulkorajojen yhdenmukaisen valvontajärjestelmän kehittämistä yhdenmukaisen ja korkeatasoisen ulkorajavalvonnan varmistamiseksi sekä laillisen rajanylitysliikenteen helpottamiseksi. Niin ikään rahoitusvälineellä tuetaan kansallisia toimenpiteitä ja jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä, kun kyseessä on viisumipolitiikka ja muut ennen ulkorajoilla tehtäviä tarkastuksia toteutettavat toimet. ISF-P -rahoitusvälineellä tuetaan poliisiyhteistyötä ja rikollisuuden ehkäisemistä ja torjuntaa. Rahoitusvälineen toimialaan kuuluu tietojenvaihdon ja tietojen saatavuuden parantamisen ohella rajat ylittävän sekä vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden, terrorismin, korruption, huumekaupan, ihmiskaupan, laittoman asekaupan, laittoman maahanmuuton, hyväksikäytön, lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja lapsipornografian, tietoverkkorikollisuuden ja rahanpesun torjunta ja ehkäiseminen. Edelleen rahoitusvälineen toimi-

alaan kuuluu kansalaisten ja elintärkeän infrastruktuurin suojeleminen vaaratilanteilta sekä turvallisuuteen liittyvien riskien ja kriisien tehokkaan hallinnan edistäminen.

Siviilikriisinhallinta

Sisäministeriö vastaa Suomen valmiuksista osallistua kansainväliseen siviilikriisinhallintatoimintaan. Kriisinhallintakeskus huolehtii asiantuntijoiden lähettämiseen liittyvistä operatiivisista tehtävistä, kuten koulutuksesta ja rekrytoinnista. Laajalla sidosryhmäyhteistyöllä edistetään hallinnonalojen ja kansalaisjärjestöjen välistä tietojenvaihtoa siviilikriisinhallinnasta.

01. Sisäministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 14 730 000 euroa.

Selvitysosa: Sisäministeriö on sisäisen turvallisuuden ja maahanmuuton ministeriö. Ministeriön tärkeimpiä tehtäviä ovat säädösvalmistelu sekä hallinnonalan toiminnan strateginen suunnittelu ja ohjaus sekä kansainväliset asiat.

Sisäministeriö asettaa toiminnalleen seuraavat alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Konsernistrategian tavoite	Ministeriön toiminnallinen tulostavoite
Turvallisuuden tunne on korkea	— Hallinnonalan virastojen edellytykset laadukkaiden sisäisen turvallisuuden palveluiden tuottamiseen turvataan — Viestimme avoimesti ja oikea-aikaisesti toiminnastamme ja välitämme monipuolista tietoa turvallisuudesta
Ihmiset, ympäristö ja omaisuus ovat turvassa	— Sisäistä turvallisuutta kehitetään strategian mukaisesti vahvistamalla tilannekuvaa, selkeyttämällä toimivaltuuksia ja turvaamalla kriisinsietokyky, ydintoiminnat ja palvelutaso
Kansallisen turvallisuuden uhat torjutaan	— Kansainvälisen turvallisuustilanteen kehittymistä ja ulkoisen turvallisuusympäristön muutoksia ennakoidaan — Suorituskyvyn kehittäminen muuttuneen turvallisuusympäristön vaatimuksiin varmistetaan
Maahanmuutto on hallittua ja yhteiskunnallisesti kestävä	— Hallittu, työllisyyttä ja talouskasvua tukeva maahanmuutto toteutetaan toimeenpanemalla maahanmuuttopoliittiset linjaukset — EU- ja kansainvälisissä asioissa edistetään maahanmuuttovirtojen hallintaa

Konsernistrategian tavoite	Ministeriön toiminnallinen tulostavoite
Henkilöstö mahdollistaa strategian toimeenpanon	— Hallinnonalan ohjausta vahvistetaan ja vastuita selkiytetään ohjauksen kehittämishankkeen toimenpiteinä — Ministeriön osaamista kehitetään siten, että se tukee tavoitteiden saavuttamista ja ministeriön ydin-tehtävien hoitamista — Henkilöstön hyvinvointia ja työturvallisuutta edistetään systemaattisesti — Ministeriön perustehtäviin liittyviä toimintatapoja ja riskienhallintaa sekä johdon päätöksentekoa tukevaa raportointia kehitetään huomioiden digitalisaation ja uusien teknologioiden kehitys

Henkisten voimavarojen hallinta

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Henkilötyövuodet ¹⁾	200	217	231
— josta momentin 26.01.01 henkilötyövuodet	184	184	190
Sairauspoissaolot (pv/htv)	6,3	6,3	6,3
Työtyytyväisyysindeksi (1—5)	3,9	3,8	3,9

¹⁾ Vuosien 2019 ja 2020 luvuissa on mukana Kriisihallintakeskuksen henkilöstö.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	15 477	14 725	15 130
Bruttotulot	789	300	400
Nettomenot	14 688	14 425	14 730
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 683		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 969		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Erityisasiantuntija Suomen Moskovan suurlähetystössä, kertaluonteisen siirron poistuminen (siirto momentilta 24.01.01)	290
Erityisasiantuntija Suomen Moskovan suurlähetystössä, vuoden 2020 osuus (siirto momentille 24.01.01)	-99
Hybridiosaamiskeskuksen valmius- ja resilienssiverkosto, määräaikaisen lisäyksen poistuminen	-170
Maahanmuuton EU-asiantuntija, toimikauden päättymisen (siirto momentilta 24.01.01)	56
Määräaikainen tehtäväjärjestely (siirto momentille 26.01.04)	-86
Rahanpesu (siirto momentille 28.01.01)	-40
Rahanpesun ja terrorismin torjunta, kertaluonteisen lisäyksen poistuminen (-2 htv)	-170

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siviilitiedustelutoiminnan ohjauksen ja Suojelupoliisin laillisuusvalvonnan vahvistaminen	380
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-8
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-42
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	229
Palkkausten tarkistukset	-39
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	53
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-49
Yhteensä	305

2020 talousarvio	14 730 000
2019 I lisätalousarvio	104 000
2019 talousarvio	14 425 000
2018 tilinpäätös	13 974 000

04. Kriisinhallintakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 358 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös siviilikriisinhallintatoiminnan kotimaan valmiuksien kehittämiseen.

Selvitysosa: Sisäministeriö vastaa Suomen valmiuksista osallistua kansainväliseen siviilikriisinhallintatoimintaan. Kotimaan valmiuksien operatiivisia tehtäviä hoitava Kriisinhallintakeskus tarjoaa laadukasta siviilikriisinhallintatehtäviin valmistavaa koulutusta, toimii vastuullisena rekrytoijana ja työnantajana lähetettävälle asiantuntijoille sekä tekee alaan liittyvää tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Kokonaisvaltaista lähestymistapaa kriiseihin edistetään yhteistyössä sotilas-, rauhanvälitys- ja kehitysyhteistyötoimijoiden kanssa. Laajalla sidosryhmäyhteistyöllä edistetään hallinnonalojen ja kansalaisjärjestöjen välistä tietojenvaihtoa siviilikriisinhallinnasta.

Siviilikriisinhallintatoimintaan ulkomailla osallistuvien henkilöiden aiheuttamat menot maksetaan momentilta 24.10.21.

Sisäministeriö asettaa toiminnalle seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2020:

- Uudistettu siviilikriisinhallintalaki on pantu toimeen ja muutosprosessit on saatu päätökseen
- Suomen siviilikriisinhallintaosallistumisen vaikuttavuutta on kehitetty
- Euroopan unionin ja kansainvälisten järjestöjen kriisinhallintakykyjä on kehitetty aktiivisesti
- Kansallisen 1325 toimintaohjelman ja kestäväen kehityksen periaatteet on huomioitu entistä tehokkaammin toimintojen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.

Toiminnan tunnuslukuja

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Naisten osuus siviilikriisinhallintatehtävissä (%)	36,2	40	40
Naisten määrä siviilikriisinhallinnan peruskurssilla (%)	50	50	50

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	1 856	1 516	2 368
Bruttotulot	68	36	10
Nettomenot	1 788	1 480	2 358
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	36		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	117		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Määräaikainen tehtäväjärjestely (siirto momentilta 26.01.01)	86
Siviilikriisinhallinnan osallistumistason nosto vähintään 150 asiantuntijaan (HO 2019)	400
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-6
Palkkausten tarkistukset	-2
Tasomuutos	400
Yhteensä	878

Momentin nimike on muutettu.

2020 talousarvio	2 358 000
2019 I lisätalousarvio	86 000
2019 talousarvio	1 480 000
2018 tilinpäätös	1 752 000

20. Tietohallinnon yhteiset menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 682 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) sisäasiainhallinnon turvallisuusarkkitehtuurin mukaisesti turvallisuutta edistäviin toimenpiteisiin
- 2) digitalisaation kehittämiseen
- 3) kokonaisarkkitehtuurityöhön
- 4) yhteiskäytössä olevien tietojärjestelmien ylläpito- ja kehittämismenoihin.

*Selvitysosa:***Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

S-TUVE-verkkopalvelumaksu (siirto momentille 26.10.01)	-4 245
S-TUVE-verkkopalvelumaksu (siirto momentille 26.10.02)	-204
S-TUVE-verkkopalvelumaksu (siirto momentille 26.20.01)	-1 118
S-TUVE-verkkopalvelumaksu (siirto momentille 26.30.01)	-72
S-TUVE-verkkopalvelumaksu (siirto momentille 26.30.02)	-241
S-TUVE-verkkopalvelumaksu (siirto momentille 26.40.01)	-455
Yhteensä	-6 335
2020 talousarvio	1 682 000
2019 talousarvio	8 017 000
2018 tilinpäätös	8 017 000

24. EU:n osuus sisäisen turvallisuuden ja maahanmuuton hallintaan (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 21 040 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Euroopan unionin rahoitusohjelmakauden 2014—2020 sisäasioiden sisäisen turvallisuuden rahaston ja turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 513—516/2014) toteuttamiseen
- 2) edellä mainittujen rahastojen toteuttamiseen tarvittavan teknisen avun ja näihin tehtäviin kohdennettavan, enintään 18 henkilötyövuotta vastaavan, henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen sekä rahastojen toteuttamisen kannalta muiden välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen
- 3) hankkeisiin ja toimiin sisältyvien arvonnalisäveromeno-osuuksien maksamiseen Euroopan unionin asetusten salliessa
- 4) siirtomenojen maksamiseen hankerahoituksena valtiontalouden ulkopuolisille toimijoille
- 5) Euroopan unionin yhteisvastuuta ja maahanmuuttovirtojen hallintaa koskevan yleisohjelman 2007—2013 alaisten rahastojen Euroopan parlamentin ja neuvoston päätösten 575/2007/EY artiklojen 45—46 (rahoitusoikaisut), 573/2007/EY artiklojen 45—46 (rahoitusoikaisut), 574/2007/EY artiklojen 47—48 (rahoitusoikaisut) sekä neuvoston päätöksen 435/2007/EY artiklojen 43—44 (rahoitusoikaisut) mukaisiin Suomen velvoitteiden maksamiseen sekä muista hankkeisiin tehdyistä sitoumuksista aiheutuvien velvoitteiden maksamiseen edellyttäen, että niitä ei voida kohdentaa kansalliseen rahoituksen osuuteen
- 6) Euroopan unionin rahoitusohjelmakauden 2014—2020 sisäasioiden sisäisen turvallisuuden rahaston ja turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 513—516/2014) toimeenpanoon liittyviin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 514/2014 artiklojen 21 h, 47—49 mukaisten rahoitusoikaisujen ja niistä aiheutuvien Suomen velvoitteiden maksamiseen sekä muista hankkeisiin tehdyistä sitoumuksista aiheutuvien velvoitteiden maksamiseen edellyttäen, että niitä ei voida kohdentaa kansallisen rahoituksen osuuteen

7) Euroopan unionin rahoitusohjelmakauden 2021—2027 sisäasioiden rahastojen ja rahoitusvälineiden valmisteluun liittyviin toimiin.

Momentille voidaan nettouttaa virastolle työnantajana maksetut tulot.

Selvitysosa: Rahoitusohjelmakaudella 2014—2020 on EU:ssa sisäasioiden alalla kaksi rahastoa: sisäisen turvallisuuden rahasto sekä turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto. Jäsenvaltion velvollisuudet rahastoihin liittyen määritellään rahastokohtaisissa asetuksissa (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 513/2014, 515/2014 ja 516/2014) sekä hallinnointia koskevassa horisontaaliasetuksessa (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 514/2014). Sisäministeriö vastaa rahastojen kansallisesta koordinoimisesta ja toimii rahastojen nimettynä vastuu- ja tarkastusviranomaisena.

Rahastoista rahoitettavilla hankkeilla ja toimilla tulee pääsääntöisesti olla kansallista rahoitusta niiden toimeenpanoa varten. EU-rahoitusosuus on 75—100 %.

Teknistä apua käytetään pääsääntöisesti rahastojen hallinnoinnista vastuuviranomaiselle aiheutuviin kustannuksiin.

Komissiosta saatavat tulot on budjetoitu momentille 12.26.98. Rahoitusohjelmakauden 2014—2020 rahastojen tulot ja menot tasapainottuvat ohjelmien loppuun mennessä.

Koko ohjelmakauden 2014—2020 arvioidut rahoitusosuudet (1 000 euroa)

Rahastot ¹⁾	
Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto AMIF, perusosa	26 531
AMIF uudelleensijoittamisen määräraha	42 000
AMIF sisäiset siirrot	12 468
AMIF hätärahoitus	7 600
AMIF Turkista uudelleensijoitettavat syyrialaiset	6 727
Sisäisen turvallisuuden rahasto, ulkorajoja ja viisumipolitiikkaa koskeva rahoitusväline, perusosa ISF-B ²⁾	43 377
ISF-B Merivenehankinta ³⁾	8 100
ISF-B EES-lisärahoitus ⁴⁾	6 413
Sisäisen turvallisuuden rahasto ISF, poliisiyhteistyötä, rikollisuuden ehkäisemistä ja torjuntaa sekä kriisinhallintaa koskeva rahoitusväline ISF-P	17 861
Yhteensä	171 077

¹⁾ AMIF-rahoitus (pl. perusosa) on täysin sidoksissa EU-tason päätöksiin ja niiden toimeenpanoon sekä EU- että jäsenvaltiotasolla. Lopullinen rahoitusosuus tulee muotoutumaan käytettävien erityisrahoitusmekanismien mukaisesti.

²⁾ Jäsenvaltio voi käyttää enintään 40 prosenttia perusosasta rahoittaakseen operatiivista tukea. Rahoitusväline sisältää erityistoimiraohituksen Frontex-välineistöön (0,36 milj. euroa). Suomelle allokoitu lisärahoitus rahastojen välitarkasteluprosessin (Mid-Term Review, MTR) tuloksena 6,082 milj. euroa.

³⁾ Merivenehankinta on erityistoimiraohitusta Frontex-operaatioissa käytettävien kolmen meriveneen hankintaan.

⁴⁾ Suomelle allokoitu lisärahoitus rajanylitystietojärjestelmän toimeenpanemiseksi.

Tuotokset ja laadunhallinta

Sisäministeriö asettaa toiminnalleen seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2020:

— Osallistutaan aktiivisesti tulevan monivuotisen rahoitusohjelmakauden valmisteluun sisäasioiden osalta

— Varmistetaan rahastojen tehokas kansallinen toimeenpano ja lisätään rahastojen tunnettavuutta.

Rahastojen arvioidut maksatukset vuonna 2020 (1 000 euroa)

AMIF perusosa	3 000
AMIF uudelleensijoittamisen määräraha (ml. kiintiö)	7 000
ISF-B perusosa	1 500
ISF-B Merivenehankinta	3 500
ISF-B EES-lisärahoitus	2 540
ISF-P perusosa	2 200
Tekninen apu	1 300
Yhteensä	21 040

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

(ISF-B) kertaluonteisen lisäyksen poistuminen	-10 500
AMIF, uudelleensijoitettavien vuosittaisten maksatusten täsmentyminen	-3 890
AMIF-lisärahoitus	490
AMIF-rahasto, Suomelle maksettava korvaus uudelleensijoitetuista	8 110
Arvioidut menot	-16 625
ISF-B Entry-Exit System (EES)	6 413
ISF-B ETIAS	3 217
ISF-B -rahaston välitarkastelu, Suomelle osoitettu lisärahoitus	-100
ISF-B -rahaston välitarkastelussa (MTR) Suomelle osoitettu lisärahoitus, huomioimatta oleva osuus	1 560
Merivenehankinta (ISF-B)	1 700
Yhteensä	-9 625

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	21 040 000
2019 talousarvio	30 665 000
2018 tilinpäätös	18 875 000

25. Öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnan järjestämisestä, alusten torjuntavalmiuden ylläpidosta, torjuntakaluston hankinnoista, mukaan lukien jääolosuhteissa toimivan öljyntorjuntalaitteiston ja muun avomeriöljyntorjuntakaluston hankinnoista sekä torjuntatoimenpiteistä ja ympäristövahingon torjuntaan välittömästi liittyvistä tutkimuksista aiheutuviin menoihin

2) öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnan kansainvälisestä yhteistyöstä, koulutus- ja kehittämistoiminnasta ja oikeudenkäynneistä aiheutuviin menoihin, öljytorjuntavarastojen vuokriin ja si-
vutoimisten varastonhoitajien ja torjuntatöihin osallistuvien palkkioihin.

Torjuntakaluston hankintamenot budjetoidaan sitoumusperusteisena.

Momentille saa nettobudjetoida siirtotalouden tuottoina korvaukset öljysuojarahastosta ja vahin-
kojen aiheuttajilta.

2020 talousarvio	5 500 000
2019 talousarvio	5 500 000

29. Sisäministeriön hallinnonalan arvonnisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 110 000 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-5 000
Yhteensä	-5 000

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	110 000 000
2019 talousarvio	115 000 000
2018 tilinpäätös	108 539 456

50. Eräät avustukset (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 260 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustusten myöntämiseen meripelastustoimintaan ja poliisin todistajan-
suojeluohjelmaan sisältyvän sopeutumisavustuksen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Suomen meripelastusseura	237 900
Ålands Sjöräddningssällskap	12 100
Todistajansuojeluohjelman mukainen sopeutumisavustus	10 000
Yhteensä	260 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Meripelastusseuroille maksettavan avustumäärän korotus	35
Yhteensä	35

2020 talousarvio	260 000
2019 II lisätalousarvio	10 000
2019 talousarvio	225 000
2018 tilinpäätös	225 000

66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksuosuudet ulkomaille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 950 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sisäasiainhallinnon kansainvälisten järjestöjen (Interpol, IGC¹⁾, IOM, ICMPD²⁾, COSPAS-SARSAT³⁾ ja ICAO PKD⁴⁾) jäsenmaksujen, maksuosuuksien ja vastaavien velvoitteiden suorittamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Poliisin kansainvälisessä yhteistyössä ja sen kehittämisessä erityinen pääpaino on EU:n puitteissa suoritettavalla poliisiyhteistyöllä sekä lainsäädännön että käytännön toiminnan tasolla. Huomiota kiinnitetään myös lähialueyhteistyön, YK:n ja Euroopan neuvoston sekä muiden kansainvälisten organisaatioiden piirissä tapahtuvaan poliisin toimialaan liittyvään kehitykseen.

IGC:ssä käsitellään kaikkia kansainvälisten maahanmuuttovirtojen hallintaan liittyviä merkittäviä kysymyksiä. Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö (IOM) on hallitustenvälinen järjestö, joka harjoittaa laaja-alaista siirtolaisuuteen liittyvää toimintaa. ICMPD on riippumaton hallitustenvälinen tutkimuslaitos. Se pyrkii edistämään kestävästä maahanmuuttopolitiikkaa ja keskittyy Länsi- ja Itä-Euroopan kannalta tärkeisiin maahanmuuttokysymyksiin ja toimii Budapest-prosessin sihteeristönä.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Interpol	420 000
IGC	125 000
IOM	320 000
ICMPD	5 000
COSPAS-SARSAT	50 000
ICAO PKD	30 000
Yhteensä	950 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-67
Yhteensä	-67

¹⁾ IGC = Inter-Governmental Consultations on Asylum, Refugee and Migration Policies in Europe, North America and Australia

²⁾ ICMPD = International Centre for Migration Policy Development

³⁾ COSPAS-SARSAT = satelliittipaikannusta maalla, merellä ja ilmassa hyödyntävä maailmanlaajuinen etsintä- ja pelastusjärjestelmä

⁴⁾ ICAO PKD = kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön sähköinen varmennepankki

2020 talousarvio	950 000
2019 talousarvio	1 017 000
2018 tilinpäätös	781 166

10. Poliisitoimi

Selvitysosa: Poliisi turvaa oikeus- ja yhteiskuntajärjestystä, ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta, estää ennalta, paljastaa ja selvittää rikoksia sekä saattaa ne syyteharkintaan. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä.

Poliisin tuloksellisella sekä perus- ja ihmisoikeusmyönteisellä toiminnalla vaikutetaan osaltaan siihen, että Suomi olisi maailman turvallisin maa. Poliisi tuottaa turvallisuuden tunnetta suorittamalla lakisääteiset tehtävänsä laadukkaasti ja oikea-aikaisesti, olemalla ihmisten arjessa näkyvä ja tavoitettavissa sekä säilyttämällä kansalaisten luottamus korkealla. Toimintavalmius ja varautumisen taso on hyvä. Tavoitteena on, että uhkaavat ilmiöt tunnistetaan ja ne kyetään paljastamaan ja estämään. Mahdollisimman moni rikos ehkäistään juurisyöt tunnistamalla. Laitonta maahantuloa ja maassaoloa torjutaan tehokkaasti.

Poliisitoimessa painotetaan poliisin toimintavalmiutta, myös heikon palvelutason alueilla, ennalta estävyyttä sekä tehokasta rikostorjuntaa, erityisesti yksilön ja yhteiskunnan kannalta haitallisimpien rikosten osalta. Yhteiskuntarauhan säilyttämiseksi pyritään torjumaan sellaiset hankkeet ja rikokset, jotka voivat vaarantaa valtio- ja yhteiskuntajärjestystä tai valtakunnan sisäistä tai ulkoista turvallisuutta yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Poliisin analyysitoimintojen tuottaman toimintaympäristöanalyysin pohjalta tunnistettuja turvallisuutta heikentäviä ilmiöitä torjutaan priorisoidusti ennalta estävästi.

Lupapalvelujen saatavuutta ja palvelujen ylläpitoa ylläpidetään sähköisinä asiointipalveluina ja niitä täydentävinä käyntiasioinnin palveluna julkisoikeudellisen maksullisen toiminnan kustannusvastaavuudesta huomioiden.

Poliisin näkyvyyttä ja palvelujen esteetöntä saatavuutta lisätään digitalisaatiolla ja teknisillä ratkaisuilla. Samalla varmistetaan, että poliisi pystyy vastaamaan kiireellisen avun tarpeeseen nykytasolla. Vuoden 2019 poliisimiesten määrä pyritään säilyttämään.

Keskeiset toimintaympäristömuutokset liittyvät kansainväliseen ja kotimaiseen turvallisuustilanteeseen, aiemman laajamittaisen maahantulon seurauksiin ja laittomaan maahantuloon liittyvään rikollisuuteen, digitalisaation ja ICT:n nopeaan kehittymiseen sekä muihin uhkakuviin. Esimerkiksi hybridivaikuttamisen keinot valtiollisen vaikuttamisen välineenä ovat lisääntyneet ja kyberrikollisuuden mahdollisuudet kasvaneet digitalisaation ja ICT:n kehityksen myötä. Järjestäytynyt rikollisuus ja rikollisuuden kansainvälistyminen vaikuttavat moninaisesti kansalliseen turvallisuustilanteeseen. Toimintaa priorisoidaan taloudellisten resurssien puitteissa.

Turvallisuustoimintaympäristön nopeat muutokset edellyttävät kykyä ennakoida ja varautua arvaamattomiin tilanteisiin. Yksittäisten terrorististen väkivallan tekojen uhka on kohonnut Suomessa. Poliisi reagoi muutoksiin kohdistamalla toimenpiteet ja voimavarat turvallisuuden kan-

nalta kriittisiin asioihin yhdessä muiden toimijoiden kanssa turvallisuusriskien analysointiin, tietojohtoisuuteen ja oikeaan tilannekuvaan perustuen. Poliisin käytettävissä olevalla kalustolla, välineillä, taktisella osaamisella ja koulutuksella vastataan tämän päivän ennakoitavissa oleviin turvallisuusuhkiin ja toimintaympäristön vaatimuksiin. Poliisin henkilöstön osaaminen varmistetaan niin, että kansainvälisen yhteistyön prosessit ja tiedonvaihdon työkalut mahdollistavat tehokkaan, rajat ylittävän yhteistyön vakavan rikollisuuden torjunnassa.

Poliisi huolehtii kansainvälisen poliisiyhteistyön kehittämistä ja ylläpitämisestä osallistumalla laajasti sitä varten perustettujen kahden- ja monenvälisen rakenteiden työhön. Erityisen tärkeää on keskinäinen yhteistyö Suomen ja Euroopan unionin jäsenvaltioiden, lähialueiden maiden sekä Europolin välillä. Poliisi huolehtii tehokkaasta tietojenvaihdosta ja harjoittaa muuta aktiivista operatiivista yhteistyötä muiden maiden ja eräiden kansainvälisten järjestöjen kanssa sisäisen turvallisuuden ylläpitämiseksi. Kansainvälisellä yhteistyöllä torjutaan Suomeen ulottuvaa ja Suomesta käsin toimivaa kansainvälistä rikollisuutta ja terrorismia. Suomeen kohdistuvaa rikollisuutta pyritään torjumaan jo lähtömaissa.

Suojelupoliisin tehtävänä on sisäministeriön ohjauksen mukaisesti hankkia tietoa kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi sekä havaita, estää ja paljastaa sellaisia toimintoja, hankkeita ja rikoksia, jotka voivat uhata valtio- ja yhteiskuntajärjestystä tai valtakunnan sisäistä tai ulkoista turvallisuutta. Sen tulee myös ylläpitää ja kehittää yleistä valmiutta yhteiskunnan turvallisuutta uhkaavan toiminnan havaitsemiseksi ja estämiseksi.

Tunnusluku/mittari	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Rikoslakirikosten määrä, enintään	436 884	439 870	444 000
Katuturvallisuusindeksin arvo, vähintään (1999=100) ¹⁾	100,8	100,2	100,2
Liikenneturvallisuusindeksin arvo, vähintään (1999=100) ²⁾	217,3	-	217,0
Kansalaisten luottamus poliisiin toimintaan, keskiarvo, vähintään asteikolla 1—4 ³⁾	3,5	-	3,5
Kansalaisten kokema turvallisuuden tunne, keskiarvo, vähintään asteikolla 1—4 ⁴⁾	3,02	-	3,0
Terroritekojen määrä, kpl	-	-	-
Kansalaisten luottamus Suojelupoliisiin, % ⁵⁾	88	85	85
Suojelupoliisin toiminnan onnistuminen, % ⁵⁾	79	80	80

¹⁾ Katuturvallisuusindeksissä painotetaan poliisille ilmoitettujen ryöstöjen, pahoinpitelyjen, vahingontekojen sekä ratti- ja liikennejuopumusten lukumäärät ja lasketaan yhteen. Saatu summaluku suhteutetaan alueen asukaslukuun. Mitä suurempi indeksiluku, sitä parempi tilanne on verrattuna valtakunnalliseen keskiarvoon vuodelta 1999.

²⁾ Liikenneturvallisuusindeksi on rekisteröityjen autojen ja moottoripyörien määrä jaettuna liikenteessä kuolleiden ja loukkaantuneiden painotetulla lukuarvolla.

³⁾ Kansalaisten luottamusta poliisiin toimintaan mitataan Poliisibarometri-tutkimuksen kysymyksellä "Missä määrin luotatte seuraavien viranomaisten toimintaan...?", 1 = erittäin vähän, 2 = melko vähän, 3 = melko paljon, 4 = erittäin paljon. Lähde: Poliisibarometri. Joka toinen vuosi tehtävä kansalaishaastattelu.

⁴⁾ Kansalaisten turvallisuuden tunnetta mitataan Poliisibarometri-tutkimuksen kysymyksellä "Kuinka vakavana ongelmana pidätte rikollisuutta lähiympäristössä?", 1 = erittäin vakava, 2 = melko vakava, 3 = ei kovin vakava, 4 = ei lainkaan vakava. Lähde: Poliisibarometri.

⁵⁾ Lähde: TNS Gallup

01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 759 392 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) poliisihallinnosta Ahvenanmaan maakunnassa annetun asetuksen (1177/2009) 2 §:n nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle
- 2) säädettyjen korvausten maksamiseen teleyrityksille.

Selvitysosa: Sisäministeriö asettaa poliisille seuraavat alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Valvonta- ja hälytystoiminta sekä liikenneturvallisuus

Kiireellisten hälytyspalvelujen saatavuus ja toimintavalmiusaika säilytetään hyvällä tasolla. Poliisin resursointia harvaan asutuilla ja heikon palvelutason alueilla ylläpidetään. Poliisin resurssit kohdennetaan enenevässä määrin poliisin toiminnallisiin painopistealueisiin. Poliisin toiminnassa painotetaan ennalta estävää toimintaa.

Liikennevalvonnan vaikuttavuus pyritään säilyttämään. Edelleen kehitetään valvonnan kohdentamista, poliisiyksiköiden liikenneanalyysiä, tietojohtoisuuteen perustuvaa liikennevalvonnan suunnittelua ja johtamista kaikilla liikennevalvonnan osa-alueilla sekä lisäämällä automaattista liikennevalvontaa. Poliisin paljastamien rattijuopumusten, törkeiden liikenneturvallisuuden vaarantamisen taso sekä raskaan liikenteen valvonnan taso säilytetään v. 2018 tasolla.

Laittoman maahantulon tilanne säilytetään Suomessa hallittuna ja toimenpiteet laittoman maahantulon torjumiseksi ovat uskottavia ja tehokkaita. Maasta poistamispäätösten täytäntöönpano pidetään tehokkaana niiltä osin kuin poliisi voi siihen vaikuttaa.

Valvonta	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Tuottavuus			
Tuottavuus (ABC-tehtävät/htv)	859	846	844
Liikennevalvonnan tuottavuus, kpl/htv	1 190	1 215	1 175
Taloudellisuus			
Henkilötyövuodet	1 250	1 264	1 268
Valvonnan kustannukset, 1 000 euroa	128 242	131 500	132 200
Taloudellisuus (kustannukset/ABC-tehtävät), euroa	119,5	123	124
Palvelukyky ja laatu			
Onnistuminen kotiväkivaltaan puuttumisessa, keskiarvo vähintään, arvosana 1—4	3,0	-	3,0
Onnistuminen liikennevalvonnassa, keskiarvo vähintään, arvosana 1—4	3,08	-	3,0
Onnistuminen poliisin partioinnissa ja muussa näkyvässä toiminnassa, keskiarvo vähintään, arvosana 1—4	3,0	-	3,0
Liikennevalvontaan käytetty työaika, htv	487,4	428,5 ¹⁾	488
— josta raskaan liikenteen valvontaan käytetty työaika, htv	47,1	41,5	47,5
Automaattisen liikennevalvonnan suoritteet, kpl	606 005	600 000	640 000

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Valvonta			
Törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen, tapaukset enintään, kpl	4 046	4 215	4 200
Henkilövahinkoon johtaneet liikenneonnettomuudet enintään, kpl	4 400	4 029	3 800
Rattijuopumusrikosten määrä enintään, kpl	19 738	20 552	20 500
Suoritteet			
Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden (yjt) tehtävämäärä, kpl	1 074 192	1 069 639	1 070 000
— josta oma-aloitteiset tehtävät, %	37,2	37,3	37,3
Oma-aloitteellisuus (%) eräissä taajamavalvontaan liittyvissä tehtävissä (03 Pahoinpitely, tappelu 15 Vahingonteko 34 Päihtynyt henkilö 35 Häiriökäyttäytyminen ja ilkivalta)	9,5	9,5	9,5

¹⁾ Vähenee EU-puheenjohtajuuden tehtävien ja koulutustarpeiden takia, huomioitu myös seuraamusmäärissä.

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Hälytystoiminta			
Tuottavuus			
Tuottavuus (A- ja B-hälytystehtävät, määrä/htv)	258	244	237
Taloudellisuus			
Henkilötyövuodet	2 042	2 065	2 133
Hälytystoiminnan kustannukset, 1 000 euroa	188 928	193 000	193 900
Taloudellisuus (kustannukset/hälytystehtävät A+B), euroa	358	382	384
Palvelukyky ja laatu			
Toimintavalmiusaika A-luokan tehtävissä, min	9,4	9,6	9,6
Toimintavalmiusaika A- ja B-luokan tehtävissä, min	18,2	17,9	18,0
Toimintavalmiusaika alle 20 min (% , A+B -tehtävistä)	70,2	70,5	70,5
Toimintavalmiusaika alle 45 min (% , A+B -tehtävistä)	91,9	92,1	92,0
Onnistuminen kiireellisissä hälytystehtävissä, keskiarvo vähintään, arvosana 1—4	3,24	-	3,2
Suoritteet			
Perheväkivaltaan liittyvät hälytystehtävät enintään, kpl	25 185	21 261	21 500
A ja B hälytystehtävien määrä enintään, kpl	527 482	504 703	505 000
A, B ja C hälytystehtävien määrä enintään, kpl	1 074 192	1 069 639	1 070 000

Rikostorjunta

Turvallisuustilanteen muutos tarkoittaa rikostorjunnassa voimakasta panostusta henkilökohtaiseen koskemattomuuteen eli henkeen ja terveyteen kohdistuneitten rikosten, seksuaalirikosten sekä yhteiskunnan ja elinkeinoelämän rakenteita murentavien rikosten torjunnan suorituskyvyn varmistamiseen. Erityisesti huomioidaan lapsiin kohdistuvat rikokset ja lähisuhdeväkivallan vähentäminen sekä ohjaus muihin viranomaispalveluihin. Rikosten luonteen muuttuessa yhä monimutkaisemmiksi vaatii niiden selvittäminen enemmän keinoja ja osaamista. Lisäksi toimintaympäristön muutos edellyttää resurssien kohdentamista ennalta estävään toimintaan ja erityisesti akuutteihin ja aikaa vieviin ilmiöihin, kuten väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstreemismien sekä vihapuheen torjuntaan.

Rikoslakirikosten selvitystaso (pl. liikennesrikokset) säilyy nykytasolla. Rikosprosessiketjun nopeuttamiseksi ja vaikuttavuuden lisäämiseksi jatketaan toiminnan kehittämistä, myös syyttäjäh yhteistyössä. Poliisin rikostorjunnan tuloksellisuus säilyy nykytasolla, koska rikosten esikäsittelyn

ja tutkinnan nopeutetun menettelyn kehittämällä lisätään rikostorjunnan tehokkuutta. Poliisin mahdollisuudet panostaa mm. sarjoittamistyötä edellyttävään rikosten paljastamiseen sekä ns. pimeänä poliisin tietoon tulleiden rikosten selvittämiseen ovat entistä haasteellisemmat. Poliisin rikostorjunnan operatiivisen toimintakyvyn arvioimiseksi ja siihen reagoimiseksi ylläpidetään ajantasaista tilannekuvaa, mm. tutkinta-ajoista ja selvitysasteen kehityksestä.

Vuonna 2020 jatketaan väkivaltaisiin ääriliikkeisiin liittyvien rikosten ja viharikosten aktiivista torjuntaa muiden viranomaisten ja järjestöjen kanssa yhteistyössä. Toimintaa vahvistetaan verkossa tapahtuvan rikollisuuden tutkinnan ja torjunnan alueella ml. lasten seksuaalinen hyväksikäyttö internetissä. Lisäksi jatketaan vakavien sekä vaarallisten vihjeiden tunnistamiskyvyn ja tiedonkulun parantamista tavoitteena käytössä olevan tiedon tehokas hyödyntäminen, tarkemman analyysin mahdollistaminen sekä viranomaisten reagointinopeuden ja ennalta estämiskyvyn parantaminen.

Talousrikostorjunnan vaikuttavuuden lisäämiseksi pyritään reaaliaikaiseen rikostutkintaan, avoimena olevien juttujen määrän vähentämiseen, tutkinta-aikojen lyhentämiseen ja takaisin saadun rikoshyödyn määrän kasvuun entistä tiiviimmällä poliisi-syyttäjä -esitutkintayhteistyöllä ja tehokkailla rikoshyödyn jäljittämistoimenpiteillä. Yhteistyötä keskeisten yhteistyötahojen kuten verohallinnon, ulosoton ja pesänhoitajien kanssa kehitetään.

Tietoverkkorikollisuuden torjunnassa pannaan täytöntöön kansallisen kyberstrategian täytöntöönpano-ohjelmassa esitetyt toimenpide-ehdotukset erityisesti ennalta estävän toiminnan osalta sekä osallistutaan uuden kansallisen kyberstrategian ja sen toimeenpano-ohjelman valmisteluun. Kyberrikostorjuntakeskuksen toimintakyvyn vahvistuessa vaikeutetaan vakavan ja järjestäytyneen tietoverkkorikollisuuden toimintamahdollisuuksia. Osallistutaan kansainvälisiin ja kansallisiin kyberharjoituksiin yhteistoiminnan kehittämiseksi poliisin ja muiden viranomaisten välillä.

Poliisi paljastaa edelleen törkeää huumausainerikollisuutta ja kiinnittää huomiota käyttäjien tehokkaaseen hoitoonohjaukseen viranomaisyhteistyössä. Verkossa tapahtuvan huumausainerikollisuuden torjumiseksi poliisi panostaa verkkotiedusteluun. Poliisi pyrkii vaikeuttamaan järjestäytyneen rikollisuuden toimintaa ja integroitumista yhteiskuntarakenteisiin hallinnollisessa torjuntamenettelyssä sekä tukee henkilöiden irtautumista järjestäytyneen rikollisuuden ryhmistä (Exit-toimenpiteet).

Rikostorjunta	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Tuottavuus			
Tuottavuus (selvitetyt rikoslakirikokset/htv)	72	70	70
Taloudellisuus			
Henkilötyövuodet	3 699	3 740	3 773
Rikostorjunnan kustannukset, 1 000 euroa	346 690	354 700	356 500
Taloudellisuus (kustannukset/selvitetyt rikoslakirikokset), euroa	1 300	1 345	1 354
Palvelukyky ja laatu			
Rikoslakirikosten selvitystaso (pl. liikenneirikokset), %, vähintään	48,6	48,5	48,5
Rikoslakirikosten tutkinta-aika (pl. liikenneirikokset), ka, vrk	130	131	135
Omaisuusrikosten selvitystaso, %, vähintään	37,1	37,0	37,0
Henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten selvitystaso, %, vähintään	84,2	84,0	84,0

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Rikostorjunta			
Päätettyjen talousrikosjuttujen sisällöloaika, ka, vrk, enintään	466	451	430
Onnistuminen väkivaltarikosten selvittämisessä ja torjunnassa, keskiarvo, vähintään, arvosana 1—4 ¹⁾	3,06	-	3,0
Onnistuminen talousrikosten torjunnassa, keskiarvo, vähintään, arvosana 1—4 ¹⁾	2,76	-	2,7
Onnistuminen huumerikosten selvittämisessä/paljastamisessa, keskiarvo, vähintään, arvosana 1—4 ¹⁾	2,91	-	2,9
Onnistuminen asuntomurtojen selvittämisessä, keskiarvo, vähintään, arvosana 1—4 ¹⁾	2,85	-	2,8
Onnistuminen autovarkauksien selvittämisessä, keskiarvo, vähintään, arvosana 1—4 ¹⁾	2,77	-	2,7
Onnistuminen viharikosten selvittämisessä, keskiarvo, vähintään, arvosana 1—4 ¹⁾	3,10	-	3,1
Onnistuminen tietoverkkorikollisuuden torjunnassa, keskiarvo, vähintään, arvosana 1—4 ¹⁾	3,58	-	3,6
IT-tutkintaan käytetyt henkilötyövuodet	40,2	39,1	40,0
Suoritteet			
Kaikki selvitetty rikokset, määrä, sis. liikenerikkomukset	684 843	666 545	680 000
Selvitetyt rikoslakirikokset, määrä	266 785	263 644	265 000
Haltuun saatu rikoshyöty kaikissa rikoksissa (netto), milj. euroa	40,3	16,0	25,0
Haltuun saatu rikoshyöty talousrikoksissa (netto), milj. euroa	27,4	11,8	19,0
Päätettyjen talousrikosten määrä, kpl	1 767	1 696	1 900
Avoimna olevien talousrikosten määrä, kpl	2 508	2 470	2 400
Päätettyjen järjestäytyneen rikollisuuden juttujen määrä, kpl	637	480	520
Henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten määrä, kpl	36 168	36 313	36 000
Poliisin tietoon tulleet törkeät huumausainerikokset, määrä	972	1 244	1 100

¹⁾Lähde: Poliisibarometri

Lupahallinto

Poliisin lupahallinto vaikuttaa hallinnollisen päätöksenteon ja valvonnan keinoin rikoksia ennalta estävästi sekä yleistä järjestystä ja turvallisuutta turvaavasti. Pääasiallisena palvelun tarjoamisen tapana ovat sähköiset palvelut, ja sähköisen asiointin käyttöaste säilyy suunnitelmallisesti korkealla tasolla. Poliisi turvaa maksullisen lupahallinnon riittävän palvelutason, tehokkaat menettelyt ja näitä vastaavat resurssit kustannusvastaavuudesta huolehtien. Lupahallinnon toiminnot ja prosessit uudistuvat hallinnollisesti kevyemmiksi. Poliisi huolehtii sähköisten lupapalveluiden ja asianhallinnan ylläpitämisestä ja kehittämisestä siten, että palvelut ovat asiakasystävällisiä, teknistä kehitystä tarkoituksenmukaisesti hyödyntäviä ja toiminnallisesti tehokkaita.

Poliisin lupahallinto tuottaa lupapalvelut kokonaistaloudellisesti ja kustannustehokkaasti. Vuoden 2017 alusta käyttöönotetulla resurssimallilla varmistetaan henkilöresurssien oikea mitoitus suhteessa lupahallinnon tehtäviin. Vuosina 2017—2018 lupahallinnon resursseja on vähennetty resurssimallin mukaisesti. Resurssimallia koskevien periaatteiden mukaisesti oikeaa voimavarojen tasoa arvioidaan aina kehittämistyön vaikutuksia suunniteltaessa. Vuoden 2018 lopulla alkanut henkilökorttihakemusten määrän raju kasvu jatkui vuonna 2019 ja tämä on edellyttänyt lisäresurssien jakamista poliisin lupahallinnon maksullisten asioiden käsittelyyn. Sakkolain muutok-

sen johdosta poliisi käsittelee 1.6.2019 alkaen kaikki ajokiellot, mikä tarkoittaa noin 17 000 uutta ajokieltoasiaa vuosittain.

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Maksullinen lupahallinto (lupapalvelu)			
Tuottavuus			
Tuottavuus (poliisin käsittelemät maksulliset asiat/maksullinen lupa-htv)	3 090	3 234	2 943
Taloudellisuus			
Henkilötyövuodet (maksullinen)	359	402	402
Lupahallinnon tuottoennuste/arvio, 1 000 euroa	48 304	63 783	50 000
Lupapalvelujen kustannukset (maksullinen), 1 000 euroa	48 304	63 783	50 000
Taloudellisuus (kustannukset/poliisin käsittelemät maksulliset asiat), euroa	44	49	42
Lupahallinnon kustannusvastaavuus, %	111	100	100
Palvelukyky ja laatu			
Onnistuminen lupahallinnossa, arvosana 1—4 ¹⁾	3,37	-	3,4
Sähköisen asioinnin toteutuma-aste (%)	34,3	34,3	50,0
Sähköisen asioinnin käyttöaste (%)	72,3	80,0	80,0
Ajanvarauksen käyttöaste (varausten määrä/asiakaskäyntimäärä), % ²⁾	42,5	45,0	45,0
Käyntiasioinnin asiakasmäärän kehitys	757 208	750 000	750 000
Suoritteet			
Poliiisin käsittelemät maksulliset lupa-asiat yhteensä, kpl	1 109 192	1 300 000	1 183 000

¹⁾ Lähde: Poliisibarometri

²⁾ Ajanvarausten määrä/asiakaskäyntimäärä

Poliisikoulutus

Poliiisin henkilöstö- ja osaamistarpeeseen vastataan molemmilla kansalliskielillä annettavalla tutkinto- ja täydennyskoulutuksella. Tutkintokoulutuksen opetussuunnitelmia kehitetään jatkuvasti toimintaympäristön muutosten edellyttämällä tavalla. Uusien poliisi (AMK) -tutkinto-opiskelijoiden määrä pidetään 400 aloittavan opiskelijan tasolla vuonna 2020. Sisäministeriön suoraan ohjausta vahvistetaan. Koulutuksessa painotetaan kansainvälisen poliisiyhteistyön, monikulttuurisuuden ja uusien tietojärjestelmien edellyttämää ammattitaitoa. Koulutuksen tuottavuutta parannetaan laajentamalla verkko-opetuksen käyttöä. Poliisiammattikorkeakoulu tuottaa tutkimustietoa poliisitoiminnan, sisäisen turvallisuuden ja oppilaitoksen opetuksen kehittämiseen.

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Poliisikoulutus			
Taloudellisuus			
Poliisiammattikorkeakoulun kokonaiskustannukset, 1 000 euroa	26 617	26 000	26 500
Henkilötyövuodet	191	192	195
Poliisi (AMK) -tutkintokoulutuksen opintopisteen hinta, enintään, euroa	220	190	190
Poliisi (ylempi AMK) -tutkintokoulutuksen opintopisteen hinta, enintään, euroa	298	250	250
Palvelukyky ja laatu			
Poliisi (AMK) -tutkinnosta tavoiteajassa valmistuneet, %	92	94	92

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Poliisikoulutus			
Suoritteet			
Poliisi (AMK) koulutukseen hakevien lukumäärä aloituspaikkaa kohden	9,6	9,5	9,2
Poliisi (AMK) koulutuksen aloittaneiden määrä, hlöä	400	400	400
Poliisi (AMK) koulutuksesta valmistuvien määrä, hlöä	237	313	360
Julkaisut, kpl	45	40	45

Yhteiset palvelut - tukitoiminnot ja muut tehtävät

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Yhteiset palvelut - tukitoiminnot¹⁾			
Taloudellisuus			
Henkilötyövuodet	1 546	1 563	1 569
Yhteiset palvelut - muut tehtävät²⁾			
Taloudellisuus			
Henkilötyövuodet	698	707	710
Muiden tehtävien kustannukset, 1 000 euroa	63 702	64 660	64 979

¹⁾ Tukitoiminnot = taloushallinto, henkilöstöhallinto, materiaalitoiminnot, tietotekniikka, tutkimus- ja analyysitoiminto, koulutus, työhyvinvointi, konsernipalvelut, ohjaustoiminnot

²⁾ Muut tehtävät = vartijat, vankilatoiminnot, vankikuljetukset, virka-avut, löytötavaratoiminto, kantelu- ja valitusasiat, lupa-hallinnon erillistoiminnot

Henkiset voimavarat

Poliisin henkilöstömäärä sovitetaan taloudellisiin reunaehtoihin. Hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti jatketaan toimenpiteitä, joilla pyritään turvamaan henkilöstölle terveelliset, turvalliset ja toiminnallisesti tarkoituksenmukaiset tilat.

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Henkiset voimavarat			
Henkilötyövuodet ¹⁾	9 814	9 955	10 054
Naisia, %-osuus	29,8	30,0	30,2
Poliisimiehet, htv	7 202	7 320	7 320
Naisia, %-osuus	17,7	20,0	20,2
Opiskelijat, htv ²⁾	263	272	328
Naisia, %-osuus	29,5	30,0	30,2
Muu henkilöstö, htv	2 349	2 363	2 346
Naisia, %-osuus	66,9	67,0	67,2

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Henkiset voimavarat			
Naisten %-osuus alipäälylystössä, päälylystössä ja päälylykkötasolla	12,8	12,9	13,0
Sairauspoissaolot, pv/htv	9,5	9,5	9,5
Työtyytyväisyysindeksi	3,3	-	3,5

¹⁾ Lähde PolStat, kaikki momentit. Vuoden 2018 toteutumassa poliisin momentilta 26.10.01 palkattujen osuus yht. 9 775,9 htv, muilta momenteilta palkattujen osuus yht. 38,1 htv. Vuoden 2019 arvioissa muilta momenteilta palkattujen osuus yht. 40 htv. Vuoden 2020 tavoitteessa muilta momenteilta palkattavien osuus yht. 40 htv.

²⁾ Opiskelijoilla tarkoitetaan käytettävissä olevaan työvoimaan luettavat opiskelijat, jotka ovat työssäoppimisjaksolla työ- tai kenttäharjoittelussa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	785 279	834 898	829 392
Bruttotulot	68 704	81 803	70 000
Nettomenot	716 575	753 095	759 392
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	22 854		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	44 348		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	61 030	55 506	57 247
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	55 145	55 506	57 247
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	5 885	-	-
Kustannusvastaavuus, %	111	100	100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eduskunnan lisäys		-770
EU-puheenjohtajuuskauden 2019 turvallisuuskustannukset		-2 500
Julkisen hallinnon yhteisen asiakaspalvelun pilotoinnin päätyminen (siirto momentilta 28.40.03)		13
Keskusrikospoliisin rahanpesun selvittelykeskuksen järjestelmäpäivitys		-400
Keskusrikospoliisin rahanpesun selvittelykeskuksen resurssien vahvistaminen (-5 htv)		-433
Nettipoliisitoiminnan vahvistaminen		1 900
Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmä		-800
Poliisihallituksen Monibiometria-tunnistus-hanke (v. 2019 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)		-2 000
Poliisimiesten määrän nosto vuoteen 2023 mennessä 7 500 htv tasolle (HO 2019)		7 500

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Rahanpesudirektiivin täytäntöönpano	800
Reservipoliisijärjestelmän perustaminen (kertaluonteinen)	-2 174
Sakon muuntorangaistus	2 000
S-TUVE-verkkopalvelumaksu (siirto momentilta 26.01.20)	4 245
Suorituskyvyn parantaminen (kalustoinvestoinnit)	-1 000
Ydintoiminnan turvaamiseen tarvittava tasokorotus (7 200 poliisimiestä)	-1 647
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-266
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-1 969
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	7 060
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-2 608
Palkkausten tarkistukset	-896
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	1 855
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-1 613
Yhteensä	6 297
2020 talousarvio	759 392 000
2019 I lisätalousarvio	1 600 000
2019 talousarvio	753 095 000
2018 tilinpäätös	738 069 000

02. Suojelupoliisin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 49 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös säädettyjen korvausten maksamiseen teleyrityksille.

Selvitysosa: Uusi siviilitiedustelulainsäädäntö on tullut voimaan 1.6.2019. Siihen liittyen Suojelupoliisille ehdotetaan voimavaroja, joilla toteutetaan uuden lainsäädännön mukaiset toimivaltuudet ja lainsäädännön tehokas sekä asianmukainen soveltaminen. Suojelupoliisilla on aiempaa paremmat mahdollisuudet vastata toimintaympäristön nopeaan muutokseen.

Tähän kehitykseen pyritään vastaamaan Suojelupoliisin toimintaedellytysten varmistamisella ja suorituskyvyn kehittämisellä.

Suojelupoliisin tehtävä ja toiminta eroavat muun poliisin toiminnasta. Suojelupoliisi estää ennalta valtion turvallisuuteen kohdistuvia uhkia. Lisäksi se tuottaa valtionjohdolle ja muille viranomaisille päätöksentekoa tukevaa turvallisuus- ja tiedustelutietoa. Esitutkinta tai sellaisen aloittamiseen tähtäävä tiedonhankinta eivät ole olleet Suojelupoliisin toiminnassa ensisijaisia, ja uuden tiedustelulainsäädännön myötä Suojelupoliisin esitutkintavaltuudet ovat poistuneet kokonaan.

Suojelupoliisi on ainoa siviili- ja poliisiviranomainen, joka vaihtaa tietoa ja tekee yhteistyötä ulkomaisten tiedustelu- ja turvallisuuspalveluiden kanssa. Suojelupoliisin operatiivisen toiminnan ja tiedonhankinnan kohteena on myös vieraiden valtioiden toiminta, joka nauttii kansainvälisen oikeuden mukaista rikosoikeudellista koskemattomuutta.

Uusi tiedustelulainsäädäntö korostaa tiedustelun merkitystä Suojelupoliisin toiminnassa. Suojelupoliisista on tullut kotimaan turvallisuuspalvelu ja ulkomaantiedustelupalvelu. Se on saanut oi-

keuden tiedonhankintaan ulkomailla ja oikeuden hankkia tietoa Suomen rajan ylittävästä tietoliikenteestä tietoverkoissa. Suojelupoliisi säilyi kuitenkin sisäministeriön alaisena poliisiyksikkönä, ja sen toimivaltuudet myös rikoksen estämiseksi säilyivät.

Suojelupoliisi tuottaa ennakoivaa ja merkityksellistä tiedustelutietoa kansallisen turvallisuuden ylläpitämiseksi. Suojelupoliisi hankkii valtion turvallisuuteen liittyvää tietoa omalla operatiivisella toiminnallaan ja kumppaneittensa avulla. Tietoa kerätään lisäksi avoimista lähteistä, poliisin käytössä olevista rekistereistä sekä kansallisen ja kansainvälisen yhteistyön avulla. Kerättyjen tietojen pohjalta laadituista analyyseistä tuotetaan operatiivisia tai niitä laajempia strategisia raportteja sekä uhka-arvioita. Raportit toimitetaan tiedoksi ja päätösten tueksi ylimmälle valtionjohdolle, ministeriöille, poliisijohdolle, poliisiyksiköille ja muille yhteistyökumppaneille. Analyysin ja raportoinnin rooli on korostunut entisestään uusien tiedusteluvaltuuksien käyttöönoton myötä. Uusi tiedustelulainsäädäntö parantaa entisestään Suojelupoliisin mahdollisuuksia hoitaa yhteiskunnallista velvoitettaan.

Suojelupoliisin tehtäviin kuuluu edelleen myös valtionjohtoon kohdistuvien uhkien arviointi ja niistä raportointi. Lisäksi Suojelupoliisi tekee kaikki suomalaiset turvallisuus selvitykset puolustushallinnon turvallisuus selvityksiä lukuun ottamatta. Turvallisuus selvitys tehdään valtion turvallisuuden tai erittäin merkittävän yksityisen taloudellisen edun kannalta tärkeisiin tehtäviin vaikuttavista työntekijöistä.

Sisäministeriö asettaa Suojelupoliisille seuraavat alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Tiedonhankinta ja vahva tiedustelukyky

Edelleen jatkuva terrorismintorjunnan toimintaympäristön muutos asettaa koko viraston toiminnalle erityisiä ja aiempaa suurempia vaatimuksia. Terrorismintorjunnan pääpaino on terrorististen hankkeiden ennalta estämisessä. Tämä tarkoittaa terrorismin torjunnan kohdehenkilöiden tunnistamista ja priorisoitujen kohteiden seuranta. Suojelupoliisi jakaa analysoimaansa tiedustelutietoa yhteistyökumppaneille sovitun menettelyn mukaan.

Vastatiedustelun tavoitteena on tunnistaa Suomeen kohdistuvat laittoman tiedustelutoiminnan, hybridivaikuttamisen, taloudellisen turvallisuuden ja joukkotuhoaseisiin liittyvät uhat ja estää niiden toteutuminen oman tiedonhankinnan ja kansallisen ja kansainvälisen tiedonvaihdon ja yhteistyön avulla.

Suojelupoliisin tiedusteluprioriteetit uudistetaan kokonaisuudessaan ja ne ohjaavat viraston toimintaa. Suojelupoliisin rooli kansainvälisessä tiedusteluyhteistyössä vahvistuu ja Suojelupoliisi tuottaa valtionjohdolle entistä selkeämpää lisäarvoa.

Toimivat kumppanuudet

Suojelupoliisi kehittää yhteistoimintaa kumppaneidensa kanssa luodakseen entistä paremmat edellytykset operatiiviselle toiminnalle. Suojelupoliisin raportointi tuottaa merkityksellistä tietoa ja ajankohtaista analyysia valtiojohdolle ulko- ja turvallisuus poliittisen päätöksenteon tueksi. Toiminnan vaikuttavuuden mittareita valmistellaan yhdessä sisäministeriön kanssa.

Turvallisuustyö

Suojelupoliisi parantaa turvallisuus selvitysmenettelyiden vaikuttavuutta seuraamalla toimintaympäristön muutoksia, saattamalla keskeiset organisaatiot selvitysmenettelyn piiriin ja kehittä-

mällä taustatarkastuksia esimerkiksi ulkomaansidonnaisuuksien osalta. Turvallisuusselvitysrekisterin käyttöä tehostetaan ja laajennetaan.

Uudistuminen

Toimintaympäristön muutos, uusi lainsäädäntö ja uudet tehtävät edellyttävät uusia toimintatapoja ja toimintakulttuurin uudistamista. Uuden tiedustelulainsäädännön myötä Suojelupoliisista on kehittynyt turvallisuus- ja tiedustelupalvelu, ja siviilitiedustelutiedon tuottaminen kotimaassa, ulkomailla ja kyberympäristössä on alkanut.

Suojelupoliisiin uuden tietojärjestelmäkokoisuuden keskeisimmät ratkaisut saadaan tuotantokäyttöön ja niiden kehittämistä jatketaan Suojelupoliisiin suorituskyvyn parantamiseksi.

Henkiset voimavarat

Suojelupoliisi toteuttaa henkilöstöstrategiaansa, jonka avulla varmistetaan viraston toimintaedellytykset nopeasti muuttuvassa tilanteessa. Virasto panostaa henkilöstön osaamisen kehittämiseen, rekrytointiin ja perehdytykseen. Henkilöstön hyvinvoinnista huolehditaan muutosprosessissa.

Suojelupoliisi	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Toiminnan tuloksellisuus			
Tuotetut raportit	100	120	140
Turvallisuusinformaatiotilaisuudet	278	200	200
Turvallisuusselvitykset, kpl ¹⁾	60 072	47 650	46 000
— Perusmuotoiset ja laajat	25 833	17 500	21 000
— Suppeat	34 239	28 500	25 000
Kansalaisuusasialausunnot	66	80	100
Oleskelu- ja työlupa-asioita koskevat lausunnot	462	500	500
Viisumihakemuksia koskevat lausunnot	2 594	2 500	2 500
Turvapaikkalausunnot ²⁾	10	15	20
Voimavarojen hallinta			
Toimintamenorahoitus	30 506	43 898	49 000
Henkilötyövuodet	376	412	500
Poliisit, htv	184	211	250
Muu henkilöstö, htv	192	201	250
Sairauspoissaolot, pv/htv	7,2	7,2	7,2
Työtyytyväisyysindeksi	3,6	3,6	3,6

¹⁾ Lukuun on laskettu myös valmiisiin turvallisuusselvityksiin tehdyt turvallisuusselvitykset.

²⁾ Luvut eivät sisällä UNHCR-launtoja eikä EU:n sisäisiä siirtoja.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	35 834	48 008	54 800
Bruttotulot	5 328	4 110	5 800
Nettomenot	30 506	43 898	49 000
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 072		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	8 443		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

EU-puheenjohtajuuskauden turvallisuuskustannukset, kertaerän poisto	-60
Henkilömäärän kasvusta johtuva lisätilojen käyttöönotto ja väistötilan kustannukset	-1 419
Operatiivisen toiminnan kulut	1 730
Siviilitiedustelun tietojärjestelmä	8 360
S-TUVE-verkkopalvelumaksu (siirto momentilta 26.01.20)	204
Supon SSK-hanke (v. 2019 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-5 074
Toimitilahankkeen henkilöresurssit	-200
Toimitilakustannukset	800
Varakonesali	700
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-6
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-58
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	271
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-110
Palkkausten tarkistukset	-49
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	69
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-56
Yhteensä	5 102

2020 talousarvio	49 000 000
2019 talousarvio	43 898 000
2018 tilinpäätös	34 877 000

20. Maasta poistamis- ja noutokuljetuksista aiheutuvat menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 7 608 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) poliisiin vastuulla olevien maasta poistettavien henkilöiden maasta poistamiskuljetuksista aiheutuviin menoihin
- 2) turvapaikanhakijoiden ja maastapoistettavien tulkkaus- ja käännöspalveluista aiheutuviin menoihin
- 3) Suomeen luovutettavien rikoksenteekijöiden noutokuljetuksista aiheutuviin menoihin

4) maasta poistettavien identifioinnista ja tarvittavien matkustusasiakirjojen hankinnoista aiheutuviin menoihin

5) turvapaikanhakijoiden vastaanoton valmiusryhmän käytöstä aiheutuneiden matka- ja majoitusmenojen korvaamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Maasta poistamiskuljetukset	3 808 000
Tulkkauk- ja käännöspalvelut	1 550 000
Noutokuljetukset	250 000
Henkilöllisyyden selvittäminen	300 000
Valmiusryhmän käyttö	1 700 000
Yhteensä	7 608 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-1 560
Yhteensä	-1 560

2020 talousarvio	7 608 000
2019 talousarvio	9 168 000
2018 tilinpäätös	9 168 000

(21.) KEJO-hankkeen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

KEJO-EHK -hanke (v. 2019 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-3 330
Tasomuutos	-4 000
Yhteensä	-7 330

2019 talousarvio	7 330 000
2018 tilinpäätös	1 000 000

20. Rajavartiolaitos

Selvitysosa: Rajavartiolaitos toimii sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden alueilla. Rajavartiolaitos on osa Eurooppalaista raja- ja merivartiostoa ja osa Suomen puolustusjärjestelmää. Rajavartiolaitos toimii maalla, merellä ja ilmassa vaikeissakin olosuhteissa. Rajavartiolaitoksen yhteiskunnallisina vaikuttavuustavoitteina ovat rajaturvallisuus, turvallisuus merialueilla sekä alueellinen koskemattomuus ja puolustusvalmius.

Rajavartiolaitoksen toimintaan vaikuttavat merkittävimmin tilanne Venäjällä, laiton maahantulo ja terrorismi Euroopan unionin alueella, Euroopan unionin yhdenmetyt rajaturvallisuusjärjestelmän ja meripolitiikan kehittyminen sekä yleinen taloudellinen tilanne. Turvallisuus on nostettu EU-kehityksen prioriteetiksi. Rajaturvallisuus ja uskottava ulkorajavalvonta ovat muuttuneen turvallisuustilanteen keskiössä.

Rajavartiolaitos vahvistaa itärajan valvontaa ja kykyä torjua turvallisuusuhkia ulkorajoilla. Kyky turvallisuustehtäviin merialueilla varmistetaan. Valmiutta toimia kaikissa turvallisuustilanteissa kehitetään. Rajavartiolaitos toimeenpanee Euroopan unionin rajaturvallisuudelle asettamat uudet velvoitteet sekä osallistuu Euroopan raja- ja merivartiostion (Frontex) koordinoimiin yhteisiin operaatioihin EU:n ulkorajoilla ja muuhun kansainväliseen toimintaan osoittamalla niihin henkilöstöä ja kalustoa (Rajavartiolaki 578/2005 15 a—c §).

Rajavartiolaitos aloittaa toimitilojen peruskorjaukset yhdessä Senaatti-kiinteistöjen kanssa pysyäkseen tarjoamaan työntekijöilleen terveelliset ja turvalliset toimitilat. Rajavartiolaitos toimeenpanee alkavan vuosikymmenen loppuun ulottuvat sopeuttamistoimet.

Rajavartiolaitoksen yhteiskunnallisina vaikuttavuustavoitteina ovat rajaturvallisuus, turvallisuus merialueilla sekä alueellinen koskemattomuus ja puolustusvalmius. Tehtävät hoidetaan kustannustehokkaasti maalla, merellä ja ilmassa vaikeissakin luonnonoloissa sekä yhteiskunnan kaikissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Tunnusluku/mittari	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Yhteiskunnallinen vaikuttavuus (ind)	104	108	108
Vaikuttavuus (ind)	98	97	96
— Rajaturvallisuus (1—5)	4,0	4,1	4,0
— Turvallisuus merialueilla (1—5)	4,6	4,1	4,1
— Alueellinen koskemattomuus ja puolustusvalmius (1—5)	3,6	3,8	3,8
Kustannusvaikuttavuus (ind)	111	119	119

01. Rajavartiolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 244 334 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) Rajavartiolain (578/2005) 81 §:n nojalla työsuhdeasuntojen vuokratkompensatioon
- 2) säädettyjen korvausten maksamiseen teleyrityksille
- 3) merivartiostion toiminnan tukemiseen
- 4) sisäministeriön rajavartio-osaston menoihin
- 5) Eurooppalaisen raja- ja merivartiostion pysyvien joukkojen menoihin.

Selvitysosa: Momentille merkityn uuden käyttötarkoituksen mukaan momentilta voidaan maksaa myös Eurooppalaisen raja- ja merivartiostion pysyvien joukkojen aiheuttamia menoja.

Toiminnasta saatava EU-korvaus budjetoidaan tulomomentille 12.26.99. Menojen syntyminen, suuruus ja ajoitus ei toistaiseksi ole tiedossa.

Momentilta maksetaan sisäministeriön rajavartio-osaston menoja (arviolta noin 1,1 milj. euroa ja 10 htv:n menot). Ko. käyttötarkoitus lisätty päätösosaan. Merivartiomuseon toimintaa on tarkoitettu tukea momentin varoilla edelleen noin 32 000 eurolla.

Sisäministeriö asettaa Rajavartiolaitokselle seuraavat alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Laatu ja palvelukyky (ind)	98	97	96
Tuottavuus (ind)	125	123	122
Taloudellisuus (ind)	111	119	119
Henkilötyövuodet	2 725	2 780	2 850
Kustannukset (milj. euroa)	270,7	258,0	265,9

Rajaturvallisuus

Suomen ulkorajavalvonta on tehokasta ja uskottavaa. Rajavartiolaitos vahvistaa Suomen turvallisuutta ja torjuu Suomeen ja Eurooppaan kohdistuvia turvallisuusuhkia ulkorajoilla. Rajaliikenne on turvallista ja sujuvaa. Rikostorjunta on vaikuttavaa. Rajavartiolaitos lisää ihmisten turvallisuutta rajaseudulla ja saaristossa.

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Rajaturvallisuus(1—5)	4,0	4,1	4,0
Yhdyshenkilötoiminta ja kansainväliset operaatiot			
Toiminnan laatu ja palvelukyky (1—5)	3,4	3,4	3,4
Yhdyshenkilötoiminnan perusteella estetyt luvattomat rajanylitykset (kpl)	1 823	775	775
Yhteistyö naapurimaiden viranomaisten kanssa			
Toiminnan laatu ja palvelukyky (1—5)	4,2	4,3	4,3
Rajavalvonta			
Toiminnan laatu ja palvelukyky (1—5)	4,1	4,1	4,1
— Rajatarkastusten kattavuus saapuva (1—5)	5,0	5,0	5,0
— Rajatilanekuvan laatu (1—5)	4,0	3,9	3,9
— Rajatarkastusten laatu (1—5)	2,6	2,2	2,2
— Rajatapahtumien estäminen (1—5)	4,7	4,2	4,2
— Rajatapahtumien paljastaminen (1—5)	3,0	3,3	3,3
— Rajatarkastusten oikeusturva (1—5)	5,0	4,9	4,9
— Laittoman maahantulon järjestämisten ja ihmis- kaupparikosten selvitystaso (1—5)	2,5	4,3	4,3
— Rikostorjunnan oikeusturva (1—5)	5,0	5,0	5,0
— Rajatarkastusten sujuvuus, RVL:n toimenpiteet (1—5)	5,0	5,0	5,0
— Rajavartiolaitoksen antama viranomaisapu (1—5)	3,3	3,5	3,5
Partiointi (h)	260 218	257 615	259 545
Tekninen valvonta (h)	2 785 723	2 715 000	2 715 000

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Rajatarkastukset (milj. hlöä)	15,3	16,8	17,8
Rajatarkastusten sujuvuus, RVL:n toimenpiteet (min)	8,0	8,1	8,3
Pääsyn epääminen (kpl)	990	1 020	1 030
Käännättämispäätös (kpl)	499	397	402
Rikosilmoitus (kpl)	981	880	880
Valtionrajarikos (kpl)	178	139	139
Laittoman maahantulon järjestäminen ja ihmiskauppa (kpl)	85	68	68
Muu rikos tai rikkomus (kpl)	3 742	4 041	4 041
Turvallisuuspalvelut harva-alueilla (poliisi- ja virka- aputehtävät) (kpl)	563	611	611
Etsinnät maa-alueilla (kpl)	148	119	119
Ensihoitotehtävä, muu kuin meripelastus (kpl)	349	383	383
Rajaturvallisuus			
Kustannukset (milj. euroa) ko. vuoden hintatasossa	240,6	230,6	215,3
Henkilötyövuodet	2 422	2 485	2 498
Tuottavuus (ind)	129	126	126
Taloudellisuus (ind)	115	122	123

Turvallisuus merialueilla

Suomen meripelastusjärjestelmä on luotettava. Rajavartiolaitoksen johtamis- ja toimintavalmius merellisiin monialaonnettomuuksiin on välitön. Rajavartiolaitos edistää merellisen ympäristön suojelua.

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Turvallisuus merialueilla(1—5)	4,6	4,0	4,0
Meripelastus			
Toiminnan laatu ja palvelukyky (1—5)	4,5	4,6	4,6
Meripelastustehtävät (kpl)	1 560	1 393	1 393
Pelastettu henkilö (kpl)	3 610	3 200	3 200
Merellisen ympäristön suojelu			
Toiminnan laatu ja palvelukyky (1—5)	5,0	2,5	2,5
Aluspäästötapausten määrä (kpl)	23	27	27
Turvallisuus merialueilla			
Kustannukset (milj. euroa)	13,1	12,4	12,8
Henkilötyövuodet	132	133	137
Tuottavuus (ind)	111	95	93
Taloudellisuus (ind)	99	92	91

Alueellinen koskemattomuus ja puolustusvalmius

Rajavartiolaitoksella on hyvä toimintakyky yhteiskunnan turvaamiseksi kaikissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Rajavartiolaitoksella on hyvä valmius alueellisen koskemattomuuden turvaamiseen ja valtakunnan puolustamiseen.

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Alueellinen koskemattomuus ja puolustusvalmius(1—5)	3,6	3,8	3,8
Häiriö- ja poikkeusolovalmiuden ylläpito			
Toiminnan laatu ja palvelukyky (1—5)	3,8	4,0	4,0
Rajavartiolaitoksen joukkotuotanto ja sotilaallisen maanpuolustuksen koulutus			
Toiminnan laatu ja palvelukyky (1—5)	3,4	3,6	3,6
Koulutusvuorokaudet asevelvolliset (kpl)	107 949	107 330	107 975
Koulutusvuorokaudet henkilöstö (kpl)	5 838	4 720	4 720
Alueellinen koskemattomuus ja puolustusvalmius			
Kustannukset (milj. euroa) ko. vuoden hintatasossa	16,9	15,0	15,4
Henkilötyövuodet	170	161	165
Tuottavuus (ind)	155	148	145
Taloudellisuus (ind)	138	142	138

Henkiset voimavarat

Rajavartiolaitoksen henkilöstörakenne ja henkilöstön osaaminen pidetään tehtävien edellyttämällä tasolla.

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Henkiset voimavarat			
Henkilötyövuodet	2 725	2 780	2 850
Sairauspoissaolot (pv/htv)	8,0	8,0	8,0
Työilmapiiri (1—5)	3,7	3,6	3,6

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	257 654	243 190	253 834
Bruttotulot	14 101	8 500	9 500
Nettomenot	243 553	234 690	244 334
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	24 885		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	19 454		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eduskunnan lisäys (TA), kertaluonteisen erän poisto			-480
EU:n lisävaatimukset rajaturvallisuudelle, Älykkäät rajat			2 300
EU/Rajanylitystietojärjestelmä, tarkistus			-2 800
EU-puheenjohtajuuskauden 2019 turvallisuuskustannukset, kertaluonteisen erän poisto			-300
Eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvät joukot			790

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

EU-säädösmuutokset rajaturvallisuudessa	2 800
Rajaturvallisuuden suorituskyvyn ja rajavartijamäärän turvaaminen (HO 2019)	1 300
Rajaturvallisuus	2 000
Rovaniemen lentoaseman ulkorajaliikenteen kasvu	1 500
Senaatti-kiinteistöjen vuokratilojen korjausvelka	1 000
S-TUVE-verkkopalvelumaksu (siirto momentilta 26.01.20)	1 118
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-93
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-643
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	2 114
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-824
Palkkausten tarkistukset	-212
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	560
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-486
Yhteensä	9 644

2020 talousarvio	244 334 000
2019 I lisätalousarvio	1 020 000
2019 talousarvio	234 690 000
2018 tilinpäätös	238 122 000

70. Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 5 v)

Momentille myönnetään 23 510 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) AS 332 Super Puma meripelastushelikopterien modifikaatioon ja G-huoltoon
- 2) kahden AB/B 412 helikopterin ja niiden varaosavaraston yhdenmukaistamiseen
- 3) ulkovartiolaivan varustamiseen liittyviin hankintoihin ja mahdollisiin muihin toiminnallisiin muutostarpeisiin
- 4) kevyen aluskaluston nopeiden veneiden uusimiseen ja muihin välttämättömiin venehankintoihin sekä niiden tarvitsemien varusteiden ja varaosien hankintaan
- 5) ilma- ja vartioalusten kertaluonteisiin peruskorjauksiin ja huoltoihin
- 6) indeksien ja valuuttakurssien muutoksista aiheutuviin hankintasopimusten mukaisiin menoihin
- 7) meriveneiden hankintaan ja veneiden varustamiseen siltä osin kuin niitä ei makseta EU:lta saatavalla rahoituksella momentilta 26.01.24
- 8) maa- ja merirajan teknillisen valvonnan uudistamiseen liittyvien hankintojen ja palveluiden kustannuksiin.

Momentille voidaan myös tulouttaa oikaisuina sopimuksista aiheutuvia sopimussakkoja tai muita vastaavia korvauksia.

Selvitysosa: Vuoden 2018 talousarviossa Rajavartiolaitos sai tilausvaltuuden seitsemän meriveneen hankintaan. Valtuus uusittiin vuodelle 2019. Valtuuden perusteella tehtiin sopimus vuonna 2019 veneiden hankinnasta. Hankinta ajoittuu vuosille 2019—2021 ja sen kokonaiskus-

tannusarvio on 22 500 000 euroa. EU:n komission ennakkopäätöksen mukaan kolmen veneen rahoittamiseen on mahdollista saada 8 100 000 euroa EU-rahoitusta. Tämä EU-rahoitus vähentää vastaavasti tulevien vuosien talousarviorahoituksen tarvetta. Talousarviorahoitusta hankintaan on kaikkiaan varattu 14 400 000 euroa.

Momentin määrärahasta on tarkoitus käyttää ilma- ja vartioalusten kertaluonteisiin peruskorjauksiin ja huoltoihin noin 2,7 milj. euroa ja kevyen kaluston hankintoihin ja huoltoon 1,9 milj. euroa sekä 15 milj. euroa maa- ja merirajan teknisen valvonnan uudistamiseen.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2020	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Meriveneen hankinta		
Ennen vuotta 2020 tehdyt sitoumukset	3 800	3 800
Menot yhteensä	3 800	3 800

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Rajavartiolaitoksen investoinnit (HO 2019 kertaluonteinen)	15 000
Tasomuutos	-500
Yhteensä	14 500
2020 talousarvio	23 510 000
2019 talousarvio	9 010 000
2018 tilinpäätös	15 500 000

30. Pelastustoimi ja hätäkeskustoiminta

Selvitysosa: Pelastustoimen ja siviilivalmiuden tavoitteena on turvallinen ja kriisinkestävä Suomi, jossa pelastustoimen osaamisen kehittäminen ja palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti sekä ennakoivasti. Pelastustoimen tehtävänä on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja pelastustoiminta normaali- ja poikkeusoloissa sekä häiriötilanteissa, pelastustoimelle kuuluvat kansainvälisiin sopimukseen perustuvat väestönsuojelutehtävät sekä varautuminen näihin tehtäviin. Lisäksi pelastustoimi osallistuu yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa onnettomuuksien ehkäisytyöhön. Pelastustoimella on valmius kansainvälisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen ja pelastustoimi osallistuu aktiivisesti alan kansainväliseen yhteistyöhön. Tavoitteena on, että pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä ja valmius vastata niihin omalla toimialallaan. Tavoitteena on myös, että pelastustoimen turvallisuusviestintä on vaikuttavaa.

Vastuun pelastustoimen eri tehtävien hoitamisesta jakavat valtio ja kuntien ylläpitämät alueen pelastustoimet. Valtion talousarviosta rahoitetaan sisäministeriön pelastustoimen valtakunnallinen johtaminen ja ohjaus sekä Pelastusopiston toiminta. Pelastuslaitosten rahoituksesta vastaavat

kunnat. Pelastustoimen uudistamista jatketaan sosiaali- ja terveystalouden uudistuksen yhteydessä yhteistyössä pelastustoimen toimijoiden kanssa. Momentin 28.70.05 (siirtomääräraha 3 v) nimikettä ja perusteluja on muutettu vuoden 2019 toisessa lisätalousarviossa. Ko. momentin määrärahaa saa käyttää mm. sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistamiseen ja siihen liittyvien valtakunnallisten kehittämis- ja kokeiluhankkeiden menojen maksamiseen sekä avustusten maksamiseen kunnille ja kuntayhtymille sekä muille yhteisöille toiminnan tehostamiseen ja sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastuspalveluiden uudistamista tukeviin hankkeisiin.

Sisäministeriön tehtävänä on ohjata, yhteensovittaa ja tukea valtakunnan tasolla aluehallinnon ja alueellisen tason yhteistä varautumista. Tavoitteena on, että varautumisen alueellinen yhteensovittamistehtävä on yhdenmukaisin perustein järjestetty ja aluetason toiminta on valtakunnallisten varautumisen linjausten ja tavoitteiden mukaista. Tavoitteena on myös, että alueellisten toimijoiden varautuminen ja valmius vastaavat sekä kansallisesti että alueellisesti merkittäviä riskejä.

Hätäkeskuslaitoksen tuottamat palvelut ovat ensimmäinen lenkki auttamisen ketjussa. Hätäkeskuslaitos on hätätilanteissa tiedonkulun keskipiste ja yhteiskunnan kriisinsietokyvyn kannalta keskeinen taho, joka suurelta osin pitää yllä kansalaisten turvallisuudentunnetta ja luottamusta yhteiskuntaan. Hätäkeskuspalvelujen vaikutus kohdistuu suoraan väestöön sekä osaltaan pelastustoimen, poliisitoimen että sosiaali- ja terveystoimen palvelutasoon.

Hätäkeskuslaitoksen tehtävänä on hätäkeskuspalvelujen tuottaminen sekä hätäkeskuspalvelujen tuottamiseen liittyvä pelastustoimen, poliisitoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten toiminnan tukeminen, kuten tehtävän välittämiseen liittyvät toimenpiteet, viestikeskustehtävät, väestön varoittamistoimenpiteiden käynnistäminen äkillisessä vaaratilanteessa sekä muut viranomaisten toiminnan tukemiseen liittyvät tehtävät. Hätäkeskuslaitoksen tehtävänä on myös hätäkeskuspalveluihin liittyvien tehtävien ja toimintatapojen kehittäminen ja valvonta. Hätäkeskusten ja hätäkeskuspalveluita käyttävien viranomaisten toimintaa yhdenmukaistetaan hälytyspalveluiden osalta valtakunnan tasolla. Hätäkeskusten toimintakykyä ja viranomaisyhteistyötä parannetaan ja sitä kautta vahvistetaan väestön turvallisuuspalveluja.

01. Pelastustoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 14 507 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) pelastuslain (379/2011) 107 §:n mukaisten erityisten palon tai onnettomuuden syiden tutkimusten aiheuttamien menojen suorittamiseen
- 2) pelastuslain 100 §:n 1 momentin nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen
- 3) pelastuslain 97 §:ssä tarkoitettulla tavalla valmiuden ylläpitämiseen
- 4) pelastustoimeen liittyvään standardisointitoiminnan edistämiseen ja standardisointityöhön osallistumisesta johtuviin menoihin
- 5) ilma-alusten käyttöön liittyvän hälytys- ja johtamisjärjestelmän välittömien kustannusten korvaamiseen Air Navigation Services Finland Oy:lle
- 6) Pelastusopistosta annetun lain (607/2006) 36 §:n 2 momentissa mainittujen suoritteiden kustannusten kattamiseen.

Momentille saa nettobudjetoida myös siirtotalouden tuottoina Palosuojelurahastolta tutkimus- ja kehittämistoimintaan saadut erityisavustukset.

Selvitysosa: Pelastustoimen valtakunnallista ohjausta kehitetään osana sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistusta tavoitteena tehokas ja laadukas pelastustoimen järjestelmä.

Sisäministeriö asettaa pelastustoimelle seuraavat alustavat tuloksellisuustavoitteet:

Tavoite	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Onnettomuuksissa menehtyneiden määrä, henkilöä	492	<492	<492
Onnettomuuksissa vakavasti loukkaantuneiden määrä, henkilöä	1 098	<1 098	<1 098
Tulipalojen määrä, enintään (pl. metsä- ja maastopalot) (kpl)	10 013	9 500	9 500
— josta rakennuspalojen määrä, enintään (kpl) ¹⁾	5 314	5 300	5 300
Palokuolemien määrä, 5 vuoden keskiarvo, enintään (hlö)	71	<70	<70
Pelastuslaitosten kiireellisten tehtävien keskimääräinen toimintavalmiusaika, enintään	9:56	9:56	9:20
Luottamus pelastustoimeen, % väestöstä, vähintään ²⁾	-	-	97

¹⁾ Sisältää rakennuspalovaarat

²⁾ Lähde: TNS Gallup-tutkimus, joka toteutetaan joka kolmas vuosi. Vuoden 2017 tutkimuksessa tulos 97 %.

Onnettomuuksien ehkäisy

Pelastustoimen tehtävä on erityisesti tulipalojen ehkäisy. Toimiala osallistuu myös muiden onnettomuuksien ehkäisyyn. Onnettomuuksia ja niiden seurauksia pyritään ehkäisemään parantamalla ihmisten ja yhteisöjen omatoimista varautumista, lisäämällä väestön turvallisuustietoisuutta ja -osaamista sekä toteuttamalla pelastuslaitosten laatimien valvontasuunnitelmien mukaisia toimia.

Onnettomuuksien ehkäisy	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Tuotokset			
Erheellisten paloilmoitusten määrä (kpl), enintään	18 147	18 200	<18 200
Valvontatehtävät (suunnitellut/toteutuneet) (%), vähintään ¹⁾	93	100	100

¹⁾ Kattaa valvontasuunnitelman mukaisen määräaikaisen valvonnan.

Pelastustoiminta ja varautuminen

Pelastustoimi kykenee toimimaan nopeasti ja tehokkaasti onnettomuustilanteissa. Lisäksi pelastustoimella on valmius antaa pelastustoimeen kuuluvaa apua ihmisen tai luonnon aiheuttamissa suuronnettomuus- ja kriisitilanteissa ulkomaille ja valmius avun vastaanottamiseen. Pelastustoimen palvelutaso on määritelty alueen pelastustoimen riskien perusteella ja toimintavalmius vastaa palvelutasopäätöksessä määritettyä tasoa.

Pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin pohjautuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä ja haavoittuvuuksista. Pelastustoimella on yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaisesti uhka-arvio pelastustoimen valtakunnallista koordinaatiota edellyttäviä erityistilanteita varten osana kansallista riskiarviota. Pelastustoimen osuutta yhteiskunnan turvallisuusstrategiasta toteutetaan. Ta-

voitteena on saada strategian toimeenpano ulottumaan nykyistä laajemmin myös alue- ja paikallishallintoon.

Pelastustoiminnan varautumisen johtamista, ohjausta, yhteensovittamista ja valvontaa kehitetään siten, että valmius toimia erilaisissa onnettomuus- ja häiriötilanteissa paranee.

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Pelastustoiminta ja varautuminen			
Suoritteet			
Pelastuslaitosten hälytysluonteisten tehtävien määrä, kpl, arvio, josta ¹⁾	113 479	110 000	110 000
— tulipaloista (pl. maastopalo) aiheutuvat tehtävät	10 013	9 500	9 500
— maastopaloista aiheutuvat tehtävät	4 252	2 300	2 300
— tarkistus- ja varmistustehtävät	33 670	30 000	30 000
— ensivastetehtävät (pl. sairaankuljetustehtävät)	25 096	21 700	21 700
— muut tehtävät	40 448	46 500	46 500
Toiminnan laatu ja palvelukyky			
Pelastuslaitosten kiireellisten tehtävien toimintavalmiusaika			
1. riskialueella ensimmäisen yksikön mukaan, % tavoitteesta	55	50	50
Pelastuslaitosten kiireellisten tehtävien toimintavalmiusaika			
2. riskialueella ensimmäisen yksikön mukaan, % tavoitteesta	84	80	80

¹⁾ Pelastustoimen eri tehtävätyypeille ei aseteta tavoitteita, vaan niiden kehitystä seurataan.

Siviilivalmius ja alueellinen varautuminen

Varautumisen alueellisen yhteensovittamisen tavoitteena on, että alueella toimivilla viranomaisilla ja muilla julkishallinnon toimijoilla, järjestöillä ja elinkeinoelämällä on yhteinen ymmärrys alueen riskeistä ja jaettu käsitys eri toimijoiden rooleista ja tehtävistä sekä kyvystä toimia häiriötilanteissa. Hyvin yhteen sovitettu varautuminen mahdollistaa tehokkaan yhteisen vasteen häiriötilanteiden hallinnassa ja niistä toipumisessa.

Tavoitteena on, että aluehallintovirastojen toimialueilla sekä pelastustoimen alueilla on toimivat ja aktiiviset rakenteet (valmiustoimikunnat, valmiusryhmät, foorumit), joiden puitteissa yhteensovittamisesta huolehditaan.

Tavoitteena on, että siviilivalmiuden alalla toteutetaan laaja-alaisia valmius- ja häiriötilanneharjoituksia koordinoitusti. Harjoitustoiminta on aluetasolla yhteen sovitettu eri toimijoiden (ml. puolustusvoimat) kanssa siten, että kokonaisuus palvelee mahdollisimman hyvin siviilivalmiuden toimijoiden tarpeita.

Tavoitteena on, että aluetasolla on tunnistettu laaja-alaisessa yhteistyössä sekä toimintaympäristön muutosten vaikutukset turvallisuuteen sekä arvioitu tunnistetut riskit valtakunnallisesti yhteinäisin tavoin.

Siviilivalmius	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Aluehallintovirastojen järjestämät varautumisen yhteensovittamiseen tähtäävät tilaisuudet, lkm ¹⁾	ei mitattu	90	100
Asetetut valmiustoimikunnat, lkm / avi-toimialueet	ei mitattu	2	4
Asetetut yhteensovittamisrakenteet, lkm/pelastustoimen alue	ei mitattu	10/22	22/22
Aluehallintovirastojen johdolla laaditut alueelliset harjoitus suunnitelmat, lkm ²⁾	ei laadittu	ei laadittu	6/6
Päivitetyt alueelliset riskiarviot ja avi-alueen raportit, % laaditut			
arviot / alueiden lukumäärä (22 ja 6) ³⁾	18/18	22/22	22/22

¹⁾ Esim. valmiustoimikunnan kokoukset, valmiusharjoitukset, seminaarit, keskustelutilaisuudet yms.

²⁾ Tavoitteena on, että aluehallintovirastojen johdolla laaditaan aluekohtaiset suunnitelmat erilaisista harjoituksista (sis. ajan- kohdat, teemat, osallistujat, keskeiset tavoitteet).

³⁾ Vuonna 2018 alueelliset riskiarviot laadittiin maakuntajaoon (18) mukaisesti aluehallintovirastojen ja pelastuslaitosten yhteisellä johdolla. Riskiarviot laaditaan joka kolmas vuosi.

Koulutus- ja tutkimustoiminta

Pelastusopiston tehtävänä on antaa pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan ammatillista peruskoulutusta, pelastustoimen päällystön ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta, pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan täydennyskoulutusta, sopimushenkilöstön koulutusta, normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseen valmentavaa koulutusta sekä kansainvälisen pelastustoiminnan asiantuntijoiden kouluttaminen, rekrytointi, lähettäminen ja muodostelmien logistiikka, kansainvälisten sitoumusten mukaisesti. Pelastusopisto huolehtii osaltaan pelastustoimen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnasta, tutkimustoiminnan koordinoinnista sekä tarvittaessa muistakin opiston toimialaan soveltuvista tehtävistä.

Pelastusopiston koulutusjärjestelmä luo pohjan pelastustoimen ja hätäkeskusten henkilöstön osaamiselle ja valmiudet pelastusalan kansainvälisiin avunantotehtäviin. Tutkintoon johtavan koulutuksen opetus suunnitelmat rakennetaan ja päivitetään työammattien kehitysnäkymien pohjalta niin, että ne muodostavat ammatillisesti etenevän jatkumon, jossa huomioidaan myös täydennyskoulutustarpeet.

Vuoden 2020 suunnittelun tavoitteena on varmistaa pelastusalan ammatillisen koulutuksen riittävä määrä, kun Helsingin pelastuskoululle annettu hyväksyntä ammatillisen koulutuksen antamiseen lakkaa. Hätäkeskuskoulutuksen tutkintomääriä lisätään vuodelle 2020 vastaamaan työelämän tarpeita.

Vuoden 2020 tavoitteena on toteuttaa siviilivalmiuden koulutusta koskeva itsearviointi sekä laatia sisäministeriön ohjauksessa kansallisen varautumiskoulutuksen strateginen kehittämissuunnitelma.

Tavoitteena on pelastustoimen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan periaatteiden valmistelu ja toiminnan käynnistäminen sisäministeriön ohjauksessa.

Koulutus- ja tutkimustoiminta	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Tuotokset			
Pelastusopiston ammatillisen peruskoulutuksen koulutettavapäivien määrä, kpl, vähintään	43 812	48 960	53 640
Pelastusopiston tutkintojen määrä, kpl, vähintään	191	188	180
AMK-tutkintojen määrä, kpl	30	30	30
Hätäkeskuspäivystäjätutkintojen määrä, kpl, vähintään	24	31	40
Kansainvälisen pelastustoiminnan valtakunnallisen koulutuksen saaneet henkilöt, lkm	104	101	105
Valtakunnallisiin kv-harjoituksiin osallistuneet henkilöt, lkm	411	223	220
Varautumiskoulutukseen osallistuneet henkilöt, lkm, vähintään			1 000
Pelastuslain 67 §:n mukaisen koulutuksen (väestönsuojelun johdon ja muun erityishenkilöstön koulutus) koulutettavapäivien määrä, kpl, vähintään			1 000
Panokset			
Momentin 26.30.01 henkilötyövuodet	110,6	113	113
Koulutuksen kokonaiskustannukset (1 000 euroa)	11 231	12 133	12 522
Toiminnan tehokkuus			
Pelastusopiston koulutettavapäivät/henkilötyövuodet	895	936	960
Pelastusopiston koulutettavapäivät/opettaja	1 321	1 367	1 403
Pelastusopiston ammatillisen peruskoulutuksen opiskelija-kohtainen vuosikustannus, euroa, enintään	26 622	25 741	24 248
Pelastusopiston ammatillisen peruskoulutuksen koulutettavapäivän hinta, euroa, enintään	148	143	135
Toiminnan laatu ja palvelukyky			
Pelastusopiston tutkintopalaute (asteikolla 1—4)	3,38	3,08	3,08
Hakeneiden lukumäärä/aloituspaiikat	5,84	5,0	5,0
Henkiset voimavarat			
Pelastusopiston henkilöstön määrä	133	118	118
— josta Kriisinhallintakeskuksen osuus	24	-	-
Työtyytyväisyys, indeksi (asteikko 1—5)	3,43	3,47	3,47
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv, enintään	4,6	6,5	6,5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	16 697	19 411	17 847
B ruttotulot	3 121	3 090	3 340
Nettomenot	13 576	16 321	14 507
— Koulutuksen varsinaiset toimintamenot	12 230	12 446	12 963
— Muut pelastustoimen toimintamenot	875	1 425	1 094
— Kansainvälinen pelastustoiminta	471	450	450
— Pelastustoimen uudistus/ICT		2 000	-

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	877		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	5 103		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntituotot	1 811	1 525	1 675
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	494	526	475
— osuus yhteiskustannuksista	971	745	925
Kustannukset yhteensä	1 465	1 271	1 400
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	346	254	275
Kustannusvastaavuus, %	124	120	120

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eduskunnan kertaluonteisen lisäyksen poisto	-900
Hätäkeskuspäivystäjäkoulutuksen koulutusmäärän lisääminen	500
Maakuntauudistuksen ict-muutokset	-2 000
Pelastus- ja kriisivalmiusasioiden erityisasiantuntija, toimikauden päätyminen (siirto momentilta 24.01.01)	69
Pelastustoimen koulutuksen keskittäminen Kuopioon ja koulutuksen lisäys	600
S-TUVE-verkkopalvelumaksu (siirto momentilta 26.01.20)	72
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-10
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-28
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	84
Omakustannuseriaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-190
Palkkausten tarkistukset	-14
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	20
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-17
Yhteensä	-1 814
2020 talousarvio	14 507 000
2019 talousarvio	16 321 000
2018 tilinpäätös	17 802 000

02. Häätokeskuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 57 834 000 euroa.

Selvitysosa: Häätokeskuslaitos maksaa toistaiseksi kaikilta osin häätokeskusjärjestelmän ylläpitomenot.

Sisäministeriö asettaa Häätokeskuslaitokselle seuraavat alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Häätokeskuslaitos varautuu häätokeskustietojärjestelmän jatkokehittämiseen vuosina 2020—2023.

Tuloksellisuustavoite	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Häätokeskus vastaa hätäpuheluun nopeasti			
Hätäpuheluun vastataan 10 sekunnissa (%:ssa hätäpuheluista)	94	90	90
Hätänumeroon soittaneet ovat tyytyväisiä häätokeskuslaitoksen palveluihin			
Hätänumeroon soittaneiden tyytyväisyys häätokeskusten tuottamiin palveluihin (asteikolla 1—5), vähintään	4,4	4,4	4,5
Häätokeskustietojärjestelmän toimintavarmuus			
Häätokeskustietojärjestelmän toimintavarmuus, käyttöaste (%)	100	100	100
	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Häätokeskuslaitos			
Tuotokset			
Ilmoitusten määrä, kpl, josta	3 793 000	3 950 000	3 950 000
— vastatut hätäpuhelut, kpl	2 705 000	2 705 000	2 705 000
— välitettyjen tehtävien määrä, kpl	1 837 000	1 700 000	1 700 000
Panokset			
Häätokeskustoiminnan kokonaismenot, brutto, 1 000 euroa	61 095	54 614	60 434
Henkilötyövuodet	584,5	600	620
Toiminnan tehokkuus			
Hätäilmoitusten määrä/päivystyshenkilöstö	5 800	6 000	6 000
Häätokeskustoiminnan kustannukset, euroa/asukas, enintään	9,9	9,4	9,4
Häätokeskustoiminnan kustannukset, euroa/hätäilmoitus, enintään	14,4	12,8	12,8
Toiminnan laatu ja palvelukyky			
Häätokeskuslaitoksen yhteistyöviranomaisten tyytyväisyys, indeksi, vähintään (asteikko 1—5)	3,6	3,6	3,6
Henkiset voimavarat			
Henkilöstön määrä	607	610	630
Päivystyshenkilöstön määrä (päivystäjät ja vuoromestarit)	482	490	510
Työtyytyväisyys, indeksi (asteikko 1—5)	3,26	3,26	3,3
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv, enintään	16,2	16,0	15,0

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2020	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Hätäkeskusjärjestelmän hankinta, lisävaltuus		
Ennen vuotta 2020 tehdyt sitoumukset	546	546
Menot yhteensä	546	546

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	61 095	54 614	60 434
Bruttotulot	2 546	2 738	2 600
Nettomenot	58 549	51 876	57 834
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	20 134		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	11 440		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myynti- tuotot	2 484	2 738	2 600
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	1 288	1 446	1 378
— osuus yhteiskustannuksista	1 104	1 100	1 222
Kustannukset yhteensä	2 392	2 546	2 600
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	92	192	-
Kustannusvastaavuus, %	104	108	100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Häke-uudistukseen liittyvien vuokrasopimusten päättymisten omavastuiden poistuminen	60
Hätäkeskuslaitoksen tietojärjestelmän (Erica) ylläpitomenot	3 700
HätäkeskuspäivystäjäreSURSSien turvaaminen (HO 2019)	1 000
Hätäkeskuspäivystäjien lisäys (35 htv)	1 750
STUVE:n Erica varten tehtävä varmistusratkaisu, kertaluonteisen erän poistuminen	-786
S-TUVE-verkkopalvelumaksu (siirto momentilta 26.01.20)	241
UM:n kansalaispalvelun avustavat tehtävät, 1. sopimuskauden päätyminen (siirto momentille 24.01.01)	-289

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-10
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-135
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	459
Palkkausten tarkistukset	-49
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	129
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-112
Yhteensä	5 958

2020 talousarvio	57 834 000
2019 talousarvio	51 876 000
2018 tilinpäätös	49 855 000

20. Erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 966 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) pelastuslain (379/2011) 97 §:ssä tarkoitetulla tavalla toimintakustannuksiin, jotka aiheutuvat ilma-alusten käytöstä etsintä- ja pelastustehtäviin sekä poliisiviranomaisen johtamiin etsintä- tai muihin vastaaviin virka-aputehtäviin ja niistä aiheutuvan valmiuden ylläpitämiseen

2) pelastustoimintaan kuuluvissa tehtävissä avustamiseen sekä asiantuntija-, muodostelma- ja materiaaliavun antamisesta, vastaanottamisesta sekä siihen varautumisesta aiheutuviin kustannuksiin ihmisen tai luonnon aiheuttamissa katastrofitilanteissa, unionin pelastuspalvelumekanismissa (1313/2013/EU) tarkoitetuissa toimissa, Euroopan unionin ja kansainvälisten järjestöjen yhteistyössä sekä Suomen kahden- ja monenvälisten pelastuspalvelun yhteistoimintasopimusten perusteella, mihin luetaan myös Suomen osallistuminen Euroopan unionin, YK:n sekä NATO:n euroatlanttisen kumppanuusneuvoston pelastuspalvelun asiantuntijatehtäviin niistä aiheutuvine palkkaus- ja toimintakustannuksineen. Määrärahaa saa käyttää enintään 10 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkauksiin

3) pelastuslain 31 §:n mukaisiin metsäpalojen tähystystoiminnasta ja sen valmiuden ylläpidosta aiheutuneisiin kustannuksiin.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Ilma-alusten käyttö etsintä- ja pelastustehtäviin	266 000
Kansainvälisen hätäavun antaminen ja vastaanottaminen sekä siihen varautuminen	1 100 000
Metsäpalojen tähystystoiminta	600 000
Yhteensä	1 966 000

2020 talousarvio	1 966 000
2019 talousarvio	1 966 000
2018 tilinpäätös	2 953 256

40. Maahanmuutto

Selvitysosa: Maahanmuuton lähtökohtana on, että kansainvälisen suojelun järjestelmämme toimii turvapaikanhakijoiden kannalta oikeudenmukaisesti. Oleskeluluvan saajat ohjataan nopeasti työllistymiseen tähtääviin kotouttamispalveluihin ja lainvoimaisen kielteisen päätöksen saaneiden käännytys toimeenpannaan tehokkaasti. Maahanmuuttopolitiikan tavoitteena on aktiivinen, hallittu ja ennakoitu maahanmuutto. Laadukkaat lupaprosessit tukevat maahanmuuttopolitiikan tavoitteita, ulkomaisen työvoiman saatavuutta ja ehkäisevät turvallisuusriskejä.

Maahanmuuttopolitiikalla pyritään aktiivisesti saavuttamaan maahanmuuton hyödyt kansainvälisen kilpailukyvyyn ja taloudellisen toimeliaisuuden lisääntymisen, kaupankäynnin kasvun ja huoltosuhteen parantamisen kautta. Hallitun maahanmuuton ylläpito vaatii yhteisiä toimia tilanteessa, jossa Eurooppaan saapuu merkittäviä määriä turvapaikkaa hakevia ja muita siirtolaisia. Tarvitaan sekä kansallisia toimenpiteitä että vahvaa vaikuttamista kansainvälisesti, EU:ssa sekä kahdenvälisesti lähtömaiden suuntaan. Maahanmuuton hallittavuus edellyttää tiiviin viranomaisyhteistyön lisäksi ennakoivaa ja tietopohjaista viranomaistiedotusta maahanmuuton mahdollisuuksista ja maahanmuuttohallinnon toiminnasta. Oikaisemalla virheellisiä ja perusteettomia käsitelyjä pyritään hillitsemään ihmisalakuljetusta ja ihmiskauppaa.

Maahanmuuttovirasto ja vastaanottokeskukset toimivat yhteistyössä ELY-keskusten ja kuntien kanssa oleskeluluvan saaneiden henkilöiden nopean kuntiin siirtymisen varmistamiseksi. Toiminnallisena tulostavoitteena on kuntaan sijoituksen keskimääräinen odotusaika vastaanottokeskuksissa luvan saamisesta.

Maahanmuuttoa kuvaavat tunnusluvut	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Suomessa asuvat ulkomaalaiset ¹⁾	257 572	270 000	280 000
Maahanmuutto/ulkomaalaiset ²⁾	30 217	30 000	30 000
Nettomaahanmuutto/ulkomaalaiset ²⁾	16 986	18 000	18 000
Suomen kansalaisuuden saaneet/vuosi ³⁾	9 610	10 000	11 000

¹⁾ Vuosi 2018: Tilastokeskus/Väestörakenne 2018. Vuodet 2019 ja 2020: SM:n arvio, jossa otettu huomioon mm. Tilastokeskuksen vuoden 2019 väestön ennakkotilastot ja turvapaikanhakijoiden määrän vaikutukset.

²⁾ Vuosi 2018: Tilastokeskus/Muuttoliike. Vuodet 2019 ja 2020: SM:n arvio, jossa otettu huomioon mm. Tilastokeskuksen vuoden 2019 väestön ennakkotilastot ja turvapaikanhakijoiden määrän vaikutukset.

³⁾ Taulukossa on esitetty Suomen kansalaisuuden hakemuksesta tai ilmoituksesta saaneiden henkilömäärä. Momentin 26.40.01 perusteluissa oleva taulukko kuvaa Maahanmuuttovirastossa vireille tulevien ja ratkaistujen hakemusten määrää. Samassa hakemuksessa voi olla useita henkilöitä.

Maahanmuuttopolitiikka

EU:n turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikka pohjautuu EU-tason yhteisiin sääntöihin, yhteisesti sovittuun vastuunjakoon ja toimintaperiaatteisiin sekä yhteistyöhön YK:n pakolaisjärjestön kanssa. Keskeiset ratkaisut muuttoliikkeen hallitsemiseksi, mukaan lukien maahanmuuton ulkosuhteiden kehittäminen ja yhteisen turvapaikkajärjestelmän uudistaminen, tehdään EU-tasolla. Ihmisoikeusperustainen turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikka pohjautuu kansainvälisiin sopimuksiin, viranomaisyhteistyöhön, tehokkaaseen ulkorajavalvontaan ja asianmukaisiin, nopeisiin

ja oikeusturvan kannalta laadukkaisiin turvapaikkaprosesseihin. EU kitkee ihmissalakuljetusta ja muuta rikollisuutta. Laillisten maahantuloreittien järjestelmää kehitetään.

Suomen maahanmuuttopolitiikka perustuu hallitusohjelman linjauksiin ja hallituksen maahanmuuttopoliittisiin toimenpiteisiin.

— Suomi tarvitsee aktiivista työperäistä maahanmuuttoa. Hallituksen tavoitteena on lisätä osajien työperäistä maahanmuuttoa. Työperäisen maahanmuuton painopisteeksi asetetaan työvoimapulasta kärsivät alat sekä TKI-toiminnan kärki- ja kasvualojen kannalta olennaiset erityisosajat, opiskelijat ja tutkijat. Varmistetaan työperusteisten oleskelulupien nopea ja sujuva käsittely tavoitteena keskimäärin kuukauden käsittelyaika. Varmistetaan kausityöntekijöiden työperusteisten oleskelulupien riittävän nopea käsittely yritysten työvoimatarpeen turvaamiseksi.

— Kiintiöpakolaisjärjestelmä on mahdollistanut kansainvälisen suojelun tarpeen perusteella myönnettävien oleskelulupien kohdentamisen erityisesti kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleville. Tämä järjestelmä on vaikuttava sekä turvallinen tapa toteuttaa humanitääristä maahanmuuttoa. Kiintiöpakolaisia valittaessa painotetaan haavoittuvaa asemaa ja otetaan huomioon myös kotoutumisen edellytyksiä, kuten muun muassa perheiden yhdessä pitäminen. Kiintiöpakolaisten määrä nostetaan vuonna 2020 vähintään 850 tasolle. Tämän jälkeen arvioidaan vuosittain kiintiöpakolaisten määrä välille 850—1 050 ottaen huomioon turvapaikanhakijoiden määrä.

— Turvapaikkaprosessin sujuvuus ja perusoikeuksien toteutuminen varmistetaan sekä näyttökynnyksen kohtuullisuus arvioidaan. Turvapaikkahakemukset käsitellään ilman aiheettomia viivästyksiä yksilöllisessä ja oikeusturvan takaavassa menettelyssä tavoitteena kuuden kuukauden käsittelyaika.

— Vapaaehtoisien paluun järjestelmää kehitetään ensisijaisena vaihtoehtona turvata kielteisen päätöksen saaneiden maasta poistuminen kestävää paluuta tukien. Palautuksia toimeenpannaan tehokkaasti kunnioittaen perustuslain ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten palautuskieltoja.

Maahanmuuttopolitiikassa tehtävät muutokset tapahtuvat hallitusti ja tavoitteellisesti. Hallittu maahanmuutto on kasvua, innovaatioita, uusia työpaikkoja ja taloudellista vakautta edistävä tekijä. Vaikutetaan siihen, että EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan muutokset tapahtuvat unionin ja jäsenmaiden yhteisen edun mukaisesti perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittaen. EU:n yhteisessä maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikassa Suomi huolehtii kansallisten etujen huomioon ottamisesta.

Tehokkaat ja laadukkaat lupaprosessit tukevat maahanmuuttopolitiikan tavoitteita. Lupaprosesseja kehitettäessä ja nopeutettaessa turvataan päätösten oikeusvarmuus ja laatu. Lupamaksujen säädösten mukainen kustannusvastaavuus turvataan prosesseja kehittämällä.

Turvapaikkamenettelyyn liittyvät tehtävät on keskitetty Maahanmuuttovirastoon, mikä tukee turvapaikkaprosessin tehostamista. Tavoitteena on kehittää edelleen turvapaikanhakijoiden vastaanottotoiminnan kustannustehokkuutta sekä varmistaa valmiuden ottaa vastaan turvapaikanhakijoita erilaisissa maahantulon tilanteissa, ml. laajamittainen maahantulo. Toiminnan kehittämisessä hyödynnetään täysimääräisesti EU:n turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston (AMIF) mahdollisuuksia.

Kehitetään edelleen ulkomaalaisasioiden sähköistä asiankäsittelyjärjestelmää (UMA) ja toteutetaan UMA-järjestelmän jatkokehityshanketta *Älykäs digitaalinen virasto*, jotta pystytään tarjoa-

maan kattavat lupaprosesseihin liittyvät sähköiset asiointipalvelut asiakkaille. Lupa- ja asiakaspalveluprosesseja automatisoidaan mahdollisuuksien mukaan keinoälyä ja robotiikkaa hyväksikäyttäen.

Maahanmuuttohallinnon viranomaisten yhteistyötä ulkomaalaisten maahantuloon ja maassa oleskeluun liittyen ylläpidetään ja kehitetään aktiivisesti.

Maahanmuutto

Laillisia maahanmuuttokanavia kehitetään varmistamalla EU:n lainsäädännön tehokas kansallinen täytäntöönpano ja osallistamalla kehitystyötä koskevaan keskusteluun mm. EU-komission tekemän lainsäädännön kuntoarvion pohjalta. Työvoiman maahanmuuton osalta on tärkeää vastata oikea-aikaisesti työmarkkinoiden tarpeisiin, jolloin käsittelyaikoihin kohdistuu erityinen huomio. Työntekijän oleskelulupajärjestelmää kehitetään hallitusohjelmassa linjatulla tavalla. Ulkomailta tulevan työvoiman lupakäytäntöjen on oltava riittävän joustavia ja nopeita.

Helpotetaan ulkomaalaisten tutkijoiden, Suomessa opiskelevien ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden sekä heidän perheidensä maahan jäämistä uudistamalla lupakäytäntöjä, sujuvoittamalla oleskelulupaprosesseja sekä vahvistamalla korkeakoulujen ja työelämän vuorovaikutusta. Opiskelijoille myönnetään oleskelulupa koko tutkinnon suorittamisen ajaksi. Pidennetään valmistumisen jälkeinen oleskelulupa kahteen vuoteen ja mahdollistetaan lyhytaikaisen työn vastaanotto.

Keskeisiin maahanmuuttomaihin pyritään sijoittamaan maahanmuuton yhdyshenkilöitä. Pyritään tekemään palautussopimukset kaikkien keskeisten kolmansien maiden kanssa, joiden kansalaisia Suomi voi palauttaa turvallisesti. Jatketaan yhteistyötä sen varmistamiseksi, että viranomaisten linjaukset keskeisimpien lähtömaiden tilanteesta ja sisäisen paon mahdollisuudesta ovat linjassa YK:n pakolaisjärjestöjen suositusten kanssa huomioiden myös EASO:n selvitykset.

Kansainvälinen suojelu

Turvapaikanhakijoiden määrää on vaikea ennustaa. Varaudutaan 4 000 vuosittaiseen uuteen turvapaikanhakijaan, vaikka viime vuosina uusien hakijoiden määrä on jäänyt huomattavasti tämän alle. Turvapaikanhakijoiden määrän äkilliseen ja nopeaan kasvuun on myös varauduttava.

Seurataan turvapaikkamenettelyä ja kansainvälistä suojelua hakevien vastaanottoa koskevan lainsäädännön toimivuutta. Maahanmuuttovirasto varmistaa turvapaikkahakemusten käsittelyssä kuuden kuukauden enimmäiskäsittelyajan ja huolehtii, että päätöksenteko on laadukasta. Vastaanottokeskusten palveluiden laadun ja toimintatapojen yhdenmukaisuus sekä keskusten turvallisuus pyritään varmistamaan. Vastaanottokeskuksissa vietetty aika lyhenee turvapaikkaprosessin käsittelyaikojen lyhetessä, mikä puolestaan vähentää vastaanottomenoja.

Osallistutaan yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän uudistamiseen, toteutetaan voimassa olevien ja jatkossa hyväksyttävien säädösten tehokas saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä sekä muu kansallinen toimeenpano ja tehdään EU-jäsenvaltioiden kanssa yhteistyötä järjestelmän toimeenpanemiseksi käytännössä koko EU:n alueella. Lainsäädännön kehittämisen ohella tiivistetään jäsenvaltioiden turvapaikkaviranomaisten välistä käytännön yhteistyötä erityisesti tukemalla Euroopan turvapaikka-asioiden tukiviraston (EASO) toimintaa ja osallistamalla yhteistyöhön muiden keskeisten EU:n virastojen kanssa. Turvapaikkapolitiikan kehittämisessä vahvistetaan johdonmukaisuutta eri muuttoliikepolitiikan osa-alueiden kuten maahanmuuton ulkosuhteiden, rajavalvonnan, laittoman maahanmuuton torjunnan ja palautuspolitiikan kanssa.

Kiintiöpakolaispolitiikan toimeenpanoa jatketaan uudelleensijoittamalla Suomeen kansainvälisen suojelun tarpeessa olevia ulkomaalaisia. Kiintiöpakolaisten määrä vahvistetaan vuosittain valtion talousarviossa. Vuoden 2020 pakolaiskiintiö on 850 henkilöä. EU korvaa jäsenvaltioille turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston (AMIF) kautta uudelleensijoitetusta pakolaisesta henkilön lähtömaasta tai uudelleensijoituksen kiireellisyydestä riippuen kertakorvauksena 6 000 tai 10 000 euroa. Uudelleensijoittamisen lisäksi Suomi toteutti vuosina 2015—2017 Euroopan unionissa sovittuja turvapaikanhakijoiden sisäisiä siirtoja Italiasta ja Kreikasta. EU:n yhteisen turvapaikkajärjestelmän muuttamista koskevien säädösten vaikutuksista esitetään täsmennykset säädösten tultua hyväksytyiksi ja kansallisen toimeenpanon käynnistyttyä.

Hallinnonalalla hyödynnetään EUSA-rahastojen kautta saatavissa olevaa osarahoitusta.

Turvapaikanhakijoiden vastaanotto

	2018 ¹⁾	2019 arvio	2020 arvio
Vastaanottokeskusten paikkaluku yhteensä²⁾	8 169	7 180	6 780
— valtion vastaanottokeskukset	672	672	672
— yksityisen, kunnan tai järjestön ylläpitämät keskuskeskukset	7 839	6 400	6 000
— säilöönottoyksikkö	108	108	108
— käyttöaste keskimäärin %	89	90	90
Alaikäisyksiköiden paikkaluku yhteensä	88	70	70
— käyttöaste keskimäärin %	55	80	80

¹⁾ Vuoden lopun tilanne: ei keskiarvo (luvussa ei ole mukana yksityismajoituksessa olevia)

²⁾ Vastaanottokeskusten paikkaluvut tarkistetaan vuoden 2019 lopussa, 2020 arvio tehty keväällä 2019.

Vastaanottopalvelujen saajat	2018	2019 arvio	2020 arvio
Keskimäärin vastaanoton piirissä olevia / henkilöä / vuosi	11 811	10 335	9 835
— Vastaanottokeskuksiin majoitettuja	7 657	6 600	6 300
— Alaikäisiä yksintulleita	67	65	65
— Säilöön otetut ulkomaalaiset	70	70	70
— Yksityismajoituksessa	4 017	3 600	3 400

Vastaanoton kustannukset / euroa / vuosi	2018 tilinpäätös	2019 arvio	2020 arvio
Vastaanoton kokonaiskustannukset¹⁾	188 450 619	178 681 000	168 328 000
Vastaanottokeskusten kokonaiskustannukset	181 748 983	168 321 000	158 523 000
— turvapaikanhakijoiden vastaanoton keskimääräiset kokonaiskustannukset/ hlö/vrk (ilman alv)	42	42	42
— vastaanottokeskusten yksikkökustannus / hlö/vrk (ilman alv)	41	37	37
— alaikäisen kustannus ryhmäkodissa / hlö/vrk (ilman alv)	518	477	477
— alaikäisen kustannus tukiasunnossa / hlö/vrk (ilman alv)	243	224	224
— säilöön otetun kustannus / hlö/vrk	224	224	224
— yksityismajoituksen kustannukset ²⁾	23 228 526	20 800 000	19 650 000
— yksityismajoituksen kustannus / hlö/vrk (ilman alv)	16	15	15

Vastaanoton kustannukset / euroa / vuosi	2018 tilinpäätös	2019 arvio	2020 arvio
Lasten edustaminen	117 214	150 000	150 000
Vapaaehtoinen paluu	2 694 395	4 830 000	4 030 000
Kiintiöpakolaisten maahantuloon liittyvät kustannukset	951 963	1 200 000	1 445 000
Muut maahantuloon liittyvät menot ³⁾	2 938 064	4 180 000	4 180 000

¹⁾ Sisältää valtion vastaanottokeskusten menot momentilta 26.40.01 ja momentit 26.40.21, 26.40.22 sekä 26.40.63.

²⁾ Sisältyvät vastaanottokeskusten kokonaiskustannuksiin.

³⁾ Tulkkaus- ja käännöspalkkiot, Maahanmuuttoviraston ulkopuolella suoritettavat turvapaikkapuhuttelut, DNA-testit, kielianalyysit ja oikeuslääketieteelliset testit sekä sähköiset palvelut (Umarek)

01. Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanottokeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 52 713 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös maahanmuuttohallinnon toiminnan kehittämiseen ja vastaanottojärjestelmän kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Sisäministeriö ohjaa ja kehittää maahanmuuttohallintoa ja vastaa maahanmuuttopolitiikan sekä maahanmuuttoa ja kansalaisuutta koskevan lainsäädännön valmistelusta ja edustaa maahanmuuttoasioissa Suomea Euroopan unionissa ja kansainvälisessä yhteistyössä. Sisäministeriö yhteensovittaa maahanmuuttoasioihin liittyvää toimintaa hallinnonalojen välillä.

Sisäministeriö vastaa turvapaikanhakijoiden vastaanoton yleisestä kehittämisestä, suunnittelusta, ohjauksesta, seurannasta, valvonnasta ja yhteensovittamisesta.

Sisäministeriö huolehtii Maahanmuuttoviraston toimintaedellytyksistä. Maahanmuuttovirasto käsittelee ja ratkaisee ulkomaalaisten maahantuloon, maassa oleskeluun, pakolaisuuteen ja kansalaisuuteen liittyviä asioita. Virasto vastaa turvapaikanhakijoiden vastaanoton, ulkomaalaisten säilöönottoyksiköiden ja ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän käytännön toiminnasta, ohjauksesta, suunnittelusta ja valvonnasta. Virasto toteuttaa turvapaikanhakijoiden vastaanottopalvelut viraston vastaanottokeskuksissa sekä ostopalveluina. Lisäksi Maahanmuuttovirasto ylläpitää ulkomaalaisasioiden sähköistä asiankäsitteilyjärjestelmää (UMA) ja tuottaa tietoja viranomaisille ja kansainvälisille järjestöille.

Maahanmuuttovirasto käsittelee ja ratkaisee maahantuloon, maassa oleskeluun, pakolaisuuteen sekä Suomen kansalaisuuteen liittyviä asioita hyödyntäen ja kehittäen ulkomaalaisasioiden sähköistä asiankäsitteilyjärjestelmää viranomaisten ajantasaisena asianhallinta- ja tietopalvelurekisterinä. Virasto tuottaa ajankohtaista tietoa maahanmuutto- ja kansalaisuusasioista. Virasto vastaa turvapaikanhakijoiden ja tilapäistä suojelua saavien vastaanoton, ulkomaalaisten säilöönottoyksiköiden ja ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän käytännön toiminnasta, ohjauksesta, suunnittelusta ja valvonnasta.

Sisäministeriö asettaa Maahanmuuttovirastolle alustavasti seuraavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Tunnusluku	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Maahanmuuttoviraston päätösten pysyvyys muutoksenhaussa, laintulkinta- ja menettelyvirheet (%) ¹⁾	96,9	>95	>95
Kuntaan sijoituksen odotusaika vastaanottokeskuksissa oleskelulupapäätöksestä laskien keskimäärin enintään (vrk)	72	60	60
Maahanmuuttovirastossa ratkaistut/vireille tulleet (%)	98	100	100
Vastaanottokeskusten käyttöaste keskimäärin (%)	88	90	90

¹⁾ Tavoitteena on, että päätöksiä kumotaan valitusasteissa enintään viidessä prosentissa tapauksista sillä perusteella, että viranomaisena on tehnyt laintulkinta- tai menettelyvirheen.

Maahanmuuttovirasto ja valtion vastaanottokeskukset	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Tuotokset			
Ratkaistut asiat	137 727	144 350	143 850
Panokset			
Toimintamenot (1 000 €)			
Maahanmuuttovirasto	42 572	40 513	39 713
Valtion vastaanottokeskukset	13 341	14 625	13 000
Henkilötyövuodet	984	1 026	950
Maahanmuuttovirasto	827	869	795
Valtion vastaanottokeskukset	157	157	155
Tehokkuus			
Toiminnallinen tuloksellisuus			
— tuottavuus (päätöstä/Maahanmuuttoviraston htv)	140	184	184
— taloudellisuus (nettomenot €/päätös)	309	290	290
— maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus (%)	75	91	91

Nopea ja oikeusvarma päätöksenteko

Vireille tulneiden hakemusten käsittelyajat lyhenevät. Perheenyhdistämishakemusten käsittelyaika on enintään yhdeksän kuukautta. Turvapaikkahakemusten enimmäiskäsittelyaika on kuusi kuukautta. Asiakkaiden oikeusturva ei heikkene menettelyä nopeutettaessa. Henkilö- ja teknisiä resursseja käytetään joustavasti ja tehokkaasti. Päätöksentekoprosessit ovat laadullisesti mitattavia sekä läpinäkyviä. Ulkomaalaislainsäädännön soveltamisen yhdenmukaisuus varmistetaan sisäisellä ohjeistuksella.

Vireille tulleet ja ratkaistut asiat 2018—2020

	2018		2019		2020	
	toteutuma Vireille tulevat	Ratkaistut	ennuste Vireille tulevat	Ratkaistut	tavoite Vireille tulevat	Ratkaistut
Maahanmuutto yhteensä	96 474	90 597	94 200	94 000	95 700	94 500
— työntekijän oleskelulupa	10 805	9 447	10 000	10 000	10 500	10 500
— opiskelijan oleskelulupa	6 280	5 851	6 000	6 000	6 000	6 000
— muut oleskeluluvat (sis. kv. suojelu)	11 085	11 840	12 500	12 500	12 500	12 500
— <i>joista kv. suojelua saaneen perheen-</i> <i>jäsen</i>	<i>1 723</i>	<i>2 543</i>	<i>2 500</i>	<i>3 000</i>	<i>2 000</i>	<i>2 000</i>
— oleskeluluvan uusiminen (jatkoluvat ja pysyvät)	37 771	40 368	41 000	41 000	41 000	40 000
— muut oleskeluluvat	483	394	700	700	700	700
— voimassa olevaa oleskelulupaa koskevat asiat (peruutukset ja kortin uusimiset)	19 758	12 902	13 000	12 800	13 000	12 800
— EU-kansalaisten ja heidän perheen- jäsenten rekisteröiminen	10 292	9 795	11 000	11 000	12 000	12 000
Maasta poistaminen¹⁾	10 703	9 142	9 000	9 000	9 000	9 000
Kansainvälinen suojelu yhteensä	19 820	25 200	26 750	27 250	25 850	26 350
— turvapaikkahakemukset ²⁾	4 548	6 379	8 500	9 000	7 500	8 000
— kiintiöpakolaiset	750	750	750	750	850	850
— matkustusasiakirjat	10 356	13 667	12 000	12 000	12 000	12 000
— muut	4 166	4 404	5 500	5 500	5 500	5 500
Kansalaisuus yhteensä	14 196	12 788	14 100	14 100	14 100	14 100
— kansalaisuushakemukset	11 676	10 405	12 000	12 000	12 000	12 000
— kansalaisuusilmoitukset	1 020	1 015	900	900	900	900
— muut kansalaisuusasiat	1 500	1 368	1 200	1 200	1 200	1 200
Yhteensä	141 193	137 727	144 050	144 350	144 650	143 950

¹⁾ Sisältää karkottaminen, kielteiseen lupapäätökseen liittyvä käännyttäminen sekä rikosperusteinen käännyttäminen, maahan-
tulokielto.

²⁾ Sisältää uudet hakemukset, uusintahakemukset, Dublin-asetuksen perusteella Suomeen palautetut sekä valitusasteista
viraston käsittelyyn palautuneet.

Päätösten lakisääteinen enimmäiskäsittelyaika (vrk) ja enimmäiskäsittelyajassa käsitellyt hakemukset, osuus (%)

	2018	2019	2020
Lakisääteinen enimmäiskäsittelyaika, vrk, tavoite	Käsitelty lakisääteisessä enimmäiskäsittelyajassa %, toteutuma	Käsitelty lakisääteisessä enimmäiskäsittelyajassa %, arvio	Käsitelty lakisääteisessä enimmäiskäsittelyajassa %, tavoite
Maahanmuutto			
— työntekijän oleskelulupa, käsittelyaika enintään (sis. TE-toimiston osapäätöksen, vrk),	120	69	100
josta käsittelyaika Maahanmuuttovirastossa enintään (vrk)	30	65	100
— oleskelulupa, opiskelija, käsittelyaika enintään (vrk)	30	76	100
Kansainvälinen suojelu, käsittelyaika enintään ilman muutoksenhakua (vrk) ¹⁾	180	100	100
Kansalaisuushakemukset, käsittelyaika enintään (vrk) ²⁾	365	94	100

¹⁾ Laki turvapaikkahakemusten enimmäiskäsittelyajoista tuli voimaan 20.7.2018.

²⁾ Ei lakisääteistä enimmäiskäsittelyaikaa

Maahanmuuttohallinnon prosessien sähköistäminen

Maahanmuuttohallinnon kaikkien viranomaisten sähköistä asianhallintajärjestelmää (UMA) käytetään tehokkaasti ja sen ylläpidosta huolehditaan. Ylläpidon lisäksi järjestelmää kehitetään erityisesti nostamalla järjestelmän digitalisaatio-, automaatio- ja itsepalvelutasoa. Sähköisten palvelujen käyttöä laajennetaan ja samalla nopeutetaan prosessien kulkua automatisoinnin mahdollisuuksia hyödyntäen.

Henkisten voimavarojen hallinta
Henkiset voimavarat, Maahanmuuttovirasto ja valtion vastaanottokeskukset

	2018	2019	2020
	toteutuma	arvio	tavoite
Henkilötyövuodet	984	1 026	950
Sairauspoissaolot (työpäivää/htv)	9,6	8,0	8,0
Työtyytyväisyysindeksi (1—5)	3,6	3,6	3,6

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	79 065	51 611	75 713
Bruttotulot	22 956	23 000	23 000
Nettomenot	56 109	28 611	52 713
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	31 860		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	25 501		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	19 817	22 218	22 218
Tuotot yhteensä	19 817	22 218	22 218
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	11 849	10 059	10 059
— osuus yhteiskustannuksista	14 747	14 475	14 475
Kustannukset yhteensä	26 596	24 534	24 534
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-6 779	-2 316	-2 316
Kustannusvastaavuus, %	75	91	91

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen vähennyksen poistuminen	15 000
Maahanmuuttoviraston Älykäs digitaalinen virasto -hanke (v. 2019 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-2 000
Päätöksentekoresurssien turvaaminen	10 000
Pakolaiskiintiön korottaminen (HO 2019)	50
S-TUVE-verkkopalvelumaksu (siirto momentilta 26.01.20)	455
Turvapaikkahakemusten ruuhkanpurku (HO 2019 kertaluonteinen)	3 000
Turvapaikkahakijamäärän aiheuttaman lisäresurssitarpeen pieneneminen	-2 500
Vapaaehtoisen paluun matkat ja paluuavustukset	-1 000
Vapaaehtoisen paluun matkat ja paluuavustukset (siirto momentilta 26.40.22)	1 000
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-26
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-170
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	450
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-93
Palkkausten tarkistukset	-82
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	120
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-103
Tasomuutos	1
Yhteensä	24 102

vastaanottopalvelujen järjestämisestä ja siitä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta kuitenkin siten, että sopimuksista voidaan irrottautua nopeasti ja joustavasti.

Majoituskapasiteetti pyritään mitoittamaan siten, että kapasiteetti vastaa majoitustarvetta. Vastaanottokeskusten ylläpidon ja palveluiden tuottamisessa pyritään parantamaan entisestään kustannustehokkuutta mm. majoitusvuorokauden hinnassa.

Vastaanottolain 6 §:ssä säädetään erityistarpeiden huomioon ottamisesta hakemuksen käsittelyn ajan ja lisäksi vastaanottolain 19 §:ssä täydentävästä vastaanottorahasta kattamaan erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvia tarpeelliseksi harkittuja menoja.

Turvapaikkapuhuttelujen tulkkaus- ja käännöskustannukset vaihtelevat turvapaikanhakijoiden määrän ja hakijoiden kielen mukaan. Turvapaikkahakemuslomakkeella selvitetään hakemuksen perusteet ennen turvapaikkapuhuttelua. Hakijan täyttämä lomake sekä hakijan vieraskieliset asiakirjat ja selvitykset käännetään Maahanmuuttovirastossa. Maahanmuuttoviraston turvapaikkatutkinnassa ja turvapaikkapuhuttelussa käytetään hakijan äidinkieltä tai hänen ymmärtämänsä kielen tulkkausta.

Ulkomaalaislain (301/2004) 65 §:n mukaan Maahanmuuttovirasto voi varata hakijalle ja perheenkokoajalle tilaisuuden osoittaa biologinen sukulaisuus toteen valtion varoista kustannettavan DNA-tutkimuksen avulla, jos biologiseen sukulaisuuteen perustuvasta perhesiteestä ei muutoin voida saada riittävää selvitystä ja jos DNA-tutkimuksen avulla on mahdollista saada olennaista näyttöä perhesiteestä. Ulkomaalaislain 6 a §:n mukaan oleskelulupaa hakevan ulkomaalaisen tai perheenkokoajan iän selvittämiseksi voidaan tehdä oikeuslääketieteellinen tutkimus jos on olemassa ilmeisiä perusteita epäillä hänen itsestään antamien tietojen luotettavuutta. Ulkomaalaislain 6 b §:ssä säädetään oikeuslääketieteellisen tutkimuksen tekemisestä. Turvapaikanhakijoille ja perheenkokoajille, joiden henkilöllisyyttä ei ole voitu varmistaa, voi olla tarpeen joissakin tapauksissa osana henkilöllisyyden selvittämistä tehdä kieli-analyysi hakijan kielellisen identiteetin ja taustan ja sitä kautta kotiseudun selvittämiseksi. Kieli-analyysin avulla selvitetään muun muassa, täytyvätkö perheenyhdistämisen edellytykset perheenyhdistämishakemusten käsittelyn yhteydessä.

Kiintiössä otettavat pakolaiset voidaan valita talousarviovuonna ja he voivat saapua maahan sinä vuonna sekä sitä seuraavien kahden vuoden aikana. Kiintiöstä valittujen pakolaisten maahantuloamatkat järjestetään ostopalveluna. Vastaanoton erityistilanteissa korvataan erityispalveluja, kuten matkan aikana tarvittavat lääkäripalvelut tai kauttakulku- tai maasta poistumiseen vaadittavien viisumien kustannukset.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Kuntien, kuntayhtymien, järjestöjen ja yhteisöjen vastaanottokeskukset	83 404 000
Vastaanottokeskusten muut menot	28 254 000
— palvelujen ostot	12 673 000
— terveydenhuolto	15 014 370
— muut	566 630
Vastaanottokeskusten menot yhteensä	111 658 000

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Lasten edustaminen	150 000
Muut maahantuloon liittyvät menot	4 180 000
Kiintiöpakolaisten maahantuloon liittyvät kustannukset	1 445 000
Yhteensä	117 433 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Pakolaiskiintiön korottaminen (HO 2019)	170
Turvapaikanhakijoiden ennakoitua hitaampi poistuminen vastaanoton piiristä	-24 315
Vastaanoton menot	-4 400
Tasomuutos	18 377
Yhteensä	-10 168

2020 talousarvio	117 433 000
2019 talousarvio	127 601 000
2018 tilinpäätös	136 909 117

22. Vapaaehtoinen paluu (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 030 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) vapaaehtoisesta paluusta aiheutuviin kuluihin
- 2) kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011) 31 §:n mukaisten matka- ja muiden avustusten maksamiseen
- 3) vapaaehtoista paluuta tukeviin EU:n rahoittamiin hankkeisiin.

Määrärahaa saa käyttää myös paluun avustamiseen liittyvien siirtomenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Vapaaehtoisesta paluusta säädetään ulkomaalaislain 147 a §:ssä. Lain kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta 31 §:n nojalla vapaaehtoisen paluun tukemiseksi voidaan kansainvälistä suojelua hakeneelle kolmannen maan kansalaiselle, tilapäistä suojelua saaneelle ja ihmiskaupan uhrille, jolla ei ole kotikuntalain mukaista kotipaikkaa Suomessa sekä oleskeluluvan ulkomaalaislain 51 §:n nojalla saaneelle, korvata kohtuulliset matka- ja muuttokustannukset kotimaahan tai muuhun maahan, johon hänen pääsynsä on taattu. Tilapäistä suojelua saava tai ihmiskaupan uhri voi olla myös unionin kansalainen tai tähän rinnastettava.

Vapaaehtoisen paluun järjestäminen toteutetaan ostopalveluna.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Matka- ja muut avustukset	2 170
Ostopalvelut	1 860
Yhteensä	4 030

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vapaaehtoisen paluun matkat ja paluuavustukset (siirto momentille 26.40.01)	-1 000
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-500
Tasomuutos	700
Yhteensä	-800

2020 talousarvio	4 030 000
2019 II lisätalousarvio	-100 000
2019 talousarvio	4 830 000
2018 tilinpäätös	3 800 000

63. Vastaanotto toiminnan asiakkaille maksettavat tuet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 715 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ulkomaalaiselle kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011) (vastaanottolaki) 19 §:n ja säilöönottoyksiköstä annetun lain (116/2002) 12 §:n perusteella myönnettävän vastaanottorahan, täydentävän vastaanottorahan, käyttörahan ja toimeentulotuen maksamiseen.

Selvitysosa: Kansainvälistä suojelua hakevalle ja tilapäistä suojelua saavalle sekä ihmiskaupan uhrille, jolla ei ole kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa Suomessa, myönnetään vastaanottoraha välttämättömän toimeentulon turvaamiseksi ja itsenäisen selviytymisen edistämiseksi, jos hän on tuen tarpeessa eikä voi saada toimeentuloa muulla tavalla. Jos vastaanottokeskus järjestää täyden ylläpidon, ilman huoltajaa olevalle lapselle myönnetään vastaanottorahan sijasta käyttöraha.

Säilöön otetulle ulkomaalaiselle annetaan käyttörahaa, jos hänellä ei ole käytettävissään omia varoja eikä hän voi saada käyttövaroja muulla tavalla. Säilöön otetulle ulkomaalaiselle voidaan poikkeuksellisesti myöntää täydentävää vastaanottorahaa siten kuin vastaanottolaissa säädetään tai toimeentulotukea siten kuin toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) säädetään.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Vastaanottoraha	
— Täysi vastaanottoraha	18 429 000
— Vastaanottoraha	2 670 000
— Lasten vastaanottoraha	5 529 000
Täydentävä vastaanottoraha	3 132 000
Käyttöraha	845 000
Toimeentulotuki	110 000
Yhteensä	30 715 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-1 405
Yhteensä	-1 405

26.40

251

2020 talousarvio
2019 talousarvio
2018 tilinpäätös

30 715 000
32 120 000
35 935 395

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Toimintaympäristön kuvaus

Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut huonompaan suuntaan ja muutoksen arvioidaan olevan pitkäkestoinen. Itämeren alueen sotilasstrateginen merkitys on kasvanut ja sotilaallinen toiminta alueella on aktiivista.

Uusien vaikuttamiskeinojen kehitys on vaikeuttanut uhkatilanteiden tunnistamista ja niihin reagoimista. Turvallisuusympäristön kehitys on asettanut kasvaneita vaatimuksia erityisesti tilannekuvalle, ennakkovaroituskyvyille ja valmiudelle. Vaikka Suomeen ei kohdistu tällä hetkellä sotilaallista uhkaa, strategiset yllätykset ja turvallisuusympäristön muutokset ovat mahdollisia. Kehityksen seurauksena Suomi on parantanut tilannetietoisuutta ja valmiutta. Kokonaisuudessaan Suomen puolustuskyvyn merkitys lähialueen turvallisuuden kannalta on kasvanut.

Venäjä vahventaa puolustustaan ja pyrkii kehittämään sotilaallisia kykyjään pitkäjänteisesti. Venäjällä on kyky käynnistää nopeasti ja yllätyksellisesti operaatioita, joissa yhdistyy laaja keinovalikoima.

Arktisen alueen merkitys on kasvanut. Venäjä on lisännyt pysyvää sotilaallista läsnäoloaan alueella. Pohjoisen alueen merkitys myös Suomen turvallisuusympäristön kannalta on noussut tärkeämmäksi.

Yhdysvallat on lisännyt läsnäoloaan Euroopassa. Nato ja Itämeren alueen valtiot ovat reagoineet mm. lisäämällä sotilaallista läsnäoloa ja harjoitustoimintaa Itämeren alueella. Kaikki Itämeren alueen valtiot ovat korottaneet puolustusmäärärahojaan ja pyrkivät parantamaan asevoimiensa valmiutta ja materiaalista tilannetta.

Euroopan unioni vahvistaa puolustusulottuvuuttaan useiden aloitteiden avulla ja varautuu laaja-alaisten uhkien torjuntaan. Unionin puolustusyhteistyötä pyritään tiivistämään mm. pysyvän rakenteellisen yhteistyön avulla. Hybridiuhkiin ja yhteiskunnan muihin häiriötilanteisiin varautuminen edellyttää syvenevää EU-yhteistyötä. EU:n jäsenenä Suomi ei voisi olla ulkopuolinen, jos sen lähialueella tai muualla Euroopassa turvallisuus olisi uhattuna.

Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan kriisit sekä alueilla toimivien terroristijärjestöjen vaikutukset heijastuvat Euroopan ja lähialueemme turvallisuuteen. Yhdysvaltojen irtautuminen ohjuspuolustus-

järjestelmiä rajoittavasta ABM-sopimuksesta ja keskimatkan ydinasesopimuksesta (INF), sekä Venäjän ja Kiinan toimet nostavat jännitteitä Euroopassa.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Puolustuksen ennaltaehkäisykyky perustuu toimintaympäristöön suhteutettuun valmiuteen ja torjuntakykyyn. Suomi varautuu sotilaallisten uhkien torjuntaan ylläpitämällä nykymuotoista, suorituskykyisiin asejärjestelmiin ja laajaan reserviin perustuvaa puolustusratkaisua sekä valmistautumalla antamaan ja vastaanottamaan kansainvälistä apua. Puolustuskyky muodostuu puolustusjärjestelmän sotilaallisista suorituskyvyistä sekä kansallisesta viranomaisyhteistyöstä ja kansainvälisestä puolustusyhteistyöstä.

Suomen puolustaminen edellyttää toimintaympäristöön suhteutettua maa-, meri- ja ilmapuolustuksen sekä niitä tukevien yhteisten suorituskykyjen muodostamaa kokonaisuutta sekä kykyä ottaa vastaan kansainvälistä apua. Puolustuksen ylläpidon ja kehittämisen painopisteet ovat kaikkien puolustushaarojen valmiuden kehittäminen, käytöstä poistuvien suorituskykyjen korvaaminen sekä tiedustelu, kyberpuolustus ja kaukovaikuttaminen. Puolustusjärjestelmää kehitetään siten, että mahdolliselle sotilaalliselle liittoutumiselle ei muodostu käytännön esteitä.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tärkeimmät osatekijät ovat Suomen laissa hallinnonalalle säädetty tehtävät sekä hallitusohjelman, valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon sekä puolustusselonteon ja Yhteiskunnan turvallisuusstrategian linjausten ja niissä asetettujen tavoitteiden toteuttaminen.

Valtioneuvoston hyväksymiin valtion taloutta ja toimintapolitiikkaa koskeviin linjauksiin perustuen puolustusministeriön hallinnonalalle asetetaan seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet:

- Suomen etujen mukainen puolustuspolitiikka
- Ennaltaehkäisevä sotilaallinen puolustuskyky
- Turvallinen yhteiskunta
- Kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen.

Yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista arvioidaan puolustusministeriössä itsearviointina hallituksen vuosikertomuksen laatimisesta annetun ohjeistuksen mukaisesti. Arvioinnin perustana on toimintavuoden toteutuma suhteessa pitkän aikavälin tavoitetilään, jossa lähtökohtana on toimintaympäristöön suhteutettu valmius ja torjuntakyky.

Sukupuolten välinen tasa-arvo

Puolustusministeriön hallinnonalalla on lähtökohtana tasa-arvoinen toimintaympäristö sekä yhdenvertaiset toimintatavat kaikkia organisaatiossa työskenteleviä, opis-keleviä ja asepalvelustaan suorittavia kohtaan. Sukupuolten välistä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sitoudutaan edistämään kaikessa päätöksenteossa huomioiden hallinnonalan erityispiirteet sekä asevelvollisten koulutuksessa lisääntyvän maahanmuuton myötä kaksoiskansalaisuuden tai suomen kansalaisuuden saavat henkilöt. Tavoitteena on jatkaa sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista lainsäädäntötyössä ja hankkeissa sekä toiminnan ja talouden ohjauksessa.

Kirjanpitoyksiköissä ylläpidetään tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmia. Toiminnassa seurattavia kohderyhmiä ovat asevelvollisuuttaan suorittavat sekä eri työntekijä- ja ikäryhmät huomioiden muun muassa palkkaus, rekrytointi, koulutus, poissaolot, työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen, työpaikkakiusaaminen sekä häirintä ja syrjintä eri muodoissa. Naisten hakeutumista vapaaehtoiseen asepalvelukseen ja sotilastehtäviin edistetään.

Puolustushallinto toteuttaa YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 ”Naiset, rauha ja turvallisuus” ja sitä tukevan kansallisen toimintaohjelman periaatteita kaikissa sotilaallisissa kriisinhallintaoperaatioissa. Tasa-arvoisuuden ja yhdenvertaisuuden näkökulmat sisällytetään sotilaalliseen kriisinhallintatoimintaan jo koulutusvaiheessa. Tavoitteena on, että naisten osuus kriisinhallintahenkilöstöstä on vähintään 7 %, ja gender-neuvonantajien sekä -yhdyshenkilöiden määrää lisätään. Puolustushallinto on mukana NORDEFECO-yhteistyössä kehittämässä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävää kriisinhallintatoimintaa. Puolustusvoimien gender-toiminnan tavoitteita ja kehittämistä käsittelevää ohjeistusta uudistetaan huomioiden ulkoministeriön johdolla laadittu, vuosien 2018—2022, päätöslauselman 1325 kansallisen ohjelman sotilaallista kriisinhallintaa koskeva osio.

Hallinnonalan henkilötyövuosimäärä

Hallinnonalan henkilötyövuosimäärä vähenee n. 20 henkilötyövuodella lähinnä sopimussotilaiden määrän muutoksesta johtuen.

Kestävä kehitys

Puolustusvoimat osallistuu sotilaallisiin kriisinhallintaoperaatioihin ja kouluttaa sotilaallisen kriisinhallinnan tehtäviin noin 1 000 henkilöä. Kriisinhallinnalla lisätään vakautta ja turvallisuutta operaatiokohteessa, joka luo edellytyksiä yhteiskunnan kestäväälle kehitykselle. Suomi jatkaa YK:n ympäristöystävällisen rauhanturvaamisen ystävärhymässä YK:n päämajatasolla.

Puolustushallinto jatkaa kyberturvallisuusstrategian toimeenpano-ohjelman 2017—2020 mukaisten tehtävien toteuttamista ja osallistuu uuden toimeenpano-ohjelman laadintaan.

Puolustusvoimien ympäristönsuojelun suunnitelman 2012—2025 painopisteenä olevaan ampu- ja harjoitustoiminnan ympäristöriskien hallintaan kohdennetaan 4 milj. euroa.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
27.10.01 <i>Puolustusvoimien toimintamenot</i> (siirtomääräraha 2 v)		
— tilausvaltuus	159,6	132,4
27.10.18 <i>Puolustusmateriaalihankinnat</i> (siirtomääräraha 5 v)		
— tilausvaltuus	72,5	53,8

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
01. Puolustuspolitiikka ja hallinto	320 753	362 950	386 431	23 481	6
01. Puolustusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 283	15 612	16 729	1 117	7
21. Puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	2 875	2 875	2 875	—	0
29. Puolustusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	303 595	344 463	366 827	22 364	6
10. Sotilaallinen maanpuolustus	2 471 595	2 716 674	2 711 717	-4 957	0
01. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 939 124	1 940 066	1 931 750	-8 316	0
18. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 5 v)	525 842	774 456	765 115	-9 341	-1
19. Monitoimihävittäjien hankinta (siirtomääräraha 5 v)	4 600	—	10 000	10 000	0
50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)	2 029	2 152	4 852	2 700	125
30. Sotilaallinen kriisinhallinta	58 410	58 548	59 669	1 121	2
20. Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenot (siirtomääräraha 2 v)	58 381	58 538	59 659	1 121	2
95. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	29	10	10	—	0
Yhteensä	2 850 758	3 138 172	3 157 817	19 645	1
Henkilöstön kokonaismäärä	12 660	12 830	12 810		

01. Puolustuspolitiikka ja hallinto

Selvitysosa:

PUOLUSTUSMINISTERIÖ

Puolustusministeriö vastaa valtioneuvoston osana ja hallinnonalansa ohjaajana puolustuspolitiikan ja puolustusyhteistyön, sotilaallisen maanpuolustuksen, muiden viranomaisten tukemisen, kansainvälisen avun antamisen ja vastaanottamisen ja sotilaallisen kriisinhallinnan ohjauksesta, valmistelusta ja seurannasta sekä yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden yhteensovittamisesta. Toiminnan painopisteenä on 2020-luvun sotilaallisen maanpuolustuksen toimintaedellytysten turvaaminen osana kokonaisturvallisuutta.

Toiminnalliset tulostavoitteet

Puolustusministeriölle asetetaan seuraavat, pääluokkaperusteluissa esitetyt hallinnonalan yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita edistävät, alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

- valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon sekä puolustusselonteon linjausten toimeenpano hallinnonalalla
- monenkeskisen (EU, Nato ja NORDEFKO) ja kahdenvälisen puolustusyhteistyön mahdollisuuksien huomioiminen kaikissa Puolustusvoimien lakisääteisissä tehtävissä sekä puolustusyhteistyön syventäminen erityisesti Yhdysvaltojen ja Ruotsin kanssa
- hallinnonalan toimintaedellytyksiin vaikuttavien lainsäädäntöhankkeiden toteuttaminen
- strategisten suorituskykyhankkeiden kokonaisuuden hallinta
- kansainvälisen avun vastaanottamista sekä antamista koskevien edellytysten varmistaminen
- materiaalipoliittisten linjausten toteuttaminen kehittämisohjelmien ja hankkeiden toimeenpanossa
- toimintaedellytykset hallinnonalan henkilöstöjärjestelmän ja asevelvollisuuden ylläpidolle ja pitkäjänteiselle kehittämiselle
- kiinteistö- ja ympäristöalan kehittämislinjausten toteuttaminen puolustuselonteon ja hallinnonalan strategioiden mukaisesti
- kokonaisturvallisuuden yhteensovittaminen yhteiskunnan turvallisuusstrategian periaatteiden mukaisesti
- toimintaedellytykset osallistumiselle sotilaalliseen kriisinhallintaan sekä kansainväliseen koulutus-, harjoitus- ja muuhun toimintaan sekä siihen liittyvä toimeenpanon ohjaus.

PUOLUSTUSHALLINNON RAKENNUSLAITOS

Puolustushallinnon rakennuslaitos on puolustushallinnon kiinteistö- ja ympäristöalan asiantuntija- ja palveluorganisaatio, joka tukee Puolustusvoimia ja sotilaallista maanpuolustusta kaikissa oloissa. Rakennuslaitos toimii puolustushallinnon kiinteistö- ja ympäristöalan osaamiskeskukseksi, josta puolustushallinto saa tarvitsemansa kiinteistö- ja ympäristöalan asiantuntemuksen ja niihin liittyvät palvelut.

Toiminnalliset tulostavoitteet

Puolustushallinnon rakennuslaitokselle asetetaan seuraavat, pääluokkaperusteluissa esitettyjä hallinnonalan yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita edistävät, alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

— Rakennuslaitosta kehitetään ottaen huomioon puolustushallinnon strategiat, valtioneuvoston puolustusselonteko ja valtiokonsernin linjaukset.

— Rakennuslaitoksella on valmius tukea Puolustusvoimien poikkeusolojen suorituskykyä valmiusvaatimusten mukaisesti.

— Rakennuslaitos järjestää yhdessä osapuolten kanssa kustannustehokkaasti tilojen ja alueiden asiantuntija-, kunnossapito-, kiinteistönhoito-, energia-, siivous- ja ympäristösuojelun asiantuntijapalvelut sekä Puolustusvoimien tilaamat tarveselvitykset ja rakennuttamispalvelut sekä omistajan tilaamat hankesuunnitelmat ja rakennuttamispalvelut.

— Rakennuslaitos ylläpitää ajan tasalla olevaa tilannekuvaa kiinteistöjen, rakennusten, rakenteiden, verkostojen sekä teknisten laitteistojen rakenteellisesta ja teknisestä kunnosta.

— Rakennuslaitos jatkaa PHRAKL 2025 -strategian toimeenpanoa.

01. Puolustusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 16 729 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) räjähtävän materiaalin turvallisuuden keskittyvän järjestön (Munitions Safety Information Analysis Center) ja Euroopan puolustusviraston sekä muiden kansainvälisten yhteisöjen jäsenmaksujen ja maksuosuuksien maksamiseen

2) Turvallisuuskomitean sihteeristön menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta käytetään kansainvälisiin jäsenmaksuihin arviolta 654 000 euroa ja tutkimus- ja selvitystoimintaan 1 010 000 euroa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	14 270	15 658	16 775
Bruttotulot	82	46	46
Nettomenot	14 188	15 612	16 729
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 956		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 051		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kiinteistöjen ja maa-alueiden omistuksen valvonta	700
Siirto momentilta 27.10.01	400
VAHVA-asianhallintajärjestelmän käyttöönotolla saavutettava tuottavuushyöty	-80
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-46
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	167
Palkkausten tarkistukset	-29
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	38
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-33
Yhteensä	1 117

2020 talousarvio	16 729 000
2019 II lisätalousarvio	400 000
2019 talousarvio	15 612 000
2018 tilinpäätös	14 283 000

21. Puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 875 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuutta edistävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palveluiden hankkimiseen samoin kuin tuottavuushankkeiden toimeenpanoon.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää hankkeisiin, joilla tuetaan hallinnonalan vi-
rastojen ja laitosten tuottavuuden paranemista.

2020 talousarvio	2 875 000
2019 talousarvio	2 875 000
2018 tilinpäätös	2 875 000

29. Puolustusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 366 827 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Laivue 2020	18 110
Tasomuutos	4 254
Yhteensä	22 364

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	366 827 000
2019 talousarvio	344 463 000
2018 tilinpäätös	303 595 116

10. Sotilaallinen maanpuolustus

Selvitysosa:

Toiminnalliset tulostavoitteet

Hallinnonalan vaikuttavuuden ja Puolustusvoimien toiminnallisen tuloksellisuuden tärkein mittari on Puolustusvoimien kyky toteuttaa lakisääteiset tehtävänsä. Sen perustana on tuotettu sodan ajan suorituskyky (tuotokset ja laadunhallinta), tarkoituksenmukainen rauhan ajan organisaatio ja toimintamalli (toiminnallinen tehokkuus) sekä sodan ja rauhan ajan vaatimukset täyttävä henkilöstöjärjestelmä (henkisten voimavarojen hallinta).

Päämääränä on toimintavalmiuden parantaminen valtioneuvoston puolustuselonteon linjausten mukaisesti. Puolustusvoimille asetetaan seuraavat, pääluokkaperusteluissa esitettyjä hallinnonalan yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita edistävät, alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

- Puolustusvoimilla on riittävän ennakkovaroituksen mahdollistava sotilasstrateginen tilannekuva
- Puolustusvoimat valvoo alueellista koskemattomuutta sekä ennalta ehkäisee ja tarvittaessa torjuu alueloukkaukset
- Puolustusvoimilla on valmius torjua sotilaallisen voiman käyttö ja sillä uhkaaminen koko maan alueella
- Puolustusvoimat kykenee muodostamaan painopisteen kulloisenkin tilanteen vaatimusten mukaisesti torjuessaan sotilaallisen voiman käyttöä
- Puolustusvoimilla on valmius tukea muita viranomaisia
- Puolustusvoimilla on valmius kansainvälisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen.

Tuotokset ja laadunhallinta

Puolustusvoimien tärkeimmät tuotokset ovat suorituskykyiset joukot ja järjestelmät, joilla toteutetaan lakiin perustuvia tehtäviä:

- Alueellista koskemattomuutta on valvottu
- Alueloukkauksiin on reagoitu tilanteen vaatimalla tavalla
- Alueellinen koskemattomuus on turvattu
- Joukkojen ja järjestelmien ylläpidon vaatimusten mukainen joukkotuotanto on toteutettu
- Pyydetyt virka-aputehtävät on toteutettu
- Uusien sotilaallisen kriisinhallintaoperaatioiden edellyttämät joukot on koulutettu ja varustettu.

Suorituskykyvaatimukset täyttävät, tuotetut sodan ajan joukot arvioidaan Puolustusvoimien sisäisessä prosessissa. Käytettävyyden, materiaalin kunnossapidon ja ampumaravikkeiden sekä keskeisten hankkeiden kokonaiskuva käydään vuosittain läpi osana talousarvion toimeenpanoa ja tulosohtausta.

Tuotosten ja laadunhallinnan tunnuslukuja/seurantakohteita:

Tuotokset	2018 toteutuma	2019 ennakoitu	2020 arvio
Koulutetut varusmiehet (lkm)	20 154	20 900	20 300
Varusmiesten sotaharjoitusperusteiset ja muut maasto- vuorokaudet (lkm)	34	35	35
Kertausharjoituksissa koulutetut reserviläiset (lkm)	17 616	18 000	19 200
Kertausharjoituskoulutetut reserviläiset/ sodan ajan joukkoihin sijoitetut (%)	6,3	6,4	6,4
HN-lentotunnit (lkm)	8 902	8 800	8 800
NH90-lentotunnit (lkm)	1 842	1 650	1 650
Alusvuorokaudet (lkm)	1 312	1 300	1 300
Laadunhallinta	2018 toteutuma	2019 ennakoitu	2020 arvio
Kouluttajien määrä/koulutusjoukkue (lkm)	2,4	2,5	2,5
Koulutuksen laatu ("armeija-aika" 1—5, varusmiesten loppu- kysely)	4,2	4,2	4,2
Reservin koulutuksen laatu (yleisarvosana 1—5, reserviläis- kysely)	4,1	4,0	4,0

Toiminnallinen tehokkuus

Toiminnallisen tehokkuuden tärkein mittari on tarkoituksenmukainen organisaatio ja toimintamalli siten, että sodan ajan suorituskyky (sodan ajan joukot) kyetään tuottamaan mahdollisimman kustannustehokkaasti asetetuista suorituskykyvaatimuksista tinkimättä. Puolustusvoimien toimintatapoja kehitetään tähän liittyen mm. seuraavilla osa-alueilla:

- puolustusmateriaalin hankintaprosessin suunnittelun, toteutuksen ja seurannan tehostaminen
- kumppanuudet, joilla tavoitellaan palvelujen ja valmiuden varmistamista kaikissa oloissa kustannustehokkaasti
- puolustusyhteistyön syventäminen suorituskykyjen ylläpidossa ja rakentamisessa
- digitalisaation mahdollisuuksien kartoittaminen ja hyödyntäminen sisältäen hallinnonalan toimintojen automatisoinnin ja sähköistämisen sekä automatisaation ja robotiikan hyödyntämisen sotilaallisessa maanpuolustuksessa.

Toiminnallisen tehokkuuden tunnuslukuja/seurantakohteita:

Toiminnallinen tehokkuus	2018 toteutuma	2019 ennakoitu	2020 arvio
Taloudellisuus			
Varusmiespäivän hinta (euroa)	45	45	44
Reserviläispäivän hinta (euroa)	157	166	169
Henkilötyövuoden hinta (euroa)	57 489	56 846	57 943

	2018 toteutuma	2019 ennakoitu	2020 arvio
Toiminnallinen tehokkuus			
Tuottavuus			
Koulutetut varusmiehet/varusmiespalvelukseen tulleet (%)	84	85	85
Pääesikunnan ja puolustushaarojen ja esikuntien henkilötyövuosimäärä/Puolustusvoimien henkilötyövuosimäärä yhteensä (%)	12	12	12
Kannattavuus			
Maksuperustelain mukaisen maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus-% on vähintään	104	105	105

Henkisten voimavarojen hallinta

Henkilöstöjärjestelmän kehittämisessä keskitytään ydintoimintaan ja tavoitellaan kustannussäästöjä.

Puolustusvoimien henkilöstö

- Henkilöstövoimavaroja keskitetään ydintoimintoihin: toimintavalmiuden ylläpitämiseen, asevelvollisten kouluttamiseen, uusien suorituskykyjen ylläpidon ja kehittämisen tehtäviin
- Henkilöstöjärjestelmän kehittämisessä huomioidaan valmiuden ja kansainvälisen yhteistyön ja kriisinhallinnan asettamat vaatimukset
- Puolustusvoimien tehtäväkokoontalon täyttöasteen on oltava mahdollisimman korkea.

Asevelvollisuus

- Sodan ajan joukkojen kokonaisvahvuutta ylläpidetään 280 000 kokonaisvahvuudessa
- Varusmiespalveluksen kehittämistä jatketaan Koulutus 2020 -ohjelman mukaisesti
- Naisten hakeutumista kriisinhallintatehtäviin edistetään
- Asevelvollisuusajan palveluita (kutsunnoista reservin päättymiseen) parannetaan kehittämällä sähköisen asioinnin palveluita
- Asevelvollisten erityisosaamista pyritään tunnistamaan ja hyödyntämään tehokkaammin koulutuksessa ja sodanajan sijoituksissa
- Asevelvollisten koulutuksessa hyödynnetään verkko-, virtuaali- ja simulointijärjestelmiä entistä enemmän
- Reserviläisten osaamista hyödynnetään nykyistä paremmin sodan ajan joukkojen koulutuksen suunnittelussa, valmistelussa ja toteutuksessa sekä kouluttajatehtävissä
- Maanpuolustustahtoa tuetaan asevelvollisten laadukkaalla koulutuksella, kansalaisille suunnattavilla yleisötapahtumilla sekä vahvistamalla sisäistä ja ulkoista viestintää.

Vapaaehtoinen maanpuolustustyö

- Vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen toteutus uuden lainsäädännön ja toimintamallin mukaisesti.

Henkisten voimavarojen hallinnan tunnuslukuja/seurantakohteita:

	2018 toteutuma	2019 ennakoitu	2020 arvio
Henkisten voimavarojen hallinta			
Puolustusvoimien tehtäväkoonpano			
pl. sopimussotilaat	12 140	12 290	12 249
Henkilötyövuosimäärä ml. sopimussotilaat (mom. 27.10.01)	11 833	11 986	11 889
Sairauspoissaolot (työpäivää/henkilötyövuosi)	7,1	alle 8,0	alle 8,0
Kokonaistyötyytyväisyys (työilmapiiri, 1—5)	4,1	4,1	4,1

Sotilaallisen maanpuolustuksen menot (pl. alv)

	2018		2019		2020	
	toteutuma milj. euroa	% milj. euroa	ennakoitu milj. euroa	% milj. euroa	arvio milj. euroa	%
Materiaalisen valmiuden menot yhteensä	938	38,8	1 229	45,2	1 168	43,1
— Puolustusmateriaalihankinnat	517		774		765	
— Toimintamenorahoituksella tapahtuva joukkojen varustaminen (pl. palkat)	59		44		37	
— Materiaalin kunnossapito (pl. palkat)	362		411		366	
Kiinteät henkilöstömenot	682	28,3	683	25,1	688	25,4
Kiinteistömenot	259	10,7	268	9,9	266	9,8
Muut sotilaallisen maanpuolustuksen menot	537	22,2	537	19,8	590	21,7
Yhteensä	2 416	100	2 717	100	2 712	100

01. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 931 750 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) ulkomaalaisille oppilaille annettavasta sotilaskoulutuksesta ja Puolustusvoimien joukkojen kansainvälisestä harjoitustoiminnasta ja sen valmisteluista sekä muusta Puolustusvoimien kansainvälisestä yhteistoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) enintään 1 500 000 euroa palvelussuhdeasuntojen vuokraosuuksien maksamiseen Puolustusvoimien toiminnallisiin tarpeisiin perustuen tai puolustusministeriön määräämäksi siirtymäajaksi puolustushallinnon rakennemuutoksen henkilöstöjärjestelyihin liittyvistä syistä tai muihin puolustushallinnon vastaaviin tarpeisiin perustuen
- 3) enintään 155 000 euroa sotainvalideille ja sotaveteraaneille, maanpuolustustyölle, partiolais-toimintaan sekä merkittävälle urheilu- ja muille vastaaville tapahtumille suoritettavan liiketaloudellisin perustein hinnoitellun maksullisen toiminnan hintojen alentamiseen
- 4) Puolustusvoimien toimintaan liittyvien kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin ja monikansallisten yhteishankintajärjestelyjen kuluosuuksiin
- 5) Vapaudenristin Ritarikunnan menoihin
- 6) kotimaisen puolustusteollisuuden vientiedellytysten ja kansainvälistymisen tukemiseen liittyvien menojen maksamiseen

- 7) Puolustusvoimien tarpeita vastaavaan museotoimintaan liittyvien menojen maksamiseen
8) vapaaehtoisen asepalveluksen kutsuntaterveystarkastuksista aiheutuviin menoihin.

Valtuus

1) Vuonna 2020 saa tehdä Puolustusvoimien toiminnan edellyttämiä materiaalin ja palvelujen hankintaan liittyviä pitkäaikaisia sopimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtion talousarvion voimaantulopäivän valuuttakurssitasolla valtiolle menoja vuosina 2020—2024 enintään 132 428 000 euroa (Vuoden 2020 toimintamenojen tilausvaltuus).

2) Vuonna 2020 saa tehdä sopimuksia aiemmin hyväksytyjen tilausvaltuuksien käyttämättä olevaa määrää vastaavasti kunkin valtuuden kokonaismäärän puitteissa.

3) Aiemmin hyväksytyistä tilausvaltuuksista saa aiheutua valtiolle menoja valtuuksissa olevista vuosittaisista enimmäismääristä poiketen, mutta pysyen kuitenkin kunkin valtuuden kokonaismäärän puitteissa.

Uusiin tilausvaltuuksiin sisältyvien tavaroiden ja palvelujen hintojen tarkistuksista aiheutuvien lisämenojen maksamiseen käytetään Puolustusvoimien toimintamenoihin vuosittain myönnettäviä määrärahoja.

Tilausvaltuuksien maksatusmäärärahat sekä niihin liittyvät indeksien ja valuuttakurssien noususta aiheutuvat lisätarpeet tai alenemisesta syntyvät vähennykset budjetoidaan talousarviossa varainhoitovuoteen kuuluviksi maksuperusteisina.

Selvitysosa: Momentin bruttomenojen 1 961,7 milj. euroa arvioidaan jakautuvan seuraavasti: palkkausmenot 774,3 milj. euroa, materiaalin kunnossapidon ja joukkojen varustamisen menot (pl. palkat) 405,0 milj. euroa, kiinteistömenot 266,3 milj. euroa, asevelvollisten koulutuksen ja ylläpitohuollon menot (pl. palkat) 148,2 milj. euroa sekä muut toimintamenot 367,9 milj. euroa.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2020	2021	2022	2023	2024—	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Vanhat tilausvaltuudet						
KASI-järjestelmän ylläpito -tilausvaltuus	3 000					3 000
Kunnossapidon kumppanuus (Millog) -tilausvaltuus	93 897					93 897
Vuoden 2016 toimintamenojen tilausvaltuus	6 380	5 600				11 980
Vuoden 2017 toimintamenojen tilausvaltuus	13 330	8 754				22 084
Alkeis- ja peruslentokoulutuksen koulutusjärjestelmän palveluhankinta -tilausvaltuus	4 581					4 581
Vuoden 2018 toimintamenojen tilausvaltuus	28 652	1 500	4 800			34 952
Vuoden 2019 toimintamenojen tilausvaltuus	108 940	34 899	8 250			152 089
Vanhat tilausvaltuudet yhteensä	258 780	50 753	13 050			322 583

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2020	2021	2022	2023	2024—	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Uusi tilausvaltuus						
Vuoden 2020 toimintamenojen tilausvaltuus	80	94 717	18 117	9 973	9 541	132 428
Uusi tilausvaltuus yhteensä	80	94 717	18 117	9 973	9 541	132 428
Valtuudet yhteensä	258 860	145 470	31 167	9 973	9 541	455 011

Momentilta palkattavan henkilöstön määrä vähenee kokonaisuudessaan noin 70 henkilötyövuotta vuoteen 2019 verrattuna. Henkilötyövuosimäärää vähentävät mm. sopimussotilaiden määrän muutos ja Puolustusvoimien tehtäväkokoontalon tilapäinen ylitys vuonna 2019 uusien suorituskäytöjen rakentamiseen liittyen. Momentin henkilötyövuosimäärää kasvattaa noin 40 henkilötyövuodella hallitusohjelmassa linjattu tehtävien lisääminen Puolustusvoimiin.

Vuoden 2020 toimintamenojen tilausvaltuudella turvataan käytettävyydestä edellyttämät järjestelmien huolto- ja ylläpitosopimukset, pitkän toimitusajan varaosahankinnat sekä tarvittavat muut palvelut vuosille 2020—2024.

Uusi tilausvaltuus kaikkine taloudellisine seurannaisvaikutuksineen toteutetaan puolustusministeriön hallinnonalalle vahvistettujen valtiontalouden kehysten puitteissa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	1 927 118	1 971 902	1 961 726
Bruttotulot	30 263	31 836	29 976
Nettomenot	1 896 855	1 940 066	1 931 750
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	186 616		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	228 885		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	1 818	1 841	2 240
— muut tuotot	15 789	15 669	15 364
Tuotot yhteensä	17 607	17 510	17 604

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	16 704	16 340	16 390
— osuus yhteiskustannuksista	259	300	301
Kustannukset yhteensä	16 963	16 640	16 691
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	644	870	913
Kustannusvastaavuus, %	104	105	105
Hintatuki	94	155	155
Kustannusvastaavuus hintatuen jälkeen	738	1 025	1 068

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aiemmistä päätöksistä aiheutuva siirto momentille 27.10.18	-19 861
Ennakollinen kustannustasotarkistus (2020)	17 072
Henkilö- ja tehtävämäärän lisääminen (HO 2019)	3 000
Kertausharjoitusten lisääminen (HO 2019)	1 000
PHRAKL:n TUVE-hanke ja asianhallintajärjestelmän hankinta	2 000
Siirto momentille 27.01.01	-400
Sopimussotilaat	-2 200
Sotilastiedustelulaki	3 200
Toteutunut kustannustasotarkistus (2018)	-4 478
Vapaaehtoinen maanpuolustuskoulutus (HO 2019)	1 500
Vapaaehtoinen maanpuolustuskoulutus (siirto momentille 27.10.50)	-2 800
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-548
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-4 832
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	11 851
Omakustannuseriaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-8 886
Palkkausten tarkistukset	-1 730
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	2 885
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-2 580
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-2 509
Yhteensä	-8 316

2020 talousarvio	1 931 750 000
2019 I lisätalousarvio	-6 563 000
2019 talousarvio	1 940 066 000
2018 tilinpäätös	1 939 124 000

18. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 5 v)

Momentille myönnetään 765 115 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) puolustusmateriaalin hankkimisesta ja Puolustusvoimien turvallisuushankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä hankittujen järjestelmien testaukseen ja käyttökoulutukseen
- 2) puolustusmateriaalihankintoihin ja Puolustusvoimien turvallisuushankintoihin välittömästi liittyvään tutkimus- ja kehittämistoimintaan
- 3) puolustusmateriaalin sodan ajan välttämättömän varastotarpeen mukaisten varaosien ja vaihtolaitteiden hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Muihin puolustusmateriaalihankintoihin kuin tilausvaltuuksista aiheutuvien menojen tai niihin liittyvistä indeksi- ja valuuttakurssimuutoksista aiheutuvien menojen maksamiseen määrärahaa saa käyttää enintään 240 304 000 euroa.

Valtuus

1) Vuonna 2020 saa tehdä sotilaallisen maanpuolustuksen suorituskyvyn parantamiseksi Puolustusvoimien materiaaliseen kehittämiseen liittyen uusia sopimuksia siten, että niistä saa aiheutua talousarvion voimaantulopäivän valuuttakurssitasolla valtiolle menoja vuosina 2020—2022 enintään 53 800 000 euroa (Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen -tilausvaltuus, PVKEH 2020).

PVKEH 2020 -tilausvaltuuden enimmäismäärän mukaiset suoritukset voidaan sitoa alaa kuvaavaan hintakehitykseen vuoden 2020 ensimmäisestä vuosineljänneksestä alkaen.

2) Vuonna 2020 saa tehdä sopimuksia aiemmin hyväksytyjen tilausvaltuuksien käyttämättä olevaa määrää vastaavasti kunkin valtuuden kokonaismäärän puitteissa.

3) Aiemmin hyväksytyistä tilausvaltuuksista saa aiheutua valtiolle menoja valtuuksissa olevista vuosittaisista enimmäismääristä poiketen, mutta pysyen kuitenkin kunkin valtuuden kokonaismäärän puitteissa.

Tilausvaltuuksien maksatusmäärärahat ja niihin liittyvät indeksien noususta aiheutuvat lisätarpeet tai alenemisesta syntyvät vähennykset budjetoidaan talousarviossa varainhoitovuoteen kuuluviksi maksuperusteisena.

Selvitysosa:

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2020	2021	2022	2023	2024—	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Vanhat tilausvaltuudet						
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2014) -tilausvaltuus	22 000					22 000
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2016) -tilausvaltuus	12 355					12 355

**Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot
(1 000 euroa)**

	2020	2021	2022	2023	2024—	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2017) -tilausvaltuus	105 913	27 299	25 772	20 587	52 771	232 342
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2018) -tilausvaltuus	323 510	272 860	224 860	220 360	264 180	1 305 770
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2019) -tilausvaltuus	32 035	18 795	3 550			54 380
Vanhhat tilausvaltuudet yhteensä	495 813	318 954	254 182	240 947	316 951	1 626 847
Uusi tilausvaltuus						
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2020) -tilausvaltuus	20 200	18 900	14 700			53 800
Uusi tilausvaltuus yhteensä	20 200	18 900	14 700			53 800
Valtuudet yhteensä	516 013	337 854	268 882	240 947	316 951	1 680 647

Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen perustuu seuraaviin Puolustusvoimien kehittämisohjelmiin sekä niissä rakennettaviin suorituskykyihin:

Kehittämisohjelma / Suorituskyky / Tavoite

Puolustusvoimien johtamisen kehittämisohjelma

Rakennetaan puolustusvoimien yhteinen suorituskykyjen käyttöä tukeva johtamisjärjestelmä sekä tuetaan yhteisoperaatioiden johtamista kehittämällä yhteistä tilannetietoisuutta ja varmennettuja operatiivisia tietoteknisiä palveluita. Hyödynnetään viranomaisten yhteisiä johtamisjärjestelmiä ja arjen ratkaisuja taistelunjohtajajärjestelmän tukena.

— korvataan puolustushaarojen itsenäisiä järjestelmiä ja sovelluksia yhteisellä johtamisjärjestelmällä

— luodaan edellytyksiä operaatioiden johtamiselle muuttamalla ja uusimalla teknisiä rakenteita ja palveluita

— kehitetään integroidun tiedustelun, valvonnan ja johtamisen tiedonsiirtoa ja tietoteknisen alustan liityntäkykyä

— uudistetaan tietohallintoa, toteutetaan tietotekninen integraatio, lisätään hallinnollisissa tietopalveluissa valtionhallinnon keskinäistä yhteistoimintaa ja muita kumppanuusratkaisuja sekä siirretään henkilöstövoimavaroja hallinnollisista tietopalveluista operatiiviseen tietojenkäsittelyympäristöön

— laajennetaan toiminnanohjausjärjestelmien hyödyntämistä tavoitteena toimintavarmuuden ja kustannustehokkuuden lisääminen

— jatketaan puolustusvoimien 2020-luvun tarpeita vastaavan puolustushaarojen yhteisen tiedustelu-, valvonta- ja johtamisjärjestelmän arkkitehtuurin luomista, jolla mahdollistetaan sähköinen, kansainvälinen tieto- ja tilannekuvavaihto

— kehitetään kyberpuolustuskykyä.

Puolustusvoimien tiedustelun, valvonnan ja maalittamistuen kehittämisohjelma

Ylläpidetään ja kehitetään päätöksenteon ja yhteisoperaatioiden johtamisen tukena tarvittavaa ennakkovaroituskykyä, toimintaympäristötietoisuutta sekä valvonta- ja maalitilannekuvaa.

— ylläpidetään ja kehitetään tiedonhankinta- ja analysointikykyä

— ylläpidetään ilmavalvonnan kauko- ja keskivalvontaa

— ylläpidetään ja kehitetään ilmasta tapahtuvaa tiedustelu- ja valvontakykyä

— ylläpidetään tiedustelun tietojärjestelmää

— kehitetään puolustusvoimien yhteisen maalitilannekuvan luomista

— kehitetään sotilastiedustelun kykyä tukea tulenkäyttöä ja vaikuttamista.

Puolustusvoimien taistelujärjestelmän yhteisten suorituskykyjen kehittämisohjelma

Rakennetaan ja ylläpidetään suorituskykyjä, joilla vaikutetaan operatiivisesti merkittäviin kohteisiin.

— hankitaan kaukovaikuttamisen ampumatarvikkeita

— jatketaan puolustusvoimien erikoisjoukkojen ja helikopterijärjestelmän rakentamista

— jatketaan meritorjuntaohjuksen hankintoja.

Puolustusvoimien logistiikan kehittämisohjelma

Ylläpidetään puolustusvoimien yhteinen logistinen järjestelmä, jolla varmistetaan joukkojen toimintakyky.

— jatketaan logistiikan joukkojen varustamista ja aloitetaan aselajijoukkojen huollon varustaminen

— kehitetään ja ylläpidetään ilmakuljetuskykyä

— jatketaan alueellisten joukkojen materiaalihankintoja täydennys-, kuljetus- ja kunnossapitajärjestelmän puutteiden korvaamiseksi

— jatketaan ampumatarvikkeiden ja varaosien hankintoja.

Maapuolustuksen taistelujärjestelmän kehittämisohjelma

Kehitetään alueellisten ja operatiivisten joukkojen tulivoimaa, suojaa ja liikkuvuutta sekä ylläpidetään operatiivisten joukkojen suorituskykyä.

- ylläpidetään ja kehitetään maavoimien taktista ja operatiivisen liikkuvuutta
- kehitetään kohtaamistaistelukykyä
- ylläpidetään alueellista ja kehitetään operatiivista tykistöä
- kehitetään taistelijan varustusta
- ylläpidetään pioneeri- ja suojeluvälineitä.

Meripuolustuksen taistelujärjestelmän kehittämisohjelma

Kehitetään meriyhteyksien turvaamiskykyä, miinantorjuntakykyä ja rannikkojoukkojen liikkuvuutta.

- ylläpidetään taistelualuskaluston suorituskykyä
- ylläpidetään ja kehitetään miinoittamis- ja raivauskykyä
- ylläpidetään rannikkojoukkojen liikkuvuutta ja tulivoimaa
- kehitetään vedenalaista vaikuttamiskykyä
- valmistellaan Laivue 2020 -hankintaa.

Ilmapuolustuksen taistelujärjestelmän kehittämisohjelma

Ylläpidetään ilmatorjunnan sekä Hornet-järjestelmän suorituskykyä.

- jatketaan Hornet-torjuntahävittäjien elinjaksopäivitystä (MLU2) sekä hankitaan hävittäjäkalojen elinkaaren turvaavia kriittisiä koneiden sekä moottoreiden vaihtolaitteita ja osia
- jatketaan ilmasta maahan -suorituskyvyn rakentamista
- kehitetään taistelutukikohtia
- jatketaan poistuvan alkeislentokoulutuskaluston korvaamista
- korvataan ilmatorjunnan poistuvia suorituskykyjä.

Puolustusvoimien joukkotuotantojärjestelmän kehittämisohjelma

Rakennetaan ja ylläpidetään joukkorakenteen mukaiset suorituskykyiset joukot sekä luodaan edellytykset joukkojen perustamiselle.

- jatketaan taistelukoulutuksen oppimisympäristön kehittämistä.

Puolustusvoimien toiminnanohjausjärjestelmän kehittämisohjelma

Kehitetään kattavia ohjausmenettelyjä ja yhtenäisiä periaatteita, joilla pyritään edistämään kokonaisuuksien hallintaa, läpileikkaavuutta, tuloksellisuuden varmistamista sekä tuottavuutta ja kustannustehokkuutta päätöksenteossa ja päätösten toimeenpanossa.

— tuotetaan tutkimustietoa ensisijaisesti puolustusvoimien strategisen suunnittelun tarpeisiin

— kehitetään joukkojen harjoitustoimintaa sekä ylläpidetään ja kehitetään yhteisiä oppimisympäristöjä.

Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen 2020 (PVKEH 2020) -tilausvaltuus

Maapuolustuksen taistelujärjestelmän kehittämisohjelmassa päivitetään panssaroitua pyöräajoneuvokalustoa ja hankitaan pioneerimateriaalia liikeenedistämiseen, suluttamiseen ja suojeleluun. Puolustusvoimien joukkotuotannon kehittämisohjelmassa korvataan koulutuksessa käytettäviä paukkupatruuna- ja tulenkuvajärjestelmiä.

Määräraha arvioidaan käytettävän 516 013 000 euroa tilausvaltuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen, 8 798 000 euroa tilausvaltuuksiin liittyvistä indeksi- ja valuuttakurssimuutoksista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä 230 304 000 euroa muihin puolustusmateriaalihankintoihin. Määräraha käytetään 10 000 000 euroa monitoimihävittäjien hankinnan aikaisiin menoihin.

Sekä aiemmin hyväksytyt tilausvaltuudet että uusi PVKEH 2020 -tilausvaltuus kaikkine taloudellisine seurannaisvaikutuksineen toteutetaan puolustusministeriön hallinnonalalle vahvistettujen valtiontalouden kehysten puitteissa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aiemmistä päätöksistä aiheutuva siirto momentilta 27.10.01	19 861
Ennakollinen kustannustasotarkistus (2020)	11 153
Laivue 2020	-90 000
Laivue 2020 -alihankintariski (LTA II 2018)	22 000
Monitoimihävittäjien hankinta	10 000
Tasokorotus (HO 2015)	20 000
Toteutunut kustannustasotarkistus (2018)	-2 355
Yhteensä	-9 341
2020 talousarvio	765 115 000
2019 I lisätalousarvio	8 177 000
2019 talousarvio	774 456 000
2018 tilinpäätös	525 842 000

19. Monitoimihävittäjien hankinta (siirtomääräraha 5 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) monitoimihävittäjien hankinnan valmistelusta aiheutuviin palvelujen ostoihin ja muihin hallintomenoihin
- 2) enintään 22 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen
- 3) hankintaan välittömästi liittyvään tutkimus- ja kehittämistoimintaan sekä auditointeihin.

Selvitysosa: Monitoimihävittäjillä korvataan Hornet-hävittäjäkaluston suorituskyky. Hankinnan valmistelu edellyttää lisähenkilöstöä ja aiheuttaa hallintomenoja ennen vuonna 2021 tehtävää hankintapäätöstä.

Momentille on budjetoitu vuosina 2015—2018 Hawk Mk 51 -koneiden modifioinnista aiheutuneet menot.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Monitoimihävittäjien hankinta	10 000
Yhteensä	10 000

Momentin nimike on muutettu ja momentin määräraha on muutettu viisivuotiseksi siirtomäärärahaksi.

2020 talousarvio	10 000 000
2018 tilinpäätös	4 600 000

50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 4 852 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen
- 2) Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle (MPK) myönnettävään valtionavustukseen sille laissa vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta (556/2007) säädettyjen julkisten hallintotehtävien hoitamisesta aiheutuviin toimintamenoihin
- 3) kaatuneiden muiston vaalimistyöstä aiheutuviin menoihin.

*Selvitysosa:***Toiminnalliset tulostavoitteet**

	2020 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus	
Taloudellisuus	
MPK:n julkisten hallintotehtävien vuosikustannukset / ko. toiminnan koulutusvuorokausimäärä (euroa)	105
Tuottavuus	
MPK:n julkisten hallintotehtävien mukaisen koulutuksen koulutusvuorokausimäärä / ko. toimintaan kohdistettu MPK:n palkatun henkilöstön henkilötyövuosimäärä (vrk)	774
	2020 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta	
MPK:n julkisten hallintotehtävien mukaisen koulutuksen koulutusvuorokausimäärä (vrk)	48 000
MPK:n koulutuksen laadun parantamiseksi annettavan kouluttajakoulutuksen määrä koulutuspäivinä	5 000
MPK:n kurssityytyväisyys (oppilastyytyväisyys) asteikolla 1—5	4,00

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen tulostavoitteet eivät ole vertailukelpoisia aiempien vuosien kanssa vapaaehtoisesta mm. maanpuolustuksesta annetun lain (HE 254/2018) muutosten takia. Lain mukaisessa uudessa toimintamallissa Puolustusvoimilta ja Rajavartiolaitokselta poistetaan mahdollisuus tilata sotilaallista koulutusta MPK:lta, määritellään uudelleen MPK:n julkiset hallintotehtävät ja lisätään uudeksi julkiseksi hallintotehtäväksi erityisesti nuorille ja naisille suunnatun tutustumistoiminnan järjestäminen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaerän poisto	-100
Vapaaehtoinen maanpuolustuskoulutus (siirto momentilta 27.10.01)	2 800
Yhteensä	2 700
2020 talousarvio	4 852 000
2019 talousarvio	2 152 000
2018 tilinpäätös	2 029 000

30. Sotilaallinen kriisinhallinta

Selvitysosa: Määrärahat suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenoihin budjetoidaan ulkoministeriön pääluokassa momentille 24.10.20 (sisältää EU:n taisteluosastojen koulutus- ja valmiusajan menot sekä operaatioihin lähdetessä palkkausmenot). Määrärahat sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenoihin sekä tarkkailijatoiminnan menoihin budjetoidaan puolustusministeriön pääluokassa momentille 27.30.20.

Sotilaallinen kriisinhallinta on Suomen turvallisuuspolitiikan keskeinen keino ja osa Suomen puolustusta. Kansainvälisellä kriisinhallinnalla ennaltaehkäistään ja rajoitetaan kriisejä ja niiden vaikutusten ulottumista Suomeen. Samalla osallistuminen operaatioihin kehittää Suomen puolustuksessa ja Suomeen vaikuttavissa kriiseissä tarvittavia valmiuksia ja kykyjä. Suomen osallistuminen toteutetaan kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan periaatteiden mukaisesti.

Puolustushallinnolla on valmius osallistua sotilaallisiin kriisinhallintatehtäviin ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön. Puolustusvoimat käyttää sotilaallisessa kriisinhallinnassa ensisijaisesti joukkoluettelon evaluoituja yksiköitä. Suorituskykyjä on kyettävä käyttämään vaativissa ja nopeasti käynnistettävissä eri organisaatioiden operaatioissa sekä koulutus- ja neuvonantotehtävissä.

Toiminnalliset tulostavoitteet

Sotilaalliselle kriisinhallinnalle asetetaan seuraavat, pääluokkaperusteluissa esitetyt hallintotalan yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita edistävät, alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

- Puolustusvoimat on toteuttanut sille osoitetut kriisinhallintatehtävät
- Puolustusvoimilla on valmius osallistua uusiin operaatioihin ja koulutus- ja neuvontatehtäviin.

	2018 toteutuma	2019 ennakoitu	2020 arvio
Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot (UM)	58,0	51,2	53,1
Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenot (PLM)	58,4	58,4	59,7
Yhteensä	116,4	109,6	112,8

20. Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 59 659 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetussa laissa (211/2006) tarkoitetun kriisinhallintahenkilöstön palkkaus-, päiväraha-, muonanparannusraha- ja koulutusmenojen sekä valtion eläkemaksun ja kriisinhallintahenkilöstölle palvelusajaksi otetun henkilövakuutuksen kustannusten maksamiseen sekä sotilaallisen kriisinhallintahenkilöstön ryhmätapaturmavakuutusta vastaavien etuuksien maksamiseen ja niistä aiheutuvien hallintokulujen maksamiseen
- 2) EU:n taisteluosastojen koulutusajan palkkaus-, muutto- ja asumismenoihin sekä siirtokorvauksiin
- 3) sotilastarkkailijoiden palkkojen ja kansallisen päivärahan maksamiseen
- 4) valmiusjoukon palkkaus-, koulutus-, ylläpito-, varustamis-, hallinto- ja muiden kulutusmenojen sekä kansainvälisten kriisinhallintakurssien menojen maksamiseen
- 5) suomalaisten kriisinhallintajoukkojen henkilöstön matkakustannusten, terveydenhoito-, kuljetus-, varustamis-, huolto-, edustus- ja hallintomenojen maksamiseen
- 6) Suomen kansainväliseen kriisinhallintaan nimeämien joukkojen varustamisesta aiheutuviin menoihin

7) kansainvälisen kriisinhallintayhteistyön puitteissa annettavaan koulutukseen ja sen materiaali-kuluihin

8) kansainvälisen kriisinhallintatyön puitteissa yksittäisille maille annettavasta tuesta aiheutuvien siirtomenojen maksamiseen puolustussektorilla ja vakauttamistehtäviin konfliktien jälkeen

9) sellaisten kansainvälisten kriisinhallintaoperaatioiden, joihin Suomi ei lähetä henkilöstöä tai muuten osallistu, materiaalisesta tukemisesta aiheutuvien siirtomenojen maksamiseen

10) Strategic Airlift Capability (SAC) -sopimuksen hallinto- ja käyttökustannuksista aiheutuviin menoihin

11) Suomen osallistumisesta Pohjoismaiden Base Camp -pooliin aiheutuviin menoihin.

Käyttösuunnitelma (euroa)

01.	Suomen Kosovon kriisinhallintajoukon menot (KFOR-operaatio)	1 097 000
03.	Sotilastarkkailijatoiminnan menot	2 235 000
04.	Resolute Support -operaatio, Afganistan	7 710 000
05.	Irakin koulutusoperaation menot	11 875 000
07.	Kriisinhallintaoperaatioiden yhteiset menot	5 380 000
08.	Kriisinhallinnan joukkojen kehittämisohjelma	9 500 000
09.	EU:n taisteluosastojen koulutusajan palkkaus-, muutto- ja asumismenot sekä siirtokorvaukset	410 000
11.	EUTM/Somalian koulutusoperaation menot	542 000
15.	Libanonin kriisinhallintaoperaation menot	13 225 000
16.	EUTM/Malin koulutusoperaation menot	364 000
17.	Malin YK-operaation menot (MINUSMA)	565 000
19.	Naton Irakin koulutusoperaation menot (NMI)	475 000
20.	Varalla käynnissä olevien operaatioiden lisämenoihin ja niiden jatkamiseen, kansainvälisestä helikopterirahastosta aiheutuviin menoihin, Pohjoismaiden Base Camp -pooliin osallistumisesta aiheutuviin menoihin, mahdollisiin uusiin kriisinhallintaoperaatioihin sekä muihin kriisinhallintamenoihin	6 281 000
Yhteensä		59 659 000

Selvitysosa: Määräraha on mitoitettu Suomen kriisinhallintajoukkojen vahvuuksien ja tehtävävaatimusten mukaisesti ottaen huomioon ne kriisinhallintaoperaatiot, joihin Suomi todennäköisesti tulee osallistumaan vuonna 2020. Näissä operaatioissa toimivan henkilöstön määrän arvioidaan olevan enintään 500 henkilötyövuotta.

Sotilaallisen kriisinhallinnan kustannusten korvaukset ja muut tulot tuloutetaan momentille 12.27.99.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ennakollinen kustannustasotarkistus (2020)	882
EUNAVFOR MED, Välimeren operaation päätyminen	-230
Irakin OIR-operaatio	-2 645
Käyttösuunnitelman varalla-kohdan (kohta 20.) kasvattaminen	4 000
Kriisinhallinnan joukkojen kehittämisohjelma	-2 300
Libanonin kriisinhallintaoperaatio	980

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Muiden käyttösuunnitelmakohtien muutokset	592
Toteutunut kustannustasotarkistus (2018)	-158
Yhteensä	1 121

2020 talousarvio	59 659 000
2019 I lisätalousarvio	-158 000
2019 talousarvio	58 538 000
2018 tilinpäätös	58 381 000

95. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 10 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää suomalaisista kriisinhallintajoukoista aiheutuvien puolustusministeriön hallinnonalan menojen laskutuksessa syntyviin kurssieroihin.

2020 talousarvio	10 000
2019 talousarvio	10 000
2018 tilinpäätös	29 053

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Hallinnonalan toimintaympäristö

Globalisoituneessa ja digitalisoituvassa maailmassa suomalaisen yhteiskuntaan vaikuttaa neljä keskeistä kehityskulkua, joilla on suoria vaikutuksia valtiovarainministeriön toimialalla:

- Ilmastonmuutoksen hillintä
- Väestön ikääntyminen vähentää talouden työpanosta ja lisää julkisia menoja
- Maailmantalouden muutokset vaikuttavat merkittävästi Suomen talouden kasvuun
- Yhteiskunnan digitalisoituminen etenee ja sen vaikutus näkyy laajasti kaikilla sektoreilla. Samalla globaali kilpailu voimistuu.

Suomessa ilmastonmuutosta hillitään tavoittelemalla hiilineutraalia ja resurssiviisasta Suomea. Kulutukseen ja päästöihin voidaan vaikuttaa muun muassa verotuksen keinoin.

Väestön ikääntyminen heikentää yhä voimakkaammin huoltosuhdetta ja kasvuedellytyksiä ja lisää julkisia menoja. Suomen ikärakenteen vanhenemiskehitys on vasta alussa, ja kehityksen vaikutus palvelutuotannon kustannuksiin ja talouskasvun hidastumiseen tasaantuu vasta 2030-luvulla. Ikääntyminen ei ole yhtenäistä koko Suomessa. Kaupunkiseudut kasvavat, ja haja-asutusalueilla väestö vähenee.

Euroopan ja euroalueen maiden taloudellinen tilanne on rahoitus- ja velkakriisien jäljiltä edelleen häiriöaltis. Kansainvälinen toimintaympäristö ja turvallisuuspoliittinen tilanne on poikkeuksellisen epävakaa, ja samaan aikaan monilla Euroopan mailla on erittäin heikko kyky kestää uusia talouden sokkeja. Digitaalisen toimintaympäristön uhat monimutkaistuvat.

Kilpailukykyhaasteet eivät poistu. Vaikka perinteinen tavaratuotannon globalisaatio on finanssikriisin jälkeen hidastunut ja ehkä jopa pysähtynyt, digitaalisuuden vaikutukset ulkomaankauppaan ja talouteen yleisemminkin ovat vasta aluillaan. Verkkokauppa kasvaa, ja yhä suurempi osa palveluista välitetään verkossa. Siten rajanveto avoimen ja suljetun sektorin välillä käy yhä vaikeammaksi. Kehityksellä on vaikutuksia niin markkinoiden muotoutumiseen kuin veropohjaan ja valtion tuloihin. Uusien teknologioiden, digitalisaation ja tietovarantojen hyödyntäminen tarjoavat uusia mahdollisuuksia Suomen julkiselle taloudelle.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Valtiovarainministeriö asettaa toimialalleen seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet. Lukuperusteluissa on kuvattu toiminnallisia tavoitteita, joilla edistetään yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista.

Kestävä talouskasvu

— Työllisyysaste nousee.

Kestävä julkinen talous

— Kestävyysvaje pienenee

— Valtionhallinnon nettorahoitusvarat/BKT-suhde nousee

— Julkisyhteisöjen velkaantumisasaste alenee, % BKT:sta

— Verovaje on alhainen.

Valtionhallinto toimii hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti

— Valtionhallinto toimii kansalaislähtöisesti

— Julkisen hallinnon digitalisaatiokehitys ja hyvä tiedonhallinta tehostavat ja parantavat julkisia palveluita.

Sukupuolten välinen tasa-arvo

Valtiovarainministeriön pääluokan menoista noin 95 % on erilaisia säädös- tai sopimusperusteisiä etuuksia, jäsenmaksuja ja tukia, joihin ei liity välittömiä sukupuolivaikutuksia.

Valtiovarainministeriön hallinnonalalla otetaan huomioon sukupuolivaikutukset lainsäädännön valmistelussa, henkilöstö- ja työnantajapolitiikassa, hankkeissa, talousarvion valmistelussa ja viirastojen tulohjauksessa.

Progressiivinen henkilöverotus pienentää nettotulojen eroja sukupuolten välillä. Henkilöverotus (ansio- ja pääomatuloverotus) kokonaisuudessaan tasaa sukupuolten välisiä tuloja verotuksen jälkeen siten, että naisten tulojen osuus miesten tuloista on verotuksen jälkeen keskimäärin 4,5 %-yksikköä korkeampi kuin ennen verotusta.

Valtion työskentelytapojen digitalisointi ja etätyöskentelymahdollisuudet tukevat esimerkiksi kotoa tehtävää työtä. Joustavat työn tekemisen muodot tukevat etenkin pienten lasten vanhempien työllistymistä vähentämällä tarvetta perhevapaisiin. Tämän arvioidaan vaikuttavan sukupuolten välisen tasa-arvon kehittämiseen myönteisesti.

Kestävä kehitys

Talousarvioesitykseen sisältyy useita verotulomomentteja, joiden voidaan katsoa edistävän hiileneutraaliustavoitetta. Näitä ovat erityisesti energiaverot, ajoneuvovero, autovero, eräiden juomapakkausten valmistevero sekä jätevero. Lisäksi progressiivinen henkilöverotus tasaa merkittävästi tuloeroja ja alentaa pienituloisten osuutta väestössä. Verotuksen tärkein tehtävä onkin turvata hyvinvointiyhteiskunnan rahoitus, joka mahdollistaa panostukset myös sosiaalisen kestävyuden edistämiseen.

Peruspalvelujen valtionosuuksilla rahoitetaan kuntien tuottamia sosiaali- ja terveydenhuollon sekä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palveluita. Aluehallintovirastot edistävät perusoi-

keuksien toteutumista julkisten palveluiden valvonnalla, jolla turvataan osaltaan ihmisten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoisuutta. Digi- ja väestötietovirasto tuottaa digitaalisen yhteiskunnan edellyttämiä palveluita ja tukee kansalaisten yhdenvertaista toimimista digitalisoituvassa yhteiskunnassa. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus tekee koulutukseen, sosiaaliturvaan, tulonjakoon, verotukseen ja ympäristöön liittyvää tutkimusta ja tukee siten päätöksentekijöiden mahdollisuuksia edistää kestävästä kehityksen selonteon tavoitteiden ja sukupuolten tasa-arvon toteutumista tehokkailla ja hyvin kohdistetuilla politiikkatoimilla.

Valtiovarainministeriön keskeinen tehtävä liittyy kestävästä julkisen talouden varmistamiseen, mitä voidaan pitää yhtenä edellytyksenä kestävästä kehityksen toteutumiselle.

Valtion palveluiden ja työskentelytapojen digitalisoinnilla vähennetään ihmisten tarvetta matkustaa palveluiden ja työn vuoksi ja vähennetään toimitilarpeita. Matkustamisen väheneminen ja vähäisemmät toimitilarpeet pienentävät hiilijalanjälkeä. Lisäksi toiminnan digitalisointi vähentää tarvetta tulostamiselle ja paperin käytölle.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
28.30.03	<i>Digi- ja väestötietoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)</i>		
	— sopimusvaltuus	-	20,0
28.60.02	<i>Erikseen budjetoidut palkkamenot (arviomääräraha)</i>		
	— sopimusvaltuus	2,7	-
28.92	EU ja kansainväliset järjestöt		
	— sopimusvaltuus	4 586,0	4 586,0
28.92.68	<i>Suomen osuus Kansainvälisen jälleenrakennus- ja kehitys- pankin sekä Kansainvälisen rahoitusyhtiön peruspääoman korottamisesta (arviomääräraha)</i>		
	— valtuus	-	275,5

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
01. Hallinto	157 679	168 997	196 614	27 617	16
01. Valtiovarainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	32 193	31 046	34 073	3 027	10
20. Valtion kiinteistöstrategian toteuttaminen ja hallinnonalan omistaja-ohjaus (siirtomääräraha 2 v)	245	445	545	100	22

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018	v. 2019	v. 2020	Muutos 2019—2020	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
21. Valtiovarainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	—	646	3 306	2 660	412
25. Metallirahamenot (arviomääräraha)	—	—	1 000	1 000	0
29. Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	125 241	120 780	133 320	12 540	10
66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	—	—	1 000	1 000	0
69. Suomen Pankin eräiden sijoitustuottojen siirto Kreikan valtiolle (siirtomääräraha 3 v)	0	16 080	23 370	7 290	45
10. Verotus ja tulli	586 896	624 078	622 527	-1 551	0
01. Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	378 088	402 270	415 448	13 178	3
02. Tullin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	165 606	164 228	166 099	1 871	1
03. Kansallisen tulorekisterin toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	1 727	11 980	11 980	—	0
63. Takaisin maksetut verot (arviomääräraha)	22 026	24 600	8 000	-16 600	-67
95. Verotukseen liittyvät korkomenot (arviomääräraha)	15 292	15 000	15 000	—	0
97. Autoveron vientipalautus (arviomääräraha)	4 158	6 000	6 000	—	0
20. Palvelut valtioyhteisölle	40 746	36 732	50 042	13 310	36
01. Valtiokonttorin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	24 409	24 682	27 492	2 810	11
02. Keskitettyjen valuuttatilien kurssierot (arviomääräraha)	258	50	50	—	0
(06.) Sähköisen asioinnin ja hallinnon yhteiset palvelut (siirtomääräraha 2 v)	110	—	—	—	0
07. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	2 533	2 000	2 000	—	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018	v. 2019	v. 2020	Muutos 2019—2020	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
09. Valtion tieto- ja viestintä- tekniikkakeskuksen toimintamenot (siirtomäärä- raha 2 v)	3 436	3 000	5 000	2 000	67
10. Valtion tieto- ja viestintä- tekniikkakeskuksen investointimenot (siirto- määräraha 2 v)	10 000	7 000	15 000	8 000	114
11. Verkkomaksaminen (siirto- määräraha 2 v)	—	—	500	500	0
88. Senaatti-kiinteistöt	0	0	—	—	0
30. Tilastotoimi, taloudellinen tutkimus ja rekisteri- hallinto	85 549	86 355	110 912	24 557	28
01. Tilastokeskuksen toiminta- menot (siirtomääräraha 2 v)	48 172	48 843	48 199	-644	-1
02. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomäärä- raha 2 v)	3 656	3 488	3 773	285	8
03. Digi- ja väestötietoviraston toimintamenot (siirtomäärä- raha 2 v)	33 721	29 024	53 940	24 916	86
04. Sähköinen tunnistautuminen (arvio- määräraha)	—	5 000	5 000	—	0
40. Valtion alue- ja paikallis- hallinto	81 565	82 143	56 727	-25 416	-31
01. Aluehallintoviraston toimintamenot (siirtomäärä- raha 2 v)	50 846	53 874	56 505	2 631	5
(02.) Maistraattien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	28 237	26 417	—	-26 417	-100
03. Alue- ja paikallishallinnon tukitoimet (siirtomääräraha 3 v)	2 482	1 852	222	-1 630	-88
50. Eläkkeet ja korvaukset	4 927 682	5 068 688	5 175 367	106 679	2
15. Eläkkeet (arviomääräraha)	4 657 183	4 768 273	4 857 179	88 906	2
16. Ylimääräiset eläkkeet ja muut eläkemenot (arvio- määräraha)	1 325	2 070	4 008	1 938	94
(17.) Muut eläkemenot (arvio- määräraha)	504	2 373	—	-2 373	-100
50. Vahingonkorvaukset (arvio- määräraha)	36 554	42 200	37 640	-4 560	-11

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
63. Muiden eläkelaitosten vastattavaksi kuuluvat eläkemenot (arviomääräraha)	216 325	234 386	256 728	22 342	10
95. Muiden eläkelaitosten valtion puolesta maksamien eläkemenojen ja valtiolle maksamien ennakoiden korkomenot (arviomääräraha)	15 791	19 386	19 812	426	2
60. Valtionhallinnon yhteiset henkilöstömenot	12 629	16 815	18 865	2 050	12
02. Erikseen budjetoidut palkkamenot (arviomääräraha)	13	15	15	—	0
10. Työturvallisuuden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	850	800	850	50	6
12. Osaamisen kehittäminen (arviomääräraha)	11 766	16 000	18 000	2 000	13
70. Valtionhallinnon kehittäminen	250 010	233 575	77 267	-156 308	-67
01. Julkisen hallinnon ICT:n ohjaus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	5 301	4 700	42 700	38 000	809
02. Valtion talous-, henkilöstö- ja toimitilahallinnon tietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)	5 000	5 500	5 500	—	0
(05.) Maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelun ja toimeenpanon tuki ja ohjaus (siirtomääräraha 3 v)	198 970	211 015	—	-211 015	-100
20. Tuottavuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	8 726	4 260	19 967	15 707	369
21. Kansallisen tulorekisterin toteutus (siirtomääräraha 3 v)	15 663	—	1 000	1 000	0
(22.) Hallinnon palveluiden digitalisoinnin tuki (siirtomääräraha 3 v)	8 250	—	—	—	0
40. Turvallisuusviranomaisten viestintäverkot (siirtomääräraha 3 v)	8 100	8 100	8 100	—	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
80. Siirrot Ahvenanmaan maakunnalle	272 258	272 282	283 147	10 865	4
30. Ahvenanmaan tasoitusmaksu (arviomääräraha)	244 649	242 282	250 147	7 865	3
31. Verohyvitys Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	15 196	17 000	20 000	3 000	18
33. Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	12 413	13 000	13 000	—	0
90. Kuntien tukeminen	8 589 259	8 525 867	9 366 555	840 688	10
(20.) Julkisen sektorin yhteisen tietohallinnon ja tiedon hallinnan kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	6 075	—	—	—	0
(22.) Hallinto- ja palvelurakenteiden kehittäminen ja tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	200	200	—	-200	-100
30. Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (arviomääräraha)	8 575 484	8 491 577	7 074 155	-1 417 422	-17
31. Kuntien yhdistymisen taloudellinen tuki (arviomääräraha)	7 500	4 090	400	-3 690	-90
32. Valtionavustus kuntien kannustinjärjestelmiin (siirtomääräraha 3 v)	—	30 000	40 000	10 000	33
35. Valtion korvaus kunnille veroperustemuutoksista aiheutuvista verotulojen menetyksistä (kiinteä määräraha)	—	—	2 252 000	2 252 000	0
91. Työllisyyden ja elinkeinoelämän tukeminen	272 634	275 000	270 000	-5 000	-2
41. Energiaverotuki (arviomääräraha)	272 634	275 000	270 000	-5 000	-2

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018	v. 2019	v. 2020	Muutos 2019—2020	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
92. EU ja kansainväliset järjestöt	1 925 815	2 097 235	2 249 953	152 718	7
03. Rahoitusvakausviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 947	3 953	3 633	-320	-8
20. Euroopan unionin osallistuminen matkamenojen korvauksiin (siirtomääräraha 2 v)	1 500	1 700	2 300	600	35
40. Isäntämaakorvaus Pohjoismaiden Investointipankille (kiinteä määräraha)	11 545	12 312	12 600	288	2
(60.) Siirto rahoitusvakausrahastoon (siirtomääräraha 3 v)	18 493	—	—	—	0
67. Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen (arviomääräraha)	0	170	170	—	0
68. Suomen osuus Kansainvälisen jälleenrakennus- ja kehityspankin sekä Kansainvälisen rahoitusyhtiön peruspääoman korottamisesta (arviomääräraha)	—	—	14 200	14 200	0
69. Maksut Euroopan unionille (arviomääräraha)	1 881 000	2 069 000	2 206 000	137 000	7
87. Suomen osuus Aasian infrastruktuuri-investointipankin peruspääomasta (arviomääräraha)	10 330	10 100	11 050	950	9
99. Erikseen budjetoidut valtionhallinnon menot	16 926	6 600	15 200	8 600	130
95. Satunnaiset säädösperusteiset menot (arviomääräraha)	176	300	300	—	0
96. Ennakoimattomat menot (siirtomääräraha 3 v)	5 000	2 000	2 000	—	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
97. Valtion saatavien turvaaminen (arviomääräraha)	200	300	300	—	0
98. Kassasijoitusten riskienhallinta (arviomääräraha)	11 550	4 000	12 600	8 600	215
Yhteensä	17 219 648	17 494 367	18 493 176	998 809	6
Henkilöstön kokonaismäärä	12 099	12 097	12 271		

01. Hallinto

Selvitysosa: **Valtiovarainministeriö** vastaa valtioneuvoston osana

- tasapainoisen ja kestäväen kasvun talouspolitiikasta
- julkisen talouden hyvästä hoidosta
- julkisen hallinnon vaikuttavuudesta ja tuloksellisuudesta.

Hallinnonalan tulosohjaajana valtiovarainministeriö vastaa hallinnonalan toiminnan tuloksellisuudesta sekä siitä, että konserniohjauksen linjaukset toimeenpannaan omalla hallinnonallalla.

Valtiovarainministeriön tehtävänä on

- Työllisyyden ja tuottavuuden kasvun vahvistaminen
- Julkisen talouden kestävyden turvaaminen
- Asiakaslähtöisten ja tuloksellisten julkisten palvelujen mahdollistavien rakenteiden ja toimintatapojen luominen
- Kansainvälinen vaikuttaminen ja erityisesti Euroopan kasvun vahvistaminen.

Valtiovarainministeriön toiminnan kohteena ovat poliittiset päätöksentekijät, valtionhallinto, kunnat, kuntayhtymät ja muu julkishallinto, EU ja muut kansainväliset tahot, työmarkkinaosapuolet sekä välillisesti myös yritykset, yhteisöt ja kansalaiset.

Valtiovarainministeriö toimii siten, että valtiontalouden ja -hallinnon kokonaisuuden edut ja tavoitteet valtion yhteisissä palveluissa ja toiminnoissa tunnustetaan ja edistetään niiden ottamista huomioon eri hallinnonaloilla, niiden virastoissa, laitoksissa ja rahastoissa. Valtiovarainministeriö luo ja toimeenpanee toimialueellaan yhteisiä pelisääntöjä sekä järjestää ja ohjaa hallinnonalan virastoja, Senaatti-kiinteistöjä ja Hansel Oy:tä järjestämään toimialallaan valtioyhteisölle yhteisiä, sisäisiä palveluja sekä työ- ja toimintaprosesseja siten, että niiden avulla hallinnonala voi saavuttaa ja tuottaa taloudellista ja toiminnallista hyötyä ja hyvää toiminnan laatua.

01. Valtiovarainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 34 073 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) vastikkeettomien menojen maksamiseen kansainvälisille yhteisöille
- 2) EU-yhteistyöhön hallinnon kehittämisessä.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon siirtyvän omaisuuden väliaikaisesta hallinnasta valtiovarainministeriölle saatavat tulot.

Selvitysosa: Valtiovarainministeriö asettaa toiminnalleen seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2020, jotka tukevat pääluokan perusteluissa asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita:

Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Henkilötyövuodet	336	339	344
Sairauspoissaolot, pv/htv	5	6	6
Työtyytyväisyysindeksi, 1—5 VMBaro	3,8	3,7	3,7

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	30 905	31 546	34 573
Bruttotulot	1 330	500	500
Nettomenot	29 575	31 046	34 073
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	10 774		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	13 392		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hilma-järjestelmän ylläpito (siirto momentilta 32.01.01)	20
Hilma-järjestelmän ylläpito (siirto momentilta 32.01.02)	50
Julkisen hallinnon yhteisen asiakaspilotoinnin päättyminen (siirto momentilta 28.40.03)	15
Julkisen sektorin johdon muutosvalmennus (kertaluonteinen)	2 000
Laajennettu hankintatuki (-0,5 htv) (siirto momentille 23.01.01)	-50
Positiivisen luottorekisterin perustaminen (HO 2019 kertaluonteinen)	250
Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjumisen (siirto momentilta 26.01.01)	40
Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunta	170
Toiminnan turvaaminen (verotus, rahoitusmarkkinat, digitalisaatio)	400
Vahva-hankkeen käyttöönoton aiheuttama tuottavuuden lisääntyminen	-24
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-12

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

JTS-miljardin tuottavuussäästö	-271
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	425
Palkkausten tarkistukset	-74
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	99
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-86
Tasomuutos	75
Yhteensä	3 027

2020 talousarvio	34 073 000
2019 I lisätalousarvio	—
2019 talousarvio	31 046 000
2018 tilinpäätös	32 193 000

20. Valtion kiinteistöstrategian toteuttaminen ja hallinnonalan omistajaohjaus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 545 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kiinteistövarallisuuteen liittyvistä omaisuus- ja omistusjärjestelyistä aiheutuviin menoihin
- 2) kiinteistövarallisuuden hallinnoinnista ja käytön tehostamisesta aiheutuviin menoihin
- 3) omistus- ja yritysjärjestelyistä aiheutuvien menojen sekä omaisuuden hallinnointiin ja omistajaohjaukseen liittyvien menojen maksamiseen
- 4) valtion etuusto-oikeudesta eräillä alueilla annetun lain (469/2019) mukaisen valtion etuusto-oikeuden käyttämisestä aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään valtion kiinteistöstrategian mukaisiin hallinnansiirtoihin liittyvistä arvioinneista ja lausunnoista aiheutuviin menoihin sekä muihin valtion kiinteistövarallisuuden hoidosta ja käytön tehostamisesta sekä investoinneista aiheutuviin menoihin. Lisäksi mitoituksessa on otettu huomioon omistus- ja yritysjärjestelyjen toimenpiteistä sekä niiden valmistelusta aiheutuvat kulut, kuten osakkeiden hallinnointi- ja valtion tarvitsemien asiantuntijapalvelujen kulut sekä valtion etuusto-oikeudesta eräillä alueilla annetun lain (469/2019) mukaisen valtion etuusto-oikeuden käyttämisestä aiheutuvat menot.

Valtiovarainministeriön hallinnonalan omistajaohjauksessa on Fingrid Oyj, Hansel Oy, HAUS Kehittämiskeskus Oy, SoteDigi Oy, Suomen yliopistokiinteistöt Oy, Tietokarhu Oy sekä Vimana Oy. Valtion etuusto-oikeudesta eräillä alueilla annetun lain 2 §:n mukaan etuusto-oikeuden käyttämisestä koskevan asian ratkaisee valtiovarainministeriö sen ministeriön esityksestä, jonka hallinnonalan tehtävien hoitamiseen etuusto-oikeuden kohteena oleva kiinteistö liittyy.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Kiinteistöstrategian toteuttaminen	145 000
Etusto-oikeuden käyttäminen	100 000
Omistajaohjauksen menot	300 000
Yhteensä	545 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtion etuosto-oikeuden käyttämisestä aiheutuvat menot	100
Yhteensä	100

2020 talousarvio	545 000
2019 talousarvio	445 000
2018 tilinpäätös	245 000

21. Valtiovarainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 306 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtiovarainministeriön hallinnonalalla tuottavuuden edistämiseen tähtävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palveluiden hankkimiseen.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat. Määrärahaa on tarkoitus käyttää hankkeisiin, joilla tuetaan hallinnonalan tuottavuuden paranemista. Hallinnonalan virastot saavat rahoittaa määrärahalla hankkeita, joista valtiovarainministeriö on erikseen sopinut viraston kanssa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Antolainojen vakuushallinnan kehittäminen (siirto momentilta 28.20.01)	500
Henkilöasiakkaan reaaliaikainen tuloverotus, 1. vaihe (siirto momentilta 28.10.01)	1 160
Holhustoimen aineistojen digitointi (siirto momentilta 28.40.02)	1 000
Yhteensä	2 660

2020 talousarvio	3 306 000
2019 talousarvio	646 000

25. Metallirahamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 000 000 euroa.

Momentille tuloutetaan metallirahojen liikkeeseenlaskusta ja myynnistä sekä palautuneiden metallirahojen metalliseosten myynnistä kertyvät tulot.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää metallirahojen suunnittelusta, valmistuksesta, jakelusta, myynnistä, markkinoinnista, varastoinnista, ostamisesta, takaisinlunastuksesta ja hävityksestä sekä edellä mainittuihin liittyvistä tarkastuksista ja laadunvarmistustoimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Juhla- ja erikoisrahojen suunnitteluun liittyvät menot saavat olla enintään 150 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Bruttomenot	
Metallirahojen takaisinlunastusmenot	4 100 000
Bruttotulot	
Käyttörahat liikkeellelasku (nettotuotto)	3 000 000
Juhlarahatoiminta (nettotuotto)	100 000
Nettomenot	1 000 000
2020 talousarvio	1 000 000

29. *Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 133 320 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarkentunut arvio	12 540
Yhteensä	12 540

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	133 320 000
2019 talousarvio	120 780 000
2018 tilinpäätös	125 240 812

66. *Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Suomen valtion jäsenmaksuun Nordic Institute for Interoperability Solutions -yhdistyksessä (NIIS).

Selvitysosa: Nordic Institute for Interoperability Solutions (NIIS) on voittoa tavoittelematon yksityisoikeudellinen yhdistys, jonka kotipaikka on Viro. Yhdistyksen perustajajäseniä ovat Suomi ja Viro, jotka molemmat ovat ottaneet käyttöön Viron kehittämän X-Road -pohjaisen ICT-palvelun, Suomessa nimellä Palveluväylä. Yhdistys hallinnoi ja kehittää tätä X-Road -komponenttia.

2020 talousarvio	1 000 000
------------------	-----------

69. *Suomen Pankin eräiden sijoitustuottojen siirto Kreikan valtiolle (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 23 370 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää eräiden sijoitustuottojen siirtoon Kreikan valtiolle.

Selvitysosa: Eduskunnan suuren valiokunnan hyväksymän järjestelyn mukaisesti euroryhmä päätti 25.5.2016 osana Kreikan talouden sopeutusohjelman jatkoa, että euroalueen jäsenvaltiot siirtävät niiden kansallisten keskuspankkien Kreikan valtionvelkakirjoihin osana Euroopan keskuspankkijärjestelmän arvopaperimarkkinaohjelmaa tekemistä sijoituksista saatavat tuotot Kreikan valtiolle. Suomen osuus näistä siirrettävistä tuotoista vuonna 2020 on 23,37 milj. euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maksatusaikataulujen tarkentuminen	7 290
Yhteensä	7 290
2020 talousarvio	23 370 000
2019 talousarvio	16 080 000
2018 tilinpäätös	—

10. Verotus ja tulli

Selvitysosa: **Verohallinto** on yhteiskunnan suurin verojen ja maksujen kerääjä ja siten ratkaiseva toimija julkisen talouden rahoitustoiminnan näkökulmasta. Verohallinnon perustehtävä on toimittaa verotus ja tilittää verot ja veronluonteiset maksut veronsaajille siten, että veronsaajat saavat verotulonsa oikean määräisinä, oikea-aikaisesti ja kustannustehokkaasti. Verotus toimitetaan niin, että se aiheuttaa varsinaisten verojen lisäksi mahdollisimman vähän kustannuksia ja haittaa asiakkaan taloudelliselle toiminnalle. Verohallinto vastaa tulorekisterin toiminnasta. Tulorekisteri mahdollistaa tulotietojen reaaliaikaisen välittämisen, vähentää tulotietojen raportointia ja tehostaa yksityisen ja julkisen sektorin toimintaa. Tulorekisteri on yksi tärkeimmistä kansallisen palveluarkkitehtuurin toiminnoista ja kattaa lähes kaikki kansalaiset.

Tulli edistää tavarakaupan sujuvuutta ja varmistaa sen oikeellisuuden, kantaa tehokkaasti tullit ja muut maahantuonnin yhteydessä kerättävät verot, tarjoaa palvelujaan asiakaslähtöisesti ja suojaa yhteiskuntaa, ympäristöä ja kansalaisia.

Toimialan yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita tukevat tavoitteet

- Verotulojen tehokas kertymä turvataan edistämällä veronmaksuynönteisyyttä, antamalla ennakkoivaa ohjausta ja hoitamalla verovalvonta uskottavasti
- Harmaan talouden torjuntaa tehostetaan ja verovajetta supistetaan kehittämällä verotustoimintoja, tehostamalla valvontaa ja parantamalla yhteistyötä viranomaisten välillä
- Verotuksen ja tullitoimen asiointipalvelut ovat asiakaslähtöisiä, nopeita ja edullisia
- Yhteiskuntaa suojataan varmistamalla tavaraturvallisuus ja torjumalla rajat ylittävää rikollisuutta tiiviissä yhteistyössä poliisin ja Rajavartiolaitoksen kanssa.

01. Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 415 448 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin
- 2) kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien maksuosuuksien maksamiseen
- 3) Verohallinnon menettelystä asiakkaille aiheutuneiden vahinkojen sopimusperusteisiin korvauksiin.

Valtuus

Mikäli verotusjärjestelmien kokonaisuudistamiseen liittyvään valmisohjelmistohankintaan myönnettyä valtuutta on jäänyt käyttämättä vuonna 2019, saa vuonna 2020 tehdä sopimuksia aiemmin hyväksytyjen valtuuksien käyttämättä olevaa määrää vastaavasti valtuuden kokonaisuudistuksen puitteissa. Valtuudesta aiheutuu valtiolle menoja vuoteen 2020 saakka.

Selvitysosa:

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Vaikuttavuus			
Asiakkaiden osuus, jotka maksavat mielellään veronsa, %	-	80	-
Asiakkaiden osuus, joiden mielestä valvonta on tehokasta, %	-	80	-
Tuotokset ja laadunhallinta			
Sähköisten tuloveroilmoitusten osuus, henkilöasiakkaat, %	61	60	65
Sähköisten verokorttimuutosten osuus, %	64	65	70
Verovelkojen kertymä maksujärjestelyillä, ulosotolla ja konkurssiuhkaisilla maksukehoituksilla, %	-	31	31
Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen			
Henkilötyövuodet ¹⁾	4 932	4 974	4 929
Sairauspoissaolot, pv/htv	9,7	9,0	8,0
Työtyytyväisyysindeksi, 1—5 VMBaro	3,63	3,62	3,62

¹⁾ Tullin verotustehtävien siirtona Verohallintoon on huomioitu lisäyksenä vuoden 2018 alusta 3 htv maahantuonnin arvonlisäverotuksen rekisteröityjen arvonlisäverovelvollisten verotukseen. Lisäksi vuoden 2019 osalta on huomioitu 1 htv:n vähentyminen YTJ:n siirtyessä PRH:n vastuulle.

Verohallinto toteuttaa kokonaisarkkitehtuuriuudistusta, joka kattaa kaikki nykyiset verolait ja niiden käsittelyä hoitavat verotusohjelmistot. Uudistus perustuu tuotepohjaiseen toiminnanohjausjärjestelmään. Uudistuksella turvataan verotuksen pidemmän aikavälin häiriötön toiminta.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2020	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Ennen vuotta 2020 tehdyt sitoumukset	6 642	6 642
Menot yhteensä	6 642	6 642

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	404 636	405 670	418 848
Bruttotulot	3 950	3 400	3 400
Nettomenot	400 686	402 270	415 448
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	127 680		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	105 082		

Määrärahan mitoituksessa on huomioitu:

- 1) alle omakustannusarvon hinnoitelluista ennakkopäätöksistä ja julkisoikeudellisista suoritteista aiheutuvien menojen kattaminen
- 2) Ahvenanmaan ajoneuvoverotuksen kustannukset vuonna 2020
- 3) tulot yhteistoiminnasta muiden viranomaisten kanssa
- 4) tietojärjestelmien kokonaisuudistus.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

ALV:n rajat ylittävän kuluttajakaupan laajentuminen, investointi	2 200
Henkilöasiakkaan reaaliaikainen tuloverotus, 1. vaihe (siirto momentille 28.01.21)	-1 160
Perustoiminnan jatkuva kehittäminen	1 500
Tulorekisterin käyttöönotto Verohallinnossa	-198
Valmiste- ja autoverotuksen vienti Gentaxiin (vuoden 2019 osuus)	-5 300
Valmiste- ja autoverotuksen vienti Gentaxiin (vuoden 2020 osuus)	8 000
Valtionhallinnon digitalisointi ja läpinäkyvyyttä edistävät kehittämishankkeet (HO 2019)	8 000
Verotustehtävät (siirto momentilta 28.10.02)	170
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-62
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-2 087
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	4 375
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-468
Palkkausten tarkistukset	-712
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	1 002

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-871
Tasomuutos	-1 211
Yhteensä	13 178

2020 talousarvio	415 448 000
2019 talousarvio	402 270 000
2018 tilinpäätös	378 088 000

02. Tullin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 166 099 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin.

Valtuus

Vuonna 2020 saa tehdä sopimuksia aiemmin hyväksytyyn tullausjärjestelmän valmisohjelmistohankintaan myönnetyn tilausvaltuuden käyttämättä olevaa määrää vastaavasti tämän valtuuden kokonaismäärän puitteissa.

Selvitysosa:

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Palvelukyky ja laatu			
Asiakastyytyväisyys tulliselvityksessä (asteikko 1—5)	ei mitattu	4,0	ei mitata
Oikaistujen päätösten osuus tuontiverotuksessa (%)	1,6	2,2	2,2
Tullirikosten selvittämistaso (%)	88	89	89
Takaisin saatu rikoshyöty (milj. euroa)	26	18	18
Elintarvike- ja kulutustavaravalvonnan osuvuus (%)	21	23	23
Verojäämä (%) ¹⁾	0,04	2,0	2,0
Henkilöstövoimavarat			
Henkilötyövuodet (peruslaskelman mukaiset) ²⁾	1 859	1 860	1 920
Sairauspoissaolot (pv/htv)	12,4	10	10
Työtyytyväisyysindeksi, 1—5 VMBaro	3,4	3,43	3,43

¹⁾ Verojäämien odotetaan kasvavan, sillä epäsäännönmukaisten toimijoiden osuus Tullin tuontiverojen kannosta kasvaa suurten toimijoiden siirtyessä Verohallinnon asiakkaiksi.

²⁾ Ilman ylittöitä ja varallaoloa. Vuodelle 2020 on lisätty 60 htv Brexitin vaikutuksesta.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	156 572	167 048	171 697
Bruttotulot¹⁾	2 784	2 820	5 598
Nettomenot	153 788	164 228	166 099

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	18 279		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	30 097		

¹⁾ Momentille yhdistettiin vuoden 2018 alusta momentti 12.28.10 Tullin tulot, jonne kirjattiin maksullisen toiminnan tulot. Osa julkisoikeudellisista suoritteista (tietyt ennakkoratkaisut, tietyt rekisteröintiä koskevat päätökset ja pienille tuontierille asetetut valvonta- ja tutkimusmaksut) myydään kohtuusyistä omakustannushintaa alhaisemmalla hinnalla.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Afrikkalaisen sikaruton torjunta		270	
Afrikkalaisen sikaruton torjunta (v. 2019 kertaluonteinen)		-1 110	
ENI CBC -hankkeiden omarahoitusosuus		843	
Norjan rajan vastaisten toimipaikkojen perusparannus (v. 2019 rahoitus)		-565	
Norjan rajan vastaisten toimipaikkojen perusparannus (v. 2020 rahoitus)		278	
Rajajoosepin rajanylityspaikan perusparannus (v. 2019 rahoitus)		-587	
Rajajoosepin rajanylityspaikan perusparannus (v. 2020 rahoitus)		259	
Tulliselvitysjärjestelmien kokonaisuudistus (ICT-hankinnan investointimenot) (v. 2019 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)		-13 590	
Tulliselvitysjärjestelmien kokonaisuudistus (ICT-hankinnan investointimenot) (v. 2020 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)		10 830	
UK:n EU-eron (Brexit) vaikutukset tullivalvontaan		3 300	
Verotustehtävät (siirto momentille 28.10.01)		-170	
VEETO-hankkeen siirtymäkauden ylläpito		700	
Viidennen rahanpesudirektiivin mukainen pankki- ja maksutilien rekisteri		846	
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)		-40	
JTS-miljardin tuottavuussäästö		-399	
Lomarahojen alentaminen (Kiky)		1 538	
Omakustannuseriaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa		-381	
Palkkausten tarkistukset		-201	
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)		389	
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)		-339	
Yhteensä		1 871	
2020 talousarvio		166 099 000	
2019 talousarvio		164 228 000	
2018 tilinpäätös		165 606 000	

03. Kansallisen tulorekisterin toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 980 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää tulotietojärjestelmästä annetussa laissa Verohallinnolle keskitetyn jatkuvan toiminnan henkilöstö-, ylläpito-, käyttö- ja muiden toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

*Selvitysosa:***Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet**

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen			
Henkilötyövuodet	16	48	64
Sairauspoissaolot, pv/htv	-	8,0	8,0
Työtyytyväisyysindeksi, 1—5 VMBaro	-	3,62	3,62

2020 talousarvio	11 980 000
2019 talousarvio	11 980 000
2018 tilinpäätös	1 727 000

63. Takaisin maksetut verot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) veron takaisin maksamiseen tapauksissa, joissa maksuvelvollinen on sosiaalisista tai muista veronhuojennussäännöksissä taikka verosopimuksissa tarkoitetuista syistä valtiovarainministeriön, Verohallinnon ja Tullin päätöksen nojalla oikeutettu saamaan takaisin jo maksetun veron
- 2) tuomioistuimen päätöksellä palautettavaksi määrättyjen verojen, korkojen ja oikeudenkäyntikulujen maksamiseen tapauksissa, joissa vastaavaa tulo- tai muuta momenttia ei ole käytettävissä
- 3) EU:lle korvattavien perimättä jääneiden tullien ja niistä aiheutuvien korko- ja muiden kulujen maksamiseen
- 4) valtion maksettavaksi tuomittujen ELV-vahingonkorvausten maksamiseen viivästyskorkoineen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

*Selvitysosa:***Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Tarkentunut arvio	-16 600
Yhteensä	-16 600
2020 talousarvio	8 000 000
2019 talousarvio	24 600 000
2018 tilinpäätös	22 025 683

95. Verotukseen liittyvät korkomenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää verotukseen liittyvien korkomenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Korkomenot perustuvat seuraaviin säädöksiin:

- 1) verontilityslaki (532/1998)
- 2) veronkantolain 22 § ja siihen liittyvä voimaantulosäännös (609/2005)
- 3) autoverolain (1482/1994) 65 §
- 4) valmisteverotuslain (182/2010) 49 §:n 1 momentti
- 5) tullilain 93 § (304/2016)
- 6) arvonlisäverolain 101 §:n 2 momentti (1486/1994)
- 7) verotililain 31 § ja siihen liittyvä voimaantulosäännös (604/2009).

2020 talousarvio	15 000 000
2019 talousarvio	15 000 000
2018 tilinpäätös	15 292 015

97. Autoveron vientipalautus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ajoneuvon arvossa jäljellä olevan autoveron palauttamiseen, kun Suomessa käytössä ollut ajoneuvo viedään maasta pysyvästi ulkomaille käytettäväksi. Vientipalautusta voidaan myöntää vain niille ajoneuvoille, jotka on ensiverotettu autoverolain muuttamisesta annetun lain (5/2009) voimaantulon jälkeen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha perustuu autoverolakiin (1482/1994).

Autoveroa palautetaan se määrä, joka ajoneuvon arvossa on jäljellä vientiajankohtana. Vientipalautusta ei voida maksaa enempää kuin ajoneuvosta on maksettu autoveroa. Palautuksen edellytyksenä on myös, että ajoneuvon ensimmäisestä käyttöönotosta on kulunut enintään 10 vuotta ja että ajoneuvo on käyttökelpoinen.

2020 talousarvio	6 000 000
2019 talousarvio	6 000 000
2018 tilinpäätös	4 157 784

20. Palvelut valtioyhteisölle

Selvitysosa: Valtiovarainministeriön hallinnonalan keskitetysti koko valtioyhteisölle tuottamia palveluja ovat mm. valtion rahoituksen hankinta, valtion myöntämien lainojen hoito, valtion eläkejärjestelmä, valtion yhteiset IT-palvelut, talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut sekä toimitilapalvelut. Valtion yhteisiä toimintoja ja palveluja kehitetään tavoitteena yhtenäisesti toimiva, osaamista yhdistävä valtiokonserni, joka tuottaa lisäarvoa ja mittakaavaetuja.

Valtiokonttorin tehtävänä on toimia valtionhallinnon sisäisten palvelujen kehittäjänä ja tuottajana. Valtiokonttori mahdollistaa toiminnallaan toimintamenosäästöjen toteutumista ja tuottavuuden kasvua valtion virastoissa ja laitoksissa sujuvilla ja tehokkailla sisäisillä palveluilla sekä osallistumalla aktiivisesti näiden palvelujen ja prosessien kehittämiseen. Palvelujen ja prosessien kehittäminen tapahtuu yhteistyössä Palkeiden, valtiovarainministeriön ja asiakkaiden kanssa.

Valtiokonttorin hoidossa olevia valtion sisäisiä palveluja ovat mm. valtion rahoitustoiminnot, valtion keskuskirjanpidon hoito sekä laskentatoimen ja maksuliikkeen ohjaus, valtion talous- ja henkilöstötiedon raportointi, valtion sisäinen vahinkovakuutustoiminta sekä valtionperinnöt.

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus Palkeet on valtiovarainministeriön hallinnonalaan kuuluva virasto, jonka tehtävä on tuottaa hallinnon tuki- ja asiantuntijapalveluja valtion virastoille, laitoksille ja talousarvion ulkopuolisille rahastoille sekä eduskunnalle ja sen alaisuudessa, valvonnassa ja yhteydessä toimiville yksiköille siten kuin valtion talousarviosta annettussa laissa (423/1988) säädetään tai palvelusopimuksissa on sovittu. Palvelukeskuksen asiakkaita voivat lisäksi olla valtion liikelaitoksista annetun lain (1062/2010) mukaiset liikelaitokset sekä valtion kokonaan omistamat osakeyhtiöt, jotka tuottavat palveluja pääosin valtion virastoille ja laitoksille.

Rahoitus muodostuu pääosin asiakaslaskutuksesta, joka perustuu omakustannushintaiseen palvelujen hinnoitteluun. Omakustannushinta sisältää palvelujen tuottamisesta ja kehittämisestä aiheutuneet kustannukset. Omakustannushintaan ei sisälly varautumista liiketoimintariskeihin, jotka valtion sisäisessä liiketoiminnassa voivat liittyä mm. tietojärjestelmien toimintahäiriöihin tai yleisen kustannustason ennakoimattomaan nousuun, jonka vaikutus voidaan viedä hintoihin vasta viiveellä. Kirjanpidon siirto Palkeisiin -projektin vaikutukset on huomioitu kustannuksissa, mutta vaikutusta toiminnalliseen tehokkuuteen ei ole huomioitu. Kustannuksiin sisältyy myös Tilha- ja Valtiolle.fi-järjestelmien omistajuuden siirto Palkeisiin.

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori tuottaa valtionhallinnon toimialariippumattomat ICT-palvelut, jotka ovat asiakastarpeet täyttäviä ja kilpailukykyisiä. Valtorin keskeisin tavoite on valtionhallinnon perustietotekniikan yhtenäistäminen. Yhtenäistämisen tuloksena ympäristön ylläpito on huomattavasti nykyistä helpompaa, ja se mahdollistaa sekä kustannustason alenemisen että paremman asiakastyytyväisyyden.

Valtorin Turvallisuusverkkoyksikkö (TUVE-yksikkö) tuottaa valtion ylimmän johdon ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta tärkeiden viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistoiminnan edellyttämiä turvallisuusverkon palveluja, jotka täyttävät korkean varautumisen ja turvallisuuden vaatimukset. TUVE-toiminnan keskeisin tavoite on turvata TUVE-palvelujen käytettävyyttä kai-

kissa tilanteissa, jotta TUVE-palvelujen käyttövelvoitteen piirissä olevat viranomaiset voivat järjestää toimintansa kustannustehokkaasti TUVE-palvelujen laatuun ja toimivuuteen luottaen.

Senaatti-kiinteistöt on valtiovarainministeriön hallinnonalalla toimiva liikelaitos, joka huolehtii valtion kiinteistövarallisuuden hallinnasta ja kehittämisestä sekä toimitilojen vuokraamisesta ja toimii työympäristö- ja toimitila-asiantuntijana pääosin valtioyhteisöön kuuluville yksiköille. Senaatti-kiinteistöt muodostaa liikelaitoskonsernin, johon kuuluu tytäryhtiönä toimivia kiinteistö-osaakeyhtiötä. Senaatti-kiinteistöt -liikelaitosta ohjataan siten, että virastojen ja laitosten tilat tukevat toimintaa kustannustehokkaasti. Valtion kokonaisuus ja toiminnan yhteiskuntavastuuvarmistetaan, sekä virastojen ja laitosten saatavana on tilakysymyksiin liittyviä asiantuntijapalveluja rakenteellisten ja toiminnallisten muutosten tueksi. Senaatti-kiinteistöt hinnoittelee tilavuokrat omakustannuseriaatteella valtioyhteisön yksiköille.

Työympäristö- ja toimitila-asiantuntijana toimiminen konkretisoituu asiakaskumppanuutena, jossa yhteistyössä kehitetään toiminnalle soveltuvia työympäristöjä sekä asiakkaille toimitilamenosäästöjä. Toimitilojen tehokkaaseen johtamiseen ja kehittämiseen tarvitaan kattavaa ja yhtenäistä tietoa tiloista, niiden määrästä, kustannuksista ja energiankulutuksesta. Tätä tarkoitusta varten Senaatti-kiinteistöt tarjoaa koko valtionhallinnon käyttöön tilahallinnan tietopalvelua.

Valtion kiinteistöhallinnan kokoamista ja tehostamista jatketaan samoin kuin virastojen ja laitosten työympäristöjen parantamista valtion toimitilastrategian mukaisesti. Valtion tilankäyttöä ja toimitiloihin liittyvää energiankulutusta voidaan seurata ja ohjata tehokkaammin, kun yhteisen tietojärjestelmän tietopohja täydentyy. Tavoitteena on toimitila- ja energiatehokkuuden parantaminen.

Valtion yhteishankintayksikkö **Hansel Oy:n** tehtävänä on koota valtionhallinnon hankintavolyymejä, kilpailuttaa tavaroiden ja palvelujen puitesopimuksia, tuottaa virastoille ja laitoksille hankintoihin liittyviä maksullisia asiantuntijapalveluja sekä tukea omalta osaltaan valtion hankintastrategian toimeenpanoa. Hansel Oy on keskeinen toimija hankintatoimen kehittämisessä.

Yhtiön tavoitteena on toiminnallaan edistää avointa kilpailua, laadukkaiden hankintojen tekemistä ja valtion yhteistä etua sekä tukea asiantuntemuksellaan virastojen ja laitosten hankintaprojekteja sekä aikaansaada valtionhallinnolle kustannussäästöjä. Hansel Oy:n toimintaa kehitetään siten, että palvelumaksu alenee edelleen keskimäärin 1 prosenttiin säilyttäen asiakastytyväisyys ja palvelujen laatutaso hyvinä. Tavoitteena on saada Hansel Oy:n puitejärjestelyt mukaan valtion sähköiseen tilaustenhallintajärjestelmään.

Valtionhallinnon hankintatoimen tuottavuutta lisätään nostamalla yhteishankintojen käyttöastetta ja laajentamalla yhteishankintojen käyttöalaa. Valtiovarainministeriö tukee valtion hankintatoimen kehittämistä valtion hankintastrategian mukaisesti.

HAUS kehittämisskeskus Oy:n tehtävänä on tuottaa koulutus- ja kehittämisspalveluja julkisen hallinnon organisaatioille ja niiden virkamiehille. HAUSin toimintaa sekä palvelusisältöä ja -valikoimaa kehitetään siten, että virastot ja laitokset voivat jatkossa hyödyntää palveluja laajemmin organisaatioiden kehittämistyössä ja sisäisen koulutuksensa korvaajana.

Toimialan yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita tukevat tavoitteet

— Valtion rahoituspalvelut toimivat laadukkaasti kaikissa olosuhteissa

— Valtioyhteisön palvelujen digiloikka toteutuu

— Hallinnon palveluja tuotetaan laadukkaasti ja kustannustehokkaasti yhtenäisillä prosesseilla ja digitaalisilla palvelu- ja tuotantoratkaisuilla varmistaen hyvä asiakaskokemus

— Toimialariippumattomat ICT-palvelut ovat kilpailukykyisiä, laadukkaita, ekologisia, tietoturvallisia ja asiakastarpeet täyttäviä

— Sähköisen asioinnin palvelut ovat palveluarkkitehtuurin mukaisia, Suomen kilpailukykyä edistäviä, yhteisiä, kansallisia, yhteentoimivia ja tietoturvallisia.

01. Valtiokonttorin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 27 492 000 euroa.

Selvitysosa:

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Vaikuttavuus			
Velanhallinnan tulos	> 0	> 0	> 0
Taloudellisuustiedot kirjanpitoyksikköjen tilinpäätöksissä oikeita ja riittäviä, %	98	> 95	> 95
Talous- ja henkilöhallinnon htv-määrä suhteessa virastojen kokonaishtv:iin, %	2,74	2,85	2,8
Toiminnallinen tehokkuus			
Valtiokonttorin maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus, %	100	> 95	> 95
Tuotokset ja laadunhallinta			
Asiakastytyväisyyden painottamattomien yleisarvosanojen keskiarvo, asteikko 4—10	8,5	8,0	8,0
Tapaturmakorvausten käsittelyaika 80 %:ssa päätöksistä, pv	29	18	15
Vahingonkorvaustoiminnan digitalisaatioaste, %	40	75	80
Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen			
Henkilötyövuodet	251	260	253
Työtyytyväisyysindeksi (vuodesta 2017 Työyhteisöindeksi, asteikko 1—5)	3,7	3,8	3,8
Sairauspoissaolot (työpäivää/htv)	8,5	8,0	8,0
Johtajuusindeksi (asteikko 1—5)	3,5	3,7	3,8

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	31 078	30 923	33 428
Bruttotulot	6 741	6 241	5 936
Nettomenot	24 337	24 682	27 492
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 454		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 526		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	6 064	5 734	5 610
— muut tuotot	27	33	27
Tuotot yhteensä	6 091	5 767	5 637
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	2 299	2 035	2 220
— osuus yhteiskustannuksista	3 779	3 730	3 405
Kustannukset yhteensä	6 078	5 765	5 625
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	13	2	12
Kustannusvastaavuus, %	100	100	100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Antolainojen vakuushallinnan kehittäminen (siirto momentille 28.01.21)	-500
Kansallinen tulorekisteri, liittyminen ja käyttöönotto (v. 2019 rahoitus)	-870
Kansallinen tulorekisteri, liittyminen ja käyttöönotto (v. 2020 rahoitus)	631
Kuntatalouden tietopalvelun aikataulusiirtymä ja sisältölaajennus	400
Kuntatieto-ohjelma	1 021
Lainojen, johdannaisten ja leasing-sopimusten valtiontakausten tietojärjestelmämenot (v. 2019 rahoitus)	-636
Maksuliike- ja laskujenvälityspalvelun kilpailutus	90
Rahoitustehtävien kehittämissuunnitelmat	1 500
Rintamaveteraanien kotiin vietävät palvelut (v. 2019 rahoitus)	-500
Rintamaveteraanien kotiin vietävät palvelut (v. 2020 rahoitus)	300
Siirto momentille 28.20.11	-500
Uusien tehtävien rahoitus	-200
Vahinkolajien siirto vahingonkorvausjärjestelmään ja korvauskäsittelyn digitalisointi	2 000
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-41
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	200
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-67

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	-31
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	47
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-41
Tasomuutos	7
Yhteensä	2 810

2020 talousarvio	27 492 000
2019 talousarvio	24 682 000
2018 tilinpäätös	24 409 000

02. Keskitettyjen valuuttatilien kurssierot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 50 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Valtiokonttorin virastojen ja laitosten puolesta keskitetysti hoitamien valuuttatilien käytöstä aiheutuvien kurssierojen maksamiseen.

Selvitysosa: Valtiokonttori hankkii keskitetysti virastojen ja laitosten valuuttamääräisiin hankintoihin tarvittavat valuutat. Toimintamallilla tavoitellaan valuutanvaihdon prosessin tehostumisen sekä osaamisen ja skaalaetujen hyödyntämisen myötä huomattavia kustannussäästöjä valtiolla.

Momentille kirjataan keskitetysti hoidettujen valuuttamääräisten pankkitilien saldojen kurssierot. Kurssiero syntyy esimerkiksi silloin, kun hyödykkeen valuuttamääräinen hankintameno kirjataan kirjanpitoon suoriteperusteella käyttäen Euroopan keskuspankin edellisen päivän keskikurssia ja meno maksetaan valuutalla, joka on viety kirjanpitoon valuuttamääräisen tulon kertymispäivän arvolla tai jonka hankinta on viety kirjanpitoon valuuttaerästä maksetulla euromäärällä. Varainhoitovuoden aikana syntynyt kumulatiivinen kurssiero voi olla tilinpäätöksessä joko positiivinen, jolloin se tuottaa valtiolle tuloa, tai negatiivinen, jolloin se aiheuttaa valtiolle menoa, jota varten talousarviossa on osoitettava määräraha.

2020 talousarvio	50 000
2019 talousarvio	50 000
2018 tilinpäätös	258 445

07. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 000 000 euroa.

Selvitysosa: Määräraha mahdollistaa palvelukeskuksen hinnoittelukäytännön edellyttämän liikkumavaran. Palvelukeskuksen toiminnan tavoitteena on, että toiminnan kustannusvastaavuus toteutuu siirtomäärärahauden aikana. Määräraha tulee käytettäväksi vain, jos asiakasmaksutulot eivät yksittäisenä varainhoitovuonna riitä kattamaan toiminnasta aiheutuvia menoja.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
Ostolaskut, kpl	1 389 692	1 260 000	1 507 000
Myyntilaskut (kaikki), kpl	649 949	695 000	665 000
Palkkalaskelmat, kpl	1 165 275	1 115 000	1 119 000
Asiakastyytyväisyys	3,7	3,8	3,7
Toiminnallinen tehokkuus			
Menotositteet, kpl/htv	18 875	23 000	25 700
Myyntilaskut (kaikki), kpl/htv	44 840	64 000	55 000
Palkkalaskelmat, kpl/htv, Kieku	9 239	9 500	10 800
Kokonaistuottavuusindeksi (perusvuosi 2016=100)	117,80	120,45	116,02
Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen			
Henkilötyövuodet	648,8	602	600
Sairauspoissaolot, pv/htv	10,3	9,4	9,5
Työtyytyväisyysindeksi, 1—5 VMBaro	3,5	3,35	3,52

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	54 106	54 000	56 200
Bruttotulot	51 269	52 000	54 200
Nettomenot	2 837	2 000	2 000
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 000		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 696		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntituotot	49 601	52 000	54 200
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	48 635	54 000	56 200
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	966	-2 000	-2 000
Kustannusvastaavuus, %	102	96	96

2020 talousarvio	2 000 000
2019 talousarvio	2 000 000
2018 tilinpäätös	2 533 000

09. Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 5 000 000 euroa.

Selvitysosa: Määräraha mahdollistaa palvelukeskuksen hinnoittelukäytännön edellyttämän liikkumavaran. Palvelukeskuksen toiminnan tavoitteena on, että toiminnan kustannusvastaavuus toteutuu siirtomäärärahakauden aikana. Määräraha tulee käytettäväksi vain, jos asiakasmaksutulot eivät yksittäisenä varainhoitovuonna riitä kattamaan toiminnasta aiheutuvia menoja.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 esitys
Tuotokset ja laadunhallinta			
Tavoitteen mukaiset palvelut yhteensä, %-osuus laskutuksesta	74	81	85
joista yhtenäistetyt palvelut %-osuus laskutuksesta	65	70	73
joista tavoitteenmukaiset asiakaskohtaiset palvelut %-osuus laskutuksesta	9	11	12
Ei-tavoitteenmukaiset asiakaskohtaiset palvelut, %-osuus laskutuksesta	26	19	15
Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen			
Henkilötyövuodet	1 201	1 290	1 290
Sairauspoissaolot, pv/htv	7	7	7
Työtyytyväisyys, 1—5 VMBaro	3,6	3,6	3,7

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	317 279	309 239	343 352
Bruttotulot	315 904	306 239	338 352
Nettomenot	1 375	3 000	5 000
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 375		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 436		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	315 904	306 239	338 352
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	317 279	309 239	343 352
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-1 375	-3 000	-5 000
Kustannusvastaavuus, %	100	99	98,5

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtorin tuottaman ICT-palvelutuotannon laajentuminen	2 000
Yhteensä	2 000

2020 talousarvio	5 000 000
2019 talousarvio	3 000 000
2018 tilinpäätös	3 436 000

10. Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen investointimenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 15 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää palvelukeskuksen ja sen tuottamien palvelujen korvaus-, kehittämis- ja laajennusinvestoinneista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään palvelukeskuksen ja sen tuottamien palvelujen kehittämis- ja laajennusinvestoinneista aiheutuviin menoihin sekä palvelutuotannon korvausinvestointeihin kuten laite- ja lisenssihankintoihin. Palvelukeskus sisällyttää momentin määrärahan käyttöä vastaavat kustannukset asiakashintoihin. Palvelukeskus tulouttaa määrärahan käyttöä vastaavan määrän useammalle vuodelle jaksotettuna.

Palvelukeskuksen tuloutuksesta kertyvät tulot on budjetoitu momentille 12.28.20.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	8 000
Yhteensä	8 000

2020 talousarvio	15 000 000
2019 talousarvio	7 000 000
2018 tilinpäätös	10 000 000

11. Verkkomaksaminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää hallinnon verkkomaksamisen kustannusten alentamiseen.

Selvitysosa: Hallinnon verkkomaksamispalvelua tuottaa Valtiokonttori, jonka toimintamenoissa oleva 500 000 euron osuus siirretään uudelle momentille.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentilta 28.20.01	500
Yhteensä	500
2020 talousarvio	500 000

88. Senaatti-kiinteistöt

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Senaatti-kiinteistöt on valtiovarainministeriön hallinnonalalla toimiva valtion liikelaitos. Valtion liikelaitoksista annetun lain (1062/2010) mukaan Senaatti-kiinteistöjen tehtävänä on tuottaa tilapalveluja ja niihin välittömästi liittyviä muita palveluja valtion virastoille ja laitoksille, valtion talousarvion ulkopuolisille rahastoille ja muille valtion liikelaitoksille samoin kuin eduskunnalle sekä sen alaisuudessa, valvonnassa ja yhteydessä toimiville yksiköille sekä huolehtia hallinnassaan olevasta valtion kiinteistövarallisuudesta. Liikelaitos voi tuottaa palveluja myös sellaisille yhteisöille, joiden toiminta rahoitetaan pääosin valtion talousarvioon otetuilla määrärahoilla.

2. Investoinnit

Senaatti-kiinteistöjen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 2020 enintään 325 milj. euroa. Lisäksi Senaatti-kiinteistöt saa tehdä sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 280 milj. euroa. Investoinnit painottuvat rakennuskannan arvoa säilyttävään ja sen toimintakelpoisuutta parantaviin peruseräparannus- ja peruskorjausinvestointeihin sekä toimitilatehokkuutta kasvattaviin investointeihin. Investointikehys ei sisällä maankäyttömaksuja eikä varainsiirtoveroja.

Senaatti-kiinteistöt saa antaa vastavakuutta vaatimatta omavelkaisia takauksia tytäryhtiöiden lainoista yhteensä enintään 50 milj. euron arvosta.

3. Lainanotto

Senaatti-kiinteistöt oikeutetaan ottamaan vuoden 2020 aikana toimintansa rahoittamiseksi valtion liikelaitoksista annetun lain (1062/2010) 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua lainaa nettomääräisesti enintään 100 milj. euroa.

Selvitysosa: Valtiovarainministeriö on huomioon ottaen palvelu- ja muut toimintatavoitteet asettanut alustavasti Senaatti-kiinteistöjen vuokraustoiminnan (sisältäen palvelut) tulostavoitteeksi 16 milj. euroa vuodelle 2020.

Vuonna 2020 Senaatti-kiinteistöt tulouttaa valtion talousarvioon yhteensä 58,9 milj. euroa takausmaksuina, lainan korkoina ja lyhennyksinä sekä vuoden 2019 voiton tuloutuksena. Vuoden 2020 rahoitussuunnitelmassa valtion lainojen korkojen ja lainanlyhennysten osuudeksi on arvioi-

tu 22,8 milj. euroa ja voiton tuloutukseksi 35 milj. euroa ja takausmaksujen suuruudeksi 1,0 milj. euroa. Lähinnä investointien rahoittamiseen tarvittavan lainanoton määrä on nettomääräisesti enintään 100 milj. euroa.

Senaatti-kiinteistöjen maksuvalmiuteen vaikuttaa merkittävästi kiinteistöjen realisoinneista saatava kassavirta. Kiinteistökaupoista syntyvän kassavirran toteutuminen riippuu kulloisestakin markkinatilanteesta ja sisältää siten Senaatti-kiinteistöjen ulkopuolisia epävarmuustekijöitä.

Tulos- ja rahoitussuunnitelmaan perustuva alustava investointisuunnitelma vuodelle 2020 (milj. euroa)

Perusparannukset ja -korjaukset	235
Uudisrakennusinvestoinnit	90
Yhteensä	325

Tunnuslukutaulukko (sis. myyntivoitot ja -tappiot)

	2018		2019		2020	
	toteutuma liikelaitos	konserni	ennakoitu liikelaitos	konserni	arvio liikelaitos	konserni
Liikevaihto, milj. €	638	642	634	638	619	624
— Suora vuokraus	537	541	532	536	513	518
— Edelleenvuokraus	84	84	84	84	86	86
— Palvelut	17	17	18	18	20	20
Liiketoiminnan muut tuotot	50	50	49	49	47	47
Vuokraustoiminnan käyttökate, milj. €	286		254		254	
— % liikevaihdosta	45		45		41	
Poistot (sis. arvonalentumiset)	230		208		214	
Liikevoitto, milj. €	76	69	95	86	65	56
— % liikevaihdosta	12	11	15	14	10	9
Tilikauden tulos, milj. €	64	64	74	71	41	38
— % liikevaihdosta	10	10	12	11	7	6
Taseen loppusumma	4 481	4 524	4 508	4 571	4 576	4 640
Tuloutus valtion talousarvioon, milj. €	135		35		35	
Investoinnit, milj. €	240		300		325	
Investoinnit % liikevaihdosta	38		47		53	
Sijoitetun pääoman tuotto, % koko toiminnasta	2	1,9	2,3	2,2	1,6	1,5
Sijoitetun pääoman tuotto, % vuokraus-toiminta	1,3		1,8		0,9	
Oman pääoman tuotto, %	2,2	2,2	2,5	2,5	1,4	1,4
Oman pääoman tuotto, %, vuokraus-toiminta, valtioasiakkaat	0,7		1,4		0,0	
Omavaraisuusaste, %	64	64	64	64	64	63
Henkilöstömäärä	353	373	387	390	395	395

Liikelaitosta koskevat tulomomentit (milj. euroa)

	2018 toteutuma	2019 ennakoitu	2020 arvio
Tuloutus tulomomenteille			
12.28.99 Takausmaksut	1,7	1,3	1,0
13.01.04 Korot valtion lainoista	6,4	5,4	4,5
13.05.01 Voiton tuloutus	135	35	35
15.01.02 Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille	22,9	19,5	18,3
Yhteensä	165,9	61,2	58,9
2020 talousarvio			—
2019 I lisätalousarvio			—
2019 talousarvio			—
2018 tilinpäätös			—

30. Tilastotoimi, taloudellinen tutkimus ja rekisterihallinto

Selvitysosa: **Tilastokeskus** tuottaa luotettavaa ja ajantasaista tilastotietoa yhteiskunnan eri ilmiöistä yhteiskunnallisen päätöksenteon tueksi ja asiakkaidensa hyödyksi. Tilastokeskus kehittää tilastotoimea yhteistyössä muiden tilastoja tuottavien viranomaisten kanssa kotimaassa ja kansainvälisesti. Tilastokeskus osallistuu tietoekosysteemin kehittämiseen ja edistää tiedon eettistä käyttöä yhteiskunnassa.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (VATT) tekee päätöksentekoa palvelevaa soveltavaa taloustieteellistä tutkimusta ja talouspoliittista analyysiä Suomen kansantalouden ja talouspolitiikan päätösten kannalta tärkeitä aiheista.

Digi- ja väestötietoviraston tehtävänä on mahdollistaa väestötietojärjestelmän tietojen ja varmennetun sähköisen asiointin palvelujen käyttö yhteiskunnan toimintojen ja tietohuollon tukena. Virasto edistää toiminnallaan yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa ja tietoturvallisuutta sekä hyvän tietojenkäsittely- ja tiedonhallintatavan kehittämistä ja noudattamista. Virasto ylläpitää ja kehittää väestötietojärjestelmää, sen tietoja ja tietojen laatua sekä varmennettua sähköistä asiointia. Digi- ja väestötietovirasto vastaa toimialueensa väestötiedoista ja holhousasioista. Virastossa suoritetaan myös julkisen notaarin tehtäviä ja hoidetaan siviilivihkimisiä, kaupanvahvistuksia sekä vaaleihin ja kansanäänestyksiin liittyviä tehtäviä. Muita viraston tehtäviä ovat muun muassa nimenmuutosasiat, avioliiton esteiden tutkinta ja perukirjojen osakasluetteloiden vahvistaminen.

Toimialan yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita tukevat tavoitteet

- Tilastot, tietoaineistot, tutkimukset ja palvelut ovat luotettavia ja relevantteja
- Tutkimustoiminta tukee päätöksentekoa, joka vastaa Suomen kansantalouden tärkeimpiin haasteisiin
- Kansalaisten ja yritysten asiointi julkishallinnon kanssa on entistä sujuvampaa ja asiakaslähtöisempää

- Digitaaliset palvelut lisäävät tietojen hyödyntämistä ja tehostavat julkishallinnon toimintaa
- Luottamus ja oikeusturva vahvistuvat yhteiskunnassa.

01. Tilastokeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 48 199 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) jäsenmaksujen maksamiseen
- 2) EU-jäsenyyteen liittyvien tilastohankkeiden rahoitukseen.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon:

- 1) maksullisen toiminnan tulot
- 2) EU:lta ja yhteishankkeista talousarvion ulkopuolisilta tahoilta saatavat tulot.

Selvitysosa:

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
Julkistusten lukumäärä, kpl	556	558	540
Toimeksiantopalvelujen määrä, kpl (yli 500 €)	963	1 000	1 000
Oikea-aikaisten julkistusten osuus, %	94	98	98
Virheettömien julkistusten osuus, %	91	96	97
Tutkijapalvelujen käyttöluopahakemusten määrä, kpl	468	480	480
Toiminnallinen tehokkuus			
Tuottavuuden muutos, %	-2,8	0,5	0,5
Kiinteiden kustannusten osuus kokonaiskustannuksista, %	71	72	72
Tuotantokulut tilastojulkistusta kohti, 1 000 €	103	103	101
Maksullisen palvelutoiminnan kustannusvastaavuus, %	122	100	100
Verkossa tai automaattisella raportoinnilla vastanneiden osuus vastanneista yritystiedonkeruissa, %	92	94	95
Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen			
Henkilötyövuodet	784	785	778
Sairauspoissaolot, pv/htv	12,1	< 10	< 10
Työtyytyväisyysindeksi, 1—5 VMBaro	3,55	3,65	3,65

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	62 565	57 343	58 699
Bruttotulot	10 435	8 500	10 500
Nettomenot	52 130	48 843	48 199

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	11 113		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	7 155		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot , suoritteiden myyntituotot	7 970	7 500	8 200
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	6 522	7 500	8 200
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	1 448	-	-
Kustannusvastaavuus, %	122	100	100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kuntien talousraportointi, kertaluonteinen			244
Pakollisten kansainvälisten vaatimusten toteuttaminen			150
Rakennusten arvostamisjärjestelmän uudistus			335
Sote- ja maakuntauudistus tilastoinnissa (rahoituksen purku)			-1 598
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)			-10
JTS-miljardin tuottavuussäästö			-206
Lomarahojen alentaminen (Kiky)			548
Palkkausten tarkistukset			-104
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)			138
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)			-120
Tasomuutos			-21
Yhteensä			-644
2020 talousarvio			48 199 000
2019 talousarvio			48 843 000
2018 tilinpäätös			48 172 000

02. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 773 000 euroa.

Määrärahasta saa käyttää myös enintään 310 000 euroa talouspolitiikan arviointineuvoston toimintamenojen sekä selvitys- ja tutkimustoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

*Selvitysosa:***Toiminnallinen tehokkuus**

Keskeiset tavoitteet vuodelle 2020 ovat menestyminen tutkimusrahoituksen hankinnassa siten, että VATT pystyy jatkossakin keskittymään tutkimuksessa painopistealueisiinsa; strategisten rekrytointien hyödyntäminen tutkimusohjauksen ja tutkimustoiminnan vahvistamisessa sekä tutkimuksen tukipalvelujen kehittäminen.

Tuotokset ja laadunhallinta

VATT:n tutkimustuloksia julkaistaan omien julkaisusarjojen julkaisujen ohella tieteellisissä kansainvälisissä aikakauskirjoissa sekä mm. ministeriöiden julkaisusarjoissa. Asiantuntijatoiminnan keskeiset muodot ovat tiedeyhteisöä ja päätöksentekoa palvelevat lausunnot ja kuulemiset, työryhmäjäsenyydet, alustukset ja muu osallistuminen tutkimustuloksia koskevaan julkiseen keskusteluun. Vuonna 2020 tavoitellaan sitä, että julkaisujen laatupainotettu määrä suhteutettuna henkilötövuosiin kasvaa ja että asiantuntijatoiminnassa pystytään keskittymään vaikuttavuuden kannalta tärkeimpiin kohteisiin.

Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Henkilötövuodet	52	55	55
Sairauspoissaolot, pv/htv	6,9	4,0	4,0
Työtyytyväisyysindeksi, 1—5 VMBaro	3,8	3,9	3,9

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	5 389	5 488	5 773
Bruttotulot	2 125	2 000	2 000
Nettomenot	3 264	3 488	3 773
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 211		
— siirtyy seuraavalle vuodelle	2 603		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

ICT-infran toimintavarmuuden ja HGSE:n lisäkustannukset	265
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-3
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-15
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	44
Palkkausten tarkistukset	-8
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	10
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-9
Tasomuutos	1
Yhteensä	285

2020 talousarvio	3 773 000
2019 talousarvio	3 488 000
2018 tilinpäätös	3 656 000

03. Digi- ja väestötietoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 53 940 000 euroa.

Valtuus

Vuonna 2020 Digi- ja väestötietovirasto saa tehdä tunnistautumismaksuihin liittyviä sopimuksia ja muita sitoumuksia siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuosina 2021—2024 enintään 20 000 000 euroa.

Selvitysosa: Digi- ja väestötietovirasto aloittaa toimintansa vuoden 2020 alusta alkaen. Virasto syntyy, kun Väestökisterikeskus, maistraatit ja Itä-Suomen aluehallintovirastossa toimiva maistraattien ohjaus- ja kehittämissyksikkö yhdistyvät yhdeksi virastoksi.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Vaikuttavuus			
Asiakkaiden antama numeerinen yleisarvosana palveluista (asteikko 1—4)	8,3 ¹⁾	8,0	3,0
Asiakkaiden antama numeerinen arvosana palveluiden toimintavarmuudesta ja luotettavuudesta (asteikko 1—4)	3,3	3,5	3,5
Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen			
Henkilötyövuodet	203	219	795
Sairauspoissaolot, pv/htv	7,6	8,0	8,5
Työtyytyväisyysindeksi, 1—5 VMBaro	3,6	3,5	3,5

¹⁾ Asteikko 4—10

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	53 739	52 736	99 050
Bruttotulot	25 998	23 712	45 110
Nettomenot	27 741	29 024	53 940
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	7 044		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	13 024		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot , suoritteiden myyntituotot	9 321	11 150	24 435
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	8 606	11 150	27 800
Kustannusvastaavuus, %	108	100	88
Liiketaloudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot , suoritteiden myyntituotot	16 589	12 562	20 245
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	7 525	5 166	7 960
Kustannusvastaavuus, %	220	243	254

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Digi- ja väestötietoviraston perustaminen (2 htv) (siirto momentilta 32.01.02)	120
Digi- ja väestötietoviraston perustaminen (8 htv) (siirto momentilta 28.40.01)	702
Digi- ja väestötietoviraston perustaminen (siirto momentilta 28.40.02)	25 099
HETI-hanke (v. 2019 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-4 000
HETI-hanke (v. 2020 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	4 000
Julkisen hallinnon digitaalisen turvallisuuden kehittämisohjelma (JUDO)	200
Maistraattien ja Väestörekisterikeskuksen tehtävien yhdistäminen (v. 2019 rahoitus)	-1 305
Saavutettavuusdirektiivin toimeenpanon tuki (v. 2019 rahoitus)	-200
Siirtyvän erän leikkaus (v. 2019)	1 100
VAAKA-hankkeen tuottavuussäästöt (HETI-hankkeen ja MERP/Digi3A -hankkeen osuus)	2 500
VAAKA-hankkeen tuottavuussäästöt (MERP/Digi3A -hankkeen osuus)	-3 000
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-7
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-32
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	55
Omakustannuseriaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-263
Palkkausten tarkistukset	-10
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	13
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-11
Tasomuutos	-45
Yhteensä	24 916

Momentin nimike on muutettu.

2020 talousarvio	53 940 000
2019 talousarvio	29 024 000
2018 tilinpäätös	33 721 000

04. Sähköinen tunnistauminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää julkisen hallinnon palveluiden edellyttämän vahvan tunnistauminen kustannuksiin.

2020 talousarvio	5 000 000
2019 talousarvio	5 000 000

40. Valtion alue- ja paikallishallinto

Selvitysosa: **Aluehallintovirasto** toteuttaa alueellista yhdenvertaisuutta edistämällä oikeusturvaa ja turvallisuutta sekä kehittämällä ja tukemalla taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävää hyvinvointia yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Aluehallintovirastot hoitavat tehtäviä seuraavilla toimi- ja tehtäväaloilla: sosiaali- ja terveydenhuolto, ympäristöterveydenhuolto, opetus- ja kulttuuritoimi, kuluttaja- ja kilpailuhallinto, ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön alaan kuuluvat lupa- ja muut hakemusasiat, työsuojelun valvonta ja kehittäminen, työssä käytettävien tuotteiden tuotevalvonta sekä työsuojelulainsäädännön noudattamisen valvonta työsuojeluviranomaisena, pelastustoimi, varautumisen yhteensovittaminen alueella ja peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi.

Toimialan yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita tukevat tavoitteet

- Peruspalvelujen saatavuus ja laatu paranevat
- Hyvinvointi- ja terveyserot kaventuvat
- Oikea-aikaiset ja luotettavat palvelut vastaavat asiakkaiden tarpeisiin
- Palveluntuottajien toimintavapaus lisääntyy
- Ennakoitavuus liiketoimintaympäristössä vahvistuu ja elinkeinoelämän toimintaympäristön, turvallisuuden ja markkinoiden toimivuus paranee
- Elintarviketurvallisuusketjun laatu ja turvallisuus sekä ympäristöterveydenhuollon valvonnan ohjaus säilyvät hyvällä tasolla
- Asiakkaiden oikeusturva toteutuu.

01. Aluehallintoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 56 505 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) hankkeisiin, joihin saadaan EU-rahoitusta
- 2) eräiden terveyden- ja sairaanhoidon tehtävien hallinnosta Ahvenanmaan maakunnassa annetussa asetuksessa (1179/2009) määritellyistä tehtävistä aiheutuvien kustannusten korvaamiseen Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle

3) negatiivisten talletuskorkojen kompensoimiseen silloin, kun ne aiheutuvat rahan, arvo-osuuk-sien, arvopaperien tai asiakirjain tallettamisesta velan maksuna tai vapautumiseksi muusta suori-tusvelvollisuudesta annetun lain (281/1931, 1389/2009) mukaisten tehtävien hoitamisesta.

Selvitysosa: Aluehallintovirastoille asetetaan tulossopimuksissa toiminnallisen tulokselli-suuden tavoitteet, joiden toteutumista arvioidaan ministeriöiden, keskushallintoviranomaisten ja aluehallintovirastojen välisissä tulosneuvotteluissa ja arviointiraporteissa.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
Käsittelyajat keskimäärin, kk			
Kantelut	6,9	8	8
Opetus- ja kulttuuritoimen oikaisuvaatimukset ja lausunnot	2,7	2,5	2,5
Alkoholiluvat	0,7	1	1
Yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien luvat	1,7	2	2
Ympäristö- ja vesilupahakemukset	12,3	10	10
Asiakaskyselyn tulokset, asteikko 0—5			
Maanpuolustuskurssien laatu	4,4	4	4
Toiminnallinen tehokkuus			
Valvontakäynnit sekä toteutetut arvioinnit ja tarkastukset, toteutumisaste, %			
Sote-valvontaohjelman painopisteiden/kohteiden mukaiset ohjaus- ja arviointikäynnit, käyntien määrä	17	26	26
Kunnallisen ympäristöterveydenhuollon arviointi- ja ohjauskäyntien käynnistäminen ja vakiinnuttaminen, toteutuneet arviointikäynnit, käynti-määrät/ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueet, %	22,2	50	50
Eläinten hyvinvoinnin ja täydentävien ehtojen otantatarkastusten sekä eläinten lääkitsemisen valvontaohjelman tarkastusten toteutuminen, toteutumisaste, %	97	100	100
Kuluttaja-, kilpailu- ja elinkeino-oikeudellisten tehtävien toimintasuunni-telma: toteutetut selvitykset, tarkastukset, toteutumisaste, %	92,5	100	100
Kustannusvastaavuus, %			
Alkoholiluvat sekä sosiaali- ja terveydenhuollon maksulliset suoritteet	110	100	100
Ympäristö- ja vesiluvat, kustannusvastaavuus, %	37,9	50	50
Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet			
Henkilötyövuodet yhteensä	1 179	1 166	1 219
— aluehallintovirasto	752	738	778
— työsuojelun aluehallintoviranomaiset (momentti 33.02.07)	400	408	411
— muut momentit	28	20	30
Sairauspoissaolot, pv/htv	9,3	9,0	9,0
Työtyytyväisyysindeksi, 1—5 VMBaro	3,6	3,6	3,6

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	66 228	67 959	67 835
Bruttotulot	14 897	14 085	11 330
Nettomenot	51 331	53 874	56 505
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	15 801		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	15 316		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot	13 573	13 360	10 600
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	21 513	22 270	21 200
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-7 940	-8 910	-10 600
Kustannusvastaavuus, %	63	60	50
Liiketaloudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot	5	25	30
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	5	25	30
Kustannusvastaavuus, %	100	100	100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aluehallintovirastojen keräämien vuosimaksujen ja valvontamaksujen menot (vastaavat tulot momentilla 11.19.09)		2 900
Digi- ja väestötietoviraston perustaminen (-8 htv) (siirto momentille 28.30.03)		-702
Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmä (kertaluonteinen)		150
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)		-72
JTS-miljardin tuottavuussäästö		-194
Lomarahojen alentaminen (Kiky)		665
Palkkausten tarkistukset		-107
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)		153
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)		-133
Tasomuutos		-29
Yhteensä		2 631

28.40

315

2020 talousarvio	56 505 000
2019 I lisätalousarvio	730 000
2019 talousarvio	53 874 000
2018 tilinpäätös	50 846 000

(02.) *Maistraattien toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Digi- ja väestötietoviraston perustaminen (siirto momentille 28.30.03)	-25 099
Holhustoimen aineistojen digitointi (siirto momentille 28.01.21)	-1 000
Julkisen hallinnon yhteisen asiakaspalvelun pilotoinnin päätyminen (siirto momentilta 28.40.03)	9
Maistraattien ja VRK:n yhdistämisestä aiheutuvat kulut	-580
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-43
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-153
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	517
Palkkausten tarkistukset	-84
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	118
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-102
Yhteensä	-26 417

2019 talousarvio	26 417 000
2018 tilinpäätös	28 237 000

03. *Alue- ja paikallishallinnon tukitoimet* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 222 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) valtion keskushallinnon toimintojen alueellistamisen hallinnointiin
- 2) valtion alueellisten ja paikallisten hallintorakenteiden kehittämiseen
- 3) viranomaisten yhteisten asiakaspalvelumuotojen kehittämiseen ja yhteispalvelun hallinnointiin
- 4) julkisen hallinnon yhteisen asiakaspalvelun järjestämisestä kunnille aiheutuvien kulujen korvaamiseen
- 5) julkisen hallinnon yhteisen asiakaspalvelun käyttöön tarkoitettujen ICT-järjestelmien hankintaan ja ylläpitoon.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen hallinnon yhteisen asiakaspalvelun pilotoinnin päätyminen (siirto momenteille 26.10.01, 28.01.01, 28.40.02 ja 32.30.01)	-58
Valtion lupa- ja valvontaviraston toimeenpanohankkeen kustannukset (v. 2019 rahoitus)	-1 570
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-2
Yhteensä	-1 630
2020 talousarvio	222 000
2019 talousarvio	1 852 000
2018 tilinpäätös	2 482 000

50. Eläkkeet ja korvaukset

Selvitysosa: Ikääntymiskehitys aiheuttaa merkittävää kasvupainetta valtion eläkemenoihin seuraavien parin vuosikymmenen ajan. Tavoitteena on parantaa eläkkeiden rahoituksen kestävyttä ja nostaa 25 vuotta täyttäneen eläkkeellesiirtymisiän odote vähintään 62,4 vuoteen viimeistään vuonna 2025. Vuonna 2018 eläkkeellesiirtymisiän odote 25-vuotiaalle oli 61,3 vuotta. Valtiokonttorin Kaiku-toiminnalla, joka rahoitetaan virastoilta perittävällä työturvallisuusmaksulla, pyritään torjumaan työkyvyn alenemisen riskiä ja siten vaikutetaan valtion eläkemenojen kasvun hidastumiseen.

15. Eläkkeet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 857 179 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää julkisten alojen eläkelain (81/2016) ja siihen liittyvän lainsäädännön mukaisten

- 1) eläkkeiden, perhe-eläkkeiden, kuntoutustukien ja muiden kuntoutusetuuksien (ml. mahdolliset arvonlisäverot) ja niiden lisien
- 2) eri lakien nojalla valtion toimintojen kunnallistamisen yhteydessä suoritettujen eläkejärjestelyjen korvausten
- 3) viivästyskorotusten
- 4) mahdollisten oikeudenkäyntikulujen
- 5) viimeisen eläkelaitoksen periaatteesta johtuvien ennakkomenojen
- 6) viimeisen eläkelaitoksen periaatteesta johtuvien selvittelyerien maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös eräiden omistajanvaihdostilanteiden johdosta aikaisempaan valtion palvelukseen perustuvien eläkkeen osien korvaamiseen kunnalliselle eläkelaitokselle. Korvaus suoritetaan VILMA-kustannustenjaon yhteydessä.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha on laskettu vuodelle 2020 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2619).

Momentin suuruinen määrä siirretään katteeksi Kevalle momentilla rahoitettavien eläkkeiden maksamista tai korvaamista varten.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Valtion, kunnan, seurakunnan, yksityisen palveluksen perusteella myönnetyt eläkkeet, kuntoutuset ja perhe-eläkkeet sekä valtionapulaitosten, liikelaitosten ja liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten vastaavat eläkkeet	4 835 819 000
Kansanedustajien eläkkeet ja perhe-eläkkeet	12 950 000
Valtion eläketurvan piiriin kuuluville henkilöille myönnetyt kuntoutusetuudet	1 998 000
Korvaus Kevalle liittyen ennen 1.1.1987 tapahtuneisiin toimintojen siirtoihin valtiolta kunnille	6 412 000
Yhteensä	4 857 179 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eläkkeiden volyymikasvusta aiheutuva muutos	20 632
Indeksikorotusten vaikutus	68 274
Yhteensä	88 906

2020 talousarvio	4 857 179 000
2019 talousarvio	4 768 273 000
2018 tilinpäätös	4 657 183 372

16. Ylimääräiset eläkkeet ja muut eläkemenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 008 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää

1) korvausten maksamiseen Nokia Oyj:lle, Vapo Oy:lle, Vammas Oy:lle ja Lapua Oy:lle siitä valtion eläkelain tasaisen eläketurvan säilyttämisestä syntyvästä lisärasituksesta, joka näille yhtiöille aiheutuu 31.8.1976 Televan, 31.12.1983 Valtion polttoainokeskuksen, 31.12.1990 Vammaskosken tehtaan ja Lapuan patruunatehtaan palveluksessa olleen henkilöstön siirrosta yhtiöiden palvelukseen

2) korvausten maksamiseen yrityskauppojen tai vastaavien yritysten omistuspohjan uudelleenjärjestelyjen yhteydessä tai konsernin sisällä yhtiöstä toiseen vanhana työntekijänä ennen 1.1.1994 siirretyn henkilön työnantajalle sekä Patria Vammas Oy:n tai Patria Lapua Oy:n palveluksesta yrityskauppojen, liikkeen luovutuksen tai vastaavien uudelleenjärjestelyjen yhteydessä vanhana työntekijänä siirretyn henkilön työnantajalle, jolloin vanhana työntekijänä tarkoitetaan 31.12.1990 Vammaskosken tehtaan tai Lapuan patruunatehtaan palveluksesta Vammas Oy:n tai Patruunatehdas Lapua Oy:n palvelukseen ja myöhemmin Patria-konserniin siirtyneitä henkilöitä

3) eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä suoritettuihin eläkeoikeuksien pääoma-arvojen siirtoihin valtion eläkejärjestelmästä asiaa koskevan lain (165/1999) mukaisesti

4) ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen voimassa olevien valtioneuvoston päätösten mukaisesti sekä aiemmin myönnettyjen ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen

5) enintään 9 000 euroa eduskunnan kansliatoimikunnan myöntämien ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha on laskettu vuodelle 2020 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2619).

Korvaukset maksetaan pääasiassa vakuutusmatemaattisin perustein laskettuina kertasuorituksina, joista Keva voi sopia. Korvauksia voidaan maksaa myös jatkuvina suorituksina.

Määrärahaa ei tulla käyttämään eläkekorvausten maksamiseen vuoden 1992 jälkeen perustettaville yhtiöille.

Momentin suuruinen määrä siirretään katteeksi Kevalle momentilla rahoitettavien eläkkeiden maksamista tai korvaamista varten.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Korvaus Nokia Oyj:lle	10 000
Korvaus Vapo Oy:lle	250 000
Korvaus Vammass Oy:lle	30 000
Korvaus Lapua Oy:lle	50 000
Muut korvaukset	20 000
Eläkeoikeuksien pääoma-arvojen siirrot Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmiin	1 740 000
Ylimääräiset eläkkeet	1 899 000
Eduskunnan kansliatoimikunnan ylimääräiset eläkkeet (enintään)	9 000
Yhteensä	4 008 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Indeksikorotusten vaikutus	65
Muutos eläkemenoennusteessa	-500
Siirto momentilta 28.50.17	2 373
Yhteensä	1 938

2020 talousarvio	4 008 000
2019 talousarvio	2 070 000
2018 tilinpäätös	1 324 671

(17.) *Muut eläkemenot* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 28.50.16	-2 373
Yhteensä	-2 373

2019 talousarvio	2 373 000
2018 tilinpäätös	504 424

50. *Vahingonkorvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 37 640 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) tapaturmakorvauksiin
- 2) liikennevahinkokorvauksiin
- 3) ryhmähenkivakuutusta vastaavaan etuun
- 4) valtion virkamiesten toistuviin korvauksiin
- 5) valtion henkilöstölle aiheutuvien eräiden kustannusten ja vahinkojen korvauksiin
- 6) raideliikennevastuulain mukaisiin korvauksiin
- 7) oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain nojalla aiheutuvien hyvitysten maksamiseen
- 8) vahingonkorvauksen maksamiseen sovellettaessa valtion vahingonkorvaustoiminnasta annettua lakia
- 9) tapaturma- ja liikennevahinkojen korvauksiin liittyviin asiantuntijapalkkioihin
- 10) oikeudenkäyntikuluihin, jotka johtuvat valtion vahingonkorvaustoiminnasta annettuun lakiin tai liikennevakuutuslakiin perustuvan korvausasian hoitamisesta
- 11) valtioneuvoston erikseen päättäessä luonnonkatastrofien johdosta katastrofialueilla tehdyistä pelastus- ja evakuointitoimista, evakuointilennoista ja annetusta sairaanhoidosta sekä surmansa saaneiden kotimaahan kuljettamisesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen
- 12) matkavahinkojen korvaamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha perustuu seuraaviin säädöksiin:

Tapaturmakorvaukset: työtapaturma- ja ammattitautilaki (459/2015), julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) 6 luvun 14 §, laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (916/2012), laki sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta (1521/2016), laki tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävässä (1522/2016), sotilastapaturmalaki (1211/1990), valtion eläkelain (1295/2006) 26 §, käräjäoikeuslaki (581/1993) sekä tapaturmakorvausjärjestelmään liittyvä muu lainsäädäntö

Liikennevahinkokorvaukset: liikennevakuutuslaki (460/2016) ja liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettu laki (626/1991)

Valtion virkamiesten toistuvat korvaukset: valtion virkamieslaki (750/1994) ja eroraha-asetus (1350/1994)

Valtion henkilöstölle aiheutuvien eräiden kustannusten ja vahinkojen korvaukset: eräistä oikeudenkäynneistä valtion palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta annettu laki (269/1974) ja valtion virantoimituksesta tai työtehtävästä aiheutuneiden eräiden vahinkojen korvaamisesta annettu laki (794/1980)

Raideliikennevastuulaki (113/1999)

Laki oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä (362/2009)

Laki valtion vahingonkorvaustoiminnasta (978/2014)

Laki valtion virkamatkoilla sattuneiden vahinkojen korvaamisesta (530/2017).

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Tapaturmakorvaukset	32 500 000
Liikennevahinkokorvaukset	2 400 000
Ryhmähenkivakuutusta vastaavan edun korvaukset	1 100 000
Valtion virkamiesten toistuvat korvaukset	40 000
Valtion henkilöstölle aiheutuvien eräiden kustannusten ja vahinkojen korvaukset	100 000
Raideliikennevastuulain mukaiset korvaukset	80 000
Lapuan patruunatehtaan onnettomuuden tapaturmakorvaukset	70 000
Oikeudenkäynnin viivästyshyvitykset	250 000
Valtion vastuuseen perustuvat vahingonkorvaukset	700 000
Matkavahingot	400 000
Yhteensä	37 640 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Korvausmenoennusteiden muutos	-4 560
Yhteensä	-4 560

2020 talousarvio	37 640 000
2019 talousarvio	42 200 000
2018 tilinpäätös	36 554 343

63. Muiden eläkelaitosten vastattavaksi kuuluvat eläkemenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 256 728 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) julkisten alojen eläkelain (81/2016) nojalla viimeisen eläkelaitoksen periaatteesta johtuvien, valtion toisten eläkelaitosten puolesta myöntämien eläkkeiden maksamiseen
- 2) niiden valtion eläkkeisiin sisältyvien määrien maksamiseen, joista Keva eräiden omistajanvaihdostilanteiden johdosta suorittaa korvauksen VILMA-kustannustenjaon yhteydessä.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha on laskettu vuodelle 2020 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2619).

Vastaavat tulot on budjetoitu momentille 12.28.51.

Momentin suuruinen määrä siirretään katteeksi Kevalle momentilla rahoitettavien eläkkeiden maksamista varten.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Indeksikorotusten vaikutus	3 340
VILMA-eläkkeiden volyymikasvusta aiheutuva muutos	19 002
Yhteensä	22 342

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	256 728 000
2019 talousarvio	234 386 000
2018 tilinpäätös	216 324 634

95. Muiden eläkelaitosten valtion puolesta maksamien eläkemenojen ja valtiolle maksamien ennakoiden korkomenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 812 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää muiden eläkelaitosten valtion puolesta maksamien eläkemenojen korkoihin sekä muiden eläkelaitosten valtiolle maksamien ennakoiden korkoihin.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Valtio maksaa korkoa VILMA-kustannustenjakoon muiden eläkelaitosten maksamista valtion eläkelain mukaisista eläkkeistä sekä saaduista kustannustenjaon ennakoista. Korkokantana käytetään TyEL:n 179 §:n 4 momentissa tarkoitettujen perusteiden mukaista vakuutusmaksukorkoa.

Momentille kirjataan myös mahdollinen valtioneuvoston asetuksen (284/2017) 1 §:n 3 momentissa tarkoitettu korkomeno.

Vastaavat tulot on budjetoitu momentille 13.01.09.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Indeksikorotusten vaikutus	277
VILMA-eläkkeiden volyymikasvusta aiheutuva muutos	149
Yhteensä	426

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	19 812 000
2019 talousarvio	19 386 000
2018 tilinpäätös	15 790 916

60. Valtionhallinnon yhteiset henkilöstömenot

Selvitysosa: Luku sisältää keskitetysti koko valtionhallinnon puolesta budjetoituja henkilöstömenoja.

02. Erikseen budjetoidut palkkamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) välttämättömän lisähenkilökunnan palkkausten maksamiseen sellaisissa tapauksissa, joissa henkilöstön lisätarve ei ole ollut tiedossa talousarvioesitystä laadittaessa
- 2) valtiovarainministeriön tekemistä virkasuhteen ehtoja koskevista päätöksistä aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) lakkautuspalkkalain (182/1931) mukaisten lakkautuspalkkojen maksamiseen.

2020 talousarvio	15 000
2019 I lisätalousarvio	—
2019 talousarvio	15 000
2018 tilinpäätös	12 613

10. Työturvallisuuden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 850 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) valtion organisaatioiden uudistumiskykyä, työsuojelua, työhyvinvointia ja työterveyshuoltoa edistävään tietojen keräämiseen ja tutkimukseen valtionhallinnossa
- 2) valtiotyönantajan ja sen palveluksessa olevan henkilöstön välisiä työelämysuhteita ja valtion organisaatioiden uudistumiskykyä edistävään tutkimukseen ja kehittämiseen
- 3) edellä mainittuja koskevaan koulutukseen, valmentamiseen, viestintään ja verkostotyöhön.

Selvitysosa: Määräraha perustuu lakiin työsuojelurahastosta (407/1979), työtapaturma- ja ammattitautilakiin (459/2015) ja lakiin Valtiokonttorista (305/1991).

Määräraha lasketaan siten, että se on 0,23 promillea valtion henkilöstölle maksetuista palkoista. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon valtion henkilöstömäärän väheneminen ja toisaalta virka- ja työehtosopimusneuvotteluissa sovittujen palkankorotusten vaikutus palkkasummaan. Tavoitteena on turvallisen työn tekemisen edellytysten parantaminen valtion työpaikoilla sekä valtion henkilöstön työhyvinvoinnin tukeminen rahoittamalla aihepiiriin liittyvää tiedotusta, tut-

kimusta ja kehittämishankkeita. Valtion työelämäneuvottelukunta päättää vuosittain määrärahan kohdistamisen painopistealueista.

Määrärahan käyttöä hallinnoi Valtiokonttori, joka tekee neuvottelukunnan päättämien painopisteiden mukaisesti päätökset virastojen kehittämishankkeiden määrärahahakemuksista. Koko valtion tai usean viraston kattavassa laajassa kehittämishankkeessa myös Valtiokonttori voi toimia kyseisen kehittämishankkeen koordinoijana, jolloin hanketta koskeva määräraha voidaan myöntää Valtiokonttorin käyttöön.

Vastaavat tulot on budjetoitu momentille 12.28.60.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Henkilöstörakenteen muutokset ja palkkojen tarkistukset	50
Yhteensä	50
2020 talousarvio	850 000
2019 talousarvio	800 000
2018 tilinpäätös	850 000

12. Osaamisen kehittäminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 18 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää koulutuksen korvaamisesta annetussa laissa (1140/2013) tarkoitetun korvauksen maksamiseen valtionhallinnon virastoille ja laitoksille sekä Työllisyysrahastolle.

Selvitysosa: Määrärahasta voidaan maksaa valtionhallinnon virastoille ja laitoksille korvausta niiden järjestämästä koulutuksesta henkilöstölleen. Lisäksi määräraha voidaan maksaa korvausta Työllisyysrahastolle määrä, jonka rahasto on maksanut tai hyvittänyt työnantajille koulutuskorvauksina. Koulutuksen järjestäminen ja siihen liittyvä taloudellinen kannuste liittyvät työmarkkinoiden raamisopimuksen sekä työmarkkinakeskusjärjestöjen kesken sovitun osaamisen kehittämisen toimintamallin toteutukseen.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuosina 2015—2019 valtionhallinnon virastoille ja laitoksille maksettujen korvausten toteutunut määrä sekä Työllisyysrahaston arvio vuonna 2019 maksettavista korvauksista ja ennuste koulutuskorvausten määrän tulevasta kehityksestä.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	2 000
Yhteensä	2 000
2020 talousarvio	18 000 000
2019 talousarvio	16 000 000
2018 tilinpäätös	11 765 901

70. Valtionhallinnon kehittäminen

Selvitysosa: Keskeisiä hallinnonala- ja virastokohtaisia ICT-hankkeita, joilla kehitetään organisaatioita, prosesseja, palveluja ja tietotekniikkaa, tuetaan momentilta 28.70.20. Kyseiseltä momentilta siirretään määrärahoja hallinnonalojen ja virastojen käyttöön vuosittain talousarviossa.

Valtiovarainministeriön tavoitteena on turvata laadukkaat ja saavutettavat digitaaliset palvelut jokaiselle ja ohjata tulevaisuustyön kautta Suomea kohti ennakkointikykyistä digitaalista yhteiskuntaa. Digitalisaatio tuo kansalaiset ja yritykset julkisten palveluiden kehityksen keskiöön ja varmistaa entistä paremmat ja luotettavammat palveluketjut eri elämäntapahtumia varten. Kehitystyössä huomioidaan tekoälyn ja muiden uusien teknologioiden tarjoamat mahdollisuudet ja vaikutukset julkisten palveluiden tuotantoon. Asiakaskeskeisestä muutoksesta viestitään kansalaisille, viranomaisille ja yritykselle. Valtiovarainministeriö ohjaa julkisen hallinnon palvelut ensisijaisesti digitaalisiksi velvoittamalla viranomaiset tarjoamaan asiakkaille palvelua sähköisesti. Lisäksi yritykset veloitetaan käyttämään viranomaisten tuottamia sähköisiä palveluita ja kehitetään digitukea helpottamaan asiointia. Sähköisen asioinnin ensisijaisuuden edistäminen etenee niin sähköisen viestinvälittämisen kuin ensisijaisesti digitaalisesti tarjottavien palveluiden kautta. Uudistuva lainsäädäntö tukee digitaalisten palveluiden tarjoamista ja tarkentaa viranomaisten veloitteita siihen liittyen.

Kustannustehokas ja jouheva palveluketju vaatii kykyä siirtää ja vaihtaa tietoa sujuvasti eri viranomaisten välillä. Valtiovarainministeriö varmistaa tämän mahdollistamalla tietojen sujuvan hyödyntämisen ja edistämällä yhteentoimivuutta. Tietopolitiikkaa toteutetaan laatimalla yhdessä muun julkisen hallinnon kanssa tietopoliittisia linjauksia ja periaatteita. Näiden pohjalta edistetään tiedon ja tekoälyn hyödyntämistä eettisesti kestäväällä tavalla. Tiedonhallinnan lainsäädännön toimeenpanoa viranomaisissa ohjataan ja tuetaan. Lisäksi määritellään tavoitetila ja toimintamalli digitaaliselle identiteetille.

Digitaalisen toiminnan edellytys on turvallinen digitaalinen ympäristö. Valtiovarainministeriö mahdollistaa digitaalisen toiminnan tehostamalla digitaalista turvallisuutta sekä takaamalla käyttäjille toimintavarmat digitaaliset palvelut ja järjestelmät. Välineitä digitaalisen turvallisuuden tehostamiseksi ovat mm. tietoturvasäätelyn uudistaminen sekä tietoturvaohjeitten selkeyttäminen.

Valtiovarainministeriön johdolla toimeenpannaan julkisen hallinnon digitaalisen turvallisuuden kehittämisohjelmaa. Kehittämisohjelmalla varmistetaan, että julkishallinnon digitaaliset palvelut toimivat ja että niihin luotetaan. Digitaalisen turvallisuuden kehittämisohjelmaan on valittu kolme painoaluetta, jotka ovat johtaminen ja riskienhallinta, osaava henkilöstö sekä uudet toimintatavat ja palveluiden turvallisuus. Laaditaan valtioneuvoston periaatepäätös julkisen hallinnon digitaalisen turvallisuuden kehittämisestä ja jatketaan mobiilin viranomaisverkon uudistamista.

01. Julkisen hallinnon ICT:n ohjaus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 42 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) julkisen hallinnon yhteisten tietojärjestelmä uudistusten sekä yhteisten ICT-palvelujen kehittämiseen, käyttöönottoihin ja kehittämisen aikaiseen ylläpitoon

- 2) julkisen hallinnon digitalisoinnin toteutuksen ohjaukseen ja kehittämiseen
- 3) julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019), valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain (1226/2013), julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta annetun lain (10/2015) ja hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain (571/2016) edellyttämään ohjaukseen ja kehittämiseen
- 4) julkisen hallinnon tieto- ja kyberturvallisuuden, varautumisen ja tietoturvapalvelujen ohjaamiseen ja kehittämiseen
- 5) ICT:n sekä tieto- ja kyberturvallisuuden ohjaukseen liittyvään kansainväliseen toimintaan ja yhteistyöhankkeisiin
- 6) harkinnanvaraisiin valtionavustuksiin.

Määrärahaa saa käyttää myös henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu julkisen hallinnon tietohallinnon yhteisten palvelujen ja muiden tietohallintoon liittyvien yhtenäisen toiminnan kannalta tarpeellisten toimenpiteiden sekä tieto- ja kyberturvallisuuden ja varautumisen kehittämisohjelmien ja -hankkeiden toteuttamiseen sekä valtion ICT:n ohjaamista tukevaan ostopalvelujen hankintaan kaupallisilta ja hallinnon sisäisiltä palveluntuottajilta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Digitalisaation edistäminen	25 000
Digitalisaation edistäminen (HO 2019 kertaluonteinen)	13 000
Yhteensä	38 000
2020 talousarvio	42 700 000
2019 talousarvio	4 700 000
2018 tilinpäätös	5 301 000

02. Valtion talous-, henkilöstö- ja toimitilahallinnon tietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionhallintoa palvelevien talous-, henkilöstö- ja toimitilahallinnon prosessien ja tietojärjestelmien kehittämiseen, hankintaan ja toimeenpanoon.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää valtion yhteisten talous- ja henkilöstöhallinnon järjestelmien kehittämiseen ja uudistamiseen kuten Kieku-tietojärjestelmän tuottavuuden kehittämiseen ja hankintojen digitalisointiin liittyviin tietojärjestelmäpalveluihin, ml. sähköinen tilaamisen ja laskujen käsittelyn järjestelmä. Määrärahaa on tarkoitus käyttää vähäisessä määrin myös talousarvion ja valtiontalouden kehyspäätösten valmistelua tukevan tietojärjestelmän kehittämisestä aiheutuviin menoihin. Järjestelmän vuosittaiset ylläpitomenot maksetaan momentilta 28.01.01.

Hankkeiden erittely ja määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Kieku-tietojärjestelmän tuottavuuden kehittäminen sekä valtioneuvoston budjetointi- ja kehysjärjestelmä	1 500 000
Yhteisten talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmien toimeenpano	3 500 000
eOppiva-palvelukokonaisuuden palveluostot	500 000
Yhteensä	5 500 000

2020 talousarvio	5 500 000
2019 talousarvio	5 500 000
2018 tilinpäätös	5 000 000

(05.) *Maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelun ja toimeenpanon tuki ja ohjaus* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2019 II lisätalousarvio	—
2019 talousarvio	211 015 000
2018 tilinpäätös	198 970 000

20. Tuottavuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 19 967 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) julkisen hallinnon tuottavuuden edistämiseen tähtäävien tietohallintohankkeiden, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankkimiseen
- 2) hallinnonalojen keskeisten tietojärjestelmähankkeiden kehittämiseen
- 3) enintään 25 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää sellaisten hallinnon tuottavuutta lisäävien hankkeiden rahoittamiseen, joista valtiovarainministeriö on tehnyt asianomaisen ministeriön kanssa tuottavuuden lisäämistä ja tuottavuushyötyjen toteuttamista koskevan yhteistoimintasopimuksen. Ministeriöissä, virastoissa ja laitoksissa käytössä olevien tietojärjestelmien uudistamisella ja toimintojen automatisoinnilla voidaan saavuttaa tuottavuuden lisääntymistä, edistää sähköiseen asiointiin siirtymistä ja korvata vanhentuneita järjestelmiä. Määrärahaa voidaan myös käyttää tuottavuutta lisäävien keskeisten tietojärjestelmähankkeiden kehittämistyöhön ja valtionhallinnon yhteiseen käyttöön tulevien tietojärjestelmien kehittämishankkeisiin.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Alkoholielinkeinorekisterin uudistushanke (ALLU) (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 33.02.05)	800
Alkoholielinkeinorekisterin uudistushanke (ALLU) (v. 2020 rahoitus) (siirto momentille 33.02.05)	-1 200

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Asiakirjojen automaattinen anonymisointi- ja sisällönkuvailuhanke (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 25.01.01)	240
Asiakirjojen automaattinen anonymisointi- ja sisällönkuvailuhanke (v. 2020 rahoitus) (siirto momentille 25.01.01)	-80
Automaatio- ja robotiikkaratkaisu sivustoille Sitoumus2050.fi ja Kokeilunpaikka.fi (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 23.01.01)	320
Digitaaliset metsänhoidon suositukset -hanke (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 30.40.22)	500
Digitaaliset metsänhoidon suositukset -hanke (v. 2020 rahoitus) (siirto momentille 30.40.22)	-500
Eläinten terveydenhallintahanke (ELTE) (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 30.20.01)	2 412
Eläinten terveydenhallintahanke (ELTE) (v. 2020 rahoitus) (siirto momentille 30.20.01)	-1 764
Eläinvalvonnan ja täydentävien ehtojen tietojärjestelmän kehittäminen (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 30.20.01)	1 340
Eläinvalvonnan ja täydentävien ehtojen tietojärjestelmän kehittäminen (v. 2020 rahoitus) (siirto momentille 30.20.01)	-1 120
Hallintotuomioistuinten toiminnanohjaus- ja dokumentaationhallintajärjestelmähanke (HAIPA) (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 25.10.03)	4 533
HETI-hanke (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 28.30.03)	4 000
HETI-hanke (v. 2020 rahoitus) (siirto momentille 28.30.03)	-4 000
Kansallinen viisumijärjestelmä (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 24.01.21)	2 150
Kansallinen viisumijärjestelmä (v. 2020 rahoitus) (siirto momentille 24.01.21)	-850
KEJO-EHK -hanke (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 26.10.21)	3 330
Maahanmuuttoviraston Älykäs digitaalinen virasto -hanke (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 26.40.01)	2 000
Maaseudun Hyrrä-tukien sähköisen käsittelyketjun kehittämishanke (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 30.20.01)	832
Maaseudun Hyrrä-tukien sähköisen käsittelyketjun kehittämishanke (v. 2020 rahoitus) (siirto momentille 30.20.01)	-864
Metsälaskelmaohjelmiston nykyaikaistaminen ja uudistaminen (MENU) -hanke (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 30.01.05)	500
Metsälaskelmaohjelmiston nykyaikaistaminen ja uudistaminen (MENU) -hanke (v.2020 rahoitus) (siirto momentille 30.01.05)	-500
Oikeusrekisterikeskuksen viranomaistoiminnan tietojärjestelmien kehittämishanke (eORK) (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 25.01.05)	895
Poliisihallituksen Monibiometriatunnistus-hanke (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 26.10.01)	2 000
Supon SSK-hanke (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 26.10.02)	5 074
Terveysteknologian ja geenitekniikan rekisterien uudistushanke (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 33.02.06)	470
Terveysteknologian ja geenitekniikan rekisterien uudistushanke (v. 2020 rahoitus) (siirto momentille 33.02.06)	-370
Tulliselvitysjärjestelmän kokonaisuudistus (ICT-hankinnan investointimenot) (v. 2020 rahoitus) (siirto momentille 28.10.02)	-10 830
Tulliselvitysjärjestelmien kokonaisuudistus (ICT-hankinnan investointimenot) (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 28.10.02)	13 590
Valtioneuvoston yhteinen asianhallintajärjestelmä (Vahva) -hanke (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 23.01.01)	1 800

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtioneuvoston yhteinen palveluhallintajärjestelmä (Virkku) -hanke (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 23.01.01)	520
Valtioneuvoston yhteinen palveluhallintajärjestelmä (Virkku) -hanke (v. 2020 rahoitus) (siirto momentille 23.01.01)	-480
Valtioneuvoston yhteinen sähköinen työpöytä (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 23.01.01)	510
Vankiterveydenhuollon potilastietojärjestelmähanke (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 33.01.06)	750
Yhteisten ICT-palveluiden käyttöönotto (valtavirtaistamishanke) (v. 2019 rahoitus) (siirto momentilta 25.01.22)	2 505
Ympäristöterveydenhuollon valvontajärjestelmäkokonaisuuden kehittämishanke (YTVK) (v. 2020 rahoitus) (siirto momentille 30.20.01)	-2 573
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-12 460
Tasomuutos	2 227
Yhteensä	15 707

2020 talousarvio	19 967 000
2019 talousarvio	4 260 000
2018 tilinpäätös	8 726 000

21. Kansallisen tulorekisterin toteutus (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kansallisen tulorekisterin kehittämiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään kansallisen tulorekisterin kehittämiseen ja tulorekisteriin liittyvien muutosten valmisteluun.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tulorekisterin tietosisällön laajentamiseen varautuminen (HO 2019 kertaluonteinen)	1 000
Yhteensä	1 000

2020 talousarvio	1 000 000
2018 tilinpäätös	15 663 000

40. Turvallisuusviranomaisten viestintäverkot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 8 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää viranomaisradioverkon sekä laajakaistaisen viranomaisviestintäpalvelun ylläpidon ja kehittämisen edellyttämän hintatuen ja alijäämätuen maksamiseen Suomen Erillisverkot Oy:lle tai sen tytäryhtiölle.

Selvitysosa: Momentilta myönnetyn rahoituksen tavoitteena on turvata viranomaisradioverkkoon perustuvan viranomaisviestintäpalvelun käyttö ja ylläpito sekä uuden laajakaistaisen viranomaisviestintäpalvelun kehittäminen.

2020 talousarvio	8 100 000
2019 talousarvio	8 100 000
2018 tilinpäätös	8 100 000

80. Siirrot Ahvenanmaan maakunnalle

Selvitysosa: Yleisiä veroja ja maksuja koskeva lainsäädäntövalta sekä oikeus kantaa veroja kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaan valtakunnalle. Ahvenanmaalaiset verovelvolliset maksavat näin ollen veroja valtiolle samoilla perusteilla kuin verovelvolliset muualla maassa. Ahvenanmaan maakunnalle suoritetaan itsehallinnosta aiheutuvien menojen kattamiseksi vuosittain valtion varoista määrä, joka vahvistetaan itsehallintolain tarkoittamassa tasoituksessa. Ahvenanmaan valtuuskunta toimittaa tasoituksen vuosittain jälkikäteen kultakin kalenterivuodelta. Tasoitusmäärä lasketaan siten, että valtion tilinpäätöksen mukaiset asianomaisen vuoden tulot lukuun ottamatta uusia valtion lainoja, kerrotaan itsehallintolain mukaisella tasoituserusteella, joka on 0,45 %.

Tasoitusmäärästä maksetaan vuosittain ennakkoa, joka on otettava valtion talousarvioesitykseen. Ahvenanmaan valtuuskunta vahvistaa ennakon suuruuden. Myös vuotuisen ennakon arvioitu määrä lasketaan edellä tarkoitetulla tavalla.

Ahvenanmaan maakunnalle voidaan itsehallintolain mukaan myöntää myös ylimääräistä määrärahaa, verohyvitystä ja erityistä avustusta itsehallintolaissa tarkemmin säädetyin perustein. Myös näistä määrärahoista päättää Ahvenanmaan valtuuskunta. Itsehallintolain mukaan tasavallan presidentti vahvistaa tasoitusta koskevan valtuuskunnan päätöksen sekä edellä tarkoitettuja muita määrärahoja koskevat valtuuskunnan päätökset. Ahvenanmaan valtuuskunnan päätökset on vahvistettava niitä muuttamatta tai jätettävä vahvistamatta.

30. Ahvenanmaan tasoitusmaksu (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 250 147 000 euroa.

Määrärahaa saa Ahvenanmaan valtuuskunnan päätöksen mukaisesti käyttää Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 45 §:n mukaista tasoitusmäärää ja sitä koskevien ennakkomaksujen suorittamiseen. Kun tasoitus lain mukaan suoritetaan jälkikäteen, saattavat tällöin vielä vahvistamattomien tasoitusten määrät nousta ennakkomaksuja suuremmiksi. Tämän johdosta määrärahaa saa käyttää ennen lopullisen tasoituksen vahvistamista myös lisäennakon myöntämiseen varainhoitovuotta edeltäneiden vuosien menoihin.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuloarvioiden muutokset	7 865
Yhteensä	7 865

2020 talousarvio	250 147 000
2019 II lisätalousarvio	1 340 000
2019 I lisätalousarvio	-648 000
2019 talousarvio	242 282 000
2018 tilinpäätös	244 648 862

31. Verohyvitys Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Ahvenanmaan itsehallintolain 49 §:n mukaisen verohyvityksen maksamiseen Ahvenanmaan maakunnalle.

Selvitysosa: Ahvenanmaan itsehallintolain 49 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnalle on maksettava ylimenevä osa, jos maakunnassa verovuodelta maksuunpantu tulo- ja varallisuusvero ylittää 0,5 % vastaavasta verosta koko maassa (verohyvitys).

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarkentunut arvio	3 000
Yhteensä	3 000

2020 talousarvio	20 000 000
2019 talousarvio	17 000 000
2018 tilinpäätös	15 196 476

33. Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää arpajaisveron tuoton palauttamiseen Ahvenanmaan maakunnalle.

2020 talousarvio	13 000 000
2019 talousarvio	13 000 000
2018 tilinpäätös	12 413 124

90. Kuntien tukeminen

Selvitysosa: Kunnan peruspalvelujen valtionosuudella ja verotuloihin perustuvalla valtionosuuden tasauksella pyritään turvaamaan kuntien mahdollisuudet pitää yllä riittävät peruspalvelut eri osissa maata ja tasapainottamaan kuntien lakisääteisiä tehtäviä ja niiden kokonaisrahoitusta alueittain ja kuntaryhmittäin. Valtionosuuden perusteena olevat laskennalliset kustannukset perustuvat keskeisesti ikäryhmittäisiin kustannuksiin ja sairastavuuteen. Sairastavuuskertoimen osatekijöitä ovat terveyden-, vanhusten- ja sosiaalihuolto. Muita laskennallisten kustannusten määräytymistekijöitä ovat työttömyyskerroin, vieraskielisyyskerroin, kaksikielisyys, saaristaisuus, asukastiheyskerroin ja koulutustaustakerroin.

Kriteerien toinen osa muodostuu lisäosista, jotka ovat saamelaisten kotiseutualueen kunnan, syrjäisyyden ja työpaikkaomavaraisuuden lisäosat.

Vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan yhdistymiseen voidaan maksaa harkinnanvaraista yhdistymisavustusta. Harkinnanvarainen yhdistymisavustus tulee käyttää uuden kunnan talouden vahvistamiseen. Harkinnanvaraisten yhdistymisavustusten yhteismäärä vähennetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta osoitetaan rahoitusta kuntien harkinnanvaraiseen valtionosuuden korottamiseen.

Keskeiset uudistukset

Hallitusohjelman mukaisesti laajennetaan subjektiivista varhaiskasvatusoikeutta ja pienennetään varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja. Vaasan keskussairaala muutetaan laajan päivystyksen sairaalaksi.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuslain (1704/2009) 7 §:n mukaisesti sairastavuuskertoimen osatekijöiden painot ja niiden kustannustekijöiden painokertoimet tarkistetaan vuodelle 2020.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuslakia muutetaan niin, että veroperustemuutoksista aiheutuvien kunnan verotulojen vähentymistä vastaavia kompensatioita ei enää makseta momentin 28.90.30 kautta. Kompensatiot maksetaan jatkossa erilliseltä momentilta 28.90.35.

Vaikuttavuustavoitteet

Ehkäisevän toiminnan tavoitteena on terveyttä, sosiaalista turvallisuutta, elämänhallintaa ja itsestä selviytymistä tukevien olosuhteiden ja ympäristön luominen, ihmisten työ- ja toimintakyvyn edistäminen, elämänlaadun parantaminen, sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien ennaltaehkäisy, väestöryhmien välisten hyvinvointi- ja terveyserojen vähentäminen sekä ympäristöterveydenhuollon toimintaedellytysten parantaminen. Vaikuttavuustavoitteita kuvataan tarkemmin sosiaali- ja terveystieteiden hallinnon alan pääluokkaan kuuluvassa luvussa 33.60.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen tavoitteena on julkisen vallan järjestämisvastuulla olevien, pääosin verovaroin kustannettavien sosiaali- ja terveyspalvelujen toimivuuden sekä yhdenvertaisen saatavuuden ja kattavuuden turvaaminen koko maassa. Peruspalveluja vahvistetaan ja uudistetaan.

Kuntien järjestämän esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen ja kulttuuritoimen lähtökohdiana on varhaiskasvatuksen, koulutuksen, perusturvan sekä kirjasto- ja kulttuuripalvelujen takaaminen ja vahvistaminen kaikille asuinpaikasta, kielestä ja taloudellisesta asemasta riippumatta koko maan kattavasti. Kunnille myönnettävän rahoituksen keskeisiä tavoitteita ovat sivistyksellisten perusoikeuksien turvaaminen jokaiselle lapselle, oppilaalle ja opiskelijalle hänen kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaan sekä osana kansalaisten sivistyksellisiä oikeuksia turvata jokaiselle mahdollisuus kehittää itseään koko maan kattavilla kirjasto-, tieto- ja kulttuuripalveluilla sekä varmistaa väestön tasavertainen tiedon ja kulttuurin saatavuus.

Taiteen perusopetuksen tavoitteena on tarjota kunnan asukkaille mahdollisuus osallistua taiteen perusopetukseen sekä harrastusta tukevaan opetukseen taiteen eri aloilla.

Laskennallisten kustannusten laskennassa käytettäviä tietoja

	2019 arvio	2020 arvio
Laskennalliset kustannukset		
0—5-vuotiaat euroa/asukas	8 172,48	8 511,95
6-vuotiaat euroa/asukas	8 677,23	9 043,62
7—12-vuotiaat euroa/asukas	7 277,40	7 573,36
13—15-vuotiaat euroa/asukas	12 502,85	12 981,41
16—18-vuotiaat euroa/asukas	3 996,52	4 139,31
19—64-vuotiaat euroa/asukas	993,59	1 022,15
65—74-vuotiaat euroa/asukas	1 983,49	2 017,02
75—84-vuotiaat euroa/asukas	5 481,29	5 626,27
85-vuotiaat ja vanhemmat euroa/asukas	18 771,66	19 451,07
Sairastavuuden mukaan	1 133,37	1 178,00
Työttömyysasteen mukaan euroa/asukas	88,08	91,55
Kaksikielisyyden mukaan euroa/asukas	271,55	282,24
Vieraskielisyyden mukaan euroa/asukas	1 907,37	1 982,49
Asukastiheyden mukaan euroa/asukas	38,36	39,87
Saaristoisuuden mukaan euroa/asukas	373,75	388,47
Saaristo-osakunta-aseman mukaan	273,41	284,18
Koulutustaustan mukaan euroa/asukas	389,91	405,26
Lisäosat		
Syrjäisyys euroa/asukas	210,85	215,70
Saamelaisten kotiseutualueen kunnat euroa/asukas	2 678,06	2 739,62
Työpaikkaomavaraisuus euroa/asukas	63,99	65,46

(22.) *Hallinto- ja palvelurakenteiden kehittäminen ja tukeminen* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2019 talousarvio	200 000
2018 tilinpäätös	200 000

30. *Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 074 155 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) mukaisen valtionosuuden maksamiseen
- 2) verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen maksamiseen
- 3) kotikuntaa vailla olevien 6—15-vuotiaiden kotikuntakorvausten maksamiseen
- 4) yksityisen opetuksen järjestäjien ja yliopistojen arvonnäköveroä vastaavan euromäärän maksamiseen liittyen yksityisen perusopetuksen järjestäjille maksettaviin kotikuntakorvauksiin
- 5) enintään 10 000 000 euroa valtionosuuden harkinnanvaraisen korotuksen maksamiseen

6) enintään 3 000 000 euroa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten ennen vuotta 2016 oppilaitosten perustamishankkeisiin myönnettyjen valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen

7) enintään 2 400 000 euroa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten ennen vuotta 2016 yleisten kirjastojen perustamishankkeisiin myönnettyjen valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus

<i>Laskennalliset kustannukset</i>	26 904 711
— ikärakenne	18 710 046
— sairastavuus	6 450 623
— työttömyys	503 650
— kaksikielisyys	100 885
— vieraskielisyys	735 901
— asukastiheys	198 191
— saaristoisuus	14 528
— saaristo-osakunta	9 814
— koulutustausta	181 073

Kuntien rahoitusosuus 20 054 745

Valtionosuus **6 849 966**

Lisäosat **335 164**

Syrjäisyyskertoimen korjaus vuosille 2017—2019 **4 100**

Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus **763 279**

Valtionosuuden harkinnanvarainen korotus **10 000**

Kotikuntaa vailla olevien 6—15 v. kotikuntakorvaukset (valtio korvaa) **5 841**

Yksityisten opetuksen järjestäjien ja yliopistojen arvonlisävero **6 337**

Valtionosuuteen tehtävät lisäykset ja vähennykset **-900 532**

Yhteensä **7 074 155**

Kuntien peruspalvelujen valtionosuusprosentti on 25,46. Valtionosuuksien määräytymisen perusteena oleva vuodenvaihteen 2018/2019 asukasluku on 5 488 130.

Määrärahan mitoitukseen liittyvät hallituksen esitykset ja muut muutokset

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) muuttamisesta siten, että kuntien peruspalvelujen valtionosuusprosentti muuttuu 25,37 prosentista 25,46 prosenttiin vuonna 2020. Muutoksessa on otettu huomioon lisäyksenä 0,10 prosenttiyksikköä liittyen uusien ja laajenevien tehtävien toteuttamiseen siten, että valtionosuusprosentti on 100. Muutoksessa on otettu vähennyksenä huo-

mioon 0,01 prosenttiyksikköä liittyen siihen, että peruspalvelujen valtionosuusmomentilla olevista määräaikaista lisäyksistä ja vähennyksistä on viety kolme pysyväisluonteista vähennystä valtionosuusprosenttiin.

Valtionosuuden mitoituksessa on uusina tehtävinä otettu huomioon hallitusohjelman mukaisesti Vaasan keskussairaalan muutos laajan päivystyksen sairaalaksi (1 000 000 euroa), perheiden ja elämäntilanteiden moninaisuuden tukeminen (2 000 000 euroa), subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden laajennuksen toteutus (7 100 000 euroa) ja varhaiskasvatuksen ryhmäkokojen pieneneminen (6 700 000 euroa).

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) muuttamisesta siten, että veroperustemuutoksista aiheutuvan kuntien verotulomenetyksen kompensatiot maksetaan erilliseltä momentilta 28.90.35. Muutos alentaa momentin määrärahaa 1 967 000 000 euroa vuoteen 2019 verrattuna.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi varhaiskasvatuslain sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden palauttamiseksi.

Vuonna 2020 peruspalvelujen valtionosuuden indeksikorotus on 2,4 prosenttia ja siitä aiheutuva valtionosuuden lisäys 165 980 000 euroa.

Valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus lisää peruspalvelujen valtionosuutta 102 150 000 euroa.

Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen, laskentaperusteet (1 000 euroa)

Perushinta	Laskennallinen kustannus
Ikärakenteen mukaan	
— 0—5-vuotiaat (8 511,95 euroa/as)	2 771 891
— 6-vuotiaat (9 043,62 euroa/as)	551 996
— 7—12-vuotiaat (7 573,36 euroa/as)	2 807 565
— 13—15-vuotiaat (12 981,41 euroa/as)	2 319 506
— 16—18-vuotiaat (4 139,31 euroa/as)	726 056
— 19—64-vuotiaat (1 022,15 euroa/as)	3 248 873
— 65—74-vuotiaat (2 017,02 euroa/as)	1 389 832
— 75—84-vuotiaat (5 626,27 euroa/as)	2 038 697
— 85-vuotiaat ja vanhemmat (19 451,07 euroa/as)	2 855 631
Sairastavuuden mukaan (1 178,00 euroa/as)	6 450 623
Työttömyyden mukaan (91,55 euroa/as)	503 650
Kaksikielisuuden mukaan (282,24 euroa/as)	100 885
Vieraskielisuuden mukaan (1 982,49 euroa/as)	735 901
Asukastiheyden mukaan (39,87 euroa/as)	198 191
Saaristoisuuden mukaan (388,47 euroa/as)	14 528
Saaristo-osakunta aseman mukaan (284,18 euroa/as)	9 814
Koulutustaustan mukaan (405,26 euroa/as)	181 073
Yhteensä	26 904 711

Kuntien rahoitusosuus

Asukasluku	5 488 130
Rahoitusosuus, euroa/as	3 654,20
Rahoitusosuus, 1 000 euroa	20 054 745

Syrjäisyyden, työpaikkaomavaraisuuden sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosat (1 000 euroa)

Perushinta	
Syrjäisyyden mukaan (215,70 euroa/as)	120 102
Työpaikkaomavaraisuuden mukaan (65,46 euroa/as)	211 457
Saamelaisten kotiseutualueen kunnan mukaan (2 739,62 euroa/as)	3 605
Yhteensä	335 164

Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus (1 000 euroa)

Lisäykset	Vähennykset	Netto
1 424 422	-661 143	763 279

Muut valtionosuuteen tehtävät vähennykset ja lisäykset (1 000 euroa)

Valtionosuuden vähennykset	
— verotulotasauksen muutoksen neutralisointi	-79 303
— aloittavien koulujen rahoitukseen liittyvä vähennys	-164
— indeksikorotuksen jäädytys, vuosi 2016	-34 602
— indeksikorotuksen jäädytys, vuosi 2018	-42 334
— indeksikorotuksen jäädytys, vuosi 2019	-91 577
— kuntien rahoitusosuus perustoimeentulotuesta, vuoden 2018 toteutuma	-345 322
— kuntien rahoitusosuus perustoimeentulotuesta, vuoden 2018 talousarvion ennakkotiedon korjaus	-14 475
— kilpailukyky sopimukseen liittyvä vähennys	-233 600
— lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan rahoitus	-22 501
— siirto momentille 28.90.32 kuntien digitalisaation kannustinjärjestelmään	-40 000
— kuntien harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	-10 000
— pitkäaikaistyöttömien eläketukeen liittyvä vähennys	-22 600
Vähennykset yhteensä	-936 478
Valtionosuuden lisäykset	
— työmarkkinatukeen liittyvä korjauserä	29 549
— v. 2010 järjestelmämuutoksen tasaus	497
— maakuntien liittojen tehtäviin liittyvä lisäys	500
— oppilaitosten perustamiskustannusten valtionavustusten siirto	3 000
— kirjastojen perustamiskustannusten valtionavustusten siirto	2 400
Lisäykset yhteensä	35 946

Muu rahoitus (1 000 euroa)

Kotikuntaa vailla olevien 6—15 v. kotikuntakorvaukset	5 841
Yksityisen opetuksen järjestäjien ja yliopistojen arvonlisävero	6 337

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

A1-kielen opetuksen varhentaminen	7 500
Alueellisen erikoissairaanhoidon järjestämisen tehostaminen	-22 878
Asukasluvun ja laskentatekijöiden muutosten vaikutus	18 207
Indeksikorotus	165 980
Kiky-leikkauksen pienentyminen	263 732
Kirjastojen perustamiskustannushankkeet	-600
Kotikuntaa vailla olevien kotikuntakorvaukset	1 378
Kuntien digitalisaation kannustinjärjestelmä (siirto momentille 28.90.32)	-10 000
Kuntien verotuloperustemuutosten kompensatioiden siirto momentille 28.90.35	-1 967 000
Lastensuojelun jälkihuollon laajennus	12 000
Muut muutokset	1 805
Oppilaitosten perustamiskustannushankkeet	-7 000
Perheiden ja elämäntilanteiden moninaisuuden tukeminen	2 000
Perustoimeentulotuen kuntien maksuosuuden muutos	8 019
Pitkäaikaistyöttömien eläketukeen liittyvän vähennyksen muutos	-1 700
Säästö omais- ja perhehoidon kehittämisen johdosta	-10 168
Subjekttiivinen varhaiskasvatusoikeus	7 100
Syrjäisyyskertoimen korjaus vuodelle 2020	-400
Syrjäisyyskertoimen korjaus vuosille 2017-2019	4 100
Vaasan keskussairaalan muutos laajan päivystyksen sairaalaksi	1 000
Valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus	102 150
Varhaiskasvatuksen ryhmäkokojen pienentäminen	6 700
Yksityisten opetuksen järjestäjien ja yliopistojen arvonlisävero	653
Yhteensä	-1 417 422

2020 talousarvio	7 074 155 000
2019 talousarvio	8 491 577 000
2018 tilinpäätös	8 575 483 792

31. Kuntien yhdistymisen taloudellinen tuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kuntarakennelain 16 §:n mukaisiin erityisiin selvityksiin sekä kuntien yhdistymisselvityksiin.

Selvitysosa: Kunnille on maksettu kuntarakennelain (1698/2009) 42 §:ssä säädettyä yhdistymisavustusta sekä lain 44 §:ssä säädettyä yhdistymisen aiheuttamaa valtionosuuden vähenemisen kompensatiota. Yhdistymisavustusta ja valtionosuusmenetysten kompensatiota maksettiin viimeistään vuonna 2017 voimaan tulleisiin yhdistymisiin vuoteen 2019 saakka.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kuntarakennelain mukaisten yhdistymisavustusten ja valtionosuusmenetysten korvausten loppuminen vuoteen 2019	-3 690
Yhteensä	-3 690

2020 talousarvio	400 000
2019 talousarvio	4 090 000
2018 tilinpäätös	7 500 253

32. Valtionavustus kuntien kannustinjärjestelmiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 40 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustusten maksamiseen kunnille ja kuntayhtymille digitalisaatiota edistäviin hankkeisiin.

Selvitysosa: Määrärahan tavoitteena on tehostaa kuntien toimintoja digitalisaation avulla ja edistää digitalisaatioon liittyvien valtakunnallisten strategisten tavoitteiden toteuttamista kuntalähtöisesti sekä kannustaa kuntia yhteistyöhön. Kannustinmääräraha myönnetään valtionavustuslain mukaisena avustuksena kuntien digitalisaation kannustinjärjestelmistä annetussa valtioneuvoston asetuksessa tarkennettujen periaatteiden ja avustuksen hakuprosessissa määriteltävien tarkempien kriteereiden mukaisesti.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kuntien digitalisaation kannustinjärjestelmä (siirto momentilta 28.90.30)	10 000
Yhteensä	10 000

2020 talousarvio	40 000 000
2019 talousarvio	30 000 000

35. Valtion korvaus kunnille veroperustemuutoksista aiheutuvista verotulojen menetyksistä (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 2 252 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 35 §:n mukaisten veroperustemuutoksista johtuvien korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) muuttamisesta siten, että veroperustemuutoksista aiheutuvat kompensatiot maksetaan jatkossa omalta momentiltaan. Aiemmin ne on maksettu momentilta 28.90.30.

Kunnille on maksettu momentin 28.90.30 kautta veroperustemuutoksista aiheutuvia kunnan verotulojen vähentymistä vastaavia kompensatioita vuodesta 2010 lähtien. Nämä kompensatiot siirretään momentilta 28.90.30 omalle momentilleen. Vuosina 2010—2019 maksetut kompensatiot olivat yhteensä 1 967 000 000 euroa. Vuoden 2020 kompensatio on 285 000 000 euroa.

Määrärahaa 1 967 000 000 euroa on siirtoa momentilta 28.90.30. Vuosina 2016—2019 maksetut kompensatiot siirretään kehykseen kuuluviksi.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

v. 2010 verotulomenetysten kompensatio (siirto momentilta 28.90.30)	375 000
v. 2011 verotulomenetysten kompensatio (siirto momentilta 28.90.30)	129 000
v. 2012 verotulomenetysten kompensatio (siirto momentilta 28.90.30)	299 000
v. 2013 verotulomenetysten kompensatio (siirto momentilta 28.90.30)	11 500
v. 2014 verotulomenetysten kompensatio (siirto momentilta 28.90.30)	9 500
v. 2015 verotulomenetysten kompensatio (siirto momentilta 28.90.30)	131 000
v. 2016 verotulomenetysten kompensatio (siirto momentilta 28.90.30)	262 000
v. 2017 verotulomenetysten kompensatio (siirto momentilta 28.90.30)	395 000
v. 2018 verotulomenetysten kompensatio (siirto momentilta 28.90.30)	131 000
v. 2019 verotulomenetysten kompensatio (siirto momentilta 28.90.30)	224 000
v. 2020 verotulomenetysten kompensatio	285 000
Yhteensä	2 252 000

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio 2 252 000 000

91. Työllisyyden ja elinkeinoelämän tukeminen

Selvitysosa: Työllisyyttä ja elinkeinoelämää tuetaan energiaverotuella.

Yleisillä energiaverotuilla edistetään ammattimaisen toiminnan ja energiantensiivisen teollisuuden kilpailukykyä sekä uusiutuvien energialähteiden kilpailukykyä ja käyttöä. Maa- ja puutarhatalouden energiaverotuella tuetaan maatalouden tulonmuodostusta.

41. Energiaverotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 270 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää hakemuksesta maksettavaan

1) maataloudessa käytettyjen eräiden energiatuotteiden valmisteveron palautuksesta annetussa laissa (603/2006) tarkoitettuun palautukseen

2) sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain (1168/2002) 8 a §:ssä tarkoitettuun energiantensiivisten yritysten veronpalautukseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

1. Maatalouden energiaveron palautus	35 000 000
2. Energiantensiivisten yritysten veronpalautus	235 000 000
Yhteensä	270 000 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarkentunut arvio	-5 000
Yhteensä	-5 000
2020 talousarvio	270 000 000
2019 talousarvio	275 000 000
2018 tilinpäätös	272 634 094

92. EU ja kansainväliset järjestöt**Valtuus**

Valtiovarainministeriö voi tehdä EU:n yhteisen kriisinratkaisuneuvoston kanssa sopimuksen lainalimiittijärjestelystä, jonka puitteissa myönnettävien lainojen enimmäismäärä voi olla enintään 1 083 500 000 euroa.

Valtioneuvosto voi päättää vakauseräsiirtojen siirrosta yhteiseen kriisinratkaisurahastoon ja rahoitusosuuksien yhdistämisestä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain 2 § 1 momentissa tarkoitetun toisen sopimuspuolen rahoitusosuuden väliaikaista siirtoa koskevan pyynnön esittämisestä enintään 3 502 500 000 euron määrään saakka.

Euroopan investointipankin pääoman korvaamiseen saadaan sitoutua siten, että Suomen osuus pankin merkitystä pääomasta korotetaan 595 084 998 eurolla nykyisestä 3 098 617 500 eurosta yhteensä 3 693 702 498 euroon.

Selvitysosa: Vuosi 2020 on vuosia 2014–2020 koskevan EU:n monivuotisen rahoituskehityksen seitsemäs ja siten viimeinen varainhoitovuosi. Vuoden 2020 talousarvioon sisältyvät vuoden 2016 lokakuussa takautuvasti voimaan tulleen omien varojen päätöksen mukaiset maksualennukset kuten arvonalisäveropohjaan perustuvat alennukset ja kertakorvausalennukset. Yhdistyneen kuningaskunnan maksualennus siihen liittyvine alennuksineen Saksalle, Itävallalle, Alankomaille ja Ruotsille jatkuu keskeytyksettä myös vuoden 2020 aikana. Omia varoja koskevat maksupohjat laaditaan kansantalouden tilinpitöjärjestelmän (ESA2010) mukaisina.

03. Rahoitusvakauseräviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 633 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin
- 2) kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien maksuosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Rahoitusvakauserävirasto on luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten elvytystä ja kriisinratkaisua koskevan EU-direktiivin johdosta Suomeen vuonna 2015 perustettu viranomaislainen. Virastolle on säädetty direktiivissä ja yhteistä kriisinratkaisumekanismia koskevassa asetuksessa tarkemmin määritellyt kriisinratkaisun ennakointiin liittyvät viranomaistehtävät ja valtuudet ongelmalaitosten toiminnan hallittuun uudelleenjärjestelyyn ja mahdolliseen alasajoon. Rahoitusvakauseräviraston toimivaltaan kuuluu myös talletussuojajärjestelmän ylläpito, mukaan lu-

kien talletussuojarahaston hallinnointi. Viraston myötä on perustettu uusi talletussuojarahasto, johon se kerää talletussuojamaksuja. Viranomaisen toiminnasta aiheutuvat kulut katetaan täysin toimialalta kerättävin veronluonteisin hallintomaksuin.

Vastaavat tulot on budjetoitu momentille 11.19.11.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen			
Henkilötyövuodet	17,6	18	18
Koulutustasoindeksi (asteikko 1—8)	6,8	6,9	6,9
Sairauspoissaolot, pv/htv	7,3	8	7
Työtyytyväisyysindeksi	4,1	4,0	4,0

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Investoinnit ja palveluiden hankinta (v. 2019 rahoitus)	-148
Investoinnit ja palveluiden hankinta (v. 2020 rahoitus)	136
Kustannusarvioista johtuva muutos	-296
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-10
Tasomuutos	-2
Yhteensä	-320

2020 talousarvio	3 633 000
2019 talousarvio	3 953 000
2018 tilinpäätös	2 947 000

20. Euroopan unionin osallistuminen matkamenojen korvauksiin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää EU:n jäsenvaltioiden valtuuskuntien matkakulujen korvaamisesta annetun päätöksen mukaisten matkustusmenojen sekä matkustusmenoihin liittyvien arvonlisäverojen maksamiseen.

Selvitysosa: Euroopan unioni maksaa neuvoston ja sen työryhmien kokouksiin osallistumisesta aiheutuvien matkamenojen korvauksen ennakoon jäsenmaille. Jäsenvaltio saa vuotuisen kokonaisuusmäärärahan, joka on kullekin jäsenvaltiolle vahvistettu prosentuaalinen osuus EU:n talousarvion yleiset kokouskulut -alamomentin määrärahasta. Siltä osin kuin matkustamisesta aiheutuu menoja, joita EU ei hyväksy korvattavaksi, ne maksetaan toimintamäärärahoista. Jäsenvaltioiden on toimitettava vuosittain helmikuun loppuun mennessä neuvoston pääsihteerille tilitys jäsenvaltiolle osoitetun määrärahan käytöstä.

Vastaavat tulot on budjetoitu momentille 12.28.93.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kustannustason tarkistus	600
Yhteensä	600

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	2 300 000
2019 talousarvio	1 700 000
2018 tilinpäätös	1 500 000

40. Isäntämaakorvaus Pohjoismaiden Investointipankille (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 12 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sen taloudellisen hyödyn korvaamiseksi, minkä Suomen Pohjoismaiden Investointipankin isäntämaana katsotaan saavan.

Selvitysosa: Suomen katsotaan hyötyvän Pohjoismaiden Investointipankin sijainnista Helsingissä vuosittain noin 12 600 000 euroa, mikä vastaa pankin vuonna 2018 henkilökuntansa palkoista pidättämien verojen määrää. Määrärahan tarkoituksena on vahvistaa pankin asemaa erityisesti kansainvälisillä markkinoilla. Sitä ei ole tarkoitettu käytettäväksi lisätujen antamiseksi pankin henkilökunnalle. Järjestelystä sovittiin aikanaan 10.11.1997 Helsingissä pidetyssä Pohjoismaiden valtiovarainministereiden kokouksessa. Koska Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhdistiön ja Pohjoismaiden kehitysrahaston työntekijät ovat muodollisesti Pohjoismaiden investointipankin palkkaamia, sisältyy isäntämaakorvaukseen myös edellä mainittujen instituutioiden työntekijöiden maksamat palkkaverot.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Arvio toteutumien perusteella	288
Yhteensä	288

2020 talousarvio	12 600 000
2019 talousarvio	12 312 000
2018 tilinpäätös	11 544 551

67. Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 170 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kansainvälisille rahoituslaitoksille jäsenyyden perusteella vuosina 1982—1986 annettujen sitoumusten lunastamiseen sekä lunastamisesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen
- 2) vuoden 1986 jälkeen annettujen sitoumusten lunastamisen yhteydessä aiheutuvien valuuttakurssitappioiden ja lunastamiskustannusten maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Vuosina 1982—1986 annettuja sitoumuksia oli 31.12.2018 lunastamatta noin 1,0 milj. euroa.

2020 talousarvio	170 000
2019 talousarvio	170 000
2018 tilinpäätös	—

68. Suomen osuus Kansainvälisen jälleenrakennus- ja kehitys pankin sekä Kansainvälisen rahoitusyhtiön peruspääoman korottamisesta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Kansainvälisen jälleenrakennus- ja kehitys pankin (*International Bank for Reconstruction and Development, IBRD*) sekä Kansainvälisen rahoitusyhtiön (*International Finance Corporation, IFC*) peruspääoman korottamisesta aiheutuvien vuoden 2020 Suomen ensimmäisten maksuosuuksien maksamiseen. Suomen ensimmäinen maksuerä IBRD:n osalta on noin 8 075 000 euroa ja IFC:n osalta noin 6 092 000 euroa.

Valtuus

1) Vuonna 2020 saa sitoutua Kansainvälisen jälleenrakennus ja kehitys pankin peruspääoman korotukseen, josta aiheutuu menoja vuosina 2020—2023 yhteensä 31 900 000 euroa.

2) Vuonna 2020 saa sitoutua Kansainvälisen rahoitusyhtiön peruspääoman korotukseen, josta aiheutuu menoja vuosina 2020—2024 yhteensä 30 200 000 euroa.

3) Vuonna 2020 saa sitoutua Kansainvälisen jälleen rakennus- ja kehitys pankin takuupääomakorotukseen vuosina 2020—2023 yhteensä 213 500 000 euroa.

Selvitysosa: Kansainvälisen jälleenrakennus- ja kehitys pankin sekä Kansainvälisen rahoitusyhtiön pääomakorotusten johdosta saa valtuuksilla merkitä uusia osakkeita ja sitoutua takuupääoman korotukseen Suomelle tulevan osuuden verran.

Momentin vasta-arvot on laskettu 23.4.2019 mukaisella valuuttakurssilla EUR/USD=1,1245. Määrärahaa voidaan käyttää myös arvonsäilytysvelvoitteesta mahdollisesti aiheutuviin maksuihin, koska Kansainväliselle jälleenrakennus- ja kehitys pankille suoritettuihin maksuihin sisältyy arvonsäilytysvelvoite suhteessa Yhdysvaltain dollariin.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Peruspääoman korotus IBRD ja IFC 1. maksuosuus	14 200
Yhteensä	14 200

2020 talousarvio	14 200 000
------------------	------------

69. Maksut Euroopan unionille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 206 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Euroopan unionille suoritettavien arvonlisäveropohjaan ja bruttokansantuloon perustuvien Suomen maksuosuuksien maksamiseen

2) Yhdistyneelle Kuningaskunnalle myönnettävän maksuhelpotuksen rahoitusosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: EU:n talousarvion rahoittamiseen annettavista varoista ja jäsenvaltioiden maksuusuuksista säädetään EU:n omia varoja koskevassa neuvoston päätöksissä (2014/335/EU).

EU:n omat varat sisältävät:

- 1) sekalaisia tuloja ja perinteisiä omia varoja eli tulleja ja sokerin tuotantomaksuja
- 2) jäsenvaltioiden suoritettavat arvonlisäveropohjaan ja bruttokansantuloon perustuvat maksut (ALV-maksu ja BKTL-maksu).

Suomen EU:n puolesta keräämät perinteiset omat varat eivät kantopalkkioita lukuun ottamatta sisälly Suomen valtion talousarvioon.

ALV-maksun ja BKTL-maksun tarkemmat laskentaperusteet sisältyvät seuraaviin neuvoston asetuksiin (EY):

- 1) N:o 1150/2000: asetus EU:n omista varoista tehdyn päätöksen soveltamisesta
- 2) N:o 1553/1989: asetus arvonlisäverosta kertyvien omien varojen kannon lopullisesta menettelystä
- 3) N:o 2223/1996: asetus markkinahintaisen bruttokansantulon muodostamisesta.

Määrärahasoikeus perustuu vuosien 2014—2020 koskevaan EU:n rahoituskehykseen.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Arvonlisäveropohjaan perustuvat maksut	316 000 000
Bruttokansantuloon perustuvat maksut	1 743 000 000
Yhdistyneelle Kuningaskunnalle myönnettävän maksuhelpotuksen rahoitus	147 000 000
Yhteensä	2 206 000 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarkentunut arvio	137 000
Yhteensä	137 000
2020 talousarvio	2 206 000 000
2019 talousarvio	2 069 000 000
2018 tilinpäätös	1 881 000 000

87. Suomen osuus Aasian infrastruktuuri-investointipankin peruspääomasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 050 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Aasian infrastruktuuri-investointipankin peruspääoman merkinnästä aiheutuvan vuoden 2020 Suomen maksuosuuden, suuruudeltaan 12 420 000 Yhdysvaltain dollaria, vasta-arvoltaan noin 11 050 000 euroa, maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin vasta-arvot on laskettu 23.4.2019 valuuttakurssilla EUR/USD 1,1245.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Peruspääoman merkinnästä aiheutuva kurssiero	950
Yhteensä	950

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	11 050 000
2019 talousarvio	10 100 000
2018 tilinpäätös	10 330 217

99. Erikseen budjetoidut valtionhallinnon menot

Selvitysosa: Luku sisältää keskitetysti koko valtionhallinnon puolesta budjetoituja menoja. Osalla lukuun sisältyvistä määrärahoista varaudutaan harkinnanvaraisiin tai säädösperusteisiin ennakoimattomiin menoihin.

95. Satunnaiset säädösperusteiset menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sellaisten lakiin tai asetukseen perustuvien menojen maksamiseen, joita varten talousarvioon ei ole erikseen myönnetty määrärahaa.

2020 talousarvio	300 000
2019 talousarvio	300 000
2018 tilinpäätös	175 524

96. Ennakoimattomat menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sellaisten edeltä arvaamattomien välttämättömien menojen maksamiseen, joita varten talousarviossa ei ole erikseen määrärahaa.

*Selvitysosa:***Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Tarkentunut arvio	3 000
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-3 000
Yhteensä	0

2020 talousarvio	2 000 000
2019 talousarvio	2 000 000
2018 tilinpäätös	5 000 000

97. Valtion saatavien turvaaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) valtion laina- ja takaussaatavien sekä muiden saatavien perintään
- 2) valtion laina-, takaus- ja muiden saatavien sekä perintöomaisuuden turvaamiseen ja hoitoon
- 3) aiheuttomasti maksettujen etuuksien takaisin perimisestä ja valtion takautumisoikeuden käytämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen
- 4) kiinnityksen haltijan vastuuvakuutuksen maksamiseen
- 5) kiinteistön tai muun omaisuuden ostamiseen konkurssi- tai pakkohuutokaupassa tai muussa realisointijärjestelyssä, milloin se on valtion laina-, takaus- tms. saatavien turvaamiseksi tai takausvastuiden minimoimiseksi tarpeen sekä valtiolle näin tulleen omaisuuden hoidosta ja realisoinnista aiheutuvien menojen maksamiseen.

2020 talousarvio	300 000
2019 talousarvio	300 000
2018 tilinpäätös	199 742

98. Kassasijoitusten riskienhallinta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion kassasijoitusten riskienhallintaan liittyvien menojen maksamiseen.

Määräraha on tarkoitettu poikkeuksellisen korkoympäristön aiheuttamien negatiivisten korkotuottojen maksamiseen.

Valtion kassavarat on sijoitettava tarkoituksenmukaisesti, vähän tai ei ollenkaan luottoriskiä sisältävästi ja siten, että valtion maksuvalmius on mahdollisimman hyvä kaikissa rahoitusmarkkinaolosuhteissa. Näiden rajoitteiden sallimissa puitteissa on pyrittävä valtiontaloudellisesti edullisiin sijoitusratkaisuihin. Kassavarojen riskienhallinnan tulee olla myös kustannuksiltaan mahdollisimman ennakoitavaa.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu valtion kassasijoituksiin liittyvän riskin hallinnasta poikkeuksellisissa rahoitusmarkkinaolosuhteissa aiheutuviin menoihin silloin, kun sijoittaminen on riskiä alentavin ja kustannuksia aiheuttavin ehdoin lain mukaan ollut mahdollista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Muutos korkoennusteessa	8 600
Yhteensä	8 600
2020 talousarvio	12 600 000
2019 I lisätalousarvio	8 100 000
2019 talousarvio	4 000 000
2018 tilinpäätös	11 550 237

Pääluokka 29

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla myönnettävät valtionosuudet budjetoidaan myöntöpäätöksen perusteella poiketen tulojen ja menojen kohdentamista koskevista yleisistä määräyksistä. Valtuusmenettelyn piiriin kuuluvat valtionosuudet ja -avustukset budjetoidaan kuitenkin maksuperusteisesti.

Selvitysosa:

Hallinnonalan toimintaympäristö

Globalisaatio, ilmastonmuutos, teknologian ja talouden kehitys, työn murros, väestörakenteen muutokset sekä eriarvoistumiskehitys muuttavat nopeasti yhteiskuntaa ja vaikuttavat opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan tavoitteisiin ja toimintaan. Talouden rakennemuutos, ikäsi-donnaisten menojen kasvaminen, väestörakenteen ja palvelujen edellytysten alueellinen eriytyminen ja julkisen sektorin sopeuttamistarpeet asettavat hallinnonalan toiminnalle reunaehdot. Myönteistä on, että talouden kasvun myötä työttömyys on alentunut ja avoimien työpaikkojen määrä on lisääntynyt. Työvoiman rekrytointiongelmien ja osaavan työvoiman saatavuuden haasteet ovat kuitenkin lisääntyneet. Talouskasvun ennustetaan jatkossa hidastuvan.

Kotimaiset ja kansainväliset vertailut osoittavat, että Suomen suhteellinen asema osaamisyhteiskuntana on heikentynyt. Koulutustason nousu on pysähtynyt, nuorten osaamistaso on laskussa ja Suomen tiede on jäämässä jälkeksi kilpailijamaistaan. Lasten ja nuorten hyvinvointi ei ole kaikilta osin kehittynyt suotuisasti. Väestön vähäinen fyysinen aktiivisuus ja liikkumattomuudesta aiheutuvat yhteiskunnalliset kustannukset heikentävät yksilöiden ja yhteiskunnan toimintakykyä. Epävarmuutta lisää myös arvojen ja asenteiden jyrkkyys. Vihapuhe ja erilaiset vaihtoehdot totuudet haastavat demokratiaa ja luottamusta. Kuntien mahdollisuudet toteuttaa kulttuuritoimintalain mukaisia tavoitteita ja tehtäviä eivät ole tasaveroiset.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan tärkeä tehtävä on vahvistaa yhteiskunnan sivistysperustaa ja rakentaa edellytykset osaamisen, luovuuden ja osallisuuden vahvistamiselle yhteiskunnassa. Tieto, osaaminen ja luovuus ovat Suomen tärkeimpiä kilpailutekijöitä. Niillä luodaan edellytykset hyvinvoinnille, talouden uudistumiskyvylle sekä työllisyyden edistämiseksi. Hallinnonalan toimin lujitetaan tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja luottamusta yhteiskunnassa.

Suomella on kaikki edellytykset säilyttää ja vahvistaa sivistysperustansa. Osaamista, luovuutta, yhteiskunnallista yhteenkuuluvuutta, tasa-arvoa ja luottamusta ylläpitävien instituutioiden ja poliitikkojen merkitys toiminnassa korostuu. Koulutusta koskevilla toimilla turvataan osaavan työ-

voiman saatavuus, talouden uudistumiskyky ja kestävän kasvun mahdollisuudet pitkällä aikavälillä. Jatkuvan oppimisen tarve koskee kaikkia. Koulutustason nostaminen ja koulutusjärjestelmän laadun ja vaikuttavuuden parantaminen edellyttävät uudenlaisia, avoimia ja kokeilevia toimintatapoja sekä aktiivista kotimaisen ja kansainvälisen toimintaympäristön kehityksen seuranta ja siihen vaikuttamista. TKI-toimintaympäristöä tulee vahvistaa. Yhteiskunnassa yhä suurempi osa talouskasvusta syntyy aineettomista sisällöistä ja niiden tuottamasta lisäarvosta. Väestön osaamistason nostaminen ja yhteiskunnallisen yhteenkuuluvuuden ja osallisuuden ja tasa-arvon vahvistaminen edellyttävät hallinnonalan toimijoiden yhteistyötä ja hallinnonalarajat ylittävää politiikka. Kestävään kehitykseen ja globaaliin vastuuseen sitoutuminen on välttämätöntä. Yhdenvertaisuuden tulee olla kaiken toiminnan lähtökohta.

Kulttuurin toimialan kehittäminen edellyttää toimenpiteitä luovan työn ja tuotannon, osallisuuden ja kulttuuriin osallistumisen sekä kulttuurin perustan ja jatkuvuuden strategisten tavoitteiden toteuttamiseksi. Luovat alat ovat myös digitaalisuutta hyödyntäviä kasvualoja, joiden liiketoiminnan ja palvelujen kehittämiseksi digitaalinen kehitys tarjoaa uusia mahdollisuuksia. Liikunnan, taiteen ja kulttuurin harrastamista tulee lisätä ja vahvistaa aktiivista kansalaisuutta.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

- Varhaiskasvatus, koulutus, tiede, taide ja kulttuuri, liikunta ja nuorisotyö uudistavat yhteiskuntaa ja vahvistavat sen sivistysperustaa
- Yhteiskunnallinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus, luottamus, avoimuus ja vakaus lisääntyvät
- Koko väestön koulutus- ja osaamistaso nousee edistään talouden uudistumista, työllisyyttä ja hyvinvointia
- Tieteen taso ja vaikuttavuus paranevat ja tutkimus-, innovaatio- ja kehittämistoiminnan edellytykset vahvistuvat
- Taidetta ja kulttuuria tehdään, tuotetaan ja hyödynnetään monipuolisesti ja huolehditaan monimuotoisesta kulttuuriperinnöstä
- Aktiivinen kansalaisuus ja elämäntapa vahvistuvat.

Sukupuolten välinen tasa-arvo

Sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista vahvistetaan vakiinnuttamalla hallinto- ja toimintatavat, joilla edistetään sukupuolten tasa-arvoa asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Sukupuolivaikutusten arviointi sisällytetään osaksi säädösvalmisteluprosesseja, hallinnonalan tulosohejausta sekä toiminnan ja talouden suunnittelua. Lisäksi sukupuolten tasa-arvonäkökulma huomioidaan henkilöstökoulutuksissa ja viestinnässä sekä ohjelmien ja hankkeiden suunnittelussa. Valtionavustusten haku- ja myöntöprosesseissa huomioidaan sukupuolten tasa-arvon edistäminen ja hallinnonalan toimintojen sukupuolivaikutuksia seurataan tilastoinnin ja tutkimusten avulla.

Kestävä kehitys

Opetus- ja kulttuuriministeriö edistää kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumista yhdenvertaisen, tasa-arvoisen, osaavan ja ekologisesti kestävän Suomen kehittämisessä. Kestävän kehityksen tavoitteet huomioidaan varhaiskasvatuksessa ja koulutuksessa sekä taiteessa ja kulttuurissa, nuorisotyössä ja liikunnassa ja urheilussa kiinnittämällä huomiota yhteisvastuun, kulttuurien moninaisuuden ja kansainvälisyyden, terveiden elämäntapojen sekä ympäristön ja elämän kunnioittamiseen.

Kirkollisasiat

Tavoitteena on turvata toimintaedellytykset evankelisluterilaiselle ja ortodoksiselle kirkolle sekä muille uskonnollisille yhdyskunnille, edistää mahdollisuuksia uskonnon tunnustamiseen ja harjoittamiseen sekä muilla tavoin edistää uskonnonvapauden toteutumista. Hautaustoimen yleisessä järjestämisessä lähtökohtana on uskonnonvapauden ja yhdenvertaisuuden sekä arvokkuuden ja kunnioittavuuden toteutuminen.

Valtionosuusmäärärahat opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla (1 000 euroa)

Mom.	Toimintamuoto	2018 TP	2019 TA	2020 TAE	2019/2020 muutos
29.10.30	Yleissivistävä koulutus	679 867	708 705	705 285	-3 420
29.10.31	Vapaa sivistystyö	162 262	155 230	162 716	7 486
29.20.30	Ammatillinen koulutus	799 116	806 191	917 598	111 407
29.20.33	Nuorten aikuisten osaamisohjelma	5 000	-	-	-
29.80.30	Kirjastot	3 700	4 560	4 762	202
29.80.31 ja 52	Teatterit, orkesterit ja museot	104 084	105 177	125 506	20 329
29.90.50 ja 52	Liikunnan koulutuskeskukset	18 409	17 881	17 488	-393
29.90.50	Kuntien liikuntatoimi	19 509	19 545	19 560	15
29.91.50	Kuntien nuorisotyö	8 017	7 975	7 904	-71
Yhteensä		1 799 964	1 825 264	1 960 819	135 555

Arvio valtionosuuksien ja -avustusten jakautumisesta

Kunnat ja kuntayhtymät	932 381	945 487	1 005 900	60 413
— Kunnat	-95 103	-96 440	-84 496	11 944
— Kuntayhtymät	1 027 484	1 041 926	1 090 396	48 469
Yksityiset	867 583	879 777	954 919	75 142

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukainen kunnan omarahoitusosuus lukiokoulutuksen käyttökustannuksiin vuonna 2020 on 58,04 % lisätynä 15,04 eurolla kunnan asukasta kohti ammattikorkeakoulujen rahoituksesta poistamisen johdosta. Kuntien rahoitusosuus ammatillisen koulutuksen rahoituksessa on euromäärä, joka saadaan, kun em. lain 9 §:n 1 momentissa tarkoitettu valtion määräraha kerrotaan luvulla 1,3461. Kuntien rahoitusosuus on kuitenkin enintään vuoden 2017 tasossa.

Rahapelitoiminnan tuotto

Veikkaus Oy:n varsinainen tuottoarvio urheilun ja liikuntakasvatuksen, tieteen, taiteen ja nuorisotyön edistämisen osalta vuodelle 2020 on 537,2 milj. euroa. Varsinaisen tuottoarvion lisäksi jakamattomia voittovaroja tuloutetaan yhteensä 30,8 milj. euroa, jolloin rahapelitoiminnan voittovaroja on käytettävissä yhteensä 568,0 milj. euroa eli noin 4,2 milj. euroa enemmän vuoden 2019 talousarvioon verrattuna. Tuottoarvio on kohdennettu edunsaajille arpajaislain (1047/2001) 17 a §:n mukaisesti.

Rahapelitoiminnan voittovar¹⁾ ja samoihin tarkoituksiin myönnettyt muut määrärahat, milj. euroa

	2013 TP	2014 TP	2015 TP	2016 TP	2017 TP	2018 TP	2019 TA	2020 TAE
Tiede	398,8	308,6	258,3	424,9	432,7	453,1	501,6	493,4
— voittovar ²⁾	102,2	102,4	102,2	103,2	104,4	106,2	107,6	105,5
— budj.varat ²⁾	296,6	205,4	156,1	321,7	328,3	346,9	394,0	387,9
Taide	451,8	458,3	470,3	458,6	460,8	460,3	447,7	479,7
— voittovar ²⁾	224,6	237,0	236,9	233,3	233,4	238,8	246,3	257,6
— budj.varat	227,2	221,3	233,4	225,4	227,4	221,4	201,5	222,1
Liikunta	151,7	187,4	188,5	154,9	178,6	171,8	159,9	163,9
— voittovar ²⁾	151,6	147,3	148,0	147,1	166,2	163,3	154,7	150,7
— budj.varat	0,1	40,1	40,5	7,8	12,3	8,5	5,3	13,2
Nuoriso	73,9	74,3	74,4	73,1	76,8	75,0	78,1	78,6
— voittovar ²⁾	52,4	52,8	53,0	52,7	52,6	53,3	55,3	54,3
— budj.varat	21,5	21,5	21,4	20,4	24,2	21,7	22,8	24,4
Voittovar²⁾ yhteensä	530,8	539,5	540,1	536,3	556,7	561,6	563,8	568,0

¹⁾ Rahapelitoiminnan voittovar²⁾ ovat vuoteen 2017 saakka veikkausvoittovaroja.

²⁾ Määrärahoihin ei sisälly yliopistojen valtionrahoituksen mom. 29.40.50 määrärahat.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
29	OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA		
	valtuus		
	— tutkimuksen lippulaiivatoiminta	60,0	-
	— ammatillisen koulutuksen oppimisympäristöjen kehittäminen	80,0	-
29.40	Korkeakouluopetus ja tutkimus		
	— Suomen Akatemian tutkimushankevaltuus	368,4	337,1
29.40.54	<i>Strateginen tutkimusrahoitus</i> (arviomääräraha)		
	— tutkimushankevaltuus	55,6	55,6
	<i>Toimitilojen ja kiinteistövarallisuuden perusparannukset ja kunnossapito</i> (siirtomääräraha 3 v)		
29.80.75	— perusparannus- ja pienhankevaltuus	1,0	1,0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018	v. 2019	v. 2020	Muutos 2019—2020	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
01. Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot	259 389	242 784	250 760	7 976	3
01. Opetus- ja kulttuuri- ministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	17 777	17 770	18 658	888	5
02. Opetushallituksen toiminta- menot (siirtomääräraha 2 v)	68 724	60 633	63 769	3 136	5
03. Opetushallituksen yhteydessä toimivien viran- omaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 489	6 314	5 434	-880	-14
21. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	3 358	2 661	2 661	—	0
29. Opetus- ja kulttuuri- ministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arvio- määräraha)	30 917	31 000	32 000	1 000	3
50. Eräät avustukset (kiinteä määräraha)	1 536	1 537	1 537	—	0
51. Avustukset kirkolliseen ja uskonnolliseen toimintaan (kiinteä määräraha)	3 310	3 613	3 349	-264	-7
52. Valtion rahoitus evankelis- luterilaisen kirkon yhteis- kunnallisiin tehtäviin (arvio- määräraha)	114 000	114 000	115 596	1 596	1
53. Eräät maahanmuuttajista aiheutuvat avustukset (siirtomääräraha 2 v)	10 290	3 010	5 510	2 500	83
66. Rahoitusosuudet kansain- välisille järjestöille (arvio- määräraha)	1 989	2 246	2 246	—	0
10. Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus	932 991	929 910	1 027 862	97 952	11
01. Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	41 461	43 085	34 933	-8 152	-19
20. Perusopetuksen, varhais- kasvatuksen, vapaan sivistystyön ja lukio- koulutuksen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)	41 557	14 487	117 415	102 928	710

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	679 867	708 705	705 285	-3 420	0
31. Valtionosuus ja -avustus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	162 262	155 230	162 716	7 486	5
51. Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)	7 843	8 403	7 513	-890	-11
20. Ammatillinen koulutus	838 825	840 842	938 391	97 549	12
01. Valtion ammatillisen koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 972	8 072	7 887	-185	-2
21. Ammatillisen koulutuksen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)	26 737	26 579	12 906	-13 673	-51
30. Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen koulutukseen (arviomääräraha)	799 116	806 191	917 598	111 407	14
(33.) Nuorten aikuisten osaamisohjelma (kiinteä määräraha)	5 000	—	—	—	0
40. Korkeakouluopetus ja tutkimus	3 286 110	3 136 162	3 279 821	143 659	5
01. Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 689	11 542	10 802	-740	-6
02. Kansallisarkiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	17 823	19 457	19 566	109	1
03. Kotimaisten kielten keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 118	1 108	1 082	-26	-2
04. Varastokirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 656	1 665	1 629	-36	-2
20. Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)	169 375	32 523	29 769	-2 754	-8
(22.) Tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoitus (siirtomääräraha 3 v)	8 500	8 500	—	-8 500	-100
50. Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	1 767 428	1 767 113	1 874 209	107 096	6

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018	v. 2019	v. 2020	Muutos 2019—2020	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
51. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (arviomääräraha)	245 175	276 140	280 096	3 956	1
53. Rahapelite toiminnan tuotot tieteen edistämiseen (arviomääräraha)	106 188	107 567	105 486	-2 081	-2
54. Strateginen tutkimusrahoitus (arviomääräraha)	42 801	55 631	54 631	-1 000	-2
55. Valtionrahoitus ammattikorkeakoulujen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	826 250	834 944	882 472	47 528	6
66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)	18 106	19 972	20 079	107	1
(86.) Valtion rahoitus ammattikorkeakoulujen pääomaan (siirtomääräraha 2 v)	24 000	—	—	—	0
(89.) Valtion rahoitus yliopistojen pääomasijoituksiin (kiinteä määräraha)	46 000	—	—	—	0
70. Opintotuki	540 894	587 097	617 865	30 768	5
01. Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	619	635	639	4	1
52. Opintolainojen valtiontakaus (arviomääräraha)	50 253	59 200	84 200	25 000	42
55. Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)	414 097	442 136	447 800	5 664	1
57. Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki (arviomääräraha)	30 267	31 626	31 626	—	0
59. Koulumatkatuki (arviomääräraha)	45 659	53 500	53 600	100	0
80. Taide ja kulttuuri	460 274	447 726	479 736	32 010	7
01. Taiteen edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 995	4 115	4 106	-9	0
03. Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 290	2 109	2 095	-14	-1
04. Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	19 952	19 999	20 875	876	4
05. Näkövammaisten kirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 889	5 199	5 211	12	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018	v. 2019	v. 2020	Muutos 2019—2020	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
06. Kansallisen audio- visuaalisen instituutin toimintamenot (siirtomäärä- raha 2 v)	6 011	6 750	6 747	-3	0
16. Ylimääräiset taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeet (arviomääräraha)	17 959	19 225	19 485	260	1
20. Museoviraston kulttuuri- ja nähtävyyiskohteiden tila- kustannukset (siirtomäärä- raha 2 v)	15 686	15 804	15 816	12	0
30. Valtionavustukset yleisten kirjastojen toimintaan (kiinteä määräraha)	3 700	4 560	4 762	202	4
31. Valtionosuus ja -avustus teattereiden, orkestereiden ja museoiden käyttö- kustannuksiin (arviomäärä- raha)	48 815	47 077	62 915	15 838	34
(35.) Valtionavustus Suomen itsenäisyyden 100-vuotis- juhlavuoden merkki- hankkeen perustamis- kustannuksiin (siirtomäärä- raha 3 v)	8 000	—	—	—	0
40. Korvaus Suomenlinnan huoltoliikenteen käyttö- tappioon (arviomääräraha)	240	252	252	—	0
41. Eräät käyttöoikeus- korvaukset (siirtomääräraha 3 v)	26 648	26 648	26 648	—	0
50. Eräät avustukset (siirto- määräraha 3 v)	9 380	1 370	4 890	3 520	257
51. Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arviomääräraha)	14 333	14 853	16 294	1 441	10
52. Rahapelitoiminnan tuotot taiteen edistämiseen (arvio- määräraha)	238 839	246 260	257 570	11 310	5
53. Valtionavustus tila- kustannuksiin (kiinteä määräraha)	26 160	26 867	25 442	-1 425	-5
55. Digitaalisen kulttuuri- perinnön saatavuus ja säilyttäminen (siirtomäärä- raha 3 v)	1 950	1 950	1 950	—	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
72. Kansallisgallerian kokoelman kartuttaminen (siirtomääräraha 3 v)	739	739	729	-10	-1
75. Toimitilojen ja kiinteistövarallisuuden perusparannukset ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)	3 688	3 899	3 899	—	0
95. Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	0	50	50	—	0
(96.) Lahjoitus Suomalaisvirolaisen kulttuurisäätiön pääomaan (siirtomääräraha 2 v)	7 000	—	—	—	0
90. Liikuntatoimi	171 795	159 941	163 891	3 950	2
30. Avustukset Liikkuva opiskelu, Liikkuva varhaiskasvatus ja Liikkuva aikuinen -ohjelmiin sekä liikuntapaikkarakentamiseen (siirtomääräraha 3 v)	7 000	3 800	8 000	4 200	111
50. Rahapelitoiminnan tuotot urheilun ja liikuntakasvatukseen edistämiseen (arviomääräraha)	163 301	154 667	150 694	-3 973	-3
52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille ja rahoitus liikuntatieteellisten hankkeiden arviointikustannuksiin (kiinteä määräraha)	1 494	1 474	397	-1 077	-73
56. Liikunnan ja huippu-urheilun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	—	—	4 800	4 800	0
91. Nuorisotyö	75 018	78 093	78 623	530	1
50. Rahapelitoiminnan tuotot nuorisotyön edistämiseen (arviomääräraha)	53 295	55 320	54 250	-1 070	-2

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
51. Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö (siirto- määräraha 2 v)	19 923	21 023	22 723	1 700	8
52. Eräät avustukset (siirto- määräraha 2 v)	1 800	1 750	1 650	-100	-6
Yhteensä	6 565 297	6 422 555	6 836 949	414 394	6
Henkilöstön kokonaismäärä	2 589	2 474	2 562		

01. Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot*01. Opetus- ja kulttuuriministeriön toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 18 658 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan menoihin.

Selvitysosa: Opetus- ja kulttuuriministeriö johtaa koulutus-, tiede-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan palvelujen kehittämistä. Ministeriö vahvistaa toiminnallaan sivistystä sekä yhteiskunnan osaamisen ja luovuuden perustaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön toiminnallista tuloksellisuutta koskevat tavoitteet:

1. Ministeriön strateginen toiminta on toimintaympäristön muutoksia ennakoivaa ja ministeriön toimialaa ohjaavaa. Tiedolla johtaminen tukee ministeriön päätöksentekoa ja strategista toimintaa.
2. Lainsäädäntöprosessi on selkeästi ja suunnitelmallisesti johdettu. Lainsäädännön valmistelu on laadukasta ja asiantuntevaa.
3. Toiminnan ja talouden suunnittelussa varaudutaan talouden ja muun yhteiskunnallisen kehityksen vaikutuksiin. Toimialan ohjaus edistää yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteiden toteutumista.
4. Ministeriön johtamista ja toiminnan laatua kehitetään asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Edistetään pitkäjänteistä ja ennakoivaa henkilöstösuunnittelua sekä henkilöstön työhyvinvointia.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	18 808	17 970	18 858
Bruttotulot	436	200	200
Nettomenot	18 372	17 770	18 658
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	9 254		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	8 659		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Laajennettu hankintatuki (-0,5 htv) (siirto momentille 23.01.01)		-50
Toimialan tuottavuuden kehittäminen ja konserniohjauksen vahvistaminen (siirto momentilta 29.10.01)		1 200
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)		-24
JTS-miljardin tuottavuussäästö		-73
Lomarahojen alentaminen (Kiky)		275
Palkkausten tarkistukset		-48
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)		63
Siirtyvien erien taso (HO 2019)		-400
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)		-55
Yhteensä		888

2020 talousarvio	18 658 000
2019 talousarvio	17 770 000
2018 tilinpäätös	17 777 000

02. Opetushallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 63 769 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) oppimateriaalin kehittämiseen ja tuottamiseen
- 2) enintään 620 000 euroa ruotsinkielisen ja muun vähälevikkisen oppimateriaalimyynnin liiketaloudellisten suoritteiden hintojen alentamiseen
- 3) enintään 80 000 euroa avustuksina jaettavaksi vähälevikkisen ruotsinkielisen oppimateriaalin tuottamiseen
- 4) 500 000 euroa avustuksena saamelaiskäräjille saamenkielisen oppimateriaalin tuottamiseen
- 5) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 6) 15 006 000 euroa opetustoimen ja varhaiskasvatuksen henkilöstökoulutuksesta aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen

7) 524 000 euroa kielitutkintojen kehittämiseen ja toimeenpanoon, auktorisoitujen kääntäjien koulutukseen ja tutkintojen kehittämiseen sekä oikeustulkintakirjaston kehittämiseen ja toiminnan ylläpitokustannuksiin

8) 1 600 000 euroa suomalaisen koulutuksen tunnettuuden ja yhteistyön edistämiseen, erityisesti Suomen kielen ja kulttuurin opetuksen järjestämiseen ja tunnettuuden lisäämiseen mukaan lukien ulkomailta palvelevien yliopisto-opettajien sekä muiden asiantuntijoiden, yhteensä enintään 47 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen

9) 2 870 000 euroa opiskelija-, harjoittelija-, opettaja-, nuoriso- ja asiantuntijavaihtoon sekä virkamiesvaihtoon myönnettäviin stipendeihin, apurahoihin ja avustuksiin

10) enintään 14 676 700 euroa tekijänoikeuslakiin (404/1961) perustuvien kopiointi- ja muiden käyttöoikeuskorvausten sekä kopiointia, tallennusta ja käyttöoikeuksia koskevan tiedotus- ja selvitystoiminnan menojen maksamiseen

11) enintään 1 942 000 euroa EU:n ja Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoittamien hankkeiden ja ohjelmien kansalliseen rahoitukseen, monenkeskiseen ja kahdenväliseen yhteistyöhön, korkeakoulutuksen tunnetuksi tekemiseen ja kansainvälistämistä edistäviin apurahoihin sekä Saamelaisen korkeakoulun pohjoismaisen tutkimustoiminnan kansallisen rahoitusosuuden maksamiseen.

Momentille saa nettobudjetoida Euroopan unionin rahoittaman Erasmus + -ohjelman ja Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoittaman Nordplus-ohjelman apurahoja koskevat tulot ja menot. Kansainväliseen toimintaan myönnettävät avustukset ja apurahat budjetoidaan maksupäätöspöytäkirjoissa poiketen tulojen ja menojen kohdentamista koskevista yleisistä määräyksistä.

Selvitysosa: Opetushallitus toimii koulutuksen, varhaiskasvatuksen ja elinikäisen oppimisen kehittämis-, palvelu- ja hallintotehtävien sekä yhteiskunnan kansainvälistymisen edistämisen asiantuntijavirastona. Opetushallitus edistää osaamista, sivistyksen ja avarakatseisuuden vahvistamista yhteiskunnassa, koulutuksellisen tasa-arvon ja kestävä hyvinvoinnin lisääntymistä sekä globaalissa ympäristössä ja tulevaisuuden työelämässä tarvittavien taitojen vahvistamista. Osaamista kehittämällä luodaan pohja kestävälle kasvulle. Määrärahaa maksetaan myös tekijänoikeuslakiin perustuvia korvauksia valtionhallinnossa sekä koulutuksessa ja varhaiskasvatuksessa tapahtuvista suojatun aineiston käytöstä tekijänoikeuksien haltijoita edustavien järjestöjen kanssa tehtävien sopimusten mukaisesti sekä sopimusten tekemisestä aiheutuvia kuluja.

Tuotokset ja laadunhallinta

Määrälliset tavoitteet (kpl)

Tavoite/tehtävä	Mittari	Asteikko	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Kansainväliset liikkuvuus- ja yhteistyöohjelmat	Rahoitettu liikkuvuus	Kpl	30 367	30 000	32 000
Opintopolku on koulutuksen valtakunnallinen palveluportaali	Opintopolku palvelun käyttäjämäärät	Lkm	8 500 000	8 000 000	8 000 000
Hakijamäärät perusopetuksen jälkeisiin koulutuksiin, korkeakouluihin ja aikuiskoulutuksiin	Koulutuksen hakijamäärät	Lkm	295 000	295 000	295 000

Määrälliset tavoitteet (kpl)

Tavoite/tehtävä	Mittari	Asteikko	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Osaamisen osoittaminen	Opetushallinnon tutkinnot	Lkm	251	400	400
	Valtionhallinnon kieli- tutkinnot	Lkm	1 196	1 000	1 000
	Yleiset kielitutkinnot	Lkm	8 819	9 500	9 500
	Auktorisoidun kääntäjän tutkinto (suorittajat)	Lkm	66	100	100
	Auktorisoidun kääntäjän oikeuden saaneet	Lkm	37	50	50
	Tutkinnon tunnustaminen (kokonaismäärä)	Lkm	845	850	850
Maksullisen julkaisutoiminnan laajuus	Myydyt julkaisut ja oppi- materiaalit	Kpl	61 815	60 000	60 000
Koulutuspoliittisten tavoitteiden ja varhaiskasvatuksen sekä opetustoimen tuloksellisuuden tukeminen	Maksullisen toiminnan koulutettavapäivät	Kpl	6 273	8 000	10 000

Palvelukyky ja laatu

Tavoite/tehtävä	Mittari	Asteikko	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 toteutuma
Päätösten käsittelyaika	Tutkinnon tunnustaminen	Kk/pts	3,6	3,0	3,0
Asiakastyytyväisyys	Kansainvälinen ohjelma- toiminta (joka 3. vuosi)	1—100	92	-	-
	Maksullinen koulutus	1—5	4,3	4,1	4,1
	Hakijapalaute Opintopolusta	4—10	8,4	8,5	8,5

Toiminnallinen tehokkuus

— Opetushallituksen toiminta ja ohjaus perustuvat selkeään, asiakaslähtöiseen, muutoskykyiseen sekä digitaalisia mahdollisuuksia hyödyntävään toimintatapaan. Toiminnassa otetaan käyttöön digitaalisia palveluita ja hyödynnetään kokeiluja, kehitetään johtamista ja toimintatapoja sekä kevennetään hallintoa.

— Ylioppilastutkintolautakunnan kanslia ja Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen toiminta osana Opetushallitusta on käynnistynyt 1.1.2018 ja vakiintuu uudistuksen tavoitteiden mukaisesti niin, että toiminnan yhteiskunnallinen vaikuttavuus kasvaa ja toiminta tehostuu. Sekä Ylioppilastutkintolautakunnan että Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen riippumaton asema on turvattu.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Mittari	Asteikko	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Henkilötyövuodet (kaikki mom. yhteensä; sisältää ulkomaan lehtorit)	Htv	367	371	372
Henkilötyövuodet (toimintamenot)	Htv	335	331	326
Johtajuusindeksi	1—5	3,1	3,4	3,5

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Mittari	Asteikko	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Työtyytyväisyysindeksi	1—5	3,4	3,5	3,6
Henkilöstön lähtövaihtuvuus	%	18,0	10,0	10,0
Sairauspoissaolot	Työpäivää/ htv	7,3	6,0	6,0

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	111 741	99 775	102 911
Bruttotulot	48 399	39 142	39 142
Nettomenot	63 342	60 633	63 769
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	15 498		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	20 880		

Maksullisen palvelutoiminnan kustannusvastaavuuslaskelma, liiketaloudelliset suoritteet, vähälevikkinen oppimateriaalituotanto (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	1 287	1 350	1 350
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	2 465	2 000	2 000
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-1 178	-650	-650
Kustannusvastaavuus, %	52	68	68
Hintatuki	620	620	620
Kustannusvastaavuus hintatuen jälkeen, %	77	99	99

Maksullisen palvelutoiminnan kustannusvastaavuuslaskelma, muut liiketaloudelliset suoritteet (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	1 464	1 500	2 000
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	1 465	1 500	1 800
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-1	-	200
Kustannusvastaavuus, %	100	100	111

Maksullisen palvelutoiminnan kustannusvastaavuuslaskelma, julkisoikeudelliset suoritteet (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	571	570	500
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	978	900	900
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-407	-330	-400
Kustannusvastaavuus, %	58	63	56

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Laskennallisen rahoitusjärjestelmän tietojärjestelmä uudistus	623
Toimintamenojen tasokorotus (siirto momentilta 29.10.01)	2 000
Varhaiskasvatuksen tietovaranto (Varda) ylläpito	490
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-7
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-40
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	214
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-106
Palkkausten tarkistukset	-46
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	62
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-54
Yhteensä	3 136

2020 talousarvio	63 769 000
2019 II lisätalousarvio	3 700 000
2019 I lisätalousarvio	500 000
2019 talousarvio	60 633 000
2018 tilinpäätös	68 724 000

03. Opetushallituksen yhteydessä toimivien viranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 5 434 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) enintään 3 494 000 euroa kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen toimintamenojen maksamiseen
- 2) enintään 1 940 000 euroa ylioppilastutkintolautakunnan kanslian toimintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Kansallisen koulutuksen arviointikeskus toimii koulutuksen ja varhaiskasvatuksen ulkopuolista arviointia suorittavana riippumattomana asiantuntijaorganisaationa, joka tuottaa tietoa koulutuspoliittista päätöksentekoa ja koulutuksen ja varhaiskasvatuksen kehittämistä varten.

Ylioppilastutkintolautakunnan kanslia hoitaa ja kehittää ylioppilastutkinnon toimeenpanoa ja lautakunnan hallintoa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	13 731	13 216	12 734
Bruttotulot	7 021	6 902	7 300
Nettomenot	6 710	6 314	5 434
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 613		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	5 392		

Maksullisen palvelutoiminnan kustannusvastaavuuslaskelma, julkisoikeudelliset suoritteet (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	6 853	6 800	6 900
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	8 477	8 400	8 300
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-1 624	1 600	-1 400
Kustannusvastaavuus, %	81	81	83

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ylioppilastutkinnon sähköistäminen (siirron palautus momentille 29.10.01)	-200
Ylioppilastutkinnon sähköistäminen (siirron palautus momentille 29.10.20)	-500
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-6
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-54
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	51
Omakustannuseriaa toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-2
Palkkausten tarkistukset	-9
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	13
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-162
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-11
Yhteensä	-880

2020 talousarvio	5 434 000
2019 talousarvio	6 314 000
2018 tilinpäätös	7 489 000

21. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 661 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kansainvälisten järjestöjen toimintaan ja pohjoismaiseen yhteistyöhön osallistumisesta sekä kulttuurisopimusten ja vaihto-ohjelmien toimeenpanosta aiheutuviin menoihin
- 2) ulkomaille suuntautuvan kulttuuri- ja sivistystoiminnan palkkaus- ja ohjelmamenoihin tarkoitettujen avustusten ja apurahojen maksamiseen
- 3) enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Fulbright-stipendivaihtotoiminta	369 000
Muut kansainväliset hankkeet	2 292 000
Yhteensä	2 661 000

Määrärahalla rahoitetaan opetus- ja kulttuuriministeriön toimialan monenkeskiseen ja kahdenväliseen kansainväliseen yhteistyöhön, ulkosuomalais toimintaan sekä sukukansayhteistyöhön liittyviä hankkeita.

2020 talousarvio	2 661 000
2019 talousarvio	2 661 000
2018 tilinpäätös	3 358 000

29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 32 000 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	1 000
Yhteensä	1 000

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	32 000 000
2019 talousarvio	31 000 000
2018 tilinpäätös	30 916 733

50. Eräät avustukset (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 1 537 000 euroa.

Käyttösuunnitelma (euroa)

1.	Svenska Finlands folkting -nimisestä järjestöstä annetun lain (1331/2003) mukainen valtionavustus	773 000
2.	Paasikivi-Seura	10 000
3.	Tammenlehvän perinneliitto	63 000
4.	Ruotsinkielisen viittomakielen elvytysohjelma	131 000
5.	Vähemmistökielisen sanomalehdistön tuki	500 000
6.	OKKA-säätiö	60 000
Yhteensä		1 537 000

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertamenon poisto	-200
Svenska Finlands Folkting tasokorotus (HO 2019)	200
Yhteensä	0

2020 talousarvio	1 537 000
2019 talousarvio	1 537 000
2018 tilinpäätös	1 535 549

51. Avustukset kirkolliseen ja uskonnolliseen toimintaan (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 3 349 000 euroa.

Käyttösuunnitelma (euroa)

1.	Avustus ortodoksiselle kirkolle (L 985/2006, 119 §)	2 579 000
2.	Avustukset Suomen Merimieskirkolle — mistä merimieskirkkojen rakennusavustuksiin ja rakennuslainojen hoitoon (enintään)	134 000 52 000
3.	Avustukset eräiden siirtoväen sankarihautojen hoitoon ja luovutetun alueen hautausmaiden kunnostamiseen	32 000
4.	Avustus rekisteröidyille uskonnollisille yhdyskunnille	524 000
5.	Avustus uskontojen vuoropuhelun edistämiseen	80 000
Yhteensä		3 349 000

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Indeksitarkistus (1,4 %)	36
Kertamenon poistaminen	-300
Yhteensä	-264

2020 talousarvio	3 349 000
2019 talousarvio	3 613 000
2018 tilinpäätös	3 309 900

52. *Valtion rahoitus evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisiin tehtäviin (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 115 596 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annetun lain (430/2015) mukaiseen rahoitukseen.

Selvitysosa: Evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisten tehtävien rahoituksen perusteena ovat hautaustoimeen, väestökirjanpitoon ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpitoon liittyvät laissa säädetyt tehtävät.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Indeksitarkistus (1,4 %)	1 596
Yhteensä	1 596

2020 talousarvio	115 596 000
2019 talousarvio	114 000 000
2018 tilinpäätös	114 000 000

53. *Eräät maahanmuuttajista aiheutuvat avustukset (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 5 510 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden koulutuspolkujen nopeuttamisesta ja tukemisesta sekä suomalaisen yhteiskuntaan sopeutumista edistävästä toimista aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen

2) enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maahanmuuttajien osaamisen kehittäminen työllistymisen edellytyksien vahvistamiseksi	2 500
Yhteensä	2 500

2020 talousarvio	5 510 000
2019 talousarvio	3 010 000
2018 tilinpäätös	10 290 000

66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 246 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Unescon ja muiden hallitustenvälisen monenkeskisen sivistyksellisen yhteistyön järjestöjen ja ohjelmien jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Unescon jäsenmaksu	1 423 000
Suomen maksuosuus Euroopan nuorisosäätiöön	38 000
Suomen maksuosuus Euroopan neuvoston nuorisokortin osittaisopimuksesta	5 000
Suomen maksuosuus WIPOLle	110 000
Suomen maksuosuus ICCROMille	20 000
Maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelua koskevasta sopimuksesta aiheutuvat menot	14 000
OECD/CERI jäsenmaksu	45 000
Suomen maksuosuus Euroopan neuvoston EURIMAGES-rahastoon	325 000
Suomen maksuosuus Euroopan audiovisuaaliselle observatoriolle	21 000
Suomen maksuosuus Euroopan nykykielten keskukselle	30 000
Suomen maksuosuus WADAlle	82 000
OECD/INES jäsenmaksu	32 000
Suomen maksuosuus kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemista ja edistämistä koskevasta Unescon yleissopimuksesta	20 000
Suomen maksuosuus urheilun dopinginvastaisesta Unescon yleissopimuksesta	20 000
Suomen maksuosuus aineettoman kulttuuriperinnön suojelua koskevasta Unescon yleissopimuksesta	15 000
Suomen maksuosuus Euroopan neuvoston kulttuurireittejä koskevasta laajennetusta osittaisopimuksesta	7 000
Suomen maksuosuus Pohjoisen ulottuvuuden kulttuurikumppanuudesta	20 000
Suomen maksuosuus Euroopan neuvoston urheilua koskevasta laajennetusta osittaisopimuksesta	19 000
Yhteensä	2 246 000
2020 talousarvio	2 246 000
2019 talousarvio	2 246 000
2018 tilinpäätös	1 989 315

10. Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus

Selvitysosa: Opetus- ja kulttuuriministeriön yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet varhaiskasvatukselle, yleissivistävälle koulutukselle ja vapaalle sivistystyölle ovat:

— Opetuksen ja varhaiskasvatuksen laatu ja tasa-arvo vahvistuvat, oppimistulokset parantuvat, eriarvoisuus vähentyy ja varhaiskasvatuksen osallistumisaste nousee.

— Varhaiskasvatuksen, yleissivistävän koulutuksen ja vapaan sivistystyön perusta on vahva ja toimintakykyinen.

— Toimintakulttuuri ja oppimisympäristöt modernisoituvat ja monipuolistuvat.

Yhteiskunnallista vaikuttavuutta mitataan kansallisilla ja kansainvälisillä tutkimus- ja arviointihankkeilla.

Opetuksen ja varhaiskasvatuksen laatu ja tasa-arvo vahvistuvat, oppimistulokset parantuvat, eriarvoisuus vähentyy ja varhaiskasvatuksen osallistumisaste nousee

Varhaiskasvatuksen, yleissivistävän koulutuksen ja vapaan sivistystyön tavoitteena on taata sivistykselliset perusoikeudet jokaiselle sekä edistää hyvinvointia, oppimista ja kasvua. Lähtökohdiana on tutkittuun tietoon ja vahvaan pedagogiikkaan perustuva kokonaisvaltainen näkemys oppijan kehityksestä, oppimisesta ja kasvusta. Varhaiskasvatusta, esi- ja perusopetusta sekä lukio-koulutusta kehitetään lasten ja nuorten oppimista ja hyvinvointia edistävänä yhteisönä turvaamalla ammattitaitoinen ja laadukas opetus, ohjaus- ja tukitoimet sekä turvallinen oppimisympäristö. Esi- ja perusopetuksen ja lukiokoulutuksen osalta turvataan oppilas- ja opiskelijahuolto.

Toiminnalliset tavoitteet

— Varhaiskasvatusta toteutetaan laadukkaasti siten, että lasten kehitystä ja oppimista sekä heidän hyvinvointiaan edistetään kokonaisvaltaisesti ja tuen kokonaisuutta kehitetään edelleen

— Esi- ja perusopetus sekä lukiokoulutus toteutetaan laadukkaasti ja tuloksellisesti siten, että oppilaat ja opiskelijat saavuttavat jatko-opintojen edellyttämät valmiudet ja koulutuksen läpäisy ennisestään paranee

— Vahvistetaan lukiokoulutuksen laatua ja uuden lukiolain toimeenpanoa. Uudistuksella vahvistetaan opiskelijoiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia kehittää kansainvälistymistä tukevaa osaamista ja mahdollisuuksia tutustua korkeakouluihin ja korkeakouluopintoihin sekä työelämään jo lukio-opintojensa aikana lukion sijaintipaikasta riippumatta. Uudistuksella lisätään myös opiskelijoiden hyvinvointia, tuetaan opinnoissa etenemistä ja ehkäistään syrjäytymistä

— Ylioppilastutkintolain uudistuksilla osaamista osoitetaan entistä laajemmin ja monipuolisemmin. Uudistuksilla lisätään opiskelijoiden oikeuksia, vähennetään henkisiä paineita ja lisätään yhdenvertaisuutta jatko-opintoihin hakeutumisessa sekä luodaan tutkintoon toiminnallista joustoa

— Luonnontieteiden ja matematiikan osaamista, lasten monilukutaitoa sekä ohjelmoinnin osaamista vahvistetaan valtakunnallisella kehittämisohjelmalla. Jatketaan kielitaidon vahvistamista tukemalla laajamittaista ja suppeaa kaksikielistä opetusta ja kielikylpytoimintaa

— Edistetään oppijoiden hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä ja jatketaan toimia koulukiusaamisen vähentämiseksi

— Käynnistetään perusopetuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelma oppimistulosten parantamiseksi ja eriarvoisuuden vähentämiseksi

— Käynnistetään toimenpideohjelma varhaiskasvatuksen laadun ja tasa-arvon vahvistamiseksi sekä osallistumisasteen nostamiseksi. Osana ohjelmaa muun muassa laajennetaan 5-vuotiaiden maksuttoman osa-aikaisen varhaiskasvatuksen kokeilua, valmistellaan 2-vuotisen esiopetuksen pilotointihanketta sekä kehitetään kolmiportaisen tuen mallia

— Edistetään jatkuvan oppimisen periaatteita vapaassa sivistystyössä kehittämällä yksilöityjä koulutusratkaisuja aikuisille, joilla on puutteita perustaidoissa.

OECD:n PISA-tutkimuksen tulokset Suomen osalta 2006—2015 ja tavoite 2018

	2006 toteutuma	2009 toteutuma	2012 toteutuma	2015 toteutuma	2018 ¹⁾ tavoite
Lukutaito	547	536	524	526	538—550
Matematiikka	548	541	519	511	538—550
Luonnontiede	563	554	546	531	550—560

¹⁾ Tutkimuksen tekovuodet. Tietojen julkistamisvuodet ovat 2007, 2010, 2013, 2016 ja 2019.

Sosioekonomisen taustan vaikutus oppimistuloksiin: PISA-tutkimuksen pääalueen pistemäärän muutos sosioekonomisen kertoimen (ESCS¹⁾) kasvaessa yhdellä keskihajonnalla²⁾

	2006 toteutuma	2009 toteutuma	2012 toteutuma	2015 toteutuma	2018 ³⁾ tavoite
Pääalue Pistemäärä	Luonnontiede 31	Lukutaito 29	Matematiikka 33	Luonnontiede 41	Lukutaito 20—28

¹⁾ ESCS-indeksi (PISA Index of Economic, Social and Cultural Status) sisältää vanhempien ammatit ja koulutuksen sekä perheen varallisuuden.

²⁾ Pistemäärä kuvaa sitä, kuinka paljon suorituspistemäärä keskimäärin muuttuu, kun sosioekonomisen indeksi arvo kasvaa yhden keskihajonnan verran. Mitä suurempi pistemäärä on, sitä voimakkaampi on sosioekonomisen taustan yhteys suorituksiin.

³⁾ Tutkimuksen tekovuodet. Tietojen julkistamisvuodet ovat 2007, 2010, 2013, 2016 ja 2019.

Oppilaiden välinen osaamisero PISA-tutkimuksessa (keskihajonta)¹⁾

	2006 toteutuma	2009 toteutuma	2012 toteutuma	2015 toteutuma	2018 ²⁾ tavoite
Lukutaito	88	86	95	94	85—90
Matematiikka	81	82	85	82	75—80
Luonnontiede	86	89	93	96	85—90

¹⁾ Mitä suurempi keskihajonta on, sitä suurempi oppilaiden välinen osaamisero on.

²⁾ Tutkimuksen tekovuodet. Tietojen julkistamisvuodet ovat 2007, 2010, 2013, 2016 ja 2019.

Varhaiskasvatuksen, yleissivistävän koulutuksen ja vapaan sivistystyön perusta on vahva ja toimintakykyinen

Tavoitteena on toimintakyvyn, saavutettavuuden ja toiminnan vaikuttavuuden turvaaminen. Tämä edellyttää toimialan ohjauksen kehittämistä strategisesti.

Toiminnalliset tavoitteet

— Valmistellaan varhaiskasvatusta ohjaavaa lainsäädäntöä subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajauksen poistamiseksi ja yli 3-vuotiaiden ryhmäkokojen pienentämiseksi

— Valmistellaan oppivelvollisuuden laajennus 18 ikävuoteen

— Toimialan yleisiä suunnittelu-, ohjaus- ja valvontatehtäviä ja varhaiskasvatustoimijoiden tietojohdantamista vahvistetaan kehittämällä varhaiskasvatuksen henkilöstöön ja yksityisten varhais-

kasvatuksen toimijoihin liittyvää tietotuotantoa ja ottamalla käyttöön valtakunnallinen varhaiskasvatuksen tietovaranto

— Erityisen koulutustehtävän valtakunnalliset kehittämlukiot toimivat osaamisalojensa valtakunnallisina koulutuksen kehittäjinä

— Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen saavutettavuutta turvataan eri keinoin

— Lukiolainsäädännön 2018 uudistukset toteutetaan asteittain. Lukion opetussuunnitelmauudistus toteutetaan siten, että uuden opetussuunnitelmat otetaan käyttöön opetuksessa 1.8.2021 lukien

— Oppimisympäristöjen turvallisuutta edistetään valtakunnallisella ohjelmalla oppimisyhteisöjen turvallisuuskulttuurin edistämiseksi.

Toimintakulttuuri ja oppimisympäristöt modernisoituvat ja monipuolistuvat

Tavoitteena on uudistaa koulujen ja oppilaitosten opiskelu ympäristöjä ja toimintakulttuuria niin, että yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus vastaavat tulevaisuuden haasteisiin.

Toiminnalliset tavoitteet

— Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisfoorumin tavoitteena on seurata varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämistä ja muutosprosesseja sekä kansallista ja kansainvälistä koulutustutkimusta. Foorumin tavoitteena on myös tukea varhaiskasvatuslain toimeenpanoa sekä edistää yhteistyötä varhaiskasvatuksen eri toimijoiden kesken

— Toteutetaan ohjelma, joka tähtää lasten ja oppilaiden vahvempaan ja monipuolisempaan digitaalisten, moni- ja medialukutaitojen sekä mediatuotannon ja -ilmaisun osaamiseen

— Edistetään perusopetuksen digitaalisten ratkaisujen yhteentoimivuutta sekä digitaalisten oppimistuotteiden kehitystä. Toteutetaan perusopetuksen digitalisaation tavoitetilan kuvaus, kuvauksen toteuttamista tukevat digitaaliset ratkaisut sekä arviointikäytäntö digitalisaation toteutumisen sekä digitaalisen osaamisen tason arvioimiseksi

— Lukion kehittämisverkoston (LUKE-verkosto) toimintaa jatketaan toimintakulttuurin modernisoimiseksi ja oppimisympäristöjen monipuolistamiseksi sekä opetussuunnitelman toimeenpanon tukemiseksi

— Uusien lukion opetussuunnitelmien myötä uudistetaan opetuksen tavoitteet ja sisällöt

— Edistetään tulevaisuudessa tarvittavan laaja-alaisen yleissivistyksen ja korkeatasoisen osaamisen vahvistumista lukiokoulutuksessa. Oppimisympäristöjä monipuolistetaan ja teknologiaa hyödynnetään luontevasti osana opiskelua

— Ylioppilastutkintolainsäädännön uudistus 2019 otetaan asteittain käyttöön. Säädettyjä uudistuksia sovelletaan kaikilta osin kevästä 2022 lukien. Jatketaan myös tutkinnon toiminnallista kehittämistä

— Parannetaan opetuksen järjestäjien digitaalisia palveluita. Otetaan käyttöön yleissivistävän koulutuksen järjestämislupien ja oppilaitosten ylläpitämislupien digitaalinen tietohallintajärjestelmä. Selvitetään muiden valtakunnallisten yhteiskäyttöisten palveluiden toteuttamistarpeita.

Oppilas- ja opiskelijamäärät vuosina 2017—2020

	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Varhaiskasvatus ¹⁾	247 968	241 000	235 000	229 000
Esiopetus ²⁾	61 063	61 346	60 000	59 000
Perusopetus, oppivelvolliset ²⁾	543 229	552 147	556 000	557 000
Perusopetus, oppivelvollisuuden ylittäneet	3 861	4 451	5 000	5 600
Lisäopetus	841	834	850	870
Esi- ja perusopetuksen vaikeimmin kehitysvammaiset oppilaat	1 579	1 568	1 600	1 600
Esi- ja perusopetuksen muut vammaisoppilaat	9 821	9 852	10 000	10 000
Maahanmuuttajien valmistava opetus ³⁾	3 481	2 769	2 800	2 800
Joustavan perusopetuksen oppilaat (enintään)	1 897	1 973	2 100	2 100
Lukiokoulutus, nuorten opetussuunnitelma ⁴⁾	93 880	95 590	95 700	95 700
Lukiokoulutus, aikuisten opetussuunnitelma	6 650	7 400	7 500	7 500
Aineopiskelijoiden suorittamien lukion kurssien lukumäärien perusteella lasketut laskennalliset opiskelijat	1 095	1 290	1 290	1 290

¹⁾ Vuoden 2018 määrä on muista kohdista poiketen arvio. Arvioissa varhaiskasvatusasteen oletetaan pysyvän vuoden 2017 tasolla.

²⁾ Esi- ja perusopetuksen toteutumat ovat toteutumavuoden syksyn 20.9. toteutumatietoja (kunnat, kuntayhtymät, valtio, yliopistot, yksityiset opetuksen järjestäjät).

³⁾ Oppilasmäärä on laskennallinen (arvio 26 suoritettua kurssia/vuosi). Vuodesta 2018 alkaen maahanmuuttajien valmistavassa opetuksessa ei enää ole 17 vuotta täyttäneitä.

⁴⁾ Opiskelijamäärät sisältävät opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaan rahoitettavat opiskelijat (ei valtion, eikä yliopistojen lukio-opiskelijoita). Toteutumatieto on rahoituksen oikeuttavien opiskelijoiden laskentapäivien painotettu keskiarvo. Vuoteen 2017 asti opiskelijamäärät ovat alle- ja yli 18-vuotiaana aloittaneita ja vuodesta 2018 alkaen nuorten ja aikuisten opetussuunnitelman mukaan opiskelevia.

01. Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 34 933 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) Eurooppa-koulujen opettajien ja hallintohenkilökunnan palkkausmenojen ja muiden menojen maksamiseen
- 2) valtion yleissivistävien oppilaitosten kansainvälistämiseen, maahanmuuttajien täydentävään opetukseen, oppimis- ja ohjauskeskus Valterin palvelu- ja kehittämiskeskustoimintaan sekä avustuksina oppimisympäristöjen kehittämiseen ja monipuolistamiseen
- 3) Helsingin eurooppalaisen koulun toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 4) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Suomalais-venäläinen koulu ja Helsingin ranskalais-suomalainen koulu toimivat esi-, perus- ja lukio-opetuksen kouluina. Koulut kehittävät kulttuuriyhteyksien ja verkottumisen kautta koulujen kielten- ja kulttuuriopetusta. Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri on valtakun-

nallinen oppimis- ja ohjauskeskus, joka tukee lähikouluperiaatteen toteutumista ja edistää yhdessä kotikunnan kanssa tuen tarpeessa olevan koulunkäyntiä monialaisella asiantuntijuudella. Helsingin eurooppalaisen koulun tehtävänä on tarjota Eurooppa-koulujen opetussuunnitelmiin perustuvaa opetusta.

Oppilasmäärät

	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Helsingin ranskalais-suomalainen koulu	812	826	835	839
Suomalais-venäläinen koulu	712	694	705	705
Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri	343	329	340	340
Eurooppa-koulut (suomalaiset oppilaat)	549	525	620	620
Koulukotien perusopetus	111	107	111	111
Helsingin eurooppalainen koulu	274	280	284	284
Yhteensä	2 801	2 761	2 895	2 899

Oppimis- ja ohjauskeskus Valterin ohjaustoiminnan tunnusluvut

	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Ohjaustoiminta kentällä				
— ohjauskäyntejä	927	919	1 091	1 144
— ohjauspalveluja käyttäneiden kuntien määrä	196	234	225	225
Tilapäinen opetus ja kuntoutus				
— tukijaksopäivät	4 058	3 350	3 464	3 518
— tukijaksojen oppilaat	476	566	498	525

Henkilötyövuodet

	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Helsingin ranskalais-suomalainen koulu	75	77	75	75
Suomalais-venäläinen koulu	82	78	77	77
Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri	527	518	539	544
Eurooppa-koulut	27	30	32	32
Helsingin eurooppalainen koulu	61	60	61	61
Yhteensä	772	763	784	789
Työtyytyväisyys (1—5)	4	4	4	4

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Kielikoulut	3 137 000
Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri	26 622 000
Koulukotien perusopetus	1 052 000
Eurooppa-koulut	1 458 000
Helsingin eurooppalainen koulu	2 664 000
Yhteensä	34 933 000

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	59 785	64 085	55 433
Bruttotulot	20 146	21 000	20 500
Nettomenot	39 639	43 085	34 933
Siirtyneet erät			
— edelliseltä vuodelta siirtyneet	18 294		
— seuraavalle vuodelle siirtyneet	20 116		

Kuntien rahoitusosuus valtion yleissivistävän lukiokoulutuksen kustannuksiin, 1 274 000 euroa, on otettu huomioon momentin 29.10.30 mitoituksessa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toimialan tuottavuuden kehittäminen ja konserniohjauksen vahvistaminen (siirto momentille 29.01.01)	-1 200
Toimintamenojen tasokorotus (siirto momentille 29.01.02)	-2 000
Ylioppilastutkinnon sähköistäminen (siirron palautus momentilta 29.01.03)	200
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-59
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-232
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	445
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-522
Palkkausten tarkistukset	-69
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	111
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-4 730
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-96
Yhteensä	-8 152
2020 talousarvio	34 933 000
2019 talousarvio	43 085 000
2018 tilinpäätös	41 461 399

20. Perusopetuksen, varhaiskasvatuksen, vapaan sivistystyön ja lukiokoulutuksen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 117 415 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen sekä niihin liittyvien kokeilu-, tutkimus-, kehittämis- ja arviointihankkeista aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen
- 2) enintään 408 000 euroa vapaan sivistystyön ja sivistystyötä tekevien järjestöjen kehittämis-, tutkimus-, arviointi- ja seurantahankkeista sekä elinikäiseen oppimiseen liittyvästä EU- ja kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen

- 3) enintään 850 000 euroa lukiokoulutuksen sekä siihen liittyvien kokeilu-, tutkimus-, kehittämis- ja arviointihankkeista aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen
- 4) EU:n ja OECD:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen tutkimus- ja koulutushankkeiden maksamiseen
- 5) perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen tilastoinnista, tietoteknisistä palveluista sekä toiminnan seurannan ja ohjauksen tietojärjestelmistä aiheutuvien menojen maksamiseen
- 6) 75 228 000 euroa perusopetuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelmasta aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen
- 7) 32 500 000 euroa varhaiskasvatuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelmasta aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen
- 8) enintään 14 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Kokeilu-, tutkimus-, kehittämis- ja arviointihankkeilla tuetaan perusopetuksen, varhaiskasvatuksen, vapaan sivistystyön ja lukiokoulutuksen toimialan strategisia tavoitteita. Toiminnan seurannan ja ohjauksen tietojärjestelmien tavoitteena on parantaa tiedon saatavuutta ja laatua, edistää sähköistä asiointia ja tuottaa kattavaa tietoa muun muassa päätöksenteon ja lainsäädäntömuutoksien tueksi.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

A1-kielen opetuksen varhentaminen perusopetuksessa	-300
Audiovisuaalisen kannustinjärjestelmän käyttöönotto (siirron palautus momentilta 32.01.05)	250
Audiovisuaalisen kannustinjärjestelmän käyttöönotto (siirto momentille 32.20.40)	-250
Maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilun päätyminen	-5 000
Perusopetuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelma (HO 2019 kertaluonteinen)	60 000
Perusopetuksen tasa-arvoavustukset (siirto momentilta 29.10.30)	15 228
Varhaiskasvatuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelma (HO 2019 kertaluonteinen)	25 000
Varhaiskasvatuksen positiivisen diskriminaation avustukset (siirto momentilta 29.10.30)	7 500
Ylioppilastutkinnon sähköistäminen (siirron palautus momentilta 29.01.03)	500
Yhteensä	102 928

Momentin nimike on muutettu.

2020 talousarvio	117 415 000
2019 I lisätalousarvio	1 000 000
2019 talousarvio	14 487 000
2018 tilinpäätös	41 557 000

30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 705 285 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen
- 2) enintään 3 800 000 euroa edellä mainitun lain muille kuin oppivelvollisille järjestettävän perusopetuksen aineenopetuksen käyttökustannuksiin
- 3) enintään 2 076 000 euroa avustuksina edellä mainitun lain 44 §:n 2 momentin mukaisesti yksityisten perusopetuksen opetuksen järjestäjien käyttökustannuksiin
- 4) enintään 6 000 000 euroa edellä mainitun lain mukaisiin joustavan perusopetuksen toiminnasta aiheutuviin lisäkustannuksiin
- 5) enintään 1 300 000 euroa opetus- ja kulttuuriministeriön määräämin perustein edellä mainitun lain 44 §:n 1 momentissa tarkoitettujen valtionavustusten maksamiseen opetustuntikohtaista taiteen perusopetuksen valtionosuutta saaville opetuksen järjestäjille
- 6) enintään 150 000 euroa muiden kuin opetustuntikohtaista valtionosuutta saavien taiteen perusopetuksen järjestäjien harkinnanvaraisiin valtionavustuksiin
- 7) enintään 5 575 000 euroa edellä mainitun lain 44 §:n 1 momentin mukaisesti varhaiskasvatuksen ja yleissivistävän koulutuksen innovatiivisiin oppimisympäristöihin, digitaalisiin koulutus-pilvipalveluihin, tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön edistämiseen sekä sen hyödyntämisen kehittämiseen ylioppilastutkinnon suorittamisessa sekä koulujen, oppilaitosten ja kunnallisen varhaiskasvatuksen kansainvälisen toiminnan valtionavustuksiin
- 8) enintään 842 000 euroa edellä mainitun lain 44 §:n 1 momentissa tarkoitettuina valtionavustuksina esi- ja perusopetuksen sekä kunnallisen varhaiskasvatuksen laajamittaisen ja suppean kaksikielisen opetuksen järjestämiseen sekä kielikylpytoimintaan
- 9) enintään 2 865 000 euroa edellä mainitun lain 44 §:ssä tarkoitettuina valtionavustuksina kouluisten kerhotoiminnan tukemiseen
- 10) enintään 240 000 euroa saamelaiskäräjien käytettäväksi valtionavustuksen maksamiseen saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä tarkoitetuille saamelaisten kotiseutualueen kunnille saamenkielisten lasten varhaiskasvatuspalveluiden turvaamiseksi
- 11) enintään 19 975 000 euroa opetus- ja kulttuuriministeriön määräämin perustein opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 45 §:n 2 momentissa ja opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa (1777/2009) tarkoitettujen valtionavustusten maksamiseen täydentävän vieraskielisten oppilaiden äidinkielen ja suomi/ruotsi toisena kielenä -opetuksen sekä heidän muun opetuksensa tukemiseen
- 12) enintään 75 000 euroa opetus- ja kulttuuriministeriön määräämin perustein edellä mainitun lain 45 §:n 2 momentissa ja opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa (1777/2009) tarkoitettujen valtionavustusten maksamiseen saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden äidinkielen opetuksen järjestämiseen

13) rahoituslain 45 §:n 1 momentin ja saamenkieliseen ja saamen kielen opetukseen perusopetuksessa, lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista annetun valtioneuvoston asetuksen (1769/2009) mukaisten valtionavustusten maksamiseen

14) Suomen ja Ruotsin välillä yhteistyöstä ulkomaanopetuksen alalla tehdyn sopimuksen (VNa 72/2014) mukaisten menojen maksamiseen

15) Suomen hallituksen ja Euroopan kemikaaliviraston välisen toimipaikkasopimuksen (VNa 11/2008) mukaisesti Euroopan kemikaaliviraston henkilöstön lasten varhaiskasvatuksen järjestämiseen Suomessa samoin edellytyksin kuin muilla kunnassa asuvilla.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisen aamu- ja iltapäivätoiminnan valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä ohjaustuntien määrä on enintään 3 720 000 tuntia. Ohjaustuntien hinta on 26,00 euroa.

Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä tuntimäärä on musiikin perusopetuksessa enintään 1 658 000 ja muussa opetustuntiperusteisen valtionosuuden piiriin kuuluvassa taiteen perusopetuksessa enintään 179 400 tuntia.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) muuttamisesta.

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)

VALTIONOSUUEDET JA RAHOITUS

1. Lukiokoulutus ja lukioon valmistava koulutus

Laskennalliset kustannukset (opiskelijamäärä * yksikköhinta)	637 003 000
— kunnallinen lukiokoulutus, nuorten opetussuunnitelma (85 410 * 6 336,36 €)	541 188 000
— yksityinen lukiokoulutus, nuorten opetussuunnitelma (8 780 * 6 461,24 €, sis. alv.)	56 730 000
— kunnallinen lukiokoulutus, aikuisten opetussuunnitelma (5 190 * 3 936,77 €)	20 432 000
— yksityinen lukiokoulutus, aikuisten opetussuunnitelma (1 660 * 4 345,01 €, sis. alv.)	7 213 000
— erityisen koulustehävän lisärahoitus (1,57% kokonaiskustannuksista)	11 440 000
Kuntien rahoitusosuus	-460 477 000
Valtionosuus	176 526 000

2. Esi- ja perusopetus (Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukainen rahoitus)

2.1. Perusopetukseen valmistava opetus	46 928 000
2.2. Muiden kuin oppivelvollisten perusopetus	32 601 000
2.3. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevat 5-vuotiaat	3 873 000
2.4. Muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen aineenopetus (enintään)	3 800 000
2.5. Ulkomailla toimivien koulujen rahoitus perusopetuslain mukaiseen opetukseen	3 784 000
2.6. Yksityisen opetuksen järjestäjän alkavan ja laajenevan toiminnan rahoitus	3 922 000
2.7. Lisärahoitus pidennettyyn oppivelvollisuuteen, vaikeimmin kehitysvammaiset	49 856 000
2.8. Lisärahoitus pidennettyyn oppivelvollisuuteen, muut kuin vaikeimmin kehitysvammaiset	191 009 000
2.9. Sisäoppilaitoslisä	2 840 000
2.10. Koulukotikorotus	1 613 000
2.11. Joustavan perusopetuksen lisä (enintään)	6 000 000
2.12. Lisäopetus	7 061 000
2.13. Yksityisten kielikoulujen 2-vuotisessa esiopetuksessa olevat 5-vuotiaat	365 000

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)**3. Taiteen perusopetus (Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukainen rahoitus)**

Opetustuntikohtainen taiteen perusopetuksen valtionosuus	84 369 000
--	------------

4. Aamu- ja iltapäivätoiminta

Aamu- ja iltapäivätoiminnan valtionosuus	55 240 000
--	------------

Laskennallinen rahoitus ja valtionosuudet yhteensä

669 187 000

VALTIONAVUSTUKSET**5. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain 44 §:n mukaiset valtionavustukset**

5.1. Yleissivistävän koulutuksen innovatiivisiin oppimisympäristöihin, digitaalisiin koulutuspalveluihin, tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön edistämiseen sekä sen hyödyntämisen kehittämiseen ylioppilastutkinnon suorittamisessa sekä koulujen ja oppilaitosten kansainväliseen toimintaan (enintään)	5 575 000
5.2. Laajamittainen ja suppea kaksikielisen opetuksen järjestäminen sekä kielikylyp-toiminta (enintään)	842 000
5.3. Kerhotoiminnan tukeminen (enintään)	2 865 000
5.4. Avustukset opetustuntikohtaista taiteen perusopetuksen valtionosuutta saaville opetuksen järjestäjille (enintään)	1 300 000
5.5. Avustukset yksityisten opetuksen järjestäjien käyttökustannuksiin (enintään)	2 076 000

6. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain 45 §:n mukaiset valtionavustukset

6.1. Rahoituslain 45 §:n 1 momentin ja saamenkieliseen ja saamen kielen opetukseen perusopetuksessa, lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista annetun valtioneuvoston asetuksen (1769/2009) mukaisten valtionavustusten maksamiseen	2 200 000
6.2. Rahoituslain 45 §:n 2 momentin mukaiset avustukset saamenkielisten ja romani-kielisten oppilaiden äidinkielen opetuksen järjestämiseen (enintään)	75 000
6.3. Rahoituslain 45 §:n 2 momentin mukaiset avustukset vieraskielisten oppilaiden äidinkielen ja suomi/ruotsi toisena kielenä -opetuksen sekä heidän muun opetuksensa tukemiseen (enintään)	19 975 000

7. Valtionavustuslain mukaiset valtionavustukset

7.1. Avustukset muille kuin opetustuntikohtaista valtionosuutta saaville taiteen perusopetuksen järjestäjille (enintään)	150 000
7.2. Saamenkielisten lasten varhaiskasvatuspalveluiden turvaamiseen saamelaisten koti-seutualueen kunnissa (enintään)	240 000

8. Kansainvälisiin sopimuksiin perustuvat valtionavustukset

8.1. Euroopan kemikaaliviraston henkilöstön lasten varhaiskasvatuksen järjestämisen tuki	500 000
8.2. Suomen ja Ruotsin välillä yhteistyöstä ulkomaanopetuksen alalla tehdyn sopimuksen mukaiset menot	300 000

Valtionavustukset yhteensä

36 098 000

Yhteensä

705 285 000

Varhaiskasvatuspalvelun EU:n kemikaaliviraston henkilöstön lapselle tuottavalla kunnalla on oikeus periä palvelun tuottamisesta aiheutuneiden kokonaiskustannusten ja perheen maksuosuuden välinen erotus Suomen valtiolta.

Määrärahan mitoituksessa käytetyt euromäärät yksikköä kohden (ei sis. alv)

Esi- ja perusopetuksen kotikuntakorvauksen perusosa	6 796,81 euroa/asukas
Lukiokoulutus	6 305,48 euroa/opiskelija
Taiteen perusopetus	79,54 euroa/opetustunti
Aamu- ja iltapäivätoiminta	26,00 euroa/ohjaustunti

Valtionosuuden mitoituksessa huomioon otettu kuntien rahoitusosuus sisältää 9 577 000 euroa kuntien osuutena lukiokoulutuksesta harjoittelukouluissa ja valtion yleissivistävissä oppilaitoksissa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aikuisten perusopetuksen arviomäärärahan tarkentuminen	5 000
Harrastusmahdollisuus kaikille koulupäivän yhteydessä (HO 2019 kertaluonteinen)	5 000
Kertalisäysten poistuminen	-15 000
Koulutuksellista tasa-arvoa edistäviä toimenpiteitä koskeva avustus	-15 000
Kustannustason muutos, perusopetus (2,4 %)	8 226
Kustannustason muutos, taiteen perusopetus (2,4 %)	2 910
Kustannustason tarkistus, taiteen perusopetus	754
Kustannustenjaon tarkistus, perusopetus	1 928
Kustannustenjaon tarkistus ja kustannustason muutos, lukiokoulutus	3 691
Lakisääteiset muutokset kustannuspohjaan, lukiokoulutus	5 688
Lakisääteiset muutokset kustannuspohjaan, perusopetus	6 247
Lukiokoulutuksen yksikköhinnan vahvistaminen (HO 2019)	7 500
Muut lakisääteiset muutokset, lukiokoulutus	3 183
Opiskelijamäärämuutos, lukiokoulutus	-3 770
Perusopetuksen tasa-arvoavustukset (siirto momentille 29.10.20)	-15 228
Positiivisen diskriminaation avustus, varhaiskasvatus	-2 500
Suoritemäärien muutos, perusopetus	2 451
Taiteen perusopetuksen kehittäminen (HO 2019)	2 000
Varhaiskasvatuksen positiivisen diskriminaation avustukset (siirto momentille 29.10.20)	-7 500
Vieraskielisten oppilaiden äidinkielen ja suomi/ruotsi toisena kielenä avustus	1 000
Yhteensä	-3 420

2020 talousarvio	705 285 000
2019 I lisätalousarvio	6 000 000
2019 talousarvio	708 705 000
2018 tilinpäätös	679 867 446

31. *Valtionosuus ja -avustus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 162 716 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) mukaisen valtionosuuden maksamiseen kansalaisopistoille, kansanopistoille, opintokeskuksille ja kesäyliopistoille sekä Snellman-korkeakoulu -nimiselle oppilaitokselle

2) enintään 10 418 000 euroa edellä mainitun lain 14 §:n mukaisiin avustuksiin.

Valtionosuuteen oikeuttavat yksiköt

	enimmäismäärä	yksikkö
Valtionosuus kansalaisopistojen käyttökustannuksiin	1 698 839	opetustunti
Valtionosuus kansanopistojen käyttökustannuksiin	241 834	opiskelijaviikko
Valtionosuus opintokeskusten käyttökustannuksiin	158 984	opetustunti
Valtionosuus kesäyliopistojen käyttökustannuksiin	52 711	opetustunti

Kansanopistojen valtionosuuteen oikeuttavista laskennallisista opiskelijaviikoista suunnataan enintään 4 160 opiskelijaviikkoa Snellman-korkeakoulu -nimiselle vapaan sivistystyön oppilaitokselle. Tunti- tai opiskelijaviikkokiintiön estämättä määrärahaa saa käyttää oikaisupäätöksistä aiheutuvien valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Valtionosuuteen oikeuttavien yksiköiden enimmäismäärästä ylläpitäjille myönnetään maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen 100 % valtionosuuteen oikeuttavia suoritteita siten, että niistä aiheutuvat menot ovat enintään 4 927 000 euroa.

Valtionosuuksien ja -avustusten arvioitu jakautuminen (euroa)

	Valtionosuus	Valtionavustus	Yhteensä
Kansalaisopistot	82 157 000	3 012 000	85 169 000
Kansanopistot	44 334 000	2 206 000	46 540 000
Opintokeskukset	15 894 000	150 000	16 044 000
Kesäyliopistot	4 986 000	50 000	5 036 000
Jatkuvan oppimisen edistäminen	-	5 000 000	5 000 000
Maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus	4 927 000	-	4 927 000
Yhteensä	152 298 000	10 418 000	162 716 000

Vapaan sivistystyön valtionosuuksilla ja valtionavustuksilla mahdollistetaan vapaan sivistystyön strategisten tavoitteiden toteutuminen. Määräraha käytetään vapaan sivistystyön oppilaitosten tehtävään järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Valtionavustusten painotuksena on tukea vapaan sivistystyön rakenteellista kehittämistä, laatua ja vaikuttavuutta sekä koulutuspoliittisesti tärkeiden kohderyhmien koulutusmahdollisuuksia. Nuorisotakuun opintoseteliavustukset suunnataan nuorten maahanmuuttajien opiskelu- ja kielitaitoa parantavaan koulutukseen.

Määrärahan mitoituksessa käytetyt keskimääräiset yksikköhinnat

Kansalaisopistot	84,37 euroa/opetustunti
Kansanopistot	297,48 euroa/opiskelijaviikko
Opintokeskukset	153,65 euroa/opetustunti
Kesäyliopistot	156,94 euroa/opetustunti

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Jatkuvan oppimisen edistäminen (HO 2019 kertaluonteinen)	5 000
Kustannustason arvioitu muutos (2,4 %)	1 899
Kustannustason tarkistus, kansalaisopistot	-1 697
Kustannustason tarkistus, kansanopistot	40
Kustannustason tarkistus, kesäyliopistot	2
Kustannustason tarkistus, opintokeskukset	897
Lakisääteiset muutokset kustannuspohjaan	1 345
Yhteensä	7 486

2020 talousarvio	162 716 000
2019 talousarvio	155 230 000
2018 tilinpäätös	162 262 079

51. Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 7 513 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) 518 000 euroa eräiden naisjärjestöjen valtionavusta annetun lain (663/2007) mukaisesti valtionavustuksiin
- 2) 6 019 000 euroa avustusten maksamiseen Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:lle, Marttaliitto ry:lle ja Käsi- ja taideteollisuusliitto TAITO ry:lle ja niiden edelleen jaettavaksi piiri- tai jäsenjärjestöilleen, Finlands svenska Marthaförbund rf:lle, Sami Duodji ry:lle, järjestöille sivistystyöhön, Karjalan Liitto ry:lle, Sofian kannatusyhdistys ry:lle sekä Kriittiselle korkeakoululle
- 3) 976 000 euroa avustusten maksamiseen kodin ja koulun yhteistyöstä huolehtiville järjestöille, Kehittämiskeskus Opinkirjo ry:lle, koulun vapaan harrastustoiminnan tukemiseen, Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liitto ry:lle, Ympäristökasvatuksen seura ry:lle, Kesälukioseura ry:lle, Suomi-koulujen Tuki ry:lle ja Suomi-koulujen toimintaan ja kehittämiseen sekä kotiperuskoulu/hemgrundskola -toimintaan, sekä vaihto-oppilasjärjestöjen ja lukiolaisten tiedeolympiatoiminnan tukemiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Yleissivistävän koulutuksen järjestöille	271 000
Kesälukioseura ry:lle	128 000
Kansanvalistusseuran ylläpitämän Etäkoulu Kulkurin ja kotiperuskoulu/hemgrundskola -toiminnan tukemiseen	148 000

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Suomi-koulujen toiminnan tukemiseen	429 000
Eräiden naisjärjestöjen valtionavusta annetun lain (663/2007) mukaisiin valtionavustuksiin	518 000
Kotitalousneuvontajärjestöjen toimintaan	1 916 000
Käsi- ja taideteollisuusjärjestöjen toimintaan	2 195 000
Opintokeskusta ylläpitävien järjestöjen sivistys- ja kulttuuritoimintaan	1 117 000
Karjalan Liitolle	131 000
Vapaan sivistystyön keskusjärjestöjen toimintaan ja muiden järjestöjen sivistystoimintaan	499 000
Sofian kannatusyhdistys ry:n ulkosuomalaisten sivistystoimintaan	83 000
Kriittisen korkeakoulun toimintaan	78 000
Yhteensä	7 513 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertalisäysten poistuminen	-1 140
Naisjärjestöjen valtionavustukset (siirto momentilta 29.20.21)	250
Yhteensä	-890

2020 talousarvio	7 513 000
2019 talousarvio	8 403 000
2018 tilinpäätös	7 843 000

20. Ammatillinen koulutus

Selvitysosa:

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa ammatilliselle koulutukselle seuraavat yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet:

- koulutus tuottaa työmarkkinoille osaavaa työvoimaa, tukee työ- ja elinkeinoelämän uudistamista ja luo edellytyksiä uuden yritystoiminnan syntymiselle
- koulutus tuottaa yksilöille ammattiosaamista ja generisiä taitoja työelämään tai jatko-opintoihin siirtymiseksi sekä osaamisen kehittämiseksi työuran eri vaiheissa
- koulutuksen palvelujärjestelmä toimii asiakaslähtöisesti ja tehokkaasti.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Koulutus tuottaa työmarkkinoille osaavaa työvoimaa, tukee työ- ja elinkeinoelämän uudistamista ja luo edellytyksiä uuden yritystoiminnan syntymiselle

Ammatillisen koulutuksen tulee tuottaa alati muuttuville työmarkkinoille osaavaa työvoimaa nopeasti ja oikea-aikaisesti ennakoiden osaamisvaatimusten muutoksia. Koulutuksen on lisääntyvässä määrin kyettävä vastaamaan myös jatkuvan oppimisen tarpeeseen väestön uudistaessa ja päivittäessä osaamistaan työuran eri vaiheissa. Kun työtehtävät ja tavat tehdä työtä muuttuvat, tarvitaan jatkuvasti uudenlaista osaamista ja uudenlaisia osaamisten yhdistelmiä, joilla vastataan

monimuotoistuviin osaamistarpeisiin ja jatkuvan oppimisen haasteisiin. Tämä edellyttää koulutuksen osaamisperusteisuuden vahvistamista. Ammatillisella koulutuksella edistetään työllisyyttä ja yrittäjyyttä sekä parannetaan kansainvälistä kilpailukykyä.

Toiminnalliset tavoitteet:

— Ammatillisen koulutuksen järjestäjät suuntaavat koulutuspalveluitaan työelämän osaamistarpeiden mukaisesti reagoiden ennakoivasti ja joustavasti toiminta-alueillaan tapahtuviin muutoksiin. Koulutustarjontaa kohdennetaan osaajapulasta kärsiville ja kasvun kannalta keskeisille aloille.

— Koulutuksen järjestäjiä ohjataan tutkintojen ja koulutuksen järjestämisluvilla, vuosittaisen rahoituksen määräämiseksi tehtävillä suorite- ja strategiarahoituspäätöksillä sekä informaatio-ohjauksella. Toiminnanohjausprosesseja tehostetaan ja prosessien läpinäkyvyyttä ja vuorovaikutteisuutta lisätään ministeriön ja koulutuksen järjestäjien välistä päätöksenteko- ja asiointijärjestelmää kehittämällä.

— Rahoitusjärjestelmän ohjausmekanismeilla kannustetaan koulutuksen järjestäjiä tavoitteiden mukaiseen ja tulokselliseen toimintaan. Ammatillisen koulutuksen rahoitus jakaantuu laskennalliseen perus-, suoritus- ja vaikuttavuusrahoitukseen sekä hakemusten perusteella maksettavaan strategiarahoitukseen. Vuonna 2020 ammatillisen koulutuksen laskennallisesta rahoituksesta perusrahoituksen osuus on 70 prosenttia, suoritusrahoituksen osuus 20 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 10 prosenttia. Selvitetään mahdollisuuksia selkiyttää ja yksinkertaistaa rahoituksen määräytymisperusteita.

— Ammatillisen koulutuksen osaamisperusteisuutta vahvistetaan kehittämällä jatkuvasti tutkintorakennetta ja tutkintoja yhteistyössä ammatillisen koulutuksen toimijoiden ja sidosryhmien kanssa. Vuonna 2020 ammatillisia perustutkintoja on 43, ammattitutkintoja 65 ja erikoisammattitutkintoja 56. Vuosina 2018 ja 2019 toteutettujen ammatillisen osaamisen pilottien tulosten perusteella arvioidaan tutkinnon perusteiden ja rahoitusjärjestelmän kehittämistarvetta siten, että tutkinnon osilla ja tätä pienemmillä osilla voitaisiin nykyistä paremmin vastata myös nopeasti ilmaantuviin ja rajatumpiin osaamistarpeisiin.

Koulutus tuottaa yksilöille ammattiosaamista ja geneerisiä taitoja työelämään tai jatko-opintoihin siirtymiseksi sekä osaamisen kehittämiseksi työuran eri vaiheissa

Ammatillisen koulutuksen tehtävänä on tuottaa yksilöille työelämässä tai jatko-opinnoissa tarvittavaa ammattiosaamista ja geneerisiä taitoja. Tärkein geneerinen taito on jatkuvan oppimisen taito, jonka avulla kukin voi itse arvioida omaa osaamistaan sekä päivittää ja lisätä sitä työelämän ja omien tarpeiden mukaan. Ammatillisen koulutuksen tehtävänä on myös turvata yksilöiden ja alueiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koulutuspalvelujen saatavuudessa. Koulutukseen haakeudutaan pääasiassa jatkuvan haun kautta joustavasti ympäri vuoden. Koulutukseen tulee voida hakea ja päästä silloin, kun siihen on tarve. Keväisin järjestettävä valtakunnallinen yhteishaku on tarkoitettu perusopetuksen päättävälle ja muille vailla ammatillista tutkintoa oleville.

Toiminnalliset tavoitteet:

— Ammatillisen koulutuksen opettajia ja ohjaajia palkataan lisää sekä lisätään muita tukitoimia opiskelijoiden tarvitseman opetuksen ja ohjauksen varmistamiseksi. Koulutuksen järjestäjät voivat käyttää tarkoitukseen kohdennettavaa lisämäärärahaa uusien opettajien ja ohjaajien palkkaamisen ohella myös nykyisten tuntiopettajien opetustuntimäärän lisäämiseen sekä opetuksen tuki-

henkilöstön palkkaamiseen, jolloin opettajien työpanosta voidaan kohdentaa enemmän opetukseen. Lisämäärärahaa voidaan tarvittaessa käyttää myös opiskelijoiden tarvitseman opetuksen ja ohjauksen varmistamiseen liittyviin muihin tukitoimiin, kuten oppimisympäristöjen ja pedagogisten toimintamallien kehittämiseen.

— Ammatillisen koulutuksen saatavuus turvataan koko maassa. Koulutuksen järjestäjät huolehtivat ensisijaisesti oman toiminta-alueensa väestön osaamistarpeista turvaten erityisesti perustason päättävien ja muiden vailla toisen asteen tutkintoa olevien koulutuspalvelut sekä tarjoten riittävästi jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia alueen työikäiselle väestölle.

— Vahvistetaan ammatillisen koulutuksen sivistyksellisiä opintoja (perustaitoja, kriittistä ajattelukykyä ja oppimaan oppimista).

— Koulutukseen hakeutumista ja pääsyä tehostetaan jatkuvan haun väylää ja digitaalisia palveluita kehittämällä.

— Yhteishaun avulla turvataan perusopetuksen päättävän ikäluokan välitön siirtyminen jatko-opintoihin.

— Opintopolku-palvelua kehitetään siten, että se tukee jatkuvaa oppimista sekä asiakkaiden osaamistarpeiden ja koulutustarjonnan parempaa kohtaantoa.

Koulutuksen palvelujärjestelmä toimii asiakaslähtöisesti ja tehokkaasti

Ammatillisen koulutuksen palvelujärjestelmän tulee vastata dynaamisesti ja tehokkaasti kaikkien asiakasryhmien tarpeisiin. Osaamisen hankkimisen tulee olla mahdollista asiakkaan osaamistarpeiden, oppimisvalmiuksien, elämäntilanteen ja urasuunnitelmien kannalta parhaiten soveltuvalta tavalla. Ammatillisen koulutuksen palvelujärjestelmän asiakaslähtöisyyden, toimintakyvyn ja vaikuttavuuden paraneminen edellyttää yksilöllisten opintopolkujen kehittämistä, oppimisympäristöjen monipuolistamista ja työpaikalla järjestettävän koulutuksen lisäämistä. Koulutuksen järjestäjien on pystyttävä parantamaan palvelujaan ja toimintansa laatua siten, että koulutuksen keskeyttäminen vähenee ja läpäisy paranee. Koulutuksen järjestäjiltä edellytetään toimintaprosessien kokonaisvaltaista uudistamista ja valmiutta myös rakenteelliseen kehittämiseen.

Toiminnalliset tavoitteet:

— Ammatillisen koulutuksen järjestäjät vastaavat palveluvalikoimaansa joustavasti käyttäen oikea-aikaisesti, osuvasti ja laadukkaasti työelämän ja yksilöiden osaamistarpeisiin.

— Koulutusta toteutetaan monipuolisissa ja laadukkaissa oppimisympäristöissä.

— Työpaikkojen roolia keskeisenä oppimisympäristönä kaikessa ammatillisessa koulutuksessa vahvistetaan. Työpaikalla järjestettävää koulutusta toteutetaan tarpeen mukaan joustavasti koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena tai oppisopimuskoulutuksena. Lisätään ja kehitetään työpaikkaohjaajien koulutusta.

— Koulutuksen järjestäjät tehostavat osaamisen tunnistamista ja tunnustamista sekä opetusjärjestelyjään siten, että yksilölliset opintopolut monipuolistuvat, opinto- ja ohjausprosessit tehostuvat ja koulutusajat lyhenevät.

— Ammatillisen koulutuksen järjestäjät kehittävät ja ottavat käyttöön yksilöllisten opintopolkujen toteuttamista tukevia pedagogisia toimintamalleja ja ohjauspalvelujen malleja sekä niitä tukevia digitaalisia ratkaisuja, jotka parantavat toiminnan vaikuttavuutta.

— Ammatillisen koulutuksen järjestäjät kehittävät aktiivisesti järjestäjäjärkennettä sekä keskinäistä yhteistyötä ja työnjakoa toiminta-alueillaan.

— Ammatillisen koulutuksen uudistamista tuetaan tukiohjelmalla, joka jatkuu vuoden 2020 loppuun saakka.

— Vahvistetaan koulutuksen laatua käynnistämällä ammatillisen koulutuksen laatustrategian toimeenpano.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tunnusluvut ja määrälliset tavoitteet

Ammatillisen koulutuksen tiedonkeruut, tilastointi ja seuranta uudistetaan kokonaisuudessaan uuden lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Määrälliset tavoitteet ja niitä kuvaavat indikaattorit määritellään ja otetaan käyttöön asteittain siirtymäkauden aikana. Tavoitteet asetetaan ammatillisen koulutuksen uudessa ohjaus-, säätely- ja rahoitusjärjestelmässä käytettävien suoritelmääritelyjen pohjalta. Kansallinen opintosuoritus- ja tutkintotietojen luovutuspalvelu Koski tulee jatkossa tuottamaan merkittävän osan koulutuksen järjestäjien rahoituksen määrittämisessä, toiminnan ohjauksessa ja tuloksellisuuden seurannassa tarvittavista tiedosta. Koski-palvelusta saatavaa tietoa tullaan hyödyntämään tavoitteiden ja indikaattorien määrittelyssä sitä mukaa, kun sen tietosisältö laajenee ja tietoa kertyy useammalta vuodelta.

Tässä esitettävät tilastotiedot perustuvat aiemman lainsäädännön mukaisiin määrittely-, tiedonkeruu- ja tilastointitapoihin.

Ammatillisen tutkintokoulutuksen uudet opiskelijat¹⁾

	2015 toteutuma	2016 toteutuma	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Perustutkintokoulutus	71 621	74 049	75 583	80 000	80 000	80 000
— josta oppisopimuskoulutus	6 166	6 838	8 588	10 000	10 000	10 000
Ammatti- ja erikoisammatti-tutkintokoulutus	31 518	34 453	32 625	38 000	38 000	38 000
— josta oppisopimuskoulutus	12 672	14 437	14 194	15 000	15 000	15 000

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus. Sisältää opetushallinnon alaisen valtionosuusrahoitteisen koulutuksen. Vuodesta 2018 lukien lukuihin sisältyy opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen siirtynyt työvoimakoulutus.

Ammatillisen tutkinnon suorittaneet¹⁾

	2015 toteutuma	2016 toteutuma	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Perustutkinnot	50 492	50 062	51 173	54 000	56 000	57 000
— josta oppisopimuskoulutus	4 635	4 379	4 193	4 500	5 000	6 000
Ammatti- ja erikoisammatti-tutkinnot	16 701	17 923	19 328	21 500	22 000	23 000
— josta oppisopimuskoulutus	7 384	8 368	9 193	10 500	10 500	11 000

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus. Sisältää opetushallinnon alaisen valtionosuusrahoitteisen koulutuksen. Vuodesta 2018 lukien lukuihin sisältyy opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen siirtynyt työvoimakoulutus.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien lukumäärät omistajatyypin mukaan¹⁾

	2016 toteutuma	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 toteutuma	2020 arvio
Kaikki järjestäjät yhteensä	176	166	166	162	152
— kuntajärjestäjät	9	9	9	9	9
— kuntayhtymäjärjestäjät	35	35	35	34	33
— yksityiset järjestäjät	131	121	121	118	109
— valtio koulutuksen järjestäjänä	1	1	1	1	1

¹⁾ Kalenterivuoden alun tilanne. Vuosien 2018—2020 luvut sisältävät myös siirtymäkauden ajan voimassa olevat vanhan lain mukaiset ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvat (16 järjestäjää vuosina 2018 ja 2019 sekä 11 järjestäjää vuonna 2020).

01. Valtion ammatillisen koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 7 887 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) Saamelaisalueen koulutuskeskuksen ja Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskuksen kansainvälistämiseen, oppimisympäristöjen ja digitaalisten ratkaisujen kehittämiseen, työnantajille maksettaviin koulutuskorvauksiin ja EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 2) enintään 2 400 000 euroa Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskuksen liiketaloudellisten suoritteiden hintojen alentamiseen.

Selvitysosa: Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskus tuottaa merenkulkuelinkeinon, viranomaisten ja vesillä liikkuvien kansalaisten turvallisuustasoa parantavaa ja ylläpitävää sekä ympäristöönnettomuuksia ehkäisevää turvallisuuskoulutusta pelastautumiskoulutusyksikössä Lohjalla ja palokoulutusyksikössä Upinniemessä. Tavoitteena on, että vuonna 2020 Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskus kouluttaa yhteensä 4 100 henkilöä.

Saamelaisalueen koulutuskeskuksen tehtävänä on lisätä saamelaisväestön ammatillista osaamista, järjestää saamelaisalueen elinkeinoelämän tarpeita vastaavaa koulutusta ja edistää alueen työllisyyttä sekä säilyttää ja kehittää saamelaiskulttuuria ja saamen kieltä. Koulutuskeskuksen erityistehtävänä on palvella Euroopan unionin ainutta alkuperäiskansaa. Vuonna 2020 koulutuskeskuksen ammatillisen koulutuksen opiskelijavuosimäärä on noin 125. Saamen kielen ja kulttuurin lukuvuosikoulutuksessa toteutetaan noin 7 200 opiskelijatyöpäivää ja kurssitoiminnassa noin 4 000 opiskelijatyöpäivää.

Henkilötyövuodet

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Saamelaisalueen koulutuskeskus	69	69	70
Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskus	25	26	26
Yhteensä	94	95	96

Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskuksen liiketaloudellisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	1 164	1 000	1 100
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	2 605	2 910	2 600
— osuus yhteiskustannuksista	1 207	900	1 100
Kustannukset yhteensä	3 812	3 810	3 700
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-2 649	-2 810	-2 600
Kustannusvastaavuus, %	31	26	30
Hintatuki	2 400	2 400	2 400
Kustannusvastaavuus hintatuen jälkeen, %	93	89	95

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Saamelaisalueen koulutuskeskus	4 587 000
Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskuksen hintatuki	2 400 000
Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskuksen muut menot	900 000
Yhteensä	7 887 000

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	9 750	10 072	9 347
Bruttotulot	1 713	2 000	1 460
Nettomenot	8 037	8 072	7 887
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 946		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 881		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

JTS-miljardin tuottavuussäästö	-36
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	59
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-141
Palkkausten tarkistukset	-10
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	14
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-58
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-13
Yhteensä	-185

2020 talousarvio	7 887 000
2019 talousarvio	8 072 000
2018 tilinpäätös	7 972 000

21. Ammatillisen koulutuksen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 12 906 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) ammatillisen koulutuksen kokeilu-, tutkimus-, kehittämis- ja arviointihankkeista aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen
- 2) ammatillisen koulutuksen yhteisten tietoteknisten palvelujen rahoittamiseen, toiminnan seurannan ja ohjauksen tietojärjestelmien sekä muiden ammatillisen koulutuksen yhteisten menojen rahoittamiseen
- 3) Örebron kuulovammaisten oppilaitoksen suomalaisten ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden kustannusten kattamiseen
- 4) enintään 1 700 000 euroa Pohjoiskalotin koulutussäätiön työvoimakoulutuksena järjestämän ammatillisen koulutuksen ja siihen liittyvän majoituksen menoihin
- 5) EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien tutkimus- ja koulutushankkeiden maksamiseen
- 6) enintään kahdeksaa henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Pohjoiskalotin koulutussäätiön toiminta perustuu Suomen, Norjan ja Ruotsin sopimuskausittain tekemään sopimukseen. Vuosia 2016—2019 koskevan sopimuksen perusteella Suomi on sitoutunut rahoittamaan Pohjoiskalotin koulutussäätiön työvoimakoulutusta vuosittain noin 80 opiskelijalle. Vuosia 2020—2023 koskevassa sopimuksessa koulutuksen tavoitteellinen paikkamäärä on tarkoitus pitää samana. Valtiosopimuksen perusteella Pohjoiskalotin koulutussäätiölle on myönnetty oikeus järjestää tiettyjä suomalaisia tutkintoja ja koulutuksia.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Naisjärjestöjen valtionavustukset (siirto momentille 29.10.51)	-250
Pohjoiskalotin koulutussäätiön työvoimakoulutus (siirto momentilta 32.30.51)	1 700
Reformin toimeenpanon tukeminen	-15 000
Team Finland knowledge -verkosto (siirto momentille 24.01.01)	-123
Yhteensä	-13 673

2020 talousarvio	12 906 000
2019 II lisätalousarvio	—
2019 talousarvio	26 579 000
2018 tilinpäätös	26 737 000

30. Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen koulutukseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 917 598 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) 806 004 000 euroa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisena rahoituksena ammatillisen koulutuksen perus-, suoritus- ja vaikuttavuusrahoitukseen ja edellä mainitun lain 44 §:n 1 momentin mukaisena valtionavustuksena myönnettävään strategia-rahoiutukseen ammatillisen koulutuksen järjestäjille

2) edellä mainitun lain 32 i §:ssä tarkoitettuna korvauksena yksityisille ammatillisen koulutuksen järjestäjille koulutuspalveluihin sekä muuhun kuin liiketaloudelliseen toimintaan liittyviin hankintoihin ja toimitilavuokriin sisältyvistä arvonlisäveroista aiheutuviin kustannuksiin sekä kunnan tai kuntayhtymän ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaiseen toimintaan luovuttaman kiinteistön ja käyttöomaisuuden osalta suoritettavista arvonlisäveroista aiheutuviin kustannuksiin

3) 824 000 euroa laskennallisin perustein määräytyvään kompensatioon ammatillisen koulutuksen järjestäjille opetusmetsien käyttöoikeuksien uudistamisen ja uuden opetusmetsämallin mukaisesti.

Kohdassa 1 tarkoitettu ammatillisen koulutuksen strategiarahoituksen osuus on enintään yksi prosentti opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 9 §:n mukaisesta ammatillisen koulutuksen määrärahasta.

Ammatillisen koulutuksen tavoitteellinen opiskelijavuosien määrä on enintään 179 500 opiskelijavuotta, mistä työvoimakoulutuksena järjestettävään koulutukseen kohdennettava tavoitteellisten opiskelijavuosien määrä on vähintään 8 350 opiskelijavuotta.

Selvitysosa: Opetusmetsämallissa Metsähallitus tekee viiden ammatillisen koulutuksen järjestäjän kanssa vastikkeellisen käyttöoikeussopimuksen. Sopimuksen mukaan puunmyyntitulot tuloutuvat ammatillisen koulutuksen järjestäjien sijaan Metsähallitukselle ja ammatillisen koulutuksen järjestäjille maksetaan kompensatio, joka otetaan lisäyksenä huomioon Metsähallituksen tuloutuksessa valtion talousarvioon.

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)

Ammatillisen koulutuksen määräraha yhteensä (ei sisällä alv-kompensatioita)	1 866 385 000
— Laskennallisen rahoituksen osuus yhteensä	1 851 385 000
josta perusrahoituksen osuus (70 % laskennallisesta rahoituksesta)	1 295 970 000
josta suoritusrahoituksen osuus (20 % laskennallisesta rahoituksesta)	370 277 000
josta vaikuttavuusrahoituksen osuus (10 % laskennallisesta rahoituksesta)	185 139 000
— Strategiarahoituksen osuus (0,80 % ammatillisen koulutuksen määrärahasta)	15 000 000
Kuntien rahoitusosuus	-980 381 000

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)

Arvonlisäverokompensaatiot yhteensä	30 770 000
— Arvonlisäverolain (1501/1993) 39 § ja 40 §:ssä tarkoitettuihin koulutuspalveluihin sekä muuhun kuin liikeloudelliseen toimintaan liittyviin hankintoihin sisältyvien arvonlisäverojen osuus yksityisille ammatillisen koulutuksen järjestäjille aiheutuneista kustannuksista	29 770 000
— Yksityiselle koulutuksen järjestäjälle korvattava kunnan tai kuntayhtymän luovuttaman kiinteistön ja käyttöomaisuuden osalta suoritettava arvonlisävero	1 000 000
Laskennallisin perustein määräytyvä kompensatio ammatillisen koulutuksen järjestäjille opetusmetsien käyttöoikeuksien uudistamisen ja uuden opetusmetsämallin mukaisesti	824 000
Yhteensä	917 598 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kilpailukyky sopimuksen vaikutus ammatillisen koulutuksen valtionosuuteen	10 272
Kustannustason muutos (2,6 %)	20 208
Nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi ja osaamistarpeisiin vastaamiseksi lisättyjen opiskelijavuosien asteittainen poistuminen	-4 700
Opettajien ja ohjaajien palkkaaminen sekä opetuksen ja ohjauksen tukitoimet (HO 2019 kertaluonteinen)	80 000
Tarkistus yksityisille koulutuksen järjestäjille korvattavien arvonlisäverojen määrään	2 627
Työpaikkaohjaajien koulutuksen lisääminen ja kehittäminen	2 500
Urheilijoiden ammatillisen koulutuksen tukeminen	500
Yhteensä	111 407

2020 talousarvio	917 598 000
2019 II lisätalousarvio	20 000 000
2019 talousarvio	806 191 000
2018 tilinpäätös	799 116 282

40. Korkeakouluopetus ja tutkimus**Valtuus**

Suomen Akatemian momenteilta 29.40.51 ja 29.40.53 rahoitettaviin tutkimushankkeisiin, tutkimusrahoituksen ohjelmisto- ja laitehankintoihin, arviointeihin, tutkimusohjelmien koordinaatioon sekä Akatemian rahoittamaan tutkimuksen edistämiseen saa vuonna 2020 hyväksyä sitoumuksia 337 076 000 euron arvosta. Valtuudesta vähintään 20 000 000 euroa on tarkoitettu kansainvälisen tason tutkimusinfrastruktuurien vahvistamiseen, vähintään 10 000 000 euroa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-ohjelman (ICT) toteuttamiseen ja 50 000 000 euroa yliopistojen profiloitumisen vahvistamiseen. Lisäksi mikäli vuoden 2019 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta hyväksyä sitoumuksia vuonna 2020.

Tieteellisten seurain valtuuskunnalle voidaan edelleen luovuttaa tilat vastikkeetta.

*Selvitysosa:***Yhteiskunnallinen vaikuttavuus**

— Suomen tieteen kansainvälinen taso sekä tieto- ja osaamis pohja vahvistuvat edistään kestävää talouskasvua ja uusien työpaikkojen syntymistä.

— Korkeasti koulutetun osaavan työvoiman ja tutkijakunnan saatavuus turvataan mahdollistaen yhteiskunnan, kulttuurin ja työelämän uudistuminen.

Suomen tieteen kansainvälinen taso sekä tieto- ja osaamis pohja vahvistuvat

Ammattikorkeakoulut, yliopistot, Suomen Akatemia, Kansallisarkisto, Kotimaisten kielten keskus ja Varastokirjasto edistävät toiminnallaan suomalaisen yhteiskunnan kilpailukykyä, hyvinvointia ja sivistystä sekä kestävää kehitystä. Toiminta on korkealaatuista, kansainvälistä, vaikuttavaa, eettistä ja tukee yhdenvertaisen ja kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan kehitystä.

Toiminnalliset tavoitteet

— Tiedepoliittisin instrumentein ja korkeakoulujen toimenpitein edistetään vahvojen ja verkotuneiden tutkimus- ja osaamiskeskittymien muodostumista, kansainvälistymistä ja kytkeytymistä globaaleihin edelläkävijäverkostoihin.

— Tutkimusrahoituksella vahvistetaan huippututkimuksen edellytyksiä ja kansallisia tutkimusinfrastruktuureja sekä eri toimijoita ja aloja yhdistävää tutkimus- ja innovaatiotoimintaa.

— Korkeakoulut tukevat nousevia tutkimusaloja ja luovat kilpailukykyiset edellytykset kansainväliseen kärkeen tähtävälle tutkimukselle.

— Tutkimusaineistojen, tutkimustulosten ja osaamisen laajaa hyödyntämistä ja avoimuutta julkisessa päätöksenteossa ja elinkeinoelämän kehittämisessä edistetään, mukaan lukien kaupallistaminen ja osaamisen vienti.

— Tutkimustoiminnan ja tietoyhteiskunnan kehittäminen turvataan korkeatasoisilla tukipalveluilla digitalisaatiota hyödyntäen.

— Avointa tieteellistä julkaisutoimintaa sekä aineistojen hyödynnettävyyttä ja pitkäaikaisäilyttämistä edistetään hallinnonalojen välisenä yhteistyönä.

— Tutkimuksen media- ja kansalaisnäkyvyyttä sekä tiedekasvatusta edistetään.

Korkeasti koulutetun osaavan työvoiman ja tutkijakunnan saatavuus turvataan

Ammattikorkeakoulut ja yliopistot kehittävät toimintaansa omaehtoisesti siten, että ne ovat tasarvoisia, esteettömiä, monikulttuurisia, vetovoimaisia ja hyvin johdettuja työ- ja oppimisympäristöjä. Korkeakoulut edistävät näitä tavoitteita myös laajemmin yhteiskunnassa. Korkeakoulutuksen sisältöjä ja digitaalista palveluympäristöä kehitetään yhteiskunnan ja työelämän muuttuvia tarpeita vastaavaksi. Opintoprosesseja, avoimia oppimisympäristöjä ja eri statustuksella toimivien oppijoiden joustavia opiskelumahdollisuuksia kehitetään siten, että työurat pitenevät ja jatkuva osaamisen kehittäminen mahdollistuu.

Toiminnalliset tavoitteet

— Korkeakoulutetun työvoiman määrää kasvatetaan korkeakoulutuksen tarjontaa lisäämällä, läpäisyä parantamalla ja joustavia opiskelumahdollisuuksia kehittämällä.

— Korkeakoulut jatkavat alakohtaista ja alojen välistä toiminnallista ja rakenteellista kehittämistä osaamisen kokoamiseksi ja epätarkoituksenmukaisten päällekkäisyyksien purkamiseksi.

— Korkeakoulut profiloituvat vahvuusalueilleen, selkeyttävät ja tiivistävät yhteistyötä ja työnjakoja niin keskenään kuin tutkimuslaitosten kanssa.

— Korkeakoulut nostavat koulutuksen laatua uudistamalla koulutussisältöjä, opetusmenetelmiä, oppimisympäristöjä ja opettajien pedagogista osaamista.

— Korkeakoulut lisäävät jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia, monipuolistavat opiskelijoiden ohjausta ja lisäävät yhteistyötä työelämän kanssa.

— Korkeakoulujen toiminnassa korostuu kansainvälisyys ja yrittäjämäinen toimintatapa sekä yhteiskunta- ja globaali vastuu.

Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen opiskelijamäärä

	2016	2017	2018	2019 arvio	2020 arvio
Ammattikorkeakoulujen perustutkinnot					
— aloittaneet	33 915	32 611	30 826	32 000	32 000
— tutkinnot	23 044	23 167	24 506	23 700	23 700
— opiskelijamäärä	128 663	127 792	127 033	127 100	127 100
Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot					
— aloittaneet	4 279	4 962	4 827	4 900	5 000
— tutkinnot	2 518	2 753	3 116	3 200	3 300
— opiskelijamäärä	11 001	12 198	13 404	13 400	13 400
Yliopiston perustutkinnot¹⁾					
— uudet opiskelijat	20 943	20 266	21 682	21 300	21 300
— suoritettut alemmat korkeakoulututkinnot	14 289	13 893	13 462	13 600	13 900
— suoritettut ylemmät korkeakoulututkinnot	15 321	14 911	15 162	15 200	15 300
— opiskelijamäärä	134 887	133 609	133 948	134 000	134 000
Yliopiston tohtorintutkinnot	1 888	1 750	1 783	1 770	1 750

¹⁾ Sisältää alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon opiskelijat ja tutkinnot

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan menojen osuus bruttokansantuotteesta (%)

	2014	2015	2016	2017	2018 arvio	2019 arvio	2020 arvio
T&K-menojen BKT-osuus (%)	3,17	2,90	2,74	2,76	2,70	2,72	2,72

Tutkimushankkeiden myöntämisvaltuuden käytöstä valtiolle aiheutuvat menot (milj. euroa)

Vuosi	Myöntämisvaltuus								
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	
2009	258,5	0,7							
2010	369,1	1,5							
2011	316,1	1,4							
2012	282,4	1,4							
2013	302,6	2,2	0,1						
2014	280,0	9,5	2,4	0,2					
2015	318,8	51,1	17,2	3,0	0,1				

Tutkimushankkeiden myöntämisvaltuuden käytöstä valtiolle aiheutuvat menot (milj. euroa)

2016	338,4	82,9	48,4	15,6	2,2	0,1			
2017	348,3	91,2	88,2	56,4	20,4	2,0			
2018	343,3	75,1	87,9	88,2	55,2	15,2			
2019	368,4	31,3	79,9	89,9	92,9	65,2	9,1		
2020	337,1		6,6	78,7	83,7	82,3	61,1	19,7	5,0
Yhteensä		348,3	330,7	332,0	254,5	164,8	70,2	19,7	5,0

Myöntämisvaltuuden muutoksessa on otettu lisäyksenä huomioon 8 500 000 euroa tutkimusinfrastruktuureihin siirtona momentilta 29.40.22, 5 207 000 euroa momentin 29.40.53 määrärahojen muuttamiseksi valtuuspäätösten piiriin osana teknistä budjetointimuutosta ja 1 000 euroa eläkemaksurakenteen muutoksesta ja vähennyksenä 25 000 000 euroa lippulaivahankkeiden vuosien 2018 ja 2019 rahoituksen päättymisestä ja kertaluonteinen 20 000 000 euroa opetus- ja kulttuuriministeriölle kansainvälisen EuroHPC-tutkimusinfrastruktuurin rahoittamiseksi.

Momentilta 29.40.22 tehty 8 500 000 euron tekninen siirto nostaa valtuudesta aiheutuvia menoja momentilla 29.40.51 v. 2020 2 500 000 euroa, v. 2021 5 000 000 euroa, v. 2022 7 500 000 euroa ja v. 2023 8 500 000 euroa. Momentin 29.40.53 määrärahojen muuttaminen valtuuspäätösten piiriin ei lisää valtion menoja.

01. Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 10 802 000 euroa.

Selvitysosa: Suomen Akatemia on tieteellisen tutkimuksen keskeinen rahoittaja Suomessa ja aktiivinen toimija kansallisessa ja kansainvälisessä tiede- ja innovaatiopolitiikassa. Akatemia kohottaa kilpailulla tutkimusrahoituksellaan ja tiedepoliittisella toiminnallaan tutkimuksen laatua ja vaikuttavuutta sekä tukee vahvasti tieteen uudistumista. Suomen Akatemian yhteydessä toimii strategisen tutkimuksen neuvosto, jonka hallinnolliset palvelut tuottaa Akatemian hallintovirasto.

Toiminnallinen tuloksellisuus

— Akatemia vahvistaa tutkimusrahoituksellaan tutkimuksen laatua, vaikuttavuutta ja tieteen uudistumista. Akatemia kehittää rahoitusmuotojaan, tarkistaa arviointikriteerejä sekä edistää tasaa arvoa ja vastuullista tutkimusta, ottaen huomioon kansainvälisyyden ja tutkijoiden liikkuvuuden sekä jatkaen rahoitusyhteistyötä suomalaisten ja ulkomaisten yhteistyökumppaneiden kanssa

— Akatemia tuottaa ministeriöille, korkeakouluille, tutkimuslaitoksille ja muille tahoille tiedepoliittisen päätöksenteon käyttöön laadukasta ja monipuolista tietoon perustuvaa materiaalia ja analyysejä Suomessa tehtävästä tutkimuksesta ja suomalaisista tutkimusorganisaatioista

— Akatemia edellyttää tutkimusaineistojen ja -menetelmien sekä tutkimustulosten saatavuutta avoimen tieteen periaatteiden mukaisesti Akatemian rahoittamissa hankkeissa

— Akatemia toimii laadukkaasti, tehokkaasti ja taloudellisesti ottaen huomioon toimintaympäristön muutokset kuten digitalisaation ja valtiontalouden toiminnalle asettamat reunaehdot.

Henkisten voimavarojen hallinta

— Suomen Akatemia kehittää työyhteisöään tavoitteena henkilöstön hyvä työkyky ja -hyvinvointi sekä oikein kohdentuva Akatemian strategian mukainen osaamisen hyödyntäminen.

Tunnuslukuja	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Yhteiskunnallinen vaikuttavuus				
Akatemian yhteistyökyky (sidosryhmäkysely, max 4)	-	3,01	3,10	-
Tieteen tila -katsaus (kahden vuoden välein)	aloitettu	valmistunut	valmistunut	aloitettu
Rahoitettujen tutkimushankkeiden tuottaman datan avaaminen (%)	>50	56,8	<25	>50
Toiminnallinen tuloksellisuus				
Rahoitustoiminta, käsitellyt hakemukset (lkm)	4 490	4 113	4 100	4 300
Avoin tiede (OA-julkaisujen) osuus Akatemian rahoitamisessa hankkeissa (%)	45	46,1	50	80
Rahoitustoiminnan kustannusten osuus myönnetystä rahoituksesta (%)	2,3	2,3	<3,5	<3,5
Akatemiahankkeiden käsittelykustannus (euroa/ hakemus)	1 500	1 420	1 500	1 400
Henkisten voimavarojen hallinta				
Työtyytyväisyysindeksi (VMBaro)	3,63	3,54	3,65	3,65
Henkilötyövuodet	136,2	132,5	139	137

Suomen Akatemian tulostavoitteiden toteuttamiseen käytetään myös momenttien 29.40.51, 29.40.53, 29.40.54 ja 29.40.66 määrärahoja.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	12 174	11 892	11 202
Bruttotulot	559	350	400
Nettomenot	11 615	11 542	10 802
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	6 645		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	6 719		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Muu muutos	4
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-48
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-57
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	139
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-59
Palkkausten tarkistukset	-23
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	32
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-700
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-28
Yhteensä	-740

2020 talousarvio	10 802 000
2019 talousarvio	11 542 000
2018 tilinpäätös	11 689 000

02. Kansallisarkiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 19 566 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) Kansallisarkiston kansainvälisen yhteistyön edellyttämien järjestöjen ja ohjelmien jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien maksamiseen
- 2) EU:n hyväksymien hankkeiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Kansallisarkisto on asiantuntija- ja palveluorganisaatio sekä humanistisen ja yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen infrastruktuuri, jonka toiminnan tavoitteena on, että yhteiskunnan ja yksilön kannalta merkittävä arkistoaines säilyy suppeassa ja käyttökelpoisessa muodossa ja on tehokkaasti käytettävissä asiakaslähtöisesti. Kansallisarkiston tehtävänä on varmistaa kansalliseen kulttuuriperintöön kuuluvien asiakirjojen säilyminen ja niiden käytettävyys, tukea tutkimusta ja tiedon avoimuutta, sekä kehittää arkistointia edistään digitaalisuutta.

Toiminnallinen tuloksellisuus

— Kansallisarkisto digitoi ja edistää digitaalisen asiakirjatiedon uudelleenkäyttöä resurssiensa puitteissa

— Kansallisarkisto toimii laadukkaasti, tehokkaasti ja taloudellisesti keskittyen ydintehtäviinsä ja ottaen huomioon valtiontalouden toiminnalle asettamat reunaehdot.

Henkisten voimavarojen hallinta

— Kansallisarkisto kehittää työyhteisöään tavoitteena henkilöstön hyvä työkyky ja -hyvinvointi sekä oikein kohdentuva osaaminen.

Tunnuslukuja	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Yhteiskunnallinen vaikuttavuus				
Arkistoaineiston kokonaismäärä (hyllymetriä)	218 516	221 795	219 000	226 000
Digitoidun aineiston kokonaismäärä (milj. kuvausyksikköä)	60	74	80	85
Toiminnallinen tuloksellisuus				
Tutkijasalikäynnit	28 925	26 920	25 000	23 000
Toimitetut tietopyyntötilaukset (kpl)	33 792	28 806	27 000	27 000
Verkkokäyttö (käyntikerrat)	1 453 923	1 626 634	1 800 000	1 900 000
Viranomaisarkistot (hm/vuosi)	887	2 279	15 100	5 000
Digitoidut aineistot (hm/vuosi)	663	1 000	250	550
Henkisten voimavarojen hallinta				
Työtyytyväisyysindeksi (VMBaro)	3,4	3,3	3,7	3,7
Henkilötyövuodet	224,1	203	200	200

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	20 374	20 057	20 236
Bruttotulot	1 844	600	670
Nettomenot	18 531	19 457	19 566
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 622		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	915		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Massadigitoinnin pilotti vuonna 2019		-2 500
Paperiarkistojen massadigitointi		1 500
Toimintamenojen tasomuutos		1 500
Uuden keskusarkiston väliaikaisen lisäyksen poistaminen		-50
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)		-11
JTS-miljardin tuottavuussäästö		-55
Lomarahojen alentaminen (Kiky)		178
Omakustannuseriaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa		-431
Palkkausten tarkistukset		-28
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)		41
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)		-35
Yhteensä		109
2020 talousarvio		19 566 000
2019 talousarvio		19 457 000
2018 tilinpäätös		17 823 000

03. Kotimaisten kielten keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 082 000 euroa.

Selvitysosa: Kotimaisten kielten keskus asiantuntija- ja palveluorganisaationa lisää toiminnallaan tietoa kotimaisista kielistä ja edistää suomen ja ruotsin kielen säilymistä ja kehittämistä tuottaen palveluja, kuten neuvontaa, kielenhuoltoa ja sanakirjoja. Keskus koordinoi saamen kielten, viittomakielten ja romanikielen huoltoa sekä tarjoaa palveluitaan ja aineistoaan avoimesti verkossa edistäen tiedon avoimuutta ja digitalisaatiota osana tutkimuksen infrastruktuureja. Keskus luo edellytyksiä maahanmuuttajien kotoutumiselle laatimalla suomi-somali -sanakirjan ja suomi-kurdin kielet -sanakirjoja.

Tunnuslukuja	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Julkaisujen määrä (sivua)	3 939	4 019	3 500	3 500
Kielineuvonta (vastauksia), kpl	6 540	7 060	6 000	6 000
Sähköiset aineistot ¹⁾	185 088	190 713	190 000	200 000
Työtyytyväisyysindeksi (VMBaro)	3,53	3,6	3,4	3,4
Henkilötyövuodet	77,1	78	77	77

¹⁾ Aineiston määrän ja jalostusasteen kehittyminen kumulatiivisesti.

Kotimaisten kielten keskuksen tulostavoitteiden toteuttamiseen käytetään myös momentin 29.40.53 määrärahoja.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	1 835	1 558	1 532
Bruttotulot	455	450	450
Nettomenot	1 380	1 108	1 082
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	856		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	594		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-1
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-7
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	7
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-25
Palkkausten tarkistukset	-1
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	2
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-1
Yhteensä	-26
2020 talousarvio	1 082 000
2019 talousarvio	1 108 000
2018 tilinpäätös	1 118 000

04. Varastokirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 629 000 euroa.

Selvitysosa: Varastokirjasto vähentää toiminnallaan yleisten ja tieteellisten kirjastojen koelmatarvetta ja varmistaa, että hankittu kirjallisuus säilyy tiedontarvitsijoiden käytössä. Varastokirjaston toiminta tukee avoimen tieteen edistämistä ja osaamisen kehittämistä yhteiskunnassa osana tutkimuksen infrastruktuureja. Varastokirjasto toimii laadukkaasti, tehokkaasti ja taloudellisesti.

Tunnuslukuja	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Vastaanotetun aineiston määrä (hm)/v	3 121	3 007	4 000	4 000
Tilausten määrä (kpl)/v	107 989	97 386	115 000	115 000
Työtyytyväisyysindeksi (VMBaro)	3,84	3,9	4	4
Henkilötyövuodet	17,9	17,4	18	18

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	1 623	1 668	1 629
Bruttotulot	3	3	3
Nettomenot	1 620	1 665	1 626
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	60		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	96		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-1
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-9
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	14
Omakustannuseriaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-38
Palkkausten tarkistukset	-2
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	3
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-3
Yhteensä	-36

2020 talousarvio	1 629 000
2019 talousarvio	1 665 000
2018 tilinpäätös	1 656 000

20. Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 29 769 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) ammattikorkeakouluja, yliopistoja ja tiedelaitoksia koskevan tutkimus-, arviointi-, selvitys- ja kehittämistoiminnan menojen ja avustusten maksamiseen
- 2) korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja tieteen yhteisten tietoteknisten palvelujen ja tietoverkon rahoittamiseen, korkeakoulujen ja tieteen toiminnan seurannan ja ohjauksen tietojärjestelmien sekä muiden vastaavien yhteisten menojen keskitettyyn rahoittamiseen
- 3) EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien tutkimus- ja koulutushankkeiden maksamiseen
- 4) enintään 186 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin
- 5) enintään 400 000 euroa julkisen keskitetyn sähköisen säilytys- ja arkistopalvelun toteuttamiskustannuksiin.

Selvitysosa: Kehittämistoimilla tuetaan erityisesti korkeakoulu- ja tutkimusjärjestelmän rakenteellista kehittämistä ja uudistamista. Tavoitteena on korkeakoulujen ja tieteen yhteisillä tai yhtenäisillä tietoteknisillä palveluilla kohottaa tukitoimintojen palvelutasoa, alentaa kustannuksia ja edistää sähköistä asiointia. Vuosien 2017—2021 aikana toteutetaan datalähtöisen tutkimuksen kehittämisohjelma tieteen laadun, osaamisen kasvun ja tieteen kilpailukyvyn parantamiseksi sekä digitalisaation hyötyjen saavuttamiseksi.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2020	2021	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Ennen vuotta 2020 tehdyt sitoumukset	9 000	3 000	12 000
Menot yhteensä	9 000	3 000	12 000

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Tutkimus-, arviointi-, selvitys- ja kehittämistoiminta	1 369 000
Korkeakoulujen ja tieteen yhteiset tietotekniset palvelut ja tietoverkko	28 000 000
Julkisen keskitetyn sähköisen säilytys- ja arkistopalvelun toteuttamiskustannuksiin, SAPA (enintään)	400 000
Yhteensä	29 769 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteinen vähennys harkinnanvaraisiin avustuksiin	-1 000
Korkeakoulujen hakijasuman purkaminen	-2 000
Sähköisen arkistoinnin palvelukokonaisuus (SAPA)	-200
Team Finland Knowledge -verkosto, palautus (siirto momentilta 24.01.01)	446
Yhteensä	-2 754

2020 talousarvio	29 769 000
2019 talousarvio	32 523 000
2018 tilinpäätös	169 375 000

(22.) *Tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoitus* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Vuodesta 2020 alkaen uusia tutkimusinfrastruktuurihankepäätöksiä tehdään vain valtuudesta ja valtuuden maksatukseen tarvittavat määrärahat on siirretty momentille 29.40.51. Määrärahalisäys on v. 2020 2,5 milj. euroa, v. 2021 5,0 milj. euroa, 2022 7,5 milj. euroa ja 2023 8,5 milj. euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tutkimusinfrastruktuurit, siirto Suomen Akatemian valtuuteen 8,5 milj. euroa ja v. 2020 määrärahalisäys momentille 29.40.51 2,5 milj. euroa	-8 500
Yhteensä	-8 500

2019 talousarvio	8 500 000
2018 tilinpäätös	8 500 000

50. *Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 874 209 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää yliopistolain (558/2009) mukaisena rahoituksena:

- 1) 1 680 148 000 euroa laskennallisin perustein määräytyvään yliopistojen perusrahoitukseen
- 2) 178 461 000 euroa korvausta yliopistoille aiheutuneisiin arvonlisäverolain (1501/1993) 39 ja 40 §:ssä tarkoitettuihin koulutuspalveluihin sekä yliopistojen muuhun kuin liiketaloudelliseen toimintaan liittyviin hankintoihin ja toimitilavuokriin sisältyvien arvonlisäverojen kustannuksiin
- 3) enintään 15 600 000 euroa yliopistojen harkinnanvaraiseen rahoitukseen.

Selvitysosa: Yliopistojen valtionrahoitus määräytyy yliopistolain (558/2009) 49 §:n, yliopistoista annetun valtioneuvoston asetuksen (770/2009) ja yliopistojen perusrahoituksen laskentakriteereistä annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen (331/2016) perusteella.

Kohdan 2 korvausta tarkistetaan vuosittain viimeksi toteutuneen yliopistokohtaisen euromääräisen arvonlisäverokertymän perusteella.

Helsingin yliopiston yhteydessä toimii Kansalliskirjasto, jonka tehtävistä säädetään yliopistolaisissa (558/2009) ja kulttuuriaineistojen tallettamisesta ja säilyttämisestä annetussa laissa (1433/2007). Tavoitteena on vahvistaa Kansalliskirjaston roolia kirjastoalan kansallisena kehittäjänä ja koko kirjastoverkon peruspalvelujen tarjoajana.

Opettajankoulutusta järjestävissä yliopistoissa on opetusharjoittelua ja opettajankoulutuksen kehittämistä varten harjoittelukouluja, joiden tavoitteena on opettajankoulutusta palvelevan toimin-

nan korkea taso ja läheinen vuorovaikutus yliopiston muun toiminnan kanssa. Harjoittelukoulujen oppilasmäärä on noin 8 300, josta noin 2 200 on lukiolaisia.

Yliopistojen määrälliset tavoitteet

	2014 toteutuma	2016 toteutuma	2018 ¹⁾ toteutuma	2020 ²⁾ tavoite
Alemmat korkeakoulututkinnot	13 499	14 289	13 462	14 670
Ylemmät korkeakoulututkinnot	14 859	15 321	15 162	15 395
Tohtorin tutkinnot	1 865	1 888	1 783	1 690
Tieteelliset julkaisut (jufo 2 ja 3)/opetus- ja tutkimus- henkilökunta ³⁾	0,46	0,53	0,56	0,57
Kansainvälisten yhteisjulkaisujen osuus tieteellistä julkaisuista (jufo 1—3), %	44,9	42,7	47,0	48,0
Tavoiteajan kuluessa (7 v) valmistuneiden osuus aloittaneista, % ⁴⁾	48,5	51,5	52,5	55,0
Lukuvuodessa vähintään 55 opintopistettä suorittaneiden osuus, %	38,4	41,8	43,2	45,0

¹⁾ Tutkintomäärissä toteutuma, muuten arvio

²⁾ Tutkintotavoitteissa vuoden 2020 arvo on keskimääräinen tavoite vuosille 2017—2020. Tohtorintutkintojen lukumäärän kasvattamisen sijaan painopistettä halutaan siirtää jatkokutkinnon jälkeisen tutkijanuran kehittämiseen ja työllistettävyyden parantamiseen.

³⁾ Julkaisufoorumi on tieteellisen julkaisu toiminnan laadunarviointia tukeva luokitusjärjestelmä. Kolmiportaisessa luokituksessa keskeiset ulkomaiset ja kotimaiset julkaisukanavat jaotellaan perustason (1) ja korkeimman tason (3) väliin.

⁴⁾ Tarkoittaa alemmissa ja ylemmissä korkeakoulututkinnoissa tavoitetutkinnon suorittaneiden osuutta, ylin tutkinto, johon uusi opiskelija on saanut tutkinnon suorittamisoikeuden.

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)

Yliopistojen laskennallinen perusrahoitus	1 680 148 000
— Kansalliskirjasto	17 874 000
— Harjoittelukoulut	51 375 000
— Yliopistojen muu laskennallinen perusrahoitus	1 610 899 000
Arvonlisäverolain (1501/1993) 39 § ja 40 §:ssä tarkoitettuihin koulutuspalveluihin sekä yliopistojen muuhun kuin liiketaloudelliseen toimintaan liittyviin hankintoihin ja toimitilavuokriin sisältyvien arvonlisäverojen osuus yliopistoille aiheutuneista kustannuksista	178 461 000
— Arvio vuoden 2020 ALV-kompensaatioksi	165 705 000
— Vuoden 2018 korvauksiin kohdennetun ALV -kompensaation ja toteutuman välisen eron mukainen tarkistus	12 756 000
Yliopistolain (558/2009) mukainen yliopistojen harkinnanvarainen rahoitus (enintään)	15 600 000
Yhteensä	1 874 209 000

Kuntien rahoitusosuus harjoittelukouluissa annettavan lukiokoulutuksen kustannuksiin, 8 307 000 euroa, on otettu huomioon momentin 29.10.30 mitoituksessa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

ALV -kompensaation tarkentuminen	27 008
Indeksikorotus (2,6 %)	41 670
Kilpailukyky sopimuksen vaikutus yliopistojen talousarvio rahoitteeseen toimintaan	500
Korkeakoulujen hakijasuman purkaminen	-4 000
Perusrahoituksen vahvistaminen (HO 2019)	40 000
Team Finland Knowledge -verkosto (siirto momentille 24.01.01)	-674
Toimintamallin kehittäminen Suomen tekniikan alan yliopistojen yhteistyöhön	
Lounais-Suomessa	-1 000
Varhaiskasvatuksen henkilöstörakenteen kehittäminen	4 000
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-408
Yhteensä	107 096

2020 talousarvio	1 874 209 000
2019 talousarvio	1 767 113 000
2018 tilinpäätös	1 767 428 000

51. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 280 096 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) tutkimuksesta, tutkijanuran eri vaiheiden tehtävistä, tutkimusinfrastruktuurien, tutkimusedellytysten kehittämisestä, tutkimuksen hyödyntämisen edistämisestä, valtionavustuksista ja apurahoista sekä kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) kansainvälisten järjestöjen, mukaan lukien tutkimusinfrastruktuurien, rahoitusosuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden menojen maksamiseen
- 4) Suomen Akatemian rahoittamiin tutkimushankkeisiin ja ohjelmiin liittyviin palkkaus-, eläkemaksu- ja muihin kulutusmenoihin, tutkimusrahoituksen tietojärjestelmien hankintojen menoihin ja yleiskustannuksiin sekä yhdessä momentin 29.40.53 kanssa enintään 11 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenoihin.

Kohdassa 1 tarkoitettu tutkimusrahoitus budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena. Tutkimusrahoituksesta saadaan maksaa ennakoita talousarvion ulkopuolisille rahoituksen saajille.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Lippulaivahankkeet, päätösten maksatus	4 000
Tutkimusinfrastruktuurit (siirto momentilta 29.40.22 Suomen Akatemian valtuuteen 8,5 milj. euroa ja määrärahalisäys momentille 29.40.51 2,5 milj. euroa)	2 500
Valtuuspäätösten edellyttämät määrärahatarpeet, ajoituksen muutos	2 448
Yliopistojen profiloitumisen vahvistaminen, valtuuspäätösten maksatusten ajoituksen muutos	-5 000
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	10

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	-2
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	2
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-2
Yhteensä	3 956

2020 talousarvio	280 096 000
2019 talousarvio	276 140 000
2018 tilinpäätös	245 175 193

53. Rahapelitoiminnan tuotot tieteen edistämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 105 486 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) tutkimuksesta, tutkijanuran eri vaiheiden tehtävistä, tutkimusedellytysten kehittämisestä pois lukien tutkimusinfrastruktuurihankkeet, tutkimuksen hyödyntämisen edistämisestä, valtionavustuksista ja apurahoista sekä kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) arvioinneista, tieteellisestä julkaisutoiminnasta ja tieteen tunnetuksi tekemisestä aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) Suomen Akatemian rahoittamiin tutkimushankkeisiin ja ohjelmiin liittyviin palkkaus-, eläkemaksu- ja muihin kulutusmenoihin, tutkimusrahoituksen tietojärjestelmien hankintojen menoihin ja yleiskustannuksiin yhdessä momentin 29.40.51 kanssa enintään 11 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenoihin
- 4) yksityisen arkistotoiminnan valtionavustuksiin ja kehittämismenoihin
- 5) Kotimaisten kielten kesuksesta annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaisesti viraston toiminnasta aiheutuviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää yhdessä momentin 29.40.03 kanssa enintään 82 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön, myös virkaan nimitettyjen virkamiesten palkkausmenoihin
- 6) päätöksentekoa tukevaa yhteiskunnallista tutkimusta tekeville yhteisöille ja tutkimuslaitoksille myönnettävien valtionavustusten maksamiseen
- 7) kansainväliseen yhteistyöhön osallistumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 8) tieteen edistämiseksi, tieteen ja yhteiskunnan sekä kansalliskielten ja yhteiskunnan vuorovaikutuksen edistämiseksi myönnettävien valtionavustusten, -palkintojen ja apurahojen, tieteellisen kirjallisuuden kääntämis- ja painattamismenojen, tiedonjulkistamisen ja tutkimusetiikan edistämismenojen sekä tieteen tukemiseen liittyvistä tutkimuksista, selvityksistä ja julkaisuista aiheutuvien menojen maksamiseen
- 9) tutkimusaineistojen käytön saatavuuden parantamiseksi ja tutkimuksen infrastruktuurihankkeisiin myönnettäviin valtionavustuksiin ja valtion laitosten vastaavien hankkeiden menojen maksamiseen sekä enintään 7 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin
- 10) tiedeyhteisöjen käytössä olevien valtion toimitilojen vuokriin.

Kohdassa 1 tarkoitettu tutkimusrahoitus budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena. Tutkimusrahoituksesta saadaan maksaa ennakoita talousarvion ulkopuolisille rahoituksen saajille.

Kohdassa 5 tarkoitettujen henkilöiden osalta työnantajalle maksetut sairausvakuutuksen mukaiset etuudet otetaan nettobudjetoitaessa tuloina huomioon.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Suomen Akatemian käytettäväksi tutkimushankkeiden rahoittamiseen ja tieteellisen tutkimuksen edistämiseen	50 673 000
Yksityisen arkistotoiminnan valtionavustuksiin ja kehittämismenoihin	5 744 000
Kotimaisten kielten keskuksen toimintaan	3 627 000
Tiedekeskus Heureka toimintaan ja tiedekasvatusta tukeviin hankkeisiin	3 000 000
Tieteellisten seurain valtuuskunnalle tieteellisten yhteisöjen yhteistoiminnan ja tieteellisen tiedonvälityksen edistämistä varten	5 850 000
Ulkomailla toimivien tiedeinstituuttien toimintaan	2 340 000
Digitaalisten tietoaineistojen löydettävyyden, saavutettavuuden, yhteentoimivuuden ja uudelleenkäytettävyyden edistämiseen	5 000 000
Valtiontalouden ulkopuolisten tutkimuslaitosten sekä tieteen ja yhteiskunnan vuorovaikutuksen edistämiseen ja muihin tieteen tukemisesta aiheutuviin menoihin	5 822 000
Päätöksentekoa tukevaa yhteiskunnallista tutkimusta tekeville yhteisöille ja tutkimuslaitoksille myönnettäviin avustuksiin	600 000
Eräisiin kansainvälisen tieteellisen yhteistyön menoihin, jäsenmaksuihin ja rahoitusosuuksiin	22 080 000
Avustusten maksamiseen niiden tiedeinstituuttien tilakustannuksiin, jotka maksavat vuokraa ulkoministeriölle	750 000
Yhteensä	105 486 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-2 081
Yhteensä	-2 081

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	105 486 000
2019 talousarvio	107 567 000
2018 tilinpäätös	106 188 438

54. Strateginen tutkimusrahoitus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 54 631 000 euroa.

Valtuus

Vuonna 2020 uusia rahoituspäätöksiä saa tehdä enintään 55 631 000 euron arvosta.

Valtuutta ja määrärahaa saa käyttää:

- 1) strategiseen tutkimukseen valtioneuvoston päättämien teema-alueiden ja painopisteiden mukaisesti
- 2) strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittamien tutkimushankkeiden ja -ohjelmien, tutkimuksen infrastruktuureista, apurahoista ja kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien palkkausmenojen sekä muiden menojen ja avustusten maksamiseen myös ulkomaiselle organisaatiolle
- 3) arvioinneista aiheutuvien kulutusmenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kansallisena vastinrahoituksena EU-hankkeiden ja muiden kansainvälisten tutkimusrahoittajien hankkeisiin, jos hankkeet ovat valtioneuvoston päättämien teema-alueiden ja painopisteiden sekä neuvoston ohjelmarakenteen mukaisia.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena. Tutkimusrahoituksesta saadaan maksaa ennakolta talousarvion ulkopuolisille rahoituksen saajille lukuun ottamatta yrityksiä.

Selvitysosa: Strateginen tutkimus on pitkäjänteistä, ongelmakeskeistä ja tieteellisesti korkeatasoista yhteiskuntapolitiikkaa ja yhteiskunnan toimintojen kehittämistä palvelevaa tutkimusta, jonka tarkoituksena on löytää ratkaisuja merkittäviin yhteiskunnan haasteisiin ja ongelmiin. Rahoitusta kohdennetaan laaja-alaisesti erilaisten yhteiskunnan merkittävien ja suurien haasteiden tutkimukseen ja muun muassa tutkimukseen, joka palvelee elinkeinoelämän uudistamista ja kilpailukykyä, työelämän kehittämistä julkisen sektorin kehittämistä palvelevaan tutkimukseen jne. Rahoitus mahdollistaa tutkimuksen suuntaamisen yhteiskunnan muuttuvien tietotarpeiden mukaisesti sekä tutkimuksen katvealueille. Tutkimushankkeita rahoitetaan yhteiskunnallisen merkityksen, vaikuttavuuden ja tutkimuksen laadun perusteella.

Strategisen tutkimuksen neuvoston tutkimushankkeiden myöntämisvaltuuden käytöstä valtiolle aiheutuvat menot (1 000 euroa), arvio

Vuosi	Valtuus	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
2015	55 631	10 752	22 259	22 370	-608	858				
2016	55 631		11 710	22 536	16 878	4 507				
2017	55 631			1 098	16 914	18 222	15 000	4 398		
2018	55 631				9 618	17 000	17 000	10 000	2 013	
2019	55 631					6 331	17 400	17 200	14 700	
2020	55 631						5 231	20 200	19 100	11 100
Yhteensä		10 752	33 969	46 004	42 802	46 918	54 631	51 798	35 813	11 100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtuuspäätösten maksatusten ajoituksen muutos	-1 000
Yhteensä	-1 000

2020 talousarvio	54 631 000
2019 talousarvio	55 631 000
2018 tilinpäätös	42 801 479

55. Valtionrahoitus ammattikorkeakoulujen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 882 472 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) 815 182 000 euroa laskennallisin perustein määräytyvään perusrahoitukseen ammattikorkeakouluille ammattikorkeakoululain (932/2014) mukaisena rahoituksena
- 2) 57 214 000 euroa korvaukseen ammattikorkeakouluille aiheutuneisiin arvonlisäverolain (1501/1993) 39 ja 40 §:ssä tarkoitettuihin koulutuspalveluihin sekä ammattikorkeakoulujen muuhun kuin liiketaloudelliseen toimintaan liittyviin hankintoihin ja tilavuokriin sisältyvien arvonlisäverojen kustannuksiin
- 3) enintään 9 770 000 euroa ammattikorkeakoululain (932/2014) mukaiseen ammattikorkeakoulujen harkinnanvaraiseen rahoitukseen
- 4) 306 000 euroa laskennallisin perustein määräytyvään kompensaatioon ammattikorkeakouluille opetusmetsien käyttöoikeuksien uudistamisen ja uuden opetusmetsämallin mukaisesti.

Selvitysosa: Ammattikorkeakoulujen valtionrahoitus määräytyy ammattikorkeakoululain (932/2014) 43 §:n, ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen (1129/2014) ja opetus- ja kulttuuriministeriön ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen laskentakriteereistä annetun asetuksen (814/2016) perusteella.

Kohdan 2 korvaus perustuu viimeksi toteutuneen vahvistetun tilinpäätöksen tietoihin.

Kohdan 3 määrärahaan sisältyy 1 050 000 euroa ammattikorkeakoulujen aloituspaikkojen lisäämiseen Savonlinnassa 150 paikalla vuodesta 2020 alkaen.

Kohdan 4 opetusmetsämallissa Metsähallitus tekee kolmen ammattikorkeakoulun (Hämeen ammattikorkeakoulu, Karelia-ammattikorkeakoulu, Novia yrkeshögskolan) kanssa vastikkeellisen käyttöoikeussopimuksen. Sopimuksen mukaan puunmyyntitulot tuloutuvat ammattikorkeakoulujen sijaan Metsähallitukselle ja ammattikorkeakouluille maksetaan kompensaatio, joka otetaan lisäyksenä huomioon Metsähallituksen tuloutuksessa valtion talousarvioon.

Ammattikorkeakoulujen toiminnallisen tuloksellisuuden tunnuslukuja ja määrälliset tavoitteet

	2014 toteutuma	2016 toteutuma	2018 toteutuma	2020 ¹⁾ tavoite
Ammattikorkeakoulututkinnot	22 778	23 044	24 506	22 269
Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot	2 115	2 518	3 116	2 950
Ammatillinen opettajankoulutus, valmistuneet	1 849	1 798	1 461	1 600

Ammattikorkeakoulujen toiminnallisen tuloksellisuuden tunnuslukuja ja määrälliset tavoitteet

	2014 toteutuma	2016 toteutuma	2018 toteutuma	2020 ¹⁾ tavoite
Julkaisut/opettajat ja t&k-henkilöstö	1,11	1,28	1,30	1,35
Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet viiden vuoden kuluttua aloittamisesta, % aloittaneista	55,7	57,3	58,0	60,0
Lukuvuodessa vähintään 55 opintopistettä suorittaneet opiskelijat, % amk-tutkinnon opiskelijoista	61,7	62,2	63,0	64,0

¹⁾ Tutkintotavoitteissa vuoden 2020 arvo on keskimääräinen tavoite vuosille 2017–2020.

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)

Ammattikorkeakoulujen laskennallinen perusrahoitus	815 182 000
Arvonlisäverolain (1501/1993) 39 § ja 40 § tarkoitettuihin koulutuspalveluihin sekä ammattikorkeakoulujen muuhun kuin liiketaloudelliseen toimintaan liittyviin hankintoihin ja toimitilavuokriin sisältyvien arvonlisäverojen osuus ammattikorkeakouluille aiheutuneista kustannuksista	57 214 000
Ammattikorkeakoululain (932/2014) mukainen ammattikorkeakoulujen harkinnanvarainen rahoitus (enintään)	9 770 000
Laskennallisin perustein määräytyvä kompensatio ammattikorkeakouluille opetusmetsien käyttöoikeuksien uudistamisen ja uuden opetusmetsämallin mukaisesti	306 000
Yhteensä	882 472 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

ALV -kompensaation tarkentuminen	5 603
Indeksikorotus (2,6 %)	20 367
Kilpailukyky sopimuksen vaikutus ammattikorkeakoulujen talousarvio-rahointeeseen toimintaan	300
Korkeakoulujen aloituspaikkamäärän lisääminen	1 050
Mekaanisen puurakentamisen ammattikorkeakoulutus	240
Opetusmetsäkompensaatio	306
Perusrahoituksen vahvistaminen (HO 2019)	20 000
Team Finland knowledge (siirto momentille 24.01.01)	-338
Yhteensä	47 528

2020 talousarvio	882 472 000
2019 talousarvio	834 944 000
2018 tilinpäätös	826 250 000

66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 079 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Suomen maksuosuuksien maksamiseen Euroopan hiukkasfysiikan tutkimuskeskukselle (CERN), Euroopan eteläiselle observatoriolle (ESO), Euroopan molekyylibiologian laboratoriolle (EMBL), Euroopan molekyylibiologian konferenssille (EMBC), Euroopan Yliopistoinstituutille (EUI), eurooppalaiselle synkrotonisäteilykeskukselle (ESRF) ja Euroopan

antiprotoni- ja ionitutkimuslaitokselle (FAIR) sekä vastaaville kansainvälisille tieteellisille järjestöille.

Selvitysosa: Jäsenmaksuosuudet määräytyvät pääsääntöisesti jäsenmaiden kansantuoteosuuksien perusteella järjestöjen tekemien päätösten mukaisesti.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansantuoteosuuksien ja valuuttakurssimuutosten aiheuttama jäsenmaksujen muutos	107
Yhteensä	107
2020 talousarvio	20 079 000
2019 talousarvio	19 972 000
2018 tilinpäätös	18 105 780

70. Opintotuki

Selvitysosa: Opetus- ja kulttuuriministeriön yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoite opintotukitoimille on opiskeluajan toimeentulon turvaaminen ja opintotuen mitoittaminen siten, että mahdollistetaan tasa-arvoiset edellytykset osaamistason parantamiseen tukemalla omaehtoisen koulutukseen hakeutumista ja päätoimista opiskelua.

Opintotuen vaikuttavuutta arvioidaan määräajoin toteutettavilla tutkimushankkeilla.

Opintotukilain (65/1994) mukainen opintotuki koostuu opintorahasta, opintorahan huoltajakorotuksesta, asumislisästä ja opintolainan valtiontakauksesta. Opintotuen tarkoituksena on turvata opintojen aikaista toimeentuloa.

Opintolainaa korostaa koulutuksen investointiluonnetta ja se on maksettava takaisin. Opintolainaa nostanut ja määräajassa korkeakoulututkinnon suorittanut on oikeutettu lainahyvitykseen tai opintolainavähennykseen, minkä tarkoituksena on kannustaa tutkinnon suorittamiseen tavoiteajassa.

Opintojen päätyttyä voidaan opintolainojen erääntyneet korot maksaa pienituloiselle opintovelalliselle korkoavustuksena valtion varoista ilman takaisinmaksuvelvollisuutta. Korkoavustus turvaa siten lainan takaisinmaksua ehkäisten samalla valtion takausvastuun kasvu.

Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuen tarkoituksena on mahdollistaa kohtuuhintainen päivittäinen ruokailu. Avustusta myönnettäessä sovelletaan korkeakouluopiskelijoiden ruokailun tukemisen perusteista annettua valtioneuvoston asetusta (54/2012).

Koulumatkatukilain (48/1997) mukainen koulumatkatuki korvaa oppivelvollisuusiän ylittäneille tarkoitettuja perusopintoja, lukio-opintoja tai ammatillisia opintoja harjoittavan opiskelijan kohtuulliset päivittäiset koulumatkakustannukset. Koulumatkakustannusten laskentaperusteista säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella (465/2019).

Opintotuen toimeenpanotehtävät hoitaa Kansaneläkelaitos yhteistyössä oppilaitosten kanssa. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa opintotukitoiminnan yleisestä johtamisesta, ohjauksesta ja kehittämisestä.

Toiminnallinen tuloksellisuus ja toiminnalliset tavoitteet

Opintotukea kehitetään osaamistason vahvistamiseksi siten, että järjestelmä edistää suunnitelmallista ja päätoimista opiskelua ja opintoaikojen lyhenemistä.

Opintotukimäärärahat ja opintotuen saajat

	2016	2018	2020 arvio
Opintotukimenot (milj. euroa)			
Opintoraha			
— korkea-aste	371,9	279,5	283,7
— toinen aste	131,8	125,3	141,1
Asumislisä	264,6	9,2	23,0
Koulumatkatuki	49,0	45,7	54,0
Ateriatuki	31	30,3	31,6
Opintotuen saajat			
Opintoraha			
— korkea-aste	188 525	189 760	182 000
— toinen aste	127 227	117 677	111 000
Asumislisä			
— korkea-aste	155 349	19 070	19 000
— toinen aste	62 101	3 592	3 600
Koulumatkatuki	65 380	64 001	65 500
Valtiontakauksen saajat			
Korkea-aste	185 980	189 411	189 000
Toinen aste	48 024	59 227	60 000

Valtion takaamien opintolainojen lainakanta oli vuoden 2018 lopussa 3 400,9 milj. euroa. Opintolainaa oli vuoden 2018 lopussa 439 212 henkilöllä. Keskimääräinen opintolainan määrä oli ammatillisen perustutkinnon suorittaneella 7 400 euroa, ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneella 11 900 euroa ja ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneella 12 900 euroa.

Määrärahan mitoitusperusteet

	2016	2018	2020 arvio
Keskimääräinen opintotuki			
Opintoraha, €/kk			
— korkea-aste	296	248	251
— toinen aste	170	182	196
Asumislisä, €/kk	199	203	202
Koulumatkatuki, €/kk	174	153	159

Vuonna 2020 määrärahan mitoituksessa säännönmukaisesti opintorahaa saavien määräksi arvioidaan 219 000, joista korkeakouluopiskelijoita on 138 000 ja muita opiskelijoita 81 000. Asumis-

lisän saajamääräksi arvioidaan 12 000. Koulumatkatuen säännönmukaisen saajamäärän arvioidaan olevan 34 400 opiskelijaa.

Opintorahan perusmäärä (euroa/kk)

	1.8.2019	1.8.2020 (arvio ¹⁾)
— vanhempiensa luona asuvat, alle 20-vuotiaat	38,66	39,04
— vanhempiensa luona asuvat, 20 vuotta täyttäneet	81,39	82,20
— muualla asuvat, alle 18-vuotiaat	101,74	102,75
— muualla asuvat, 18 vuotta täyttäneet	250,28	252,76
— avioliitossa olevat	250,28	252,76
— alle 18-vuotiasta lasta huoltavat	325,28	353,75

¹⁾ KEL-indeksin mukaiset euromäärät ovat arvioita 1.8.2020 lukien, lopulliset pisteluvut vahvistetaan lokakuussa 2019.

— Vanhempien tulot voivat pienentää tai korottaa opintorahan määrää.

— Lasta huoltavalle opiskelijalle maksettavan opintorahan huoltajakorotuksen määrä on 1.1.2020 lukien 100 euroa kuukaudessa.

— Opintorahan vähävaraikorotukseen oikeutettu alle 20-vuotias sekä pienituloisen perheen alle 17-vuotias lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelija on oikeutettu oppimateriaalilisiin (46,80 €/kk).

— Ulkomailta tai Ahvenanmaan maakunnassa opiskelevan asumislisän määrä on 210 euroa kuukaudessa.

— Koulumatkatukea myönnetään, kun opiskelijan yhdensuuntainen koulumatka on vähintään kymmenen kilometriä ja koulumatkakustannukset ovat yli 54 euroa kuukaudessa. Opiskelijan omavastuuosuus on 43 euroa kuukaudessa.

Opintotuen saajamäärän ja käyttöasteen arvioitu kehitys

	2016	2018	2020 arvio
Lukio	26 971 (25 %)	25 525 (25 %)	25 000 (24 %)
Ammatillinen koulutus	96 953 (65 %)	86 303 (61 %)	86 000 (61 %)
Ammattikorkeakoulu	90 700 (67 %)	90 634 (67 %)	88 000 (65 %)
Yliopisto	88 148 (63 %)	88 525 (63 %)	88 000 (61 %)

01. Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 639 000 euroa.

Selvitysosa: Opintotuen muutoksenhakulautakunta toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena opintotuki- ja koulumatkatukiasioissa (laki opintotuen muutoksenhakulautakunnasta 1080/2012). Vuonna 2020 arvioidaan valituksia tulevan vireille noin 3 500. Valitusten tavoitteellinen keskimääräinen käsittelyaika on korkeintaan 7 kuukautta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

JTS-miljardin tuottavuussäästö	-3
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	8
Palkkausten tarkistukset	-1
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	2
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-2
Yhteensä	4

2020 talousarvio	639 000
2019 talousarvio	635 000
2018 tilinpäätös	619 000

52. Opintolainojen valtioneuvoston vuosittainen määräraha (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 84 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (65/1994) mukaisista valtioneuvoston vuosittaisista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Opintolainahyvitys	55 000 000
Takausvastuuosuudet	17 000 000
Maksuvapautukset	6 000 000
Tileistä poistot	6 000 000
Korkoavustukset	200 000
Yhteensä	84 200 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Korkeakoulututkinnon määräajassa suorittaneiden määrän vaikutus hyvitysmenoihin	25 000
Yhteensä	25 000

2020 talousarvio	84 200 000
2019 talousarvio	59 200 000
2018 tilinpäätös	50 252 684

55. Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 447 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (65/1994) mukaisten opintorahan ja asumislisän maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi opintotukilain muuttamisesta siten, että opintorahan huoltajakorotusta korotetaan 1.1.2020 lukien 25 eurolla kuukaudessa ja opintorahat sidotaan KEL-indeksiin 1.8.2020.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Korkeakouluopiskelijoiden opintorahat	283 700 000
Muiden oppilaitosten opiskelijoiden opintorahat	141 100 000
Asumislisä	23 000 000
Yhteensä	447 800 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Alle 18-vuotiaiden opintorahan ja asumislisän tarveharkinnan lievennys	930
Ammatillisen koulutuksen opiskelijamäärän ja tarvearvion täsmentyminen	-8 466
Asumislisämenojen täsmentyminen	3 000
Huoltajakorotuksen korotus 25 €/kk 1.1.2020 (HO 2019)	3 000
Opintorahan sitominen indeksiin 1.8.2020 (HO 2019)	2 000
Oppimateriaalilisä	5 200
Yhteensä	5 664

2020 talousarvio	447 800 000
2019 talousarvio	442 136 000
2018 tilinpäätös	414 096 918

57. Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 31 626 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) avustuksen maksamiseen opiskelijaravintoloille Suomessa suomalaisessa korkeakoulussa alempaa tai ylempää korkeakoulututkintoa, ammattikorkeakoulututkintoa tai ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien opiskelijoiden sekä opintotukeen oikeuttaviin korkeakoulujen ammatillisiin täydennyskoulutusohjelmiin, erikoistumiskoulutusohjelmiin taikka ammatilliseen kelpoisuuteen tai virkakelpoisuuteen tähtääviin lisäopintoihin osallistuvien opiskelijoiden aterioiden hinnan alentamiseksi 1,94 eurolla ateriala kohti

2) ylimääräisen avustuksen maksamiseen muualla kuin korkeakoulun tiloissa sijaitsevan opiskelijaravintolan pitäjälle enintään 1 euro, kuitenkin enintään opiskelijaruokailusta aiheutuvien tila- ja laitekustannusten määrä, sellaista ateriala kohden, josta maksetaan ateriatukea.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki	29 126 000
Opiskelijaravintoloiden ylimääräinen avustus	2 500 000
Yhteensä	31 626 000

2020 talousarvio	31 626 000
2019 talousarvio	31 626 000
2018 tilinpäätös	30 266 582

59. Koulumatkatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 53 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää koulumatkatuesta annetun lain (48/1997) mukaisen tuen maksamiseen.

Selvitysosa: Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa eräiden koulumatkakustannusten laskentaperusteista (544/2015) säädettäviä laskennallisten kustannusten perusteita voidaan tarkistaa kustannuskehityksen perusteella 1.8.2020 lukien.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetuksen opiskelijoiden ottaminen koulumatkatuen piiriin	100
Yhteensä	100
2020 talousarvio	53 600 000
2019 talousarvio	53 500 000
2018 tilinpäätös	45 658 705

80. Taide ja kulttuuri

Selvitysosa: Edistetään opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategia 2025 mukaisia yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita. Tavoitteiden saavuttamista edistetään erityisesti taide- ja taiteilija-, kulttuuriperintö-, kirjasto-, kulttuurivienti-, tekijänoikeus- ja audiovisuaalisen politiikan keinoilla.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet

— *Luova työ ja tuotanto*: Taiteellisen ja muun luovan työn tekemisen edellytykset parantuvat ja tuotannon sekä jakelun muodot monipuolistuvat.

— *Osallisuus ja osallistuminen kulttuuriin*: Osallisuus kulttuuriin lisääntyy ja eri väestöryhmien erot osallistumisessa kaventuvat.

— *Kulttuurin perusta ja elinvoimaisuus*: Kulttuurin perusta on vahva ja elinvoimainen.

Luova työ ja tuotanto: Taiteellisen ja muun luovan työn tekemisen edellytykset parantuvat ja tuotannon sekä jakelun muodot monipuolistuvat

Luovan työn ja taiteellisen ilmaisun muodot ovat monipuolistuneet ja toimintaympäristö muuttunut. Taiteen alat, niiden toimintamuodot ja rakenteet poikkeavat toisistaan. Taiteilijoiden ja muiden luovan työn tekijöiden asema työmarkkinoilla vaihtelee riippuen siitä, tehdäänkö työtä ammatinharjoittajina, työntekijöinä, yrittäjinä tai itsensä työllistäjinä. Taiteilijoiden toimeentulo on jäänyt jälkeen muun väestön tulotason kehityksestä. Taiteilija-apurahojen määrä ja koko on pysynyt pitkään entisellä tasolla tai heikentynyt ottaen huomioon yleinen kustannustason nousu. Tarvitaan toimia, joilla vahvistetaan taiteilijan toimeentuloa ja asemaa työmarkkinoilla.

Luovan alan yritysten tarpeet eivät tule riittävästi huomioituiksi rahoitus- ja tukijärjestelmissä. Luovan osaamisen laajempi hyödyntäminen lisää osaltaan taiteilijoiden ja luovan työn tekijöiden toimeentulomahdollisuuksia.

Globalisaatio lisää kilpailua mutta myös uudenlaisia mahdollisuuksia taide- ja kulttuurituotteiden markkinoilla. Tarvitaan välittäjäportaan toimintaedellytysten vahvistamista ja muita toimenpiteitä, jotka parantavat suomalaisten toimijoiden edellytyksiä pärjätä globaaleilla markkinoilla.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

— Kehitetään taiteilijoiden ja taiteen asemaan vaikuttavia tuki- ja edistämisyjärjestelmiä.

— Uudistetaan yksityisen kopioinnin hyvitysjärjestelmä.

— Tuetaan luovien alojen kasvua vahvistamalla kulttuurisisältöjen tuotekehityksen, viennin ja kansainvälistymisen sekä kulttuurimatkailun edellytyksiä.

Tavoitteeseen liittyvät tunnusluvut	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
<i>Taiteilijat</i>				
— vuosiapurahan saajien/hakemusten määrä	271/2 268	294/2 548	300/2 500	300/2 500
— pääkaupunkiseudulla asuvien osuus kaikista Taiteen edistämiskeskuksen apurahojen hakijoista/ saajista (sis. yhteisöt), %	46/48	49/51	46/48	46/48
— taiteilijaeläkkeiden kokonaismäärä (31.12.)	1 076	1 073	1 070	1 070
— uusien taiteilijaeläkkeiden saajien määrä suhteessa hakijoiden määrään, %	11,80	10,90	10,70	11,0
— taidealan ammattien työttömät työnhakijat	7 144	6 217	6 500	6 500
<i>Kulttuurin toimiala</i>				
— kulttuuriammateissa päätyössään toimivat (työvoimatutkimus)	127 000	-	127 500	127 000
— kulttuurialan yritysten toimipaikat	21 636	-	21 000	21 500
— kulttuurialan yritysten henkilöstö	54 592	-	55 000	55 300
— kulttuurialan yritysten liikevaihto (mrd. euroa)	13,9	-	14,0	14,2
— pelialan yritysten liikevaihto (mrd. euroa)	2,6	-	2,8	2,8

Osallisuus ja osallistuminen kulttuuriin: Osallisuus kulttuuriin lisääntyy ja eri väestöryhmien erot osallistumisessa kaventuvat

Taide- ja kulttuuripalveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden turvaaminen on tärkeää yhteiskunnan monimuotoisuudessa ja alueiden erilaistuksessa. Osallisuus kulttuuriin edellyttää kulttuuristen oikeuksien toteutumista ja yhdenvertaiset osallistumismahdollisuudet takaavia taide- ja kulttuuripalveluja. Kulttuuripalvelujen tuottamiseen ja levittämiseen tarvitaan uudenlaista yhteistyötä eri toimijoiden kesken sekä uusia malleja erityisesti vähän kulttuuripalveluja käyttävien tavoittamiseksi. Myös digitaalisia palveluja sekä digitaalisuuden hyödyntämistä kulttuurialan toimijoiden yleistyössä on tarpeen kehittää.

Kunnissa tapahtuva kulttuuritoiminta koskee kaikkia kansalaisia. Vuonna 2019 voimaantulleen uuden kuntien kulttuuritoimintaa koskevan lain lähtökohta on monipuolistuneen väestörakenteen huomioon ottaminen kulttuuritoimintaa ja -palveluja järjestettäessä. Yleisten kirjastojen toimintoja ja palveluja kehitetään vuoden 2017 kirjastolain pohjalta. Alueellisesti kattavaa ja monimuo-

toista taide- ja kulttuurifestivaalitoimintaa edistetään vuoteen 2025 ulottuvan toimintaohjelman mukaisesti. Taiteen perusopetusjärjestelmää uudistetaan.

Taide ja kulttuuri lisäävät ihmisten hyvinvointia, minkä vuoksi niiden tulee näkyä ja vaikuttaa ihmisten arjessa, kuten varhaiskasvatuksessa ja koulupäivän yhteydessä tapahtuvassa harrastustoiminnassa, elinympäristöissä sekä sosiaali- ja terveystoimen palveluissa. Yhteiskunnan moninaisuuden tulisi näkyä nykyistä paremmin taiteen ja kulttuurin toimialan toiminnoissa ja palveluissa.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

— Taide-, kulttuuri- ja kirjastopalveluja on saatavilla eri väestöryhmien tarpeisiin ja palvelujen käyttö pysyy vähintään vakiintuneella tasolla.

Tavoitteeseen liittyvät mittarit	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
<i>Kansalliset taidelaitokset</i>				
— Suomen kansallisoopperan ja -baletin esitysten määrä	587	654	647	600
— Suomen kansallisoopperan ja -baletin maksavat kävijät, 1 000 henk.	229	231	230	230
— Suomen kansallisoopperan ja -baletin yleisökontaktit, 1 000 henk.	297	290	320	300
— Suomen Kansallisteatterin esitysten määrä	1 274	1 264	1 220	1 000
— Suomen Kansallisteatterin maksavat kävijät, 1 000 henk.	197	1 783	175	125
— Suomen Kansallisteatterin yleisökontaktit, 1 000 henk.	213	195	195	160
— Kansallisgallerian kokoelma- ja erikoisnäyttelyiden määrä	17	18	19	20
— Kansallisgallerian maksavat kävijät, 1 000 henk.	794	679	760	700
— Kansallisgallerian yleisökontaktit, 1 000 henk.	2 754	2 242	2 900	2 900
<i>Valtionosuutta saavat teatterit, orkesterit ja museot</i>				
— teattereiden esitysten määrä	12 600	12 100	12 600	12 200
— teattereiden kävijät, 1 000 henk.	2 230	2 251	2 200	2 200
— orkestereiden konserttien määrä	2 492	2 800	2 800	2 800
— orkestereiden konserttien kuulijat, 1 000 henk.	940	961	960	960
— museoiden kävijät (VOS-museot ja muut päätoimisesti hoidetut museot), 1 000 henk.	6 700	7 129	6 800	7 000
<i>Elokuva</i>				
— Kotimaisten elokuvien teatteriensi-illat	40	41	40	40
— kotimaisten elokuvien katsojat elokuva-teattereissa, 1 000 henk.	2 398	1 900	2 000	2 000
<i>Yleiset kirjastot</i>				
— pää- ja sivukirjastojen määrä, kpl	719	719	718	717
— yleisten kirjastojen kokonaislainaus, 1 000 kpl	85 215	84 516	85 000	85 000

Tavoitteeseen liittyvät mittarit	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
— fyysiset kirjastokäynnit, 1 000 kpl	50 076	49 824	50 000	51 000
— kirjastojen verkkokäynnit, 1 000 kpl	36 978	38 036	40 000	43 000
— kirjastojen järjestämien tapahtumien osallistujat, 1 000 henk.	963	959	961	963
<i>Kuntien kulttuuritoiminta</i>				
Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset: ka. €/asukas (sis. taiteen perusopetus, kirjastot, museot ja näyttelyt, teatteri, tanssi ja sirkus, musiikki, muu kulttuuritoiminta)				
	141	-	141	141

— Käynnistetään taiteen perusopetuksen rahoitusjärjestelmän uudistaminen taiteen perusopetuksen saavutettavuuden vahvistamiseksi.

— Vahvistetaan kulttuurista moninaisuutta taide- ja kulttuuritoiminnoissa.

— Hyvinvointia ja terveyttä edistävä taide- ja kulttuuripalvelutoiminta vakiintuu osaksi sosiaali- ja terveydenhuoltoa.

Kulttuurin perusta ja elinvoimaisuus: **Kulttuurin perusta on vahva ja elinvoimainen**

Jo yli puolet toimialan valtion rahoituksesta rahoitetaan rahapelitoiminnan voittovaroin. Tilanne on haastava, etenkin jos rahapelitoiminnan tuloutus vähentyy.

Kulttuurin toimialan rahoitusjärjestelmien kehittämisessä on tärkeää pitää yllä tasapaino rahoituksen ennakoitavuuden ja joustavuuden välillä. Museota koskeva valtionosuusjärjestelmän uudistus on käynnissä. Järjestelmää on tarpeen uudistaa myös esittävien taiteiden osalta. Kulttuuriperintöalalla muinaismuistolain ajantasaistaminen on monivuotinen prosessi. Kulttuuriperintöä on tarpeen käsitellä muutoinkin aiempaa monipuolisemmin sen hyödyntämismahdollisuuksien ja yhteiskunnallisten vaikutusten näkökulmasta. Kulttuuriaineistojen digitoiminta on tarpeen jatkaa, jolloin aineistot saadaan laajasti käytettäviksi ja niiden pitkäaikaissäilytys tulee turvatuksi.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

— Käynnistetään esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmän uudistaminen.

— Aloitetaan muinaismuistolain uudistaminen ja käynnistetään eri hallinnonaloja koskevan kulttuuriperintöstrategian laatiminen.

— Tuetaan kulttuuriperintöaineistojen digitaalisen saatavuuden, käytön ja pitkäaikaissäilytyksen lisääntymistä.

— Museoiden rahoitusjärjestelmä uudistuu vuonna 2018 valmistuneen työryhmäesityksen pohjalta. Uudistus sisältää museolain kokonaisuudistamisen ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain muuttamisen. Myös Taiteen edistämiskeskuksen esittävän taiteen valtionavustusjärjestelmää uudistetaan.

Finna-palvelu	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Aineistoja tarjoavien organisaatioiden määrä	230	344	370	390
Haettavissa oleva aineistomäärä	13,6 milj.	15,3 milj.	17 milj.	18 milj.
Verkossa saatavilla olevat aineistot	1,9 milj.	1,9 milj.	2,2 milj.	2,5 milj.
Verkkokäynnit	23,6 milj.	31,3 milj.	35 milj.	40 milj.

— Tuetaan taide- ja kulttuurilaitosten perustamis- ja peruskorjaushankkeita.

01. Taiteen edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 4 106 000 euroa.

Selvitysosa: Taiteen edistämiskeskus on taiteen rahoitus-, kehittämis- ja palveluvirasto, jonka tehtävänä on edistää taidetta kansallisesti ja kansainvälisesti. Myös kulttuurin edistäminen kuuluu viraston tehtäviin siltä osin kuin se ei kuulu muun viranomaisen tehtävään. Virasto tukee taitelijan mahdollisuuksia tehdä taiteellista työtä ja saada työstään toimeentuloa, luo mahdollisuuksia alan yhteisöille pitkäjänteiseen työhön, edistää taiteen laatua, uudistumista, monimuotoisuutta ja kansainvälisyyttä. Virasto vahvistaa taiteen ja kulttuurin avulla yhteiskunnan demokraattista ja tasa-arvoista kehitystä ja tukee yhteiskunnan henkistä ja taloudellista hyvinvointia.

Taiteen edistämiskeskus rahoittaa taiteilijoiden työtä ja erilaisten yhteisöjen toimintaa vuosittain. Virasto edistää taiteen ja taiteilijoiden asemaa sekä taiteen ja kulttuuripalveluiden saavutettavuutta ja saatavuutta kehittämisohjelmilla ja muilla palveluilla.

Viraston yhteydessä toimii luottamuselimiä, joita ovat valtion taidetoimikunnat, alueelliset taide-toimikunnat sekä Kirjailijoiden ja kääntäjien kirjastoapurahalautakunta ja Kuvataiteen näyttöapurahalautakunta. Niiden tehtävänä on myöntää vertaisarviointiin perustuen apurahoja, toimia oman toimialansa asiantuntijana ja osallistua viraston strategian laadintaan.

Viraston yhteydessä toimii taideneuvosto. Sen tehtävänä on päättää valtion taidetoimikuntien määrästä, niiden tarkemmista nimistä ja toimialoista. Taideneuvosto myös nimeää jäsenet valtion taidetoimikuntiin ja alueellisiin taidetoimikuntiin ja esittää taiteen akateemikon arvonimeä.

Taiteen edistämiskeskuksen tehtävä yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteuttamisessa on:

— Edistää taiteilijoiden toimeentuloa ja työllisyyttä.

— Vahvistaa demokraattisen ja tasa-arvoisen yhteiskunnan kehitystä taiteen ja kulttuurin avulla.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa Taiteen edistämiskeskukselle seuraavat toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet:

— Uudistetaan viraston yhteydessä toimivien vertaisarviointia tekevien luottamuselinten toimintaa ja rakennetta.

— Uudistetaan virastorakennetta ja alueellisia palveluita.

Tuloksellisuuden tunnusluvut	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 tavoite/arvio	2020 tavoite/arvio
Valtionavustus- ja apurahahakemukset	14 000	13 661	14 700	12 000
Myönteiset valtionavustus- ja apurahapäätökset	3 369	3 283	3 100	3 000
Apuraha-/avustushakemuksen käsittelyaika (keskimäärin viikkoa)	15	21	15	14
Tukimuotojen lukumäärä	24	23	21	19
Toimielinten lukumäärä	24	23	24	20
Henkisten voimavarojen hallinta				
Henkilötyövuodet	87	87	91	91
Työtyytyväisyysindeksi (VMBaro)	3,5	3,5	3,5	3,6

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	4 353	4 125	4 116
Bruttotulot	32	10	10
Nettomenot	4 321	4 115	4 106
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	676		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	350		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-13
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-9
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	45
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-15
Palkkausten tarkistukset	-7
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	10
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-11
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-9
Yhteensä	-9

2020 talousarvio	4 106 000
2019 talousarvio	4 115 000
2018 tilinpäätös	3 995 000

03. Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 095 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) perusparannushankkeiden rahoittamiseen
- 2) kalusto- ja laitehankintoihin.

Selvitysosa: Suomenlinnan hoitokunta vastaa Unescon maailmanperintöluetteloon otetun ja kansainvälisesti merkittävän Suomenlinnan rakennuskulttuurimuistomerkin restauroinnista, ylläpidosta ja kehittämisestä sekä kohteen perusinformaation tuottamisesta ja jakamisesta yleisölle.

Suomenlinnan hoitokunnan tehtävänä on kulttuuriperintökokonaisuuden säilyttäminen kansallisten suojelutavoitteiden ja maailmanperintösopimuksen velvoittamalla tavalla.

Suomenlinnan hoitokunnan tehtävänä yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteuttamisessa on:

— Vastata Suomenlinnan maailmanperintökohteen esimerkillisestä hoidosta, ylläpidosta ja esittelystä siten, että linnoitusalue säilyy elinvoimaisena ja vetovoimaisena.

— Huolehtia, että rakenteet ja rakennukset säilyvät edustavina, suunnittelun ja rakentamisen taso on hyvä ja asukkaiden sekä kävijöiden tyytyväisyys pysyy korkealla tasolla.

— Noudattaa Unescon edellyttämän hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisia toimia Suomenlinnan maailmanperintökohteen tunnetuksi tekemisessä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa Suomenlinnan hoitokunnalle seuraavat tavoitteet:

— Vahvistetaan Suomenlinnan elinvoimaisuutta ja vetovoimaisuutta sekä tehostetaan hoitokunnan vuokratilojen kunnossapitoa. Maailmanperintökohteen rakennuksia ja ympäristöä hoidetaan kestävästi ja vastuullisesti.

— Saatetaan käyttökuntoon vajaakäytössä tai korjauksen takia tyhjillään olevat huoneistot Suomenlinnan kunnostusohjelman (2019—2023) mukaisesti. Tavoitteena on vuokratuottojen kasvu sekä 95 prosentin käyttöaste vuokra-asunnoissa. Huoneistojen vuokria korotetaan siten, että vuokrien jälkeenjääneisyys suhteessa yleiseen vuokratasoon kurotaan asteittain umpeen. Tarkoitus on, että perittävät vuokrat tulevat osaltaan kattamaan kiinteistöjen ylläpidon ja kiinteistö kustannusten nousun aiheuttamat kustannukset.

Tuloksellisuuden tunnusluvut	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 tavoite/ arvio	2020 tavoite/ arvio
Yhteiskunnallinen vaikuttavuus				
Suomenlinnan paikallistaloudellinen vaikutus (milj. euroa)	40	23	50	45
Toiminnallinen tehokkuus				
Vuokra-asuntojen käyttöaste, %	94	94,2	95	95
Vuokratuotot, kasvu %	-1,0	1,0	0,5	0,5
Henkisten voimavarojen hallinta				
Henkilötyövuodet	76,8	81,1	79	79
Työtyytyväisyysindeksi (VMbaro)	3,7	3,6	3,8	3,6

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	8 983	8 594	8 695
Bruttotulot	6 737	6 485	6 600
Nettomenot	2 246	2 109	2 095
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	381		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	425		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma, liiketaloudelliset suoritteet (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	6 619	6 550	6 600
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	6 502	6 450	6 500
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	117	100	100
Kustannusvastaavuus, %	102	102	102

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-12
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-5
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	19
Palkkausten tarkistukset	-3
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	4
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-13
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-4
Yhteensä	-14

2020 talousarvio	2 095 000
2019 talousarvio	2 109 000
2018 tilinpäätös	2 290 000

04. Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 20 875 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kalusto- ja laitehankintoihin.

Selvitysosa: Museovirasto on kulttuuriperinnön ja kulttuuriympäristön viranomainen, asiantuntija ja tiedontuottaja. Museovirasto vastaa kulttuuriperintötiedon keräämisestä ja säilyttämisestä, kulttuuriympäristön ja kulttuuriomaisuuden suojelusta, museoalan ohjaamisesta ja ke-

hittämisestä sekä kulttuuriperintöalan kansainvälisten sopimusten asiantuntijuudesta yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Museovirasto ja siihen kuuluva Suomen kansallismuseo vastaavat kulttuurihistoriallisesta kansalliskokoelmasta ja järjestävät kohteissaan näyttely- ja yleisöpalveluja.

Museoviraston tehtävänä yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteuttamisessa on:

— Huolehtia monimuotoisesta kulttuuriperinnöstä tarjoamalla tietoa ja osaamista kulttuuriperinnön ja -ympäristön kehittämiseksi ja suojelemiseksi.

— Osallistua aktiivisesti kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön kulttuuriperinnön merkityksen ja mahdollisuuksien tunnistamiseksi ja hyödyntämiseksi.

— Parantaa kulttuuriperinnön fyysistä, tiedollista ja kulttuurista saavutettavuutta ja osallisuutta kulttuuriperintöön.

— Kehittää palveluita asiakaslähtöisesti ja vuorovaikutteisesti sekä lisätä aineistojen sähköistä saatavuutta ja käyttöä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa Museovirastolle seuraavat tavoitteet:

— Kulttuuriympäristöstrategian, maailmanperintöstrategian ja museopoliittisen ohjelman linjauksia toteutetaan toiminnassa läpäisevästi.

— Kulttuuriympäristötyössä painotetaan valtakunnallisia tehtäviä, valtion erityisiä vastuita sekä alueen museoiden tukea ja ohjausta. Työssä korostuu ennakoivuus ja ohjelmallinen suojelupoliittikka. Vahvistetaan toimintaa kansainvälisten kulttuuriperintösopimusten toimeenpanossa ja eurooppalaisessa, pohjoismaisessa ja Itämeren alueen kulttuuriperintöyhteistyössä. Aineistoja ja prosesseja muutetaan digitaaliseen muotoon.

— Kansallismuseo tuottaa monipuolista kansallista ja kansainvälistä ohjelmistoa. Museo- ja nähtävyyden kohteita kehitetään alueellisina vetovoimatekijöinä.

Tuloksellisuuden tunnusluvut	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 tavoite/arvio	2020 tavoite/arvio
Tuotokset ja laadunhallinta				
Objektien katselumäärät Finna-palvelussa, kpl	1 207 722	635 050	700 000	800 000
Sähköisesti luetteloitujen objektien saatavuus Finna-palvelussa, kpl	215 765	265 813	275 000	290 000
Museoiden ja linnojen kokonaiskävijämäärä	681 209	710 896	685 000	690 000
Toiminnallinen tehokkuus				
Museo- ja linnassakäynnin keskihinta, euroa	2,04	2,19	2,12	2,12
Museo- ja linnassakäynnin keskitulo, euroa	3,48	4,36	3,86	3,86
Henkisten voimavarojen hallinta				
Työtyytyväisyysindeksi (VMBaro)	3,69	3,77	3,6	3,7
Henkilötyövuodet	242	267	250	260

Toiminnan tulot ja menot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	26 760	23 299	24 375
Bruttotulot	5 931	3 300	3 500
Nettomenot	20 829	19 999	20 875
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 807		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 930		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vantaan kokoelma- ja konservointikeskuksen vuokra (II LTA 2018)	560
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-23
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-42
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	181
Omakustannuseriaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-978
Palkkausten tarkistukset	-28
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	44
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-38
Tasomuutos	1 200
Yhteensä	876

2020 talousarvio	20 875 000
2019 I lisätalousarvio	1 000 000
2019 talousarvio	19 999 000
2018 tilinpäätös	19 952 000

05. Näkövammaisten kirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 5 211 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kalusto- ja laitehankintoihin.

Selvitysosa: Näkövammaisten kirjasto (Celia) on saavutettavan kirjallisuuden ja julkaisemisen asiantuntijakeskus. Celia tuottaa ja välittää kirjallisuutta saavutettavassa muodossa, kuten äänikirjoina ja pistekirjoina, yhteistyössä kirjastojen ja kustantajien kanssa.

Celia tuottaa uusia kauno-, tieto- ja oppikirjanimekkeitä noin 1 300. Celia tuottaa lukemisesteisten koululaisten ja toisen asteen opiskelijoiden oppimateriaalia sekä tutkintoa suorittavien korkeasteen opiskelijoiden tutkintovaatimuksissa olevia kirjoja tuotantopolitiikan mukaisesti.

Celia välittää kirjallisuutta asiakkaiden käyttöön noin miljoona kertaa vuodessa yhteistyössä yleisten kirjastojen ja korkeakoulukirjastojen sekä muiden yhteisöjen kanssa. Verkkolainauksen osuus kaikista lainoista kasvaa. Palvelu on asiakkaille maksutonta. Asiantuntijatoiminnan painopisteenä on saavutettavan julkaisemisen edistäminen.

Näkövammaisten kirjaston tehtävänä yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteuttamisessa on:

- Ehkäistä eriarvoistumista ja tukea yhdenvertaisia mahdollisuuksia lukemiseen ja oppimiseen.
- Lisätä uusien asiakkaiden pääsyä Celian palveluiden piiriin Celian ja yleisten kirjastojen ja oppilaitosten yhteistyömallin mukaisesti.
- Vastata lasten ja nuorten lisääntyneeseen aineistojen kysyntään ja käyttöön laatimalla lasten ja nuorten palvelustrategia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa Näkövammaisten kirjasto Celialle seuraavat tavoitteet:

- Kirjallisten sisältöjen saavutettavuutta lukemisesteisille henkilöille parannetaan tuottamalla monipuolisia neuvonta- ja asiantuntijapalveluita sekä vahvistamalla yhteistyötä kustantajien, sisällöntuottajien, oppilaitosten ja yhteisöjen kanssa.
- Celian verkkopalveluiden ja cd-lainauksen käyttöön ohjaamisessa vahvistetaan kumppanuuksia yleisten kirjastojen, korkeakoulukirjastojen ja järjestöjen kanssa.
- Kokoelmapolitiikan uudistamisessa yhdistetään kauno-, tieto- ja oppikirjojen tuotantopolitiikat ottaen huomioon muiden toimijoiden tuottamat saavutettavat julkaisut ja niiden saatavuus.

Tuloksellisuuden tunnusluvut	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 tavoite/arvio	2020 tavoite/arvio
Lukemisesteisten henkilöiden kirjallinen tieto- ja kulttuurivaranto				
— Celian kirjatuotanto, uusien nimekkeiden määrä	1 390	1 434	1 300	1300
— Saavutettavan julkaisemisen suositukset, saavutettavuusneuvonta ja -koulutukset, lkm	34	28	30	40
Kirjastopalvelujen saatavuus lukemisesteisille henkilöille				
— Celian palveluita säännöllisesti käyttävät lapset ja nuoret	1 747	8 927	10 000	11 000
Toiminnallinen tehokkuus				
— Asiakkaita palveluiden piirissä	39 000	45 567	52 000	55 000
— Oppikirjatoimitusten määrä	13 885	45 938	52 000	57 000
Sähköisten palveluiden käyttö				
— Sähköisiä palveluja käyttävien määrä	13 895	31 340	36 000	42 000
— Verkkolainojen osuus kokonaislainauksesta, %	48	60	68	73
Henkisten voimavarojen hallinta				
— Henkilötyövuodet	42,6	42	43	45
— Työtyytyväisyysindeksi (VMBaro)	3,12	3,31	3,5	3,5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	5 214	5 309	5 241
Bruttotulot	98	110	30
Nettomenot	5 116	5 199	5 211
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 094		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	867		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Cd-jakeluun tarvittavien polttorobottien hankinta	-100
Näkövammaisten verkkojakelun uudistaminen	20
Saavutettavuuden edistäminen	75
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-4
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-12
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	37
Palkkausten tarkistukset	-5
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	9
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-8
Yhteensä	12

2020 talousarvio	5 211 000
2019 talousarvio	5 199 000
2018 tilinpäätös	4 889 000

06. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 6 747 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) kaluste- ja laitehankintoihin
- 2) avustusten maksamiseen
- 3) enintään 240 000 euroa esitystoiminnan ja muun maksullisen palvelutoiminnan hintatukeen.

Selvitysosa: Kansallinen audiovisuaalinen instituutti (KAVI) tallettaa ja säilyttää elokuvia, televisio- ja radio-ohjelmia, edistää audiovisuaalista kulttuuriperintöä sekä turvaa lasten kehitystä ja hyvinvointia mediaympäristössä.

KAVI hankkii kokoelmiinsa lakisääteisen talletusvelvollisuuden alaisia filmi- ja videotuotannon esityskopioita ja oheismateriaaleja, tallentaa digitaalisesti radion ja television ohjelmavirtaa opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymän suunnitelman mukaisesti, ottaa vastaan kotimaisten radio- ja tv-ohjelmien alkuperäislaatuisia tallenteita lakisääteisinä talletuksina sekä valvoo kuvaohjelmien tarjoamista ja kuvaohjelmaluokittelijoiden työtä julkisen valvontasuunnitelman mukaisesti. KAVI ylläpitää rekisteriä kuvaohjelmien tarjoajista ja kuvaohjelmaluokittelijoista sekä

julkista kuvaohjelmaluetteloa. KAVI tarjoaa koulutusta, ohjausta ja tukipalveluita kuvaohjelmaluokittelijoille ja kuvaohjelmien tarjoajille sekä ylläpitää ja kehittää luokitteluohjelmistoa.

Kansallisen audiovisuaalisen instituutin tehtävä yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteuttamisessa on:

— Kotimaisen kulttuuriperinnön saavutettavuutta ja käytettävyyttä lisätään digitoimalla aineistoja ja kokoelmia sekä tarjoamalla digitoituja sisältöjä yleisön saataville Kansallisen digitaalisen kirjaston asiakasliittymä FINNAn sekä KAVIn radio- ja tv-arkiston katselu- ja kuuntelupisteiden kautta.

— Elokuvakulttuurin ja -kasvatuksen yleisöpohjaa monipuolistetaan ja elokuvakulttuurin saavutettavuutta lisätään erityisesti kouluille, lapsille ja nuorille.

— Kriittistä medialukutaitoa ja mediakasvatusta edistetään ja lapsille turvallista mediaympäristöä tuetaan valvomalla kuvaohjelmien tarjontaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa Kansalliselle audiovisuaaliselle instituutille seuraavat tavoitteet:

Tuloksellisuuden tunnusluvut	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 tavoite/ arvio	2020 tavoite/ arvio
Tuotokset ja laadunhallinta				
— Kokoelmien hoito/arkistoidut elokuvat, lkm	136 183	137 386	142 500	143 700
— Maksulliset palvelut/esitystoiminnan katsojamäärät	53 674	50 330	53 000	53 000
— Digitaalisesti talletettu ohjelmavirta teratavuina (rtva) ¹⁾	501	548	601	651
— Mediakasvatuksen tiedotuskampanjat	10	7	10	10
— Kuvaohjelmien tarjontaan kohdistuvien valvonta-tapahtumien määrä	42	33	40	30
Toiminnallinen tehokkuus				
— Kokoelma- ja arkistotyö yht., euroa/elokuva	24,4	24,5	23,6	24,16
— Radio- ja tv-arkisto yht. euroa/talletettu ohjelmavirta teratavua	2 937	2 422	2 450	2 127
— Kuvaohjelmien luokittelun kustannukset, euroa/ohjelma ²⁾	105	145	108	126
— Luokittelijoiden valvonnan kustannukset, euroa/ohjelma ³⁾	245	272	200	230
Henkisten voimavarojen hallinta				
— Henkilötyövuodet	84	79	78	76
— Työtyytyväisyysindeksi (VMBaro)	3,28	3,34	3,5	3,5

¹⁾ Kumulatiivinen kertymä. Luvussa huomioitu Ylen vanha digitoitu, omatuotantoinen aineisto, jota toimitetaan KAVIn vuodesta 2014 eteenpäin.

²⁾ Tilauksesta luokitellut

³⁾ Uudelleenluokitellut

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	7 247	7 550	7 487
Bruttotulot	836	800	740
Nettomenot	6 411	6 750	6 747
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	841		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	441		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Digitaalisten asiakaspalveluiden kehittäminen ja viraston toimintaedellytysten turvaaminen			-130
Kertameno poistuminen			-80
MTV:n analogisten videoaineistojen digitointi			50
Museoesineiden ja oheisaineistojen siirto			100
Televisiolähetysten kaappauspalvelun uudistaminen			60
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)			-5
JTS-miljardin tuottavuussäästö			-14
Lomarahojen alentaminen (Kiky)			56
Omakustannuseriaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa			-32
Palkkausten tarkistukset			-10
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)			15
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)			-13
Yhteensä			-3
2020 talousarvio			6 747 000
2019 talousarvio			6 750 000
2018 tilinpäätös			6 011 000

16. Ylimääräiset taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 485 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) ylimääräisistä taiteilijaeläkkeistä (194/2016) annetun lain mukaisten taiteilijaeläkkeiden maksamiseen
- 2) aiemmin myönnettyjen sanomalehtimieseläkkeiden sekä taiteilijaeläkkeisiin liittyvien perhe-eläkkeiden maksamiseen
- 3) enintään 1 015 000 euroa uusiin taiteilijaeläkkeisiin sekä taiteilijaeläkkeisiin liittyviin perhe-eläkkeisiin siten, että enintään saadaan myöntää täyttä eläkettä vastaavina 51 ylimääräistä taiteilijaeläkettä.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Kohdan 3 määrärahaan sisältyy enintään kaksi täydeksi eläkkeeksi korotettavaa osaeläkettä.

Selvitysosa: Ylimääräinen taiteilijaeläke vuonna 2019 on 1 363,50 euroa kuukaudessa. Osaeläke on puolet täyden eläkkeen määrästä. Ylimääräistä taiteilijaeläkettä tarkistetaan kalenterivuosittain siten kuin työntekijän eläkelain (395/2006) 98 §:ssä säädetään. Määräraha on laskettu vuoden 2020 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2619).

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eläkkeiden indeksitarkistus	260
Yhteensä	260

2020 talousarvio	19 485 000
2019 talousarvio	19 225 000
2018 tilinpäätös	17 959 257

20. Museoviraston kulttuuri- ja nähtävyydenkohteiden tilakustannukset (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 15 816 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Museoviraston käytössä olevien kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kulttuuri- ja nähtävyydenkohteiden tilakustannuksiin.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vuokramenojen indeksitarkistus	118
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-106
Yhteensä	12

2020 talousarvio	15 816 000
2019 talousarvio	15 804 000
2018 tilinpäätös	15 686 000

30. Valtionavustukset yleisten kirjastojen toimintaan (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 4 762 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) yleisistä kirjastoista annetun lain (1492/2016) ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten kirjastojen valtionavustusten maksamiseen
- 2) yleisille kirjastoille tuotettujen tietokanta- ja aineistopalvelujen sekä kirjastojen sisältötuotantoon liittyvien valtionavustusten maksamiseen
- 3) viittomakielisen kirjaston toimintaan liittyvien valtionavustusten maksamiseen.

*Selvitysosa:***Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)**

Avustukset valtakunnalliseen ja alueellisiin kehittämistehtäviin	2 642 000
Avustukset kirjastojen sisältötuotantoon, yleisten kirjastojen erityisiin tehtäviin sekä yleisten kirjastojen tietokanta- ja aineistopalvelujen tuottamiseen	900 000
Avustus viittomakielisen kirjaston toimintaan	220 000
Yleisten kirjastojen saavutettavuus ja kirjastoautot	1 000 000
Yhteensä	4 762 000

Yleisten kirjastojen toiminnalla edistetään väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin, tiedon saatavuutta ja käyttöä, lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa, mahdollisuuksia elinikäiseen oppimisen ja osaamisen kehittämiseen sekä aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta.

Valtionavustuksilla tuetaan yleisten kirjastojen yhdenvertaista toimintaa ja toiminnan alueellista kehittämistä. Tavoitteena on turvata yleisten kirjastojen verkon toimivuus, toiminnan laatu sekä tiedon ja kulttuurin saatavuus ja saavutettavuus koko väestölle.

Kirjastotoimen vaikuttavuutta arvioidaan kirjastojen käytön, aineistohankintojen, henkilöstövoimavarojen ja saatavuuden indikaattoreilla.

Eräitä kirjastotoimen tunnuslukuja	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Kirjahankinta, kpl/1 000 asukasta	288	305	310	315
Muu aineistohankinta, kpl/1 000 asukasta	43	43	43	43
Henkilötyövuodet/1 000 asukasta	0,7	0,7	0,7	0,7
Aukiolotunnit, 1 000 tuntia	1 647	1 797	1 800	1 850
Fyysiset käynnit, kpl/asukas	9,1	9,1	9,2	9,3
Verkkokäynnit, kpl/asukas	6,7	6,9	7,1	7,3
Lainaukset, kpl/asukas	15,6	15,4	15,6	15,8
Toimintakustannukset, euroa/asukas	57	58	58	58

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen erän poisto	-860
Kustannustason arvioitu muutos (2,4 %)	62
Yleisten kirjastojen saavutettavuus ja kirjastoautot (HO 2019 kertaluonteinen)	1 000
Yhteensä	202
2020 talousarvio	4 762 000
2019 talousarvio	4 560 000
2018 tilinpäätös	3 700 000

31. Valtionosuus ja -avustus teattereiden, orkestereiden ja museoiden käyttökustannuksiin (arvio määräraha)

Momentille myönnetään 62 915 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten teattereiden, orkestereiden ja museoiden valtionosuuksien maksamiseen.

Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä henkilötyövuosien määrä on teattereilla enintään 2 469, orkestereilla enintään 1 033 ja museoilla enintään 1 250.

Selvitysosa: Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä keskimääräinen arvonnalisäveroton yksikköhinta on teattereilla 58 248 euroa, orkestereilla 51 851 euroa ja museoilla 71 761 euroa henkilötyövuotta kohden.

Museoiden alueellisiin tehtäviin on tarkoitus osoittaa enintään 170 henkilötyövuotta. Museoiden valtakunnallisiin tehtäviin on tarkoitus myöntää harkinnanvaraista korotusta enintään 5 800 000 euroa.

Esittävän taiteen valtionosuusuudistuksen toimeenpanoon liittyvään vapaan ammattilaiskentän kehittämiseen on tarkoitus myöntää harkinnanvaraista valtionavustusta enintään 2 000 000 euroa.

Lakisääteisiin valtionosuuksiin on lisäksi myönnetty yhteensä 62 591 000 euroa momentilla 29.80.52.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

	Valtionosuudet budjettivaroista (mom. 29.80.31)	Valtionosuudet rahapelitoiminnan voittovaroista (mom. 29.80.52)	Yhteensä
Teattereiden valtionosuus	31 470 000	26 069 000	57 539 000
Orkestereiden valtionosuus	9 755 000	10 137 000	19 892 000
Museoiden valtionosuus	19 690 000	26 385 000	46 075 000
Esittävän taiteen vos-uudistus	2 000 000	-	2 000 000
Yhteensä	62 915 000	62 591 000	125 506 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Audiovisuaalisen kannustinjärjestelmän käyttöönotto (siirron palautus momentilta 32.20.40)	250
Esittävän taiteen vos-järjestelmän uudistaminen (HO 2019)	1 000
Kertamenon poistuminen	-595
Kilpailukyky sopimuksen vaikutus valtionosuuteen; teatterit, orkesterit, museot	983
Kustannustason arvioitu muutos (2,4 %)	3 310
Kustannustason tarkistus, museot	1 034
Kustannustason tarkistus, orkesterit	309
Kustannustason tarkistus, teatterit	4 221
Lakisääteiset muutokset kustannuspohjaan, museot	96
Lakisääteiset muutokset kustannuspohjaan, orkesterit	140

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Lakisääteiset muutokset kustannuspohjaan, teatterit	90
Museoiden valtionosuusjärjestelmän uudistaminen ja esittävän taiteen valtionavustus	5 000
Yhteensä	15 838

2020 talousarvio	62 915 000
2019 talousarvio	47 077 000
2018 tilinpäätös	48 815 161

40. Korvaus Suomenlinnan huoltoliikenteen käyttötappioon (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 252 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää korvauksen maksamiseen Suomenlinnan huoltoliikenteen käyttötappioon.

Selvitysosa: Valtion ja Helsingin kaupungin kesken solmitun Suomenlinnan liikenteen hoitoa koskevan sopimuksen mukaisesti valtio ja kaupunki yhdessä vastaavat Suomenlinnan huoltoliikenteen käyttötappiosta.

2020 talousarvio	252 000
2019 talousarvio	252 000
2018 tilinpäätös	239 616

41. Eräät käyttöoikeuskorvaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 26 648 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) enintään 11 000 000 euroa tekijänoikeuslain (404/1961) mukaiseen yksityisen kopioinnin hyvitykseen ja sen järjestämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen

2) enintään 15 648 000 euroa suojattujen teosten tekijöille maksettavaan lainauskorvaukseen ja sen järjestämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta maksetaan tekijänoikeudella suojattujen teosten tekijöille ja muille oikeudenhaltijoille hyvitystä teoksen kappaleiden valmistamisesta yksityiseen käyttöön sekä tekijänoikeuslakiin perustuvia korvauksia kirjastoissa tapahtuvasta teosten lainaamisesta sekä julkisen rahoituksen piirissä olevissa kulttuuriperintölaitoksissa tapahtuvasta suojatun aineiston käytöstä tekijänoikeuksien haltijoita edustavien järjestöjen kanssa tehtyjen sopimusten mukaisesti.

2020 talousarvio	26 648 000
2019 talousarvio	26 648 000
2018 tilinpäätös	26 648 000

50. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 890 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) avustuksiin Bulevardin Teatteriyhdistys ry:n toimintaan
- 2) rakentamisen prosenttiperiaatteen edistämiseen
- 3) kulttuurimatkailun vahvistamiseen
- 4) lukuliikkeen toiminnan jatkamiseen
- 5) lastenkulttuurin avustamiseen
- 6) Kansallisgallerian arvonnisäveromenojen korvaamiseen
- 7) Euroopan kulttuuripääkaupunki 2026 -hankkeen avustamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Bulevardin teatteriyhdistys ry:n toimintaan	290 000
Rakentamisen prosenttiperiaatteen edistäminen	500 000
Kulttuurimatkailun vahvistaminen	1 000 000
Lukuliikkeen toiminnan jatkaminen	600 000
Lastenkulttuurin yleis- ja hankeavustukset	2 000 000
Kansallisgallerian arvonnisäveromenojen korvaaminen	300 000
Euroopan kulttuuripääkaupunkihanke vuonna 2026	200 000
Yhteensä	4 890 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Euroopan kulttuuripääkaupunkihanke vuonna 2026 (HO 2019 kertaluonteinen)	200
Kansallisgallerian arvonnisäveromenojen kompensatio	300
Kertamenon poisto	-530
Kulttuurimatkailun vahvistaminen (HO 2019)	1 000
Lastenkulttuurin yleis- ja hankeavustukset (HO 2019)	2 000
Lukeva-liike: Lukuliikkeen toiminnan jatkaminen (HO 2019)	600
Matkailu 4.0	-150
Rakentamisen prosenttiperiaatteen edistäminen (HO 2019)	500
Rauhanjärjestöjen ja Ihmisoikeusliitto ry:n avustukset (siirto momentille 25.01.50)	-400
Yhteensä	3 520

2020 talousarvio	4 890 000
2019 II lisätalousarvio	3 000 000
2019 talousarvio	1 370 000
2018 tilinpäätös	9 380 000

51. Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 16 294 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtion taiteilija-apurahoista annetun lain (734/1969) 3 §:n mukaisten 545 apurahavuotta vastaavien taiteilija-apurahojen sekä 3 §:n 2 momentin mukaisten erittäin ansioituneille taiteenharjoittajille myönnettävien valtion taiteilija-apurahojen maksamiseen

2) eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain (1080/1983) mukaisesti apurahoihin ja avustuksiin.

Yksittäisten apurahakausien keskeyttämiset ja jatkamiset keskeyttämisen jälkeen voivat aiheuttaa muutoksia määrärahan maksuerien kohdentumisessa eri vuosille.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Valtion taiteilija-apurahat (545 kpl)	12 682 000
Kirjailijoiden ja kääntäjien apurahat ja avustukset	3 100 000
Taiteilijaprofessoriapurahat (22 kpl)	512 000
Yhteensä	16 294 000

Taiteilija-apurahan suuruus vuonna 2020 on 1 939,15 euroa/kk. Taiteilija-apurahoja tarkistetaan valtion virkamiesten palkkatarkistuksia vastaavasti Taiteen edistämiskeskuksen päätöksellä. Kirjailijoiden ja kääntäjien apurahojen kokonaismäärä on 10 % edellisenä kalenterivuonna kuntien ylläpitämiin yleisiin kirjastoihin hankittuun kirjallisuuteen käytetystä rahamäärästä.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Taiteilija-apurahojen tason korotus (HO 2019)	1 400
Palkkausten tarkistukset	41
Yhteensä	1 441

2020 talousarvio	16 294 000
2019 talousarvio	14 853 000
2018 tilinpäätös	14 333 188

52. Rahapelitoiminnan tuotot taiteen edistämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 257 570 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) taiteen ja kulttuurin edistämisen rahoittamiseen valtionavustuslain (688/2001) mukaisesti

2) Taiteen edistämiskeskukselta annetun lain mukaisesti Taiteen edistämiskeskuksen, taideneuvoston ja taidetoimikuntien myöntämiin apurahoihin ja avustuksiin, enintään 960 000 euroa eräistä kuvataiteen tekijöille suoritettavista apurahoista annetun lain (115/1997) mukaisesti apu-

rahoihin sekä enintään 42 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen ja siitä aiheutuviin menoihin Taiteen edistämiskeskuksen määräaikaisiin taiteen edistämisen tehtäviin

3) taideteosten hankkimiseen valtion taideteostoimikunnan kokoelmaan Kansallisgalleriasta annetun lain (889/2013) mukaisesti

4) tekijänoikeuslain (404/1961) 55 §:ssä säädetyn tekijänoikeusneuvoston toimintamenoihin sekä tekijänoikeusasioiden neuvottelukunnan ja tekijänoikeusselvitysten kuluihin

5) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten sekä teatteri- ja orkesterilain (730/1992) 6 a §:n mukaisen avustusten maksamiseen teattereille ja orkestereille

6) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain ja yleisistä kirjastoista annetun lain (1492/2016) 18 §:n mukaisten valtionavustusten maksamiseen kirjastoille ja yleisten kirjastojen valtion aluehallinnolle kirjastotoimen alueelliseen ja muuhun kehittämiseen sekä menoihin, jotka aiheutuvat vähälevikkisen laatukirjallisuuden ja vähälevikkisten kulttuurilehtien hankinnoista yleisiin kirjastoihin

7) museolain (314/2019) sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen museoille sekä muuhun museo- ja kulttuuriperintöalan tukemiseen

8) Suomen elokuväsäätiölle elokuvien käsikirjoittamiseen, tuotantoon, jakeluun ja muun elokuvakulttuuriin tukemiseen elokuvataiteen edistämisestä annetun lain (28/2000) nojalla sekä enintään 2 745 000 euroa Suomen elokuväsäätiön tukitoiminnasta aiheutuvien kustannusten kattamiseen

9) rakennusperinnön suojelusta annetun lain (498/2010) nojalla suojeltujen kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten entistämiseen ja parantamiseen

10) Unescon kulttuuriperintöä koskevien yleissopimusten toimeenpanosta aiheutuviin kustannuksiin

11) valtionavustuksena käyttökustannuksiin Suomen Kansallisoopperalle ja -baletille enintään 37 997 000 euroa, Suomen Kansallisteatterille enintään 11 391 000 euroa ja Kansallisgallerialle enintään 13 195 000 euroa

12) taide- ja kulttuuripolitiikan tutkimus-, selvitys- ja tiedotustoiminnan palkkaus- ja muiden menojen maksamiseen sekä valtion virastojen kulttuuria koskeviin kokeilu- ja tutkimushankkeisiin sekä Luova Eurooppa -ohjelman hallinnointiin ja kansalliseen vastinrahoitukseen

13) enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen kansainvälisten kulttuuriperintösopimusten toimeenpanon määräaikaisiin tehtäviin.

Kohdasta 2 myönnettävät eräistä kuvataiteen tekijöille suoritettavista apurahoista annetun lain (115/1997) mukaiset apurahat sekä kohdan 3 määräraha budjetoidaan maksuperusteisina. Kohdassa 2 tarkoitettujen henkilöiden osalta työnantajalle maksetut sairausvakuutuksen mukaiset etuudet otetaan nettobudjetoitaessa tuloina huomioon.

*Selvitysosa:***Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)**

1) Luova työ ja tuotanto	99 261 000
Elokuva	25 047 000
Esittävä taide (musiikki, tanssi, teatteri ja sirkus)	50 898 000
Kirjallisuus	993 000
Visuaalinen ja rakennustaide sekä muotoilu	5 412 000
Kulttuurin tuotanto ja levitys	16 911 000
2) Osallisuus ja osallistuminen kulttuuriin	29 115 000
Kirjastot ja tiedon saatavuus	6 909 000
Kulttuuripalvelut ja kulttuuritoiminta	22 206 000
3) Kulttuurin perusta ja jatkuvuus	129 194 000
Museot ja kulttuuriperintö	33 213 000
Kulttuuritilat	25 390 000
Kansalliset kulttuurilaitokset	67 379 000
Kulttuurikasvatus sekä kulttuuripolitiikan tutkimus ja kehittäminen	3 212 000
Yhteensä	257 570 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Audiovisuaalisen kannustinjärjestelmän käyttöönotto rahapelitoiminnan jakamattomista voittovaroista	-250
Esittävä taiteen vos-järjestelmän uudistaminen rahapelitoiminnan jakamattomista voittovaroista	2 000
Kansallisteatterin peruskorjaus (HO 2019 kertaluonteinen)	20 000
Kansallisteatterin pienen näyttämön peruskorjauksen suunnittelu rahapelitoiminnan jakamattomista voittovaroista	-1 000
Kertamenon poisto	-4 364
Musiikkitalon urkuhankinta rahapelitoiminnan jakamattomista voittovaroista	-500
Tasomuutos	-4 576
Yhteensä	11 310

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	257 570 000
2019 talousarvio	246 260 000
2018 tilinpäätös	238 839 355

53. Valtionavustus tilakustannuksiin (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 25 442 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen myöntämiseen valtion omistamissa toimitiloissa toimivien taide- ja kulttuurilaitosten sekä -yhteisöjen tilakustannuksiin.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää 14:n valtakunnallisesti merkittävän taide- ja kulttuurilaitoksen tilakustannusten avustamiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansallisoopperan ja -baletin tilahankkeet	110
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-1 535
Yhteensä	-1 425

2020 talousarvio	25 442 000
2019 talousarvio	26 867 000
2018 tilinpäätös	26 159 810

55. Digitaalisen kulttuuriperinnön saatavuus ja säilyttäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 950 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Digitaalisen kulttuuriperinnön kokonaisuuden toimeenpanosta aiheutuviin kustannuksiin
- 2) keskeisten priorisoitujen museo- ja kulttuuriperintöaineistojen suunnitelmallisesta digitoinnista aiheutuviin kustannuksiin
- 3) museoiden sisältötuotannon tukemiseen
- 4) digitaalisessa muodossa olevien kulttuuriperintöaineistojen saatavuutta, käyttöä ja säilyttämistä parantavien järjestelmien ja palveluiden ylläpitoon ja kehittämiseen sekä kirjastojen, arkistojen ja museoiden yhteisen hakupalvelun kehittämiseen ja liittämiseen osaksi Euroopan digitaalista kirjastoa Europeanaa
- 5) kulttuuri- ja kulttuuriperintöaineistojen digitointia, digitaalista saatavuutta ja pitkäaikaissäilytystä koskevan osaamisen kehittämisestä ja jakamisesta aiheutuviin kustannuksiin
- 6) valtion virastoille ja laitoksille kulttuuriperintöaineistojen digitoinnista ja digitaalisten kulttuuriperintöaineistojen säilyttämisestä aiheutuviin kustannuksiin
- 7) enintään kymmentä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

2020 talousarvio	1 950 000
2019 talousarvio	1 950 000
2018 tilinpäätös	1 950 000

72. Kansallisgallerian kokoelman kartuttaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 729 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Kansallisgallerian taidehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-10
Yhteensä	-10

2020 talousarvio	729 000
2019 talousarvio	739 000
2018 tilinpäätös	739 000

75. *Toimitilojen ja kiinteistövarallisuuden perusparannukset ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 3 899 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kiinteistövarallisuuden perusparannuksista ja kunnossapidosta sekä pienhköistä uudisrakennushankkeista aiheutuvien investointimenojen maksamiseen ja museolaivojen korjaustöistä aiheutuviin kustannuksiin.

Käyttösuunnitelma (euroa)

1. Museovirasto	799 000
2. Suomenlinnan hoitokunta	3 100 000
Yhteensä	3 899 000

Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelman kohdan 2. osalta enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Valtuus

Käyttösuunnitelman kohdan 2. hankkeita koskevia sitoumuksia saa tehdä siten, että niistä vuoden 2020 jälkeen aiheutuvat menot ovat yhteensä enintään 1 000 000 euroa.

2020 talousarvio	3 899 000
2019 I lisätalousarvio	790 000
2019 talousarvio	3 899 000
2018 tilinpäätös	3 688 000

95. *Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 50 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää muinaismuistolain (295/1963) toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja korvausten maksamiseen.

2020 talousarvio	50 000
2019 talousarvio	50 000
2018 tilinpäätös	—

90. Liikuntatoimi

Selvitysosa: Liikuntatoimen tehtävänä on liikunnan edistäminen. Valtio ja kunnat luovat edellytyksiä liikunnalle. Liikunnan järjestämisestä vastaavat pääasiassa liikuntajärjestöt.

Liikuntapolitiikan päämääränä on liikunnan tasa-arvoinen ja yhdenvertainen edistäminen, väestön fyysisen aktiivisuuden, osallisuuden ja liikunnallisen elämäntavan lisääminen. Liikunnallisen elämäntavan perusta luodaan varhaiskasvatuksessa, koulussa, perheissä ja liikuntaharrastuksissa. Liikunnan edistämistoimenpiteitä suunnataan kaikkiin elämänkulun vaiheisiin liikuntaolosuhteita kehittämällä, tukemalla liikuntaseurojen ja -järjestöjen toimintaa sekä huippu-urheilua. Erityisesti liikkumattomuuden ja liian vähäisen fyysisen aktiivisuuden aiheuttamat yksilölliset ja yhteiskunnalliset haasteet tunnistetaan, ja niihin pyritään vastaamaan sekä ministeriön omilla toimenpiteillä että poikkihallinnollisella yhteistyöllä koko valtioneuvostossa.

Liikunnan toimialan johtaminen ja ohjausjärjestelmät perustuvat tiedolla johtamisen periaatteelle sekä liikuntapolitiittisten toimenpiteiden vaikutusten jatkuvalle arvioinnille.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa liikuntapolitiikalle seuraavat yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet

- Liikunnallinen elämäntapa yleistyy
- Liikunta on yhdenvertaisesti saavutettavissa
- Liikunta ja urheilu lisäävät osallistumista.

Liikuntatoimen toiminnalliset tavoitteet ja keskeiset toimenpiteet

Valtakunnallisia ja paikallisia liikuntaolosuhteita kehitetään systemaattisesti. Liikuntapaikkarakentamisen avustamisessa painotetaan ensisijaisesti laadukkaiden ja laajoille käyttäjäryhmille suunnattujen liikuntapaikkojen rakentamista ja peruskorjaamista.

Liikunnan kansalaistoiminta on aktiivista ja osallistavaa. Tuetaan liikunnan kansalaisjärjestötoimintaa, paikallista seuratoimintaa ja matalan kynnyksen liikuntatoimintaa. Tuetaan liikunnan koulutuskeskusten vapaatavoitteista koulutustoimintaa ja sen laadun kehittämistä. Vahvistetaan liikuntajärjestöjen edellytyksiä hakea ja järjestää kansainvälisiä urheilun suurtapahtumia ja liikuntajärjestöjen kansainvälisiä yhteistyö- ja vaikuttamismahdollisuuksia.

Liikunnan harrastaminen eri väestöryhmissä lisääntyy. Tuetaan liikunnan edistämishankkeita koko elämänkulussa. Avustetaan liikunnan yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa lisääviä hankkeita. Tuetaan maahanmuuttajien kotouttamista liikunnan avulla. Parannetaan eri väestöryhmien osallistumismahdollisuuksia liikunta-alan vapaatavoitteiseen koulutukseen.

Kehitetään huippu-urheilua kansainvälisen menestyksen, korkeatasoisen osaamisen ja urheilun arvostuksen vahvistamiseksi. Tuetaan lahjakkaiden urheilijoiden valmentautumisen edellytyksiä, kehitetään urheilu-uran ja opiskelun yhdistämisen mahdollisuuksia ja valmentautumisen toimintaympäristöjen kehittämistä. Tuetaan lajien välisen yhteistyön vahvistumista ja lajiliittojen mahdollisuuksia edistää oman lajinsa huippu-urheilumenestystä. Vahvistetaan liikunnan ja huippu-urheilun eettisiä toimenpiteitä avustamalla Suomen Urheilun Eettisen Keskuksen (SUEK) toimintaa.

Toimialan osaaminen ja tietopohja vahvistuvat ja tietoa hyödynnetään päätöksenteossa tehokkaasti. Tuetaan ja kehitetään liikunta-alan tutkimus- ja tiedonvälitystoimintaa liikuntapolitiittisen päätöksenteon tarpeiden suunnassa. Vahvistetaan tiedonhankintaa ja hyödyntämistä toimialan avustusvalmisteluissa. Tuetaan tiedon tuotantoa liikuntapaikkarakentamisen ja liikuntaa suosivan yhdyskuntasuunnittelun kehittämiseksi. Kehitetään valtion liikuntaneuvoston liikuntapolitiikan vaikutusten arviointijärjestelmää. Tuetaan Suomessa järjestettäviä liikunnan toimialan kansainvälisiä konferensseja.

Liikunnan asema eri hallinnonalojen päätöksenteossa vahvistuu. Varmistetaan liikunnan edistämisen huomioiminen kuntien strategioissa ja liikuntapoliittisissa toimenpiteissä. Toimeenpannaan OKM:n ja STM:n koordinoimat valtakunnalliset terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan linjaukset ja lisätään vuorovaikutusta toisten hallinnonalojen kanssa. Valtion liikuntaneuvosto arvioi valtionhallinnon eri ministeriöiden toimenpiteiden vaikutuksia liikunnan edistämisessä.

Liikuntapolitiikan tunnuslukuja

	2016 toteutuma	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2020 arvio
Liikuntaa tai urheilua liikunta- ja urheiluseuroissa harrastavien osuus, %¹⁾				
9—13-vuotiaat				
— tytöt	64	64	65	65
— pojat	66	67	65	65
15-vuotiaat				
— tytöt	44	44	44	44
— pojat	47	47	44	44
15—24-vuotiaat				
— tytöt	27	27	26	26
— pojat	24	24	39	39
Vakituisesti useita tunteja viikossa kuntoliikuntaa tai urheilua harrastavien osuus, %²⁾				
20—54-vuotiaat	25	30	31	31
55—74-vuotiaat	12	15	17	17
Liikuntasuosituksen mukaisesti liikkuvien osuudet, %³⁾				
9-vuotiaat				
— tytöt		40	40	40
— pojat		44	52	52
11-vuotiaat				
— tytöt	34	34	40	40
— pojat	47	47	46	46
13-vuotiaat				
— tytöt	22	22	29	29
— pojat	32	32	35	35
15-vuotiaat				
— tytöt	13	13	15	15

Liikuntapolitiikan tunnuslukuja

	2016 toteutuma	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2020 arvio
— pojat	23	23	23	23
20—54-vuotiaat				
— miehet	18	18	18	18
— naiset	18	18	18	18

Koululaisten MOVE-mittausten 20 m juokstestien (piip-testi) mediaanitulos (min:sek)

11-vuotiaat				
— tytöt	4 min 12 s	3 min 58 s	4 min 00 s	4 min 00 s
— pojat	4 min 50 s	4 min 34 s	4 min 29 s	4 min 29 s
15-vuotiaat				
— tytöt	4 min 40 s	4 min 41 s	4 min 40 s	4 min 40 s
— pojat	5 min 40 s	5 min 53 s	6 min 06 s	6 min 06 s

Varusmiespalvelukseen astuvien alokkaiden Cooper-juokstestien keskiarvo (metriä)⁴⁾

2 407	2 402	2 403	2 403
-------	-------	-------	-------

¹⁾ 2016 ja 2017 tulokset ovat yhteenvetoarvio seuraavien tutkimusten pohjalta: Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa 2014 ja 2016 sekä Nuorten vapaa-aikatutkimus 2012 ja 2015. Vuoden 2018 9—13-vuotiaiden sekä 15-vuotiaiden tulokset perustuvat Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimukseen 2018. Vuoden 2018 15—24-vuotiaiden tulokset perustuvat lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimukseen 2018, tutkijoilta saatun aineiston lisäanalyysiin (urheilu- ja liikuntaseurassa vähintään viikoittain liikkujien osuus).

²⁾ Aikuisten terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimus ATH sekä FinSote 2017—2018 -tutkimukset (THL). "Kuinka paljon liikutte ja rasitatte itseänne ruumiillisesti vapaa-aikana? Harrastan varsinaista kuntoliikuntaa tai urheilua kuten juoksua, hiihtoa, uintia tai pallopelejä useita tunteja viikossa" osuus (20—54 v. ja 55—74 v. ikäryhmät).

³⁾ Lasten ja nuorten (7—18-vuotiaat) liikuntasuosituksen mukaan tulee liikkua vähintään 1—2 tuntia päivässä monipuolisesti ja ikään sopivalla tavalla. Yli kahden tunnin pituisia istumisjaksoja tulee välttää. Luvut perustuvat Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa 2014, 2016 ja 2018 tutkimuksiin (itsearvioitu liikunta-aktiivisuus). Aikuisväestön osalta suositusten mukaan liikkuvien määrän tulkinnassa on käytetty UKK-instituutin liikuntapiirakan (www.ukkinstituutti.fi/liikuntapiirakka) mukaista liikunnan määrää. Luvut perustuvat Aikuisten terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimus ATH, (THL), suosituksen mukaisesti kestävyysliikuntaa ja lihaskuntoharjoittelua harrastavat.

⁴⁾ Varusmiesten juokstestitilastot, 12 minuutin Cooper-testi

30. Avustukset Liikkuva opiskelu, Liikkuva varhaiskasvatus ja Liikkuva aikuinen -ohjelmiin sekä liikuntapaikkarakentamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 8 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Liikkuva opiskelu, Liikkuva varhaiskasvatus ja Liikkuva aikuinen -ohjelmista sekä virkistyskäyttöön tarkoitettusta liikuntapaikkarakentamisesta aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen.

*Selvitysosa:***Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)**

Liikkuva aikuinen -ohjelma	2 000 000
Liikkuva opiskelu -ohjelma	2 000 000
Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelma	2 000 000
Liikuntapaikkarakentaminen virkistyskäyttöön	2 000 000
Yhteensä	8 000 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteinen rahoitus päättyy (v. 2019 kohdistunut)	-3 800
Liikuntapaikkarakentaminen (HO 2019 kertaluonteinen)	2 000
Poikkihallinnollinen liikkumisohjelma ja Liikkuva koulu -ohjelman laajentaminen (HO 2019 kertaluonteinen)	6 000
Yhteensä	4 200

2020 talousarvio	8 000 000
2019 talousarvio	3 800 000
2018 tilinpäätös	7 000 000

50. Rahapeliteoiminnan tuotot urheilun ja liikuntakasvatukseen edistämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 150 694 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) liikuntalakiin (390/2015), opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin (1705/2009) ja vapaasta sivistystyöstä annettuun lakiin (632/1998) perustuvien valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen sekä muiden urheilun ja liikuntakasvatukseen edistämiseen tarkoitettujen avustusten maksamiseen valtionavustuslain (688/2001) mukaisesti

2) kokeilu-, kehittämis-, selvitys- ja ohjelmatoiminnan menoihin

3) enintään 2 300 000 euroa urheilijoiden valmennus- ja harjoitteluapurahojen maksamiseen

4) yhteisöjen ja valtionhallinnon kansainvälisen liikunta-alan yhteistyön, liikuntatieteellisen toiminnan, liikunnan ja huippu-urheilun eettisen ja dopinginvastaisen toiminnan, testaustoiminnan ja dopingin vastaisen kasvatuksen tehostamisen menoihin sekä korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja tutkijoiden liikuntatieteellisten tutkimushankkeiden ja näiden kanssa yhteistyössä toteutettavien tietojärjestelmä- ja muiden hankkeiden rahoittamiseen

5) enintään 400 000 euroa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisen avustuksen maksamiseen Suomen Urheilumuseosäätiölle

6) valtion liikuntaneuvoston menoihin

7) enintään 320 000 euroa ylimääräisistä urheilijaeläkkeistä annetun lain (1419/2014) mukaisiin eläkkeisiin

8) enintään 30 000 euroa Pro Urheilu ja Piikkarit -tunnustusten maksamiseen

9) liikunnan aluehallinnon toiminnan menoihin

10) Olympiastadionin perusparannus- ja uudistamishankkeeseen

11) enintään 11 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Kunnan liikuntatoimen valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 12,00 euroa asukasta kohden.

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuden perusteena olevien opiskelijavuorokausien enimmäismäärä on 269 900 ja alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivien enimmäismäärä on 48 300. Mainittujen määrien estämättä määrärahaa saa käyttää valtionosuuksien oikaisupäätöksistä aiheutuviin menoihin.

Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten yksikköhinta on 16,60 euroa opiskelijapäivää kohden.

Kohtien 3 ja 7 määrärahat budjetoidaan maksuperusteisina.

Kohdan 7 määrärahaa saa käyttää enintään 16 täyttä eläkettä vastaavan ylimääräisen urheilija-eläkkeen myöntämiseen.

Kohdassa 11 tarkoitettujen henkilöiden osalta työnantajalle maksetut sairausvakuutuksen mukaiset etuudet otetaan nettobudjetoitaessa tuloina huomioon.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

<i>Liikunnan yhdenvertaiseen saavutettavuuteen</i>	33 365 000
Liikuntapaikkarakentamisen avustamiseen	31 865 000
Liikunnan yhdenvertaisuuteen	1 500 000
<i>Liikuntaan ja urheiluun osallistuminen</i>	62 677 000
Liikunnan kansalaistoimintaan	43 897 000
Huippu-urheiluun	12 600 000
Liikunnan ja urheilun suurtahtumiin	1 600 000
Liikunnan ja urheilun eettiseen toimintaan	4 150 000
Kansainväliseen yhteistyöhön	430 000
<i>Koko väestön liikunnan edistäminen</i>	27 875 000
Valtionosuudet kuntien liikuntatoimintaan	19 560 000
Liikunnallisen elämäntavan edistämiseen	8 315 000
<i>Liikunnan osaaminen ja tietopohja</i>	26 777 000
Liikunnan koulutuskeskuksille	17 171 000
Liikuntatieteeseen ja tutkimuksiin	3 580 000
Tutkimus- ja kehitysyhteisöille sekä koulutustoimintaan	4 070 000
Liikunnan aluehallinnon toimintaan	500 000
Valtion liikuntaneuvoston toimintaan	480 000
Opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi	976 000
Yhteensä	150 694 000

Määrärahan mitoituksessa käytetty valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten arvonlisäveroton keskimääräinen yksikköhinta on 88,20 euroa ja arvonlisäverollinen keskimääräinen yksikköhinta on 95,09 euroa opiskelijavuorokautta kohden. Liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuksiin myönnetään 317 000 euroa momentilta 29.90.52.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tampereen monitoimiareenan avustus	-1 000
Tasomuutos	-2 973
Yhteensä	-3 973

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	150 694 000
2019 talousarvio	154 667 000
2018 tilinpäätös	163 300 942

52. *Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille ja rahoitus liikuntatieteellisten hankkeiden arviointikustannuksiin* (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 397 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) mukaisten valtionosuuksien maksamiseen valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille
- 2) enintään 80 000 euroa Suomen Akatemialle liikuntatieteellisten tutkimusten arvioinnin hallintokustannuksiin sekä enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin 29.90.50 määrärahasta osoitetaan valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuksiin yhteensä 13 914 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertamenon poisto	-1 000
Kustannustason tarkistus (ml. lomarahojen väliaikaisen leikkauksen päättyminen)	-77
Yhteensä	-1 077

2020 talousarvio	397 000
2019 talousarvio	1 474 000
2018 tilinpäätös	1 494 000

56. *Liikunnan ja huippu-urheilun edistäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää liikuntapoliittisen selonteon toimeenpanosta aiheutuviin menoihin ja avustuksiin.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ikäihmisten liikkumishanke -pilotointi (HO 2019)	600
Lajien tehostamistukeen, ml. vammaisurheilu (HO 2019)	700
Seuratuen nosto (HO 2019)	1 500
Urheiluakatemoille ja valmennuskeskuksille (HO 2019)	2 000
Yhteensä	4 800

2020 talousarvio 4 800 000

91. Nuorisotyö

Selvitysosa: Nuorisotyön ja -politiikan tavoitteena on nuorisolain mukaan edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa, tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista, tukea nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa, edistää nuorten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä oikeuksien toteutumista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Lähtökohtina ovat yhteisvastuu, kulttuurien moninaisuus ja kansainvälisyys, kestävä kehitys, terveet elämäntavat, ympäristön ja elämän kunnioittaminen sekä monialainen yhteistyö. Edellä mainitut tavoitteet koskevat kaikkia Suomessa olevia alle 29-vuotiaita.

Valtion nuorisotyön ja -politiikan strategia-asiakirjana on valtioneuvoston joka neljäs vuosi hyväksymä valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa nuorisotyölle ja -politiikalle seuraavat yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet

- Nuorten osallisuus lisääntyy ja vaikuttamismahdollisuudet monipuolistuvat
- Nuorten kokemukset yhdenvertaisuudesta, tasa-arvosta, yhteisöllisyydestä ja oikeuksiensa toteutumisesta vahvistuvat
- Nuorten harrastus- ja toimintamahdollisuudet ovat tasavertaisesti saavutettavissa
- Nuorten elämönhallintataidot vahvistuvat.

Nuorisotyön toiminnalliset tavoitteet ja keskeisimmät toimenpiteet

- Toimeenpannaan nuorisolain (1285/2016) mukaista valtakunnallista nuorisotyön ja -politiikan ohjelmaa vuosille 2020—2023
- Sovitaan valtionapukelpoisiksi hyväksytyjen nuorisualan osaamiskeskusten kanssa niiden osaamiskeskustehtävistä vuosille 2020—2023
- Käynnistetään nuorisolain tarkistus erityisesti avustusprosessien sujuvoittamisen näkökulmasta, arvioimalla muutostarpeet; kehitetään valtionavustusten prosesseja sekä valtionavustusten vaikutusten arviointia
- Kehitetään nuorisotoimialan tutkimusta ja tiedontuotantoa nuorisotyön ja nuorisopoliittisen päätöksenteon tueksi. Parannetaan Nuorisotilastot.fi -palvelun tunnettuutta paikallisen, alueelli-

sen ja valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan tulosten raportoinnin ja laadun arvioinnin parantamiseksi. Laajennetaan myös palvelun tietopohjaa

— Kehitetään valtakunnallinen digitaalinen järjestelmä helpottamaan yhteys- ja yksiköintitietojen siirtämistä etsivälle nuorisotyölle.

Nuorisotyön tunnuslukuja

	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2020 arvio
10—29 -vuotiaat, jotka kuuluvat/ovat mukana järjestötoiminnassa tai vastaavassa (Vapaa-aikatutkimus), %	57	56	58
15—29 -vuotiaat, jotka kokevat kuuluvansa suomalaiseen yhteiskuntaan (Nuorisobarometri), %	75	75	75
15—29 -vuotiaat, jotka kokevat elämän olevan hyvin hallinnassaan (Nuorisobarometri), %	85	85	87
Peruskouluikäiset, joilla ei ole yhtään läheistä ystävää (Kouluterveys-tutkimus/THL), %	9	9	9
15—29 -vuotiaat, jotka ovat jättäneet harrastuksen aloittamatta rahan puutteen vuoksi (Nuorisobarometri), %	39	39	35
15—29 -vuotiaat, jotka ovat kokeneet syrjintää viimeisen 12 kk aikana (Nuorisobarometri), %	7	7	7
15—29 -vuotiaat, jotka suhtautuvat omaan tulevaisuuteensa optimistisesti (Nuorisobarometri), %	80	79	83
Alle 25-vuotiaiden työttömien määrä (TEM)	38 300	33 400	28 000

50. Rahapelitoiminnan tuotot nuorisotyön edistämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 54 250 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) ja nuorisolain (1285/2016) perusteella kuntien nuorisotoimen valtionosuuksiin
- 2) nuorisolakiin (1285/2016) perustuviin valtionavustuksiin valtakunnallisille nuorisoalan järjestöille ja osaamiskeskuksille sekä nuorisokeskusten toimintaan ja rakentamiseen
- 3) nuorisotutkimuksen avustamiseen ja apurahojen maksamiseen, nuorisotyöhön ja -politiikkaan liittyvien selvitysten laatimiseen ja nuorten tieto- ja neuvontatyön, digitaalisen nuorisotyön sekä nuorten kuulemis- ja osallistumisjärjestelmien ja niiden kehittämistoiminnan menoihin
- 4) yhteisöjen ja valtionhallinnon kansainvälisestä nuorisoalan yhteistyöstä aiheutuvien kulujen kattamiseen sekä EU:n ja kansainvälisten toimintaohjelmien tukemiseen
- 5) lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan, liikunnallisen ja kulttuurisen nuorisotyön ja -toiminnan sekä nuorten ympäristökasvatuksen tukemiseen
- 6) nuorten työpajatoiminnan valtakunnalliseen tukeen, etsivään nuorisotyöhön, ehkäisevään päihde- ja huumetyöhön, sosiaaliseen nuorisotyöhön sekä muuhun nuorten sosiaaliseen vahvistamiseen
- 7) valtion nuorisoneuvoston ja sen jaostojen ja arviointi- ja avustustoimikunnan, saamelaiden nuorisoneuvoston menoihin ja saamenkielisen nuorisokulttuurin vahvistamiseen

8) valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman toimeenpanoon, arviointiin ja kehittämiseen

9) alueellisen nuorisotoimen menoihin ja nuorisotyön alueelliseen kehittämiseen, Suomen nuorisotyön tilastot paikallisena, alueellisena ja valtakunnallisena kokoavan nuorisotoimialan nuorisotilastot.fi -palvelun ylläpitoon ja kehittämiseen sekä aluehallinnon ja valtion virastojen määräraikaisten nuorisotoimialan hankkeiden toteuttamiseen

10) enintään 14 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Kuntien nuorisotoimen valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä yksikköhinta on 15,00 euroa alle 29-vuotiasta asukasta kohden.

Kohdassa 10 tarkoitettujen henkilöiden osalta työnantajalle maksetut sairausvakuutuksen mukaiset etuudet otetaan nettobudjetoitaessa tuloina huomioon.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

<i>Nuorten aktiivinen kansalaisuus</i>	
Valtakunnalliset nuorisotoimialan järjestöt	18 600 000
Lakisääteiset kansalliset toimikunnat	990 000
<i>Nuorten sosiaalinen vahvistaminen</i>	
Etsivä nuorisotyö ja muu nuorten sosiaalinen vahvistaminen	8 127 000
<i>Nuorten kasvu- ja elinolot, paikallinen ja alueellinen nuorisotyö</i>	
Valtionosuus kuntien nuorisotoimeen	7 904 000
Kasvu- ja elinolot paikallisesti ja alueellisesti	3 670 000
<i>Nuorisotyön ja -politiikan kehittäminen</i>	
Kokeilu, kehittäminen, tutkimus	9 159 000
Kansainvälinen yhteistyö	600 000
Nuorisokeskukset	5 200 000
Yhteensä	54 250 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-1 070
Yhteensä	-1 070

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	54 250 000
2019 talousarvio	55 320 000
2018 tilinpäätös	53 294 828

51. Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 22 723 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) nuorten työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön tukemiseen
- 2) etsivän nuorisotyön tukemisesta sekä EU:n Nuorisotakuun toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen
- 3) etsivän nuorisotyön yhteys- ja yksilöintitietojen siirtämistä helpottavan valtakunnallisen digitaalisen järjestelmän kehittämiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Työpajatoiminnan tukemiseen	16 300 000
Etsivän nuorisotyön tukemiseen sekä EU:n Nuorisotakuun toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen	5 223 000
Valtakunnallisen digitaalisen järjestelmän kehittämiseen	1 200 000
Yhteensä	22 732 000

Etsivän nuorisotyön tukemiseen osoitetaan lisäksi 7 127 000 euroa momentilta 29.91.50.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertamenojen poisto	-1 500
Työpajatoiminnan tukeminen (HO 2019)	2 000
Valtakunnallisen digitaalisen järjestelmän kehittäminen (HO 2019 kertaluonteinen)	1 200
Yhteensä	1 700

2020 talousarvio	22 723 000
2019 I lisätalousarvio	300 000
2019 talousarvio	21 023 000
2018 tilinpäätös	19 923 000

52. Eräät avustukset (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 650 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) inarinsaamen, koltansaamen ja pohjoissaamen kulttuuri- ja kielipesätoiminnan tukemiseen
- 2) nuorten yrittäjyys-, talous- ja työelämätaitojen edistämiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Saamelaiden kulttuuri- ja kielipesätoiminta	950 000
Nuorten yrittäjyys-, talous- ja työelämätaidojen edistäminen	700 000
Yhteensä	1 650 000

Saamelaisalueen ulkopuolella tapahtuvan kulttuuri- ja kielipesätoiminnan tukemiseen osoitetaan lisäksi 250 000 euroa momentilta 29.91.50.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertamenon poisto	-100
Yhteensä	-100

2020 talousarvio	1 650 000
2019 talousarvio	1 750 000
2018 tilinpäätös	1 800 000

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala rakentaa uusiutuvaa Suomea — uusiutumiskykyistä ja kestävästä ruokajärjestelmästä ja luonnonvarataloutta sekä innovatiivista paikkatietojärjestelmää.

Toimintaympäristön kuvaus

Suomen tulevaisuuteen vaikuttavat useat maailmanlaajuiset muutostekijät, joiden voimakkuuteen ja nopeuteen emme juuri voi vaikuttaa. Niiden seurauksiin on sopeuduttava ja niissä on nähtävissä uhkien lisäksi myös paljon uusia mahdollisuuksia. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla on tunnistettu kuusi toimintaympäristön muutostekijää, jotka tapahtuvat hallinnonalasta riippumatta ja joiden arvioidaan eniten muuttavan suomalaisen ruoka- ja luonnonvarasektorin toimintaympäristöä seuraavan vuosikymmenen aikana. Muutostekijät ovat 1) ilmastonmuutos, 2) nopea teknologinen kehitys, 3) kilpailu ehtyvistä luonnonvaroista, 4) globaalin talouden murros, 5) arvojen ja asenteiden muutos sekä 6) väestörakenne ja kaupungistumiskehitys.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan perustehtävät ruokaturvan, ruokaturvallisuuden ja kilpailukykyisen kotimaisen ruokajärjestelmän, huoltovarmuuden ja puhtaan veden takaamisessa, eläin- ja kasvitautien hallinnassa, luonnonvaratalouden kestävyden ja niihin perustuvien elinkeinojen kilpailukykyyn varmistamisessa ja maaseudun elinvoimaisuuden kehittämisessä nousevat yhä tärkeämmiksi. Laadukas paikkatieto ja sen analysointi ovat keskeisiä tulevaisuuden teknologiaratkaisuja kehitettäessä. Digitalisaatio ja tiedon merkityksen voimakas kasvaminen korostavat luotettavien perusrekisterien, paikkatietojen ja luonnonvaratiedon yhteiskäytön edistämisen merkitystä osana ministeriön tehtäväaluetta.

Suomi on vastuullinen globaali toimija ja sitoutunut kestävä kehityksen Agenda 2030:n toimeenpanoon. Kansainvälisen kilpailun lisääntyessä myös hallinnon merkitys vapaan kilpailun esteiden poistamisessa sekä biotalouden, uusien innovaatioiden, liiketoimintamallien ja arvonaluonnin tapojen mahdollistamisessa kasvaa. Mahdollistava hallinto toimii tiiviissä vuorovaikutuksessa yksityisen sektorin kanssa ja ymmärtää kiihtyvää kehitystä sekä sen tuomia haasteita ja mahdollisuuksia. Rajalliset resurssit kyetään suuntaamaan vaikuttavammin taloudellista optimia tavoitellen sekä luomaan kansainvälisesti kilpailukykyinen toimintaympäristö uusiutuvalla ja kansainvälistyvälle biotaloudelle, yhteensovittaen kestävä kehitystä ja riskienhallintaa. Maa- ja metsätalousministeriön ja sen hallinnonalan nykyiset tehtävät luovat luontevan alustan bio- ja kiertotalouden seuraavan vaiheen toteutukseen.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan elinkeinot ovat merkittäviä uusiutuvien luonnonvarojen hyödyntäjiä. Ravinnon, energian, erilaisten tuotteiden ja palveluiden tuottamiseen uusiutuvia luonnonvaroja kestävästi käyttävä biotalous luo merkittäviä liiketoimintamahdollisuuksia. Biotalouskeinoihin pyritään vähentämään riippuvuutta fossiilisista luonnonvaroista, ehkäisemään ekosysteemien köyhtymistä sekä edistämään luonnonmonimuotoisuutta. Ministeriön toimialan menestyminen perustuu korkeatasoiseen ja laaja-alaiseen osaamiseen sekä innovaatioiden nopeaan hyödyntämiseen uusiutuvien luonnonvarojen kestävässä käytössä. Hallinnonalan tutkimus tuottaa ennakoivasti tietoa, osaamista ja innovaatioita päätöksenteon tueksi, elinkeinon kilpailukykyä kehittämiseksi ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa seuraavat hallinnonalan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet. Lukuperusteluissa on kuvattu yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita tukevia politiikkasektorin tavoitteita sekä niiden kehitystä kuvaavia tunnuslukuja.

- Vastuullisen ja uudistuvan ruokajärjestelmän kilpailukyky paranee
- Uudistuva ja kestävä luonnonvaratalous lisää hyvinvointia ja korvaa uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä
- Monipuolinen yritystoiminta ja menestyvä maaseutu, monipaikkaisuus ja verkostot vahvistavat yhteiskuntaa
- Luotettavat ja laaja-käyttöiset paikka-, kiinteistö- ja huoneistotiedot mahdollistavat uutta liiketoimintaa ja turvaavat omistusta.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet ja voimavarojen hallinta

— Toiminta on tuloksellista ja voimavarat suunnataan tehokkaasti yhteiskunnallisen vaikuttavuuden saavuttamiseksi. Huolehditaan siitä, että tehtävät ovat tasapainossa voimavarojen kanssa.

Sukupuolten välinen tasa-arvo

Maa- ja metsätalousministeriö jatkaa hallituksen sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista ja sisällyttämistä lainvalmisteluun, toiminnan ja talouden ohjaukseen sekä muihin tasa-arvon kannalta merkittäviin toimintoihin. Maa- ja metsätalousministeriön pääluokan menoista noin 90 % on siirtomenoja, joilla tuetaan eri politiikkasektoreiden vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista. Pääsääntöisesti tukien myöntämisperusteena ei ole niiden vaikutus sukupuolten väliseen tasa-arvoon.

Kestävä kehitys

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala toteuttaa YK:n kestävän kehityksen tavoitteita osana strategiaansa. Hallinnonala edistää erityisesti hiilineutraaliustavoitetta luomalla kestäviä biotalous- ja cleantech-ratkaisuja.

Rahoitusta osoitetaan esimerkiksi ympäristön tilaa ja uusiutuvan energian käyttöä edistäviin investointeihin. Ympäristökorvauksiin, luonnonmukaiseen tuotantoon, neuvontaan ja ei-tuotannollisiin investointeihin kohdennetaan 246,2 milj. euroa ja viherryttämistukeen 157,5 milj. euroa. Luonnonvara- ja biotalouden edistämiseen kohdennetaan 29,3 milj. euroa. Määrärahaa toteutetaan kansallista biotalousstrategiaa sekä maankäyttösektorin ilmastopolitiikkaa maa- ja metsätaloudessa. Metsäluonnon hoidon edistämiseen kohdennetaan 7,0 milj. euroa. Veteen perustuvien liiketoimintojen kehittämistä sekä vaeltavien ja uhanalaisten kalakantojen elvyttämistä tuetaan

yhteensä 11,1 milj. eurolla. Puuntuotannon kestävyiden turvaamiseen kohdennetaan 56,2 milj. euroa.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
30.10.40 <i>Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset</i> (siirtomääräraha 3 v)		
— myöntämisvaltuus	96,0	30,0 ¹⁾
30.10.41 <i>Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki</i> (arviomääräraha)		
— korkotukivaltuus	250,0	250,0
30.10.64 <i>EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen</i> (arviomääräraha)		
— myöntämisvaltuus	121,7	106,9 ¹⁾
30.20.43 <i>Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit</i> (siirtomääräraha 3 v)		
— myöntämisvaltuus	20,0	- ¹⁾
30.40 Luonnonvaratalous		
— muu valtuus	2,0	2,0
30.40.44 <i>Tuki puuntuotannon kestävyiden turvaamiseen</i> (arviomääräraha)		
— myöntämisvaltuus	44,0	44,0
30.64.50 <i>Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät</i> (siirtomääräraha 3 v)		
— myöntämisvaltuus	1,1	-

¹⁾ Mikäli ohjelmakauteen 2014—2020 kohdistuvaa myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämisspäätöksiä vuonna 2020.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
01. Hallinto ja tutkimus	133 750	130 146	134 098	3 952	3
01. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	24 218	21 984	23 285	1 301	6
05. Luonnonvarakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	70 570	73 155	74 039	884	1
22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	1 343	1 343	1 343	—	0
23. Hallinnolliset järjestelyt (siirtomääräraha 2 v)	5 120	585	3 240	2 655	454
29. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	28 335	28 540	27 652	-888	-3

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018	v. 2019	v. 2020	Muutos 2019—2020	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)	4 164	4 539	4 539	—	0
10. Maaseudun kehittäminen	428 085	463 649	456 299	-7 350	-2
40. Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset (siirtomääräraha 3 v)	75 276	84 976	88 326	3 350	4
41. Maaseutuelinkeino-toiminnan korkotuki (arviomääräraha)	11 031	13 000	15 000	2 000	15
42. Luopumistuet ja -eläkkeet (siirtomääräraha 2 v)	58 330	40 500	45 300	4 800	12
43. Eläinten hyvinvointikorvaukset (siirtomääräraha 3 v)	67 767	67 767	62 767	-5 000	-7
(44.) Maatalouden toimintaedellytysten turvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	7 500	22 500	—	-22 500	-100
50. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)	5 266	5 266	3 466	-1 800	-34
51. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 843	1 843	1 843	—	0
54. Rahapelitoiminnan tuotolla rahoitettava hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	40 182	40 092	40 092	—	0
55. Valtionapu 4H-toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	3 905	3 905	3 805	-100	-3
63. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	2 000	3 100	6 000	2 900	94
64. EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen (arviomääräraha)	154 985	180 700	189 700	9 000	5
20. Maa- ja elintarviketalous	1 811 107	1 786 861	1 819 746	32 885	2
01. Ruokaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	—	70 048	74 938	4 890	7
(02.) Elintarviketurvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	39 599	—	—	—	0
(03.) Maaseutuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	24 121	—	—	—	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018	v. 2019	v. 2020	Muutos 2019—2020	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
20. Eläinlääkintähuolto ja kasvintuhoojien torjunta (arviomääräraha)	7 437	5 948	5 948	—	0
40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)	323 340	322 700	323 000	300	0
41. EU-tulotuki ja EU-markkinatuki (arviomääräraha)	539 922	529 700	526 200	-3 500	-1
43. Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit (siirtomääräraha 3 v)	290 710	290 710	153 200	-137 510	-47
44. Luonnonhaittakorvaukset (siirtomääräraha 3 v)	518 738	548 288	624 788	76 500	14
46. EU-rahoitteinen ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	5 705	10 635	10 910	275	3
47. Ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	6 619	2 945	3 995	1 050	36
48. Peltorakenteenkehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	—	—	500	500	0
60. Siirto interventiorahastoon (kiinteä määräraha)	200	170	200	30	18
61. Siirto Maatilatalouden kehittämisrahastoon (siirtomääräraha 3 v)	49 000	—	90 300	90 300	0
62. Eräät valtionavut (siirtomääräraha 2 v)	5 717	5 717	5 767	50	1
40. Luonnonvaratalous	198 542	189 589	225 880	36 291	19
20. Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 3 v)	3 000	3 100	3 200	100	3
21. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 3 v)	13 565	13 971	17 091	3 120	22
22. Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	14 880	6 450	29 250	22 800	353
31. Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	8 486	5 586	11 136	5 550	99
40. Eräät luonnonvaratalouden korvaukset (arviomääräraha)	851	1 745	1 745	—	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018	v. 2019	v. 2020	Muutos 2019—2020	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	4 575	5 375	5 600	225	4
42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	8 450	8 850	8 850	—	0
44. Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (arviomääräraha)	49 097	56 230	56 230	—	0
45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	5 027	5 027	7 027	2 000	40
46. Valtionapu Suomen metsäkeskukselle (siirtomääräraha 2 v)	40 183	39 160	39 160	—	0
50. Riistatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	11 920	11 751	14 810	3 059	26
51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	10 250	10 536	9 161	-1 375	-13
53. Eräät luonnonvaratalouden valtionavut (siirtomääräraha 2 v)	1 432	1 332	1 132	-200	-15
62. Elinkeinokalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	26 776	20 476	21 488	1 012	5
(83.) Lainat puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (siirtomääräraha 3 v)	50	—	—	—	0
64. Metsähallitus	7 594	7 491	7 831	340	5
50. Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)	7 594	7 491	7 831	340	5
70. Maanmittaus ja tietovarannot	55 584	43 580	44 669	1 089	2
01. Maanmittauslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	51 384	40 080	42 169	2 089	5
40. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	4 200	3 500	2 500	-1 000	-29
Yhteensä	2 634 663	2 621 316	2 688 523	67 207	3
Henkilöstön kokonaismäärä	4 169	4 138	4 139		

01. Hallinto ja tutkimus

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tehtäviä hoitavat pääluokassa 30 budjetoituin varoin maa- ja metsätalousministeriö, Luonnonvarakeskus, Maanmittauslaitos ja Ruokavirasto. Lisäksi hallinnonalan tehtävien hoitamiseksi on kaksi talousarvion ulkopuolista rahastoa (Maatilatalouden kehittämisrahasto ja Maatalouden interventiorahasto) sekä valtion liikelaitoksena toimiva Metsähallitus. Lisäksi valtionapua saavat organisaatiot Suomen metsäkeskus ja Suomen riistakeskus vastaavat eräistä julkisoikeudellisista tehtävistä.

Tässä luvussa on budjetoitu maa- ja metsätalousministeriön ja hallinnonalan merkittävimmän tutkimuslaitoksen Luonnonvarakeskuksen menot. Hallinnonalan tutkimus- ja asiantuntijatehtäviä on myös Ruokavirastossa (luku 30.20) ja Maanmittauslaitoksessa (luku 30.70).

Maa- ja metsätalousministeriö varmistaa ohjauksellaan, että hallinnonalan virastojen ja laitosten sekä julkisoikeudellisia tehtäviä hoitavien valtionapuorganisaatioiden toiminta tukee pääluokkaperusteluissa esitettyjä toimialan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden, toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan tavoitteita.

Toiminnallisen tuloksellisuuden osalta pääluokkaperustelun tavoite tarkoittaa, että

- Toimintamme on asiakaslähtöistä, horisontaalista, avointa ja ennakoivaa
- Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintamme sekä neuvonta on verkostoitunutta, vaikuttavaa ja tukee ennakoivasti päätöksentekoa ja elinkeinojen kilpailukykyä
- Digitaaliset ratkaisumme ovat käyttäjälähtöisiä ja tietovarantomme ovat yhteensopivia, luotettavia ja niitä hyödynnetään tehokkaasti
- Ennakoimme riskejä ja varaudumme kriiseihin.

Voimavarojen hallinnan osalta pääluokkaperustelun tavoite tarkoittaa, että

- Henkilöstömme on osaavaa, arvostettua ja voi hyvin
- Resurssimme ovat riittävät ja oikein kohdennetut.

Maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia toimeenpanotehtäviä hoidetaan valtion aluehallinnossa (elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa ja aluehallintovirastoissa), joiden määrärahoja ei ole budjetoitu tässä pääluokassa. Maaseutuhallinnon tehtäviä hoidetaan valtion aluehallinnon lisäksi myös kunnissa.

Maatalous- ja maaseutupolitiikan, kalastuspolitiikan, kasvinterveyden sekä maa- ja metsätalousministeriön toimialan vesitalouden toimeenpanotehtäviä valtion aluehallinnossa hoitavat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. Niiden toimintamenot on budjetoitu työ- ja elinkeinoministeriön pääluokassa (mom. 32.01.02).

Maa- ja metsätalousministeriön toimialan kustannukset tehtävittäin ELY-keskusten toimintamenomomentilla (32.01.02) (sisältää tukitoiminnot)

Tehtävä	Toteutuma 2017 milj. euroa	Toteutuma 2018 milj. euroa	Tarve 2019 ja 2020 milj. euroa
Maaseudun kehittäminen	10,5	10,8	10,8
Maa- ja elintarviketalous	23,8	23,7	23,7
Luonnonvaratalous	15,8	15,0	15,0
Yhteensä	50,1	49,5	49,5

Elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskukset hoitavat EU:n maatalous-, maaseutu-, kasvinterveys-, ja kalastuspolitiikan toimeenpanotehtäviä sekä vesitalouden toimeenpanotehtäviä. Näihin arvioidaan vuonna 2020 käytettävän n. 692 henkilötyövuotta. Maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä elintarviketurvallisuuden valvonnan tehtäviä aluehallinnossa hoitavat aluehallintovirastot. Vuonna 2020 näissä tehtävissä arvioidaan toimivan n. 62 henkilötyövuotta vastaava henkilöstö. Aluehallintovirastojen toimintamenot on budjetoitu valtiovarainministeriön pääluokassa (mom. 28.40.01). Turvallisuus- ja kemikaalivirasto työ- ja elinkeinoministeriön pääluokassa (mom. 32.01.08) vastaa kasvinsuojelulainsäädännön toimeenpanosta (arvio 24 henkilötyövuotta vuonna 2020).

Vesitalouden tehtäviin käytetään edelleen ympäristöministeriön pääluokassa budjetoituja ympäristöhallinnon voimavaroja (mom. 35.01.04) Suomen ympäristökeskuksessa (arvio n. 22 henkilötyövuotta vuonna 2020). Lisäksi Tulli suorittaa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan edellyttämiä tarkastustehtäviä sekä elintarvikeketjun valvontaviranomaisen tehtäviä (arvio n. 95 henkilötyövuotta 2020) valtiovarainministeriön pääluokassa (mom. 28.10.02).

01. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 23 285 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös hankelupalautakunnan menojen ja kansainväliseen toimintaan liittyvien valtionapujen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa:

Toiminnallinen tuloksellisuus ja voimavarojen hallinta

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa toiminnalleen luvun 30.01 selvitysosassa todetut toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan alustavat tavoitteet vuodelle 2020. Tavoitteet tukevat pääluokan perusteluissa asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita.

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2018 toteutuma	2019 ennakoitu	2020 arvio
Maa- ja metsätalousministeriön henkilötyövuosimäärä	268,1	268	269
— Toimintamenomomentti 30.01.01	262,3	262	266
— Muut momentit	5,8	6	3

	2018 toteutuma	2019 ennakoitu	2020 arvio
Sairauspoissaolot, pv/htv	5,3	6	6
Työtyytyväisyysindeksi, 1—5 VMBaro	3,6	3,7	3,7
Tuotokset ja laadunhallinta			
Hallituksen esitykset (kpl)	27	12	9
— Luvatus istuntokauden aikana eduskunnalle (%)	92,5	100	100

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	28 559	23 334	24 635
Bruttotulot	1 440	1 350	1 350
Nettomenot	27 119	21 984	23 285
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	12 735		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	9 834		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Luonnonvaratehtävien tietojärjestelmät (siirto momentilta 30.01.23)	250
Siirtyvän erän leikkaus/säästö päätös, kertaluonteisen säästön palautus	1 000
Vesitalouden tehtävien järjestelyt (1 htv) (siirto momentilta 30.40.21)	80
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-301
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	316
Palkkausten tarkistukset	-53
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	72
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-63
Yhteensä	1 301

2020 talousarvio	23 285 000
2019 talousarvio	21 984 000
2018 tilinpäätös	24 218 000

05. Luonnonvarakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 74 039 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) yhteisrahoitteisessa toiminnassa ja yhteistoiminnassa hankkeiden rahoittajien rahoitusosuuksiin sisältyvien siirtomenojen maksamiseen
- 2) sijoitusmenoina luettaviin talonrakennus-, maa- ja vesirakennustöihin sekä kalanviljelylaitosten ja tutkimusasemien perusparannuksiin
- 3) kasvinuojeluaikojen tarkastus- ja testaustoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen

- 4) Luomuinstituutin toiminnan rahoittamiseen
- 5) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 6) virastojen ja laitosten osallistumisesta kehitysyhteistyöhön annetussa laissa (382/1989) tarkoitettujen hankkeiden toteuttamiseksi määrärahan siirtoon ulkomaille vähäisten rahoitusennakoiden maksamiseen kehitysyhteistyön kohdemaille edellyttäen, että vastaava meno veloitetaan momentin 24.30.66 määrärahasta.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Luonnonvarakeskuksen *tehtävänä* on toimialallaan:

- 1) harjoittaa tieteellistä tutkimus- ja kehittämistoimintaa
- 2) tuottaa tietoa ja asiantuntijapalveluita yhteiskunnallisen päätöksenteon sekä viranomaistoiminnan tueksi
- 3) harjoittaa tiedon ja teknologian siirtoa
- 4) tuottaa toimialaansa kuuluvia tilastoja, jollei tehtävä kuulu muulle viranomaiselle
- 5) ylläpitää toiminnassaan tarvittavia rekistereitä
- 6) hoitaa geenivarojen monimuotoisuuden säilyttämiseen liittyviä tehtäviä
- 7) edistää kansainvälistä yhteistyötä
- 8) hoitaa muut sille laissa tai sen nojalla säädetyt tehtävät
- 9) hoitaa maa- ja metsätalousministeriön sille erikseen määräämät tehtävät.

Luonnonvarakeskus tukee toiminnallaan pääluokkaperusteluissa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön *toimialan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista*.

Toiminnallinen tuloksellisuus ja voimavarojen hallinta

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Luonnonvarakeskukselle vuodelle 2020 luvun 30.01 selvitysosassa todetut toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan tavoitteet.

Luonnonvarakeskuksen päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötövuodet

	2018 tilinpäätös			2019 arvio			2020 arvio		
	Kust. ¹⁾ 1 000 €	Tuotot ²⁾ 1 000 €	Htv	Kust. ¹⁾ 1 000 €	Tuotot ²⁾ 1 000 €	Htv	Kust. ¹⁾ 1 000 €	Tuotot ²⁾ 1 000 €	Htv
Tutkimusprosessi	91 603	39 321	999	91 600	39 300	960	92 300	40 500	958
Viranomaisprosessi	24 288	6 919	260	24 200	6 000	250	25 000	6 100	250
Tilastoprosessi	4 880	980	50	5 200	1 000	50	5 700	1 200	52
Yhteensä	120 771	47 220	1 309	121 000	46 300	1 260	123 000	47 800	1 260

¹⁾ Kustannuslaskennassa tukitoimintoihin kohdistuneet tuotot on huomioitu kustannuksia pienentävänä tekijänä n. 2,0—2,5 milj. euroa/v.

²⁾ Vain suoraan ydintoimintaan kohdistuneet tuotot.

Luonnonvarakeskuksen tunnusluvut

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Vaikuttavuus			
Tieteelliset referoidut artikkelit, kpl	589	630	680
Luottamus- ja maineindeksi ¹⁾	-	3,45	3,50
— kansalaiset (1—5)	3,41	3,50	3,50
— päättäjät (1—5)	-	3,50	3,50
— tutkimuskumppanit (1—5)	-	3,40	3,50
— yritykset (1—5)	-	3,40	3,50
Toiminnallinen tehokkuus			
Ydintoimintojen kokonaiskustannukset, 1 000 €/kokonaishtv	92	96	98
Tieteelliset referoidut artikkelit, kpl/tutkijahtv	0,9	0,9	1,0
Muut tieteelliset julkaisut, kpl/tutkijahtv	0,1	0,2	0,2
Muut julkaisut, kpl/tutkijahtv	1,7	1,5	1,5
Tilastot, kpl/tilastohtv	1,5	1,2	1,3
Tilastojulkistukset, kpl/tilastohtv	4,7	4,5	5,0
Tuotokset ja laadunhallinta			
Muut tieteelliset julkaisut, kpl	75	120	140
Muut julkaisut (sis. ammattiyhteisöille ja suurelle yleisölle suunnatut julkaisut), kpl	1 119	1 000	1 000
Tilastojulkistusten, tiedotteiden ja e-julkaisujen lataukset ja levikki, 1 000 kpl	30	31	32
Tilastoverkkopalveluiden avoimen datan käyttäjät, 1 000 kpl	113	120	130
Annetut lausunnot, kpl	219	200	200
Suora tiedonkeruu rekistereistä, % (Tilastoviranomaistoiminta)	76	75	75
Sähköisen tiedonkeruun käyttö, % vastanneista (Tilastoviranomaistoiminta)	44	55	57
Sähköisten palveluiden häiriöttömyys, %	100	95	95

Luonnonvarakeskuksen tunnusluvut

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Henkiset voimavarat			
Tohtoreiden osuus (%) tutkijoista	47	61	64
Työtyytyväisyysindeksi	3,44	3,5	3,55

¹⁾Lähde: Mediabarometri.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	120 726	119 905	122 539
Bruttotulot	47 782	46 750	48 500
Nettomenot	72 944	73 155	74 039
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	15 606		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	13 232		

Bruttotulot ovat yhteensä 48 500 000 euroa, tästä on yhteisrahoitteisen toiminnan tuloja 33 400 000 euroa, maksullisen toiminnan tuloja 8 000 000 euroa, EU-maataloustukia 1 000 000 euroa sekä muita tuloja 6 100 000 euroa.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
<i>Julkisoikeudelliset suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	136	130	130
— muut tuotot	-	-	-
Tuotot yhteensä	136	130	130
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	89	80	80
— osuus yhteiskustannuksista	68	50	50
Kustannukset yhteensä	157	130	130
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-21	-	-
Kustannusvastaavuus, %	87	100	100
<i>Muut suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	6 618	8 370	7 870
— muut tuotot	-6	-	-
Tuotot yhteensä	6 612	8 370	7 870

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	3 339	4 500	3 900
— osuus yhteiskustannuksista	2 345	2 970	2 670
Kustannukset yhteensä	5 684	7 470	6 570
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	928	900	1 300
Kustannusvastaavuus, %	116	112	120
Kustannusvastaavuus hintatuen jälkeen	928	900	1 300

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	20 261	17 200	20 000
— EU:lta saatava rahoitus	5 255	5 600	5 700
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	9 505	8 200	9 600
Tuotot yhteensä	35 021	31 000	35 300
Hankkeiden kokonaiskustannukset	59 647	51 500	59 000
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-24 626	-20 500	-23 700
Omarahoitusosuus, %	41	40	40

Määrärahaa käytetään vähintään 168 000 euroa hevostalouden tutkimukseen, mikä on otettu huomioon määrärahaa totopelien tuotto-osuutena momentille 12.30.20 kertyvistä varoista.

Määrärahaa noin 600 000 euroa käytetään kalakantojen hoitamiseksi arvokalojen sopimuskasvatukseen ja istutuksiin.

Tuloina otetaan huomioon muut kuin momentille 12.30.99 kertyvät Luonnonvarakeskuksen toiminnan tulot.

Puutarhakasvien jalostusmaksuina vuonna 2020 kertyvät tulot 80 000 euroa ja pääomaluonteiset tulot on merkitty momentille 12.30.99.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kalakantojen seurannan ja kalastuksen saalistilastoinnin digitalisointi (DigiKala) (siirto momentille 30.01.23)	-505
Luomuinstituutti (HO 2019)	200
Luomututkimus, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-300
Maankäyttösektorin ilmastopolitiikka/tutkimus (HO 2019)	200

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Metsälaskelmaohjelmiston nykyaikaistaminen ja uudistaminen (MENU) -hanke (v. 2019 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-500
Metsälaskelmaohjelmiston nykyaikaistaminen ja uudistaminen (MENU) -hanke (v. 2020 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	500
Riistanruokintatutkimuksenlisäresurssi (HO 2019)	100
Susitutkimus ja seuranta, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-300
Suurpetotutkimus (HO 2019)	200
Turvemaan hiilidioksidipäästöjen tutkiminen, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-200
Tutkimukseen panostaminen (HO 2019)	1 000
Villisikatutkimus (GPS-pannoitus) (HO 2019)	200
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	732
Omakustannuseriaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-334
Palkkausten tarkistukset	-133
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	196
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-170
Tasomuutos	-2
Yhteensä	884

2020 talousarvio	74 039 000
2019 II lisätalousarvio	900 000
2019 talousarvio	73 155 000
2018 tilinpäätös	70 570 000

22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 343 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää virastoilta, laitoksilta tai muilta organisaatioilta hankittavista, maa- ja metsätalousministeriön toimialan strategista ohjaamista ja kehittämistä tukevista tutkimuksista, selvityksistä sekä arvioinneista aiheutuviin kuluihin ja muihin kulutusmenoihin sekä tutkimuksiin ja selvityksiin liittyvien valtionapujen myöntämiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 25 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstömäärän palkkaamiseen.

Nettobudjetoinnissa on otettu huomioon tuloina valtion virastojen ja laitosten osuudet yhteistutkimushankkeisiin sekä EU:lta saatava tutkimusrahoitus.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahalla hankitaan tutkimustietoa pääluokkaperusteluissa todettuja vaikuttavuustavoitteita ja toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteita tukevan päätöksenteon tueksi.

Määrärahalla rahoitetaan EU:n ERA-NET -ohjelmiin liittyvien suomalaisten hankkeiden kansallisia rahoitusosuuksia. Muiden valtion virastojen ja laitosten rahoitusosuudet tästä määrärahasta rahoitettaviin maa- ja metsätalousministeriön kokonaisvastuulla oleviin yhteistutkimushankkeisiin tuloutetaan tälle momentille. Myös EU:n rahoitusosuudet tutkimushankkeisiin tuloutetaan tälle momentille, jolloin momentin tulokertymäksi arvioidaan n. 500 000 euroa.

2020 talousarvio	1 343 000
2019 talousarvio	1 343 000
2018 tilinpäätös	1 343 000

23. Hallinnolliset järjestelyt (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 240 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää hallinnonalalla tuottavuuden edistämistä toteuttavien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palveluiden hankkimiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 20 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat. Määrärahaa on tarkoitettu käyttämään hankkeisiin, joilla tuetaan hallinnonalan tuottavuuden paranemista. Virastot saavat rahoittaa määrärahalla hankkeita, joista maa- ja metsätalousministeriö on erikseen sopinut viraston kanssa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hydrologisen seurannan järjestäminen (siirto momentilta 30.40.21)	300
Kalakantojen seurannan ja kalastuksen saalistilastoinnin digitalisointi (DigiKala) (siirto momentilta 30.01.05)	505
Kalastuslain tietoon perustuva suunnittelu- ja ohjausjärjestelmä (Oma kala) (siirto momentilta 30.40.51)	900
Luonnonvaratehtävien tietojärjestelmät (siirto momentille 30.01.01)	-250
Nautarekisterin uudistaminen (siirto momentilta 30.20.01)	1 500
Pelto- ja metsätalouden menetelmien suunnittelu ja pilotointi (siirto momentilta 30.20.01)	200
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-500
Yhteensä	2 655
2020 talousarvio	3 240 000
2019 talousarvio	585 000
2018 tilinpäätös	5 120 000

29. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 27 652 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Käyttöarvion tarkistus	-888
Yhteensä	-888

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	27 652 000
2019 talousarvio	28 540 000
2018 tilinpäätös	28 335 104

66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 539 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maa- ja metsätalousministeriön toimialaan liittyvien jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien maksamiseen muissa maissa ja Suomessa toimiville kansainvälisille organisaatioille sekä muihin kansainvälisistä sitoumuksista aiheutuviin maksuihin. Määrärahasta saa käyttää enintään 1 600 000 euroa Euroopan metsäinstituutin perusrahoitukseen ja enintään 250 000 euroa muihin harkinnanvaraisiin maksuihin.

2020 talousarvio	4 539 000
2019 talousarvio	4 539 000
2018 tilinpäätös	4 163 722

10. Maaseudun kehittäminen

Selvitysosa: Tämä selvitysosa on luvuille 30.10 ja 30.20.

Toimintaympäristö

Suomen pinta-alasta valtaosa on maaseutua. Maaseudulla asuu noin kolmannes väestöstä. Maaseutualueet toimivat sekä yritystoiminnan että pysyvän ja vapaa-ajan asumisen ympäristönä. Maaseutualueiden mahdollisuudet liittyvät yritystoiminnan monipuolistumiseen sekä biotalouden kestävään ja monipuoliseen hyödyntämiseen. Maaseutualueilla on keskeinen merkitys myös ilmastonmuutoksen torjunnan kaltaisten haasteiden ratkaisussa. Yrittäjyyden ja asumisen mahdollisuuksien entistä parempi hyödyntäminen edellyttää sitä, että eri hallinnonalojen yhteistyöllä varmistetaan maaseudun hyvä saavutettavuus sekä perusrakenteiden ja palvelujen toimivuus. Maaseudun elinvoimaisuuden edistämiseksi ja palveluiden turvaamiseksi tarvitaan yhteiskunnan tuen lisäksi innovaatioita ja uusyrittäjyyttä sekä omaehtoista paikallista kehittämistä.

Maaseutualueiden elinkeinorakenteet vaihtelevat maaseututyypeittäin ja alueittain. Ydinmaaseudulla ja kaupunkien läheisellä maaseudulla elinkeinorakenne on monipuolinen ja työllistymisen mahdollisuudet ovat paremmat kuin harvaan asutulla maaseudulla. Mikro- ja pienyritysten määrä on kasvanut erityisesti kaupunkien läheisellä maaseudulla. Harvaan asutulla maaseudulla elinkeinorakenne on yksipuolisempi ja haavoittuvampi ja työllistymisen mahdollisuudet heikkommat. Samanaikaisesti monilla maaseutuyrityksillä on puutetta ammattitaitoisesta työvoimasta. Maaseutualueiden tilanne on parempi Etelä- ja Länsi-Suomessa kuin Itä- ja Pohjois-Suomessa.

Monet maamme tulevaisuuden haasteista korostuvat maaseudulla. Vanhusten osuus väestöstä kasvaa erityisesti harvaan asutuilla maaseutualueilla. Maaseudun alhaisempi tulotaso sekä pitkät etäisyydet ja harva asutus vaikeuttavat mm. palvelujen ylläpitoa.

Kotimainen maataloustuotanto on ruokajärjestelmämme perusta. Maataloutta harjoitetaan koko maassa, vaikka tuotanto on viime vuosina keskittynyt tuotanto-oloiltaan suhteellisesti edullisim-

mille alueille. Maatilojen määrä on vähentynyt ja tilakoko kasvanut jo vuosikymmenien ajan, mutta tuotantomäärät ja peltoala ovat silti säilyneet suhteellisen vakaina.

Keskeisten tuotteiden tuotantomäärät vastaavat likimain kotimaista kulutusta lukuun ottamatta naudan- ja lampaanlihan, rukiin ja sokerin tuotantoa sekä valkuais- ja öljykasvien tuotantoa. Merkittävä määrä eläinten ruokintaan tarvittavasta täydennysvalkuaisesta joudutaan tuomaan, mikä on huoltovarmuuden kannalta ongelmallista.

Maatalouden rakennekehityksen arvioidaan jatkuvan edelleen. Tilamäärä vähenee, tuotanto tehostuu ja keskittyy suurempiin tuotantoyksiköihin. Keskimääräinen peltoala on kasvanut 20 hehtaarilla vuodesta 2000 ollen nyt noin 48 hehtaaria (luomutilat noin 59 ha). Vastaavasti myös kotieläintalouden tuotantoyksiköiden koko kasvaa ja tuotannossa otetaan käyttöön uutta teknologiaa.

Suhteellisen kilpailukyvyyn säilyttäminen edellyttää, että maatalouden rakenne- ja tuottavuuskehitys on vähintään yhtä nopeaa kuin keskeisissä kilpailijamaissa. Rakennetuilla on keskeinen merkitys investointien edistäjänä. Osa maatioista valitsee tuotannollisen erikoistumisen sijasta toiminnan monipuolistamisen, mikä näkyy muuta yritystoimintaa harjoittavien maatilojen suhteellisen osuuden kasvuna.

Maatalouden kannattavuuden ja kilpailukyvyyn parantaminen on tärkeää, jotta kotimainen raaka-ainetuotanto säilyy, jolloin myös ruoan alkuperä tunnetaan mahdollisimman hyvin. Riittävä kannattavuus on myös edellytys tuotantoa kehittäville investoinneille ja sille, että tiloille saadaan tuotannon jatkajia. Investoinnit ja osaamisen kehittäminen parantavat tuotannon tehokkuutta, luonnonvarojen kestävää käyttöä ja ympäristön tilaa. Maatalouden taloudellinen toimintaympäristö on muuttunut vaikeammin ennakoitavaksi tuotteiden ja tuotantopanosten hintojen aikaisempaa suuremman vaihtelun vuoksi. Viime vuosina tuotantopanosten hinnat ovat nousseet tuotteiden hintoja nopeammin, mikä on heikentänyt tuotannon kannattavuutta erityisesti kotieläintaloudessa. Tuotteiden ja tuotantopanosten välinen hintasuhde on ollut maatalouden kannattavuuden kannalta epäedullinen alkaen vuodesta 2015 verrattuna vuosiin 2012—2014. Kasvukausien 2017—2018 heikot sääolosuhteet ovat edelleen heikentäneet kannattavuutta ja tilojen maksuvalmiutta. Vaikutukset heijastuvat tilojen talouteen vielä useamman vuoden ajan. Kilpailutilanteesta johtuen maatilojen mahdollisuudet parantaa kannattavuutta markkinaehtoisesti ovat rajalliset. Maataloustuotteiden myyntitulojen ja tuotantopanosten hintojen kehitykseen valtiovallan toimin ei voida juurikaan vaikuttaa.

Maataloustuotannon kannattavuuteen vaikuttavat myyntitulojen ja kustannusten ohella keskeisesti maatalouden EU:n rahoittamat ja kansalliset tuet. Niiden osuus maa- ja puutarhatalouden kokonaistuotosta on noin kolmannes. Tukikokonaisuus on rakennettu siten, että se on eri tuotantosuuntien ja alueiden kannalta mahdollisimman tasapainoinen. Viljelijöiden tulotasoon ja tuotannon kannattavuuteen vaikutetaan erityisesti EU:n suorien tukien (mom. 30.20.41), luonnonhaittakorvausten (mom. 30.20.44) ja maa- ja puutarhatalouden kansallisten tukien (mom. 30.20.40) avulla. Viljelijätuista noin puolet sisältyy maaseutuohjelmaan.

Vuosien 2018—2020 viljelijätuet ja tukien EU-osuudet (milj. euroa)¹⁾

	2018	2019 arvio	2020 arvio
Eläinten hyvinvointikorvaukset (30.10.43)	68	68	62
— valtion osuus	39	39	36
— EU:n osuus	29	29	26
Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (30.20.40)	323	319	319
EU-tulotuki (30.20.41)	537	525	525
Peltoalaperusteiset ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto ja ei-tuotannolliset investoinnit yhteensä (30.20.43)	290	290	153
— valtion osuus	168	168	89
— EU:n osuus	122	122	64
Luonnonhaittakorvaukset yhteensä (30.20.44)	519	548	625
— valtion osuus ²⁾	422	451	538
— EU:n osuus	97	97	87
Yhteensä viljelijätuet	1 737	1 750	1 684
— valtion osuus	952	977	982
— EU:n osuus	785	773	702
— EU:n osuus, %	45	44	42

¹⁾ Taulukossa on tarkasteltu vuosiin 2018—2020 kohdistuvaa tukea. Tuen maksu voi jakautua tukivuodelle ja sitä seuraavalle vuodelle.

²⁾ Vuoden 2020 valtion osuus sisältää myös hallitusohjelman (HO 2019) mukaisesti momentille teknisesti tässä vaiheessa kohdennetun 5 milj. euroa luomusitoumuksiin sekä 88 milj. euroa ympäristökorvauksiin.

Maa- ja elintarviketalouden kilpailukyky Suomen olosuhteissa perustuu tulevaisuudessa entistä enemmän kaikkien ruokajärjestelmän toimijoiden vahvaan osaamiseen sekä innovaatioiden kehittämiseen ja nopeaan käyttöönottoon. Innovaatioita ovat mm. uudet biotalouden tuotteet, uudet tuotantoteknologiat ja uudet ympäristöystävälliset tuotantotavat. Kilpailukykyä voidaan lisätä kasvattamalla tuotannon jalostusarvoa, viennin kasvattamisella tai erikoistumalla esimerkiksi luomutuotantoon. Myös luonnontuoteala on kasvava sektori, joka tarjoaa erilaisia hyvinvointi-hyötyjä ja kaupallisia mahdollisuuksia.

Elintarvikesektori on teollisuuden aloista neljänneksi suurin. Kaikkiaan ruoka-ala työllistää Suomessa noin 340 000 henkeä eli 13 % työllisestä työvoimasta. Elintarvikkeiden jalostus on Suomessa polarisoitunut. Muutamalla suurella yrityksellä on alalla vahva rooli, vaikka henkilöstömäärällä mitattuna alan yrityksistä 99 % lukeutuu alle 250 henkilöä työllistäviin pieniin ja keski-suuriin yrityksiin. Ruokajärjestelmän kannalta keskeistä on, että alalla on riittävästi vahvoja, innovatiivisia, kasvuhaluja ja kilpailukykyisiä yrityksiä.

Kuluttajien valinnat ja ruokaosaaminen vaikuttavat vahvasti ruokajärjestelmään ja sen tulevaisuuteen. Entistä useammin kuluttajien ostopäätösten perusteena ovat oman terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen ohella myös tuotantoeläinten hyvinvointi sekä tuotantoketjun ympäristökuormituskysymykset sekä sosiaaliset näkökulmat ja työllisyyskysymykset. Ruokajärjestelmä on monipuolistunut ja kansainvälistynyt, ja toisaalta kiinnostus mm. lähi- ja luomuruokaan on kasvanut. Ruoan alkuperä, tuotantotavat, ilmastovaikutukset, turvallisuus ja terveellisyys kiinnostavat kuluttajia. Viestinnän ja ruokakasvatuksen kautta voidaan lisätä tietoa vastuullisesta ja kestävästä ruokajärjestelmästä.

Ruokamarkkinoiden globalisoituminen tuo haasteita hallita ruokajärjestelmän riskejä kuten tautteja, jotka leviävät elintarvikkeiden, elävien eläinten tai eläintuotteiden sekä kasvien välityksellä maista, joiden tauti- ja hygieniatilanne on heikko tai joiden tuotanto-olosuhteet ovat sellaiset, että näitä riskejä ei pystytä täysin hallitsemaan. Valveutuneet kuluttajat edellyttävät vastuullista toimintaa kaupalta, teollisuudelta ja alkutuotannolta. Ruokajärjestelmän eri osat kytkeytyvät monin tavoin toisiinsa, ja tällöin yhden osapuolen menestyminen vaikuttaa muidenkin osapuolien menestymiseen. Tätä kokonaisuutta ohjataan ruokapolitiikalla. Valtioneuvoston ruokapoliittista se-lontekoa (Ruoka2030) toimeenpannaan parhaillaan.

Maatalouden ravinnepäästöt maaperään ja vesistöihin ovat vähentyneet maaseutuohjelman toimenpiteiden, ympäristötietoisuuden ja -osaamisen lisääntymisen, kulutustottumusten muutosten sekä uusien tarkennettujen tuotantomenetelmien ja luomutuotannon lisääntymisen seurauksena. Ilmastonmuutos, luonnonvarojen määrä ja laatu, kaavoitus ja muu yhdyskuntarakenteen ohjaus sekä energian tuotantotavat vaikuttavat olennaisesti myös ruokajärjestelmän ja maaseutualueiden kehitykseen. Tulevaisuudessa tärkeinä haasteina säilyvät ilmastonmuutoksen hillitseminen ja siihen sopeutuminen. Ne edellyttävät ratkaisuja, jotka vaikuttavat maankäyttöön, energian kulutukseen, ravinteiden kierrätykseen, maataloustuotantoon ja tuotantotekniikkaan. Kansallisen energia- ja ilmastostrategian tavoitteiden mukaisesti maatalousperäisten energialähteiden tuotanto ja käyttö lisääntyvät lähivuosina.

Keskeiset toimenpiteiden tavoitteet

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2020 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti maaseudun kehittämisen (luku 30.10) ja maa- ja elintarviketalouden (luku 30.20) politiikkasektoreille seuraavat pääluokkaperusteluissa esitetyjä yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita tukevat toimenpiteiden tavoitteet. Määrärahat näiden tavoitteiden edistämiseen on budjetoitu lukujen 30.10 ja 30.20 momenteille.

- Kaikilla on riittävästi turvallista ja ravitsevaa ruokaa
- Suomalaisen ruuan kysyntä ja vienti kasvavat
- Ruokajärjestelmä on kuluttaja- ja markkinalähtöinen
- Ruokajärjestelmä toimii kannattavasti
- Ruokajärjestelmän arvonlisä kasvaa ja se jakaantuu oikeudenmukaisesti
- Maatalouden tuotantorakenne ja tuottavuus parantuvat
- Tuotantopanokset säilyvät korkeatasoisina ja turvallisina
- Eläintaudit ja kasvintuhoojat ovat hallinnassa
- Eläinten hyvinvointi on korkealla tasolla ja mikrobilääkeresistenssi on hallinnassa
- Luonnonvaratalouden toimintaympäristö on kilpailukykyinen
- Luonnonvaroihin ja -tuotteisiin perustuva liiketoiminta on monipuolista ja jalostusaste kasvaa
- Luonnon aineettomien hyödykkeiden ja hyvinvointipalveluiden käyttö lisääntyy
- Uusiutuvien luonnonvarojen elinvoimaisuus, luonnon monimuotoisuus ja elinympäristöjen tila paranee sekä niiden käytön kestävyys turvataan

- Hillitään ilmastonmuutosta etenemällä kohti hiilineutraalisuutta, materiaalitehokkuutta ja suljettuja kiertoja
- Sopeudutaan ilmastonmuutokseen ja varaudutaan siitä aiheutuviin riskeihin
- Luonnonvaratalouden osaaminen, yhteistyö ja kumppanuudet vahvistuvat
- Maaseutualueiden yritys rakenne kehittyy ja uudistuu sekä yritysten kilpailukyky paranee
- Yrityksille on tarjolla osaavaa työvoimaa, rahoitusta ja palveluita
- Yhteiskunnan infrastruktuuri ja laadukkaat palvelut mahdollistavat hyvinvoinnin, asumisen ja elinkeinotoiminnan maaseudulla
- Alueellinen ja paikallinen yhteistyö sekä yhteisölähtöinen paikallinen kehittäminen vahvistuvat
- Päätöksenteossa huomioidaan vaikutukset maaseudulle
- Maaseutu-, saaristo- ja kaupunkialueiden vuorovaikutus toimii
- Ruokaan ja uusiutuviin luonnonvaroihin liittyvät paikkatiedot mahdollistavat tehokkaita prosesseja ja palveluita sekä uutta liiketoimintaa.

Maaseudun kehittämisen (30.10) sekä Maa- ja elintarviketalouden (30.20) politiikka-sektorien tunnusluvut

Maaseudun kehittäminen¹⁾

	2005	2010	2015	2017
Maaseutualueella sijaitsevien yritysten toimipaikkojen osuus kaikista toimipaikoista, %	32,2	37,3	37,4	36,3
Työllisyysaste yhteensä	64,3	65,0	64,5	65,0
— harvaan asuttu maaseutu	54,8	57,7	58,3	59,8
— ydinmaaseutu	62,4	63,2	63,4	64,2
— kaupunkien läheinen maaseutu	68,0	68,8	68,6	69,2
— kaupungit	65,1	65,5	64,6	64,9
Maaseutualueilla asuvien osuus väestöstä, %	32,0	31,0	29,7	29,0
Vakituisesti maaseutualueilla asuvien ja kesäasukkaiden osuus väestöstä, %	39,5	38,4	37,2	36,8
Maaseutualueilla yöpyneiden osuus kaikista yöpyneistä, %	35,5	33,9	33,2	32,3

¹⁾ Taulukon luvut koskevat Manner-Suomea (Lähde: Tilastokeskus, maaseutuindikaattorit).

Maaseutuohjelma (EU-osarahoitteiset)¹⁾

	2007—2013 toteutuma	2014—2018 toteutuma	2014—2020 tavoite
Luodut uudet työpaikat	7 948	1 706	5 700
Tuetut yritykset, kpl	10 599	1 812	6 550
Koulutuksiin osallistuneet, hlö	39 456	3 777	25 000
Maatalouden investoinnit, kpl	1 771	4 038	7 000
Aloitustuet, kpl	2 942	495	2 700

¹⁾ Maaseutuohjelman 2014—2020 toteutus käynnistyi täysimääräisesti vuonna 2016. Rahoituskauden 2014—2020 toteutuma esitetään päättäneiden hankkeiden osalta.

Maa- ja elintarviketalous

	2016	2017	2018	2019—2020 tavoite
Maatalouden yrittäjätulo/FWU (euroa/vuosi) ¹⁾	12 500	18 600	15 700	kasvaa
Kotimaisen tuotannon osuus (%) kulutuksesta				
— liha yhteensä	81	80	80	kasvaa
— maitotuotteet yhteensä	67	68	67	kasvaa
Täydennysvalkuaisen omavaraisuusaste (%) ²⁾	17	16,5	14,5	kasvaa
Maataloustuotannon arvo (milj. euroa) ³⁾	3 691	3 666	3 610	kasvaa
Elintarviketuotannon bruttoarvo yhteensä (milj. euroa) ⁴⁾	27 116	27 745	27 900	kasvaa
Elintarvikeviennin arvo (milj. euroa) ⁵⁾	1 465	1 625	1 552	kasvaa

¹⁾ FWU on yrittäjäperheen työtunneista laskettu kokopäiväisesti työskentelevien yrittäjäperheen jäsenten lukumäärä (0,9 henkilöä tilaa kohti vuonna 2016). Maatalouden yrittäjätulo kuvaa keskimäärin yrittäjää kohti saatua tuloa vuodessa. Vuoden 2018 luku on ennuste.

²⁾ Arvio kotimaisen rypsin, rapsin, härkäpavun ja herneen osuudesta kotieläinsektorin täydennysvalkuaisesta. Vuoden 2018 luku on ennuste.

³⁾ Lähde: Luke. Sisältää myyntitulojen lisäksi myös omaan ruokatalouteen, rehukäyttöön ja jatkojalostukseen käytettyjen tuotteiden arvon sekä varastonmuutokset. Vuoden 2018 luku on ennuste.

⁴⁾ Maatalouden, elintarviketeollisuuden, ravitsemistoiminnan sekä elintarvikkeiden tukku- ja vähittäiskaupan tuotannon bruttoarvo. Lähde: Tilastokeskus, Kansantalouden tilinpito. Vuoden 2018 luku on arvio.

⁵⁾ Lähde: Tulli/ETL. Luvut eivät sisällä rehuja.

Maatalouden ympäristökuormitus

	2000—2006 keskim.	2007—2013 keskim.	2015 toteutuma	2016 toteutuma	2017 toteutuma	2018—2020 tavoite
Valtakunnallinen typpitase, kg N/ha ¹⁾	53,8	46,3	50,1	48,8	53,7	<46,0
Valtakunnallinen fosforitase, kg P/ha ¹⁾	7,6	4,0	4,6	4,3	5,8	<5,0
Maataloussektorin kasvi- huonekaasupäästöt, milj. tonnia CO ₂ /ekv ²⁾	6,4	6,4	6,5	6,5	6,5	<6,5
Maatalouden maankäyttö- sektorin kasvihuonekaasu- päästöt, milj. tonnia CO ₂ / ekv ³⁾	7,6	7,7	7,7	7,9	7,9	<7,9
Maatalouden ammoniakki- päästöt kt/vuosi ⁴⁾	30,9	30,8	28,8	28,6	27,7	<27,7

¹⁾ Typpi- ja fosforitase kuvaavat peltohehtaarille käytetyistä panoksista tulevien ja lopputuotteisiin sitoutuneiden ravinnemäärien erotusta (Lähde: Luonnonvarakeskus, Agrikaattori).

²⁾ Maataloussektorin kasvihuonekaasupäästöiksi luetaan metaanipäästöt kotieläinten ruuansulatuksesta ja lannankäsittelystä, dityppioksidipäästöt lannankäsittelystä ja viljelymaasta sekä kalkituksen hiilidioksidipäästöt, Lähde: Tilastokeskus "Kasvihuonekaasupäästöt 2017 EU:lle ja YK:n ilmastopimukselle" 28.3.2019.

³⁾ Maatalouden maankäyttösektorin (maankäyttö, maankäytön muutos ja metsätaloussektori) kasvihuonepäästöjä ovat viljelymaasta ja ruohikkoalueilta syntyvät hiilidioksidipäästöt, Lähde: Tilastokeskus "Kasvihuonekaasupäästöt 2017 EU:lle ja YK:n ilmastopimukselle" 28.3.2019.

⁴⁾ Lähde: Kaukokulkeutumissopimukselle toimitettu inventaarioraportti - Informative Inventory Report, IIR 2019 15.3.2019.

Luomu- ja lähiruoka

	2016	2017	2018	2019—2020 tavoite
Elintarvikealan mikro- ja pienyritysten ¹⁾				
— lukumäärä (kpl)	1 655	1 657	>1 655	kasvaa
— tuotannon jalostusarvo (milj. euroa)	670,9	653,9	>653,9	kasvaa
Luomuviljelty peltoala (%) ²⁾	10,7	11,4	13,1	kasvaa
Luomukotieläintilojen lukumäärä (kpl) ²⁾	959	974	1037	kasvaa
Luomuelintarvikevalmistajien lukumäärä (kpl) ¹⁾	697	>697	>697	kasvaa

¹⁾ Yritysten lukumäärätietojen tilastopohja muuttunut: Tilastokeskus. Tilastojen valmistumisen aikatauluista johtuen vuosien 2017 ja 2018 luvut ovat arvioita.

²⁾ Lähde: Ruokavirasto.

Elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu

	2016	2017	2018	2019—2020 tavoite
Vaarallisia tai helposti leviäviä eläintauteja (kpl) ¹⁾	15	13	5	0
Vaarallisia kasvintuhoojia (uusia pysyvästi) (kpl)	0	0	0	0
Eläinten hyvinvointikorvauksia saaneiden tilojen osuus kotieläintiloista (%)	43	50	52	kasvaa
Raportoidut elintarvikkeiden välitteiset ruokamyrkytys-epidemit (kpl)	56	47	67	alle 45
— niissä sairastuneiden määrä (kpl)	1 382	983	1 415	alle 1 000
Salmonellan esiintyvyys (%)				
— elintarviketuotantoeläimissä ja elintarvikkeissa	alle 1	alle 1	alle 1	alle 1
— elintarviketuotantoeläinten rehuissa	0	0	0	0
OIVA-elintarvikkeiden huoneistotarkastuksissa parhaimmat tasot (A ja B) saavuttaneet kohteet (%)	86	87	87	yli 85
Vaatimukset täyttävien tarkastuskohteiden osuus (%)				
— maatalouden tuotantopanokset (siemenet, lannoitevalmisteet, kasvin-suojeluaineet ja rehut)	89	90	93	yli 95
— luonnonmukainen ruokaketju	98	98	99	yli 95
— otantaan perustuva eläinsuojeluvälöntä	76	88	arvio 82	yli 85

¹⁾ Sisältää myös eläintautitapaukset luonnonvaraisilla eläimillä.

Talousarvion ulkopuoliset rahastot*Maatilatalouden kehittämisrahasto (Makera)*

Kokonaan kansallisesti rahoitettavat investointiavustukset myönnetään ja maksetaan edelleen Makerasta. Manner-Suomen maaseutuohjelman 2014—2020 rahoituskehystä on käytetty raken- netoimenpiteissä etupainotteisesti, jotta ohjelmakauden lopussa pystytään varmistamaan EU-rahoituksen kotiutus. Rahoituskauden loppua kohden investointikohteita siirretään yhä enemmän kansallisesti rahoitettavaksi. Rahoituksen riittävyyden turvaamiseksi Makeraan siirretään vuoden 2020 valtion talousarviosta 58,3 milj. euroa. Rahaston taloudellista tilannetta on tarkasteltu seuraavassa taulukossa. EU-osarahoitteiset investointi- ja aloitusavustukset rahoitetaan talousarvios- ta (mom. 30.10.40). Maatalouden investointeja ja tilanpidon aloittamista edistetään myös korko- tuen avulla (mom. 30.10.41).

MAKERAsta ja talousarviosta myönnettävät maatalouden rakennetuet tukimuodoittain vuosina 2018—2020 (milj. euroa)

	2018 tilinpäätös	2019 arvio	2020 arvio
MAKERA			
Käytettävissä olevat varat yhteensä	158,53	113,39	157,25
— omat tulot ¹⁾ (mm. lainojen lyhennykset ja korot)	14,23	13,38	10,92
— lainojen ja avustusten peruutukset	0,03	0,10	0,10
— tulot EU:lta + sekalaiset tulot	0,00	0,40	0,30
— edelliseltä vuodelta siirtyvä määrä	91,24	99,51	55,63
— muut tulot	4,03	-	-
— siirto talousarviosta ²⁾	49,00	-	90,3
LAINAT, yhteensä			
MAKERAsta (valtionlainat)	0,30	1,20	0,50
Korkotukilainat yhteensä (mom. 30.10.41)	205,00	250,00	250,00
AVUSTUKSET			
MAKERAsta	45,706	45,80	87,80
EU-osarahoitteiset avustukset (mom. 30.10.40)	91,17 ³⁾	96,00	30,00
KORKOTUKILAINOJEN KORKOTUKI (mom. 30.10.41)			
	11,03	13,00	15,00

¹⁾ Sisältää myös kauppahintasaamiset ja tilojen myynnit.

²⁾ Maatalouden investointien turvaamiseksi talousarvioon sisältyy yhteensä 90,3 milj. euron määräraha rahaston pääomittamiseksi. Talousarviosiirrosta yhteensä 32 milj. euroa on hallitusohjelman mukaista lisämäärärahaa.

³⁾ Sisältää vuodelta 2017 siirtyneen myöntämisvaltuuden 12,66 milj. euroa.

Maatalouden interventiorahasto (Mira)

Maataloustuotemarkkinoiden liiallisia häiriötilanteita vakiinnutetaan EU:n markkinajärjestelmään sisältyvien markkina- ja interventiotoimien avulla. Interventiotoiminta on lähinnä tuotteiden varastointia. Toimien rahoitusta varten on *maatalouden interventiorahasto*, jonka menot rahoitetaan pääosin EU:n maatalouden tukirahaston varoista. Maatalouden interventiorahaston valtion vastattavaksi jäävät menot katetaan rahastoon tehtävällä budjettisiirrolla momentilta 30.20.60.

40. Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 88 326 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ohjelmakauden 2014—2020 Manner-Suomen maaseudun kehittämissohjelmaa toteuttavien nuorten viljelijöiden ja nuorten elinkeinonharjoittajien tilanpidon aloitusavustusten sekä maatalouden investointiavustusten Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden maksamiseen

2) ohjelmakauden 2014—2020 sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 1306/2013) artiklojen 52 (sääntöjenmukaisuus-

den tarkastaminen) sekä 54 ja 56 (yhteiset säännökset ja maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset sääntöjenvastaisuuksista) mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen

3) kokonaan kansallisesti rahoitettavien biokaasu- ja lannankäsittelyinvestointien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2020 saa tehdä ohjelmakauteen 2014—2020 kohdistuvia myöntämispäätöksiä 30 000 000 eurolla. Mikäli ohjelmakauteen 2014—2020 kohdistuvaa vuoden 2019 myöntämismäärää on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2020.

Selvitysosa: Nuoren viljelijän ja nuoren elinkeinonharjoittajan aloittamisavustukset sekä maatalouden investointiavustukset sisältyvät Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmaan 2014—2020. Avustuksilla parannetaan maatalouden tuottavuutta ja kilpailukykyä, pienennetään tilanpidon aloittamiseen liittyvää taloudellista riskiä sekä osaltaan turvataan maataloustuotannon jatkumista. Investointeja tuetaan momentilta myönnettävien osarahoitteisten avustusten lisäksi korkotuella (mom. 30.10.41) sekä maatilatalouden kehittämisrahastosta myönnettävillä kansallisilla avustuksilla ja valtiontakauksilla.

Avustuspäätösten kokonaismääräksi arvioidaan 30 000 000 euroa. Tästä määrästä aloitusavustuksia arvioidaan olevan n. 13 000 000 euroa ja investointiavustuksia 17 000 000 euroa. EU:n rahoitusosuus ohjelmakaudella 2014—2020 on 42 %.

Momentin vuoden 2020 määrärahojen arvioitu jakautuminen (euroa)

Yhteensä, josta	88 326 000
— EU-osuus	35 627 000
— valtion osuus	49 199 000
— kokonaan kansallisesti rahoitettavat biokaasu- ja lannankäsittelyinvestoinnit	3 500 000

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)

	2020 ¹⁾	2021	2022	2023	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Ennen vuotta 2020 tehdyt sitoumukset	66,5	28,6	4,8	-	99,9
Vuoden 2020 sitoumukset	20,0	6,1	3,0	0,9	30,0
Menot yhteensä	86,5	34,7	7,8	0,9	129,9

¹⁾ Osa menoista katetaan siirtyvällä erällä.

Lisäksi momentille on hallitusohjelman (HO 2019) mukaisesti kohdennettu kertaluonteinen 3 500 000 euron rahoitus kokonaan kansallisesti maksettaviin biokaasu- ja lannankäsittelyinvestointeihin.

Ohjelmakauden rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

Toimenpide	Ohjelmakauden 2014—2020 rahoituskehys ¹⁾			Määräraha		
	EU	valtio	Julkinen yhteensä	maksettu 2015—2018	budjetoitu 2019	esitys 2020
Aloitus- ja investointiavustukset	183,5	253,5	437,0	193,4	85,0	88,3

¹⁾ Rahoituskehys ei sisällä kokonaan kansallisesti rahoitettaviin biokaasu- ja lannankäsittelyinvestointeihin varattua rahaa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Biokaasu- ja lannankäsittelyinvestointien rahoittaminen (HO 2019 kertaluonteinen)	3 500
Maaseutuohjelman muutos (siirto momentilta 30.10.43)	5 000
Maaseutuohjelman muutos (siirto momentilta 30.20.44)	25 000
Maaseutuohjelman rahoitussiirrot vuodelta 2022 vuodelle 2019 (poisto)	-20 000
Tasomuutos	-10 150
Yhteensä	3 350

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	88 326 000
2019 talousarvio	84 976 000
2018 tilinpäätös	75 276 000

41. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007), maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999), kolttalain (253/1995), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain (986/2011), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000), maaseutuelinkeinolain (1295/1990) ja maatilalain (188/1977) mukaisista korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen.

Valtuus

Vuonna 2020 korkotukea saa hyväksyä enintään 250 000 000 euron lainapääomalle.

Selvitysosa: Maatalouden rakennetukilain nojalla myönnettävissä korkotukilainoissa vuosittainen korkotuki on vuodesta 2013 alkaen myönnettyissä lainoissa enintään kolme prosenttia jäljellä olevasta lainamäärästä ja aiemmin myönnettyissä vastaavasti enintään neljä prosenttia. Aikaisemman rahoituslainsäädännön nojalla vuosina 1996—2012 myönnettyissä lainoissa korkotuen enimmäismäärä on enintään neljä tai viisi prosenttia jäljellä olevasta lainamäärästä lainan myöntämisaikankohdasta riippuen. Ennen vuotta 1996 myönnettyistä maaseutuelinkeinolain mukaisista lainoista maksetaan luottolaitokselle korkotukea 50 % luottolaitoksen perimästä kokonaiskorosta. Maatilalain mukaisille lainoille maksettavan korkohyvityksen määrä vaihtelee lainan myöntämivuodesta ja lainalajista riippuen. Korkotukilainojen takaisin maksamatta oleva pääoma oli vuoden 2018 lopussa yhteensä n. 1,48 mrd. euroa. Määrärahan mitoituksessa on oletettu vuonna 2020 keskimääräiseksi korkotueksi 1 % korkotukilainojen pääomasta.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)

	2020	2021	2022	2023	2024—	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Ennen vuotta 2020 myönnetyt korkotuki- lainat	13,9	13,1	11,5	10,0	76,6	125,1
Vuonna 2020 myönnettävät korkotukilainat	1,1	1,9	2,4	2,2	28,9	36,5
Menot yhteensä	15,0	15,0	13,9	12,2	105,5¹⁾	161,6

¹⁾ Vuodesta 2024 lähtien korkotuen määrän arvioidaan olevan 3 % korkotukilainojen pääomasta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	2 000
Yhteensä	2 000
2020 talousarvio	15 000 000
2019 talousarvio	13 000 000
2018 tilinpäätös	11 031 172

42. Luopumistuet ja -eläkkeet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 45 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) luopumiseläkelain (16/1974) mukaisten korvausten maksamiseen
- 2) maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) ja maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) mukaisten luopumistukien ja hoitokustannusten maksamiseen
- 3) EU:n ohjelmakauden 1995—1999 luopumistukijärjestelmän ja maatalouden metsätoimenpideohjelman sitoumuksista aiheutuneiden Suomen velvoitteiden maksamiseen kokonaan kansallisesti.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen pienten eläkkeiden korottamisesta.

Luopumistuella edistetään yksikkökoon suurentamista ja sukupolvenvaihdoksia maa- ja porotaloudessa. Tavoitteena on myös alentaa maatalousyrittäjien keski-ikä. Uusia luopumistukipäätöksiä voitiin tehdä vuoden 2018 loppuun asti, minkä jälkeen maatalouden varhaiseläkkeiden myöntäminen ei ole enää mahdollista Euroopan unionissa.

Vuonna 2020 maksetaan kokonaan kansallisesti rahoitettavista neljästä maatalousyrittäjien luopumistukijärjestelmästä (ajanjaksot 2003—2006, 2007—2010, 2011—2014 ja 2015—2018)

sekä aiempien vuosien luopumiseläkejärjestelmästä aiheutuvia menoja sekä niihin liittyviä sopimusten hoitokuluja.

Luopumistukien ja -eläkkeiden toteutuminen vuonna 2020

Tukimuoto	Järjestelmän piiriin tullut sen voimassaoloaikana		Eläkkeitä maksussa v. 2020 lopussa, arvio kpl	Keskimääräinen korvaus v. 2020, arvio euroa/kk
	Tiloja	Luopujia		
Luopumiseläke			6 530	246
Luopumistuki 2003—2006	3 389	5 794	2	866
Luopumistuki 2007—2010	2 467	4 298	111	594
Luopumistuki 2011—2014	2 067	3 277	1 110	821
Luopumistuki 2015—2018	626	849	569	1 076
Yhteensä	8 549	14 218	8 322	

Vuosina 2019 ja 2020 määrärahan tarpeen arvioidaan jakautuvan seuraavasti (milj. euroa)

	2019 arvio	2020 arvio
Luopumiseläkkeet	23,05	20,68
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 2003—2006	0,41	0,12
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 2007—2010	1,90	1,24
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 2011—2014	17,52	15,02
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 2015—2018	5,14	6,93
Hoitokulu ¹⁾	0,98	0,91
Yhteensä	49,00	44,96²⁾

¹⁾ Sosiaali- ja terveysministeriö on 11.1.2019 antamallaan päätöksellä (Dnro STM/5132/2018) vahvistanut hoitokulun perusteet vuosille 2019—2022.

²⁾ Lisäksi momentilla on käytettävissä edelliseltä vuodelta siirtyvää määrärahaa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Pienten eläkkeiden korottaminen	500
Tasomuutos	4 300
Yhteensä	4 800
2020 talousarvio	45 300 000
2019 talousarvio	40 500 000
2018 tilinpäätös	58 330 000

43. Eläinten hyvinvointikorvaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 62 767 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) ohjelmakauden 2014—2020 Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmaa toteuttavien eläinten hyvinvointikorvausten Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden maksamiseen
- 2) EU:n komission vuosille 2007—2013 hyväksymän ja vuodelle 2014 yhdellä vuodella jatkettujen Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman mukaisten eläinten hyvinvointia edistävien tukien maksamiseen
- 3) EU:n aikaisempien ohjelmakausien ja ohjelmakauden 2014—2020 sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 1306/2013) artiklojen 52 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 54 ja 56 (yhteiset säännökset ja maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset sääntöjenvastaisuuksista) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Eläinten hyvinvointikorvaukset sisältyvät Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmaan 2014—2020.

Eläinten hyvinvointikorvausten tavoitteena on eläinten hyvinvoinnin kohentuminen. Tavoitteena on tuotantoeläinten lajinnukaisemman hoidon edistäminen ja viljelijöiden tietoisuuden lisääminen eläinten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Eläinten hyvinvointisitoumus voidaan tehdä naudoista, sioista, lampaista, vuohista sekä siipikarjasta. Eläinten hyvinvointisitoumuksissa viljelijä sitoutuu noudattamaan toimenpiteen ehtoja valitsemissä eläinlajien osalta. Sitoumus on 1-vuotinen, mutta se voidaan uusita vuosittain.

Vuonna 2018 eläinten hyvinvointikorvaukseen oli sitoutunut n. 6 100 kotieläintuotannon harjoittajaa. Tuotantosuunnittain tarkasteltuna mukana on 52 % nautatiloista, 72 % sikatiloista, 47 % lammas- ja vuohitiloista sekä 81 % siipikarjatiloista.

Vuonna 2020 määrärahaa arvioidaan tarvittavan yhteensä 62 767 000 euroa, mistä EU:n rahoitusosuutta on 26 362 000 euroa ja kansallista osuutta 36 405 000 euroa. EU:n rahoitusosuus ohjelmakaudella 2014—2020 on 42 %.

Momentilta voidaan maksaa myös ohjelmakauden 2007—2013 mukaisia ja vuodelle 2014 yhdellä vuodella jatkettuja eläinten hyvinvointia edistäviä tukia. Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Ohjelmakauden rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

Toimenpide	Ohjelmakauden 2014—2020 rahoituskehys		Määräraha			
	EU	valtio	Julkinen yhteensä	maksettu 2014—2018	budjetoitu 2019	esitys 2020
Eläinten hyvinvointikorvaukset	162,960	225,040	388,000	243,762	67,767	62,767

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maaseutuohjelman muutos (siirto momentille 30.10.40)	-5 000
Yhteensä	-5 000

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	62 767 000
2019 talousarvio	67 767 000
2018 tilinpäätös	67 767 000

(44.) *Maatalouden toimintaedellytysten turvaaminen* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2019 talousarvio	22 500 000
2018 tilinpäätös	7 500 000

50. *Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 466 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maatalouden neuvontapalvelujen valtionavusta annetun valtioneuvoston asetuksen (431/2016) mukaisesti neuvontaan myönnettävien valtionapujen maksamiseen valtakunnallista, koko maan kattavaa neuvontaa harjoittaville yrityksille ja muille yhteisöille.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Valtionavulla turvataan alueellisesti ja sisällöllisesti kattava, kohtuuhintainen ja ammattitaitoinen neuvonta, joka omalta osaltaan luo edellytyksiä maataloustuotannon harjoittamiselle koko Suomessa. Valtionapua saavien neuvontajärjestöjen vaikuttavuutta mitataan mm. asiakkaiden määrällä. Noin 40 % maatalous- ja puutarhayrityksistä ovat neuvontajärjestöjen asiakkaita tai jäseniä.

Valtionavun käytölle on asetettu alustavat tavoitteet maaseudun elinkeinojen edistämiseksi:

1. Luodaan neuvonnan keinoin ja eri yhteistyömuotoja edistämällä edellytyksiä biotalouteen ja ruokaketjuun perustuvan markkinalähtöisen yritystoiminnan kilpailukyvyille ja jalostusasteen kasvulle sekä tuottavuuden ja tuotantorakenteen parantumiselle.
2. Edistetään neuvonnalla ja neuvonnan palveluja kehittämällä ympäristöystävällisempiä tuotantomenetelmiä ja uusiutuvien luonnonvarojen käytön kestävyttä mm. tuotantopanosten optimaalisella ja kestäväällä käytöllä sekä materiaalitehokkuuden parantamisella.
3. Edistetään neuvonnallisilla ja kotieläinjalostuksellisilla keinoin sekä mittareita ja menetelmiä kehittämällä ihmisten, eläinten ja kasvien terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta sekä ruokaketjun vastuullisuutta.

Määrärahan käyttöön liittyvät vuoden 2020 tavoitteet sovitaan tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön ja neuvontajärjestöjen välisessä tulossopimuksessa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen lisäyksen poisto (Maatilojen neuvonta) (EK)	-1 752
Kertaluonteisen lisäyksen poisto (Suomen hevostietokeskus ry) (EK)	-48
Yhteensä	-1 800

2020 talousarvio	3 466 000
2019 talousarvio	5 266 000
2018 tilinpäätös	5 266 000

51. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 843 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää seuraaviin poronhoitolain (848/1990) mukaisiin Paliskuntain yhdistykselle myönnettäviin avustuksiin:

- 1) valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroesteaitojen rakentamiseen ja kunnossapitoon myönnettävien valtionapujen maksamiseen
- 2) porotalouden edistämiseen tähtäävän neuvonta- ja kehittämistyön tukemiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Valtakunnan rajoilla olevien poroesteaitojen valtion vastuulla olevat velvoitteet perustuvat valtioiden välillä solmittuihin poroaitasopimuksiin ja koskevat Suomen ja Norjan sekä Suomen ja Venäjän rajoilla olevien poroaitojen rakennus- ja kunnossapitotoimenpiteitä.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Poroaitasopimusten mukaisten valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroaitojen rakentaminen ja kunnossapito	987 000
Neuvontatyön tukeminen	803 000
Porotalouden koetoiminta	53 000
Yhteensä	1 843 000

2020 talousarvio	1 843 000
2019 talousarvio	1 843 000
2018 tilinpäätös	1 843 000

54. Rahapelitoiminnan tuotolla rahoitettava hevospasvatuksen ja hevosurheilun edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 40 092 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää arpajaislain (1047/2001) sekä rahapeliyhtiön tuottojen käyttämisestä hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen annetussa valtioneuvoston asetuksessa (14/2017) tarkoitettujen avustusten maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Veikkaus Oy:n tuotoista kohdennetaan 4 % hevoskasvatukseen ja hevosurheilun edistämiseen, jota vastaava tulo on merkitty momentille 12.30.20. Tuloja vastaavasti käytetään harkinnanvaraisesti myönnettävinä avustuksina osuus hevoskasvatukseen ja hevosurheilun edistämiseen. Lisäksi tuloja vastaavasti voidaan käyttää 168 000 euroa hevostalouden tutkimukseen (mom. 30.01.05) sekä 240 000 euroa hevostalouden edistämiseen tarkoitettujen avustusten myöntämisestä aiheutuviin kuluihin (mom. 30.01.01).

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	40 092 000
2019 talousarvio	40 092 000
2018 tilinpäätös	40 182 000

55. Valtionapu 4H-toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 805 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää 4H-toiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: 4H-toiminta edistää maaseudun elinvoimaisuutta ja vetovoimaisuutta asuinympäristönä tarjoamalla monipuolista harrastus-, palvelu- ja kilpailutoimintaa, työllistämällä nuoria sekä tarjoamalla heille mahdollisuuksia yrittäjyyden kokeilemiseen mm. omia yrityksiä perustamalla.

4H-toiminnan painopisteitä ovat yritteliäisyyden ja yrittäjyyden edistäminen erityisesti maaseudulla (mm. ”kolme askelta työelämään” -toimintamalli), maaseudun palvelutarjonnan täydentäminen, metsäosaamisen lisääminen, haja-asutusalueiden harrastustoiminta, maaseudun ammatteihin liittyvät tiedot, taidot ja kokemukset sekä niitä tukeva kilpailutoiminta, lasten ja nuorten ruokakasvatus sekä kasvu aktiiviseksi kansalaiseksi.

4H-järjestössä on yhteensä n. 250 valtionavustusta saavaa yhdistystä, joiden toiminta kattaa n. 90 % Suomen kunnista. Jäseniä yhdistyksissä on n. 52 000.

Määrärahan käyttöön liittyvät vuoden 2020 tavoitteet sovitaan tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön ja 4H-järjestöjen välisessä tulossopimuksessa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

4H-toiminnan edistäminen	500
Kertaluonteisen lisäyksen poisto (4H-nuorisotyö) (EK)	-600
Yhteensä	-100

2020 talousarvio	3 805 000
2019 talousarvio	3 905 000
2018 tilinpäätös	3 905 000

63. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maa- ja elintarviketalouden sekä maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituksesta annetun lain (1413/2011) mukaisessa laajuudessa valtakunnallisten maaseudun sekä saariston tutkimus- ja kehittämishankkeiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen mukaan lukien hankkeisiin sisältyvät kulutusmenot
- 2) maa- ja elintarviketalouden sekä maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituksesta annetun lain (1413/2011) mukaisen maaseutupolitiikan neuvoston toimintaan
- 3) harvaan asuttujen alueiden elinvoiman ja hyvinvoinnin kehittämiseksi toteutettavan vaikuttavuusarvioinnin, toimintaohjelman ja kokeiluhankkeiden rahoitukseen
- 4) julkisyhteisöjen hankkeiden toteuttamiseen tarvittavan enintään 10 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen
- 5) kylätoiminnan valtakunnalliseen kehittämiseen
- 6) saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/1981) 14 §:ssä mainitun saaristoasiain neuvottelukunnan toimintaan.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Valtakunnalliset tutkimus- ja kehittämishankkeet	750 000
Kylätoiminnan valtionapu	1 100 000
Maaseutupolitiikan neuvosto	75 000
Saaristoasiain neuvottelukunta	75 000
Harvaan asuttujen alueiden elinvoiman ja hyvinvoinnin kehittäminen	4 000 000
Yhteensä	6 000 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hama-kehittämisen rahoitus (HO 2019 kertaluonteinen)	4 000
Kertaluonteisen lisäyksen poisto (Kylätoiminnan valtionapu) (EK)	-100
Kyläkaupat monipalvelukeskuksina -kokeiluhankkeet	-1 000
Yhteensä	2 900

2020 talousarvio	6 000 000
2019 talousarvio	3 100 000
2018 tilinpäätös	2 000 000

64. EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 189 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ohjelmakauden 2014—2020 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa toteuttavien hankkeiden ja sen toteutukseen liittyvän teknisen avun Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden ja valtion rahoitusosuuden sekä perustelluissa tapauksissa ennakon maksamiseen

2) ohjelmakauden 2014—2020 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman toteuttamiseen tarvittavan yhteensä enintään 223 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen sekä muiden välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen

3) EU:n aikaisempien ohjelmakausien ja ohjelmakauden 2014—2020 sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 1306/2013) artiklojen 52 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 54 ja 56 (yhteiset säännökset ja maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset sääntöjenvastaisuuksista) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2020 saa tehdä ohjelmakauteen 2014—2020 kohdistuvia myöntämispäätöksiä 106 900 000 eurolla, josta osoitetaan 21 000 000 euroa paikalliseen kehittämiseen liittyviä toimia varten sekä 65 900 000 euroa muita tältä momentilta rahoitettavia toimia varten sekä 20 000 000 euroa teknistä apua varten.

Mikäli ohjelmakauteen 2014—2020 kohdistuvia vuoden 2019 myöntämisvaltuuksia on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2020.

Selvitysosa: Momentin varoin rahoitetaan ohjelmakaudella 2014—2020 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman mukaisia maaseudun yritystoiminnan, palvelujen, kylien ja yhteistyön kehittämiseen, koulutukseen ja tiedonvälitykseen sekä Leader-toiminnalla toteutettavaan paikalliseen kehittämiseen liittyviä toimia.

Rahoitus toteutetaan yritystukina sekä paikallisina, alueellisina, alueiden välisinä, valtakunnallisina ja kansainvälisinä hankkeina. Tekninen apu tukee koko ohjelman toimeenpanoa. Ohjelman toteuttamiseen tarvittavat henkilötyövuodet vastaavat teknisen avun lisäksi nk. valtion hallinnon oman tuotannon hankkeissa vuosittain palkattavan henkilöstön enimmäismäärää. Teknistä apua on vuosina 2014—2023 käytettävissä ohjelmakauden 2014—2020 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman toimeenpanoa varten 871 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen, josta käytettiin 424,14 henkilötyövuotta vuoden 2018 loppuun mennessä.

Myöntämisvaltuuden jako elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille perustuu maa- ja metsätalousministeriön päätöksillä jokaiselle valitulle Leader-ryhmälle määritellyyn suuntaa antavaan rahoitukseen paikalliseen kehittämiseen liittyviä toimia varten sekä hyväksytyihin suunnitelmiin alueellisten varojen kohdentamiseksi muita tältä momentilta rahoitettavia toimia varten. Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Vuoden 2020 määrärahojen ja myöntämisvaltuuksien arvioitu jakautuminen (euroa)

	Määräraha	Valtuus
Yhteensä, josta	189 700 000	106 900 000
— EU-osuus	87 000 000	48 164 000
— valtion osuus	102 700 000	58 736 000

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)

	2020	2021	2022	2023	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Ennen vuotta 2020 tehdyt sitoumukset	139,838	102,243	54,328	3,391	299,800
Vuoden 2020 sitoumukset	49,862	36,457	19,372	1,209	106,900
Yhteensä	189,700	138,700	73,700	4,600	406,700

Ohjelmakauden rahoituskehys sekä myöntämisvaltuuden ja määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

Ohjelma	Ohjelma- kauden rahoituskehys valuutena	Budjetoitu valuutta ohjelma- kautena	Määräraha			
			Myöntämis- valtuus 2020	maksettu 2014—2018	budjetoitu 2019	esitys 2020
Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma (ohjelma- kausi 2014—2020) yhteensä	912,000	790,300	106,900	319,676	180,600	189,600
— josta tekninen apu	70,000	70,000	20,000	18,193	11,000	11,000
Ohjelmien korjaukset	-	-	-	3,536	0,100	0,100
Kaikki yhteensä	912,000	790,300	106,900	323,212	180,700	189,700

Momentit 30.10.40, 30.10.43, 30.20.43 ja 30.20.44 ovat myös osa Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa 2014—2020, jonka toimeenpanoon tarkoitettuna teknisen avun valtuus ja määräraha ovat tällä momentilla.

Takaisinperinnästä aiheutuvat erät merkitään momentille 12.30.99.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tukiohjelman toteuttamiseen liittyvä muutos	9 000
Yhteensä	9 000

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	189 700 000
2019 talousarvio	180 700 000
2018 tilinpäätös	154 985 316

20. Maa- ja elintarviketalous

Selvitysosa: Luvun 30.20 selvitysosa on sisällytetty luvun 30.10 selvitysosaan.

01. Ruokaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 74 938 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) enintään 500 000 euroa elintarvikemarkkinavaltuutetun toimiston toimintamenoihin
- 2) vähävaraisimmille suunnattuun eurooppalaiseen apuun liittyvien siirtomenojen maksamiseen
- 3) enintään 1 000 000 euroa maksullisten eläintautitutkimusten, joilla pyritään havaitsemaan ja seuraamaan vastustettavia ja uhkaavia eläintauteja, hintojen alentamiseen
- 4) elintarvikeketjuun, eläinten terveyteen ja hyvinvointiin, kasvien terveyteen ja kasvien lisäysaineistoon liittyvien menojen hallinnointia koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 652/2014 tuella maksettaviin menoihin
- 5) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 6) eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnan toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 7) hukkakauralain (185/2002) mukaisesti hukkakauran torjuntasuunnitelmien laatimisesta aiheutuvia kustannuksia vastaavien korvausten maksamiseen
- 8) maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa (192/2013) tarkoitettujen korvausten maksamiseen Ahvenanmaan maakunnan kunnille.

Nettobudjetoinnissa otetaan huomioon Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 652/2014 perusteella kasvintuhoojien kartoitukseen vuosittain myöntämä rahoitus.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 652/2014 tuella maksettavat elintarvikeketjuun, eläinten terveyteen ja hyvinvointiin, kasvintuhoojakorvauksiin ja kasvintuhoojien torjuntatoimenpiteisiin liittyvät menot on huomioitu tuloina momentilla 12.30.04.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen elintarvikelain ja harmaan talouden selvitysyksiköstä sekä kasvinsuojeluaineista annettujen lakien muuttamisesta. Hallituksen esityksessä muutetaan Ruokaviraston tehtäviä siten, että torjunta-ainejäämien enimmäismäärien asettamista edeltävä riskinarviointitehtävä sekä väliaikaisten torjunta-ainejäämien enimmäismäärien asettaminen siirretään Ruokavirastosta Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon (Tukes).

Ruokaviraston *tehtävinä* ovat elintarvikkeiden sekä maa- ja metsätalouden tuotantopanosten turvallisuuden ja laadun, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kasvinterveyden edistäminen, valvonta ja tutkimus. Lisäksi virasto edistää viranomaistoimin elintarvikkeiden ja maatalouden tuotantopanosten vientiä. Virastolla on Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan mukaisten toimenpiteiden, unionin rahoittamien maaseudun kehittämistoimien ja näitä täydentävien kansallisten toimenpiteiden toimeenpanotehtäviä (maksajavirastotehtävät). Ruokaviraston tehtävänä on

hoitaa myös muut laissa säädetyt ja maa- ja metsätalousministeriön määräämät viraston toimialaan kuuluvat tehtävät.

Ruokavirasto tukee pääluokkaperusteluissa sekä lukujen 30.10 ja 30.20 yhteisessä selvitysosassa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön *toimialan vaikuttavuuden, toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan tavoitteiden* saavuttamista.

Viraston tunnusluvut

	2019 arvio	2020 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus		
Taloudellisuusindeksi (2019=100)	100	100
Tuottavuusindeksi (2019=100)	100	100

Kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet (1 000 euroa)

	2019 arvio	2020 arvio
Kustannukset (1 000 euroa)	113 615	110 354
Tuotot (1 000 euroa)	36 457	35 416
Htv	995	970

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)¹⁾

	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	105 245	110 354
Bruttotulot	35 197	35 416
Nettomenot	70 048	74 938

¹⁾ Ruokavirasto aloitti toimintansa 1.1.2019. Virastoon siirtyi Elintarviketurvallisuusviraston (Evira), Maaseutuviraston (Mavi) ja osa Maanmittauslaitoksen tietopalvelukeskuksen tehtävistä. Samalla siirtyivät myös niihin liittyvät määrärahat ja htv:t tälle momentille. Momenteilla 30.20.02 ja 30.20.03 vuodelta 2018 siirtynyt määräraha on käytettävissä Ruokavirastossa vuonna 2019.

Bruttomenot ovat yhteensä 110 354 000 euroa. Bruttotulot ovat yhteensä 35 416 000 euroa, tästä on yhteisrahoitteisen toiminnan tuloja 800 000 euroa, maksullisen toiminnan tuloja 23 835 000 euroa ja muita tuloja 10 781 000 euroa.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
<i>Julkisoikeudelliset suoritteet</i>		
Maksullisen toiminnan tuotot		
— suoritteiden myyntituotot	20 168	20 190
— muut tuotot	-	-
Tuotot yhteensä	20 168	20 190
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset		
— erilliskustannukset	15 091	14 999
— osuus yhteiskustannuksista	5 077	5 191
Kustannukset yhteensä	20 168	20 190
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-	-
Kustannusvastaavuus, %	100	100
<i>Muut suoritteet</i>		
Maksullisen toiminnan tuotot		
— suoritteiden myyntituotot	3 648	3 645
— muut tuotot	-	-
Tuotot yhteensä	3 648	3 645
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset		
— erilliskustannukset	3 094	3 113
— osuus yhteiskustannuksista	1 554	1 532
Kustannukset yhteensä	4 648	4 645
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-1 000	-1 000
Kustannusvastaavuus, %	78	78
Hintatuki	1 000	1 000
Kustannusvastaavuus hintatuen jälkeen, %	100	100

Elintarvikemarkkinalaissa (1121/2018) on säädetty elintarvikemarkkinoiden toimivuuden parantamiseksi ja hyvien liiketapojen vastaisten käytäntöjen estämiseksi Ruokaviraston yhteydessä toimivasta elintarvikemarkkinavaltuutetun toimistosta. Valtuutettu on toiminnassaan itsenäinen ja riippumaton. Valtuutetun toimiston toimintamenoihin varataan enintään 500 000 euroa.

Ruokavirasto toimii työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla olevan vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahaston (vähävaraisten rahasto) hallintoviranomaisena. Rahastosta rahoitettavan vähävaraisten avun toimenpideohjelman toimeenpanoon henkilötyön osalta käytetään vähävaraisten rahaston teknistä apua ja varsinaiseen ruoan hankintaan, jakeluun ja varastointiin itse ohjelman rahoitusta. Momentin mitoituksessa on otettu huomioon sekä menoissa että tuloissa 3 800 000 euroa avun hallinnoinnista ja toimeenpanosta johtuen.

Vastustettavien sekä uusien uhkaavien eläintautien havaitsemiseksi ja kotoperäisten eläintautien esiintyvyyden seuraamiseksi tarvitaan näytteitä sairaista eläimistä. Eläintautitutkimuksissa seurannan kannalta riittävän näytemäärän saaminen edellyttää eläinten omistajien tai eläinlääkärien oma-aloitteellisesti lähettämiä näytteitä. Tutkimuskustannusten periminen täysimääräisinä näytteen lähettäjältä vähentäisi näytteiden määrää merkittävästi, minkä vuoksi hintatuen käyttö on perusteltua. Hintatuen määrä on enintään 1 000 000 euroa.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 652/2014 tuella maksettavat elintarvikeketjuun, eläinten terveyteen ja hyvinvointiin, kasvintuhoojakorvauksiin ja kasvintuhoojien torjuntatoimenpiteisiin liittyvät menot on huomioitu tuloina momentilla 12.30.04.

Momentilla on otettu huomioon Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 652/2014 perusteella kasvintuhoojien kartoitukseen vuosittain myönnettävän rahoituksen nettobudjetointi.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon sekä menoissa että tuloissa 2 234 000 euroa Manner-Suomen maaseudun kehittämissohjelman teknisen avun määränä.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Ahvenanmaan maakunnan kunnille suoritettavat korvaukset maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa (192/2013) tarkoitettujen tehtävien hoitamisesta. Korvaus määräytyy tukihakemusten lukumäärän perusteella ja sen suuruudesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Määrärahassa on huomioitu hallitusohjelmassa (HO 2019) eläinsuojeluasiamiehen viran perustamiseen, elintarvikeviennin edistämiseen, tietojärjestelmien kehittämiseen sekä eläintautien torjuntaa edistävään tiedotukseen, koulutukseen, varautumiseen ja rekisterien kehittämiseen osoitettu rahoitus.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Afrikkalaisen sikaruton torjuntaa tehostavat toimet, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-700
CAP27 -uudistuksen valmistelu	2 000
Eläinsuojeluasiamiehen viran perustaminen (HO 2019)	100
Eläintautien torjuntaa edistävä tiedotus, koulutus ja varautuminen sekä rekisterien kehittäminen (HO 2019)	775
Eläinten terveydenhallintahanke (ELTE) (v. 2019 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-2 412
Eläinten terveydenhallintahanke (ELTE) (v. 2020 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	1 764
Eläinvalvonnan ja täydentävien ehtojen tietojärjestelmän kehittäminen (v. 2019) (siirto momentille 28.70.20)	-1 340
Eläinvalvonnan ja täydentävien ehtojen tietojärjestelmän kehittäminen (v. 2020) (siirto momentilta 28.70.20)	1 120
Elintarvikeviennin edistäminen (HO 2019)	1 000
Maaseudun Hyrrä-tukien sähköisen käsittelyketjun kehittämishanke (v. 2019) (siirto momentille 28.70.20)	-832
Maaseudun Hyrrä-tukien sähköisen käsittelyketjun kehittämishanke (v. 2020) (siirto momentilta 28.70.20)	864
Nautarekisterin uudistaminen (siirto momentille 30.01.23)	-1 500
Pelto- ja metsätuotantokäytännön menetelmien suunnittelu ja pilotointi (siirto momentille 30.01.23)	-200
Tietojärjestelmien kehittäminen (HO 2019)	1 750

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Torjunta-ainejäämien enimmäismäärien asettamista edeltävä riskinarviointitehtävä sekä väliaikaisten torjunta-ainejäämien enimmäismäärien asettaminen (siirto momentille 32.01.08)	-70
Ympäristöterveydenhuollon valvontajärjestelmäkokonaisuuden kehittämishanke (YTVK) (v. 2020 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	2 573
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	557
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-480
Palkkausten tarkistukset	-96
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	129
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-112
Yhteensä	4 890

2020 talousarvio	74 938 000
2019 I lisätalousarvio	—
2019 talousarvio	70 048 000

20. Eläinlääkintähuolto ja kasvintuhoojien torjunta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 948 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) eläinlääkintähuoltolain (765/2009) nojalla kunnille maksettavista korvauksista aiheutuviin menoihin
- 2) eläintautilain (441/2013) nojalla eläintautien vastustamisesta, eläinsuojelulain (247/1996) nojalla eläinsuojelusta, sekä näihin liittyvistä korvauksista, koulutuksista ja selvityksistä aiheutuviin ja muiden eläinlääkintähuollon toteuttamisen kannalta välttämättömien menojen maksamiseen
- 3) kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain (702/2003) mukaisten korvausten maksamiseen
- 4) kasvintuhoojien torjumisen kannalta välttämättömien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös edellä mainittuihin menoihin liittyviin, edellisiin vuosiin kohdistuviin menoihin ja korvauksiin sekä siirtomenoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Eläinlääkintähuoltolain 23 §:n nojalla kunnille maksetaan korvauksia kunnan-eläinlääkärien eläintautilain (441/2013), eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015), eläinsuojelulain (247/1996), eläinten kuljetuksesta annetun lain (1429/2006), eläinten lääkitsemisestä annetun lain (387/2014) sekä maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain (192/2013) perusteella suorittamista tehtävistä.

Toimijoiden maksut eläintautilain ja eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain nojalla tehdyistä maksullisista kunnaneläinlääkärien suoritteista tuloutuvat momentille 12.30.99.

Kasvintuhoojien hävittämiskustannuksista voidaan kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain (702/2003) nojalla maksaa toimijalle korvauksia, jos kasvintuotannolle aiheutuneet vahingot ovat poikkeuksellisen suuret ja korvaaminen on toimijan elinkeinon jatkamisen kannalta tarpeellista. Korvauksia kasvintuhoojan hävittämiskustannuksista voidaan maksaa myös metsässä kasvavien

puiden osalta. Määrärahaa saa käyttää myös kasvintuhoojien torjumisen kannalta välttämättömien kartoitus- ja torjuntatöiden menojen maksamiseen.

Määrärahasta on valtion osuutta 5 818 000 euroa ja EU-osuutta 130 000 euroa. Euroopan unionin rahoitusosuus eläintautien ja kasvintuhoojien torjunnasta tuloutuu momentille 12.30.04.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Kunnille maksettavat korvaukset	4 400 000
Eläintautitorjunnan ja eläinsuojelun menot	1 448 000
Kasvintuhoojien torjunta	100 000
Yhteensä	5 948 000

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	5 948 000
2019 talousarvio	5 948 000
2018 tilinpäätös	7 436 732

40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 323 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) mukaiseen kansalliseen tukeen (Etelä-Suomen kansallinen tuki, pohjoinen tuki, muu maa- ja puutarhatalouden tuki)
- 2) vuonna 2019 ja sitä aikaisempina vuosina myönnettyjen tukien maksamiseen
- 3) sellaisten kansallisten tukien ja korvausten maksamiseen, joihin tuensaaja on lainvoimaisen päätöksen perusteella oikeutettu, mutta joihin liittyvä määräraha ei ole enää käytettävissä.

Määrärahasta 4 000 000 euroa on varattu tukien täytäntöönpanoon liittyvien, ennakoitujen tukime-
nekin ylittävien, tukien ja tukitasojen muutostarpeisiin.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena ja kohdan 3) osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Maa- ja puutarhatalouden kansallista tukea maksetaan EU:n lainsäädännön perusteella ja sen asettamissa rajoissa. Kansallinen tuki on sovitettu yhteen EU:n kokonaan ja osittain rahoittamien tukijärjestelmien (EU-tulotuet, luonnonhaittakorvaukset, ympäristökorvaus ja eläinten hyvinvointikorvaukset) kanssa. Tuki turvaa osaltaan maa- ja puutarhatalouden toimintaedellytyksiä ja tuotannon kannattavuutta sekä maaseudun elinvoimaisuuden säilymistä. Tukijärjestelmiä ovat Etelä-Suomen kansallinen tuki, pohjoinen tuki ja eräät muut kansalliset tuet.

Etelä-Suomen kansallista tukea maksetaan tukialueiden A ja B sika- ja siipikarjataloudelle sekä puutarhataloudelle komission vuonna 2014 hyväksymän tukiohjelman perusteella. Pohjoista tukea maksetaan Keski- ja Pohjois-Suomessa (C-tukialueella) kotieläintaloudelle, puutarhataloudelle, kasvinviljelylle ja eräille muille kohteille komission vuonna 2016 hyväksymän pitkäaikaisen pohjoisen tuen tukijärjestelmän perusteella. Lisäksi määrärahasta maksetaan eräitä muita kansallisia tukia.

Määrärahaa voidaan käyttää myös sellaisten kansallisten tukien ja korvausten maksamiseen, joihin tuensaaja on oikeutettu esimerkiksi valitusprosessiin liittyvien lainvoimaisten päätösten perusteella, mutta joihin osoitettu määräraha ei ole enää käytettävissä.

Maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen arvioitu jakautuminen eri kohteisiin vuosina 2018—2020 (milj. euroa)

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Tuki yhteensä ao. vuoden tuotannolle	321,9	321,2	319,0
Etelä-Suomen kansallinen tuki	23,1	20,3	17,2
Pohjoinen tuki	293,9	295,5	296,4
Muu kansallinen tuki	4,9	5,4	5,4

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Porotalous (HO2019)	300
Yhteensä	300
2020 talousarvio	323 000 000
2019 talousarvio	322 700 000
2018 tilinpäätös	323 340 000

41. EU-tulotuki ja EU-markkinatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 526 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1307/2013 mukaisten suorien tukien maksamiseen
- 2) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 mukaisten yksityisen varastoinnin tuen, eräiden muiden maataloustuotteiden markkinoita ohjaavien toimenpiteiden ja suoraan tuotteisiin kohdennetuista ja muista asetuksen mahdollistamista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) muiden kuin kohdissa 1) ja 2) mainittujen säädösten perusteella maksettavien EU:n kriisitukien maksamiseen
- 4) vuonna 2019 ja sitä aikaisempina vuosina myönnettyjen tukien maksamiseen
- 5) niiden Suomen velvoitteiden maksamiseen, jotka aiheutuvat EU:n maksumääräaikaisten (komission asetus (EU) N:o 907/2014 5 artikla) jälkeen maksettujen tukien maksamisesta.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena EU-tulotuen osalta ja maksatuspäätösperusteisena EU-markkinatuen osalta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon yhteisen maatalouspolitiikan perusteella maksettavat EU-tulotuet ja EU-markkinatuet, jotka rahoitetaan kokonaan EU:n varoista.

EU-tulotuet turvaavat omalta osaltaan maataloustuotannon kannattavuutta ja muiden EU:n yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden toteutumista. Tukien ehtona on muun muassa ympäristöön sekä eläinten ja kasvien terveyteen liittyvien vaatimusten eli ns. täydentävien ehtojen noudattaminen. Viherryttämistuen osuus on 30 % EU-tulotuesta ja nuoren viljelijän tuen enintään 2 % EU-tulotuesta.

Pääosa EU-tulotuista maksetaan tuotannosta irrotettuna perustukena. Tuotantosidonnaisen tuen osuus on 19,6 % EU:n suorien tukien enimmäismäärästä.

Momentin määrärahassa on otettu huomioon koulujakelujärjestelmätuen siirtyminen rahoitettavaksi momentille 30.20.46. Momentilta maksettavan EU:n yksityisen varastoinnin tuen arvioidaan pysyvän vuoden 2019 tasolla.

Momentilta on mahdollisuus maksaa myös niitä Suomen velvoitteita, jotka aiheutuvat EU:n maksamääräaikaisten (komission asetus (EU) N:o 907/2014 5 artikla) jälkeen maksettujen tukien maksamisesta kokonaan kansallisesti.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.01.

EU-tulotuki ja EU-markkinatuet vuonna 2020 käyttökohteittain (euroa)

EU-tulotuki yhteensä	525 000 000
— Perustuki	254 000 000
— Viherryttämistuki	157 500 000
— Nuoren viljelijän tuki	10 500 000
— Tuotantosidonnainen tuki	103 000 000
EU-markkinatuet (sisämarkkinatuet)	1 200 000
— EU-yksityisen varastoinnin tuki	1 200 000
Yhteensä	526 200 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Koulujakelujärjestelmän tarvearvion muutos	-3 500
Yhteensä	-3 500

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	526 200 000
2019 talousarvio	529 700 000
2018 tilinpäätös	539 921 532

43. *Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 153 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) ohjelmakauden 2014—2020 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa toteuttavien ympäristökorvausten, luonnonmukaisen tuotannon, neuvonnan ja ei-tuotannollisten investointien Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden maksamiseen
- 2) EU:n komission vuosille 1995—1999 hyväksymän maatalouden ympäristöohjelman, vuosille 2000—2006 hyväksymän horisontaalisen maaseudun kehittämisohjelman mukaisten maatalouden ympäristötukien ja vuosille 2007—2013 hyväksymän ja vuodelle 2014 yhdellä vuodella jatkettujen Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman mukaisten maatalouden ympäristötukien ja ei-tuotannollisten investointitukien maksamiseen
- 3) EU:n aikaisempien ohjelmakausien ja ohjelmakauden 2014—2020 sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 1306/2013) artiklojen 52 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 54 ja 56 (yhteiset säännökset ja maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset sääntöjenvastaisuuksista) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Valtuus

Mikäli ohjelmakauteen 2014—2020 kohdistuvaa vuosien 2018 tai 2019 valtuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä ympäristökorvausten sitoumuksia ja sopimuksia sekä luonnonmukaisen tuotannon sitoumuksia vuonna 2020.

Selvitysosa: Ympäristökorvaukset, luonnonmukaisen tuotannon korvaus, neuvontakorvaus ja ei-tuotannollisten investointien korvaus sisältyvät Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan 2014—2020. Korvausten tavoitteena on maatalous- ja puutarhatuotannon harjoittaminen kestävästi siten, että tuotanto kuormittaa ympäristöä nykyistä vähemmän, luonnon monimuotoisuus ja maatalouden kulttuurimaisemien säilyminen turvataan ja tuotannon harjoittamisen edellytykset säilyvät hyvinä myös pitkällä aikavälillä. Neuvonnan tavoitteena on vastata viljelijöiden kokemaan neuvontatarpeeseen unionin yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden edistämiseksi ja maaseudun kehittämisohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Neuvonnan avulla voidaan kasvattaa viljelijän osaamista maatalon hoitamisessa muun muassa maatalouden nykyaikaistamisessa ja kilpailukykyyn parantamisessa, ympäristökysymyksissä ja eläinten hyvinvointi- ja terveysasioissa, vähentää maatalojen ilmastovaikutuksia, lisätä energiatehokkuutta sekä ehkäistä ilmastonmuutoksen aiheuttamia riskejä.

Ympäristökorvaukset koostuvat ympäristösitoumuksista, ympäristösopimuksista sekä geenipankkisäilytyksestä. Ympäristökorvauksen toimia kohdennetaan alueellisesti sekä tila- ja lohko-kohtaisesti. Kaikille sitoutuneille pakollinen tilakohtainen toimenpide tähtää ravinteiden tasapainoiseen käyttöön ja suunnitelmalliseen viljelyyn. Lohkokohtaisilla toimenpiteillä toteutetaan kohdennetusti vesiensuojelua ja maan rakennetta edistäviä, kasvihuonekaasupäästöjä vähentäviä ja/tai peltoluonnon monimuotoisuutta edistäviä toimenpiteitä. Osaa vesiensuojellusista toimenpiteistä toteutetaan eri tavalla ns. kohdentamisalueella (Suomenlahteen, Saaristomereen, Selkämereen ja Perämereen laskevien jokivesistöjen valuma-alueet). Ympäristökorvauksia ja ei-tuo-

tannollista investointikorvausta voidaan myöntää myös yhdistyksille kosteikkojen ja perinnebio-tooppien alkuraivaukseen ja hoitoon sekä luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämiseen.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon myös vuosina 1995—1999 ja 2000—2006 tehdyt ympäristötuen erityistukisopimukset. Ohjelmakauden 2014—2020 mukaiseen järjestelmään on sitoutunut n. 86 % viljelijöistä ja sitoumusala yhteensä on n. 90 % käytettävissä olevasta maatalousmaasta.

Vuonna 2020 määrärahaa arvioidaan tarvittavan yhteensä 153 200 000 euroa, mistä EU:n rahoitusosuutta on 64 200 000 euroa ja kansallista osuutta 89 000 000 euroa. EU:n rahoitusosuus ohjelmakaudella 2014—2020 on 42 %.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Ohjelmakauden rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

Toimenpide	Ohjelmakauden 2014—2020 rahoituskehys			Määräraha		
	EU	valtio	julkinen yhteensä	maksettu 2014—2018	budjetoitu 2019	esitys 2020
Ympäristökorvaukset	695,659	960,673	1 656,332	1 254,230	240,027	96,600
Luonnonmukainen tuotanto	136,920	189,080	326,000	204,708	48,683	55,600
Neuvonta	12,108	16,892	29,000	13,516	1,000	1,000
Ei-tuotannolliset investoinnit	2,520	3,480	6,000	2,961	-	-
Yhteensä	847,207	1 170,125	2 017,332	1 475,415	289,710	153,200

Ympäristökorvausten ja luonnonmukaisen tuotannon valtuudesta aiheutuvat menot, valtion ja EU:n osuudet yhteensä (milj. euroa)

					Yhteensä
	2020	2021	2022	2023	vuodesta 2020 lähtien
Vuosia 2014—2020 koskevat toimenpiteet, josta vuonna 2020 tehtävät sitoumukset ja sopimukset	152,200	25,600	15,400	1,000	194,200
— ympäristökorvaukset	118,100	-	-	-	118,100
— luonnonmukainen tuotanto	91,600	-	-	-	91,600
ennen vuotta 2020 tehdyt sitoumukset ja sopimukset	26,500	-	-	-	26,500
— ympäristökorvaukset	34,100	25,600	15,400	1,000	76,100
— luonnonmukainen tuotanto	5,000	4,000	2,000	1,000	12,000
Menot yhteensä	152,200	25,600	15,400	1,000	194,200

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maaseutuohjelman toteuttamiseen liittyvä muutos	-137 510
Yhteensä	-137 510

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	153 200 000
2019 talousarvio	290 710 000
2018 tilinpäätös	290 710 000

44. Luonnonhaittakorvaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 624 788 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) ohjelmakauden 2014—2020 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa toteuttavien luonnonhaittakorvausten Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden ja valtion rahoitusosuuden sekä ohjelmaan sisältyvän kokonaan kansallisesti rahoitettavan luonnonhaittakorvauksen maksamiseen
- 2) EU:n komission vuosille 2007—2013 hyväksymän ja vuonna 2014 yhdellä vuodella jatkuneen Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman mukaisten luonnonhaittakorvausten maksamiseen
- 3) EU:n aikaisempien ohjelmakausien ja ohjelmakauden 2014—2020 sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 1306/2013) artiklojen 52 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 54 ja 56 (yhteiset säännökset ja maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset sääntöjenvastaisuuksista) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Luonnonhaittakorvaukset sisältyvät Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan 2014—2020. Luonnonhaittakorvauksilla korvataan maatalousyrittäjille pysyvien epäsuotuisten luonnonolojen maataloustuotannolle aiheuttamaa luonnonhaittaa. Luonnonhaittakorvausten tavoitteena on turvata maatalouden toimintaedellytykset ja jatkuvuus sekä säilyttää maatalousmaa maatalouskäytössä. Toimenpide vaikuttaa tilalukumäärän hallittuun kehittymiseen sekä taloudellisesti elinvoimaisten maatilayksiköiden säilyttämiseen ja tätä kautta maaseudun työllisyyden ylläpitämiseen ja maaseutualueiden taloudellisen kehityksen edistämiseen. Luonnonhaittakorvausten saamiseen ei ole ikärajaa ja korvauksen hehtaariohtainen määrä väheenee maatilan koon ylittäessä tietyt raja-arvot. Luonnonhaittakorvauksia maksetaan myös pysyville nurmille. Korvausta maksetaan korotettuna tiloille, jotka ylittävät asetetun eläintiheysrajan. Luonnonhaittakorvaukset ovat yksivuotisia.

EU:n rahoitusosuus ohjelmakaudella 2014—2020 on 42 %. Lisäksi määrärahasta maksetaan kokonaan valtion rahoittamia luonnonhaittakorvauksia.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Momentille on hallitusohjelman (HO 2019) mukaisesti teknisesti kohdennettu 5 000 000 euroa käytettäväksi vuonna 2020 tehtävien uusien luomusitoumusten rahoittamiseen sekä kertaluonteinen 88 000 000 euron lisäys käytettäväksi ympäristökorvauksiin. Luomusitoumuksiin ja ympäristökorvauksiin tarvittava EU ja kansallinen rahoitusosuus on tarkoitus lisätalousarviossa siirtää momentille 30.20.43. Siirto voidaan toteuttaa, kun Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014—2020 muutos on toimitettu komission hyväksyttäväksi. Luonnonhaittakorvauksiin

varattu kansallinen rahoitus kasvaa hallitusohjelman kertaluonteisen lisäyksen johdosta yhteensä 42 000 000 eurolla.

Luonnonhaittakorvausjärjestelmän vuoden 2020 määrärahojen arvioitu jakautuminen (euroa)

Yhteensä, josta	624 788 000
— EU-osuus	86 613 000
— valtion osuus	119 608 429
— kokonaan kansallisesti rahoitettava luonnonhaittakorvaus	325 566 571
— tekninen kohdennus luomusitoumusten rahoittamiseen	5 000 000
— tekninen kohdennus ympäristökorvausten rahoittamiseen	88 000 000

Ohjelmakauden rahoituskehys ja määrärahan käyttö (milj. euroa)

Toimenpide	Ohjelmakauden 2014—2020 rahoituskehys ¹⁾			Määräraha maksettu 2014—2018	Määräraha budjetoitu 2019		esitys 2020
	EU	valtio	kansallinen kokonaan julkisen yhteensä		2019	2020	
Luonnonhaitta- korvaukset	749,700	1 035,300	1 867,800	3 652,800	2 547,745	548,288	624,788

¹⁾ Ei sisällä hallitusohjelman lisäyksiä vuodelle 2020. Rahoituskehys on voimassa olevan maaseutuohjelman mukainen (hyväksytty 26.3.2019). Hallitusohjelmassa tehdyt lisäykset otetaan huomioon komissiolle tammikuussa 2020 hyväksyttäväksi lähetettävässä maaseutuohjelman muutoksessa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen lisäyksen poisto (luonnonhaittakorvauksen lisäpalautus)	-6 000
Kertaluonteisen lisäyksen poisto (luonnonhaittakorvauksen maksutason säilyttäminen)	-21 500
Luonnonhaittakorvauksen lisäys 2020 (HO 2019 kertaluonteinen)	42 000
Maaseutuohjelman kansallinen rahoitus (HO 2015 säästö)	5 000
Maaseutuohjelman muutos (siirto momentille 30.10.40)	-25 000
Rakenteelliset muutokset (HO 2015 säästö)	-1 000
Vuonna 2020 tehtävien uusien luomusitoumusten rahoitus (tekninen kohdennus) (HO 2019)	5 000
Ympäristökorvauksen lisäys 2020 (HO 2019 kertaluonteinen)	88 000
Tasomuutos	-10 000
Yhteensä	76 500

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	624 788 000
2019 talousarvio	548 288 000
2018 tilinpäätös	518 738 000

46. EU-rahoitteinen ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 910 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1144/2014 mukaiseen maataloustuotteiden tiedotukseen ja menekinedistämiseen
- 2) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 mukaisesti mehiläistuotteiden tuotannon ja kaupan pitämisen edistämiseksi laaditusta ohjelmasta aiheutuviin menoihin
- 3) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 mukaisesti hedelmä- ja vihannestuottajaorganisaatioiden toimintaohjelmien menojen maksamiseen
- 4) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 mukaisesti koulujakelujärjestelmästä aiheutuviin menoihin sekä koulujakelujärjestelmän liitännäis- ja tiedotustoimenpiteisiin ja niihin liittyviin kulutusmenoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Momentilta maksettaviin koulujakelujärjestelmän liitännäis- ja tiedotustoimenpiteisiin ja niiden kulutusmenoihin liittyvät arvonnalisäveromenot on budjetoitu momentille 30.01.29.

Selvitysosa: Momentilta rahoitetaan EU:n maataloustuotteiden tiedotus- ja menekinedistämishjelmien menoja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 1144/2014) perusteella. Ohjelmat rahoitetaan kokonaan EU:n maataloustukirahastosta.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU 1308/2013) tarkoitettuun mehiläistuotteiden tuotannon ja kaupan pitämisen edistämiseen (aiemmin hunajantuotanto- ja markkinointiohjelma) arvioitun määrärahan EU:n rahoitusosuus on 50 %.

Tuottajien muodostamille hedelmä- ja vihannesalan markkinointiyhteenliittymille eli tuottajaorganisaatioille maksetaan tukea toimintaohjelman toteuttamiseen. Tuottajaorganisaatioille maksettavat tuet rahoitetaan kokonaisuudessaan EU:n maataloustukirahastosta.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU 1308/2013) tarkoitettuihin koulujakelujärjestelmään ja sen liitännäis- ja tiedotustoimenpiteisiin arvioitun määrärahan EU:n rahoitusosuus on 100 %.

Koulujakelujärjestelmän liitännäis- ja tiedotustoimenpiteisiin ja niiden kulutusmenoihin liittyvät arvonnalisäverokustannukset, joita EU ei korvaa, on otettu huomioon momentilla 30.01.29.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.01.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

	Yhteensä,	mistä EU:n osuus
Menekinedistäminen sisämarkkinoilla ja yhteisön ulkopuolella (EU 1144/2014)	2 200 000	2 200 000
Mehiläistuotteiden tuotannon ja kaupan pitämisen edistäminen (EU 1308/2013)	280 000	140 000
Tuottajaorganisaatioiden toimintaohjelmat (EU 1308/2013)	3 000 000	3 000 000
Koulujakelujärjestelmä (EU 1308/2013)	5 430 000	5 430 000
— josta koulujakelujärjestelmätuki	4 890 000	4 890 000
— josta liitännäis- ja tiedotustoimenpiteet	540 000	540 000
Yhteensä	10 910 000	10 770 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Mehiläistuotteiden tuotannon ja kaupan pitämisen edistäminen	75
Tuottajaorganisaatioille maksettava tuki toimintaohjelmien toteuttamiseen	200
Yhteensä	275

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	10 910 000
2019 II lisätalousarvio	117 000
2019 talousarvio	10 635 000
2018 tilinpäätös	5 705 000

47. Ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 995 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) ruokaketjun toiminnan edistämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen (VNA 680/2014) mukaisesti ruokaketjun kehittämis-, tiedottamis- ja menekinedistämistoimien toteuttamiseen liittyvien hankkeiden avustuksiin
- 2) kansallisiin ja kansainvälisiin toimenpiteisiin, joilla edistetään ruokapoliittisen selonteon tavoitteiden toteutumista
- 3) ruokaketjun ja maatalouden markkinoita koskeviin kehittämis- ja kokeiluhankkeisiin uusien innovaatioiden kehittämiseksi
- 4) enintään 15 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määrärahasta voidaan myöntää avustusta myös julkisyhteisöille.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään ruokapoliittisen selonteon tavoitteita tukevien kansallisten tai kansainvälisten toimenpiteiden rahoittamiseen. Määrärahalla tuetaan lisäksi luomualan ja lähiruokasektoreille valtio-

neuvoston periaatepäätöksensä vuoteen 2020 asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Lisäksi määrärahalta tuetaan luonnontuotealan toimintaohjelman 2020 mukaisia toimia sekä ruokaketjun ja maatalouden markkinoita koskevia kehittämis- ja kokeiluhankkeita uusien innovaatioiden kehittämiseksi.

Ruokaketjun kehittämistoimenpiteisiin tarkoitetuilla varoilla voidaan tukea myös laajoja valtakunnallisia hankkeita.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Elintarvikevienti (HO 2019)	1 000
Kertaluonteisen lisäyksen poisto (Arktiset Aromit ry) (EK)	-200
Kertaluonteisen lisäyksen poisto (Elintarvikevientikoulutusohjelma)	-1 000
Kertaluonteisen lisäyksen poisto (Pro Pakuri ry) (EK)	-50
Kertaluonteisen lisäyksen poisto (Selvitys nykyisen kilpailulain vaikutuksista elintarvikeketjun toimintaan)	-100
Kertaluonteisen lisäyksen poisto (Työtehoseura ry) (EK)	-200
Kestävä ruokajärjestelmä (HO 2019 kertaluonteinen)	1 000
Markkinatoimenpiteet, julkiset hankinnat, nimisuojat tuotteet, brändityö (HO 2019)	300
Ravitsemus, kouluruoka (HO 2019)	300
Yhteensä	1 050
2020 talousarvio	3 995 000
2019 talousarvio	2 945 000
2018 tilinpäätös	6 619 000

48. Peltorakenteen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) peltorakenteen kehittämisohjelman laatimiseen sekä ohjelman perusteella määriteltyjen toimenpiteiden ja hankkeiden rahoitukseen
- 2) enintään 3 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määrärahasta voidaan myöntää avustusta myös julkisyhteisöille.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahalla rahoitetaan peltojen omistus- ja tilusrakennetta kehittäviä toimia.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Peltorakenteen kehittäminen (HO 2019)	500
Yhteensä	500
2020 talousarvio	500 000

60. Siirto interventiorahastoon (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maatalouden interventiorahastoon tarkoitettun siirron maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää niiden rahaston menojen maksamiseen, joita ei rahoiteta EU:n maataloustukirahastosta.

Selvitysosa: Budjettisiirrolla katetaan niitä maatalouden interventiorahaston menoja, jotka jäävät valtion vastattavaksi. Valtion vastattavaksi arvioidaan jäävän lähinnä interventiovarastoinnista aiheutuvia menoja, joiden määrää ei voida tarkkaan arvioida. Valtion vastattaviksi menoiksi arvioidaan 201 000 euroa, joita varten arvioidaan tarvittavan 200 000 euron budjettisiirto. Loppu arvioidaan katettavan rahaston omasta pääomasta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	30
Yhteensä	30
2020 talousarvio	200 000
2019 talousarvio	170 000
2018 tilinpäätös	200 000

61. Siirto Maatilatalouden kehittämisrahastoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 90 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain (657/1966) 2 §:ssä tarkoitettun siirron maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha käytetään maatalouden kokonaan kansallisesti rahoitettavien investointiavustusten ja muiden Maatilatalouden kehittämisrahaston käyttösuunnitelman mukaisten kohteiden rahoittamiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maatalouden investointien turvaaminen	60 000
Makeran pääomitus (HO 2019 kertaluonteinen)	31 000
Porotalouden investoinnit (HO 2019 kertaluonteinen)	1 000
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-1 700
Yhteensä	90 300
2020 talousarvio	90 300 000
2018 tilinpäätös	49 000 000

62. Eräät valtionavut (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 767 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) tiloilla kuolleiden tuotantoeläinten keräilystä ja hävittämisestä maksettavaan valtionapuun (VNA 998/2017)
- 2) valtakunnallisille eläinsuojelujärjestöille myönnettäviin valtionapuihin (VNA 166/2005)
- 3) valtionapujen myöntämiseen Helsingin yliopistolle käytettäväksi eläinlääkäreiden erikoistumisharjoitteluun
- 4) valtionapujen myöntämiseen Tampereen yliopistolle käytettäväksi eläinkokeille vaihtoehtoisten menetelmien edistämiseen
- 5) valtionapujen myöntämiseen maatalojen bioturvallisuutta ja eläinten terveyden seurantaan parantaviin kehittämishankkeisiin.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Tavoitteena on varmistaa, että tiloilla kuolleet tuotantoeläimet hävitetään sivutuoteasetuksen (EU:n asetus 1069/2009) vaatimusten mukaisesti.

Valtionapuja on tarkoitus myöntää eläinsuojelujärjestöille ja Helsingin yliopistolle eläinlääkäreiden erikoistumisharjoitteluun. Lisäksi valtionapua myönnetään Tampereen yliopistolle (FICAM, vaihtoehtomenetelmäkeskus eläinkokeille) eläinkokeille vaihtoehtoisten menetelmien edistämiseen ja siihen liittyvään tutkimukseen ja koulutukseen.

Momentin perusteluihin on lisätty mahdollisuus myöntää valtionapua maatalojen bioturvallisuutta ja eläinten terveyden seurantaan parantaviin kehittämishankkeisiin.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Tiloilla kuolleiden tuotantoeläinten hävittäminen	4 780 000
Valtionavut valtakunnallisille eläinsuojelujärjestöille	87 000
Valtionapu Helsingin yliopistolle	400 000
Valtionapu Tampereen yliopistolle, FICAM	300 000
Valtionavut maatalojen bioturvallisuuden ja eläinten terveyden seurannan kehittämiseen	200 000
Yhteensä	5 767 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eläinkokeita korvaavien menetelmien käyttöönoton rahoitus (HO 2019)	200
Valtionavut maatalojen bioturvallisuuden ja eläinten terveyden seurannan kehittämiseen (HO 2019)	200
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-350
Yhteensä	50

2020 talousarvio	5 767 000
2019 talousarvio	5 717 000
2018 tilinpäätös	5 717 000

40. Luonnonvaratalous

Valtuus

Suomeen tulleiden pandojen mahdollisen kuoleman varalta myönnetään valtuus sitoutua enintään 2 000 000 euron suuruiseen Kiinan kansantasavallalle maksettavaan uusien pandojen toimitamisesta aiheutuvaan korvaukseen.

Selvitysosa:

Toimintaympäristö

Luonnonvarataloudella tarkoitetaan metsiin, kaloihin, riistaan ja veteen pohjautuvien luonnonvarojen kestävä ja vastuullista hyödyntämistä.

Maailmanlaajuiset muutostekijät — ilmastonmuutos, teknologian nopea kehitys, kilpailu ehtyvistä luonnonvaroista, arvojen ja asenteiden muutos — muuttavat luonnonvarasektorin toimintaympäristöä. Niiden seurauksiin on varauduttava, mutta ne tarjoavat myös uusia mahdollisuuksia.

Ilmaston lämpeneminen ja muutokset sää- ja vesiolloissa vaikuttavat suoraan luonnonvaratalouden toimintaedellytyksiin riskejä tuoden, mutta tarjoavat onnistuneella sopeutumisella myös uusia mahdollisuuksia. Nopea teknologinen kehitys avaa luonnonvaratalouteen uusia ulottuvuuksia arvoverkon eri osissa, erityisesti siirryttäessä tuottaja- ja biomassalähtöisestä toiminnasta kohti kuluttaja- ja palvelulähtöistä luonnonvarataloutta. Luonnonvaratiedon määrä ja tarkkuus tulevat kasvamaan merkittävästi ja tiedon hyödyntämisessä on suuria mahdollisuuksia luonnonvarasektorin laajenemiselle ja kansainvälistymiselle. Globaali kilpailu niukkenevista luonnonvaroista ja kestävästi tuotettujen raaka-aineiden kysynnän kasvu ovat iso mahdollisuus luonnonvarataloudelle. Suomella on runsaiden ja kestävästi hoidettujen luonnonvarojen sekä korkeatasoisen osaaamisen ansiosta hyvät edellytykset vastata kasvavaan kysyntään.

Ristiriitaiset tavoitteet voivat heikentää luonnonvarojen hyödynnettävyyttä ja liiketoimintamahdollisuuksien toteutumista. Suomen luonnonvarojen tila sekä luonnonvaratalouden toimintatavat tunnetaan huonosti rajojemme ulkopuolella, mikä voi johtaa Suomen luonnonvaratalouden kehittämisen kannalta haitallisiin ja ristiriitaisiin päätöksiin kansainvälisiä sopimuksia tai EU-lainsäädäntöä valmisteltaessa.

Luonnonvaratalouden toimialaan kuuluvat metsätalous, elinkeinokalatalous, vapaa-ajankalastus ja riistatalous sekä vesitalous ja yleiset luonnonvara-asiat. Pääosa näiden tehtävien hoitamiseen tarvittavista määrärahoista, n. 208 milj. euroa, on budjetoitu tähän lukuun. Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa luonnonvaratalouden tehtävissä ja Suomen ympäristökeskuksessa vesitaloustehtävissä työskentelee vakinaista henkilöstöä n. 200 henkilötyövuoden verran. Näistä aiheutuvat palkkaus- ja yleishallintomenot on otettu huomioon työ- ja elinkeinoministeriön pääluokan momentilla 32.01.02 sekä ympäristöministeriön momentilla 35.01.04. Luonnonva-

ratalouden tehtäviin kuuluu myös sisäministeriön hallinnonalalla Rajavartiolaitoksen suorittama riista- ja kalatalouden valvonta.

Hallinnonalan yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita tukevat tavoitteet

- Luonnonvaratalouden toimintaympäristö on kilpailukykyinen
- Luonnonvaroihin ja -tuotteisiin perustuva liiketoiminta on monipuolista ja jalostusaste kasvaa
- Luonnon aineettomien hyödykkeiden ja hyvinvointipalveluiden käyttö lisääntyy
- Uusiutuvien luonnonvarojen elinvoimaisuus, luonnon monimuotoisuus ja elinympäristöjen tila paranee sekä niiden käytön kestävyys turvataan
- Hillitään ilmastonmuutosta etenemällä kohti hiilineutraalisuutta, materiaalitehokkuutta ja suljettuja kiertoja
- Sopeudutaan ilmastonmuutokseen ja varaudutaan siitä aiheutuviin riskeihin
- Luonnonvaratalouden osaaminen, yhteistyö ja kumppanuudet vahvistuvat.

Tunnusluvut

	2017 toteutuma	2018 arvio	2019 arvio	2020 tavoite
— Metsätalouden arvonlisäys, milj. euroa	3,8	nousee	nousee	nousee
— Yksityismetsien puuntuotannon sijoitustuotto, % (ilman kantohintojen vuotuista muutosta)	4,3	4,4	nousee	nousee
— Runkopuun hakkuukertymä, milj. m ³	72,4	77,0	nousee	nousee
— Metso-toimenpiteet yksityismetsissä, ha	42 796	45 289	48 089	48 289
— Kaupallisen kalastuksen tuotannon arvo, milj. euroa	51,4	50,0	nousee	nousee
— Vesiviljelyn tuotannon arvo, milj. euroa	105,9	105,0	nousee	nousee
— Kalanjalostuksen ja kalakaupan liikevaihto, milj. euroa	836,3	850,0	nousee	nousee
— Vapaa-ajankalastuksen saaliin arvo, milj. euroa	51,0	nousee	nousee	nousee
— Vapaa-ajankalastajien kalastuspäivien lukumäärä, milj. kpl	16,0	ennallaan	ennallaan	ennallaan
— Asukkaiden määrä merkittävillä tulvariski-alueilla	5 843	5 955	5 900	laskee
— Vesihuoltopalvelujen järjestämisen rakennemuutos, vesihuoltolaitosten määrä, kpl	1 100	1 099	1 090	laskee
— Riistasaaliin arvo, milj. euroa	73,5	nousee	nousee	ennallaan
— Pienriistan metsästyspäivien lukumäärä, milj. kpl	3,1	nousee	nousee	ennallaan
— Suurpetojen aiheuttamat vahingot, milj. euroa	11,9	7,75	7,5	laskee

20. Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) vesilain (587/2011) 3 luvun 14 ja 22 §:n sekä ympäristönsuojelulain (527/2014) nojalla annettujen sekä muiden vastaavien lupapäätösten lupaehtojen edellyttämien kalakannan hoitotoimenpiteiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen sekä näihin liittyvien siirtomenojen maksamiseen
- 2) enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitussuutta koskevien menojen maksamiseen, silloin kun ne liittyvät suoraan kohdan 1) mukaisiin kalakannan hoitotoimenpiteisiin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään vesistön rakentamisen, säännöstelyn, perkausten, jäteveden päästöjen ym. luvanvaraisen toiminnan kalakannoille aiheuttamien vahinkojen kompensoimisen ja estämisen sekä kalataloudellisen tarkkailun menoihin. Vuonna 2020 kertyväksi arvioitut vesioikeudelliset kalatalousmaksut on merkitty tuloina momentille 12.30.40.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tulokertymän kasvu	100
Yhteensä	100
2020 talousarvio	3 200 000
2019 talousarvio	3 100 000
2018 tilinpäätös	3 000 000

21. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 17 091 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää vesivarojen käytön ja hoidon kulutus- ja sijoitusmenoihin, jotka liittyvät tulvariskien hallintaan, patoturvallisuuteen, vesistöjen säännöstelyyn, vesistön käytön ja hoidon, vesihuollon, maa- ja metsätalouden vesienhallinnan ja muun vesitalouden kehittämiseen, havaintotiedon hankintaan ja vesitietopalveluun, vaikutusten arviointiin sekä valtion velvoitteisiin lain, lupapäätösten ja sopimusten perusteella, valtioiden välisiin sopimuksiin perustuvaan rajavesistöyhteistyöhön sekä Suomen vesialan kansainvälisen strategian toteuttamiseen maa- ja metsätalousministeriön toimialalla.

Määrärahaa saa käyttää enintään 166 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen sekä vesialan kansallisten järjestöjen jäsenmaksujen ja vapaaehtoisten rahoitusosuuksien maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös vesialan liiketoimintaa edistävien valtioiden välisten yhteistyösopimusten toteuttamiseen.

Momentille nettoutetaan yhteistyösapuolten rahoitusosuudet hankkeista, selvityksistä tai muista toimenpiteistä, joiden toteuttaminen on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten vastuulla sopimusten tai vesilainsäädännön mukaisten päätösten perusteella. Momentille nettoutetaan myös työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Tulvariskien hallinta, patoturvallisuus ja vesistöjen säännöstely ja hydrologiset tietopalvelut	2 340 000
Vesitalouden kehittäminen, suunnittelu ja seuranta	3 051 000
Valtion vesistö rakenteiden peruskorjaukset ja muut vesistötoimenpiteet	9 200 000
Valtion vesitalousluvista aiheutuvat velvoitteet	2 200 000
Valtiosopimuksiin perustuva rajavesistöyhteistyö, rahoitusosuudet ja jäsenmaksut	300 000
Yhteensä	17 091 000

Palkkauksiin käytettävää määrärahaa on tarkoitus käyttää 150 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen työ- ja elinkeinoministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonaloilla ja 16 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hydrologisen seurannan uudistaminen (siirto momentille 30.01.23)	-300
Tulvasuojelu ja peltojen vesienhallinta (HO 2019)	500
Vesiensuojelun tehostamisohjelma (HO 2019 kertaluonteinen)	3 000
Vesitalouden tehtävien järjestelyt (-1 htv) (siirto momentille 30.01.01)	-80
Yhteensä	3 120

2020 talousarvio	17 091 000
2019 talousarvio	13 971 000
2018 tilinpäätös	13 565 000

22. Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 29 250 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) uusiutuvien luonnonvarojen kestävää käyttöä, biotaloutta, ympäristön hoitoa, luonnon monimuotoisuutta, ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista koskeviin kehittämis-, kokeilu-, investointi- ja vienninedistämishankkeisiin ja viestintään sekä näihin liittyvien avustusten maksamiseen
- 2) uusiutuvien luonnonvarojen kestävään käyttöön liittyvien tietojärjestelmien ylläpitoon ja kehittämiseen
- 3) eräiden Suomen tekemien kalastusta koskevien sopimusten valvonnasta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 4) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 68 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään uusiutuvien luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja biotaloutta edistäviin kokeilu-, kehittämis-, investointi- ja vienninedistämishankkeisiin. Tavoitteena on parantaa luonnonvarojen kestäväää käyttöön perustuvan kilpailukykyisen liiketoiminnan edellytyksiä. Määrärahalla toteutetaan kansallista biotalousstrategiaa sekä maankäyttösektorin ilmastopoliittia maa- ja metsätaloudessa.

Lisäksi määrärahaa kohdennetaan uusiutuvien luonnonvarojen käyttöön ja suojeluun liittyvien tietojärjestelmien ja -varantojen yhteiskäyttöisyyden parantamiseen ja sähköisen asioinnin kehittämiseen, luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen, haitallisista vieraslajeista aiheutuvien riskien torjumiseen, geenivarojen suojeluun ja kestäväää käyttöön sekä luonnon virkistys- ja matkailukäytön edistämiseen. Määrärahalla voidaan myös toteuttaa selvityksiä, joiden avulla pyritään parantamaan luonnonvarojen tilaa ja käyttöä sekä sopeutumista ilmastonmuutokseen.

Tenojoen kalastuslupamaksutuloista vuonna 2019 valtiolle kuuluvana osuutena on otettu huomioon tällä momentilla 135 000 euroa.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi: Maankäyttösektorin ilmastopoliittia	19 800 000
Elinvoimainen Suomi: Luonnon monimuotoisuutta vahvistavat toimet	200 000
Luonnonsuojelua vahvistavat toimet	300 000
Ravinteiden kierrätyksen kärkihanke	3 200 000
Luonnonvara- ja biotalouden muut kokeilu- ja kehittämishankkeet	4 320 000
Tietojärjestelmien kehittäminen ja ylläpito	750 000
Kalastusta koskevien sopimusten valvonta	180 000
Yhteensä	29 250 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Digitaaliset metsänhoidon suositukset -hanke (v. 2019 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-500
Digitaaliset metsänhoidon suositukset -hanke (v. 2020 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	500
Kertaluonteisen lisäyksen poisto (Arvokkaiden lintuvesien kunnostushankkeen käynnistäminen) (EK)	-100
Kertaluonteisen lisäyksen poisto (Biotalousinnon edistäminen) (EK)	-1 100
Luonnon monimuotoisuutta vahvistavat toimet (HO 2019)	200
Luonnonsuojelun rahoituksen kasvattaminen (vieraslajien torjunnan tehostaminen) (HO 2019)	800
Maankäyttösektorin ilmastopoliittia (HO 2019)	10 000
Maankäyttösektorin ilmastopoliittia (HO 2019 kertaluonteinen)	9 800
Ravinteiden kierrätyksen kärkihanke (HO 2019 kertaluonteinen)	3 200
Yhteensä	22 800

2020 talousarvio	29 250 000
2019 I lisätalousarvio	—
2019 talousarvio	6 450 000
2018 tilinpäätös	14 880 000

31. Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 136 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavien sekä tulva- tai kuivuusriskiä vähentävien toimenpiteiden avustamisesta ja valtion työnä toteutettavista hankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) vesiluonnonvarojen kestävää käyttöä edistävien kehittämis- ja investointihankkeiden avustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 15 henkilötyövuotta vastaavan hankkeista aiheutuvan henkilöstön palkkausmenojen ja muiden kulutusmenojen sekä sijoitusmenojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden kansallisena omarahoitusosuutena.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavina toimenpiteinä tukea myönnetään vesistötoimenpiteille tulvariskien hallintaan ja muiden erilaisten riskien ja haittojen vähentämiseen, vesistöjen monipuolisen käytön ja hoidon edistämiseen. Vesiluonnonvarojen kestävää käyttöä edistävinä hankkeina tukea myönnetään vesitaloussektorin kokeilu-, investointi- ja vientitoimintaa sekä innovatiivisia julkisia hankintoja ja niihin liittyviä toimintamalleja edistäville hankkeille. Kalakantojen elinvoimaisuuden parantamiseksi määrärahaa käytetään kalan kulkua, kalakantojen luontaista lisääntymistä ja monimuotoisuuden ylläpitoa edistävien hankkeiden toteuttamiseen. Avustusten perusteet on määritelty valtioneuvoston asetuksella vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavien hankkeiden avustamisesta (714/2015).

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Vesitaloudelliset riskinhallinta-, kunnostus-, kehittämis- ja kokeiluhankkeet	4 379 000
Kalataloudelliset kunnostus-, kehittämis- ja kokeiluhankkeet	6 757 000
Yhteensä	11 136 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansallinen ohjelma vaelluskalakantojen elvyttämiseksi (HO 2019 kertaluonteinen)	6 000
Kertaluonteisen lisäyksen poisto (3 vesistöhanke) (EK)	-350
Kertaluonteisen lisäyksen poisto (Runkovesijohdon rakentaminen Haapavedellä) (EK)	-600
Tulvasuojelu ja peltojen vesienhallinta (HO 2019)	500
Yhteensä	5 550

2020 talousarvio	11 136 000
2019 I lisätalousarvio	1 400 000
2019 talousarvio	5 586 000
2018 tilinpäätös	8 486 000

40. Eräät luonnonvaratalouden korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 745 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Tenojoen kalastuslupatuloista vesialueen omistajille palautettavan osuuden maksamiseen
- 2) saimaannorpan suojeluun liittyvistä vesialueiden omistajille maksettavista sopimuspalkkioista aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) lupaviranomaisten ja tuomioistuinten vesi- ja kalastusasioista antamien päätösten ja lain tai valtioiden välisten sopimusten perusteella valtion maksettavaksi määrättyjen tai sovittujen korvausten, kustannusten ja päätösmaksujen sekä niitä koskevien korkojen ja viivästyskorkojen maksamiseen
- 4) metsätuhojen torjunnasta annetun lain (1087/2013) perusteella aiheutuvien korvausten ja muiden menojen maksamiseen
- 5) laajuudeltaan ja taloudelliselta merkitykseltään huomattavien metsätuhojen kartoituksesta ja tuhoalueita koskevien ilmakuvien tuottamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 6) metsälaisissa tarkoitetuista uhkasakkolain (1113/1990) mukaisista ja niihin verrattavista suorituksista aiheutuvien sellaisten menojen maksamiseen, jotka maksetaan etukäteen valtion varoista
- 7) Suomen ja Norjan välisen poroaitasopimuksen mukaisten korvausten maksamiseen
- 8) kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain (998/2012) mukaisten avustusten maksamiseen
- 9) Tenojoen kalastussääntöä koskevan sopimuksen ja kalastussäännön eräiden määräysten aiheuttamien menetysten korvaamisesta annetussa laissa (501/1991) määrättävien korvausten ja kustannusten sekä niitä koskevien korkojen ja viivästyskorkojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Tenojoen kalastuslupatuloista palautetaan vuonna 2020 vesialueiden omistajille vuonna 2019 kertyneiden kalastuslupatulojen palautettava osuus. Vuoden 2019 talousarviossa kertymäksi on arvioitu 500 000 euroa. Kun yksityisille vesialueen omistajille vesialueomistuksen mukaisessa suhteessa palautettava osuus on noin 73 %, on palautettava määräraha 365 000 euroa. Tenojoen kalastuslupamaksutuloista valtiolle kuuluva osuus on otettu huomioon momentin 30.40.22 määrärahassa. Tenojoen kalastusluvista vuonna 2020 kertyväksi arvioitu tulo on merkitty momentille 12.30.41.

Saimaannorpan suojeluun liittyvillä sopimuspalkkioilla korvataan sopimuksista aiheutuvia haittoja vesialueiden omistajille. Tavoitteena on, että vuonna 2020 kalastuksen rajoitusopimuksia olisi voimassa noin 2 600 km² alueella. Momentille 30.40.62 on varattu varoja saimaannorpan

suojelusta aiheutuvien taloudellisten vahinkojen korvaamiseen Saimaan alueen kaupallisille kalastajille.

2020 talousarvio	1 745 000
2019 talousarvio	1 745 000
2018 tilinpäätös	851 377

41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993) 6 §:n mukaisiin menoihin.

Määrärahaa saa käyttää myös edellisiin vuosiin kohdistuvien korvausten ja EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen ja enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain 6 §:n mukaisia menoja ovat riistavahinkolain (105/2009) mukaisten hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisestä ja korvaamisesta aiheutuvat menot sekä riistavahinkokisteristä ja muista hirvieläinten metsästyksen hallinnointiin liittyvistä tietojärjestelmistä aiheutuvat menot. Lisäksi varoja voidaan käyttää hirvieläinkantojen seurannasta, tutkimuksesta ja hoidosta aiheutuviin menoihin sekä muihin vastaaviin menoihin. Hirvieläinten pyyntilupamaksuista vuonna 2020 kertyväksi arvioitut tulot ovat yhteensä 5 600 000 euroa ja on merkitty momentille 12.30.42.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Vahinkojen korvaukset	2 500 000
Vahinkojen estämistoimenpiteet	500 000
Hirvieläinkantojen seuranta ja tutkimus	400 000
Riistavahinkokisteri	200 000
Hirvieläinkantojen hoito	2 000 000
Yhteensä	5 600 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hirvieläinten pyyntilupamaksujen maksukertymän kasvu	225
Yhteensä	225

2020 talousarvio	5 600 000
2019 talousarvio	5 375 000
2018 tilinpäätös	4 575 000

42. *Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 850 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) riistavahinkolaisissa (105/2009) määriteltyjen suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta, ehkäisemisestä, valvonnasta ja riistavahinkolain toimeenpanosta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen sekä EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omaraahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha käytetään vuonna 2019 tapahtuneiden petovahinkojen korvaamiseen. Porovahinkokorvaukset maksetaan riistavahinkolain 9 §:n 2 momentin mukaan talousarvion rajoissa ja muut vahingot täysimääräisesti. Korvattavien vahinkojen arvioidaan laskevan hieinan vuoden 2018 tasosta.

Vuonna 2018 vahinkojen määrä oli 7,75 milj. euroa, josta porovahinkojen osuus oli 7,24 milj. euroa ja kotieläinvahinkojen osuus 0,5 milj. euroa. Koska keväällä 2019 kumottiin riistavahinkolain korvauselementeistä poikkeuksellisen suurten porovahinkojen korvauselementti (318/2019, ns. Lex Halla), voitiin korvaukset maksaa täysimääräisenä kaikille vahingonkärsijöille.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Suurpetojen aiheuttamien porovahinkojen korvaaminen	7 500 000
Suurpetojen aiheuttamien kotieläin-, viljelys- ja mehiläisvahinkojen korvaaminen	600 000
Vahinkojen ehkäiseminen ja valvonta	750 000
Yhteensä	8 850 000
2020 talousarvio	8 850 000
2019 talousarvio	8 850 000
2018 tilinpäätös	8 450 000

44. *Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 56 230 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kestävä metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (34/2015) nojalla myönnettävien tukien maksamiseen

2) metsätalouden kannattavuutta edistävien pilottiluonteisten tilusjärjestelyhankkeiden toteuttamiseen ja niihin liittyvien kulutusmenojen maksamiseen sekä enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2020 saa tehdä kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (34/2015) mukaisia tukipäätöksiä enintään 44 000 000 eurolla.

Mikäli vuoden 2019 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä tukipäätöksiä vuonna 2020.

Selvitysosa: Määrärahalla edistetään metsien kestävä hoitoa ja käyttöä myöntämällä tukea yksityismetsissä tehtäviin metsänhoito- ja perusparannustöihin.

Määrärahalla toteutettavien töiden suora työllisyysvaikutus on n. 2 500 henkilötyövuotta.

Määrärahan jakautuminen ja myöntämisvaltuudesta valtiolle aiheutuvat menot (milj. euroa)

	2020	2021	2022	2023	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Ennen vuotta 2020 tehdyt sitoumukset	36,06	15,71	7,28	2,48	61,53
Vuoden 2020 sitoumukset	20,17	12,00	6,00	5,83	44,00
Yhteensä	56,23	27,71	13,28	8,31	105,53

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Yksityismetsien metsänhoito- ja perusparannustöiden avustukset	55 930 000
Metsätalouden tilusjärjestelyhankkeet	300 000
Yhteensä	56 230 000
2020 talousarvio	56 230 000
2019 talousarvio	56 230 000
2018 tilinpäätös	49 096 656

45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 027 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (34/2015) nojalla tuen maksamiseen metsien biologisen monimuotoisuuden turvaamiseksi.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahalla toteutetaan Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaa (METSO).

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2020 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen metsäluonnon hoidon edistämiseksi seuraavat alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

— metsäluonnon monimuotoisuuden säilymistä turvataan ympäristötuella ja metsäluonnon elinympäristöjen hoitohankkeilla noin 3 400 hehtaarin alueella

— vesienhoitoa turvataan suunnittelemalla monitavoitteisia vesiensuojeluhankkeita.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Ympäristötuki	6 000 000
Metsäluonnon hoitohankkeet	1 027 000
Yhteensä	7 027 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Luonnonsuojelun rahoituksen kasvattaminen (HO 2019)	2 000
Yhteensä	2 000

2020 talousarvio	7 027 000
2019 talousarvio	5 027 000
2018 tilinpäätös	5 027 000

46. Valtionapu Suomen metsäkeskukselle (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 39 160 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Suomen metsäkeskuksesta annetun lain (418/2011) mukaisista tehtävistä aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) muuna julkisena rahoitusosuutena Suomen metsäkeskuksen valtionaputoimintaan kuuluvissa EU-hankkeissa
- 3) Suomen metsäkeskukselle kuuluvien Eläke-Tapio -lisäeläkejärjestelmän vuosimaksuista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Suomen metsäkeskus on metsien kestävää hoitoa ja käyttöä sekä niiden monimuotoisuuden säilyttämistä koskevia tehtäviä hoitava koko maan kattava kehittämis- ja toimeenpano-organisaatio. Suomen metsäkeskuksen tehtävänä on metsiin perustuvien elinkeinojen edistäminen, metsiä koskevan lainsäädännön toimeenpano ja metsätietoihin liittyvien tehtävien hoitaminen. Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa ja valvoo Suomen metsäkeskusta.

Suomen metsäkeskuksen toiminnan tärkein kohderyhmä ovat yksityismetsänomistajat, jotka omistavat 440 000 metsälöä (12,1 milj. hehtaaria, noin 60 % Suomen metsämaa-alasta). Suomen metsäkeskus valvoo metsätaloutta koskevien lakien noudattamista ja hoitaa muut sille säädetyt viranomaistehtävät, kuten vuosittain n. 130 000 metsänkäyttöilmoituksen ja n. 90 000 Kemera-hakemuksen ja toteutusilmoituksen käsittelyn. Metsäkeskus kerää alueellista metsävaratietoa n. 1,7 milj. hehtaaria sekä neuvoo ja kouluttaa n. 30 000 metsänomistajaa ja metsäalan toimijaa vuosittain. Vuonna 2020 käynnistetään uusi valtakunnalliseen laserkeilausohjelmaan perustuva metsävaratietojen inventointiohjelma, joka parantaa metsävaratiedon laatua ja ajantasaisuutta sekä laajentaa sen hyödyntämismahdollisuuksia.

Metsäkeskuksen toiminnan tuottavuutta parantavia toimenpiteitä ovat toimipaikkaverkoston, sähköisen asioinnin, tietojärjestelmäarkkitehtuurin, metsätiedon hyödyntämisen sekä metsänomistajien ja metsäalan toimijoiden neuvontapalveluiden kehittäminen.

Pääluokka- ja lukuperusteluissa asetettujen yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteuttamiseksi maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2020 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti Suomen metsäkeskuksen toiminnalle seuraavat tavoitteet:

Suomen metsäkeskuksen tulostavoitteet

	2018 toteutuma	2019 tulostavoite	2020 tulostavoite
1. Taloudellisuustavoitteet			
Metsälain mukaisten ilmoitusten käsittelyn ja päätöksenteon kokonaiskustannukset ilmoitusta kohden, €	16,6	13,3	13,0
Rahoituslain mukaisten NMH-hakemusten käsittelyn kokonaiskustannukset hakemusta kohden, €	104	102	98
Maastotarkastusten yksikkökustannukset €/ha	283	281	280
Metsävaratiedon keruukustannukset €/ha	3,15	4,5	4,5
2. Suoritettavatavoitteet			
Metsävaratiedon keruutavoite, ha	1 279 000	1 600 000	1 600 000
Vuoden aikana Metsään.fi -palvelua käyttäneet metsänomistajat, kpl	42 271	50 000	60 000
Metsään.fi käyttäjämäärä, yritykset	701	750	750
3. Laatuavoitteet			
Ajantasaisen metsävaratiedon kattavuus yksityismetsien pinta-alasta, %	86,2	90	97
Otantatarkastuksessa rahoituskelpoisuudeltaan hyvien nuoren metsän hoidon hankkeiden osuus suoritepinta-alasta vähintään, %	74,5	92	80
Päätös nuoren metsän hoitohankkeista, viikkoa vireille tulosta	3,7	4,0	4,0

Määrärahalta toteutettavan toiminnan kustannusten (milj. euroa) ja henkilötövuosien (htv) arvioitu jakautuminen prosesseille

	2018 toteutuma		2019 arvio		2020 arvio	
	kustannukset	htv	kustannukset	htv	kustannukset	htv
Metsätieto- ja tarkastuspalvelut	19,6	285	19,6	290	19,1	280
Elinkeinopalvelut	10,5	142	10,2	150	9,7	142
Hallintopalvelut	9,0	51	3,5	36	3,5	35
Kehityspalvelut	-	-	7,4	28	6,9	27
Yhteensä	39,1	478	40,7	504	39,2	484

2020 talousarvio	39 160 000
2019 talousarvio	39 160 000
2018 tilinpäätös	40 183 000

50. Riistatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 14 810 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993) 3 §:ssä tarkoitettujen menojen maksamiseen
- 2) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitussuutta koskevien menojen maksamiseen
- 3) enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain 3 §:n nojalla valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha, joka vastaa vähintään sitä määrää, minkä kolmen edellisen vuoden metsästäjämäärien perusteella (304 400) arvioidaan samana vuonna kertyvän riistanhoitomaksuina. Riistanhoitomaksun suuruus on 39 euroa ja alle 18-vuotiaalta 20 euroa. Alle 18-vuotiaita metsästäjiä arvioidaan olevan 8 500. Vuonna 2020 kertyväksi arvioidut riistanhoitomaksutulot on merkitty momentille 12.30.45.

Suomen riistakeskuksen toiminnallinen tuloksellisuus

Suomen riistakeskus on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, jonka toimialueena on koko maa lukuun ottamatta Ahvenanmaan maakuntaa. Suomen riistakeskuksen tehtävänä on edistää kestävää riistataloutta, tukea riistanhoitoyhdistysten toimintaa, huolehtia riistapolitiikan toimeenpanosta ja hoitaa sille säädetyt julkiset hallintotehtävät. Suomen riistakeskusta ohjaa ja valvoo maa- ja metsätalousministeriö.

Suomen riistakeskus tukee pääluokka- ja lukuperusteluissa asetettuja yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita seuraavasti:

- vastaa riistaeläinlajeja ja niiden elinympäristöjä koskevien hoitosuunnitelmien ja niiden päivitysten osallistavasta valmistelusta ja ottaa toiminnassaan, ml. julkiset hallintotehtävät, huomioon vahvistettujen hoitosuunnitelmien linjaukset sekä kansallisen vieraslajistrategian toimenpiteet
- huolehtii kattavasta sidosryhmien kuulemisesta ja osallistamisesta alueellisissa riistaneuvostoissa ja valtakunnallisessa riistaneuvostossa, kehittää ja tukee suurpetoyhdyshenkilöverkoston toimintaa yhteistyössä Luonnonvarakeskuksen ja riistanhoitoyhdistysten kanssa sekä edistää vapaaehtoisuuteen perustuvien muiden riistakantaseurantojen toteuttamista ja havaintojen ja terveysnäytteiden toimittamista tutkimuslaitoksille ja kehittää yhteistyössä julkisen riistakonsernin toimijoiden kanssa saalistilastointia sekä muita riistatietovarantoja riistahallinnon suunnittelutoiminnan perustaksi
- huolehtii, että riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen määrä vähenee mm. aktiivisin vahinkojen estämistoimenpitein sekä kohdentamalla metsästystä vahinkoa aiheuttaviin riistaeläinlajeihin
- pyrkii aktiivisin toimenpitein vähentämään riistaeläimiin kohdistuvaa laitonta tappamista
- huolehtii valtionavustusten ohjaamisesta riistanhoitoyhdistysten toimintaan.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Suomen riistakeskus	7 270 000
Riistanhoitoyhdistykset	2 340 000
Metsästysmuseotoiminnan tukeminen	415 000
Riistakonsernin strategian mukaiset kehittämishankkeet: — riistanhoitoyhdistysten toiminnan kehittäminen, suurpetokantojen hallinta ja riistakonsernin yhteisten tietojärjestelmien kehittäminen sekä riistan elin- ympäristöä parantavat hankkeet	4 785 000
Yhteensä	14 810 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eläintautien torjunta (HO 2019)	100
Luonnonsuojelun rahoituksen kasvattaminen (HO 2019 kertaluonteinen)	3 000
Riistanhoitomaksujen alenema	-41
Yhteensä	3 059

2020 talousarvio	14 810 000
2019 talousarvio	11 751 000
2018 tilinpäätös	11 920 000

51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 9 161 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kalastuslain (379/2015) 82 §:n mukaisista käyttötarkoituksista aiheutuviin menoihin
- 2) enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen sekä EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omaraahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 3) kalastuslain toimeenpanosta, kalatalouden tutkimuksista sekä kalastusmatkailuohjelmasta aiheutuviin menoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Kalastuslain 86 §:n mukaisesti talousarvioon otetaan vuosittain määräraha, joka vastaa sitä määrää, minkä viimeisimmän vahvistetun valtion tilinpäätöksen perusteella arvioidaan samana vuonna kertyvän kalastonhoitomaksuina. Vuonna 2020 kalastonhoitomaksujen kertymän ja määrärahan mitoitus perustuu näin ollen vuoden 2018 valtion tilinpäätöksen mukaisiin kalastonhoitomaksujen kertymään. Vuonna 2020 kalastonhoitomaksun suuruus on 45 euroa kalenterivuodelta, 15 euroa seitsemältä vuorokaudelta ja 6 euroa vuorokaudelta. Kalastonhoitomaksujen kertymäksi arvioidaan 8 561 000 euroa.

Kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.44.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Kalastuslain 82 §:n 1—3 kohtien mukaiset käyttötarkoitukset	4 861 000
Kalastuslain 82 §:n 5 kohdan mukaisesta kalastonhoitomaksukannosta aiheutuvat menot	650 000
Kalastuslain 82 §:n 4 kohdan mukaiset korvaukset vesialueiden omistajille	3 050 000
Kalastuslain toimeenpano ja tutkimustoiminta	500 000
Kalastusmatkailuohjelma	100 000
Yhteensä	9 161 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kalastonhoitomaksukertymän pieneneminen	-825
Kalastuslain tietoon perustuva suunnittelu- ja ohjausjärjestelmä (Oma kala) (siirto momentille 30.01.23)	-900
Kalastuslain toimeenpano ja kala-kantojen tutkimus (HO 2019)	500
Kalastusmatkailuohjelma (HO 2019)	100
Kertaluonteisen lisäyksen poisto (Pohjois-Karjalan Kalatalouskeskus ry:lle kalastuksen valvontatoimenpiteisiin) (EK)	-100
Kertaluonteisen lisäyksen poisto (Säkylän Pyhäjärven hoitokalastus) (EK)	-100
Kertaluonteisen lisäyksen poisto (Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry) (EK)	-50
Yhteensä	-1 375

2020 talousarvio	9 161 000
2019 talousarvio	10 536 000
2018 tilinpäätös	10 250 000

53. Eräät luonnonvaratalouden valtionavut (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 132 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) metsäpuiden siemenviljelysten perustamista varten myönnettävien valtionavustusten ja metsäpuiden siementuotannon kehittämiseen liittyvien kulutusmenojen maksamiseen
- 2) avustusten maksamiseen luonnonvara-alan yleishyödyllisille yhteisöille.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Metsäpuiden siemenviljelysten perustamiseen myönnettävillä avustuksilla varmistetaan, että metsätalouden käyttöön on saatavissa jatkuvasti ja riittävästi olosuhteisiin sopivaa ja hyvälaatuista metsänviljelyaineistoa. Määrärahaa saa käyttää myös metsäpuiden siementuotannon kehittämiseen.

Luonnonvara-alan yleishyödyllisille yhteisöille myönnettävät avustukset kohdennetaan luonnonvaratalouden kasvua ja kilpailukykyä edistävään kehittämistoimintaan ja viestintään.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Avustukset metsäpuiden siemenviljelysten perustamiseen	440 000
Avustukset luonnonvara-alan yleishyödyllisille yhdistyksille	692 000
Yhteensä	1 132 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen lisäyksen poisto (Työteho-seura ry:lle metsätalouden kehittämishankkeisiin) (EK)	-200
Yhteensä	-200

2020 talousarvio	1 132 000
2019 talousarvio	1 332 000
2018 tilinpäätös	1 432 000

62. Elinkeinokalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 21 488 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) varoista osittain rahoitettavien elinkeinokalataloutta ja meripolitiikkaa koskevien toimenpiteiden EU:n rahoitusosuuden ja valtion rahoitusosuuden maksamiseen

2) kansallisesti rahoitettavista elinkeinokalatalouden edistämistoimenpiteistä ja kaupallisen kalastuksen valvonnasta sekä kaupallisille kalastajille myönnettävistä saimaannorpan suojelusta aiheutuvien taloudellisten vahinkojen korvauksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 80 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määrärahasta on varattu 9 205 000 euroa EU:n osarahoittamien hankkeiden valtion rahoitusosuutta varten.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon EU:n yhteisen kalastuspolitiikan ja yhdenmetyt meripolitiikan mukaisina menoina 20 313 000 euroa, joka on vuosille 2014–2020 Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta (EMKR) osaksi rahoitettavan toimintaohjelman rahoitusosuutta. EU:n osuus tästä on 11 108 000 euroa. EU:n ja kansalliset rahoitusosuudet on vahvistettu Euroopan komission hyväksymässä toimintaohjelmassa. Varoja voidaan käyttää toimintaohjelman mukaisesti mm. kalatalouselinkeinojen investointi- ja kehittämishankkeiden, kalatalouden ympäristöhankkeiden ja meripolitiikan toteuttamiseen liittyvien hankkeiden rahoittamiseen sekä kaupallisen kalastuksen valvonnan ja tiedonkeruun toimenpiteiden rahoittamiseen.

Määrärahan EU-osuudessa on otettu huomioon myös Ahvenanmaan osuus. Ahvenanmaa osoittaa tarvittavan kansallisen julkisen rahoitusosuuden omassa talousarviossaan.

Momentille 12.30.03 on arvioitu kertyvän yhteensä 10 000 000 euroa ohjelmakauden 2014—2020 EMKR:n rahoitusosuutena.

Määräraha on otettu huomioon kokonaan kansallisesti rahoitettavina elinkeinokalatalouden edistämistoimenpiteinä kaupallisen kalastuksen valvonnan kustannukset, siltä osin kuin toimenpiteet eivät sisälly Euroopan meri- ja kalatalousrahaston toimintaohjelmaan. Määrärahaa voidaan käyttää maa- ja metsätalousministeriön hyväksymillä perusteilla myös muuhun elinkeinokalatalouden edellytysten parantamiseen tai kalatalousalan valtiontukena EU:n säädösten mukaisesti ja saimaannorpan suojelusta aiheutuvien taloudellisten vahinkojen korvaamiseen Saimaan alueen kaupallisille kalastajille arviolta 80 000 euroa. Vuonna 2020 kokonaan kansallisesti rahoitettaviin menoihin arvioidaan tarvittavan 375 000 euroa. Lisäksi määrärahaa voidaan käyttää hallitusohjelman mukaisesti kotimaisen kalan edistämistoimenpiteisiin sekä ammattikalastuksen edellytysten turvaamiseen ja vahinkoja aiheuttavien hylkeiden poistosta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen. Vuonna 2020 hallitusohjelman mukaisiin toimenpiteisiin kohdennetaan 700 000 euroa.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

	Kansallinen osuus	EU:n osuus (EMKR)	Yhteensä
Euroopan meri- ja kalatalousrahaston toimintaohjelma, yhteensä	9 205 000	11 108 000	20 313 000
Kansalliset toimenpiteet	1 175 000	-	1 175 000
Yhteensä	10 380 000	11 108 000	21 488 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ammattikalastuksen vahinkojen ehkäisy (HO 2019)	300
EMKR toimintaohjelman rahoituksen muutos	212
Kotimaisen kalan edistäminen (HO 2019)	500
Yhteensä	1 012

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	21 488 000
2019 talousarvio	20 476 000
2018 tilinpäätös	26 776 000

64. Metsähallitus

Metsähallituksen liiketoiminnalle asetetaan seuraavat tavoitteet ja tehdään muita metsähallituslain (234/2016) edellyttämiä päätöksiä seuraavasti:

1. Liiketoiminnan keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet

Metsähallitus ottaa huomioon liiketoimintaa harjoittaessaan ja ohjatessaan tytäryhtiöitä metsähallituslain mukaiset yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet. Yhteiskunnallisten velvoitteiden huo-

mioon ottamisella aikaansaadut hyödyt eivät vähene. Metsähallituksen liiketoimintojen kannattavuus säilyy edelleen hyvällä tasolla.

2. Peruspääoman muutokset

Metsähallituksen peruspääomaa voidaan korottaa 0,101 milj. eurolla.

3. Liiketoiminnan lainanoton enimmäismäärä

Metsähallitus oikeutetaan ottamaan liiketoimintaansa varten konsernin ulkopuolista lainaa enintään 20 milj. euroa.

4. Liiketoiminnan investointien ja investointisitoumusten enimmäismäärä

Metsähallituksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 2020 enintään 20 milj. euroa. Lisäksi Metsähallitus saa tehdä vuonna 2020 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja myöhemmin tilikausina enintään 20 milj. euroa.

5. Liiketoiminnan vakuuksien enimmäismäärä

Metsähallitus saa antaa liiketoimintaansa varten tarvittavia vakuuksia konsernin ulkopuolisille toimijoille enintään 2,0 milj. euron arvosta.

Selvitysosa: Metsähallituksen yleistettävänä on käyttää, hoitaa ja suojella hallinnassaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta kestävästi ja toimia tuloksellisesti. Metsähallituksen liiketoiminnan toimialana on sen hallintaan osoitetun valtion maa- ja vesiomaisuuden taloudellinen hyödyntäminen sekä maa- ja vesiomaisuuden hallintaan liittyvää liiketoimintaa harjoittavien tytäri- ja osakkuusyhtiöiden osakkeiden hallinnointi.

Metsähallitus jatkaa vuonna 2019 käynnistynyttä opetusmetsien vastikkeellisia käyttöoikeussopimuksia Etelä-Savon Koulutus Oy:n, Länsirannikon Koulutus Oy:n, Rovaniemen koulutuskuntayhtymän, Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymän ja Itä-Savon koulutuskuntayhtymän kanssa. Sopimusten mukaan opetusmetsien puunmyyntitulot tuloutuvat koulutuksen järjestäjien asemesta Metsähallitukselle, mikä otetaan huomioon lisäyksenä Metsähallituksen tuloutuksessa valtion talousarvioon. Koulutuksen järjestäjille maksetaan sopimusmallin muutoksesta kompensatio opetus- ja kulttuuriministeriöön momentilla 29.20.30. Tällä hetkellä 12 oppilaitosta järjestää metsäopetusta Metsähallituksen opetusmetsissä vanhoilla vastikkeettomilla määräaikaisilla käyttöoikeussopimuksilla. Metsähallituksen tuloutusta lisääviin vastikkeellisiin käyttöoikeussopimuksiin siirytään viimeistään vanhojen sopimusten umpeutuessa.

Liiketoiminnan keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet

Ottaen huomioon eduskunnan päätösosassa hyväksymät vuoden 2020 palvelu- ja muut toimintatavoitteet, maa- ja metsätalousministeriö on alustavasti asettanut Metsähallituksen liiketoiminnan vuoden 2020 tulostavoitteeksi (tilikauden tulos) 125,9 milj. euroa. Tavoite vastaa 4,8 prosentin tuottoa Metsähallituksen liiketoimintaan sijoitetulle pääomalle. Alustava tuloutustavoite vuonna 2021 on 120,0 milj. euroa. Tulostavoitteen saavuttaminen edellyttää, että liiketoiminnan kannattavuus tulee säilyä hyvällä tasolla. Valtioneuvosto päättää tuloutuksen määrästä vuoden 2020 tilinpäätöksen vahvistamisen yhteydessä.

Metsähallitus toteuttaa sille asetettuja metsätaloutta koskevia tavoitteita metsätaloutta harjoittavan tytäryhtiön Metsähallitus Metsätalous Oy:n omistajaohjauksella ja asettamalla sille tulostavoitteet ja tavoitetasot toiminnan vaikutuksia kuvaaville keskeisille tunnuksille. Tämän mukaisesti maa- ja metsätalousministeriö on alustavasti asettanut Metsähallituksen tavoitteeksi ohjata Metsähallitus Metsätalous Oy:n toimintaa siten, että liiketoiminnassa yhteiskunnallisten velvoit-

teiden huomioon ottamisella aikaansaadut hyödyt eivät vähene. Luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja virkistyskäytön edistämiseen liiketoiminnassa käytettävien panosten vaikuttavuutta kehitetään. Liiketoiminnan rajoitteiden lisäksi näitä hyötyjä tuotetaan aktiivisilla luonnon- ja vesien-hoitotoimilla ja muilla toimenpiteillä.

Metsähallituksen liiketoiminnan metsämaan pinta-ala oli vuoden 2018 lopussa 3 481 000 ha, mistä metsähallituslain mukaisten yleisten yhteiskunnallisten velvoitteiden takia käyttörajoituksen piirissä oleva pinta-ala oli 566 000 ha. Kokonaan talouskäytön ulkopuolella oli 3 10 000 ha ja rajoitetun käytön piirissä 256 000 ha. Tämä tarkoittaa sitä, että metsätalouden metsämaan pinta-alasta 15,8 prosentilla on yleisistä yhteiskunnallisista velvoitteista johtuvia eriasteisia käyttörajoitteita. Biologisen monimuotoisuuden suojelemiseksi perustetut kohteet talousmetsissä kytkeytyvät hyvin lakisääteisiin suojelualueisiin ja lisäävät valtion maiden ekologisen verkoston metsämaan kokonaispinta-alaa. Lapissa lisäys on 30 %, Kainuussa noin 51 %, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalla 30 % ja Etelä-Suomessa 22 % verrattuna luonnonsuojelualueiden metsämaan pinta-alaan. Yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioonottamisesta aiheutuva kokonaispanostuksen taso oli vuoden 2018 lopussa 63,2 milj. euroa.

Peruspääoman muutokset

Peruspääoman määrä oli 31.12.2018 kauden 1.1.—31.12.2018 tilinpäätöksen mukaan 2 600,9 milj. euroa. Vuoden 2019 talousarviossa eduskunta hyväksyi peruspääoman korottamisen 0,512 milj. eurolla.

Vuonna 2020 peruspääomaa ehdotetaan korotettavaksi 0,101 milj. eurolla. Peruspääoma kasvaa 0,141 milj. eurolla hallinnan siirtojen, valtionperintöjen sekä muiden vastaavien omaisuuden muutosten nettovaikutuksena. Lisäksi ehdotetaan siirrettäväksi 0,050 milj. euron arvosta peruspääomassa olevaa omaisuutta muuhun omaan pääomaan maankäytön muutosten nettovaikutuksena. Tämän lisäksi peruspääomaa ehdotetaan korotettavaksi 0,010 milj. eurolla perustuen rakennetun omaisuuden siirtoihin.

Investoinnit

Metsähallitus tekee liiketoiminnan investointeja alustavan investointisuunnitelman mukaan 8,9 milj. eurolla. Merkittävimmät investointikohteet ovat puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen ja tutkimuksen tarpeisiin tehtävät maa- ja vesialuehankinnat. Näihin tarpeisiin on tarkoitus hankkia alueita noin 3,4 milj. eurolla. Muita merkittäviä investointikohteita ovat tuulivoimapuistojen rakenteet sekä maa- ja vesirakennushankkeet.

Metsähallituksen liiketoiminnan tunnuslukutaulukko

	2018 toteutuma		2019 ennakoitu		2020 esitys	
	Liike-toiminta	Liiketoiminta-kokonaisuus	Liike-toiminta	Liiketoiminta-kokonaisuus	Liike-toiminta	Liiketoiminta-kokonaisuus
Liikevaihto, milj. €	97,2	355,2	111,6	362,8	113,1	356,7
— muutos, %	-2	11	15	2	1	-2
Käyttökate, %	95	41	104	40	101	39
Liikevoitto/tappio, milj. €	89,5	139,8	113,3	140,7	111,3	132,0
Tilikauden tulos, milj. €	105,6	125,0	148,9	128,8	125,9	120,6
— liikevaihdosta, %	109	35	133	36	111	34
— peruspääomasta, %	4,1	4,8	5,7	5,0	4,8	4,6

Metsähallituksen liiketoiminnan tunnuslukutaulukko

	2018 toteutuma		2019 ennakoitu		2020 esitys	
	Liike- toiminta	Liiketoiminta- kokonaisuus	Liike- toiminta	Liiketoiminta- kokonaisuus	Liike- toiminta	Liiketoiminta- kokonaisuus
Tuloutus valtion talousarvioon, milj. € ¹⁾	92,7		102,9		138,9	
Sijoitetun pääoman tuotto, % ²⁾	4,0	5,1	5,6	5,0	4,8	4,6
Investoinnit liikevaihdosta, %	12	6	9	6	8	5
Omavaraisuusaste, %	98	98	99	98	99	98
Taseen loppusumma, milj. €	2 985	3 030	3 016	3 056	2 998	3 038
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä (htv)	130	669	149	659	145	619

¹⁾ Tuloutus edelliseltä vuodelta, kuluvan vuoden tuloutustavoite sekä talousarvioesityksen mukainen tuloutustavoite.

²⁾ Tunnusluvut peruspääoman ko. vuoden muutoksen jälkeen, liiketoiminnan sijoitetun pääoman tuotto-% sisältää tytäryhtiöosingot.

Metsähallituksen liiketoiminta käsittää Metsähallituksen muun kuin tytäryhtiöissä olevan liiketoiminnan.

Metsähallituksen liiketoimintakokonaisuus käsittää Metsähallituksen liiketoiminnan ja Metsähallituksen liiketoiminnan tytäryhtiöt.

Liikelaitoksen tuloutus ja rahoitus momenteittain (milj. euroa)

	2018 toteutuma	2019 ennakoitu	2020 esitys
Metsähallituksen tuloutus tulomomenteille			
13.05.01 Voiton tuloutus	92,704	102,895	138,900
Yhteensä	92,704	102,895	138,900
Julkisten hallintotehtävien määräraharahoitus			
30.64.50 Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät	7,594	7,491	7,831
MMM:n hallinnonala yhteensä	7,594	7,491	7,831
35.10.52 Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät	34,760	35,369	57,844
YM:n hallinnonala yhteensä	34,760	35,369	57,844
Yhteensä (MMM ja YM)	42,354	42,860	65,675

Julkiset hallintotehtävät

Metsähallituksesta annetun lain mukaisten julkisten hallintotehtävien palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet sekä niiden rahoitus ovat maa- ja metsätalousministeriön toimialan osalta momentilla 30.64.50 sekä ympäristöministeriön toimialan osalta momentilla 35.10.52.

Julkisten hallintotehtävien rahoitus ja menorakenne (1 000 euroa, sisältää koko toiminnan myös ympäristöministeriön toimialaan liittyvän osuuden)

	2018 toteutuma	2019 ennakoitu	2020 esitys
Rahoitus¹⁾			
Maa- ja metsätalousministeriö (30.64.50)	7 199	8 115	7 831
Ympäristöministeriö (35.10.52)	34 021	37 042	57 844
Ympäristöministeriö (35.10.63)	435	300	1 000
Ympäristöministeriö (35.10.22)	701	983	780
Muu ministeriöiden rahoitus	1 245	1 028	900
Euroopan unionin LIFE-rahoitus	1 650	2 914	3 000
Muu Euroopan unionin rahoitus	2 679	4 400	3 000
Tulorahoituksella maksetut menot	11 692	12 000	12 140
Muu rahoitus	3 539	2 459	2 500
Yhteensä	63 160	69 240	88 995

¹⁾ Rahoituseriin 2018—2019 sisältyvät myös edellisiltä vuosilta siirtyneet erät.

Julkisten hallintotehtävien kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko

	2018 toteutuma	2019 ennakoitu	2020 esitys
Tuotot (1 000 euroa)			
Maksullinen toiminta	12 170	12 700	12 140
Muut tuotot	4 386	9 600	8 300
Valtion talousarviosta saatu rahoitus	45 653	44 686	55 355
Tuotot yhteensä	62 209	66 986	75 795
Kulut (1 000 euroa)			
Henkilöstökulut	27 974	26 461	29 431
Muut kulut	35 619	41 948	47 964
Kulut yhteensä	63 593	68 409	77 395
Tulos ennen tilinpäätössiirtoja	-1 384	-1 423	-1 600
Julkisten hallintotehtävien - yksikön tilikauden tuloksen siirto muun oman pääoman muutokseksi ¹⁾	1 384	1 423	1 600
Tilikauden tulos	-	-	-
Henkilöstömäärä (htv)	498	490	545

¹⁾ Tuloslaskelma on laadittu Metsähallituslain 234/2016 sekä 1.1.2017 voimaan tulleen asetuksen 1368/2016 säätämällä tavalla niin, että julkisten hallintotehtävien tilikauden tulos kirjataan muun oman pääoman muutokseksi.

50. Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 831 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Metsähallitusta koskevan lain (234/2016) 5 §:n mukaisten Metsähallituksen julkisista hallintotehtävistä maa- ja metsätalousministeriön toimialalla aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 3) Luonnon virkistyskäyttöä ja eräpalveluita palvelemaan rakentamiseen sekä olemassa olevien rakennusten, rakennelmien, teiden ja tieosuuksien perusparantamis-, korjaus-, kunnossapito- ja purkumenojen maksamiseen samoin kuin luonnon virkistyskäyttöä ja eräpalveluja palvelevien tai niitä varten tarvittavien rakennusten ostamiseen
- 4) Sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankkimiseen joiden taloudellinen käyttöaika on yli kolme vuotta.

Lisäksi Metsähallitus saa käyttää edellä mainittuihin julkisiin hallintotehtäviin ne Metsähallitukselle kertyvät julkisten hallintotehtävien tulot, jotka kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön toimialaan.

Toiminnan vaikuttavuustavoitteet maa- ja metsätalousministeriön toimialan osalta ovat:

- metsästys ja kalastus on kestävä, eettistä ja vastuullista
- monipuoliset ja asiakaslähtöiset eräpalvelut lisäävät hyvinvointia ja luovat edellytyksiä erätalouden yritystoiminnalle
- luonnossa virkistäytyminen lisää hyvinvointia ja luonnon arvostusta, jota tuetaan aktiivisella viestinnällä.

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Metsähallituksen julkisille hallintotehtäville maa- ja metsätalousministeriön toimialan osalta seuraavat alustavat tulostavoitteet:

- tarjoaa kansalaisille kattavasti metsästys- ja kalastusmahdollisuuksia ekologisesti ja sosiaalisesti kestäväällä tavalla ja seuraa toiminnan vaikuttavuutta
- viestii tehokkaasti riista- ja kalakantojen hoidosta sekä valtion retkeilyalueiden ja muiden valtion alueiden käyttömahdollisuuksista edistäen eräilystä ja luonnossa virkistäytymisestä koituvia myönteisiä vaikutuksia
- varmistaa, että asiakastyytyväisyys säilyy hyvänä
- kehittää erävalvonnan viranomaisten yhteistyöverkoston toimintaa sekä uusia yhteistyömalleja riistakonsernin ja kalatalouskentän toimijoiden kanssa
- osallistuu vaelluskalojen elinkierron palauttamiseksi tehtäviin hankkeisiin
- vähentää suunnitelmallisesti valtion retkeilyalueiden ja muiden merkittävien virkistyskäyttökohteiden retkeily- ja opastusvarustuksen korjausvelkaa
- luo edellytyksiä luontomatkailulle ja luonnon virkistyskäytölle parantamalla käytön kannalta keskeisten retkeilyalueiden palveluvarustusta, opastusta ja kulutuskestävyyttä sekä seuraa näiden alueiden taloudellista merkitystä ja muita hyötyjä

— viestii luonnon monimuotoisuuden suojelusta ja käyttömahdollisuuksista edistäen luonnossa virkistäytymisestä koituvia myönteisiä vaikutuksia.

Metsähallituksen maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvista julkisista hallintotehtävistä arvioidaan Metsähallituksen julkisille hallintotehtäville kertyvän tuloja arviolta 6 240 000 euroa, joista metsästyksen ja kalastuksen tuloja 5 540 000 euroa ja metsäpuiden siemenen myyntituloja 700 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon varautuminen Pohjois-Suomen laajojen siemenkeräysten toteuttamiseen. Määrärahaa on varattu tarkoitukseen 1 100 000 euroa ja lisäksi käytettävissä on vuoden 2018 ja 2019 talousarvioissa keräyksiin osoitettua määrärahaa. Metsäpuiden siementen hankinta ja varmuusvarastointi Pohjois-Suomen alueella on Metsähallituksesta annetun lain 5 §:n 7 kohdan mukaisesti Metsähallituksen julkinen hallintotehtävä.

Määrälliset tavoitteet Metsähallituksen julkisille hallintotehtäville

	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 esitys
Käyntimäärät: kansallispuistot ja muut yleisökohteet (kpl)	8 041 091	8 180 000	8 300 000
Luontokeskusten, maastopalveluiden ja lupa-asiakkaiden asiakastyytyväisyys (asteikko 1—5)	4,14	4,09	4,09
Metsästysluvut (kpl)	65 149	60 000	65 000
Kalastusluvut (kpl)	87 883	85 000	85 000
Erävalvontatapahtumien määrä (kpl)	8 650	11 000	11 000

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Luonnon virkistyskäyttö	4 330 000
Eräasiat	1 800 000
Muut tehtävät	1 701 000
Yhteensä	7 831 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen lisäyksen poisto (Korjausvelan vähentäminen) (EK)	-400
Kertaluonteisen lisäyksen poisto (Matkailu 4.0)	-260
Luonnonsuojelun rahoituksen kasvattaminen (HO 2019 kertaluonteinen)	1 000
Yhteensä	340

2020 talousarvio	7 831 000
2019 talousarvio	7 491 000
2018 tilinpäätös	7 594 000

70. Maanmittaus ja tietovarannot

Selvitysosa: Tässä luvussa on budjetoitu Maanmittauslaitoksen toiminnasta aiheutuvat menot sekä kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot.

Toimintaympäristö

Kiinteistöjärjestelmän ylläpidolla ja parantamisella luodaan edellytyksiä mm. toimivalle markkinataloudelle ja luonnonvarojen kestäväälle hyödyntämiselle. Valtakunnallisilla peruspaikkatiedoilla on tärkeä rooli yhtenäisenä koko maan kattavana paikkatiedon hyödyntämisen yleisenä pohja-aineistona. Yleiset talouden suhdanteet vaikuttavat erityisesti maanmittaustoimituksiin ja kirjaamisasioihin niin, että niiden kysyntä seuraa suhdannekehitystä pienellä viiveellä.

Asiakkaiden ja yhteiskunnan tarpeet ohjaavat yhä selvemmin palvelutuotantoa ja strategiset kehittämishankkeet painottuvat digitaalisiin palveluihin. Yhä suurempi osa kehittämishankkeista ja tehtävistä hoidetaan yhteistyössä verkostoissa sekä kansallisesti että kansainvälisesti, mikä edellyttää yhä aktiivisempaa osallistumista standardointiin, yhteisten tavoitteiden määrittelyyn ja muuhun yhteistyöhön. Varautumisen, tietosuoja ja tieto- ja kyberturvan merkitys kasvaa edelleen, mikä edellyttää, että vastuut ovat selkeitä palveluketjuissa ja yhteistyössä. Jatkuvien palveluiden vaatimukset on myös otettava entistä paremmin huomioon jo projektien suunnittelu- ja toteutusvaiheessa, jotta palveluiden elinkaaren hallinnassa sekä palvelutuotannossa pystytään täyttämään asiakkaiden palveluodotukset turvallisesti ja kustannustehokkaasti.

Uudessa huoneistotietojärjestelmässä luodaan edellytykset osakkeilla hallittavien asuinhuoneistojen omistaja- ja huoneistotietojen rekisteröinnille sekä asuinhuoneistojen vaihdantaan ja vakuushallintaan. Järjestelmässä uudet asuntoyhtiöt perustetaan vain digitaalisesti eikä osakekirjoja paineta. Ennen 1.1.2019 perustettujen asunto-osakeyhtiöiden tulee siirtää osakeluettelonsa ylläpito huoneistotietojärjestelmään viimeistään 31.12.2022. Hankkeen seuraavassa vaiheessa selvitetään palveluiden ja lainsäädännön jatkokehittämistarpeita.

Paikannusta, paikkatietoja ja navigointipalveluja käytetään yhä laajemmin elinkeinoelämän ja hallinnon prosesseissa, turvallisuutta lisäämässä, arkipäivän asiointitehtävissä sekä harrastustoiminnassa. Perus- ja muiden paikkatietojen monipuolistuva käyttö esimerkiksi erilaisten analyysien lähtötietona lisää niihin kohdistuvia vaatimuksia. Vaatimukset liittyvät mm. tietojen valtakunnalliseen kattavuuteen, kolmiulotteisuuteen, luotettavuuteen, tarkkuuteen, ajantasaisuuteen, elinkaareen, metatietoihin ja yhtenäisyyteen. Paikkatietopoliittisen selonteon visio on: Suomessa on maailman innovatiivisin ja turvallisin paikkatiedon ekosysteemi. Selonteossa tunnistettiin kehittämiskohteiksi laadukkaat osoitetiedot, tarkka paikannus, turvallisuusviranomaisten yhteinen paikkatietoalusta, yhteinen paikkatiedon ekosysteemi, paikkatietoalan yhteistyön tiivistäminen, osaamisen lisääminen ja lainsäädännön uudistaminen. Paikkatietopoliittisen selonteon toimenpideohjelman toteuttamisen avulla voidaan tehostaa paikkatiedon tuotantoa, kytkeä paikkatietojen hallinta osaksi yleistä tietopolitiikkaa ja parantaa eri sektorien toimintamahdollisuuksia paikkatietoja hyödyntäen.

Yhtenä keinona edistää paikkatietopoliittisen selonteon tavoitteita on edistää Paikkatiedon palvelualusta (PTA) -hankkeessa kehitettyjen tukipalveluiden käyttöä usean organisaation vastuulla olevien tietokokonaisuuksien hallinnassa (mm. osoitteet). Tukipalveluiden avulla julkisen hallinnon toimijat voivat tuoda keräämiänsä paikkatietoja osaksi yhteistä tietoaainestoa ja saattaa ne

hallitusti tarjolle eri käyttötarkoituksiin. Tukipalveluiden tarjoaman tiedon varaan myös yksityis-sektorin toimijat voivat halutessaan rakentaa omia palveluekosysteemejä. Peruspaikkatietojen ylläpito perustuu Maanmittauslaitoksen, kuntien ja muiden viranomaisten väliseen yhteistyöhön ja vastuunjakoon.

Tilusjärjestelyillä voidaan vaikuttaa pysyvästi heikon tilusrakenteen aiheuttamiin lisäkustannuksiin ja haittoihin. Selvityshenkilö esitti selvitysraportissaan laajaa uudistusohjelmaa maatalouden kannattavuusongelmiin. Tilusjärjestelyt ovat osa selvityksessä ehdotettua peltoreformia. Kansallisen metsästrategian 2025 päivityksessä esitetään metsätilusjärjestelytoiminnan vahvistamista. Tilusjärjestelyt ovat aikaisempaa enemmän mukana myös niissä suunnitelmissa ja toimenpiteissä, joilla halutaan vaikuttaa ilmastopäästöihin ja liikenneturvallisuuteen.

Sähköisistä palveluista kehitetään yhä asiakas- ja tarvelähtöisempiä ja helppokäyttöisempiä. Asiakkaan näkökulmasta eri toimijoiden väliset rajat pyritään poistamaan näkyvistä ja pyritään kohti kansalaisen keskitettyjen palvelujen käyttöä. Perustietovarantojen rooli hallinnon ja siihen liittyvien palveluiden järjestämisessä vahvistuu osana kansallista palveluarkkitehtuuria ja perustietovarannoilla on tärkeä rooli yksityisen sektorin palveluiden mahdollistajana.

Paikkatietokeskuksen ydintehtävät muodostuvat paikkatietojen yhteiskäytön ja kansallisen paikkatietoinfrastruktuurin kehittämisen edistämisestä, kansallisten vertausjärjestelmien kehittämisestä ja ylläpidosta sekä koko maanmittausalaa tukevasta tutkimuksesta. Kansainvälisessä kilpailussa laaja-alaisen ja huipputasoisin tutkimuksen merkitys korostuu. Metsähovin tutkimusaseman teknisen infrastruktuurin ajanmukaistamista jatketaan ja aseman tutkimustoimintaa kehitetään.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Maanmittaus ja tietovarannot -politiikkasektorilla toimeenpannaan pääluokkaperusteluissa mainittujen yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden lisäksi seuraavia tavoitteita:

- kiinteistö- ja huoneistotietojärjestelmien hallinnoinnilla ja palveluilla turvataan kansallisen omistus- ja vakuusjärjestelmän toimivuutta
- maastotieto- ja koordinaattijärjestelmien hallinnoinnilla ja palveluilla turvataan paikantamisen perusta ja peruspaikkatietojen saatavuus kansallisesti
- tutkimuksella ja tukipalveluilla tuetaan paikkatietojen yhteentoimivuutta ja kansallisen paikkatietoinfrastruktuurin kehittymistä
- ruokaan ja uusiutuviin luonnonvaroihin liittyvät paikkatiedot mahdollistavat tehokkaita prosesseja ja palveluita sekä uutta liiketoimintaa.

01. Maanmittauslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 42 169 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) Maanmittauslaitoksen omarahoitusosuutena yhteisrahoitteisissa tutkimushankkeissa
- 2) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 3) laitoksen toimintaan liittyvien jäsenmaksujen maksamiseen.

Selvitysosa: Maanmittauslaitoksen tehtävänä on toimialallaan:

- huolehtia kiinteistönmuodostamis- ja tilusjärjestelytoiminnasta
- harjoittaa tieteellistä tutkimus- ja kehittämistoimintaa
- huolehtia paikantamisen perustasta ja peruspaikkatietojen tuottamisesta sekä tuottaa asiantuntijapalveluita yhteiskunnan käyttöön
- huolehtia tarvittavien rekisterien ylläpitämisestä
- huolehtia alan yleisestä kehittämisestä ja osallistua kansainväliseen yhteistyöhön
- hoitaa ne muut tehtävät, jotka erikseen säädetään tai maa- ja metsätalousministeriö määrää sen suoritettaviksi.

Maanmittauslaitos tukee pääluokkaperusteluissa sekä luvun 30.70 selvitysosassa esitettyjen *yhteiskunnallisen vaikuttavuuden* tavoitteiden saavuttamista.

Toiminnallinen tuloksellisuus ja voimavarojen hallinta

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Maanmittauslaitokselle vuoden 2020 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen luvun 30.01 selvitysosassa todettujen toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan tavoitteiden lisäksi seuraavat alustavat tulostavoitteet:

Maanmittauslaitos syventää tutkimus- ja infrayhteistyötä muiden tutkimuslaitosten, korkeakoulujen ja yritysten kanssa Tulanet-yhteenliittymää ja muita verkostoja hyödyntäen. Laitos ylläpitää ja kehittää Metsähovin tutkimusasemaa ja valtakunnallista kiinteiden GNSS-tukiasemien FinnRef-verkkoa, joiden laitteistoilla ylläpidetään valtakunnallisia ja maailmanlaajuisia paikannus- ja referenssijärjestelmiä. Lisäksi laitos ylläpitää Virolahden RIMS-tukiasemaa, jolla parannetaan navigointitarkkuutta Suomessa ja Euroopassa. Laitos kehittää FinnRef-verkkoon kytkeytyvää FINPOS-palvelua tukemaan laitoksen omia prosesseja ja jatkossa mahdollisesti myös muita toimijoita. Paikantamisen luotettavuuden parantamiseksi ja Paikkatietokeskuksen toimitilamuutoshankkeen johdosta Metsähovin tutkimusaseman ja -laitteistojen sekä pysyvän satelliittipaikannusverkon uudistustyötä jatketaan vuoden 2020 loppuun. Laboratorioiden ja mobiilien mittausjärjestelmien kehitystyötä jatketaan.

Maanmittauslaitoksen päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötövuodet

	2018 tilinpäätös			2019 arvio			2020 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
Kiinteistötoimitukset	36 947	36 371	485	36 464	35 008	472	35 608	35 608	472
Tilusjärjestelytehtävät	3 042	624	43	4 332	40	47	4 828	-	47
Kirjaamistehtävät	21 167	21 162	333	23 312	22 130	343	26 260	26 260	352
Perustietovarantojen ylläpito	33 048	3 016	425	34 255	1 971	446	34 930	3 008	440
Tietopalvelu	13 512	14 199	50	12 273	12 370	54	13 100	12 998	54
Maanmittaus ja paikka- tietosektorin tutkimus, kehittäminen ja asian- tuntijapalvelut	16 026	7 983	263	18 619	7 558	273	18 450	6 340	275
IT-palvelutuotanto	15 082	14 152	141	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	138 824	97 506	1 739	129 255	79 077	1 635	133 176	84 213	1 640

Viraston tunnusluvut

	2018 toteutuma	2019 tavoite ¹⁾	2020 tavoite
--	-------------------	-------------------------------	-----------------

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

— KMTK-yhteistyössä mukana olevien kuntien kokonaismäärä vuoden lopussa	-	15	25
— KTJ-2023 perusparannusohjelman kattavuusindeksi	41	49	56
— tietovarantojen hyödyntäminen, kasvu edellisestä vuodesta, %	2	3	3
— tutkimuksen luottamus & maine	3,83	3,85	3,90
— tilusjärjestelytuotanto (Mha)	6 916	7 100	7 100

Toiminnallinen tehokkuus

— kokonaistuottavuus	101,0	102,0	102,0
— työn tuottavuus	103,2	102,0	102,0

Tuotokset ja laadunhallinta

— toimitustuotanto, toimituksia, kpl	16 276	17 000	17 000
— tilusjärjestelyt (uusjaot), kpl	6	10	8
— kirjaamisratkaisujen määrä, kpl	321 085	220 000	220 000
— huoneistotietojen ratkaisujen määrä, kpl	-	-	92 000
— laserkeilausohjelman toteutuma, %	-	-	100
— korkeusmallia 2 metrin ruutukokoon, km ²	22 480	12 300	4 500
— lohkomisen kesto aika, kk	5,0	4,5	4,2
— lainhuutojen käsittelyaika, pv	30	20	20
— rakennusten ja tiestön täydellisyys, %	-	96	96
— asiakkaiden kokonaistyytyväisyys, %	86	85	85
— tieteelliset referoidut julkaisut, kpl	102	120	120
— sähköisten palveluiden häiriöttömyys %	100	99,5	99,5

¹⁾ Päivitetty tulossopimuksen mukaisiksi.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	147 650	119 836	126 382
Bruttotulot	96 977	79 756	84 213
Nettomenot	50 673	40 080	42 169
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	41 044		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	41 755		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
<i>Julkisoikeudelliset suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	69 761	68 686	72 866
— muut tuotot	8	-	-
Tuotot yhteensä	69 769	68 686	72 866
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	44 706	41 787	46 696
— osuus yhteiskustannuksista	24 700	26 889	26 170
Kustannukset yhteensä	69 406	68 676	72 866
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	363	10	-
Kustannusvastaavuus, %	101	100	100
<i>Muut suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	1 963	2 000	2 000
— muut tuotot	-	-	-
Tuotot yhteensä	1 963	2 000	2 000
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	1 032	1 078	1 051
— osuus yhteiskustannuksista	818	882	849
Kustannukset yhteensä	1 850	1 960	1 900
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	113	40	100
Kustannusvastaavuus, %	106	102	105

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Paikkatietoselonteon toimeenpano	1 500
Siirtyvän erän leikkaus, kertaluonteisen leikkauksen poisto	3 000
Tilusjärjestelyiden tie- ja kuivatushankkeet (siirto momentilta 30.70.40)	500
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-158
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-570
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	626
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-127
Palkkausten tarkistukset	-98
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	149
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-2 605
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-130
Tasomuutos	2
Yhteensä	2 089
2020 talousarvio	42 169 000
2019 talousarvio	40 080 000
2018 tilinpäätös	51 384 000

40. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) uusjakojen tukemisesta annetun lain (1423/2014), kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) 102 §:n mukaisten lainojen ja korkotuen rahoituksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) vesistöhankeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetun lain (451/1988) 21 ja 22 §:n mukaisten menojen maksamiseen

3) kiinteistötoimitusmaksusta annetun lain (558/1995) 3 §:n 5 momentissa tarkoitettujen toimituksen suorittamisesta aiheutuvien kustannusten ja korvausten maksamiseen uusjakojen osalta.

Määrärahaa saa käyttää enintään kahdeksaa henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha käytetään pelto-tilusjärjestelyjen tukemiseen ja pilottiluonteisiin metsätilusjärjestelyihin. Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan siten, että asianosaisilta takaisinperittävä osuus määrärahasta on noin 1 100 000 euroa ja valtion lopulliseksi menoksi jää noin 900 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tilusjärjestelyiden tie- ja kuivatushankkeet (siirto momentille 30.70.01)	-500
Tilusjärjestelyt, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-1 000
Tilusjärjestelyt peltorakenteen kehittämiseksi (HO 2019)	500
Yhteensä	-1 000

30.70

527

2020 talousarvio
2019 talousarvio
2018 tilinpäätös

2 500 000
3 500 000
4 200 000

Pääluokka 31

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala palvelee yhteiskuntaa vastamalla toimivista ja turvallisista liikenne- ja viestintäyhteyksistä sekä -palveluista kestäväällä tavalla kasvun tukemiseksi sekä mahdollistaa uusien digitaalisten palvelujen käyttöympäristön.

Toimintaympäristö

Maapallon lämpeneminen on ylittämässä turvallisena pidetyn 1,5 asteen rajan vuosisadan puoleen väliin mennessä. Päästövähennyksiin tähtääviä toimia on tehtävä huomattavasti nopeammin kuin tähän mennessä on tehty tai suunniteltu tehtäväksi. Suomen tulisi olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Liikennealalla ilmastonmuutoksen hillintä vaatii suuria vähennyksiä hiilidioksidipäästöissä ja energian kulutuksessa.

Liikenne- ja viestintätoimialan palveluistuminen jatkuu. Maailman liikennepalveluiden on arvioitu kasvavan 800 mrd. euron markkinoiksi vuoteen 2030 mennessä. Verkot ovat alusta yhteiskunnan palveluille. Automaatioajaminen, esineiden internet ja muut tulevaisuuden ilmiöt ja palvelut vaativat nopeampia ja tehokkaampia tiedonsiirtoyhteyksiä. Väylien kunto ja viestintäverkkojen kapasiteetti korostuvat digitaalisten palvelujen ja automaation kehityksen myötä. Verkot nähdään investointina, joka tuottaa hyvinvointia ja kilpailukykyä. Verkkojen ohella tieto ja tiedon saatavuus on palveluiden perusta, jonka avulla yhteiskunta on tehokkaampi, turvallisempi, ympäristöystävällisempi ja tasa-arvoisempi.

Digitalisaatiossa on siirrytty valtavirtaistamisen aikaan. Liikenteen automaatiiossa ollaan siirtymässä laajamittaisen käyttöönoton suunnitteluun ja tukemiseen. Murros tiedon käytettävyydessä ja jakamisessa mahdollistaa uudella tavalla tietovarantojen ja tiedon hyödyntämisen palvelu- ja liikkumisratkaisuisissa. Samalla myös käyttäjien tietoisuus omien tietojensa hallinnasta korostuu. Jakamis- ja alustatalouteen perustuvien palvelujen kuluttamisen ennakoidaan kiihtyvän jakamisen alustojen yleistyessä.

Tietoverkkojen toimintavarmuuden ja turvallisen tiedonkäsittelyn tarve korostuu yhteiskunnan prosessien automatisoituessa ja teknistyessä. Liikenne- ja viestintäverkkojen toimintavarmuuden puutteet, kyberuhat ja puutteet tietoturvassa voivat aiheuttaa koko maan laajuista haittaa. Liikenne- ja viestintäverkkojen palautumiskyvyn merkitys korostuu.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa hallinnonalalle seuraavat yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet:

- Suomi on kehittynyt edelläkävijänä kohti hiiletöntä liikennettä
 - Mittarit:
 - Liikenteen päästöjen vähenemä
 - Liikenteen energiankulutus
 - Vaihtoehtoisia käyttövoimia hyödyntävien autojen osuus
 - Kestävien kulkutapojen suoritteet ja markkinaosuus
- Liikenteen ja viestinnän verkot ja palvelut ovat helpottaneet arkea ja edistäneet elinkeinonharjoittamista
 - Mittarit:
 - Liikenne- ja viestintäverkkojen kattavuus ja peitto
 - Palveluiden hintakehitys
- Uudet toimintamallit ja innovaatiot ovat vauhdittaneet hyvinvointia ja kilpailukykyä
 - Mittarit:
 - Digibarometrin kokonaisindeksin kehitys
 - Tietointensiiivisten toimialojen liiketoiminnan kehitys
 - Henkilöliikennepalvelujen kehitys.

Sukupuolten välinen tasa-arvo

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla toteutetaan suunnitelmaa toiminnallisesta tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta (LVM:n julkaisu 12/2018). Tavoitteena on tuottaa suoritteita ja julkisia palveluita, joiden käyttämisessä eri väestöryhmien kuten naisten, miesten, lasten, vanhusien ja vammaisten tarpeet otetaan huomioon. Lisäksi pyritään saamaan sukupuolieroteltua tietoa liikenteen ja viestinnän alalta päätöksenteon pohjaksi. Hallinnonalan henkilöstösuunnittelun tavoitteena on oikein mitoitettu ja osaava henkilöstö, joka työskentelee hyvässä työyhteisössä ja jonka työilmapiiriä seurataan ja kehitetään hyväksytyjen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien mukaisesti. Määrärahat kohdennetaan tasa-arvoneutraalisti.

Kestävä kehitys

Kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelman toimeenpanossa liikenne- ja viestintäministeriön rooli on ennen kaikkea toteuttaa liikenteen, etenkin tieliikenteen, päästöjen vähentämisen toimenpiteitä. Päästöjen vähentämisessä keskeistä on kehittää säädosympäristöä, joka luo edellytyksiä uusille, digitaalisille ja tiedon hyödyntämiseen perustuville palveluille, ja kehittää kestävää kasvua luovaa liikennejärjestelmää. Toimintaohjelman tavoitteita toteutetaan myös tukemalla kuluttajien ympäristöystävällisiä liikkumis- ja ajoneuvovalintoja, julkisen sektorin ja yritysten energiatehokkaita ajoneuvohankintoja sekä edistämällä liikenteen ja viestinnän digitaalisten palvelujen esteettömyyttä vuonna 2017 julkaistun toimenpideohjelman mukaisesti.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
31.10.20	<i>Perusväylänpito</i> (siirtomääräraha 3 v) — maa- ja vesirakennusvaltuus	109,0	-
31.10.77	<i>Väyläverkon kehittäminen</i> (siirtomääräraha 3 v) — maa- ja vesirakennusvaltuus	-	80,0
31.20.54	<i>Saaristo- ja yhteysalusliikenteen ostot ja kehittäminen</i> (siirtomääräraha 3 v) — avustusten myöntämisvaltuus	35,2	17,5

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
01. Hallinto ja toimialan yhteiset menot	636 176	569 633	635 848	66 215	12
01. Liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 361	14 589	16 487	1 898	13
02. Liikenne- ja viestintäviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	60 335	77 274	77 656	382	0
03. Väyläviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	73 549	47 545	48 534	989	2
04. Ilmatieteen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	46 159	42 983	45 384	2 401	6
(21.) Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	1 660	1 660	—	-1 660	-100
29. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvonnäköveromenot (arvio määräraha)	438 112	384 582	432 087	47 505	12
88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 2 v)	2 000	1 000	15 700	14 700	1470
10. Liikenne- ja viestintäverkot	2 044 723	1 563 108	2 082 208	519 100	33
20. Perusväylänpito (siirtomääräraha 3 v)	1 468 490	1 065 361	1 409 111	343 750	32
30. Avustukset liikenne- ja viestintäverkkoihin (siirtomääräraha 3 v)	47 600	30 100	138 700	108 600	361
31. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)	7 990	4 500	35 400	30 900	687

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018	v. 2019	v. 2020	Muutos 2019—2020	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
(50.) Valtionavustus yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen (siirtomääräraha 3 v)	13 000	17 000	—	-17 000	-100
76. Maa- ja vesialueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)	18 793	29 997	34 997	5 000	17
77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	363 850	298 150	351 200	53 050	18
79. Elinkaarirahoitushankkeet (siirtomääräraha 3 v)	125 000	118 000	112 800	-5 200	-4
20. Liikenteen ja viestinnän palvelut	755 024	741 035	771 463	30 428	4
43. Meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantaminen (arviomääräraha)	84 333	95 000	92 000	-3 000	-3
50. Valtionavustus valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteuttamiseen (siirtomääräraha 3 v)	13 142	0	—	—	0
51. Avustukset liikenteen ja viestinnän palveluihin (siirtomääräraha 3 v)	31 641	20 141	19 741	-400	-2
54. Saaristo- ja yhteysalusliikenteen ostot ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	17 986	17 986	19 136	1 150	6
55. Julkisen henkilöliikenteen palvelujen ostot ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	99 974	88 774	108 474	19 700	22
60. Siirto valtion televisio- ja radorahastoon (siirtomääräraha 3 v)	507 948	519 134	532 112	12 978	2
Yhteensä	3 435 922	2 873 776	3 489 519	615 743	21
Henkilöstön kokonaismäärä	2 195	2 211	2 173		

01. (31.01, 10, osa, 20, osa, 40, osa ja 50) Hallinto ja toimialan yhteiset menot

01. Liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 16 487 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) lähialueyhteistyöhankkeiden menoihin
- 2) kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen maksamiseen
- 3) vastikkeettomien menojen maksamiseen kansainvälisille yhteisöille
- 4) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 5) valtioneuvoston ja ministeriön vastuulla olevan kyberturvallisuusvalmiuden nostamiseen enintään 2 000 000 euroa.

Selvitysosa: Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa toiminnalleen vuodelle 2020 seuraavat alustavat toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet, jotka tukevat pääluokkaperusteluissa asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita.

Tuotokset ja laadunhallinta

- Kestävästä liikkumisesta ja kuljettamisesta on tehty entistä houkuttelevampaa
- Liikenne- ja viestintämarkkinat tuottavat käyttäjille parempia ja laadukkaampia palveluita
- Liikenneverkon laatua on parannettu
- Valtion ja kaupunkien välistä yhteistyötä on vahvistettu
- Nopeiden viestintäyhteyksien saatavuutta on lisätty
- Datatalouden kasvua ja tekoälyn hyödyntämistä on vahvistettu
- Digitaalisten palveluiden luotettavuutta on vahvistettu
- Automaattiliikenteen käyttöönottoon kaikissa liikennemuodoissa on luotu edellytykset.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	14 784	14 599	16 497
Bruttotulot	292	10	10
Nettomenot	14 492	14 589	16 487
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	13 053		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	12 922		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kyberturvallisuuskoordinointi (HO 2019)	2 000
Siirto momentilta 31.01.21	80
VNHY-siirto, VAHVA-asianhallintajärjestelmän säästö	-24
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-9
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-8
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	186
Palkkausten tarkistukset	-33
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	43
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-300
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-37
Yhteensä	1 898

2020 talousarvio	16 487 000
2019 talousarvio	14 589 000
2018 tilinpäätös	14 361 000

02. (31.20.01 ja 40.01) Liikenne- ja viestintäviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 77 656 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen maksamiseen
- 2) rahoitus- ja maksuosuuksien maksamiseen
- 3) lähialueyhteistyöhankkeiden menojen maksamiseen
- 4) merikartoituksesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 5) tutkimus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 6) liikennejärjestelmäsunnittelusta, henkilöliikennetutkimuksista, liikkumisen palvelujen edistämisestä, valvonta- ja viranomaistehtävistä, perinnetoiminnasta, meriliikenteen kehittämisestä ja Safe Sea Net -toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Liikenne- ja viestintävirasto vastaa kaikkien liikennemuotojen viranomaispalveluista sekä viestintätoimialan viranomaissääntely-, valvonta-, ohjaus-, hallinto- ja palvelutehtävistä. Liikenteen viranomaispalvelut liittyvät liikennejärjestelmän turvallisuuteen, tietovarantoihin, toimintavarmuuteen ja markkinoihin.

Lentoliikenteen valvontamaksu ja katsastustoiminnan valvontamaksu tuloutetaan momentille 11.19.05. Tietoyhteiskuntamaksu, televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksu, postitoiminnan valvontamaksu sekä varmennemaksu tuloutetaan momentille 11.19.04.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa Liikenne- ja viestintävirastolle vuodelle 2020 seuraavat alustavat toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet, jotka tukevat pääluokkaperusteluissa asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita.

Tuotokset ja laadunhallinta

— Markkinoille tulon esteitä on purettu ja kilpailua edistetty lainsäädännön tehokkaan toimeenpanon ja valvonnan kautta

— On vauhditettu käyttäjälähtöisesti parempien palvelujen kehittymistä ja käyttöä

— Luottamusta digitaalisiin palveluihin on parannettu

— Digitaalisen tiedon saatavuutta ja yhteentoimivuutta on lisätty ja My Data -toimintamallia on hyödynnetty datatalouden vauhdittamiseksi

— Ajoneuvokanta on uudistunut ja puhtaampien polttoaineiden käyttö on lisääntynyt liikenteessä

— Liikennejärjestelmän laatu, turvallisuus ja häiriöttömyys on parantunut

— Siirtymää 5G-verkkoihin on toteutettu tehokkaasti ja kyberturvallisesti

— Vaikutusten arviointia ja sen edellyttämää tiedon tuotantoa on kehitetty.

Toiminnallinen tehokkuus	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Verolippu, yksikkökustannus, €	1,39	=< 2018	=< 2019
Ajoneuvon rekisteröinti, yksikkökustannus, €	4,73	=< 2018	=< 2019
Tietoyksikkö, yksikkökustannus, €	0,0115	=< 2018	=< 2019
Ajokorttihakemus, yksikkökustannus, €	33,22	=< 2018	=< 2019
Kuljettajantutkinto, yksikkökustannus, €	53,88	=< 2018	=< 2019
Verkkotunnus, yksikkökustannus, €	7,98	=< 2018	=< 2019
Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus, % (kolmen vuoden keskiarvo)		100—106	100—106
Liiketaloudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus, % (kolmen vuoden keskiarvo)		116—122	116—122

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	177 087	188 719	190 810
Bruttotulot	107 401	111 445	113 154
Nettomenot	69 686	77 274	77 656
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	44 608		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	35 257		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma, julkisoikeudelliset suoritteet (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	96 016	101 515	97 026
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	95 850	100 178	99 108
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	166	1 337	-2 082
Kustannusvastaavuus, %	100	101	98

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma, liiketaloudelliset suoritteet (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	8 900	9 930	8 628
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	8 506	9 254	8 217
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	394	676	411
Kustannusvastaavuus, %	105	107	105

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma, muu maksullinen toiminta (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	-	-	7 500
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	-	-	7 500
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-	-	0
Kustannusvastaavuus, %	-	-	100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Digitaalisen yhteiskunnan tietoturvallisuuden ja toimintavarmuuden lisääminen	1 000
Eurocontrol-maksun siirtyminen ANS Finland Oy:lle	-3 000
GNSS-älyverkon kehittäminen	600
Katsastuksen valvontamaksun kertymän muutos	313
Lentoliikenteen valvontamaksun kertymän muutos	481
Lisärahoitus kyberturvallisuuskeskukselle	1 212
Postitoiminnan valvontamaksun kertymän muutos	150
Siirto momentilta 31.01.21	400
SS Saimaan ylläpito (siirto momentille 31.10.20)	-380

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksun kertymän muutos	-41
Varmennemaksun kertymän muutos	26
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-37
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-38
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	366
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-131
Palkkausten tarkistukset	-54
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	92
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-500
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-80
Tasomuutos	3
Yhteensä	382
2020 talousarvio	77 656 000
2019 I lisätalousarvio	1 650 000
2019 talousarvio	77 274 000
2018 tilinpäätös	60 335 000

03. (31.10.01) Väyläviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 48 534 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) lähialueyhteistyöhankkeiden menoihin
- 2) kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen maksamiseen.

Selvitysosa: Väyläviraston tehtävänä on vastata liikenteen palvelutason ylläpidosta ja kehittämisestä valtion hallinnoimilla liikenneväylillä. Virasto edistää toiminnallaan koko liikennejärjestelmän toimivuutta, liikenteen turvallisuutta, alueiden tasapainoista kehitystä ja kestävästä kehitystä.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa Väylävirastolle vuodelle 2020 seuraavat alustavat toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet, jotka tukevat pääluokkaperusteluissa asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita.

Tuotokset ja laadunhallinta

- Väylänpidon toimenpiteet on kohdistettu asiakastarpeiden ja vaikuttavuuden perusteella
- Liikennejärjestelmän laatua ja turvallisuutta on parannettu
- Liikennejärjestelmän energiatehokkuutta on parannettu
- Kestävän liikenteen houkuttelevuutta on lisätty
- Omaisuudenhallinnan tehokkuutta ja vastuullisuutta on parannettu ja on muodostettu kokonaiskuva väyläomaisuudesta

— On jatkettu rataverkon haltijan palveluiden ja toimintamallien kehittämistä ja käyttöönottoa monitoimijaympäristön laajentumisen ja liikenteen kilpailutusten edellyttämässä aikataulussa

— Automatisoituvan liikenteen edellyttämän infran kehittäminen on aloitettu yhteistyössä alan toimijoiden kanssa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	73 516	47 945	48 984
Bruttotulot	1 282	400	450
Nettomenot	72 234	47 545	48 534
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	12 006		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	13 321		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Konsulttipalvelujen korvaaminen omalla työllä (siirto momentilta 31.10.20)	400
Siirto momentilta 31.01.21	270
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-99
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-15
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	817
Palkkausten tarkistukset	-110
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	202
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-300
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-176
Yhteensä	989

2020 talousarvio	48 534 000
2019 talousarvio	47 545 000
2018 tilinpäätös	73 549 000

04. (31.50.01) Ilmatieteen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 45 384 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) Etelämanner-toiminnasta aiheutuviin menoihin
- 2) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 3) kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen maksamiseen.

Valtuus

Ilmatieteen laitos oikeutetaan solmimaan Mars-tutkimusta koskevan METNET/MOI-hankkeen edellyttämiä sopimuksia siten, että niistä aiheutuu menoja aiemmat sitoumukset mukaan lukien enintään 1 536 000 euroa.

Selvitysosa: Ilmatieteen laitos tuottaa havainto- ja tutkimustietoa ilmastosta, ilmakehästä ja meristä sekä tarjoaa sää-, meri- ja ilmastopalveluja.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa Ilmatieteen laitokselle vuodelle 2020 seuraavat alustavat toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet, jotka tukevat pääluokkaperusteluissa asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita.

Tuotokset ja laadunhallinta

— Maaekosysteemien (metsät, pellot, suot) hiilitalouden ja ilmastovaikutusten uusien laskentamallien käyttö kansallisissa kasvihuonekaasujen inventaariossa ja tulevaisuuden skenaarioissa on laajentunut

— Sääutkadatan ja kolmansien osapuolten toimittaman havaintodatan hyödyntämistä on parannettu ja pilotoitu turvallisen ja tehokkaan tieliikenteen reaaliaikaisena tukena

— On tuotettu uutta tietoa sääpalveluista ja -tiedoista kytkeytyvän ja digitalisoituvan liikenteen käyttöönoton tueksi

— Sodankylän satelliittipalvelukeskuksen kansainvälinen merkitys on kasvanut

— Tutkaverkoston laatua ja kattavuutta on parannettu

— Ilmatieteen laitoksen tutkimus on laadukasta ja kansainvälisesti hyödynnettyä.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	77 754	68 783	72 014
Bruttotulot	32 937	25 800	26 630
Nettomenot	44 817	42 983	45 384
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	10 151		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	11 493		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma, julkisoikeudelliset suoritteet (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	6 221	5 760	6 090
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	6 054	5 760	6 090
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	167	-	-
Kustannusvastaavuus, %	103	100	100

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma, liiketaloudelliset suoritteet (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	7 912	4 540	4 540
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	6 855	4 460	4 460
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	1 057	80	80
Kustannusvastaavuus, %	115	102	102

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot	18 730	15 500	16 000
Hankkeiden kokonaiskustannukset	28 091	25 800	26 500
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-9 361	-10 300	-10 500
Omarahoitusosuus, %	33	40	40

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2020	2021	2022	2023—	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Vuonna 2020 tai sen jälkeen tehtävät sitoumukset	160	155	165	81	561
Menot yhteensä	160	155	165	81	561

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

ACTRIS-tutkimusinfrastruktuuri	600
ICAO:n globaali avaruussääkeskus	700
METNET/MOI-valtuudesta aiheutuvat määrärahatarpeet, tarkistus	-8
Säätökaverkoston uusiminen	1 000
Siirto momentilta 31.01.21	230
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-30
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-23
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	382
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-49
Palkkausten tarkistukset	-62
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	93
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-300

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-81
Tasomuutos	-51
Yhteensä	2 401

2020 talousarvio	45 384 000
2019 talousarvio	42 983 000
2018 tilinpäätös	46 159 000

(21.) Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 31.01.01	-80
Siirto momentille 31.01.02	-400
Siirto momentille 31.01.03	-270
Siirto momentille 31.01.04	-230
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-680
Yhteensä	-1 660

2019 talousarvio	1 660 000
2018 tilinpäätös	1 660 000

29. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 432 087 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	47 505
Yhteensä	47 505

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	432 087 000
2019 talousarvio	384 582 000
2018 tilinpäätös	438 111 503

88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 15 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sijoitukseen Pohjolan Rautatiet Oy:n tai suoraan liikenne- ja viestintäministeriön omistukseen perustettavien hankeyhtiöiden osakepääomaan tai sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon. Maksettavaa pääomaa saa käyttää Pohjolan Rautatiet Oy:ssä, sen tytäryhti-

öissä tai suoraan liikenne- ja viestintäministeriön omistukseen perustettavissa hankeyhtiössä Turun ja Tampereen suunnan suunnittelukustannusten kattamiseen ja toiminnan organisoinnista syntyviin sekä muihin kustannuksiin. Valtion omistusosuuden suunnitteluyhtiöissä tulee olla vähintään 51 prosenttia. Pääomituksen edellytyksenä on, että kaupungit ja muut mahdolliset hyötyvät julkisyhteisöt sitoutuvat maksamaan syntyviä suunnittelun kokonaiskustannuksia siten, että valtion osuudeksi niistä jää enintään 51 prosenttia. Hankeyhtiöissä voisi olla myös muita osakkaita edellyttäen, että yhtiössä säilyisi julkisomisteinen määränemmistö. Valtio ei luovuta millään osin päätösvaltaansa perustettavalle hankeyhtiölle taloudellisesti tai yhteiskunnallisesti merkittävissä asioissa.

Selvitysosa: Valtion omistama Pohjolan Rautatiet Oy perustettiin vuonna 2019 muun muassa suurten raideliikenneinvestointien edistämiseksi. Valtio on pääomittanut yhtiötä osakkein, joiden myyntitulot olivat verojen jälkeen noin 102,7 milj. euroa 1.3.2019. Aiempi pääomitus huomioiden Tampereen suunnan hankeyhtiö Suomi-rataan osoitettaisiin enintään 76,5 milj. euroa ja hankeyhtiö Turun tunnin junaan enintään 38,25 milj. euroa suunnittelukustannusten kattamiseen sekä hankeyhtiöiden toiminnan organisoinnista syntyviin ja muihin kustannuksiin enintään 3,65 milj. euroa. Valtion rahoituksella on tarkoitus kattaa 51 prosenttia infrastruktuurihankkeiden suunnittelun arvioituista kustannuksista sekä muista yhtiön toiminnan edellyttämistä kustannuksista. Tarkoitus on, että valtio omistaisi hankeyhtiöistä perustamisvaiheessa vähintään 51 prosenttia.

Yhtiöt on tarkoitus perustaa ja pääomittaa vasta sen jälkeen, kun valtio ja kunnat ja mahdollisesti hankkeesta muut hyötyvät julkisyhteisöt ovat päässeet neuvottelutulokseen suunnittelun rahoittamisesta, lähtökohdista hankkeiden suunnittelulle, ja suunnittelun ohjaamisesta koskevasta yhteistyöstä ja hyötyjen selvittämisestä. Lisäksi edellytetään, että osapuolten välillä on yhteinen näkemys valmistelu- ja päätöksentekoaikataulusta suunnitteluvaihetta koskien sekä näkymä hankkeen rakennusinvestoinnin rahoittamiseen esimerkiksi toteutuvien maankäyttö- ja kiinteistökehityshyötyjen ja muiden tulojen avulla. Yhtiöt on tarkoitus perustaa välineiksi erityisesti osapuolten rahoituksen kokoamista ja yhteistyötä varten. Tarkoituksena on, ettei hankkeiden suunnitteluvaiheeseen ja suunnittelun rahoitukseen osallistuminen sido osapuolia hankkeiden rakentamisvaiheeseen tai rakentamisen rahoitukseen. Jatkossa hankeyhtiömallia voitaisiin hyödyntää myös Itäradan nopeuttamisessa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Pohjolan Rautatiet Oy:n pääomitus	15 700
Tasomuutos	-1 000
Yhteensä	14 700

Momentin määräraha on muutettu kehukseen kuuluvaksi määrärahaksi.

2020 talousarvio	15 700 000
2019 talousarvio	1 000 000
2018 tilinpäätös	2 000 000

10. (31.10, osa) Liikenne- ja viestintäverkot

Selvitysosa: Valtion liikenneverkko muodostuu maantieverkosta, rataverkosta ja vesiväylästä. Maantieverkon pituus oli 77 993 km, rataverkon pituus 5 926 km ja vesiväylien pituus 16 286 km vuoden 2018 lopussa.

Liikenneverkon tasearvio (milj. euroa)

	2018	2019 arvio	2020 arvio
Tie	15 106	14 989	14 222
Radat	4 779	4 779	4 501
Vesiväylät	219	254	221
Yhteensä	20 104	20 022	18 944

Maanteiden, rautateiden ja vesiväylien korjausvelka oli vuonna 2018 yhteensä noin 2,5 mrd. euroa. Korjausvelalla tarkoitetaan rahasummaa, joka tarvittaisiin väylien saattamiseksi nykytarpeita vastaavaan hyvään kuntoon. Hyvä kunto tarkoittaa sellaista teknis-taloudellista tasoa, jolla väylän palvelutaso on väylän liikennemäärään ja merkittävyyteen nähden riittävä ja palvelutason ylläpitäminen ei tule kohtuuttoman kalliiksi.

Väyläverkon menot ja tulot (milj. euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Perusväylänpito (20)	1 321,2	1 065,4	1 409,1
Tulot	63,1	57,6	50,3
— Ratamaksu	45,6	51,0	45,0
— Muut tulot	17,5	6,6	5,3
Menot	1 384,3	1 123,0	1 459,4
Kunnossapito	768,2	775,5	798,0
— Hoito	401,2	390,2	413,7
— Jäänmurto	60,6	57,6	64,0
— Korjaus	306,4	327,7	320,3
Parantaminen ja suunnittelu	117,0	56,5	171,8
— Liikenneväylien parantamisinvestoinnit	83,6	33,1	139,0
— Suunnittelu	33,4	23,4	32,8
Liikennepalvelut	125,5	191,0	189,6
— Liikenteen ohjaus ja informaatio	73,2	141,0	139,6
— Maantielauttaliikenne	49,2	50,0	50,0
— Merikartoitus	3,1	-	-
Korjausvelan vähentäminen	373,6	100,0	300,0
Avustukset (30, 31)	55,6	34,6	174,1
Avustukset liikenne- ja viestintäverkkoihin (30)	47,6	30,1	138,7
Eräät avustukset (31)	8,0	4,5	35,4

Väyläverkon menot ja tulot (milj. euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Kehittämisinvestoinnit (76, 77, 79)	406,1	446,2	499,0
Maa- ja vesialueiden hankinnat ja korvaukset (76)	18,8	30,0	35,0
Väyläverkon kehittäminen (77)	278,3	298,2	351,2
Elinkaarirahoitushankkeet (79)	109,0	118,0	112,8
Nettomenot yhteensä	1 782,9	1 546,2	2 082,2
Bruttomenot yhteensä	1 846,0	1 603,8	2 132,5

Väylämaksulain mukaisen toiminnan tehtävien kehitys ja väylämaksutulot (11.19.06)

	2018 toteutuma	2019 arvio	muutos	2020 arvio	muutos
Väylämaksuilla katettava toiminta					
Ulkomaan tavaraliikenne rannikolla, milj. tonnia	102 548	104 805	2,2 %	107 110	2,2 %
Matkustajaliikenne, milj. matkustajaa	19,0	19,4	2,1 %	19,8	2,1 %
Väylämaksutuotot, 1 000 euroa	49 078	48 400	-1,4 %	50 160	3,6 %
Muut tuotot, 1 000 euroa	1 488	416	-72,0 %	418	0,5 %
Kustannukset, 1 000 euroa	94 252	96 748	2,7 %	97 338	0,6 %
Kustannusvastaavuus	53,7 %	50,5 %	-2,0 %	52,0 %	0,3 %

Luvun nimike on muutettu.

20. Perusväylänpito (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 409 111 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) väylien hoidosta, käytöstä sekä korjauksista, elinkaaren ja omaisuuden hallinnasta, suunnittelusta, liikenneväylien parantamisinvestoinneista, liikenteen hallinnan järjestelmistä sekä liikenteen ohjauksesta ja informaatiosta, tutkimus- ja kehittämistoiminnasta sekä jäänmurrosta, maantieläntaliikenteestä ja muista väylänpitäjän vastuulle kuuluvista tehtävistä aiheutuvien menojen sekä väylänpidosta aiheutuvien vahingonkorvauksien maksamiseen. Liikenteenohjausyhtiöltä hankittavaan palvelusopimukseen perustuvaan palvelumaksuun saa käyttää enintään 139 600 000 euroa
- 2) tien- tai radanpitäjän tehtäviin liittyvän muun toimenpiteen kuin maantien tai rautatien rakentamisen ja kunnossapidon kustannuksiin erillisten sopimusten mukaan
- 3) toimintamäärärahan vakiosisältöisen käyttötarkoituksen mukaisesti sellaisten välttämättömien lakisääteisten velvoitteiden tekemiseen, joista voi aiheutua menoja myös tulevana varainhoitovuosina
- 4) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 5) väliaikaisesti radanpidon materiaalityöimittämisen maksamiseen ennen materiaalin kohdentamista sijoitusmenomomentille budjetoiduille väylien kehittämishankkeille.

Nettobudjetoinnissa otetaan huomioon ratamaksu, yhteisrahoitteisen toiminnan tulot, Saimaan kanavan lupamaksutulot, maksullisen palvelutoiminnan tulot ja omaisuuden myyntituotot lukuun ottamatta kiinteän omaisuuden myyntituloja tai väylänpidon vahingonkorvaustuloja.

Valtuus

Väylävirasto oikeutetaan solmimaan aikaisempina vuosina myönnettyjen valtuuksien mukaisia sopimuksia siltä osin kuin valtuuksia ei ole käytetty.

Selvitysosa: Olemassa oleva liikenneverkko pidetään kunnossa *perusväylänpidon* toimin. Perusväylänpidon määrärahoilla rahoitetaan tien- ja radanpitoa sekä vesiväylänpitoa. Väylänpidossa priorisoidaan liikenneverkon päivittäisen liikennöitävyyden vaatimat toimet, vilkasliikenteisen ja elinkeinoelämälle merkittävän verkon kunto sekä liikenneturvallisuus ja digitalisaation tuomat mahdollisuudet.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoituina tuloina 50 milj. euron ratamaksun perusmaksu ja muita väylänpidon tuloja (mm. kiinteistötulot ja kanavamaksut) 5 milj. euroa.

Korjausvelan kasvua pyritään hillitsemään ja väyliä kuntoa turvataan huomioiden erityisesti elinkeinoelämän tarpeet. Toimenpiteitä kohdistetaan myös liikenteellisten olosuhteiden kehittämiseen, joilla parannetaan mm. elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä, liikenneturvallisuutta ja työmatkaliikenteen olosuhteita.

Perusväylänpidon menot ja tulot liikennemuodoittain vuosina 2018—2020 (milj. euroa)

	2018 tilinpäätös			2019 varsinainen talousarvio			2020 esitys		
	brutto- menot	brutto- tulot	netto- menot	brutto- menot	brutto- tulot	netto- menot	brutto- menot	brutto- tulot	netto- menot
Tienpito	825	-	825	548	-	548	740	-	740
Radanpito	587	53	534	343	57	286	481	50	431
Vesiväylänpito	110	1	109	91	1	90	98	-	98
Liikenteen ohjaus ja informaatio	-	-	-	141	-	141	140	-	140
Yhteensä	1 522	54	1 468	1 123	58	1 065	1 459	50	1 409

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma ja hankkeet (HO 2019 kertaluonteinen)	10 000
Kehä I Laajalahden kohta, Raide Jokeriin liittyvä toimenpide (siirto momentilta 31.10.77)	12 000
Kertaluonteisten erien poisto	-27 520
Konsulttipalvelujen korvaaminen omalla työllä (siirto momentille 31.01.03)	-400
Korjausvelan vähentäminen	40 000
Liikenteenohjauksen yhtiöittämisen säästövaikutus	-1 400
Perusväylänpidon pysyvä tasokorotus (HO 2019)	300 000
SS Saimaan ylläpito (siirto momentilta 31.01.02)	380
Vaarallisten taseeristeyksien poistaminen (HO 2019 kertaluonteinen)	12 000
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-1 310
Yhteensä	343 750

Momentin määräraha on muutettu kaksivuotisesta siirtomäärärahasta kolmevuotiseksi siirtomäärärahaksi. Muutoksella lisätään valtion talousarvion joustavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta perusväylänpidon rahoituksella toteutettavien laajempien ja pitkäkestoisempien hankkeiden tapauksessa.

2020 talousarvio	1 409 111 000
2019 II lisätalousarvio	40 000 000
2019 talousarvio	1 065 361 000
2018 tilinpäätös	1 468 490 000

30. (31.10.35 ja 36) *Avustukset liikenne- ja viestintäverkkoihin* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 138 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustusten maksamiseen hankkeille länsimetron rakentaminen Espoon Matinkylästä Kivenlahteen, Raide-Jokeri pikaraitiotien rakentaminen ja Tampereen raitiotien 1. vaiheen rakentaminen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Käyttösuunnitelma (euroa)

Länsimetron rakentaminen Matinkylästä Kivenlahteen	90 000 000
Raide-Jokeri pikaraitiotien rakentaminen	30 000 000
Tampereen raitiotien rakentamisen 1. vaihe	18 700 000
Yhteensä	138 700 000

Valtuus

Väylävirasto oikeutetaan tekemään aikaisempina vuosina myönnettyjen valtuuksien mukaisia sopimuksia siltä osin kuin valtuuksia ei ole käytetty.

Selvitysosa: Länsimetron jatkohankkeessa metron rakentamista jatketaan Espoon Matinkylästä Kivenlahteen asti. Avustus maksetaan Espoon kaupungille jälkikäteen edellisenä vuonna toteutuneiden kustannusten perusteella kuitenkin siten, että ensimmäisen kerran valtionavustus on maksettu vuonna 2017 vuosina 2014—2016 toteutuneista avustuskelpoisista menoista. Avustuksen enimmäismäärä vuoden 2013 marraskuun MAKU-indeksin (136,72 pistettä 2005=100) kustannustasossa on 240 milj. euroa.

Raide-Jokeri on pikaraitiotienä toteutettava seudullinen kehämäinen joukkoliikenneyhteys Itäkeskuksesta Pitäjänmäen ja Leppävaaran kautta Keilaniemeen. Avustusta maksetaan Helsingin ja Espoon kaupungeille jälkikäteen edellisenä vuonna toteutuneiden kustannusten perusteella kuitenkin siten, että ensimmäisen kerran valtionavustus on maksettu vuonna 2018 vuosina 2016—2017 toteutuneista avustuskelpoisista menoista. Avustuksen enimmäismäärä on 84,0 milj. euroa.

Tampereen raitiotie -hankkeen ensimmäisessä vaiheessa rakennetaan raitiotie Hervanta—keskusta—Tays ja toisessa vaiheessa raitiotie keskusta—Lentävänniemi. Avustusta maksetaan Tampereen kaupungille jälkikäteen edellisenä vuotena toteutuneiden kustannusten perusteella kuitenkin siten, että ensimmäisen kerran valtionavustus on maksettu vuonna 2018 vuosina 2016—2017 toteutuneista avustuskelpoisista menoista. Avustuksen enimmäismäärä on 71,0 milj. euroa siten,

että 1. vaiheen osuus on enintään 55,05 milj. euroa ja 2. vaiheen osuus on enintään 15,95 milj. euroa.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2020	2021	2022	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Länsimetro Matinkylä—Kivenlahti	90 000	34 740		124 740
Raide-Jokeri pikaraitiotie	30 000	30 000	18 200	78 200
Tampereen raitiotie, 1. vaihe	18 700	950		19 650
Tampereen raitiotie, 2. vaihe		15 950		15 950
Yhteensä	138 700	81 640	18 200	238 540

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Länsimetro	85 000
Raide-Jokeri	24 500
Tampereen raitiotie	-900
Yhteensä	108 600

2020 talousarvio	138 700 000
2019 II lisätalousarvio	380 000
2019 talousarvio	30 100 000
2018 tilinpäätös	47 600 000

31. (31.10.37 ja 41) Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 35 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) valtionavustusten maksamiseen kunnille kävelyä ja pyöräilyä edistäviin infrahankkeisiin ja muihin kävelyn ja pyöräilyn olosuhteita parantaviin hankkeisiin sekä joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä parantaviin infrahankkeisiin
- 2) valtionavustusten maksamiseen Finavian lentoasemaverkoston ulkopuolisten lentoasemien toiminta- ja investointimenoihin
- 3) yksityistielain (560/2018) ja -asetuksen (1069/2018) mukaisten valtionavustusten maksamiseen yksityisteiden kunnossapitoon ja parantamiseen
- 4) tiekuntien neuvonnasta ja opastamisen tukemisesta ja sitä tukevan materiaalin ja palveluiden tuottamisesta aiheutuvien kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan valtionavustusten osalta maksatuspäätösperusteisena.

Käyttösuunnitelma (euroa)

Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen ja kuntien joukkoliikennehankkeet	14 500 000
Finavian lentoasemaverkoston ulkopuoliset lentoasemat	900 000
Yksityistieavustukset ja tiekuntien neuvonnasta aiheutuvat kulutusmenot	20 000 000
Yhteensä	35 400 000

Selvitysosa: Osana valtioneuvoston hyväksymää kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelmaa toteutetaan valtion ja kuntien yhteinen investointiohjelma, jonka hankkeilla parannetaan kävelyn ja pyöräilyn olosuhteita. Edistämishjelma on osa kansallisen energia- ja ilmastostrategian toteuttamista.

Valtio voi myöntää avustusta kunnille, jotka toteuttavat ohjelman mukaisia toimenpiteitä. Kunnan tulee osallistua hankkeen kustannuksiin vähintään yhtä suurella panostuksella. Valtio voi myöntää kunnille myös avustuksia sellaisiin infrahankkeisiin, joilla parannetaan joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä ja edistetään sen kulkutapaosuuden lisäämistä. Tällainen hanke voi olla esim. liityntäpysäköintialueen rakentaminen.

Finavian lentoasemaverkoston ulkopuolisille lentoasemille myönnettäviin avustuksiin sovelletaan valtioneuvoston päätöksen (688/2001) lisäksi komission tiedonantoa lentoasemia ja lentoyhtiöitä koskevista valtioneuvoston päätöksistä (EUVL 2014/C 99/03) sekä komission asetusta 651/2014 tiettyjen tukimuotojen toteuttamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Määrärahaa yksityisten teiden kunnossapidon ja parantamisen tukemiseen käytetään tasa-arvoisen liikkumisen turvaamiseen sekä pysyvän asutuksen ja elinkeinoelämän tarvitsemien teiden avustamiseen.

Valtioneuvoston avustukset kohdistuu ensisijaisesti teiden parantamiseen sekä lauttojen käytön ja kunnossapidon tukemiseen. Valtioneuvoston avustukseen oikeutettuja teitä on noin 55 000 km ja niiden hoitamista varten on perustettu noin 16 000 tiekuntaa. Avustettavia erityiskohteita on noin 20 kappaletta.

Avustettavia kohteita ovat vain tien liikennöitävyyden kannalta kiireellisimmät siltojen parantamiset ja tien vaurioitumisen korjaamiset. Tuki voi olla korkeintaan 75 % toteutuneista hyväksytyistä kustannuksista. Tavanomaisissa tien parantamiskohteissa tuen osuus tällä hetkellä on 50 % ja eräissä merkittävimmissä siltakohteissa enintään 75 %. Kuntien tuki kyseisiin kohteisiin on vaihdellut välillä 0—20 %.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Avustus yksityisteiden kunnossapitoon ja parantamiseen (HO 2019 kertaluonteinen)	7 000
Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma ja hankkeet (HO 2019 kertaluonteinen)	11 000
Siirto momentilta 31.10.50	13 000
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-100
Yhteensä	30 900

2020 talousarvio	35 400 000
2019 talousarvio	4 500 000
2018 tilinpäätös	7 990 000

(50.) *Valtionavustus yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen lisäyksen poisto	-4 000
Siirto momentille 31.10.31	-13 000
Yhteensä	-17 000

2019 talousarvio	17 000 000
2018 tilinpäätös	13 000 000

76. *Maa- ja vesialueiden hankinnat ja korvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 34 997 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain (503/2005) mukaisten maa-alueiden ja korvausten lisäksi myös näihin liittyvien välttämättömien menojen maksamiseen
- 2) kiinteistötoimitusmaksusta annetun lain (558/1995) mukaisten kiinteistötoimitusmaksujen maksamiseen
- 3) maantietä tai rautatietä varten tarvittavien alueiden sekä tilusjärjestelyihin käytettävien vaihtomaiden hankkimiseen ja korvaamiseen ennen tie- tai ratasuunnitelman hyväksymistä
- 4) ratalain (110/2007) mukaista toimintaa varten hankittavien maa-alueiden kauppahintojen ja korvausten maksamiseen sekä lisäksi myös näihin liittyvien välttämättömien menojen maksamiseen
- 5) väylien ja muiden maa- ja vesirakennuskohteiden rakentamista varten tarpeellisten maa- ja vesialueiden hankintamenojen maksamiseen
- 6) vesilain (587/2011) mukaisten korvausten maksamiseen
- 7) yksityistielain (560/2018) mukaisten korvausten maksamiseen.

Momentilta maksettavien ennakkokorvausten kohdentamisperusteena käytetään maksuperustetta.

Selvitysosa: Tiealueiden hankintoihin, korvauksiin ja lunastuksiin on tarkoitus käyttää 28 440 000 euroa, rata-alueiden hankintoihin, korvauksiin ja lunastuksiin 6 540 000 euroa sekä maa- ja vesialueiden hankintoihin ja korvauksiin 17 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	5 000
Yhteensä	5 000

2020 talousarvio	34 997 000
2019 talousarvio	29 997 000
2018 tilinpäätös	18 792 825

77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 351 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) momentille budjetoitujen väyläverkon kehittämisinvestointien toteuttamisesta aiheutuviin menoihin
- 2) sijoitusmenomomenteilta rahoitettavien investointihankkeiden hankesuunnittelusta aiheutuviin menoihin ennen kuin hankkeen aloittamisesta tehdään päätös valtion talousarvion yhteydessä.

Valtuus

Valtuus tehdä sitoumuksia uusiin väylähankkeisiin.

Väylävirasto oikeutetaan tekemään sopimuksia alla olevassa taulukossa yksilöityihin hankkeisiin siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja enintään taulukossa mainittu määrä:

Uudet väylähankkeet

	Sitoumuksista valtiolle aiheutuvien menojen enimmäismäärä (euroa)
Hyvinkää—Hanko -rataosan sähköistys	62 000 000
Tampere—Jyväskylä radan suunnittelu	15 000 000
Seinäjoki—Vaasa radan suunnittelu	3 000 000

Valtuus tehdä sitoumuksia aiempina varainhoitovuosina päätettyihin väylähankkeisiin.

Väylävirasto oikeutetaan tekemään sopimuksia alla olevassa taulukossa yksilöityihin, aiemmissä talousarvioissa päätettyihin hankkeisiin siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja aiemmin tehdyt sitoumukset mukaan lukien enintään taulukossa mainittu määrä:

Aiempina varainhoitovuosina päätetyt väylähankkeet

	Sitoumuksista valtiolle aiheutuvien menojen enimmäis- määrä, ml. aiempina varainhoito- vuosina tehtyjen sitoumusten aiheuttamat menot (euroa)
Tiehankeet	
Vt 3 Hämeenkyrön ohitustie	64 000 000
Vt 8 Turku—Pori, Mynämäen ja Luvian ohituskaistat	30 000 000

Aiempina varainhoitovuosina päätetyt väylähankkeet

	Sitoumuksista valtiolle aiheutuvien menojen enimmäis- määrä, ml. aiempina varainhoito- vuosina tehtyjen sitoumusten aiheuttamat menot (euroa)
Kt 51 Kirkkonummi—Kivenlahti	80 000 000
E18 Haminan ohikulkutie	180 000 000
Vt 19 Seinäjoen itäinen ohikulkutie	77 900 000
Vt 8 Turku—Pori	92 500 000
Länsimetron liityntäyhteydet	19 900 000
Vt 5 Mikkelin kohta	27 000 000
Mt 101 Kehä I parantaminen	32 000 000
Vt 6 Taavetti—Lappeenranta	76 000 000
Kt 77 Viitasaari—Keitele	13 000 000
Vt 3 Tampere—Vaasa, Laihian kohta, 1. vaihe	27 000 000
Vt 22 Oulu—Kajaani—Vartius	15 000 000
Vt 8 Pyhäjoen ydinvoimalan edellyttämät tieinvestoinnit	22 500 000
Vt 4 Oulu—Kemi	140 000 000
Vt 5 Mikkelä—Juva	121 000 000
Vt 12 Lahden eteläinen kehätie	198 000 000
Vt 12 Tillola—Keltti	14 000 000
Kehä I Laajalahden kohta	20 000 000
Länsimetron jatkeen liityntäliikennejärjestelyt	7 000 000
Vt 4 Kirri—Tikkakoski	139 000 000
Ratahankkeet	
Kouvola—Kotka/Hamina -radan parantaminen	98 000 000
Iisalmi—Ylivieska (sähköistys ja Iisalmen kolmioraide)	55 000 000
Joensuun ratapihan parantaminen	74 000 000
Kehärata	517 000 000
Pohjanmaan rata	674 000 000
Keski-Pasila, länsiraide	48 800 000
Riihimäen kolmioraide	12 500 000
Helsinki—Riihimäki rataosan kapasiteetin lisääminen, 1. vaihe	150 000 000
Helsingin ratapihan toiminnallisuuden parantaminen	60 000 000
Luumäki—Imatra—Venäjän raja, ratayhteyden parantaminen	165 000 000
Pori—Mäntyluoto rataosan sähköistys	5 700 000
Uudenkaupungin radan sähköistys	21 000 000
Vesiväylähankkeet	
Oulun meriväylän rakentaminen	27 500 000
Rauman meriväylä	31 500 000
Savonlinnan syväväylän siirtäminen	40 000 000
Kokkolan meriväylä	45 000 000
Vuosaaren meriväylä	12 500 000
Yhteiset väylähankkeet	
Äänekosken biotuotetehtaan liikenneyhteydet	173 000 000

Selvitysosa: Momentille budjetoidaan kaikki valtion suoralla talousarviorahoituksella toteutettavien kehittämisinvestointien määrärahat. Hankkeiden ulkopuoliset rahoitusosuudet ote-

taan huomioon momentilla 12.31.10 silloin, kun Väylävirasto maksaa ensin ja laskuttaa ulkopuolista tahoa sen jälkeen. Vastaavasti tämän momentin määrärahatarve jää pienemmäksi. Ulkopuolisella rahoitusosuudella tarkoitetaan muiden tahojen osallistumista valtion vastuulle kuuluvien väylähankkeiden kustannuksiin.

Hanke-erittely

	Hyväksytty	Valmis liikenteelle	Sopimus- valtuus milj. €	Ulkopuolisen rahoituksen osuus sopimus- valtuudesta milj. €	Arvioitu käyttö milj. €	Määrä- rahatarve v. 2020 milj. €	Määrä- rahatarve myöhemmin milj. €
Tiehankeet							
Vt 3 Hämeenkyrön ohitustie	LTA 2019	2022	64,0		2,4	20,0	41,6
Vt 8 Turku—Pori, Mynämäen ja Luvian ohituskaistat	LTA 2019	2021	30,0		30,0	-	-
Vt 4 Oulu—Kemi	TA 2017/ LTA 2018	2021	140,0		98,6	35,4	5,9
Vt 5 Mikkeli—Juva	TA 2017	2021	121,0		81,0	22,0	18,0
Vt 12 Lahden eteläinen kehätie	TA 2017	2021	198,0		160,7	37,3	-
Kehä I Laajalahden kohta	TA 2018	2021	20,0		17,0	3,0	-
Vt 4 Kirri—Tikkakoski	TA 2018	2021	139,0		44,0	64,0	31,0
Ratahankeet							
Kouvola—Kotka/Hamina-radan parantaminen	LTA 2019	2025	98,0		3,0	35,0	60,0
Iisalmi—Ylivieska (sähköistys ja Iisalmen kolmioraide)	LTA 2019	2023	55,0		0,5	5,0	49,5
Joensuun ratapihan parantaminen	LTA 2019	2023	74,0		1,0	20,0	53,0
Helsinki—Riihimäki rataosan kapasiteetin lisääminen, 1. vaihe	TA 2015	2020	150,0		120,7	17,1	12,2
Helsingin ratapihan toiminnallisuuden parantaminen	TA 2016	2020	60,0		56,1	3,9	-
Luumäki—Imatra—Venäjän raja, ratayhteyden parantaminen	TA 2017	2022	165,0		37,4	63,8	63,8
Uudenkaupungin radan sähköistys	LTA 2017	2021	21,0		19,0	2,0	-
Vesiväylähankkeet							
Oulun meriväylän rakentaminen	LTA 2019	2021	27,5		27,5	-	-
Vuosaaren meriväylä	TA 2018	2020	12,5		7,0	5,5	-

Hanke-erittely

	Hyväksytty liikenteelle	Valmis	Sopimus- valtuus milj. €	Ulkopuolisen rahoituksen osuus sopimus- valtuudesta milj. €	Arvioitu käyttö milj. €	Määrä- rahtarave v. 2020 milj. €	Määrä- rahtarave myöhemmin milj. €
Yhteiset väylähankkeet							
Muu kehittämisen hanke- suunnittelu					-	7,0	-
Keskeneräiset väylä- hankkeet yhteensä			1 375,0		705,9	341,0	335,0
Uudet väylähankkeet							
Hanko—Hyvinkää -rata- osan sähköistys	TA 2020		62,0		-	3,0	59,0
Tampere—Jyväskylä radan suunnittelu	TA 2020		15,0			4,0	11,0
Seinäjoki—Vaasa radan suunnittelu	TA 2020		3,0			3,0	-
Kemin Ajoksen meriväylän syventämisen suunnittelu	TA 2020		-			0,2	-
Uudet väylähankkeet yhteensä			80,0			10,2	70,0
Keskeneräiset ja uudet väylähankkeet yhteensä			1 455,2		705,9	351,2	405,0

Uusien hankkeiden perusteluna esitetään seuraavaa:

Hanko—Hyvinkää -rataosan sähköistys

Hyvinkää—Karjaa—Hanko on yksiraiteinen sähköistämätön rata. Sähköistyshanke sisältää Hyvinkää—Karjaa—Hanko -radan valtion rataverkon rajalle saakka. Sähköistettävää raidetta on yhteensä 165 km. Lisäksi hankkeessa parannetaan ja poistetaan tasoristeyskysymyksiä, joita rataosalla on 78.

Hankkeen tavoitteena on parantaa rautatiekuljetusten kustannustehokkuutta ja vähentää liikenteen aiheuttamia haitallisia päästöjä. Lisäksi parannetaan tasoristeysturvallisuutta.

Hankkeen kustannusarvio on 62,0 milj. euroa. Hankkeen sähköistyksen hyötykustannussuhde on 0,87.

Tampere—Jyväskylä radan suunnittelu

Tampere—Jyväskylä -rata on kaksiraiteinen välillä Tampere—Orivesi ja yksiraiteinen välillä Orivesi—Jyväskylä. Suunnittelussa tarkastellaan koko Tampere—Jyväskylä -radan perussuunnitelmasta ja kehittämistoimenpiteitä sisältäen turvalaitteiden uusimisen sekä kaksoisraiteen rakentamisen välillä Lahdenperä—Jämsä. Toimenpiteet edellyttävät yleissuunnittelua, ratasuunnittelua ja rakentamissuunnittelua.

Seinäjoki—Vaasa radan suunnittelu

Seinäjoki—Vaasa on yksiraiteinen rata, jonka nopeusrajoitus on 120 km/h. Suunnittelussa tarkastellaan rataosuuden kehittämistoimenpiteitä. Kehittämistoimenpiteet voivat sisältää tasoristeys-

ten poistamisia, nopeusrajoitusten nostamista eräillä rataosuuksilla ja geometriavirheiden korjaamista. Suunniteltavilla toimenpiteillä olisi vaikutusta myös matka-aikaan rataosuudella.

Kemin Ajoksen meriväylän syventämisen suunnittelu

Kemin Ajoksen väylän kulkusyvyys on 10,0 metriä. Suunniteltavassa hankkeessa Kemin Ajoksen väylä syvennetään 12,0 metrin kulkusyvyuden vaatimusten mukaiseksi tekemällä syventämisen vaatimat ruoppaus- ja läjitystyöt sekä väylän merkintään liittyvät turvalaitetyöt. Hankkeen tavoitteena on elinkeinoelämän kuljetuskustannussäästöt. Määräraha osoitetaan mahdolliseen vesilupasuunnittelun täydentämiseen ja rakentamissuunnitteluun. Hankkeen toteuttamisesta päätetään erikseen.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2020	2021	2022	2023—	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Keskeneräiset väylähankkeet	334 000	228 415	83 100	23 500	669 015
Uudet väylähankkeet	10 000	29 000	31 000	10 000	80 000
Menot yhteensä	344 000	257 415	114 100	33 500	749 015

Aikaisempien vuosien valtuuksia arvioidaan uusittavan noin 360 milj. euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hanko-Hyvinkää -rataosan sähköistys	3 000
Iisalmi-Ylivieska (sähköistys ja Iisalmen kolmioraide)	5 000
Joensuun ratapihan parantaminen	20 000
Kehä I Laajalahden kohta, Raide-Jokeriin liittyvä toimenpide (siirto momentille 31.10.20)	-12 000
Kemin Ajoksen meriväylän syventämisen suunnittelu	200
Kouvola-Kotka/Hamina	35 000
Määrärahatarpeen muutos	-32 350
Muun kehittämisen hankesuunnittelun määrärahan lisäys	2 000
Seinäjoki-Vaasa -radan suunnittelu	3 000
Siirto momentilta 31.10.79	5 200
Tampere-Jyväskylä -radan suunnittelu	4 000
Vt 3 Hämeenkyrön ohitus	20 000
Yhteensä	53 050

2020 talousarvio	351 200 000
2019 II lisätalousarvio	70 935 000
2019 talousarvio	298 150 000
2018 tilinpäätös	363 850 000

79. Elinkaarirahoitushankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 112 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää väyläverkon kehittämisinvestointien toteuttamisesta elinkaarihankkeina aiheutuviin menoihin.

Valtuus

Väylävirasto oikeutetaan tekemään aikaisempina vuosina myönnettyjen valtuuksien mukaisia sopimuksia siltä osin kuin valtuuksia ei ole käytetty.

Selvitysosa: Momentille budjetoidaan kaikkien elinkaarihankkeiden valtion rahoitusosuiden edellyttämät määrärahat. Vuonna 2020 momentilta rahoitetaan neljää elinkaarihanketta.

Hanke-erittely

	Hyväksytty	Valmis liikenteelle	Sopimus- valtuus milj. €	Arvioitu käyttö milj. €	Määräraha v. 2020 milj. €	Rahoitus- tarve myöhemmin milj. €
Keskeneräiset elinkaari- hankkeet						
E18 Muurla—Lohja	LTA I 2004	2008	700,0	445,3	28,8	225,9
E18 Koskenkylä—Kotka	TA 2010	2014	650,0	304,8	50,0	295,2
E18 Hamina—Vaalimaa	TA 2014	2018	660,0	90,0	30,0	510,0
Hailuodon kiinteä yhteys	TA 2018	2021	116,9	6,0	4,0	106,9
Yhteensä			2 126,9	846,1	112,8	1 138,0

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2020	2021	2022	2023—	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Ennen vuotta 2020 tehdyt sitoumukset	112 800	115 800	115 000	907 203	1 250 803

Aikaisempien vuosien valtuuksia arvioidaan uusittavan noin 400 milj. euroa. Valtuuksien uusi-
minen aiheutuu hankkeiden etenemisen mukaan tehtävistä sopimuksista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 31.10.77	-5 200
Yhteensä	-5 200
2020 talousarvio	112 800 000
2019 talousarvio	118 000 000
2018 tilinpäätös	125 000 000

20. (31.20, osa, 30 ja 40, osa) Liikenteen ja viestinnän palvelut

Selvitysosa: Liikenteen ja viestinnän viranomaispalveluilla turvataan liikennejärjestelmän toimivuutta ja turvallisuutta sekä luodaan edellytyksiä liikennejärjestelmän ja siihen liittyvien palvelujen innovatiiviseen kehittämiseen. Viestintäpalveluja ja -verkkoja hyödynnetään merkittävässä osassa yhteiskunnan palveluiden tuottamisessa ja kulutuksessa. Digitalisaatiokehityksen myötä luodaan uusia liikenteen ja viestinnän palveluja, joille viestintäverkot luovat edellytykset.

Luvun nimike on muutettu.

43. (31.30.43) *Meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyyn parantaminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 92 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyyn parantamisesta annetun lain (1277/2007) mukaisen tuen maksamiseen kauppa-alusluetteloon merkityille aluksille.

Selvitysosa: Aluksille maksettava tuki vastaa yleisesti verovelvollisten merenkulkijoiden osalta merenkulkijan kauppa-alusluetteloon merkityltä alukselta saamasta merityötulosta toimitettujen ennakonpidätysten sekä työnantajan merimieseläkevakuutusmaksun ja tapaturmavakuutusmaksun määrää. Rajoitetusti verovelvollisten osalta tuki vastaa vain toimitetun lähdeveron ja työnantajan maksaman sairausvakuutusmaksun määrää.

Vuonna 2020 tukea maksetaan 1.7.2019—30.6.2020 välisenä aikana syntyneistä kustannuksista. Matkustaja-aluksilla, jotka saavat kuljettaa enemmän kuin 120 matkustajaa, tuki vastaa verohallinnolle toimitettujen ja maksettujen työnantajasuoritusten osalta ennakonpidätysten, työnantajan sairausvakuutusmaksujen sekä lähdeveron määrää ajalta 1.11.2019—31.10.2020.

Vuonna 2018 tukea maksettiin 84,3 milj. euroa. Kauppa-alusluettelossa arvioidaan vuonna 2020 olevan 117 tuen piiriin kuuluvaa alusta, joista 102 on lastialuksia ja 15 matkustaja-aluksia. Luetteloon merkittyjen alusten bruttovetoisuuden arvioidaan olevan yhteensä noin 1 500 000 tonnia.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	-3 000
Yhteensä	-3 000
2020 talousarvio	92 000 000
2019 talousarvio	95 000 000
2018 tilinpäätös	84 332 971

50. (31.40.50) *Valtionavustus valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteuttamiseen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

Aiempina vuosina budjetoituja määrärahoja saa käyttää myös laajakaistahankkeen hallinnollisten tehtävien kustannuksiin enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen.

Valtuus

Liikenne- ja viestintävirasto saa tehdä aiempien vuosien talousarvioissa myönnetyn valtuuden mukaisia sopimuksia siltä osin kuin valtuutta ei ole käytetty.

Selvitysosa: Valtion tuen edellytyksenä on, että hankekohtaisesti kunnat sitoutuvat rahoittamaan oman osuutensa julkisesta rahoitustuesta. Julkinen rahoitustuki, mukaan lukien ELY-keskusten kyläverkkotuki, voi olla enintään 90 % hankkeen tukikelpoisista kustannuksista, mutta kuitenkin 15.7.2017 jälkeen käynnistyneissä hankkeissa enintään 100 %. Laajakaistatukilain mukainen valtion rahoitusosuus on enintään 33 % laajakaistahankkeen tukikelpoisista kustannuksista ja kunnan rahoitusosuus 33 %. Kunnan rahoitusosuus on 8 % tai 21,78 % niissä kunnissa, joille laajakaistahankkeen rahoittaminen muutoin muodostaisi kohtuuttoman taloudellisen rasitteen kunnan taloudellinen kantokyky, laajakaistahankkeen laajuus, tekninen toteuttamistapa, kunnan asukastiheys ja hankkeen kunnan väestömäärään suhteutettu rakentamiskustannus huomioon ottaen. Valtion tukea myönnetään näissä tapauksissa vastaavasti korotettuna, kuitenkin enintään 58 % hankkeen tukikelpoisista kustannuksista, jos kunnan maksuosuus on 8 % ja enintään 44,22 %, jos kunnan maksuosuus on 21,78 %.

Valtioneuvosto asetti 4.12.2008 tehdyllä periaatepäätöksellä tavoitteeksi, että 31.12.2015 mennessä kaikkialla maassa on kysynnän mukaisesti saatavilla 100 megabitin yhteydet mahdollistava valokuitu- tai kaapeliverkko tai muu ominaisuuksiltaan näihin rinnasteinen verkko, johon liitettävällä enintään kahden kilometrin pituisella kiinteällä tai langattomalla tilaajayhteydellä ainakin 99 % vakinaisista asunnoista sekä yritysten ja julkishallinnon organisaatioiden vakinaisista toimipaikoista voi käyttää erittäin suuria yhteysnopeuksia vaativia viestintä- ja muita tietoyhteiskunnan palveluita. Tavoitetta ei toistaiseksi ole saavutettu. Myöntöpäätösten mukaisten verkkojen rakentaminen kuitenkin jatkuu edelleen ja Liikenne- ja viestintävirastossa on vireillä tukihakemuksia. Tukea voidaan edelleen myöntää aiempina vuosina käyttämättä jääneiden valtuuksien mukaisesti.

Hanketta rahoitetaan aikaisempina vuosina myönnettyistä määrärahoista.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2020	2021	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Ennen vuotta 2020 tehdyistä sitoumuksista aiheutuvat maksatukset	-	2 500	2 500

2020 talousarvio	—
2019 talousarvio	—
2018 tilinpäätös	13 142 000

51. (31.20.(40), 41, 42, 30.42, 51, 40.(45)) Avustukset liikenteen ja viestinnän palveluihin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 19 741 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) yleiseen tieliikenteen turvallisuustoimintaan sekä kehittämishankkeisiin, kokeiluihin ja turvallisuustutkimukseen tieliikenteen turvallisuustoiminnan edistämiseen myönnettävästä valtionavustuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1207/2016) mukaisesti
- 2) henkilöautojen romutuspalkkiosta ja sähkökäyttöisten henkilöautojen hankintatuesta sekä henkilöautojen kaasun- ja etanolikäyttöisiksi muuntamisen tuesta annetun lain (971/2017) mukaisen avustuksen maksamiseen
- 3) valtionavustuksen maksamiseen rautatieliikenteen ammattikoulutuksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin
- 4) Saimaan alueen luotsaukseen luotsauslain (940/2003) mukaisen luotsauksen hintatuen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan kohtien 1) ja 4) osalta maksatuspäätösperusteisena.

Käyttösuunnitelma (euroa)

Tieliikenteen turvallisuustoiminta	9 100 000
Henkilöautojen konversiotuki	6 000 000
Rautatieliikenteen ammattikoulutus	841 000
Saimaan alueen luotsauksen hintatuki	3 800 000
Yhteensä	19 741 000

Selvitysosa: Tieliikenteen turvallisuustoiminnan määrärahalla edistetään tieliikenteen turvallisuutta koskevien liikennepoliittisten tavoitteiden toteutumista. Määräraha perustuu vakuutusyhtiöiltä kerättävään liikenneturvallisuusmaksuun, joka tuloutetaan momentille 11.19.05.

Henkilöautojen hankinta- ja konversiotuen tavoitteena on edistää autokannan uudistumista siten, että yhä useampi henkilöauto toimisi vaihtoehtoisilla käyttövoimilla tai polttoaineilla (sähkö, bio- ja maakaasu, korkeaseosetanoli) ja vähentää samalla liikenteestä aiheutuvia haitallisia päästöjä.

Rautatiealan koulutuksen määräraha on tarkoitettu rautatiealan toimijoista riippumattomalle ja laaja-alaista rautatiealan ammatillista koulutusta eri tehtäviin tarjoavalle oppilaitokselle tai osakeyhtiölle.

Luotsauslain mukaan Saimaan kanavalla ja Saimaan vesistöalueella peritään alennettuun yksikköhintaan perustuvaa luotsausmaksua. Alennettu yksikköhinta on enintään kaksi kolmasosaa varsinaisesta yksikköhinnasta. Tämän johdosta liiketaloudellisesti kannattamatonta Saimaan alueen lakisääteistä luotsausta varten on tarkoitus maksaa momentin mukaista hintatukea luotsauspalveluja tuottavalle yhtiölle. Luotsausmatkat ovat Saimaan alueella huomattavasti pidemmät kuin

meriliikenteessä. Yleisen luotsausmaksun ja Saimaan luotsausmaksun välistä erotusta korvataan siten, että se on enintään Saimaan alueen (ml. kanava) alijäämän suuruinen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Liikenneturvallisuusmaksukertymän aleneminen	-1 390
Liikenneturvallisuusmaksukertymän alenemisesta aiheutuvan säästön peruminen	1 390
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-400
Yhteensä	-400

2020 talousarvio	19 741 000
2019 talousarvio	20 141 000
2018 tilinpäätös	31 641 000

54. (31.30.64 ja 66) Saaristo- ja yhteysalusliikenteen ostot ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 19 136 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) saariston yhteysalusliikennepalveluihin ja niistä aiheutuviin kulutusmenoihin sekä selvityksiin ja tiedottamiseen
- 2) saariston yhteysalusliikenteen käyttämien laitureiden kunnostamiseen
- 3) yhteysalusliikennettä korvaavien yksityisluonteisten jääteiden kunnossapidon avustamiseen
- 4) aikaisempina vuosina myönnettyistä valtuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Lisäksi määrärahasta saa myöntää avustuksia saariston kulkuyhteyksiä hoitaville liikenteenharjoittajille valtioneuvoston asetuksen (371/2001) mukaisin perustein.

Määräraha budjetoidaan avustusten osalta maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus oikeutetaan solmimaan vuonna 2020 viisivuotisia kokonaispalvelusopimuksia saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostamisesta enintään 17 500 000 euron kokonaiskustannusten määrästä.

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus oikeutetaan solmimaan aikaisempina vuosina myönnettyjen valtuuksien mukaisia sopimuksia siltä osin kuin valtuuksia ei ole käytetty.

Selvitysosa: Saariston kehityksen edistämiseksi annetun lain (494/1981) mukaan valtion on pyrittävä huolehtimaan siitä, että saariston vakituksella väestöllä on käytettävissä kuljetuspalvelut.

Yhteysalusliikenne on Liikenne- ja viestintäviraston vastuulla olevaa liikennettä ja se kattaa lähes kaikki Saaristomeren ja Suomenlahden vakituksesti asutut saaret, joihin ei ole tieyhteyttä. Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus hankkii yhteysalusliikennepalvelut kilpailuttamalla. Yhteysalusliikenteen matkustajamäärän vuonna 2020 arvioidaan olevan n. 220 000. Kokonaispalvelusopimuksista aiheutuvat menot matkustajaa kohden ovat noin 80 euroa/matka ja yhteysalusreittien varrella olevaa vakinaista asukasta kohden n. 30 000 euroa vuodessa.

Avustuksilla pyritään säilyttämään kulkumahdollisuudet sellaisten saaristoalueiden asukkaille, joilla ei ole käytettävissä yhteysalusliikennettä. Avustus kohdistuu lähinnä Suomenlahden sekä Turunmaan saariston henkilö- ja tavarakuljetusten järjestämiseen.

Varsinais-Suomen ELY-keskuksella on voimassa olevat sopimukset Nauvon eteläisen ja poikittaisen sekä Houtskari—Iniön yhteysalusreittialueiden liikennepalveluiden tuottamisesta vuosina 2013—2021. Sopimukset päättyvät vuoden 2021 lopussa ja uusien sopimusten hankinta on tarkoitus käynnistää vuoden 2020 aikana.

Uusilla valtuuksilla turvataan kyseisten reittien yhteysalusliikennepalvelujen ostaminen kokonaispalveluna, jossa palveluntuottajat vastaavat näillä reiteillä liikennöivien alusten hankinnasta ja ylläpidosta. Sopimusten mukainen kokonaispalvelu koskisi ajanjaksoa 1.5.2022—30.4.2027. Yhteysalusliikennepalveluista arvioidaan aiheutuvan menoja noin 3 500 000 euroa vuodessa vuosina 2022—2027. Tarvittavan valtuuden suuruus perustuu nykyisten sopimusten hintatasoon sekä pääosin nykyiseen toimintamalliin.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yhteysalusliikenteen laiturien korjaukset	1 250
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-100
Yhteensä	1 150
2020 talousarvio	19 136 000
2019 talousarvio	17 986 000
2018 tilinpäätös	17 986 000

55. (31.30.63) Julkisen henkilöliikenteen palvelujen ostot ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 108 474 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) liikenteenharjoittajille maksettaviin korvauksiin julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten mukaisesti siten kuin palvelusopimusasetuksessa (EY) N:o 1370/2007 säädetään
- 2) liikenteen palveluista annetussa laissa (320/2017) tarkoitettujen avustusten maksamiseen liikennepalvelujen käyttäjille
- 3) junaliikenteen palvelujen ostoihin
- 4) lentoliikenteen palvelujen ostoihin
- 5) Merenkurkun laivaliikenteen palvelujen ostoihin
- 6) alueellisen ja paikallisen liikenteen ostoihin ja lippujärjestelmän perustamis- ja käyttökustannuksiin
- 7) suurten kaupunkiseutujen julkisen henkilöliikenteen tukemiseen
- 8) keskisuurten kaupunkiseutujen julkisen henkilöliikenteen tukemiseen
- 9) liikennepalveluiden kehittämishankkeisiin ja muihin liikenteen palvelujen käyttöä edistäviin menoihin sekä liikkumisen ohjaukseen.

Määrärahasta saa myöntää avustusta liikenteen palvelujen valtionavustuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (509/2018) mukaisesti kunnille ja muille yhteisöille.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) mukaisiin menoihin sekä eräisiin muihin joukkoliikenteen palvelujen tuottamiseen ja joukkoliikenteen edistämiseen ja kehittämiseen sekä liikkumisen ohjaukseen osoitettaviin menoihin.

Valtio korvaa alueellisia ostoja pääsääntöisesti suoraan liikenteenharjoittajille. Kunnat maksavat osuutensa kustannuksista. Bruttomallilla järjestettävän liikenteen osalta valtio saa lipputulot, jotka budjetoidaan valtion talousarvion tuloihin. Näiden tulojen lisäksi budjetoidaan myös valtakunnalliseen lippu- ja maksujärjestelmään liittyviä muita tuloja. Vuoden 2020 osalta momentin mitoituksessa on otettu huomioon 2 500 000 euroa lipputuloina, jotka on budjetoitu tuloarviona momentille 12.31.10.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Junaliikenteen ostot	32 170
Alueellisen ja paikallisen liikenteen ostot ja kehittäminen	32 329
Suurten kaupunkiseutujen julkisen henkilöliikenteen tuki	13 250
Ilmastoperusteiset toimenpiteet	20 000
Keskisuurten kaupunkiseutujen julkisen henkilöliikenteen tuki	8 125
Lentoliikenteen ostot	1 000
Merenkurkun liikenne	250
Kehittämishankkeet	750
Liikkumisen ohjaus	600
Yhteensä	108 474

Junaliikenteen ostot

Valtion ja VR-Yhtymä Oy:n välinen sopimus junaliikenteen ostoista vuodelle 2020 kattaa Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän alueen ulkopuolisen lähiliikenteen ja lisäksi kiskobusseilla hoidettavaa kaukoliikennettä. Ostoliikennesopimus sisältää 1,5 vuoden jatko-option 6/2022 asti. Sopimuksella ostettavan liikenteen lisäksi VR-Yhtymä Oy on velvollinen hoitamaan henkilöjunaliikenteen yksinoikeutta koskevan käyttöoikeussopimuksen mukaista liikennettä siten kuin liikenne- ja viestintäministeriö velvoitepäätöksessään määrittelee.

Kauko- ja lähiliikenteen tukemisessa tavoitteena on pitää yllä ja nostaa junaliikenteen palvelutasoa ja joukkoliikenteen kulkutapaosuutta. Junaliikenteen ostoilla tyydytetään tarpeelliseksi arvioituja alueellisia ja valtakunnallisia matkustustarpeita siltä osin kuin näitä palveluja ei pystytä järjestämään markkinaehtoisesti ja siinä laajuudessa kuin vuosittain tarkoitukseen myönnettävä määräraha riittää. Ostoilla mahdollistetaan korkeampi palvelutaso kuin mihin pelkät suorat lipputulot antaisivat mahdollisuuden.

Alueellisen ja paikallisen liikenteen ostot ja kehittäminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset rahoittavat maaseudun peruspalveluluonteista julkista henkilöliikennettä. Lisäksi ne hankkivat alueensa liikennettä kilpailutetuilla sopimuksilla, joiden rahoitukseen kunnat voivat osallistua. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten myöntä-

män tuen perusteista säädetään liikenteen palvelujen valtionavustuksista annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Lisäksi rahoitusta käytetään lippujärjestelmän perustamis- ja käyttökustannuksiin.

Alueellisen ja paikallisen liikenteen kehittämistoimien painopisteenä ovat liikenteen suunnittelu ja henkilökuljetusten koordinoinnin edistäminen ja kehittäminen.

Suurten kaupunkiseutujen julkisen henkilöliikenteen tuki

Valtio avustaa Helsingin seudun liikenne- kuntayhtymää sekä Tampereen, Turun ja Oulun kaupunkiseutujen liikennepalveluja edellyttäen, että rahoitus on kytketty MAL-aiesopimuksessa sovituihin liikenteen palvelujen kehittämistöimiin, joilla voidaan varmistaa rahoituksen vaikuttavuus ohjelman tavoitteiden mukaisesti. Lisäksi valtio rahoituksellaan myötävaikuttaa siihen, ettei liittyminen julkisen henkilöliikenteen järjestämisestä vastaavaan viranomaiseen aiheuttaisi kunnalle kohtuutonta kustannustaakkaa. Energia- ja ilmastostrategian tavoitteiden edistämiseksi valtio avustaa suurten kaupunkiseutujen liikenteen palvelujen kehittämistä digitalisaation ja liikenteen palveluistumisen edistämiseksi sekä yhteentoimivien taustajärjestelmään perustuvien lippu- ja maksujärjestelmien kehittämiseksi.

Valtio avustaa suuria kaupunkiseutuja enintään 50 prosentilla hyväksyttävistä kustannuksista.

Keskisuurten kaupunkiseutujen julkisen henkilöliikenteen tuki

Valtio avustaa keskisuurten kaupunkiseutujen liikennepalveluja edellyttäen, että ne ovat laatineet aiesopimuksen liikenteen palvelujen kehittämisestä ja että ne osallistuvat kehittämistoimien rahoitukseen vähintään 50 prosentilla hyväksyttävistä kustannuksista. Energia- ja ilmastostrategian tavoitteiden edistämiseksi valtio avustaa keskisuurten kaupunkiseutujen liikenteen palvelujen kehittämistä digitalisaation ja liikenteen palveluistumisen edistämiseksi sekä yhteentoimivien taustajärjestelmään perustuvien lippu- ja maksujärjestelmien kehittämiseksi.

Lentoliikenteen ostot

Lentoliikennettä voidaan ostaa paikkakunnille, joille matka-aika Helsingistä junalla on yli 3 tuntia. Säännöllisen lentoliikenteen ostoilla turvataan erityisesti elinkeinoelämälle tarpeellisia yhteyksiä. Myös paikalliset ja alueelliset tahot osallistuvat kyseisten yhteysvälien rahoittamiseen. Vuonna 2018 Helsingin ja Savonlinnan välisessä ostoliikenteessä matkusti noin 10 800 matkustajaa. Helsinki—Savonlinna -reitillä säännöllisen lentoliikenteen sopimus on voimassa 8.1.2018—18.12.2020.

Merenkurkun liikenne

Merenkurkun laivaliikenteen ostamisen tavoitteena on turvata ympärivuotinen matkustajalauttaliikenne Vaasan ja Uumajan välille. Vuonna 2018 matkustajia oli noin 210 000 henkilöä. Suomen valtion maksuosuus on enintään 50 % ostokustannuksista. Nykyinen vuotuinen ostoliikenneavustus 250 000 euroa säilytetään kuluvan sopimuskauden loppuun 2020. Valtio ei enää vuodesta 2021 alkaen osallistu laivaliikenteen ylläpitoon vuotuisilla palvelujen ostoilla.

Kehittämishankkeet

Valtakunnallisella strategisella kehittämistoiminnalla pyritään edistämään julkisen henkilöliikenteen toimintaedellytyksiä, kilpailukykyä ja houkuttelevuutta pitkällä aikavälillä. Kehittämishankkeiden valtion avustuksen edellytyksenä on, että valtionavustuksen saajat osallistuvat vähin-

tään yhtä suurella panostuksella kustannuksiin ja että kehittämishankkeiden tulokset palvelevat myös valtakunnallisia kehittämistavoitteita.

Liikkumisen ohjaus

Liikkumisen ohjauksella myötävaikutetaan julkisen henkilöliikenteen ohella myös kävelyn ja pyöräilyn kulkutapaosuuden kasvattamiseen erityisesti kaupunkiseuduilla. Keinoina on muun muassa informaatio-ohjaus, markkinointi ja palvelujen kehittämisen tukeminen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ilmastoperusteinen tasokorotus (HO 2019)	20 000
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-300
Yhteensä	19 700

Momentin nimike on muutettu.

2020 talousarvio	108 474 000
2019 I lisätalousarvio	5 000 000
2019 talousarvio	88 774 000
2018 tilinpäätös	99 974 000

60. (31.40.60) Siirto valtion televisio- ja radiorahastoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 532 112 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain 3 §:n nojalla rahastoon tehtävään siirtoon.

Selvitysosa: Valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain (745/1998) 3 §:n mukaan rahastolle suoritetaan korvaus valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta Yleisradio Oy:stä annetun lain (1380/1993) 7 §:ssä säädetyn julkisen palvelun kustannusten kattamiseksi. Määrärahan suuruus tarkistetaan vuosittain kustannustason muutosta vastaavasti. Valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain 5 §:n mukaan rahaston varoista käytetään Yleisradio Oy:n toiminnan rahoittamiseen vuosittain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettu määrä. Varoja voidaan käyttää myös Yleisradio Oy:stä annetun lain 6 a §:ssä tarkoitettujen ennakoarvioinnin laatimisesta aiheutuvien palkkioiden maksamiseen ja rahaston hallinnoimiseen. Rahaston varoja voidaan käyttää muutoinkin televisio- ja radiotoiminnan edistämiseen.

Rahastoon tehtävä siirto Yleisradio Oy:n julkisen palvelun kustannusten kattamiseksi rahoitetaan yleisradioverolla.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Indeksi 2,5 %	12 978
Yhteensä	12 978

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

31.20

563

2020 talousarvio
2019 talousarvio
2018 tilinpäätös

532 112 000
519 134 000
507 948 000

Pääluokka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala toteuttaa kestävästä talouskasvusta edistävää kasvupolitiikkaa. Kasvun tulee olla sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä. Kasvupolitiikka kytkee yhteen hallinnonalalla harjoitettavat yksittäiset politiikka-alueet, joita ovat erityisesti innovaatio- ja elinkeinopolitiikka, työllisyys-, yrittäjyys-, kuluttaja-, kilpailu-, alue, luonnonvara-, energia- ja ilmastopolitiikka sekä työelämän kehittämistä ja maahanmuuttajien kotouttamista koskevat politiikka-alueet.

Ilmastonmuutoksen torjunta, työpanoksen täysimääräinen hyödyntäminen ja tuottavuuskasvun edistäminen ovat hallinnonalan keskeisiä tavoitteita. Työllisyysastetavoite kuluvalle hallituskaudella on 75 % ja työttömyysastetavoite 4,8 %.

Yritysten pääsy maailmanmarkkinoille ja kilpailukyky niillä on ratkaisevan tärkeää. Menestyvät yritykset työllistävät, kykenevät maksamaan kilpailukykyisiä palkkoja ja investoimaan tulevaisuuden kasvun edellytyksiin. Työ- ja elinkeinoministeriö tekee työtä eurooppalaisten sisämarkkinoiden toimivuuden edistämiseksi ja edistää hallinnonalan toimenpiteiden kautta yritysten markkinoille pääsyä kolmansien maiden kasvumarkkinoille. Työ- ja elinkeinoministeriö edistää kotimarkkinoiden toimivuutta ja kilpailullisuutta, mikä osaltaan vahvistaa yritysten kykyä menestyä myös kansainvälisillä markkinoilla.

Yritysten menestys perustuu yhä enemmän osaamiseen ja kykyyn hyödyntää kaupallisesti teknologian ja uusien ratkaisujen mahdollisuuksia. Hyvin toimiva kansallinen innovaatiojärjestelmä luo yrityksille menestymismahdollisuuksia ja on houkutteleva kotimaisten ja ulkomaisten sijoittajien ja t&k&i-toimijoiden näkökulmasta. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan toimijat tukevat yritysten innovaatiotoimintaa tavoitteena osaamisen leviäminen laajasti kansantalouteen.

Pääomien saatavuus ja pääomamarkkinoiden toimivuus tukevat kasvua. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla tavoitteena on erityisrahoitusinstrumenttien turvin täydentää markkinapuu-tealoilla yksityisen pääomamarkkinan toimintaa. Erityisesti kansainvälisessä vientitoiminnassa tavoitteena on turvata suomalaisyritysten tasavertaiset kilpailuolosuhteet.

Suurten yritysten olemassaolo ja menestys ovat ratkaisevia. Yritystoiminnan edellytysten turvaaminen kaikenkokoisten yritysten osalta tukee koko talouden kasvutavoitteita. Työ- ja elinkeinoministeriö edistää yrittäjyyttä ja kasvua laaja-alaisesti. Ekosysteeminen lähestymistapa korostaa erikokoisten yritysten ja tutkimusorganisaatioiden verkottumista ja keskinäistä vuorovaikutusta.

Työ- ja elinkeinoministeriön tavoite on, että luonnonvaroja käytetään kestävä ja edistyksekkään taloudellisen toiminnan pohjana sekä ensi- että uusiokäytössä. Luonnonvarojen hyödyntämisellä ja kiertotalouden edistämällä tavoitellaan yrityksille ympäristöllisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä liiketoimintaa, parempaa kilpailukykyä sekä uudistavia työllisyysmahdollisuuksia.

Työ- ja elinkeinoministeriö edistää työmarkkinoiden toimivuutta ja työelämän kehittämistä. Tavoitteena on työttömyyden alentaminen, nopea työllistyminen ja kasvun vauhdittaminen vastaamalla yritysten työvoima- ja osaamistarpeisiin sekä luomalla edellytyksiä uudelle yritystoiminnalle. Yritysten kehittämistä, rakennemuutosten hallintaa ja työurien jatkumista tuetaan toteuttamalla yritysten tarpeiden mukaisia palveluita. Työnhakijoiden osaamista päivitetään helpottamaan yritysten osaavan työvoiman saatavuutta. Työelämän pelisäännöt ovat keskeinen osa työmarkkinoiden toimivuutta. Heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä edistetään työvoimapolitiikan keinovalikoimalla.

Osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen on välttämätöntä yritysten toimintaedellytysten turvaamisessa. Kotimaisen työvoiman työllisyysasteen noston ohella hallinnonalan toimijat edistävät työperusteista maahanmuuttoa elinkeinoelämän tarpeisiin. Maassa jo olevien ulkomaalaisten työllisyysasteen nostaminen ja kotoutuminen ovat tärkeitä.

Ilmastonmuutoksen torjuntaan ja kiertotalouden murrokseen vastaamiseen tarvitaan uutta, eri toimialoja yhdistävää osaamista. Uuden osaamisen luominen, työvoiman osaamisen joustavuus ja osaavan työvoiman riittävyys tulevat olemaan kilpailukyyn ytimessä. Luonnonvaroihin ja osaamiseen liittyvät työllistämismahdollisuudet hyödynnetään myös alueellisesti.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala työskentelee valtakunnan eri alueiden kestävä talouskasvua ja elinvoimaa parantavien erityisvahvuuksien hyödyntämiseksi. Hallinnonala uudistaa myös toimintatapojaan ja edistää yritysten toimintamahdollisuuksia tarjoamalla helpokäyttöisiä ja ensisijaisesti digitaalisia, liiketoimintalähtöisiä palveluekosysteemejä ja osallistamalla myös yritykset palvelujen kehittämiseen. Alueetasolla varmistetaan myös yritys- ja työvoiman palvelujärjestelmän saatavuus ja toimivuus. Eurooppalaisten rahoitusinstrumenttien hyödyntäminen on osa kasvustrategiaa.

Kohtuuhintaisen energian saatavuuden turvaaminen on yksi talouskasvun perusta. Hiilidioksidipäästöjen vähentäminen energiantuotannossa ja -käytössä sekä teollisuudessa on keskeisessä osassa hiilineutraalisuuden saavuttamisessa vuoteen 2035 mennessä. Samalla uusien energiaratkaisujen ja puhtaiden teknologioiden kaupallistaminen kytketään osaksi suomalaista kasvupolitiikkaa.

Työ- ja elinkeinoministeriö asettaa toimialalleen alustavasti seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2020:

	2018 toteutuma/arvio	2019 arvio	2020 arvio
— BKT:n määrän muutos (%)	1,7	1,4	0,9
— Työttömyysaste (%)	7,4	6,5	6,3
— Työllisyysaste (%)	71,7	72,6	73,2

	2018 toteutuma/arvio	2019 arvio	2020 arvio
— Kasvuyritysten lukumäärä	> 1 000	> 1 000	> 1 000
— Työn tuottavuus, muutos (%)	-0,5	0,6	0,9
— Tavaroiden ja palveluiden viennin osuus BKT:stä (%)	39	39	> 39

Talousarvioesitykseen liittyvät tasa-arvoaikutukset

Alueiden kehittämisen suunnittelujärjestelmässä otetaan huomioon eri väestöryhmien tarpeet alueiden kehittämisen kokonaisuudessa. Sukupuolten tasa-arvon toteuttamisen varmistamiseksi kiinnitetään erityistä huomiota molempien sukupuolten osallistumisen turvaamiseksi suunnittelujärjestelmään kuuluvien toimielinten toimintaan. Esimerkiksi alueilla kehittämistoimien suunnittamisessa ja yhteensovittamisessa keskeisessä asemassa olevien maakuntien yhteistyöryhmien tulee olla kokoonpanoltaan tasa-arvolain mukaisia.

Alueiden kehittämisen osalta kaikki aluekehittämisviranomaisen tehtävät ovat luonteeltaan sukupuolineutraaleja. Alueiden kehittämisen toimenpiteet kootaan pääsääntöisesti suunnitelmiin ja ohjelmiin, joiden valmistelussa on otettava huomioon sekä kansallisen että Euroopan unionin lainsäädännön asettamat vaatimukset naisten ja miesten tasa-arvon edistämiseksi. Alueiden kehittämiseen liittyvässä ohjelmatyössä otetaan huomioon molempien sukupuolten tarpeet ja mahdollisuudet. Tasa-arvonäkökulma ulotetaan myös hankkeiden suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin.

Työmarkkinoiden jakautumista naisten ja miesten ammatteihin ja aloihin lievennetään muun muassa työllisyyden ja yrittäjyyden edistämistoimenpiteillä. Tehokkailla työvoima- ja yrityspalveluilla rohkaistaan osaamisen uudistamiseen ja ammatilliseen liikkuvuuteen, mikä on olennainen tärkeää erityisesti rakennemuutostilanteissa.

	2017 Naiset	2017 Miehet	2018 Naiset	2018 Miehet
Työttömät työnhakijat (%)	45	55	45	55
Työvoimakoulutukseen osallistuneet (%)	42	58	45	55
Työvoimapalveluissa aloittaneet				
— kotoutumiskoulutus (%)	55	45	55	44
— palkkatuettu työ (%)	48	52	48	52
— starttiraha (%)	50	50	51	49
Omaehtoisen opiskelun aloittaneet (%)	57	43	57	43

Sukupuolten välinen ero työttömyydessä on kaventunut viime vuosikymmeninä. Työvoimakoulutuksen osallistuneiden miesten suurempi osuus selittyy miesten alhaisemmalla koulutustasolla. Naiset hakeutuvat muihin TE-palveluihin kuitenkin miehiä aktiivisemmin.

Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 Suomen rakennerahasto-ohjelman tavoitteena on sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa että poistaa sukupuolisyriä. Sukupuolten moninaisuus tulee huomioida osana sukupuolten tasa-arvoa. Ohjelmassa sukupuolten tasa-arvon edistämisen kaksiostrategiaa toteutetaan erityisillä tasa-arvohankkeilla omalla investointiprioriteetilla. Lisäksi tasa-arvoa edistetään valtavirtaistamalla sukupuolinäkökulma kaikkien hankkeiden toimintaan. Valtavirtaistamisella tarkoitetaan, että kaikessa yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja toimin-

nassa sukupuolten välinen tasa-arvo tulee ottaa huomioon. Rakennerahasto-ohjelmassa on yhdenvertaisuus ja sukupuolten välinen tasa-arvo nostettu horisontaalisiksi ja toimintaa läpileikkäviksi teemoiksi.

Viiden ensimmäisen toteutusvuoden aikana ohjelmassa on käynnistynyt 266 ESR- ja 25 EAKR-osarahoitteista hanketta, joissa yhdenvertaisuus on hankkeen keskeinen kehittämissisältö. Näiden osuus varatusta julkisesta ESR-rahoituksesta on 17 % (123 milj. euroa) ja EAKR-rahoituksesta 0,5 % (5 milj. euroa). Hankkeita, joissa yhdenvertaisuuden periaate on valtavirtaistettu, on ESR:n puolella 452 kpl (julkinen rahoitus 202,7 milj. euroa, 33 % ESR-rahoituksesta) ja EAKR:n puolella 1 191 kpl (julkinen rahoitus 258,5 milj. euroa, 24 % EAKR-rahoituksesta).

Vastaavasti hankkeita, joissa sukupuolinäkökulma on valtavirtaistettu, on ESR:n puolella käynnistynyt 409 kpl (julkinen rahoitus 231,7 milj. euroa, 31 % ESR-rahoituksesta) ja EAKR:n puolella 1 159 kpl (julkinen rahoitus 249,1 milj. euroa, 23 % EAKR-rahoituksesta). Erityisesti naisten asemaa parantavia hankkeita on ohjelmassa käynnistynyt (EAKR ja ESR yhteensä) 89 kpl ja miesten asemaa parantavia 32 kpl.

Kestävä kehitys

Työ- ja elinkeinoministeriö toimeenpanee energia- ja ilmastostrategiaa, luo kestäviä biotalous- ja cleantech-ratkaisuja, toimeenpanee kiertotalouden tiekarttaa yhdessä eri toteuttajatahojen kanssa, tukee kestävän kehityksen innovaatioita, edistää osaavan työvoiman turvaamista muuttuvilla työmarkkinoilla, ehkäisee syrjäytymistä ja edistää maahanmuuttajien kotoutumista.

Vuonna 2020 energia- ja ilmastostrategian toimeenpanoon käytetään 110 milj. euroa energiatu- kivaltuutta. Uusiutuvan energian tuotantotukeen arvioidaan käytettävän 232,6 milj. euroa. Lisäksi tuetaan kiertotaloutta investointi- ja innovaatiotuella.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2019	2020
		varsinainen	esitys
		talousarvio	
32.01	Hallinto		
	— lainojen hyväksymisvaltuus (turvavarastolainat)	8,400	8,400
	— myöntämisvaltuus	0,034	0,034
32.01.41	<i>Erityisavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n tutkimusinfrastruktuuriin (arviomääräraha)</i>		
	— myöntämisvaltuus	13,500	-
32.20.40	<i>Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)</i>		
	— rahoitusvaltuus	344,365	327,516
32.20.41	<i>Energiatuki (arviomääräraha)</i>		
	— myöntämisvaltuus	80,000	110,000
32.20.83	<i>Lainat tutkimus- ja innovaatiotoimintaan (arviomääräraha)</i>		
	— myöntämisvaltuus	155,123	146,823
32.20.87	<i>Pääomalinat teollisuuden uudistumiseen ja yritysveroisten liiketoimintaekosysteemien kehittämiseen (arviomääräraha)</i>		
	— rahoitusvaltuus	30,000	-

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
32.30	Työllisyys ja yrittäjyys		
	— sopimusvaltuus	23,000	-
32.30.42	<i>Yritysten kehittämishankkeiden tukeminen</i> (arviomääräraha) — myöntämisvaltuus	-	4,000
32.30.51	<i>Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut</i> (siirtomääräraha 2 v) — hankintasopimusvaltuus	65,000	65,000
32.30.64	<i>EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-, ulko- rajayhteistyö- ja muihin koheesipolitiikan ohjelmiin</i> (arvio- määräraha) — myöntämisvaltuus	668,811	-
32.40.82	<i>Lainat Finnvera Oyj:n varainhankintaan</i> (arviomääräraha) — myöntämisvaltuus	1 000,000	1 000,000

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
01. Hallinto	763 910	720 039	777 841	57 802	8
01. Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot (siirtomäärä- raha 2 v)	32 874	33 700	34 560	860	3
02. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot (siirtomäärä- raha 2 v)	171 937	170 338	173 653	3 315	2
03. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (siirtomäärä- raha 2 v)	163 524	171 613	196 375	24 762	14
04. Geologian tutkimus- keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	30 942	32 248	32 302	54	0
05. Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin toimintamenot (siirtomäärä- raha 3 v)	87 200	97 474	99 471	1 997	2
06. Kilpailu- ja kuluttaja- viraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 294	15 548	18 519	2 971	19
07. Patenti- ja rekisteri- hallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	-1 565	7 943	8 722	779	10
08. Turvallisuus- ja kemikaali- viraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	19 218	19 564	19 923	359	2
09. Energiaviraston toiminta- menot (siirtomääräraha 2 v)	6 563	6 839	6 771	-68	-1

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018	v. 2019	v. 2020	Muutos 2019—2020	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
20. Siviilipalvelus (arviomääräraha)	3 859	4 939	4 939	—	0
(21.) Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 3 v)	5 732	786	—	-786	-100
29. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	45 220	36 072	57 072	21 000	58
(31.) Korvaus talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä (siirtomääräraha 2 v)	4 731	—	—	—	0
40. Valtionavustus kestävää kasvupolitiikkaa edistäville toimijoille (siirtomääräraha 3 v)	18 651	5 171	5 751	580	11
41. Erityisavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n tutkimusinfrastruktuuriin (arviomääräraha)	1 500	10 400	2 100	-8 300	-80
49. Valtionavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	89 303	94 403	97 303	2 900	3
50. Valtionavustus kuluttajajärjestölle (kiinteä määräraha)	872	872	1 122	250	29
51. Valtion osuus merimiespalvelutoiminnasta (arviomääräraha)	1 549	2 572	2 572	—	0
53. Matkustajien paluukuljetukset ja korvaukset (siirtomääräraha 3 v)	1 000	1 000	400	-600	-60
66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	8 507	8 507	16 236	7 729	91
(88.) Pääomasijoitus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:lle (siirtomääräraha 3 v)	15 000	—	—	—	0
(89.) Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)	46 000	—	—	—	0
95. Eräät oikeudenkäyntikulut ja korvaukset (arviomääräraha)	0	50	50	—	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018	v. 2019	v. 2020	Muutos 2019—2020	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
20. Uudistuminen ja vähähiilisyys	1 011 522	728 648	915 303	186 655	26
20. Energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian käytön edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	3 500	3 420	3 420	—	0
(28.) Materiaalitehokkuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	400	400	—	-400	-100
40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)	260 363	275 500	298 301	22 801	8
41. Energiatuki (arviomääräraha)	30 708	47 250	60 750	13 500	29
42. Kiertotalouden ekosysteemien ja osaamisalustojen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	5 000	5 000	1 000	-4 000	-80
43. Yritysvetoisen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan sekä kiertoalouden ja toimialojen kasvun tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	49 300	—	87 550	87 550	0
44. Kiertotalouden investointituki (siirtomääräraha 3 v)	2 000	2 530	1 000	-1 530	-60
45. LNG-terminaalien investointituki (arviomääräraha)	13 830	14 930	5 532	-9 398	-63
(46.) Laivanrakennuksen innovaatiotuki (siirtomääräraha 3 v)	10 000	10 000	—	-10 000	-100
47. Sähköisen liikenteen ja biokaasun liikennekäytön infrastruktuurin edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	3 000	3 000	8 000	5 000	167
48. Uusiutuvan energian tuotantotuki (arviomääräraha)	249 809	214 500	232 550	18 050	8
(50.) Avustus kansainvälisen teknologiapalkinnon maksamiseen (siirtomääräraha 2 v)	1 000	—	—	—	0
(51.) Naisille suunnattu innovaatiopalkinto (siirtomääräraha 2 v)	118	118	—	-118	-100

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018	v. 2019	v. 2020	Muutos 2019—2020	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
66. Siirrot EU:n innovaatio- rahastoon (arviomääräraha)	—	—	60 000	60 000	0
(80.) Lainat Suomen Vientiluotto Oy:n jälleerahoitus- toimintaan (arviomääräraha)	214 787	—	—	—	0
83. Lainat tutkimus- ja innovaatiotoimintaan (arviomääräraha)	161 793	140 000	137 200	-2 800	-2
87. Pääomallinat teollisuuden uudistumiseen ja yritys- vetoisten liiketoimintaeko- systemien kehittämiseen (arviomääräraha)	5 914	12 000	20 000	8 000	67
30. Työllisyys ja yrittäjyys	742 570	725 476	850 504	125 028	17
40. Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	17 708	3 300	21 000	17 700	536
42. Yritysten kehittämis- hankkeiden tukeminen (arviomääräraha)	12 069	8 178	7 978	-200	-2
(43.) Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin (arviomääräraha)	426	—	—	—	0
44. Alueellinen kuljetustuki (siirtomääräraha 3 v)	5 000	6 000	6 000	—	0
46. Päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensatio- tuki (arviomääräraha)	26 752	30 000	78 000	48 000	160
51. Julkiset työvoima- ja yritys- palvelut (siirtomääräraha 2 v)	321 050	244 061	294 460	50 399	21
52. Palkkaturva (arviomäärä- raha)	25 141	32 000	32 000	—	0
64. EU:n ja valtion rahoitus- osuus EU:n rakenne- rahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesio politiikan ohjelmiin (arviomääräraha)	334 422	401 887	410 166	8 279	2
(65.) Työllisyysperusteiset siirto- menot investointeihin (arviomääräraha)	—	50	—	-50	-100
95. Vaikuttavuusinvestointien tuotonmaksu (arviomäärä- raha)	—	—	900	900	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
(40.) Yritysten toiminta- ympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä	—	—	—	—	0
40. Yritysten erityisrahoitus	51 849	102 732	121 823	19 091	19
42. Valtiontuki sähköhuollon varmistamiseksi (arviomääräraha)	10	125	700	575	460
47. Finnvera Oyj:n tappio- korvaukset ja korkotuet (arviomääräraha)	19 620	30 777	33 691	2 914	9
48. Korko- ja muu tuki julkisesti tuetuille vienti- ja alus- luotoille (arviomääräraha)	26 219	57 800	67 400	9 600	17
60. Siirrot hallinnonalan rahastoihin (arviomäärä- raha)	0	20	20	—	0
82. Lainat Finnvera Oyj:n varainhankintaan (arviomääräraha)	0	10	10	—	0
89. Pääomasijoitus Business Finland Venture Capital Oy:lle (siirtomääräraha 3 v)	6 000	10 800	14 900	4 100	38
95. Tuotonvaihtosopimus- ja suojausmenot (arviomäärä- raha)	—	3 200	5 102	1 902	59
(50.) Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka	—	—	—	—	0
50. Kotouttaminen	228 614	223 704	197 919	-25 785	-12
03. Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	3 561	1 631	12 601	10 970	673
30. Valtion korvaukset kotouttamisesta (arviomääräraha)	225 053	222 073	185 318	-36 755	-17
(60.) Energiapolitiikka	40 131	—	—	—	0
(43.) Kioton mekanismit (arviomääräraha)	131	—	—	—	0
(45.) Uusiutuvan energian ja uuden energiateknologian investointituki (siirtomäärä- raha 3 v)	40 000	—	—	—	0
Yhteensä	2 838 596	2 500 599	2 863 390	362 791	15
Henkilöstön kokonaismäärä	8 296	8 288	8 446		

01. (32.01, osa, 20, osa, 30, osa, 40, osa ja 60, osa) Hallinto**Valtuus**

Luottolaitosten varoista myönnettävien eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) 4 §:n mukainen turvavarastointilainojen korkohyvityksen enimmäismäärä on 5 %. Uusia turvavarastolainoja saa hyväksyä vuonna 2020 enintään 8 400 000 euroa.

Turvavarastolain (970/1982) 7 §:n mukaisia varastoavustuksia saa myöntää vuonna 2020 enintään 34 000 euroa.

Selvitysosa: Työ- ja elinkeinoministeriö toteuttaa yhdessä hallinnonalan yksiköiden ja muiden ministeriöiden kanssa kasvupolitiikkaa, jolla tuetaan hallitusohjelman kasvu- ja työllisyystavoitteiden saavuttamista. Kasvupolitiikan perustana on menestyvä yritystoiminta, joka innovoi, työllistää ja luo hyvinvointia Suomeen. Hallinnonalan toimijoiden tavoitteena on rakentaa kestävä kasvua tukeva toimintaympäristö, jolla luodaan toimintaedellytyksiä kilpailukyvyyn ja talouden kasvun vahvistumiselle.

Suomen taloudellisen menestyksen ja suomalaisyritysten kasvuedellytysten kannalta on keskeistä huolehtia siitä, että yritysten säädösympäristö on toimiva ja kilpailukykyinen. Hallinnonalalla toteutetaan kokonaisvaltaisesti toimenpiteitä, joilla Suomi kehittyy houkuttelevaksi ja kilpailukykyiseksi maaksi tehdä työtä ja yrittää. Yritysten kasvuedellytyksiä vahvistetaan purkamalla niitä rajoittavaa tai hidastavaa sääntelyä. Talouden kilpailullisuutta kasvatetaan ja markkinaehtoisen liiketoiminnan harjoittamisen edellytyksiä parannetaan.

Innovaatiot ja toimiva aineettoman omaisuuden suojajärjestelmä ovat keskeisiä suomalaisyritysten kasvun ja kansainvälisen kilpailukyvyyn kannalta. Toimiva ja kilpailukykyinen aineettomien oikeuksien järjestelmä varmistaa yritysten innovaatioiden ja muun aineettoman omaisuuden suojan ja hyödyntämisen sekä oikeuksien tehokkaan täytäntöönpanon Suomessa ja kansainvälisesti.

Toimivat työmarkkinat ja ajanmukainen - työnantajien, työntekijöiden ja yritysten tarpeet huomioon ottava - työlainsäädäntö sekä hyvä työelämän laatu ovat yritysten kilpailuetuja. Yritysten tasapuolisista kilpailuedellytyksistä huolehditaan muun muassa työlainsäädännön keinoin. Paikallisen sopimisen edellytyksiä parantamalla sekä yritysten toimintaedellytyksiä ja kasvuhallukkuutta edistämällä helpotetaan tavoitetta nostaa työllisyysastetta. Työnantajien hallinnollista taakkaa pyritään keventämään lupa- ja ilmoitusmenettelyjä karsimalla.

Poikkeusoloihin varautumista linjaa huoltovarmuuden tavoitepäätös (1048/2018). Kansallisen huoltovarmuuden strateginen tavoite on turvata kriittisten infrastruktuurien, tuotannon ja palveluiden toimivuus siten, että ne kykenevät täyttämään väestön, talouselämän ja maanpuolustuksen välttämättömimmät perustarpeet kaikissa olosuhteissa.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti tulosalueelle seuraavat tavoitteet vuodelle 2020:

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
--	-------------------	---------------	---------------

Konsernin virastojen digivalmiudet kasvavat

— Digikypsyyssindeksi (itscarvio, 1—5) - 3,01 > 3,01

	Henkilötyövuodet			Kokonaistyötyytyväisyys (1—5)		
	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Työ- ja elinkeinoministeriö	398	405	400	3,6	> 3,6	> 3,6
ELY-keskukset	2 949	2 916	2 932	3,6	> 3,5	> 3,6
Työ- ja elinkeinotoimistot	3 032	2 988	3 085	3,5	> 3,4	> 3,5
Geologian tutkimuskeskus	425	400	410	3,7	3,7	3,75
Business Finland	615	610	610	3,1	> 3,5	> 3,5
Kilpailu- ja kuluttajavirasto	141	203	234	3,7	> 3,7	> 3,8
Patentti- ja rekisterihallitus	400	416	415	3,9	3,8	3,9
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto	254	274	264	3,5	3,7	3,8
Energiavirasto	82	76	76	4,0	> 3,9	> 3,9
Yhteensä	8 296	8 288	8 426	3,6	> 3,6	> 3,6

01. Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 34 560 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) kuluttajatiedon julkistamispalkintoa varten
- 2) EU:n sisäasioiden rahastoon kuuluvasta Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastosta (AMIF) rahoitettavista hankkeista aiheutuvien siirtomenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa Suomen yrittäjyyden ja innovaatiotoiminnan toimintaympäristöstä, työmarkkinoiden toimivuudesta ja työntekijöiden työllistymiskyvystä sekä alueiden kehittymisestä. Ministeriö johtaa ja ohjaa kasvu- sekä elinkeino- ja innovaatiopolitiikkaa, työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikkaa, kuluttaja- ja kilpailupolitiikkaa, alue-, energia- ja ilmastopolitiikkaa sekä työelämän kehittämistä ja maahanmuuttajien kotouttamista.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen ministeriön toiminnalle asetetaan alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2020:

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Hallituksen esitykset (kpl)	35	30	30
— Luvutun istuntokauden aikana eduskunnalle (%)	85	> 80	> 80
— Muutoksia eduskunnassa säädösteknisten tai kielellisten puutteiden johdosta (%)	0,5	0	0
Valtioneuvoston asetukset (kpl)	33	20	20

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	39 744	42 700	43 060
Bruttotulot	8 271	9 000	8 500
Nettomenot	31 473	33 700	34 560
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	7 323		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	8 724		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Arkistonjärjestelymenot (siirto momentille 23.01.01)	-67
Eriyisasiantuntijan palkkaus- ja muut menot (siirto momentilta 24.01.01)	88
ESIR-neuvontapalvelut (siirto momentille 32.01.21)	-400
Hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirto momentilta 32.01.21)	603
Hilma-järjestelmän ylläpito (siirto momentille 28.01.01)	-20
Julkisten hankintojen neuvontayksikkö (siirto momentille 32.01.40)	-500
Kiertotalouden strateginen edistämishjelma (HO 2019)	1 000
Kotouttamistehtävät (1 htv) (HO 2019)	70
Kv-rekrytoinnin toimintamalli (1 htv) (HO 2019)	70
Materiaalitehokkuuden edistäminen (siirto momentilta 32.20.28)	270
Osaamisen kehittämistehtävät (1 htv) (siirto momentilta 32.30.51)	69
Osatyökykyisten työkykyohjelma (HO 2019 kertaluonteinen)	100
Toimialakohtainen kasvukokonaisuus (HO 2019 kertaluonteinen)	800
VAHVA-asianhallintajärjestelmän käyttöönotolla saavutettava tuottavuushyöty	-24
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-23
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-89
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	361
Palkkausten tarkistukset	-60
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	83
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-1 400
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-71
Yhteensä	860
2020 talousarvio	34 560 000
2019 talousarvio	33 700 000
2018 tilinpäätös	32 874 000

02. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 173 653 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) euroneuvontakeskuksista aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) porotilalain, luontaiselinkeinolain, kolttalain ja maatilalakia edeltävän lainsäädännön mukaisesti valtion hallinnassa olevien kiinteistöjen hoitomenojen maksamiseen

3) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen

4) yritysten kehittämispalvelujen kehittämisestä, edistämisestä ja ylläpidosta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset) edistävät alueellista kehittämistä hoitamalla valtionhallinnon toimeenpano- ja kehittämistehtäviä alueilla. ELY-keskukset edistävät yrittäjyyttä, työmarkkinoiden toimintaa, osaamista ja kulttuuria, maaseudun elinvoimaisuutta, joukkoliikennettä ja sen kehittämistä sekä liikennejärjestelmän toimivuutta ja liikenteen turvallisuutta, hyvää ympäristöä sekä luonnon ja luonnonvarojen kestäväää käyttöä alueilla sekä työvoiman maahanmuuttoa alueilla. ELY-keskuksia on 15 ja ne toimivat kiinteässä yhteistyössä maakunnan liittojen ja kuntien kanssa. Paikallishallinnon viranomaisista ELY-keskusten ohjaukseen kuuluvat työ- ja elinkeinotoimistot (TE-toimistot). Lisäksi ELY-keskuksilla ja TE-toimistoilla on valtakunnallinen kehittämis- ja hallintopalveluja tuottava virasto (KEHA-keskus).

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen ohjaavat ministeriöt (sisäministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö ja ympäristöministeriö) asettavat alustavasti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2020:

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Asiakaspalvelutyytyväisyys (1—5)	4,2	> 4	> 4
ELY-keskusten sidosryhmien kokonaistyytyväisyys(1—5)	-	> 3,7	-

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	208 072	200 338	203 653
Bruttotulot	35 043	30 000	30 000
Nettomenot	173 029	170 338	173 653
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	31 188		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	30 096		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	8 775	8 500	8 000
— muut tuotot	-32	-	-
Tuotot yhteensä	8 743	8 500	8 000
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	6 129	5 500	6 000
— osuus yhteiskustannuksista	1 756	3 000	2 000
Kustannukset yhteensä	7 885	8 500	8 000
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	858	-	-
Kustannusvastaavuus, %	111	100	100

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	7 940	6 000	8 000
— EU:lta saatava rahoitus	95	-	-
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	12	2	-
— yhteisrahoitteisen toiminnan muut tuotot	2 608	1 500	2 500
Tuotot yhteensä	10 655	7 502	10 500
Hankkeiden kokonaiskustannukset	12 126	9 000	12 000
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-1 471	-1 498	-1 500
Omarahoitusosuus, %	12	17	13

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kautta ohjautuu rahoitusta seuraavilta talousarvion momenteilta: 30.10.51, 30.40.20, 21, 22, 31, 40, 51 ja 62, 31.10.31, 31.20.54 ja 55, 32.01.03, 20 ja 51, 32.20.41, 32.30.42, 51, 52 ja 64, 32.50.30, 33.20.31, 50 ja 52, 35.01.65, 35.10.20, 21, 22, 61 ja 63 sekä 35.20.64.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Digitehtävät (-2 htv) (siirto momentille 28.30.03)	-120
Hilma-järjestelmän ylläpito (siirto momentille 28.01.01)	-50
Kotouttamisen oikeudellinen neuvonta (1 htv) (siirto momentilta 32.01.03)	60
Kv. rekrytoinnin kehittäminen (2 htv) (HO 2019)	120
Maahanmuuttajien osaamisen kehittäminen (1 htv) (HO 2019)	60
Palkkatuen lisääminen, maksatustehtävät (20 htv) (HO 2019)	1 000
Palkkatuen maksatustehtävät (12 htv) (siirto momentilta 32.30.51)	400

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkaus- ja muut menot (siirto momentille 32.01.05)	-86
Siirtyvän erän leikkauksen palautus	1 800
Tulvasuojelu ja peltojen vesienhallinta (2 htv) (HO 2019)	130
Vuokrien indeksikorotus ja säästö	-21
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-390
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	2 085
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-885
Palkkausten tarkistukset	-349
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	473
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-500
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-413
Tasomuutos	1
Yhteensä	3 315

2020 talousarvio	173 653 000
2019 talousarvio	170 338 000
2018 tilinpäätös	171 937 000

03. (32.30.01) Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 196 375 000 euroa.

Selvitysosa: Työ- ja elinkeinotoimiston (TE-toimisto) tehtävänä on yritys- ja työnantajalähtöinen työnvälitys, joka tukee nopeaa työllistymistä ja avoimien työpaikkojen mahdollisimman tehokasta täyttämistä. TE-toimistot toimivat ELY-keskusten alaisina paikallishallinnon viranomaisena.

Työ- ja elinkeinoministeriö päättää, kuinka suuri osa työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenoihin tarkoitetuista määrärahoista käytetään työllistymistä edistävään monialaiseen yhteis palveluun.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti työ- ja elinkeinotoimistoille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2020:

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Työnantaja-asiakkaiden kokonaistyytyväisyys (1—5)	4,1	> 4,0	> 4,0
Työnhakija-asiakkaiden kokonaistyytyväisyys (1—5)	3,8	> 4,0	> 4,0

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	173 139	172 013	196 775
Bruttotulot	905	400	400
Nettomenot	172 234	171 613	196 375
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	33 072		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	24 362		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen hallinnon yhteisen asiakaspalvelun pilotoinnin päättyminen (siirto momentilta 28.40.03)		21
Kotouttaminen ja työlupaprosessien tehostaminen (20 htv) (HO 2019)		1 000
Kotouttamisen oikeudellinen neuvonta (-1 htv) (siirto momentille 32.01.02)		-60
Kv. rekrytoinnin ostopalvelut (HO 2019)		1 610
Kv. rekrytoinnin tehostaminen (4 htv) (HO 2019)		200
Maahanmuuttajien osaamisen tunnistaminen (11 htv) (HO 2019)		550
Määräaikaishaastattelut (-100 htv)		-5 000
Määräaikaishaastattelut ja nuorisotakuun edistäminen (100 htv) (HO 2019)		5 000
Osatyökykyisten työkykyohjelma (HO 2019 kertaluonteinen)		1 000
Palkkatuen lisääminen, digitaaliset palvelut (HO 2019)		2 000
Palvelujen kehittämis- ja kokeilumenot (siirto momentilta 32.30.51)		1 300
TE-digitalisaatiohanke (HO 2019 kertaluonteinen)		10 000
Työllisyyden edistäminen ja palvelujen kehittäminen (HO 2019)		5 000
Työllisyyspalveluiden hallinnon kehittäminen (HO 2019 kertaluonteinen)		1 000
Lomarahojen alentaminen (Kiky)		1 912
Palkkausten tarkistukset		-328
Sairausräjäytysmaksun alentaminen (Kiky)		435
Siirtyvien erien taso (HO 2019)		-500
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)		-378
Yhteensä		24 762

2020 talousarvio	196 375 000
2019 I lisätalousarvio	3 000 000
2019 talousarvio	171 613 000
2018 tilinpäätös	163 524 000

04. (32.20.01) Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 32 302 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) tutkimustoimintaan liittyvien kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuista, rahoitusosuuksista ja yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen

2) EU:n rakennerahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen

3) yhteisprofessoreista aiheutuvien menojen ja rahoitusosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Geologian tutkimuskeskuksen (GTK) tehtävänä on tuottaa ja levittää geologista tietoa, joka edistää maankamاران luonnonvarojen kestäväää käyttöä. Tutkimuskeskusta kehitetään kansallisena geotietokeskuksena sekä eurooppalaisena huippuosajana mineraalivarojen kestävään käytön tutkimuksessa.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti Geologian tutkimuskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2020:

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Uudet tulosalueet v. 2020: roolin osuus ydintoiminnasta (%)			
— asiakastoimeksiannot	-	-	25
— tiede ja innovaatiot	-	-	22
— geotietokeskus	-	-	28
— muu ydintoiminta	-	-	25
Yhteisrahoitteinen toiminta			
— osuus ydintoiminnan htv-kertymästä (%)	32,1	20	20

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	45 922	44 248	45 302
Bruttotulot	16 853	12 000	13 000
Nettomenot	29 069	32 248	32 302
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 409		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	6 282		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	9 760	7 800	8 000
— muut tuotot	92	-	-
Tuotot yhteensä	9 852	7 800	8 000

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	5 791	5 550	5 650
— osuus yhteiskustannuksista	2 177	1 700	1 750
Kustannukset yhteensä	7 968	7 250	7 400
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	1 884	550	600
Kustannusvastaavuus, %	124	108	108

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	3 392	2 200	2 800
— EU:lta saatava rahoitus	1 857	700	1 000
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	1 648	1 300	1 200
Tuotot yhteensä	6 897	4 200	5 000
Hankkeiden kokonaiskustannukset	9 838	8 400	10 000
Omarahoitusosuus(tuotot - kustannukset)	-2 941	-4 200	-5 000
Omarahoitusosuus, %	30	50	50

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-24
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-69
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	340
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-151
Palkkausten tarkistukset	-53
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	78
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-68
Tasomuutos	1
Yhteensä	54

2020 talousarvio	32 302 000
2019 talousarvio	32 248 000
2018 tilinpäätös	30 942 000

05. (32.20.06) *Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin toimintamenot* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 99 471 000 euroa.

Määrärahasta voidaan suorittaa myös ennakkomaksuja Business Finland -yhtiölle siltä Innovaatorahoituskeskus Business Finlandille ostettavien palvelujen osalta.

Selvitysosa: Business Finland -kokonaisuus muodostuu Innovaatorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä.

Business Finland edistää elinkeinojen kehittymistä teknologian, innovaatioiden ja kasvurahoituksen keinoin. Tämä uudistaa elinkeinoja, kasvattaa jalostusarvoa ja tuottavuutta, lisää vientiä ja yritysten kansainvälistymistä, parantaa työelämän laatua sekä luo näin työllisyyttä ja hyvinvointia. Tulokset saavutetaan asiakkaiden tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnalla sekä kansainvälisen liiketoiminnan kehittämällä, joihin Business Finland kannustaa rahoituksellaan, ohjelmatoiminnalla sekä kansainvälistymis- ja muilla neuvontapalveluilla hyödyntäen myös kansainvälisiä kumppanuuksia. Business Finland edistää toiminnallaan myös Suomeen suuntautuvia ulkomaisia investointeja ja pääomasijoituksia sekä Suomeen suuntautuvaa ulkomaista matkailua. Business Finlandin Talent-toiminnalla tuetaan kansainvälisten osaajien sijoittumista Suomeen ja asiantuntemuksen hyödyntämistä yritysten kasvussa, kansainvälistymisessä ja uudistumisessa sekä investointien kasvussa.

Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnassa asiakkaita ovat yritykset sekä tutkimus- ja julkiset organisaatiot. Kansainvälistymispalveluja Suomessa ja ulkomailla suunnataan erityisesti pk-yritysten kansainvälistymisvalmiuksien vahvistamiseen ja toimintaedellytysten kehittämiseen. Yhteistyö ulkoasiainhallinnon edustustojen kanssa vahvistaa Team Finland -verkoston palvelukykyä maailmalla.

Ulkomaisten investointien ja pääomien hankinnassa kohteena ovat erityisesti osaamisintensiiviset alat, korkean lisäarvon tuotanto sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatioinvestoinnit. Matkailun edistämässä vahvistetaan ja kehitetään Suomen matkailumaakuvaa, matkailupalvelujen vientiä ja kysyntää yhdessä matkailualojen ja muiden toimijoiden kanssa sekä tuetaan matkailuyritysten kansainvälistymistä.

Hallitusohjelman mukaisesti Business Finland kohdentaa toimintaansa kiertotalouden, elintarvike- ja puutuotealan ohjelmatoimintaan, matkailun edistämishjelmaan sekä luovien alojen kasvua tukevaan Creative Business Finland -ohjelmaan.

Suomi osallistuu Dubain maailmannäyttelyyn vuosina 2020—2021. Tavoitteena on edistää suomalaisten yritysten kansainvälistymistä ja parantaa Suomen houkuttelevuutta matkailulle ja investoinneille maakuvaa vahvistamalla. Business Finlandille arvioidaan aiheutuvan näyttelyyn osallistumisesta vuosina 2019—2021 yhteensä 10 milj. euron kustannukset, joista elinkeinoelämä kattaa vähintään puolet.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti Business Finlandille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2020:

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Innovaatorahoitustyön kokonaiskustannus/myönnetty rahoitus (%)	3,5	< 3,5	< 3,5
Business Finlandin asiakkaiden suositteluhallukkuus (-100—100)	65	> 56	> 56

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Innovaatiotoiminnan edistäminen, kansainvälistymispalvelut, hanke- ja ohjelma-toiminta sekä Suomeen suuntautuvien ulkomaisten investointien ja pääomasijoitusten edistäminen	77 171 000
Toimialakohtainen kasvukokonaisuus	5 500 000
Kiertotalouden edistäminen	2 000 000
Creative Business Finland	1 000 000
Talent-toiminta	2 000 000
Dubain maailmannäyttelyyn osallistuminen	2 000 000
Suomeen suuntautuvan matkailun edistäminen	9 800 000
Yhteensä	99 471 000

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	81 969	97 574	99 571
Bruttotulot	-373	100	100
Nettomenot	82 342	97 474	99 471
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	11 736		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	16 594		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Audiovisuaalisen kannustinjärjestelmän käyttöönotto (siirto momentille 29.10.20)	-250
Audiovisuaalisen kannustinjärjestelmän käyttöönotto (siirto momentille 32.01.21)	-250
Creative Business Finland (HO 2019 kertaluonteinen)	1 000
Määräaikainen kiertotalouden investointi- ja innovaatiotuki (HO 2019 kerta-luonteinen)	2 000
Matkailu 4.0 -hanke	-6 350
Palkkaus- ja muut menot (siirto momentilta 32.01.02)	86
Talent-toiminta (HO 2019)	2 000
Team Finland -ohjelmatoiminta	-5 000
Toimialakohtainen kasvukokonaisuus (HO 2019 kertaluonteinen)	5 500
Viennin ja kansainvälistymisen edistäminen (HO 2019)	5 000
Vientikeskusverkosto, määräaikaisen lisäyksen päätyminen	-1 000
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-12
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-94
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	441
Palkkausten tarkistukset	-87
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	101
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-1 000
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-87
Tasomuutos	-1
Yhteensä	1 997

2020 talousarvio	99 471 000
2019 talousarvio	97 474 000
2018 tilinpäätös	87 200 000

06. (32.40.01) *Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 18 519 000 euroa.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista sekä laeiksi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta. Kilpailu- ja kuluttajavirasto edistää markkinoiden toimivuutta. Tavoitteena on terveen ja toimivan kilpailun turvaaminen ja talouden tehokkuuden lisääminen sekä yksityisessä että julkisessa toiminnassa sekä se, että yritykset toimivat vastuullisesti ja että kuluttajat voivat luottaa markkinoiden toimivuuteen ja häiriötilanteiden nopeaan selvittämiseen. Kuluttajavastuualueen ylijohtaja toimii kuluttaja-asiamiehenä. Virasto hoitaa myös kuluttajaneuvonnan tehtäviä ja vaikuttaa yleisesti kilpailun toimivuuteen ja kuluttajien asemaan.

Virasto luo edellytyksiä talouskasvulle sekä uudelle ja terveelle yritystoiminnalle. Taloudellinen kilpailu ohjaa talouden uudistumista ja luo kannusteita innovointiin ja investointeihin. Kuluttajien luottamus toimintaympäristöön ja toimijoihin markkinoilla luovat edellytyksiä yksityisen kasvun kasvulle.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti Kilpailu- ja kuluttajavirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2020:

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Uskottavan "hard core" -kartellien vastaisen politiikan vahvistaminen			
— Sidosryhmien arvio (1—5)	3,6	> 4,0	> 4,0
Yrityskauppa- ja kuluttajaviraston avulla estetään tehokkaasti keskittymisestä aiheutuvia kilpailuongelmia			
— Sidosryhmien arvio (1—5)	3,5	> 3,7	> 3,7
Kuluttaja-asiamiehen toimenpitein elinkeinoharjoittajat muuttavat toimintaansa kuluttajansuojalainsäädännön mukaiseksi			
— Tapaukset, joissa yritys on muuttanut toimintaansa kuluttajansuojalainsäädännön mukaiseksi (kpl)	108	130	130
Kuluttajaneuvonta			
— Valtakunnalliseen puhelinneuvontaan soittaneista asiakkaista on palveltu (%)	67	> 90	> 90

Henkilötyövuosien arvioitu jakautuminen toimialoittain

	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Markkinoiden toimivuuden edistäminen	24,7	25,5	33,5
Kilpailuvalvonta	65,7	67,0	82,0
Kuluttaja-asiamiehen valvonta ja muu kuluttajansuoja	34,5	35,5	44,0
Kuluttajaneuvonta	-	58,0	57,0
Hallintopalvelut	15,9	17,0	17,5
Yhteensä	140,8	203	234

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	11 572	15 908	18 879
Bruttotulot	495	360	360
Nettomenot	11 077	15 548	18 519
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 978		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 195		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

EU:n yhteistyöasetuksen toimeenpano (8 htv)	650
Kilpailu- ja kuluttajapolitiikan vahvistaminen (HO 2019)	1 350
Kilpailuvalvonnan vahvistaminen	400
Kilpailuvalvonnan vahvistaminen (siirto momentilta 32.01.21)	500
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-4
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-21
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	139
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-21
Palkkausten tarkistukset	-25
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	32
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-29
Yhteensä	2 971

2020 talousarvio	18 519 000
2019 I lisätalousarvio	—
2019 talousarvio	15 548 000
2018 tilinpäätös	11 294 000

07. (32.40.03) Patentti- ja rekisterihallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 722 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin ja kansainväliseen toimintaan liittyviin projekteihin.

Momentille budjetoidaan hakemus-, ilmoitus- ja käsittelymenettelyistä johtuen tulot pääsääntöisesti maksuperusteella.

Selvitysosa: Teollisoikeuksien ja yritys- ja yhteisötoiminnan asiantuntijaorganisaationa Patentti- ja rekisterihallitus (PRH) edistää ja kehittää yrittäjyyttä, innovatiivisuutta ja yhteisöllistä toimintaa Suomessa ja kansainvälisesti.

Talousarvioesityksessä varaudutaan eurooppalaisen yhtenäispatentin voimaantuloon vuoden 2020 alusta lukien.

Momentilta maksetaan 730 000 euroa säätiövalvonnan ja teollisoikeusasiamiesten valvonnan kustannuksia sekä 2 260 000 euroa tilintarkastusvalvonnan kustannuksia. Vastaavan suuruiset valvontamaksut tuloutuvat momentille 11.19.09.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti Patentti- ja rekisterihallitukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2020:

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Työn tuottavuus (tuottavuuden muutos, %)	4,1	> 1,0	> 1,0
Taloudellisuus (yksikkökustannusten muutos, %)	-2,1	< 2,0	< 2,0
Tuotokset ja laadunhallinta			
Asiakastyytyväisyys (1—5)	4,0	> 4,0	> 4,0
Sähköinen asiointi			
— Patenttihakemukset (%)	96,1	> 95	> 95
— Tavaramerkkihakemukset (%)	86,2	> 90	> 90
— Kaupparekisteri-ilmoitukset (%)	59,6	> 65	> 70
— Yhdistysrekisteri-ilmoitukset (%)	84,9	> 80	> 85
Keskimääräiset käsittelyajat			
— Kansalliset patenttihakemukset (v)	2,3	< 2,4	< 2,3
— PCT-tutkimukset määräajassa (%)	92,7	> 80	> 85
— Kansalliset tavaramerkkihakemukset (kk)	1,0	< 2,8	< 2,6
— Sähköiset kaupparekisteri-ilmoitukset (pv)	1,0	< 2	< 2
— Yhdistysrekisteri-ilmoitus (pv)	3	< 5	< 4

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
--	-------------------	------------------------------------	----------------

Omakustannusarvoon hinnoiteltavat julkisoikeudelliset suoritteet

Maksullisen toiminnan tuotot

— suoritteiden myyntituotot	54 523	46 000	46 700
— muut tuotot	3 752	-	-
Tuotot yhteensä	58 275	46 000	46 700

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	42 201	44 443	44 922
— osuus yhteiskustannuksista	9 748	9 500	10 500
Kustannukset yhteensä	51 949	53 943	55 422
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	6 326	-7 943	-8 722
Kustannusvastaavuus, %	112	85	84

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	54 704	53 943	55 422
Bruttotulot	58 275	46 000	46 700
Nettomenot	-3 571	7 943	8 722
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	11 946		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	13 952		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eurooppalaisen yhtenäispatentin voimaantulo (PRH:n tulonmenetysten kompensatio)		800
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)		-21
Yhteensä		779
2020 talousarvio		8 722 000
2019 talousarvio		7 943 000
2018 tilinpäätös		-1 564 661

08. (32.40.05) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 19 923 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa otetaan huomioon kemikaalituoterekisterin ja akkreditointipalvelujen maksut, Euroopan kemikaaliviraston komission asetuksen (EY) N:o 340/2008 perusteella maksamat palkkiot, erillisenä palveluna tehtävien kasvinsuojeluaineiden ja biosidien arviointien korvaukset sekä yhteishankkeista muilta osapuolilta saatava rahoitus.

Selvitysosa: Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) valvoo ja edistää tuotteiden, palveluiden ja teollisen toiminnan turvallisuutta ja luotettavuutta sekä edistää yritysten kilpailukykyä. Tukes edistää mineraalivarojen hallintaa ja toimii kansallisena akkreditointielimenä. Tavoitteena on toimijoiden vastuullisuuden ja riskienhallinnan parantaminen turvallisuuden edistämiseksi henkilö-, omaisuus- ja ympäristövahinkojen ehkäisemiseksi, kemikaalien terveys- ja ympäristöhaittojen vähentämiseksi sekä tasapuolisten kilpailuolosuhteiden varmistamiseksi. Toiminta koh-

distuu markkinoilla oleviin tuotteisiin, kemikaaleihin, tuotantolaitoksiin, laitteistoihin, palveluihin sekä yritysten ja kuluttajien toimintatapoihin.

Työ- ja elinkeinoministeriö, sisäministeriö pelastustoimen laitteiden valvonnan osalta sekä maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö kemikaalien tuotevalvonnan osalta asettavat alustavasti Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2020:

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Suuronnettomuusvaarallisten yritysten riskienhallinta			
— Hyväksyttävän riskienhallintatason omaavien kemikaali- ja räjähdetuotantolaitosten osuus valvontakohteista (%)	68	> 65	> 65
Lupa- ja valvontatoiminta on ennakoitavaa, riskiperusteista ja tehokasta			
— Asiakas- ja sidosryhmäytyvyisyys (1—5)	-	> 4	> 4
— Lupa- ja ilmoitusprosessien digitalisaatioaste (%)	10	15	35

Maksullisen toiminnan tulot on merkitty momentille 12.32.20.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Omakustannusarvoon hinnoiteltavat julkis- oikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	7 172	5 979	5 914
Tuotot yhteensä	7 172	5 979	5 914
— tästä toimintamenomomentille nettouttamattomat tuotot	3 046	2 607	2 482
Tuotot yhteensä	7 172	5 979	5 914
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	4 385	3 635	3 564
— osuus yhteiskustannuksista	2 949	2 344	2 350
Kustannukset yhteensä	7 334	5 979	5 914
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-162	-	-
Kustannusvastaavuus, %	98	100	100

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	25 071	24 178	24 415
Bruttotulot	5 405	4 614	4 492
Nettomenot	19 666	19 564	19 923
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 078		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 630		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kemikaaliturvallisuuslain soveltamisalan laajentumisesta aiheutuvat lisätehtävät	120
Kemikaaliturvallisuuslain soveltamisalan laajentumisesta aiheutuvat lisätehtävät (siirto momentilta 32.01.21)	80
Torjunta-ainejäähämiin liittyvät lisätehtävät (1 htv) (siirto momentilta 30.20.01)	70
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-8
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-43
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	215
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-44
Palkkausten tarkistukset	-37
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	47
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-41
Yhteensä	359
2020 talousarvio	19 923 000
2019 talousarvio	19 564 000
2018 tilinpäätös	19 218 000

09. (32.60.01) Energiaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 6 771 000 euroa.

Selvitysosa: Energiavirasto hoitaa energia- ja ilmastopolitiikan toimeenpanotehtäviä, joita ovat energiamarkkinoiden sekä ilmastotavoitteiden politiikkatoimien toteutumisen valvontaan ja edistämiseen liittyvät virastolle lainsäädännössä asetetut tehtävät. Energiaviraston vastuulle kuuluvat energiamarkkinoiden eli sähkön ja maakaasun tukku- ja vähittäismarkkinoiden sekä sähkö- ja maakaasuverkkotoiminnan valvonta ja edistäminen. Ilmastotavoitteiden politiikkatoimien osalta viraston vastuulle kuuluvat päästökaupan, uusiutuvan energian tukijärjestelmien, biopolttoaineiden kestävyyskriteerien sekä energiatehokkuuden valvonta ja edistäminen. Energiavirasto vastaa myös päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensatiojärjestelmän toimeenpanosta.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti Energiavirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2020:

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Viraston asianhallintaprosessin digitalisointi			
— Sähköisesti tuotettujen kirjaustapahtumien osuus kaikista kirjaustapahtumista (%)	63	> 65	> 65
Viraston lupaprosessien sujuvoittaminen			
— Verkkolupien käsittelyaika (pv)	67	< 50	< 50
— Hankelupien käsittelyaika (pv)	53	< 40	< 40
— Päästölupien käsittelyaika (pv)	46	< 50	< 70
Energiamarkkinoiden valvonnan taloudellisuus			
— Sähkö- ja maakaasuvalvonnan toimintakulut/sähkön ja maakaasun kulutus (c/kWh)	0,0042	< 0,0034	< 0,0034
Ilmastotavoitteiden edistämisen taloudellisuus			
— Päästökaupan hallinnoinnin toimintakustannukset päästökaupan piiriin kuuluvaa laitosta kohden (euroa/laitos)	3 018	3 000	< 3 400
— Uusiutuvan energian tuotantotukien hallinnointikustannukset järjestelmässä mukana olevilla laitoksilla tuotettua sähköä kohden (euroa/MWh)	0,24	< 0,30	< 0,30

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	9 948	8 439	9 801
Bruttotulot	1 807	1 600	3 030
Nettomenot	8 141	6 839	6 771
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 014		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	436		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Sähkömarkkinalain ja valvontalain määräaikaiset lisätehtävät (siirto momentille 32.01.21)			-80
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)			-4
JTS-miljardin tuottavuussäästö			-19
Lomarahojen alentaminen (Kiky)			66
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa			-19
Palkkausten tarkistukset			-13
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)			18
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)			-17
Yhteensä			-68

2020 talousarvio	6 771 000
2019 talousarvio	6 839 000
2018 tilinpäätös	6 563 000

20. Siviilipalvelus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 939 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää siviilipalveluslain (1446/2007) mukaisesti:

- 1) siviilipalveluksen toimeenpanosta aiheutuviin kustannuksiin lukuun ottamatta palkkauskustannuksia
- 2) Siviilipalveluskeskuksessa työpalvelusta suorittavien siviilipalvelusvelvollisten ylläpidosta ja etuuksista aiheutuvien kustannusten maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: ELY-keskusten ja TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen (KEHA-keskus) Siviilipalveluskeskus toimii siviilipalvelusta toimeenpanevana viranomaisena. Siviilipalveluskeskus määrää siviilipalvelusvelvolliset palvelukseen ja täydennyspalvelukseen, järjestää velvollisten koulutusjaksot sekä valvoo ja huolehtii, että siviilipalvelustoiminta järjestetään siviilipalveluslain ja -ohjeiden mukaisesti.

Siviilipalvelusaika on 347 vuorokautta, johon kuuluu 28 vuorokauden mittainen koulutusjakso ja loppuajan käsittävä työpalvelus, jonka suurin osa velvollisista suorittaa palveluspaikoissa ja arviolta noin 65 velvollista Siviilipalveluskeskuksessa.

Täydennyspalvelukseen on velvollinen osallistumaan siviilipalvelusvelvollinen, joka on suorittanut asevelvollisuuslain (1438/2007) tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaisen palveluksen ja jonka hakemus siviilipalvelukseen on hyväksytty mainitun palveluksen suorittamisen jälkeen. Siviilipalveluskeskus järjestää täydennyspalveluskoulutusta viiden vuorokauden mittaisena koulutuksena.

Siviilipalveluksen tunnuslukuja

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Siviilipalvelukseen hakeneet (hlöä)	1 815	2 000	2 000
Peruskoulutusjaksolla koulutetut (hlöä)	1 276	1 300	1 300
Siviilipalveluskeskuksesta täysin palvelleena kotiutuneet (hlöä)	65	40	40
Täydennyspalvelukseen hakeutuneet (hlöä)	376	400	400
— koulutetut (hlöt)	457	350	350

2020 talousarvio	4 939 000
2019 talousarvio	4 939 000
2018 tilinpäätös	3 858 602

(21.) Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Audiovisuaalisen kannustinjärjestelmän käyttöönotto (siirto momentilta 32.01.05)	250
ESIR-neuvontapalvelut (siirto momentilta 32.01.01)	400
Hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirto momentille 32.01.01)	-603
Kemikaaliturvallisuuslain soveltamisalan laajentumisesta aiheutuvat lisätehtävät (siirto momentille 32.01.08)	-80
Kilpailuvalvonnan vahvistaminen (siirto momentille 32.01.06)	-500
Sähkömarkkinalain valvontalain määräaikaiset lisätehtävät (siirto momentilta 32.01.09)	80
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-333
Yhteensä	-786

2019 talousarvio	786 000
2018 tilinpäätös	5 732 000

29. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 57 072 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää momenteilta 32.20.40 ja 32.20.42 maksettaviin kulutusmenoihin liittyvien arvonlisävero-osuuksien maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Arvonlisäveromenojen kasvu (Business Finland -uudistus)	21 000
Yhteensä	21 000

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	57 072 000
2019 I lisätalousarvio	21 000 000
2019 talousarvio	36 072 000
2018 tilinpäätös	45 219 753

40. Valtionavustus kestävää kasvupolitiikkaa edistäville toimijoille (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 751 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustusten myöntämiseen valtionavustuslain (688/2001) mukaisesti yrityksille ja muille yhteisöille:

1) kestävää kasvupolitiikkaa edistävien toimijoiden valtionavustuksiin

2) avustuksesta elinkeino- ja innovaatiopolitiikkaa sekä yritysten kansainvälistymistä edistäville yhteisöille vuosina 2016—2020 annetun valtioneuvoston asetuksen (1530/2015) mukaisiin yleisavustuksiin

3) kansainväliseen teknologiapalkintoon (Millennium-teknologiapalkinto).

Määrärahaa saa käyttää myös valtionavustusten myöntämiseen Euroopan komission vähämerkityksistä tukea koskevan asetuksen (EU 1407/2013) mukaisesti.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Avustusta voidaan käyttää yritystoiminnan ja yrittäjyyden edistämiseen, yritysten uudistamiseksi ja kansainvälistymiseksi tähtäävien palvelujen kehittämiseen ja tuottamiseen, standardointitoimintaan, julkisten hankintojen neuvontapalveluiden tuottamiseen, pohjoismaisen ympäristömerkkijärjestelmän kansallisen tason tehtävien hoitamiseen, suomalaisen muotoilun edistämiseen niin kotimaassa kuin maailmalla ja joka toinen vuosi myönnettävään kansainväliseen teknologiapalkintoon (Millennium-teknologiapalkinto).

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Yrittäjyyden ja yritystoiminnan edistäminen sekä kansainvälistymispalvelut	2 921 000
Kansainvälinen teknologiapalkinto	1 000 000
Julkisten hankintojen neuvontapalvelut	500 000
Standardisointitoiminta	1 330 000
Yhteensä	5 751 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö (siirto momentilta 32.01.01)	500
Kansainvälinen teknologiapalkinto	1 000
Kertaluonteisten lisäysten poisto	-920
Yhteensä	580

Momentin nimike on muutettu.

2020 talousarvio	5 751 000
2019 II lisätalousarvio	530 000
2019 I lisätalousarvio	—
2019 talousarvio	5 171 000
2018 tilinpäätös	18 651 000

41. (32.20.41) *Erytisavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n tutkimusinfrastruktuuriin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Otaniemessä sijaitsevan FiR1-tutkimusreaktorin käytöstäpoiston ja Ota-kaari 3:n kuumakammioitilojen ennallistamisen kustannuksiin.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Momentilta maksetaan ennen vuotta 2020 tehdyistä sitoumuksista aiheutuvia menoja.

Määrärahan käytön arvioitu jakautuminen (1 000 euroa)

Otakaari 3:n ennallistaminen	2 000
FiRI-tutkimusreaktorin käytöstäpoisto	100
Yhteensä	2 100

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2020	2021	2022	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Ennen vuotta 2020 tehdyt sitoumukset	2 100	500	500	3 100
Menot yhteensä	2 100	500	500	3 100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maksatusten vähentyminen	-8 300
Yhteensä	-8 300

2020 talousarvio	2 100 000
2019 talousarvio	10 400 000
2018 tilinpäätös	1 500 000

49. (32.20.49) *Valtionavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n toimintaan* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 97 303 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää yleisavustuksena yhtiölle Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain (761/2014) mukaisena rahoituksena Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n strategiseen, muuhun kuin liiketaloudellisilla perusteilla tapahtuvaan toimintaan.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena ja se voidaan maksaa ennakkona.

Selvitysosa: Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n tehtävänä on riippumattomana tutkimuslaitoksena edistää tutkimuksen ja teknologian laaja-alaista hyödyntämistä elinkeinoelämässä ja yhteiskunnassa. Yhtiö harjoittaa soveltavaa tutkimusta ja teknologian kehittämistä sekä näihin liittyvää ennakoittoa, toimii kansallisena metrologialaitoksena, ylläpitää ja kehittää kansallista metrologiajärjestelmää, mittanormaalijärjestelmää ja kalibrointipalvelua sekä harjoittaa metrologian strategista tutkimusta.

Määrärahaa kohdennetaan Suomen elinkeinorakennetta uudistavien alojen sekä kansainvälisesti merkittävien innovaatioekosysteemien kehittämiseen. Painopisteenä ovat tulevaisuuden ilmasto, resurssien riittävyys, hyvä elämä, kokonaisturvallisuus ja riskienhallinta sekä teollisuuden uudistuminen. Määrärahalla tuetaan myös kiertotalouden innovaatiohankkeita.

Strategisesti erityisen tärkeässä tutkimuksessa valtion tuki on 100 %.

Vaikuttavuus

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Elinkeinoelämän kasvu ja uudistuminen			
— Suomalaiset innovaatiot, joiden kehittämisessä ja kaupallistamisessa VTT:llä merkittävä rooli (% , 5 v. liukuva ka.)	28,4	28,4	28—30
— VTT:n mukanaolo Suomen kannalta merkittävässä innovaatio-ekosysteemeissä (kpl)	8	8	8
Suomalaisten yritysten ja tutkimusyhteisöjen kiinnittyminen kansainvälisiin arvoverkostoihin			
— VTT:n kanssa toteutettu hanke edisti asiakkaiden kytkeytymistä kansainvälisiin verkostoihin (%)	51	49	> 49
Tutkimukseen perustuvan liiketoiminnan ja yritysten synnyttäminen			
— VTT:n spin-offien saama pääoma (milj. euroa)	29	15	15
— IPR tuotot (milj. euroa)	3,4	3,3	2,8
— Maksullinen toiminta (milj. euroa)	74,3	76,5	81,0

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Yleisavustus perusrahoitukseen	80 168
Arvonlisäveromenot	16 900
Yleisavustus Euroopan atomienergiayhteisön (Euratom) fuusiotutkimuksen koordinaatiotehtävä	160
Yleisavustus jäsenmaksuihin	75
Yhteensä	97 303

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen lisäyksen poisto (energiaboratorio)	-100
Määräaikaisten kiertotalouden investointi- ja innovaatiotuki (HO 2019 kertaluonteinen)	3 000
Yhteensä	2 900

2020 talousarvio	97 303 000
2019 talousarvio	94 403 000
2018 tilinpäätös	89 303 000

50. (32.40.50) *Valtionavustus kuluttajajärjestölle* (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 1 122 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustuksena Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry:n toiminnan tukemiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry on kuluttajien etujärjestö, missä omi-
naisuudessa se neuvoo kuluttajia sekä jakaa ja välittää kuluttajatietoa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen lisäyksen poisto (Kuluttajaliiton toiminnan tukeminen)	-50
Valtionavustus Kuluttajaliitolle (HO 2019)	300
Yhteensä	250

2020 talousarvio	1 122 000
2019 talousarvio	872 000
2018 tilinpäätös	872 000

51. (32.40.51) Valtion osuus merimiespalvelutoiminnasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 572 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) merimiespalvelulain (447/2007) nojalla merimiesten hyvinvoinnin edistämiseen tarkoitettujen palvelujen valtionosuuden maksamiseen
- 2) valtion varoista korvattavista merimiesten matkakustannuksista annetun lain (1068/2013) nojalla työnantajille maksettaviin merimiesten matkakustannuksiin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Merimiespalvelutoimisto toimii työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä. Merimiespalvelutoimiston toimintaa rahoitetaan suomalaisilla aluksilla työskenteleviltä työntekijöiltä ja heidän työnantajiltaan perittävillä merimiesten palvelumaksuilla, joiden molempien suuruus on 1/1000 alukselta saaduista ja maksetuista tuloista. Valtion osuus merimiespalvelutoimiston rahoituksesta on 50 %.

Toimiston tehtävänä on kerätä palvelumaksut sekä edistää merimiesten opinto- ja aikuiskasvatus-toimintaa sekä merimiespalvelukeskusten perustamista kotimaahan ja ulkomaille, järjestää ja ohjata merimiesten liikunta- ja kulttuuritoimintaa sekä muuta virkistys- ja vapaa-ajantoimintaa, tarjota merimiehille kirjasto- ja tietopalveluja, parantaa merimiesten tiedotustoimintaa, yhteydenpitoa ja viestintäpalveluita sekä kehittää merimiespalvelutoimintaa siten, että merimiesten mahdollisuudet osallistua yhteiskuntaelämään paranevat.

Valtio korvaa suomalaisella aluksella työskentelevän työntekijän kotimatkoista varustamoille syntyneistä kustannuksista 50 %. Korvattavat kustannukset käsittävät välittömät matkakustannukset, työntekijän ylläpitokustannukset matkan aikana ja matkan järjestämisestä syntyneet kustannukset.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Valtion osuus merimiespalvelutoimiston menoista	1 072 000
Valtion osuus merimiesten matkakustannuksista	1 500 000
Yhteensä	2 572 000

Momentin nimike on muutettu.

2020 talousarvio	2 572 000
2019 talousarvio	2 572 000
2018 tilinpäätös	1 548 652

53. (32.40.53) *Matkustajien paluukuljetukset ja korvaukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää matkapalveluyhdistelmien tarjoajista annetun lain (921/2017) mukaisesti matkustajien paluukuljetusten ja korvausten maksamiseen matkapalveluyhdistelmien tarjoajien maksukyvyttömyystapauksissa.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Valtio korvaa matkustajien paluukuljetuksia ja maksaa korvauksia, mikäli matkapalveluyhdistelmien tarjoaja on maksukyvytön. Valtio voi maksaa paluukuljetusten kustannukset, mikäli se on matkustajien nopean paluukuljetuksen vuoksi välttämätöntä. Lisäksi valtio voi maksaa myös muita matkustajien saatavia, jos matkapalveluyhdistelmien tarjoajan asettama vakuus ei riitä kaikkien saatavien maksamiseen tai niiden maksaminen vakuuksista kestää kohtuuttoman kauan. Paluukuljetusten kustannukset ja matkustajille maksetut korvaukset korvataan valtiolle matkapalveluyhdistelmien tarjoajan valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksusta annetun lain (922/2017) mukaisesti asetetuista vakuuksista, niihin perustuvista kiinteistä maksuista sekä matkanjärjestäjiltä kerättävällä veroluontoisella maksulla, jonka suuruus on 0,024 % matkapalveluyhdistelmien myynnin liikevaihdosta. Maksuilla varaudutaan tilanteisiin, joissa valtio tulee korvausvelvolliseksi eikä valtion maksamia korvauksia saada perittyä takaisin vakuuksista. Lisäksi peritään vakuusmäärään perustuvaa kiinteää maksua. Maksut tuloutuvat momentille 11.19.09, jolle arvioidaan kertyvän 750 000 euroa v. 2020.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-600
Yhteensä	-600

2020 talousarvio	400 000
2019 talousarvio	1 000 000
2018 tilinpäätös	1 000 000

66. *Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 16 236 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien suorittamiseen
- 2) erityisohjelmien tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Pohjoismainen ydinturvallisuusalan yhteistyö	360 000
Kansainvälisen Atomienergiajärjestön (IAEA) jäsenmaksu	1 220 000
OECD:n energia-alan järjestöjen toimintaan liittyvät maksut ja rahoitusosuudet	753 000
Suomen osuus Kansainvälisen Atomienergiajärjestön (IAEA) teknisen avun ja yhteistyön rahastoon	434 000
Euroopan energiaperuskirjan sihteeristökulut	44 000
Kansainvälisen Atomienergiajärjestön (IAEA) IPPAS tarkastus	130 000
Euroopan avaruusjärjestön (ESA) jäsenmaksu, osuudet eläkemaksuista ja uudesta pääkonttorista aiheutuvista kustannuksista	3 219 000
Suomen maksuosuus ESA:n tiedeohjelmasta	7 104 000
Guianan avaruuskeskuksen maksut	625 000
Kansainvälisen työjärjestön (ILO) jäsenmaksu	1 700 000
Kansainvälisen uusiutuvan energian järjestön (IRENA) jäsenmaksu	110 000
Muut kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja OECD:n maksuosuudet	537 000
Yhteensä	16 236 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

ESA:n maksut (siirto momentilta 32.20.40)	7 729
Yhteensä	7 729

2020 talousarvio	16 236 000
2019 talousarvio	8 507 000
2018 tilinpäätös	8 507 000

95. (32.40.95) *Eräät oikeudenkäyntikulut ja korvaukset (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 50 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) ryhmäkannelain (444/2007) mukaisesta ryhmäkanteesta aiheutuneiden oikeudenkäyntikulujen maksamiseen
- 2) kilpailulaissa (948/2011) tarkoitetuissa oikeusprosesseissa Kilpailu- ja kuluttajaviraston vastapuolelle maksettavaksi määrättyjen oikeudenkäyntikulujen maksamiseen
- 3) sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa (590/2013), sähkömarkkinalaissa (588/2013) ja maakaasumarkkinalaissa (508/2000) tarkoitetuissa oikeusprosesseissa Energiaviraston vastapuolelle maksettavaksi määrättyjen oikeudenkäyntikulujen maksamiseen
- 4) säätiölaissa (487/2015) tarkoitettussa säätiövalvonnan oikeusprosessissa Patentti- ja rekisterihallituksen vastapuolelle maksettavaksi määrättyjen oikeudenkäyntikulujen maksamiseen
- 5) eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetussa laissa (1137/2016), maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999), eräiden rakennustuotteiden hyväksynnästä annetussa laissa (954/2012), pe-

lastustoimen laitteista annetussa laissa (10/2007), vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetussa laissa (719/1994), vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa annetussa laissa (387/2013), tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinneille asetettavista vaatimuksista annetussa laissa (1005/2008), jätelaissa (646/2011), jalometallituotteista annetussa laissa (1029/2000), kuluttajaturvallisuuslaissa (920/2011), lelujen turvallisuudesta annetussa laissa (1154/2011), kemikaalilaissa (599/2013), kasvinsuojeluaineista annetussa laissa (1563/2011), kosmeettisista valmisteista annetussa laissa (492/2013), ympäristönsuojelulaissa (527/2014), vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun laissa (390/2005), kaivoslaissa (621/2011), painelaitelaissa (1144/2016), hissiturvallisuuslaissa (1134/2016), sähköturvallisuuslaissa (1135/2016), vaatimustenmukaisuuden arviointipalvelujen pätevyiden toteamisesta annetussa laissa (920/2005), konttilaissa (762/1998) sekä mittauslaitelaissa (707/2011) tarkoitetuissa oikeusprosesseissa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston vastapuolelle maksettavaksi määrättyjen oikeudenkäyntikulujen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentilta maksetaan ryhmäkanneprosessista valtiolle aiheutuvia oikeudenkäyntikuluja, joita syntyy jos kuluttaja-asiamies häviää ajamansa kanteen. Lisäksi momentilta voidaan maksaa Kilpailu- ja kuluttajaviraston, Energiaviraston, Patentti- ja rekisterihallituksen sekä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston valvontatehtävien hoitamisesta aiheutuvia oikeudenkäyntikuluja, jotka on määrätty maksettavaksi vastapuolelle silloin, kun valvontaviranomainen on hävinnyt asian.

2020 talousarvio	50 000
2019 talousarvio	50 000
2018 tilinpäätös	—

20. (32.20, osa ja 60, osa) Uudistuminen ja vähähiilisyys

Selvitysosa: Elinkeino-, innovaatio- ja energiapolitiikoilla edistetään elinkeinoelämän uudistumista ja kansainvälisen kilpailukyyn vahvistumista sekä laajemmin yhteiskunnan kehittymistä hiilineutraaliksi. Tämä edellyttää uusia toimenpiteitä sekä julkisen sektorin ja yritysten tiivistä vuorovaikutusta. On kehitettävä uusia ilmastoystävällisiä tuotteita ja palveluja sekä otettava käyttöön tuotantotapoja, joilla teollisuuden prosessit voidaan muuttaa vähähiiliseksi. Tähän panostamalla yritykset voivat tarjota kotimaisiin vahvuuksiin perustuvia ympäristöllisesti kestäviä ratkaisuja, joiden kysyntä maailmanmarkkinoilla on kasvamassa.

Siirtymistä kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa vauhditetaan investoimalla uusiutuviin energialähteisiin, edistämällä resurssitehokkuutta (energia- ja resurssitehokkuus) sekä lisäämällä uusiutuvan energian osuutta energian käytössä. Vähähiilisyttä ja päästöttömän energiajärjestelmän luomista tukevat politiikkatoimet mahdollistavat talouden kestävä kehityksen.

Innovaatiojärjestelmän uudistamista jatketaan ottaen huomioon hallitusohjelman linjaukset sekä viimeaikaisten arviointien suositukset. Uudistumista ja elinkeinoelämän monipuolistumista tuetaan vahvistamalla kansainvälisesti kilpailukykyisten innovaatiokeskittymien ja ekosysteemien muodostumista Suomeen. Tutkimus- ja innovaatorahoitusta suunnataan yhteiskunnan ja elinkeinoelämän uudistumisen kannalta keskeisille aloille ja lupaaviin kasvumahdollisuuksiin. Tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan laadun ja vaikuttavuuden parantaminen edellyttää, että yritysten, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten yhteistyötä lisätään ja tiivistetään. Olennaista on myös tukea

tutkimustoiminnan tulosten ja innovaatioiden kaupallistamista ja sen edellytyksiä. Yrityksiä kannustetaan uudistamiseen hyödyntäen uutta teknologiaa ja uusia arvонуonnin lähteitä.

Politiikan toimintatapoja ja keinoja uudistetaan mm. hyödyntämällä digitalisaatiota, toteuttamalla kokeiluja, kehittämällä säädösympäristöä sekä rakentamalla hallinnonalarajat ylittäviä kehittämistoimia ja ohjelmakokonaisuuksia.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti tulosalueelle seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2020:

	2018 arvio/toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Ilmastotavoitteet toteutuvat			
— Päästökaupan ulkopuoliset kasvihuonekaasupäästöt (Mt CO ₂ ekv.)	30,0	29,2	28,7
— Uusiutuvan energian käytön osuus loppukulutuksesta (%)	42	42	42
Investoinnit Suomessa lisääntyvät			
— Teollisuuden kiinteät investoinnit (mrd. euroa)	3,73	4,07	4,35
— Suorat ulkomaiset sijoitukset / BKT (%)	35	35	35
Innovaatiotoiminta vahvistuu			
— T&k-menot / BKT (%)	2,70	2,74	2,76
— Julkiset t&k-menot / BKT (%)	0,81	0,82	0,84

Luvun nimike on muutettu.

20. (32.60.20) *Energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian käytön edistäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 420 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) energian tehokkaan käytön ja uusiutuvien energianlähteiden käytön edistämiseen, kehittämissankkeisiin ja selvityksiin sekä informaatio- ja neuvontatoimintaan
- 2) energiatehokkuutta ja uusiutuvaa energiaa koskevaan sääntelyn valmisteluun, kansalliseen toimeenpanoon ja kansainväliseen yhteistyöhön.

Selvitysosa: Momentilta rahoitettavia toimenpidekokonaisuuksia ovat energiatehokkuusdirektiivin ja -sopimusten sekä energiakatselmusjärjestelmän toimeenpano, EU-laajuisten tuotteiden energiatehokkuusvaatimuksien aikaansaaminen, kuluttajien energiataloudelliseen käyttäytymiseen vaikuttaminen ja uusiutuvan energian käytön edistäminen sekä vaikutusten arviointi ja kansainväliset raportointivelvoitteet.

Toiminnalla kootaan, jalostetaan ja jaetaan tietoa sekä kehitetään menetelmiä ja vauhditetaan uuden teknologian käyttöönottoa yhteistyössä kuntien, yritysten ja toimialajärjestöjen kanssa, hyödyntäen myös kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia. Laajoille kuluttajaryhmille suunnatussa energian tehokkaaseen käyttöön ja uusiutuviin energialähteisiin liittyvässä neuvonta- ja tiedo-

tustoiminnassa tehdään tiivistä yhteistyötä asiantuntijaorganisaatioiden kanssa sekä tuetaan alueellisia toimijoita.

Vaikuttavuus

	2017 toteutuma	2018 arvio	2019 arvio	2020 tavoite
Energian loppukäyttö (TWh)	310	-	-	< 310
Kumulatiivinen energiansäästö 2014—2020 (TWh)	68,9	80,0	87,0	> 49

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Informaatio- ja neuvontatoiminta	600 000
Energiatehokkuussopimusjärjestelmä	550 000
Energiakatselmusjärjestelmä	250 000
Alueellinen energianeuvonta	500 000
Uusiutuvan energian käytön edistäminen	600 000
Seuranta, vaikutusten arviointi ja raportointi	600 000
Kehittämishankkeet ja selvitykset	320 000
Yhteensä	3 420 000
2020 talousarvio	3 420 000
2019 talousarvio	3 420 000
2018 tilinpäätös	3 500 000

(28.) *Materiaalitehokkuuden edistäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Materiaalikatselemukset (siirto momentille 32.20.40)	-130
Materiaalitehokkuuden edistäminen (siirto momentille 32.01.01)	-270
Yhteensä	-400
2019 talousarvio	400 000
2018 tilinpäätös	400 000

40. *Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 298 301 000 euroa.

Valtuus

Vuonna 2020 saa tehdä uusia rahoituspäätöksiä enintään 327 516 000 eurolla.

Mikäli vuoden 2019 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2020 enintään 20 000 000 eurolla.

Määrärahaa ja valtuutta saa käyttää:

- 1) valtionavustuslain (688/2001), valtioneuvoston tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitusta koskevan asetuksen (1444/2014), Euroopan komission asetuksen (EU 651/2014) sekä Euroopan komission vähämerkityksistä tukea koskevan asetuksen (EU 1407/2013) mukaisesti yrityksille ja muille yhteisöille tuotteiden, tuotantomenetelmien ja palveluiden kehittämistä ja hyödyntämistä koskevaan teknologiseen, liiketoiminnalliseen ja muuhun tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan sekä työelämän kehittämishankkeisiin
- 2) valtion budjettitalouden organisaatioiden sekä korkeakoulujen ja vastaavien julkista tutkimusta tai tiedon levittämistä tekevien organisaatioiden tutkimus- ja kehittämishankkeisiin, kansallisiin ja kansainvälisiin ohjelmiin ja hankkeisiin sekä niiden valmisteluun, osaamisen ja strategisten toimintaedellytysten kehittämiseen sekä kansainvälisille organisaatioille maksettaviin jäsen- ja ohjelmamaksuihin
- 3) valtion budjettitalouden organisaatioiden sekä kunnallisten ja muiden julkisten organisaatioiden julkisen toiminnan innovatiivisiin ja työelämän kehittämishankkeisiin
- 4) julkisista hankinnoista annetun lain (1397/2016) 5 §:ssä määriteltyjen hankintayksiköiden julkisen toiminnan laatua ja kustannustehokkuutta kohottaviin innovaatioihin liittyvien julkisten hankintojen (innovatiiviset julkiset hankinnat) valmisteluun ja toteutukseen
- 5) kansainvälisille organisaatioille innovaatioyhteistyön ja -ohjelmien jäsen- ja osallistumismaksuihin
- 6) kansallisiin ja Euroopan unionin rahoitusosuuksiin eurooppalaisissa yhteistyöhankkeissa
- 7) valtionavustuslain (688/2001), yritysten yhteishankkeisiin myönnettävästä kansainvälistymisavustuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1734/2015) ja Euroopan komission vähämerkityksistä tukea koskevan asetuksen (EU 1407/2013) mukaisesti kansainvälistymistä edistävien toimien toteuttamiseen
- 8) yritysten materiaalikatselmusten kehittämisen yhteydessä suoritettaviin avustusluonteisiin vähämerkityksisiin kustannusosuuksiin, jotka liittyvät yritysten materiaalikatselmuskokeiluihin
- 9) valtionavustuslain (688/2001) ja valtioneuvoston tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitusta koskevan asetuksen (1444/2014) mukaisesti Euroopan yhteistä etua koskeviin tärkeisiin hankkeisiin, joiden tukemisen Euroopan komissio on erillisen ilmoituksen perusteella hyväksynyt sisämarkkinoille soveltuvaksi.

Momentilta voidaan maksaa rahoitustoimintaan liittyvien tavanomaisten ennakoiden lisäksi ennakoita Business Finland Oy:lle sen myöntämistä avustusvaltuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Momentille budjetoituihin kulutusmenoihin liittyvät arvonnisäveromenot maksetaan momentilta 32.01.29.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoitusta kohdistetaan erityisesti elinkeinorakenteiden uudistumista nopeuttaviin riskipitoisiin hankkeisiin. Rahoituksella kannustetaan organisaatioita tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan sekä yhteisiin ohjelmiin, joiden avulla pyritään nopeuttamaan kehitystä sekä kasvattamaan jalostusarvoa ja tuottavuutta sekä edistämään työelämän kehitystä. Rahoituksella kannustetaan uusien miljardiluokan ekosysteemien

syntymistä Suomeen. Rahoitusta myönnettäessä otetaan huomioon rahoituksen vaikutus hankkeen toteutukseen, hankkeen vaikuttavuus, tavoiteltava liiketoiminta sekä kehitettävän innovaation tai osaamisen uutuusarvo, tulosten hyödyntäminen, käytettävät voimavarat, taloudelliset edellytykset ja verkottuminen sekä hankkeiden välilliset vaikutukset elinkeinoelämässä ja yhteiskunnassa.

Rahoitusta voidaan myöntää myös Euroopan yhteistä etua koskeville tärkeille hankkeille (Important Projects for Common European Interest, IPCEI).

Eurooppalaisia yhteistyöhankkeita koskevia menoja vastaava EU:n rahoitusosuus ko. hankkeisiin on merkitty momentille 12.32.99.

Vaikuttavuus

	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Kansainvälistä kasvua yrityksille			
— Parhaiten vientiä (top 10 %) kasvattaneiden pk-asiakasyritysten viennin kasvu (milj. euroa ja %)	993 (41 %)	888 (> 44 %)	900 (> 44 %)
— Business Finlandin t&k-rahoitusta saavien pk-yritysten t&k-panostusten kasvu (%)	32	> 31	> 31
— Rahoitettujen hankkeiden synnyttämä vuosittainen vienti/Business Finlandin tki-rahoitus (vientikerroin)	25	> 20	> 20
Maailmanluokan ekosysteemit ja kilpailukykyinen toimintaympäristö kasvua tukemassa			
— Rahoitetut ekosysteemialoitteet, joissa tavoitteena yli 1 mrd. euron kokonaisuus (kpl)	8	10	5

Valtuuden ja määrärahan käytön arvioitu jakautuminen (1 000 euroa)

	Määräraha	Valtuus
Avustukset tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatiotoimintaan	191 100	209 693
— alkaville yrityksille		59 495
— pk-yrityksille		58 915
— suuryrityksille		91 283
Julkisen tutkimus- ja kehitystoiminnan rahoitus	94 778	105 400
Euroopan avaruusjärjestön (ESA) ohjelmamaksut	12 423	12 423
Yhteensä	298 301	327 516

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2020	2021	2022	2023	2024—	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Ennen vuotta 2020 tehdyt sitoumukset	229 401	131 000	51 000	12 500	2 500	426 401
Vuoden 2020 sitoumukset	68 900	118 000	87 400	38 450	14 766	327 516
Menot yhteensä	298 301	249 000	138 400	50 950	17 266	753 917

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Arviomäärärahan tarkentuminen	-3 528
Audiovisuaalisen kannustinjärjestelmän käyttöönotto (siirto momentille 29.80.31)	-250
Audiovisuaalisen kannustinjärjestelmän käyttöönotto (siirto momentilta 29.10.20)	250
ESA:n maksut (siirto momentille 32.01.66)	-7 729
Innovatiiviset hankinnat	828
Innovatiivisiin julkisiin hankintoihin siirretyn rahoituksen palautus	3 000
Materiaalikatseukset (siirto momentilta 32.20.28)	130
Microsoftin irtisanomiset (10 milj. euron lisävaltuus TA2016)	-1 300
Miljardiluokan ekosysteemit ja innovaatiot (HO 2019)	7 000
Talent Explorer (HO 2019)	900
Teollisuusvetoiset innovaatioekosysteemit (TA2019 pysyvän valtuuden tasokorotuksen maksatukset)	24 500
Tutkimuksen ja yritysten yhteistyö, ekosysteemikehitys ja innovatiiviset hankinnat, Innovaatioaseteli, TF Explorer-rahoitus	-1 000
Yhteensä	22 801
2020 talousarvio	298 301 000
2019 talousarvio	275 500 000
2018 tilinpäätös	260 362 671

41. (32.60.40) Energiatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 60 750 000 euroa.

Määrärahaa ja valtuutta saa käyttää energiatuen myöntämisen yleisistä ehdoista annettujen valtioneuvoston asetusten (1063/2012 ja 1098/2017) mukaisesti:

1) investointeihin ja selvityksiin, jotka tukevat uusiutuvan energian tuotantoa tai käyttöä, energiansäästöä, energian tuotannon tai käytön tehostamista taikka niihin liittyvää uuden teknologian käyttöönottoa

2) liikenteen biopolttoaineiden tuotantoon tai käyttöön liittyvän teknologian demonstraatiohankkeisiin.

Lisäksi määrärahaa ja valtuutta saa käyttää tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio toiminnan rahoittamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1444/2014) mukaisiin liikenteen biopolttoaineiden tuotantoon tai käyttöön liittyvän teknologian pilotointihankkeisiin sekä selvityksiin, jotka liittyvät liikenteen biopolttoaineiden ympäristö- ja kansantaloudellisiin vaikutuksiin tai biopolttoaineisiin liittyvään uuteen teknologiaan.

Määrärahaa saa käyttää liikenteen biopolttoaineiden hyödyntämiseen liittyvistä selvityksistä aiheutuvien kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2020 saa tehdä uusia sitoumuksia enintään 110 000 000 eurolla.

Mikäli vuoden 2019 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämisspäätöksiä vuonna 2020 enintään 40 000 000 eurolla.

Selvitysosa: Energiatuki on osa taloudellista ohjausta, jolla energijärjestelmää pyritään ohjaamaan tehokkaampiin ja ilmaston sekä ympäristön kannalta parhaisiin ratkaisuihin. Energiatukea tarvitaan erityisesti uuden teknologian käyttöönoton ja kaupallistumisen edistämiseen, uusiutuvaan lämmöntuotantoon, pienimuotoiseen sähköntuotantoon ja liikenteen biopolttoaineiden käytön lisäämiseen sekä energiatehokkuusinvestointien (sis. sähköinen liikenne ja vetyteknologia) tukemiseen. Määrärahaa voidaan käyttää EU:n strategiseen energiateknologiasuunnitelmaan sisältyvien Suomessa toteutettavien isojen demonstraatiolaitosten tukemiseen. Myös liikenteen biopolttoaineiden ja muiden uusiutuvien energialähteiden tuotannon ja käytön edistäminen tavoitteiden mukaiselle tasolle Suomessa edellyttää energiaturkupanosten kohdentamista uuden teknologian pilotointi- ja demonstraatiohankkeisiin sekä polttoaineiden hankinta-, tuotanto- ja käyttöketjujen vaikutusten arviointiin ja vaihtoehtoisten polttoaineiden standardointityöhön.

Energiatukea kohdennetaan myös suurten kaupunkien lämmittämisen vähähiilisyttä edistäviin ja erityisesti myös muuhun kuin polttoon perustuviin uuden teknologian pilotointi- ja demonstraatiohankkeisiin. Myöntämisvaltuudesta 30 milj. euroa kohdennetaan hallitusohjelman mukaisesti kivihiilen käyttöä korvaavien investointien tukemiseen. Tällaisella panostuksella edistettäisiin vapaaehtoista, nopeutettua luopumista kivihiilen energiakäytöstä vuoteen 2025 mennessä.

Business Finland vastaa biopolttoaineiden kehitysohjelman puitteissa teknologian pilotointiin liittyvistä hankkeista ja työ- ja elinkeinoministeriö demonstraatiolaitoksille suunnattavista avustuksista.

Energiatuki on investointihankkeissa enintään 30 % ja selvityshankkeissa enintään 40 % hyväksyttävistä kustannuksista. Lisäksi tukea voidaan korottaa investointihankkeessa 10 %-yksikköä hankkeen sisältämän uuden teknologian osalta. Selvityshankkeessa vastaava korotus voidaan tehdä, kun tuki myönnetään kunnalle tai pk-yritykselle.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
--	-------------------	-----------------	-----------------

Uuden teknologian käyttöönotto lisääntyy energian tuotannossa ja käytössä

Energiahuollon monipuolisuus säilyy hyvänä

— Energiatuella myötävaikutetut investoinnit (milj. euroa)	247	320—400	440—550
— Myönnetty energiatuki (milj. euroa)	53,3	80	110
— Energiatuen vipuvaikutus (investoinnit/tukimäärä)	4,6	4—5	4—5

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2020	2021	2022	2023—	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Ennen vuotta 2020 tehdyt sitoumukset	56 750	39 250	19 500	4 000	119 500
Vuoden 2020 sitoumukset	4 000	46 000	42 000	18 000	110 000
Menot yhteensä	60 750	85 250	61 500	22 000	229 500

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Arviomäärärahan tarkentuminen	13 500
Yhteensä	13 500
2020 talousarvio	60 750 000
2019 talousarvio	47 250 000
2018 tilinpäätös	30 708 102

42. Kiertotalouden ekosysteemien ja osaamisalustojen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen myöntämiseen valtionavustuslain (688/2001) sekä Euroopan komission vähämerkityksistä tukea koskevan asetuksen (EU 1407/2013) mukaisesti yrityksille ja muille yhteisöille:

- 1) kiertotaloutta edistävien strategisten kasvualustojen ja -ekosysteemien toimeenpanoon
- 2) kiertotalouden ekosysteemien kehittämiseen.

Määrärahaa saa lisäksi käyttää valtion budjettitalouden organisaatioiden sekä korkeakoulujen ja vastaavien julkista tutkimusta tai tiedon levittämistä tekevien organisaatioiden sekä kunnallisten ja muiden julkisten organisaatioiden kiertotaloutta ja sen ekosysteemin kehittymistä edistäviin hankkeisiin.

Kulutukset budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena siltä osin kuin on kyse kilpailusta hankerahoituksesta. Momentille budjetoituihin kulutusmenoihin liittyvät arvonlisäveromenot maksetaan momentilta 32.01.29.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Rahoitusta kohdistetaan kestäväää kasvua ja elinkeinorakennetta uudistavien kiertotalouden alustojen ja ekosysteemien kehittämiseen sekä julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyön hyödyntämiseen innovaatiotoiminnassa. Tavoitteena on käynnistää yksityisten ja julkisen sektorin välisiä innovaatioita ja osaamista kehittäviä kumppanuuksia uusien toimintamallien, liiketoiminnan ja uudistavien työpaikkojen luomiseksi hyödyntäen kansalliset, alueelliset ja kansainväliset kiertotalouden voimavarat.

Määrärahalla voidaan tukea globaaleihin haasteisiin kohdistuvien isojen kehittämiskokonaisuuksien ja ekosysteemien käynnistämistä ja kokeiluja, osaamisen ja innovaatiokyvykkyyksien kehittämistä, digitaalisia alustarakaisuja, yritysten ja tutkimusorganisaatioiden muodostamien kansallisesti ja kansainvälisesti verkottuneiden osaamiskeskittymien kehittämistä sekä EU-rahoituksen hyödyntämistä. Lisäksi määrärahalla vahvistetaan kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen hyödyntämistä kiertotalouden kehitysalustoina sekä edistetään kiertotalouden ekosysteemien kehittämistä.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ekosysteemit	-2 000
Innovatiivisten julkisten hankintojen verkostomainen osaamiskeskus	-3 000
Määräaikainen kiertotalouden investointi- ja innovaatiotuki (HO 2019 kerta- luonteinen)	1 000
Yhteensä	-4 000

Momentin nimike on muutettu.

2020 talousarvio	1 000 000
2019 talousarvio	5 000 000
2018 tilinpäätös	5 000 000

43. Yritysvetoisen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan sekä kiertotalouden ja toimialojen kasvun tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 87 550 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) valtionavustuslain (688/2001), valtioneuvoston tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitusta koskevan asetuksen (1444/2014), Euroopan komission asetuksen (EU 651/2014) sekä Euroopan komission vähämerkityksistä tukea koskevan asetuksen (EU 1407/2013) mukaisesti yrityksille ja muille yhteisöille myönnettävään tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan
- 2) valtion budjettitalouden organisaatioiden sekä korkeakoulujen ja vastaavien julkista tutkimusta tai tiedon levittämistä tekevien organisaatioiden tutkimus- ja kehittämishankkeisiin
- 3) valtion budjettitalouden organisaatioiden sekä kunnallisten ja muiden julkisten organisaatioiden julkisen toiminnan innovatiivisiin kehittämishankkeisiin
- 4) julkisista hankinnoista annetun lain (1397/2016) 5 §:ssä määriteltyjen hankintayksiköiden julkisen toiminnan laatua ja kustannustehokkuutta kohottaviin innovaatioihin liittyvien julkisten hankintojen (innovatiiviset julkiset hankinnat) valmisteluun ja toteutukseen
- 5) valtionavustuslain (688/2001) ja Euroopan komission asetuksen (EY 651/2014) sekä valtioneuvoston asetuksen (1547/2016) mukaisesti yrityksille ja muille yhteisöille Suomessa tapahtuvaan audiovisuaalisten teosten käsikirjoittamisen, kehittämisen, tuotannon ja levityksen kustannuksiin sekä myynnin edistämiseen. Avustusta voidaan myöntää myös ulkomaisille toimijoille
- 6) valtionavustuslain (688/2001) ja valtioneuvoston tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitusta koskevan asetuksen (1444/2014) mukaisesti Euroopan yhteistä etua koskeviin tärkeisiin hankkeisiin, joiden tukemisen Euroopan komissio on erillisen ilmoituksen perusteella hyväksynyt sisämarkkinoille soveltuvaksi.
- 7) ennakoiden maksamiseen, jos se on hankkeen toteuttamisen kannalta perusteltua.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Osana hallituksen tulevaisuusinvestointiohjelmaa kohdennetaan yritysveoista tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotukusta (t&k&i) erityisesti elinkeinorakenteiden uudistamista nopeuttaviin riskipitoisiin hankkeisiin. Rahoituksella kannustetaan yrityksiä ja muita orga-

nisaatioita t&k&i-toimintaan sekä yhteisiin ohjelmiin, joiden avulla pyritään nopeuttamaan kehitystä, kasvattamaan jalostusarvoa ja tuottavuutta. Rahoituksella kannustetaan uusien miljardiluokan ekosysteemien syntymistä Suomeen. Rahoitusta myönnettäessä otetaan huomioon rahoituksen vaikutus hankkeen toteutukseen, hankkeen vaikuttavuus, tavoiteltava liiketoiminta sekä kehitettävän innovaation tai osaamisen uutuusarvo, tulosten hyödyntäminen, käytettävät voimavarat, taloudelliset edellytykset ja verkottuminen sekä hankkeiden välilliset vaikutukset elinkeinoelämässä ja yhteiskunnassa.

Suomen roolia kiertotalouden edelläkävijänä vahvistetaan. Hallituskaudella toteutetaan kiertotalouden edistämishjelma. Business Finlandin rahoitusta kohdennetaan yritysten kiertotalous-hankkeiden, julkisten toimijoiden yhteistyöhankkeiden ja innovatiivisten julkisten hankintojen rahoitukseen. Avustusta voidaan myöntää myös Euroopan yhteistä etua koskeville tärkeille hankkeille (Important Projects for Common European Interest, IPCEI).

Rahoitusta kohdennetaan erityisesti elintarvike- ja puutuotealan kasvuhakuisuuden ja uudistumisen vauhdittamiseen.

Audiovisuaalisen tuotannon kannustimella vauhditetaan audiovisuaalisen tuotannon kasvua, alan yritystoimintaa, työllisyyttä, kansainvälistymistä, mukaan lukien ulkomaisten investointien edistäminen, sekä alan ekosysteemien monipuolistumista Suomessa.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Yritysvetoinen t&k&i-rahoitus	55 000
Kiertotalouden investointi- ja innovaatiotuki	18 000
AV-tuotantotuki	12 350
Toimialakohtainen kasvurahoitus	2 200
Yhteensä	87 550

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

AV?tuotantotuki (HO 2019 kertaluonteinen)	12 350
Määräaikainen kiertotalouden investointi? ja innovaatiotuki (HO 2019 kertaluonteinen)	18 000
Toimialakohtainen kasvukokonaisuus (HO 2019)	2 200
Yritysvetoinen T&K&I?paketti (HO 2019)	55 000
Yhteensä	87 550

Momentin nimike on muutettu.

2020 talousarvio	87 550 000
2018 tilinpäätös	49 300 000

44. *Kiertotalouden investointituki* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan komission vähämerkityksellistä tukea koskevan asetuksen (EU 1407/2013), valtionavustuslain (688/2001) ja valtioneuvoston asetuksen kiertotalouden investointihankkeisiin myönnettävästä avustuksesta mukaisesti:

- 1) kiertotaloutta edistäviin investointeihin, jotka sisältävät uusia kiertotalouden innovaatioita, teknologisia ratkaisuja, palveluita, toimintatapoja tai liiketoimintamalleja
- 2) kiertotaloutta edistävien investointien käynnistämiseksi tarvittaviin selvityksiin sekä investointeihin liittyvien toimijoiden yhteistyötä tai prosessien ja materiaalivirtojen yhdistämistä edistävien verkostojen ja yhteistoiminnan luomiseen
- 3) työllisyyttä tukevien kiertotalouden innovatiivisten ratkaisujen toteutukseen ja investointeihin.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Investointituki on tarkoitettu innovatiivisten tulevaisuuden kiertotalousratkaisujen edistämiseen. Kiertotaloudessa tuotteet, materiaalit ja niiden arvo säilytetään talouden kierrossa mahdollisimman pitkään. Kiertotalous uudistaa yritysten toiminta- ja tuotantotapoja, sekä yritysten välistä yhteistyötä. Investointituki on Euroopan unionin vähämerkityksellistä (de minimis) tukea.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisten lisäysten poisto	-530
Kiertotalouden investointituki	-2 000
Määräaikainen kiertotalouden investointi- ja innovaatiotuki (HO 2019 kerta- luonteinen)	1 000
Yhteensä	-1 530

Momentin nimike on muutettu.

2020 talousarvio	1 000 000
2019 II lisätalousarvio	-530 000
2019 talousarvio	2 530 000
2018 tilinpäätös	2 000 000

45. (32.60.41) *LNG-terminaalien investointituki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 532 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää nesteytetyn maakaasun terminaalien investointituen myöntämisen yleisistä ehdoista annetun valtioneuvoston asetuksen (707/2013) mukaisesti myönnettyjen avustusten maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään v. 2014 kolmelle nesteytetyn maakaasun (LNG) terminaalihankkeelle myönnettyjen investointitukien maksamiseen. Myönnetyt tuet ovat yhteensä 92 876 100 euroa.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2020	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Ennen vuotta 2020 tehdyt sitoumukset	5 532	5 532
Menot yhteensä	5 532	5 532

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tukien maksatusten pienentyminen	-9 398
Yhteensä	-9 398

2020 talousarvio	5 532 000
2019 talousarvio	14 930 000
2018 tilinpäätös	13 830 000

(46.) Laivanrakennuksen innovaatiotuki (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2019 talousarvio	10 000 000
2018 tilinpäätös	10 000 000

47. (32.60.47) Sähköisen liikenteen ja biokaasun liikennekäytön infrastruktuurin edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 8 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuslain (688/2001) nojalla annetun sähköisen liikenteen ja biokaasun liikennekäytön infrastruktuurituesta vuosina 2018—2021 annetun valtioneuvoston asetuksen (498/2018) mukaisesti:

- 1) investointeihin infrastruktuuriin, joka edistää sähköisen liikenteen kehittymistä sisältäen muun muassa julkiset pikalatausasemat ja julkisen liikenteen latausjärjestelmät
- 2) sähköisen liikenteen infrastruktuuriin liittyvän uuden teknologian pilotointi- ja demonstraatiohankkeisiin
- 3) kaasun siirto- ja jakeluverkkojen ulkopuolisten biokaasua tarjoavien tankkausasemien rakentamiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää kansallisen biokaasuohjelman toimeenpanoon liittyviin investointi- ja selvityshankkeisiin.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Tukiohjelman tavoitteena on edistää sähköisen liikenteen kehittymistä ja erityisesti latausinfrastruktuuria kehittämällä pienentää kynnystä hankkia sähköisiä kulkuneuvoja. Lisäksi tavoitteena on kaasutankkausasemaverkoston laajentaminen ja siten kaasukäyttöisten ajoneuvojen käyttöedellytysten parantaminen.

Kansallisessa energia- ja ilmastostrategiassa on linjattu, että liikenteen päästöistä on leikattava 50 % vuoteen 2030 mennessä vuoden 2005 tasoon verrattuna. Strategian tavoitteena on autokannan entistä nopeampi uusiutuminen ja vaihtoehtoisten käyttövoimien osuuden kasvu autokannassa. Kattava latausjärjestelmä on edellytys sähköisen liikenteen kasvulle. Lisäksi latausjärjestelmän rakentamisessa tulisi ottaa huomioon sähköjärjestelmään liittyvät kysymykset, kuten sähkötehon riittävyys ja järjestelmien joustavuus. Tärkeää olisi myös kannustaa yrityksiä kehittämään uudenlaisia ratkaisuja, kuten älykkäitä ohjausjärjestelmiä ja kaupallistaa näitä. Tukea on aikaisemmin myönnetty erityisesti julkisen latausverkoston laajentamiseen ja sähköisen julkisen liikenteen pilot-hankkeille. Tukiohjelman tavoitteena on nämä toimenpiteet huomioiden vahvistaa kansallista latausinfrastruktuuria ja edistää siihen liittyvän uuden teknologian kehittymistä. Tukea ei käytetä kotitalouspisteisiin tai niiden yhteydessä tehtävien sähköverkon kapasiteetin parantamiseen.

Ajoneuvojen suuritehoisissa latausjärjestelmissä infrastruktuurituki on enintään 35 % hyväksyttävistä kustannuksista, muutoin enintään 30 %. Mikäli hanke hyödyntää uutta teknologiaa voidaan infrastruktuuritukea korottaa 10 %-yksiköllä.

Hallitusohjelman mukaisesti Suomeen laaditaan vuosille 2020—2022 kansallinen biokaasuohjelma Suomen elinvoiman kehittämiseksi ja ilmastotavoitteisiin pääsemiseksi. Ohjelman tavoitteena on ottaa käyttöön biokaasun tuotantopotentiaali.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

— Sähköiseen liikenteeseen liittyvä infrastruktuuri kehittyy siten, ettei sen kehittymättömyys muodosta estettä sähköautojen laajamittaiselle käyttöönotolle (v. 2018: julkisia latauspaikkoja 700)

— Uuden teknologian käyttöönotto sähköiseen liikenteeseen liittyvässä infrastruktuurissa lisääntyy

— Biokaasun tankkausasemien määrä kasvaa merkittävästi nykyisestä (v. 2018: 40).

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Biokaasuohjelma (HO 2019 kertaluonteinen)	5 000
Yhteensä	5 000
2020 talousarvio	8 000 000
2019 talousarvio	3 000 000
2018 tilinpäätös	3 000 000

48. (32.60.44) Uusiutuvan energian tuotantotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 232 550 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annetussa lain (1396/2010) mukaisesti:

- 1) syöttötariffin (tuulivoima, biokaasu, puupolttoaineet) maksamiseen
- 2) metsähakkeella tuotetun sähkön tuotantotuen (tuotantotuen ja sen korotuksena maksettavan kaasutinpreemion) maksamiseen
- 3) tarjouskilpailuun perustuvan preemiotuen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Tuotantotuella tuetaan syöttötariffijärjestelmään hyväksytyt voimalaitoksen tuulivoimaan, biokaasuun, metsähakkeeseen tai puupolttoaineeseen perustuvaa sähkön tuotantoa. Tuulivoiman, biokaasu- ja puupolttoainesähkön tuottajille maksetaan syöttötariffijärjestelmässä tukena laissa asetetun tavoitehinnan ja sähköpörssissä toteutuneen kolmen kuukauden Suomen aluehinnan keskiarvon erotus (syöttötariffijärjestelmä) sekä metsähakesähkön tuottajille päästöoikeuden hinnan ja turpeen veron mukaan muuttuvaa tukea. Biokaasu- ja puupolttoainesähkön tuottajille maksetaan lisäksi syöttötariffin korotuksena lämpöpreemiota yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa sekä metsähakesähkön tuottajille syöttötariffin korotuksena kaasutinpreemiota kaasutettaessa metsähaketta kaasuttimessa pölypolttokattilan polttoaineeksi. Tukea maksetaan enintään 12 vuotta kullekin voimalaitokselle.

Vuonna 2018 pidettiin kansallisen energia- ja ilmastostrategian mukaisesti teknologianeutraali tarjouskilpailu uusiutuvan energian tuesta. Tukea myönnettiin seitsemälle hankkeelle, joiden yhteenlaskettu sähkön tuotantomäärä vuodessa on 1,36 TWh. Tarjouskilpailun voittaneet uusiutuvan sähkön hankkeet tulevat tuotantoon arviolta aikaisintaan v. 2020.

Euroopan unionin tavoitteena on nostaa uusiutuvan energian osuus 20 prosenttiin energian lopputuluksesta vuoteen 2020 mennessä. Suomelle asetettu tavoite on 38 %.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2018/2001 uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä (uudelleenlaadittu, ns. RED II) määrittelee, että jäsenmaiden on varmistettava yhteisesti, että uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian osuus on vähintään 32 % unionin energian kokonaisloppukulutuksesta v. 2030. Jäsenvaltioiden on asetettava kansalliset panoksensa, jotta ne voivat yhteisesti saavuttaa unionin yleistavoitteen. Suomi on toimittanut komissiolle luonnoksen kansallisesta energia- ja ilmastosuunnitelmastaan, jossa se on ilmoittanut tavoittelevansa 50 prosentin uusiutuvan energian osuutta v. 2030.

Tuotantotuki ja tavoitehinnat

Tuulivoiman, biokaasusähkön ja puupolttoainesähkön tavoitehinnat (euroa/MWh)	83,50
Biokaasusähkön lämpöpreemio sähkön ja lämmön yhteistuotannossa (euroa/MWh)	50,00
Puupolttoainesähkön lämpöpreemio sähkön ja lämmön yhteistuotannossa (euroa/MWh)	20,00
— enintään vuodessa/puupolttoainesähköä tuottava voimalaitos (euroa)	750 000
Metsähakesähkön tuottajille maksettava, päästöoikeuden hinnan ja turpeen veron mukaan muuttuva tuotantotuki (enintään euroa/MWh, kun 3 kuukauden päästöoikeuden keskihinta enintään 10 euroa/t ja turpeen vero 1,90 euroa/MWh)	18,00

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

- Suomi saavuttaa uusiutuvalle energialle asetetut tavoitteet
- Tukiohjelma edesauttaa Suomen muuttumista vähähiiliseksi yhteiskunnaksi.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Tuulivoimalat	229 520 000
Biokaasuvoimalat	2 720 000
Metsähakevoimalat	190 000
Puupolttoainevoimalat	120 000
Yhteensä	232 550 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Muutokset päästöoikeuden ja sähkön markkinahinnassa sekä turpeen verossa ja tuulivoimakapasiteetin rajoittamisessa	18 050
Yhteensä	18 050

2020 talousarvio	232 550 000
2019 talousarvio	214 500 000
2018 tilinpäätös	249 808 985

(51.) Naisille suunnattu innovaatiopalkinto (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2019 talousarvio	118 000
2018 tilinpäätös	118 000

66. Siirrot EU:n innovaatorahastoon (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 60 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Euroopan unionin innovaatorahastoa varten suoritettaviin maksuihin
- 2) maksuja varten myytävistä päästöoikeuksista saatujen tuottojen säilyttämisestä ja maksujen suorittamisesta aiheutuviin kuluihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Päästökauppadirektiivissä (2003/87/EY) säädetään Euroopan unionin innovaatiörahoituksesta. Rahaston varat kerätään huutokauppaamalla yhteensä 50 milj. päästöoikeutta 25 jäsenvaltion toimesta. Huutokaupattavat päästöoikeudet ovat kolmannella päästökauppakaudella jakamatta jääneitä EU-tason markkinavakausvarantoon siirrettäviä päästöoikeuksia, joten niiden myymisellä ja tulouttamisella ei ole suoraa vaikutusta Suomen käyttöön jääviin huutokauppatuloihin.

Energiavirasto huutokaupaa Suomen osalta kyseiset 2 milj. päästöoikeutta ja tulouttaa vastaavat tulot, vähennettynä komission huutokauppa-asetuksessa sallittavilla kustannuksilla, komission tilille.

Päästöoikeuksien huutokaupasta saatavat tulot on merkitty momentille 12.32.99.

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio

60 000 000

83. Lainat tutkimus- ja innovaatiotoimintaan (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 137 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion lainanannosta sekä valtion takauksesta ja valtion takuusta annetun lain (449/1988), Euroopan komission asetuksen (EU 651/2014), valtioneuvoston tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitusta koskevan asetuksen (1444/2014) sekä Euroopan komission vähämerkityksistä tukea koskevan asetuksen (EU 1407/2013) mukaisesti yrityksille ja muille yhteisöille:

- 1) tuotteiden, tuotantomenetelmien ja palveluiden kehittämistä ja hyödyntämistä koskevaan teknologiseen, liiketoiminnalliseen ja muuhun tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan
- 2) pääosin nuoria innovatiivisia yrityksiä palvelevien yrityskiihdyttämöjen ja riskipääomarahastoa kokoavien yritysten toiminnan käynnistämiseen.

Mikäli hanke tai sen tulosten taloudellinen hyödyntäminen viivästyy tai epäonnistuu, Business Finlandilla on lainansaajan hakemuksesta oikeus luopua lainasaatavasta tai muutoin muuttaa lainan ehtoja valtioneuvoston asetuksessa (1444/2014) tarkemmin määritellyllä tavalla.

Lainat myönnetään pääsääntöisesti vakuutta vaatimatta. Osa rahoituksesta voidaan maksaa ennakkona.

Valtiokonttorilla on oikeus sopia lainansaajan kanssa aiemmin myönnettyjen pääomalainojen ja niille kertyneiden korkojen muuttamisesta vieraan pääoman ehtoiseksi lainoiksi osakeyhtiölain (624/2006) mukaisesti. Valtiokonttori voi myös sopia lainojen erääntymisestä tällaisten muutosten yhteydessä. Muutos voidaan tehdä vain muiden velkojien suostumuksella.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2020 uusia lainoja saa myöntää enintään 146 823 000 eurolla.

Mikäli vuoden 2019 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2020 enintään 50 000 000 eurolla.

Selvitysosa: Lainoilla kannustetaan yrityksiä ja muita yhteisöjä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan sekä yhteisiin teknologia-, tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-ohjelmiin, joiden avulla pyritään nopeuttamaan kehitystä sekä kasvattamaan jalostusarvoa ja tuottavuutta.

Lainat myönnetään enintään 10 vuodeksi. Mikäli hanke tai sen tulosten taloudellinen hyödyntäminen viivästyy, voidaan laina-aikaa erittäin painavasta syystä pidentää enintään 20 vuoteen. Lainoista perittävän koron arvioidaan olevan 1 % v. 2020. Lainana myönnettävän käynnistystuen määrä on enintään 1 milj. euroa (nuorille innovatiivisille yrityksille enintään 2 milj. euroa) ja laina-aika enimmillään 10 vuotta.

Lainojen takaisinmaksuista saatavat tulot on merkitty momentille 15.01.04 ja korot momentille 13.01.05.

Vaikuttavuustavoitteet on esitetty momentin 32.20.40 yhteydessä.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2020	2021	2022	2023	2024—	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Ennen vuotta 2020 tehdyt sitoumukset	79 700	24 600	8 700	2 200	500	115 700
Vuoden 2020 sitoumukset	57 500	52 000	16 000	7 000	14 323	146 823
Menot yhteensä	137 200	76 600	24 700	9 200	14 823	262 523

Business Finlandin myöntämien lainojen lainakanta¹⁾

	2016	2017	2018
Lainakanta vuoden lopussa (milj. euroa)	829,1	882,3	965,9
Tileistä poistetut perimättä jätöt (milj. euroa)	20,2	20,0	19,1

¹⁾ Sisältää myös momentilta 32.20.87 myönnettyt lainat.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtuuslisäysten maksatukset	1 300
Valtuuslisäysten maksatukset (siirto momentille 32.40.89)	-4 100
Yhteensä	-2 800

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	137 200 000
2019 talousarvio	140 000 000
2018 tilinpäätös	161 793 255

87. *Pääomallinat teollisuuden uudistumiseen ja yritysvetoisten liiketoimintaekosysteemien kehittämiseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää osakeyhtiölain (624/2006) mukaisten vakuudettomien pääomallinoiden myöntämiseen yrityksille ja muille yhteisöille liiketoimintaekosysteemejä uudistavaan toimintaan.

Lainoja voidaan myöntää valtiontukea sisältämättömänä pääomallinana tai Euroopan komission asetuksen (EU 651/2014) mukaisena käynnistystukena. Mikäli laina on myönnetty käynnistystukena ja nuoren yrityksen tavoittelema yritystoiminta epäonnistuu, lainan maksamaton pääoma ja korot voidaan poikkeustapauksessa jättää perimättä tai muutoin muuttaa lainan ehtoja valtioneuvoston asetuksessa (1444/2014) tarkemmin määriteltävällä tavalla.

Osa rahoituksesta voidaan maksaa enakkona.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Mikäli vuoden 2019 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2020 enintään 10 000 000 eurolla.

Selvitysosa: Pääomallinoilla rahoitetaan käynnistysvaiheessa olevia yrityksiä, jotka toiminnallaan uudistavat teollisuutta ja kehittävät uusia liiketoimintaekosysteemejä. Tavoitteena on uuden, aineettoman pääoman ja osaamisen tehokkaaseen hyödyntämiseen perustuvan yritystoiminnan edistäminen talouskasvun tukemiseksi.

Rahoitettava toiminta voi liittyä esimerkiksi liiketoimintaekosysteemin operaattorin toimintaan tai tieto- tai testialustojen kehittämiseen.

Vaikuttavuustavoitteet on esitetty momentin 32.20.40 yhteydessä.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2020	2021	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Ennen vuotta 2020 tehdyt sitoumukset	20 000	4 000	24 000
Menot yhteensä	20 000	4 000	24 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Arviomäärärahan tarkentuminen	8 000
Yhteensä	8 000

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	20 000 000
2019 I lisätalousarvio	18 000 000
2019 talousarvio	12 000 000
2018 tilinpäätös	5 914 375

30. (32.30, osa, 40, osa, 50 ja 60, osa) Työllisyys ja yrittäjyys

Selvitysosa: Kasvupolitiikan toteuttamiseksi työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikalla tuetaan työvoiman osaamisen kehittämistä, yritysten kansainvälistymistä ja kasvua, alkavaa yritystoimintaa sekä torjutaan työttömyyttä ja työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmia. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikalla kehitetään pk-yritysten pitkän aikavälin kilpailukykyä ja vaikutetaan myös toimintaympäristön muutoksiin, joita aiheuttavat digitalisaatio, globalisaatio, väestön ikääntyminen sekä energiapolitiikan ja ilmastonmuutoksen tuomat haasteet.

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikalla on kiinteä yhteys elinkeino- ja innovaatiopolitiikkaan, jotka ovat kasvupolitiikan keskeisiä elementtejä. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikassa painotuksena on työttömyyden alentaminen, nopea työllistyminen ja kasvun vauhdittaminen vastaamalla yritysten työvoima- ja osaamistarpeisiin sekä luomalla edellytyksiä uudelle yritystoiminnalle. Yritysten kehittämistä, rakennemuutosten hallintaa ja työurien jatkumista tuetaan toteuttamalla yritysten tarpeiden mukaista työvoimakoulutusta ja yritystoiminnan kehittämispalveluja. Työnhakijoiden osaamista päivitetään helpottamaan yritysten osaavan työvoiman saatavuutta. Uusien yritysten syntymistä edistetään starttirahalla ja antamalla alkaville yrityksille kokonaisvaltaista tukea niiden elinkaaren alkuvaiheissa neuvonnan ja koulutuksen keinoin. TE-toimiston tehtävänä on yritys- ja työnantajälhtöinen työnvälitys, joka tukee nopeaa työllistymistä ja avoimien työpaikkojen mahdollisimman tehokasta täyttöä.

Hallitus tavoittelee työllisyysasteen nostoa 75 prosenttiin. Hallituksen työllisyysastetavoite edellyttää, että osatyökykyisten, vaikeasti työllistyvien, nuorten, ikääntyvien ja maahanmuuttajataustaisten osallistumista työmarkkinoille lisätään. Tavoitteena on muuttaa muiden Pohjoismaiden tavoin työvoimapolitiikan suuntaa passiivisesta aktiiviseen ja kohdentaa palveluja nykyistä tehokkaammin. Erityisesti työttömyyden alun palveluja tehostetaan ja mahdollistetaan entistä paremmin työttömien erilaiset, yksilölliset tarpeet. Työttömien henkilökohtaisen palvelun ja palvelukokonaisuuden takaamiseksi varataan tarvittavat henkilöresurssit. Hallituksen tavoitteena on lisätä merkittävästi palkkatuen käyttöä yrityksissä sekä lisätä yritysten kanssa yhteishankintana järjestettävää työvoimakoulutusta. Lisäksi taataan jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle tai alle 30-vuotiaalle valmistuneelle joko työ-, työharjoittelu-, työkokeilu-, työpaja-, oppisopimus- tai kuntoutuspaikka kolmen kuukauden aikana työttömyyden alkamisesta. Hallitus edistää nuorisotakuuta asiantuntijatyön pohjalta. Erityisen tuen tarpeessa olevien (muun muassa osatyökykyiset, maahanmuuttajat, vammaiset, nuoret, ikääntyneet) pääsyä työllistymistä edistävien ja yksilöllisten palveluiden piiriin tehostetaan. Hallituksen tavoitteena on myös lisätä osatyökykyisten ja muiden vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden työllistymistä julkisiin hankintoihin asetettavan työllistämisehdon avulla.

Myönteistä ja aktiivista kotoutumista edistetään maahanmuuttajan kielitaidon ja ammatillisten valmiuksien vahvistamisella, työllistymisen nopeuttamisella ja yhteiskunnan tuntemusta ja osallisuutta edistämällä. Kielikoulutukseen tulee päästä kolmen kuukauden kuluessa myönteisen oleskelulupapäätöksen saamisesta. Maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä tuetaan työvoimakoulutuksena toteutettavalla kotoutumiskoulutuksella.

Työvoimapalvelujen piirissä henkilöitä keskimäärin (htv) vuoden aikana (ei sisällä ESR-ohjelmasta rahoitettavia toimenpiteitä, laskentaperuste: vuoden aikana käytössä olevat määrärahat)

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Palkkatuettu työ			
— Valtionhallinto	458	500	500
— Kunnat ja kuntayhtymät	7 575	7 500	7 500
— Yksityinen sektori	12 915	13 200	15 300
Starttiraha ¹⁾	11 287	6 300	3 800
Työvoimakoulutuksen hankinta ²⁾	18 618	13 000	11 900
— Ammatillinen koulutus	11 287	6 300	5 100
— Kotoutumiskoulutus	7 331	6 700	6 800
Valmennukset	2 498	3 000	2 000
Yhteensä	53 351	43 500	41 000
Työkokeilut	10 515	11 000	11 000
Yhteensä	63 866	54 500	52 000

¹⁾ Starttirahan volyyymi sisältää myös STM:n hallinnonalan työttömyysetuismäärärahoilla rahoitettavan osuuden.

²⁾ Työvoimakoulutuksen volyyymeissa on mukana ainoastaan TEM:n työllisyysmäärärahoista rahoitettava työvoimakoulutus. Osa työvoimakoulutuksesta siirtyy asteittain OKM:n hallinnonalan talousarvionmomentilta rahoitettavaksi, mistä johtuen työllisyysmäärärahoilla rahoitettavan volyymin arvioidaan laskevan.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti tulosalueelle seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2020:

	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaanto paranee			
— Työttömyyden keskimääräinen kesto (vkoa)	54	50	48
Työttömyysjaksot lyhenevät			
— Virta yli 3 kk työttömyyteen (%)	42	< 32	< 40

Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka

Alueiden kehittäminen on ministeriöiden, maakuntien, kuntien ja muiden toimijoiden vuorovaiikutukseen perustuvaa laaja-alaista ja monitasoista toimintaa, joka pyrkii edistämään elinvoimaa ja hyvinvointia maan eri alueilla. Aluekehittämisessä eri hallinnonalojen ja maakuntien tavoitteita ja toimia tarkastellaan kokonaisuutena sekä valtakunnallisesta että alueiden näkökulmasta.

Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka tukevat kasvupolitiikan toimeenpanoa. Alueiden kehittämistoimintaa suuntaavat alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallin-

noinnista annetun lain (7/2014) lisäksi valtioneuvoston hallituskaudeksi määrittelemät alueiden kehittämisen painopisteet, niitä tarkentavat ministeriöiden hallinnonalaansa varten määrittelemät alueiden kehittämisen tavoitteet ja maakuntien liittojen valmistelemat maakuntasuunnitelmiin perustuvat maakuntaohjelmat sekä niiden toimeenpanosuunnitelmat. Näitä kansallisia tavoitteita tukee EU:n rakennerahastokaudeksi 2014—2020 laadittu Suomen rakennerahasto-ohjelma "Kestävää kasvua ja työtä 2014—2020".

Hallitusohjelman mukaisesti tuetaan erilaisten alueiden, metropolialueen, seutukaupunkien ja harvaan asutun maaseudun kehittämistä. Alueiden kehittäminen perustuu vuorovaikutukseen, toimijoiden väliseen työnjakoon ja yhteisiin tavoitteisiin. Järjestelmän tarkoituksena on luoda edellytykset aluelähtöiselle, kestäväan kehitykseen perustuvalla taloudellisella kasvulla, joka edistää parhaiten työllisyyttä ja ihmisten hyvinvointia.

Työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä toimii valtioneuvoston asettama alueiden uudistumisen neuvottelukunta, jonka tarkoituksena on yhteensovittaa ja linjata alueiden kehittämisen strategista kokonaisuutta. Neuvottelukunnan keskeisiä tehtäviä on linjata aluekehittämispäätöksen ja muiden aluekehittämiseen liittyvien merkittävien ohjelmien ja suunnitelmien sisältöä sekä eri hallinnonalojen toimia aluekehittämisessä. Neuvottelukunnan tehtävänä on lisäksi seurata sekä ennakoita alueiden kehitystä ja toimenpiteiden vaikuttavuutta.

Valtioneuvoston päätös valtakunnallisista alueiden kehittämisen painopisteistä sisältää alueiden kehittämisen strategiset linjaukset ja toimenpiteet hallinnonaloittain, kehittämisen voimavarat, tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden mittarit sekä mahdollisten erityisohjelmien tavoitteet ja vastuut. Maakuntien liitot huomioivat aluekehittämisen painopisteet omissa strategia- ja ohjelmatyössään.

Maakuntaohjelma ja sen joka toinen vuosi laadittava toimeenpanosuunnitelma ilmaisevat alueen kehittämistavoitteet ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. Nämä asiakirjat nivovat osaltaan yhteen ELY-keskusten ja aluehallintovirastojen eri sektoreiden toiminnan alueen kehittämiseksi.

Pääosa alueellisista kehittämistoimista kanavoituu ELY-keskusten kautta. Kullekin ELY-keskukselle sekä aluehallintovirastolle laaditaan hallituskaudeksi tulossopimus, jota tarkistetaan vuosittain. Tulossopimus perustuu aluehallintovirastoille ja ELY-keskuksille laaditussa yhteisessä strategia-asiakirjassa asetettuihin yleisiin tavoitteisiin ja päämääriin sekä alueen maakuntaohjelmiin ja niiden toimeenpanosuunnitelmiin.

Aluekehittämisen lähtökohtana ovat alueiden ja kaupunkien vahvuudet ja erityispiirteet. Kaupungit ovat kasvun vauhdittajia sekä olennainen osa aluekehittämistä ja niiden vahvuuksia tulee hyödyntää aluekehittämissä politiikan vahvistamiseksi. Monimuotoinen, vuorovaikutukseen ja kumppanuuteen perustuva kaupunkipolitiikka huomioi haasteiltaan ja kehitysedellytyksiltään eroavat kaupungit. Kaupunkikehittämistä toteutetaan sekä EU:n tasolla että kansallisesti. Sopimuksellisuus ja kumppanuus ovat alue- ja kaupunkikehittämisen keskeisiä elementtejä.

"Kestävää kasvua ja työtä 2014—2020" Suomen rakennerahasto-ohjelma sisältää sekä Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) että Euroopan sosiaalirahaston (ESR) toimet. Ohjelmassa on viisi toimintalinjaa. Niillä tuetaan erityisesti pk-yritysten kilpailukykyä, uuden tiedon ja osaamisen tuottamista ja hyödyntämistä, työllisyyttä ja työvoiman liikkuvuutta, koulutusta, ammattitaitoa ja elinikäistä oppimista sekä sosiaalista osallisuutta ja köyhyyden torjuntaa. Läpileikkaavana hori-

sontaalisena erityistavoitteena on muun muassa vähähiilisen talouden edistäminen, johon kohdistuu 25 % EAKR:n rahoituksesta. Rakennerrahasto-ohjelma toteuttaa ja edistää Eurooppa 2020 -strategian tavoitteita.

Luvun nimike on muutettu.

40. (32.50.40) *Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukeminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 21 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää alueiden kehittämisen ja rakennerrahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain (8/2014) mukaisesti:

- 1) kaupunkien ja alueiden kestävää kasvua ja elinvoimaa edistäviin hankkeisiin sekä sopimusperusteiseen yhteistyöhön
- 2) useampaa kuin yhtä aluetta koskeviin tai valtakunnallisesti tärkeisiin alueiden kehittämistä koskeviin kehittämishankkeisiin
- 3) alueiden kehittämistä ja alueen kuntien välisen elinkeinopoliittisen yhteistyön edistämistä koskeviin kehittämishankkeisiin.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää kulutusmenojen maksamiseen sekä enintään 8 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen ja henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien tila- ja muiden kustannusten maksamiseen valtionavustuslain (688/2001) mukaisesti yleisavustuksena Talent Hub -toiminnan tukemiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ennakoiden maksamiseen, jos se on hankkeiden toteuttamisen kannalta perusteltua.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen alueiden kehittämisen ja rakennerrahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain muuttamiseksi.

Määrärahalla tuetaan valtioneuvoston aluekehittämispäätöksen toimeenpanoa. Rahoituksen kohteena ovat alueiden kestävää kasvua ja elinkeinojen uudistamista tukevat toimenpiteet, valtion sopimuksellinen yhteistyö kaupunkien ja alueiden kanssa, kaupunkien ja alueiden väliset temaattiset verkostot, aluetalouksien vahvistaminen, rakennemuutoksien ennakointi ja hallinta sekä alueiden välisen eriarvoistumisen ehkäisy.

Määrärahaa käytetään Talent Hub -toimintamallin sopimusperusteiseen yhteistyöhön. Tavoitteena on mahdollistaa organisaatorajat ylittävät palvelupolut kansainvälisille osaajille ja yrityksille osaajien houkutteluun, maahantuloon, asettautumiseen, rekrytointiin ja osaamisen hyödyntämiseen liittyen. Talent Hub -yhteistyö kiinnittää kansainvälisiin osaajiin liittyvät palvelut osaksi alueiden innovaatio- ja yrityspalveluekosysteemiä.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Sopimusperusteinen yhteistyö	15 000
Maakuntien omaehtoinen kehittäminen	5 000
Talent Hub -toimintamalli	1 000
Yhteensä	21 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aluekehitysrahoitus (HO 2019 kertaluonteinen)	5 000
Kertaluonteisten lisäysten poisto	-300
Seutukaupunkien hankkeet	-3 000
Sopimusperusteisen yhteistyön rahoitus (HO 2019 kertaluonteinen)	15 000
Talent Hub -toimintamalli (HO 2019)	1 000
Yhteensä	17 700

Momentin nimike on muutettu.

2020 talousarvio	21 000 000
2019 II lisätalousarvio	814 000
2019 talousarvio	3 300 000
2018 tilinpäätös	17 708 000

42. (32.50.42) Yritysten kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 978 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetun lain (9/2014) ja sitä edeltäneen lain (1336/2006) mukaisten avustusten maksamiseen pk-yritysten kansainvälistymisvalmiuksia parantaviin ja muihin yritysten kehittämishankkeisiin sekä voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen pk-yritysten toimintaympäristöä parantaviin hankkeisiin.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2020 saa tehdä enintään 4 000 000 euron arvosta sitoumuksia.

Selvitysosa: Momentin valtuutta käytetään hallitusohjelman mukaisesti käynnistettävän alueellisen pk-yritysten kasvun kiihdyttämisohjelman mukaisiin yrityksen kehittämisavustuksiin. Ohjelma kohdistuu erityisesti kasvun alkuvaiheessa olevien pk-yritysten kasvu- ja kansainvälistymisvalmiuksien tukemiseen, tavoitteena vientivetoinen kasvu.

Momentin valtuudella arvioidaan vaikutettavan 100 pk-yrityksen kasvu- ja kansainvälistymisvalmiuksien paranemiseen.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2020	2021	2022	2023	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Ennen vuotta 2020 tehdyt sitoumukset	7 178	1 178			8 356
Vuoden 2020 sitoumukset	800	1 600	1 200	400	4 000
Menot yhteensä	7 978	2 778	1 200	400	12 356

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hankkeiden maksatusten vähentyminen	-1 000
Pk-yritysten kasvuohjelma (HO 2019)	800
Yhteensä	-200

2020 talousarvio	7 978 000
2019 I lisätalousarvio	9 400 000
2019 talousarvio	8 178 000
2018 tilinpäätös	12 069 408

44. (32.50.44) Alueellinen kuljetustuki (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuslain (688/2001) nojalla annetun alueellisesta kuljetustuesta annetun valtioneuvoston asetuksen mukaisen kuljetustuen maksamiseen tukeen oikeutetuilla alueilla toimiville pk-yrityksille niiden valmistamien tuotteiden pitkistä kuljetusmatkoista aiheutuvien kuljetuskustannusten alentamiseksi.

Selvitysosa: Kuljetustukea maksetaan harvaan asutuilla alueilla, eli Itä- ja Pohjois-Suomen NUTS 2 -alueella, sekä Saarijärven—Viitasaaren seutukunnan alueella toimivien pienten ja keskisuurten yritysten pitkän matkan tavarankuljetuksista. Kuljetustukijärjestelmän tavoitteena on alentaa syrjäisten ja harvaan asuttujen alueiden yritystoiminnalle pitkistä kuljetusmatkoista aiheutuvia lisäkustannuksia ja siten ylläpitää ja lisätä yritystoimintaa näillä alueilla.

Kuljetustukea maksetaan noin 250 pienelle ja keskisuurelle yritykselle.

2020 talousarvio	6 000 000
2019 talousarvio	6 000 000
2018 tilinpäätös	5 000 000

46. (32.60.46) Päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensatiotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 78 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensatiotuesta säädetyn lain (138/2017) mukaisten tukien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Tuella kompensoidaan sähköintensiiviselle teollisuudelle päästökaupasta aiheutuvia epäsuoria kustannuksia. Tavoitteena on sähköintensiivisen vientiteollisuuden kilpailukyvyyn turvaaminen ja siten tuotannon säilyminen kotimaassa. Laissa määritellyt hiilivuodon riskille erityisen alttiit toimialat voivat saada tukea päästöoikeuden hinnasta johtuvan korkeamman sähkön hinnan kompensoimiseksi.

Tuki on mitoitettu 50 prosenttiin Euroopan komission suuntaviivojen mukaisesta sallitusta enimmäismäärästä. Maksettavan tuen osuus (tuki-intensiteetti) on 37,5 % v. 2020 (40 % v. 2019) ja

sen suuruus riippuu päästöoikeuden hinnasta sekä tuen saajan toteutuneesta sähkönkulutuksesta tai tuotannon määrästä v. 2019.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Päästöoikeuden hinnan muutokset	48 000
Yhteensä	48 000
2020 talousarvio	78 000 000
2019 talousarvio	30 000 000
2018 tilinpäätös	26 752 204

51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 294 460 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaisesti:

1) asiantuntija-arviointien, kokeilujen, valmennusten, työvoimakoulutuksen, työnvälityspalvelun, ammatinvalinta- ja uraohjauksen, tieto- ja neuvontapalvelujen ja yritystoiminnan kehittämispalvelujen hankintaan, työllisyyspoliittisiin avustuksiin sekä työhön ja palveluihin hakeutuville ja palveluihin ja asiantuntija-arvioiteihin osallistuville maksettaviin kustannusten korvauksiin ja työolosuhteiden järjestelytuen maksamiseen

2) valtion virastolle tai laitokselle työttömän työnhakijan palkkaamisesta aiheutuviin palkkauskustannuksiin enintään 500 henkilötyövuotta vastaavalta osalta. Tältä momentilta ja momenteilta 33.20.50 ja 33.20.52 yhdestä henkilöstä korvattavien palkkauskustannusten määrä ilman lomarahaa saa olla yhteensä enintään 3 100 euroa kuukaudessa, minkä lisäksi korvataan enintään sitä vastaava lomarahaa

3) lain 7 luvun 9 §:n 1 momentissa tarkoitettujen palkkatuen maksamiseen. Tältä momentilta ja momenteilta 33.20.50 ja 33.20.52 yhdestä henkilöstä korvattavien palkkauskustannusten määrä ilman lomarahaa saa olla yhteensä enintään 1 800 euroa kuukaudessa, minkä lisäksi korvataan enintään sitä vastaava lomarahaa

4) kunnalle myönnettävän lisätuen sekä muun kuin kohdassa 3 tarkoitettujen palkkatuen maksamiseen. Tältä momentilta ja momenteilta 33.20.50 ja 33.20.52 yhdestä henkilöstä palkkatukena maksettava määrä ilman lomarahaa saa olla yhteensä enintään 1 400 euroa kuukaudessa, minkä lisäksi korvataan enintään palkkatukipäätöksen mukainen prosenttiosuus lomarahasta

5) starttirahan maksamiseen muille kuin työttömänä yritystoiminnan aloittaneille

6) vakuutusturvan kustannuksiin.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää:

7) ennen työllisyyslain (275/1987) voimaantuloa palkattujen ja edelleen samassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin

8) julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden alueellista tarjoamista ja työelämäkokeilua koskevas- ta kokeilusta annetun lain (505/2017) mukaisten päätösten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kohdissa 1), 2) ja 6) mainittujen kulutusmenojen maksamiseen.

Siirtomenoista palkkatuki, starttiraha ja työllisyyspoliittinen avustus budjetoidaan maksuperusteisena, Valtiokonttorin tapaturmavakuutusmaksut maksatuspäättösperusteisena ja muut siirtomenot suoriteperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2020 saa työvoimakoulutuksen hankinnasta aiheutua valtiolle menoja vuoden 2020 jälkeen enintään 65 000 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Asiantuntija-arvioinnit	5 000 000
Kokeilut ja valmennukset (490 000 otp)	34 250 000
Työvoimakoulutuksen hankinta	
— Ammatillinen koulutus (1,2 milj. otp)	67 700 000
— Kotoutumiskoulutus (1,7 milj. otp)	60 401 000
Yhteensä	129 101 000
Starttiraha (2 400 htv)	18 000 000
Palkkatuettu työ	
— Valtionhallinto (enintään 500 htv)	15 450 000
— Kunnat ja kuntayhtymät (6 500 htv, tuki 30/40/50 %)	18 742 000
— Yksityinen sektori (30, 40 tai 50 tai 100 %, 14 800 htv)	46 277 000
Yhteensä	80 469 000
Työllisyyspoliittinen avustus	10 000 000
Yritystoiminnan kehittämisspalvelujen hankinta	13 000 000
Korvaukset	1 000 000
Vakuutusturva	950 000
Työnvälityspalvelu	1 690 000
Ammatinvalinta- ja uraohjaus	1 000 000
Tieto- ja neuvontapalvelut	1 000 000
Kaikki yhteensä	294 460 000

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
— 3 kk ammatillisen työvoimakoulutuksen jälkeen työttömäksi jääneiden osuus (%)	37	< 32	< 32
— 3 kk palkkatuetun työn jälkeen työttömäksi jääneiden osuus (%)	48	< 45	< 45
— 3 kk kotoutumiskoulutuksen jälkeen työttömäksi jääneiden osuus (%)	26	< 27	< 25

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2020	2021	2022	2023	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Ennen vuotta 2020 tehdyt sitoumukset	55 370	9 500	500	-	65 370
Vuoden 2020 sitoumukset	-	55 000	9 500	500	65 000
Menot yhteensä	55 370	64 500	10 000	500	130 370

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kotoutumiskoulutus	-6 082
Kotoutumiskoulutus, pakolaiskiintiön nosto (HO 2019)	165
Koulutuksen ja majoituksen hankkiminen Pohjoiskalotin koulutussäätiöltä (siirto momentille 29.20.21)	-1 700
Osaamisen kehittämistehtävät (-1 htv) (siirto momentille 32.01.01)	-69
Osatyökykyisten työkykyohjelma (HO 2019 kertaluonteinen)	4 400
Palkkatuen lisääminen (HO 2019)	10 000
Palkkatuen maksatustehtävät (-12 htv) (siirto momentille 32.01.02)	-400
Palvelujen kehittämis- ja kokeilumenot (siirto momentille 32.01.03)	-1 300
Perheenyhdistäminen	-4 895
Suuriin siirtyviin eriin liittyvä kertaluonteinen määrärahavähennys v. 2019	50 000
Työllisyys-SIB tuotonmaksu (siirto momentille 32.30.95)	-500
Työvoimakoulutuksen määrän nosto (HO 2019 kertaluonteinen)	4 000
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-3 220
Yhteensä	50 399
2020 talousarvio	294 460 000
2019 I lisätalousarvio	-7 500 000
2019 talousarvio	244 061 000
2018 tilinpäätös	321 050 000

52. (32.40.52) Palkkaturva (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 32 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) palkkaturvalain (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) mukaisten menojen maksamiseen
- 2) takaisinperittyjen saatavien palautusten ja niistä kertyvien korkojen maksamiseen
- 3) palkkaturvamenettelyyn liittyviin viranomaismaksuihin ja oikeudenkäyntikuluihin sekä konkurssikustannusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin.

Selvitysosa: Palkkaturvajärjestelmä turvaa työntekijän työsuhteesta johtuvien saatavien maksamisen työnantajan konkurssin ja muiden maksukyvyttömyystilanteiden varalta. Palkkatur-

vana voidaan maksaa sellaiset työsuhteesta johtuvat saatavat, jotka työnantaja olisi ollut velvolinen maksamaan työntekijälle.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Palkkaturva	31 810 000
Takaisinperittyjen saatavien palautukset ja korot	80 000
Viranomaismaksut, oikeudenkäyntikulut ja konkurssikustannukset	110 000
Yhteensä	32 000 000

Palkkaturvamenoja vastaavat tulot 31 810 000 euroa on merkitty momentille 12.32.31.

Palkkaturvapalautusten arvioidut 1 000 000 euron korot on budjetoitu momentille 12.32.99.

Palkkaturvan tunnuslukuja

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Palkkaturvaa peritty takaisin työnantajilta (1 000 euroa)	5 510	6 900	6 900
Palkkaturvaa saaneet työntekijät (lkm)	5 393	6 000	6 000
Palkkaturvapäätöksen saaneet työnantajat (lkm)	1 887	2 000	2 000
Hakemusten keskimääräinen käsittelyaika (pv)	149	180	150
Hakemuksista käsitelty alle 2 kuukaudessa (%)	18	25	25

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	32 000 000
2019 talousarvio	32 000 000
2018 tilinpäätös	25 141 423

64. (32.50.64) EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 410 166 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Suomen rakennerahasto-ohjelman "Kestävää kasvua ja työtä 2014—2020" Euroopan sosiaalirahastosta ja Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettavien hankkeiden EU- ja valtion rahoitusosuuden maksamiseen sekä Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen (EAY) ja Eurooppalaisen naapuruuden välineen rajayhteistyöosion (ENI CBC) valtion rahoitusosuuden maksamiseen
- 2) edellä mainittujen ohjelmien toteutukseen liittyvän teknisen avun sekä ohjelmien toteuttamisen kannalta välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen
- 3) ohjelmakauden 2014—2020 Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta osarahoitettavan ohjelman toteuttamiseen tarvittavan yhteensä enintään 250 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen
- 4) EU:n ohjelmakauden 2007—2013 neuvoston asetuksen 1083/2006 98—102 artiklan (rahoitusosio) ja EU:n ohjelmakauden 2014—2020 neuvoston asetuksen 1303/2013 143—147 ar-

tiklan (rahoitusoikaisut) mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen sekä muista hankkeisiin tehdyistä sitoumuksista aiheutuvien velvoitteiden maksamiseen

5) vähävaraisimmille suunnatun Eurooppalaisen avun rahastosta osarahoitettavan ohjelman EU- ja valtion rahoitusosuuden maksamiseen

6) ennakoiden maksamiseen, jos se on hankkeen toteuttamisen kannalta perusteltua.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Valtuus

Mikäli vuoden 2019 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2020.

Selvitysosa: Määrärahasta yhteensä 224 131 000 euroa on tarkoitus käyttää EU:n rakennerahastojen rahoitusosuuden maksatuksiin ja 186 035 000 euroa valtion rahoitusosuuden maksatuksiin.

Euroopan sosiaalirahaston ja aluekehitysrahaston toimet on koottu Suomen rakennerahasto-ohjelmaan "Kestävä kasvua ja työtä 2014—2020". Ohjelman kokonaisrahoitus on noin 2,6 mrd. euroa, josta EU-rahoitusosuus on noin 1,3 mrd. euroa ja kansallinen julkinen vastinrahoitus noin 1,3 mrd. euroa. Julkisesta rahoituksesta valtion osuus on 75 % ja kuntien ja muun julkisen rahoituksen osuus 25 %.

Rakennerahasto-ohjelman myöntämisvaltuudesta tehdään useampivuotiselle hankkeelle sidonta pääsääntöisesti vuosittain, jotta useita hankkeita voidaan rahoittaa yhtäaikaisesti ja näin varmistaa ohjelmavarojen täysimääräinen käyttö.

Rahoituksen käytössä sovelletaan kunkin hallinnonalan rahoittamassa toiminnassa sovellettavia kansallisia ja EU:n säännöksiä ja rahoitus kohdennetaan kullakin hallinnonalalla mainittujen säännösten ja rakennerahasto-ohjelmien puitteissa asianomaisen ministeriön määrittelemällä tavalla. Maksettavien kustannusten tukikelpoisuuden tulee lisäksi olla kansallisten ja Euroopan unionin säännösten mukaisesti etukäteen tarkastettu, lukuun ottamatta ennakoita ja julkisten työvoimapalvelujen kustannusten maksamista siirtomenojen osalta.

Euroopan sosiaalirahastosta osarahoitettavia julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaisia palkkatukia voidaan maksaa momentin 32.30.51 päätösoosan kohdissa 2—4 määriteltyjen korvattavien palkkakustannusten määrän rajoitteiden mukaisesti.

Teknisen avun toimeenpanemisesta päätetään Euroopan yhteisöjen rakennerahastosäännöksissä ja kansallisissa rakennerahastosäännöksissä säädetyssä menettelyssä.

Euroopan komission hyväksymässä kumppanuussopimuksessa määritellään, miten Euroopan rakenne- ja investointirahastoilla (Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahasto, Euroopan sosiaalirahasto, Euroopan aluekehitysrahasto ja Euroopan meri- ja kalatalousrahasto) edistetään Eurooppa 2020 -strategian älykkään, kestävän ja osallistavan kasvun päämääriä ja tavoitteita.

Ohjelmakauden 2014—2020 rakennerahasto-ohjelman rahoitus kohdentuu työllisyyden edistämiseen, rakenteellisen työttömyyden vähentämiseen ja työelämän laadun parantamiseen, työvoiman saatavuuden varmistamiseen, osaamisen ja uuden tiedon hyödyntämiseen, pk-yritysten kas-

vumahdollisuuksien parantamiseen, uusiutuvan energian ja tehokkuuden lisäämiseen sekä sosiaalisen osallisuuden edistämiseen. Ohjelmakauden 2014—2020 Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen ja Eurooppalaisen naapurisuuden välineen rajayhteistyöosion (ENI CBC) toimenpitein tuetaan raja-alueiden ja laajempien yhteistyöalueiden integroitumista, kokemusten vaihtoa, verkostojen syntymistä ja vahvistumista. Ohjelmilla pyritään vaikuttamaan muun muassa raja-alueiden kilpailukykyyn ja taloudelliseen kehitykseen. Pk-yritysaloiteohjelman tavoitteena on uuden velkarahoituksen myöntäminen pk-yrityksille uusien yritysten perustamiseen, alkuvaiheen pääomaan, yritysten yleistoimintojen tehostamiseen tarkoitettuun pääomaan sekä uusien hankkeiden toteuttamiseen tai uuden kehittämiseen olemassa olevien yritysten toimesta tai sellaisten yritysten pääsyyn markkinoille.

Suomen rakennerahasto-ohjelman jakautuminen toimintalinjoittain (pl. Eurooppalaisen alueellisen yhteistyön (EAY), Eurooppalaisen avun rahaston (FEAD), Eurooppalaisen naapurisuuden välineen rajayhteistyöosion (ENI CBC) ja pk-yritysaloiteohjelman osuudet)

	Osuus koko ohjelmakaudella (%)
TL 1. Pk-yritysten kilpailukyky (EAKR)	24,9
TL 2. Uuden tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)	33,2
TL 3. Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR)	18,3
TL 4. Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR)	12,8
TL 5. Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta (ESR)	7,8
TL 6. Tekninen tuki (EAKR)	1,8
TL 7. Tekninen tuki (ESR)	1,2
Yhteensä	100,0

Myöntämisvaltuuden käytöstä aiheutuvat menot (milj. euroa)

	2020	2021	2022	2023	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Aikaisempien vuosien sitoumukset	34,682	18,718	-	-	53,400
Vuoden 2017 sitoumukset	104,557	34,808	12,772	-	152,137
Vuoden 2018 sitoumukset	180,618	216,741	216,741	-	614,100
Vuoden 2019 sitoumukset	90,309	108,371	108,370	337,883	644,933
Yhteensä	410,166	378,638	337,883	337,883	1 464,570

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö eri ohjelmaosioihin ja prioriteetteihin, EU:n ja valtion rahoitusosuudet (milj. euroa)

Ohjelma/osio/prioriteetti	Ohjelmakauden 2014—2020 rahoituskehys valtuutena	Budjetoitu valtuutta v. 2019 talousarvio	Budjetoitu määrärahaa v. 2019	Määräraha v. 2020
Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR)				
Tekninen tuki	47,208	14,166	8,247	8,411
Valtakunnalliset teemat	43,424	6,676	3,886	3,971

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö eri ohjelmaosioihin ja prioriteetteihin, EU:n ja valtion rahoitusosuudet (milj. euroa)

Ohjelma/osio/prioriteetti	Ohjelmakauden 2014—2020 rahoituskehys valtuutena	Budjetoitu valtuutta v. 2019 talousarvio	Budjetoitu määrärahaa v. 2019	Määräraha v. 2020
Alueosiot yhteensä	1 251,261	366,592	213,359	218,037
— Itä- ja Pohjois-Suomi	917,852	267,871	155,906	159,306
— Etelä- ja Länsi-Suomi	333,409	98,721	57,453	58,731
Yhteensä	1 341,893	387,434	225,492	230,419
Euroopan sosiaalirahasto (ESR)				
Tekninen tuki	30,762	6,728	3,918	3,995
Valtakunnalliset teemat	221,605	59,358	34,546	35,301
Alueosiot yhteensä	649,864	187,772	109,287	111,670
— Itä- ja Pohjois-Suomi	427,565	123,729	72,013	73,583
— Etelä- ja Länsi-Suomi	222,299	64,043	37,274	38,087
Yhteensä	902,231	253,858	147,751	150,966
Eurooppalainen alueellinen yhteistyö (EAY)¹⁾				
	51,000	-	8,415	8,415
Eurooppalaisen naapurisuuden välineen rajayhteistyöosio (ENI CBC)¹⁾				
	69,975	19,564	15,606	15,605
Eurooppalaisen avun rahasto (FEAD)				
	26,519	7,955	4,623	4,761
Pk-yritysaliohjelma				
	40,000	-	-	-
Kaikkiyhteensä	2 431,618	668,811	401,887	410,166

¹⁾ Koostuu valtion rahoitusosuudesta.

Kestävää kasvua ja työtä 2014—2020 Suomen rakennerahasto-ohjelman ydinindikaattorit

	Toteutuma 2014—2018	Tavoite (2023)
Uudet yritykset	323	1 200
Uudet työpaikat	5 814	12 310
Uudet t&k&i-työpaikat	478	1 330
Tutkimus- ja kehittämisinstituutioiden vetämiin hankkeisiin osallistuvat yritykset	9 002	7 900
Vähähiilisyttä edistävien yritysten lukumäärä	1 066	2 065
Työttömät ja työelämän ulkopuolelta tulevat alle 30-vuotiaat osallistujat	27 492	26 000
Koulutustoimenpiteissä: perusasteen suorittaneet osallistujat	21 127	28 200
Osallisuutta vahvistavissa toimenpiteissä: pitkäaikaistyöttömät	10 325	11 250

EU-tuen maksut on merkitty momentille 12.32.50 ja takaisinperinnästä aiheutuvat erät momentille 12.39.10. Maakuntien liittojen korkotuotot ja mahdolliset aikaisempina vuosina maakuntien liitoille maksettujen määrärahojen palautukset on merkitty momentille 12.32.99.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ohjelmakauden 2014-2020 suoritusvarauksen ennakointi	26 916
Vuoden 2020 valtuuden aikaistaminen vuodelle 2019	-18 637
Yhteensä	8 279

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	410 166 000
2019 I lisätalousarvio	-4 900 000
2019 talousarvio	401 887 000
2018 tilinpäätös	334 422 348

(65.) (32.50.65) *Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2019 talousarvio	50 000
2018 tilinpäätös	—

95. *Vaikuttavuusinvestointien tuotonmaksu* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää tulosperusteisten työllisyyden ja kotouttamisen vaikuttavuusinvestointihankkeiden tuoton maksamiseen.

Selvitysosa: Työ- ja elinkeinoministeriö on kilpailuttanut ja solminut yksityisen hankehallinnoijan kanssa sopimukset kahden tulosperusteisen vaikuttavuusinvestointirahaston perustamisesta. Maahanmuuttajien nopeampaan työllistymiseen tähtäävä hanke käynnistyi v. 2016 ja pitkäaikaistyöttömyyden alentamista tavoitteleva hanke v. 2018.

Vaikuttavuusinvestointihankkeissa hankehallinnoija kerää rahastoihin sijoittajilta pääomia, jotka käytetään maahanmuuttajien ja pitkäaikaistyöttömien työnhakijoiden palveluiden rahoittamiseen. Sijoittajat kantavat taloudellisen riskin hankkeiden tuloksellisuudesta.

Työ- ja elinkeinoministeriö on sitoutunut maksamaan rahastoihin sijoittaneille toimijoille tulokseen perustuvaa palkkiota. Tulospalkkio määrittyy toiminnan tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden perusteella. Maahanmuuttajien työllistymiseen tähtäävässä hankkeessa toimijoille maksetaan enintään 10 000 euroa työllistynyttä kohden, yhteensä arviolta 15 milj. euroa vuosina 2020—2023 ja pitkäaikaistyöttömyyden alentamiseen tähtäävässä hankkeessa enintään 23 milj. euroa vuosina 2020—2024.

Vaikuttavuus

	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Maahanmuuttajien työllisyys paranee			
Maahanmuuttajien työllisyyshankkeeseen osallistuvien määrä (kumulatiivinen v. 2016—, hlöä)	1 298	2 500	2 500
— joista työllistyneitä	428	900	900
Pitkäaikaistyöttömien työllisyys paranee			
Pitkäaikaistyöttömien työllisyyshankkeeseen osallistuvien määrä (kumulatiivinen v. 2019—, hlöä)	-	250	1 250
— joista työllistyneitä	-	40	400

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Koto-SIB tuotonmaksu			400
Työ-SIB tuotonmaksu (siirto momentilta 32.30.51)			500
Yhteensä			900

2020 talousarvio

900 000

(40.) Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä

Selvitysosa: Luku ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta ja sen momentit 01, 03, 05, (31), (50), 51, 52, 53 ja 95 siirrettäväksi lukuihin 32.01 ja 30.

40. (32.01, osa, 20, osa ja 60, osa) Yritysten erityisrahoitus

Selvitysosa: Kansainvälisesti kilpailukykyisen toimintaympäristön rakentamista tuetaan pääomamarkkinoita kehittämällä, kasvuhakuisten yritysten rahoituksen saatavuutta parantamalla, uusien investointien ja osaamisen houkuttelulla sekä toimintakykyisen vienninrahoitusjärjestelmän ylläpitämisellä.

Tehokkaasti toimiva yritysrahoitusmarkkina on edellytys sille, että Suomeen saadaan lisää aloitettavia yrityksiä sekä kasvavia ja kansainvälistyviä yrityksiä ja että vientiyrityksillä on rahoituksen puolesta tasaveroiset kilpailuedellytykset. Ministeriö edistää kasvurahoitusta, yritysten rahoitusaseman ja oman pääoman vahvistamista sekä ESIR- ja muun EU-rahoituksen hyödyntämistä. Julkisella yritysrahoituksella on tärkeä tehtävä rahoitusmarkkinoiden toiminnassa olevien puutteiden korjaamisessa. Tavoitteena on täydentää yksityistä rahoitusta sekä katalysoida yksityistä rahoitusta eri toimenpitein sekä turvata julkisen vienninrahoitusjärjestelmän toimintaedellytykset. Julkista yritysrahoitusta ja valtion riskinjakoa tarvitaan erityisesti aloittavissa yrityksissä, innovatiivisissa kasvuyrityksissä sekä viennin rahoituksessa. Viennin rahoituksessa tavoitteena on varmistaa suomalaisille yrityksille tasavertaiset toimintaedellytykset suhteessa keskeisiin kilpailijamaihin.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti tulosalueelle seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2020:

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Suomi on kansainvälisesti kilpailukykyinen toimintaympäristö elinkeinotoiminnalle			
— Alkaviin yrityksiin tehtyjen yksityisten riskisijoitusten määrä (milj. euroa)	265	> 305	> 351

Luvun nimike on muutettu.

42. (32.60.42) Valtiontuki sähköhuollon varmistamiseksi (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuslain (688/2001) perusteella Enontekiön alueelle sähköverkon korvausinvestointiin myönnetyn avustuksen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään Enontekiön kunnan alueella tehtäviin sähköverkon korvausinvestointeihin v. 2019 myönnetystä 7 000 000 euron avustuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2020	2021	2022	2023	2024—	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Ennen vuotta 2020 tehdyt sitoumukset	700	700	700	700	4 200	7 000
Menot yhteensä	700	700	700	700	4 200	7 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Enontekiön alueen sähköverkon korvausinvestointi	700
Utsjoen alueen sähköverkon korvausinvestoinnit	-125
Yhteensä	575
2020 talousarvio	700 000
2019 I lisätalousarvio	—
2019 talousarvio	125 000
2018 tilinpäätös	9 591

47. (32.20.47) Finnvera Oyj:n tappiokorvaukset ja korkotuet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 33 691 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion erityisrahoitusyhtiön luotto-, takaus- ja pääomasijoitustoiminnasta annetun lain (445/1998) 8 §:n 1 momentin 1—3 kohtien nojalla annettujen valtioneuvoston sitoumusten mukaisesti:

- 1) Finnvera Oyj:n luotto- ja takaustoiminnasta syntyneiden tappioiden osittaiseen korvaamiseen
- 2) Finnvera Oyj:lle maksettavaan korkotukeen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Valtio korvaa antamansa sitoumuksen perusteella Finnvera Oyj:lle 50 % luotto- ja takaustappioiden kokonaismäärästä. Luottotappiokorvaukset mahdollistavat sen, että Finnvera Oyj voi myöntää lainoja ja takauksia silloinkin, kun yrityksen vakuudet ovat riittämättömät.

Finnvera Oyj:n arvioidaan tekevän noin 8 000 rahoituspäätöstä v. 2020. Rahoitusta saavien kasvavien yritysten osuus arvioidaan olevan noin 2 300. Asiakkaita Finnvera Oyj:llä arvioidaan olevan noin 25 000, joista alle kymmenen henkilöä työllistävien yritysten osuus on noin 90 %.

Finnvera Oyj lopetti korkotuellisen rahoituksen myöntämisen v. 2014. Momentilta maksetaan Finnvera Oyj:lle korkotukea ennen vuotta 2014 myönnettyjen korkotukilainojen voimassa olevan vastuukannan perusteella.

Vaikuttavuus

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Luotto- ja takaustappiositoumusten piirissä olevien hankkeiden kokonaismäärä (mrd. euroa)	1,9	2,0	2,2
— josta Finnveran myöntämä rahoitus (mrd. euroa ja %)	0,8 (41 %)	0,8 (40 %)	0,9 (40 %)
— josta pankkien ja muun rahoituksen osuus (mrd. euroa ja %)	1,1 (59 %)	1,2 (60 %)	1,3 (60 %)
Aloittavien yritysten määrä (kpl)	2 637	3 000	3 500
Myötävaikutetut uudet työpaikat (kpl)	7 727	8 000	8 500

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Arviomäärärahan tarkentuminen	2 914
Yhteensä	2 914

Momentin nimike on muutettu.

2020 talousarvio	33 691 000
2019 talousarvio	30 777 000
2018 tilinpäätös	19 619 947

48. (32.20.48) *Korko- ja muu tuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 67 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasauksesta annetun lain (1137/1996) sekä julkisesti tuetuista vienti- ja alusluotoista sekä korontasauksesta annetun lain (1543/2011) mukaisen korkotuen maksamiseen
- 2) Valtiokonttorille korontasaussopimuksista aiheutuvien korko- ja valuuttariskien suojaukseen tarvittavien toimenpiteiden ja kustannusten maksamiseen
- 3) Suomen Vientiluotto Oy:lle maksettavan hallinnointipalkkion ja alijäämäkorvauksen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha mahdollistaa kansainvälisesti kilpailukykyisen julkisesti tuetun vienninrahoitusjärjestelmän olemassaolon, myötävaikuttaa vientiin perustuvaan suotuisaan työllisyys- ja talouskehitykseen sekä edesauttaa vienninrahoitukseen liittyvien korkoriskien hallintaa.

Korontasauksessa Suomen Vientiluotto Oy solmii korontasaussopimuksia luotto- tai rahoituslaitoksen kanssa tai tekee korontauspäätöksiä. Korontasauksessa luotto- tai rahoituslaitos tai Suomen Vientiluotto Oy maksaa valtiolle korontausluoton mukaista kiinteää korkoa ja valtio maksaa Suomen Vientiluotto Oy:lle tai luotto- tai rahoituslaitokselle kyseisen valuutan yleisesti käytettävää luoton korkojaksoa vastaavaa, yleensä kuuden kuukauden, viitekorkoa lisättyä työ- ja elinkeinoministeriön asetuksessa (1547/2011) säädettävällä lisällä.

Julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen myöntämisen tavoitteena on edistää Suomen taloudellista kehitystä turvaamalla suomalaisille vientiä harjoittaville yhtiöille kansainvälisesti kilpailukykyinen viennin ja alustoimitusten rahoitusjärjestelmä, lisätä Suomen pääomatavaravientiä ja alustoimituksia sekä edistää viejien, kotimaisten telakoiden ja alihankkijoiden työllisyyttä.

Julkisesti tuetuista vienti- ja alusluotoista sekä korontasauksesta annetun lain (1543/2011) nojalla Suomen Vientiluotto Oy voi tehdä korontausluottoja koskevia korontasaussopimuksia tai näitä vastaavia korontauspäätöksiä enintään 22 mrd. euron pääoma-arvosta sekä myöntää OECD-ehdoisia kiinteä- ja vaihtuvakorkoisia luottoja enintään 22 mrd. euron pääoma-arvosta.

Toimintaa kuvaavia tunnuslukuja

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Uudet korontasaussitoumukset ¹⁾ (milj. euroa)	1 957	6 000	6 000
Korontasaussitoumukset vuoden lopussa ²⁾ (milj. euroa)	11 869	17 000	22 000

¹⁾ Sisältää Vientiluoton solmimat kiinteäkorkoiset luottosopimukset sekä pankkien solmimat korontausluotot.

²⁾ Sisältää Vientiluoton korontasaussopimukset ja -päätökset sekä luotto- ja korontausvaraukset.

Korontasaussopimuksista valtiolle aiheutuvat menot (1 000 euroa)

	2020	2021	2022	2023	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Vientiluottojen korkotuki	36 600	52 000	59 200	65 200	213 000
Suojausmenot	30 800	25 600	25 700	22 300	104 400
Menot yhteensä	67 400	77 600	84 900	87 500	317 400

Korontasaustoiminnasta valtiolle kertyvät korkohyvitykset ja suojaustulot tuloutuvat momentille 12.32.99. Korontasaustoiminnan arvioidaan olevan 9,8 milj. euroa ylijäämäinen v. 2020 (v. 2018: 12,5 milj. euroa, v. 2019: 12 milj. euroa).

Korontasaussopimuksista valtiolle aiheutuvat tulot (1 000 euroa)

	2020	2021	2022	2023	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Korkohyvitykset	64 100	72 700	74 800	76 400	288 000
Suojaustulot	13 100	13 200	17 700	17 400	61 400
Tulot yhteensä	77 200	85 900	92 500	93 800	349 400

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Luottokannan ja korkotason muutokset	9 600
Yhteensä	9 600
2020 talousarvio	67 400 000
2019 talousarvio	57 800 000
2018 tilinpäätös	26 219 360

60. (32.01.60) Siirrot hallinnonalan rahastoihin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtiontakuurahastosta annetun lain (444/1998) 4 §:n mukaisten valtion vastuiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään valtion vastuiden maksamiseen Valtiontakuurahastolle, mikäli Finnvera Oyj:n taseessa olevan vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan rahaston tai Valtiontakuurahaston varat eivät riitä kattamaan Finnvera Oyj:n tappiollista erillistulosta.

2020 talousarvio	20 000
2019 talousarvio	20 000
2018 tilinpäätös	—

82. (32.20.82) *Lainat Finnvera Oyj:n varainhankintaan* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetun lain (443/1998) 8 b §:ssä tarkoitettujen lainojen maksamiseen.

Valtuus

Työ- ja elinkeinoministeriö voi myöntää valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetun lain (443/1998) 8 b §:ssä tarkoitettuja vienninrahoitukseen liittyviä lainoja Finnvera Oyj:lle enintään 1 000 000 000 euroa.

Selvitysosa: Suomen Vientiluotto Oy voi myöntää julkisesti tuetuista vienti- ja alusluotoista sekä korontasauksesta annetun lain (1543/2011) nojalla Finnvera Oyj:n varainhankintaan perustuvia vienti- ja alusluottoja. Jos rahoitusmarkkinoiden toiminta on sellaisessa tilanteessa, että Finnvera Oyj ei kykene hankkimaan markkinoilta varoja kohtuullisilla ehdoilla, valtio voi myöntää sille enintään 12 kuukauden vakuudettoman lainan, josta peritään käypää korkoa.

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	10 000
2019 talousarvio	10 000
2018 tilinpäätös	—

89. (32.20.89) *Pääomasijoitus Business Finland Venture Capital Oy:lle* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 14 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Business Finland Venture Capital Oy:n osakkeiden merkintähinnan ja muun pääoman maksamiseen. Yhtiö voi valtiotukea koskevien säännösten ja määräysten puitteissa ottaa rahastosijoituksissaan suurempaa riskiä tai tyytyä pienempään tuottoon kuin yksityiset sijoittajat.

Selvitysosa: Business Finland Venture Capital Oy tekee sijoituksia pääomarahastoihin, joiden sijoitustoiminnan painopiste on alkavissa suomalaisissa kasvuhakuisissa ja kansainvälistävissä yrityksissä. Sijoituksia voidaan tehdä pääomarahastoihin, jotka sijoittavat suoraan tai soveltuvan rahastorakenteen kautta alkaviin yrityksiin.

Sijoitustoiminnan tavoitteena on monipuolinen alkavien yritysten pääomasijoitusmarkkina sekä entistä suurempi yksityisten sijoitusten osuus alkavien yritysten kokonaisrahoituksesta. Rahastoihin tavoitellaan yksityistä pääomaa vähintään 50 %, joka voidaan toteuttaa myös rahaston sijoituskohteen tasolla.

Tunnuslukuja

	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Uudet rahastosijoitukset (kpl)	0	2—4	2—3
Yksityisen rahoituksen osuus (%)	-	50	50

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtuuslisäysten maksatukset (siirto momentilta 32.20.83)	4 100
Yhteensä	4 100

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	14 900 000
2019 talousarvio	10 800 000
2018 tilinpäätös	6 000 000

95. (32.20.95) Tuotonvaihtosopimus- ja suojausmenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 102 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää tuotonvaihtosopimusten perusteella syntyneisiin kuluihin.

Selvitysosa: Suomen Vientiluotto Oy rahoitti vuosina 2009—2012 luotto- tai rahoituslaitoksen suomalaisen pääomatavaravientiin järjestämiä OECD-ehtoisia kiinteä- ja vaihtuvakorkoisia luottoja. Jälleenrahoitus toteutettiin Suomen valtion Suomen Vientiluotto Oy:lle myöntämällä lainoilla. Kiinteäkorkoisiiin luottoihin Valtiokonttori teki korko- ja valuuttasuojauksia.

Suomen Vientiluotto Oy maksoi takaisin Suomen valtiolle jälleenrahoitustoimintaa varten myönnettyt lainat v. 2018 lukuun ottamatta yhtä lainaa.

Lainojen takaisinmaksun yhteydessä Suomen Vientiluotto Oy ja valtio allekirjoittivat hankekohdaiset tuotonvaihto- tai tuotontasaussopimukset. Kiinteäkorkoisia luottoja koskevista tuotonvaihtosopimuksista valtiolle voi syntyä kuluja, jos tuotonvaihtosopimuksen mukainen Suomen Vientiluotto Oy:n maksama kiinteä korko on alhaisempi kuin valtion maksama vaihtuva korko. Tämän lisäksi valtiolle aiheutuu kustannuksia suojaustoimenpiteistä. Tuotontasaussopimuksista valtiolle ei synny kustannuksia.

Tuotonvaihtosopimuksista ja suojaustoimenpiteistä kertyvät korko- ja suojaustulot tuloutuvat momentille 13.01.05. Toiminnan arvioidaan olevan 6,2 milj. euroa ylijäämäinen v. 2020 (v. 2019: 8,8 milj. euroa).

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuotonvaihtosopimus- ja suojausmenot	1 902
Yhteensä	1 902

2020 talousarvio	5 102 000
2019 II lisätalousarvio	1 000 000
2019 talousarvio	3 200 000

(50.) Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka

Selvitysosa: Luku ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta ja sen momentit (40), 42, (43), (44), 64 ja (65) siirrettäväksi lukuun 32.30.

50. (32.70) Kotouttaminen

Selvitysosa: Kotouttamisen tavoitteena on tukea ja edistää maahanmuuttajien kotoutumista, työllistymistä ja osallisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa. Myönteistä ja aktiivista kotoutumista edistetään maahanmuuttajan kielitaidon ja ammatillisten valmiuksien vahvistamisella, työllistymisen nopeuttamisella ja yhteiskunnan tuntemuksen ja osallisuuden lisäämisellä. Kotoutumisen ja työllistymisen nopeuttamiseksi maahanmuuttajien osaamisen tunnistamista ja ohjausta vahvistetaan. Erityistä huomiota kiinnitetään maahanmuuttajanaisten mahdollisuuden osallistua kotoutumis- ja kielikoulutukseen. Kotouttamista tehostetaan myös kotoutumispalveluiden laatua, velvoittavuutta ja vaikuttavuutta parantamalla. Kuntien roolia kotoutumisen edistämässä vahvistetaan esimerkiksi rakentamalla yhden luukun moniammatillisia kotouttamis- ja osaamiskeskustoja. Myös kolmannen sektorin roolia kotoutumisen edistämässä vahvistetaan muun muassa valtionavustuksilla. Kaksisuuntaista kotoutumista edistetään vahvistamalla hyviä väestösuhteita.

Varmistetaan kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden nopea siirtyminen kuntiin ja kotoutumista edistävien palveluiden piiriin. Kiintiöpakolaisten määrä arvioidaan vuosittain 850—1 050 henkilön välille ottaen huomioon turvapaikanhakijoiden määrä.

Kotoutumiskoulutukseen arvioidaan käytettävän 60 401 000 euroa momentin 32.30.51 määrärahoja v. 2020.

Oleskeluluvan saaneet kotoutumisen piirissä olevat pakolaiset

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat	2 740	3 315	3 600
— joista oleskeluluvan saaneita yksintulleita alaikäisiä	79	100	200
Perheen yhdistämiset	938	1 200	1 120
Kiintiöpakolaiset	773	750	850
Pakolaisia yhteensä	4 451	5 265	5 570
Pakolaisia laskennallisten kuntakorvausten piirissä	21 592	18 664	16 527
Perheryhmäkoti- ja tukiasumispaikat yhteensä	835	600	250

03. (32.70.03) *Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 12 601 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kotoutumisen, työllistymisen, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseen sekä EU:n rahoittamien kotoutumista edistävien hankkeiden kansalliseen vastinrahoitukseen

2) Kotouttamisen osaamiskeskuksen menoihin, kuten kotoutumisen, kotouttamisen ja etnisten suhteiden seurantaan, toimintamallien kehittämiseen ja hyvien käytäntöjen levittämiseen, kotouttamista koskevaan viestintään sekä muihin kotouttamispolitiikan toimeenpanoa ja vaikuttavuutta edistäviin menoihin

3) valtionavustuslain (688/2001) mukaiseen kunnille, järjestöille ja muille toimijoille myönnettäviin avustuksiin kotoutumisen ja työllistymisen edistämiseen, rasismien ja etnisen syrjinnän ehkäisemiseen sekä eri väestöryhmien välisen vuorovaikutuksen edistämiseen sekä ihmiskaupan uhrien tunnistamiseen tähtäävään etsivään työhön ja neuvontatyöhön

4) kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 22 §:n mukaiseen omaehtoiseen opiskeluun ja muihin yksilöllisesti sovittuihin kotoutumista edistäviin toimenpiteisiin osallistuvien taiturmakorvausten ja ryhmävastuuvakuutuksen maksamiseen sekä Valtiokonttorin näistä perimien hoitokulujen maksamiseen

5) enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin

6) ennakoiden maksamiseen, jos se on myönnettävän rahoituksen tai avustuksen käytön kannalta perusteltua.

Määrärahaa saa käyttää myös siirtomenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Hallitusohjelman mukaisesti maahanmuuttajien aktiivista kotoutumista suomalaisen yhteiskuntaan vahvistetaan, tehostetaan ja nopeutetaan. Maahanmuuttajien työllistymistä ja mukaanpääsyä suomalaisen yhteiskuntaan tuetaan maahanmuuttajien kielitaitoa ja ammatillisia valmiuksia vahvistamalla sekä yhteiskunnan tuntemusta ja osallisuutta edistämällä. Kuntien ja kolmannen sektorin roolia kotoutumisen edistämässä vahvistetaan. Kuntien moniammatillista osaamiskeskustoimintaa laajennetaan. Työelämän vastaanottavuutta edistetään laatimalla työelämän monimuotoisuusohjelma.

Työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä toimiva Kotouttamisen osaamiskeskus tukee maahanmuuttajien kotoutumista edistävää valtion, kuntien ja järjestöjen asiantuntijatyötä kotoutumisen vaikuttavuuden parantamiseksi. Osaamiskeskuksen toiminnassa keskeisiä tehtäväalueita ovat kotouttamisen tietoperustan vahvistaminen, tuloksellisuuden arvioinnin ja seurannan kehittäminen sekä paikallistason toimijoiden ammattitaidon ja osaamisen kehittäminen toimintatapoja ja -malleja arvioimalla, hyviä käytäntöjä juurruttamalla ja työprosesseja selkeyttämällä.

Maahanmuuttajien palveluprosessia, kotoutumiskoulutusta ja muita maahanmuuttajille suunnattuja palveluja kehitetään maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistämiseksi. Kotoutumiskoulutuksen vaikuttavuutta parannetaan kehittämällä osaamisen tunnistamista, koulutukseen ja muihin palveluihin ohjausta, kielitaidon testausta ja koulutuksen sisältöä, kuten omakielisiä orientaatiokoulutuksia ja työelämälähtöisiä kotoutumiskoulutuksen malleja.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen	2 921 000
Kotouttamisen osaamiskeskus	830 000
Valtionavustukset	
— Kuntien moniammatillinen osaamiskeskustoiminta	4 000 000
— Maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontapalvelut	4 000 000
— Avustukset järjestöille ja muille toimijoille	850 000
Yhteensä	12 601 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kuntien moniammatillisen osaamiskeskustoiminnan laajentaminen	4 000
Maahanmuuttajien kotouttamisen tehostaminen ja nopeuttaminen (HO 2019)	2 320
Maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontapisteet	4 000
Maahanmuuttajien yhteiskuntatietoisuuden lisääminen	250
Työelämän monimuotoisuusohjelman luominen	400
Yhteensä	10 970

2020 talousarvio	12 601 000
2019 I lisätalousarvio	250 000
2019 talousarvio	1 631 000
2018 tilinpäätös	3 561 000

30. (32.70.30) Valtion korvaukset kotouttamisesta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 185 318 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) ja valtioneuvoston asetusten (1393/2011 ja 115/2012) mukaisesti:

- 1) kunnille maksettaviin laskennallisiin korvauksiin, jotka aiheutuvat lain 2 §:n 2 tai 3 momentissa määriteltyjen henkilöiden kuntaan osoittamisesta, ohjauksesta, neuvonnasta ja muusta kotoutumista tukevan toiminnan sekä alkukartoituksen järjestämisestä
- 2) toimeentulotuesta, tulkkauksen järjestämisestä, erityiskustannusten korvaamisesta ja paluumuuton tukemisesta kunnalle aiheutuviin kustannuksiin sekä pakolaisten kuntaan muuttamisen odotusajalta kertyvien vuokrien maksamiseen
- 3) alaikäisten oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden sijoittamisesta perheryhmäkotiin, muuhun asuinyksikköön sekä perhehoidosta, asumisen tukipalveluista ja muista lastensuojelun palveluihin rinnastettavista toimenpiteistä kunnalle aiheutuneiden kustannusten korvaamiseen 21 ikävuoteen saakka ja käräjäoikeuden heille osoittaman edustajan palkkioiden maksamiseen
- 4) edellä mainittujen perheryhmäkotien tai muiden asuinyksiköiden kustannusten ennakoiden maksamiseen, jos se on toiminnan järjestämisen kannalta perusteltua
- 5) kuntaan sijoitettujen tai kunnassa asuvien ihmiskaupan uhrien kunnille sosiaali- ja terveys- sekä muiden palvelujen järjestämisestä aiheutuvista kustannuksista maksettaviin korvauksiin
- 6) entisen Neuvostoliiton alueelta paluumuuttajina tulneiden henkilöiden, joille on myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain (301/2004) 48 §:n tai 49 §:n 1 momentin 1 kohdan perusteella, toi-

meentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta kunnille sekä Suomen sodissa vapaaehtoisina palvelleiden hoidosta ja huollosta aiheutuviin kustannuksiin

7) edellä mainittujen henkilöiden perustoimeentulotuen maksamisesta aiheutuvien kustannusten ennakkoiden maksamiseen Kansaneläkelaitokselle.

Määrärahaa saa käyttää myös Kansaneläkelaitokselle kotoutumislain 51 §:n 2 momentin perusteella korvattaviin entisen Neuvostoliiton alueelta tulleista paluumuuttajista aiheutuviin perustoimeentulotuen kustannuksiin. Kustannus on arviolta 130 000 euroa/vuosi vuoteen 2022 saakka.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Kotoutumislain 2 §:n 2 tai 3 momentissa määritellyistä henkilöistä maksettavien korvausten piirissä olevien määrä arvioidaan kolmen edellisen vuoden aikana maahan saapuneiden oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden ja perheen yhdistämisen kautta maahan tulleiden lukumäärän sekä talousarviovuodelle esitetyn arvion perusteella. Kiintiöpakolaisten osalta maksettavien korvausten piirissä olevien lukumäärä arvioidaan neljän edellisen vuoden aikana maahan saapuneiden lukumäärän sekä talousarviovuodelle esitetyn arvion perusteella. Arvio vuoden 2020 pakolaiskiintiöksi on 850 henkilöä.

Kotoutumislain 45 §:n mukaisesti kuntaan osoittamisesta, ohjauksesta, neuvonnasta ja muusta kotoutumista tukevan toiminnan järjestämisestä maksettavaa laskennallista korvausta maksetaan kunnalle kolmelta vuodelta alkaen siitä, kun ensimmäinen kotikuntamerkintä on tehty. Kiintiöpakolaisten osalta korvausta maksetaan neljältä vuodelta.

Korvausta voidaan maksaa jatkuvan oleskeluluvan saavien ja kunnan asukkaaksi siirtyvien ihmiskaupan uhrien osalta pakolaisia vastaavalla tavalla. Kunnilla on mahdollisuus hakea ELY-keskusten ja TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselta korvausta kunnassa asuvien ihmiskaupan uhrien osalta uhrin asemasta johtuvien palvelujen järjestämisestä.

Kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden kuntiin ohjautumista edistetään tehostamalla kunta-korvausjärjestelmän toimivuutta sekä tiivistämällä valtionhallinnon eri toimijoiden ja kuntien välistä yhteistyötä.

Kotoutumislain mukaisen maahanmuuttajalle tehtävän alkukartoituksen tekee kunta tai TE-toimisto.

Kansaneläkelaitokselle korvataan perustoimeentulotuen maksamisesta aiheutuneet kustannukset.

Vaikuttavuus

	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Pakolaisten toteutuneet kuntasijoituspaikat, vähintään (lkm)	1 454	3 500	3 000

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Paluumuuttajien kustannukset	2 500 000
— Toimeentulotuki 6 kk	200 000
— Toimeentulotuki 5 v	300 000
— Erityiskustannukset	1 400 000
— Heimoveteraanit	600 000
Laskennalliset korvaukset pakolaisista (16 527 henkilöä; 0—6 v. 6 845 €, muut 2 300 €)	53 034 000
Muut pakolaisista maksettavat kuntakorvaukset	128 384 000
— Toimeentulotuki (2 102 euroa/vuosi/hlö)	34 736 000
— Erityiskustannukset (1 534 euroa/vuosi/hlö)	25 345 000
— Tulkkipalvelut (1 128 euroa/vuosi/hlö)	18 639 000
— Korvaukset alaikäisten huollosta (12 000 euroa/vuosi/hlö)	49 664 000
Alkukartoituksen kustannukset(2 000 henkilöä; laskennallinen korvaus 700 euroa/hlö)	1 400 000
Yhteensä	185 318 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ilman huoltajaa olevien alaikäisten hoivan kustannukset	10 000
Oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden määrän muutos	-47 275
Pakolaiskiintiön nosto (HO 2019)	520
Yhteensä	-36 755

2020 talousarvio	185 318 000
2019 talousarvio	222 073 000
2018 tilinpäätös	225 053 280

(60.) (32.60, osa) Energiapolitiikka

Selvitysosa: Luku ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta ja sen momentit 01, 20, 40, 41, 42, 44, 46, ja 47 siirrettäväksi lukuihin 32.01, 20, 30 ja 40.

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:n mukaisten sosiaaliturvan yleisrahastoon kuuluvien etuuksien tilapäiseen suorittamiseen saa käyttää muun saman rahaston etuuden maksamiseen varattua määrärahaa seuraavilta momenteilta: 33.10.50, 53, 54, 57, 60 ja 33.20.52.

Selvitysosa:

Toimintaympäristö

Suomalaisten hyvinvointi ja elämänlaatu ovat kehittyneet hyvin kuluneen kymmenen vuoden aikana. Polarisaation ja sosiaalisen eriarvoisuuden lisääntyminen on kuitenkin riski sekä yksilöiden hyvinvoinnin että yhteiskunnan vakauden kannalta.

Teknologian voimakas kehitys lisää mahdollisuuksia tukea terveyttä ja hyvinvointia ennaltaehkäisevästi ja antaa vaikuttavampaa hoitoa ja palveluja. Myös tietoa voidaan hyödyntää entistä enemmän sekä yksilön että yhteiskunnan tasolla. Työllisyys, terveys ja hyvinvointi sekä niitä tukevat palvelut vahvistavat kansalaisten osallisuutta ja estävät syrjäytymistä. Työn murros tuo uusia tapoja osallistua työelämään. Niiden myötä muuttuu myös sosiaaliturvan rahoituksen perusta.

Sosiaalisen ja taloudellisen kestävyuden ehtona on korkea työllisyysaste, terveet ja toimintakykyiset kansalaiset sekä vaikuttavat ja tarpeenmukaiset sosiaali- ja terveystaloudet ja etuudet. Sosiaali- ja terveystalouksien ja etuuksien uudistaminen edellyttää ja mahdollistaa uusien toimintatapojen käyttöön ottamisen. Digitalisaation mahdollisuudet hyödyntämällä toiminta tehostuu ja palvelujen saatavuus ja saavutettavuus lisääntyvät.

Sosiaali- ja terveystaloudella tuetaan työllisyysasteen nousua ja työn tuottavuutta huolehtimalla työntekijöiden terveydestä, hyvinvoinnista sekä toiminta- ja työkyvystä. Kansalaisten terveyden tilan ja toimintakyvyn parantuessa sosiaali- ja terveystalouksien tarve muuttuu. Sosiaali- ja terveysala on myös kasvuala sekä teknologian ja palvelujen kehittämisen moottori.

Suomalaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa sosiaali- ja terveystaloudet, eläkkeet ja muu sosiaaliturva on kyettävä tarjoamaan kaikille. Tämän hyvinvointiyhteiskunnan rahoitus nojaa talouden tasapainoiseen kehitykseen, joka edellyttää talouskasvua ja rakenteellisia uudistuksia.

Talousarvioesityksen lähtökohdat

Hallituksen tavoitteena on osallistava ja osaava Suomi, joka on sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Yhteiskunnan uudistaminen ja tasa-arvon lisääminen on mah-

dollista vain vahvistamalla ihmisten luottamusta demokraattisen järjestelmän toimintakykyyn. Tähän liittyen hallitus on antanut kuusi lupaus, jotka lunastamalla on mahdollista saavuttaa sosiaalisesti, taloudellisesti sekä ekologisesti kestävä Suomi.

Talouspolitiikan päämääränä on hyvinvoinnin lisääminen. Se tarkoittaa ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää talouskasvua, korkeaa työllisyyttä ja kestävä julkista taloutta. Talouden vakauden ansiosta vältetään yllättävät, hyvinvointia heikentävät muutokset ihmisten elämässä.

Oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja mukaan ottava Suomi sekä Luottamuksen ja tasa-arvoisten työmarkkinoiden Suomi -strategiset kokonaisuudet asettavat rungon sosiaali- ja terveysministeriön toiminnalle. Sitä täydentävät ja tukevat muut hallitusohjelman strategiset kokonaisuudet. Merkittävänä uudistuksina valmistellaan sosiaali- ja terveystalouden uudistus ja sosiaaliturvan uudistus.

Pääosa, kaksi kolmannesta, sosiaalilmenoista rahoitetaan työnantajien ja työntekijöiden sosiaaliturvamaksuin, kuntien verovaroin sekä asiakasmaksuin. Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) pääluokan osuus sosiaalilmenoista on noin viidennes. Pääluokan suurimmat menokohteet ovat eläkkeet (34 %), perhe- ja asumiskustannukset sekä toimeentulotuki (29 %), työttömyysturva (15 %) ja sairausvakuutus (13 %).

Strategiset tavoitteet hallituskaudelle

Sosiaali- ja terveysministeriön strategian Eheä yhteiskunta ja kestävä hyvinvointi 2030 mukaisesti ministeriön tavoitteena on turvata ihmisten toimintakykyä, toimeentuloa ja palveluja, jotta voimme elää yhdenvertaisessa, kestävässä ja vakaassa yhteiskunnassa. Tätä tehtävää toteutetaan säädösvalmistelun, monipuolisen ohjauksen sekä poikkihallinnollisen ja kansainvälisen yhteistyön avulla. Ministeriön työssä korostuvat tiedolla johtaminen, avoin viestintä, mahdollistavat säädökset, innovaatiot ja digitalisaatio.

Vaikuttavuustavoitteet 2020—2023:

Toimintakyky

- Hyvinvointi- ja terveyserot ovat kaventuneet
- Toiminta- ja työkyky on parantunut
- Elin- ja työympäristön terveellisyys ja turvallisuus on lisääntynyt

Toimeentulo

- Sosiaaliturva kannustaa työhön
- Köyhyyden ja syrjäytyneiden määrä on vähentynyt

Palvelut

- Vaikuttavat palvelut ja toimeentuloturva muodostavat yhteen toimivan kokonaisuuden
- Oikea-aikaiset ja luotettavat palvelut vastaavat asiakkaiden tarpeisiin
- Hyvinvointiala luo liiketoimintamahdollisuuksia ja vientiä.

Sosiaali- ja terveysministeriö edistää näiden strategisten tavoitteiden toteutumista vuosina 2020—2023 poikkihallinnollisessa yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Sosiaali- ja terveysministeriö koordinoi suunnitelmallisesti hallituksen tasa-arvopolitiikkaa, edistää sukupuolten tasa-arvoa ja sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista kaikessa valtioneuvoston valmistelussa ja päätöksenteossa. Näitä tavoitteita edistetään ja ne huomioidaan tasa-arvo ja samapalkkaisuusohjelmassa sekä hallitusohjelman mukaisissa uudistuksissa kuten perusturvan ja eläkkeiden korotukset, työhyvinvoinnin ja työelämän kehittämisohjelma, työttömyysturvauudistusten valmistelu sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen rakenneuudistus ja sosiaaliturvauudistus.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteuttaa soveltuvin osin lakia alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista (7/2014) sekä lakia alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta (8/2014). Euroopan unionin rakennerahastovarojen kohdentamisessa neuvotellaan sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan valtakunnallisiin hankkeisiin tulevat voimavarat vastuuministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, kanssa.

Kestävä kehitys

Sosiaali- ja terveysministeriön toiminnassa vuonna 2020 painottuvat terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, eriarvoisuuden vähentäminen, osatyökykyisten työllistymisen ja työssä pysymisen edistäminen, iäkkäiden toimintakyvyn vahvistaminen ja palvelujen turvaaminen sekä sukupuolten tasa-arvon edistäminen. Näitä tavoitteita toteutetaan vuonna 2020 erityisesti sosiaali- ja terveyspalvelujen rakenneuudistuksen sekä sosiaaliturvauudistuksen valmistelussa, perusturvan ja eläkkeiden korotuksissa, tasa-arvo ja samapalkkaisuusohjelmassa, työhyvinvoinnin ja työelämän kehittämisohjelmassa sekä työttömyysturvauudistuksien valmistelussa.

Seurantaindikaattori 2015—2020

	2015 toteutuma	2016 toteutuma	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Toimintakyky						
Hyvinvointi- ja terveyserot ovat kaventuneet						
Menetetty elinvuodet (PYLL) ikä- välillä 0—80 vuotta / 100 000 asukasta						
— Yhteensä	6 443	6 354	6 321	6 258 ¹⁾	6 195	6 133
— Miehet	8 774	8 610	8 514	8 429 ¹⁾	8 345	8 261
— Naiset	4 182	4 166	4 190	4 194 ¹⁾	4 198	4 202
Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus (%), 20—64-vuotiaat						
— Yhteensä	31,5	30,5	28,2	27,5	26	25
— Miehet	32,6	31,0	29,0	28,1	27	25
— Naiset	30,4	30,1	27,4	27,0	26	25
Kokee terveydentilansa keskin- kertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista						
— Yhteensä	16,2	..	18,8	19 ¹⁾	19	19

Seurantaindikaattori 2015—2020

	2015 toteutuma	2016 toteutuma	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
— Miehet	12,9	..	13,9	14 ¹⁾	14	14
— Naiset	19,5	..	23,4	24 ¹⁾	24	24
Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), 20—64-vuotiaat						
— Yhteensä	55,2	56,8	57,4	63,5	64	65
— Miehet	55,1	55,4	54,5	60,9	62	63
— Naiset	55,3	58,1	60,5	66,1	67	68
Toiminta- ja työkyky on parantunut						
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet, lkm						
— Yhteensä						
— Kokoaikaiselle	16 156	16 080	15 145	14 691 ¹⁾	14 250	13 822
— Osa-aikaiselle	4 824	5 224	5 594	6 042 ¹⁾	6 525	7 047
— Alle 25-v.	1 883	2 108	1 933	1 972 ¹⁾	2 011	2 051
Miehet						
— Kokoaikaiselle	8 733	8 585	7 926	7 530 ¹⁾	7 153	6 796
— Osa-aikaiselle	1 514	1 619	1 695	1 797 ¹⁾	1 905	2 019
— Alle 25-v.	986	1 085	1 017	1 037 ¹⁾	1 058	1 079
Naiset						
— Kokoaikaiselle	7 423	7 495	7 219	7 147 ¹⁾	7 075	7 005
— Osa-aikaiselle	3 310	3 605	3 899	4 250	4 632	5 049
— Alle 25-v.	897	1 023	916	934 ¹⁾	953	972
Niiden osuus, jotka uskovat, etteivät todennäköisesti jaksaa työskennellä vanhuuseläkeikään saakka (%), 20—64-v.						
— Yhteensä	26,1	25,8	24,8	23,2	22	21
— Miehet	26,2	24,8	26,2	24,5	24	24
— Naiset	25,9	26,6	23,4	21,9	21	20
Itsestä huolehtimisesta vähintään suuria vaikeuksia kokevien osuus (%), 75 vuotta täyttäneet						
— Yhteensä	11,9	15,9	12,2	11,1	11	11
— Miehet	10,9	15,1	12,3	10,5	11	11
— Naiset	12,5	16,4	12,2	11,5	11	11
Elin- ja työympäristön terveellisyys ja turvallisuus on lisääntynyt						
Koti- ja vapaa-ajan tapaturmissa kuolleet, lkm						
	2 135	2 230	2 297	2 250	2 200	2 150
Työpaikkatapaturmataajuus						
	28,6	28,4	29	29,1 ¹⁾	29	29
Vesiepidemioiden lkm						
	3	3	1	2	3	3
Poliisiin tietoon tulleet perhe- ja lähisuhdeväkivaltatapaukset						
— Yhteensä, lkm	9 741	9 905	9 546	9 886	9 850	9 800
— Uhrina mies, %	30,2	29,2	29,8	30,9	30	30

Seuraintaindikaattori 2015—2020

	2015 toteutuma	2016 toteutuma	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
— Uhrina nainen, %	69,8	70,8	70,2	69,1	70	70
Toimeentulo						
Sosiaaliturva kannustaa työhön						
Työllisyysaste						
20—29-v.						
— Yhteensä	63,6	65,1	66,0	67,5	68,4	68,9
— Miehet	64,5	65,4	67,4	69,3	70,2	70,7
— Naiset	62,7	64,4	64,4	65,9	66,8	67,3
20—70-v.						
— Yhteensä	66,3	66,8	67,6	69,6	70,6	71,1
— Miehet	67,7	68,8	69,6	71,7	72,8	73,3
— Naiset	64,8	64,8	65,6	67,5	68,5	69,0
55—64-v.						
— Yhteensä	60,0	61,4	62,6	65,4	66,4	66,8
— Miehet	57,4	59,8	61,6	64,3	65,2	65,6
— Naiset	62,3	62,9	63,3	66,5	67,4	67,9
Pitkäaikaistyöttömät, %-työvoimasta						
— Yhteensä	4,2	4,7	4,0	2,9	2,6	2,3
— Miehet	4,8	5,4	4,5	3,3	3,0	2,7
— Naiset	3,5	4,0	3,4	2,5	2,3	2,1
Eläkkeellesiirtymisiän odote 25-vuotiaalle						
— Yhteensä	61,1	61,1	61,2	61,3	61,3	61,4
— Miehet	61,2	61,3	61,5	61,6	61,6	61,7
— Naiset	61,0	60,9	60,9	60,9	61,0	61,0
Köyhyyden ja syrjäytyneiden määrä on vähentynyt						
Pienituloisten osuus, %						
— Koko väestö	11,7	11,5	12,1	12,0 ¹⁾	11,9	11,8
— Alle 18-v.	9,4	10,2	11,1	11,0 ¹⁾	10,9	10,8
— Palkansaajat	1,4	1,4	1,7	1,5 ¹⁾	1,5	1,5
— 65+	12,5	12,4	13,3	13,3 ¹⁾	13,2	13,1
— Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18—24-vuotiaat, % vastaavanikäisistä						
	16,9	17 ¹⁾	17	16
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25—64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä						
— Yhteensä	2,5	2,5	2,8	2,9	2,8	2,7
— Miehet	2,8	2,8	3,0	3,1	3,0	2,9
— Naiset	2,2	2,2	2,5	2,6	2,5	2,5
— Tulottomat kotitaloudet, lkm	41 377	39 158	39 000	39 000
Ulkomaalaiset työttömät työnhakijat, % ulkomaalaisten työvoimasta						
— Yhteensä	27,2	26,4	22,7	22 ¹⁾	22	22
— Miehet	24,6	23,4	19,5	19 ¹⁾	19	19

Seurantaindikaattori 2015—2020

	2015 toteutuma	2016 toteutuma	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
— Naiset	30,1	29,5	25,7	25 ¹⁾	25	24
Palvelut						
Vaikuttavat palvelut ja toimeentuloturva muodostavat yhteen toimivan kokonaisuuden						
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0—17-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä						
— Yhteensä	1,4	1,4	1,4	1,5	1,4	1,4
— Miehet	1,4	1,4	1,5	1,6	1,5	1,5
— Naiset	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4
Lapsiperhepalveluita riittämättömästi saaneiden osuus, (%) tarvinneista						
— Yhteensä	36,6	36	25
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17—24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä						
— Yhteensä	8,3	8,3	8,1	8,0 ¹⁾	8	8
— Miehet	9,2	9,4	9,4	9,2 ¹⁾	9	9
— Naiset	7,3	7,0	6,7	6,7 ¹⁾	7	7
Osasairauspäivärahan saajat, % kaikista sairauspäivärahan saajista						
— Yhteensä	5,2	5,9	6,6	6,9	7	8
— Miehet	3,5	3,8	4,2	4,4	5	5
— Naiset	6,5	7,3	8,2	8,6	9	10
Rahanpuutteen vuoksi ruoasta, lääkkeistä tai lääkärikäynneistä tinkimään joutuneiden osuus (%), 65 vuotta täyttäneet						
— Yhteensä	11,1	12,7	9,4	10,5	11	11
— Miehet	9,7	10,4	7,9	9,0	9	9
— Naiset	12,1	14,4	10,7	11,6	12	12
Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet						
— Yhteensä	52,4	54,5	55,9	51,1	52	53
— Miehet	54,1	58,2	57,3	50,6	52	53
— Naiset	51,1	51,8	54,9	51,6	53	54
Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä						
— Yhteensä	90,6	90,9	91,1	91 ¹⁾	92	92
— Miehet	93,4	93,5	93,6	94 ¹⁾	94	94
— Naiset	88,9	89,2	89,5	90 ¹⁾	90	90

Seurantaindikaattori 2015—2020

	2015 toteutuma	2016 toteutuma	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Oikea-aikaiset ja luotettavat palvelut vastaavat asiakkaiden tarpeisiin						
Perusterveydenhuollon avosairaanhoidon lääkärin kiireettömän käynnin odotusaika yli 7 pv yhteydenotosta, % toteutuneista käynneistä						
— Yhteensä	50,3	55,3	55,0	55,9	50	45
— Miehet	49,1	53,9	53,9	55,4	49	44
— Naiset	51,2	56,3	55,8	56,2	51	46
Lääkärin vastaanottopalveluita riittämättömästi saaneiden osuus, (%) tarvinneista						
— Yhteensä	15,8	15	14
— Miehet	13,9	14	13
— Naiset	17,3	17	16
— Erikoissairaanhoidoa yli 6 kk odottaneet 31.12., lkm						
	1 072	1 837	1 317	1 734	1 700	1 650
— 1.10.—31.3. aikana lakisääteisen 3 kk:n kuluessa valmistuneet lastensuojelun palvelutarpeen arvioinnit, %						
	91,7	94,5	93,6	93,1	93	93

1) Arvio

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
01. Hallinto	92 763	90 540	95 996	5 456	6
01. Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	30 836	31 929	34 180	2 251	7
04. Valtion mielisairaaloiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	422	547	483	-64	-12
05. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisten lastensuojeluyksiköiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	664	601	531	-70	-12
06. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisen vankiterveydenhuollon yksikön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 491	19 105	19 121	16	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018	v. 2019	v. 2020	Muutos 2019—2020	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
07. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	8 188	8 334	8 507	173	2
25. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)	11 000	7 000	9 900	2 900	41
29. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonnisäveromenot (arviomääräraha)	19 287	18 929	19 229	300	2
66. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksusuudet (siirtomääräraha 2 v)	3 875	4 095	4 045	-50	-1
02. Valvonta	60 536	62 301	72 825	10 524	17
03. Säteilyturvakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 398	11 587	14 235	2 648	23
05. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 021	11 940	11 628	-312	-3
06. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 125	3 752	5 104	1 352	36
07. Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	24 324	24 775	26 167	1 392	6
08. Sosiaali- ja terveydenhuollon tietolupaviranomaisen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	—	—	5 200	5 200	0
20. Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menot (arviomääräraha)	10 668	10 247	10 491	244	2
03. Tutkimus- ja kehittämis-toiminta	141 976	86 982	102 731	15 749	18
04. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	53 252	53 708	54 687	979	2
25. Kansalliset osaamiskeskittymät (siirtomääräraha 3 v)	7 400	5 200	7 000	1 800	35

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018	v. 2019	v. 2020	Muutos 2019—2020	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
31. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	51 500	—	10 000	10 000	0
50. Valtionosuus Työterveyslaitoksen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	23 222	23 222	24 042	820	4
63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)	6 602	4 852	7 002	2 150	44
10. Perhe- ja asumiskustannusten tasaus, perustoimeentulotuki ja eräät palvelut	4 185 712	4 367 360	4 275 300	-92 060	-2
50. Perhe-etuudet (arviomääräraha)	9 360	11 500	1 611 400	1 599 900	13912
(51.) Lapsilisät (arviomääräraha)	1 362 200	1 369 900	—	-1 369 900	-100
(52.) Eräät valtion korvattavat perhe-etuudet (arviomääräraha)	1 959	3 800	—	-3 800	-100
53. Sotilasavustus (arviomääräraha)	16 100	17 600	16 100	-1 500	-9
54. Asumistuki (arviomääräraha)	1 492 000	1 567 800	1 485 400	-82 400	-5
(55.) Elatustuki (arviomääräraha)	208 900	216 400	—	-216 400	-100
56. Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelut (arviomääräraha)	45 642	50 700	50 800	100	0
57. Perustoimeentulotuki (arviomääräraha)	719 811	751 900	672 700	-79 200	-11
60. Kansaneläkelaitoksen sosiaaliturvarahastojen toimintakulut (siirtomääräraha 2 v)	329 741	377 760	438 900	61 140	16
20. Työttömyysturva	2 343 229	2 369 590	2 234 266	-135 324	-6
31. Valtion korvaus kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä (arviomääräraha)	25 982	26 840	28 366	1 526	6
50. Valtionosuus työttömyys-etuuksien ansioturvasta ja vuorottelukorvauksesta (arviomääräraha)	816 923	828 900	745 400	-83 500	-10
(51.) Valtionosuus peruspäivärahasta (arviomääräraha)	20 846	—	—	—	0
52. Valtionosuus työttömyys-etuuksien perusturvasta (arviomääräraha)	1 463 594	1 510 100	1 457 500	-52 600	-3

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
55. Valtionosuudet Työllisyys- rahastolle (arviomääräraha)	3 280	3 750	3 000	-750	-20
(56.) Valtionosuus vuorottelu- korvauksesta (arviomäärä- raha)	12 604	—	—	—	0
30. Sairausvakuutus	2 113 127	2 425 900	1 975 800	-450 100	-19
60. Valtion osuus sairaus- vakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	2 113 127	2 425 900	1 975 800	-450 100	-19
40. Eläkkeet	4 535 334	4 660 171	4 953 071	292 900	6
50. Valtion osuus merimies- eläkekassan menoista (arviomääräraha)	58 700	63 271	59 000	-4 271	-7
51. Valtion osuus maa- talousyrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arvio- määräraha)	679 000	715 400	729 900	14 500	2
52. Valtion osuus yrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	252 951	292 100	328 700	36 600	13
53. Valtion korvaus lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvästä eläkkeestä (arviomääräraha)	7 445	11 500	12 571	1 071	9
54. Valtion osuus maa- talousyrittäjien tapaturma- vakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)	13 683	14 500	13 600	-900	-6
60. Valtion osuus kansaneläke- laista ja eräistä muista laeista johtuvista menoista (arviomääräraha)	3 523 554	3 563 400	3 809 300	245 900	7
50. Veteraanien tukeminen	191 630	218 681	207 978	-10 703	-5
30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arvio- määräraha)	702	1 250	1 050	-200	-16
50. Rintamalisät (arviomäärä- raha)	12 022	9 500	7 300	-2 200	-23
51. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha)	71 228	85 378	62 000	-23 378	-27
52. Valtion korvaus sota- ja sotilasinvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten kustannuksiin (siirtomäärä- raha 2 v)	40 000	38 000	25 000	-13 000	-34

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018	v. 2019	v. 2020	Muutos 2019—2020	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
53. Valtionapu sotainvalidien puolisoitten kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	3 100	3 100	2 500	-600	-19
54. Rintama-avustus eräille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille (siirtomääräraha 2 v)	100	45	20	-25	-56
55. Eräät kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	3 500	3 500	2 500	-1 000	-29
56. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	60 970	58 400	38 000	-20 400	-35
57. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	8	8	8	—	0
58. Rintamaveteraanien kotiin vietävät palvelut (arviomääräraha)	—	19 500	69 600	50 100	257
60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto	283 765	202 366	301 216	98 850	49
30. Valtion korvaus terveydenhuollon valtakunnallisen valmiuden kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	500	500	350	-150	-30
31. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	500	2 450	1 600	-850	-35
32. Valtion rahoitus terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen (kiinteä määräraha)	21 000	23 800	25 000	1 200	5
33. Valtion korvaus sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköille sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön erikoistumiskoulutukseen (arviomääräraha)	92 860	96 000	96 000	—	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
34. Valtion korvaus terveydenhuollon toimintayksiköille oikeuspsykiatrisista tutkimuksista, potilassiirroista ja lääketieteellisistä asiantuntijalausunnoista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	12 015	15 200	15 200	—	0
(35.) Valtion rahoitus Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön opiskeluterveydenhuoltoon (siirtomääräraha 2 v)	—	—	—	—	0
36. Valtionavustus saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi (kiinteä määräraha)	480	480	480	—	0
37. Valtion korvaus kunnille laittomasti maassa oleskelevien kiireellisen sosiaalihuollon kustannuksiin (arviomääräraha)	21	5 346	5 346	—	0
(38.) Valtionavustus valinnanvapauden pilottihankkeiden kustannuksiin	100 000	—	—	—	0
39. Palvelurakenteen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	—	—	97 000	97 000	0
40. Valtion rahoitus lääkäri- ja lääkintähelikopteri-toiminnan menoihin (siirtomääräraha 3 v)	28 990	28 990	28 990	—	0
52. Valtion rahoitus turvakoti-toiminnan menoihin (siirtomääräraha 2 v)	17 550	19 550	21 550	2 000	10
63. Valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan (kiinteä määräraha)	3 000	2 950	2 750	-200	-7
64. Valtion korvaus rikosasioiden sovittelun järjestämisen kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	6 850	7 100	6 950	-150	-2

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018	v. 2019	v. 2020	Muutos 2019—2020	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
(65.) Lasten ja nuorten psyko- sosiaalisen tuen vahvistaminen (siirtomäärä- raha 2 v)	—	—	—	—	0
70. Terveyden ja toiminta- kyvyn edistäminen	33 648	35 218	37 473	2 255	6
20. Rokotteiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)	26 390	28 990	30 640	1 650	6
21. Terveysvalvonta (siirto- määräraha 2 v)	680	650	545	-105	-16
22. Tartuntatautiin valvonta (siirtomääräraha 2 v)	550	550	460	-90	-16
50. Terveyden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	2 200	2 200	2 000	-200	-9
51. Valtion korvaus työterveys- huollon erikoislääkäri- koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (siirtomäärä- raha 3 v)	2 900	1 900	2 900	1 000	53
52. Valtionavustus UKK- instituutin toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	928	928	928	—	0
80. Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomit- toiminta	149 610	154 990	143 040	-11 950	-8
40. Valtion korvaus maa- talousyrittäjien lomit- palvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)	131 170	134 700	122 750	-11 950	-9
41. Valtion korvaus turkis- tuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin (siirtomäärä- raha 2 v)	2 050	1 900	1 900	—	0
42. Valtion korvaus poron- hoitajien sijaisavun kustannuksiin (siirtomäärä- raha 2 v)	250	250	250	—	0
50. Valtion korvaus maa- talousyrittäjien ja turkis- tuottajien lomituspalvelujen hallintomenoihin (siirto- määräraha 2 v)	16 140	18 140	18 140	—	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
90. Avustukset terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen	357 975	361 850	380 000	18 150	5
50. Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (siirtomääräraha 3 v)	357 975	361 850	380 000	18 150	5
Yhteensä	14 489 307	15 035 949	14 779 696	-256 253	-2

Henkilöstön kokonaismäärä¹⁾

3 651 3 649 3 645

¹⁾ Htv-määrä ei sisällä Työterveyslaitoksen osuutta. Vuonna 2020 maksullisen toiminnan osuus on 1 706 henkilötyövuotta ja yhteisrahoitteisen toiminnan osuus 235 henkilötyövuotta.

01. Hallinto

Selvitysosa: Luvun menot koostuvat sosiaali- ja terveysministeriön, sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisten valtion mielisairaaloitten, lastensuojeluyksiköiden ja vankiterveydenhuollon yksikön toimintamenoista, sekä eräistä muista menoista.

Pääloukkaperusteluissa on esitetty sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan toimintapoliittiset tavoitteet. Lähtökohtana on poliittisen tason ohjaus, joka on linjattu hallitusohjelmassa.

Sosiaali- ja terveysministeriö johtaa ja ohjaa sosiaaliturvan ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kehittämistä sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Ministeriö määrittelee sosiaali- ja terveyspolitiikan suuntaviivat, valmisteleo keskeiset uudistukset ja ohjaa niiden toteuttamista ja yhteensovittamista. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan tavoitteena on tuottaa asiakkailleen kohtuullisessa ajassa oikeat, perustellut ja yhdenmukaiset päätökset. Valtion mielisairaalat tuottavat valtakunnallisia oikeuspsykiatrian erikoisalan hoito- ja tutkimuspalveluja. Valtion lastensuojeluyksiköiden tehtävänä on lastensuojelulain mukainen avo-, sijais- ja jälkihuolto. Vankiterveydenhuollon yksikön tehtävänä on vastaavasti vankien terveydenhuollon järjestäminen.

01. Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 34 180 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) Kansallisen veteraanipäivän pääjuhlan järjestämiseen
- 2) lääkinnällisen pelastustoimen ja poikkeusolojen valmiudesta sekä näihin liittyvien laitteiden ja kalusteiden hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen
- 4) tasa-arvon tietopalvelun ylläpitoon liittyviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö toimeenpanee hallitusohjelman ja ministeriön strategisten linjausten tavoitteet käyttäen apuna virastojen ja laitosten asiantuntemusta tulossopimuksissa sovittujen tavoitteiden mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut toiminnalleen seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2020:

Toiminnallinen tehokkuus

— kehitetään yhteistyössä muiden hallinnonalojen kanssa laskentatointa, kustannuslaskentaa ja muuta seurantaa mm. Kieku-tietojärjestelmän puitteissa ja hankintatointa Handi-periaatteiden mukaisesti

— maksullisen toiminnan, joka on suhteellisen vähäistä, tavoitteena on julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus ja liiketaloudellisten suoritteiden osalta kannattavuus.

Tuotokset ja laadunhallinta

— toteutetaan ja seurataan ministeriön vastuulla olevia hallitusohjelman ohjelmia ja muita hankkeita

— valmistellaan ja toimeenpannaan sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksen järjestämistä, rahoitusta, kehittämistä ja valvontaa koskevaa uudistusta

— lisätään tutkimus- ja kehittämislaitosten yhteistyötä

— jatketaan tasa-arvon valtavirtaistamista

— vahvistetaan lainsäädännön vaikutusten arviointia.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

— sosiaali- ja terveysministeriön henkilöstön ja henkilöstörakenteen kehittämistä jatketaan ministeriön tuottavuuden kehittämiseksi asetetut tavoitteet ja toimintamenojen supistuminen huomioon ottaen siten, että ministeriön ydintehtävissä tarvittavat voimavarat ja osaaminen varmistetaan.

Viraston tulosalueittaiset menot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Ministeriön johto	523	555	590
Johdon tuki	2 510	2 661	2 820
Kansainvälisten asioiden yksikkö	2 565	2 719	2 880
Viestintä	1 416	1 501	1 600
Hallinto	2 840	3 011	3 200
Sosiaali- ja terveydenhuollon ohjausosasto	1 684	1 785	1 880
Sosiaaliturva- ja vakuutusosasto	5 495	5 825	6 160
Hyvinvointi- ja palveluosasto	14 925	15 824	16 740
Työ- ja tasa-arvo-osasto	5 232	5 548	5 860
Yhteensä	37 190	39 429	41 730

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	37 190	39 429	41 730
Bruttotulot	7 443	7 500	7 550
Nettomenot	29 747	31 929	34 180
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	8 809		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	9 898		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Lainsäädäntötyön resurssien varmistaminen (HO 2019)		1 200
Ministeriön ohjaustehtävät (5 htv) ja asiantuntijapalveluiden hankinta (siirto momentilta 33.01.25)		1 000
STEA:n siirtymisen STM:ään, menojen tarkentuminen		-25
Tasa-arvo- ja samapalkkaisuusohjelma (HO 2019)		500
VAHVA tuottavuussäästö		-24
Vanhusten ja vammaisten palvelujen lainsäädännön valmistelu ja toimeenpano		80
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)		-30
JTS-miljardin tuottavuussäästö		-139
Lomarahojen alentaminen (Kiky)		392
Palkkausten tarkistukset		-53
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)		81
Siirtyvien erien taso (HO 2019)		-560
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)		-71
Tasomuutos		-100
Yhteensä		2 251

2020 talousarvio	34 180 000
2019 I lisätalousarvio	60 000
2019 talousarvio	31 929 000
2018 tilinpäätös	30 836 000

04. Valtion mielisairaaloiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 483 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) tieteellisestä tutkimustyöstä ja yliopisto-opetuksesta aiheutuneiden menojen sekä muiden toimintamenojen maksamiseen
- 2) vaarallisten ja vaikeahoitoisten lasten ja nuorten psykiatrisen hoitoyksikön palvelujen kysynnän vaihtelusta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) maatalousavustuksia vastaavien menojen maksamiseen
- 4) sairaaloiden yleishallinnosta ja ohjauksesta Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Valtion mielisairaaloiden menot katetaan pääasiassa kuntien maksamilla korvauksilla. Kunnilta perittävät korvaukset hinnoitellaan valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määräämien liiketaloudellisten perusteiden mukaisesti. Asiakasmaksut peritään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) mukaisesti.

Valtion mielisairaaloille asetettavat tulostavoitteet määritellään Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja mielisairaaloiden välisissä tulossopimuksissa vuodelle 2020.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Sairaaloiden toiminnassa painottuu oikeuspsykiatrinen erityisosaaminen ja hoitotoimintaa tukevaa tieteellistä tutkimustyötä tehdään ja hyödynnetään jatkuvasti. Hoidon laatuun ja hoidon tulosten seurantaan kiinnitetään edelleen huomiota terapeuttisia valmiuksia lisäämällä. Hoitoa kehitetään siten, että pakkotoimia tarvittaisiin mahdollisimman vähän. Lisäksi parannetaan toiminnan mittausmenetelmiä ja seurantajärjestelmiä.

Toiminnan tuottavuutta parannetaan kehittämällä muun muassa erityistason psykiatrisen sairaanhoidon vaatimuksia vastaavaa moniammatillista työskentelyä sekä työnjohtoa. Valtion mielisairaalat toimivat tehokkaasti ja taloudellisesti huolehtien samalla toimintansa laadun kehittämistä. Maksullisen toiminnan tuotoilla katetaan kustannukset.

Valtion mielisairaaloiden rahoitusrakenne (1 000 euroa) ja henkilötyövuodet

	2018		2019		2020	
	toteutuma	htv	arvio	htv	arvio	htv
Toimintamääräraha	381	5	547	1	483	1
Liiketaloudelliset suoritteet	58 826	821	61 021	838	62 000	838
Ulkopuolinen rahoitus yhteensä	488	9	326	7	293	7
Yhteensä	59 695	835	61 894	846	62 776	846

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	59 695	61 894	62 776
Bruttotulot	59 314	61 347	62 293
Nettomenot	381	547	483
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	509		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	550		

Mielisairaaloitten tuottavuuden (laskutettujen hoito- ja mielentilatutkimuspäivien määrä/henkilötyövuodet) kehitys

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Niuvanniemen aikuisosastot	195,42	193,96	187,82
Niuvanniemen alaikäisten hoitoyksikkö	110,12	105,58	105,60
Vanhan Vaasan aikuisosastot	176,24	173,24	173,24

Mielisairaaloitten taloudellisuuden (kokonaiskustannukset/laskutetut hoito- ja mielentilatutkimuspäivät) arvioitu kehitys

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Niuvanniemen aikuisosastot	351,71	368,78	385,16
Niuvanniemen alaikäisten hoitoyksikkö	819,29	857,66	857,76
Vanhan Vaasan aikuisosastot	381,01	393,73	393,73

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (liiketaloudelliset suoritteet, 1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	57 827	60 454	61 332
— muut tuotot	1 487	893	961
Tuotot yhteensä	59 314	61 347	62 293
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	59 447	61 629	62 506
— osuus yhteiskustannuksista	248	265	270
Kustannukset yhteensä	59 695	61 894	62 776
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-381	-547	-483
Kustannusvastaavuus, %	99	99	99

Mielisairaaloiden arvioidaan tuottavan asiakkailleen mm. seuraavat suoritteet

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Hoitopotilaiden hoitovuorokausia (aik.os)	145 455	145 017	141 914
Mielentilatutkimushoitovuorokausia (aik.os.)	4 358	4 364	4 362
Mielentilatutkimuksia (aik.os.)	65	69	69
Alaikäisten hoitoyksikön hoitopäiviä	4 538	4 562	4 563
Alaikäisten hoitoyksikön mielentilatutkimusvuorokausia	66	110	110
Alaikäisten hoitoyksikön mielentilatutkimuksia	1	2	2

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilöstön uudistumista ja työkykyä tuetaan kehittämällä muun muassa erityistason psykiatrisen sairaanhoidon vaatimuksiin entistä paremmin sopivia hoitomenettelyjä sekä tehostamalla työhönohjausjärjestelmää ja työhyvinvointiohjelmiä. Tavoitteena on vähentää sairauspäiviä ja parantaa työterveysindeksiä. Henkilöstön kehittämisessä voimavaroja suunnataan henkilöstö- ja koulutussuunnitelmaan perustuvaan ammatilliseen täydennyskoulutukseen, jonka keskeisiä teemoja ovat muun muassa psykologisten valmiuksien koulutukset, biologiset ja farmakologiset koulutukset sekä pakkokeinojen vähentämiseen tähtäävä koulutus. Koulutuksen rahoitus tulee pääosin maksullisen toiminnan tuotoista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

JTS-miljardin tuottavuussäästö	-2
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-3
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-59
Yhteensä	-64
2020 talousarvio	483 000
2019 talousarvio	547 000
2018 tilinpäätös	421 554

05. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisten lastensuojeluyksiköiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 531 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) koulukotien sekä vankilan perheosaston sisällölliseen kehittämiseen, toiminnan tukemiseen ja toimintaympäristön kehittämiseen
- 2) oppilashoitopaikka- ja koulupaikkakysynnän sekä vankilan perheosaston paikkakysynnän vuosittaisen vaihtelun tasaamiseen
- 3) alueellisten ja kansainvälisten yhteistyöverkostojen kehittämiseen
- 4) koulukotien ja vankilan perheosaston yleishallinnosta ja ohjauksesta Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuvien kustannusten maksamiseen

5) koulukotioppilaille tarkoitetun kuukausirahan ja heidän vanhemmilleen tarkoitetun ateriakorvauksen maksamiseen

6) koulukotien toimitilojen kehittämiseen.

Selvitysosa: Valtion koulukotien menot katetaan pääasiassa kuntien maksamilla korvauksilla. Koulukodeissa annettavan perusopetuksen ja muun opetustoimen piiriin kuuluvan toiminnan rahoitukseen sovelletaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) säädöksiä. Rahoitusjärjestelmä perustuu laskennallisiin yksikköhintoihin, jotka opetus- ja kulttuuriministeriö määrää ja valtioneuvosto vahvistaa ennalta seuraavaa vuotta varten. Oppilaille ja heidän vanhemmilleen maksettavat korvaukset perustuvat lastensuojelulakiin (417/2007) ja sosiaalihuoltolakiin (1301/2014).

Kunnilta perittävät korvaukset hinnoitellaan valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määräämin liikeloudellisin perustein.

Valtion koulukodeille asetettavat tavoitteet määritellään Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen, Opetushallituksen ja koulukotien välisissä tulossopimuksissa vuodelle 2020.

Vaikuttavuus

Valtion koulukotitoiminnan vaikuttavuutta lisätään hallinnollisen rakenteen konserninomaisuutta kehittämällä sekä uudistamalla palvelujen tuottamisen toiminnallisia ja fyysisiä rakenteita. Vaikeasti käytöshäiriöisten, päihdeongelmaisten sekä mielenterveyden häiriöistä kärsivien lasten ja nuorten tarpeita vastaavia palveluita kehitetään lastensuojelun, terveydenhuollon ja vaativan erityisen tuen perusopetuksen integroituna kokonaispalveluna, turvaamalla määrällisesti riittävät henkilöstöresurssit sekä jatkuvalla henkilöstön erityisosaamista vahvistavalla koulutuksella. Koulukotien tutkimus- ja kehittämistyö ohjaa ja todentaa toiminnan vaikuttavuuden arviointia. Tutkimus- ja kehittämishankkeista saaduilla tiedoilla vaikutetaan lastensuojelun kehittämiseen niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla. Toiminnan laatua ja laatuajattelua kehitetään hyödyntäen sähköistä laadunhallintajärjestelmää sekä asiakasjärjestelmään sisältyvää vaikuttavuusmittaria. Vankilan perheosastolla turvataan sijoitettujen lasten mahdollisuus turvallisiin varhaisen vuorovaikutuksen kokemuksiin sekä hyvään hoitoon ja huolenpitoon. Perheosaston työn vaikuttavuutta seurataan muun muassa asiakaspalautetta keräämällä ja toimintaa kehitetään palvelujen ostajien eli kuntien muuttuvia tarpeita vastaavaksi.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Koulukodit toimivat tehokkaasti, taloudellisesti ja asiakassuuntautuneesti ja niiden laatu ja kustannusvaikuttavuus paranevat. Maksullisen toiminnan tuotoilla katetaan kustannukset.

Valtion koulukotien rahoitusrakenne (1 000 euroa) ja henkilötyövuodet

	2018 toteutuma	2019		2020 esitys	htv	
		htv	varsinainen talousarvio			
Toimintamääräraha	569	-	601	-	531	-
Liikeloudelliset suoritteet (sisältää opetushallituksen rahoitus- osuuden)	21 670	320	22 608	330	22 673	330
Yhteensä	22 239	320	23 209	330	23 204	330

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	22 239	23 209	23 204
Bruttotulot	21 670	22 608	22 673
Nettomenot	569	601	531
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 011		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 106		

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon ulkopuolisena rahoituksena saatavat maatalousavustukset.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (liiketaloudelliset suoritteet, 1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	20 586	21 483	21 548
— muut tuotot	2 391	2 490	2 490
Tuotot yhteensä	22 977	23 973	24 038
— tästä toimintamomentille nettouttamattomat tuotot	1 307	1 365	1 365
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	21 671	21 826	21 821
— osuus yhteiskustannuksista	1 568	1 383	1 383
Kustannukset yhteensä	23 239	23 209	23 204
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-262	764	834
Kustannusvastaavuus, %	99	103	104

Koulukotien maksullisen toiminnan tuotoilla katetaan 100 % niiden kustannuksista. Koulukotien arvioidaan tuottavan maksullisina palveluina muun muassa seuraavat palvelut asiakkailleen:

Eräitä koulukotien maksullisen toiminnan asiakassuoritteita

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Hoitovuorokausi	38 158	32 557	32 557
Hoitovuorokausi erityisessä huolenpidossa	8 623	7 534	7 534
Koulupäivä	20 064	20 530	20 530
Jälkihuoltovuorokausi	1 582	1 500	1 500
Vankilan perheosasto	2 911	1 700	2 400

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilöstön jaksamista vahvistetaan säännöllisellä työnohjauksella ja tukemalla koulutukseen hakeutumista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

JTS-miljardin tuottavuussäästö	-2
Omakustannuseriaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-3
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-65
Yhteensä	-70

2020 talousarvio	531 000
2019 talousarvio	601 000
2018 tilinpäätös	664 322

06. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisen vankiterveydenhuollon yksikön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 19 121 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) vankiterveydenhuollon palvelujen kysynnän vaihtelusta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) ostopalveluna hankittavien vankien terveydenhoidon palvelujen maksamiseen
- 3) vankiterveydenhuollon yleishallinnosta (sisältäen talous-, henkilöstö- ja tietohallinto sekä tukipalvelut) ja ohjauksesta Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuvien kustannusten maksamiseen
- 4) vankiterveydenhuollon ja sen toimintaympäristön kehittämiseen
- 5) tieteellisestä tutkimustyöstä aiheutuneiden menojen maksamiseen
- 6) alueellisten ja kansainvälisten yhteistyöverkostojen kehittämiseen.

Selvitysosa: Vankiterveydenhuollon yksikkö vastaa vankien terveyspalvelujen järjestämisestä. Vankiterveydenhuollon yksikkö tuottaa itse pääosan perusterveydenhuollon, suun terveydenhuollon ja psykiatrisen erikoissairaanhoidon palveluista. Erikoissairaanhoidon ja päivystyksen palvelut hankitaan pääosin ostopalveluina. Vankiterveydenhuollon yksikön tuloina otetaan huomioon sen maksullisesta palvelutoiminnasta saatavat tulot sekä yhteistoiminnasta virastojen, laitosten ja talousarvion ulkopuolisten osapuolien kanssa saatavat tulot.

Vaikuttavuus

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on käynnistänyt hallinnon siirron jälkeen vankiterveydenhuollon kehittämisohjelman, jolla mm. pyritään lisäämään entisestään vankien saamien terveyspalvelujen vaikuttavuutta ja laatua, tiivistämään yhteistyötä vankiloiden psykologien, sosiaali- ja päihdetyön tekijöiden kanssa sekä varmistamaan hoidon jatkuvuus vangin vapautumisen jälkeen.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	18 011	19 324	19 339
Bruttotulot	287	219	218
Nettomenot	17 724	19 105	19 121
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	-		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	767		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Seksuaalirikollisuuden ennaltaehkäisy ja torjunta (siirto momentilta 25.40.01)	26
Tasokorotus vastaamaan toiminnan menoja	600
Vankiterveydenhuollon potilastietojärjestelmähanke (v. 2019 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-750
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	157
Palkkausten tarkistukset	-22
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	39
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-34
Yhteensä	16

2020 talousarvio	19 121 000
2019 talousarvio	19 105 000
2018 tilinpäätös	18 491 000

07. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 8 507 000 euroa.

Selvitysosa: Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta on sosiaalivakuutuksen erikoistuomioistuimeen rinnastettava muutoksenhakuelin, joka toimii toimialansa ensimmäisenä muutoksenhakuasteena kaikissa kansaneläkeasioissa ja Kansaneläkelaitoksen käsittelemissä kuntoutusasioissa ja yleistä asumistukea, eläkkeen saajan asumistukea, lapsilisiä, lasten kotihoiton tukea ja yksityisen hoidon tukea, elatustukea, sotilasavustusta, äitiysavustusta, sairausvakuutusta, takuueläkettä, vammaisten tulkkauspalvelua, ansiopäivärahaa, peruspäivärahaa, työmarkkinatukea, vuorottelukorvausta, työttömyyskassan jäsenyyttä, aikuiskoulutustukea, ammattitutkintostipendiä, palkkaturvaa, työnantajan omavastuumaksua ja työttömyysvakuutusmaksun perintää koskevilla asioilla. Lisäksi muutoksenhakulautakunnassa käsitellään lainvoimaisten päätösten poistamista koskevat hakemukset samoissa asiaryhmissä.

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Tuottavuus ja taloudellisuus			
Päätöksen hinta (euroa/ratkaisu)	200	200	203
Työn tuottavuus (ratkaisu/htv)	403	408	400
Tulokset ja laadunhallinta			
Vireille tulleet valitusasiat	39 386	41 500	40 000
Ratkaistut asiat	41 511	42 000	42 000
Valitusten käsittelyaika (kk)	8,7	7,0	6,0

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Käsittelymäärien kasvu ja kohtalaisen käsittelyajan turvaaminen			200
Lomarahojen alentaminen (Kiky)			82
Palkkausten tarkistukset			-12
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)			22
Siirtyvien erien taso (HO 2019)			-100
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)			-19
Yhteensä			173

2020 talousarvio	8 507 000
2019 talousarvio	8 334 000
2018 tilinpäätös	8 188 000

25. *Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastietojärjestelmät* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 9 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) korvauksen maksamiseen Kansaneläkelaitokselle sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (159/2007) ja sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain (61/2007) mukaisesti Kanta-palvelujen (kansallinen potilastietojen sähköinen arkistointipalvelu, reseptikeskus, kansallinen sosiaalihuollon arkistointipalvelu sekä kansalaisen omien sähköisten resepti- ja asiakastietojen katselu- ja asiointipalvelu, potilaan tiedonhallintapalvelu, lääkemääräysten kirjoituspalvelu ja kansalaisille suunnattujen sähköisten palvelujen ja tietovarannon) kehittämiseen, sellaisten jatkuvien tehtävien ja ylläpidon kustannusten kattamiseen, joita ei voida periä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajilta tai apteekkeilta käyttömaksuina sekä Kanta-palveluihin liittyvien kansallisen määrittelyjen tekemiseen ja ylläpitoon (Kela)

2) muiden viranomaisten sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisten tietojärjestelmäpalveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen

3) valtionavustusten myöntämiseen sosiaali- ja terveydenhuollon paikallisen ja alueellisen tietojärjestelmäinfrastruktuurin tehostamiseksi (STM, THL)

4) Sosiaali- ja terveydenhuollon digitalisaatiohankkeiden ohjaukseen sekä digitalisaation toteutumisen arviointiin ja seurantaan (STM).

Selvitysosa: Kansaneläkelaitoksen tehtävänä on valtakunnallisten sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmäpalvelujen toteuttaminen ja toteutuksia varten tarvittavien määrittelyjen laatiminen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (159/2007) ja sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain (61/2007) mukaisesti.

Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös valtionavun maksamiseen kunnille ja kuntayhtymille sekä tarvittaessa muille tahoille sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmäkokonaisuuden paikallisen ja alueellisen infrastruktuurin selkiyttämiseen ja tehostamiseen. Valtionapuviranomaisina voivat toimia THL ja STM.

Määrärahaa voidaan käyttää myös sosiaali- ja terveydenhuollon digitalisaatiohankkeiden ohjaukseen sekä digitalisaatiokehityksen arviointien ja seurannan toteuttamiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Määrärahatason kertaluonteisen tarkistuksen palautus	4 000
Soutu-hankkeen jatkon turvaaminen	2 000
STM:n tiedonhallinnan ohjaustehtävät (-5 htv) ja asiantuntijapalveluiden hankinta (siirto momentille 33.01.01)	-1 000
THL:n tiedonhallinnan ohjaustehtävät (-20 htv) (siirto momentille 33.03.04)	-1 800
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-300
Yhteensä	2 900
2020 talousarvio	9 900 000
2019 talousarvio	7 000 000
2018 tilinpäätös	11 000 000

29. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 229 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös lähialueyhteistyöhön käytettyjen ja kotimaasta hankittujen palvelujen ostoihin sisältyvien arvonlisäveromenojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	300
Yhteensä	300

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	19 229 000
2019 talousarvio	18 929 000
2018 tilinpäätös	19 287 335

66. *Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 045 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen ja laitosten jäsenmaksujen, maksuosuuksien ja erityisohjelmien tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa muun muassa Suomen jäsenmaksusta WHO:lle, jonka rahoituksesta 25 % katetaan jäsenmaksuilla ja loppu jäsenmaiden vapaaehtoisrahoituksella. WHO:lta on edellytetty vahvempia toimia maiden taloutta ja turvallisuutta horjuttavien pandemioiden ja kriisien yhteydessä. Suomen rooli vaikuttaa järjestössä meneillään oleviin uudistuksiin korostuu vuosina 2018—2020 hallitoneuvostojäsenyyden myötä.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Suomen maksuosuudesta kansainvälisen terveysturvaohjelman sihteeristön osalta	150
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-200
Yhteensä	-50
2020 talousarvio	4 045 000
2019 talousarvio	4 095 000
2018 tilinpäätös	3 875 000

02. Valvonta

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan lakisääteistä valvontaa harjoittavien laitosten toimintamenoista, työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenoista ja oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menoista. Valvontalaitoksia ovat Säteilyturvakeskus, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus, Sosiaali- ja terveydenhuollon tietolupaviranomainen ja aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet. Oikeuslääkinnän tehtävät hoitaa Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Valvontalaitosten toiminta kohdistuu hallituskauden strategisista tavoitteista seuraaviin:

- Elin- ja työympäristön terveellisyys ja turvallisuus on lisääntynyt
- Oikea-aikaiset ja luotettavat palvelut vastaavat asiakkaiden tarpeisiin.

Vaikuttavuus

- yhdenvertaisuuden, oikeusturvan ja muiden perusoikeuksien sekä lainsäädännön noudattamisen varmistaminen
- valvonnan painopiste on turvallisuutta, palveluiden järjestämistä ja omavalvontaa edistävässä ennakoivassa, riskiperusteisessa sekä laadultaan ja laajuudeltaan merkittävän toiminnan valvonnassa.

03. Säteilyturvakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 14 235 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös EU-rahastojen tuella toteuttavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määrärahasta saa käyttää myös enintään 1 500 000 euroa Suomen ja Venäjän tai muiden Suomen lähialueeksi luettavien maiden kanssa tehtävään säteily- ja ydinturvallisuuden yhteistyöhön:

- 1) ensisijaisesti Venäjän Federaation ydinturvallisuusviranomaisen ja toiminnanharjoittajien kanssa toteutettaviin ydin- ja säteilyturvallisuutta edistäviin hankkeisiin
- 2) muiden Suomen lähialueeksi luettavien valtioiden viranomaisten kanssa toteutettaviin ydin- ja säteilyturvallisuutta edistäviin hankkeisiin
- 3) ydin- ja säteilyturvallisuusyhteistyöhön liittyvien valtion siirtomenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Säteilyturvakeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2020. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Vaikuttavuustavoitteet ja toiminnalliset tavoitteet

Säteilyturvakeskuksen tulee aloittaa toimenpiteet, joilla alas ajetun tutkimuksen uudelleen käynnistäminen voidaan varmistaa. Se vaatii pitkäjänteistä työtä ja siirtyviä määrärahoja tulee tähän tarkoitukseen suunnata. Jo aloitettua verkottumista Cores-yhteistyön puitteissa muiden suomalaisten säteilyturvallisuustutkijoiden kanssa tulee tukea.

Säteilyturvakeskuksen tulee käynnistää toimenpiteet, joilla voidaan varmistaa uuden säteilylain (859/2018) mukainen omavalvonta-aikaan siirtyminen. Säteilyturvallisuuden valvonta tulee muun ympäristöterveydenhuollon valvonnan tapaan muuttumaan vanhakantaisesta tarkastustoiminnasta omavalvontaan. Tämä tarkoittaa työtapojen perusteellista muutosta niin valvojalta kuin valvottavaltakin.

Säteilyturvakeskuksen tulee valppaana huomioida työssään tekniikan kehitys. Uudet tekniikat yleistyvät ja ionisoivan ja ionisoimattoman säteilyn käyttö lisääntyy jatkuvasti ja uusilla tekniikoilla voi olla ei-toivottuja vaikutuksia säteilyturvallisuudelle niin terveydenhuollossa kuin kulluttajilla myytävillä palveluilla.

Säteilyturvakeskus jatkaa valvonnan ja sisäisten prosessien digitalisointia varmistaen näin uuden tekniikan mahdollisuudet parantaa toiminnan tehokkuutta ja laatua.

Säteilyturvakeskus varmistaa riittävät voimavarat, joilla valmistellaan muuttoa nykyisistä toimitaloista Vantaan Jokiniemeen vuoden 2022 kesällä. Säteilyturvakeskuksen tulee varmistaa toiminnan tehokkuudella, että vuokratukustannusten nousu ei johda vastaavasti nettobudjetoidun valvonnan kulujen kohtuuttomaan nousuun.

Säteilyturvakeskuksen rahoitusrakenne (1 000 euroa) ja henkilötyövuodet

	2018 toteutuma	htv	2019 varsinainen talousarvio	htv	2020 esitys	htv
Budjettirahoitus	10 728	93	11 587	97	14 235	98
Maksullinen toiminta	27 822	222	28 313	220	27 900	218
Yhteisrahoitteinen toiminta	528	7	500	7	500	7
Yhteensä	39 078	322	40 400	324	42 635	323

Säteilyturvakeskuksen tulosalueittaiset kustannukset (1 000 euroa) ja henkilötyövuodet

	2018 toteutuma	htv	2019 arvio	htv	2020 arvio	htv
Ydinenergia	21 354	91	21 500	91	22 015	89
Säteilytoiminta	6 126	25	6 200	25	6 475	25
Valmiustoiminta	2 252	7	2 300	7	2 590	7
Tutkimus ja kehitys	1 200	5	1 600	7	1 992	8
Asiantuntijapalvelut	3 765	14	4 200	12	4 483	12
Viestintä	1 247	5	1 400	5	1 590	5
Ympäristö	3 134	9	3 200	9	3 490	9
Yhteiset palvelut ja tukitehtävät		107		107		107
Lomat		59		61		61
Yhteensä	39 078	322	40 400	324	42 635	323

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	39 078	40 400	42 635
Bruttotulot	28 350	28 813	28 400
Nettomenot	10 728	11 587	14 235
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta		10 815	
— siirtynyt seuraavalle vuodelle		11 485	

Julkisoikeudellisen ja muun maksullisen toiminnan tavoitteena on kustannusvastaavuus.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (ydinturvallisuusvalvonta, 1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntitulot	17 664	21 396	21 265
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	17 817	21 396	21 265

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (ydinturvallisuusvalvonta, 1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-153	-	-
Kustannusvastaavuus, %	99	100	100

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (erillislakien mukaiset julkis-oikeudelliset suoritteet, 1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntitulot	3 293	589	635
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	2 987	589	635
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	306	-	-
Kustannusvastaavuus, %	110	100	100

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	77	100	100
— EU:lta saatava rahoitus	122	150	150
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	57	-	-
Tuotot yhteensä	256	250	250
Hankkeiden kokonaiskustannukset	548	500	500
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-292	-250	-250
Omarahoitusosuus, %	53	50	50

Ydin- ja säteilyturvallisuuden yhteistyö

Ydin- ja säteilyturvallisuuden yhteistyö Venäjän federaation kanssa on kohdistunut seuraaviin aihepiireihin: Leningradin ydinvoimalaitos, Kuolan ydinvoimalaitos, ydinturvallisuusvalvonta, radioaktiiviset jätteet, ympäristön säteilyvalvonta ja onnettomuusvalmius sekä ydinmateriaalivalvonta. Pääosa resursseista on kohdistettu mainittujen kahden ydinvoimalaitoksen turvallisuuden kohentamiseen siten, että pääkohde on Leningradin ydinvoimalaitos, jonka sijainti ja Tšernobylyyppiset reaktorit korostavat jatkuvan parantamisen tarvetta. Hankkeisiin sisältyy muun muassa koulutustoimintaa, turvallisuusanalyysyjä, teknisiä turvallisuusparannuksia, laitetoimituksia sekä laitteistojen tarkastustekniikan kehittämistä. Leningradin ja Kuolan laitoksen ympäristön säteilyvalvontajärjestelmät on toteutettu tämän yhteistyön puitteissa.

Muiden lähialueeseen kuuluvien maiden kanssa ydin- ja säteilyturvallisuuden yhteistyö kohdistuu vastaavasti suomalaisten turvallisuuden kannalta merkittävimpiin kohteisiin.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen leikkauksen palautus	3 000
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-16
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-44
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	125
Palkkausten tarkistukset	-18
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	28
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-400
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-24
Tasomuutos	-3
Yhteensä	2 648

2020 talousarvio	14 235 000
2019 talousarvio	11 587 000
2018 tilinpäätös	11 397 739

05. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 11 628 000 euroa.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto edistää väestön terveyttä ja toimintakykyä valvonnan edellyttämän ohjauksen sekä ennakoivan ja jälkikäteisen valvonnan keinoin.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2020. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

— valvonnan painopisteen siirtäminen ennakoivaan ja omavalvontaan sekä toiminnan ohjauksen vahvistaminen tähän suuntaan

— lupa- ja valvontaprosessien sujuvoittaminen.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston talousarvio perustuu osittaiseen nettobudjetointiin. Bruttobudjetoidut tulot on budjetoitu momentille 12.33.02. Toimintamenomomentille kirjattavat tulot ovat terveydenhuollon ja sosiaalihuollon ammattihenkilöiden ammattioikeuksia koskevia päätöksiä sekä valtakunnallisten sosiaali- ja terveydenhuollon yksityisten palvelunantajien lupia koskevien suoritteiden maksuja sekä viraston suoritteista liiketaloudellisin perustein määrättäviä maksuja. Lisäksi aluehallintovirastot suorittavat osan yksityisiltä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajilta saamistaan vuosimaksuista Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle yksityisten palvelunantajien rekisteristä aiheutuvia ylläpitokustannuksia vastaavasti.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kliinisistä lääketutkimuksista.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	17 754	15 940	15 393
Bruttotulot	6 065	4 000	3 765
Nettomenot	11 689	11 940	11 628
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	6 380		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	5 712		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	7 418	4 800	4 965
— muut tuotot	-	400	-
Tuotot yhteensä	7 418	5 200	4 965
— tästä toimintamenomomentille nettouttamattomat tuotot	1 353	1 200	1 200
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	5 334	3 700	3 565
— osuus yhteiskustannuksista	2 048	1 500	1 400
Kokonaiskustannukset yhteensä	7 382	5 200	4 965
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	36	-	-
Kustannusvastaavuus, %	100	100	100

*Tuotokset ja laadunhallinta***Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston käsiteltäväksi saapuvien asioiden määriä**

	2018 toteutuma	2019 ennuste	2020 ennuste	2019/2020 muutos-%
Terveydenhuollon ammatinharjoittamista koskevat päätökset	20 311	20 000	20 000	0,0
Sosiaalihuollon ammatinharjoittamista koskevat laillistamispäätökset	21 401	10 000	10 000	0,0
Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonta-asiat	1 426	1 450	1 500	3,5
Raskauden keskeyttämistä koskevat luvat	742	970	970	0,0

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Toimintaympäristön muutoksessa, Sote-uudistuksen ja Valtion lupa- ja valvontavirasto Luovan valmistelun raukeamisen jälkeinen tilanne edellyttää johdolta uudenlaista suunnan näyttöä sekä henkilöstön sitouttamista päivitettyihin tavoitteisiin. Viraston perustehtävien ohella on Luova-valmisteluun viime vuosina panostettu merkittäväällä työpanoksella, nyt vapautuvaa resurssia

kohdennetaan viraston perustehtäviin sekä oman toiminnan kehittämiseen. Henkilöstösuunnitelun merkitys korostuu entisestään viraston toiminnan jatkuessa.

Yhteistyö kaikkien Luovan valmistelutyöhön osallistuneiden ministeriöiden ja virastojen kanssa on luonut hyvät asiantuntijaverkostot ja tiiviin yhteistyön. Toimintaympäristön muutoksessa on tärkeää vahvistaa nykyisiä asiantuntijavoimavaroja, hyödyntää verkostoja ja tukea henkilöstön osaamisen kehittämistä kohti uusia tarpeita. Tätä toteutetaan hyödyntämällä tulos- ja kehityskeskusteluja sekä laatimalla toimintaa tukeva koulutussuunnitelma. Muutosta edesauttaa toimintatapojen ja työmenetelmien uudistaminen mm. digitaalisten työkalujen avulla.

Työhyvinvoinnista huolehtiminen luo perustaa henkilöstön toimintakyvylle. Suuri työmäärä, virkatehtävien suorittamiseen liittyvät vastuut sekä jatkuva muutostilanne ovat työhyvinvoinnin kannalta haasteellisia. Työhyvinvointia seurataan säännöllisin kyselyin ja tulosten analysointiin sekä kehittämistoimenpiteiden toteuttamiseen ja niiden seurantaan panostetaan, esimiestyötä tuetaan virastolle räätälöidyllä valmennuksella. Johto ja esimiehet kiinnittävät yhä enemmän huomiota esimiestyöhön, työtehtävien organisointiin ja henkilöstön tukemiseen sekä osaamisen kehittämiseen. Työntekijöiden työn ja vapaa-ajan yhteensovittamista tuetaan joustavia etätyökäytäntöjä kehittämällä.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Alkoholielinkeinorekisterin uudistushanke (ALLU) (v. 2019 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-800
Alkoholielinkeinorekisterin uudistushanke (ALLU) (v. 2020 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	1 200
EU MD/IVD asetuksen toimeenpano ja tehtävät (-4 htv) (siirto momentille 33.02.06)	-280
Terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden valvonta (siirto momentille 33.02.06)	-700
Vanhusten ja vammaisten palvelujen ohjauksen ja valvonnan voimavarojen vahvistaminen	240
Varhaiskasvatuksen valvontaresurssien vahvistaminen	100
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-7
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-23
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	145
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-28
Palkkausten tarkistukset	-24
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	33
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-140
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-28
Yhteensä	-312

2020 talousarvio	11 628 000
2019 I lisätalousarvio	280 000
2019 talousarvio	11 940 000
2018 tilinpäätös	11 021 000

06. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 5 104 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen hyväksymien, viraston ulkopuolella toteutettavien tutkimus-, koulutus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen
- 2) viraston monitoimipaikkaisen toimintamallin vahvistamisesta aiheutuvien lisämenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksella on tarvittaessa toimitiloja toiminnan kannalta keskeisissä kaupungeissa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2020. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

- tuottavuuden parantaminen toimintatapojen uudistamisella ja prosessien tehostamisella
- lääkkeiden hoidollisen ja taloudellisen arvon arviointitoiminnan (HTA-toiminta) vahvistaminen
- lääketietovarannon kehittäminen
- EU-lainsäädännön valmisteluun ja implementointiin osallistuminen
- Fimeaan siirtyvien terveysteknologian valvontatehtävien häiriötön haltuunotto, uusiin tehtäviin varautuminen sekä tutkimus- ja innovaatio toiminnan tukeminen
- vaikuttavuuden parantaminen lääkitysturvallisuus- ja valvontatoiminnassa lisäämällä eri toimijoiden yhteistyötä ja ennakoivaa ohjausta
- lääkeinnovaatioiden ja -tutkimuksen edistäminen ohjauksen ja valvonnan keinoin
- varautuminen kansallisen ja kansainvälisen (mm. Brexit) toimintaympäristön muutosten vaatimuksiin
- tiedon tuottaminen rationaalisen lääkehoidon ja lääkepoliittisen päätöksenteon tueksi.

Toiminnallinen tehokkuus (taloudellisuus, tuottavuus, kannattavuus, kustannusvastaavuus)

Tavoitteena on, että viraston maksullisen toiminnan suoritteet tuotetaan kustannusvastaavasti. Keskus seuraa tuottavuuden kehitystä Tilastokeskuksen määrittelemien tuottavuusindikaattorien avulla.

Toiminnan tehokkuus (indeksi 100 = vuosi 2011)

	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Työn tuottavuusindeksi	88,7	> 100	> 100
Kokonaistuottavuusindeksi	82,5	> 100	> 100

Viraston henkilötyövuodet

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Maksullinen toiminta	223	241	241
Ei-maksullinen toiminta	27	29	43
Yhteensä	250	270	284

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	25 704	28 582	30 176
Bruttotulot	23 541	24 830	25 072
Nettomenot	2 163	3 752	5 104
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 879		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 841		

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen rahoitusrakenne (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Budjettirahoitus	3 107	3 752	5 104
Maksullisen toiminnan tuotot	23 541	24 830	25 072
— julkisoikeudelliset suoritteet	21 281	22 500	22 742
— liiketaloudelliset suoritteet	18	-	-
— erillislakien mukaiset suoritteet	1 920	2 080	2 080
Muut tuotot	322	250	250
Edelliseltä vuodelta siirtynyt	3 879	-	-
Yhteensä	30 527	28 582	30 176

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (maksuperustelain mukaiset suoritteet, 1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	21 281	22 500	22 742
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	12 195	13 725	13 872
— osuus yhteiskustannuksista	11 151	8 775	8 870
Kustannukset yhteensä	23 346	22 500	22 742

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (maksuperustelain mukaiset suoritteet, 1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-2 065	-	-
Kustannusvastaavuus, %	91	100	100

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (erillislakien mukaiset suoritteet, 1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntitulot	1 920	2 080	2 080
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	987	1 335	1 335
— osuus yhteiskustannuksista	674	745	745
Kustannukset yhteensä	1 661	2 080	2 080
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	259	-	-
Kustannusvastaavuus, %	116	100	100

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen henkilöstön osaamista ja työkykyä ylläpidetään, tuetaan ja kehitetään.

Tunnusluvut	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Henkilöstön hyvinvointi			
— työtyytyväisyysindeksi	3,67	> 3,7	yli valtion keskitason
— sairauspoissaolot pv/htv vähenevät	8,2	< 7,5	alle valtion keskitason

Määräraha on tarkoitettu 150 000 euroa tutkimushankkeiden rahoittamiseen. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina maksuperustelain mukaisista julkisoikeudellisista suoritteista saadut tulot ja lääkelain (595/2009) 84 b §:ssä tarkoitetut tulot.

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen talousarvio perustuu nettobudjetointiin. Menot katetaan pääasiassa valvonta- ja palvelutoiminnasta perittävillä maksuilla. Maksullisen toiminnan palvelut tuotetaan omakustannushintaan. Suoritteista perittävät maksut ovat maksuperustelain mukaisia. Lääkkeiden laadunvalvonnan kustannukset katetaan lääkelain (595/2009) 84 b §:n mukaisella maksulla.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

EU MD/IVD asetuksen toimeenpano ja tehtävät (4 htv) (siirto momentilta 33.02.05)	280
Kertaluonteisen leikkauksen palautus	500
Lääkehoitojen arviointitoiminnan voimavarojen vahvistaminen	150
Terveysteknologian ja tarvikkeiden valvonta (siirto momentilta 33.02.05)	700
Terveysteknologian ja geenitekniikan rekisterien uudistushanke (v. 2019 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-470
Terveysteknologian ja geenitekniikan rekisterien uudistushanke (v. 2020 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	370
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-8
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-3
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	42
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-3
Palkkausten tarkistukset	-7
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	10
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-200
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-9
Yhteensä	1 352
2020 talousarvio	5 104 000
2019 talousarvio	3 752 000
2018 tilinpäätös	3 125 357

07. Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 26 167 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006) 15 §:n ja 20 §:n mukaisista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueiden toiminnan tavoitteena on osaltaan vaikuttaa työpaikkojen turvallisuuden johtamiseen ja työolosuhteisiin siten, että työpaikatapaturmat, ammattitaudit, haitallinen kuormitus ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen vähenevät. Lisäksi työsuojelun vastuualueiden toiminnalla vaikutetaan myös siihen, että työsuhteen ehtoja noudatetaan paremmin ja harmaan talouden määrä vähenee.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Varmistaakseen toimintansa asiakaslähtöisyyden työsuojeluhallinto antaa seuraavan palveluluokituksen:

Työsuojelun vastuualueet toimivat yhteiskunnan antamin valtuuksin siten, että työstä ihmisen terveydelle aiheutuvat vaarat ja haitat ovat asianmukaisesti hallinnassa. Työsuojelun vastuualueiden toiminta on riippumatonta, puolueetonta ja asiantuntevaa. Kaikilta toimialoilta ja työpaikoilta tulevaan asiakaskysyntään vastataan kattavasti sovittuja toimitus- ja saatavuusaikoja noudattaen. Työsuojelun vastuualueet kehittävät toimintaansa keräämäänsä asiakaspalautetta hyödyntäen.

Työsuojeluviranomaiset suuntaavat viranomaisaloitteista toimintaa pääasiassa sellaisiin asiakokonaisuuksiin ja ilmiöihin, joihin liittyen on havaittu esiintyvän merkittävimpiä riskejä. Tavoit-

teena on, että työsuojeluvalvonta tukee ja edistää työpaikan omaa turvallisuustoimintaa. Valvon-
nalla varmistetaan, että työnantajat ja muut vastuutahot noudattavat työsuojelulainsäädäntöä.

Valvonnan kohteena oleviin asiakokonaisuuksiin ja ilmiöihin liittyen määritellään ne valvonnan
keinot, joita yhdistelemällä viranomaistoiminnalle saadaan mahdollisimman suuri vaikuttavuus.
Sen varmistamiseksi, että valvonta tavoittaa ne työnantajat, jotka pyrkivät tietoisesti välttelemään
työnantajavelvoitteidensa täyttämistä, varmistetaan riittävä työpaikkatarkastusten kattavuus.

Toiminnallinen tehokkuus

Tarkastustoiminnalle asetetaan seuraavat määrätavoitteet:

Toiminnallinen tehokkuus

	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
Kokonaistarkastusmäärä	26 420	27 500	27 500

Työsuojelun aluehallinnon kokonaiskustannukset (1 000 euroa) ja henkilötövuodet tulos- alueittain

Tulosalue	2018		2019		2020		htv		
	toteutuma	%-osuus	htv	tavoite %-osuus	htv	tavoite %-osuus			
Viranomaisaloitteinen toiminta	18 861	78	311	16 016	65	266	17 009	65	283
Asiakasaloitteinen toiminta	3 144	13	52	4 504	18	73	4 710	18	78
Hallinto- ja tukitoiminnot	2 176	9	36	4 255	17	69	4 448	17	74
Yhteensä	24 181	100	399	24 775	100	408	26 167	100	435

Tuotokset ja laadunhallinta

Työsuojeluvalvonta on riskiperusteista. Työsuojelun vastuualueet käyttävät vaikutuksia aikaan-
saavia ja yhtenäisiä valvontaotteita ja -menetelmiä. Vastuualueiden yhteistyöllä, viranomaisten
välisellä tietojen vaihdolla ja hyvien käytäntöjen levittämällä varmistetaan vaikuttava työsuoje-
luvalvonta.

Sidosryhmäyhteistyö ja viestintä tukevat tehokkaasti työsuojelun vastuualueiden toimintaa.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Työsuojelun vastuualueilla varmistetaan osaamisen ja henkilöstövoimavarojen tarkoituksenmu-
kainen sijoittuminen. Henkilöstön osaamisen kehittämistä ja ammattitaidon ylläpitämistä tuetaan
ja työhyvinvoinnista huolehditaan toimintaympäristön muutokset huomioon ottaen. Erityisosa-
amista kehitetään ja hyödynnetään tehokkaammin valtakunnallisesti.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	24 461	24 945	26 337
Bruttotulot	280	170	170
Nettomenot	24 181	24 775	26 167
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 251		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 394		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Työsuojeluvalvonnan ja ulkomaisen työvoiman valvonnan resurssien lisääminen (HO 2019)		1 500
JTS-miljardin tuottavuussäästö		-131
Lomarahojen alentaminen (Kiky)		392
Palkkausten tarkistukset		-65
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)		90
Siirtyvien erien taso (HO 2019)		-311
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)		-78
Tasomuutos		-5
Yhteensä		1 392

2020 talousarvio	26 167 000
2019 talousarvio	24 775 000
2018 tilinpäätös	24 324 000

08. Sosiaali- ja terveydenhuollon tietolupaviranomaisen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 5 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) kysynnän vuosittaisen vaihtelun tasaamiseen
- 2) lupaviranomaisen yleishallinnosta Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuvien kustannusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään tietolupaviranomaisen peruspalvelujen ja infrastruktuurin kehittämiseen ja ylläpitoon. Tietoluvan saajat maksavat luvista maksun ja tarvitsemistaan palveluista, kuten tietojen kokoamisesta, yhdistelystä, muokkaamisesta ja luovuttamisesta aiheutuviin kustannuksiin valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määrittämien perusteiden ja lupaviranomaisen ohjausryhmän päätösten mukaisesti. Lupaviranomainen korvaa rekisterinpitäjälle perityistä maksuista sille kuuluvan osuuden. Tietolupaviranomaisen tehtävistä säädetään laissa sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä (552/2019).

Toiminnalle on asetettu seuraavat tavoitteet nelivuotiskaudelle 2020—2023:

- lupaviranomaisen neuvontapalvelun sekä lupaprosessin sekä tietojen kokoamis- ja käsittelyprosessin kehittäminen ja käyttöönotto
- tietoluvan edellyttämän tutkimuksen eettisen käsittelyn liittäminen osaksi lupaprosessia
- kansallisen sähköisen käyttöportaalien ja lupakäsittelyn asianhallintajärjestelmän kehittäminen ja käyttöönotto tietojen yhdistämis- ja luovutuspalvelun sekä koodiavainten säilytyspalvelun kehittäminen ja käyttöönotto
- tietoturvallisen teknisen käyttöympäristön kehittäminen tietojen luovuttamiseksi
- lupaviranomaisen ja rekisteripitäjien yhteistoiminnan kehittäminen.

Sosiaali- ja terveysministeriö asettaa lupaviranomaiselle ja sen toiminnalle tulostavoitteet lupaviranomaisen ohjausryhmän esitysten pohjalta.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2020 esitys
Bruttomenot	5 250
Bruttotulot	50
Nettomenot	5 200

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluontoiset investoinnit	3 000
Toimintamenot	1 500
Yleiskustannukset hallinnon tukipalveluihin ja infrastruktuuriin	700
Yhteensä	5 200
2020 talousarvio	5 200 000
2019 I lisätalousarvio	2 500 000

20. Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 491 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain (459/1973) 12 §:n mukaisen oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menojen maksamiseen
- 2) oikeuslääkeopillisista tutkimuksista suoritettavista korvauksista annetun asetuksen (862/2004) mukaisten palkkioiden ja korvausten maksamiseen
- 3) yliopistoilta ostopalveluna tehtävän oikeuslääketieteen erikoislääkärikoulutuksen menojen maksamiseen
- 4) oikeuslääketieteellisen ruumiin avaukseen määrättyjen ruumiiden kuljetuksista tai poliisin tilaamista ruumiiden kuljetuksista aiheutuvien menojen maksamiseen

5) oikeuslääkäreille virka-ajan ulkopuolella tehtävästä päivystyksestä aiheutuvien päivystyspalkkioiden tai -palkkojen maksamiseen enintään kahta henkilötyövuotta vastaavasti sekä muiden päivystystoiminnan menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Vuonna 2018 oikeuslääketieteellisiä ruumiinavauksia tehtiin 8 551, vuonna 2019 arvioidaan tehtävän 8 100 ja vuonna 2020 arviolta 8 000 ruumiinavausta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Oikeuslääkeopillisista tutkimuksista maksettavien palkkioiden ja korvausten korottaminen	244
Yhteensä	244
2020 talousarvio	10 491 000
2019 talousarvio	10 247 000
2018 tilinpäätös	10 668 257

03. Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat pääosin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tutkimus-, kehittämis-, tilasto-, rekisteri- ja asiantuntijatoiminnasta, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenoista ja valtionavusta Työterveyslaitoksen menoihin.

Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa hallinnonolansa tutkimus- ja kehittämispolitiikasta. Sen tavoitteena on tuottaa sellaista tutkimustietoa, joka on systemaattisesti hyödynnettävissä sosiaali- ja terveyspolitiikan erilaisissa kehittämistoimenpiteissä, kuten lainsäädännön valmistelussa ja toimeenpanossa, erilaisissa ohjelmissa ja projekteissa sekä muussa ministeriön päätöksenteossa.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tutkimus- ja kehittämistoiminta on johtamisen väline ja edellytys strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Tutkimus- ja kehittämispolitiikka on strategista päätöksentekoa, lainsäädännön ja budjetin valmistelua ja niiden toimeenpanoa sekä informaatio-ohjausta tukeva investointi. Hallinnonalan tutkimuslaitoksilla on myös tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulosten käytäntöön viemiseen liittyvää toimintaa, kuten asiantuntijapalveluja, tiedonvälitystä ja koulutusta. Lisäksi niillä on lakisääteisiä tai ministeriön kanssa sovittuja erityistehtäviä, esimerkiksi valvontaan, tilastointiin ja erityisiin vaaratilanteisiin varautumiseen liittyen.

Tutkimus- ja kehittämistoiminta kohdistuu hallinnonalan strategisista tavoitteista erityisesti seuraaviin:

- Hyvinvointi- ja terveyserot ovat kaventuneet
- Toiminta- ja työkyky ovat parantuneet
- Elin- ja työympäristön terveellisyys ja turvallisuus on lisääntynyt
- Oikea-aikaiset ja luotettavat palvelut vastaavat asiakkaiden tarpeisiin
- Hyvinvointiala luo liiketoimintamahdollisuuksia ja vientiä.

Vaikuttavuus

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan vaikuttavuutta haetaan

- päätöksenteon tuella, mm. hyvinvointi- ja terveysvaikutusten arvioimisella
- tietotuotannon parantamisella
- tutkitun tiedon välittämällä yhteiskunnalliseen keskusteluun ja kansalaisten käyttöön.

04. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 54 687 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) toimintaan liittyvien kansainvälisten ja kotimaisten järjestöjen jäsenmaksuista, biopankkien osuuskunnan osuuden merkintään ja vuosijäsenmaksuihin, yhteisrahoitteisten hankkeiden rahoitusosuuksista, ulkomailla toteutettavien projektien, täydennyskoulutuksen avustuksen ja yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) EU:n hyväksymien hankkeiden rahoitukseen liittyvien menojen maksamiseen
- 3) Alkoholitutkimussäätiöön, Käypä hoito -suositusten laadintaan, syöpä- ja näkövammarekisterin tekniseen ylläpitoon Suomen Syöpäyhdistys ry:lle ja Näkövammaisten Keskusliitto ry:lle sekä Hoitotyön tutkimussäätiön ja sosiaali- ja terveydenhuollon tietohallinnon kehittämishankkeisiin liittyvien valtionavustusten ja muiden menojen maksamiseen
- 4) nettobudjetoidun yhteisrahoitteisen toiminnan tuloihin välittömästi liittyvien apurahojen maksamiseen
- 5) Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen itse toteuttamiin terveyden edistämisen hankkeisiin
- 6) Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen itse toteuttamiin tartuntatautien ehkäisyyn ja valvontaan liittyviin hankkeisiin
- 7) sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän ohjauksen ja arviointitoiminnon menoihin
- 8) sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallinnan ohjaustehtäviin, valtakunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon tietoarkkitehtuurin kehittämiseen ja ylläpitoon sekä muihin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (159/2007), sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain (61/2007) sekä lain sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista (254/2015) mukaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtävänä on väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, sairauksien ja sosiaalisten ongelmien ehkäiseminen sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittäminen. Laitos toteuttaa tehtävänsä tutkimuksen, seurannan ja arvioinnin, kehittämistyön, asiantuntijavaikuttamisen ja viranomaistehtävien sekä kansainvälisen yhteistyön avulla. Lisäksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitos toimii alansa tilastoviranomaisena sekä huolehtii tehtäväalueensa tietoperustasta ja sen hyödyntämisestä. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos vastaa myös sosiaali- ja terveydenhuollon tietohallinnon ohjaustehtävistä.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toiminnan perusta on laki terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta sekä sosiaali- ja terveysministeriön strategiseen visioon eheästä yhteiskunnasta ja kestävä-

tä hyvinvoinnista. Laitoksen strategisissa päälinjauksissa tavoitteina ovat uudistuminen, tietoaineiston tehokas käyttöönnotto, ennakointi, priorisointi ja työyhteisöön panostaminen.

Laitoksen toiminnassa korostuu asiantuntijalaitoksen rooli tiedon käytön edistämisessä päätöksenteon kaikilla tasoilla. Tätä tukee laitoksen tavoite tietovarantojen kehittämisestä ja niiden käytön helpottamisesta.

Toiminnallinen tehokkuus

Voimavarojen supistuessa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on tarkistanut toimintaansa siten, että hallitusohjelman toimeenpanoon ja asiantuntija- ja viranomaistehtävien hoitoon liittyvät riskit on minimoitu. Laitosta koskevan kehyspäättöksen mukainen rahoitustaso tulevaisuudessa edellyttää sopeutusten jatkamista lähivuosina. Sopeutusten yhtenä kohdentamisperusteena on uusi laadittava strategia. Ydintoiminnot toimivat tehokkaasti, taloudellisesti ja asiakassuuntautuneesti ja niiden laatu ja kustannusvaikuttavuus paranevat. Laitoksen tuottavuus kasvaa ja maksullisen toiminnan ylijäämä käytetään tuotekehitykseen ja investointeihin. Laitoksen tieto- ja tilastotutanto sekä verkkopalvelut ja portaalit ovat yhdessä toimiva kokonaisuus ja palvelevat asiakkaiden tietotarpeita. Laitoksen organisaatio toimii kokonaisuutena ja organisaatorakenne tukee laitoksen strategian linjauksia. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen hallinto- ja toimintatavat edistävät sukupuolten välisen tasa-arvon valtavirtaistumista. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen rahoitusrakenne on tarkoituksenmukainen.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos kehittää ja uudistaa osaamis pääomaansa. Laitoksen henkilöstön toimintavalmiutta ja osaamista kehitetään laitoksen strategian mukaisesti. Johtamistehtävissä toimivien osaamista kehitetään, jotta johtaminen on ammattimaista ja kannustavaa. Henkilöstön hyvinvointia tuetaan ja työnantajakuvaa kehitetään. Henkilöstösuunnittelun ennakoivuutta ja pitkäjänteisyyttä parannetaan.

Tulot harvinaisten rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta on merkitty momentille 12.33.03.

Määräraha arvioidaan käytettävän avustuksiin (euroa)

Alkoholitutkimussäätiölle	350 000
Käypä hoito -suositusten laadintaan	925 000
Suomen Syöpäyhdistykselle	899 000
Näkövammaisten keskusliitolle	136 000
Hoitotyön tutkimussäätiölle	396 000
Yhteensä	2 706 000

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019		2020 esitys
		varsinainen talousarvio		
Bruttomenot	83 287	85 926		86 085
Bruttotulot	33 070	32 218		31 398
Nettomenot	50 217	53 708		54 687

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	7 804		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	10 839		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— myyntituotot	9 023	9 000	9 000
Tuotot yhteensä	9 023	9 000	9 000
— tästä toimintamenomomentille nettouttamattomat tuotot	-	20	20
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	5 228	5 300	5 300
— osuus yhteiskustannuksista	2 117	2 200	2 200
Kustannukset yhteensä	7 345	7 500	7 500
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	1 678	1 500	1 500
Kustannusvastaavuus, %	123	120	120

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	13 145	13 000	13 000
— EU:lta saatava rahoitus	3 672	3 500	3 500
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	772	700	700
— yhteisrahoitteisen toiminnan muut tuotot	6 310	6 000	6 000
Tuotot yhteensä	23 899	23 200	23 200
Hankkeiden kokonaiskustannukset	42 221	40 700	40 700
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-18 322	-17 500	-17 500
Omarahoitusosuus, %	43	43	43

THL:n toiminnan kokonaiskustannukset (1 000 euroa) ja henkilötyövuodet osastoittain

	2018		2019		2020	
	toteutuma	htv	arvio	htv	tavoite	htv
Hyvinvointi	14 182	155	13 812	155	13 838	154
Kansanterveysratkaisut	20 448	218	19 237	215	19 237	212
Järjestelmät	8 302	85	7 793	87	7 752	87
Valtion sosiaali- ja terveyspalvelut	13 622	141	16 968	184	16 883	185

THL:n toiminnan kokonaiskustannukset (1 000 euroa) ja henkilötyövuodet osastoittain

	2018		2019		2020	
	toteutuma	htv	arvio	htv	tavoite	htv
Terveysturvallisuus	15 073	167	14 996	167	14 917	166
Tietopalvelut	11 660	118	13 120	124	13 458	123
Yhteensä	83 287	884	85 926	932	86 085	927

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eduskunnan lisäys; laaturekisteri	-1 200
Eduskunnan lisäys; väsymysoireyhtymä	-200
Ihmiskaupan uhrien asumispalvelun valvonta- ja ohjaustehtävä (3 htv) (HO 2019)	300
Käypähoitosuosituksen käännökset ruotsinkielelle (HO 2019 kertaluonteinen)	600
Lastensuojelun sijaishuollon seuranta, tutkimus, ohjaus ja kehittäminen (1 htv)	80
SERI-keskusten satelliittikeskusten perustamisen arviointi (HO 2019)	300
Tiedonohjaustehtävät (20 htv) (siirto momentilta 33.01.25)	1 800
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-90
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-192
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	651
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-425
Palkkausten tarkistukset	-105
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	149
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-560
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-129
Yhteensä	979

2020 talousarvio	54 687 000
2019 II lisätalousarvio	—
2019 I lisätalousarvio	250 000
2019 talousarvio	53 708 000
2018 tilinpäätös	53 252 000

25. Kansalliset osaamiskeskittymät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) julkisten biopankkien toimintojen yhtenäistämistä ja yhteisen toimijan valmistelusta ja perustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) kansallisen syöpäkeskuksen valmistelusta ja perustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) kansallisen neurokeskuksen valmistelusta ja perustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä kliinisen tutkimuksen ja hoidon pilottihankkeisiin
- 4) kansallisen lääkekehityskeskukseen valmistelusta ja perustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 5) kansallisen genomikeskuksen valmistelusta ja perustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

6) hankkeiden valmistelusta ja toimeenpanosta aiheutuvien valtionavustusten maksamiseen kunnille, kuntayhtymille, korkeakouluille, yleishyödyllisille yhteisöille ja biopankkien muodostamalle osuuskunnalle

7) enintään kymmentä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen ja siitä aiheutuvien muiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Täsmälääketieteen peruspilareina Kansalliset osaamiskeskittymät (genomi-, lääkekehitys-, neuro- ja syöpäkeskus sekä biopankkitoiminnan yhtenäistäminen) tukevat terveysalan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan vauhdittamista sekä yksilöllistetyn terveydenhuollon edistämistä. Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa valmistelusta ja toimeenpanosta yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön ja muiden toimijoiden (sairaanhoitopiirit, korkeakoulut, asiantuntijalaitokset) kanssa.

Tavoitteet ovat seuraavat:

— tehostetaan julkisten biopankkien toimintoja yhtenäistämällä toimintatavat ja varmistetaan tehokas yhteistyö eri osaamiskeskittymien ja etenkin genomikeskuksen kanssa

— perustetaan kansallinen syöpäkeskus, kansallinen neurokeskus ja kansallinen lääkekehityskeskus

— edistetään yksilöllistetyn lääketieteen (täsmälääketieteen) kehittymistä osaksi sosiaali- ja terveysalaa ja parannetaan ihmisten hyvinvointia ja palveluita tutkimuksen, osaamisen, kehittämisen, innovaatiotoiminnan, investointien ja uuden liiketoiminnan avulla

— tuetaan terveysalan kasvustrategian tavoitteiden toteutumista ja Suomen aseman vahvistumista kilpailukykyisenä toimintaympäristönä.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Genomikeskuksen perustamiskustannukset	-1 200
Julkiset biopankkien toimintojen yhtenäistämiskulut	-300
Kansallinen syöpäkeskus ja genomikeskus	-700
Kansallisen lääkekehityskeskusten perustaminen	1 000
Sosiaali- ja terveysalan kasvustrategian tukeminen (HO 2019 kertaluonteinen)	3 000
Yhteensä	1 800

Momentin nimike on muutettu.

2020 talousarvio	7 000 000
2019 talousarvio	5 200 000
2018 tilinpäätös	7 400 000

31. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaprosessien uudistamiseen hallituksen strategisten tavoitteiden mukaisesti

2) lapsi- ja perhepalvelujen kehittämiseen mm. tukemalla perhekeskuksien kehittämisen jatko-työtä, vahvistamalla varhaista tukea kuten esim. vanhemmuuden ja parisuhteen palveluita sekä luomalla alueelliset osaamis- ja tukikeskukset erityisen tuen ja avun tarpeessa oleville, vaikeasti oireileville lapsille ja nuorille

3) hankkeiden toimeenpanosta aiheutuvien toimintamenojen, toimeenpanoa tukevien tutkimus-, kehittämis- ja kokeiluhankkeidensekä käynnistämisyhteistyön maksamiseen sekä toimeenpanoon liittyvien valtionavustusten ja rahoitusavustustenmaksamiseen kunnille, kuntayhtymille, kansaneläkelaitokselle, yleishyödyllisille yhteisöille ja yrityksille

4) hankkeiden valvontaan ja tarkastukseen

5) hankkeiden valtionavustusten hallinnointiin liittyvistä valtakunnallisista tehtävistä suoritettavien korvausten maksamiseen

6) enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen vuodessa valmistelu-, toimeenpanojahallinnointitehtäviin.

Selvitysosa: Pääministeri Antti Rinteen hallitusohjelman mukaisesti toteutetaan lapsiperheiden tukemiseksi hyvinvointiaedistäviä sekä ongelmia ehkäiseviä ja korjaavia toimia. Madalletaan lasten ja nuorten mielenterveyspalveluidensaamisen kynnystä, parannetaan oikea-aikaisuutta ja saatavuutta osana peruspalveluja. Tiivistetään niiden yhteyttäolemassaoleviin lasten ja perheiden palveluihin ja muihin palvelurakenteisiin.

Lisäksi jatketaan lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelman toteutusta. Ohjelman tavoitteena on levittää perhekeskustoimintamallia ja kehittää neuvoloita, vahvistaa parisuhdetyötä ja vanhemmuuden tukea esimerkiksi kasvatus- ja perheneuvolapalveluitaparantamalla sekä vahvistaa sosiaalihuoltolain mukaisia perheiden ennalta ehkäiseviä palveluita ja helpottaa perheiden kotipalvelunsaamis- ja myöntö edellytyksiä.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Lapsi- ja perhepalveluiden kehittäminen sekä lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman jatko (HO 2019 kertaluonteinen)	10 000
Yhteensä	10 000
2020 talousarvio	10 000 000
2018 tilinpäätös	51 500 000

50. Valtionosuus Työterveyslaitoksen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 24 042 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/1978) 3 §:n nojalla suoritettavan valtionosuuden maksamiseen

2) EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoittamiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 350 000 euroa työterveydenhuollon koulutuksesta ja työterveyshenkilöstön kehittämiseen liittyvien hankkeiden toteuttamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Työterveyslaitos on itsenäinen, sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla toimiva julkisoikeudellinen yhteisö, joka edistää työn terveellisyttä ja turvallisuutta osana hyvää elämää. Työterveyslaitoksen tavoitteet noudattavat sosiaali- ja terveysministeriön strategiaa ja ne vahvistetaan ministeriön ja Työterveyslaitoksen väliseen tulossopimukseen.

Työterveyslaitoksen toiminnan rahoittamiseksi suoritetaan valtion vuotuisessa tulo- ja menoarviossa hyväksytyin toiminnan laajuuden mukaan vuosittain valtionosuutena neljä viidesosaa sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymän laitoksen talousarvion mukaisista kustannuksista. Tulo- ja menoarvion rajoissa Työterveyslaitokselle voidaan työsuojelu- ja työterveysalan tutkimus- ja palvelutoimintaan liittyvien erityistehtävien suorittamista tai erityistä tukea tarvitsevia toimintoja varten antaa lisättyä valtionosuutta.

Valtionosuuteen oikeuttavien kustannusten arvioidaan olevan 33,1 milj. euroa. Valtionosuuteen oikeuttavan toiminnan tulojen arvioidaan olevan 10,1 milj. euroa. Toiminnasta saatavien tulojen arvioidaan ylittävän yhden viidesosan valtionosuuteen oikeuttavien kustannusten määrästä. Ylimenevät tulot käytetään Työterveyslaitoksen tutkimus- ja kehittämistoimintaan, johtamiseen ja asiantuntijatyöhön.

Työterveyslaitoksen kokonaismenoihin, joiden arvioidaan vuonna 2020 olevan 53 020 000 euroa, myönnetään valtionapua 24 042 000 euroa. Toiminnan laajuus tulosalueittain arvioidaan 2020 seuraavaksi:

Työterveyslaitoksen toiminnan laajuus tulosalueittain vuosina 2018—2020 (1 000 euroa)

	Menot			Oma rahoitus			Valtionapu		
	2018 tot.	2019 arvio	2020 arvio	2018 tot.	2019 arvio	2020 arvio	2018 tot.	2019 arvio	2020 arvio
Tutkimus & kehittäminen	16 934	18 000	20 798	8 288	9 000	9 200	8 646	9 000	11 598
Asiantuntijatyö	7 149	7 000	6 188	1 202	1 100	1 100	5 947	5 900	5 088
Johtaminen	8 984	8 322	7 356	355	-	-	8 629	8 322	7 356
Liiketoiminta	17 464	19 178	18 678	17 464	19 178	18 678	-	-	-
Yhteensä	50 531	52 500	53 020	27 309	29 278	28 978	23 222	23 222	24 042
Rahoitusosuus, %				54	56	55	46	44	45

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistus	150
Työelämän ja työhyvinvoinnin kehittämisohjelma (HO 2019 kertaluonteinen)	1 000
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-330
Yhteensä	820

Momentin nimike on muutettu.

2020 talousarvio	24 042 000
2019 talousarvio	23 222 000
2018 tilinpäätös	23 222 000

63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 002 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän kehittämiseen tietoteknologian avulla ja tietoteknologian hyödyntämisen edellyttämän infrastruktuurin rakentamiseen
- 2) hankkeen läpiviemisen edellyttämään koulutus- ja kehittämistoimintaan sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön erikseen määräämin perustein
- 3) valtionavustusten ja rahoitusavustusten maksamiseen
- 4) sosiaali- ja terveysministeriön strategista ja toiminnallista suunnittelua ja päätöksentekoa tukevien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen
- 5) ministeriön toimialaan liittyvien ohjelmien ja kokeilujen toimeenpanosta aiheutuvien toimintamenojen ja rahoitusavustusten maksamiseen
- 6) EU:n hyväksymien puite- ja aihealueittaisten ohjelmien mukaisten hankkeiden rahoittamiseen
- 7) hankkeiden tarkastuksista ja valvonnoista aiheutuviin menoihin
- 8) sosiaali- ja terveydenhuollon nuorten palvelujen toimintaprosessien uudistamiseen nuorisotakuun mukaisesti
- 9) enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen ja siitä aiheutuvien muiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahalla tuetaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden verkottumista ja yhteen toimivien tietojärjestelmien kehittämistä ennen muuta toteuttamalla kansallisen tason palveluja, jotka tukevat hallinnonalan tietohallintopalvelujen yhdenmukaista kehitystä. Tavoitteena on tietoteknologian hyväksikäyttöä tehostamalla parantaa myös palvelujen tasavertaista saatavuutta ja laatua sekä tukea omatoimisuutta, kotona asumista ja itsenäistä suoriutumista. Tavoitteena on myös varmistaa, että uuden tietoteknologian käyttöönotto toteutuu tasapuolisesti koko maassa, mm. toteuttamalla kansalaisten terveystietopalvelu.

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin kolme viidesosaa ja kulutusmenojen osuudeksi noin kaksi viidesosaa. Vaihtelu osuuksissa aiheutuu käynnissä olevien hankkeiden sisällöstä ja toteutustavasta, sekä niille asetetuista tavoitteista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eduskunnan kertaluonteinen lisäys avustajakoiraominnan kehittämiseen	-150
Eduskunnan kertaluonteinen lisäys ruoka-aputoimintaan	-1 200
Päihkeitä käyttävien äitien palvelujen turvaaminen (HO 2019)	3 000
Päihkeitä käyttävien äitien palvelujen turvaaminen vv. 2018-2019 (Pidä kiinni -hanke)	-3 000
Päihkeitä käyttävien äitien palvelut (HO 2019 kertaluonteinen)	1 500
Saattohoidon ja palliatiivisen hoidon vahvistaminen (HO 2019)	2 000
Yhteensä	2 150

2020 talousarvio	7 002 000
2019 talousarvio	4 852 000
2018 tilinpäätös	6 602 000

10. Perhe- ja asumiskustannusten tasaus, perustoimeentulotuki ja eräät palvelut

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat lähinnä äitiysavustuksesta, lapsilisistä, sotilasavustuksesta, yleisestä asumistuesta, elatustuesta, tulkkauspalvelujen järjestämisestä ja perustoimeentulotuesta sekä Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista.

Äitiysavustuksen, adoptiotuen ja lapsilisien tarkoituksena on tasata lasten syntymästä ja elatuksesta sekä kansainvälisestä adoptiosta aiheutuvia kustannuksia lapsiperheiden ja muiden kotitalouksien välillä. Kyseiset etuudet suoritetaan lapsiperheille lapsikohtaisina perheen tuloista tai varallisuudesta riippumatta.

Lasten kotihoidon tukea maksetaan ulkomaille EY-asetuksen 883/2004 mukaisissa tilanteissa. Tavoitteena on estää työntekijän ja hänen perheensä jääminen sosiaaliturvan ulkopuolelle liikkumisvapauden käyttämisen seurauksena.

Sotilasavustusta maksetaan asevelvollisuuslain tai siviilipalveluslain nojalla palveluksessa olevan asevelvollisen omaiselle edellyttäen, että palvelus on heikentänyt omaisen toimeentulon mahdollisuuksia ja että hän on avustuksen tarpeessa.

Asumistuella edistetään kohtuullisen asumistason saavuttamista ja säilyttämistä alentamalla tuen tarpeessa olevien lapsiperheiden ja muiden ruokakuntien asumismenoja.

Elatustuen tavoitteena on turvata lapsen oikeus riittävään elatukseen tilanteissa, joissa lapsen yksityisoikeudellinen elatus ei tule turvatuksi. Elatustuen suuruudesta ja saamisedellytyksistä säädetään elatustukilaissa (580/2008).

Tulkkauspalvelujen järjestämisen tavoitteena on tarjota kuulonäkövammaisille, kuulovammaisille tai puhevammaisille henkilöille heidän tarvitsemansa tulkkauspalvelut.

Toimeentulotuki on viimesijainen sosiaaliturvaetus. Perustoimeentulotuen myöntää ja maksaa Kansaneläkelaitos, jolle suoritetaan ennakot etuuden maksatusta varten valtion varoista täysimääräisesti. Kuntien osuus perustoimeentulotuen menoista on 50 % ja se huomioidaan vähennyksenä kuntien peruspalvelujen valtionosuusmomentilta. Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen valtionosuus sisältyy momentilta 28.90.30 maksettavaan laskennallisesti määräytyvään kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen.

Edellä mainitut etuudet ovat saajalleen verovapaita. Luvun menot maksetaan kokonaisuudessaan valtion varoista.

Toiminnan laajuus 2018—2020

	2018 toteutunut	2019 arvio	2020 arvio
Äitiysavustus			
Äitiysavustusten (lasten) lukumäärä	45 849	44 500	47 400
Äitiysavustuksen euromäärä	170	170	170
Kansainvälinen adoptio			
Adoptiokorvausten (lasten) lukumäärä	47	100	100
Lapsilisät			
Lapsia vuoden lopussa	990 925	982 500	976 000
Yksinhuoltajien lapsia keskimäärin	168 319	166 900	165 800
Lapsilisää saavia perheitä	542 049	536 900	533 800
Ulkomailla asuville korvattava lasten kotihoidon tuki			
Tukea saavia perheitä keskimäärin kuukausittain	400	500	500
Sotilasavustus			
Avustuksen saajien lukumäärä	8 743	8 700	8 700
Avustuksen määrä keskimäärin euroa/kk (kotitalous)	347,00	359,00	350,00
Yleinen asumistuki			
Asumistuen saajien lukumäärä (ruokakuntia)	376 019	367 500	356 500
Keskimääräinen tuki euroa/kk	319,44	324,00	330,00
Elatustuki			
Lapset, joista elatustuki maksettu	105 548	107 000	108 400
— täysimääräisenä	87 634	89 000	90 800
— elatusapua täydentävänä tai muutoin alennettuna	21 936	21 150	20 650
Täysi elatustuki euroa/kk	158,74	156,09	168,23
Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelut			
Tulkkauspalveluun oikeutetut	6 093	6 190	6 290
Perustoimeentulotuki			
Saajia vuoden aikana	400 745	404 000	403 000
Kotitalouksia vuoden aikana	276 646	279 000	278 000

50. Perhe-etuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 611 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) äitiysavustuslain (477/1993) mukaisten äitiysavustusten suorittamiseen, äitiyspakkauksiin liittyvien arvonlisäverojen ja yleiskulujen sekä pakkauksen suunnittelu- ja kehittämiskulujen maksamiseen
- 2) tuen maksamiseen kansainvälisestä adoptiosta aiheutuviin kustannuksiin
- 3) lapsilisälain (796/1992) mukaisten lapsilisien maksamiseen

4) lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) 9 §:n mukaisten korvausten maksamiseen

5) elatustukilain (580/2008) mukaisten elatustukien maksamiseen.

Selvitysosa: Äitiysavustuksen perhe voi ottaa joko rahana tai äitiyspakkauksena ja se suoritetaan korotettuna perheelle, johon syntyy tai adoptoidaan samanaikaisesti useampi lapsi. Noin 68 % ottaa avustuksen äitiyspakkauksena muiden nostaessa avustuksen rahana.

Kansainvälisestä adoptiosta aiheutuvista kustannuksista osa korvataan adoptiovanhemmalle valtion varoista. Jos samalla kertaa nimetään tai sijoitetaan useampia lapsia samaan perheeseen, toisesta tai sitä useammasta lapsesta maksetaan kustakin 30 % edellä mainituista tuista.

Lapsilisää maksetaan alle 17-vuotiaista lapsista. Lapsilisät on porrastettu siten, että niiden määrä lasta kohti suurenee perheen lapsiluvun kasvaessa. Yksinhuoltajalle lapsilisää maksetaan korotettuna.

Lasten kotihoidon tukea maksetaan ulkomaille EY-asetuksen 883/2004 mukaisissa tilanteissa. Valtio korvaa ulkomaille maksetut tuet.

Elatusvelvollisilta perittävät takautumissaatavat ja takaisinperinnät tuloutetaan momentille 12.33.98.

Elatustuen ja lapsilisän osalta määräraha ei koske Ahvenanmaan maakuntaa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen sairausvakuutuslain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta siten, että perusturvaa korotetaan, 4. ja 5. lapsen lapsilisää sekä lapsilisän yksinhuoltajakorotusta ja elatustukea korotetaan.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Äitiysavustus	10 300 000
Valtion tuki kansainväliseen adoptioon	400 000
Lapsilisä	1 369 900 000
Ulkomaille maksettava lasten hoidon tuki	3 400 000
Elatustuki	227 400 000
Yhteensä	1 611 400 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

4. ja 5. lapsen lapsilisään 10 euron korotus (HO 2019)	6 000
Elatustuen korotus 7 eurolla (HO 2019)	9 000
Lapsilisän yh-korotuksen nosto 10 eurolla (HO 2019)	20 500
Perhe-etuuksien yhdistäminen (siirto momentilta 33.10.51)	1 347 500
Perhe-etuuksien yhdistäminen (siirto momentilta 33.10.52)	3 400
Perhe-etuuksien yhdistäminen (siirto momentilta 33.10.55)	218 500
Tarvearvion muutos	-5 000
Yhteensä	1 599 900

Momentin nimike on muutettu.

2020 talousarvio	1 611 400 000
2019 talousarvio	11 500 000
2018 tilinpäätös	9 360 000

(51.) Lapsilisät (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Perhe-etuuksien yhdistäminen (siirto momentille 33.10.50)	-1 347 500
Tarvearvion muutos	-22 400
Yhteensä	-1 369 900

2019 talousarvio	1 369 900 000
2018 tilinpäätös	1 362 200 000

(52.) Eräät valtion korvattavat perhe-etuudet (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Perhe-etuuksien yhdistäminen (siirto momentille 33.10.50)	-3 400
Tarvearvion muutos	-400
Yhteensä	-3 800

2019 talousarvio	3 800 000
2018 tilinpäätös	1 958 878

53. Sotilasavustus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 16 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sotilasavustuslain (781/1993) mukaisten sotilasavustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Asevelvollisen omaiselle suoritettava avustus koostuu perusavustuksesta, asumisavustuksesta sekä erityisavustuksesta. Asevelvolliselle itselleen sotilasavustuksena maksetaan opintolainojen korot, jotka eräänntyvät maksettaviksi palvelusaikana sekä erityisestä syystä asumisavustus hänen käytössään olevasta asunnosta aiheutuviin menoihin. Avustuksen saajista on varusmiesten ja siviilipalvelusmiesten omaisia noin 4 % vuosittain. Perusavustusten määrä omaisille on vuositasolla yhteensä noin 1 000 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	-1 500
Yhteensä	-1 500

2020 talousarvio	16 100 000
2019 talousarvio	17 600 000
2018 tilinpäätös	16 100 000

54. Asumistuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 485 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) mukaisten asumistukien maksamiseen.

Selvitysosa: Yleinen asumistuki perustuu kokonaisvuokraan ja lineaarisen omavastuun määrittelyyn. Asumistuen tarpeeseen vaikuttavat tuensaajien lukumäärässä sekä tuensaajien asumismenoissa ja tuloissa tapahtuvat muutokset. Ahvenanmaan asumistuet rahoittaa Ahvenanmaan valtionvirasto.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aktiivimallin leikkurin poisto (HO 2019)	-4 000
Perusturvan korotus (HO 2019)	-8 400
Pitkäaikaistyöttömien eläketuki	-4 900
Tarvearvion muutos	-67 100
Yleiseen asumistukeen oikeutettujen opiskelijoiden piiriä laajentavat opintotukeen tehtävät lakimuutokset	2 000
Yhteensä	-82 400

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	1 485 400 000
2019 talousarvio	1 567 800 000
2018 tilinpäätös	1 492 000 000

(55.) Elatustuki (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Perhe-etuuksien yhdistäminen (siirto momentille 33.10.50)	-218 500
Tarvearvion muutos	2 100
Yhteensä	-216 400

2019 talousarvio	216 400 000
2018 tilinpäätös	208 899 755

56. Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 50 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluista annetun lain (133/2010) mukaiseen tulkkauspalvelujen järjestämiseen.

Selvitysosa: Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelujen järjestämisestä vastaa Kansaneläkelaitos.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tulkkauksen tarpeen lisääntyminen	100
Yhteensä	100
2020 talousarvio	50 800 000
2019 talousarvio	50 700 000
2018 tilinpäätös	45 641 598

57. Perustoimeentulotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 672 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaisten ennakoiden maksamiseen perustoimeentulotuen kustannuksiin.

Selvitysosa: Perustoimeentulotuki sisältää perusosan ja muut perusmenot, joihin kuuluu asumistukilain 6 §:ssä tarkoitetut asumismenot, taloussähköstä aiheutuvat menot, kotivakuutusmaksu sekä vähäistä suuremmat terveydenhuoltomenot. Toimeentulotuen perusosan suuruus määritellään toimeentulotukilain (1412/1997) 9 §:ssä, jonka mukaan perusosan määriä tarkistetaan siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aktiivimallin leikkurin poisto (HO 2019)	-8 000
Elatustuen korottaminen 7 eurolla (HO 2019)	-700
Kuntoutusraha nuoren osallistumistulona	-2 300
Lapsilisän yh-korotuksen nosto 10 eurolla (HO 2019)	-3 100
Lapsilisän yh-korotus niin, että siitä hyötyvät myös toimeentulotukiasiakkaat (HO 2019)	4 600
Perusturvan korotus (HO 2019)	-6 400
Pienten eläkkeiden korottaminen (HO 2019)	-5 300
Pitkäaikaistyöttömien eläketuki	-1 810
Tarvearvion muutos	-56 190
Yhteensä	-79 200

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	672 700 000
2019 talousarvio	751 900 000
2018 tilinpäätös	719 811 107

60. Kansaneläkelaitoksen sosiaaliturvarahastojen toimintakulut (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 438 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 12 d §:n mukaisten sosiaaliturvan yleisrahastosta maksettavien etuuksien toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuviin toimintakuluihin
- 2) sairausvakuutuslain (1224/2004) 18 luvun 10 §:n mukaisten sairausvakuutusrahastosta maksettavien etuuksien toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvien toimintakulujen valtion osuuden maksamiseen
- 3) kansaneläkelain (568/2007) 98 §:n, takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 36 §:n, vammaisetuuksista annetun lain (570/2007) 53 §:n, eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 57 §:n, rintamasotilaseläkelain (119/1977) 15 §:n ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain (988/1988) 9 §:n mukaisten kansaneläkerahastosta maksettavien etuuksien toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuviin toimintakuluihin
- 4) rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) 27 §:n mukaisen yhteyspisteen toimintakuluihin.

Selvitysosa: Sosiaaliturvarahastojen osuudet Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista määräytyvät Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 f §:n mukaisesti etuuksien toimeenpanosta aiheutuvien toimintakulujen suhteessa. Sosiaaliturvan yleisrahaston osuus Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista on arviolta 48 %, sairausvakuutusrahaston osuus 40 % ja kansaneläkerahaston osuus 12 % vuonna 2020. Valtio rahoittaa 43,6 % sairausvakuutusrahaston toimintakuluista.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Sosiaaliturvan yleisrahaston toimintakulut	274 600 000
Sairausvakuutusrahaston toimintakulut	96 900 000
Kansaneläkerahaston toimintakulut	66 700 000
Yhteyspisteen toimintakulut	700 000
Yhteensä	438 900 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eläkekulujen kasvu	1 900
Kilpailukyky sopimuksen vaikutukset (kiky)	3 100
Liikkumavara	4 000
Opiskelijoiden terveydenhuolto	-860
Palkantarkistukset	7 800
Pysyvät resurssitarpeet	9 326
Sairaanhoidoetuuksien rahoitusosuuksien muutos (siirto momentilta 33.30.60)	31 700
Toimitilojen perusparannukset	4 300
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-125
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-1
Yhteensä	61 140

2020 talousarvio	438 900 000
2019 II lisätalousarvio	15 000 000
2019 talousarvio	377 760 000
2018 tilinpäätös	329 741 000

20. Työttömyysturva

Selvitysosa: Työttömäksi jääneen toimeentulon turvaavat työttömyysturvalain perusteella maksettava työttömyyspäiväraha sekä työmarkkinatuki. Työttömyyspäivärahaa maksetaan joko peruspäivärahana tai ansiopäivärahana. Päivärahan edellytyksenä on työssäoloehdon täyttäminen, joka edellyttää 26 viikon työhistoriaa. Myös Suomesta toiseen EU- tai ETA-maahan työnhakijaksi lähtevä työtön voi saada työttömyyspäivärahaa kolmen kuukauden ajan. Työmarkkinatuki turvaa niiden Suomessa asuvien työttömien toimeentulon, jotka eivät työssäoloehdon puuttumisen vuoksi ole oikeutettuja päivärahaan tai joiden oikeus päivärahaan on päättynyt.

Työttömyysturvan tavoitteena on kohtuullisen taloudellisen toimeentulon takaaminen kaikille työttömille. Kohtuullinen toimeentulo määritellään vähimmäistoimeentulona ja suhteessa aikaisempiin tuloihin. Työttömyysturvaa on kehitetty siten, että se kannustaa aktiivisuuteen ja työllistymiseen. Työllistymisen edistämiseksi työttömyysturvassa on 300 euron suojaosa. Sen ylittävät työtulot sovitellaan työttömyysetuuden kanssa siten, että puolet tulosta vähennetään etuudesta. Etuus yhdessä työtulojen kanssa voi enimmillään olla etuuden perusteena olevien tulojen suuruinen. Lisäksi on helpotettu yritystoiminnan aloittamista työttömyyden aikana siten, että yrittäjyyden päätoimisuutta ei arvioida ensimmäisten neljän kuukauden aikana.

Työttömyysetuutta maksetaan paitsi työttömyyden myös työllistymistä edistävien palvelujen ajalta. Tällöin hakijalle maksetaan sitä työttömyysetuutta, johon hänellä työttömänä ollessaan olisi oikeus. Työttömiä, irtisanottuja ja lomautettuja kannustetaan osallistumaan koulutukseen tai muihin työllistymistä tukeviin toimiin, jotta mahdollisuudet nopeaan uudelleen työllistymiseen paranevat. Ansio-osaa maksetaan korotettuna työllistymistä edistävien toimien ajalta. Työllistymistä edistävien toimien ajalta maksetaan lisäksi kulukorvausta. Lisäksi työttömiä kannustetaan ammatillisten valmiuksien parantamiseen tai yritystoiminnan aloittamista tukeviin opintoihin mahdollistamalla lyhytkestoinen päätoiminen opiskelu työttömyyden aikana.

Työelämän muutoksiin vastaamiseksi ammattitaitoa on pidettävä yllä ja tarvittaessa on varauduttava sen muokkaamiseksi uusiin tehtäviin sopivaksi. Työssä oleville maksettavan aikuiskoulutustuen tavoitteena on edistää työssä olevien työelämän tarpeista lähtevää osaamista ja elinikäistä oppimista, jolla samalla ennaltaehkäistään työttömyyttä. Palkansaajan aikuiskoulutustuki muodostuu peruspäivärahan suuruudesta perusosasta ja ansio-osasta. Työllisyysrahasto rahoittaa palkansaajan aikuiskoulutustuen kokonaisuudessaan. Yrittäjän aikuiskoulutustuki maksetaan perusosan suuruisena, jonka valtio rahoittaa. Lisäksi valtio suorittaa valtion palveluksessa olevan henkilöstön osalta Työllisyysrahastolle sen tilinpäätöksessä vahvistetut valtion henkilöstölle myönnettyistä ammattitutkintostipendeistä aiheutuneet kustannukset.

Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on henkilön työkyvyn säilyttäminen tai palauttaminen. Kunta järjestää pitkään työttömänä olleille työmarkkinatukea ja toimeentulotukea saaville henkilöille kuntouttavaa työtoimintaa työllistymisen edistämiseksi.

Ikääntyvän työvoiman työssä pysymistä on edistetty nostamalla lisäpäiväoikeuden ikäraja 61 vuoteen vuonna 1957 tai sen jälkeen syntyneillä.

Vuorottelukorvausta maksetaan työntekijälle, joka siirtyy vuorotteluvapaalle työnantajan palkassa työttömän henkilön vastaavaksi ajaksi.

Toiminnan laajuus 2018—2020

	2018 toteutunut	2019 arvio	2020 arvio
Työttömyysaste (%)	7,4	6,3	6,1
Kuntouttava työtoiminta			
Toimintaan osallistuvat henkilöt keskimäärin vuodessa	35 000	40 000	42 000
Toimintapäiviä keskimäärin vuodessa/osallistuja	70	70	70
Ansiopäiväraha			
Saajia keskimäärin kuukaudessa	118 900	101 200	98 000
Korvauspäiviä yht. milj. kpl	30,7	26,1	25,3
— työttömyysajalta	27,5	23,4	22,7
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta yht.	3,2	2,7	2,6
Keskimääräinen päiväraha (€/pv)	61,9	62,5	63,5
Peruspäiväraha			
Saajia keskimäärin kuukaudessa	28 300	25 000	22 000
Korvauspäiviä yht. milj. kpl	7,6	6,5	5,7
— työttömyysajalta	6,5	5,6	4,9
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	1,1	0,9	0,8
Keskimääräinen päiväraha (€/pv)	30,8	30,8	31,1
Työmarkkinatuki			
Saajia keskimäärin kuukaudessa	189 700	187 000	175 000
Korvauspäiviä yht. milj. kpl	49,9	48,6	45,4
— työttömyysajalta	33,6	32,2	30,1
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	16,2	16,4	15,3
Keskimääräinen työmarkkinatuki (€/pv)	34,7	34,7	35,1
Vuorottelukorvaus			
Saajia keskimäärin kuukaudessa	2 157	2 000	2 000
Korvauspäiviä ansioturvassa, milj. kpl	0,8	0,8	0,8
Korvauspäiviä perusturvassa, milj. kpl	0,0	0,0	0,0
Keskimääräinen korvaus ansioturvassa (€/pv)	54,6	55,0	55,8
Keskimääräinen korvaus perusturvassa (€/pv)	21,6	21,6	21,8

31. Valtion korvaus kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 28 366 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) mukaisen valtion korvauksen maksamiseen kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä

2) julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden alueellista tarjoamista ja työelämäkokeilua koskevas-
ta kokeilusta annetun lain (505/2017) mukaisen valtion korvauksen maksamiseen kunnille työ-
elämäkokeilun järjestämisestä.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Kunnalle maksettava korvaus on 10,09 euroa toimintapäivää ja toimintaan osallistujaa kohti. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvia arvioidaan olevan vuonna 2020 noin 42 000 henkilöä ja toimintapäiviä arvioidaan olevan keskimäärin 70 osallistujaa kohti. Valtion korvausta maksetaan jokaisesta kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvasta niiltä päiviltä, joina henkilö osallistuu kuntouttavaan työtoimintaan, kuitenkin enintään neljältä päivältä viikossa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Asiakasmäärän kasvu	1 526
Yhteensä	1 526
2020 talousarvio	28 366 000
2019 talousarvio	26 840 000
2018 tilinpäätös	25 981 961

50. *Valtionosuus työttömyysetuuksien ansioturvasta ja vuorottelukorvauksesta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 745 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) työttömyysturvalain (1290/2002) mukaisen ansiopäivärahan rahoittamiseen siten kuin työttömyysetuuksien rahoittamisesta annetussa laissa (555/1998) ja työttömyyskassalain (603/1984) on säädetty valtion osuudesta
- 2) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettujen kulukorvausten rahoittamiseen työttömyysturvalain mukaisesti
- 3) työttömyyskassojen hallintokuluosuuden maksamiseen työttömyyskassalain (603/1984) mukaisesti
- 4) työttömyysturvalain (1290/2002) 8 luvun perusteella maksettavaan liikkuvuusavustukseen
- 5) vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaisen vuorottelukorvauksen valtion osuuden maksamiseen siten, kuin työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa (555/1998) ja työttömyysturvalain (1290/2002) säädetään valtionosuudesta.

Määrärahaa saa käyttää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain perusteella valtiolle työllistämisen, työnantajalle maksettavan palkkatuen ja yrittäjäksi ryhtyvälle maksettavan starttirahan työttömyyspäivärahan valtionosuutta vastaavan osuuden maksamiseen.

Siirtomenoista palkkatuki ja starttiraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Ansiopäivärahaa maksetaan sekä työttömyyden että työllistymistä edistävien palvelujen ajalta. Ansiopäivärahan rahoittavat Työllisyysrahasto, työttömyyskassat ja valtio. Palkansaajien päivärahoista työttömyyskassojen osuus on pääsääntöisesti 5,5 % kuitenkin siten, että ansioturvan korotusosat ja muutosturvalisät Työllisyysrahasto rahoittaa kokonaan. Valtio rahoit-

taa peruspäivärahaa vastaavan osuuden ja rahasto loppuosan. Valtio ei osallistu lomautusajalta eikä ns. lisäpäiviltä maksettavien päivärahojen eikä myöskään lapsikorotusten rahoitukseen. Yrittäjien päivärahoista valtio rahoittaa peruspäivärahaa vastaavan osuuden ja lapsikorotukset, yrittäjäkassat rahoittavat loppuosan. Valtio rahoittaa työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavat kulukorvaukset.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen perusturvan korottamisesta 20 eurolla kuukaudessa.

Vuorottelukorvaus rahoitetaan samoin kuin vastaavat työttömyysetuudet. Valtionosuus kassan jäsenille maksetuista korvauksista vastaa peruspäivärahan osuutta täydestä ansiopäivärahasta.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Valtionosuus maksetuista päivärahoista	
— työttömyysajalta	560 287 000
— työllistymistä edeltävien palvelujen ajalta	84 313 000
Palkkatuet ja starttirahat	50 000 000
Kulukorvaukset	15 000 000
Liikkuvuusavustus	5 000 000
Valtionosuus hallintokuluihin	14 000 000
Vuorottelukorvaus	16 800 000
Yhteensä	745 400 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aktiivimallin leikkurin poisto (HO 2019)	11 300
Karenssin lyhentäminen 90 päivästä 60 päivään	1 900
Perusturvan korotus (HO 2019)	16 800
Tarvearvion muutos	-90 500
Työttömyysturvalain muutos	-23 000
Yhteensä	-83 500

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	745 400 000
2019 talousarvio	828 900 000
2018 tilinpäätös	816 922 684

52. Valtionosuus työttömyysetuuksien perusturvasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 457 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) työttömyysturvalain (1290/2002) sekä kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) perusteella maksettavien peruspäivärahan tai työmarkkinatuen ja niihin liittyvien lapsikorotusten ja työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavien korotusosien maksamiseen siten kuin työttömyysturvalaissa on säädetty valtion osuudesta

2) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaisten lakisääteisten kulukorvausten rahoittamiseen työttömyysturvalain mukaisesti

3) työttömyysturvalain (1290/2002) 8 luvun perusteella maksettavaan liikkuvuusavustukseen

4) vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaisen vuorottelukorvauksen valtion osuuden maksamiseen siten, kuin työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa (555/1998) ja työttömyysturvalaissa (1290/2002) säädetään valtionosuudesta.

Määrärahaa saa käyttää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain perusteella valtiolle työllistämisen, työnantajalle maksettavan palkkatuen ja yrittäjäksi ryhtyvälle maksettavan starttirahan peruspäivärahan ja työmarkkinatuen valtionosuutta vastaavan osuuden maksamiseen.

Siirtomenoista palkkatuki ja starttiraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Peruspäivärahaa maksetaan sekä työttömyyden että työllistymistä edistävien palvelujen ajalta. Peruspäiväraha ja siihen liittyvä lapsikorotus sekä korotusosa rahoitetaan valtion varoista ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun tuotosta. Valtio rahoittaa työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavat kulukorvaukset. Työttömyysvakuutusmaksu, joka peritään työttömyyskassoihin kuulumattomilta henkilöiltä, tilitetään Kansaneläkelaitokselle.

Kunnat ja valtio rahoittavat puoliksi työttömyyden perusteella vähintään 300 päivää työmarkkinatukea saaneiden henkilöiden työttömyysaikaisen työmarkkinatuen. Kuntien rahoitusosuus on 70 prosenttia työmarkkinatukea yli 1 000 päivää saaneiden työttömyysaikaisen työmarkkinatuen osalta. Muun työmarkkinatuen valtio rahoittaa kokonaan. Lisäksi valtio huolehtii Kansaneläkelaitoksen maksuvalmiudesta työmarkkinatuen osalta (maksuvalmiussuoritus).

Vuorottelukorvaukset rahoitetaan kuten vastaavat työttömyysetuudet. Kasaan kuulumattomien henkilöiden vuorottelukorvaukset valtio rahoittaa kokonaan.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen työttömyysetuuksista annetun lain muuttamisesta, jolla vahvistetaan työttömyysvakuutusmaksut vuodelle 2020.

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)

Työmarkkinatuet	
— työttömyysajalta	1 024 600 000
— kuntien rahoitusosuus	-387 000 000
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	549 400 000
— kulukorvaukset	78 100 000
— liikkuvuusavustus	1 500 000
— korotusosa	26 400 000
Työmarkkinatuki yhteensä	1 293 000 000
Peruspäiväraha	
— työttömyysajalta	176 016 000
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	28 484 000
— korotusosa	2 800 000
— kulukorvaus	5 000 000
Palkansaajan tt-maksun osuus	-192 900 000
Peruspäiväraha yhteensä	19 400 000

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)

Perusturvan palkkatuki	145 000 000
Vuorottelukorvaus	100 000
Yhteensä	1 457 500 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aktiivimallin leikkurin poisto (HO 2019)	14 400
Karensin lyhentäminen 90 päivästä 60 päivään	1 500
Kuntoutusraha nuoren osallistumistulona	-2 100
Palkansaajan maksuosuuden muutos	-26 000
Perusturvan korotus (HO 2019)	33 200
Pitkäaikaistyöttömien eläketuki	-9 000
Tarvearvion muutos	-64 600
Yhteensä	-52 600

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	1 457 500 000
2019 talousarvio	1 510 100 000
2018 tilinpäätös	1 463 594 162

55. Valtionosuudet Työllisyysrahastolle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää aikuiskoulutusetuuksista annetun lain (1276/2000) mukaisen valtionosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Momentilta maksetaan yrittäjien aikuiskoulutustuki. Lisäksi valtio suorittaa valtion palveluksessa olevan henkilöstön osalta Työllisyysrahastolle sen tilinpäätöksessä vahvistetut valtion henkilöstölle myönnettyistä ammattitutkintostipendeistä aiheutuneet kustannukset.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	-750
Yhteensä	-750

2020 talousarvio	3 000 000
2019 talousarvio	3 750 000
2018 tilinpäätös	3 279 749

30. Sairausvakuutus

Selvitysosa: Sairausvakuutus täydentää julkista terveydenhuoltoa korvaamalla väestölle osan avohoidon lääke- ja matkakustannuksista sekä turvaamalla väestölle mahdollisuuden hankkia terveystalv palveluja yksityiseltä sektorilta kohtuullisin kustannuksin. Lisäksi turvataan riittävä

toimeentulo tasaamalla lyhytaikaisesta sairaudesta sekä vanhempainvapaasta aiheutuvaa työtulojen menetystä.

Sairausvakuutuksen rahoitus on jaettu sairaanhoitovakuutukseen ja työtulovakuutukseen.

Sairaanhoitovakuutuksesta korvataan osa avohoidon lääkemennoista, matkakuluista, ylioppilaiden perusterveydenhuollon kustannuksista sekä Kansaneläkelaitoksen järjestämän kuntoutuksen kustannuksista. Sairaanhoitovakuutuksesta korvataan myös osa yksityisen terveydenhuollon lääkärin ja hammaslääkärin palkkioista sekä lääkärin määräämistä tutkimuksista ja hoidoista.

Työtulovakuutuksesta maksetaan sairauspäivärahaa, kuntoutusrahaa, erityishoitorahaa sekä äitiys-, isyys-, vanhempain- ja erityisäitiysrahaa sekä työnantajille maksettavaa perhevapaakorvausta. Lisäksi työtulovakuutuksesta korvataan osa työnantajien ja yrittäjien järjestämän työterveyshuollon kustannuksista sekä vanhempainloma-ajalta kertyvistä vuosilomakustannuksista.

Toiminnan laajuus 2018—2020

	2018 toteutunut	2019 arvio	2020 arvio
Päivärahat			
Sairauspäivärahan saajat	294 633	297 700	297 300
Vanhempainpäivärahan saajat	144 027	137 900	141 100
Keskimääräinen sairauspäiväraha (€/pv)	52,84	53,80	56,00
Keskimääräinen vanhempainpäiväraha (€/pv)	64,94	66,70	68,30
Sairaus- ja vanhempainpäivärahan vähimmäistaso (€/pv)	24,64	27,86	28,98
Lääkkeet			
Lääkkeiden omavastuukerrat (1 000 kpl)	29 500	30 200	30 500
Sairausvakuutuksen korvaama osuus peruskorvatuista lääkkeistä (%)	38,3	38,3	38,3
Lääkkeiden lisäkorvausraja (€)	605,13	572,00	578,37
Lääkkeiden lisäkorvausta saaneet henkilöt	235 892	288 300	292 400
Sairaanhoitokorvaukset			
Vuonna 2018 sairausvakuutus korvasi kustannuksista lääkärinpalkkioiden osalta 15,5 %, hammaslääkärinpalkkioista 14,2 %, tutkimuksen ja hoidon osalta 13,4 % sekä matkojen osalta 77,6 %.			

60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 975 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) sairausvakuutuslain (1224/2004) sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaisten valtion osuuksien maksamiseen
- 2) maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun lain (859/1984) mukaisen valtion osuuden maksamiseen

3) rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) mukaisten korvausten maksamiin.

Kansaneläkelaitos saa käyttää Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain mukaiseen harkinnanvaraiseen yksilökohtaiseen kuntoutukseen enintään 53 400 000 euroa ja saman lain mukaisen yksilökohtaisen kuntoutuksen kehittämishankkeisiin, sairauksien ehkäisemiseen sekä kuntoutusta, sairauksien ehkäisyä ja sairausvakuutusta koskeviin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin enintään 6 600 000 euroa.

Määräraha budjetoidaan harkinnanvaraisen kuntoutuksen yksilökohtaisen kuntoutuksen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Sairausvakuutus on jaettu sairaanhoitovakuutukseen ja työtulovakuutukseen. Valtio rahoittaa sairaanhoitovakuutuksen menoista EU-maihin maksettavat sairaanhoitokorvaukset, ulkomailla asuvien sairaanhoidosta kunnille aiheutuvat kustannukset ja osan Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista. Muutoin sairaanhoitovakuutuksen menoista valtio rahoittaa 67 % ja vakuutetut 33 %. Työtulovakuutus rahoitetaan työnantajien, palkansaajien, yrittäjien ja valtion osuuksilla. Valtio rahoittaa vähimmäismääräisistä päivärahoista ja kuntoutusrahoista osuuden, joka ylittää vakuutetun vuositulon perusteella lasketun etuuden määrä. Lisäksi valtio rahoittaa 5 % muista päivärahoista ja kuntoutusrahoista sekä osuuden yrittäjien ja maatalousyrittäjien työterveyshuollon menoista. Lisäksi valtio turvaa sairausvakuutusrahaston maksuvalmiuden.

Vuonna 2020 sairaanhoitovakuutuksen rahoittamiseksi sairaanhoitomaksuna kaikilta vakuutetuilta peritään 0,68 % tuloista, paitsi eläke- ja etuustuloista 1,65 %. Työtulovakuutuksen rahoittamiseksi vähintään 14 594 euron vuositulon osalta peritään sairausvakuutuksen päivärahamaksua palkansaajilta 1,20 % ja yrittäjiltä 1,36 %. Alle 14 594 euroa alittavan vuositulon osalta palkansaajien päivärahamaksua ei peritä ja yrittäjiltä peritään päivärahamaksua 0,16 %. Työnantajien sairausvakuutusmaksu on 1,36 %.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvät esityksen sairausvakuutuslain muuttamisesta siten, että lääkkeiden ehdollista korvattavuutta jatketaan.

Erityiskorvattavien lääkkeiden luetteloon tehtävistä muutoksista aiheutuva kustannusten lisäys on vuositasolla enintään 8 400 000 euroa.

Hallituksen esitykset huomioon ottaen sairausvakuutuksen menot ja valtionosuudet vuonna 2020 ovat arviolta seuraavat (milj. euroa)

Menot	
<i>Työtulovakuutus</i>	
Sairauspäivärahat	905
Vanhempainpäivärahat	957
Perhevapaakorvaus	46
Mata-päivärahat	4
Kuntoutusrahat	188
Työterveyshuolto	375
Yrittäjien lisäpäivät	10
Rahaston 8 %:n osuus	9
Yhteensä	2 494

Hallituksen esitykset huomioon ottaen sairausvakuutuksen menot ja valtionosuudet vuonna 2020 ovat arviolta seuraavat (milj. euroa)

<i>Sairaanhoidovakuutus</i>	
Lääkekorvaukset	1 579
Matkat	304
Sairaanhoidokorvaukset EU-maihin	52
Lääkäripalkkiot	56
Hammaslääkäripalkkiot	50
Muut sairaanhoidokorvaukset	68
Kuntoutuspalvelut	418
Rahaston 8 %:n osuus	7
Yhteensä	2 534
Menot yhteensä	5 028
Tulot	
<i>Työtulovakuutuksen tuotot</i>	
Vakuutettujen maksut	1 084
Työnantajamaksut	1 222
Yrittäjien lisäpäivät	8
Valtion rahoitusosuus	287
Vuoden 2019 maksuyli-/alijäämä	2
Yhteensä	2 603
<i>Sairaanhoidovakuutuksen tuotot</i>	
Palkansaajien ja yrittäjien maksut	441
Etuudensaajien maksut	465
Valtion rahoitusosuus	1 689
Ulkomailta maksetut EU-korvaukset	9
Vuoden 2019 maksuyli-/alijäämä	15
Yhteensä	2 619
Tulot yhteensä	5 222
Valtion osuudetyhteensä	1 976
<i>Työtulovakuutus</i>	
Osuus päivärahoista ja kuntoutusrahoista	91
Osuus vähimmäispäivärahoista	194
Osuus yrittäjien ja maatalousyrittäjien työterveyshuollosta	2
<i>Sairaanhoidovakuutus</i>	
Osuus sairaanhoidosta	1 647
Sairaanhoidokorvaukset EU-maihin	42
Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)	
Kuntoutusraha nuoren osallistumistulona	7 400
Maatalousyrittäjien työtaturma- ja ammattitautivakuutuksen rahoitusosuuksien tarkistaminen	700
Perusturvan korotus (HO 2019)	4 400
Pienten eläkkeiden korotuksen vaikutus kuntoutusrahamenoihin (HO 2019)	8 000
Sairaanhoidoetuuksien rahoitusosuuksien kertaluonteinen muutos	-30 000
Sairaanhoidoetuuksien rahoitusosuuksien muutos (siirto momentille 33.10.60)	-31 700
Tarvearvion muutos	-49 900

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tilausvälityskeskuksille maksettavien maksukertapalkkioiden alv	1 000
Työnantajan sairausvakuutusmaksun alennus (Kiky)	-360 000
Yhteensä	-450 100

2020 talousarvio	1 975 800 000
2019 talousarvio	2 425 900 000
2018 tilinpäätös	2 113 127 344

40. Eläkkeet

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat valtion osuuksista eläkejärjestelmien sekä osuudesta maatalousyrittäjien ja apurahansaajien tapaturmavakuutuksen ja sairauspäivärahan omavastuun rahoittamiseen sekä vammaisetuuksien rahoittamisesta.

Eläketurva muodostuu työeläkkeestä sekä sitä täydentävästä kansaneläkkeestä. Työeläkkeen tehtävänä on turvata kohtuullinen toimeentulo ja kansaneläkkeen tehtävänä on turvata vähimmäistoimeentulo vanhuuden, työkyvyttömyyden, työttömyyden ja perheenhuoltajan kuoleman varalta. Eläkkeensaajia oli 31.12.2018 yhteensä 1 600 225, joista vanhuuseläkkeellä 1 365 039, perhe-eläkkeellä 267 409, työkyvyttömyyseläkkeellä 201 216, osa-aikaeläkkeellä 3 367 sekä muilla eläkkeillä 10 670. Henkilön on mahdollista saada samanaikaisesti usean lajin mukaista eläkettä.

Vuosina 2016—2018 maksetut eläkkeet (milj. euroa)

	2016	2017	2018
Yksityinen sektori	16 442	17 086	17 619
Kunnalliset eläkkeet	4 764	5 011	5 228
Valtion eläkkeet	4 479	4 574	4 645
Muut julkiset yhteensä	350	362	373
<i>Työeläkkeet yhteensä</i>	<i>26 035</i>	<i>27 033</i>	<i>27 865</i>
Solita-eläkkeet	505	472	460
Kelan eläkkeet	2 470	2 391	2 357
<i>Lakisääteiset eläkkeet yhteensä</i>	<i>29 010</i>	<i>29 896</i>	<i>30 682</i>
Keskimääräinen kokonaiseläke (oma eläke) euroa/kk	1 436	1 464	1 680

Työeläkkeet rahoitetaan työnantajien ja vakuutettujen vakuutusmaksuilla. Työeläkkeet ovat talousarvion ulkopuolella lukuun ottamatta valtion eläkkeitä, joiden rahoitus kuuluu valtiovarainministeriön pääluokkaan. Valtio osallistuu merimieseläkkeiden, yrittäjäeläkkeiden ja maatalousyrittäjäeläkkeiden rahoitukseen. Kansaneläkkeet, yleiset perhe-eläkkeet, takuueläkkeet ja lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvä eläke rahoitetaan kokonaan valtion varoista.

Toiminnan laajuus 2018—2020

Eläkkeen saajia	2018 toteutunut	2019 arvio	2020 arvio
Merimieseläkkeen saajia	8 212	8 212	8 212
Maatalousyrittäjäeläkkeen saajia	146 052	139 563	133 144
Yrittäjäeläkkeen saajia	254 258	261 067	264 479
Tapaturmavakuutustapahtumia, maatalousyrittäjät	4 533	4 407	4 264
Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuajan päivä- rahatapauksia, maatalousyrittäjät ja apurahansaajat	9 648	9 385	9 075
Lapseneläkkeen saajia	15 671	15 400	15 000
Leskeneläkkeen saajia	4 849	4 800	4 800
Kansaneläkkeen saajia	596 986	591 100	605 900
Takuueläkkeen saajia	103 122	104 900	116 100

Toiminnan laajuus 2018—2020

Vakuutettujen lukumäärä	2018 toteutunut	2019 arvio	2020 arvio
MEL-vakuutettuja	8 477	8 546	8 546
MYEL-vakuutettuja	56 749	54 216	51 902
YEL-vakuutettuja	235 200	235 400	235 600
MYEL-vakuutettuja apurahansaajia	3 126	3 126	3 126
Tapaturmavakuutettuja maatalousyrittäjiä	79 809	76 628	74 624

Toiminnan laajuus 2018—2020

Keskimääräisiä eläkkeitä	2018 toteutunut	2019 arvio	2020 arvio
Keskimääräinen merimieseläke (€/kk)	1 460	1 490	1 520
Keskimääräinen maatalousyrittäjäeläke (€/kk)	493	526	526
Keskimääräinen yrittäjäeläke (€/kk)	473	480	480
Keskimääräinen tapaturmaeläke (€/kk), maatalous- yrittäjät	668	692	716
Keskimääräinen leskeneläke (€/kk)	167	165	165
Keskimääräinen kansaneläke (€/kk)	288	287	303
Keskimääräinen takuueläke (€/kk)	171	178	204

Toiminnan laajuus 2018—2020, eläkkeen saajan asumistuki ja vammaisetuudet

	2018 toteutunut	2019 arvio	2020 arvio
Eläkkeensaajan asumistuki, saajat	209 617	214 500	219 500
Eläkettä saavan hoitotuki, saajat	217 503	218 600	220 900
Vammaistuki, saajat	49 882	51 800	52 800

Yksityisen työnantajan työsuhteessa olevat merimiehet on vakuutettu merimiesten eläkelain (MEL) mukaisesti. Itsenäisten liikkeen- ja ammatinharjoittajien sekä osan yrityksen omistajista

on vakuutettava ansiotoimintansa yrittäjän eläkelain (YEL) mukaisesti ja maanviljelijöiden, kalastajien, apurahansaajien ja poronhoitajien maatalousyrittäjän eläkelain (MYEL) mukaisesti.

Työtapaturmasta ja ammattitaudista suoritetaan korvauksia tapaturmavakuutuslainsäädännön mukaisesti työntekijöille ja maatalousyrittäjille. Korvauksia maksetaan muun muassa sairaanhoidosta ja ansionmenetyksestä. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaki koskee niitä henkilöitä, joille MYEL-vakuutus on pakollinen. Tapaturmavakuutus rahoitetaan työnantajien tapaturmavakuutusmaksuin, mutta valtio osallistuu maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen rahoitukseen.

Omaeläkkeen lisäksi eläkettä voidaan maksaa perhehuoltajan kuoltua. Yleisen perhe-eläkkeen tavoitteena on turvata vähimmäistoimeentulo perhehuoltajan kuoltua. Perhe-eläkettä maksetaan leskelle ja alaikäiselle lapselle. Leskeneläkettä sovitetaan yhteen laskennallisen omaeläkkeen kanssa.

Kansaneläkkeen tavoitteena on turvata vähimmäistoimeentulo niille eläkkeensaajille, jotka eivät saa muuta eläkettä tai joiden muu eläketurva on vähäinen. Kansaneläkkeen määrä pienenee työeläketulojen kasvaessa eikä kansaneläkettä jää maksettavaksi työeläkkeiden ylitettyä tietyn määrän. Eläkkeeseen voi kuulua myös eläkettä saavan hoitotuki, asumistuki ja lapsikorotus. Kansaneläkejärjestelmästä maksetaan myös työkyvyttömyyseläkettä, kuntoutustukea ja yksilöllistä varhaiseläkettä, jos henkilö ei saa muuta eläkettä tai eläke on pieni.

Valtio rahoittaa vammaisetuudet kokonaisuudessaan. Vammaisetuuksien tarkoituksena on tukea vammaisten ja pitkäaikaisesti sairaiden henkilöiden itsenäistä selviytymistä ja elämänlaatua. Vammaisetuuksia ovat eläkettä saavan hoitotuki, alle 16-vuotiaan vammaistuki ja 16 vuotta täytäneen vammaistuki.

50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 59 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää merimieseläkelain (1290/2006) 152 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion osuus merimieseläkemennoista on 31 %.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	-4 271
Yhteensä	-4 271
2020 talousarvio	59 000 000
2019 talousarvio	63 271 000
2018 tilinpäätös	58 700 010

51. Valtion osuus maatalousyrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 729 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 135 §:n ja 135 a §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen
- 2) sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) 41 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio korvaa maatalousyrittäjien eläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksut ja sijoitusten tuotto eivät niihin riitä, ryhmähenkivakuutuksen korvausmenoista valtion osuus on kuitenkin 1/3. Valtion osuuden etuus- ja hoitokulumenoista arvioidaan vuonna 2020 olevan 82 %.

MYEL-maksujen viivästyskoron tilapäistä alentamista on jatkettu vuoden 2020 loppuun.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hoitokulujen laskentaperusteen muutos	5 000
Maatalousyrittäjien työtaturma- ja ammattitautivakuutuksen rahoitusosuuksien tarkistaminen	-700
Tarvearvion muutos	10 200
Yhteensä	14 500

2020 talousarvio	729 900 000
2019 talousarvio	715 400 000
2018 tilinpäätös	679 000 000

52. Valtion osuus yrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 328 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää yrittäjän eläkelain (1272/2006) 140 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio korvaa yrittäjäeläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksurahasto ei niihin riitä.

Yrittäjien maksuprosentin on vuonna 2020 oletettu olevan 24,1 % alle 53-vuotiaiden osalta ja 25,6 % 53-vuotiaiden ja sitä vanhempien osalta, jolloin vakuutusmaksutulo olisi 1 108 800 000 euroa. Kokonaiseläkemenoksi arvioidaan 1 355 000 800 euroa. Valtion osuuteen vaikuttavat lisäksi YEL 10 §:n 2 momentissa tarkoitetut avoimet maksut, joiden määräksi on arvioitu 84 300 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	36 600
Yhteensä	36 600

2020 talousarvio	328 700 000
2019 II lisätalousarvio	200 000
2019 talousarvio	292 100 000
2018 tilinpäätös	252 951 272

53. Valtion korvaus lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvästä eläkkeestä (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 571 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) 8 §:n mukaiseen valtion korvaukseen.

Selvitysosa: Alle kolmevuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta myönnetyn eläkkeen aiheuttamat kustannukset korvataan kokonaan valtion varoista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	1 071
Yhteensä	1 071

2020 talousarvio	12 571 000
2019 talousarvio	11 500 000
2018 tilinpäätös	7 445 124

54. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) 148 §:n ja 150 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen

2) sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain (118/1991) 10 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion välitön osuus kokonaiskustannuksista on 29,5 % ja maatalousyrittäjien osuus on 33,5 %. Perusturvaosuus rahoitetaan Kansaneläkelaitoksen ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen kautta. Kansaneläkelaitoksen osuus kokonaiskustannuksista on 27,6 % ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen 9,4 %.

Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille aiheutuvat kustannukset maksetaan kokonaan valtion varoista. Momentilta maksetaan myös apurahansaaajille maksettavat tapaturmavakuutuksen mukaiset korvaukset ja sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta aiheutuvat kustannukset.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen rahoitusosuuksien tarkistamisesta. Esitys vaikuttaa myös momenteille 33.30.60, 33.40.51 ja 33.40.60.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maatalousyrittäjien työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen rahoitusosuuksien tarkistaminen	500
Tarvearvion muutos	-1 400
Yhteensä	-900

2020 talousarvio	13 600 000
2019 talousarvio	14 500 000
2018 tilinpäätös	13 682 771

60. *Valtion osuus kansaneläkelaista ja eräistä muista laeista johtuvista menoista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 809 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kansaneläkelain (568/2007) 101—103 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen
- 2) vammaisetuksista annetun lain (570/2007) 53 §:n mukaisten etuuksien maksamiseen
- 3) eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 57 §:n mukaisten etuuksien maksamiseen
- 4) maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) 150 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen
- 5) takuueläkelain (703/2010) 36 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen
- 6) eläketukilain (1531/2016) mukaisten etuuksien maksamiseen
- 7) maahanmuuttajien erityistuesta annetun lain (1192/2002) mukaisten etuuksien maksatuksen oikaisuun.

Selvitysosa: Valtio rahoittaa kansaneläkkeet, takuueläkkeet, perhe-eläkkeet, eläketuet, eläkkeensaajan asumistuet ja vammaisetuudet kokonaisuudessaan. Lisäksi valtio turvaa kansaneläkerahaston rahoitusomaisuuden vähimmäismäärän sekä maksuvalmiuden.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen pienten eläkkeiden korottamisesta.

Kun hallituksen esitykset on otettu huomioon kansaneläkevakuutuksen valtion osuudet, muut menot ja tulot vuonna 2020 ovat arviolta seuraavat (milj. euroa)

Menot	
Kansaneläkemenot	2 293
Takuueläke	261
Vammaisetuudet	572
Eläkkeensaajan asumistuki	641
Eläketuki	43
Yhteensä	3 810

Kun hallituksen esitykset on otettu huomioon kansaneläkevakuutuksen valtion osuudet, muut menot ja tulot vuonna 2020 ovat arviolta seuraavat (milj. euroa)

Tulot	
Omaisuuksien tuotot	1
Valtion osuudet etuuksista	3 809
Rahoitusomaisuuden vähimmäismäärän turvaaminen (valtio)	0
Yhteensä	3 810

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maatalousyrittäjien työtaturma- ja ammattitautivakuutuksen rahoitusosuuksien tarkistaminen	-1 500
Pienten eläkkeiden korottaminen (HO 2019)	230 000
Pitkäaikaistyöttömien eläketuki	24 100
Tarvearvion muutos	-6 720
Tasomuutos (2019 I LTA)	20
Yhteensä	245 900

2020 talousarvio	3 809 300 000
2019 I lisätalousarvio	20 000
2019 talousarvio	3 563 400 000
2018 tilinpäätös	3 523 554 490

50. Veteraanien tukeminen

Selvitysosa: Luvun menot muodostuvat lähinnä sotainvalideille ja heidän puolisoilleen, sotilasinvalidille sekä rintamaveteraaneille maksettavista korvauksista, etuuksista ja kuntoutuksesta. Lisäksi kuntoutukseen ja laitoshuoltoon käytetään Veikkaus Oy:n tuottovaroja.

Sotilasvammakorvausten tavoitteena on korvata sodassa tai asepalveluksessa saatujen vammojen ja sairauksien aiheuttama haitta sekä turvata mahdollisuus itsenäiseen selviytymiseen. Tavoitteena on myös turvata toimeentulo niille sotainvalideille, jotka eivät muutoin saa riittävää toimeentuloa. Kuntoutustoiminnan tavoitteena on tukea itsenäistä selviytymistä ja siten lisätä sotainvalidien ja heidän puolisoitten mahdollisuuksia asua kotona mahdollisimman pitkään.

Edunsaajien määrät vuosina 2018—2020

	2018 toteutunut	2019 arvio	2020 arvio
Sotainvalidien määrä vuoden lopussa	1 084	770	546
Sotilasinvalidien määrä vuoden lopussa	1 967	1 888	1 740
Rintamaveteraanien määrä	10 670	8 000	5 400
Sotainvalidien omaisten määrä (= huoltoeläkkeensaajat)	3 897	3 412	2 730
Eräissä sotiin liittyvissä tehtävissä palvelleiden määrä	2 749	2 334	1 980
Kuntoutukseen oikeutettujen puolisoitten ja leskien määrä	2 964	2 591	2 200

Sotilasvammalaki koskee sekä Suomen sodissa vuosina 1939—1945 vammautuneita (sotainvalidit) että varusmiespalveluksessa ennen vuotta 1991 loukkaantuneita tai vammautuneita henkilöitä (sotilasinvalidit). Teksteissä käytetään useimmiten ilmaisua ”sotainvalidi”. Ilmaisua pitää sisällään myös sotilasinvalidit, jotka ovat sotilasvammalain mukaan oikeutettuja samoihin etuuksiin ja palveluihin kuin sotainvalidit heille määritellyn työkyvyttömyysasteen (haitta-asteprosentin) mukaisesti.

30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 050 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää siirtoväen huollon järjestämisestä annetun lain (864/1949) 2 §:n nojalla kunnille suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveydenhuollon laitoksiin sijoitettujen sotasiirtolaisten määrän arvioidaan vuonna 2020 olevan 14. Määräraha jakautuu sekä korvausennakoiden että loppuerien maksamiseen.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos vastaa sotasiirtolaisten yhteiskunnallisesta huollosta aiheutuviin kustannusten korvaamisesta kunnille.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Sotasiirtolaisten määrän väheneminen	-200
Yhteensä	-200
2020 talousarvio	1 050 000
2019 talousarvio	1 250 000
2018 tilinpäätös	702 098

50. Rintamalisät (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) rintamasotilaseläkelain (119/1977) mukaisen rintamalisän maksamiseen
- 2) ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain (988/1988) mukaisen rintamalisän maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Pienten eläkkeiden korotuksen vaikutus rintamalisiin (HO 2019)	300
Tarvearvion muutos	-2 580
Tasomuutos (2019 I LTA)	80
Yhteensä	-2 200

2020 talousarvio	7 300 000
2019 I lisätalousarvio	80 000
2019 talousarvio	9 500 000
2018 tilinpäätös	12 022 487

51. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 62 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) sotilasvammalain (404/1948) ja muiden siihen liittyvien lakien sekä arpajaislain (1047/2001) 17 b §:n 2 momentin nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen
- 2) sotainvalidien kuntoutukseen ja laitoshoitoon
- 3) kuntoutus- ja sairaanhoitokulujen asiantuntijapalkkioiden maksamiseen
- 4) kunnallisten avopalvelujen kustannusten korvaamiseen Ruotsissa asuville vähintään 10 prosentin sotainvalideille myös muiden kuin ateriapalvelujen osalta.

Selvitysosa: Pääosa sotilasvammakorvauksista muodostuu elinkoroista ja täydennyskoroista, sotainvalidien leskille ja lapsille maksettavista huoltoeläkkeistä sekä sairaanhoito- ja kuntoutuskustannuksista.

Elinkoron ja huoltoeläkkeiden saajia arvioidaan vuoden 2020 lopussa olevan noin 5 300, joista elinkoron saajia on 2 600.

Valtiokonttorin kustantamia ateriapalveluja käytti 31 henkilöä Ruotsissa vuonna 2019.

Sotilasvammalain (404/1948) 6 d § mahdollistaa sen, että kunnille ja kuntayhtymille korvattavia avohuoltokustannuksia voidaan rahoittaa Veikkaus Oy:n tuotosta. Veikkaus Oy tilittää tähän liittyen 25 000 000 euroa momentille 12.33.90. Määrärahassa on huomioitu sotilasvammalain nojalla korvattavia kunnallisia avopalveluja sotien johdosta vahingoittuneelle tai sairastuneelle sotainvalidille.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Sotainvalidien ja omaisten määrän väheneminen	-23 378
Yhteensä	-23 378

2020 talousarvio	62 000 000
2019 talousarvio	85 378 000
2018 tilinpäätös	71 227 528

52. *Valtion korvaus sota- ja sotilasinvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten kustannuksiin* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 25 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) arpajaislain (1047/2001) 17 b §:n 2 momentin ja sotilasvammalain (404/1948) 6 d §:n nojalla sotainvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen

2) neuvontapalvelutoimintaan suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Sota- ja sotilasinvalidien kuntoutus- ja hoitolaitoksina toimii vuonna 2020 arviolta 75 laitosta eripuolilla Suomea. Sotainvalidien ohella laitoksissa kuntoutetaan ja/tai hoidetaan myös muita asiakasryhmiä. Sotainvalidien ja heidän aviopuolisoiden kesken jaettuja kuntoutuspäiviä sekä sotainvalidien hoitopäiviä arvioidaan vuonna 2020 olevan näissä laitoksissa yhteensä noin 132 580. Kuntoutus- ja hoitolaitoksille maksetaan korvaus toteutuneiden hoitopäivien/käyntikertojen perusteella. Kilpailutuksella sekä laitosauditoinneilla hillitään hoitopäivä- ja käyntikertahintojen nousua sekä huolehditaan kuntoutus- ja hoitopalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista. Hankintasopimuksessa on sovittu kuntoutus- ja hoitolaitosten hoitopäivähinnat. Korvausta käytetään myös sotainvalidien neuvontapalvelutoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Sotainvalidien määrän väheneminen	-13 000
Yhteensä	-13 000

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	25 000 000
2019 talousarvio	38 000 000
2018 tilinpäätös	40 000 000

53. *Valtionapu sotainvalidien puolisojen kuntoutustoimintaan* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) sotainvalidien puolisojen ja vaikeavammaista sotainvalidia hoitaneiden leskien sekä sotaleskien kuntoutustoimintamenojen maksamiseen valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaan

2) kuntoutuskustannuksiin liittyvien asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Puolisokuntoutukseen oikeutettujen sotainvalidien puolisojen ja leskien määrän arvioidaan vuonna 2020 olevan 2 200. Kuntoutusjakson pituus on kaksi viikkoa kuntoutettavaa kohti.

Kilpailutuksella sekä laitosauditoinneilla hillitään kuntoutuslaitosten hoitopäivähintojen nousua sekä huolehditaan kuntoutuspalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kuntoutettavien määrän väheneminen	-600
Yhteensä	-600

2020 talousarvio	2 500 000
2019 talousarvio	3 100 000
2018 tilinpäätös	3 100 000

54. Rintama-avustus eräille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 20 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaan rintama-avustuksen maksamiseen eräille vaikeissa olosuhteissa Virossa ja muualla entisen Neuvostoliiton alueella eläville, Suomen puolustusvoimissa vuosien 1939—1945 sotiin osallistuneille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille

2) rintama-avustuksen myöntämiseen myös Suomessa pysyvästi asuville vapaaehtoisille rintamasotilaille.

Selvitysosa: Tavoitteena on tukea vaatimattomissa taloudellisissa oloissa elävien veteraanien toimeentuloa.

Toiminnan laajuus 2018—2020

	2018 toteutunut	2019 arvio	2020 arvio
Avustusta saavien lukumäärä	38	28	20
Avustus euroa/henkilö	2 000	2 000	2 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Rintama-avustusten saajien määrän väheneminen	-25
Yhteensä	-25

2020 talousarvio	20 000
2019 talousarvio	45 000
2018 tilinpäätös	100 000

55. *Eräät kuntoutustoiminnan menot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) arpajaislain (1047/2001) 17 b §:n 2 momentin ja eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutuksesta annetun lain (1039/1997) nojalla kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) kuntoutuskustannuksiin liittyvien asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Kuntoutusta järjestetään laitos- ja avokuntoutuksena pääsääntöisesti samoissa kuntoutuslaitoksissa kuin veteraanikuntoutustakin. Kilpailutuksella sekä laitosauditoinneilla hilitään hoitopäivähintojen nousua sekä huolehditaan kuntoutuksen laatuun liittyvistä tavoitteista. Eräissä Suomen sotiin liittyvissä tehtävissä palvelleiden henkilöiden lukumäärän arvioidaan olevan 1 980 vuonna 2020, joista kuntoutettavien määrän arvioidaan olevan 700 henkilöä.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kuntoutettavien määrän väheneminen	-1 000
Yhteensä	-1 000

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	2 500 000
2019 talousarvio	3 500 000
2018 tilinpäätös	3 500 000

56. *Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 38 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) arpajaislain (1047/2001) 17 b §:n 2 momentin ja rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) nojalla rintamaveteraanien kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) rintamaveteraanikuntoutuksen tutkimus- ja kehittämishankkeiden sekä matkakulujen maksamiseen

3) kuntoutuskustannusten asiantuntijapalkkioiden maksamiseen

4) kuntoutettavien kotona asumista tukevien palvelujen maksamiseen.

Selvitysosa: Veikkaus Oy:n tuottoihin perustuva määräraha vähentää vastaavasti määrärahan tarvetta momenteilta 33.50.57 ja 33.50.58.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-20 400
Yhteensä	-20 400

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	38 000 000
2019 talousarvio	58 400 000
2018 tilinpäätös	60 970 000

57. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) nojalla rintamaveteraanien kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) rintamaveteraanikuntoutuksen tutkimus- ja kehittämishankkeiden maksamiseen
- 3) kuntoutushoitokustannusten asiantuntijapalkkioiden maksamiseen
- 4) kuntoutettavien kotona asumista tukevien palvelujen maksamiseen.

Selvitysosa: Kilpailutuksella sekä laitosauditoinneilla hillitään kuntoutuslaitosten hoitopäivähintojen nousua sekä huolehditaan kuntoutuspalvelujen laadusta.

Rintamaveteraanien lukumäärän arvioidaan olevan vuoden 2020 lopussa noin 5 400.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon ennakoitu palvelutarve sekä Veikkaus Oy:n tuotto momentille 33.50.56.

2020 talousarvio	8 000
2019 talousarvio	8 000
2018 tilinpäätös	8 000

58. Rintamaveteraanien kotiin vietävät palvelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 69 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) nojalla rintamaveteraanien kotona asumista tukevien palvelujen maksamiseen.

Selvitysosa: Rintamaveteraanien lukumäärä arvioidaan olevan vuoden 2020 lopussa noin 5 400.

Laki rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain muuttamisesta tuli voimaan 1.11.2019 siten, että rintamaveteraaneille annetaan samat kotona asumista tukevat palvelut kuin sotainvalideille.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon ennakoitu palvelutarve sekä Veikkaus Oy:n tuotto momentille 33.50.56.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Rintamaveteraaneille kotiin annettaviin palveluihin	50 100
Yhteensä	50 100
2020 talousarvio	69 600 000
2019 talousarvio	19 500 000

60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat pääosin valtion rahoituksesta palvelurakenteen kehittämiseen, yliopistotasoiseen terveyden tutkimukseen, valtion korvauksesta terveydenhuoltolain mukaisiin lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin, valtion rahoituksesta lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan menoihin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudet sisältyvät valtiovarainministeriön pääluokassa kuntien peruspalvelujen valtionosuusmomentille 28.90.30.

Keskeiset uudistukset

Ehkäisevän toiminnan tavoitteena on terveyttä, sosiaalista turvallisuutta, elämänhallintaa ja itsestä selviytymistä tukevien olosuhteiden ja ympäristön luominen, ihmisten työ- ja toimintakyvyn edistäminen, elämänlaadun parantaminen, sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien ennaltaehkäisy, väestöryhmien välisten terveysterojen vähentäminen sekä ympäristöterveydenhuollon toimintaedellytysten parantaminen. Tavoitteisiin pyritään muun ohella laatimalla kuntien paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin perustuvat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet, laatimalla määräajoin hyvinvointikertomus, kehittämällä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toiminnan tietopohjaa, rakenteita ja johtamista, parantamalla ehkäiseviä palveluja ja varhaista tukea sekä vakiinnuttamalla hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen osaksi hallintokuntien yhteistyötä ja kaikkea päätöksentekoa. Suunnittelussa ja päätöksenteossa hyödynnetään sosiaalisten ja terveydellisten vaikutusten arviointia.

Sosiaali- ja terveystalouden tavoitteena on julkisen vallan järjestämisvastuulla olevien, pääosin verovaroin kustannettavien sosiaali- ja terveystalouden toimivuuden, saatavuuden ja kattavuuden sekä perustoimeentulon turvaaminen koko maassa. Palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi uudistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on käynnissä seuraavat kehittämis- ja lainsäädäntöhankkeet, jotka tukevat osaltaan kuntia tuottamaan asetettujen tavoitteiden mukaiset sosiaali- ja terveydenhuollon ehkäisevän toiminnan toimenpiteet ja sosiaali- ja terveystaloudet asukkailleen:

- sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelujen kehittäminen terveydenhuoltolain ja sosiaalihuoltolain pohjalta. Uudistuksella vahvistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon yleislakien asemaa, siirretään painopistettä erityispalveluista yleispalveluihin, vahvistetaan asiakkaiden yhdenvertaisuutta ja varhaisen tuen saamista sekä tiivistetään viranomaisten yhteistyötä
- sosiaalihuollon lainsäädännön kokonaisuudistuksessa tarkennetaan vaiheittain yleislain uudistamisen jälkeen myös erityislainsäädäntöä. Uudistuksella kehitetään palvelujärjestelmää siten,

että se edistää ja ylläpitää väestön hyvinvointia ja turvaa riittävien, laadukkaiden ja tarpeenmu-
kaisten sosiaalipalvelujen saamisen koko maassa

— mielenterveyspoliittisten linjausten valmistelu vuosille 2020—2030.

Järjestelmäkuvaukset

Palvelurakenteen kehittämisen, ennen kaikkea perusterveydenhuollon, vanhustenhuollon ja mie-
lenterveysstrategian rahoitus perustuu kolmevuotisiin kehittämishankkeisiin (momentti
33.60.39). Terveystenhuollon toimintayksiköille maksetaan terveydenhuoltolain perusteella val-
tion korvausta niihin kustannuksiin, jotka aiheutuvat yliopistotasoisesta terveyden tutkimuksesta
(momentti 33.60.32) ja lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta (momentti 33.60.33). Terveysten
tutkimuksen rahoitus perustuu sosiaali- ja terveysministeriön määrittelemien tutkimustoiminnan
painoalueiden ja tavoitteiden toteutumiseen, tutkimuksen laatuun, määrään ja tuloksellisuuteen.
Koulutustoiminnan korvaus perustuu yliopistosairaaloitten ja yliopistojen osalta tutkintojen ja
aloittaneiden uusien opiskelijoiden lukumääriin ja tutkinnolle määrättyyn korvaukseen ja muiden
terveydenhuollon toimintayksiköiden osalta kuukausikorvaukseen. Lääkäri- ja hammaslääkäri-
koulutukseen suoritettavan korvauksen suuruudesta säädetään vuosittain sosiaali- ja terveysmi-
nisteriön asetuksella. Terveysten tutkimuksen painoalueet ja tavoitteet vahvistetaan nelivuotis-
kausittain sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Laittomasti maassa oleskeleville henkilöille annettusta kiireellisestä sosiaalihuollosta aiheutuvista
kustannuksista suoritetaan kunnille korvaus sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen mukaisesti.

Täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea myöntää se kunta, jonka alueella hakija tai tämän
perhe vakinaisesti oleskelee.

Kuntien järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon eräitä laajuustietoja

	2018 toteutunut	2019 arvio	2020 arvio
Sosiaalipalvelut			
Kotipalvelu, kotitalouksia vuoden aikana	156 000	163 000	170 000
Kotipalveluun sisältyvät tukipalvelut, saajia vuoden aikana	118 000	122 000	125 000
Vanhainkodit, asukkaiden määrä 31.12. ¹⁾	6 000	5 000	4 000
Omaishoidontuki, saajia vuoden aikana	48 000	49 000	50 000
Vanhusten palveluasuminen, asukkaiden määrä 31.12.	49 200	51 000	55 000
Vammaisten palveluasuminen, asiakkaita keskimäärin ²⁾	17 200	17 500	18 000
Kehitysvammaisten laitoshuolto, asukkaiden määrä 31.12.	600	500	400
Vaikeavammaisten kuljetuspalvelut, saajia vuoden aikana	96 460	95 000	94 000
Kansanterveysyö			
Hoitopäivät (milj.)	3,02	3,00	2,90
Avohoitokäynnit (milj.)			
— Lääkärin luona	6,40	6,60	6,80
— Muun ammattihenkilön luona	18,70	20,00	22,00
— Hammashuollon käynnit	5,10	5,30	5,40
— Kotisairaanhoidon käynnit	3,95	4,10	4,20

Kuntien järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon eräitä laajuustietoja

	2018 toteutunut	2019 arvio	2020 arvio
Somaattinen erikoissairaanhoito			
Hoitopäiviä (milj.)	2,85	2,80	2,80
Päätyneet hoitajaksot (milj.)	0,94	0,94	0,94
Keskimääräinen hoitoaika (päiviä)	3,05	3,00	3,00
Avohoitokäynnit (milj.)	7,30	7,40	7,40
Psykiatrisen erikoissairaanhoito			
Hoitopäiviä (milj.)	1,20	1,20	1,20
Päätyneet hoitajaksot (milj.)	0,04	0,04	0,04
Keskimääräinen hoitoaika (päiviä)	31,00	31,00	31,00
Avohoitokäynnit (milj.)	2,30	2,40	2,40

¹⁾ Mukana myös alle 65-vuotiaat asiakkaat

²⁾ Lukuun on laskettu mukaan kehitysvammaisten autetun ja ohjatun asumisen asiakkaat vuoden lopussa sekä vaikeavammaisten palveluasumisen asiakkaat vuoden aikana.

Lääkäri- ja hammaslääkärikoulutus ja terveystieteellinen tutkimustoiminta

	2018 toteutunut	2019 arvio	2020 arvio
Lääkäri- ja hammaslääkäritutkinnot ja uudet opiskelijat (3 v. keskiarvo)	1 303,6	1 325,0	1 325,0
Tutkintokorvaus, euroa	46 200	46 000	46 000
Koulutuksen kuukausikorvaus, euroa	850	850	850

Mielentilatutkimustoiminta

	2018 toteutunut	2019 arvio	2020 arvio
Mielentilatutkimusten lukumäärät yhteensä	83	85	85
— valtion yksiköt	65	65	65
— kunnalliset sairaalat	10	10	10
— vankeinhoitolaitoksen sairaalat	8	10	10

30. *Valtion korvaus terveydenhuollon valtakunnallisen valmiuden kustannuksiin* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 350 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) sosiaali- ja terveysministeriön nimeämän ja valtuuttaman valtakunnallisen toimijan valtakunnallisen valmiuden ylläpidosta ja koulutuksesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen
- 2) valtakunnalliselle toimijalle, järjestöille, säätiöille tai yhdistyksille vakavien onnettomuustilanteiden hoitamisesta Suomessa tai ulkomailla aiheutuvien ylimääräisten kustannusten korvaamiseen

3) sosiaali- ja terveysministeriön nimeämälle ja valtuuttamalle valtakunnalliselle toimijalle vakavien myrkytystilanteiden hoitamisesta ja niihin varautumisesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen.

Selvitysosa: Suuremmissa onnettomuus- ja erityistilanteissa yksittäisen kunnan tai alueen voimavarat sekä osaaminen eivät riitä tilanteen hallintaan eivätkä johtamiseen. Vakavia onnettomuus- ja häiriötilanteita varten Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri (HUS) ja Vantaan kaupungin sosiaali- ja kriisipäivystys (Vantaa) on nimetty valtakunnallisiksi toimijoiksi ja ne ovat toimineet häiriötilanteissa ja varautuneet lääkinnälliseen evakuointiin ja psykososiaaliseen tukeen. HUS ja Vantaa ovat osallistuneet merkittäväillä resursseilla toimintaan, jotka ylittävät niiden omien toiminta-alueiden rajat. Määrärahaa on tarkoitettu korvata erityisesti sellaisia kustannuksia, joita ei ole otettu toimijoiden perusrahoituksen mitoituksessa huomioon.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-150
Yhteensä	-150
2020 talousarvio	350 000
2019 talousarvio	500 000
2018 tilinpäätös	500 000

31. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lastenasiainalo-toimintamallien kehittämiseen ja valtakunnallistamiseen.

Selvitysosa: LASTA-hankeessa kehitetty lastentalomalli levitetään valtakunnallisesti. Lastenasiainalossa selvitetään moniammatillisesti seksuaalirikoksen uhriksi epäillyn lapsen ja nuoren asia lapsiystävällisessä ympäristössä ja huolehditaan yhteistyössä lapselle turvallinen kasvu- ja kehitys. Kehittämisessä hyödynnetään Seri-tukikeskuksissa jo käytössä olevia toimintamalleja sekä yliopistosairaaloiden lasten oikeuspsykiatrisissa yksiköissä kehitettyä yhteistyömallia ja muita toimintakäytäntöjä.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

KEJO-käyttöönoton aikaistaminen	-2 200
Lastenasiainalo-toimintamallien kehittäminen ja valtakunnallistaminen	1 600
YTHS-investointi	-250
Yhteensä	-850

Momentin nimike on muutettu.

2020 talousarvio	1 600 000
2019 I lisätalousarvio	813 000
2019 talousarvio	2 450 000
2018 tilinpäätös	500 000

32. *Valtion rahoitus terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen* (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 25 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää terveydenhuoltolain (1326/2010) 61—63 §:n mukaisen tutkimustoiminnan valtion rahoituksen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu käyttämään yliopistotasoisesta terveyden tutkimuksen rahoitukseen. Sosiaali- ja terveysministeriö määrittelee tutkimuksen painoalueet ja tavoitteet nelivuotiskausittain ja myöntää tutkimusrahoitusta erityisvastuualueiden tutkimustoimikunnille, jotka päättävät rahoituksen osoittamisesta tutkimushankkeille erityisvastuualueellaan hakemusten perusteella.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tekninen muutos	-2 800
Tutkimusrahoituksen lisääminen (HO 2019)	4 000
Yhteensä	1 200
2020 talousarvio	25 000 000
2019 talousarvio	23 800 000
2018 tilinpäätös	21 000 000

33. *Valtion korvaus sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköille sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön erikoistumiskoulutukseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 96 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) terveydenhuoltolain (1326/2010) 59, 59 a ja 60 §:n mukaisen valtion korvauksen maksamiseen lääkäri- ja hammaslääkärikoulutukseen
- 2) terveydenhuoltolain 60 a §:n mukaisen rajatun lääkkeenmääräämisen erikoispätevyyteen johtavan koulutuksen korvaukseen
- 3) sosiaalihuoltolain (1301/2014) 60 a § ja 60 b § mukaisen valtion korvauksen maksamiseen sosiaalihuollon ammattihenkilöiden yliopistolliseen erikoistumiskoulutukseen.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitettu käyttämään 61 600 000 euroa lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen korvausten maksamiseen yliopistollista sairaalaa ylläpitäville kuntayhtymille, 29 900 000 euroa muille terveydenhuollon toimintayksiköille ja 4 500 000 euroa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta sekä sosiaalihuollon ammattihenkilöiden yliopistotasoisesta erikoistumiskoulutusta antaville yliopistoille.

2020 talousarvio	96 000 000
2019 talousarvio	96 000 000
2018 tilinpäätös	92 860 141

34. Valtion korvaus terveydenhuollon toimintayksiköille oikeuspsykiatrisista tutkimuksista, potilassiirroista ja lääketieteellisistä asiantuntijalausunnoista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) mielenterveyslain (1116/1990) 32 §:n mukaisten valtion korvausten maksamiseen
- 2) mielenterveyslain 22 t §:n mukaisten hoitoseuraamukseen tuomittujen henkilöiden tahdosta riippumattoman hoidon edellytysten selvittämisen kustannusten korvaamiseen
- 3) lapsen kohdistuneen seksuaalirikoksen ja pahoinpitelyrikoksen selvittämisen järjestämisestä annetun lain (1009/2008) mukaisten valtion korvausten maksamiseen
- 4) pitkäaikaisvankien vapauttamismenettelystä annetun lain (781/2005) 1 §:n mukaisten elinkautisvangeille tehtävien riskiarvioiden kustannusten maksamiseen
- 5) kohdissa 1) — 4) tarkoitettuihin korvauksiin sisältyvien kulutusmenojen maksamiseen
- 6) Suomen ja Ruotsin välillä solmitun sopimuksen mukaisista potilassiirroista kunnille ja kuntayhtymille sekä Ruotsin valtiolle aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen
- 7) pohjoismaisen sosiaalipalvelusopimuksen mukaisten potilassiirtojen tukemiseen 25 000 euroa siirrettyä potilasta kohden maksettavana kertaluonteisena korvauksena kunnille ja kuntayhtymille
- 8) terveydenhuoltolain 68 a §:ssä tarkoitettujen lääketieteellisten asiantuntijalausuntojen antamisesta tuomioistuimille niiden pyynnöstä ja asiaan liittyvästä todistelusta sekä lausuntopyyntöjen ja lausuntojen hallinnoinnista yliopistollista sairaalaa ylläpitäville sairaanhoitopiireille valtion korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on mielentilatutkimuksista aiheutuviin kustannuksiin maksettavina korvauksina ja hoitoseuraamukseen tuomittujen tahdosta riippumattoman hoidon edellytysten selvittämisen kustannuksina otettu huomioon 5 560 000 euroa, lasten ja nuorten oikeuspsykiatrisista tutkimuksista maksettavina korvauksina 9 500 000 euroa ja potilassiirroista aiheutuvien kustannusten korvauksina 140 000 euroa, josta 25 000 euroa on kertaluonteisia korvauksia potilassiirtojen tukemiseksi.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi terveydenhuoltolain muuttamiseksi siten, että sairaanhoitopiirit velvoitetaan järjestämään tuomioistuinten pyynnöstä lääketieteellisten asiantuntijalausuntojen antaminen.

Momentin nimike on muutettu.

2020 talousarvio	15 200 000
2019 talousarvio	15 200 000
2018 tilinpäätös	12 014 794

36. *Valtionavustus saamenkielisten sosiaali- ja terveystalvelujen turvaamiseksi* (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 480 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseksi saamelaiskäräjien kautta saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä tarkoitetuille saamelaisten kotiseutualueen kunnille saamenkielisten sosiaali- ja terveystalvelujen turvaamiseksi.

Selvitysosa: Toiminnan tavoitteena on turvata saamenkielisten sosiaali- ja terveystalvelujen saatavuus.

2020 talousarvio	480 000
2019 talousarvio	480 000
2018 tilinpäätös	480 000

37. *Valtion korvaus kunnille laittomasti maassa oleskelevien kiireellisen sosiaalihuollon kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 346 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sosiaalihuoltolain (1301/2014) 12 a §:n mukaisiin kunnille maksettaviin korvauksiin kustannuksista, jotka aiheutuvat laittomasti maassa oleskeleville henkilöille annettua kiireellisestä sosiaalipalvelusta.

Selvitysosa: Suomesta haki kansainvälistä suojelua vuonna 2015 noin 32 500 henkilöä ja vuonna 2016 hakemuksia rekisteröitiin noin 5 600. Vuonna 2017 suojelua haki noin 5 000 ja vuonna 2018 4 500 henkilöä. Kansainvälistä suojelua hakevista henkilöistä on vuodesta 2015 lukien saanut kielteisen päätöksen hakemukseen noin 40 %. Osa kielteisen päätöksen saaneista ei poistu maasta vaan jää oleskelemaan Suomeen laittomasti. Näille henkilöille voidaan antaa kunnissa kiireellistä sosiaalipalvelua ja tilapäisestä majoituksesta, ruoasta ja välttämättömistä lääkkeistä aiheutuneista kustannuksista kunnat voivat hakea korvausta Kansaneläkelaitokselta.

Korvaukseen oikeuttavista kustannuksista sekä sen hakemisesta ja maksamisesta on säädetty valtioneuvoston asetuksella.

2020 talousarvio	5 346 000
2019 talousarvio	5 346 000
2018 tilinpäätös	20 548

(38.) *Valtionavustus valinnanvapauden pilottihankkeiden kustannuksiin*

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2019 talousarvio	—
2018 tilinpäätös	100 000 000

39. *Palvelurakenteen kehittäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 97 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen ja toimintaprosessien uudistamiseen hallituksen strategisten tavoitteiden mukaisesti
- 2) hankkeiden toimeenpanosta aiheutuvien toimintamenojen, toimeenpanoa tukevien tutkimus-, kehittämis- ja kokeiluhankkeiden sekä käynnistämismenojen maksamiseen sekä toimeenpanoon liittyvien valtionavustusten ja rahoitusavustusten maksamiseen kunnille, kuntayhtymille, kansaneläkelaitokselle, osuuskunnille, yleishyödyllisille yhteisöille ja yrityksille
- 3) hankkeiden valvontaan ja tarkastukseen
- 4) enintään kymmentä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen vuodessa valmistelu-, toimeenpano- ja hallinnointitehtäviin
- 5) hankkeiden valtionavustusten hallinnointiin liittyvistä valtakunnallisista tehtävistä suoritettavien korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitusohjelmassa on kirjaukset peruspalveluiden saatavuuden, saavutettavuuden, vaikuttavuuden ja laadun parantamisesta. Rakenteeksi esitetään maakuntiin pohjautuvaa järjestämistä, jonka puitteissa palveluita kehitetään. Palveluiden sisältöä säädetään osin mitoituksilla (hoitotakuu, henkilöstömitoitukset) ja osin kehittämällä toimintoja strategisesti esimerkiksi mielenterveysasiakkaille ja ikäihmisille. Myös lääkelainsäädännön uudistus edistää asiakkaiden hoitoa.

Ennen uudistuksen voimaantuloa nykyjärjestelmää tulee kehittää, jotta sillä on valmiudet toteuttaa tulevat vaatimukset. On todennäköistä, että esimerkiksi saatavuus paranee etupainotteisesti kehittämissuunnitelmien myötä. Kehittämistoiminnalla vahvistetaan myös kansalaisten luottamusta julkisesti järjestettyihin sote-palveluihin.

Kehittämishankkeet kohdentuvat mm. seuraaviin aiheisiin:

- Peruspalveluiden saatavuuden turvaaminen mm. hoitotakuulla sekä sovittamalla yhteen asiakkaan polkua sosiaalipalveluiden ja terveystieteiden keskeillä.
- Ikäihmisten hoitoa ja hoivaa parannetaan valmistelemalla hoivahenkilöstön sitova vähimmäismitoitus, kehittämällä omaishoitoa ja kotihoitoa sekä laatimalla poikkihallinnollinen ikäohjelma.
- Kansallinen, poikkihallinnollinen mielenterveysstrategian valmistelu.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hoivahenkilöstön sitova vähimmäismitoitus (0,7) ympärivuorokautisen hoivan yksiköihin (HO 2019)	5 000
Kansallinen, poikkihallinnollinen mielenterveysstrategia (HO 2019)	10 000
Kehitysvammaisten henkilökohtaisen budjetin kokeilujen laajentaminen (HO 2019 kertaluonteinen)	2 500
Kotihoidon kehittämishanke (HO 2019 kertaluonteinen)	2 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kotihoidon resurssien riittävyys ja omaishoidon kehittäminen (HO 2019)	5 000
Osatyökykyisten työkykyohjelma (HO 2019 kertaluonteinen)	4 500
Palvelurakenteen kehittäminen toisen kotimaisen kielen turvaamiseksi	1 000
Peruspalveluiden saatavuus (hoitotakuun kiristäminen) (HO 2019)	60 000
Poikkihallinnollisen ikäohjelman laadinta (HO 2019 kertaluonteinen)	5 000
Poikkihallinnollisen lapsistrategian laadinta (HO 2019 kertaluonteinen)	2 000
Yhteensä	97 000

2020 talousarvio

97 000 000

40. Valtion rahoitus lääkäri- ja lääkäntähelikopteritoiminnan menoihin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 28 990 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lääkäri- ja lääkäntähelikopteritoiminnan hallinnointiyksikön FinnHEMS Oy:n hallinnointi- ja lentotoiminnan menoihin sekä ensihoidon tutkimus- ja kehittämistyöstä aiheutuviin menoihin. FinnHEMS Oy:n lääkäri- ja lääkäntähelikopteritoiminnan hallinnointi- ja lentotoiminnan kustannukset voivat sisältää kustannuksia, jotka aiheutuvat lentotoiminnan hankinnasta ja hankintasopimuksen voimassaoloajan kestävästä lentotoiminnan valvonnasta, helikopterin ohjaamomiehistöstä mukaan luettuna lentoavustaja, helikopteritoiminnan tukikohdista ja niiden ylläpidosta mukaan luettuna lentotoimintaan kiinteästi liittyvät maayksiköt, sekä muista helikopteritoiminnan edellyttämistä asioista, jotka eivät kuulu yliopistollisten sairaanhoitopiirien vastuulle.

Määräraha maksetaan FinnHEMS Oy:lle valtionavustuksen ennakkoina menojen ajoittumisen perusteella.

Selvitysosa: Lääkäri- ja lääkäntähelikopteritoiminnan hallinnoinnista vastaa yliopistollisten sairaaloiden yhdessä perustama FinnHEMS Oy. FinnHEMS Oy on verotusasemaltaan yleishyödyllinen, voittoa tavoittelematon, yliopistosairaaloiden taustalla olevien kuntayhtymien omistama osakeyhtiö, joka vastaa suomalaisen lääkäri- ja lääkäntähelikopteritoiminnan tuottamisesta. Yliopistolliset sairaanhoitopiirit vastaavat alueellaan tarvittavan lääkäri- tai lääkäntähelikopterin lääkinnällisestä toiminnasta.

Suurin menoerä toiminnassa on varsinainen lentotoiminta, joka tapahtuu kilpailutetun lentotoiminnan ostopalvelun ja siitä solmittujen sopimusten perusteella. Lentotoiminta sisältää helikopterin ja ohjaamomiehistön. Lisäksi ylläpidettävään palveluun kuuluvat lähialue tehtävissä käytettävät ja lentotoiminnan tilapäisesti sääolosuhteista tai teknisistä syistä korvaavat maayksiköt eli ambulanssit, helikoptereiden tarvitsemat tukikohdat ja niiden ylläpito sekä toiminnan hallinnointiin kuuluvat kulut.

2020 talousarvio

28 990 000

2019 I lisätalousarvio

—

2019 talousarvio

28 990 000

2018 tilinpäätös

28 990 000

52. *Valtion rahoitus turvakotitoiminnan menoihin* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 21 550 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle annetun lain (1354/2014) mukaisen korvauksen maksamiseen turvakotipalvelua tuottaville toimijoille

2) enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen vuodessa Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle turvakotitoiminnan koordinointiin, henkilöstön kouluttamiseen ja ohjaus-, ylläpitämis-, laadunvalvonta-, kehittämis- ja hallinnointitehtäviin sekä muihin kulutusmenoihin.

Selvitysosa: Valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle annetun lain tarkoituksena on turvata valtakunnallisesti laadukkaat ja kokonaisvaltaiset turvakotipalvelut henkilöille, joihin kohdistuu lähisuhteessa väkivaltaa tai jotka elävät tällaisen väkivallan uhan alla. Turvakotitoiminnan valtakunnallinen yhteensovittaminen kuuluu Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle, joka valitsee turvakotipalvelun tuottajat.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Turvakotien määrän lisäämiseen sekä toiminnan kehittämiseen (HO 2019)	2 000
Yhteensä	2 000

2020 talousarvio	21 550 000
2019 talousarvio	19 550 000
2018 tilinpäätös	17 550 000

63. *Valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan* (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 2 750 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta annetun lain (1230/2001) mukaisen valtionavustuksen maksamiseen sosiaalialan osaamiskeskuksille.

Selvitysosa: Koko maan kattavat alueelliset osaamiskeskukset ovat Etelä-Suomen, Häme-Satakunnan, Itä-Suomen, Kaakkois-Suomen, Keski-Suomen, Pohjanmaan maakuntien, Pohjois-Suomen ja Varsinais-Suomen sosiaalialan osaamiskeskukset. Lisäksi erityisesti ruotsinkielisten kuntien tarpeista lähtien on muodostettu Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området, jonka toimialue käsittää koko maan. Kullekin osaamiskeskukselle kohdentuvan valtionavustuksen perusteet on määritelty valtioneuvoston asetuksessa sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta (1411/2001).

Toiminnan tavoitteena on laadukkaiden sosiaalipalvelujen turvaaminen alueellisesti yhteistyössä kuntien sekä järjestetyn tutkimus-, kehittämis- ja koulutustoiminnan kanssa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-200
Yhteensä	-200

2020 talousarvio	2 750 000
2019 talousarvio	2 950 000
2018 tilinpäätös	3 000 000

64. Valtion korvaus rikosasioiden sovittelun järjestämisen kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 950 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain (1015/2005) mukaisen valtion korvauksen maksamiseen sovittelun järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi
- 2) enintään 70 000 euroa sovittelutoiminnan kehittämiseen ja järjestämisestä Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuviin toimintamenoihin
- 3) rikos- ja riita-asioiden sovittelun tietojärjestelmän kehittämiseen ja ylläpitoon liittyvien menojen maksamiseen, sekä enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle sovittelun tietojärjestelmän ylläpito- ja kehitystehtäviin.

Selvitysosa: Rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain (1015/2005, 7 §) mukaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on velvollinen järjestämään sovittelutoiminnan siten, että palvelua on saatavissa asianmukaisesti toteutettuna koko maassa.

Valtion korvauksen arvioidaan kattavan sovittelutoimintaan osallistuvan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvat sekä muut toiminnan kannalta tarpeelliset menot. Korvauksen yhteismäärä maksetaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle (THL) käytettäväksi THL:n kanssa sopimuksen tehneelle kunnalle tai muulle palvelun tuottajalle sovittelutoiminnan järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin (1015/2005, 12 §) valtioneuvoston rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun asetuksen (267/2006) mukaisesti. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos maksaa korvauksen ennakkona palveluntuottajille ja huolehtii korvauksen käytön valvonnasta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-150
Yhteensä	-150
2020 talousarvio	6 950 000
2019 talousarvio	7 100 000
2018 tilinpäätös	6 850 000

70. Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat terveysvalvonnan, tartuntatautien valvonnan, rokotteiden hankinnan ja pandemiavarautumisen erityismenoista, terveyden edistämisen menoista, työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen menoista sekä UKK-instituutin valtionavustuksesta. Terveyden ja toimintakyvyn edistämistä ja terveysvalvontaa toteutetaan osin myös moment-

tien 33.02.03, 33.02.05, 33.03.04 ja 33.03.50 määrärahoilla. Kunnat ovat keskeisiä terveystalvonnasta vastaavia toimijoita.

Terveyden ja toimintakyvyn edistämisen toimenpiteet

Terveyttä edistetään ja kansantauteja vähennetään yhteiskuntapolitiikan eri keinoin. Ihmisten omatoimisuutta terveystensä ja hyvinvointinsa ylläpitäjinä ja edistäjinä tuetaan huolehtimalla, että ympäristö ja olosuhteet tukevat terveellisiä valintoja. Kansainvälinen toiminta vaikuttaa yhä enemmän ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin sekä elämäntapoihin ja terveystottumuksiin.

Terveysvalvonta (momentti 33.70.21) keskittyy erityisesti talousveden laadun valvonnan tehostamiseen, ympäristöterveydenhuollon tietojärjestelmien kehittämiseen sekä EU:n kemikaali-, kosmetiikka-, geenitekniikka- ja säteilylainsäädännön toimeenpanoon ja rakennusten kosteus- ja homevaurioiden selvittämisen kehittämiseen.

Tavoitteet:

- elinympäristöstä ihmisille aiheutuvien terveyshaittojen ehkäisy ja poistaminen
- turvata säästöedellyttämien ympäristön terveydellisten laatuvaatimusten toteutuminen, valvontamenettelyjen toimivuus, ajanmukaisuus, tuloksellisuus sekä valvonnan johdon tehokkuus
- vähentää talousvesistä aiheutuvia epidemioita
- ehkäistä geeni-, bio- ja nanoteknologiaan liittyviä terveyshaittoja.

Rokotteiden hankinnan ja tartuntatautiin valvonnan (momentit 33.70.20 ja 33.70.22) painopisteinä ovat rokotusohjelman kehittäminen sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden seuranta, hoitoon liittyvien infektioiden ja mikrobilääkeresistanssin torjunta, HIV- ja hepatiitti-infektioiden ja muiden veri- tai sukupuoliteitse leviävien tartuntojen ehkäiseminen, varautuminen vakaviin epidemioihin ja kansainvälisenä yhteistyönä toteutettavan torjuntatyön vahvistaminen.

Tavoitteet:

- rokotuksiin ehkäistävien tautien matala esiintyvyys, influenssarokotusten kattavuuden parantaminen yli 65-vuotiailla ja yleisen rokotuskattavuuden ylläpito (esimerkkinä hinkuyskän ilmaantuvuus, yli 65-vuotiaiden influenssarokotuskattavuus)
- tartuntatautiin leviämisen ehkäisy ja epidemioiden selvittäminen (esimerkkinä kampylobakteerilöydösten ilmaantuvuus, epidemioiden epäilyilmoitusten lukumäärä)
- Suomen kansainvälisesti verrattuna hyvän tartuntatautilanteen säilyttäminen (esimerkkinä tuberkuloosin ja MRSA-löydösten ilmaantuvuus sekä hoitoon liittyvien infektioiden ilmaantuvuus)
- HIV-infektion ja muiden veri- tai sukupuoliteitse leviävien tartuntojen leviämisen ehkäisy (esimerkkinä HIV-tapausten ilmaantuvuus, hepatiitti C-ilmaantuvuus), klamydiatapausten ilmaantuvuus, kansallisten strategioiden päivitykset)
- pandemiavalmiuden ja alueellisen epidemiologisen toiminnan kehittäminen (esimerkkinä kansallinen pandemiavarautumisen suunnitelman päivitys)

— Suomen aktiivinen osallistuminen lähialueilla, Euroopassa ja globaaleilla foorumeilla tartuntatautiuhkien torjuntaan, seurantajärjestelmien kehittämiseen sekä terveysturvallisuuden edistämiseen.

Terveyden edistämisen (momentti 33.70.50) käyttötarkoituksena on terveyden edistäminen sekä päihteiden käytön ja tupakoinnin ehkäisy ja vähentäminen. Vuoden 2020 terveyden edistämisen määrärahalla tuetaan erityisesti kunnissa toteutettavaa terveyden edistämisen toimintaa.

Painopisteet vuodelle 2020 ovat:

— Kuntien hyvinvointijohtamisen vahvistaminen kehittämällä kuntien, alueellisten toimijoiden ja järjestöjen yhdyspinnalla olevien toimintamallien johtamis- ja yhteistyökäytäntöjä liikunnan, ravitsemuksen, mielenterveyden edistämisen, ehkäisevän päihdetyön ja tapaturmien ehkäisyä alueilla.

— Terveyttä ja hyvinvointia edistävän kulttuuritoiminnan saavutettavuuden ja saatavuuden edistäminen kunnan ja alueellisten toimijoiden monitoimijaisena työnä sekä ohjauskeinojen, toimintamallien ja arviointikäytänteiden kehittäminen kulttuurihyvinvointitoiminnan vahvistamiseksi.

— Lasten ja nuorten digitaalisten laitteiden ja netin käytön turvallisen käytön edistäminen ja haitallisen sekä ongelmallisen käytön ehkäisy.

— Ikääntyneiden hyvän ja laadukkaan ravitsemuksen edistäminen ruokapalveluja, sosiaalista kanssakäymistä ja toimintakyvyn ylläpitoa kehittäen.

— Tupakka- ja nikotiinituotteiden ja alkoholin käytöstä aiheutuvien haittojen ehkäisemisen ja käytön lopettamisen tukemisen toimintamallien kehittäminen kuntien palveluissa ja paikallisyhteisöissä huomioiden eri väestöryhmät sekä ihmisten osallisuutta edistävien käytäntöjen kehittäminen ehkäisevässä päihdetyössä.

— Sosiaalista markkinointia hyödyntävien menetelmien ja ohjauskeinojen kehittäminen hyvinvointia, terveyttä ja mielenterveyttä edistävien elintapojen vahvistamiseksi erityisesti niissä väestö- ja erityisryhmissä, joita nykyisin keinoin ei riittävästi tavoiteta.

Työterveyshuollon erikoislääkäriskoulutuksen (momentti 33.70.51) määrärahaa käytetään työterveyshuollon erikoislääkäriskoulutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen. Työterveyslaitos käyttää varoja oman ja yliopistojen koulutuksen kehittämiseen sekä maksaa korvausta työterveyshuollon erikoislääkäriskoulutuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain tarkoittamille palvelujen tuottajille sekä työnantajan ylläpitäville työterveyshuoltoasemille.

Tavoitteet:

— varmistaa, että työterveyshuollossa päätoimisesti työskentelevät lääkärit ovat työterveyshuollon erikoislääkäreitä kuten valtioneuvoston asetuksessa hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista, työterveyshuollon sisällöstä sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta (708/2013) säädetään

— turvata työterveyslääkärien eläkkeelle siirtymisestä johtuva koulutuksen määrällinen tarve

— nostaa työterveyslääkärien koulutustaso vastaamaan työelämän tarpeita siten, että työterveys-
huollon toimenpitein tuetaan työntekijöiden työssä jaksamista ja jatkamista sekä turvataan työ-
terveyshuoltolain toimeenpano.

Terveyden ja toimintakyvyn edistämisen tunnusluvut 2018—2020

	2018 toteutunut	2019 arvio	2020 arvio
Terveysvalvonta			
Vesivälitteiset epidemiat			
— epidemioiden lukumäärä	2	3	3
— sairastuneet henkilöt	472	100	100
Tartuntatautien torjunta ja rokotteiden hankinta			
Influenssarokotusten kattavuus yli 65-vuotiailla, %	48	44	44
Hinkuyskätapaukset, lkm	477	400	400
Kampylobakteerilöydökset, lkm	5 099	4 500	4 500
Epidemioiden epäilyilmoitukset	100	85	85
Tuberkuloositapaukset, lkm	266	270	270
MRSA/resistentit stafylokokkilöydökset, lkm	45	50	50
HIV ilmoitetut tapaukset, lkm	153	165	165
Hepatiitti C-virustartunnat, lkm	1 165	1 150	1 150
Hepatiitti B-virustartunnat, lkm	235	230	220
Tippuritartunnat, lkm	499	300	300
Kuppatartunnat, lkm	187	225	225
Klamydiatartunnat, lkm	14 839	14 000	14 000
Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutus			
Työterveyshuollon erikoislääkäritutkintojen lukumäärä	44	45	45

20. Rokotteiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 30 640 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) tartuntatautilain (1227/2016) 25 §:n perusteella maksutta toimitettavien rokotustilaisuuksissa tarvittavien rokotteiden hankkimisesta ja edelleen toimittamisesta ja käytön ohjeistamisesta molemmilla kotimaisilla kielillä, kansallisen rokotusohjelman rokotusten epidemiologisten ja immunologisten vaikutusten, kattavuuden ja turvallisuuden selvittämisestä sekä niiden seurantajärjestelmien kehittämisestä, velvoitevarastoinnista, rokotejakelujärjestelmästä sekä muiden yleisen rokotusohjelman toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja korvausten maksamiseen
- 2) Suomen lääkevahinkokorvausosuuskunnan jäsenmaksuun
- 3) rokotteiden hankkimisesta ja edelleen toimittamisesta välitystoimintaan aiheutuvien menojen maksamiseen
- 4) rokotteiden hankintapäätösprosessiin liittyviin kustannuksiin
- 5) enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen kansallisen rokotusohjelman rokotusten epidemiologisten ja immunologisten vaikutusten, kattavuuden ja turvallisuuden selvittämiseksi sekä niiden seurantajärjestelmien kehittämiseksi.

Määrärahasta saa käyttää enintään 600 000 euroa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen vuosittain määrittämien riskialueiden väestön TBE-rokotuksiin.

Selvitysosa: Rokotusohjelman toteuttamisesta arvioidaan aiheutuvan menoja yhteensä 30 850 000 euroa. Summa on arvioitu tulevien tilausten mukaan. Määrärahaan sisältyy pandemiarokotteen vuosivarausmaksu 5 000 000 euroa. Rokotteiden välitystoimintaan ja muuhun rokotteiden hankintaan, huoltoon ja välitykseen on arvioitu käytettävän 500 000 euroa.

TBE-rokotusohjelmassa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos määrittää vuosittain ne maantieteelliset alueet, joilla rokotuksia tulee toteuttaa osana kansallista rokotusohjelmaa.

Rokotteiden välitystoiminnan aiheuttamat muut menot on budjetoitu momentille 33.03.04. Tulot rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta on merkitty momentille 12.33.03.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Poikien HPV rokotukset ja TBE-rokotuksen laajennus	2 000
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-350
Yhteensä	1 650
2020 talousarvio	30 640 000
2019 talousarvio	28 990 000
2018 tilinpäätös	26 390 000

21. Terveysvalvonta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 545 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) terveydensuojelulain (763/1994), geenitekniikkalain (377/1995), kemikaalilain (599/2013), säteilylain (859/2018) ja kosmeettisista valmisteista annetun lain (492/2013) edellyttämästä terveysvalvonnasta, terveysvalvontatutkimuksesta ja henkilöstön jatko- ja täydennyskoulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) bio- ja nanoteknologian riskinhallintaan liittyvästä koulutuksesta ja tutkimuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) edellä mainittuihin tarkoituksiin myönnettävien harkinnanvaraisten valtionavustusten maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-105
Yhteensä	-105

2020 talousarvio	545 000
2019 talousarvio	650 000
2018 tilinpäätös	680 000

22. *Tartuntatautien valvonta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 460 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) tartuntatautilain (1227/2016) edellyttämän ehkäisyn ja valistustoiminnan, yllättävien epidemioiden selvittämisen ja seurannan sekä näiden edellyttämän kansainvälisen yhteistyön aiheuttamien menojen maksamiseen
- 2) edellä mainittuihin tarkoituksiin myönnettävien harkinnanvaraisten valtionavustusten maksamiseen
- 3) enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen ja sosiaali- ja terveysministeriölle aiheutuvien muiden toimintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-90
Yhteensä	-90

2020 talousarvio	460 000
2019 talousarvio	550 000
2018 tilinpäätös	550 000

50. *Terveysten edistäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää terveyden edistämisen määrärahasta annetun lain (333/2009) 1 §:n mukaisten menojen maksamiseen.

Määrärahasta voidaan myöntää valtionavustuksia järjestöille, säätiöille, kunnille ja muille toimijoille. Määrärahasta voidaan myös tehdä sopimuksia valtionhallinnon laitosten kanssa terveyden edistämisen hankkeista. Määrärahaa saa käyttää myös määrärahan hallinnointiin liittyvien menojen maksamiseen.

*Selvitysosa:***Terveyden edistämisen määrärahan jakautuminen painopistealueisiin, euroa/vuosi**

	2018 toteutunut	2019 arvio	2020 arvio
Kuntien ja tulevien maakuntien hyvinvointijohtamisen kehittäminen	-	550 000	160 000
Tupakan, alkoholin, huumeiden ja muiden päihteiden käytön ja niistä aiheutuvia haittojen ehkäisy ja väheneminen	645 000	330 000	360 000
Yhteiskunnallista markkinointia hyödyntävien menetelmien kehittäminen	-	550 000	360 000
Lasten ja nuorten ylipainon ehkäisy ja vähentäminen ruokavalion ja fyysisen aktiivisuuden avulla	611 000	750 000	-
Positiivisen mielenterveyden edistämisen menetelmien käytön vahvistaminen sekä itsemurhien ehkäisyn tuki	483 000	-	-
Seksuaaliterveyden vahvistaminen	438 000	-	-
Ikääntyneiden hyvän ja laadukkaan ravitsemuksen edistäminen			360 000
Kulttuuritoiminnan saavutettavuuden ja saatavuuden edistäminen kunnan ja alueellisten toimijoiden monitoimijaisena työnä			370 000
Lasten ja nuorten turvallisuus digimaailmassa			370 000
Rahoitettujen hankkeiden hallinnointi	23 000	20 000	20 000
Yhteensä	2 200 000	2 200 000	2 000 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-200
Yhteensä	-200

2020 talousarvio	2 000 000
2019 talousarvio	2 200 000
2018 tilinpäätös	2 200 000

51. *Valtion korvaus työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 2 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/1978) 3 a §:n mukaiseen työterveyshuollon erikoislääkärin koulutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen.

Selvitysosa: Työterveyslaitokselle maksetaan valtion varoista korvausta työterveyshuoltoon erikoistuvien lääkärin koulutuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin. Työterveyslaitos voi maksaa korvausta yliopistoille, yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) tarkoittamille palvelujen tuottajille sekä työterveyshuoltolain tarkoittamille palvelujen tuottajille (työnantajan ylläpitämät terveysasemat). Lisäksi Työterveyslaitos voi käyttää määrärahaa itse antamansa työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kustannuksiin.

Tavoitteena on turvata työterveyslääkärien mm. eläkkeelle siirtymisestä johtuva koulutuksen määrällinen tarve ja nostaa työterveyslääkärien koulutustaso vastaamaan työelämän tarpeita siten, että työterveyshuollon toimenpitein tuetaan työntekijöiden työssä jaksamista ja jatkamista sekä turvataan työterveyshuoltolain toimeenpano.

Vuonna 2018 tutkintoja suoritettiin 40. Vuosina 2019 ja 2020 suoritetaan arviolta 45 tutkintoa kumpanakin vuonna.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain muuttamisesta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	1 000
Yhteensä	1 000
2020 talousarvio	2 900 000
2019 talousarvio	1 900 000
2018 tilinpäätös	2 900 000

52. Valtionavustus UKK-instituutin toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 928 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen myöntämiseen Urho Kekkosen kuntoinstituuttisäätiön ylläpitämälle UKK-instituutille (laki valtionavusta Urho Kekkosen kuntoinstituuttisäätiölle (1284/2010) 2 §).

Selvitysosa: Avustus on tarkoitettu UKK-instituutin toimintaan, jonka tarkoituksena on yksilön ja väestön terveyden, toimintakyvyn ja omatoimisen terveydenhoidon sekä terveyttä edistävän liikunnan edistäminen, kehittäminen ja tutkimus.

2020 talousarvio	928 000
2019 talousarvio	928 000
2018 tilinpäätös	928 000

80. Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitustoiminta

Selvitysosa: Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen tarkoituksena on tukea maatalousyrittäjien sosiaaliturvan toteutumista, työssä jaksamista ja työurien pidentymistä. Turkistuottajien lomituspalvelujen ja poronhoitajien sijaisavun tarkoituksena on tukea turkistuottajien ja poronhoitajien työssä jaksamista ja työurien pidentymistä. Maatalousyrittäjät ja turkistuottajat voivat valita joko kunnan paikallisyksikön järjestämät lomituspalvelut tai itse järjestetyt lomituspalvelut. Poronhoitajien sijaisapu on itse järjestetty lomituspalvelu.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen järjestämisestä aiheutuneet kustannukset korvataan valtion varoista kustannuserusteisesti. Päätoimisilla maatalousyrittäjillä on oikeus 26 ilmaiseen

vuosilomapäivään. Sijaisapua annetaan pääsääntöisesti muillekin kuin päätoimisille maatalousyrittäjille, jotka ovat sairauden tai muun laissa säädetyn tilapäisen syyn vuoksi estyneitä hoitamaasta maatalousyrittäjien päivittäin välttämättömiä kotieläinten hoitotoimia. Sijaisapua myönnetään vain tietyin edellytyksin ja siitä peritään palvelumaksu. Päätoimisille maatalousyrittäjille voidaan lisäksi myöntää tuettua ja täysin maksullista lomittaja-apua. Muille kuin päätoimisille maatalousyrittäjille voidaan myöntää vain täysin maksullista lomittaja-apua.

Turkistuottajien lomituspalveluista (vuosiloma ja lisävapaa) aiheutuvat kustannukset korvataan valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetun siirtomäärärahan rajoissa. Korvattavien palvelujen enimmäismäärät vahvistetaan vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Poronhoitajilla on mahdollisuus hankkia itselleen työkyvyttömyyden perusteella sijaisapua, jonka kustannukset korvataan valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetun siirtomäärärahan rajoissa. Korvattavan palvelun enimmäismäärä vahvistetaan vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Lomituspalvelujen yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle. Vastuu lomituspalvelujen paikallishallinnon järjestämisestä on Maatalousyrittäjien eläkelaitoksella (Mela). Käytännössä lomituspalvelujen järjestämisestä vastaavina paikallisyksikköinä toimivat kunnat Melan kanssa tekemiensä toimeksiantosopimusten perusteella. Melalle ja paikallisyksiköille suoritetaan valtion varoista laskennallinen korvaus lomituspalvelujen hallintokustannuksiin.

Toiminnan laajuus

	2018 toteutunut	2019 arvio	2020 arvio
Maatalousyrittäjät			
1. Vuosilomatoiminta			
Palvelujen käyttäjien lukumäärä	15 963	15 005	14 105
Lomituspäivien lukumäärä	403 407	379 947	357 863
Lomituspäiviä/käyttäjä	25,27	25,32	25,37
Lomitustuntien lukumäärä	2 633 386	2 480 244	2 336 083
Lomituspäivien keskim. kesto tunteina	6,53	6,53	6,53
2. Sijaisaputoiminta			
Palvelujen käyttäjien lukumäärä	5 368	5 052	4 749
Lomituspäivien lukumäärä	242 415	228 145	214 461
Lomituspäiviä/käyttäjä	45,16	45,16	45,16
Lomitustuntien lukumäärä	1 676 749	1 578 043	1 483 398
Lomituspäivän keskim. kesto tunteina	6,63	6,63	6,63
3. Tuettu maksullinen lomittaja-apu			
Palvelujen käyttäjät	8 549	8 043	7 560
Lomituspäivät	76 121	71 616	67 315
Lomituspäiviä/käyttäjä	8,9	8,9	8,9
Lomitustunnit	504 926	475 040	446 513
Lomituspäivien keskim. kesto tunteina	6,63	6,63	6,63

Toiminnan laajuus

	2018 toteutunut	2019 arvio	2020 arvio
Turkistuottajat			
1. Vuosiloma			
Palvelujen käyttäjien lukumäärä	473	466	447
Lomituspäivät	8 319	8 236	7 946
Lomituspäiviä/käyttäjä	17,59	18,68	17,76
Lomitustunnit	58 584	58 565	57 074
Lomituspäivien keskim. kesto tunteina	7,04	7,11	7,18
2. Lisävapaa			
Palvelujen käyttäjät	309	303	291
Lomitustunnit	33 409	33 365	33 326
Lomitustunteja/käyttäjä	108	110	111
Poronhoitajien sijaisapu			
Sijaisavun myöntämispäätöksiä	158	150	150
Lomitustunnit	12 846	12 650	12 650
Lomitustunteja/päätös	81,3	84,3	84,3
Käyttäjää	112	110	110
Lomitustunteja/käyttäjä	114,7	115	115

40. Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 122 750 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (1231/1996) 35 §:ssä tarkoitettuihin lomituspalvelujen käyttökustannuksiin lain 37 §:n nojalla kunnille suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen
- 2) enintään 182 000 euroa maatalouslomittajien oppisopimuskoulutuksesta paikallisyksiköille aiheutuneiden nettokustannusten korvaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoitus perustuu vuoden 2018 kustannuksia kuvaaviin alustaviin toteutumatietoihin ja niiden perusteella tehtyihin arvioihin toiminnan laajuuden ja kustannusten kehityksestä vuosina 2019 ja 2020.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-11 950
Yhteensä	-11 950
2020 talousarvio	122 750 000
2019 talousarvio	134 700 000
2018 tilinpäätös	131 170 027

41. *Valtion korvaus turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 1 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää turkistuottajien lomituspalvelulain (1264/2009) 25 §:n mukaiseen turkistuottajien lomituspalvelujen käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen lomituksen paikallisyksiköille.

Selvitysosa: Turkistuottajille järjestetään maksutonta vuosilomaa ja maksullista lisävapaata tarkoitukseen varatun määrärahan rajoissa. Lomituspalvelujen enimmäismäärät vahvistetaan vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

2020 talousarvio	1 900 000
2019 talousarvio	1 900 000
2018 tilinpäätös	2 050 000

42. *Valtion korvaus poronhoitajien sijaisavun kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 250 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää poronhoitajien sijaisavusta annetun lain (1238/2014) 16 §:n mukaiseen sijaisavun kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Poronhoitajille järjestetään maksullista sijaisapua työkyvyttömyyden aikana enintään 200 tuntia ja 90 päivää kalenterivuoden aikana. Lomituspalvelujen enimmäismäärä vahvistetaan vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

2020 talousarvio	250 000
2019 talousarvio	250 000
2018 tilinpäätös	250 000

50. *Valtion korvaus maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen hallintomenoihin (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 18 140 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (1231/1996) 31 ja 32 §:n nojalla Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle ja kunnille lomituspalvelujen hallinnon järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen

2) enintään 94 000 euroa lain 12 §:n 3 momentin mukaisen harkinnanvaraisen lisäkorvauksen maksamiseen paikallisyksiköille

3) turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain (1264/2009) 24 §:n ja poronhoitajien sijaisavusta annetun lain (1238/2014) nojalla palvelujen hallinnoinnista aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Määrärahasta arvioidaan käytettävän kuntien lomituspalvelujen kustannuksiin 13 521 000 euroa, mihin sisältyvät turkistuottajien lomituspalveluista kunnille aiheutuvat kustannukset sekä eräille kunnille maksettava harkinnanvarainen lisäkorvaus. Maataloustuottajien eläkelaitokselle lomituspalvelujen hallinnosta aiheutuviin kustannuksiin arvioidaan käytettävän

1 619 000 euroa, mihin sisältyvät turkistuottajien ja poronhoitajien lomituspalvelujen hallinnosta eläkelaitokselle aiheutuvat kustannukset.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Lomituksen ICT-järjestelmä (HO 2019 kertaluonteinen)	3 000
Välitä viljelijästä -hanke	-3 000
Yhteensä	0
2020 talousarvio	18 140 000
2019 talousarvio	18 140 000
2018 tilinpäätös	16 140 000

90. Avustukset terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen

Selvitysosa: Avustuksia myönnetään harkinnanvaraisina avustuksina yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille Veikkaus Oy:n tuotoista hakemusten perusteella.

Sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimiva sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA) käsittelee avustushakemukset, laatii avustusehdotuksen ja hallinnoi avustusten maksatusta, valvoo niiden käyttöä ja tekee avustetun toiminnan tuloksellisuusseurantaa. Avustuksista päättää sosiaali- ja terveysministeriö pääsääntöisesti kerran vuodessa.

Veikkaus Oy:n tuotoista myönnettiin vuonna 2019 avustuksia yhteensä 361,9 milj. euroa yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen. Tuottoa käytettiin myös sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen toimintaan 2,9 milj. euroa. Kun lisäksi arpajaislain 22 §:n 2 momentin nojalla osoitettiin Valtiokonttorin käytettäväksi 30,0 milj. euroa sotilasvammakorvauksiin, 38,0 milj. euroa sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin, 58,4 milj. euroa rintamaveteraanien kuntoutukseen sekä 3,5 milj. euroa eräissä Suomen sotiin liitetyissä tehtävissä palvelleiden kuntoutukseen, tuoton käyttö oli yhteensä 494,7 milj. euroa.

Veikkaus Oy:n tuottoa on tarkoitus käyttää vuonna 2020 yhteensä 473,4 milj. euroa. Tästä määrästä jaettaisiin avustuksina 380,0 milj. euroa momentilta 33.90.50. Lisäksi osoitetaan Valtiokonttorin käyttöön yhteensä 90,5 milj. euroa, josta sotilasvammakorvauksiin 25 milj. euroa, korvauksia sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin 25 milj. euroa, eräisiin kuntoutustoiminnan menoihin 2,5 milj. euroa ja rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menoihin 38,0 milj. euroa. Lisäksi osoitetaan 2,9 milj. euroa momentille 33.01.01 sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen toimintamenoihin. Vastaava tulo 473,4 milj. euroa on merkitty momentille 12.33.90.

50. Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 380 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää arpajaislain (1047/2001) 17 b §:n 1 momentissa mainittuihin tarkoituksiin.

*Selvitysosa:**Avustetun toiminnan strategiset tavoitteet*

— vähentää eriarvoisuutta ja lisätä yhdenvertaisuutta sekä osallisuutta elämäntilanne ja tausta huomioiden

— vahvistaa yhteisöllisyyttä ja suvaitsevaisuutta sekä lisätä erilaisten ihmisten kohtaamista ja keskinäistä ymmärrystä

— vahvistaa ihmisten voimavaroja ja auttaa pitämään huolta itsestä, toisista ja ympäristöstä.

Vuonna 2020 STEA:n avustuksissa painotetaan erityisesti

— hyvinvointia ja terveyttä edistävän sekä ongelmia kohdanneita auttavan järjestölähtöisen työn edellytysten vahvistamista ja roolin selkiinnyttämistä muuttuvissa rakenteissa

— vaikeasti työllistyvien nuorten ja osatyökykyisten työllistymisen edistämistä (Paikka auki II -avustusohjelma).

Avustuskokonaisuudet

1) Järjestöjen toimintaedellytysten ja perusrahoituksen turvaaminen: Avustuskokonaisuus sisältää järjestöjen ohjaavia ja vaikuttamiseen liittyviä toimintoja kuten järjestötoiminnan hallinto, tilat, viestintä, edunvalvonta, kehittämis-, tutkimus- ja koulutustoiminta sekä jäsenjärjestötoiminta.

2) Terveiden ja toimintakyvyn edistäminen: Avustuskokonaisuus sisältää terveyttä, toimintakykyä ja ihmisten itsenäistä elämänhallintaa edistävää toimintaa. Toimintaa suunniteltaessa on tärkeä ottaa huomioon ihmiset, joiden on vaikea saada tukea toimintakykynsä vajeisiin tai jotka eivät osaa itse ohjautua avun piiriin.

3) Yhteisöllisyyden ja osallistumismahdollisuuksien edistäminen: Avustuskokonaisuus sisältää ihmisten kohtaamisen ja osallisuuden mahdollistamista sekä sosiaalisten taitojen vahvistamista.

4) Erityisryhmien asumisen tukeminen: Avustuskokonaisuus sisältää erityisryhmien asumismahdollisuuksien ja -valmiuksien parantamista sekä asunnottomuuden poistamista.

5) Kriisiauttaminen ja arjen turvallisuuden edistäminen: Avustuskokonaisuus sisältää toimintaa, jolla autetaan ihmisiä erilaisissa kriisitilanteissa ja ehkäistään arjen turvallisuutta uhkaavia ongelmia. Avustuskokonaisuuteen sisältyy myös vapaaehtoinen pelastuspalvelu ja siihen liittyvä vapaaehtoisten koulutus.

6) Työelämäosallisuuden vahvistaminen: Avustuskokonaisuuteen kuuluu Paikka auki II -osatyökykyisten ja nuorten työllistymisen avustusohjelma, jonka tavoitteena on edistää työelämävalmiuksia ja työllistymistä.

Avustustoiminnan avustuskokonaisuuksien toteutunut/arvio 2018—2020 (milj. euroa)

	2018 toteutunut	2019 arvio	2020 arvio
Järjestöjen toimintaedellytysten ja perusrahoituksen turvaaminen	124	118	119
Terveysten ja toimintakyvyn edistäminen	85	85	85
Yhteisöllisyyden ja osallistumismahdollisuuksien edistäminen	72	81	84
Erityisryhmien asumisen tukeminen	20	22	25
Kriisiauttaminen ja arjen turvallisuuden edistäminen	31	33	40
Työelämäosallisuuden vahvistaminen	26	23	27
Yhteensä	358	362	380

Avustusmäärärahan käyttö avustustilalajeittain toteutunut/arvio vuosina 2018—2020 (milj. euroa)

	2018 toteutunut	2019 arvio	2020 arvio
Yleisavustukset	67	70	70
Kohdennetut toiminta-avustukset	174	180	195
Investointiavustukset	17	15	20
Hankeavustukset	100	97	95
Yhteensä	358	362	380

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Järjestöille myönnettävien avustusten tarkentuminen	18 150
Yhteensä	18 150

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	380 000 000
2019 talousarvio	361 850 000
2018 tilinpäätös	357 975 000

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Ympäristöministeriö rakentaa kestäväää elinympäristöä ja vihreää kasvua. Toiminnan strategiset painopisteet ovat: 1. Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto, 2. Hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta ja 3. Kestävä kaupunkikehitys. Hallinnonala tekee läheistä yhteistyötä muiden hallinnonalojen ja sidosryhmien kanssa.

Ilmastonmuutoksen hillintä ja luonnonvarojen rajallisuus muuttavat tuotanto- ja kulutusrakenteita. Lähtökohtana on luonnonvarojen hyödyntäminen materiaali- ja energiatehokkaasti ja pyrkimyksenä päästä materiaalien suljettuun kiertoon, joka vähentää kasvihuonekaasupäästöjä ja jätettä eikä vaaranna luonnon ekosysteemipalveluja. Tarvitaan rakenteellisia muutoksia, ohjaukskeinoja sekä kokeiluja, joilla edistetään vähähiilistä kierto- ja biotaloutta sekä puhtaita ratkaisuja. Kansallisen tason ratkaisut palvelevat myös viennin edistämistä.

Ilmastonmuutoksen hillintä ja muutokseen sopeutuminen EU:n vuosiin 2020—2050 ulottuvien ilmasto- ja energiatarvoitteiden saavuttamiseksi edellyttävät tehokkaita toimia. Suomi vaikuttaa siihen, että Pariisin sopimuksen toimeenpano ja muu ilmastoyhteistyö etenevät sovitulla tavalla sekä EU:ssa että YK:n ilmastopöytäkirjan puitteissa. Suomi osallistuu EU:ssa vuoteen 2030 ulottuvan ilmasto- ja energiapaketin toimeenpanoon ja valmisteluun 2030 -tavoitteiden päivittämiseksi vastaamaan 1,5 asteen vaatimuksia. Ilmastolain uudistamisella varmistetaan kansallisesti riittävän kunnianhimoiset tavoitteet ja ilmastopolitiikan ennakoitavuus. Vuoteen 2030 ulottuvalla keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmalla edistetään päästövähennystoimien toteuttamista kustannustehokkaasti. Kunnianhimoisilla ilmastotavoitteilla luodaan uudenlaista kasvua ja markkinoita vähähiilisille teknologioille ja ratkaisuille.

Kansallisella ilmasto- ja energiapolitiikalla on tavoitteena muun muassa eheyttää yhdyskuntarakennetta, vähentää rakennuksista ja asumisesta aiheutuvaa energian käyttöä ja päästöjä sekä lisätä uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä. Kaupunkiseutujen rakenteen eheyttämistä edistetään yhteen sovittamalla maankäyttöä, asumista, palveluja ja liikennettä huomioiden samalla elinympäristön laatu, sosiaaliset vaikutukset ja kustannustehokkuus.

Toteutetaan toimenpidekokonaisuus, jolla tuetaan hiilijalanjäljen pienentämistä asumisessa ja parannetaan olemassa olevan rakennuskannan energiatehokkuutta. Jatketaan vähähiilisen rakentamisen tiekartan toimeenpanoa ja kehitetään rakennuksen elinkaaren aikaiseen hiilijalanjälkeen perustuvaa säädösohjausta.

Luonnon monimuotoisuuden, vesien- ja merensuojelun, luonnonvarojen kestäväen käytön ja luonnon virkistyskäyttömahdollisuuksien sekä maisemanhoidon huomioonottamista päätöksenteossa edistetään laaja-alaisella yhteistyöllä. Pinta- ja pohjavesien sekä Itämeren hyvän tilan saavuttaminen edellyttää erityisesti rehevöitymisen ja haitallisten aineiden kuormituksen vähentämistä, näistä aiheutuvien riskien hallintaa sekä vesi- ja meriluonnon monimuotoisuuden suojelua. Vesien suojelun tehostamishjelmalla vahvistetaan vuoteen 2021 ulottuvien vesien ja merenhoidon suunnitelmien toimeenpanoa laajentamalla vaikuttavampien toimien käyttöönottoa. Ravinteiden kierrätyksen ratkaisuja kehitetään vesien rehevöitymisen vähentämiseksi ja ravinneomavaraisuuden lisäämiseksi. Vaarallisten kemikaalien kulkeutumisen ja ympäristökuormituksen vähentäminen edellyttää valtioiden rajat ylittävää yhteistyötä.

Luonnon monimuotoisuuden kato pysäytetään ja suotuisa tila turvataan vuoteen 2030 mennessä käynnistämällä elinympäristöjen tilan parantamisen toimintaohjelma sekä tehostamalla muita toimia uhanalaisten lajien ja luontotyypin suojelemiseksi. Lisäksi selvitetään ilmastoviihsaita suojeluratkaisuja, ekologisen kompensaation mahdollisuuksia ja arvioidaan muita luonnonsuojelulainsäädännön uudistamisen edellytyksiä. Vähennetään luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvia paineita ja edistetään luonnonvarojen kestäväää käyttöä sekä monimuotoisuuden huomioon ottaa biotaloutta.

Valmistellaan maankäyttö- ja rakennuslainsäädännön kokonaisuudistusta vastaamaan toimintaympäristön muutoksiin, joita ovat muun muassa ilmasto- ja energiakysymykset, aluerakenteen erilaistuminen ja väestömuutokset, kaupunkiseutujen kasvu ja kaupungistuminen, liikkumisen murros sekä digitalisaatio ja muutokset hallintorakenteissa. Digitalisaation avulla maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksessa parannetaan alueidenkäytön suunnitteluun ja rakentamiseen liittyvien tietojen saatavuutta ja suunnittelun ymmärrettävyyttä sekä edistetään osallistumista ja tietoon perustuvaa päätöksentekoa. Keskeisenä keinona on rakennetun ympäristön tietojen kokoaminen yhteen kansallisesti yhteentoimivien palvelualueiden ja tietorakenteiden avulla.

Suurissa kasvukeskuksissa, erityisesti pääkaupunkiseudulla, asuntojen riittämätön tarjonta nostaa vuokra- ja hintatason korkeaksi. Keskusten asuntojen kysyntä kasvaa edelleen nopeasti myös jatkossa työpaikkojen keskittyessä voimakkaasti näille seuduille. Kohtuullisilla asumiskustannuksilla on keskeinen merkitys elinkeinoelämän toimintaedellytysten sekä alueiden ja kansalaisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Jatketaan valtion ja suurten kaupunkiseutujen kumppanuutta kaupunkikehityksessä maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimuksin ja vahvistetaan niiden sitovuutta. Rakennetaan hiilineutraaleja kaupunkiseutuja, lisätään asuntotuotantoa ja kasvatetaan kestävien liikkumismuotojen kulkutapaosuutta.

Hankkeiden ympäristöä koskevien arviointi- ja lupamenettelyjen sujuvaa etenemistä edesautetaan uudistetun ympäristönsuojelun lainsäädännön toimeenpanolla. Samalla turvataan ympäristönsuojelun korkea taso sekä kansalaisten osallistumismahdollisuudet ympäristöä koskevaan päätöksentekoon. Ympäristönsuojelulain osalta laaditaan arvio lukuisten peräkkäisten uudistusten toimivuudesta ja vaikuttavuudesta. Lisäksi valmistellaan ympäristöriskien torjuntaan ja ympäristövahinkojen korvaamiseen tarvittavaa ympäristövastuiden toissijaista rahoitusjärjestelmää. Toteutetaan kansallista ilmansuojeluohjelmaa 2030.

Kiertotalouteen siirtyminen on vielä kesken ja sitä edistetään monilla toimilla mm. toteuttamalla valtakunnallista jätesuunnitelmaa ja kansallista muovitiekarttaa sekä valmistelemalla jätealan kuuden direktiivin sisältävän paketin ja kertakäyttömuoveja koskevan direktiivin toimeenpanoa.

Direktiivien toimeenpanon vaikutukset tulevat näkymään monin tavoin — kierrätystä tehostetaan, tuottajavastuujärjestelmiä laajennetaan ja uudistetaan, tiettyjen muovituotteiden käyttöä rajoitetaan ja osan käyttöä vähennetään sekä seurantaa ja raportointia kehitetään. Lisäksi työskennellään nykyistä kestävämpien julkisten hankintojen puolesta ja otetaan käyttöön uusia vapaaehtoisia ns. green deal -sopimuksia sekä valtakunnallinen jätteiden ja sivuvirtojen tietoa eli Materiaalitori. Tavoitteena on edistää rakentamisen kiertotaloutta ja purkaa sen esteitä EU:ssa nostamalla Suomen puheenjohtajakaudella keskusteluun rakennustuotteiden uusiokäytön ja kierrättämisen sisällyttäminen osaksi tulevaa rakennustuoteasetuksen revisiota.

Ympäristöministeriön hallinnonalalla sukupuolten tasa-arvoa edistetään toimialalla säädös- ja informaatio-ohjauksen keinoin muun muassa rakennettua ympäristöä koskevassa ohjauksessa ja päätöksenteossa. Talousarvion määrärahoilla ei arvioida merkittäviä vaikutuksia sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Hallinnonalan omassa toiminnassa ja johtamisessa korostetaan toimintatapoja, jotka tukevat yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.

Kestävä kehitys

Ympäristöministeriö edistää ilmastonmuutoksen hillintää, kiertotaloutta, luonnon monimuotoisuuden suojelua sekä kestävästä kaupunkikehitystä ja puurakentamista.

Vuoteen 2030 ulottuvan keskipitkän aikavälin ilmastopoliittikan suunnitelman mukaisia toimia toimeenpannaan. Ravinteiden kierrätysohjelmaa sekä vesiensuojelun tehostamisohjelmaa toteutetaan.

Ympäristöministeriö pyrkii pysäyttämään luonnon monimuotoisuuden katoa mm. elinympäristöjen tilan parantamiseen tähtäävällä toimintaohjelmalla, uhanalaisten luontotyyppien ja lajien suojelulla, soidensuojelun toimenpiteillä sekä METSO-ohjelmalla.

Vähähiilisen rakentamisen tiekartan tavoitteena on kytkeä rakennusten hiilijalanjälki rakentamisen säädösohjaukseen vuoteen 2025 mennessä. Puurakentamista edistetään toimenpideohjelman mukaisesti noin 2 milj. eurolla vuonna 2020. Ympäristöministeriö edistää kohtuuhintaista vuokra-asuntotuotantoa ja parantaa eri väestöryhmien asunto-oloja sekä edistää rakennuskannan energiatehokkuutta ja hiilineutraaliutta.

Ympäristöministeriö asettaa seuraavat kolme tavoitetta toimialan yhteiskunnalliselle vaikuttavuudelle:

1. Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto

— Itämeren ja vesien hyvä tila on saavutettu

— Luonnon monimuotoisuuden kato on pysäytetty ja suotuisa tila on turvattu

— Elinympäristön kehitys parantaa ihmisten hyvinvointia

— Ympäristöriskit on tunnistettu ja ne hallitaan.

2. Hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta

— Suomi on vähentänyt kasvihuonekaasupäästöjään merkittävästi

— Luonnonvaroja käytetään säästeliäästi ja kestävästi

— Kiertotalous uudistaa yhteiskuntaa

— Rakennusten elinkaari on vähähiilinen ja materiaalitehokas.

3. Kestävä kaupunkikehitys

— Kaupunkiseudut lisäävät alueiden kestävä kasvua

— Lähiympäristöt ovat sosiaalisesti ja ekologisesti kestäviä

— Asuntoja on eri väestöryhmien tarpeisiin kysyntää vastaavasti

— Kehitys kaupunkiseutujen ja maaseudun välillä on toisiaan tukevaa ja vuorovaikutteista.

Tuottavuuden parantaminen

Julkisen sektorin tuottavuuden lisääminen on osa hallituksen talouspoliittista strategiaa. Toiminnan vaikuttavuus ja palvelukyky pyritään säilyttämään voimavarojen vähenemisestä huolimatta.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
35.10.63	<i>Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— myöntämisvaltuus	10	10

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
01. Ympäristöhallinnon toimintamenot	61 492	57 616	69 427	11 811	20
01. Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	27 034	26 227	34 888	8 661	33
04. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	24 311	23 024	23 374	350	2
29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvontuloveromenot (arviomääräraha)	7 712	6 435	9 435	3 000	47
65. Avustukset järjestöille ja ympäristöhoitoon (siirtomääräraha 3 v)	2 435	1 930	1 730	-200	-10
10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu	109 410	123 112	179 053	55 941	45
20. Ympäristövahinkojen torjunta (siirtomääräraha 3 v)	7 100	18 200	4 400	-13 800	-76
21. Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)	2 440	2 690	30 340	27 650	1028
22. Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)	16 525	18 175	20 235	2 060	11

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)	34 760	35 369	57 844	22 475	64
(60.) Siirto öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)	3 000	3 000	—	-3 000	-100
61. Vesien- ja ympäristöhoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	9 052	16 022	15 542	-480	-3
63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)	29 621	26 830	48 630	21 800	81
(65.) Öljyjättemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v)	1 000	1 000	—	-1 000	-100
66. Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	1 812	1 826	2 062	236	13
(70.) Alusinvestoinnit (siirtomääräraha 3 v)	4 100	—	—	—	0
20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen	12 446	23 656	29 413	5 757	24
01. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 926	4 806	5 713	907	19
04. Rakennetun ympäristön digitaalisen rekisterin ja alustan luominen (siirtomääräraha 3 v)	—	—	7 300	7 300	0
30. Vuokra-asukkaiden talousongelmien ehkäiseminen (siirtomääräraha 2 v)	1 000	1 000	1 000	—	0
32. Avustukset asunnottomuuden poistamiseksi ja asunnottomuuden tilastoinnin kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	—	—	3 300	3 300	0
52. Avustukset asuinrakennusten sähköisen liikenteen infrastruktuurin edistämiseen (siirtomääräraha 3 v)	1 500	1 500	5 500	4 000	267

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
55. Avustukset korjaus- toimintaan (siirtomääräraha 3 v)	4 170	15 500	4 900	-10 600	-68
60. Siirto Valtion asunto- rahastoon	0	0	—	—	0
64. Avustukset rakennus- perinnön hoitoon (siirto- määräraha 3 v)	850	850	1 700	850	100
Yhteensä	183 348	204 384	277 893	73 509	36
Henkilöstön kokonaismäärä	865	839	892		

01. Ympäristöhallinnon toimintamenot

Selvitysosa: Ympäristöhallinto rakentaa kestäväää elinympäristöä ja tukee vihreää kasvua sekä puhtaita ratkaisuja. Tavoitteena on parempi ympäristö tuleville sukupolville. Ympäristöstä, ympäristön tilan kehityksestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä tuotetaan tietoa, arvioidaan vaihtoehtoisia kehityssuuntia ja kehitetään ratkaisuja kestävään kehityksen ja kansalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Toimintaa ja voimavaroja suunnataan strategisten linjausten mukaisesti. Säädösten ja toimenpiteiden vaikutusten arviointia kehitetään sekä lupa- ja viranomaismenettelyjä sujuvoitetaan.

Ympäristöhallinnon henkilöstövoimavaroja johdetaan ja osaamista kehitetään suunnitelmallisesti tavoitteena säilyttää ympäristöhallinnon palvelukyky ja turvata henkilöstön motivaatio.

Ympäristöministeriö osallistuu valtion aluehallinnon strategiseen ohjaukseen yhteistyössä sitä ohjaavien muiden ministeriöiden kanssa sekä huolehtii virastojen ympäristötehtävien toiminnallisesta ohjauksesta.

Aluehallintovirastojen ympäristölupatehtävien tulostavoitteet ja toimintamenot on budjetoitu valtiovarainministeriön pääluokkaan momentille 28.40.01.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot on budjetoitu työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan momentille 32.01.02. Ympäristöministeriö asettaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille seuraavat alustavat tulostavoitteet tukemaan pääluokkaperusteluissa esitetyjä toimialan vaikuttavuustavoitteita:

Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto

— Toteutetaan vuoteen 2021 ulottuvia vesien- ja merenhoidon toimenpideohjelmia ja vesiensuojelun tehostamisohjelmaa. Osallistutaan merenhoitosuunnitelman seurantaohjelman ja toimeen-

pideohjelman päivittämiseen ja jatketaan vuoteen 2027 ulottuvien vesienhoitosuunnitelmien tarkistamistyötä

— Lisätään tietoa pohjavesiin kohdistuvista riskeistä ja toteutetaan pohjavesialueiden määrittystä ja luokittelua

— Edistetään valtakunnallisen pilaantuneiden maa-alueiden tutkimus- ja kunnostusohjelman toteutumista ja kunnostamisosaaamista

— Ympäristöllisissä luissa edesautetaan sujuvaa käsittelyä, valvontaa tehdään riskiperusteisesti, lupa- ja valvontamenettelyjä sähköistetään sekä toissijaisten ympäristövastuujärjestelmien kehittämistä jatketaan

— Alueidenkäytön ja rakentamisen edistämiseksi otetaan huomioon elinympäristön turvallisuus, terveellisyys ja viihtyisyys sekä kulttuuriympäristön arvot ja viherrakenne

— Toteutetaan kulttuuriympäristöstrategiaa ja edistetään kulttuuriympäristön hyvää hoitoa

— Edistetään valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevan valtioneuvoston päätöksen toimeenpanoa ja uudistuneiden tavoitteiden huomioonottamista kuntien kaavoituksessa

— Vaikutetaan luonnon monimuotoisuuden kadon pysäyttämiseen erityisesti luontotyyppien ja uhanalaisten lajien suojelun monipuolisella keinovalikoimalla, edistämällä Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmaa (METSO), tehostamalla soidensuojelua sekä käynnistämällä elinympäristöjen tilan parantamisen toimintaohjelmaa

— Yhdenmukaistetaan ja tehostetaan toimintatapoja Natura 2000 -verkoston suojelun toimeenpanossa ja alueita heikentävien toimien ennalta ehkäisemisessä; viimeistellään Natura-alueiden tilan arvioinnit.

Hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta

— Edistetään irtautumista fossiilisesta energiasta ja tuetaan vähähiilisiä ratkaisuja alueellisesti

— Tehostetaan jätealan lainsäädännön toimeenpanoa ja varaudutaan EU:n jätesäädöspaketin toimeenpanon myötä tuleviin muutoksiin

— Edistetään kiertotaloutta ja kestäviä julkisia hankintoja

— Edistetään luonnonvarojen kestävästä käytöstä

— Tuulivoimarakentamista ohjataan ympäristön, kansalaisten ja kokonaistaloudellisuuden kannalta optimaalisille paikoille

— Toteutetaan ympäristöhallinnon ilmastonmuutokseen sopeutumisen toimintaohjelmaa.

Kestävä kaupunkikehitys

— Kaupunkiseutujen vaikutuksiltaan merkittävien yleis- ja asemakaavojen laatimista tuetaan yhdyskuntarakenteen eheyttämiseksi, liikennetarpeen vähentämiseksi sekä palvelurakenteen kehittämiseksi. Parannetaan kaupunkiseutukokonaisuuksien suunnittelun edellytyksiä ja kehitetään yhteistyössä kuntien kanssa maaseuturakentamisen käytäntöjä alueiden erilaisuus huomioon ottaen.

Tunnuslukuja

Indikaattori	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 tavoite	2020 tavoite
METSO-alueiden suojelu, ha	3 382	4 500	4 500	4 500
Ympäristönsuojelun valvontatarkastukset, kpl	2 357	2 504	2 200	2 400
Valtion jätehuoltotyönä toteutetut pilaantuneiden alueiden tutkimukset, kpl	51	50	50	50
Valtion jätehuoltotyönä toteutetut pilaantuneiden alueiden kunnostukset, kpl	14	3	10	10
Palvelujen ja joukkoliikenteen järjestämistä tukeva taajamarakenne kaupunkiseuduilla (vähintään 20 as/ha alueella asuvan väestön osuus koko kaupunkiseudun väestöstä), %	63,9	63,9	63,9 ¹⁾	63,9

¹⁾ Ennuste

01. Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 34 888 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös korvauksiin, joita suoritetaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle seuraavista EU-asetuksiin ja EU-direktiiveihin perustuvista markkinavalvontatehtävistä:

- 1) sähkö- ja elektroniikkalaitteissa, pakkauksissa sekä paristoissa ja akuissa käytettävien vaarallisten aineiden käytön rajoittaminen ja pakkausten perusvaatimukset, raskasmetallipitoisuudet ja merkinnät
- 2) elohopeaa koskevan Euroopan unionin asetuksen (EU) 2017/852 edellyttämä lisätty elohopeaa sisältävien tuotteiden tuotantoa ja markkinoille saattamista koskevien kieltojen ja rajoitusten valvonta
- 3) otsonikerrosta heikentäviä aineita sekä fluorattuja kasvihuonekaasuja koskevien Euroopan unionin asetusten (EY) N:o 1005/2009 ja (EU) N:o 517/2014 edellyttämä laitteiden huoltajien pätevyys-toteaminen, rekisteröiminen ja valvonta
- 4) rakennustuotteet
- 5) rakennustuotteiden ekosuunnittelu ja energiamerkintä.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää korvauksiin Ympäristömerkintä Suomi Oy:lle Euroopan unionin ympäristömerkin myöntämijärjestelmän mukaisten tehtävien hoidosta, Tukesille korvauksiin CE-merkitsemättömien tuotteiden markkinavalvonnasta sekä valtionavustusten maksamiseen yliopistoille, korkeakouluille ja muille vastaaville tutkimustoimintaa harjoittaville yhteisöille ympäristöministeriön strategian tavoitteita tukevaan tutkimustoimintaan sekä sidosryhmille ympäristöministeriön strategian tavoitteita tukevaan viestintään ja matka-avustuksiin.

Selvitysosa: Ympäristöministeriö asettaa toiminnalleen seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2020, jotka tukevat pääluokan perusteluissa asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita.

Vaikuttavuustavoite**Toiminnallinen tulostavoite**

1. Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto

— Edistetään vesien- ja merenhoidon yhteensovittavaa toimeenpanoa, vahvistetaan toimien toteuttamista vesiensuojelun tehostamisohjelmalla ja uudistetaan vesiin liittyvää tiedonhallintaa

— Sisällytetään kestävä kehityksen tavoitteiden mukaiset toimet vesien- ja merenhoitoon ja Itämeren suojelun toimenpideohjelmaan

— Kehitetään metsien, soiden ja kosteikkojen suojelua sekä hoitoa vapaaehtoisuuteen perustuvilla keinoilla. Käynnistetään elinympäristöjen tilan parantamisen toimintaohjelman valmistelu ja toimeenpano

— Edesautetaan eri sektoreiden lainsäädännön ympäristömenettelyjen sujuvaa käsittelyä, sähköistetään lupa- ja valvontamenettelyjä, tehdään valvontaa riskiperusteisesti ja kehitetään toissijaisia ympäristövastuujärjestelmiä

— Toimeenpannaan kansallista ilmasuojeluohjelmaa 2030 sekä edistetään terveydelle haitallisten pienhiukkaspäästöjen ja mustahiilen vähentämistä

— Vahvistetaan lajien ja luontotyyppien suojelua, seurantaa ja inventointeja uusien uhanalaisuusarviointien perusteella

— Vahvistetaan kulttuuriympäristöjen ja -maisemien merkitystä laaja-alaisesti koko yhteiskunnassa

— Valmistellaan maankäyttö- ja rakennuslainsäädännön kokonaisuudistusta vastaamaan toimintaympäristön muutoksiin

2. Hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta

— Valmistellaan 1,5 asteen tavoitteen edellyttämät muutokset ilmastolakiin, pannaan toimeen keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmaa ja energia- ja ilmastostrategiaa sekä aloitetaan uuden keskipitkän aikavälin suunnitelman tai päivityksen ja ilmastolain muutosten valmistelu.

Vauhditetaan kuntien ja alueiden ilmastotyötä

— Vaikutetaan ympäristö- ja ilmastonäkökohtien huomioon ottamiseen maatalous-, metsä- ja energiasektorilla sekä muussa biotaloudessa. Toimeenpannaan ravinteiden kierrätysohjelmaa ja osallistutaan Itämeren alueen ravinteiden kierrätysstrategian laatimiseen

Vaikuttavuustavoite**Toiminnallinen tulostavoite**

3. Kestävä kaupunkikehitys	<p>— Toimeenpannaan valtakunnallista jätesuunnitelmaa ja muovitiekarttaa sekä kehitetään lainsäädäntöä</p> <p>— Laaditaan strateginen kiertotalouden edistämishjelma yhdessä keskeisten ministeriöiden kanssa</p> <p>— Edistetään kestäviä julkisia hankintoja sekä vapaaehtoisten ns. green deal -sopimusten käyttöönottoa</p> <p>— Edistetään rakennuskannan energia- tehokkuutta, rakentamisen laatua, rakennusten kosteusturvallisuutta ja hyvää sisäilmastoa</p> <p>— Edistetään uusiutuvan energian hyödyntämistä, puurakentamista ja rakennetun ympäristön vähähiilisyttä</p> <p>— Valmistellaan toimia rakentamisen ympäristökuormituksen vähentämiseksi sekä materiaali- ja resurssitehokkuuden parantamiseksi</p> <p>— Parannetaan kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen toimivuutta ja kestävyttä kumppanuuslähtöisesti</p> <p>— Edistetään asuntomarkkinoiden toimivuutta ja monimuotoisten asuinalueiden kehittymistä</p> <p>— Vahvistetaan ihmisten hyvinvointia turvaamalla ja kehittämällä asumisolojen ja lähiympäristön laatua</p> <p>— Vahvistetaan luonnon terveys- ja hyvinvointivaikutuksia edistämällä luonnon virkistyskäyttöä ja kestävää luontomatkailua sekä parantamalla viherympäristöjen laatua</p>
----------------------------	--

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	27 127	27 027	35 688
Bruttotulot	682	800	800
Nettomenot	26 445	26 227	34 888
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	14 931		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	15 520		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

HELCOM-maksun korotus (siirto momentille 35.10.66)	-36
Ikääntyneiden asumisen toimintaohjelma (siirto momentilta 35.20.55) (HO 2019)	450
Jätetiedon raportointi ja tilastointi -tietojärjestelmähanke (HO 2019 kertaluonteinen)	1 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Jätetietojärjestelmän ylläpitorahoitus (HO 2019)	150
Kansainvälinen musta hiili -aloite CCAC (siirto momentilta 35.10.66)	100
Kiertotalouden edistämishjelman toteuttaminen (HO 2019)	80
Laajennettu hankintatuki (-1 htv) (siirto momentille 23.01.01)	-100
Luonnonsuojelun rahoituksen kasvattaminen (HO 2019 kertaluonteinen)	3 000
Luonnonsuojelun rahoitus (HO 2019)	4 400
Sähköisen markkinapaikan ylläpito	215
Siirto momentille 23.01.01 (-1 htv)	-118
Siirtyvien erien leikkaus	800
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-11
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-132
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	283
Palkkausten tarkistukset	-46
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	65
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-1 060
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-56
Tasomuutos	-323
Yhteensä	8 661

2020 talousarvio	34 888 000
2019 talousarvio	26 227 000
2018 tilinpäätös	27 034 000

04. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 23 374 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Suomen ympäristökeskus (SYKE) kehittää uutta tietoa ja uusia ratkaisumalleja kestäväen kehityksen edistämiseksi valtioneuvoston, muun julkisen hallinnon ja elinkeinoelämän käyttöön. Ratkaisujen pohjaksi SYKE tuottaa tietoa ympäristöstä, sen tilan kehityksestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä sekä arvioi vaihtoehtoisia kehityssuuntia. SYKE huolehtii myös useista EU-lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten edellyttämistä raportoinneista sekä hoitaa eräitä ympäristövalvonnan ja muita viranomaistehtäviä.

SYKE hoitaa myös maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia vesivarojen käytön ja hoidon tehtäviä. SYKE:n toimintamenoista näihin tehtäviin kohdennetaan noin 1 500 000 euroa. SYKE:n toimintamäärärahaa arvioidaan käytettävän näihin tehtäviin noin 20 henkilötyövuoden ja erillisrahoitusta noin 16 henkilötyövuoden kustannusten kattamiseen. Muutokset tarkennetaan yhteisen suunnittelun kautta.

SYKE keskittyy kansallisesti Agenda 2030:n toimeenpanossa erityisesti Hiilineutraali ja resurs-siviisas Suomi -tavoitteen edistämiseen.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Vaikuttavuustavoitteet ovat:

1) Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto

Luonnon monimuotoisuus vahvistuu ja elinympäristöt parantavat ihmisten hyvinvointia ja terveyttä. Itämeren sekä vesistöjen ja pohjavesien tila paranee. Vesivarojen käytössä ennakoidaan luonnonolosuhteiden muutokset. Kansainvälinen vesiyhteistyö kasvaa. Ympäristöriskit ennakoidaan ja tunnistetaan.

2) Hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta

Kansalliset ja kansainväliset toimet tukevat hiilineutraaliuden saavuttamista sekä ilmastonmuutoksen sopeutumista. Kierto- ja biotalous vahvistuvat kestäväällä tavalla edistäen vesi- ja muiden luonnonvarojen käytön kestävyyttä, vähentämällä jätteiden määrää, uudistaen samalla liiketoimintaa ja parantaen kilpailukykyä.

3) Kestävä kaupunkikehitys

Kaupunkiseuduilla ja alueilla tehtävät toimet tukevat ilmastonmuutoksen hillintää, luonnonvarojen käytön kestävyyttä sekä vahvistavat luonnon kirjoa. Asuinympäristöjen sosiaalinen ja ekologinen kestävyys vahvistuu. Kaupunkiseutujen ja maaseutualueiden kehittyminen tukevat toisiaan.

4) Ympäristötiedon käyttämisen vahvistaminen ja tuottaminen

Ympäristöä koskeva tieto on käyttäjien kannalta merkityksellistä, avointa, luotettavaa ja helposti saavutettavaa. Tiedon tuotanto on ennakoivaa. Uudenlaisia teknologioita hyödyntävät toimintamallit tukevat julkishallinnon uudistuksia ja kestävien liiketoimintamallien vahvistusta myös kansainvälisesti.

5) Paikallisten ja alueellisten kestävien ratkaisujen tuottaminen kokeilujen ja verkostojen avulla

Alueelliset ja paikalliset verkostot tuottavat käytännön ratkaisumalleja vahvistaen yhteiskunnan ekologista, taloudellista ja sosiaalista kestävyyttä kansallisesti ja kansainvälisesti. Verkostoja tuotetaan vuorovaikutteisesti kestävyyttä edistävien murrosten nopeuttamiseksi.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Tuotokset ja laadunhallinta

Ympäristöministeriö asettaa Suomen ympäristökeskuksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle seuraavat tulostavoitteet:

— SYKE varmistaa tieteellisen toimintansa laadun sekä ylläpitää ammatillisten ja tieteellisten julkaisujen määrän suhteessa työpanokseen vähintään nykyisellä tasolla

— SYKE vahvistaa sähköisten tiedonvälityskanavien käyttöä ympäristöä koskevan tiedon jakamisessa

— SYKE huolehtii sekä julkisoikeudellisen että liiketaloudellisen toimintansa kustannusvastavuudesta

— SYKE huolehtii palvelukyvystään erityisesti tulohajautuksen ministeriöiden sekä aluehallinnon kannalta tarkasteltuna

— SYKE huolehtii toimintaansa koskevan viestinnän laadusta.

SYKE keskittyy toiminnassaan:

— ilmastomuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen, erityisesti näihin liittyviin ohjausjärjestelmiin ja -keinoihin sekä toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointiin ja seurantaan

— vesistöjen, pohjavesien ja Itämeren suojelun, hoidon ja kestävä käytön edistämiseen sekä Itämereen ja vesiin kohdistuvien paineiden vaikutuksiin ja tilan seurantaan sekä Itämereen ja vesistöihin liittyvien ohjausjärjestelmien ja -keinojen kehittämiseen

— kiertotalouden ja biotalouden kestävyys arviointiin ja edistämiseen ja materiaalien ja energian käytön tehokkuuden lisäämiseen

— luonnonvarojen käytön kestävyys ja vaikutusten arvioinnin edistämiseen sekä uudentyyppisten riskien tunnistamiseen ja ratkaisujen löytämiseen

— luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseen ja turvaamiseen, luonnon kestävä käytön ja ekosysteemien toimintaan perustuvien palveluiden ylläpidon edistämiseen ja ratkaisuihin sekä luonnonvarapalveluihin perustuvan liiketoiminnan edistämiseen

— kestävä kaupunkistumista, maankäyttöä, rakennettua ympäristöä ja liikennejärjestelmiä koskevan tiedon tuottamiseen ja jakamiseen sekä käyttötarpeiden yhteensovittamista tukevien ohjauskeinojen kehittämiseen.

Taloudellisuus

SYKE:n tuloarvio vuodelle 2020 on 32,0 milj. euroa. Tuotoista 3,0 milj. euroa kertyy maksupöytäkirjan mukaisen maksullisen toiminnan tuloista, joista vientitoiminnan osuudeksi arvioidaan noin kolmannes.

Yhteistoiminnan kustannusten korvauksia kertyy 9,2 milj. euroa ja yhteisrahoitteisen toiminnan tuottoja 19,8 milj. euroa. EU:n osuus yhteistoiminnan kustannusten korvauksista ja yhteisrahoitteisesta rahoituksesta on yhteensä n. 7,5 milj. euroa, josta 5 milj. on yhteisrahoitteista.

Tuottavuus

SYKE parantaa tuottavuutta kehittämällä verkostoyhteistyötä kansallisesti ja kansainvälisesti, uudistamalla toimintaprosessejaan ja tietojärjestelmiä sekä laajentamalla sähköisiä verkkopalveluja. Tuottavuutta nostetaan myös tukitoiminnoissa mm. hankintatoimen prosesseja kehittämällä.

Merentutkimuksen kansallista koordinaatiota ja tutkimusinfrastruktuuria edistetään kansallisten tutkimusinfrastruktuurin ja -laitosten mukaisesti. Koko ympäristöhallinnon tuottavuutta parannetaan muun muassa kehittämällä ympäristön seuranta ja tietojärjestelmiä sekä lisäämällä seurantaan perustuvan raportoinnin automatisointia ja tietovarantoihin liittyvää yhteistyötä. Uudet toimintamallit parantavat tuottavuutta myös aluehallinnon vastuulla olevissa tehtävissä.

Tuottavuutta parannetaan myös monipuolistamalla valtion tutkimuslaitosten, yliopistojen ja yritysten kanssa tehtävää tutkimusyhteistyötä sekä kehittämällä yhdessä seurantamenetelmiä ja hyödyntämällä seurannassa uusia yhteistyömalleja sekä lisäämällä edelleen toimitila-, laboratorio- ja tutkimusinfrastruktuuriyhteistyötä.

SYKE:n kokonaishenkilötyövuosien arvioidaan olevan noin 565 vuonna 2020. Toimintamomentin suoralla budjettirahoituksella palkatun henkilöstön määrä vastaa 244 henkilötyövuotta. Henkilöstön määrä riippuu ensisijaisesti ulkopuolisen rahoituksen kehittymisestä. Henkilöstövoimavaroja kohdennetaan strategisten tavoitteiden sekä käytettävissä olevan rahoituksen mukaisesti.

Suomen ympäristökeskuksen henkilötyövuodet vuosina 2018—2020

	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
	558	563	565

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	56 252	52 024	55 374
Bruttotulot	31 863	29 000	32 000
Nettomenot	24 389	23 024	23 374
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	8 172		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	8 094		

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	12 307	11 200	11 800
— EU:lta saatava rahoitus	5 276	4 800	5 000
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	3 067	3 300	3 000
Tuotot yhteensä	20 650	19 300	19 800
Hankkeiden kokonaiskustannukset	27 851	27 571	27 500
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-7 201	-8 271	-7 700
Omarahoitusosuus, %	26	30	28

Yhteisrahoitteisten hankkeiden kustannusvastaavuus vaihtelee hanketyypeittäin ja määräytyy eri rahoittajatahojen rahoitusehtojen mukaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ympäristötutkimuksen ja ympäristöhallinnon resurssit (HO 2019)	460
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-18
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-118
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	324
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-64
Palkkausten tarkistukset	-54
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	74
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-65
Tasomuutos	-189
Yhteensä	350

2020 talousarvio	23 374 000
2019 talousarvio	23 024 000
2018 tilinpäätös	24 311 000

29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 435 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	3 000
Yhteensä	3 000

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	9 435 000
2019 talousarvio	6 435 000
2018 tilinpäätös	7 711 639

65. Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 730 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) avustuksiin valtakunnallisille luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille
- 2) avustuksiin valtakunnallisille asunto- ja rakennusalan järjestöille
- 3) saariston kehityksen edistämiseksi annetun lain (494/1981) 12 §:n mukaisiin avustuksiin saariston ympäristönhoitoa edistäviin hankkeisiin
- 4) saaristoalueiden ja tunturialueiden jätehuoltoon edistävän toiminnan tukemiseen
- 5) kestävästä kehityksestä, kulttuuriympäristön vaalimisesta sekä muuta ympäristökasvatusta ja -valistusta edistävien valtakunnallisesti ja alueellisesti merkittävien projektiluonteisten hankkeiden tukemiseen.

Selvitysosa: Määräraha käytetään yleisavustuksiin valtakunnallisille luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille sekä valtakunnallisille asunto- ja rakennusalan järjestöille niiden perustointiin. Määrärahalla tuetaan myös saariston ympäristönhoitoa sekä saaristoalueiden ja tunturi-alueiden jätehuoltoa. Lisäksi määrärahalla tuetaan kestävää kehitystä, kulttuuriympäristön vaalimista sekä muuta ympäristökasvatusta ja -valistusta edistäviä valtakunnallisesti ja alueellisesti merkittäviä hankkeita. Harkinnassa huomioidaan avustuksen tarpeellisuus toiminnan laatuun ja laajuuteen sekä yhteisön talouteen ja muihin tukiin nähden.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Järjestöjen avustukset	-100
Metsästäjäliitto ry	-100
Yhteensä	-200
<hr/>	
2020 talousarvio	1 730 000
2019 talousarvio	1 930 000
2018 tilinpäätös	2 435 000

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu

Selvitysosa: Lukuun on budjetoitu ympäristön- ja luonnonsuojelua edistävään toimintaan hallinnonalalla ja ympäristötehtäviä aluehallinnossa hoitavissa virastoissa pääosin käytettävät määrärahat.

1. Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto

Tavoitteena on erityisesti parantaa Itämeren, sisävesien ja pohjavesien tilaa, vähentää vesiin kohdistuvia paineita, ravinteiden ja haitallisten aineiden kuormitusta, pilaantuneesta maaperästä aiheutuvia ympäristö- ja terveystriskejä.

Itämeren ja vesien suojelua ohjaavat vesien- ja merenhoidon suunnitelmat sekä kansainväliset sitoumukset. Tehostetaan näiden suunnitelmien ja sitoumuksien toimeenpanoa ja kehitetään uusia ja vaikuttavia toimia vesien ja meren hyvän tilan saavuttamiseksi. Vesiensuojelun tehostamisohjelman toteutusta jatketaan. Vedenalaisen meriluonnon inventoinneilla tuetaan Itämeren suojelua ja ohjataan luonnonvarojen kestävä käyttön suunnittelua. Jatketaan yhteistyötä Itämeren suojelukomission (HELCOM) toimenpideohjelman ja EU:n Itämeren alueen strategian toimeenpanemiseksi ja johdetaan HELCOM:n puheenjohtajana (2018—2020) Itämeren suojelun toimintaohjelman päivittämis- sekä HELCOM:n ravinteidenkierrätysstrategian laatimistyötä.

Ympäristölupien ja ympäristöllisten arviointien käsittelyn sujuvuutta edesautetaan ja kokonaisuutta tehostetaan. Tavoitteena on, että investointihankkeiden ympäristöä koskevat lupa- ja arviointimenettelyt etenevät sujuvasti ympäristönsuojelun korkeasta tasosta tinkimättä.

Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuuden (2017—2019) aikana on selvitetty hyviä ympäristövaikutusten arviointikäytäntöjä arktisilla alueilla. Näitä koskevia suosituksia nostetaan esiin kansallisesti ja kansainvälisesti.

Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön strategian mukaisen toimintaohjelman toteutusta jatketaan ja valmistaudutaan uuden kansallisen strategian sekä alueellisten toimintaohjelmien laatimiseen 2020 jälkeiselle ajalle. Kansallispuistoverkosta laajennetaan ja luonnonsuojelualueverkosta täydennetään jatkamalla yksityisomistuksessa olevien luonnonsuojeluun varattujen alueiden hankintaa ja korvausmenettelyjä. Arvioidaan Soidensuojelun täydennysehdotuksen toteutuminen ja vaikuttavuus sekä edistetään soidensuojelua. Tehostetaan Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) toteutusta.

Käynnistetään elinympäristöjen tilan parantamisen toimintaohjelman valmistelu ja toimeenpano. Luonnonsuojelualueilla ja muilla arvokkailla alueilla ennallistetaan metsiä ja soita sekä kunnostetaan ja hoidetaan uhanalaisia luontotyyppejä kuten perinnebiotooppeja, lehtoja ja lintukosteikkoja. Lisäksi parannetaan luontotiedon laatua ja sen saatavuutta luontotyyppi- ja lajistoinventointien, seurannan sekä tiedonhallinnan kehittämisen avulla. Luontotyyppien ja lajien uusien uhanalaisuusarviointien sekä luonto- ja lintudirektiivien raportointien perusteella kohdennetaan suojelutoimet Suomen luonnonkeskeisten uhkien torjumiseksi. Tuloksista viestitään aktiivisesti. Luonnonsuojelulain mukaisten maisemanhoitoalueiden valmistelua ja kansallisten kaupunkipuistojen verkoston kehittämistä jatketaan.

Uhanalaisten lajien suojelun toimintaohjelmaa toteutetaan mm. turvaamalla kiireellisesti suojeltavien lajien esiintymiä. Suomen arvokkaat perinnebiotoopit inventoidaan ja niiden hoitoa tehostetaan.

Pilaantuneiden riskikohteiksi luokiteltavien maa- ja pohjavesialueiden tutkimista ja kunnostamista edistetään valtakunnallisen tutkimus- ja kunnostusohjelman mukaisesti. Kiireellisiä isännättömiä kohteita kunnostetaan uudistuvan valtion jätehuoltojärjestelmän sekä öljysuojarahaston JASKA-hankkeen kautta.

Varaudutaan merkittäviin ympäristö- ja kemikaaliturvallisuusriskeihin sekä jatketaan riskejä aiheuttavaan yritystoimintaan liittyvien toissijaisten ympäristövastuujärjestelmien kehittämistä. Kansallisen vaarallisia kemikaaleja koskevan ohjelman ohjelmakausi päättyy 2020. Arvioidaan toimenpiteiden toteutumista ja tarvittaessa laaditaan uusi ohjelma.

Ilman epäpuhtauksista aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja vähennetään. Kansallinen ilman-suojeluohjelma 2030 toimeenpannaan.

2. Hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta

Ilmastonmuutoksen hillintä ja muutokseen sopeutumisen EU:n vuosiin 2020—2050 ulottuvien ilmasto- ja energiatarvoitteiden saavuttamiseksi edellyttävät tehokkaita toimia. Vaikutetaan aktiivisesti Pariisin sopimuksen toimeenpanoon ja muuhun kansainväliseen ilmastoyhteistyöhön. Osallistutaan ja vaikutetaan EU:n vuoteen 2030 ulottuvan ilmasto- ja energiapaketin toimeenpanoon sekä mahdolliseen 2030 tavoitteiden päivittämiseen.

Lisätään ilmastopolitiikan pitkäjänteisyyttä, suunnitelmallisuutta sekä toimien kustannustehokkuutta panemalla toimeen vuoteen 2030 ulottuvan keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman mukaisia toimia ja raportoimalla niistä eduskunnalle ilmastolain mukaisesti. Samanlaisesti aloitetaan uuden keskipitkän aikavälin suunnitelman tai päivityksen ja ilmastolain muutosten valmistelu.

Ilmastotoimien kustannustehokkuus sekä EU- ja kansainvälinen vaikuttaminen edellyttävät tuekseen tutkittua tietoa. Tuetaan ilmastopolitiikan suunnittelua ja päätöksentekoa kansallisen ilmastopaneelin avulla.

Kehitetään yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa tapoja edesauttaa vähähiilisiä ja energiatehokkaita ratkaisuja sekä innovaatioita julkisella sektorilla sekä kuluttajavalinnoissa. Vauhditetaan ilmastotyötä kunnissa ja alueilla.

Edistetään puurakentamista puurakentamisen ohjelman suunnitelman mukaisesti. Ohjelma perustuu energia- ja ilmastostrategian toteuttamiseen. Vuonna 2020 toteutetaan suunnitellusti mm. tutkimus- ja kehitystyötä liittyen puun käytön erityiskysymyksiin tiivistyvien kaupunkien rakentamisessa ja suurten puurakenteiden käytössä sekä edistetään alueellisten osaamiskeskittymien muodostumista.

Jatketaan toimia kiertotalouteen siirtymiseksi mm. lainsäädäntöä ja vapaaehtoisia sopimuksia kehittämällä, hyödyntämällä ja kehittämällä sähköisiä alustoja ja tietojärjestelmiä sekä toteuttamalla kokeiluja. Tavoitteena on luonnonvarojen hyödyntäminen materiaali- ja energiatehokkaasti ja pyrkimys materiaalien suljettuun kiertoon, joka vähentää kasvihuonekaasupäästöjä ja jätettä eikä vaarana luonnon ekosysteemipalveluja.

Jatketaan ravinteiden kierrätysohjelman (RAKI) toimeenpanoa, jolla tehostetaan biomassojen ja jätevesien ravinteiden talteenottoa ja hyödyntämistä, edistetään haitta-aineita vähentävien menetelmien ja ravinteita kierrättävien yhteistyökokonaisuuksien syntymistä sekä ravinteiden kierrätyksen uudenlaisia ohjauskeinoja fosforivarojen säästämiseksi sekä vesien ja Itämeren hyvän tilan edistämiseksi.

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien toiminnalliset tavoitteet on asetettu momentin 35.10.52 perusteluissa.

20. Ympäristövahinkojen torjunta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) ympäristövahinkojen ehkäisemisestä, rajoittamisesta ja torjunnan järjestämisestä, näihin toimiin välittömästi liittyvistä tutkimuksista ja selvityksistä sekä avustusten takaisinperinnästä johtuvista oikeudenkäynneistä ja konkurssimenettelyistä aiheutuviin menoihin
- 2) menoihin, jotka aiheutuvat toimivaltaiselle viranomaiselle siitä, että laittomasti tehtyjen kansainvälisten jätesierrojen jätteet palautetaan tai käsitellään asianmukaisesti, eikä kaikkia kustannuksia aina saada heti perityksi aiheuttajalta
- 3) enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään menoihin, jotka aiheutuvat valtiolle ympäristövahinkojen ehkäisemisestä, rajoittamisesta ja torjunnan järjestämisestä ympäristön pilaantumisesta tai muusta haitallisesta muuttumisesta johtuvissa vaaratilanteissa. Viranomaisten tarve toimia koskee erityisesti maksukyvyttömyystilanteita ja tilanteita, joissa vastuutaho on tuntematon tai tavoittamattomissa. Viranomaiselle aiheutuvat kustannukset ovat tapauskohtaisia ja vaikeasti en-

nakoitavia. Kustannusten takaisinperintä laissa määritellyltä vastuutaholta voi asian luonteen vuoksi olla vaikea toteuttaa.

Ympäristönsuojelulakiin on lisätty säännös (1077/2018) valtion valvontaviranomaisten toimival-
lasta ryhtyä välttämättömiin toimiin ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi ja rajoittamiseksi,
jos pilaantumisen vaaraa aiheuttavasta toiminnasta aiheutuu tai uhkaa aiheutua vakavaa vaaraa
tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle ja jos tarvittavien toimien suorittaminen ei kuulu
pelastuslain nojalla pelastustoimintaan. Toimiin voidaan ryhtyä, jos toimien toteuttamista ei voi-
da varmistaa tavanomaisessa hallintopakkomenettelyssä tai jos toiminnasta vastaavaa tahoja ei
saada selville. Säännös tuli voimaan 1.1.2019.

Menot, jotka aiheutuvat laittomien kansainvälisten jätesiirottojen palauttamisesta toimivaltaiselle
viranomaiselle, peritään takaisin jätteen viejältä ja tuloutetaan momentille 12.35.99. Korvauksia
arvioidaan saatavan 150 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hituran kaivoksen sulkemisen II vaihe	-16 300
Vesiensuojelun tehostamisohjelman toteuttaminen	2 500
Yhteensä	-13 800
2020 talousarvio	4 400 000
2019 talousarvio	18 200 000
2018 tilinpäätös	7 100 000

21. Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 30 340 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) elinympäristöjen tilan parantamisen toimintaohjelman valmisteluun ja toimeenpanoon sekä yksityisten luonnonsuojelualueiden ja muiden luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden sekä maisema-alueiden inventointiin, merkintään ja hoitoon
- 2) Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) toimeenpanon edistämiseen
- 3) uhanalaisten eliölajien seurantaan, suojeluun ja hoitoon sekä niihin liittyvien työryhmien toimintaan, rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen ehkäisemiseen sekä vahingoittuneiden luonnonvaraisten eläinten ja EU:n CITES-asetuksen edellyttämän eläinten hoidon järjestämiseen
- 4) luonnonsuojelusuunnitteluun ja maa-aineslain soveltamiseen sekä pohjavesien suojeluun liittyvään suunnitteluun ja kunnostamiseen
- 5) enintään 107 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin, edellä olevien perustelujen mukaisiin tehtäviin
- 6) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää kohdissa 1)–3) myös avustusten maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahalla tehostetaan METSO-ohjelman toteutusta ja soiden suojelua sekä inventoidaan ja seurataan uhanalaisia ja luonnonsuojelulain suojeltavia luontotyyppisiä, perinnebiotooppeja sekä Natura-alueiden harjumetsiä. Tehdään puuttuvat Natura-alueiden tilan arvioinnit ja tarvittavia suunnitelmia. Toteutetaan luonnonsuojelun kehittämiseksi tarvittavat selvitykset. Toimeenpannaan lajiensuojelun toimintaohjelmaa ja käynnistetään pölyttäjäseuranta.

Määrärahaa käytetään pääosin kymmenvuotisen elinympäristöjen tilan parantamisen toimintaohjelman valmisteluun ja toimeenpanoon. Ohjelmalla suojellaan, kunnostetaan ja hoidetaan alkuvaiheessa etenkin soiden, lintukosteikkojen ja perinnebiotooppien ja jatkossa myös muiden uhanalaisten elinympäristöjen heikentyneitä kohteita ja parannetaan uhanalaisten luontotyyppien ja lajien suojelutasoa. Ohjelman puitteissa parannetaan myös luonnonsuojelua edistävän luontotiedon laatua, kattavuutta ja saatavuutta.

Maatalouden ympäristökorvausten kohdentamisen tueksi viedään päätökseen valtakunnallinen perinnebiotooppien inventointi koko maassa vuoden 2021 loppuun mennessä. Luonnonsuojelulain mukaisten maisemanhoitoalueiden valmistelua edistetään. Toteutetaan maa-ainesten kestävä käyttöön ja maa-ainesten ottoalueiden kunnostukseen liittyviä hankkeita.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Heinolan Lintutarhan toiminnan jatkon varmistaminen	-50
Luonnonsuojelun rahoituksen kasvattaminen (HO 2019 kertaluonteinen)	15 600
Luonnonsuojelun rahoitus (HO 2019)	12 100
Yhteensä	27 650
2020 talousarvio	30 340 000
2019 talousarvio	2 690 000
2018 tilinpäätös	2 440 000

22. Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 20 235 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Itämeren ja vesiensuojelun sekä niitä ohjaavien vesien- ja merenhoidon suunnitelmien ja toimeenpanon edistämiseen sekä ympäristön tilan ja vaikuttavuuden arvioinnin kehittämiseen
- 2) vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön edistämiseen
- 3) ravinteiden kierrätyksen edistämiseen vesien rehevöitymisen vähentämiseksi
- 4) maaperänsuojeluun ja ympäristön kunnostustoimintaan liittyvän tutkimus-, riskinarviointi- ja -hallintatoiminnan kehittämiseen sekä seurantaan
- 5) ympäristötehtävien näytteenoton, laboratoriopalvelujen, tiedonhallinnan ja muiden palvelujen hankintaan
- 6) ympäristötiedon tuottamiseen

- 7) ympäristötehtäviin liittyviin yhteisiin kehittämishankkeisiin ja koulutuksen järjestämiseen
- 8) päästövähennystavoitteisiin ja kansainvälisiin ilmastoneuvotteluihin liittyviin selvityksiin sekä ilmastopolitiikan kehittämiseen ja toimeenpanoon
- 9) ilmastomuutoksen hillinnän edistämiseen alueidenkäytössä
- 10) bio- ja kiertotaloutta edistäviin kehittämistehtäviin ja hankkeisiin
- 11) kierrätystä edistävän sääntelyn ja ratkaisujen valmisteluun
- 12) enintään 161 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen, josta enintään 22 henkilötyövuotta määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen kohdan 7) sekä 100 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen ja 39 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen muiden kohtien tehtäviin
- 13) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.
- Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.
- Määrärahaa saa käyttää myös avustusten maksamiseen.
- Momentille nettoutetaan työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Vesiensuojelun tehostamisohjelma	3 000 000
Itämeren ja vesien suojelun edistäminen	6 890 000
Ympäristötehtävien palvelujen hankinta	4 125 000
Ympäristön kunnostamisen ja maaperänsuojelun kehittäminen	1 350 000
Ympäristötehtävien ohjaus ja kehittäminen	1 200 000
Kiertotalouden edistäminen	420 000
Ilmastopaneeli ja ilmastohankkeet	1 910 000
Ympäristötutkimuksen ja ympäristöhallinnon resurssit	1 340 000
Yhteensä	20 235 000

Määrärahasta käytetään 9 890 000 euroa vesien ja Itämeren suojelun edistämiseen, vesiensuojelun tehostamisohjelmaan, vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalveluiden kannalta tärkeiden alueiden kartoitukseen (VELMU-ohjelma), pohjavesien ja pienvesien suojelun edistämiseen, pohjavesialueiden määrittämiseen ja luokitteluun sekä ympäristön tilan ja vaikuttavuuden arvioinnin kehittämiseen. Määrärahaa käytetään myös toimenpiteisiin, joilla tehostetaan ravinteiden kierrätystä ja toimia Itämeren ja vesien suojelemiseksi.

Määrärahasta käytetään ympäristöhallinnon tarvitsemien laboratorio- ja muiden ympäristötehtävien sekä tiedonhallinnan palveluiden hankintaan 4 125 000 euroa.

Määrärahasta käytetään 420 000 euroa kiertotalouden strategiseen edistämishjelmaan ja muuhun kiertotalouden edistämiseen.

Määrärahaa käytetään 1 350 000 euroa maaperänsuojeluun sekä pilaantuneisiin maa- ja pohja-vesialueisiin liittyvän tutkimus- ja kunnostamistoiminnan ja seurannan kehittämiseen.

Määrärahaa käytetään myös kansainvälisten ilmastoneuvottelujen ja päästövähennysten sekä ilmastopolitiikan kehittämisen edellyttämiin selvityksiin, keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman toimeenpanoon ja kuntien sekä alueiden ilmastotyön vauhdittamiseen, pitkän aikavälin ilmastosuunnitelmien valmisteluun sekä ilmastopaneelin toimintaan.

Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös ympäristötehtävien ohjauksen ja hoidon vahvistamiseen sekä ympäristöhallinnon yhteisiin kehittämishankkeisiin.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ilmastopaneeli (HO 2019)	450
Ilmastopaneelin sihteeristön palkkaus	-150
Kiertotalouden edistämishankkeen toteuttaminen (HO 2019)	420
Ravinteiden kierrätys -hanke (HO 2019 kertaluonteinen)	2 500
Vesiensuojelun tehostamisohjelman toteuttaminen	-1 500
Ympäristötutkimuksen ja ympäristöhallinnon resurssit (HO 2019)	1 340
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-1 000
Yhteensä	2 060
2020 talousarvio	20 235 000
2019 talousarvio	18 175 000
2018 tilinpäätös	16 525 000

52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 57 844 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön ohjauksessa toteutettaviin Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin seuraavasti:

- 1) Metsähallituksen hallinnassa olevien kansallispuistojen, muiden luonnonsuojelualueiden ja -kohteiden, erämaa-alueiden sekä julkisten hallintotehtävien hallinnassa olevien kulttuurikohteiden käytön, hoidon, ennallistamisen, seurannan ja opastustoiminnan menoihin sekä yksityisten suojelualueiden hoitomenoihin
- 2) luonnonsuojelualueilla ja -kohteilla niiden suojelutarkoitusta palvelemaan rakentamiseen sekä olemassa olevien rakennusten, rakennelmien, teiden ja tieosuuksien perusparantamis-, korjaus-, kunnossapito- ja purkumenojen maksamiseen samoin kuin luonnonsuojelualueilla sijaitsevien tai niitä varten tarvittavien rakennusten ostamiseen
- 3) sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankkimiseen, joiden taloudellinen käyttöaika on yli kolme vuotta
- 4) tietojärjestelmien, mukaan lukien luonnonsuojeluhallinnolle yhteisten ULJAS-paikkatietojärjestelmien, kehittämiseen ja ylläpitoon.

Lisäksi Metsähallitus saa käyttää näihin julkisiin hallintotehtäviin Metsähallitukselle kertyvät sellaiset julkisten hallintotehtävien tulot, jotka kuuluvat ympäristöministeriön toimialaan.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Toiminnan vaikuttavuustavoitteet ympäristöministeriön toimialan osalta ovat:

- Lajien ja luontotyyppien suojelutaso paranee tuoreen tiedon mukaan priorisoiduilla toimenpiteillä
- Natura 2000- ja luonnonsuojelualueverkoston luonnontila paranee
- Kulttuurihistoriallisen kiinteistövarallisuuden arvo säilyy
- Luonnossa virkistäytyminen lisää hyvinvointia ja luonnon arvostusta, jota tuetaan aktiivisella viestinnällä.

Selvitysosa: Ympäristöministeriö asettaa Metsähallituksen toiminnalliselle tuloksellisuu-delle seuraavat alustavat tulostavoitteet:

Määrälliset tavoitteet

	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 tavoite
Natura-alueiden tila-arviointien (NATA) päivitysten lukumäärä ¹⁾	-	-	-	150
Heikentyneiden elinympäristöjen tilan parantaminen (ha)	5 746	6 219	5 990	7 450
Laji-inventoinnit; esiintymätarkistukset (kpl)	6 409	14 349	9 000	18 000
Kokonaiskäyntimäärät: kansallispuistot ja muut yleisökohteet (kpl)	7 927 492	8 041 019	8 180 000	8 300 000
Luontokeskusten ja maastopalveluiden asiakastyytyväisyys (1—5 arviointiasteikko)	4,34	4,40	4,41	4,42

¹⁾ Uusi tavoite

Metsähallitus

- osallistuu elinympäristöjen tilan parantamisen toimintaohjelman toteuttamiseen yhteistyössä ELY-keskusten kanssa
- parantaa lajien ja luontotyyppien suojelutasoa lisäämällä merkittävästi niihin kohdistuvia suo-jelu- ja hoitotoimia ja täydentämällä tietopohjaa
- osallistuu elinympäristöjen tilan parantamisen toimintaohjelmaan
- osallistuu merenhoidon suunnitteluun ja toimeenpanoon ja kehittää sisävesien monimuotoi-suuden suojelua
- lisää Natura 2000 - ja muilla suojelualueilla hoito- ja ennallistamistoimia tavoitteena alueiden luonnontilan, kytkeytyneisyyden ja ekosysteemipalveluiden toiminnan parantaminen sekä vastaa koko suojelualueverkon tilan seurannasta
- vastaa luonnonsuojelualueiden, luontotyyppien ja lajiston tietojärjestelmien kehittämisestä ja tietosisältöjen laadun parantamisesta mukaan luettuna uhanalaisten lajien tiedonhallinta

— ylläpitää ja hoitaa kulttuurihistoriallista kiinteistövarallisuutta valtion kiinteistöstrategian periaatteiden mukaisesti

— parantaa luonnonsuojelualueiden ekologista kestävyyttä sekä luontomatkailun ja luonnon virkistyskäytön edellytyksiä muun muassa vähentämällä suunnitelmallisesti suojelualueiden retkeily- ja opastusvarustuksen korjausvelkaa

— edistää luonnonsuojelualueiden kiinteistönmuodostusta ja rajojen maastomerkintää

— viestii luonnon monimuotoisuuden suojelusta ja käyttömahdollisuuksista edistämällä luonnossa virkistäytymisestä koituvia myönteisiä vaikutuksia.

Metsähallituksen ympäristöministeriön toimialaan kuuluvista julkisista hallintotehtävistä arvioidaan Metsähallitukselle kertyvän tuloja arviolta 5 700 000 euroa, josta noin 300 000 euroa on tarpeettomien kiinteistöjen myyntituottoja.

Muut tunnusluvut

	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 esitys
Kansallispuistojen määrä (kpl)	40	40	40	40
Muiden luonnonsuojelualueiden määrä (kpl)	579	579	925	1 270
Kansallispuistojen pinta-ala (ha)	1 002 000	1 002 000	1 005 000	1 003 000
Muiden luonnonsuojelualueiden pinta-ala (ha)	982 000	986 000	1 110 000	1 250 000
Muiden luonnonsuojelukohteiden pinta-ala (ha)	830 000	896 000	780 000	650 000
Erämaa-alueiden (12 kpl) pinta-ala (ha)	1 489 000	1 489 000	1 489 000	1 489 000
Erityisesti suojeltavien lajien esiintymien suojelu (kpl)	5 563	6 033	5 600	6 000
Muiden uhanalaisten ja luontodirektiivilajien esiintymien suojelu (kpl)	24 257	27 611	24 500	24 500
Muinaisjäännösten lkm (kpl)	2 269	2 269	2 269	2 269
Suojeltujen rakennusten lukumäärä (kpl)	383	396	383	396
Luontokeskusten ja muiden asiakaspalvelupisteiden määrä (kpl)	25	25	24	24

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

19 kansallispuiston ja luontokohteen kunnostaminen ja kehittäminen	-2 770
Autiotupien kehittäminen ja korjausvelan vähentäminen	-200
Esteettömien luontokohteiden lisäämiseen Luontopalveluiden kohteisiin	-300
Kansallispuistojen ja muiden luonnonsuojelukohteiden reitistöjen opasteisiin ja taukopaikkoihin	-360
Korjausvelan vähentäminen	-1 500
Luonnonsuojelualueiden ennallistaminen ja hoito	500
Luonnonsuojelualueiden kiinteistönmuodostaminen ja rajojen merkitseminen	500
Luonnonsuojelualueiden korjausvelan vähentäminen	1 000
Luonnonsuojelun rahoituksen kasvattaminen (HO 2019 kertaluonteinen)	19 200
Luonnonsuojelun rahoitus (HO 2019)	7 500
Matkailu 4.0 -hanke	-1 240
Saamelaismuseo ja Ylä-Lapin luontokeskus Siidan laajennus ja perusnäyttelyn uudistus	1 145

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Saimaannorpan suojelu	-100
Vallisaaren viemäritöiden aikaistus (LTA II 2019)	-900
Yhteensä	22 475

2020 talousarvio	57 844 000
2019 II lisätalousarvio	900 000
2019 talousarvio	35 369 000
2018 tilinpäätös	34 760 000

(60.) Siirto öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen öljyjättemaksusta annetun lain kumoamisesta.

2019 talousarvio	3 000 000
2018 tilinpäätös	3 000 000

61. Vesien- ja ympäristöhoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 15 542 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vesien- ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) mukaisten vesien- ja merenhoitosuunnitelmien toimenpiteiden toteuttamisen avustuksiin sekä avustusten myöntämisestä aiheutuviin menoihin

2) laissa pilaantuneiden alueiden puhdistamisen tukemisesta (246/2019) tarkoitettujen avustusten maksamiseen maaperän, pohjaveden tai sedimenttien pilaantumisesta terveydelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran tai haitan selvittämiseen ja pilaantuneen alueen puhdistamiseen sekä vireillä olevien nyttemmin kumotun jätelain (1072/1993) 35 §:ssä tarkoitettujen valtion jätehuoltotöiden loppuun saattamiseen

3) hankkeista aiheutuvien enintään kahdeksaa henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen

4) ympäristövahinkojen ehkäisyn kannalta välttämättömiin toimiin

5) Puurakentamisen ohjelmaan, jolla lisätään puun tarjontaa ja monipuolista käyttöä, aiheutuvien menojen maksamiseen

6) Kestävä kaupunki -ohjelmaan, jolla edistetään kestävästä kaupunkikehitystä, aiheutuvien menojen maksamiseen

7) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määrärahasta rahoitettu, valtion työnä toteutettu ja valmistunut työ saadaan sopia luovutettavaksi kunnalle tai muulle yhteistyökumppanille. Samalla on sovittava niistä ehdoista, joita työn vastaanottajan on luovutuksen jälkeen noudatettava.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Vesiensuojelun tehostamisohjelma	9 000 000
Vesien- ja merenhoitosuunnitelmien toteuttaminen	1 521 000
Pilaantuneiden alueiden kunnostus	1 521 000
Puurakentamisen ohjelma	2 000 000
Kestävä kaupunki -ohjelma	1 500 000
Yhteensä	15 542 000

Määrärahasta käytetään 10 521 000 euroa vesien- ja merenhoidon käytännön toimenpiteiden toteuttamiseen, vesiensuojelun tehostamisohjelmaan pohja- ja pintavesien hyvän tilan saavuttamiseksi ja turvaamiseksi. Erityisesti heikentyneiden rannikkovesien ja jokien tilaa parannetaan. Julkisen ja yksityisen sektorin sekä järjestökentän yhteistyötä, verkostoja ja kumppanuuksia vahvistetaan. Samalla edistetään Suomen vesialan liiketoimintaa, kilpailukykyä ja vientimahdollisuuksia tukemalla uusien teknologioiden käyttöönottoa ja hyvien käytäntöjen jakamista.

Määrärahasta käytetään 1 521 000 euroa valtion jätehuoltotöiden koordinoinnista sekä valtion jätehuoltotöinä toteutettavien pilaantuneiden maa- ja pohjavesialueiden tutkimus- ja kunnostushankkeiden teettämisestä tai avustamisesta aiheutuviin menoihin ympäristö- tai terveystarpeiden kannalta merkittävässä kohteissa, jotka ELY-keskukset ovat priorisoineet ja joiden toteuttamisesta Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa keskitetysti. Määrärahaa voidaan käyttää myös ympäristövahinkojen ehkäisyn kannalta välttämättömien toimien rahoittamiseen tilanteissa, joissa valtio joutuu toiminnanharjoittajan maksukyvyttömyyden tai muun vastaavan syyn takia osallistumaan toissijaisesti esim. vaarallisten jätteiden tai kemikaalien poistamiseen kiinteistöltä.

Määrärahasta käytetään 2 000 000 euroa puurakentamisen ohjelman toteuttamiseen. Vuonna 2020 toteutetaan mm. tutkimus- ja kehitystyötä liittyen puun käytön erityiskysymyksiin tiivistyvien kaupunkien rakentamisessa ja suurten puurakenteiden käytössä sekä edistetään alueellisten osaamiskeskittymien muodostumista.

Määrärahasta käytetään 1 500 000 euroa Kestävä kaupunki -ohjelman toteuttamiseen. Ohjelma vauhdittaa kestävästä kaupunkikehittämisestä pääpainonaan sekä ympäristöllisesti että sosiaalisesti kestävätkä ratkaisut. Vuonna 2020 toiminta painottuu kaupunkien ja kuntien yhteisten haasteiden ratkaisutyöhön, kokeilujen toteutukseen ja niiden tulosten levittämiseen, hyvien käytäntöjen jakamiseen, kaupunkikehittämisen verkostoyhteistyön edistämiseen sekä kansainväliseen kokemusten vaihdon käynnistämiseen.

Määrärahalta edistettäviä hankkeita rahoitetaan vähäisessä määrin lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan budjetoidusta momentin 32.01.02 määrärahoista lähinnä työmaiden työnjohdon palkkaus- ja muina kulutusmenoina.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kestävä kaupunkikehitys -ohjelma (HO 2019 kertaluonteinen)	1 500
Lievestuoreen Laajalahden kunnostushanke	-500
Vesiensuojelun tehostamisohjelman toteuttaminen	-1 000
Viiden vesistön kunnostus	-480
Yhteensä	-480

2020 talousarvio	15 542 000
2019 talousarvio	16 022 000
2018 tilinpäätös	9 052 000

63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 48 630 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maa- ja vesialueiden sekä rakennusten ostamiseen ja lunastamiseen luonnonsuojelutarkoituksia varten sekä erämaa-alueisiin liitettävien alueiden ostamiseen
- 2) korvausten maksamiseen maanomistajille tai erityisen oikeuden haltijoille luonnonsuojelulain 24, 25, 29 ja 47 §:n mukaisten päätösten tai sopimusten aiheuttamista taloudellisista menetyksistä
- 3) Natura 2000 -verkoston toteuttamisesta aiheutuviin luonnonsuojelulain 53 §:n, maankäyttö- ja rakennuslain 197 §:n sekä yksityistielain 7 a §:n mukaan valtiolle määrättyihin korvauksiin
- 4) maa-aineslain 8 ja 26 §:n mukaisesti suojelusta aiheutuviin korvauksiin
- 5) luonnonsuojelulain 55 §:n 2 momentin mukaisiin haitankorvauksiin
- 6) valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin hankittavien alueiden tai yksityisiksi suojelualueiksi perustettavien alueiden arvioinnista, maanmittaustoimituksista ja hankintatehtävistä sekä yksityisten suojelualueiden merkintäpalvelujen hankkimisesta aiheutuviin menoihin ja lisäksi ympäristöministeriön hallinnassa olevien alueiden kiinteistönhoidon menoihin ja mahdollisiin korvaustoimitusten kuluihin
- 7) enintään 60 000 euroa erikseen tehtävien yhteistoimintasopimusten perusteella maksettaviin palkkioihin, joilla edistetään maanomistajien tekemien Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSU) mukaisten tarjousten käsittelyä
- 8) koron maksamiseen jaksotetuille kauppahinnan ja korvausten maksuerille, jolloin koron suuruus on kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 95 §:n 1 momentin mukainen
- 9) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten maksamiin korvauksiin rauhoitettujen harvinaisten eläinten aiheuttamista vahingoista

10) kunnille ja kuntien virkistysalueiden hankintaa varten perustamille yhteisöille seudullisesti ja valtakunnallisesti merkittävien virkistysaluehankintojen tukemiseen valtionavustuslain nojalla. Hankintojen tulee edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua

11) metsätuhojen torjunnasta annetun lain perusteella luonnonsuojelualueelta tai luonnonsuojelutarkoitukseen hankitulta valtion alueelta levinneiden metsätuhojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta ja vahinkojen arvioinnista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Valtioneuvoston vahvistamien luonnonsuojeluohjelmien, Natura 2000 -verkoston ja Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) toteuttamiseksi saa tehdä vuonna 2020 sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2020 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 10 000 000 euroa.

Selvitysosa: Hankkimalla maata valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin sekä korvausmenetelyllä turvataan luonnon monimuotoisuudelle tärkeitä alueita. Erityisesti toteutetaan Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaa (METSO). Lisäksi suojellaan arvokkaita suoalueita sekä muita elinympäristöjä osana elinympäristöjen tilan parantamisen toimintaohjelmaa. Määrärahalla toimeenpannaan myös valtioneuvoston vahvistamia luonnonsuojeluohjelmia, Natura 2000 -verkostoa, erityisesti suojeltavien lajien suojelua ja kaavojen suojelualuevarauksia. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ohella Metsähallitus jatkaa suojelualuehankintoja tarvittaessa.

METSO-ohjelman mukaisten metsäalueiden hankintaan ja korvauksiin varataan alustavasti 25 000 000 euroa ja soidensuojeluun osana elinympäristö-ohjelmaa vähintään 12 000 000 euroa. Virkistysalueiden hankinnan tukemiseen varataan 100 000 euroa. Määrärahasta 1 000 000 euroa voidaan tarvittaessa osoittaa Metsähallituksen käyttöön.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2021	2022	2023	Yhteensä vuodesta 2020 lähtien
Vuoden 2020 sitoumukset	5 000	3 000	2 000	10 000
Menot yhteensä	5 000	3 000	2 000	10 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Luonnonsuojelun rahoituksen kasvattaminen (HO 2019 kertaluonteinen)	12 000
Luonnonsuojelun rahoitus (HO 2019)	15 000
METSO-ohjelma (siirto momentille 35.20.55)	-5 000
Tasomuutos	-200
Yhteensä	21 800

2020 talousarvio	48 630 000
2019 talousarvio	26 830 000
2018 tilinpäätös	29 621 445

(65.) *Öllyjättemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen öljyjättemaksusta annetun lain kumoamisesta.

2019 talousarvio	1 000 000
2018 tilinpäätös	1 000 000

66. *Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 062 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön toimialaan liittyvien kansainvälisten järjestöjen ja sopimusten jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien maksamiseen sekä muihin kansainvälisten sitoumusten aiheuttamiin maksuihin ulkomaille.

Määrärahaa saa käyttää myös kehitysmaiden edustajien kansainvälisiin ympäristökokouksiin, sopimusneuvotteluihin ja asiantuntijaseminaareihin osallistumisen tukemiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Ilmasto ja ilmakehä	400 000
Ekosysteemipalvelut ja luonnon monimuotoisuus	480 000
Itämeri, vesistöt ja vesivarat	625 000
Materiaalitehokkuus ja kemikaalit	200 000
Asuminen ja rakennettu ympäristö	7 000
Muut maksut ulkomaille	50 000
Kehitysmaiden osallistumistuki	300 000
Yhteensä	2 062 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

HELCOM-maksun korotus (siirto momentilta 35.01.01)	36
Kansainvälinen musta hiili -aloite CCAC (siirto momentille 35.01.01)	-100
Kehitysmaiden edustajien osallistuminen ympäristökokouksiin (siirto momentilta 24.30.66)	300
Yhteensä	236

2020 talousarvio	2 062 000
2019 talousarvio	1 826 000
2018 tilinpäätös	1 812 000

20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen

Selvitysosa:

Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto

Valmistellaan maankäyttö- ja rakennuslainsäädännön kokonaisuudistusta vastaamaan toimintaympäristön muutoksiin, joita ovat muun muassa ilmasto- ja energiakysymykset, aluerakenteen erilaistuminen ja väestömuutokset, kaupunkiseutujen kasvu ja kaupungistuminen, liikkumisen murros sekä digitalisaatio ja muutokset hallintorakenteissa. Uudistuksessa kehitetään alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää ja rakentamista koskevaa ohjausjärjestelmää sekä selkeytetään maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia valmistelu-, päätöksenteko- ja toimeenpanotehtäviä.

Digitalisaation avulla maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksessa parannetaan alueidenkäytön suunnitteluun ja rakentamiseen liittyvien tietojen saatavuutta ja suunnittelun ymmärrettävyyttä sekä edistetään osallistumista ja tietoon perustuvaa päätöksentekoa. Keskeisenä keinona on rakennetun ympäristön tietojen kokoaminen yhteen kansallisesti yhteentoimivien palvelualueiden ja tietorakenteiden avulla. Digitalisaatio edellyttää yksityisen ja julkisen sektorin välistä tiedon yhteentoimivuutta. Sen edistäminen ja organisointi vaativat toimialan yhteistyön järjestämistä, laajaa sanasto- ja koodistotyötä sekä rakennetun ympäristön tiedonhallinnan kokonaisarkkitehtuurin ylläpitoa.

Hyvän elinympäristön turvaamiseksi kehitetään keinoja sekä kasvavien kaupunkiseutujen että väestöltään vähenevien alueiden suunnittelun parantamiseen. Maakuntakaavoituksessa painotetaan uudistettujen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden edistämistä ja sitä tukevaa maakuntien liittojen ja eri viranomaistahojen vuorovaikutteista yhteistyötä kaavaprosesseissa.

Edistetään maaseudun ja kaupungin kestävästä vuorovaikutuksesta vastaamaan alue- ja yhdyskuntarakenteen eriytymiskehityksen sekä teknologiakehityksen aiheuttamaan alueidenkäytön toimintaympäristön muutokseen. Monipaikkaisuus ja etätyö, uudet vähähiilisemmät liikkumismuodot, hajautetut energiaratkaisut, lähiruoka, virkistyskäyttö ja matkailu sekä kaupungistumiseen tarvittavien maa-ainesten ja vesivarojen kestävä hyödyntäminen edellyttävät nykyisten ja uusien ohjauskeinojen kehittämistä sekä sektorit ja alueet yhdistäviä kumppanuuksia maaseudun ja kaupungin välillä.

Kulttuuriympäristöjen arvot ja myönteiset vaikutukset ihmisten hyvinvoinnissa sekä yhdyskuntien ja elinkeinoelämän kehittämisessä tunnistetaan ja niitä osataan hyödyntää hyvän elinympäristön luomisessa ja vahvistamisessa. Alueiden käytössä ja rakentamisessa otetaan huomioon tunnistetut kulttuuriympäristöt ja turvataan niiden arvojen säilyminen. Tuetaan taantuvien alueiden elinvoimaisuutta muun muassa edistämällä vajaakäytössä olevien tilojen ja kulttuuriympäristöjen käyttöä.

Merialuesuunnittelulla vaikutetaan merialueen taloudellisen kasvun lisäämiseen ja meriympäristön käytön kestävyys- ja suojelun parantamiseen. Ympäristöministeriö huolehtii merialuesuunnittelun kehittämisestä ja yhteistyöstä naapurimaiden kanssa ja maakuntien liitot merialuesuunnitelmien laatimisesta.

Toteutetaan eduskunnan kirjelmän ”Rakennusten kosteus- ja homeongelmat, EK 5/2013 vp” edellyttämiä toimenpiteitä rakennusten kosteus- ja homeongelmien poistamiseksi. Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelma linjaa toimintatapojen muutosprosessin seuraavan 10 vuoden ajaksi erityyppisten sisäilmaongelmien ratkaisemiseksi. Tavoitteena on julkisten rakennusten tervehdyttäminen ja kaikkien sisäilmasta oireilevien hoidon ja kuntoutuksen tehostaminen. Kymmenvuotisen ohjelmakauden ajaksi on suunniteltu lukuisia toimia, joilla vakiinnutetaan normaaliin kiinteistönpitoon menettelytapa, jossa rakennusten kunto, tarkoitukseensa sopivuus ja käyttäjien kokemukset tarkistetaan säännönmukaisesti ja tilannetta arvioidaan moniammatillisessa yhteistyössä.

EU:n rakennustuoteasetuksen (EU) N:o 305/2011 ongelmien ratkaisemiseen vaikutetaan proaktiivisesti, jotta rakennustuotteiden sisämarkkinat toimisivat paremmin. Rakennustuoteasetuksen osittainen toimimattomuus vaikeuttaa tällä hetkellä rakennusalan yritysten ja viranomaisten toimintaa. Suomi on väkilukuun suhteutettuna EU:n suurin rakennustuotteiden viejä, joten rakennustuoteasetuksella on suuri merkitys Suomen rakennustuoteollisuudelle.

Alueiden käytön suunnittelu tukee vihreän infrastruktuurin ylläpitämistä ja vahvistamista. Viherrakennetta tarkastellaan kokonaisuutena. Luonnossa liikkumismahdollisuuksia ja lähivirkistysmahdollisuuksia parannetaan niin, että luonto on kaikkien saavutettavissa.

Hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta

Edistetään kaupunkiseutujen eheää ja vähähiiliseen liikkumiseen kannustavaa yhdyskuntarakennetta sekä luodaan edellytyksiä elinympäristön laatua parantavalle täydennysrakentamiselle. Täydennysrakentamisella hyödynnetään olemassa olevaa infrastruktuuria, vähennetään liikennetarvetta ja tuetaan joukkoliikenteen ja palvelujen järjestämistä. Kirkonkylien, kylien ja maaseudun maankäytön ohjausta kehitetään huomioiden niiden ominaispiirteet, luonnonvaratalouden uudet kehityssuunnat ja pyrkimys paikalliseen energiantuotantoon.

Toteutetaan toimenpidekokonaisuus, jolla tuetaan hiilijalanjäljen pienentämistä asumisessa, parannetaan olemassa olevan rakennuskannan energiatehokkuutta. Valmistellaan toimia ympäristökuormituksen vähentämiseksi sekä materiaali- ja resurssitehokkuuden parantamiseksi uudisrakentamisessa ja korjaamisessa. Jatketaan vähähiilisen rakentamisen tiekartan toimeenpanoa ja kehitetään rakennuksen elinkaaren aikaiseen hiilijalanjälkeen perustuvaa säädösohjausta. Huolehditaan julkisten vihreiden hankintojen oppaan jatkokehittelystä. Ohjeilla edistetään vähähiilisyttä, materiaalitehokkuutta ja rakentamisen laatua julkisessa rakentamisessa ja korjaamisessa.

Toteutetaan rakennusten energiatehokkuusdirektiivin (EPBD) ja sen muutoksen sekä osaltaan energiatehokkuusdirektiivin (EED) kansallista toimeenpanoa. Edistetään vähimmäisvaatimuksia energiatehokkaampaa uudis- ja korjausrakentamista. Energiatehokkuutta parantavissa korjausrakentamistoimissa huomioidaan rakennuksen ominaispiirteitä säilyttäviä ja turvaavia ratkaisuja, jotka samalla tukevat elinympäristön laadun parantamista ja myös kulttuuriympäristön ja perinteisen rakennuskannan erityisvaatimusten huomioon ottamista. Osallistutaan EU:n rakennustuoteryhmien ekosuunnittelun ja energiamerkinnän säädösvalmisteluun. Huolehditaan rakennustuotteita koskevien säädösten toimeenpanosta, ohjauksesta ja markkinavalvonnasta.

Edistetään puurakentamista puurakentamisen ohjelmalla perustuen energia- ja ilmastostrategian toteuttamiseen. Vuonna 2020 toteutetaan suunnitellusti mm. kehitystyötä liittyen puun käytön erityiskysymyksiin tiivistyvien kaupunkien rakentamisessa ja suurten puurakenteiden käytössä

sekä edistetään alueellisten osaamiskeskittymien muodostumista ja lisätään toimenpiteitä viestintään suurelle yleisölle. Edistetään suunnitelmallista kiinteistönpitoa ja korjausrakentamisen hyviä käytäntöjä tehostamalla kiinteistönpidon välineistön käyttöä, hyödyntämällä verkkoviestintää ja korjausneuvontaverkkoa.

Jatketaan toimia rakennus- ja purkujätteen hyödyntämistä nostamiseksi sekä rakentamisen kiertotalouden vahvistamiseksi. Tehostetaan verkkopohjaisen rakennusjäteilmoituksen käyttöä, rakennus- ja purkujätteen hyödyntämistä materiaaleina sekä teollisten symbioosien hyödyntämistä ja parannetaan rakennus- ja purkujätetilastointia. Kehitetään rakentamisen kierrätystuotteiden sisämarkkinasäännösten mukaisia menettelyjä ja selvitetään kansallisen end-of-waste -kriteerin edellytyksiä. Kehitetään tietopalvelu rakennetun ympäristön materiaaliavirtojen seurantaan.

Kestävä kaupunkikehitys

Talouden kasvuodotukset ovat heikentyneet, mutta talouskasvun odotetaan säilyvän kohtuullisella tasolla lähivuosina. Rakentaminen on kasvanut voimakkaasti ja erityisesti asuntojen uudisrakentaminen on ollut vilkasta. Vuoden 2019 aikana tuotanto vähenee maltillisesti. Vuonna 2018 uusia asuntoaloituksia oli yhteensä lähes 45 000 ja vuonna 2019 asuntorakentamisen arvioidaan edelleen pysyvän suhteellisen korkealla tasolla, noin 36 000—39 000 asunnossa. Asuntorakentaminen on painottunut voimakkaasti kerrostaloihin ja kohdentunut erityisesti suurimpiin keskuksiin. Viime vuosina voimakkaasti laskenut omakotitalojen rakentaminen on edelleen pysynyt varsin maltillisella tasolla. Valtion tukema asuntotuotanto on pysynyt hyvällä tasolla. Vuonna 2018 tuettuja asuntoja aloitettiin yhteensä noin 8 600 asuntoa, joista noin 7 900 oli korkotuettuja asuntoja.

Asuntopoliittisten toimenpiteiden tavoitteena on lisätä asuntorakentamista, vahvistaa talouden kasvua ja työllisyyttä, uudistaa asuntokantaa, edistää rakennusalan kilpailua, lisätä valinnanvapautta sekä vastata asuntotarpeen rakenteen muutokseen.

Joustavasti toimivat asuntomarkkinat edistävät kasvavien kaupunkiseutujen hallittua yhdyskuntarakenteen syntymistä ja luovat edellytyksiä seutujen yleiselle taloudelliselle toimintakyvylle sekä erilaisten palvelujen tehokkaalle järjestämiselle. Kysyntään joustavasti reagoiva riittävä asuntotarjonta on avainasemassa kasvavien keskusten asumisen kohtuuhintaisuuden toteutumisessa ja seudun kilpailukyvyn parantumisessa. Väestöltään vähenevillä alueilla kehitetään ratkaisuja tyhjenevien asuntojen ongelmaan erityisesti tuetun asuntokannan suhteen.

Kaupunkiseutujen yhdyskuntarakennetta kehittämällä parannetaan palvelujen tehokasta tarjontaa ja saavutettavuutta, edistetään kestävien kulkumuotojen käyttöä, vähennetään autoilun tarvetta ja lisätään arjen sujuvuutta. Alueita kehitetään kokonaisvaltaisesti siten, että maankäytön, asumisen, liikenteen, palvelujen ja elinkeinojen suunnitelmat sekä toteutus sovitetaan yhteen seudullain yli kuntarajojen.

Kohtuuhintaisia asumisratkaisuja tarvitaan erityisesti pääkaupunkiseudulla, jossa asuntomarkkinatilanne on koko maassa selvästi haastavin. Kaupungistumisen lisäksi väestön ikääntyminen, palvelusektorin kasvava tarve työvoimalle ja lisääntynyt maahanmuutto nostavat myös tulevaisuudessa asuntojen kysyntää kasvukeskuksissa.

Asuntomarkkinoiden toimivuuden ja kohtuuhintaisen asumisen ensisijainen edellytys on riittävä, nopeasti käyttöön saatavissa oleva tonttivaranto. Kaavoitettua tonttivarantoa on tarve lisätä tukeutuen jo olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen, jolloin joukkoliikenteen ja palveluiden tehokkaan järjestämisen edellytykset toteutuvat.

Suurimpien kaupunkiseutujen (Helsinki, Tampere, Turku, Oulu) maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskevalla sopimusmenettelyllä (MAL) tiivistetään sekä kuntien välistä että kuntien ja valtion eri hallinnonalojen välistä yhteistyötä seutujen toiminnallisen kokonaisuuden parantamiseksi ja tavoitteiden saavuttamiseksi. Vuonna 2020 käynnistetään kaudelle 2020—2023 solmittujen MAL-sopimusten toteuttaminen ja toteuttamisen seuranta.

Metropolipolitiikkaa koordinoimalla kehitetään metropolialuetta kokonaisuutena painottamalla eri toimijoiden yhteistyömuotoja ja kansallisten politiikkatoimenpiteiden aluelähtöistä räätälöintiä. Jatketaan metropolipolitiikan kehittämistä ottaen huomioon uuden hallitusohjelman kaupunkija ja erityisesti metropolialuetta koskevat linjaukset.

Koordinoidaan kansallista Kestävä kaupunki -ohjelmaa. Ohjelmalla tuetaan kumppanuuslähtöisesti erityisesti kaupunkien omaa ja uudentyypistä toimintaa kohti laaja-alaisesti eri näkökulmat yhteen sovittavaa kestävää kaupunkikehitystä. Uudentyypisiä toimintatapoja kehitetään mm. työskentelemällä yhdessä haasteisiin pureutuvisissa käytännön kokeiluissa, hyödyntäen olemassa olevia kaupunkiverkostoja, hyvien käytäntöjen levittämistä ja laajempaa monistamista sekä kansainvälistä kokemustenvaihtoa. Ohjelman oppeja hyödynnetään kaupunkikehittämisen strategisemmän yhteistyön tasolla ja kaupunkipolitiikkakokonaisuuden työvälineinä.

Ikääntyneen väestön kotona asumisen edellytyksiä edistetään. Erityistä tukea asumisessaan tarvitsevien väestöryhmien asuntojen määrää kasvatetaan mm. muistisairaiden iäkkäiden määrän nousun ja laitospaikkojen vähentämistavoitteen vuoksi. Erityisryhmien avustukset kohdennetaan ensisijaisesti heikoimpien ryhmien asuinolojen parantamiseen. Asunnottomuustyötä jatketaan. Asumisneuvontaa laajennetaan ja vakiinnutetaan. Kehitysvammaisten asumistilannetta parannetaan tavoitteena vähentää kehitysvammaisten laitospaikkojen määrää tarjoamalla tarpeita vastaavia monipuolisia asumisratkaisuja. Myös mielenterveyskuntoutujien asumista parannetaan.

Valtion tuotantotuen perusteena ovat asuntojen pitkäaikainen käyttötarve sekä hankkeiden taloudellinen kestävyys. Tuettu asuntotuotanto kohdistetaan pääsääntöisesti suurille kaupunkiseuduille, etenkin Helsingin seudulle, joilla tarve kohtuuhintaisista asumisratkaisuista on suurin. Helsingin seudun asuntotuotannossa valtion tukemaa normaalia vuokra-asuntotuotantoa tuetaan käynnistysavustuksin.

Asuntotuotannon alue- ja tyyppijakauma

	2017	2018	2019 arvio	2020 arvio
ARA-tuotanto (osapäätökset)				
Kasvukeskukset	7 800	7 800	8 000	8 000
Muu maa	800	800	1 000	900
Erityisryhmille tarkoitettut asunnot ARA-tuotannossa	2 600	2 600	3 000	3 200
Pienten asuntojen osuus ARA-tuotannossa (normaalit vuokra- ja asumisoikeustalot), %	69	70	65	65

Asuntotuotannon alue- ja tyyppijakauma

	2017	2018	2019 arvio	2020 arvio
Asuntojen hintojen muutos, %	1,9	1,2	2	2
Vaparaahoitteisten vuokrien muutos, %	1,7	1,1	2	2
Aravavuokrien muutos, %	1,3	1,3	2	2

Helsingin seudun MAL-sopimuksen toteutuminen sopimuskunnissa

Tavoite	Pitkän aikavälin tavoite/v	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
Uudet kaavat (asuntoa)	16 500	15 000	15 000	16 500	16 500
Koko asuntotuotanto (alkava)	16 500	17 400	17 800	16 500	16 500
Valtion tukema asuntotuotanto (alkava)	5 800	4 500	4 500	5 800	5 800

Valtion tukema asuntojen uustuotanto, perusparantaminen ja asuntojen hankinta sekä muu asuntotuotanto vuonna 2018 ja arvio vuosista 2019—2020

	2018 toteutuma asuntoa	2019 arvio asuntoa	2020 arvio ja valtuudet asuntoa
Aloitettut uudet asunnot yhteensä	45 000	39 000	37 000
— asuntolainojen korkotuki	8 600	9 000	8 900
— täytetakauksellinen välimalli	680	2 000	2 000
— vaparaahoitteiset ym. asunnot	36 720	28 000	26 100
Korjaustoiminnan korkotukilainoitus	4 150	4 500	3 000
Perusparannuksen takauslainoitus	-	8 000	8 000
Asuntojen hankinta			
— asuntosäästöpalkkiojärjestelmä	9 100	9 000	9 000
— korkotukilainoitus, sosiaaliset vuokra- asunnot	500	500	500
Kotitalouksien asuntolainojen valtiontakaus ¹⁾	16 450	16 000	16 000

¹⁾ Kohdistuu pääosin hankintoihin, mutta myös korjauksiin ja rakentamiseen.

Valtion asuntorahaston riskien hallinta

Valtion tukema asuntotuotanto lisää valtion takausvastuiden määrää. Uuden tuetun tuotannon kohdentaminen pääosin suurille kaupunkiseuduille pienentää kuitenkin merkittävästi uusiin lainoihin liittyviä takausriskejä. Aravalainakanta supistuu odotetusti samalla kun valtion asuntorahoituksen takauskanta sekä korkotukilainakannan määrä kasvavat. Aravalainojen ylimääräiset lyhennykset ovat laskeneet alhaisen korkotason seurauksena selvästi.

Vanhon maksuviiveisten aravalainojen osuus koko lainakannasta on viimeisten tietojen mukaan noin 0,9 %. Ongelmissa olevilla kohteilla ja yhtiöillä ongelmat ovat pitkäkestoisempia ja syvempiä, mikä saattaa johtaa aiempaa suurempiin luottotappioihin. Valtiokonttorin riskimallin mukaan aravalainapääomista noin 75 % kohdistuu pienen tai erittäin pienen riskin kuntiin. Maksuongelmat keskittyvät pääosin väestöltään väheneville alueille ja johtuvat lähinnä tyhjilleen jääneiden asuntojen aiheuttamista taloudellisista rasitteista yhteisöille.

Ongelmiin ajautuneiden yhteisöjen taloudellista tilannetta helpotetaan lainoihin liittyvien erilaisten tervehdyttämistoimenpiteiden ja rahoitusjärjestelyiden avulla sekä yksittäisten kohteiden vapauttamisella niihin kohdistuvista rajoituksista. Toimenpiteissä painotetaan kustannustehokkuutta. Asuinrakennusten perusparantamisen yhteydessä mahdollinen tuki kohdennetaan kohteisiin, joiden käyttö on jatkossakin pitkäaikaista.

Valtion takaamien omistusasuntolainojen maksuviiveet ovat suhteessa lainakantaan vähäisiä. Takauskorvausten määrä, joka on vaihdellut vuodesta 2009 lähtien noin 200 000 euron ja 900 000 euron välillä vuodessa, oli vuonna 2018 noin 450 000 euroa.

	2017	2018	2019 arvio	2020 arvio
Aravalainakanta (milj. euroa, tilanne 31.12.)	4 600	4 200	3 800	3 500
Vuokra- ja asumisoikeustalojen korkotukilainojen takaukset (milj. euroa, tilanne 31.12.)	11 600	11 600	12 500	13 500
Omistusasuntolainojen valtiontakausten vastuu (milj. euroa, tilanne 31.12.)	2 110	2 110	2 100	2 100
Maksuviiveellisten (270 päivää) aravalainojen osuus aravalainakannasta (tilanne 31.3.), %	1,0	0,8	0,7	0,7
Arava-rajoituksista vapauttamispäätökset (asuntoja)	4 600	3 500	4 000	5 000

Asumisen tuen kehitys vuosina 2018—2020 (milj. euroa)

	2018 toteutunut	2019 talousarvio	2020 esitys
Talousarviosta maksettavat tuet			
— Asuntojen korjausavustukset 35.20.55	4,2	15,5	4,9
— Vuokra-asukkaiden talousongelmien ehkäiseminen 35.20.30	1,0	1,0	1,0
Asuntolainojen korkojen verovähennysoikeudesta saatava tuki (arvio)	95	70	80
Yleinen asumistuki	1 492	1 568	1 485
Eläkkeensaajan asumistuki	618	639	641
Opiskelijoiden asumislisä	18	20	23
Valtion asuntorahastosta maksettavat tuet			
Korkotuet			
— asuntolainojen korkotuki	4,0	5,4	5,4
Avustusten myöntämisvaltuudet			
— korkotukilainoituksen käynnistysavustus	20,0	20,0	30,0
— avustukset erityisryhmille	105	105	90
— tervehdyttämisasiavustukset vuokra- ja asumisoikeustaloille	2,6	2,6	2,6
— purkuavustukset	3,0	5,0	8,0
— avustus kunnallistekniikan rakentamiseen	15,0	15,0	15,0
— aravatalojen purkuakordit	3,0	5,0	8,0
— aravatalojen rajoitusakordit	2,0	3,0	2,0
— asumisneuvontatoiminta	0,9	0,9	0,9
— korjausavustukset	20	20	23,6
— käyttötarkoituksen muutosavustus	-	-	1,0

Asumisen tuen kehitys vuosina 2018—2020 (milj. euroa)

	2018 toteutunut	2019 talousarvio	2020 esitys
— avustus asuntojen kunnostamiseksi ikääntyneille	-	-	5,0
— energia-avustus asuinrakennuksille	-	-	20,0
— lähiöohjelma	-	-	5,0
— asunto-osuuskunnat	-	-	0,4
Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoitus	0,7	0,7	0,7
Asuntotuotannon korkotukilainojen hyväksymisvaltuus	1 410	1 410	1 410
Valtion takausvaltuus täytetäkäuksellisen välimallin vuokratulojen rakentamislainoille	285	285	285
Valtion takausvaltuus asunto-osakeyhtiöiden peruskorjauslainoille	100	100	100
Kokonaistakausvaltuuden muutos omistusasuntolainoille	100	100	-

01. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 5 713 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus edistää kestävä ja kohtuuhintaista asumista tukien toimeenpanolla, ohjauksella ja valvonnalla sekä niihin kytkeytyvällä kehittämis-toiminnalla. Virasto hoitaa asuntorakentamisen korkotukilainoitukseen, valtion takauksiin ja avustuksiin liittyviä tehtäviä sekä rahoittaa asumisen tutkimus- ja kehittämishankkeita. Lisäksi se ohjaa ja valvoo yleishyödyllisten asuntoyhteisöjen toimintaa, valvoo ARA-vuokra-asuntojen vuokrien määrittämistä, hoitaa lainoihin ja takauksiin liittyvää riskienhallintaa yhteistyössä Valtio-
konttorin kanssa sekä vastaa asumisen ja asuntomarkkinoiden informaatiopalveluista.

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ottaa toiminnassaan erityisesti huomioon vanhenevan väestön asumistarpeet, energiatehokkuuden parantamisen ja asuinalueiden kehittämisen. Virasto vastaa energiatodistusmenettelyn valvonnasta ja huolehtii energiatodistustietojärjestelmän ylläpidosta.

Ympäristöministeriö asettaa Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toiminnalliselle tulok-sellisuudelle seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2020:

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus

— painottaa toiminnassaan kohtuuhintaisen ARA-vuokra-asuntotuotannon edistämistä erityises-ti Helsingin seudun ja muiden MAL-sopimusseutujen osalta ja kehittää tukien toimeenpanoa

— painottaa hankkeiden toteutumista kilpailumenettelyin siten, ettei hankkeiden kustannusten nousu ylitä kohtuullista tasoa. Hankkeita hyväksyttäessä tarkastellaan myös vuokratasoa

— kohdentaa erityisryhmien investointiavustukset kaikkein heikoimmille ryhmille kohteiden pit-käaikaisen tarpeen perusteella. Tukee toiminnallaan ja avustuksilla ikääntyneiden asumisen ke-hittämistä, asunottomuuden ennaltaehkäisemistä sekä kehitysvammaisten asumista koskevien

linjausten toteuttamista. Vastaa ARA-asuntokannan ohjauksesta ja valvonnasta sekä varmistaa ohjaus- ja valvontatoiminnalla asuntotuotannon tukien kohdentumisen asukkaille

— etsii keinoja asuntomarkkinoiden jakautumisen seurauksena syntyvien vuokratyöyhtiöiden taloudellisten ongelmien ratkaisemiseksi ja edistää asuntokannan sopeuttamista kysyntää vastaavaksi yhdessä kiinteistönomistajien ja kuntien kanssa kehittämällä kokonaisvaltaista ja ennakoivaa asuntokannan suunnittelua

— edistää rakennusten energiatehokkuuden parantamista ja eheää yhdyskuntarakennetta. Etsii tutkimus- ja kehittämistoiminnassa uusia, kestäviä, innovatiivisia ja laajasti vaikuttavia keinoja ja menetelmiä kohtuuhintaisen asumisen ja elinkaari- ja elinkaaritehokkaan rakentamisen, peruskorjaamisen ja täydennysrakentamisen kehittämiseen

— kehittää palveluprosesseja ja huolehtii tukien tehokkaasta toimeenpanosta

— kehittää asuntolainoista aiheutuvien takausvastuiden riskien hallintaa yhteistyössä Valtiokonttorin kanssa.

Keskeisten suoritteiden kehitys

	2017 toteutuma	2018 toteutuma	2019 arvio	2020 arvio
ARAn tekemiä päätöksiä ja muita suoritteita (kpl)				
Korkotukilainaksi hyväksyminen	188	207	200	200
Myönnettyt korjausavustukset	1 855	1 740	2 500	2 500
Avustusten maksatukset	1 334	1 102	2 500	2 500
Luovutuksensaajan nimeämiset	41	46	50	50
Rajoituksista vapauttamiset	280	219	200	200
Kehittämisrahalla tehdyt hankintapäätökset	34	36	30	30
Ohjaus- tai valvontakäynnit	43	44	37	37

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2018 toteutuma	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
Bruttomenot	5 392	5 296	6 163
Bruttotulot	490	490	450
Nettomenot	4 902	4 806	5 713
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 504		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 528		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Lisääntyvät tehtävät (HO 2019)	200
Lisääntyvät tehtävät (kertaluonteinen)	665
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-11
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-24
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	60
Palkkausten tarkistukset	-11
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	14

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-12
Tasomuutos	26
Yhteensä	907

2020 talousarvio	5 713 000
2019 talousarvio	4 806 000
2018 tilinpäätös	4 926 000

04. Rakennetun ympäristön digitaalisen rekisterin ja alustan luominen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) digitaalisen rakennetun ympäristön hankkeesta aiheutuviin valtion menoihin ja kansainvälisen yhteistyön kuluihin ja maksuihin
- 2) avustusten maksamiseen valtionavustuslain nojalla
- 3) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomäärärahojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahalla luodaan rakennetun ympäristön valtakunnallinen digitaalinen rekisteri ja tietoaalusta, joihin maankäyttöä ja rakentamista koskevat päätökset ja prosessit tukeutuvat. Määräraha liittyy digitalisaation edistämiseen maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksen yhteydessä. Tavoitteena on parantaa tietojen saatavuutta ja suunnittelun ymmärrettävyyttä sekä edistää osallistumista ja tietoon perustuvaa päätöksentekoa. Määrärahalla tuotetaan rekisterin ja alustan pohjaksi yhteentoimivat tiedon rakenteet sekä tuetaan toimialan digikehitystä ja valmiutta tämän rekisterin käyttöönottoon. Hankkeessa tuetaan toimialan investointeja.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Rakennetun ympäristön valtakunnallinen digitaalinen rekisteri ja tietoaalusta (HO 2019 kertaluonteinen)	7 300
Yhteensä	7 300

2020 talousarvio	7 300 000
------------------	-----------

30. Vuokra-asukkaiden talousongelmien ehkäiseminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) valtionavustuslain nojalla kokeiluhankkeeseen talousongelmaisten vuokra-asukkaiden talousongelmien ehkäisemiseen
- 2) kulutusmenojen maksamiseen
- 3) yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Avustuksen määrä on enintään 50 % hankkeen talous- ja asumisneuvonnan aiheuttamista kustannuksista. Takuusäätiön projektipäälliköstä aiheutuvien menojen osalta avustus on 100 %.

Avustuksen myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.

Avustusta ei voida myöntää, jos avustuksen hakijalle on myönnetty muuta avustusta samoihin kustannuksiin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Talousongelmaisten vuokra-asukkaiden talousongelmien ehkäiseminen -koetiluhankkeen tavoitteena on yksityisissä ja ARA:n vuokra-asunnoissa asuvien talouden hallinnan ongelmista kärsivien asukkaiden vuokravelkojen sekä häätöjen vähentäminen, luotto- ja vakuutuskelppoisuuden palauttaminen sekä kotitalouksien kannustaminen muuttamaan pysyvämmiin talouden- ja elämänhallintaa. Hankkeessa asumis- ja talousneuvonta, jalkautuva talousohjaus, maksuohjelmat, vakuutusturva, pienlainoitus ja kuntoutus organisoidaan yhtenäisesti ja joustavasti toimivaksi asiakastyön kokonaisuudeksi. Tuki suunnataan talous- ja asumisneuvonnan antamiseen tarvittaviin resursseihin, talouden hallinnan työkalujen kehittämiseen sekä hankekokoisuuden hallinnointiin.

2020 talousarvio	1 000 000
2019 talousarvio	1 000 000
2018 tilinpäätös	1 000 000

32. Avustukset asunnottomuuden poistamiseksi ja asunnottomuuden tilastoinnin kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) valtionavustuslain nojalla asunnottomuutta ehkäisevien ja vähentävien sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämiseen ja vahvistamiseen
- 2) asunnottomuuden tilastoinnin kehittämiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Tavoitteena on turvata asunnottomana olleiden tai asunnottomuusriskissä olevien asumisen sujuminen varmistamalla tarvittavien sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuus. Kehitetään ja vahvistetaan matalan kynnyksen ja liikkuvia sosiaali- ja terveyspalveluja erityisesti asunnottomuuden vähentämisen ja sen ennaltaehkäisyn näkökulmasta ja turvataan näin vahvaa tukea tarvitsevien asunnottomien asuminen. Kunnat voivat hakea avustusta asumista tukevien sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämiseen ja vahvistamiseen. Tuki suunnataan asiakastyötä tekevien henkilöiden palkkaamiseen ja tarvittaviin työvälineisiin sekä avustuksen hallinnointiin. Nykyinen asunnottomuuden tilastointi ei tue riittävästi kunnissa tehtävää asunnottomuustyötä. Osa avustuksesta käytetään tilastoinnin kehittämiseen ja siihen tarvittaviin valtionhallinnon selvityksiin. Käynnistetään kehittämishanke ajantasaisen tiedonsaannin parantamiseksi asunnottomuudesta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Avustus asunnottomuuden poistamiseksi sekä asunnottomuuden tilastoinnin kehittämisen (HO 2019 kertaluonteinen)	3 300
Yhteensä	3 300

2020 talousarvio 3 300 000

52. *Avustukset asuinrakennusten sähköisen liikenteen infrastruktuurin edistämiseen (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 5 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtionavustuslain nojalla asuinrakennuksen omistaville yhteisöille sähköisen liikenteen latausinfrastruktuurin rakentamiseen. Sähköisen liikenteen latausinfrastruktuurin rakentamisella tarkoitetaan kiinteistön sähköjärjestelmiin kohdistuvia muutostöitä, joiden tarkoituksena on mahdollistaa sähköauton latausmahdollisuus vähintään viidellä autopaikalla. Avustusta voidaan myöntää myös pysäköintiyhtiöille, jos ne ovat asuinrakennuksen omistavien yhteisöjen omistuksessa ja avustuksella toteutettavat latauspisteet on tarkoitettu asukaspysäköinnin käyttöön

2) kulutusmenojen maksamiseen liittyen avustuksen hakijoille suunnatun opas- ja ohjemateriaalin painatukseen ja muuhun viestintään, hankkeen kannalta tarpeellisiin virkamatkoihin sekä avustuksen myöntö- ja maksatusprosessiin liittyviin tietojärjestelmäkuluihin

3) kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

4) latauslaitteeseen liittyviin kustannuksiin, mikäli latauslaitteet ovat avustusta hakevan yhteisön suorassa omistuksessa tai pysäköintiyhtiön omistuksessa, jonka osakkeita avustusta hakeva yhteisö omistaa asukkaidensa autopaikoitusta varten.

Avustusta myönnetään 35 % toteutuneesta arvonlisäverollisesta kokonaiskustannuksesta, kuitenkin enintään 90 000 euroa hakijaa kohti. Avustusta voidaan myöntää 50 % toteutuneesta arvonlisäverollisesta kokonaiskustannuksesta, jos vähintään 50 % hankkeessa toteutettavista latauspisteistä toteutetaan vähintään 11 kilowatin tehoisina, jonka täyssähköauton lataaminen edellyttää. Avustuksen perusteena oleviin kustannuksiin hyväksytään sähköautojen latausinfrastruktuurin rakentamisen edellyttämät kiinteistön sähköliittymään, sähkönousuihin, sähköpääkeskukseen sekä putkitukseen ja kaapelointeihin kohdistuvat muutostyöt ja näihin liittyvät tavanomaiset maanrakennustyöt. Tarvekartoituksen ja suunnittelun kohtuulliset kustannukset ovat avustettavia, jos itse latausinfrastruktuurin parantamistoimenpide toteutetaan. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus tekee avustuspäätökset suunnitelmaan perustuvan kustannusarvion mukaisesti. Maksatus tapahtuu toteutuneiden kustannusten mukaan.

Avustuksen myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.

Avustusta ei voida myöntää, jos avustuksen hakijalle on myönnetty muuta avustusta samaan tarkoitukseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Hallitusohjelman mukaisesti avustetaan sähköautojen latausinfrastruktuurin kehittämistä asuin kiinteistöissä. Avustusta myönnetään asuinrakennuksen omistaville yhteisöille ja niiden omistuksessa oleville pysäköintiyhtiöille sähköautojen latauspisteiden edellyttämiin kiinteistöjen sähköjärjestelmiin kohdistuviin muutoksiin.

Avustusta myönnetään kiinteistön sähköverkon kapasiteettia ja toiminnallisuutta parantaviin muutostöihin. Varsinainen latauspiste on rajattu tuen ulkopuolelle, ellei se kuulu avustusta saavan yhteisön tai pysäköintiyhtiön omistukseen. Tämä johtuu latauspisteiden omistuksen ja hallinnan erilaisista ratkaisuista. Sähköisen liikenteen latausinfrastruktuurin rakentamisella tarkoitetaan asuin kiinteistön sähköjärjestelmiin kohdistuvia muutostöitä, joiden tarkoituksena on mahdollistaa sähköauton latausmahdollisuus vähintään viidellä autopaikalla. Avustuksen perusteena oleviin kustannuksiin hyväksytään sähköautojen latausinfrastruktuurin rakentamisen edellyttämät kiinteistön sähköliittymään, sähkönousuihin, sähköpääkeskukseen sekä putkitukseen ja kaapelointeihin kohdistuvat muutostyöt ja näihin liittyvät tavanomaiset maanrakennustyöt. Avustettavissa hankkeissa on syytä huomioida myös täyssähköautojen latausvalmius ainakin osalla paikoista varustamalla järjestelmä riittävällä sähkönsyöttökapasiteetilla ja tarvittaessa älykkäällä kuorman ohjauksella.

Arvio muutostöiden keskimääräisistä kustannuksista on noin 2 000 euroa autopaikkaa tai latauspistettä kohden. Määrärahalla voidaan avustaa sähköauton latausmahdollisuuden toteuttamista noin 9 000 autopaikalla vuosittain.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Sähköautojen latausinfrastruktuurin tuki (HO 2019 kertaluonteinen)	4 000
Yhteensä	4 000
2020 talousarvio	5 500 000
2019 talousarvio	1 500 000
2018 tilinpäätös	1 500 000

55. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksista annetun lain (1087/2016) mukaisiin avustuksiin.

Selvitysosa: Avustuksia myönnetään iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden asuntojen korjaamiseen, hissien jälkiasentamiseen ja liikkumisesteiden poistamiseen asuinrakennuksissa sekä korjausavustuslain mukaisiin avustuksiin kuntotutkimusten ja korjaussuunnitelmien laatimiseen.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen korjausavustuslain muuttamisesta, jotta avustusten myöntäminen kuntotutkimusten ja korjaussuunnitelmien laatimiseen olisi mahdollista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ikääntyneiden asumisen toimintaohjelma (siirto momentille 35.01.01) (HO 2019)	-450
Korjausavustusten siirto Asuntorahastolle	-15 600
Kuntotutkimusten ja korjaussuunnitelmien laatiminen (HO 2019)	1 300
METSO-ohjelma (siirto momentilta 35.10.63)	5 000
Siirto momentille 35.20.64	-850
Yhteensä	-10 600
2020 talousarvio	4 900 000
2019 talousarvio	15 500 000
2018 tilinpäätös	4 170 000

60. Siirto Valtion asuntorahastoon

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

Korkotukilainat ja valtiontakaukset

Vuonna 2020 saa Valtion asuntorahaston varoista tuettaviksi korkotukilainoiksi hyväksyä vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) ja vuokratulojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain (574/2016) mukaisia lainoja yhteensä enintään 1 410 000 000 euroa. Lisäksi vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain mukaisiin lainoihin tulee lainojen hyväksymisvaltuuden mukainen valtionvastuu.

Vuonna 2020 saa vuokra-asuntojen rakentamislainojen valtiontakauksesta annetun lain (856/2008) mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 285 000 000 euroa.

Vuonna 2020 saa asunto-osakeyhtiöalojen perusrakennuslainojen valtiontakauksesta annetun lain (941/2014) mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 100 000 000 euroa.

Vuonna 2020 saa valtiontakauksesta aravalainan takaisinmaksamiseksi annetun lain (868/2008) mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 1 000 000 000 euroa.

Omistusasuntolainojen valtiontakauksista annetun lain (204/1996) mukaisten valtionvastuiden kokonaismäärä saa vapaarahoitteisissa ja asp-lainoissa olla yhteensä enintään 2 700 000 000 euroa vuoden 2020 lopussa.

Valtion asuntorahaston varoista maksetaan vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain, vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain (867/1980), asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (1205/1993), korkotuesta vuokra-asuntojen rakentamislainoille vuosina 2009 ja 2010 rakennusalan työllisyyden edistämiseksi annetun lain, vuokra-asuntojen rakentamisen lyhyestä korkotuesta annetun lain, omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain, asunto-osakeyhtiöalojen korkotuesta annetun lain ja oman asunnon hankintaan myönnettävien lainojen korkotuesta annetun lain (639/1982) ja vuokratulojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain mukaiset korkotuet, korkohyvitykset ja luottovakuuskorvaukset. Lisäksi asuntorahaston varoista katetaan vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain 9 ja 9 a §:ssä, asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 10 §:ssä, vuokra-

asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetussa laissa, vuokratalojen rakentamislainojen valtiontakauksesta annetussa laissa, korkotuesta vuokra-asuntojen rakentamislainoille vuosina 2009 ja 2010 rakennusalan työllisyyden edistämiseksi annetussa laissa, vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetussa laissa, valtiontakauksesta aravalainan takaisin maksamiseksi annetussa laissa, omistusasuntolainojen valtiontakauksista annetussa laissa sekä asunto-osakeyhtiöalojen perusparannuslainojen valtiontakauksesta annetussa laissa tarkoitetut valtionvastuut.

Lykkäykset, velkajärjestelyt ja akordit

Henkilökohtaisen aravalainan saajasta itsestään riippumattomista syistä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi voidaan vuonna 2020 aravalain 46 §:n ja arava-asetuksen (1587/1993) 28 §:n nojalla myöntää yhteensä enintään 10 000 euroa lykkäystä lainan korkojen, lyhennysten tai molempien maksamisesta.

Valtiokonttorilla on oikeus yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 78 §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen velkajärjestelyn yhteydessä ja yrityksen saneerauslainsäädännön mukaisesti annetun lain (47/1993) 97 §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen velkasaneerauksen yhteydessä luopua osasta valtion varoista myönnetyn asuntorahastoon takaisin maksettavan asuntolainan pääomaa ja korkoa.

Valtiokonttorilla on oikeus pakkohuutokaupan sijaan aravavuokra-asunnon tai arava-vuokratalon vapaaehtoiseen myyntiin ja oikeus luopua osasta valtion asuntolainan pääomaa, jos valtiolle syntyvien luottotappioiden arvioidaan vapaaehtoisella kaupalla jäävän pienemmiksi kuin pakkohuutokaupalla.

Vuonna 2020 Valtiokonttori saa käyttää Valtion asuntorahaston varoista enintään 300 000 euroa Valtion asuntorahaston saatavien turvaamiseen kuten saatavien perintään ja vakuusomaisuuden hoitoon, takautumisoikeuden käyttämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen, kiinnityksen haltijan vastuuvakuutuksen maksamiseen, kiinteistön tai muun omaisuuden ostamiseen konkurssitai ulosottohuutokaupassa tai muussa realisointijärjestelyssä, milloin se on rahaston laina-, takaus- tai muiden sellaisten saatavien turvaamiseksi tai takausvastuiden minimoimiseksi tarpeen sekä näin tulleen omaisuuden hoidosta ja realisoinnista aiheutuviin kustannuksiin.

Purettaessa pysyvästi tyhjilleen jääneitä aravavuokrataloja väestöltään vähenevillä alueilla tai, mikäli on välttämätöntä suurempien luottotappioiden estämiseksi asuntotarpeeltaan supistuvilla alueilla, saa vuonna 2020 valtion vastuulle aravarajoituslain (1190/1993) 17 a §:n ja 16 a §:n mukaisesti jättää aravalainapääomia yhteensä enintään 10 000 000 euroa, kuitenkin siten, että aravarajoituslain 16 a §:n mukaisten rajoitusakordien määrä on yhteensä enintään 2 000 000 euroa.

Avustukset

Vuonna 2020 saa Valtion asuntorahaston varoista myöntää avustuksia erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi annetun lain (1281/2004) mukaisia avustuksia yhteensä enintään 90 000 000 euroa.

Vuonna 2020 saa Valtion asuntorahaston varoista myöntää vuokra- ja asumisoikeustaloyhteisöjen talouden tervehdyttämisavustuksista annetun lain (1030/2008) mukaisia avustuksia yhteensä enintään 2 600 000 euroa, josta Valtiokonttori saa käyttää enintään 200 000 euroa taloudellisissa vaikeuksissa olevien asuntoyhteisöjen talouden tervehdyttämistä ja kunnossapidon suunnittelua edistävästä selvityksistä ja toimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin.

Vuonna 2020 saa Valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain (688/2001) nojalla myöntää asuntojen purkuavustuksia yhteensä enintään 8 000 000 euroa siten kuin aravavuokratalojen pur-

kamiskustannuksiin myönnettävästä avustuksesta annetulla valtioneuvoston asetuksella (79/2006) on tarkemmin säädetty.

Vuonna 2020 saa Valtion asuntorahaston varoista valtioneuvoston asetuksella myöntää määräaikaista hankekohtaisia avustuksia yhteensä enintään 15 000 000 euroa siten kuin asuntoalueiden kunnallistekniikan rakentamiseen vuosina 2020—2023 myönnettävistä valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Lisäksi saa tehdä ehdollisia ennakkopäätöksiä mainittuun tarkoitukseen vuosina 2021—2023 myönnettävistä avustuksista siten, että vuodesta 2020 lukien avustusten ja ehdollisten ennakkopäätösten yhteismäärä on enintään 60 000 000 euroa.

Vuonna 2020 saa Valtion asuntorahaston varoista valtioneuvoston asetuksella myöntää määräaikaista käynnistysavustuksia yhteensä enintään 30 000 000 euroa valtion ja MAL-seutujen väliin maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimukseen sitoutuneissa kunnissa niille, jotka rakensivat vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) mukaisia vuokra-asuntoja muille kuin erityisryhmille. Käynnistysavustuksen suuruus on Helsingin seudulla 10 000 euroa sekä Tampereen, Turun ja Oulun seuduilla 3 000 euroa edellä tarkoitettua asuntoa kohden. Avustus myönnetään 20 % korkeampana mikäli kohde on puurunkoinen asuinrakennus. Avustuksen myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.

Vuonna 2020 Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus saa Valtion asuntorahaston varoista valtioneuvoston asetuksella myöntää yhteensä enintään 900 000 euroa asumisneuvojatoimintaan. Avustuksen määrä on enintään 35 % kustannuksista. Avustusta ei voida myöntää, jos avustuksen saajalle on myönnetty muuta avustusta samoihin kustannuksiin.

Vuonna 2020 Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus saa Valtion asuntorahaston varoista valtioneuvoston asetuksella myöntää määräaikaista avustuksia asukaslähtöiseen asunto-osuuskuntakehityshankkeeseen yhteensä enintään 400 000 euroa. Avustusta voidaan käyttää uusien asukaslähtöisten asunto-osuuskuntien perustamisesta syntyviin suunnittelu- ja valmistelukustannuksiin. Avustuksen määrä on enintään 50 % kustannuksista. Lisäksi valtuudesta voidaan käyttää enintään 200 000 euroa asukaslähtöisten asunto-osuuskuntien mallisääntöjen kehittämisestä sekä kehityshankkeen koordinoimista, neuvontatoiminnasta ja seurannasta aiheutuviin kustannuksiin.

Vuonna 2020 saa valtion asuntorahaston varoista valtioneuvoston asetuksella myöntää määräaikaista avustuksia lähiöiden elinvoiman edistämiseksi sekä segregaaation ehkäisemiseksi yhteensä enintään 5 000 000 euroa. Avustusta voidaan myöntää kasvukeskuskaupungeille. Avustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että lähiökehittämisestä on laadittu ympäristöministeriön hyväksymä suunnitelma ja lähiöiden kehittäminen on osa kunnan strategista suunnittelua. Avustusta voidaan myöntää alueen hiilineutraalisuuden edistämiseen, yhteisöllisyyttä ja elinvoimaa vahvistavien tilojen ja toimintojen suunnitteluun, kehittämiseen ja toteuttamiseen sekä kehittämisen koordinoimiseen, täydennys-, lisä- ja korjausrakentamisen edellytysten parantamiseen sekä ympäristön viihtyisyyden, laadun, toimivuuden, turvallisuuden, esteettömyyden ja viheralueiden parantamiseen kohdistuviin investointeihin. Avustusta voidaan myöntää myös tutkimuslaitoksille ohjelmantavoitteiden toteutumista tai edellä mainittujen hankkeiden toteutumista edistävään tutkimukseen. Lisäksi ympäristöministeriö voi käyttää 200 000 euroa vuodessa ohjelman toteuttamista tukevaan viestintään. Avustettavan hankkeen kustannukset hyväksyy ja avustuksen myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus. Avustuksen määrä voi olla enintään 20 % hankkeen kustannuksista. Tutkimus- ja selvityshankkeissa avustus voi olla 80 %.

Vuonna 2020 saa valtion asuntorahaston varoista valtioneuvoston asetuksella (688/2011) myöntää asuinrakennuksille avustuksia energiatehokkuuden parantamiseen sekä älykkääseen ja joustavaan

vaan energiakulutukseen tähtääviin toimenpiteisiin yhteensä enintään 20 000 000 euroa siten, kuin energiatehokkuusavustuksista annettavalla asetuksella säädetään. Avustuksen myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.

Vuonna 2020 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain (688/2011) nojalla myöntää käyttötarkoituksen muutosavustuksia yhteensä enintään 1 000 000 euroa kasvaville kaupunkiseuduille toimisto- ja teollisuusrakennusten muuttamiseksi vuokra-asuntokäyttöön. Avustuksen määrä on enintään 10 % hyväksytyistä muutoskustannuksista. Asuntoja on käytettävä vuokra-asuntoina vähintään 5 vuotta. Jos avustus myönnetään vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) mukaisella vuokra-asumisen perusparannuslainalla lainoitettaviin kohteisiin, avustuksen määrä on enintään 20 % hyväksytyistä muutoskustannuksista. Avustuksen myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.

Vuonna 2020 saa valtion asuntorahaston varoista myöntää asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksista annetun lain (1087/2016) mukaisia avustuksia yhteensä enintään 23 600 000 euroa.

Valtion asuntorahaston varoista saa valtionavustuslain (688/2011) nojalla myöntää hankekohtaisia avustuksia yhteensä enintään 5 000 000 euroa arava- ja korkotukivuokra-asuntojen kunnostamiseen ikääntyneille sopivaksi väestöltään vähenevillä alueilla. Avustuksesta annetaan valtionavustuslain nojalla valtioneuvoston asetus.

Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Vuonna 2020 Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus saa käyttää Valtion asuntorahaston varoista enintään 700 000 euroa asumisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoittamiseen ympäristöministeriön vahvistaman käyttösuunnitelman mukaisesti.

Selvitysosa: Asumisneuvojatoiminnan avustamista jatketaan erityistä tukea asumisessaan tarvitsevien tukemiseksi. Toiminnalla voidaan vähentää vuokraveloista ja hädöistä aiheutuvia kustannuksia. Asumisneuvonta on yhä enemmän vaikeiden sosiaalisten ongelmien parissa työskentelemistä. Toimintaa on tarpeellista kehittää yhtäältä ympäristöministeriön hallinnonalalla liittyen kiinteistötalouden ylläpitoon ja toisaalta kokonaisvaltaisesti, laajempaan asuinaluekohtaisesti vaikuttavampana sosiaalipalveluna, joka kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle.

Valtion ja suurten kaupunkiseutujen maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimusten kaavoitustavoitteiden saavuttamista tuetaan kunnallistekniikka-avustuksilla. Avustukset sidotaan kohtuuhintaisen asuntotuotannon toteutumiseen, kuntien välisen yhteistyön edistämiseen ja yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen. Työvoiman saatavuuden ja elinkeinoelämän kilpailukyvyyn turvaamiseksi korkotuetta normaalia vuokra-asuntotarjontaa edistetään korkotukilainotukseen liittyvällä vuokra-asuntojen käynnistysavustuksella, jotta asuntomarkkinat tarjoisivat tyydyttävissä määrin kohtuuhintaisia asuntoja pieni- ja keskituloisille kotitalouksille. Sekä kunnallistekniikka-avustusten että vuokra-asuntojen käynnistysavustusten myöntäminen edellyttää maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) -sopimusten syntymistä.

Valtion asuntorahasto on velaton eikä asuntorahastolla ole tarvetta uuteen varainhankintaan asuntorahastosta maksettavien velvoitteiden kattamiseksi.

2020 talousarvio	—
2019 II lisätalousarvio	—
2019 talousarvio	—
2018 tilinpäätös	—

64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) avustuksiin yksityisille omistajille ja rakennusperinnön hoitoa edistäville yhteisöille kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden ja niiden välittömän ympäristön kunnossapitoon, suojeluun ja parantamiseen
- 2) rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) 13 §:n nojalla suoritettaviin korvauksiin ja suojelun toteuttamisesta valtiolle aiheutuviin menoihin
- 3) maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 57 §:n 3 momentin mukaisiin avustuksiin kunnille
- 4) viranomaisen rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) 17 §:n nojalla teettämien välttämättömien kunnostus- ja ennalleen saattamistöiden kustannuksiin.

Avustusta rakennusperinnön hoitoon saa myöntää enintään 50 % toimenpiteiden kustannuksista.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään pääasiassa yksityisten omistajien sekä rakennusperinnön hoitoa edistävien yhteisöjen avustamiseen arvokkaan rakennusperinnön säilymisen turvaamiseksi suojeluarvojen mukaisella tavalla.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentilta 35.20.55	850
Yhteensä	850
2020 talousarvio	1 700 000
2019 talousarvio	850 000
2018 tilinpäätös	850 000

Pääluokka 36

VALTIONVELAN KOROT

Selvitysosa: Valtion velanhoidossa tavoitteena on velasta aiheutuvien kustannusten minimointi kuitenkin niin, että siitä aiheutuvat riskit kuten luottoriski, korkoriski, valuuttakurssiriski ja jälle-rahoitusriski pidetään hyväksyttävällä tasolla.

Lainanotto toteutetaan pääasiassa pitkäaikaisia euromääräisiä kiinteäkorkoisia sarjaobligatioita hyväksi käyttäen. Tämä turvaa vallitsevissa rahoitusmarkkinaolosuhteissa rahoituksen saatavuuden ja valtion maksuvalmiuden mahdollisimman edullisin kustannuksin.

Markkinoilla tyypillisesti vallitsevasta korkorakenteesta seuraa, että pitkäaikainen kiinteäkorkoinen varainhankinta on lyhytaikaisiin korkoihin sidottua velanottoa kalliimpaa. Korkoriskin hallinnan tarkoituksena on muuttaa velan korkokustannusten herkkyyttä yleisen korkotason muutoksille siten, että korkokustannukset olisivat pitkällä aikavälillä mahdollisimman matalat mutta kuitenkin niin, että korkotason mahdollinen odottamaton nousu ei lisää korkomenoja kestäättömällä tavalla. Euroalueen yleisen korkotason nousu yhdellä prosenttiyksiköllä lisäisi velan korkokustannuksia n. 358 milj. eurolla v. 2020.

Valtiovarainministeriö on määritellyt budjettivelan tavoitteellisen korkoriskiaseman ns. vertailusalkun avulla. Vertailusalkku määrittää tilastolliseen analyysiin perustuvan velan optimaalisen korkorakenteen, joka valitulla riskitasolla minimoi kustannukset pitkällä aikavälillä. Budjettivelan korkoriskiasemaa suhteessa valittuun vertailusalkkuun säädellään valtiovarainministeriön asettamien riskirajojen puitteissa pääsääntöisesti johdannaissopimuksilla.

Velanhoidon toimenpiteet toteutetaan pääosin markkinaolosuhteiden mukaisesti ja siten toteutuma saattaa poiketa käytetyistä laskentaoletuksista markkinaolosuhteiden niin edellyttäessä.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2018—2020

	v. 2018 tilinpäätös 1000 €	v. 2019 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2020 esitys 1000 €	Muutos 2019—2020	
				1000 €	%
01. Valtionvelan korko	1 146 884	1 170 000	860 000	-310 000	-26
90. Valtionvelan korko (arviomääräraha)	1 146 884	1 170 000	860 000	-310 000	-26
09. Muut menot valtionvelasta	3 270	10 410	13 410	3 000	29
20. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)	3 270	10 410	13 410	3 000	29
Yhteensä	1 150 154	1 180 410	873 410	-307 000	-26

01. Valtionvelan korko*90. Valtionvelan korko (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 860 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionvelan korkojen, vanhentuneiden korkojen ja myös lyhytaikaisesta tilapäisrahoituksesta aiheutuvien korkojen sekä velkasalkun riskiaseman säätelämiseksi tehtyjen johdannaissopimusten menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Euromääräinen velka oli vuoden 2018 lopussa 103 884 milj. euroa ja sen keskimääräinen nimelliskorko 1,13 %. Vuonna 2020 otettaville lainoille on käytetty laskentaoletuksena -0,4 prosentin korkoa 3 kuukauden korkojaksolle ja -0,2 prosentin korkoa 10 vuoden korkojaksolle.

Bruttomääräisistä menoista vähennettäviä tuloja ovat valtionlainoista saatavat korkotulot sekä valtionlainojen koronmaksua suojaavista johdannaisista kertyvät tulot.

Määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

Sarjaobligaatiolainat	909
Muut obligaatiolainat	-1
Muut joukkovelkakirjalainat	1
Velkasitoumuslainat	-49
Yhteensä	860

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarkentunut arvio	-310 000
Yhteensä	-310 000

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	860 000 000
2019 talousarvio	1 170 000 000
2018 tilinpäätös	1 146 884 096

09. Muut menot valtionvelasta

20. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 13 410 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) valtion lainanoton ja velanhallinnan valmistelusta, lainojen ottamisesta ja liikkeeseenlaskusta, lainojen takaisinmaksusta ja johdannaissopimuksista aiheutuvien menojen, asiantuntija- ym. palkkioiden sekä muiden lainanoton ja velanhallinnan toteuttamiseen liittyvien menojen maksamiseen
- 2) selvitys- ja maksujärjestelmien käyttökustannuksiin sekä lyhytaikaisen tilapäisrahoituksen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä tuotto-obligaatioiden liikkeeseenlaskuista aiheutuviin mainonta- ja markkinointikuluihin
- 3) Suomen rahoitustukiohjelmiin liittyvien vakuusjärjestelyiden hallinnointipalkkioihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon olemassa olevasta velkakannasta sekä vuosien 2019—2020 lainanotosta ja velanhoidollisista toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset.

Bruttomääräisistä menoista vähennettäviä tuloja ovat saaduista käteisvakuuksista kertyvät tulot.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Liikkeeseenlasku-, myynti- ja markkinointikustannukset	11 000 000
Lunastus- ja asiamiespalkkiot	10 000
Saatujen käteisvakuuksien nettokorkomenot	1 000 000
Muut menot	1 400 000
Yhteensä	13 410 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarkentunut arvio	3 000
Yhteensä	3 000

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2020 talousarvio	13 410 000
2019 talousarvio	10 410 000
2018 tilinpäätös	3 269 546

Liite hallituksen esitykseen Eduskunnalle
valtion talousarvioksi vuodelle 2020¹

Taloudellinen katsaus

¹ Hallitus ei ole käsitellyt liitettä. Se on tarkoitettu talousarvioesityksen tausta-aineistoksi.

Valtiovarainministeriön julkaisuja 2019:48

Taloudellinen katsaus

Syksy 2019

Valtiovarainministeriö, Helsinki 2019

Valtiovarainministeriö

ISBN PDF: 978-952-367-030-3

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2019

Kuvailulehti

Julkaisija	Valtiovarainministeriö	7.10.2019	
Tekijät	Kansantalousosasto		
Julkaisun nimi	Taloudellinen katsaus, syksy 2019		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Valtiovarainministeriön julkaisuja 2019:48		
Teema	Talousnäkömät		
ISBN PDF	978-952-367-030-3	ISSN PDF	1797-9714
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-030-3		
Sivumäärä	103	Kieli	suomi
Asiasanat	Julkinen talous, taloudellinen kehitys		
Tiivistelmä	<p>Taloukasvu näyttää vielä lähiaikoina myönteiseltä huolimatta kansainvälisen talouden heikoista uutisista. Kotimainen kysyntä ylläpitää taloukasvua tulevina vuosina. Yksityisten investointien ja kulutuksen kasvu hidastuu epävarman ulkoisen ympäristön heijastuessa suomalaisten yritysten ja kuluttajien odotuksiin. Julkisen kulutuksen ja investointien merkitys BKT:n kasvulle korostuu varsinkin ensi vuonna.</p> <p>Julkinen talouden menot ovat pysyneet koko korkeasuhdanteen ajan tuloja suurempina. Julkisessa taloudessa on rakenteellinen alijäämä, joka ennusteen mukaan kasvaa lähivuosina. Julkista taloutta heikentävät vaimeneva taloukasvu, väestön ikääntymisestä johtuva menojen kasvu sekä hallitusohjelman mukaiset menonlisäykset.</p> <p>Vuonna 2019 Suomen BKT kasvaa 1,5 %. Viennin kasvu on vaisua Euroopan talousnäkömien säilyessä epävarmoina. Asuinrakennusinvestoinnit supistuvat, mutta myös tuotannollisten investointien kasvu hidastuu kansainvälisen talouden suhdanteen heikentyessä. Yksityisen kulutuksen kasvu jatkaa ansiotason nousun sekä korkean työllisyyden tukemana.</p> <p>BKT kasvaa 1,0 % v. 2020 ja 0,9 % v. 2021. Yksityisen kulutuksen kasvu hidastuu kotitalouksien säästämisasteen noustessa. Investointien osuus BKT:sta laskee. Keskeisten talouksien väliset kauppajännitteet heijastuvat maailmankauppaan ja vaikuttavat välillisesti Suomen vientiin.</p> <p>Taloukasvun hidastuminen ja nimellispalkkojen nousu alkavat asteittain heikentää työllisyyden kasvua. Työllisyysaste nousee 73,4 prosenttiin vuoteen 2021 mennessä työikäisen väestön edelleen vähentyessä. Työttömyysaste laskee hitaasti 6,2 prosenttiin v. 2021.</p>		
Kustantaja	Valtiovarainministeriö		
Julkaisun jakaja/myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Finansministeriet	7.10.2019	
Författare	Ekonomiska avdelningen		
Publikationens titel	Taloudellinen katsaus, syksy 2019 (Ekonomisk översikt, hösten 2019)		
Publikationsseriens namn och nummer	Finansministeriets publikationer 2019:48		
Tema	Ekonomiska utsikter		
ISBN PDF	978-952-367-030-3	ISSN PDF	1797-9714
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-030-3		
Sidantal	103	Språk	Finska
Nyckelord	Offentlig ekonomi, ekonomisk utveckling, budgetförslag		
Sammanfattning			
<p>Den ekonomiska tillväxten verkar bli fortsatt positiv den närmaste tiden trots dåliga nyheter angående den globala ekonomin. Den inhemska efterfrågan upprätthåller den ekonomiska tillväxten under kommande år. De privata investeringarnas och konsumtionens tillväxt mattas av när osäkra yttre omständigheter reflekteras i de finländska företagens och konsumenternas förväntningar. Den offentliga konsumtionens och investeringarnas betydelse för tillväxten i BNP betonas i synnerhet i nästa år.</p> <p>Utgifterna inom den offentliga ekonomin har varit större än inkomsterna under hela högkonjunkturen. Den offentliga ekonomin uppvisar ett strukturellt underskott som enligt prognosen kommer att öka ytterligare under de närmaste åren. De offentliga finanserna försämras av den allt mer dämpade ekonomiska tillväxten, de ökade utgifterna till följd av att befolkningen åldras samt utgiftsökningarna i enlighet med regeringsprogrammet.</p> <p>År 2019 ökar Finlands BNP med 1,5 procent. Exporttillväxten är dämpad eftersom de ekonomiska utsikterna för Europa är fortsatt osäkra. Bostadsinvesteringarna minskar, men också de produktionsmässiga investeringarnas tillväxt mattas av när det globala konjunkturläget försämras. Den privata konsumtionen fortsätter att öka med stöd av den stigande inkomstnivån och den höga sysselsättningsnivån.</p> <p>BNP ökar med 1,0 procent 2020 och 0,9 procent 2021. Den privata konsumtionens tillväxt mattas av när hushållens sparkvot stiger. Investeringarnas andel av BNP minskar. Handelsspänningarna mellan de viktigaste ekonomierna avspeglas i världshandeln och inverkar indirekt på Finlands export.</p> <p>Den avtagande ekonomiska tillväxten och ökningen av de nominella lönerna bidrar stegvis till att ökningen av antalet sysselsatta mattas av. Sysselsättningsgraden stiger till 73,4 procent före 2021 då befolkningen i arbetsför ålder minskar ytterligare. Arbetslöshetsgraden sjunker långsamt till 6,2 procent 2021.</p>			
Förläggare	Finansministeriet		
Beställningar/distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of Finance	7 October 2019	
Authors	Economics Department		
Title of publication	Taloudellinen katsaus, syksy 2019 (Economic Survey, Autumn 2019)		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Finance 2019:48		
Subject	Economic Prospects		
ISBN PDF	978-952-367-030-3	ISSN (PDF)	1797-9714
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-030-3		
Pages	103	Language	Finnish
Keywords	Public finance, economic development, draft budget		
Abstract	<p>The short-term outlook for the Finnish economy remains positive despite worrying economic news received from elsewhere in the world. Economic growth will be sustained by domestic demand over the coming years. Growth of private investments and consumption will slow down as the uncertainties in the external environment are reflected in the expectations of Finnish companies and consumers. Public consumption and investments will contribute markedly to GDP growth, especially in 2020.</p> <p>General government expenditure has remained higher than general government revenue throughout the current economic upturn. Finland's general government finances suffer from a structural deficit, which is expected to grow over the next few years. General government finances will be weakened by a slowdown in economic growth, higher expenditure resulting from an ageing population and the spending increases envisaged in the Government Programme.</p> <p>Finland's GDP will grow by 1.5% in 2019. Exports will grow only slowly as the outlook for European economies remains uncertain. Housing construction will decrease and with the global economy slowing down, a slowdown in production investments is also expected. Boosted by rising earnings and a high employment rate, private consumption will continue to grow.</p> <p>Finland's GDP will grow by 1.0% in 2020 and by 0.9% in 2021. Growth in private consumption will slow down as the household savings rate rises. Investments to GDP ratio will decrease. The trade tensions between major economies will have an impact on world trade and indirectly also on Finnish exports.</p> <p>A slowdown in economic growth and a rise in nominal wages will gradually weaken employment growth. Further decline in the working-age population will push the employment rate to 73.4% by 2021. Unemployment will fall slowly and will stand at 6.2% in 2021.</p>		
Publisher	Ministry of Finance		
Publication sales/ Distributed by	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Toteutunutta kehitystä koskevien tietojen lähde: Tilastokeskus ellei muuta mainittu.

TAULUKOISSA KÄYTETYT SYMBOLIT JA LYHENTEET

-	Ei mitään ilmoitettavana
0	Suure pienempi kuin puolet käytetystä yksiköstä
..	Tietoa ei ole saatu
.	Loogisesti mahdoton esitettäväksi
**	Ennuste
CPB	CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis
HWWI	Hamburgisches WeltWirtschafts Institut
IMF	Kansainvälinen valuuttarahasto
STM	Sosiaali- ja terveysministeriö
VM	Valtiovarainministeriö

Kukin taulukoiden luvuista on pyöristetty erikseen.

TALOUDELLINEN KATSAUS SYKSY 2019

Katsauksessa esitetään vuosien 2019–2021 taloudellista kehitystä koskeva ennuste. Lyhyen ajan talousennusteen ohella se sisältää myös vuoteen 2023 ulottuvan talouden keskipitkän ajan kehitysarvion.

Katsauksessa esitetyt ennuste ja kehitysarvio on laadittu kansantalousosastolla riippumattomasti perustuen lakiin talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta sekä julkisen talouden monivuotisia kehyksiä koskevista vaatimuksista (869/2012).

Katsauksen tarkastelujen pohjana ovat Tilastokeskuksen syyskuussa 2019 julkaisemat, vuotta 2018 koskevat kansantalouden tilinpidon tiedot sekä muut julkiset tilastot, jotka on saatu käyttöön 20.9.2019 mennessä sekä hallituksen budjettineuvotteluissa 17.9.2019 tekemät päätökset.

Helsingissä syyskuussa 2019

Valtiovarainministeriön kansantalousosasto

Mikko Spolander
Osastopäällikkö, ylijohtaja

Jukka Railavo
Finanssineuvos
Reaalitalouden
yksikön päällikkö

Marja Paavonen
Finanssineuvos
Julkisen talouden
yksikön päällikkö

Sisältö

Taloudellinen katsaus syksy 2019	7
Esipuhe	11
Yhteenveto	14
1 Talousnäkömät	25
1.1 Kansainvälinen talous	25
1.2 Ulkomaankauppa	30
1.2.1. Vienti ja tuonti	30
1.2.2. Hinnat ja vaihtotase	32
1.3 Kotimainen kysyntä	34
1.3.1 Yksityinen kulutus	34
1.3.2 Julkinen kulutus	36
1.3.3 Yksityiset investoinnit	38
1.3.4 Julkiset investoinnit	41
1.4 Kotimainen tuotanto	42
1.4.1 BKT	42
1.4.2 Jalostus	44
1.4.3 Palvelut	48
1.5 Työvoima	50
1.6 Tulot, kustannukset ja hinnat	53
1.6.1 Palkat	53
1.6.2 Kuluttajahinnat	54

2 Julkinen talous	57
2.1 Julkisyhteisöt yhteensä	57
2.1.1 Arvioita finanssipolitiikan vaikutuksista	64
2.1.2 Julkisyhteisöjen velka	73
2.2 Valtionhallinto	75
2.3 Paikallishallinto	87
2.4 Sosiaaliturvarahastot	92
2.4.1 Työeläkelaitokset	92
2.4.2 Muut sosiaaliturvarahastot	94
2.5 Julkisen talouden kestävyys pitkällä aikavälillä	95

Liitetaulukot	100
----------------------------	-----

Kehikot

Suhdannekäänteet ja niiden ennakoiminen	22
Suomi ja EU:n finanssipolitiikan säännöt	62
Finanssipolitiikan mitoitus	65
Kuinka suuri on julkisten menojen kerroin?	69
Vuoden 2020 budjetti ja valtiontalouden kehukset	79

Esipuhe

Tämä asiakirja sisältää valtion tuoreimman virallisen talousennusteen. Virallisen sikäli, että valtiovarainministeriön kokonaistaloudellinen ennuste maalaa kuvan talouden näkymästä valtion 2020 talousarvion ja vaalikauden Julkisen talouden suunnitelman perustaksi.

Ennusteen mukaan talouden kasvu hidastuu viime vuosien noin 2,5 prosentin vauhdista vajaaseen 1 prosenttiin lähivuosina. Maailmantalous köhii, yritysten vienninäkymät ovat heikentyneet selvästi ja viennin kasvu hidastuu. Toimintaympäristön epävarmuus koettelee yritysten uskoa tulevaisuuteen niin, että myös niiden investoinnit niiaavat. Kotitaloudet vähentävät asuntoinvestointejaan, mutta jaksavat vielä kuluttaa, koska työllisyys ja ansiot kasvavat edelleen ja inflaatio pysyy aisoissa.

Talouden peruskuva ei ole synkkä vaan kypsävälle suhdanteelle tyypillinen. Talouden kasvu jatkuu, mutta suhdanne on tasaantumassa – olkoonkin että hieman jyrkemmin kuin vielä alkukesällä arvioitiin. Korkeasuhdanteen jälkeen päädytään aiempaa nopeammin kasvuvauhtiin, jonka määrittävät talouden rakenteet ja käytävissä olevat voimavarat.

Talouden peruskuva ei sisällä taantumaa. Ennustetta leimaa kuitenkin suuri epävarmuus maailmatalouden tulevasta suunnasta. Käänteinen ennustettua hitaamman kasvun suuntaan on ilmeinen riski.

Talouden peruskuva rakentuu sen varaan, että maailmantaloutta ja maailmankauppaa kurittavat väliaikaiset tekijät ja muu ärhentely tasoittuvat v. 2020. Merkkejä tästä pitäisi alkaa nähdä jo 2019 loppuvuoden aikana. On huolestuttavaa, että kuluneen kesän aikana on kertynyt lähinnä merkkejä häiriöiden pitkittymisestä erityisesti Euroopassa.

Indikaattorit ovat notkahtaneet myös Suomessa, mutta niistä välittyvä yleiskuva kertoo edelleen vähitellen hidastuvasta kasvusta, ei jyrkästä muutoksesta heikompään.

Hallitusohjelman keskeisiä tavoitteita on julkisen talouden tasapainottaminen v. 2023 siten, että työllisten määrä kasvaa 60 000 henkilöä suuremmaksi kuin ennusteessa ja työllisten osuus 15-64-vuotiaasta väestöstä nousee 75 prosenttiin vuoden 2023 loppuun mennessä.

Tähän mennessä sovituin toimin tavoitteisiin ei vielä päästä. Ennusteen mukaan työllisyysaste nousee niukasti yli 73 prosenttiin ja julkisen talouden rahoitus on 1,4 % alijäämäinen suhteessa BKT:hen v. 2023. Valtion ja paikallishallinnon yhteenlaskettu alijäämä on lähes 5,5 mrd. euroa.

Tämä tarkoittaa, että julkinen talous velkaantuu ja tukee talouden kysyntää lähivuosina. Finanssipolitiikan elvyttävä viritys voi hyvinkin osoittautua tarkoituksenmukaiseksi, jos ennustettua hitaamman kasvun riski toteutuu ja talous sukeltaa jyrkempään laskusuhdanteeseen tai taantumään.

Tämä tarkoittaa myös, että julkinen talous ei tasapainotu ilman työllisyyttä sekä talouden ja julkisen hallinnon ja palvelutuotannon tuottavuutta kohentavia uudistuksia. Ja jotta lakisääteiset julkiset etuudet kyettäisiin rahoittamaan ja palvelut tuottamaan vielä tulevinakin vuosikymmeninä, julkisen talouden pitäisi oikeastaan olla nyt selvästi ylijäämäinen. Siksi pyrkimyksen vahvistaa julkisen talouden kestävyyttä pitäisi olla keskeinen valmistelua ohjaava tavoite kaikissa suurissa pidemmällä aikavälillä vaikuttavissa uudistuksissa.

Kestävä julkinen talous vaatii selvästi korkeampaa työllisyyttä. Työllisyyden ennustettua nopeampi nousu ei ole mahdollista ilman talouden ennustettua nopeampaa kasvua.

Kun talous nousi suhdannekuopasta, työvoiman kysyntä kasvoi ja työllisyysaste nousi nopeasti. Suhdanne ei tarjoa samanlaista vetoapua työllisyydelle nyt, kun talous on laskettelemassa kohti normaalia pidemmän aikavälin keskimääräistä vauhtia.

Jotta talous voisi kasvaa ennustettua nopeammin lähivuosina, maailmantalouteen ladattujen erinäisten häiriöiden pitäisi hälventyä ja luottamuksen tulevaisuuteen kohentua sekä maailmalla että Suomessa.

Ennen kaikkea työllisyyden nousu edellyttäisi kuitenkin toimia, jotka tukevat suomalaisen tuotannon tuottavuutta ja kustannuskilpailukykyä, ja kasvattavat työn tarjontaa. Tehokkaiden ja mittaluokaltaan riittävien toimien löytäminen ja toimeenpano on talouspolitiikan tehtävä.

Jotta suomalaiset vientiyrietykset kykenisivät kasvattamaan tuotantoaan ja työvoimaansa, niiden pitää kyetä päihittämään kilpailijansa maailmanmarkkinoilla. Siksi suomalaisen tuotannon kustannukset saisivat kasvaa korkeintaan samaa vauhtia kuin kilpailijoilla. Merkittävä osa kotimaisten kustannusten kasvusta lähivuosina määritetään työsopimusneuvotteluissa seuraavien kuukausien aikana.

Jotta puolestaan yrityksille olisi tarjolla riittävästi osaavaa työvoimaa eikä kasvu tyssäisi tarjontarajoitteisiin ja johtaisi kustannuskierteeseen, tarvitaan uudistuksia, jotka lievittävät työn kysynnän ja tarjonnan yhteensopivuusongelmia, alentavat rakenteellista työttömyyttä ja aktivoivat työvoiman ulkopuolella olevista aiempaa useammat hakemaan töitä.

Keinoja kasvun ja työllisyyden lisäämiseksi on monia. Hallitus on jo päättänyt joistain toimista neuvotteluissaan 2020 talousarviosta ja Julkisen talouden suunnitelmasta. Lisäksi se on sitoutunut etsimään lisää toimia yhdessä työmarkkinaosapuolien kanssa.

Niitä odotellessa. Aikaa on annettu syksyn 2020 budjettiriiheen saakka.

Yhteenveto

Talouden suhdannenäkymät vuosina 2019–2021

Taloukasvu näyttää vielä lähiaikoina myönteiseltä huolimatta kansainvälisen talouden heikoista uutisista. Kotimainen kysyntä ylläpitää taloukasvua tulevina vuosina. Yksityisten investointien ja kulutuksen kasvu hidastuu epävarman ulkoisen ympäristön heijastuessa suomalaisten yritysten ja kuluttajien odotuksiin. Julkisen kulutuksen ja investointien merkitys BKT:n kasvulle korostuu varsinkin ensi vuonna.

Keskipitkällä aikavälillä vuosina 2022–2023 taloukasvu hidastuu alle yhteen prosenttiin johtuen talouden rakenteellisista tekijöistä. Hidastuvan taloukasvun seurauksena työllisyyden koheneminen jää vähäiseksi.

Julkisen talouden menot ovat pysyneet koko korkeasuhdanteen ajan tuloja suurempina. Julkisessa taloudessa on rakenteellinen alijäämä, joka ennusteen mukaan kasvaa lähivuosina. Julkista taloutta heikentävät vaimeneva taloukasvu, väestön ikääntymisestä johtuva menojen kasvu sekä hallitusohjelman mukaiset menonlisäykset.

Maailmankaupan kasvu hidastuu selvästi

Maailmantalouden kasvu hidastuu kuluvana vuonna kauppakonflikteihin liittyvän epävarmuuden takia. Jo ensi vuonna kasvu elpyy pitkälti euroalueen, mutta myös monien kehittyvien talouksien vetämänä. Maailmankaupan kasvu on hitainta kuluvana vuonna, mutta sekin elpyy ensi vuodesta lähtien.

Euroalueella talousnäkyviä varjostaa tänä vuonna nopeasti hidastunut taloukasvu Saksassa. Kuitenkin näkymien odotetaan kirkastuvan ensi vuonna. Suhteellisen vahvana pysytellyt palveluiden kysyntä tukee elpymistä. Yhdysvaltojen talouden kasvu on ollut nopeaa vahvan kotimaisen kysynnän ja työllisyyden vetämänä.

Yhdysvaltain keskuspankki kevensi elokuussa rahapolitiikkaa vastauksena hidastuvaan inflaatioon ja talouskasvuun yleensä.

Ison-Britannian talousnäkömien keskeinen kysymys on ero Euroopan Unionista. Pidempään jatkunut epävarmuus on vähentänyt investointitoimintaa. Perusnäkömän mukaan Iso-Britannia eroaa EU:sta järjestäytyneesti yhteisesti neuvotellun sopimuksen mukaisesti.

Raakaöljyn hinta on pysytellyt melko matalana huolimatta Persianlahden jännittyneestä tilanteesta ja sen oletetaan kasvavan maltillisesti ennusteperiodilla. Lyhyiden markkinakorkojen ja valtionlainojen korkoympäristö on muuttunut kuluvaan vuoden aikana perusteellisesti. Markkinakorot ovat painuneet yhä syvemmälle nollan alapuolelle, ja yhä useamman valtion pitkäaikaisten lainojen korot ovat nekin kääntyneet negatiiviseksi. Korkojen odotetaan kuitenkin nousevan hienoisesti ennusteperiodin lopulla.

Talouskasvu jatkuu kotimaisen kysynnän tukemana

Vuonna 2019 Suomen BKT:n ennustetaan kasvavan 1,5 %. Suomen vientikysynnän kasvu hidastuu voimakkaasti v. 2019. Suomen tärkeimmistä vientimarkkinoista Saksan talouden näkymät ovat heikot. Vientiteollisuuden näkymät eivät ole merkittävästi heikentyneet, mutta tavaraviennin kasvu jää vaatimattomaksi muilla toimialoilla paitsi meriteollisuudessa.

Yksityisten investointien arvioidaan kääntyvän laskuun vuoden 2019 aikana. Asuinrakennusinvestoinnit supistuvat, mutta myös tuotannollisten investointien kasvu hidastuu kansainvälisen talouden suhdanteen heikentyessä.

Yksityisen kulutuksen kasvu jatkuu ripeänä v. 2019, sillä kotitalouksien käytettävissä olevien reaalityulojen kasvu on lähes 2 %. Vuonna 2019 yksityisen kulutuksen kasvua tukee ansiotason nousu sekä työllisyyden koheneminen.

Työllisten määrä nousee 0,9 % v. 2019, joskin suuri osa tämän vuoden kasvusta tulee perintönä viime vuoden viimeiseltä neljännekseltä ja alkuvuonna 2019 työllisyys ei ole enää parantunut. Koko vuoden 2019 työllisyysasteen ennakoidaan nousevan 72,5 prosenttiin.

Työttömyys on alentunut edelleen, mutta hitaasti. Työllisyyden kasvun vetämänä työttömien määrä vähenee myös v. 2019. Ennuste koko vuoden 2019 työttömyysasteeksi on 6,5 %.

Vuonna 2019 sopimuskorotukset nousevat ja niiden päälle tulevien palkkaliukemien ennakoitaan kasvavan nimellisansioiden noustessa 2,7 %. Työllisyyden yhä kasvaessa koko talouden palkkasumman ennakoitaan kasvavan tänä vuonna 3,7 %.

Ennuste vuoden 2019 inflaatioksi on 1,1 %. Ansiotason kehityksen myötä palveluiden hintojen odotetaan kasvavan viime vuotta nopeammin. Tavaroiden hintojen vaikutus inflaatioon jää selvästi negatiiviseksi, jonka seurauksena pohjainflaatio jää edelleen vain noin prosenttiin.

Vuonna 2020 talouskasvu hidastuu 1,0 prosenttiin. Viennin kasvu jatkuu maltillisella uralla seuraten vientikysynnän kehitystä. Keskeisten talouksien väliset kauppajännitteet heijastuvat maailmankauppaan ja vaikuttavat välillisesti Suomen vientiin.

Kauppataseen ylijäämä nousee ennustejakson loppupuolella puoleentoista miljardiin euroon. Tuotannon tekijäkorvausten ja tulonsiirtojen alijäämä ei pienene, joten vaihtotase pysyy alijämäisenä.

Suhdanneherkät talonrakennusinvestoinnit ovat lähinnä teollisuusrakennusinvestointien ja julkisten palvelurakennusinvestointien kasvun varassa. Osassa suunniteltuja suurhankkeita aikataulut ovat jonkin verran myöhentyneet. Julkiset investoinnit suuntautuvat pääsääntöisesti rakentamiseen syrjäyttäen jonkin verran näiden alojen yksityisiä investointeja. Investointien kasvu jää ennustekaudella vaatimattomaksi ja investointien osuus BKT:sta laskee.

Yksityisen kulutuksen kasvu hidastuu ennustejaksolla kotitalouksien säästämisasteen palautuessa hitaasti kohti normaalimpaa tasoaan. Reaalitulojen kasvu säilyy vakaana ansiotason nousun jatkuessa ja inflaation kiihtyessä maltillisesti. Julkisen kulutuksen kasvun kiihtyminen nostaa kotimaisen kysynnän osuutta.

Talouskasvun hidastuminen ja nimellispalkkojen nousu alkavat asteittain heikentää työllisyyden kasvua. Työttömyysasteen laskeminen finanssikriisiä edeltävän suhdannehuipun lukemiin lisää työmarkkinoiden kireyttä, mikä puolestaan vahvistaa palkkojen nousupaineita.

Vuonna 2021 BKT kasvaa 0,9 %. Tuotannollisten investointien näkymät ovat pidemmällä ajalla varsin valoisat. Suomen taloudessa on valmisteilla monia suuria miljardin euron hankkeita.

Inflaatiopaineiden odotetaan kokonaisuutena kasvavan hitaasti ennustejakson seuraavina vuosina. Välillisen verotuksen kiristyminen kiihdyttää inflaatiota 0,1 prosenttiyksikköä v. 2020 ja 0,3 prosenttiyksikköä v. 2021. Ansiotason nousun odotetaan vähitellen heijastuvan laajemmin hintoihin ja kulutuskysyntä kasvaa tasaisesti.

Työttömyysasteen laskiessa ja työvoimakapeikkojen lisääntyessä ansiotason nousun arvioidaan lähestyvän lähivuosina 2000-luvun keskimääräistä, noin kolmen prosentin vuosittaista kasvuvauhtia. Työllisyysaste nousee 73,4 prosenttiin vuoteen 2021 mennessä työikäisen väestön edelleen vähentyessä.

Julkinen talous on rakenteellisesti alijäämäinen

Hyvä suhdannetilanne ja julkista taloutta vahvistavat sopeutustoimet ovat kohentaneet julkisen talouden rahoitusasemaa viime vuodet, mutta eivät ole poistaneet alijäämää. Koko korkeasuhdanteen ajan julkisen talouden menot ovat pysyneet tuloja suurempina.

Ennusteen mukaan julkisen talouden tulojen ja menojen välinen epätasapaino kasvaa lähivuosina. Julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen pysyy vuosikymmenen vaihteeseen saakka aivan 60 prosentin tuntumassa, mutta kääntyy sen jälkeen kasvuun. Julkista taloutta heikentävät vaimeneva talouskasvu, väestön ikääntymisestä johtuva menojen kasvu sekä hallitusohjelman mukaiset menonlisäykset.

Alhainen korkotaso pienentää julkisen velkasuhteen kasvupainetta lähivuosina, mutta ei helpota julkisen talouden tasapainottamista. Korkotason lasku pienentää valtion ja paikallishallinnon korkomenoja. Samalla työeläkelaitosten korkotulot kuitenkin supistuvat ja kansantalouden tilinpidon mukaisten omaisuustulojen kasvu hiipuu.

Julkisen talouden ennusteessa on huomioitu vain jo Julkisen talouden suunnitelmaan sisällytetyt hallitusohjelman mukaiset toimet. Julkisen talouden suunnitelmaan on toistaiseksi sisällytetty ns. tulevaisuusinvestointeja yhteensä 1,4 mrd.

europa, kun hallitusohjelman mukaan niitä voidaan toteuttaa enintään 3 mrd. eurolla vuosina 2020-2022. Kertaluonteisten menonlisäysten täysimääräinen toimeenpano muodostaa näin alasuuntaisen riskin julkisen talouden rahoitusasemaan.

Talouskehityksen riskit

Ennusteeseen liittyy lähinnä alasuuntaisia riskejä. Riskit ovat lisäksi kasvaneet viime kuukausina. Kauppakonfliktin syveneminen on keskeisin maailmantalouden näkymiä varjostava riski, jota lisää vielä mahdollinen kilpailullinen valuuttakurssien heikentäminen. Saksan vajoaminen taantumaan lykkäisi Euroopan talouden toipumista myöhemmäksi. Ison-Britannian lähtö EU:sta ilman sopimusta johtaisi väliaikaisiin häiriöihin tavarakaupassa ja heikentäisi monen muunkin EU-maan talousnäkymiä.

Yhdysvaltojen ja Kiinan kauppakonfliktin odotettua nopeampi ratkeaminen olisi merkittävin myönteinen riski maailmantalouden perusnäkökielelle.

Ennusteen suurin riski lyhyellä ajalla on asuinrakennusinvestointien ennustettua nopeampi lasku. Pidemmällä ajalla suurhankkeiden merkitys ennusteen riskitekijänä korostuu. Ilman suurhankepäätöksiä investointien kasvu tulisi olemaan huomattavan paljon heikompaa.

Taulukko 1. Keskeiset ennusteluvut

	2018	2016	2017	2018	2019**	2020**	2021**
	mrd. euroa	määrän muutos, prosenttia					
Bruttokansantuote markkinahintaan	234	2,6	3,1	1,7	1,5	1,0	0,9
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	92	5,8	4,1	5,0	1,8	2,3	2,0
Kokonaistarjonta	325	3,5	3,3	2,6	1,6	1,4	1,2
Tavaroiden ja palvelujen vienti	90	3,7	8,8	2,2	2,4	2,4	2,1
Kulutus	178	2,1	0,7	1,7	1,6	1,5	1,1
yksityinen	125	2,4	1,0	1,8	1,7	1,4	1,5
julkinen	53	1,4	0,2	1,5	1,4	1,7	0,1
Investoinnit	55	8,2	4,1	3,4	0,4	-0,3	0,3
yksityiset	46	7,8	4,8	3,0	0,2	-1,0	0,6
julkiset	10	8,9	2,4	4,5	1,3	3,0	-1,1
Kokonaiskysyntä	326	3,5	3,4	2,5	1,9	1,7	1,5
kotimainen kysyntä	235	3,4	1,6	2,7	1,7	1,4	1,3

Taulukko 2. Muut keskeiset ennusteluvut

	2016	2017	2018	2019**	2020**	2021**
Bruttokansantuote, mrd. euroa	217	226	234	242	249	257
Palvelut, määrän muutos, %	1,6	2,4	1,8	1,2	1,0	1,1
Koko teollisuus, määrän muutos, %	4,1	8,4	0,1	3,0	1,8	1,4
Työn tuottavuus, muutos, %	2,0	2,8	-0,9	0,7	0,6	0,8
Työlliset, muutos, %	0,4	1,1	2,6	1,0	0,5	0,3
Työllisyysaste, %	68,7	69,6	71,7	72,5	73,0	73,4
Työttömyysaste, %	8,8	8,6	7,4	6,5	6,3	6,2
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	0,4	0,7	1,1	1,1	1,4	1,7
Ansiotasoindeksi, muutos, %	0,9	0,2	1,7	2,7	3,1	2,9
Vaihtotase, mrd. euroa	-1,6	-1,6	-3,7	-3,0	-3,2	-3,1
Vaihtotase, suhteessa BKT:een, %	-0,7	-0,7	-1,6	-1,2	-1,3	-1,2
Lyhyet korot (euribor 3 kk), %	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,4	-0,3
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v), %	0,4	0,5	0,7	0,0	-0,2	-0,1
Julkisyhteisöjen menot, suhteessa BKT:een, %	55,6	53,7	53,1	52,7	53,1	53,0
Veroaste, suhteessa BKT:een, %	43,8	43,0	42,3	41,9	42,2	42,1
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, suhteessa BKT:een, %	-1,7	-0,7	-0,8	-1,0	-1,4	-1,5
Valtion rahoitusjäämä, suhteessa BKT:een, %	-2,6	-1,8	-1,2	-0,9	-1,2	-1,1
Julkisyhteisöjen bruttovelka, suhteessa BKT:een, %	62,6	60,8	58,9	58,8	58,8	59,7
Valtionvelka, suhteessa BKT:een, %	47,1	46,8	44,8	44,4	43,9	44,3

Keskipitkän aikavälin näkymät vuosina 2022–2023

Suomen bruttokansantuote kasvoi viime vuonna 1,7 %. Kuluvana vuonna kasvun ennustetaan hidastuvan puoleentoista prosenttiin. Vuosina 2020–2021 kasvu jatkuu maltillisena, noin yhden prosentin suuruisena. Keskipitkällä aikavälillä, vuosina 2022–2023, talouskasvun arvioidaan hidastuvan alle yhteen prosenttiin.¹ Historiaan

1 Keskipitkän aikavälin talousnäkyelmiä voidaan arvioida potentiaalisen tuotannon avulla, sillä sen ajatellaan määrittävän talouden kasvuedellytykset. Valtiovarainministeriö käyttää potentiaalisen tuotannon arvioinnissa EU:n komission ja jäsenmaiden yhdessä kehittämää tuotantofunktiomenetelmää, jossa potentiaalisen tuotannon kasvu jaetaan arvioihin potentiaalisen työpanoksen, pääoman ja kokonaistuottavuuden kehityksestä. Potentiaalinen tuotanto ja tuotantokuilu ovat havaitsemattomia muuttujia, joiden arviointiin liittyy epävarmuutta etenkin voimakkaan suhdannesyklin sekä tuotantorakenteen nopean muutoksen aikana.

nähdessä keskipitkälle aikavälille odotettu kasvu on hidasta, mikä johtuu talouden rakenteellisista tekijöistä.

Työpanoksen kasvu lisää potentiaalisen tuotannon kasvua kuluvana ja hieman myös seuraavana vuonna. Tämän jälkeen työpanos alkaa supistua, sillä työikäisen väestön määrä jatkaa laskuaan. Työpanoksen kehitystä rajoittaa myös korkea rakenteellinen työttömyys.

Kokonaistuottavuuden kasvu on parantunut viime vuosina, vaikka sen kehitys jatkuu edelleen historiaan nähden heikkona. Heikompaa kasvua selittää talouden rakennemuutos. Korkean tuottavuuden toimialojen tuotanto on supistunut ja koko talouden rakenne on palveluvaltaistunut. Kokonaistuottavuuden trendikasvun arvioidaan keskipitkällä aikavälillä jäävän hieman alle yhden prosentin, kun 2000-luvun alkupuolella kasvu ylsi keskimäärin yli kahteen prosenttiin vuodessa. Kokonaistuottavuuden arvioitu trendikasvu on kuitenkin selkeästi viimeisen kymmenen vuoden keskiarvoa korkeampi.

Kokonaistuottavuuden ja työpanoksen lisäksi talouden tuotantoodellytyksiin vaikuttaa pääomakanta. Heikon taloustilanteen myötä joitakin vuosia jatkunut matala investointiaste hidasti osaltaan pääomakannan kasvua ja heikensi siten tulevaa talouden kasvupotentiaalia. Investointiasteen elpyminen heikoimmista vuosista on kuitenkin korjannut tilannetta jonkin verran, ja investoinnit lisäävät keskipitkällä aikavälillä pääomakannan kasvun kautta potentiaalista tuotantoa noin puolella prosentilla vuodessa.

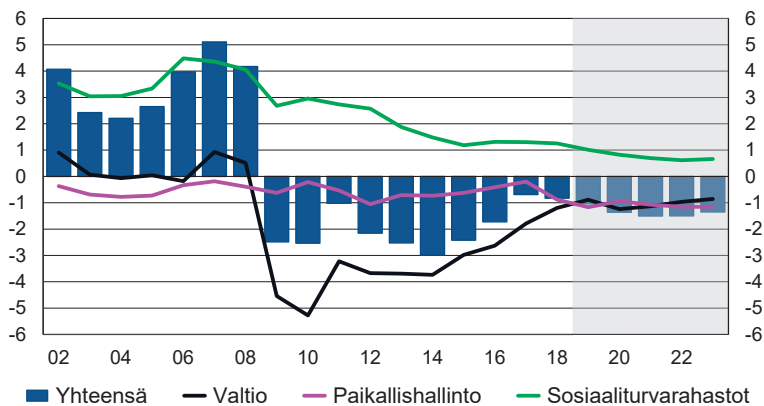
Tuotantokuilun arvioidaan olevan 0,3 % positiivinen suhteessa potentiaaliseen tuotantoon v. 2019. Bruttokansantuote kasvaa hieman potentiaalista tuotantoa hitaammin vuosina 2020–2021, jolloin positiivinen tuotantokuilu alkaa hitaasti sulkeutua. Keskipitkällä aikavälillä positiivisen tuotantokuilun arvioidaan sulkeutuvan, kun hyvä suhdannetilanne ennen pitkää taittuu. Seuraavan matalasuhdanteen ajoituksen arvioiminen on kuitenkin hyvin vaikeaa, eikä keskipitkän aikavälin kehitysarvio sisällä oletusta seuraavasta taantumasta.

Taulukko 3. Keskeisiä lukuja keskipitkällä aikavälillä

	2017	2018	2019**	2020**	2021**	2022**	2023**
BKT markkinahintaan, määrän muutos,%	3,1	1,7	1,5	1,0	0,9	0,9	0,7
Bruttokansantuote, mrd. euroa	226	234	242	249	257	264	271
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	0,7	1,1	1,1	1,4	1,7	1,7	1,7
Työttömyysaste, %	8,6	7,4	6,5	6,3	6,2	6,3	6,5
Työllisyysaste, %	69,6	71,7	72,5	73,0	73,4	73,4	73,1
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, suhteessa BKT:een, %	-0,7	-0,8	-1,0	-1,4	-1,5	-1,5	-1,4
Valtio	-1,8	-1,2	-0,9	-1,2	-1,1	-1,0	-0,9
Paikallishallinto	-0,2	-0,9	-1,2	-0,9	-1,1	-1,2	-1,2
Sosiaaliturvarahastot	1,3	1,3	1,0	0,8	0,7	0,6	0,7
Rakenteellinen jäämä, suhteessa BKT:een, %	-0,8	-1,0	-1,3	-1,4	-1,6	-1,6	-1,4
Julkisyhteisöjen bruttovelka, suhteessa BKT:een, %	60,8	58,9	58,8	58,8	59,7	60,6	61,6
Valtionvelka, suhteessa BKT:een, %	46,8	44,8	44,4	43,9	44,3	44,5	44,9
Tuotantokuilu, % potentiaalisesta tuotannosta ¹	0,2	0,3	0,3	0,1	0,2	0,1	0,0

1) Arvioitu EU:n yhteisellä menetelmällä

Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä suhteessa BKT:een, %

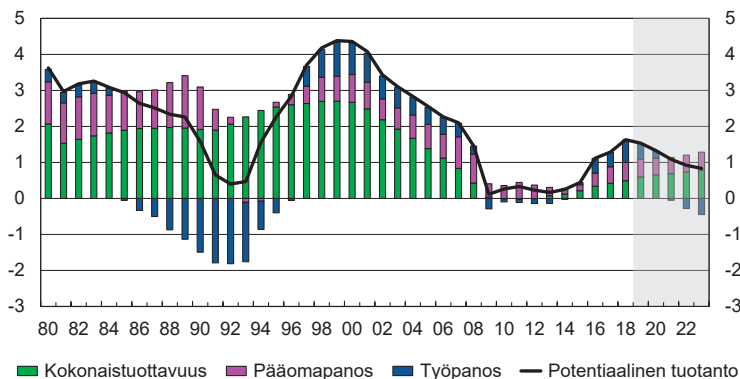

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34098

Potentiaalisen tuotannon kasvu ja sen osatekijät

EU-menetelmän mukaan, %

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34170

SUHDANNEKÄÄNTEET JA NIIDEN ENNAKOIMINEN

Taloudellisen aktiviteetin seurantaan ja sen tulevien muutosten arviointiin on hyödynnettävissä runsaasti erilaisia apuvälineitä. Bruttokansantuotteen (BKT) kasvun ennustamiseen käytettyjen mallien lisäksi kirjallisuudessa on Estrellan ja Hardouvelisin (1991) tutkimuksen pohjalta kehitetty erityisesti taantumajaksojen ennustamiseen keskittyviä malleja, joiden perusteella voidaan arvioida todennäköisyyttä taantumajakson esiintymiselle tietyssä ajanjaksona.

On useita eri tapoja, joilla voidaan määritellä, onko talous taantumassa vai noususuhdanteessa. Yhdysvalloissa National Bureau of Economic Analysis:in (NBER) taantumajaksojen päiväyskomitea määrittelee taantumaksi sellaisen talouden suhdannevaiheen, jossa "taloudellisen aktiviteetin merkittävä lasku leviää koko talouteen ja voi kestää muutamasta kuukaudesta yli vuoteen¹". Suomessa vastaavan komitean puuttuessa taantumajakset voidaan määritellä esimerkiksi reaalin BKT:n kasvun perusteella. Yleisenä taantumamääritelmänä pidetään sitä, että reaalin BKT on laskenut kahtena peräkkäisenä neljänneksenä. BKT:een perustuvan määritelmän puutteena voidaan kuitenkin pitää mm. tietojen tarkentumisen myötä aiheutuvia muutoksia suhdannekronologiassa sekä reaaliaikaisuuden kannalta harmillista julkaisuviiveitä.

Erilaisilla ekonometrisilla nowcasting-menetelmillä on pyritty yhdistelemään usean muuttujan sisältämää informaatiota talouden reaaliaikaisen tilan arvioimiseksi. Juvonen

1 Arvioinnissa hyödynnetään mm. reaaliaikaisia BKT:ta, teollisuustuotantoa, reaalituloja, työllisyyttä ja kaupan tilastoja. Tarkempi kuvaus NBER:in määritelmästä löytyy osoitteesta <https://www.nber.org/cycles/recessions.html>

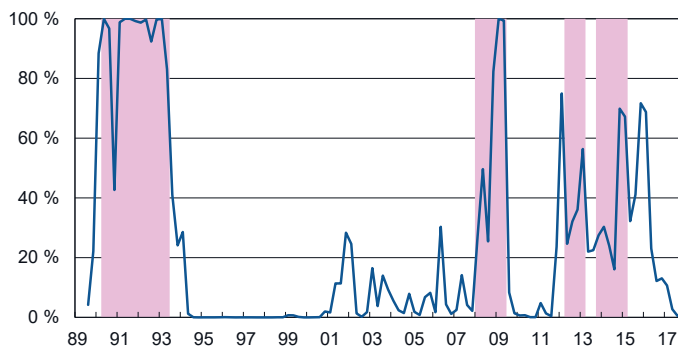
ym. (2019) esittelevät artikkelissaan lyhyen aikavälin mallinnus- ja ennustemenetelmien kehitystyötä ja sovelluksia Suomessa. Näiden menetelmien avulla voidaan myös muodostaa suhdanneindeksejä (ks. esim. Lanne ja Nyberg 2009; Fredriksson ym. 2019), joita voidaan edelleen hyödyntää suhdannekäänneasteiden määrittelyssä.

Suhdannekronologia kuvataan kaksiarvoisena muuttujana, jonka arvo vaihtuu talouden ollessa taantumassa tai ns. normaalitilassa. Tästä luokittelusta johtuen taantumaperiodien ennakointi on ollut luonnollinen binääristen aikasarjamallien sovelluskohde ekonometrisessä kirjallisuudessa. Keskustelualoitteessaan Pönkä ja Stenborg (2019) hyödynsivät probit-malleja taantumajaksojen ennustettavuuden arviointiin Suomessa kirjallisuudessa esiintyvien yleisesti käytettyjen muuttujien pohjalta². Kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa taantumajaksoja ennakoivista muuttujista on korostettu tuottokäyrän ja erityisesti kymmenvuotisen ja kolmen kuukauden valtionlainojen korkoeron ennustevoimaa. Tämän lisäksi myös esimerkiksi kuluttajien luottamuksen, osakemarkkinoiden tuottojen, asuntojen hintojen, sekä erilaisten luottomuuttujien muutosten on havaittu toimivan suhdanneindikaattoreina.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että yksittäiset muuttujat kuten korkoero ja pääkaupunkiseudun asuntojen reaalihintojen muutokset soveltuvat käytettäväksi taantumajaksojen ennustamiseen ajanjaksolla 1988–2017. Yksikään yksittäiseen muuttujaan perustuva malli ei kuitenkaan kyennyt ennustamaan jokaista taantumajaksoa, ja esimerkiksi korkoeron ennustevoima on heikentynyt euroalueeseen liittymisen myötä. Parhaimman otoksen sisäisen sovituksen tuotti useita muuttujia sisältänyt malli, jossa käytettiin korkoeroa, kuluttajien odotuksia työttömyyden uhasta, osakemarkkinoiden vuosituottoa, sekä pääkaupunkiseudun asuntojen reaalihintoja selittävinä muuttujina.

Probit-mallin otoksen sisäiset taantumato- näköisyydet Suomelle 1989–2017

taantumajaksot korostettuna

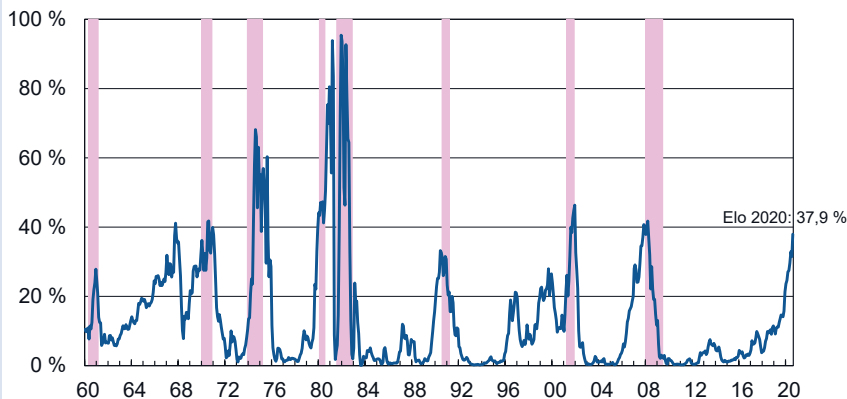
Lähde: Pönkä & Stenborg (2019), malli 33

² Julkaisun sisällöstä vastaavat kirjoittajat, eikä tekstisisältö välttämättä edusta valtiovarainministeriön näkemystä.

Tuottokäyrä on saanut viime aikoina runsaasti huomiota, sillä Yhdysvalloissa korkoero on kääntynyt negatiiviseksi yleisesti taantumaindikaattoreiksi miellettyillä maturiteeteillä. Laajan huomion taustalla on se, että kymmenen vuoden ja kolmen kuukauden tuottojen välinen ero on kääntynyt negatiiviseksi ennen jokaista taantumaa Yhdysvalloissa viimeisen 50 vuoden aikana. New Yorkin alueen keskuspankin tuottokäyrään perustuvan taantumamallin mukaan syyskuun 2019 alussa taantumatodennäköisyys Yhdysvalloissa seuraavan 12 kuukauden sisällä on lähes 38 prosenttia³. Myös Suomen aineistolla korkoeroon perustuva malli antaa taantumalle yli 20 prosentin todennäköisyyden seuraavan vuoden kuluessa, mutta toisaalta mallin luotettavuus ei ole ollut läheskään yhtä hyvä kuin Yhdysvaltojen tapauksessa.

Korkoeron perusteella mallinnettu taantumatodennäköisyys Yhdysvalloissa

12 kuukautta eteenpäin

Lähde: Federal Reserve Bank of New York

Lähteet:

- Estrella, A. ja Hardouvelis, G.A. (1991), "The term structure as a predictor of real economic activity", *Journal of Finance* 46: 555–576.
- Fredriksson, A., Nyberg, H., ja Sainio, J. (2019). "Coincident Economic Index for the Finnish Economy". Käsikirjoitus, Turun yliopisto.
- Juvonen, P., Anttonen, J., Fornaro, P., Nissilä, W., Nyberg, H., Pönkä (2019), "Aikasarjamallit apuna Suomen talouden seurannassa," *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 115 (3/2019).
- Lanne, M. ja Nyberg, H. (2009). "Suomen kansantalouden suhdanneindeksi", *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 105: 422–432.
- Pönkä, H. ja Stenborg, M. (2019), "Forecasting the state of the Finnish business cycle", *Valtiovainministeriön julkaisuja* 2019:13.

³ https://www.newyorkfed.org/medialibrary/media/research/capital_markets/Prob_Rec.pdf

1 Talousnäkymät

1.1 Kansainvälinen talous

Maailmantalouden näkymät epävarmat ennen elpymistä

Maailmantalouden kasvu hidastuu kuluvana vuonna suhdannekierron, Yhdysvaltain ja Kiinan välisen kauppakonfliktin sekä Brexitiin liittyvän epävarmuuden takia. Kuitenkin jo ensi vuonna kasvu elpyy pitkälti euroalueen, mutta myös monien kehittyvien talouksien vetämänä. Maailmankaupan kasvu on hitainta kuluvana vuonna, mutta sekin elpyy ensi vuodesta lähtien.

Yhdysvaltojen talouden kasvu on ollut nopeaa vahvan yksityisen kulutuksen vetämänä. Talouskehitystä varjostaa kuitenkin kauppakonflikti Kiinan kanssa. Teollisuuden uudet tilaukset viittaavat hidastuvaan kasvuun. Keskuspankki kevensi elokuussa rahapolitiikkaa vastauksena hidastuvaan inflaatioon ja talouskasvuun yleensä. Talous kasvaa 2,2 % kuluvana vuonna. Tuotantokuilun umpeutuessa kasvu hidastuu 2,0 prosenttiin ensi ja 1,9 prosenttiin seuraavana vuonna.

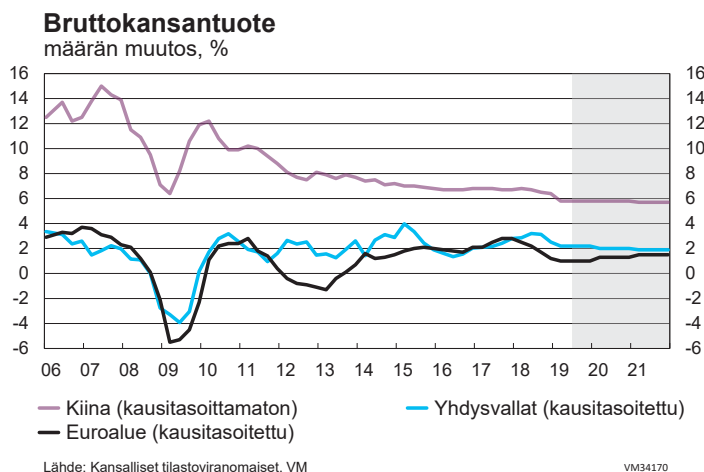
Euroalueella talousnäkyviä varjostaa tänä vuonna nopeasti hidastunut talouskasvu Saksassa sekä Brexitiin liittyvä epävarmuus. Ennakoivat indikaattorit viittaavat heikkenevään kehitykseen lähiaikoina. Näkymien odotetaan kuitenkin kirkastuvan ensi vuonna. Suhteellisen vahvana pysytellyt palveluiden kysyntä tukee elpymistä. Euroalueen kasvu hidastuu 1,0 prosenttiin kuluvana vuonna pitkälti Saksan vetämänä, mutta kiihtyy 1,3 prosenttiin ensi ja 1,5 prosenttiin seuraavana vuonna.

Ison-Britannian talousnäkyvien keskeinen kysymys on Brexit. Kotimaisen kysynnän myönteinen kehitys kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä hiipui toisella neljänneksellä. Ennakoivat indikaattorit viittaavat jyrkästi heikkeneviin näkymiin. Pidempään jatkunut epävarmuus on vähentänyt investointitoimintaa. Perusnäkyvän

mukaan Iso-Britannia eroaa EU:sta järjestäytyneesti yhteisesti neuvotellun sopimuksen mukaisesti. Talouskasvu hidastuu 0,8 prosenttiin kuluvana vuonna ja pysyttelee yhden prosentin tuntumassa ennusteperiodilla.

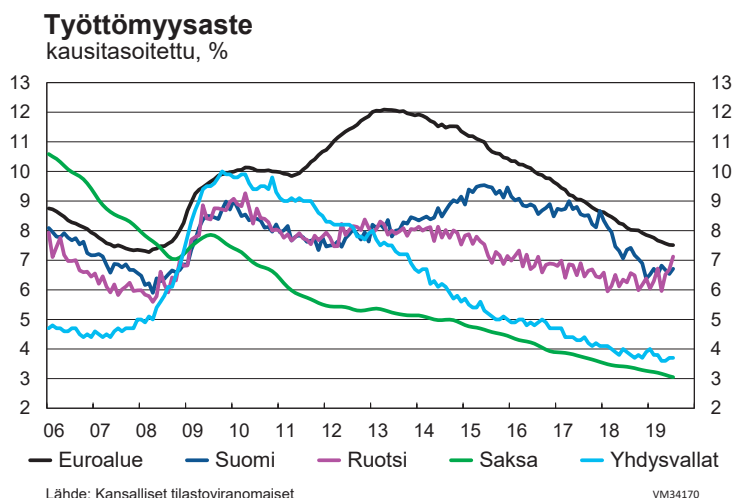
Ruotsin talouskasvu on hidastunut pitkälti suhdannetekijöiden takia. Kotimaiset kysyntäerät heikentävät kasvua, mutta heikko kruunu vahvistaa nettovientiä. Teollisuuden ostopäälikköindeksi on verrattain hyvä. Kuluttajien luottamus on ollut heikkoa viime vuoden lopulta lähtien, mutta osoittaa elpymisen merkkejä. Kuluvan vuoden heikon toisen neljänneksen jälkeen kasvu elpyy 1,2 prosenttiin kuluvana vuonna ja kiihtyy 1,7 prosenttiin ensi ja 1,8 prosenttiin seuraavana vuonna.

Venäjän talous supistui kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä, ja tulevaisuuden näkymät ovat epävarmat. Taloudellinen aktiviteetti on hidastumassa laajalla rintamalla. Talouden potentiaalinen kasvu on hidasta, ja heikko tuottavuus sekä kapasiteetin alhainen käyttöaste viittaavat vaimeaan kehitykseen lähivuosinakin. Talous kasvaa 1,3 % kuluvana vuonna ja 1,2 % lähivuosina.

Kiinan hidastuvan talouskasvun näkymää heikentää kauppakonflikti Yhdysvaltojen kanssa. Viime vuonna talouskasvu oli hitainta sitten vuoden 1990. Teollisuuden ostopäälikköindeksit viittaavat epävarmoinhin kasvunäkymiin. Erityisesti paikallis- ja aluehallinnon alaisten yritysten velkaantuneisuus herättää huolta ja korostaa tarvetta rahoitusmarkkinoiden sääntelyn vahvistamiselle. Talouskasvu pysyttelee kuuden prosentin tuntumassa ennusteperiodilla. Kiinan valuutan juanin heikentäminen elokuun alusta lähtien on nähty kauppakonfliktin laajentamistoimena.

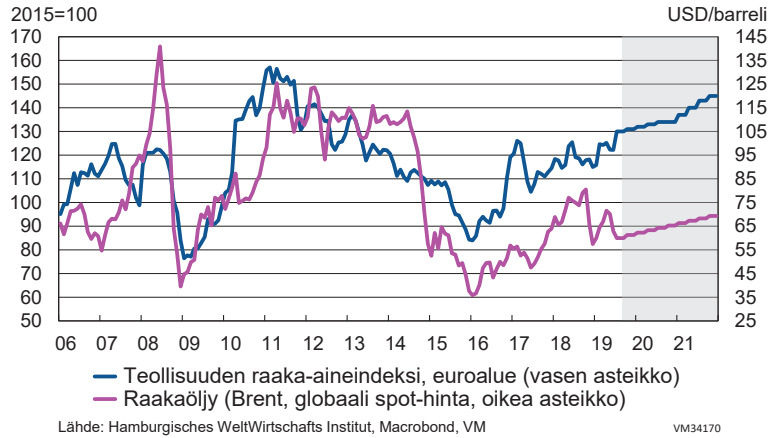
Japanin talousnäkyviä varjostavat teollisuuden vaimeat näkymät, kuluttajien luottamuksen heikentyminen sekä talouden mittavat rakenteelliset haasteet. Kuluva vuoden lokakuussa toteutettavalla arvonlisäveron nostolla voi olla negatiivisia vaikutuksia taloudelliseen aktiviteettiin, ja valtio pyrkii vastaamaan niihin finanssipoliittisin toimin. Talous kasvaa vajaan prosentin vauhtia ennusteperiodilla.

Raakaöljyn hinta on pysytellyt melko alhaisena huolimatta Persianlahden jännittyneestä tilanteesta. Syynä tähän ovat mm. maailmantalouden hidastuva kasvu, öljyn vaimea kysyntä sekä liuskeöljytuotannon voimakas kasvu Yhdysvalloissa. Raakaöljyn hinta kasvaa maltillisesti ennusteperiodilla. Teollisuuden raaka-aineiden hintojen alavireisyydessä poikkeuksen tekee nikkelin hinnan viimeaikainen kova nousu.

Lyhyiden markkinakorkojen ja valtionlainojen korkoympäristö on muuttunut kuluva vuoden aikana perusteellisesti. Markkinakorot ovat painuneet yhä syvemmälle negatiivisiksi, ja yhä useamman valtion pitkäaikaisten lainojen korot ovat nekin kääntyneet negatiivisiksi. Syynä tälle kehitykselle voidaan pitää mm. epävarmaa globaalitalouden tilaa sekä inflaation hidastumista. Korkojen odotetaan kuitenkin nousevan hienoisesti ennusteperiodin lopulla.

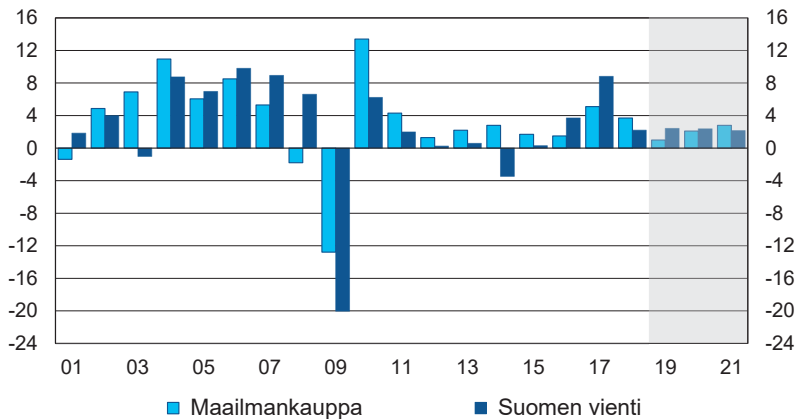
Raaka-aineiden hinnat

Maailmankaupan kasvu hidastuu kuluvana vuonna

Yhdysvaltojen ja Kiinan välinen kauppakonflikti sekä maailmantalouden yleinen talouskehityksen heikentyminen ovat hidastaneet maailmankaupan kasvua kuluvana vuonna. On kuitenkin odotettavissa, että kaupan kasvu elpyy lähivuosina. Yhdysvaltojen ja Kiinan välillä käydyt neuvottelut sekä Yhdysvaltojen viimeisten tullikorotusten lykkääminen ovat rohkaisevia merkkejä. Kauppapoliittiset toimet on tarkoitettu väliaikaisiksi. Lisäksi maailmantalouden kasvun elpymisen vaikutuksesta myös maailmankauppa elpyy ennusteperiodilla.

Maailmankauppa määrän muutos, %

Alasuuntaiset riskit ovat voimistuneet

Edellä esitettyyn perusnäkökantaan liittyy merkittäviä, lähinnä alasuuntaisia riskejä. Riskit ovat lisäksi kasvaneet viime kuukausina. Kauppakonfliktin syveneminen on keskeisin maailmantalouden näkymiä varjostava riski, jota lisää vielä mahdollinen kilpailullinen valuuttakurssien heikentäminen. Lisäksi järjestäytymättömän Brexitin riski on kasvanut viime kuukausina. Ison-Britannian lähtö EU:sta ilman sopimusta johtaisi väliaikaisiin häiriöihin tavarakaupassa ja heikentäisi monen muunkin EU-maan talousnäkymiä. Geopoliittisten jännitteiden kärjistyminen uudelleen Persianlahdella voisi nostaa raakaöljyn hintaa.

Yhdysvaltojen ja Kiinan kauppakonfliktin odotettua nopeampi ratkeaminen olisi merkittävin myönteinen riski maailmantalouden perusnäkökantaalle.

Taulukko 4. Bruttokansantuote

	2016	2017	2018	2019**	2020**	2021**
	määrän muutos, prosenttia					
Maailma (PPP)	3,2	3,6	3,6	2,9	3,1	3,2
Euroalue	1,8	2,6	1,9	1,0	1,3	1,6
EU	1,7	2,4	1,9	1,1	1,3	1,4
Saksa	1,9	2,5	1,5	0,5	1,4	1,6
Ranska	1,2	2,4	1,7	1,2	1,3	1,3
Ruotsi	1,3	2,4	2,5	1,2	1,7	1,8
Iso-Britannia	1,8	1,8	1,4	0,8	0,9	0,8
Yhdysvallat	1,6	2,4	2,9	2,2	2,0	1,9
Japani	1,0	1,9	0,8	0,8	0,7	0,7
Kiina	6,7	6,8	6,6	5,8	5,8	5,7
Intia ¹	6,7	6,9	7,4	5,8	6,4	6,8
Venäjä	-0,2	1,6	2,3	1,3	1,2	1,2

1) Tilivuosi

Lähde: Eurostat, kansalliset tilastoviranomaiset, IMF, Maailmanpankki, VM

Taulukko 5. Taustaoletukset

	2016	2017	2018	2019**	2020**	2021**
Maailmankaupan kasvu, %	1,5	5,1	3,7	1,0	2,1	2,8
USD/EUR	1,10	1,15	1,18	1,12	1,10	1,10
Teollisuuden raaka-ainehinnat, EA, € (2015=100)	96,5	114,5	118,5	127,0	133,0	141,0
Raakaöljy (Brent), \$/barreli	45,2	54,8	71,6	63,3	63,8	67,8
3 kk euribor, %	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,4	-0,3
Valtion obligaatit (10 v), %	0,4	0,5	0,7	0,0	-0,2	-0,1
Viennin markkinaosuus (2010=100) ¹	90,0	93,0	92,0	93,0	93,0	93,0
Tuontihinnat, %	-2,4	3,8	3,4	1,8	2,3	1,8

1) Viennin kasvun suhde maailmankaupan kasvuun

Lähde: Kansalliset tilastoviranomaiset, CPB, HWWI, Reuters, VM

1.2 Ulkomaankauppa

Maailmankaupan ja -talouden hitaampi kasvu heijastuu Suomen viennin kasvuun ennusteajaksolla. Vientikysynnän kasvu hidastuu v. 2019, mikä johtuu euroalueen ja muiden tärkeiden vientimarkkinoiden maltillisemmasta talouskasvusta. Ulkomaankaupan näkymät ovat heikentyneet, vaikka ensi vuodesta eteenpäin vientikysyntä kehittyikin taas suotuisammin.

1.2.1. Vienti ja tuonti

Vientinäkymät heikentyneet

Suomen vientikysyntä kasvaa vain 1,3 % v. 2019 ennen kaikkea Euroopan heikentyneiden näkymien takia. Suomen tärkeimmistä vientimarkkinoista Saksan talouden kasvu on hidastunut alkuvuonna ja näkymät tälle vuodelle ovat heikohkot. Myös muun muassa Ruotsin teollisuuden uusien tilausten suunta oli alkuvuonna laskeva. Euroopan osuus Suomen viennistä on suuri, joten Suomen vientikysyntä kehittyi maailmankaupan kehitystä heikommin tänä vuonna. Maailmankaupan kasvukin jää vain 1,0 prosenttiin v. 2019. Niin Euroopan, Yhdysvaltojen kuin kehittyvienkin talouksien kasvu on hitaampaa.

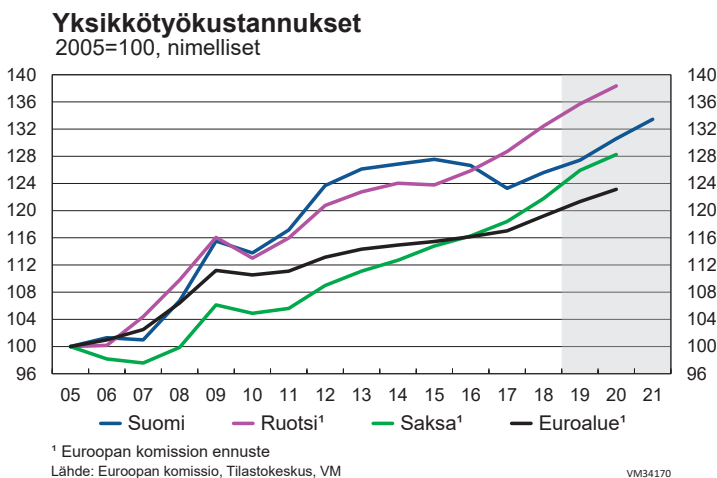
Vaikka näkymät vientimarkkinoilla ja maailmantaloudessa ovat heikentyneet, Suomen vientiteollisuuden näkymät eivät ennustejakson alkupuolella heikkene merkittävästi. Vuonna 2019 vienti kasvaa ensisijaisesti laivatoimitusten seurauksena. Muilla teollisuuden aloilla kasvu tavaraviennissä on vaatimatonta. Palveluissa viennin kasvu jatkuu hieman nopeampana. Vuoden 2019 ensimmäisellä puoliskolla viennin määrä kasvoi 4,2 %. Kasvua tuli myös tavaraviennistä, mutta ennen kaikkea palveluviennistä. Vuonna 2019 viennin määrä kasvaa ennusteessa 2,4 %.

Taulukko 6. Ulkomaankauppa

	2016	2017	2018	2019**	2020**	2021**
	määrän muutos, prosenttia					
Tavaroiden ja palvelujen vienti	3,7	8,8	2,2	2,4	2,4	2,1
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	5,8	4,1	5,0	1,8	2,3	2,0
	hinnan muutos, prosenttia					
Tavaroiden ja palvelujen vienti	-2,4	3,3	4,0	2,0	2,0	1,8
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	-2,4	3,8	3,4	1,8	2,3	1,8

Vuosina 2020 ja 2021 maailmankaupan ja Suomen vientikysynnän ennustetaan pirstyvän. Suomen vientikysyntä kasvaa 2,3 % v. 2020 ja 2,5 % v. 2021. Vientikysynnän valoisimmat näkymät johtuvat erityisesti tärkeimpien eurooppalaisten vientimarkkinoiden paremmasta talouskehityksestä. Viennin kasvu on kuitenkin maltillisella uralla seuraten vientikysynnän kehitystä, eikä Suomen viennin maailmanmarkkinaosuus kasva.

Vientiin vaikuttavia epävarmuustekijöitä löytyy muun muassa kansainvälisen kauppajärjestelmän toimivuudesta. Keskeisten talouksien väliset kauppajännitteet heijastuvat maailmankauppaan ja vaikuttavat välillisesti Suomen vientiin. Yksikkötyökustannusten kehitys voi heijastua vientiin epäsuotuisasti ennustejaksolla, jos kilpailijamaiden kustannusten nousu on hitaampaa kuin Suomessa.

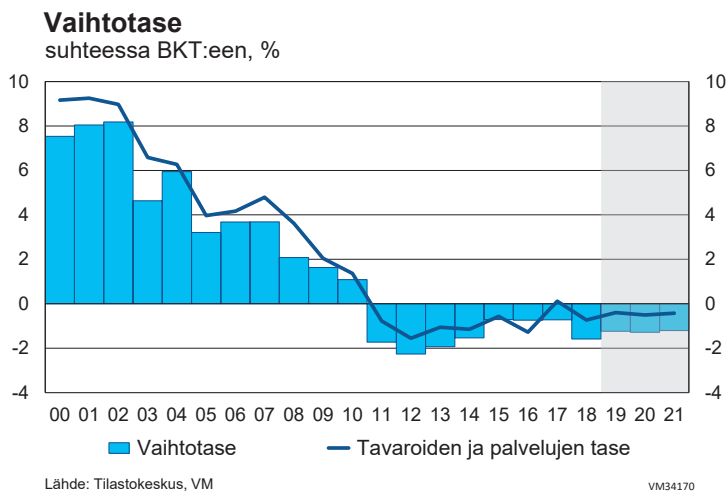
Vuoden 2019 ensimmäisellä puoliskolla tuonnin määrä nousi 1,2 %. Tavaroiden tuonnin määrä laski, mutta palvelutuonti kasvoi reippaasti. Ennustejaksolla tuontia pitää yllä kotimainen kulutuskysyntä, joskin tuonnin kasvu jää v. 2019 selkeästi edeltäviä vuosia hitaammaksi. Tuonti kasvaa 1,8 % v. 2019. Ennustejakson edetessä nopeammin kasvavat kone- ja laiteinvestoinnit heijastuvat myös tuontiin, ja tuonnin kasvu nopeutuu taas vuodesta 2020 alkaen.

1.2.2. Hinnat ja vaihtotase

Vaihtotase pysyy alijäämäisenä

Tuontihinnat nousivat vuoden 2019 ensimmäisellä puoliskolla, vaikka öljyn hinta laski edellisvuoteen verrattuna. Ennustejaksolla teollisuuden käyttämien raaka-aineiden ja öljyn hintakehitys nostavat tuontihintoja. Tuontitavaroiden hintojen nousu kiihtyy erityisesti v. 2020, mutta hidastuu hieman v. 2021.

Vaihtosuhte heikkeni vuoden ensimmäisellä puoliskolla, sillä vientitavaroiden hintojen nousu oli heikkoa. Ennustejaksolla vientihintojen kehitys on maltillista, vaikka v. 2019 vientitavaroiden hinnat nousevat hieman tuontihintoja nopeammin, mikä johtuu pitkälti öljyn ja muiden raaka-aineiden hintojen muutoksista. Vientihintojen nousu on v. 2020 hitaampaa kuin tuontihintojen kasvu, ja vaihtosuhte heikkenee maltillisesti. Ennustejakson loppupuolella vaihtosuhte ei heikkene merkittävästi, kun sekä tavaroiden että palveluiden vientihintojen muutokset seuraavat tuontihintoja.

Ennustejaksolla tuonnin ja viennin arvo kasvavat sekä volyymin kasvun että hintojen nousun seurauksena. Viennin arvo kasvaa v. 2019 tuontia nopeammin, mikä pienentää tavaroiden ja palveluiden taseen alijäämää. Vuonna 2020 tuonnin arvo kasvaa hiukan vientiä enemmän ja tämän jälkeen tuonti ja vienti kasvavat käsi kädessä. Kauppataaseen ylijäämä nousee ennustejakson loppupuolella yli puoleentoista miljardiin euroon, mutta palvelutase pysyy yli kaksi ja puoli miljardia euroa alijäämäisenä, vaikka palveluvienti kasvaa nopeasti. Myöskään tuotannontekijäkorvausten ja tulonsiirtojen alijäämä ei pienene, joten vaihtotase pysyy alijäämäisenä. Ensitulon tili on lievästi ylijäämäinen ennustejaksolla.

Taulukko 7. Vaihtotase

	2016	2017	2018	2019**	2020**	2021**
	miljardia euroa					
Tavaroiden ja palvelujen tase	-2,8	0,3	-1,7	-1,0	-1,3	-1,1
Tuotannontekijäkorvaukset ja tulonsiirrot, netto	1,2	-1,9	-2,0	-2,0	-1,9	-2,0
Vaihtotase	-1,6	-1,6	-3,7	-3,0	-3,2	-3,1
Vaihtotase, suhteessa BKT:een, %	-0,7	-0,7	-1,6	-1,2	-1,3	-1,2

1.3 Kotimainen kysyntä

1.3.1 Yksityinen kulutus

Kotitalouksien kulutuksen kasvu hidastuu

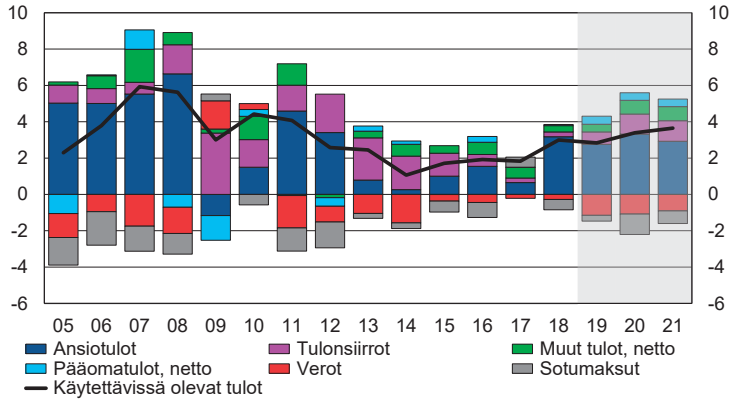
Yksityisen kulutuksen kasvu hidastuu maltillisesti ennustejaksolla, vaikka kotitalouksien käytettävissä olevien reaalityulojen kasvu pysyy vakaana. Tilastokeskuksen mukaan yksityisen kulutuksen kasvu kiihtyi v. 2018 ja kotitalouksien nettosäästämissaste pysyi edelleen negatiivisena. Kulutuksen kasvua ylläpitää palveluiden voimakas kysyntä, kun taas kestokulutushyödykkeiden kasvu jää kulutusluokista hitaimmaksi. Varsinkin autokauppa on alkuvuoden aikana kehittynyt heikosti.

Vuonna 2019 yksityisen kulutuksen kasvua tukee ansiotason nousu sekä työllisyyden koheneminen. Palkkasumman kasvu jatkuu, mikä ylläpitää kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen nopeaa kasvua verrattuna viime vuosiin.

Vuonna 2020 ansiotason nousu ylläpitää palkkasumman kasvua työllisyyden kasvun hidastumisesta huolimatta. Palkkasumman ja kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen kasvu jatkuu vahvana. Ansiotason kasvua kiihdyttää tilapäisesti julkisen sektorin lomarahojen palautuminen v. 2020. Inflaation kiihtyminen hidastaa reaalityulojen käytettävissä olevien tulojen kasvua. Kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen kasvua tukee ansiotulon nousun lisäksi eläketulojen yli kolmen prosentin kasvu.

Vuonna 2021 ansiotason muutos säilyy nopeana. Palkkasumman kasvu kuitenkin hidastuu hivenen työllisyyden kasvun hidastuessa. Inflaation kiihtyminen jää kuitenkin maltilliseksi ja reaalityulojen käytettävissä olevien tulojen kasvu pitää kotitalouksien ostovoimaa yllä myös ennustejakson loppupuolella.

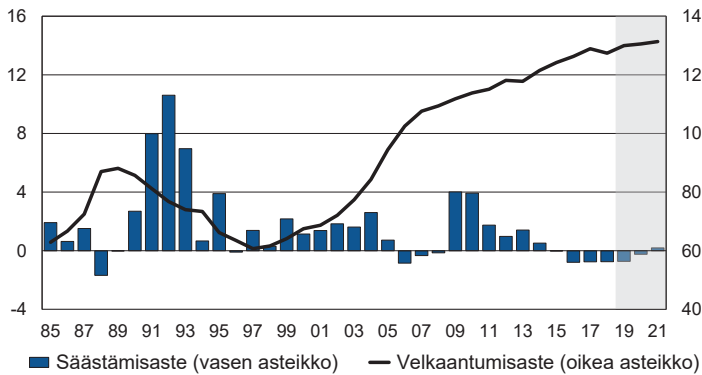
Kotitalouksien käytettävissä olevat nimellistulot muutos ja kasvuvaiikutukset, %

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34170

Kotitalouksien säästäminen ja velkaantuminen osuus käytettävissä olevista tuloista, %

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34170

1.3.2 Julkinen kulutus

Julkisen kulutuksen suurimmat erät koostuvat henkilöstökuluista sekä ostetuista tavaroista ja palveluista. Julkisesta kulutuksesta noin kaksi kolmasosaa koostuu paikallishallinnon kulutuksesta, vajaa kolmannes valtion ja loput sosiaaliturvarahastojen kulutuksesta.

Julkiset kulutusmenot kasvoivat viime vuonna ja etenkin paikallishallinnon kulutusmenojen kasvu oli muutamaaan edeltäneeseen vuoteen verrattuna ripeää. Kansantalouden tilinpidon neljännesvuositilastojen mukaan julkisten kulutusmenojen kasvu on kiihtynyt kuluvan vuoden ensimmäisellä puoliskolla. Kulutuksen hintaa nostavat sovitut palkankorotukset sekä lomarahaleikkauksen päättyminen. Myös julkisten kulutusmenojen volyymin arvioidaan kasvavan. Paikallishallinnon kulutusta kasvattaa mm. sosiaali- ja terveystalouden kysynnän kasvu.

Julkisten kulutusmenojen kasvu jatkuu koko ennusteperiodilla. Väestön ikääntymisestä johtuva palvelutarpeen kasvu jatkuu ja lisäksi pääministeri Rinteen hallituksen menolisäykset vauhdittavat julkisten kulutusmenojen kasvua. Rinteen hallitusohjelma lisää julkisia kulutusmenoja etupainotteisesti vuosina 2020–2023. Pysyvien menolisäysten kulutusta kasvattava vaikutus on n. 800 milj. vuoden 2023 tasolla. Lisäksi kertaluonteiset menolisäykset kasvattavat julkisia kulutusmenoja vuosina 2020–2022.

Julkisen sektorin palkkasopimukset ovat katkolla keväällä 2020. Julkisen sektorin ansiokehityksen on oletettu mukailevan ennusteessa yleistä, vajaan kolmen prosentin ansiokehitystä.

Taulukko 8. Kulutus

	2018	2016	2017	2018	2019**	2020**	2021**
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Yksityinen kulutus	100,0	2,4	1,0	1,8	1,7	1,4	1,5
kotitaloudet	95,2	2,4	1,1	1,9	1,7	1,5	1,6
kestokulutustavarat	7,9	4,9	4,0	5,3	1,5	1,9	1,3
puolikestävät kulutustavarat	7,6	1,3	2,2	3,4	2,4	2,3	2,1
lyhytikäiset tavarat	27,4	1,5	-0,2	0,7	1,5	1,3	1,1
palvelut	52,3	2,3	1,8	1,8	2,4	1,3	1,6
voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutus	4,3	2,1	-1,4	0,5	1,5	0,5	0,5
Julkinen kulutus		1,4	0,2	1,5	1,4	1,7	0,1
Kulutus yhteensä		2,1	0,7	1,7	1,6	1,5	1,1
Julkisyhteisöjen yksilölliset kulutusmenot		0,9	0,5	6,2	2,5	1,5	0,5
Yksilölliset kulutusmenot yhteensä		1,9	1,2	1,8	1,1	1,4	1,5
Kotitalouksien käytettävissä oleva tulo		1,9	1,8	3,0	2,8	3,4	3,6
Yksityisen kulutuksen hinta		0,3	0,7	1,1	1,1	1,4	1,6
Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitylo		1,7	1,1	1,9	1,7	2,0	2,0
		prosenttia					
Kulutuksen osuus bruttokansantuotteesta (käypiin hintoihin)		78,0	76,0	75,4	75,3	75,7	75,9
Kotitalouksien säästämistä		-0,8	-0,8	-0,8	-0,7	-0,2	0,2
Kotitalouksien velkaantumistaso ¹		126,3	128,9	127,4	130,0	130,5	131,3

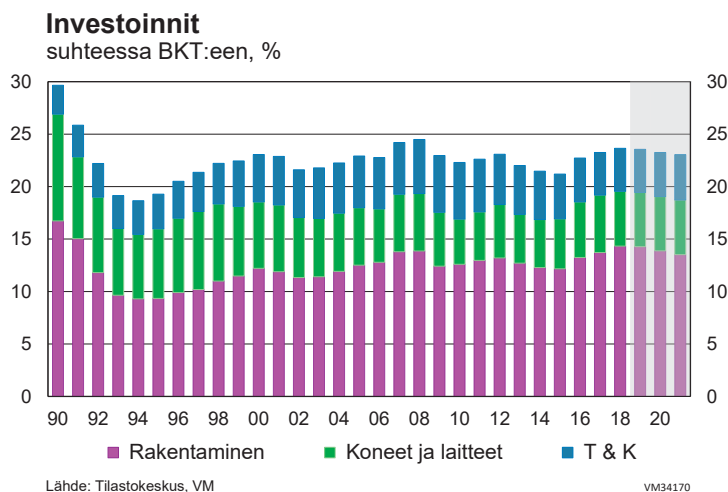
1) Kotitalouksien velat vuoden lopussa suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin

1.3.3 Yksityiset investoinnit

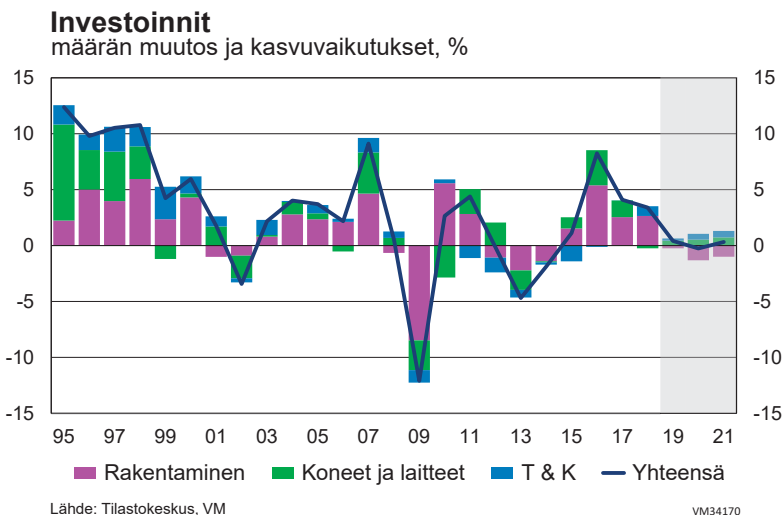
Yksityiset investoinnit kehittyvät vaisusti

Kansainvälisen suhdannetilanteen heikentyminen näkyy viiveellä investoinneissa. Tuoreimmat kyselyt keväältä 2019 lupaavat vielä hyvää kehitystä teollisuuden tuotannollisiin investointeihin. Kotimaavetoiset asuntoinvestoinnit ovat kuitenkin palautumassa muutaman vuoden tähtäimellä normaalille noin 30 000 kappaleen vuosialoitustasolle. Suhdanneherkät muut talonrakennusinvestoinnit ovat lähinnä teollisuusrakennusinvestointien ja julkisten palvelurakennusinvestointien kasvun varassa. Osassa suunniteltuja suurhankkeita aikataulut ovat jonkin verran myöhentyneet. Myönteisiäkin uutisia on saatu, esimerkiksi metsäteollisuuden hankkeiden ympäristölupien osalta.

Kokonaisuudessaan investointikehitys jää ennustekaudella edellistä ennustetta heikommaksi. Yksityisten investointien ennustetaan nyt alittavan ennustekauden lopussa vuoden 2018 tason. Samalla niiden suhde kasvavaan BKT:hen laskee nykyisestä noin puoli prosenttiyksikköä ollen 18,8 % v. 2021.

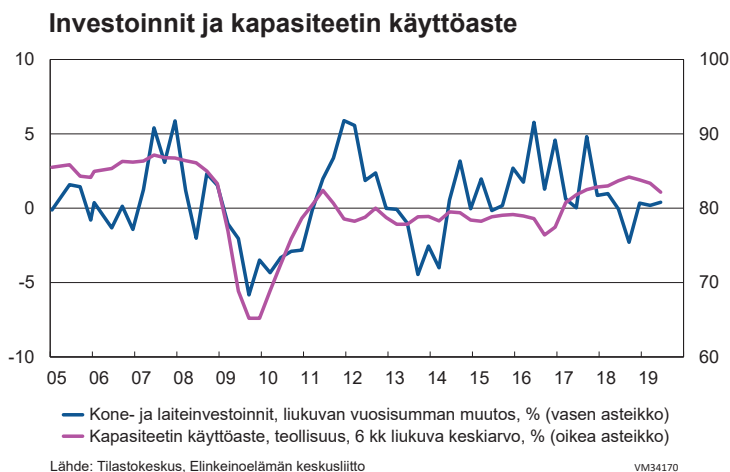

Asuntotuotanto on ollut kahden viime vuoden ajan poikkeuksellisen korkealla, noin 45 000 asunnon vuosialoituksen tasolla. Myönnettyjen rakennuslupien määrät ovat kuitenkin laskeneet ennustetusti. Ensimmäisen vuosipuoliskon aikana luvat ovat vähentyneet yli 20 % viime vuoden vastaavasta. Sen sijaan asuntoja on alettu rakentaa toistaiseksi vain noin 7 % vähemmän kuin vuotta aiemmin. Ennusteessa arvioidaan asuntojen aloitusten vähenevän tänä vuonna 38 000 kappaleeseen ja jatkavan edelleen alenemistaan ensi ja seuraavana vuonna. Asuntoinvestoinnit pysyvät silti hyvällä tasolla, eikä niiden romahtamista odoteta. Korjausrakennusinvestointien ennustetaan kasvavan melko vakaata 1–2 prosentin vuosivauhtia koko ennustejakson ajan.

Tuotannollisten investointien näkymät ovat pidemmällä ajalla varsin valoisat. Suomen taloudessa on valmisteilla monia suuria miljardin euron hankkeita. Tilanne on poikkeuksellinen, sillä tällaisia hankkeita ei ole ollut vireillä aiemmin yhtä monta samanaikaisesti. Kaikkiin valmisteilla oleviin hankkeisiin liittyy kuitenkin monia vaiheita mm. lupaprosessien puolella, jonka vuoksi niiden ajoittuminen on epävarmaa. Myös suhdannetilanteen heikkeneminen voi viivästyttää lopullista investointipäätöstä tai jopa kokonaan estää sen.

Ennustekaudelle arvioidaan syntyvän suurhankkeista noin miljardin euron investointikysyntä. Alun perin vuosien 2019–2021 aikana aloitettavaksi suunniteltuja suuria hankkeita on noin 7 mrd. euron edestä. Nämä hankkeet lisäävät sekä teollisuusrakentamista että myöhemmässä vaiheessa myös varastorakentamista. Samoin kone- ja laiteinvestointien kasvun arvioidaan kiihtyvän ennustekauden aikana.

Muun talonrakentamisen kuin asuntojen kuten myös maa- ja vesirakentamisen kasvun taustalla ovat erityisesti julkiset investoinnit. Hoitoalan ja erilaisten kokoontumisrakennusten lupakehitys on myönteistä ja aloituksia on siten odottavissa lisää.

Tutkimus- ja kehittämismenojen arvioidaan kasvavan tänä vuonna, joskin ennustetta on hieman alennettu edellisestä, koska julkiset tutkimus- ja kehittämismenot kasvoivat viime vuonna ennakkotietoja enemmän. Myös yksityisten t&k -menojen ennustetaan kasvavan ennustekaudella.

Ennusteeseen sisältyy Julkisen talouden suunnitelmassa linjattuja lähinnä valtion toimesta toteutettavia tulevaisuusinvestointeja. Näiden tulevaisuusinvestointien oletetaan osin syrjäyttävän muita yksityisen sektorin investointeja.

Ennusteen suurin riski lyhyellä ajalla on asuinrakennusinvestointien ennustettua nopeampi lasku. Pidemmällä ajalla suurhankkeiden merkitys ennusteen riskitekijänä korostuu. Ilman suurhankepäätöksiä kehitys tulisi olemaan huomattavan paljon heikompaa. Toisaalta, jos ennustettua miljardin euron lisäystä suurempi osa hankkeista lähtisi liikkeelle, olisi ennuste alimitoitettu.

Taulukko 9. Kiinteät investoinnit pääomatavaratyypeittäin

	2018	2016	2017	2018	2019**	2020**	2021**
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Talorakennukset	51,2	8,7	5,9	5,3	-0,9	-3,4	-2,1
asuinrakennukset	30,9	8,9	5,2	5,5	-2,4	-4,4	-2,9
muut talorakennukset	20,3	8,4	7,1	4,8	1,5	-1,9	-0,9
Maa- ja vesirakennukset	9,3	12,6	-3,1	0,5	2,0	4,5	0,4
Koneet ja laitteet	22,1	14,0	6,4	-1,1	2,0	2,4	3,3
T&K-investoinnit ¹	17,3	-0,6	0,1	5,0	1,1	3,0	3,2
Yhteensä	100,0	8,2	4,1	3,4	0,4	-0,3	0,3
yksityiset	82,2	7,8	4,8	3,0	0,2	-1,0	0,6
julkiset	17,8	8,9	2,4	4,5	1,3	3,0	-1,1
		prosenttia					
Investointien osuus bruttokansantuotteesta (käypiin hintoihin)							
Kiinteät investoinnit		22,7	23,2	23,7	23,5	23,2	23,0
yksityiset		18,6	19,2	19,4	19,3	19,0	18,8
julkiset		4,1	4,1	4,2	4,2	4,3	4,2

1) Sisältää henkiset omaisuustuotteet ja kasvatettavat varat

1.3.4 Julkiset investoinnit

Kokonaisinvestoinneista hieman alle 20 % on julkisia investointeja, joista runsas puolet koostuu paikallishallinnon ja vajaa puolet valtion investoinneista. Sosiaaliturvarahastojen osuus on hyvin pieni. Julkista investoinneista vajaa 30 % on maa- ja vesirakennusinvestointeja ja saman verran on muita rakennusinvestointeja. Tutkimus- ja kehittämisinvestointien osuus on runsas neljännes sekä koneiden ja laitteiden runsas 10 %.

Julkisten investointien arvioidaan olevan tänä vuonna prosentin kasvussa paikallishallinnon investointien ansiosta. Kasvun taustalla on mm. vilkas sote- ja koulurakentaminen. Valtion investoinnit sitä vastoin laskevat tuntuvasti pääministeri Sipilään hallituksen kärkihankkeiden päätyttyä. Julkisten investointien arvioidaan kääntyvän ensi vuonna reippaaseen kasvuun pääministeri Rinteen hallitusohjelman investointimenojen lisäysten seurauksena. Julkiset investoinnit kasvavat edelleen v. 2021, joskin edellistä vuotta hitaammin. Investointien tasoa pitävät tulevina vuosina edelleen korkealla mm. mittavat sairaalainvestoinnit, korjausvelan vähentäminen sekä kasvukeskusten suuret investointihankkeet.

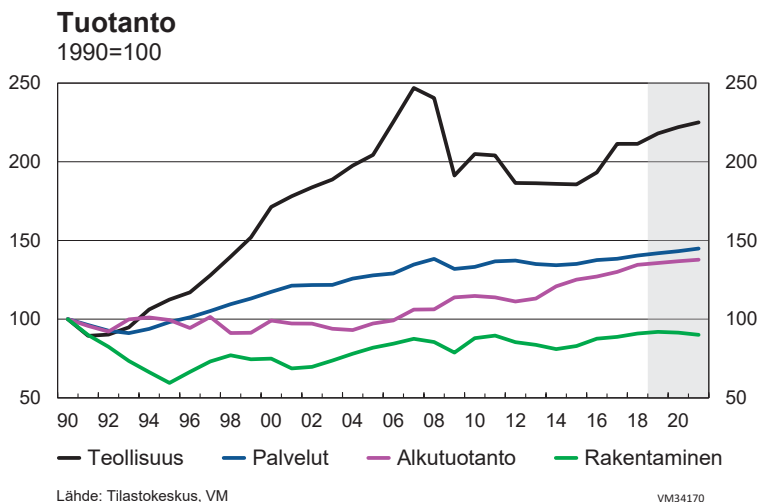
1.4 Kotimainen tuotanto

1.4.1 BKT

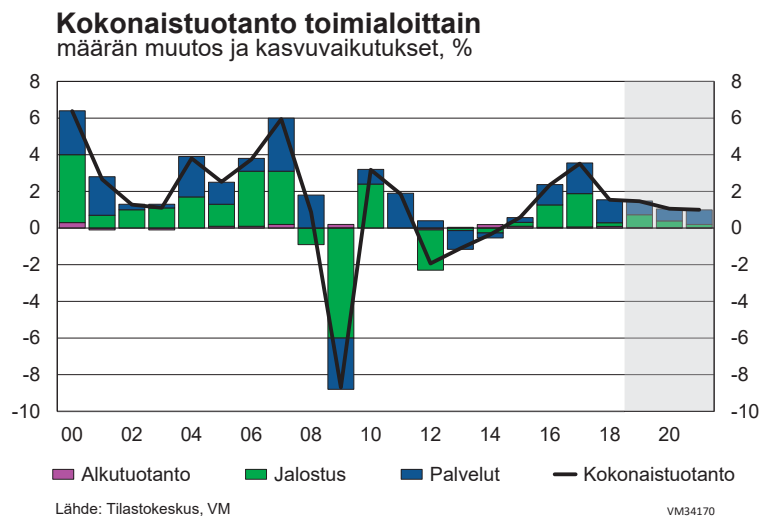
Ilman suuria yllätyksiä talouskasvu jatkuu kotimaan vedolla

Talouskasvu nopeutui alkuvuonna. Koko talouden arvonlisäys oli ensimmäisellä vuosipuoliskolla 1,2 % suurempi kuin vuosi sitten. Vahvimmin talouskasvua tuki palvelutuotanto, mutta myös jalostustoimialojen arvonlisäys kasvoi vuodentakaisesta. Alkutuotanto sen sijaan supistui. Rahoitus- ja vakuutustoimintaa lukuun ottamatta palvelutuotantoa lisäsivät laaja-alaisesti yksityiset ja julkiset palvelut. Niiden kysyntä kotimaassa ja ulkomailla on edelleen ollut vahvaa. Jalostustoimialoista rakennustuotanto lisääntyi yhä, mutta teollisuudessa kehitys oli kaksijakoista. Metall- ja kemianteollisuudessa saadut tilaukset lisäsivät tuotantoa, mutta metsäteollisuudessa arvonlisäys supistui yhä jyrkästi. Toisaalta myös varastot kasvoivat alkuvuonna eli osa tuotannosta on vielä toimittamatta.

Talouden tuottavuus on heikkoa. Työn tuottavuus työtuntia kohti koko taloudessa supistui viime vuonna ja kehitys on parantunut vain hieman alkuvuonna. Teollisuuden tuottavuuskasvu jatkui vaimeana, eikä palveluiden tuottavuus kohene riittävästi tämän kumoamiseksi. Erityisesti teollisuuden kokonaistuottavuuden kehitys on monia maita heikompi. Työn tuottavuuden taso Suomessa saavutti vasta v. 2017 finanssikriisiä edeltäneen tason. Tasoero euroalueen keskimääräiseen on yhä positiivinen, muttei läheskään niin suuri kuin ennen finanssikriisiä. Suuri osa tästä selittyy elektroniikkateollisuuden rakennemuutoksella.

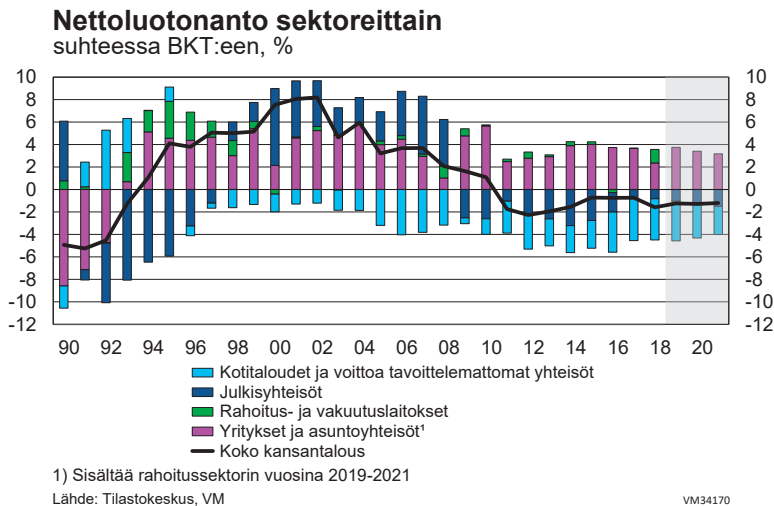
Kansainvälisen talouden heikoista uutisista huolimatta kotimainen talouskehitys näyttää vielä lähiaikoina myönteiseltä. Teollisuudessa tilauskannat ovat monella toimialalla yhä vahvoja, rakennustyömailla on ollut aloituksia vielä viime vuoden tahtiin ja useilla palvelualoilla yritykset odottavat myyntinsä lisääntyvän. Toisaalta kasvun rajoitteistakin on aiempaa enemmän viitteitä, sillä teollisuus ei saanut alkuvuonna enää lisää uusia tilauksia, rakennusluvut ovat vähentyneet jo usean kuukauden ajan ja kysynnän puute on viime vuoden loppua yleisempää monella yksityisen liike-elämän toimialalla. Kasvun esteitä onkin valtaosalla teollisuuden, rakentamisen ja palvelualojen yrityksillä.

Tuotannon kasvun esteistä huolimatta talouden aktiviteetti säilyy vielä tänä vuonna laaja-alaisena. Kasvun taustalla on Suomeen kohdistuvan kansainvälisen vientikysynnän lisääntyminen maailmankaupan hidastumisesta huolimatta, aloitettujen lukuisten uudis- ja korjausrakennushankkeiden eteneminen sekä palvelutuotannon kysynnän kasvu kotimaassa ja ulkomailla. Vaikka nopeimman kasvun vaihe näyttäisi olevan ohi, Elinkeinoelämän keskusliiton suhdannetiedustelut viittaavat myönteisen suhdannevaiheen jatkuvan ainakin seuraavat puoli vuotta. Lisäksi ennusteen taustaoletukset maailmankaupan ja -talouden kasvun jatkumisesta tukevat vientiin suuntautuvaa teollisuustuotantoa ja siten välillisesti liike-elämän palvelutuotantoa. Erityisesti Suomen tärkeimmän kauppalueen Euroopan tuonnin lisääntymisen edesauttaa investointi- ja välituotteita valmistavaa suomalaista teollisuutta. Laaja-alaisesta kasvupohjasta ja positiivisesta alkuvuoden kehityksestä johtuen koko talouden arvonlisäys kasvaa tänä vuonna puolitoista prosenttia. Kasvuvauhti

hidastuu ensi ja seuraavana vuonna, mutta kokonaistuotanto lisääntyy yhä noin prosentin vuodessa vuosina 2020 ja 2021.

Edellä kuvattuun ennusteeseen liittyy runsaasti riskejä. Ennustettua heikompaan kehitykseen saattavat johtaa lukuisien epävarmuustekijöiden samanaikainen eska-loituminen, jotka heikentäisivät kansainvälistä kysyntää ja siten etenkin vientiä pal-velevaa teollisuustuotantoa. Toisaalta ennustettua parempaan kehitykseen voivat johtaa monien investointisuunnitelmien toteutumisen mukanaan tuomat kapasi-teettilisäykset teollisuuteen ja palvelutuotantoon.

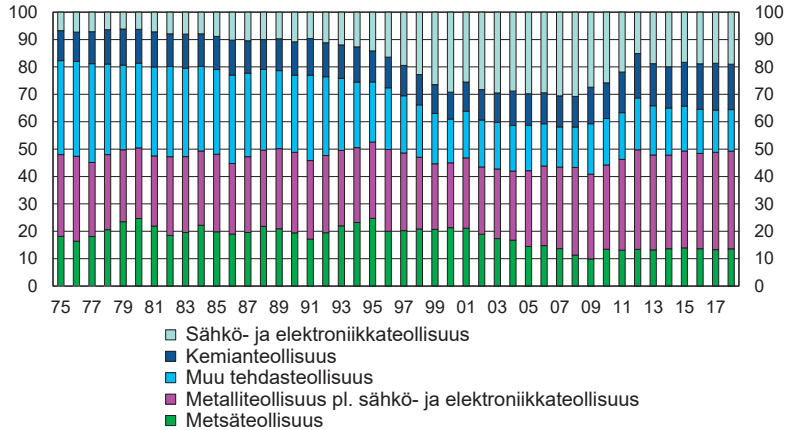
1.4.2 Jalostus

Teollisuuden tuotannon kasvu hidastuu epävarmuuden ja kaupanesteiden yleistyessä

Teollisuuden suhdanne häilyy. Viime vuonna teollisuuden arvonlisäys ei lisääntynyt yhtään, kun sekä metsä- että kemianteollisuuden tuotanto supistuivat. Alkuvuonna tuotanto on lisääntynyt selvästi edellisvuoteen verrattuna ja kasvu oli taas laaja-alaista. Kemianteollisuuden liikevaihto kasvoi kotimaan lisäksi vientimarkkinoilla, sähkö- ja elektroniikkateollisuuden erityisesti vientitoiminnassa. Metsäteollisuuden tuotannon volyyymi supistui, kun hinnat nousivat selvästi arvoa nopeammin.

Tehdasteollisuus

toimialojen osuus arvonlisäyksestä, %

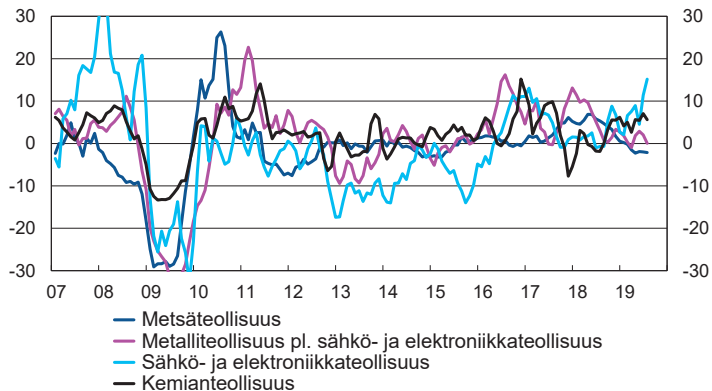
Lähde: Tilastokeskus

VM34170

Valtaosa teollisuustuotannosta on vientiin meneviä raaka-aineita ja investointitavaroita, joiden kysyntää ylläpitävät maailmantalouden ja -kaupan lisääntyminen sekä kohonneet kapasiteetin käyttöasteet. Toisaalta, suomalaisen yritystoiminnan kustannuskilpailukyky heikkeni nimellisillä yksikkötyökustannuksilla mitattuna viime vuonna ja heikkeneminen jatkui alkuvuonna. Teollisuusyritysten uusien tilausten arvon kasvu onkin hidastunut prosenttiin alkuvuonna. Tilauskanta tosin on monella toimialalla edelleen keskimääräisellä tasolla. Eniten tilauksia on voittanut kemianteollisuus, mutta tilaukset ovat lisääntyneet myös metalliteollisuudessa. Teollisuuden tuotanto-odotukset seuraavalle kuudelle kuukaudelle ovat siten vielä myönteiset.

Teollisuustuotannon volyyymi-indeksi toimialoittain

3 kk:n liukuvan ka:n muutos vuodentakaiseen, %

Lähde: Tilastokeskus

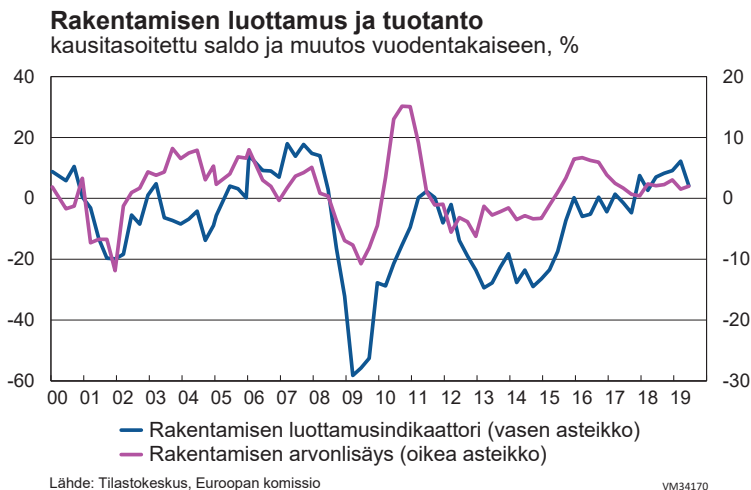
VM34170

Suhdannetiedustelujen mukaan lähiaikoina kasvua odotetaan yhä metsä-, kemian-, elintarvike- sekä metalliteollisuudessa. Heikoimmat tuotanto-odotukset taas ovat painatus- sekä tekstiili- ja vaateteollisuudessa. Metsäteollisuudessa sellun, kartongin sekä sahatavaran kysyntä lisää tuotantoa. Lisäksi alan investoinnit tukevat metsäteollisuuden tuotantoedellytyksiä. Metalliteollisuudessa erityisesti kuljetusväline-tilaukset takaavat tuotantoa vuosiksi eteenpäin. Kokonaisuudessaan teollisuustuotanto lisääntyy tänä vuonna kolmisen prosenttia positiivisten suhdannenäkymien ja alkuvuoden uusien tilausten sekä toteutuneen tuotannon myötä.

Lähi vuosina vientikysyntä lisääntyy vaimeasti maailmankaupan kasvun jatkuessa ja tuonnin odotetaan yhä lisääntyvän ensi ja seuraavana vuonna erityisesti suomalaisyrityksille tärkeillä Euroopan markkinoilla. Tuotantokapasiteetin lisäykset ja yritysten ponnistelut tuotteidensa kilpailukyvyyn kohentamiseksi tukevat teollisuuden tuotantoedellytyksiä seuraavina vuosina. Kustannuskilpailukyky uhkaa ennusteen mukaan heikentyä suhteessa euroalueeseen. Teollisuuden arvonlisäys kasvaa noin kaksi prosenttia ensi vuonna, mutta hidastuu puoleentoista prosenttiin v. 2021. Kasvusta huolimatta teollisuustuotannon taso jää v. 2021 yhä kymmeneksen pienemmäksi kuin huippuvuonna 2007.

Rakentaminen kääntyy laskuun hyvin vahvalta tasolta

Rakentaminen tuki edelleen kokonaistuotantoa alkuvuonna. Neljän vuoden kasvuputken jälkeen rakentamisen arvonlisäys on 15 % lähtötasoaan korkeammalla. Voimakkaimmin on lisääntynyt talojen uudisrakentaminen, mutta myös maa- ja vesi- sekä korjausrakentaminen ovat lisääntyneet selvästi. Kuluvan vuoden ensimmäisen puoliskon aikana rakentamisen tuotanto lisääntyi yhä runsaan prosentin, sillä varsinkin maa- ja vesirakentaminen sekä julkinen, maatalous- ja teollisuusrakennustoiminta lisääntyivät vahvasti.

Rakennustyömailla hankkeita käynnistettiin vuoden ensimmäisellä puoliskolla viime vuotta vähemmän, mutta ne olivat keskimäärin isompia ja alan tilauskanta on keskimääräistä vahvempi. Muuttoliike lisää yhä asuntokysyntää kasvukeskuksissa. Uudisrakentaminen onkin vilkkaampaa kasvukeskuksissa kuin niiden ulkopuolella, eli kasvu jakautuu alueellisesti epätasaisesti. Korjausrakentamisen tarve on suuri erityisesti asuin- ja julkisissa rakennuksissa.

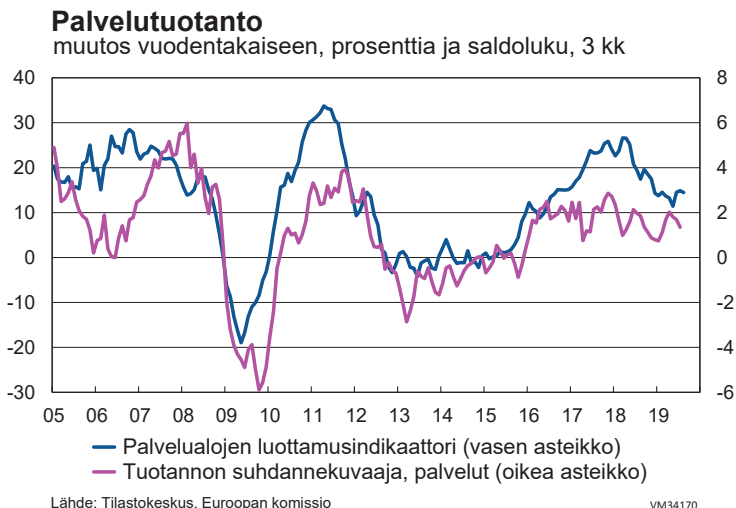
Moni rakennuskohde on tänä vuonna valmistumassa ja osa niistä on ollut kerta-luonteisia, joten tilalle ei heti ole tulossa uutta vastaavaa uudisrakennuskantaa. Myös rakennuslupien määrä on laskenut, tosin korkealta tasolta, erityisesti asuin- sekä liike- ja toimistorakentamisessa. Lisäksi päätoimialoista rakennusalaa vaivaa toimialoista yleisimmin ammattitaitoisen työvoiman puute. Ammattibarometrin mukaan etenkin työnjohtajista on pulaa. Käynnissä olevien rakennushankkeiden tukemana rakennusalan tuotanto lisääntyy tänä vuonna prosenttiin.

Rakentaminen jatkuu kasvukeskuksissa vilkkaana myös ensi ja sitä seuraavana vuonna, mutta lupakehityksen perusteella uusien aloitusten määrä ei enää lisääny viime vuosien tahtiin, joten rakentaminen kääntyy laskuun. Asuinkerrostalojen- ja toimitilojen rakentamisen ennakoidaan supistuvan selvimmin. Julkiset panostukset ylläpitävät rakentamisen aktiiviteettia. Vuosina 2020–2021 painopiste on muutamissa alueellisissa uudisrakennushankkeissa sekä korjausrakentamisessa, joten rakentamisen arvonlisäys supistuu keskimäärin noin prosentin vuosivauhtia. Tosin taso on v. 2021 yhä selvästi finanssikriisiä edeltänyttä ja myös edellistä pohjaa eli vuoden 2014 tasoa korkeampi.

1.4.3 Palvelut

Palvelut tukevat talouskasvua

Palvelutuotanto kiihdytti talouskasvua. Palveluiden arvonlisäys kasvoi alkuvuonna 1½ %. Kasvu oli laaja-alaista, sillä kauppaa ja rahoitus- sekä vakuutustoimintaa lukuun ottamatta niin yksityiset kuin julkiset palvelut lisääntyivät. Erityisen vahvaa kasvu oli liike-elämän palvelualoilla. Yritykset lisäsivät myyntiään kotimaan lisäksi myös ulkomailla, sillä palveluvienti lisääntyi.

Yksityisten palveluiden suhdannetilanne on yhä positiivinen. Myynti on kasvussa ja sen odotetaan yleisesti jatkavan kasvuaan seuraavan puolen vuoden aikana. Palvelutoimialoilla kysynnän puute sekä ammattitaitoisen työvoiman saanti hidastavat kasvua ja kaikkiaan kasvun esteitä on yli puolella suhdannekyselyihin osallistuneista yrityksistä. Yleisimmin pulaa on siivoojista ja lääkäreistä. Parhaat kasvuedellytykset ovat informaatio- ja viestintäpalveluissa sekä kiinteistöalalla. Myös kaupan myynnin odotetaan lisääntyvän. Sen sijaan liikenteen myyntiodotukset ovat muita toimialoja heikommät, vaikka varsinkin vesiliikenne on alkuvuonna lisääntynyt nopeasti. Tänä vuonna palveluiden arvonlisäys kasvaa runsaan prosentin viime vuodesta.

Palvelutuotantoa tukevat jatkossa teollisuuden sekä muiden palvelutoimialojen lopputuote- ja välituotekysyntä, joten palvelualojen kasvulle on yhä vakaat edellytykset. Kuluttajavetoiset palvelut hyötyvät ostovoiman kohentumisesta.

Rakennustuotannon kääntyminen laskuun kuitenkin vähentää toimialan palvelutarvetta, mutta toisaalta budjettipanostukset lisäävät julkista palvelutuotantoa. Ensi ja seuraavana vuonna palvelutuotannon kasvu hidastuu hieman tästä vuodesta ja jatkaa keskimäärin noin prosentin vuosivauhdissa.

Taulukko 10. Tuotanto toimialoittain

	2018	2016	2017	2018	2019**	2020**	2021**
	osuus, % ¹	määrän muutos, prosenttia					
Teollisuus	21,0	4,1	8,4	0,1	3,0	1,8	1,4
Rakentaminen	7,3	5,7	1,0	2,4	0,9	-0,5	-1,6
Maa- ja metsätalous	2,8	1,5	2,1	3,3	0,9	0,7	0,7
Teollisuus ja rakentaminen	28,4	4,5	6,5	0,7	2,4	1,2	0,7
Palvelut	68,8	1,6	2,4	1,8	1,2	1,0	1,1
Tuotanto yhteensä perushintaan	100,0	2,4	3,5	1,5	1,5	1,0	1,0
Bruttokansantuote markkinahintaan		2,6	3,1	1,7	1,5	1,0	0,9
Kansantalouden työn tuottavuus		2,0	2,8	-0,9	0,7	0,6	0,8

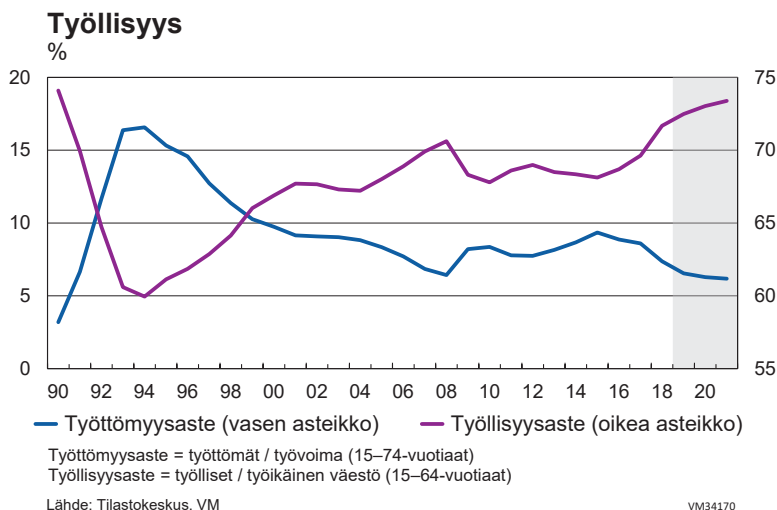
1) Osuus käypähintaisesta tuotannosta perushintaan

1.5 Työvoima

Työllisyyden kasvu hidastumassa

Vuoden 2019 ensimmäisellä vuosipuoliskolla työllisyyden pitkään jatkunut kasvu pysähtyi. Työllisyysasteen trendi oli heinäkuussa 72,4 prosenttia, mikä on täsmälleen sama luku kuin vuoden alussa.

Työvoiman kysyntä on pysynyt edelleen hyvällä tasolla, joskin avoimien työpaikkojen pitkään jatkunut kasvutrendi on tasaantumassa. Avoimia työpaikkoja oli vuoden 2019 toisella neljänneksellä Tilastokeskuksen mukaan keskimäärin 50 900, mikä on hieman enemmän kuin vuotta aiemmin. Suomalaisten yritysten työllisyysodotukset olivat kesäkuussa Euroopan komission luottamusindikaattorien mukaan edelleen korkealla. Vakanssiasteella, eli avoimien työpaikkojen osuudella kaikista työpaikoista, mitattuna työvoiman kysyntä on Suomessa kuitenkin vain EU:n keskitasolla.

Työttömyyden väheneminen on niin ikään pysähtynyt alkuvuonna, ja työttömyysasteen trendi on pysytellyt 6,6 prosentin tuntumassa tammikuusta lähtien.

Työllisten määrä nousee 0,9 % v. 2019, joskin suurin osa tästä kasvusta tulee perintönä viime vuoden viimeiseltä neljännekseltä. Koko vuoden 2019 työllisyysasteen ennakoidaan nousevan 72,5 prosenttiin.

Työllisyyden kasvun vetämänä työttömien määrä vähenee edelleen v. 2019, mutta työttömyyden aleneminen on kuitenkin selvästi hitaampaa kuin viime vuonna. Ennuste koko vuoden 2019 työttömyysasteeksi on 6,5 %.

Talouskasvun hidastuminen ja nimellispalkkojen nousu pysäyttävät työvoiman kysynnän kasvun vuosina 2020–2021. Työttömyysasteen laskeminen finanssikriisiä edeltävän suhdannehuipun lukemiin lisää työmarkkinoiden kireyttä, mikä puolestaan vahvistaa palkankorotuspaineita ja synnyttää työvoimakapeikkoja talouteen.

Työllisten määrän kasvu hidastuu 0,5 prosenttiin v. 2020 ja edelleen 0,3 prosenttiin v. 2021. Työllisyysaste nousee 73,4 prosenttiin v. 2021 mennessä työikäisen väestön edelleen vähentyessä. Ennustettu talouskasvu ei kuitenkaan riitä nostamaan työllisyysastetta 75 prosenttiin ilman merkittäviä lisätoimia.

Työllisyyden kasvun jatkuessa myös työttömien määrä vähenee vielä hieman v. 2020, mutta hidastuva talouskasvu ja työvoimakustannusten nousun kiihtyminen pysäyttävät työttömyysasteen laskun kuuden prosentin tuntumaan v. 2021.

Pitkäaikais- ja rakennetyöttömien määrät ovat edelleen vähentyneet alkuvuonna 2019, mikä on luonut tilaa työttömyysasteen laskulle. TEM:n työnvälitystilaston mukaan rakennetyöttömiä oli heinäkuussa 151 000, mikä on 15 000 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Pitkäaikaistyöttömyyden vähenemisestä huolimatta 20–54-vuotiaiden pitkäaikaistyöttömien määrä on silti edelleen selvästi korkeammalla kuin edellisen suhdannehuipun aikana v. 2008.

Työmarkkinoiden kiristyessä voidaan tietyissä ammattiryhmissä havaita jo työvoimakapeikkoja. Elinkeinoelämän keskusliiton suhdannebarometrin ja TEM:in ammatibarometrin mukaan työnantajilla on pulaa erityisesti rakennusalan ammattilaisista sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen asiantuntijoista. Kasvukeskuksissa on pulaa myös kiinteistö- ja siivousalan ammattilaisista. Työllisyysasteen nostaminen 75 prosenttiin vaatisi työvoimakapeikkojen purkamista edistäviä toimenpiteitä, kuten lisäkoulutuspaiikkoja työvoimapulasta kärsiville aloille sekä työttömille suunnatun muunkoulutuksen lisäämistä.

Taulukko 11. Työvoimatase

	2016	2017	2018	2019**	2020**	2021**
	1000 henkeä keskimäärin vuodessa					
Työikäinen väestö, 15–74-vuotiaat	4109	4114	4124	4130	4131	4123
muutos	7	5	10	6	1	-8
Työikäinen väestö, 15–64-vuotiaat	3463	3451	3439	3431	3423	3416
muutos	-13	-12	-12	-8	-8	-7
Työlliset (15–74-vuotiaat)	2447	2474	2539	2563	2575	2583
siitä 15–64-vuotiaat	2379	2403	2465	2487	2500	2507
Työttömät (15–74-vuotiaat)	238	233	202	179	173	170
	prosenttia					
Työllisyysaste (15–64-vuotiaat)	68,7	69,6	71,7	72,5	73,0	73,4
Työttömyysaste (15–74-vuotiaat)	8,8	8,6	7,4	6,5	6,3	6,2
	1000 henkeä vuoden aikana					
Maahanmuutto, netto	16	17	16	15	15	15

1.6 Tulot, kustannukset ja hinnat

1.6.1 Palkat

Vuonna 2018 nimellisansiot nousivat 1,7 % ansiotasoindeksillä mitattuna. Koko talouden palkkasumma kasvoi viime vuonna 4,1 % työllisyyden kasvun siivittämänä.

Vuonna 2019 työehtosopimusten mukaiset sopimuskorotukset nousevat ja palkkaliukumien kasvun ennakoidaan kiihtyvän nimellisansioiden noustessa yhteensä 2,7 %. Työllisyyden yhä kasvaessa koko talouden palkkasumman ennakoidaan kasvavan tänä vuonna 3,7 %.

Työttömyysasteen laskiessa ja työvoimakapeikkojen lisääntyessä ansiotason nousun arvioidaan lähestyvän lähivuosina 2000-luvun keskimääräistä, noin kolmen prosentin vuosittaista kasvuvauhtia. Vuonna 2020 ansiotason nousua lisää hetkellisesti myös julkisen sektorin lomarahaleikkausten poistuminen, jolloin nimellisansioiden ennustetaan nousevan 3,1 % ja koko talouden palkkasumman 3,6 %. Vuonna 2021 nimellisansiot kasvavat 2,9 % ja koko talouden palkkasumma 3,2 %.

Taulukko 12. Käytettävissä oleva tulo

	2018	2016	2017	2018	2019**	2020**	2021**
	osuus, %	muutos, prosenttia					
Palkansaajakorvaukset	47,0	1,7	0,7	3,5	3,0	3,6	3,2
Palkat ja palkkiot	38,9	1,4	2,4	4,1	3,7	3,6	3,2
Työnantajan sosiaaliturvamaksut	8,1	2,5	-6,2	0,4	-0,6	3,3	3,2
Omaisuus- ja yrittäjätulot, netto	23,4	2,7	11,0	6,0	3,6	3,9	3,5
Tuotannon ja tuonnin verot miinus tukipalkkiot	13,2	5,9	1,6	5,1	2,9	2,0	2,2
Kansantulo	100,0	2,6	3,5	4,4	3,1	3,4	3,1
Käytettävissä oleva tulo		3,7	2,7	3,6	4,1	3,0	2,9
Bruttokansantulo, mrd. euroa		219	226	235	242	250	257

Taulukko 13. Palkansaajien ansiotasoindeksi ja työ kustannukset tuote yksikköä kohti

	2016	2017	2018	2019**	2020**	2021**
	muutos, prosenttia					
Sopimuspalkkaindeksi	0,6	-0,3	1,2	2,0	2,3	2,1
Palkkojen liukuminen yms. tekijät	0,3	0,5	0,5	0,7	0,8	0,8
Ansiotasoindeksi	0,9	0,2	1,7	2,7	3,1	2,9
Reaalinen ansiotaso ¹	0,5	-0,5	0,6	1,6	1,6	1,2
Keskiansiot ²	0,7	0,7	1,5	2,9	3,2	3,0
Työkustannukset tuote yksikköä kohti koko kansantaloudessa ³	-0,7	-2,7	1,9	1,4	2,5	2,2

1) Ansiotasoindeksi jaettuna kuluttajahintaindeksillä.

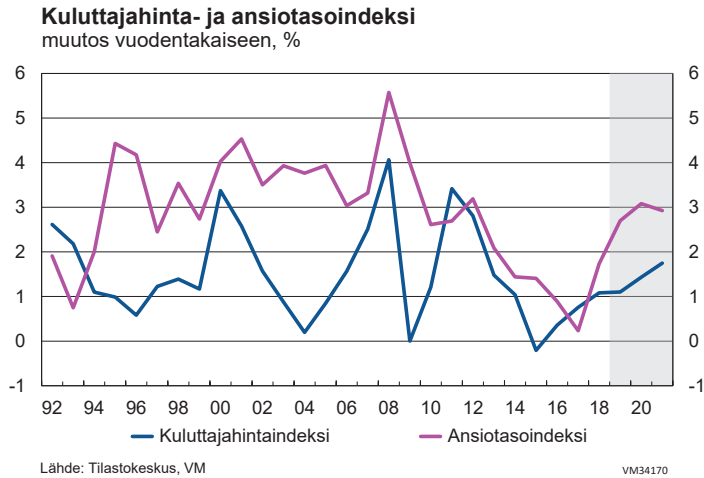
2) Laskettu jakamalla koko kansantalouden palkkasumma palkansaajien tehdyillä työtunneilla. Lukuihin vaikuttavat kansantalouden rakennemuutokset.

3) Palkansaajakorvaukset jaettuna bruttoarvonlisäyksen volyymilla perushintaan.

1.6.2 Kuluttajahinnat

Vuoden 2019 ensimmäisellä puoliskolla kuluttajahintaindeksin vuosimuutos oli 1,2 %, mutta heinäkuussa inflaatio hidastui 0,8 prosenttiin. Hidastumisen taustalla on monta tekijää. Alkuvuonna noin kahden prosentin kasvussa olleiden palveluiden hintojen nousu hidastui heinäkuussa mm. hotellihuoneiden hintojen laskun myötä. Myös hedelmien ja vihannesten hinnat laskivat heinäkuussa selvästi edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan nähden. Euroalueen inflaatio hidastui heinäkuussa 1,0 prosenttiin, eli hitaimmilleen sitten marraskuun 2016. Erityisesti energiahintojen kontribuutio inflaatioon on pienentynyt euroalueella, johtuen vertailuajankohdan vaikutuksesta ja raakaöljyn eurohinnan laskusta.

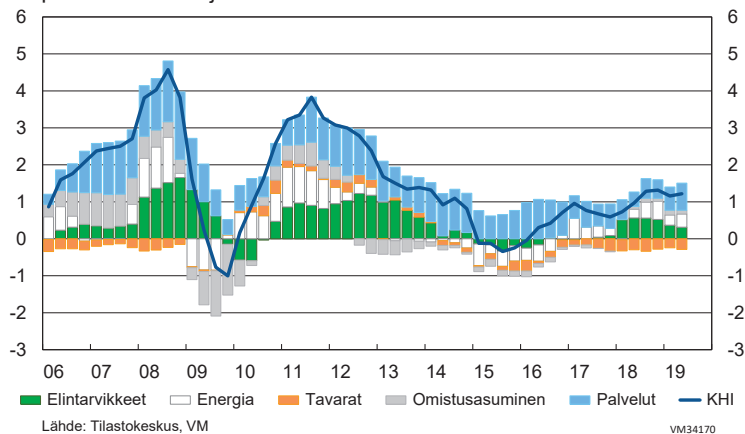
Ennuste vuoden 2019 inflaatioksi on 1,1 %, eli kokonaisuutena kuluttajahintojen odotetaan nousevan samaa vauhtia kuin viime vuonna. Ansiotason kehityksen myötä palveluiden hintojen odotetaan kasvavan viime vuotta nopeammin. Tarvaiden hintojen vaikutus inflaatioon jää kuitenkin vuoden 2018 tavoin selvästi negatiiviseksi, jonka seurauksena pohjainflaatio jää edelleen vain noin prosenttiin. Elintarvikkeiden (ml. alkoholi ja tupakka) hinnat nousevat veronkorotusten tukemana, mutta kasvu on edellisvuotta hitaampaa. Myös energiahintojen nousun ennustetaan jäävän viime vuotta hitaammaksi, vaikka viime vuotta korkeammalla tasolla oleva sähkön hinta on ylläpitänyt energiainflaatiota kotimaassa.

Inflaation odotetaan kokonaisuutena kiihtyvän maltillisesti ennustejakson seuraavina vuosina. Ansiotason nousun odotetaan vähitellen heijastuvan laajemmin hintoihin ja kulutuskysyntä kasvaa hillitysti. Euroalueella markkinakorkojen odotetaan pysyvän matalina ennustejaksolla. Vuosina 2020 ja 2021 kansallisella kuluttajahintaindeksillä mitatun inflaation odotetaan olevan 1,4 % ja 1,7 %. Hallitusohjelman kiristykset välillisessä verotuksessa kiihdyttävät inflaatiota arviolta n. 0,1 prosenttiyksikköä v. 2020 ja v. 2021.

Eurojärjestelmän asiantuntijoiden kesäkuun arvioissa euroalueen inflaation odotetaan hidastuvan 1,3 prosenttiin v. 2019 viime vuoden 1,8 prosentista. Tämän jälkeen inflaation odotetaan nopeutuvan 1,4 prosenttiin v. 2020 ja edelleen 1,6 prosenttiin v. 2021. Suomessa inflaation ennakoitaan siis pysyvän ennustejaksolla euroalueen keskiarvon tuntumassa.

Kuluttajahintaindeksi prosenttimuutos ja kasvuvaikutukset

Taulukko 14. Hintaindeksejä

	2016	2017	2018	2019**	2020**	2021**
	muutos, prosenttia					
Vientihinnat ¹	-2,4	3,3	4,0	2,0	2,0	1,8
Tuontihinnat ¹	-2,4	3,8	3,4	1,8	2,3	1,8
Kuluttajahintaindeksi	0,4	0,7	1,1	1,1	1,4	1,7
Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi	0,4	0,8	1,2	1,2	1,5	1,8
Verollinen kotimarkkinoiden perushintaindeksi	-1,2	4,9	4,7	0,9	1,9	2,2
Rakennuskustannusindeksi	0,5	0,3	2,2	1,3	2,0	2,2

1) Kansantalouden tilinpidon mukaan

2 Julkinen talous

2.1 Julkisyhteisöt yhteensä

Suomen taloudessa viime vuosina nähty hyvä suhdanne on kohentanut julkisen talouden tilaa. Suhdanteen viiletessä julkisen talouden alijäämän koheneminen hidastuu. Alijäämä alkaa kasvaa kuluvana vuonna ja samankaltainen kehitys jatkuu lähivuodet. Talous kasvaa ennustejaksolla suurin piirtein potentiaalista vauhtiaan, ja siitä huolimatta menojen kasvu ylittää tulojen kasvun. Julkisessa taloudessa vallitsee rakenteellinen menojen ja tulojen välinen epätasapaino.

Julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen on laskenut hetkellisesti alle 60 prosentin rajan, mutta velkasuhde alkaa 2020-alkuvuosina kasvaa uudelleen. Viime vuonna velkasuhde oli 58,9 % suhteessa BKT:hen. Hyvän suhdannetilanteen aikana velkasuhde on laskenut ainoastaan 4 prosenttiyksiköllä, kun se vuosina 2009–2015 kasvoi yli 30 prosenttiyksiköllä. Puskurit seuraavan taantuman varalle ovat ohuet.

Suotuisa suhdannetilanne on osaltaan voinut peittää alleen julkisen talouden rakenteellisia ongelmia. Väestön ikääntyminen on jo kasvattanut eläkemenoja ja se kasvattaa tulevaisuudessa myös hoito- ja hoivamenoja. Julkisessa taloudessa on keskeytyssvaje, jota ei ole vielä ratkaistu.

Valtionhallinto oli viime vuonna julkisen talouden sektoreista alijäämäisin. Alijäämä supistuu vielä kuluvana vuonna maltillisen menokehityksen vuoksi, mutta ensi vuonna alijäämä alkaa kasvaa uudelleen. Menoja kasvattavat lähivuosina pääministeri Rinteen hallituksen pysyvät ja väliaikaiset menolisäykset. Menolisäysten julkista taloutta heikentävää vaikutusta kuitenkin vaimentaa hallituksen päättämät veronkorotukset. Valtiontalouden alijäämä asettuu noin 1 prosentin tuntumaan suhteessa BKT:hen.

Paikallishallinnon rahoitusasemaa heikensi viime vuonna heikko verotulojen kasvu ja samaan aikaan aiempaa nopeammin kasvaneet kulutusmenot. Paikallishallinnon alijäämä kasvaa myös tänä vuonna, sillä kulutusmenojen kasvu on jatkunut voimakkaana. Paikallishallinnon rahoitusasemaa rasittaa väestön ikääntymisestä johtuva palvelutarpeen kasvu sekä korkealla tasolla pysyvät investoinnit.

Sosiaaliturvarahastoihin kuuluvat työeläkelaitokset ovat olleet selvästi ylijäämäisiä. Työeläkelaitosten ylijäämä supistuu reiluun puoleen prosenttiin suhteessa BKT:hen lähivuosina. Eläkemenot kasvavat ripeästi ja alhainen korkotaso hidastaa omaisuustulojen kasvua, mutta toisaalta kohtuullinen talouskehitys lisää eläkemaksutuloja. Muut sosiaaliturvarahastot ovat lievästi ylijäämäisiä. Työttömyysmenojen arvioidaan alenevan edelleen, ja työttömyysvakuutusmaksua alennetaan ensi vuoden alussa. Maksun alentaminen pienentää sosiaaliturvarahastojen ylijäämän lähelle tasapainoa.

Menoaste eli menojen suhde BKT:hen aleni edelleen viime vuonna. Menoaste on alentunut vuoden 2014 jälkeen yli 4 prosenttiyksikköä. Ensi vuonna menoastetta nostavat pääministeri Rinteen hallitusohjelman toimet. Lisäksi työttömyysmenot eivät laske enää yhtä ripeästi kuin aikaisempina vuosina. Menoaste asettuu ennustejakson loppupuolella 53 prosentin tuntumaan. Veroaste eli verojen ja veronluonteisten maksujen suhde BKT:hen on alentunut verokevennysten ja kilpailukykysovimuksen vuoksi. Veroastetta nostavat lähivuosina pääministeri Rinteen hallitusohjelman mukaiset veronkorotukset.

Suomi noudattaa EU:n perussopimuksessa määriteltyä alijäämän ja julkisen velan kriteeriä vuosina 2019 ja 2020. On kuitenkin riski, että Suomi rikkoo vakaus- ja kasvusopimuksen ennalta ehkäisevää osaa. EU-sääntöjä ja niiden noudattamista kuvataan tarkemmin syksyn 2019 julkisen talouden suunnitelman liitteen 5 Suomen vakausohjelmassa ja alustavassa talousarviosuunnitelmassa sekä kehikossa sivulla 62.

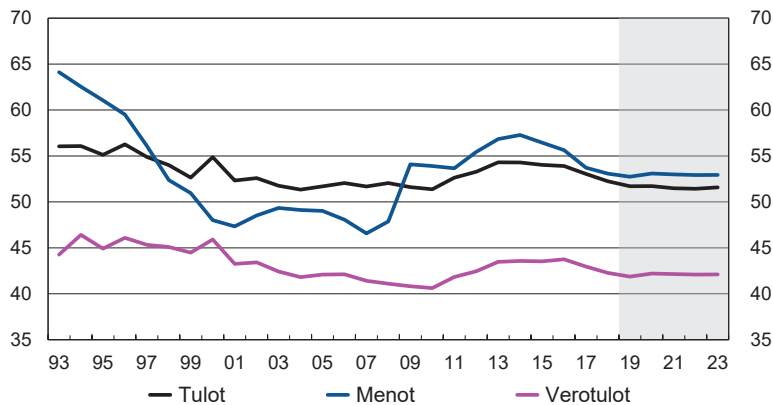
Julkisessa taloudessa on niin sisäisiä kuin ulkoisia riskejä. Sisäiset riskit liittyvät hallitusohjelman toimeenpanoon. Ennusteessa on huomioitu kertaluonteisista menolisäyksistä vain jo päätetyt ja julkisen talouden suunnitelmaan sisällytetyt panostukset. Jos kertaluonteisia menolisäyksiä toteutetaan hallitusohjelman mukainen enimmäismäärä 3 mrd. euroa, muodostuu julkiseen talouteen 1,7 mrd euron lisäpaine vuosille 2020–2022. Lisäksi ennusteessa ei ole huomioitu valtiontalouden

menokehityksen vuosittaista lisätalousarviovarausta eikä ns. jakamatonta varausta. Nämä huomioidaan sitä mukaan, kun varausten käytöstä päätetään ja ne kohdenneetaan tarkempiin toimiin.

Paikallishallinnon ennuste on painelaskelma vuodesta 2020 alkaen, joten se ei sisällä kuntien ja kuntayhtymien omia toimenpiteitä taloutensa tervehdyttämiseksi. Mikäli tällaisia toimia tehdään, vaikuttaa se suotuisasti julkiseen talouteen.

Julkisen talouden ulkoiset riskit linkittyvät läheisesti yleiseen talouskehitykseen. Jos talouskasvu osoittautuu ennustettua hitaammaksi, jää verotulojen kasvu ennustettua heikommaksi ja esimerkiksi suhdanneluonteiset työttömyysmenot kasvavat ennustettua nopeammin. Ennustetusta poikkeavan talouskehityksen vaikutukset verokertymään riippuvat siitä, mihin tekijöihin poikkeama perustuu. Vaikutukset muodostuvat sitä suuremmiksi, mitä enemmän yleistä talouskehitystä koskeva ennustepoikkeama johtuu kotimaisesta kysynnästä verrattuna ulkoisen kysynnän kautta tuleviin muutoksiin. Toinen riski liittyy julkisen talouden ehdollisten vastuiden huomattavaan kasvuun vuoden 2008 finanssikriisin jälkeen. Vastuiden mittava laukeaminen kasvattaisi julkisia menoja ja voisi kärjistää velkasuhteen nousua taantumassa.

Julkisyhteisöjen tulot, verotulot ja menot suhteessa BKT:een, %

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34098

Taulukko 15. Julkisyhteisöt¹

	2016	2017	2018	2019**	2020**	2021**
	miljardia euroa					
Välittömät verot	35,6	37,2	37,4	38,9	40,6	41,8
Tuotannon ja tuonnin verot	31,1	31,6	33,1	33,5	34,2	35,1
Sosiaalivakuutusmaksut	27,9	27,3	28,0	28,3	29,6	30,5
Verot ja sosiaalivakuutusmaksut yhteensä ²	95,1	97,0	99,1	101,4	105,2	108,1
Muut tulot ³	22,6	23,7	24,1	24,5	24,5	24,7
siitä korkotulot	1,8	1,7	1,7	1,7	1,6	1,6
Tulot yhteensä	117,2	119,8	122,5	125,2	129,0	132,1
Kulutusmenot	51,5	51,5	53,1	55,2	57,9	59,7
Tukipalkkiot	2,7	2,7	2,7	2,8	3,0	2,8
Sosiaalietuudet ja -avustukset	42,2	42,6	43,1	43,8	45,1	46,5
Muut tulonsiirrot	5,6	5,2	5,6	5,5	5,7	6,0
Tukipalkkiot ja tulonsiirrot yhteensä	50,6	50,6	51,4	52,2	53,8	55,3
Pääomamenot ⁴	9,5	9,6	10,2	10,5	10,9	11,2
Muut menot	9,4	9,7	9,7	9,8	9,8	9,8
siitä korkomenot	2,3	2,2	2,1	2,0	1,8	1,7
Menot yhteensä	121,0	121,3	124,4	127,7	132,4	136,0
Nettoluotonanto (+)/nettoluotonotto (-)	-3,8	-1,6	-1,9	-2,5	-3,4	-3,9
Valtionhallinto	-5,7	-4,0	-2,8	-2,1	-3,1	-2,9
Paikallishallinto	-0,9	-0,5	-2,1	-2,8	-2,3	-2,8
Työeläkelaitokset	2,4	2,2	2,2	2,0	1,8	1,6
Muut sosiaaliturvarahastot	0,5	0,7	0,7	0,4	0,2	0,2
Perusjäämä ⁵	-3,1	-1,0	-1,5	-2,2	-3,2	-3,7

1) Kansantalouden tilinpidon mukaan

2) Sisältää pääomaverot

3) Ml. pääomansiirrot ja pääoman kuluminen

4) Pääoman bruttomuodostus ja pääomansiirrot

5) Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja

Taulukko 16. Julkisen talouden keskeisiä tunnuslukuja

	2016	2017	2018	2019**	2020**	2021**
	suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia					
Verot ja sosiaaliturvamaksut	43,8	43,0	42,3	41,9	42,2	42,1
Julkisyhteisöjen menot ¹	55,6	53,7	53,1	52,7	53,1	53,0
Nettoluotonanto	-1,7	-0,7	-0,8	-1,0	-1,4	-1,5
Valtionhallinto	-2,6	-1,8	-1,2	-0,9	-1,2	-1,1
Paikallishallinto	-0,4	-0,2	-0,9	-1,2	-0,9	-1,1
Työeläkelaitokset	1,1	1,0	1,0	0,8	0,7	0,6
Muut sosiaaliturvarahastot	0,2	0,3	0,3	0,2	0,1	0,1
Perusjäämä ²	-1,4	-0,4	-0,7	-0,9	-1,3	-1,5
Julkisyhteisöjen velka	62,6	60,8	58,9	58,8	58,8	59,7
Valtionvelka	47,1	46,8	44,8	44,4	43,9	44,3
Julkisyhteisöjen työllisyys, 1000 henkeä	616	619	633	633	636	635
Valtionhallinto	132	132	135	135	133	132
Paikallishallinto	472	476	485	485	490	490
Sosiaaliturvarahastot	11	12	13	13	13	13

1) EU-harmonisointu

2) Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja

Taulukko 17. Eräiden EU-maiden julkisen talouden rahoitusjäämät ja velkasuhteet

	2017	2018	2019**	2017	2018	2019**
	Rahoitusjäämä			Velka		
suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia						
*Suomi	-0,7	-0,8	-1,0	60,8	58,9	58,8
Suomi	-0,8	-0,7	-0,4	61,3	58,9	58,3
Iso-Britannia	-1,9	-1,5	-1,5	87,1	86,8	85,1
Ruotsi	1,4	0,9	0,4	40,8	38,8	34,4
Tanska	1,5	0,5	0,6	35,5	34,1	33,1
Irlanti	-0,3	0,0	-0,1	68,5	64,8	61,3
Espanja	-3,1	-2,5	-2,3	98,1	97,1	96,3
Alankomaat	1,2	1,5	1,4	57,0	52,4	49,1
Luxemburg	1,4	2,4	1,4	23,0	21,4	20,7
Portugali	-3,0	-0,5	-0,4	124,8	121,5	119,5
Itävalta	-0,8	0,1	0,3	78,2	73,8	69,7
Saksa	1,0	1,7	1,0	64,6	60,9	58,4
Ranska	-2,8	-2,5	-3,1	98,4	98,4	99,0
Belgia	-0,8	-0,7	-1,3	103,4	102,0	101,3
Italia	-2,4	-2,1	-2,5	131,4	132,2	133,7
Kreikka	0,7	1,1	0,5	176,2	181,1	174,9

Lähde: EU-komission kevätennuste 2019, *Suomi: VM syyskuu 2019

SUOMI JA EU:N FINANSSIPOLITIIKAN SÄÄNNÖT

EU:n perussopimuksessa on asetettu julkiselle taloudelle velkaa ja alijäämää koskevat rajat. Suomen julkisen talouden alijäämä on jo pitkään alittanut EU:n perussopimuksen 3 prosentin viitearvon. Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan alijäämä ei riko rajaa lähivuosiinakaan. Julkinen velkasuhde ylitti 60 prosentin viitearvon vuosina 2015–2017, mutta on sen jälkeen kääntynyt laskuun. Valtiovarainministeriön ennusteessa julkisen velkasuhteen lasku jatkuu vielä vuoteen 2020. Velkasuhde kääntyy sen jälkeen uudelleen nousuun ja ylittää jälleen 60 prosentin rajan.

Perussopimuksen julkisen talouden alijäämää ja velkaa koskevien sääntöjen täyttyessä Suomen finanssipolitiikkaa koskevat vakaus- ja kasvusopimuksen ennaltaehkäisevän osan velvoitteet. Ennaltaehkäisevässä osassa tarkastellaan kunkin jäsenmaan rakenteelliselle rahoitusasemalle asettaman keskipitkän aikavälin tavoitteen (Medium Term Objective, MTO) saavuttamista tai edistymistä sitä kohti. Suomen asettama keskipitkän aikavälin tavoite rakenteelliselle rahoitusasemalle on -0,5 % suhteessa BKT:hen. Vaadittu vuosittainen sopeutus määritellään neuvoston hyväksymissä maakohtaisissa suosituksissa ja sen saavuttamista arvioidaan kahden pilarin, rakenteellisen rahoitusaseman muutoksen ja menosäännön, kautta.

Rakenteellinen rahoitusasema kuvaa julkisen talouden tasapainoa, kun suhdannetilanteen vaikutus julkisiin tuloihin ja menoihin puhdistetaan nimellisestä rahoitusasemasta. Rakenteellisen jäämän muutos osoittaa tällöin finanssipolitiikan mitoitusta: jos rakenteellinen rahoitusasema vahvistuu, finanssipolitiikka kiristyy, ja vastaavasti rakenteellisen jäämän heikentyessä finanssipolitiikka kevenee. Rakenteellisen rahoitusaseman laskenta vaatii arviota talouden suhdannetilanteesta ja ns. tuotantokuilun koosta. Tuotantokuilu mittaa BKT:n tason poikkeamaa BKT:n potentiaalisesta tasosta. Koska potentiaalista tuotantoa ei voida suoraan havaita, sen arviointiin liittyy huomattavaa epävarmuutta. Siten arviot tuotantokuilun koosta saattavat vaihdella huomattavastikin. Tämä epävarmuus heijastuu luonnollisesti myös julkisen talouden rakenteellisen rahoitusaseman arvioon ja vaikeuttaa sen käyttöä finanssipolitiikan ohjenuorana.

Menosäännön tarkoitus on operationalisoida tavoiteltava rakenteellisen jäämän muutos selkeäksi talousarvion laadinnan ohjenuoraksi. Menosääntö rajoittaa julkisten menojen kasvun potentiaalisen tuotannon pitkän aikavälin keskimääräiseen kasvuvauhtiin. Jos rakenteellisen jäämän keskipitkän aikavälin tavoitetta ei ole saavutettu, menosääntö on tiukempi. Menosäännössä tarkastellaan julkisia nettoperuserämenoja eli menoista vähennetään korkomenot, suhdannetilanteesta johtuvat muutokset työttömyyden hoitomenoissa sekä EU-rahoitteisten ohjelmien menot. Koska julkiset investoinnit saattavat vaihdella vuosittain voimakkaastikin, menosäännössä vähennetään julkiset investointimenot siltä osin, kun ne poikkeavat neljän vuoden keskiarvostaan. Lopuksi

menot netotetaan vähentämällä julkisia tuloja koskevien päätösten vaikutus. Siten menosääntö ei rajoita lisämenoja, jotka rahoitetaan esim. veronkorotuksin.

Komission arvion mukaan Suomi noudatti v. 2018 vakaus- ja kasvusopimuksen vaatimuksia Suomelle vuosiksi 2017–2019 myönnettyjen joustojen ansiosta. Vuonna 2017 Suomelle myönnettiin kolmeksi vuodeksi joustoja rakenteellisen jäämän tavoitteesta rakenneuudistusten (eläkeuudistus ja kilpailukyky sopimus) toteuttamisen ja julkisten investointien¹ perusteella. Lisäksi Suomi sai hyödyntää joustoa poikkeuksellisen suuren maahanmuuton vuoksi vuosina 2015–2018.

Komission kevään arvion mukaan Suomi noudattaa sopimuksen vaatimuksia v. 2019, ja laajasti ottaen myös v. 2020. Kevään arvio tästä ja ensi vuodesta perustui komission kevätennusteeseen ja Suomen keväällä toimittamaan vakausohjelmaan, jossa vuosia 2020–2022 arvioitiin muuttumattoman politiikan oletuksella. Seuraavaksi komissio arvioi jäsenmaiden finanssipolitiikkaa lokakuussa toimitettavien alustavien talousarviosuunnitelmien perusteella. Samassa yhteydessä Suomi toimittaa uuden hallituksen ohjelmaan perustuvan päivitetyn vakausohjelman, jossa EU:n finanssipolitiikan sääntöjen toteutumista arvioidaan valtiovarainministeriön uusimman ennusteen valossa.

¹ Investointeihin perustuva jousto menetettiin v. 2018, koska ennakkotiedot osoittivat julkisten investointien supistuneen v. 2017.

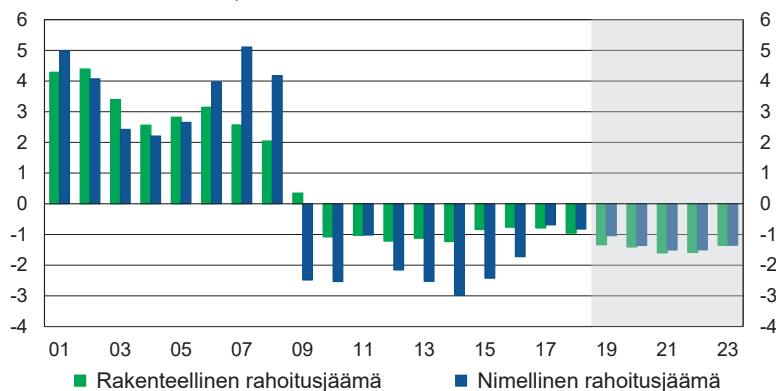
2.1.1 Arvioita finanssipolitiikan vaikutuksista

Yksittäisten tulo- ja menotoimien perusteella finanssipolitiikka on koko julkisen talouden tasolla lievästi edellisvuotta kireämpää v. 2019. Edellinen hallitus päätti n. 0,6 mrd. euron valtiontalouteen kohdistuvista sopeutustoimista, joihin lukeutuvat muun muassa indeksijäädtykset. Toisaalta Sipilän hallituksen päättämät veronkevennykset keventävät finanssipolitiikkaa.

Finanssipolitiikan viritystä voidaan tarkastella myös EU:n yhteisellä laskentamenetelmällä arvioidun rakenteellisen alijäämän muutoksen avulla. Finanssipolitiikan virituksen tarkastelu kyseisellä tavalla ei anna välttämättä täysin yhteneväistä kuvaa yksittäisistä tulo- ja menotoimista johdetun tarkastelun kanssa. Esimerkiksi ikäsidonnaisten menojen kasvu heikentää rakenteellista alijäämää ennustejaksolla, vaikka uusia menoja lisääviä päätöksiä ei tehtäisikään. Oheisessa kehikossa käsitellään tarkemmin finanssipolitiikan viritystä vuosille 2019–2023.

Rakenteellisen rahoitusaseman arvioidaan heikkenevän v. 2019, joten tällä mittarilla finanssipolitiikan voidaan katsoa olevan elvyttävää. Rakenteellista alijäämää kasvatavat ikäsidonnaisten menojen kasvu. Vuonna 2020 rakenteellinen rahoitusasema pysyy suurin piirtein ennallaan.

Julkisyhteisöjen nimellinen ja rakenteellinen rahoitusjäämä
suhteessa BKT:een, %

Laskelmat perustuvat EU-komission tuotantofunktiolähestymistapaan

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34098

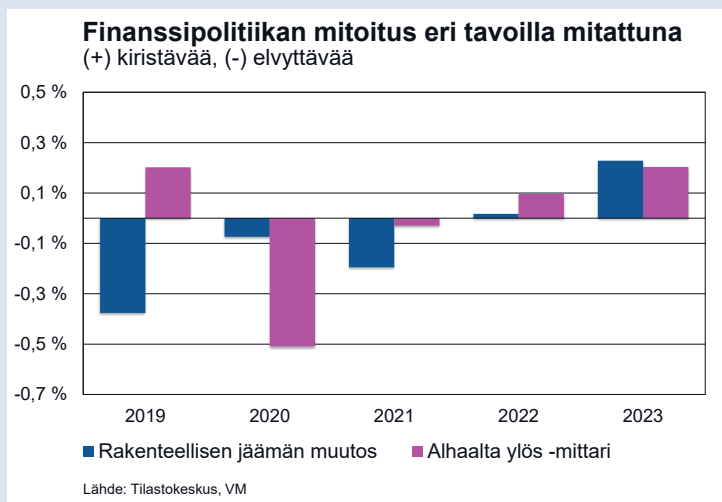
FINANSSIPOLITIIKAN MITOITUS

Finanssipolitiikan mitoitus vuosina 2019–2023 sekä hallitusohjelman suorat budjettitoimet julkisen talouden ennusteessa

Tässä kehikossa tarkastellaan lähemmin finanssipolitiikan mitoitusta vuosille 2019–2023 ja pääministeri Rinteen hallituksen suoria budjettitoimia. Finanssipolitiikan mitoituksen tarkastelu tehdään kahden erilaisen mittarin, rakenteellisen¹ rahoitusaseman ja yksittäisiä päätöseräisiä toimia summaavan ns. ”alhaalta ylös”-mittarin² avulla. Mittarit voivat antaa toisistaan selvästikin poikkeavia arvioita. Siksi on tarpeen tarkastella viritystä laajemmin kuin vain yhdellä mittarilla. Tarkastelussa käytettyjä mittareita sekä niiden hyviä puolia ja heikkouksia on kuvattu tarkemmin VM:n keskustelualoitteessa.³

Finanssipolitiikan mitoitus

Kuvio 1. Finanssipolitiikan mitoitus 2019–2023.

1 Rakenteellista rahoitusasemaa käytetään erityisesti EU-yhteisissä eri jäsenmaiden finanssipolitiikan virituksen seurantaan. Kyseisessä mittarissa julkisen talouden rahoitusasemasta puhdistetaan suhdanteiden sekä kertaluonteisten ja tilapäisten tekijöiden vaikutukset, minkä jälkeen rahoitusaseman vuotuinen muutos voidaan tulkita harkinnanvaraisen finanssipolitiikan tulokseksi.

2 Ns. ”alhaalta ylös”-mittarissa summataan yhteen ilmoitettuja päätöseräisiä politiikkatoimia, jotka muodostavat lopulta kokonaiskuvan harjoitetusta finanssipolitiikasta. Tämän mittarin sisältämät toimet sisältävät keskeiset hallitusohjelman eri toimenpidekokonaisuudet, kuten pysyvät menolisäykset, kertaluonteiset menolisäykset sekä veropäätökset. Mittari sisältää myös muutokset sosiaaliturvamaksuissa sekä joitain edellisen hallituskauden päätöseräisiä toimia, jotka vaikuttavat kuluvalle vaalikaudella. Toimia on kuvattu tarkemmin syksyn 2019 Julkisen talouden suunnitelman luvussa 8.1

3 Finanssipolitiikan päätöseräisyyden arvioiminen - vaihtoehtoisten mittareiden esittely – <https://vm.fi/julkaisu?pubid=22601>

Alhaalta ylös -mittarin perusteella finanssipolitiikka on kulvana vuonna lievästi kiristävää. Tänä vuonna päättyivät edellisen hallituksen kärkihankkeet ja lisäksi voimaan astui edellisellä hallituskaudella päätettyjä sopeutustoimia. Toisaalta pääministeri Rinteen hallitus lisäsi vuoden toisessa lisätalousarviossa kesäkuussa 2019 valtion menoja. Sen sijaan rakenteellisen alijäämän muutoksen perusteella finanssipolitiikka on elvyttävää vuonna 2019. Kuluvan vuoden osalta mittarit antavat näin ollen erilaisen kuvan finanssipolitiikan virityksestä. Mahdollisia eroja voi selittää esimerkiksi se, että kuntatalouden menot ovat kasvaneet vuoden 2019 aikana ripeästi ja paikallishallinnon rahoitusaseman ennustetaan siksi heikkenevän v. 2019. Tämä näkyy rakenteellisessa rahoitusasemassa elvytyksenä, mutta ei näy alhaalta ylös -mittarissa.

Ensi vuodeksi alhaalta ylös -mittari osoittaa elvyttävää finanssipolitiikkaa. Vuoden alussa toimeenpannaan pääministeri Rinteen hallituksen pysyviä sekä kertaluonteisia menolisäyksiä. Työttömyysvakuutusmaksua alennetaan, mutta toisaalta välillisiä veroja kiristetään. Rakenteellisen rahoitusaseman muutos näyttää finanssipolitiikan olevan likimain neutraalia.

Vuosina 2021–2022 molempien mittarien mukaan finanssipolitiikan mitoitus on likimain neutraalia tai lievästi elvyttävää. Tuolloin voimaan astuu voimaan vielä jonkin verran uusia hallituksen menoja lisääviä päätöksiä sekä toisaalta veronkorotuksia. Kertaluonteiset menolisäykset eivät vaikuta enää vuonna 2023, jolloin finanssipolitiikka on lievästi kiristävää.

On hyvä huomioida, että rakenteellisen jäämän mittaamiseen etenkin reaaliaikaisesti liittyy epävarmuutta talouden tuotantokuilun arvioimisen osalta, mutta toisaalta myös julkisen talouden rahoitusaseman ennusteen osalta. Käsitys finanssipolitiikan mitoituksesta voi muuttua myös, kun kuva talouden suhdanteesta ja julkisen talouden rahoitusasemasta tarkentuu.

Pääministeri Rinteen hallitusohjelman toimet

Hallitus päätti hallitusohjelmansa mukaisesti vuoden 2020 talousarvioesityksessä ja vuosien 2020–2023 julkisen talouden suunnitelmassa pysyvistä menolisäyksistä ja uudelleenkehennuksista, jotka kasvattavat julkisia menoja nettomääräisesti 1,3 mrd. euroa vuoden 2023 tasolla verrattuna kevään 2019 tekniseen kehukseen. Hallituksen päättämät veroperustemuutokset ovat nettomääräisesti noin 0,8 mrd. euroa verotuloja kasvattavia vuoden 2023 tasolla.

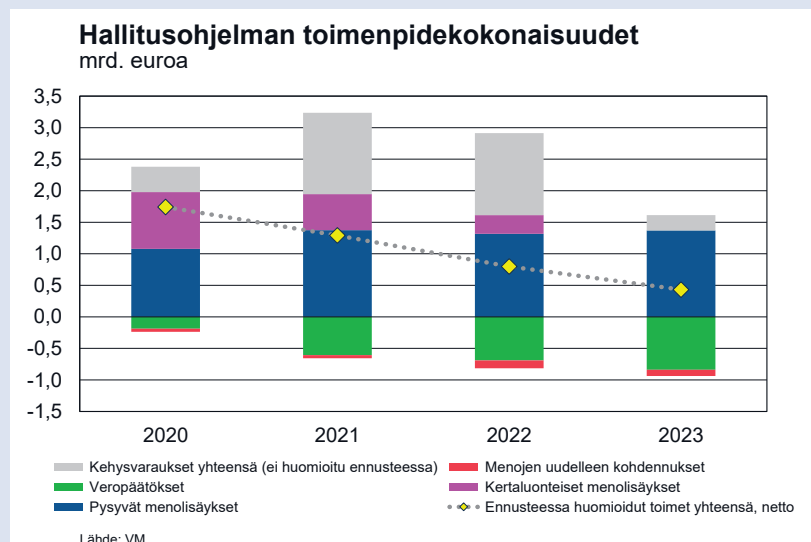
Hallitus on päättänyt myös kertaluonteisista menolisäyksistä vuosille 2020–2022. Lisäykset ovat yhteensä 1,8 mrd. euroa vuosina 2020–2022. Kertaluonteiset menolisäykset koostuvat pääosin ns. tulevaisuusinvestointiohjelmasta sekä Valtion asuntorahastosta tehtävistä panostuksista. Suurin osa ns. tulevaisuusinvestoinneista on tarkoitus rahoittaa valtion omaisuutta myymällä. Omaisuuden myyntitulot eivät näy kansantalouden tilinpidon mukaisessa nettoluotonannossa, joten kertaluonteiset menolisäykset heikentävät julkisen talouden rahoitusasemaa.

Hallitus on toistaiseksi kohdentanut vasta osan hallitusohjelmassa sovitusta ns. tulevaisuusinvestointiohjelmasta. Vielä kohdentamattomalle 1,7 mrd. eurolle on valtion menokehyksiin jätetty noin 0,85 mrd. euron varaukset vuosille 2021 ja 2022. Ohjelman toimeenpanosta on tarkoitus päättää syksyn 2020 budjettiriihessä osana hallitusohjelman mukaista työllisyystoimia ja menolisäyksiä koskevaa tarkastelua.

Lisäksi hallitusohjelmassa päätettiin valtion menokehyksiin vuosittaisista lisätalousarviovarauksista, jotka ovat 0,3 mrd. euroa vuosina 2020–2022 ja 0,1 mrd. euroa v. 2023. Hallitus on myös päättänyt jakamattomasta varauksesta valtiontalouden menokehyksiin ennakoimattomia menotarpeita varten. Jakamaton varaus on noin 0,1 mrd. euroa vuonna 2020 ja 0,15 mrd. euroa vuosina 2021–2023.

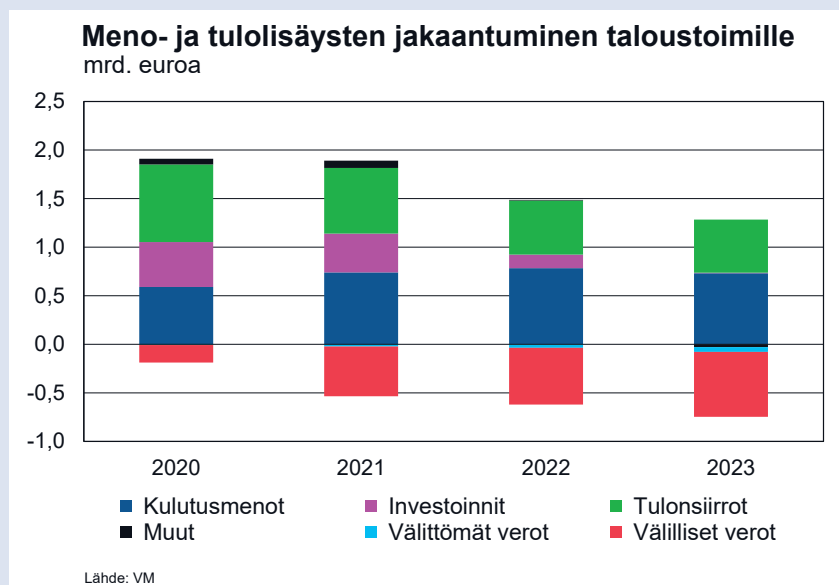
Valtiontalouden menokehyksiin tehtyjä varauksia ei ole vielä huomioitu ennusteessa. Hallitusohjelmassa päätetyille kertaluonteisille menolisäyksille tehdyt varaukset, lisätalousarviovaraukset ja ns. jakamaton varaus huomioidaan julkisen talouden ennusteessa vasta, kun varausten käytöstä päätetään ja ne kohdennetaan tarkempiin toimiin.

Kuvio 2. Hallituksen päätösperäiset toimet 2020–2023.

Ennusteeseen sisällytetyt toimet jakaantuvat kansantalouden tilinpidon taloustoimissa pääosin kulutusmenoihin sekä tulonsiirtoihin. Tulonsiirrot sisältävät sosiaaliavustuksia ja siirtomenoja yksityiselle sektorille. Veronkorotukset kohdistuvat pääosin välillisiin veroihin.

Kuvio 3. Meno- ja tulolisäysten jakaantuminen taloustoimille

KUINKA SUURI ON JULKISTEN MENOJEN KERROIN?

Julkinen kysyntä eli julkinen kulutus ja investoinnit muodostavat BKT:sta n. 25–30 %. Sen lisäksi, että julkisilla menoilla tuotetaan yhteiskunnalle palveluita ja hyödykkeitä, ne ovat myös suhdannepolitiikan väline, jolla voidaan vaikuttaa taloudelliseen toimintaan. Tässä kehitössä tarkastellaan julkisten menojen vaikutuskanavia ja finanssipolitiikan tehokkuutta.

Finanssipolitiikan tehokkuutta mitataan taloustieteessä finanssipolitiikan kertoimen avulla. Kerroin kuvaa bruttokansantuotteen ja julkisten menojen euromääräisen kasvun suhdetta. Jos kerroin on yli yhden, kasvaa bruttokansantuote enemmän kuin varsinainen julkisten menojen lisäys. Finanssipolitiikalla on tällöin elvyttäviä vaikutuksia. Jos kerroin jää yhtä pienemmäksi, julkisten menojen kasvu syrjäyttää yksityisen sektorin talouteen tuomaa arvonlisää.

Julkisten menojen suorat ja epäsuorat vaikutuskanavat

Julkinen kysyntä on osa bruttokansantuotetta, joten julkisten menojen lisääminen kasvattaa mekaanisesti talouskasvua. Jos finanssipolitiikalla olisi vain suoria vaikutuksia, julkisten menojen kerroin on 1: bruttokansantuotteen arvo kasvaa saman verran kuin julkiset menot. Epäsuorat vaikutukset kuitenkin määrittävät, kuinka tehokasta finanssipolitiikka on. Niitä syntyy, kun kotitaloudet ja yritykset reagoivat julkisten menojen muutokseen.

Syrjäytysvaikutus, eli kuinka paljon julkiset menot vähentävät tai korvaavat yksityistä tuotantoa, pienentää finanssipolitiikan kerrointa. Kun julkinen sektori kasvattaa menoja, julkiseen tuotantoon tarvittavien hyödykkeiden ja työvoiman kysyntä kasvaa. Tämä nostaa hinta- ja palkkatasoa koko taloudessa, jolloin yksityisten yritysten kannustimet luoda työpaikkoja, investoida ja kasvattaa tuotantoa voivat heiketä. Jos talouden vapaista resursseista on pulaa ja talouden hinnat mukautuvat täydellisesti korkeampaan julkiseen kysyntään, julkisten menojen kasvu syrjäyttää voimakkaasti yksityisen sektorin tuottamaa arvonlisää.

Syrjäytysvaikutuksen suuruuteen vaikuttaa myös se, että julkiset menot on viime kädessä rahoitettava heti tai myöhemmin tehtävin veronkorotuksin tai menoleikkauksin. Jos yksityinen sektori ennakoii tulevaisuudessa tapahtuvan finanssipolitiikan kiristyksen, julkisten menojen positiiviset vaikutukset vaimenevat. Korkeammalla verotuksella voi myös olla haitallisia kannustinvaikutuksia, jotka heijastuvat kielteisesti investointeihin, työllisyyteen ja talouskasvuun.

Finanssipolitiikan kerroin on suurempi, jos julkisella kulutuksella ja investoinneilla pystytään kasvattamaan kansantalouden tuottavuutta. Nämä vaikutukset realisoituvat kuitenkin yleensä vasta pidemmällä aikavälillä. Lyhyellä aikavälillä kerrointa sen sijaan nostavat mekanismit, joiden kautta julkisten menojen nosto kasvattaa yksityistä

kysyntää. Tällöin julkisten menojen kasvusta syntyy kotitalouksille lisätuloja, jotka kanavoituvat kulutukseen. Lisääntyvät tulot kasvattavat edelleen kokonaiskysyntää ja kulutusta. Taloudessa syntyy lopulta julkisten menojen kasvua enemmän arvonlisää, ja finanssipolitiikan kerroin on suurempi kuin 1.

Yllä kuvattu kerroinvaikutus riippuu talouden rakenteista tai suhdannetilanteesta. Kotitaloudet voivat jättää korkeamman hintatason tai kiristävän tulevan finanssipolitiikan huomiotta ja kuluttaa suuremman osan julkisen kysynnän kasvusta syntyvistä tuloista. Syrjäytysvaikutus ei myöskään dominoi, jos talous sopeutuu vain hitaasti uuteen julkisen kysynnän tasoon, esimerkiksi talouden jäykkyyksien tai vapaan tuotantokapasiteetin vuoksi. Tällöin talous voi kasvaa ilman hinnanousupaineita ja työvoiman saatavuusongelmia.

Arvioita finanssipolitiikan kertoimen suuruudesta

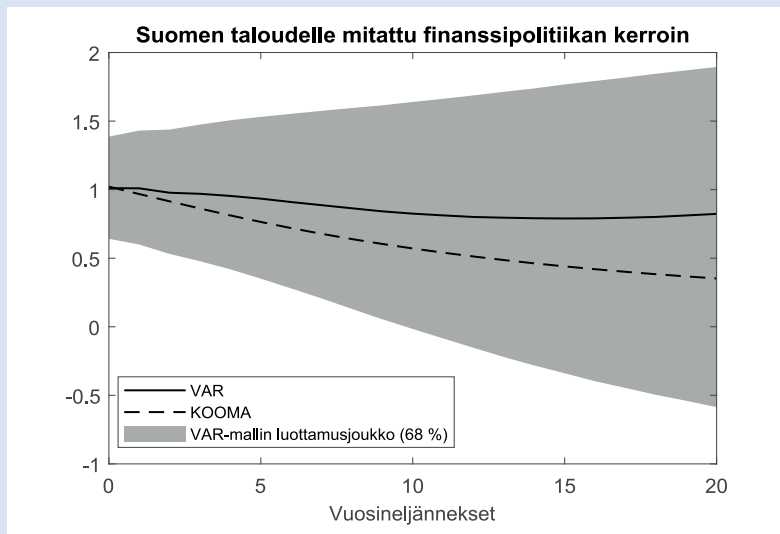
On ilmeistä, että kaikki edellä kuvatut suorat ja epäsuorat vaikutukset ovat relevantteja finanssipolitiikan tehokkuudelle. Taloustieteessä on laaja tutkimuskirjallisuus, joka arvioi julkisten menojen kokonaistaloudellisia vaikutuksia eli mittaa suorien ja epäsuorien mekanismien yhteisvaikutusta (ks. esim. Ramey 2019). Tarkastelu voidaan pääsääntöisesti tehdä kahdella eri tavalla, teoria- tai empiirialähtöisesti.

Teorialähtöisessä lähestymistavassa, jossa tavallisesti hyödynnetään dynaamisia stokastisia yleisen tasapainon malleja, määritetään oleellimmat talouden rakenteet – miten kotitaloudet ja yritykset toimivat. Malli sovitetaan tämän jälkeen tarkasteltavaan talouteen. Analyysissä mitattavaan julkisten menojen kertoimeen vaikuttaa se, mitä talouden elementtejä huomioidaan. Poliittikkäkäytössä olevissa malleissa, kuten valtiovarainministeriön KOOMA-mallissa, talous on mallinnettu hyvin yksityiskohtaisesti, jolloin sekä syrjäytysvaikutus että kysyntäperusteiset mekanismit huomioidaan tarkastelussa.

Toinen tapa tarkastella finanssipolitiikkaa perustuu empiirisen aineiston laajempaan hyödyntämiseen siten, että taloudessa vallitsevia mekanismeja ei oleteta etukäteen. Empiirisen tutkimuksen ongelma on, että julkisia menoilla reagoidaan usein suhdannetilanteeseen, esimerkiksi kasvattamalla menoja taantumassa. Finanssipoliittinen kerroin on sen sijaan mitattava sellaisten tapahtumien avulla, joissa julkiset menot ovat muuttuneet ennakoimattomasti ja riippumattomasti suhdanteista. Rakenteellisilla vektoriautoregressiivisillä (SVAR) malleilla tätä vaihtelua eristetään aikasarjoista odottamattomina sokkeina.¹

¹ Yllättäviä muutoksia finanssipolitiikassa voidaan eristää myös hyödyntämällä muuta informaatiota julkisesta taloudesta (ks. Ramey 2019).

Kuvio Finanssipolitiikan menokerroin

Oheiseen kuvioon on piirretty kaksi arviota finanssipolitiikan kertoimesta eri aikajän-teillä. Kerroin on mitattu kahdella lähestymistavalla, valtiovarainministeriön yleisen tasapainon KOOMA-mallilla (katkoviiva) ja empiirisellä VAR-mallilla (yhtenäinen viiva).² Kerroin on ns. kumulatiivinen (Mountford ja Uhlig, 2009), eli se kertoo, kuinka paljon BKT kasvaa yhteensä verrattuna julkisiin menoihin eri aikajän-teillä. Arviot julkisten menojen kertoimen suuruudesta eivät tulosten mukaan merkittävästi eroa toisistaan. Sekä teoria- että aineistoperusteinen estimaatti kertoimelle on vuositasolla vajaa 1. Kun aikajän-ne kasvaa, kertoimen suuruus pienenee. Estimoinnin epävarmuutta kuvaava luottamusjoukko on kuitenkin laaja, eikä kerroin ole tilastollisesti merkitsevästi pienempi tai suurempi kuin 1.

Oheiset kahdella eri mallilla mitatut finanssipolitiikan kertoimet Suomen taloudelle ovat hyvin lähellä tutkimuskirjallisuuden arvioita, jotka vaihtelevat 0,6 ja 1,4 välillä Yhdysvalloissa ja Euroopan maissa (Ramey 2019). Arviot eivät oleellisesti riipu mittaustavasta. Poliittikkakäytössä olevat yleisen tasapainon mallit tuottavat hyvin saman suuruisia kertoimia (Coenen ym. 2012) kuin empiiriset mallit, joissa julkisten menojen sokki on mitattu erilaisin tekniikoin.³

2 Bayesiläinen VAR-malli on sovitettu Suomen talouden neljännesvuosiaikasarjoihin vuodesta 1990 eteenpäin. Julkisten menojen sokki on identifioitu Blanchardin ja Perottin (2002) tekniikalla.

3 SVAR-analyysiä kritisoidaan yleensä siitä, että mitattavat talouden sokit eivät todellisuudessa ole yllätyksiä kotitalouksille ja yrityksille, sillä finanssipolitiikkaa kyetään ennakoimaan. Suhdannetilanne voi myös vaikuttaa kertoimen suuruuteen (Ramey 2019). Suddanneriippuvaisen kertoimen mittaamiseen liittyy kuitenkin suurta epävarmuutta.

Finanssipolitiikan tehokkuus riippuu talouden mekanismeista ja suhdannetilanteesta. Vaikka taloustieteellisessä kirjallisuudessa on erimielisyyttä taustalla olevista mekanismeista ja siten finanssipolitiikan tehokkuudesta, arviot kertoimen suuruudesta eivät poikkea merkittävästi toisistaan. Julkisten menojen kerroin on tutkimuksen mukaan lähellä yhtä: finanssipolitiikalla on rajoitetusti mahdollista elvyttää taloutta.

Lähteet:

- Blanchard, O. ja Perotti, R. (2002), "An Empirical Characterization of the Dynamic Effects of Changes in Government Spending and Taxes on Output", *Quarterly Journal of Economics* 117(4): 1329–68.
- Coenen, G., Christopher J. E., Freedman, C., Furceri, D., Kumhof, M., Lalonde R., Laxton, D., Lindé, J., Mourougane, A. Muir, D., Mursula, S., de Resende, C., Roberts, J., Roeger, W., Snudden, S., Trabandt, M. ja in't Veld, J. (2012), "Effects of Fiscal Stimulus in Structural Models", *American Economic Journal: Macroeconomics* 4(1): 22–68
- Mountford, A. ja Uhlig, H. (2009), "What Are the Effects of Fiscal Policy Shocks?", *Journal of Applied Econometrics* 24(6): 960–92.
- Ramey, V. (2019), "Ten Years after the Financial Crisis: What Have We Learned from the Renaissance in Fiscal Research?", *Journal of Economic Perspectives*, 33 (2): 89-114.

2.1.2 Julkisyhteisöjen velka

Velan suhde bruttokansantuotteeseen supistui 58,9 prosenttiin viime vuonna. Velkasuhde pysyy ennallaan tänä ja ensi vuonna, vaikka velan määrä jatkaa kasvuaan. Velkasuhde kääntyy kuitenkin jälleen kasvu-uralle talouskasvun hiipuessa, hävittäjähankintojen rahoituksen alkaessa ja julkisen talouden rahoitusaseman heikentyessä. Velkasuhde ylittää 60 prosentin raja-arvon ja kasvaa ennustejaksan lopussa lähes 62 prosenttiin. Valtionvelan bkt-suhde nousee 45 prosenttiin.

Valtaosa julkisesta velasta, noin 105 mrd. euroa oli v. 2018 valtion budjettitalouden velkaa. Valtionhallinnon kokonaisvelka oli 115 mrd. euroa. Budjettitalouden velka supistui viime vuonna ensimmäistä kertaa kymmeneen vuoteen. Paikallishallinnon velkamäärä kasvoi 21 mrd. euroon. Sosiaaliturvarahastojen velka oli noin 2 mrd. euroa.

Julkiseen velkaan lasketaan myös muita eriä budjettitalouden velan lisäksi. Valtion kohdalla velkaan luetaan esimerkiksi useiden budjetin ulkopuolisten yksiköiden ja yhtiöiden velat sekä valtion velkasalkun hallinnassa käytettyihin johdannaissopimukseen liittyvät vakuudet. Paikallishallinnon velkaan lasketaan myös useiden kuntien omistamien yhtiöiden velka. Sosiaaliturvarahastojen velka koostuu Työllisyysrahaston velasta ja työeläkelaitosten johdannaisiin liittyvistä käteisvakuuksista.

Velkasuhteen muutokset ennustejaksolla on eritelty osatekijöihin oheisessa taulukossa. Velkasuhteen muutokseen vaikutti v. 2018 bruttokansantuotteen kasvu ja muut tekijät. Vuodesta 2019 alkaen velkasuhdetta kasvattavat valtion- ja paikallishallinnon kasvava perusjäämä, korkomenot ja muut tekijät, jotka sisältävät mm. hävittäjähankkeen rahoituksen alkamisen vuodesta 2021 lähtien. Paikallishallinnon alijäämä kasvattaa velkasuhdetta keskimäärin yli prosenttiyksiköllä vuosittain.

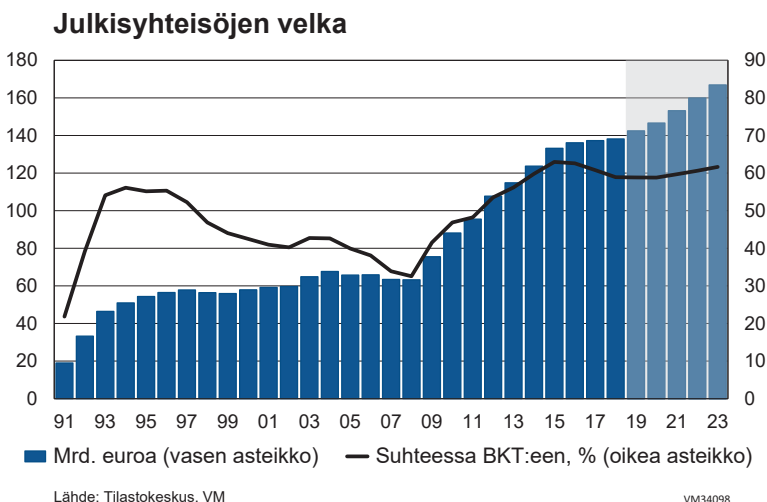
Velanottotarvetta vähentävät tulot osakkeiden myynnistä. Hallituksen kertaluonteiset menolisäykset on suunniteltu rahoitettavan omaisuuden myynnein, eivätkä ne kasvata velan määrää. Talouskasvu vaikuttaa velkasuhdetta supistavasti, mutta sen vaikutus on pienempi kuin viime vuosina.

Taulukko 18. Julkisyhteisöjen velkasuhteen muutos ja siihen vaikuttavat tekijät

	2017	2018	2019**	2020**	2021**	2022**	2023**
Velkasuhde, suhteessa BKT:een, %	60,8	58,9	58,8	58,8	59,7	60,6	61,6
Velkasuhteen muutos	-1,8	-1,9	-0,1	-0,0	0,9	0,9	1,0
Velkasuhteen muutokseen vaikuttavat tekijät							
Perusrahoitusasema (pois lukien työeläkesectori)	0,7	0,9	1,1	1,4	1,5	1,4	1,3
Korkomenot	1,0	0,9	0,8	0,7	0,7	0,6	0,7
Muut tekijät ¹	-1,2	-1,4	-0,1	-0,4	0,4	0,5	0,6
BKT:n arvon muutos	-2,3	-2,2	-1,9	-1,7	-1,7	-1,6	-1,6
Työeläkesektorin ylijäämä (ei vaikuta velanottoon)	1,0	1,0	0,8	0,7	0,6	0,6	0,6

1) Muut tekijät sisältävät mm. valtion yksityistämistulojen, lainanannon sekä tulojen ja menojen arvostukseen ja ajoittamiseen liittyvien tekijöiden vaikutuksen.

Plus-merkkinen vaikutus kasvattaa ja miinus-merkkinen vaikutus pienentää velkasuhdetta.

2.2 Valtionhallinto

Valtiontalouden alijäämä on supistunut viime vuosina, mutta on jäänyt siitä huolimatta huomattavan suureksi. Suurin syy valtiontalouden kohentumiseen on ollut verotulojen, etenkin tuloverojen ja arvonlisäveron tuoton ripeä kasvu. Menojen kasvua ovat puolestaan hillinneet sopeutustoimet. Myös kilpailukyky sopimukseen sisältyvät työnantajamaksujen alennukset sekä tilapäiset lomarahojen leikkaukset ovat pienentäneet valtion maksamia palkansaajakorvauksia viime vuosina.

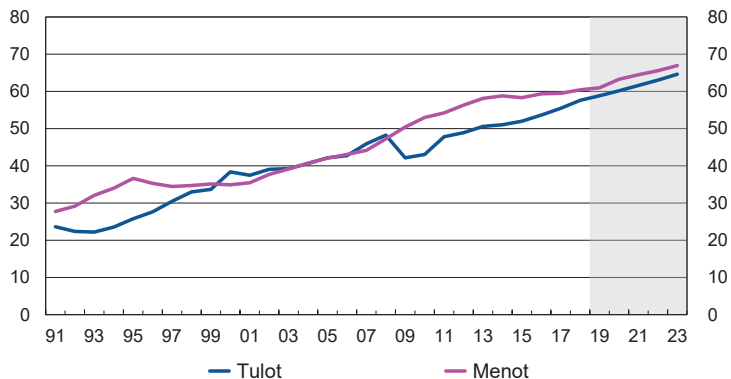
Kuluvana vuonna valtiotalouden rahoitusasema vahvistuu edelleen, ja alijäämä on finanssikriisin jälkeisen ajan pienin. Menojen kasvua hillitsevät edellisen hallituksen sopeutustoimet ja kärkihankkeiden päätyminen. Tilapäisen lomarahojen leikkauksen poistuminen kasvattaa palkansaajakorvauksia vuodesta 2019 alkaen. Ensi vuonna rahoitusasema heikkenee selvästi mm. hallitusohjelman mukaisten menonlisäysten ja suhdannetilanteen heikkenemisen vuoksi. Hallitusohjelman toimet nostavat erityisesti investointien tasoa.

Keskipitkällä aikavälillä rahoitusasema jää noin prosentin verran alijäämäiseksi. Suhdannetilanteen ennustetaan heikkenevän eikä se siten tarjoa vetoapua velkaantumisen taltuttamiseen.

Valtionvelka on lähes kaksinkertaistunut viimeisten kymmenen vuoden aikana ollen viime vuoden lopussa noin 105 mrd. euroa. Poikkeuksellisen alhainen korkotaso on kuitenkin johtanut alhaisiin korkomenoihin. Kansantalouden tilinpidon mukaisten korkomenojen osuus kokonaismenoista oli viime vuonna 3,2 %, kun vastaava luku oli v. 1997 korkeimmillaan lähes 16 %. Velan odotetaan kasvavan edelleen hallituskauden aikana keskimäärin noin kolme prosenttia vuodessa.

Valtion takauskanta oli vuoden 2019 ensimmäisen neljänneksen lopussa yli 55 mrd. euroa, eli lähes yhtä suuri kuin valtion budjetin vuotuiset menot. Takauskanta kasvoi n. 4 mrd. euroa vuotta aiemmasta. Valtiontakauksiin sisältyvät valtion, valtion liikelaitosten, valtion osakeyhtiöiden ja erityisluottolaitosten myöntämät takaukset, joista valtionhallinto viimekädessä vastaa. Takaukset eivät ole menoja eivätkä ne näy valtion budjetissa, elleivät takaukset laukea maksettavaksi.

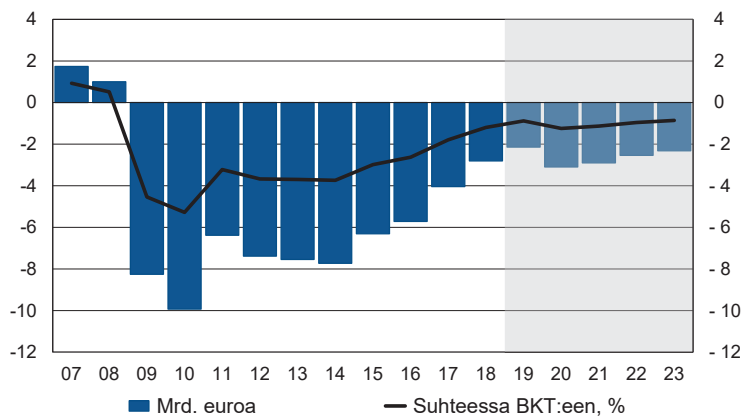
Valtion tulot ja menot mrd. euroa

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34098

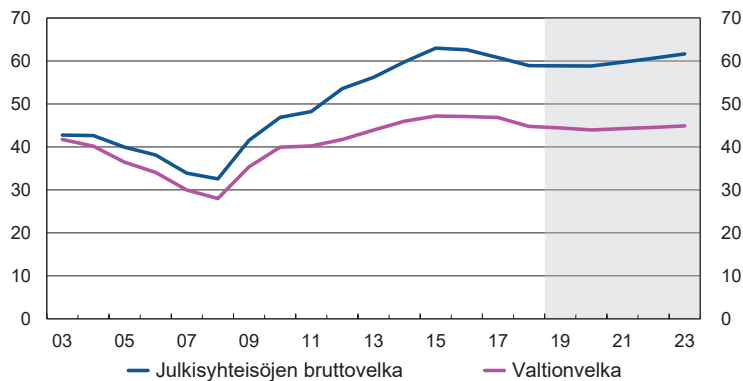
Valtion rahoitusjäämä

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34098

Julkisyhteisöjen velka suhteessa BKT:een, %

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34098

Taulukko 19. Valtionhallinto¹

	2016	2017	2018	2019**	2020**	2021**
	miljardia euroa					
Välittömät verot	13,7	14,4	14,9	15,5	16,2	16,7
Tuotannon ja tuonnin verot	31,1	31,6	33,1	33,5	34,2	35,1
Sosiaaliturvamaksut	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Verot ja sosiaaliturvamaksut yhteensä ²	45,3	46,9	48,7	49,7	51,2	52,6
Muut tulot ³	8,8	8,8	9,0	9,1	8,9	8,9
siitä korkotulot	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
Tulot yhteensä	54,1	55,8	57,7	58,8	60,1	61,5
Kulutusmenot	14,0	13,6	13,9	14,2	15,0	15,2
Tukipalkkiot ja muut tulonsiirrot	38,7	39,4	40,0	40,4	41,6	42,7
siitä muille julkisyhteisöille	27,1	28,1	28,2	28,5	29,3	30,2
Korkomenot	2,2	2,1	1,9	1,9	1,7	1,5
Pääomamenot ⁴	4,9	4,7	4,7	4,5	4,9	4,9
Menot yhteensä	59,8	59,8	60,5	61,0	63,2	64,4
Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)	-5,7	-4,0	-2,8	-2,1	-3,1	-2,9
Perusjäämä ⁵	-3,8	-2,2	-1,1	-0,4	-1,6	-1,6

1) Kansantalouden tilipidon mukaan

2) Sisältää pääomaverot

3) Ml. pääomansiirrot ilman pääomaveroja ja kiinteän pääoman kuluminen

4) Pääoman bruttomuodostus ja maksetut pääomansiirrot

5) Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja

Menojen kasvu kiihtymässä

Valtion menot ovat suotuisan talouskehityksen, sopeutustoimien ja kilpailukykyso-pimukseen sisältyvien työnantajamaksujen alentamisen ansiosta laskeneet noin 26 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Valtion kaikista menoista yli puolet, 33 mrd. euroa, on siirtomenoja erityisesti kunnille ja sosiaaliturvarahastoille, mutta myös voittoa tavoittelemattomille yhteisöille sekä EU-maksuja ja kehitysapua ulkomaille. Lähes neljännes menoista, 14 mrd. euroa, on kulutusta eli työvoimakustannuksia ja tuotantopanosten hankintoja. Muita suuria menoeriä ovat maksetut tukipalkkiot sekä korko- ja investointimenot.

Valtion menojen arvioidaan kasvavan tänä vuonna melko hitaasti edellisen hallituksen sopeutustoimien sekä kärkihankkeiden päättymisen vuoksi. Menoja kasvattavat palkan-sajakorvausten ja tavaroiden sekä palveluiden hankintojen kasvu. Menojen kasvua puolestaan hillitsevät investointi- ja korkomenojen lasku.

Vuodesta 2020 lähtien valtion menoja kasvattavat pääministeri Rinteen hallitusohjelman mukaiset pysyvät ja kertaluonteiset menonlisäykset. Nämä kasvattavat valtion menoja yhteensä noin 2 miljardilla eurolla v. 2020. Menonlisäyksistä suurin osa on siirtomenoja muille julkisyhteisöille, sisältäen mm. pienten eläkkeiden sekä perusturvan korottamisen, lisämenot ympäristönsuojeluun ja ammatillisen koulutuksen kehittämisen. Myös perusväylänpidon investointien tasoa korotetaan ensi vuodesta lähtien 300 milj. eurolla, minkä vuoksi investoinnit kasvavat BKT:ta nopeammin. Valtion menojen ennakoitaan kasvavan ensi vuonna ensimmäistä kertaa vuoden 2014 jälkeen tuloja nopeammin. Menot kasvavat ensi vuonna 3,7 % ja tulot vastaavasti 2,2 %, mistä johtuen rahoitusasema heikkenee yli kolmeen miljardiin euroon.

Vuosien 2021–2023 kehitysarviossa valtion menoja kasvattavat eniten siirtomenot muille julkisyhteisöille, erityisesti kuntatalouteen. Ostettujen tavaroiden ja palveluiden kasvu nostavat puolestaan kulutusmenoja verrattain nopeasti.

Valtionhallinnon alijäämä on v. 2023 edelleen huomattavan suuri, noin 2,3 mrd. euroa. Valtiontalouden menoja kasvattaa pidemmällä aikavälillä ikäsidonnaisten menojen kasvu, vaikka uusia menoja lisääviä päätöksiä ei tehtäisikään. Myös tulevat puolustusvoimien hankinnat tulevat kertaluonteisesti kasvattamaan valtion menoja 2020-luvun puolivälin tienoilla.

UUODEN 2020 BUDJETTI JA VALTIONTALouden KEHYKSET

Vuoden 2020 talousarvioesitys pohjautuu huhtikuun 2019 ns. tekniseen julkisen talouden suunnitelmaan sekä pääministeri Rinteen hallituksen ohjelmaan. Valtion budjettitalouden menot ovat v. 2020 yhteensä noin 57,6 mrd. euroa. Menot kasvavat noin 2,1 mrd. eurolla verrattuna vuoden 2019 varsinaiseen talousarvioon. Talousarvioesityksessä on otettu huomioon hallitusohjelmassa linjatut pysyvät menonlisäykset, joiden vaikutus valtion budjettiin on noin 1,1 mrd. euroa v. 2020. Lisäksi menojen tasoa korottavat muun muassa hallituksen määräaikaiset ns. tulevaisuusinvestoinnit (noin 750 milj. euroa). Menoja vuoteen 2019 verrattuna lisäävät myös eräät muut tekijät, kuten täysimääräiset indeksikorotukset, kunnille veroperustemuutoksista aiheutuvien tulomenetysten kompensoiminen sekä kuntien ja valtion välisen kustannustenjaon tarkistus. Toisaalta arvio valtionvelan korkomenoista on vain noin 0,9 mrd. euroa, mikä on 0,3 mrd. euroa vähemmän kuin kuluvana vuonna. Lisäksi suhdanneluonteisten määrärahojen tarvearviot alenevat lähes 0,3 mrd. eurolla kuluvaan vuoteen verrattuna.

Vuonna 2020 budjettitalouden tulojen (pl. lainanotto) arvioidaan olevan noin 55,6 mrd. euroa ja verotulojen noin 47,1 mrd. euroa. Tulot kasvavat noin 1,6 mrd. eurolla verrattuna vuodelle 2019 budjetoituun. Tuloarviossa on otettu huomioon hallitusohjelmassa päätetyt veroperustemuutokset sekä ns. tulevaisuusinvestointien rahoittamisen edellyttämät osakemyynnit. Hyvinvointivaltion rahoitusta vahvistetaan veropohjaa tiivistämällä. Verotuksella edistetään myös ilmastopoliittisten tavoitteiden saavuttamista. Vuonna 2020 välillisen verotuksen kiristykset kohdistuvat liikennepolttoaineisiin, tupakkaan ja virvoitusjuomiin. Ansiotuloverotukseen tehdään indeksitarkistus, jotta verotus ei kiristyisi yleisen ansiotason nousun vaikutuksesta. Pieni- ja keskituloisten verotusta kevennetään 200 milj. eurolla välillisten verojen korotusten kompensoimiseksi. Solidaarisuusveron voimassaoloa jatketaan hallituskauden loppuun saakka. Hallituksen esittämät uudet verotuloja koskevat muutokset kasvattavat nettomääräisesti verotuloja 227 milj. euroa v. 2020. Vuositasolla uusien päätösten vaikutus muodostuu hieman suuremmaksi eli noin 460 milj. euroon, koska liikennepolttoaineiden veronkorotus tulee voimaan vasta elokuussa 2020.

Taulukko. Valtion budjettitalouden tulot, menot ja tasapaino, mrd. euroa

	2019 TA	2020 TAE	2021	2022	2023
Tulot	53,8	55,6	56,7	57,6	58,8
Menot*	55,5	57,6	60,6	61,5	62,8
Tasapaino	-1,7	-2,0	-3,9	-3,9	-4,0

* Vuosien 2021-2023 menot on muutettu nimellishintaisiksi valtion menojen hintaindeksin ennusteella

Vaalikauden kehys vuosille 2020–2023

Hallitus jatkaa valtiontalouden menokehysmenettelyä. Tällä menosäännöllä varmistetaan valtiontalouden vastuullinen, pitkäjänteinen ja taloudellista vakautta edistävä menopolitiikka. Kehys kattaa noin 80 % talousarviomenoista. Kehyksen ulkopuolelle jäävät suhdanteiden ja rahoitusautomaatiikan mukaisesti muuttuvat menot, kuten työttömyysturvamenot, palkkaturva, asumistuki sekä toimeentulotuki. Mainitut menot luetaan kuitenkin kehyksen piiriin niiden perusteisiin tehtyjen muutosten menovaikutusten osalta. Lisäksi kehyksen ulkopuolelle jäävät mm. valtionvelan korkomenot, arvonlisäveromenot, finanssisijoytukset sekä menot, joissa valtio toimii teknisenä ulkopuoliselta saatavan rahoitusosuuden välittäjänä.

Hallitus on asettanut reaalisen valtiontalouden kehyksen vuosille 2020–2023 julkisen talouden suunnitelmassaan 7.10.2019. Pohjana on edellisen hallituksen ns. tekninen kehyspäätös (4.4.2019), johon verrattuna kehyksen piiriin kuuluvat valtion menot kasvavat 1,4 mrd. eurolla vuoden 2023 tasolla. Tason asettamisessa on otettu huomioon hallitusohjelman mukaiset menonlisäykset ja -vähennykset kehysvuosille jaksotettuina. Kehyksen varataan lisätalousarviota varten 300 milj. euroa / vuosi vuosina 2020–2022 ja 100 milj. euroa v. 2023.

Budjettitalouden menot ovat vuosina 2020–2022 keskimäärin noin 1,4 mrd. euroa ja v. 2023 noin 0,4 mrd. euroa kevään 2019 ns. teknistä kehyspäätöstä korkeammalla tasolla. Menotason nousu johtuu pääosin hallituksen pysyvistä ja määräaikaista menonlisäyksistä, mutta nousua hillitsee velan korkomenojen merkittävä aleneminen suhteessa tekniseen kehykseen. Kehyskauden 2020–2023 aikana hallinnonalojen menot nousevat reaalisesti keskimäärin noin 1,2 % vuosittain, kun rakenteelliset muutokset on otettu huomioon. Nimellisesti hallinnonalojen menot kasvavat keskimäärin noin 3,3 % vuosittain.

Kehyskaudella tulojen arvioidaan kasvavan keskimäärin hieman yli 2 % vuodessa. Verotulojen kasvun ennakoitaan olevan keskimäärin noin 2,7 % vuodessa. Valtion budjettitalouden tuloarvioiden lähtökohtana on arvio kansantalouden keskipitkän aikavälin kehityksestä. Talouskasvun ennakoitaan hidastuvan ja jäävän tarkastelujakson lopulla vain vajaaseen prosenttiin. Tämä näkyy myös verotulojen kehityksessä. Budjettitalouden tulot ovat kevään 2019 ns. tekniseen kehyspäätökseen verrattuna nousseet hallituksen linjaamien uusien veroperustemuutosten sekä kertaluonteisten ns. tulevaisuusinvestointien rahoittamiseen liittyvien osakemyyntien vuoksi. Yleinen taloudellinen kehitys on jäämässä hieman keväällä 2019 arvioitua heikommaksi, mikä vaimentaa perustemuutosten vaikutusta verokertymään.

Taulukko Valtion budjettitalouden tasapainon muutokseen vaikuttaneita tekijöitä verrattuna kevään 2019 tekniseen julkisen talouden suunnitelmaan / kehyspäätökseen, mrd.

euroa

	2020	2021	2022	2023
Tasapainoarvio, JTS 2019-2023 4.4.2019	-1,6	-3,0	-3,5	-4,1
Menoarvion tarkentuminen	-1,6	-1,7	-0,8	-0,4
Hallitusohjelman mukaiset pysyvät lisäykset (liite 1)	-1,1	-1,4	-1,3	-1,4
Hallitusohjelman mukaiset säästöt (liite 1)	0,1	0,1	0,1	0,1
Hallituksen määräaikaisten tulevaisuusinvestoinnit	-0,8	-0,4	-0,2	0,0
Kuntien verotulomenetysten kompensatio valtionosuuksissa	-0,1	-0,1	0,0	0,0
Teollisuuden energiaveroleikkurin poistaminen	0,0	0,0	0,1	0,2
Valtionvelan korkomenoarvion muutos	0,2	0,4	0,6	0,7
Muu menojen muutos (netto)	0,0	-0,3	-0,2	-0,1
Tuloarvion tarkentuminen	1,2	0,7	0,4	0,4
Uudet veroperustemuutokset (netto)	0,2	0,6	0,5	0,7
Sekalaisten tulojen ja korko-, osinko- ja osakemyyntitulojen arvioiden muutos	0,1	0,0	0,0	0,1
Omaisuuksien tulot tulevaisuusinvestointien rahoittamiseksi	0,7	0,4	0,2	0,0
Muut tuloarvioon vaikuttaneet tekijät (ml. kertymätiedot ja uusi suhdanneennuste)	0,0	-0,3	-0,4	-0,4
Muutos yhteensä	-0,4	-0,9	-0,4	0,1
Tasapainoarvio, TAE 2020 ja JTS 2019-2023	-2,0	-3,9	-3,9	-4,0

Verotulojen kasvu kohtuullista

Valtion tuloista noin 85 % on verotuloja. Merkittävimmät verotuloerät ovat ansio- ja pääomatuloverot, arvonlisävero sekä yhteisövero. Verotuksen painopistettä on kuluvalle vuosikymmenellä siirretty välittömistä veroista kohti välillisiä veroja.

Pääministeri Rinteen hallitusohjelman sisältämät veronkorotukset kohdistuvat pääasias- sa valmisteverotukseen. Tavoitteena on rahoittaa lisääntyvillä verotuloilla hallitusoh- jelman pysyviä menolisäyksiä ja samalla ohjata kulutusta ympäristöystävällisempään ja terveellisempään suuntaan. Terveyttä pyritään edistämään korottamalla tupakan, alkoholin ja virvoitusjuomien valmisteveroja hallituskauden aikana. Kulutusverotuksen kiristymistä kompensoidaan pieni- ja keskituloisille tuloverotusta keventämällä. Niin kutsuttua solidaarisuusveroa jatketaan hallituskauden loppuun. Ansiotuloverotukseen tehdään vuosittain ansiotason nousua ja inflaatiota vastaava tarkistus.

Ansio- ja pääomatuloverokertymä jatkaa kasvuaan, joskin hidastuvaan tahtiin. Ennuste- jaksen loppupuolella palkkatulojen ja näin ollen ansiotuloverojen kertymän kasvu vähitellen hidastuvat. Eläketulot kasvavat ripeää vauhtia eläkeläisten määrän kasvaes- sa ja eläkejärjestelmän kypsymisen myötä. Ensi vuoden alusta pieni- ja keskituloisten verotusta kevennetään korottamalla työtulovähennystä, kunnallisverotuksen perusvä- hennystä sekä valtion- ja kunnallisverotuksen eläketulovähennyksiä. Toisaalta kotitalo- usvähennyksen enimmäismäärää sekä asuntolainan korkovähennysoikeutta supiste- taan. Myös yhteisöverokertymä kasvaa kuluvalle vuonna edellisvuoteen verrattuna, sillä yritysten toimintaympäristö pysyy edelleen hyvänä. Talouskasvun hidastuminen näkyy kuitenkin yhteisöveron tuoton hidastumisena ennustejaksolla. Korkotulojen lähdeveron tuotto pysyy lähivuodet alhaisena matalan korkotason vuoksi.

Koska kotitalouksien kulutuksen kasvu jatkuu tasaisen hyvänä ennustejaksolla, arvon- lisäverotuotot kasvavat. Valmisteverojen tuoton arvioidaan kokonaisuudessaan kehitty- vän hyvin maltillisesti. Lähivuosina valmisteverojen tuottoa nostavat kuitenkin tupakka- veron, alkoholijuomaveron, virvoitusjuomaveron ja energiaverojen korotukset. Toisaalta valmisteverojen tuottoa laskee erityisesti energiaverotuottojen pienentyminen, mikä johtuu polttoaineiden verollisen kulutuksen vähenemisestä sekä kevyemmin verotet- tujen biopolttoaineiden yleistymisestä biopolttoaineiden jakeluvaihtojen myötä. Autoveron tuotot laskevat ennustejaksolla, sillä ajoneuvojen hiilidioksidipäästöarvojen odotetaan laskevan.

Taulukko 20. Eräiden veronalaisiin tuloihin ja veropohjaan vaikuttavien tulo- ja kysyntäerien kehitysarviot

	2018	2019**	2020**	2021**	2023/2019**
	muutos, prosenttia vuodessa				keskim. vuosimuutos, %
Veronalaiset ansio- ja pääomatulot	4,5	3,3	3,2	3,1	3,0
Palkkatulot	4,3	3,7	3,6	3,2	3,1
Eläkkeet ja muut sosiaalietuudet	0,2	2,2	3,3	3,2	3,2
Pääomatulot	2,4	4,8	0,8	2,4	2,6
Ansiotasoindeksi	1,7	2,7	3,1	2,9	2,8
Toimintaylijäämä	4,3	5,2	3,9	4,4	3,9
Kotitalouksien verollisten kulutusmenojen arvo	3,1	2,3	2,8	3,0	2,9
Arvonlisäveron pohja	3,4	2,4	2,6	4,4	3,1
Bensiinin kulutus	-1,3	-2,0	-2,1	-3,8	-2,5
Dieselöljyn kulutus	1,0	1,4	-0,3	-1,1	-0,3
Sähkön kulutus	2,8	-0,9	0,1	0,3	0,1
Verollisen alkoholin kulutus	1,0	1,4	-0,3	-1,1	-0,3
Verotettavat uudet henkilöautot	117900	108000	110000	112000	111600
Kuluttajahintaindeksi	1,1	1,1	1,4	1,7	1,5

Valtion muita tuloja ovat mm. omaisuustulot sekä siirto Valtion Eläkerahastosta. Valtion Eläkerahastosta tehtävällä siirrolla rahoitetaan osa valtion vuotuisista eläkemenosta. Koska Solidium Oy on kansantalouden tilinpidossa luokiteltu valtiosektoriin, sen tulotukset budjettitalouteen eivät näy valtionhallinnon tulona tilinpidossa. Sen sijaan Solidium Oy:n itsensä saamat osingot kirjataan valtion tuloksi. Valtionhallinnon omaisuustulojen arvioidaan pysyvän n. 1,6 mrd. eurossa ennustejaksolla. Valtion saamat osinkotulot ovat olleet korkealla tasolla ja ne kasvavat aavistuksen vielä kuluva vuonna. Korkotulot pysyvät historiaan nähden hyvin alhaisina.

Taulukko 21. Eräiden veropohjaerien muutoksen vaikutus verotuottoon

Verolaji	Veropohja	Muutos	Verotuoton muutos, milj. euroa
Ansiotuloverot	Palkkatulot	1%-yks.	446, josta valtio 130 ja kunnat 207
	Eläketulot	1%-yks.	140, josta valtio 36 ja kunnat 91
Pääomatulovero	Pääomatulot	1%-yks.	39
Yhteisövero	Toimintaylijäämä	1%-yks.	63, josta valtio 43, kunnat 20
ALV	Yksityisen kulutuksen arvo	1%-yks.	130
Autovero	Uusien henkilöautojen myynti, kpl	1000 kpl	5
Energiavero	Sähkön kulutus ¹	1%-yks.	9
	Bensiinin kulutus	1%-yks.	13
	Dieselin kulutus	1%-yks.	14
Alkoholijuomavero	Alkoholin kulutus	1%-yks.	15
Tupakkavero	Savukkeiden kulutus	1%-yks.	10

1) Muut kuin teollisuus, konesalit ja kasviuoneet

Taulukko 22. Valtion budjettitalouden tulojen arviot

	2018	2019**	2020**	2021**	2022**	2023**	2023/2019**
	tilin-päätös	ml. II LTAE					keskim. vuosi-muutos, %
miljardia euroa							
Verotuloarviot yhteensä	44,4	46,0	47,1	48,7	49,8	51,1	2,8
Tuloon ja varallisuuteen perustuvat verot	14,5	15,4	15,9	16,4	17,0	17,6	3,9
Liikevaihtoon perustuvat verot	19,0	19,8	20,3	21,3	21,9	22,4	3,3
Valmisteverot	7,4	7,5	7,6	7,7	7,6	7,6	0,6
Muut verotulot	3,4	3,3	3,3	3,3	3,4	3,4	-0,2
Sekalaiset tulot	5,8	5,8	5,9	5,7	5,8	5,9	0,4
Korkotulot ja voitontuloutukset	3,0	2,1	2,5	2,1	1,9	1,7	-9,1
Tuloarviot yhteensä	54,9	54,0	55,6	56,7	57,6	58,8	1,4

Taulukko 23. Keskeisten perustemuutosten verotuottovaikutuksia julkisyhteisöjen verotuloihin

	2018	2019	2020**	2021**	2022**	2023**
	miljoonaa euroa					
Ansiotuloverot	-417	-216	-545	-453	-455	-441
Keskimääräinen kunnallisveroprosentin nousu	-38	40	0	0	0	0
Pääomatulovero	-9	0	26	26	0	0
Yhteisövero	5	9	15	-6	0	0
Muut välittömät verot	-57	-81	2	2	2	2
Arvonlisävero	-150	-16	-23	33	-13	0
Energiavero	47	35	82	174	49	179
Muut välilliset verot	151	113	43	97	55	50
Sosiaaliturvamaksut	-437	-627	280	-95	33	28

Budjettitalous ja kansantalouden tilinpito

Budjettitalouden rahoitusasemasta ei voida suoraan päätellä kansantalouden tilinpidon mukaista valtionhallinnon rahoitusasemaa. Valtion budjettitalous oli 0,4 mrd. euroa alijäämäinen v. 2018. Kansantalouden tilinpidon ennakkotietojen mukaan koko valtionhallinnon alijäämä oli 2,8 mrd. euroa eli yli 2 mrd. euroa heikompi. Budjettitalouden ja kansantalouden tilinpidon valtiontalouden rahoitusasemien ero kasvoi hyvin suureksi. Eroa selittää erityisesti budjettiin sisältyneet osakemyynnit ja valtion antamien lainojen takaisinmaksu, jotka eivät vaikuta tilinpidon alijäämään.

Ennustejaksolla budjetin alijäämä on tilinpidon rahoitusasemaa parempi v.2020. Tällöin budjetin alijäämää parantavat omaisuuden myyntitulot, jotka eivät vaikuta tilinpidon alijäämään. Vuodesta 2021 alkaen mm. suuriin puolustusvälinehankintoihin liittyvät ajoituserot aiheuttavat eroa budjetin ja kansantalouden tilinpidon välille. Niiden takia v. 2021 alkaen kansantalouden tilinpidon alijäämän arvioidaan olevan selvästi budjettialijäämää parempi.

Budjetin alijäämästä ei liioin voi aina päätellä valtion velanoton tarvetta. Vuonna 2018 Valtiokonttorin lyhensi velkaa 0,8 mrd. euroa. Alijäämän perusteella velkaa olisi pitänyt ottaa 0,4 miljardia, joten velanotto oli noin 1,3 mrd. euroa vähemmän kuin budjetin alijäämä olisi edellyttänyt. Yleisesti ottaen alijäämän ja velan muutoksen eroon on useita syitä. Viime vuoden eroa selittävät erityisesti siirtyvät määrärahat, valtion rahastojen varojen kasvu ja likvidien varojen käyttö.

Budjettitalouden rahoitusaseman ja kansantalouden tilinpidon mukaisen valtionhallinnon rahoitusaseman eroon on monia syitä. Näistä tärkein on se, että kansantalouden tilinpidon valtiosektori on laajempi kuin pelkkä budjettitalous, johon kuuluvat lähinnä vain valtion virastot. Tilinpidon valtiosektoriin kuuluvat budjettitalouden lisäksi mm. valtion rahastot (pl. Valtion Eläkerahasto), yliopistot ja niiden kiinteistöyhtiöt sekä Senaatti-kiinteistöt. Julkisten yksiköiden luokituspäätöksiä arvioidaan säännöllisesti uudelleen. Tilastokeskuksen internet-sivuilla on lueteltu kaikki valtionhallintoon ja laajemmin julkisyhteisöihin kuuluvat yksiköt.

Luokittelun lisäksi eroa aiheuttaa se, että kansantalouden tilinpidon ja budjettitalouden menojen kirjaamisperusteet poikkeavat toisistaan. Tilinpito on suoriteperusteinen, kun taas budjettitalous on osin kassaperusteinen. Kirjaamisperusteesta johtuen erityisesti talousarvion siirtomäärärahat aiheuttavat eroa budjetin ja tilinpidon menojen välille. Siirtomäärärahat ovat monivuotisia määrärahoja, jotka

budjetoidaan yhden vuoden talousarvioon. Kansantalouden tilinpidossa siirtomäärärahat kirjataan suoriteperusteisesti niiden käyttövuoden mukaan kuten muutkin menot. Siirtyvien määrärahojen nettovaikutus voi vaihdella suuresti vuodesta toiseen. Verot, tukipalkkiot ja EU-maksut muunnetaan tilinpidossa suoriteperusteisiksi tekemällä niihin ajoituskorjaus. Ajoituskorjausten aiheuttamien erojen suuruus on nähtävissä vasta jälkikäteen.

Budjettitalouden rahoitusasemaan lasketaan tuloina ja menoina myös sellaisia finanssijoituksia, kuten valtion myöntämät ja takaisinmaksamat lainat sekä osakemyynnit ja -hankinnat, jotka kansantalouden tilinpidossa käsitellään pääasiallisesti rahoitustaloustoimina. Rahoitustaloustoimet eivät vaikuta tilinpidon mukaiseen valtion rahoitusasemaan. Rahoitustaloustoimiksi luetaan myös johdannaiset, joiden avulla Valtiokonttori on onnistunut merkittävästi pienentämään budjetista maksettavia korkomenoja. Koska tilinpidossa johdannaissopimusten korkomenoja pienentävää vaikutusta ei huomioida, ovat tilinpidon korkomenot selvästi budjetin korkomenoja suuremmat.

EU-maat raportoivat kaksi kertaa vuodessa Eurostatille valtion budjettitalouden ja kansantalouden tilinpidon välisten lukujen eroavaisuuksia alijäämä- ja velkaraportoinnin yhteydessä. Menneiden vuosien osalta valtion – samoin kuin muiden julkisen talouden alasektoreiden – tilinpäätöksen mukaisen rahoitusaseman ja tilinpidon nettoluotonannon välinen ero tulisi pystyä selittämään hyvin. Raportoinnissa selvitetään myös ns. velkadynamiikkaa eli julkisen talouden nettoluotonannon ja julkisen velan muutoksen yhdenmukaisuutta.

Taulukko 24. Budjettitalouden rahoitusasema ja valtionhallinnon nettoluotonanto¹⁾

	2017	2018	2019**	2020**	2021**
	miljardia euroa				
Budjettitalouden ylijäämä (+) / alijäämä (-)²⁾	-3,7	-0,4	-2,6	-2,0	-3,9
Yksityistämistulot (nettotulot osakemyynnistä)	0,0	-1,0	-0,3	-0,9	-0,5
Finanssijoitukset, netto	-0,9	-2,1	-0,2	-0,2	-0,2
Budjetin ulkopuolisten yksiköiden tuloylijäämä	-0,2	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1
Kassa-/suoriteperusteisen korjaus	0,5	0,5	0,7	-0,1	1,7
Muut erät ³⁾	0,3	0,3	0,4	0,1	0,2
Valtionhallinnon nettoluotonanto (+) / -otto (-)	-4,0	-2,8	-2,1	-3,1	-2,9

1) Kansantalouden tilinpidon mukaan

2) Sisältää velanhallintamenot

3) Sisältää mm. velkojen peruutukset, suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot, budjetin siirtomäärärahojen ajoittumisen vaikutuksen, superosingot

2.3 Paikallishallinto

Paikallishallinnon rahoitusasema oli viime vuonna kansantalouden tilinpidon tietojen mukaan 0,9 % alijäämäinen suhteessa bruttokansantuotteeseen. Paikallishallinnon alijäämä syvenee edelleen kuluvana vuonna. Menoja kasvattavat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen kasvun lisäksi mm. kunta-alan palkankorotukset ja kilpailukykyopimuksen lomarahaleikkauksen päätyminen, jonka vaikutus näkyy suurimmaksi osaksi jo v. 2019. Myös investointimenot jatkavat kasvuaan, sillä sairaaloiden ja koulujen rakentaminen sekä infrainvestoinnit jatkuvat vilkkaana. Paikallishallinnon tulot kasvavat menoja selvästi hitaammin.

Paikallishallinnon vuosien 2020–2023 kehitysarvio on painelaskelma, jossa on huomioitu yleisen talous- ja väestökehityksen lisäksi vain jo talousarvioesitykseen ja julkisen talouden suunnitelmaan sisältyvät kuntatalouteen vaikuttavat toimenpiteet. Arvio ei sisällä kuntien ja kuntayhtymien omia toimia vuosille 2020–2023. Ne huomioidaan kehitysarviossa vasta talousarvioiden valmistumisen jälkeen. Kunnallisveroprocentit on pidetty vuoden 2019 tasolla.

Väestön ikääntyminen lisää paikallishallinnon sosiaali- ja terveystalouden menoja n. 1,2 prosentilla vuosittain. Syntyvyyden kääntyminen laskuun puolestaan vähentää laskennallisesti varhaiskasvatus- ja koulutuspalvelujen tarvetta. Yhteensä palvelutarpeen kasvun arvioidaan lisäävän paikallishallinnon kulutusmenoja keskimäärin 0,5 % vuodessa. Koulutustarpeen vähenemisen vaikutusta on kuitenkin hieman pehmennetty kehitysarviossa, sillä päiväkotien ja koulujen määrän uudelleenmitoittamisen arvioidaan realisoituvan laskennallista arviota hitaammin.

Palvelutarpeen kasvun lisäksi paikallishallinnon kulutusmenoja kasvattavat hallituksen päätösperäiset toimet. Pääministeri Rinteen hallitus lisää ja laajentaa kuntien tehtäviä ja veloituksia kohdentamalla merkittäviä lisäpanostuksia sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä koulutukseen. Keskeisiä toimia ovat muun muassa oppivelvollisuuden pidentäminen, vanhuspalveluiden henkilöstömitoituksen kasvattaminen ja peruspalvelujen saatavuuden parantaminen. Hallitusohjelman pysyvät menoläykät on suunniteltu toteutettavaksi etupainotteisesti, ja niiden arvioidaan kasvattavan paikallishallinnon kulutusmenoja vuoden 2023 tasossa n. 550 milj. eurolla.

Hallitusohjelman kertaluonteiset menolisäykset lisäävät kuntatalouden menoja vuosittain keskimäärin 200 miljoonalla vuosina 2020–2022. Kuntatalouden kannalta rahallisesti merkittävimmät kertaluonteiset panostukset on kohdennettu perusopetuksen ja varhaiskavatuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelmiin sekä ammatillisen koulutuksen opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen.

Kunta-alan virka- ja työehtosopimukset ovat voimassa maaliskuun 2020 loppuun saakka. Työttömyysasteen lasku lähelle rakenteellisen työttömyyden tasoa lisää työmarkkinoiden kireyttä, mikä vahvistaa palkankorotuspaineita ja synnyttää työvoimakapeikkoja talouteen. Tämän arvioidaan nostavan kansantalouden ansiokehitystä. Kehitysurassa kunta-alan ansiokehityksen on oletettu mukailevan koko kansantalouden, vajaan 3 %:n vuotuista ennustettua ansiokehitystä. Työmarkkinoiden kireys näkyy jo kunta-alalla, sillä TEM:in ammattibarometrin mukaan työnantajilla on pulaa muun muassa sosiaali- ja terveysalan asiantuntijoista. Toisaalta palkankorotuspaineita hillitsee hidastuva talouskasvu. Koska henkilöstökulut muodostavat paikallishallinnon suurimman kuluerän, on palkkaratkaisuilla suuri merkitys paikallishallinnon talouden kehitykselle.

Paikallishallinnon investointien taso pysyy korkealla koko ennustejakson, sillä käynnissä olevat rakennushankkeet ovat monivuotisia ja investointipaineet pysyvät merkittävinä. Sosiaali- ja terveyspalvelujen rakennuksiin ja kouluihin myönnettyjen rakennuslupien määrä on edelleen kasvussa, ja aloituksia on siten odotettavissa lisää. Toisaalta suhdannetilanteen heikkeneminen ja kuntatalouden synkät näkymät voivat viivästyttää lopullisia investointipäätöksiä.

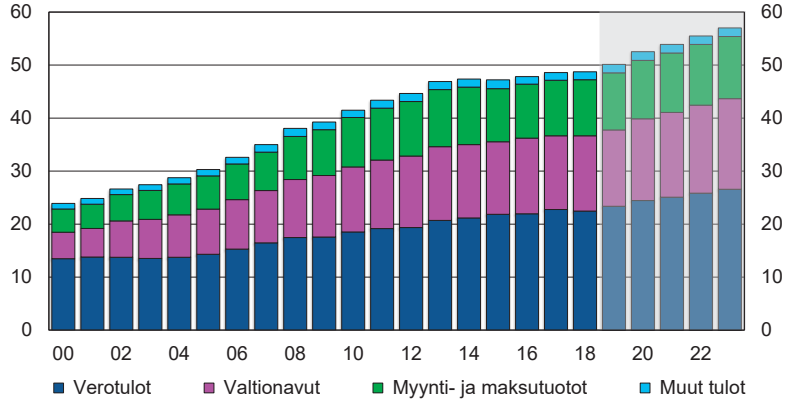
Paikallishallinnon rahoitusasema kohenee hieman v. 2020 kuluva vuodesta, mutta koheneminen on väliaikaista ja sitä selittävät mm. ajoitukselliset tekijät. Etenkin valtionapujen nopein kasvu kohdistuu vuoteen 2020. Valtionapuja kasvattavat kilpailukyky sopimukseen liittyvien leikkausten osittainen poistuminen, valtionosuusindeksin jäädytyksen päättyminen ja verokompensaatioiden kasvu. Valtionapujen muutos ei kokonaisuudessaan merkitse paikallishallinnon vahvistumista, vaan merkittävä osa valtionapujen kasvusta vastaa joko muiden tulojen vähennystä tai kustannusten kasvua. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain mukaan valtionosuus uuteen tai laajenevaan tehtävään on 100 %. Lisäksi hallitusohjelman mukaan kuntien tehtäviä ja veloitteita lisääviin tai laajentaviin toimenpiteisiin osoitetaan täysi valtionrahoitus tai vastaavasti muita tehtäviä tai veloitteita poistetaan. Siksi pääministeri Rinteen hallituksen toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen on

arvioitu tässä vaiheessa likimain neutraaliksi. Vaikka hallituksen toimet lisäävät kuntien menoja, kasvavat niihin liittyvät valtionavut lähes yhtä paljon.

Myös verotulojen kasvua kiihdyttää ensi vuonna kertaluonteinen tekijä, kun sivutoimen palkoista maksettavien veronpalautusten odotetaan vähenevän. Vuosina 2021–2023 verotulojen kasvua ylläpitää mm. ansiotason kasvu. Paikallishallinnon tulojen kehitys ei riitä parantamaan paikallishallinnon talouden tilaa, sillä investoinnit pysyvät mittavina ja sosiaali- ja terveystalouden palveluntarve jatkaa väestön ikääntymisen vuoksi kasvuaan. Paikallishallinnon alijäämä syvenee vuosina 2021–2023. Paikallishallinnon talouden vahvistuminen edellyttää tuottavuutta lisääviä toimia ja rakenteellisia uudistuksia sekä kuntien ja kuntayhtymien omia sopeutustoimia. Koska mahdollisuudet menopuolen sopeutukseen on erityisesti pienimmissä kunnissa usein jo käytetty, kohdistuu kunnallisveroprosentteihin lähivuosina huomattavaa korotuspainetta.

Paikallishallinnon velka suhteessa BKT:hen supistui v. 2017, mutta kääntyi v. 2018 uudelleen kasvuun. Velkasuhteen kasvu kiihtyy kuluvana vuonna ja jatkuu paikallishallinnon alijäämien ja hidastuvan talouskehityksen vuoksi ripeänä koko ennustejakson.

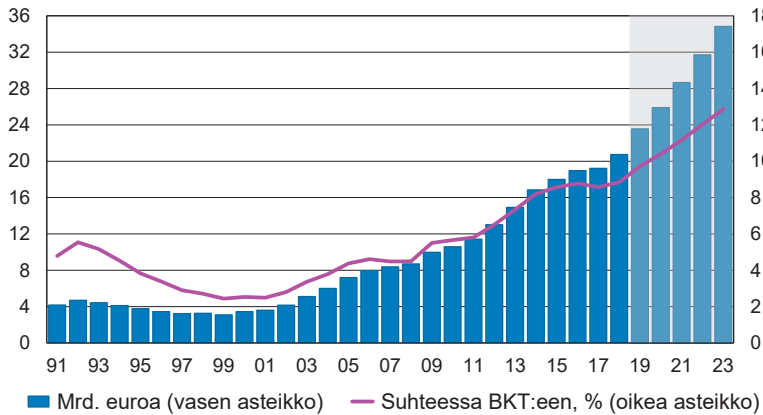
Paikallishallinnon tulot mrd. euroa

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34098

Paikallishallinnon velka

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34098

Taulukko 25. Paikallishallinto¹

	2016	2017	2018	2019**	2020**	2021**
	miljardia euroa					
Verot ja sosiaaliturvamaksut	21,9	22,8	22,5	23,4	24,4	25,1
siitä kunnallisvero	18,7	19,1	18,8	19,5	20,5	21,0
yhteisövero	1,5	1,9	1,9	2,0	2,0	2,1
kiinteistövero	1,7	1,8	1,8	1,9	1,9	1,9
Muut tulot ²	19,0	18,8	19,3	19,7	21,0	21,7
siitä korkotulot	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
siitä tulonsiirrot valtiolta	14,3	13,9	14,2	14,4	15,4	16,0
Tulot yhteensä	40,9	41,5	41,8	43,1	45,4	46,7
Kulutusmenot	34,0	34,3	35,6	37,2	39,0	40,5
siitä palkansaajakorvaukset	21,6	21,0	21,4	21,9	22,8	23,5
Tulonsiirrot	3,3	2,7	2,6	2,6	2,6	2,7
siitä sosiaalietuudet ja -avustukset	1,3	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
tukipalkkiot ja muut tulonsiirrot	1,8	1,9	1,8	1,8	1,8	1,8
korkomenot	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Pääomamenot ³	4,5	5,0	5,6	6,1	6,2	6,3
Menot yhteensä	41,8	42,0	43,8	45,9	47,8	49,5
Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)	-0,9	-0,5	-2,1	-2,8	-2,3	-2,8
Perusjäämä ⁴	-1,0	-0,6	-2,2	-3,0	-2,5	-2,9

1) Kansantalouden tilinpidon mukaan

2) Ml. saadut pääomansiirrot ja kiinteän pääoman kuluminen

3) Pääoman bruttomuodostus ja maksetut pääomansiirrot

4) Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja

2.4 Sosiaaliturvarahastot

2.4.1 Työeläkelaitokset

Työeläkelaitosten ylijäämä oli viime vuonna 1,0 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Eläkemaksu- ja omaisuustulot kasvoivat vahvasti. Työllisyystilanteen paraneminen kasvatti työeläkelaitosten saamia eläkemaksutuloja. Työeläkelaitosten ylijäämä on kuitenkin supistunut merkittävästi viimeisen vuosikymmenen aikana, sillä 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä ylijäämä oli keskimäärin runsaat kolme prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Ylijäämän supistuminen johtuu ennen kaikkea eläkeläisten määrän ja keskimääräisen eläketason kasvusta. Lisäksi alhainen korkotaso on alentanut eläkerahastojen omaisuustuloja. Tästä huolimatta varallisuushintojen kohoaminen etenkin osakkeiden hintojen nousun vetäminä on kasvattanut eläkevarallisuuden arvon jo lähes 200 mrd. euroon.

Työeläkelaitosten ylijäämä supistuu ennustejaksolla noin 0,6 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen. Työeläkelaitosten omaisuustulojen kasvu hidastuu ja pysähtyy tulevina vuosina edelleen matalan korkotason vuoksi. Työeläkemenojen kasvuvauhti kuitenkin pysyy ennustejaksolla neljän prosentin tuntumassa. Vaikka eläkeläisten määrän kasvu vähitellen hidastuu, eläkkeiden keskimääräisen tason nousu sekä eläkkeiden vuosittaiset indeksikorotukset kasvattavat eläkemenoja. Toisaalta palkkasumman kasvu lisää eläkemaksutuloja. Yksityisen sektorin työeläkemaksun on oletettu pysyvän ennustejaksolla nykyisellä 24,4 prosentin tasolla. Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin laskelmien mukaan tähän maksutasoon kohdistuu lieviä korotuspaineita ennustejakson jälkeen.

Taulukko 26. Sosiaaliturvarahastot¹

	2016	2017	2018	2019**	2020**	2021**
	miljardia euroa					
Sijoitustulot	3,7	3,9	4,1	4,1	3,9	4,0
Sosiaaliturvamaksut	27,9	27,3	27,9	28,3	29,6	30,5
siitä työnantajien maksut	18,8	17,6	17,7	17,6	18,2	18,8
vakuutettujen maksut	9,2	9,7	10,3	10,7	11,4	11,7
Tulon- ja pääomansiirrot julkisyhteisöiltä	14,6	15,8	15,5	15,4	15,2	15,5
Muut tulot	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3
Tulot yhteensä	46,6	47,4	47,8	48,1	49,1	50,3
Kulutusmenot	3,5	3,5	3,6	3,8	3,9	4,0
Sosiaalietuudet ja -avustukset	36,6	37,6	37,9	38,6	39,8	41,0
Muut menot	3,6	3,4	3,3	3,3	3,4	3,4
Menot yhteensä	43,7	44,5	44,9	45,7	47,0	48,5
Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)	2,9	2,9	2,9	2,5	2,1	1,8
Työeläkelaitokset	2,4	2,2	2,2	2,0	1,8	1,6
Muut sosiaaliturvarahastot	0,5	0,7	0,7	0,4	0,2	0,2
Perusjäämä ²	1,7	1,9	1,8	1,2	1,0	0,7

1) Kansantalouden tilinpidon mukaan

2) Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja

2.4.2 Muut sosiaaliturvarahastot

Muut sosiaaliturvarahastot muodostuvat pääasiassa perusturvaa hoitavasta Kansaneläkelaitoksesta sekä ansiosidonnaisesta työttömyysturvasta vastaavasta Työllisyysrahastosta. Muiden sosiaaliturvarahastojen ylijäämä pysyi viime vuonna 0,3 prosentissa suhteessa BKT:hen. Ylijäämän taustalla ovat vuoden 2016 alussa tehty yhden prosenttiyksikön korotus työttömyysvakuutusmaksuun sekä työttömyysturvamenojen kääntyminen selkeään laskuun työllisyystilanteen parantuessa.

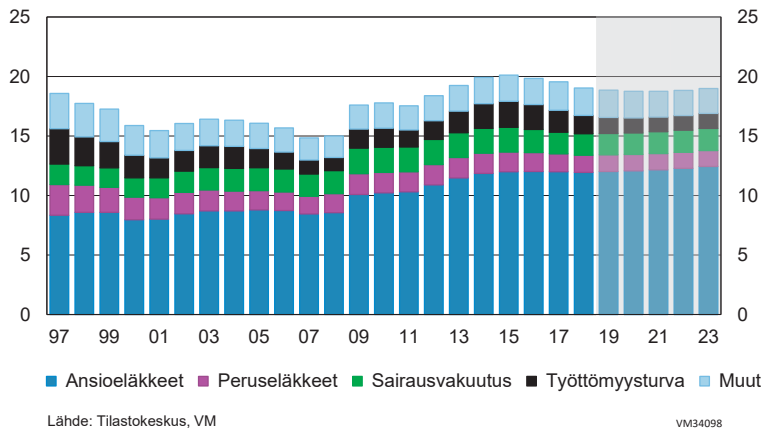
Muiden sosiaaliturvarahastojen ylijäämän odotetaan supistuvan asteittain ennustejaksoilla. Tämä johtuu siitä, että työttömyysvakuutusmaksua alennettiin kuluvan vuoden alussa 0,8 prosenttiyksiköllä ja ensi vuonna maksua alennetaan vielä 0,49 prosenttiyksiköllä. Hyvä suhdannetilanne on kääntänyt Työllisyysrahaston talouden selvästi ylijäämäiseksi. Työllisyyden paraneminen supistaa työttömyysmenoja ja palkkasumman kasvu lisää saatuja sosiaaliturvamaksuja. Maksujen alennuksen jälkeen muut sosiaaliturvarahastot jäävät edelleen hieman ylijäämäiseksi. Hallituksen toimista erityisesti pienten eläkkeiden korotus kasvattaa etuusmenoja ensi vuodesta alkaen.

Taulukko 27. Sosiaalivakuutusmaksut ja eläkeindeksit

	2016	2017	2018	2019	2020**	2021**
Sosiaalivakuutusmaksut ¹						
Työnantajat						
Sairausvakuutus	2,12	1,08	0,86	0,77	1,36	1,35
Työttömyysvakuutus	2,85	2,41	1,91	1,50	1,26	1,26
Työeläkevakuutus (TyEL)	18,00	17,95	17,75	17,35	16,95	16,95
Kunta-alan eläkevakuutus	23,21	21,95	21,60	21,20	20,80	20,80
Palkansaajat						
Sairausvakuutus	2,12	1,58	1,53	1,54	1,88	1,78
Työttömyysvakuutus	1,15	1,60	1,90	1,50	1,25	1,25
Työeläkevakuutus (TyEL)	6,00	6,45	6,65	7,05	7,45	7,45
Etuudensaajat						
Sairausvakuutus	1,47	1,45	1,53	1,61	1,65	1,56
Eläkeindeksit						
Työeläkeindeksi	2519	2534	2548	2585	2619	2668
Kansaneläkeindeksi	1631	1617	1617	1617	1633	1659

1) Vuosikeskiarvoina. Työnantajien maksut sekä vakuutettujen työttömyys- ja työeläkemaksut prosentteina palkoista. Luvut ovat painotettuja keskiarvoja.

Sosiaalietuudet, -avustukset ja sairaanhoitokorvaukset suhteessa BKT:een, %

2.5 Julkisen talouden kestävyys pitkällä aikavälillä

Julkisen talouden tulot ja menot ovat pitkällä aikavälillä epätasapainossa, mikä uhkaa kasvattaa velan määrän suhteessa BKT:hen hallitsemattoman korkeaksi. Epätasapaino syntyy keskipitkän ja pitkän aikavälin näkymistä. Suotuisan suhdanteen tasaantuminen kasvattaa alijäämää ja velkasuhdetta keskipitkällä aikavälillä. Pidemmällä aikavälillä julkisen talouden kestävyttä heikentää erityisesti väestön ikärakenteen muutos. Lisäksi julkiseen talouteen kohdistuu paineita, jotka johtuvat ilmastonmuutoksesta, suunnitteilla olevista puolustushankinnoista ja väylähankkeista sekä julkisiin rakennuksiin, liikenneväyliin ja kunnallistekniikkaan kertyneistä korjaustarpeista.

Huoltosuhde nousee edelleen seuraavina vuosikymmeninä, sillä ikääntyneiden määrä kasvaa ja työikäinen väestö supistuu. Iäkkään vanhusväestön kasvu aiheuttaa korkeampia eläke-, terveys- ja hoivamenoja. Samanaikaisesti työikäinen väestö, joka veroillaan rahoittaa hyvinvointipalvelut ja sosiaaliturvan, supistuu. Nykyisellä kokonaisveroasteella ei näin ollen pystytä rahoittamaan kasvavia menoja. Näitä ilmiöitä on havainnollistettu oheisissa kuvioissa. Jos julkista taloutta ei vahvisteta, pysyvä tulojen ja menojen epätasapaino eli kestävyysvaje johtaa voimakkaaseen velkaantumiseen.

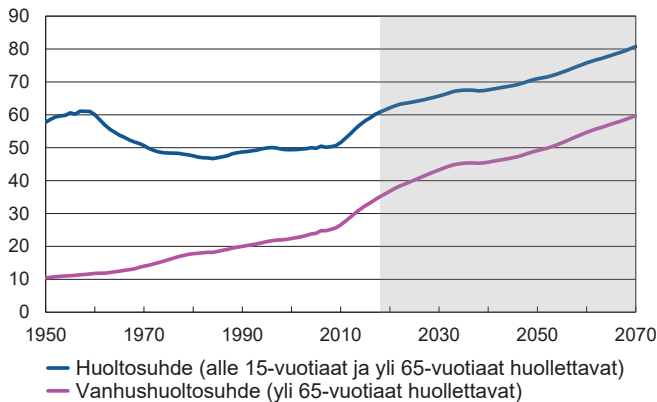
Valtiovarainministeriö arvioi kestävyysvajeen olevan runsas 4½ % suhteessa BKT:hen. Kestävyysvaje kertoo, kuinka paljon julkista taloutta olisi vahvistettava vuoteen 2023 mennessä, jotta julkisen talouden velkasuhde ei kasvaisi pitkällä aikavälillä rajatta. Julkisen talouden rakenteellisen alijäämän ennakoidaan olevan v. 2023 noin 1½ % suhteessa BKT:hen. Sen sijaan julkisen talouden tulisi olla v. 2023 noin 3 % ylijäämäinen suhteessa BKT:hen, jotta ikääntymisen aiheuttamat menopaineet eivät johda velkaantumiseen. Päivittynyt ennuste julkisen talouden velkasuhteesta ja jäämästä keskipitkällä aikavälillä on kasvattanut kestävyysvajearviota viime kevään arvioon verrattuna. Merkittävin osa kestävyysvajeesta syntyy edelleen ikäsidonnaisten menojen kasvusta, joka johtuu väestön ikärakenteen muutoksesta.

Valtiovarainministeriön arvio julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyydestä perustuu EU:n yhteisesti sovittuihin menetelmiin ja laskentaperiaatteisiin. Kestävyyslaskelma on luonteeltaan painelaskelma, jossa projisoidaan nykyisen lainsäädännön ja käytäntöjen mukaista kehitystä tulevaisuuteen väestöennusteen, ikäryhmäkohtaisten meno-osuuksien ja talouskehityksen pitkän aikavälin arvioiden avulla. Toisin sanoen kestävyysvaje arvioi julkisen talouden pitkän aikavälin tasapainoa nykyisen tulo- ja menorakenteen vallitessa. Kestävyysvajearviossa huomioidaan vain ne päätökset, joiden vaikutukset julkiseen talouteen voidaan riittävällä varmuudella arvioida. Tarkemmin laskentamenettelyitä on kuvattu valtiovarainministeriön kestävyysvajelaskelmien menetelmäkuvauksessa.¹

Kestävyysvajearviossa tehdään tulevasta kehityksestä oletuksia, joiden perusteella tulot ja menot pitkällä aikavälillä määrittyvät. Näihin oletuksiin kohdistuu epävarmuutta, mikä vaikuttaa kestävyysvajeen suuruuteen. Epävarmuudesta huolimatta laskelma tarjoaa johdonmukaisen tavan tarkastella julkisen talouden edessä olevia haasteita ja keinoja niiden ratkaisemiseksi. Epävarmuutta on tarkasteltu oheisessa taulukossa, jossa kestävyysvaje on laskettu poikkeavilla oletuksilla. Kestävyysvajearviota pienentävät positiivisemmat oletukset työllisyydestä ja tuottavuudesta, vahvempi julkinen talous keskipitkällä aikavälillä ja palvelutarpeen siirtyminen eliniän pidetessä.

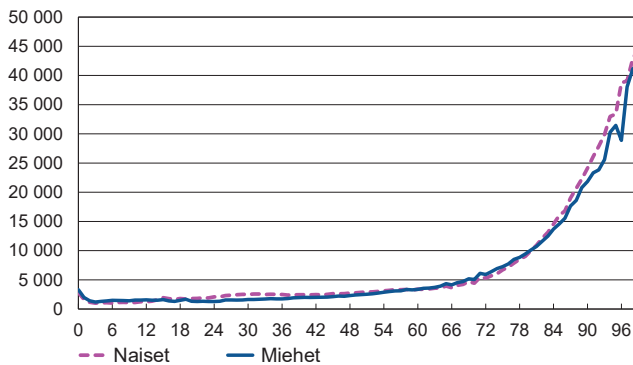
1 <https://vm.fi/menetelmakuvaukset>

Huoltosuhde ja vanhushuoltosuhde huollettavia 100 työikäistä kohden

Lähde: Tilastokeskus

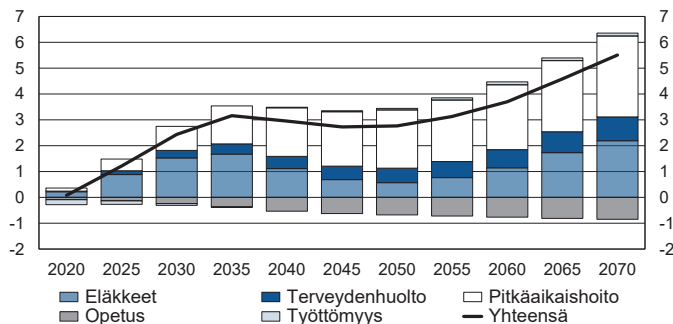
Terveysmenot ikä- ja sukupuoliryhmittäin 2011 euroa asukasta kohti*

* Sisältää myös pitkäaikaishoidon

Lähde: THL, Tilastokeskus

Ikäsidonnaisten menojen muutos vuodesta 2018, suhteessa BKT:een, %

Kuvio on laadittu STM:n kehittämällä SOME-mallilla

Lähde: VM

VM34098

Taulukko 28. Julkinen talous vuosina 2018–2070

	2018	2023**	2030**	2040**	2050**	2060**	2070**	2070/2018**
	suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia							muutos, %
Kokonaismenot	53,1	52,9	56,0	58,4	59,8	62,7	67,0	13,9
mistä ikäsidonnaiset ja työttömyysmenot	28,5	29,3	30,9	31,5	31,3	32,2	34,0	5,5
Eläkkeet	13,0	13,7	14,6	14,2	13,6	14,2	15,2	2,2
Ansioeläkkeet	12,0	12,7	13,7	13,3	12,7	13,1	14,1	2,1
Kansaneläkkeet	1,0	0,9	0,9	0,9	1,0	1,1	1,2	0,1
Terveydenhuolto	5,5	5,6	5,8	5,9	6,0	6,2	6,4	0,9
Pitkäaikaishoito	2,6	2,9	3,5	4,5	4,8	5,1	5,7	3,1
Opetus	5,6	5,5	5,4	5,1	4,9	4,8	4,8	-0,8
Työttömyys	1,8	1,7	1,7	1,8	1,9	1,9	1,9	0,1
Korkomenot	0,9	0,7	2,0	4,0	5,5	7,5	9,9	9,1
Kokonaistulot	52,2	51,6	52,1	52,4	52,5	52,8	52,8	0,6
mistä omaisuustulot	2,9	2,7	3,2	3,4	3,6	3,9	3,9	1,0
Nettoluotonanto ¹	-0,8	-1,4	-3,9	-6,1	-7,3	-9,9	-14,2	-13,3
mistä siirto työeläkerahastoihin	1,1	0,6	-0,0	0,6	1,5	1,4	0,5	-0,6
Julkisyhteisöjen velka	58,9	61,6	71,0	101,4	140,7	190,2	253,2	194,3
Julkisyhteisöjen varat, sulautettu	124,3	122,0	119,0	113,4	115,2	120,2	119,8	-4,5
mistä työeläkerahastot, sulautettu	83,6	81,3	80,1	77,4	81,9	88,5	88,7	5,1

¹ Vuodesta 2030 lähtien suhdannekorjattu jäämä

Taulukko 29. Kestävyyslaskelman oletukset

	Oletukset, prosenttia					
	2023**	2030**	2040**	2050**	2060**	2070**
Työn tuottavuuden kasvu	1,0	1,0	1,4	1,5	1,5	1,5
BKT:n kasvu	0,7	0,6	1,3	1,3	1,3	1,2
Työvoimaosuudet						
Miehet (15–64-vuotiaat)	79,5	78,6	78,6	79,1	79,8	80,6
Naiset (15–64-vuotiaat)	77,0	75,8	76,0	76,6	77,3	77,8
Kaikki (15–64-vuotiaat)	78,3	77,3	77,3	77,9	78,6	79,2
Työttömyysaste	6,5	7,1	7,4	7,6	7,9	7,8
Vanhushuoltosuhte ¹	38,9	43,3	45,6	49,2	54,7	59,8
Inflaatio	1,7	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Julkisen velan reaalikorko	-0,6	0,9	2,0	2,0	2,0	2,0
Työeläkevarojen reaalityttö	2,1	2,9	3,5	3,5	3,5	3,5

¹ 65 vuotta täyttäneen väestön suhde 15-64 vuotiaaseen väestöön

Lähde: Tilastokeskus, VM

Taulukko 30. Eri tekijöiden vaikutus kestävyysvajeeseen

	Peruslaskelma (syksy 2019)	Muutos	Vaikutus kestävyys- vajeeseen, %-yks.
Yleisen tuottavuuden (ja reaaliansioiden) kasvu	keskim. 1,4 % vuodessa	+0,5 %-yks.	-0,5
Työllisyyssasteen taso (2020-luvun lopulta lähtien)	73,1 % v. 2023 ja 73,4 % v. 2070	+1,0 %-yks.	-0,4
Julkisten sote-palveluiden tuottavuuden kasvu vuosittain	0 %	+0,5 %-yks.	-1,8
Julkisen talouden rakenteellinen perusjäämä ¹ / BKT v. 2023	0,7 %	+1,0 %-yks.	-1,0
Syntyvyys (kokonaishedelmällisyysluku)	1,45	+0,25 (= 1,70)	-1,0
Nettomaahanmuutto vuosittain (vaikutus, jos työllisyyssaste ei muutu)	15 000	+7 500 (= 22 500)	-0,8
50-vuotiaan elinajanodote (33,6 vuotta vuonna 2019)	Pitenee 6,9 vuodella vuoteen 2070 mennessä	-1,4 v. (= 5,5 v.)	-0,6
Sote-palveluiden palvelutarpeen siirtyminen myöhemmäksi eliniän pidetessä	Siirtyy puolella elinajanodotteen pitenemisestä (yli 50-vuotiaat)	Siirtyy samassa tahdissa kuin elinikä pitenee	-1,3
		Ei siirry lainkaan eliniän pidentyessä	+1,4
Inflaatio (BKT-deflaattorin ja kuluttajahintojen muutos)	2 %	-0,5 %-yks.	likimain 0,0
Valtion ja kuntien velan reaalikorko (+ vaikutus ko. sektoreiden diskonttokorkoon)	Valtion ja kuntien velan reaalikorko ja korkotuotot	-0,5 %-yks.	likimain 0,0
Valtion ja kuntien velan reaalikorko sekä vaikutus valtion, kuntien ja työeläkelaitosten korkosijoitusten reaalityttöön (+ vaikutus kaikkien sektoreiden diskonttokorkoon)	2 %, valtion ja kuntien reaaliset osaketulot 4 % sekä työeläkelaitosten reaaliset sijoitustuotot	-0,5 %-yks.	+0,4
Valtion ja kuntien velan reaalikorko sekä julkisen talouden kaikkien sijoitusten reaalityttö (+ vaikutus kaikkien sektoreiden diskonttokorkoon)	3,5 % (2030-luvulta eteenpäin)	-0,5 %-yks.	+0,6

1) Alijäämä ilman korkomenoja

Liitetaulukot

1. Ennusteiden tarkentuminen

2. Vuosien 2014–2018 budjettiprosessissa käytettyjä ennusteita ja toteutumia

3. Kysynnän ja tarjonnan tase

4. Kansantalouden rahoitustasapaino

Taulukko 1. Ennusteiden tarkentuminen¹⁾

Ennusteajankohta	2018				2019**				2020**				2021**			
	kesä 18	syksy 18	talvi 18	toteutunut	talvi 18	kevät 19	kesä 19	syksy 19	talvi 18	kevät 19	kesä 19	syksy 19	talvi 18	kevät 19	kesä 19	syksy 19
BKT markkinahintaan, määrän muutos, %	2,9	3,0	2,5	1,7	1,5	1,7	1,6	1,5	1,3	1,4	1,2	1,0	1,1	1,2	1,1	0,9
Kulutus, määrän muutos, %	1,6	1,6	1,1	1,7	1,2	1,3	1,3	1,6	1,1	1,3	1,3	1,5	1,1	1,2	1,2	1,1
Vienti, määrän muutos, %	4,9	4,9	3,5	2,2	3,1	3,2	2,9	2,4	2,6	2,9	2,9	2,4	2,4	2,0	2,0	2,1
Työttömyysaste, %	8,0	7,4	7,5	7,4	6,9	6,3	6,6	6,5	6,7	6,1	6,3	6,3	6,6	6,0	6,2	6,2
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	1,1	1,1	1,2	1,1	1,4	1,2	1,2	1,1	1,6	1,5	1,5	1,4	1,7	1,7	1,7	1,7
Valtion rahoitusjäämä, suhteessa BKT:een, %	-1,7	-1,5	-1,3	-1,2	-0,7	-0,7	-0,7	-0,9	-0,7	-0,7	-0,7	-1,2	-0,3	-0,7	-0,7	-1,1
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, suhteessa BKT:een, %	-0,7	-0,7	-0,8	-0,8	-0,4	-0,3	-0,6	-1,0	-0,1	0,0	-0,3	-1,4	-0,1	-0,1	-0,4	-1,5
Valtionvelka, suhteessa BKT:een, %	46,3	46,0	45,0	44,8	44,5	44,2	44,2	44,4	43,8	43,4	43,4	43,9	43,8	43,3	43,2	44,3

¹⁾ Taloudellinen katsaus
Lähde: Tilastokeskus, VM

Taulukko 2. Vuosien 2014–2018 budjettiprosessissa käytettyjä ennusteita ja toteutumia

	Vuosien 2014–2018		Keskimääräiset ennustevirheet		
	Ennusteiden keskiarvo, %	Toteutumien keskiarvo, %	Ennusteen ali- tai yliarviointi ¹⁾ %-yks.	Ennustevirheen suuruus ²⁾ %-yks.	
BKT (määrä)		1,3	1,2	0,1	1,2
BKT (arvo)		2,9	2,6	0,2	1,1
Yksityinen kulutus (arvo)		2,3	2,4	-0,2	0,6
Vaihtotase, suhteessa BKT:een, %		-0,7	-0,4	-0,3	0,5
Inflaatio		1,6	0,6	0,9	0,9
Palkkasumma		1,8	1,8	0,0	1,3
Työttömyysaste		8,5	8,6	-0,1	0,6
Valtionvelka, suhteessa BKT:een, %		49,4	46,8	2,5	2,5
Valtion nettoluotonanto, suhteessa BKT:een, %		-2,7	-2,5	-0,1	0,7
Julkisen talouden nettoluotonanto, suhteessa BKT:een, %		-2,2	-1,9	-0,3	1,2

Ennusteiden vertailu tehdään kansantalouden tilipidon ennakkotietoon heinäkuussa (tai maaliskuussa).

Viiden viimeisen vuoden keskiarvot on laskettu keväällä ja syksyllä tehdyistä budjettivuotta koskevista ennusteista.

1) Ali- tai yliarvioinnin indikaattori on keskimääräinen ennustevirhe.

2) Virheiden itseisarvojen keskiarvo kertoo ennustevirheiden keskimääräisestä suuruudesta, virheen suunnasta riippumatta.

Taulukko 3. Kysynnän ja tarjonnan tase, miljoonaa euroa

	Käypiin hintoihin					
	2016	2017	2018	2019**	2020**	2021**
Bruttokansantuote markkinahintaan	217 469	225 781	234 453	242 109	249 328	256 561
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	78 498	84 826	92 124	95 488	99 922	103 705
Kokonaistarjonta	295 967	310 607	326 577	337 597	349 251	360 266
Tavaroiden ja palvelujen vienti	75 719	85 085	90 408	94 478	98 636	102 583
Kulutus	169 627	171 649	176 835	182 413	188 746	194 669
yksityinen	118 165	120 152	123 702	127 192	130 829	134 950
julkinen	51 462	51 497	53 133	55 221	57 916	59 718
Investoinnit	49 418	52 486	55 456	57 008	57 966	59 122
yksityiset	40 401	43 272	45 584	46 810	47 296	48 287
julkiset	9 017	9 214	9 872	10 198	10 670	10 835
Kysyntäerät yhteensä	295 910	310 707	325 635	336 659	348 313	359 328
	Viitevuoden 2010 hintoihin; ei summautuvia					
	2016	2017	2018	2019**	2020**	2021**
Bruttokansantuote markkinahintaan	193 530	199 449	202 786	205 851	208 012	209 972
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	80 598	83 874	88 057	89 651	91 709	93 506
Kokonaistarjonta	265 444	274 271	281 342	285 832	289 839	293 414
Tavaroiden ja palvelujen vienti	74 610	81 186	82 963	84 964	86 966	88 826
Kulutus	153 067	154 171	156 833	159 333	161 738	163 464
yksityinen	106 761	107 782	109 733	111 595	113 189	114 895
julkinen	46 310	46 393	47 104	47 742	48 552	48 588
Investoinnit	44 659	46 466	47 986	48 169	48 043	48 195
yksityiset	36 320	38 070	39 147	39 245	38 864	39 109
julkiset	8 342	8 391	8 840	8 928	9 195	9 096
Kysyntäerät yhteensä	273 599	283 017	290 222	295 707	300 690	305 220

Taulukko 4. Kansantalouden rahoitustasapaino

	2014	2015	2016	2017	2018
	suhteessa BKT:een, %				
Bruttoinvestoinnit	21,5	21,2	22,7	23,2	23,7
kotitaloudet ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	6,4	6,1	6,7	7,0	7,2
yritykset ja rahoituslaitokset	10,9	11,3	11,9	12,2	12,2
julkisyhteisöt	4,2	3,7	4,1	4,1	4,2
Bruttosäästäminen¹	20,8	21,0	21,4	23,2	24,0
kotitaloudet ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	4,3	3,9	3,5	3,5	3,6
yritykset ja rahoituslaitokset	15,2	15,9	15,6	16,4	17,0
julkisyhteisöt	1,1	1,0	2,2	3,3	3,3
Rahoitusylijäämä	-1,3	-0,7	-1,9	-0,7	-1,3
kotitaloudet ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	-2,4	-2,4	-3,6	-3,7	-3,7
yritykset ja rahoituslaitokset	4,2	4,2	3,4	3,7	3,6
julkisyhteisöt	-3,0	-2,4	-1,7	-0,7	-0,8
Tilastollinen ero	0,2	0,1	0,0	-0,0	0,4

¹Ml. pääomansiirrot, netto